

Farkas – Horváth – Mayer
Kezdő és haladó ógörög nyelvkönyv
Periergopenés – Szegény gyötrődő tanuló II.

Antiquitas · Byzantium · Renascentia XXVIII.

Sorozatszerkesztők

Farkas Zoltán

Horváth László

Mészáros Tamás

Farkas Zoltán – Horváth László – Mayer Gyula

Kezdő és haladó ógörög nyelvkönyv

Periergopenés – Szegény gyötrődő tanuló II.

ELTE Eötvös József Collegium
Budapest · 2017



A kötet a „Társadalmi kontextus a szövegkritika tükrében: Bizáncan innen és túl” című NKFIA NN 124539 pályázat támogatásával jött létre.

Copyright © 2017

Farkas Zoltán (PPKE BTK),

Horváth László (ELTE),

Mayer Gyula (MTA-ELTE-PPKE Ókortudományi Kutatócsoport),

Felelős kiadó az ELTE Eötvös József Collegium igazgatója

Tördelte Mayer Gyula

Borítóterv: Egedi-Kovács Emese

A borító a Biblioteca Nazionale Marciana Z. 454 jelzetű

kézirata 12v lapja fényképének felhasználásával készült.

Licence for the source of the cover image: All images in the directory

<http://www.homermultitext.org/hmt-image-archive/VenetusA/> are derived from originals

that are © 2007, Biblioteca Nazionale Marciana, Venezia, Italia.

The derivative images are © 2010, Center for Hellenic Studies.

All original and derivative images are licensed under the Creative Commons

Attribution-Noncommercial-Share Alike 3.0 License.

A nyomdai munkákat a Komáromi Nyomda és Kiadó Kft. végezte

2900 Komárom, Igmándi út 1.

Felelős vezető: Kovács János

ISBN 978-615-5371-83-7

ISSN 2064-2369

VIRIS BONIS DOCTIS
STEPHANO KAPITÁNYFY †
TIBVIRTIO SZEPESSY
MAGISTRIS DISCIPVLI

V · S · L · M

Görögül olvasni mindig munka: lehetsz „perfekt” német vagy francia; de értheted-e „perfekt” a nagy hellén irodalom nyelvét? Ilyen nyelv nem egy van: majd minden auktorért újat kell tanulni. Görögül írtak Krisztus előtt talán 800-tól (mikor élt Homéros?), Krisztus után, mondjuk, 1453-ig. És írtak görögül Kisázsiaiban és Athénben, Rómában és Egyiptomban; Theokritos szicíliai volt, Lukianos talán szíriai zsidó. Micsoda távolságok időben és térben! Két évezred és három világrész, s hány ország, mennyiféle társadalom, milyen különböző kultúrák, a műkénéitől a bizánciig! Hányféle nyelvjárás, argó, irodalmi modor és műfajkonvenció! Kívülről tudhatod Homérost, s még mindig talánynak fogod érezni Nonnost; folyékonyan olvashatod Platónt, s megakadsz egy Plutarchos-életrajz első mondatain. Ha modern nyelvvel ismerkedsz könyvekből, egy könyvtárnyi mű áll rendelkezésedre ugyanazon korból és műfajból, mígnem szótár és mentődeszka nélkül, szabad úszóként siklasz a betűk tengerén. Görög tragédia alig maradt annyi, amennyi négy-öt kötetet kitesz a Teubnerben. Kevés, hogy a nyelvet – ezt a súlyos, mesterkéltségekkel, költői idiómát – végképp elmédbe törd. Ha mind végigolvastad: az utolsó lap még mindig megalázhat.

BABITS MIHÁLY

Előszó

Ennek a nyelvkönyvnek a korábbi változatai két különálló (szintén fekete borítójú) kötetben jelentek meg a TypoTEX kiadó gondozásában 1998–2000-ben, így majd húsz éve szolgálják a görögül tanulókat. Minthogy könyvkereskedelmi forgalomban már régóta egyik sem kapható (az első résznek két kiadása és egy 2001-es változatlan lenyomata is elfogyott), igencsak itt volt az ideje, hogy újra megjelenjenek.

A jelen kiadás a két kötet anyagát egyben adja, szövegét az évtizedes tapasztalatok alapján javítottuk.

Azok számára, akik földolgozták a jelen kötet 72 olvasmányát, „középhaladó” olvasmányul a *Periergopenés – Szegény gyötrődő tanuló* I. kötetét javasoljuk, mely ezzel a könyvvel egyidejűleg jelenik meg. Együttesen akár négy évig is kitartó elemőzsiával látják el a tanulni vágyót. Ha pedig olykor-olykor, két olvasmány között könnyedebbre vágyik valaki, jó szívvel ajánlhatjuk kikapcsolódásképpen Jacqueline de Romilly és Monique Trédé *Az ógörög nyelv szelleme* című kis írását (ABR 9, Budapest 2014).

* * *

A kötet, amit az olvasó a kezében tart, latin szakos hallgatók számára összeállított egyetemi tankönyv, eredményes használata ennek megfelelően tanár közreműködését és a latin nyelvtan bizonyos szintű ismeretét feltételezi. A latin nyelvtudásra építettünk, de erre a „mint a latinban” formulával külön nem hivatkoztunk. A könyvet – reményeink szerint – tanulmányaik elején az ógörög szakos egyetemi hallgatók is haszonnal forgathatják.

A tankönyv összeállításakor abból az alapelvből indultunk ki, hogy görögül azért tanulunk, hogy görögül olvassunk, a szöveg minél pontosabb megértésére törekedve. Úgy ítéljük meg, hogy anyagának földolgozása után a nyelvtanuló képessé válik arra, hogy kiismerje magát az attikai prózában, szótár és „mentődeszka” (kommentár) segítségével pedig jó eséllyel kísérelheti meg a görög auktorok olvasását.

A kötet első fele négy részre tagolódik. Az első rész hetvenkét leckét tartalmaz, amelyek közül az első negyvennyolcat javasoljuk törzsanyagnak. A második egységben Hérodotos-szemelvények találhatóak, míg a harmadik rész az Ílias első éneke. A Homéroszhoz fűzött görög nyelvű magyarázatok az ókori magyarázóirodalom (olykor szórakoztató) világába engednek betekintést. A tankönyv negyedik egysége az Igeszótár, mely az olvasmányokban található igéket betűrendben, szótári alakban tartalmazza.

Az egyes leckékben a cím és a bevezetés után áll az olvasmány és a szószedet, esetenként jegyzetek és megjegyzések. A fennmaradó rész táblázatokat, ragozási

paradigmákat és feladatokat tartalmaz. A bevezetések némely mondata alkalmasint fordítási gyakorlatként is használható, és a leckék címében megadott magyar szókapcsolat vagy mondat sem mindig tükörfordítása a görög címnek.

Az olvasmányok zömmel attikai prózáiroktól vett szemelvények, néhány apró változtatástól eltekintve eredeti szövegek. A változtatásokat csak akkor jelezzük, ha különböző szövegrészeket kerültek egymás mellé; erre három ponttal hívjuk fel a figyelmet. A szövegkiadási gyakorlatnak megfelelően a szemelvényekben nem mindig kezdtük nagybetűvel a mondatokat, de a szövegkritikai jeleket elhagytuk. A szövegek lelőhelyét nem adtuk meg, elkerülendő a műfordítások használatát.

A nyelvtanulás egyik igen hatékony módszerének tartjuk a szövegek megértés utáni memorizálását. Hogy a szemelvények között mindenki találjon szószerinti megtanulásra érdemeseket, az anyag válogatásakor lehetőség szerint a tematikus egységeken belül is változatosságra törekedtünk, és igyekeztünk nem megfedkezni a humorról sem.

A szószedetben csak a korábban még elő nem fordult szavak találhatók meg. Az első tizenkét olvasmány szószedeteiben igék is szerepelnek, nem szótári alakban. A szószedetek és az igeszótár összeállításával az volt a célunk, hogy a szótár önálló használatához segítséget nyújtsunk. A szótár használatát ugyanis magától értetődőnek tekintjük, az ógörög–magyar szótárak közül pedig a Györkösy Alajos–Kapitánffy István–Tegyey Imre: *Ógörög–magyar nagyszótár* (Budapest 1990. és újabb kiadások) használatát javasoljuk.

A feladatok összeállításakor elsősorban az alaktan begyakoroltatására törekedtünk, és az alaktanon belül sem kívántunk minden nyelvtani jelenséget bemutatni. Célunk volt viszont néhány szóképzési szabály tudatosítása. A feladatok részben az olvasmányokhoz kapcsolódnak, kisebb részük szótárt is igényel; vannak közöttük mechanikusak, vannak könnyebbek és vannak nehezek. A magyarról görögre való fordítás során a már elsajátított szóanyag és nyelvtani ismeretek elegendőek a „görög” mondatok megalkotásához. A dőlt betűvel szedett mondatok a magyar irodalomból vett idézetek.

A leckékben a leíró nyelvtant rendszeresen nem tárgyaltuk; gyors tájékozódáshoz a nyelvtani összefoglalót, kézikönyvként pedig a Maywald–Vayer–Mészáros: *Görög nyelvtan* című leíró nyelvtant ajánljuk, melynek 13. kiadása néhány éve jelent meg ugyanebben a sorozatban. A nyelvtani fogalomkészletben ragaszkodtunk a bevett latin terminusokhoz, rövidítésükre az említett szótár rendszerét követtük.

A kötet második felének első egysége az olvasmányokhoz készült tömör nyelvtani összefoglalás, amelyben az általunk fontosnak ítélt nyelvi jelenségeket mutatjuk be.

A másik nagyobb egységben az elemi mondattani jelenségek megtanulásához és begyakorlásához kívántunk segítséget nyújtani a görögül tanulók számára.

A görög példamondatoknak a tankönyvben található magyar megfelelői az eredeti mondatok megértését szolgálják, ezért elsősorban pontosságra törekedtünk.

A mondatok zömét attikai prózáírók műveiből gyűjtöttük, mind a mondattani gyakorlatokhoz, mind a feleletválasztós kérdésekhez. Mondataink kisebbik részét nyelvkönyvekből és nyelvtanokból válogattuk és vettük át.

A válogatás során többek között a következő műveket használtuk föl:

H. MENGE: *Repetitorium der griechischen Syntax* (Wolfenbüttel 1914; 10. kiadása Darmstadt 1999),

K. SCHENKL: *Griechisches Übungsbuch* (23. Aufl., Wien 1916),

G. CURTIUS: *Griechische Schulgrammatik* (Prag 1880),

M. A. NORTH – A. E. HILLARD: *Greek Prose Composition* (London 1930),

G. BETTS – A. HENRY: *Ancient Greek* (Suffolk 1989),

D. J. MASTRONARDE: *Introduction to Attic Greek* (Berkeley etc. 1993).

A fenti könyveket további tájékoztatásra ajánljuk az érdeklődők figyelmébe.

Itt mondunk köszönetet mindazoknak, akik munkánkat kérdéseikkel vagy tanácsaikkal segítették: tanárainknak, barátainknak, hallgatóinknak, és azoknak a filológusoknak, akiknek a szövegkiadásait, magyarázatait, kézikönyveit és nyelvkönyveit felhasználtuk.

A kötet összeállítói minden észrevételt és kritikát szívesen fogadnak.

Farkas Zoltán – Horváth László – Mayer Gyula

Olvasmányok

1 Γράμματα γινώσκει – Ismeri a betűket!

Héródész Atticusnak volt egy ostoba fia, aki apja bánatára képtelen volt megtanulni az ábécét. Az apa ezért vásárolt huszonnégy azonos életkorú rabszolgát, és elnevezte őket a görög betűkről Alphának, Bétának és Gammának – egészen az Ómegáig. Az együgyű fiú így nagy nehezen megtanulta a betűket, de ennél tovább nem is jutott. Mentségére legyen mondva, hogy a betűsort nem csak elejétől a végéig kellett tudni, hanem visszafelé és számtalan más kombinációban is, továbbá a betűk nemcsak a hangokat jelölték, hanem számértékük is volt, és egyben hangjegyekként is szolgáltak. Ezért az alapvetően szóbeli kultúrában valódi dicséretnek számított, ha valakiről ezt mondták: Γράμματα γινώσκει.

I. Olvasási gyakorlatok:

1. διάλογος, Ξέρξης, πατήρ, πόλις, ψυχή

2. καί, λέγει, φιλόσοφοι, βούς, Ζεύς

3. ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ, ΘΑΛΗΣ

4. ΑΦΡΟΔΙΤΗ, ΑΘΗΝΑ, ΔΙΟΝΥΣΟΣ, ΠΟΣΕΙΔΩΝ

– A szókezdő [h] hangot az ún. erős hehezet jelöli.

Jele: ^ˆ. A gyenge hehezet azt jelzi, hogy nem kell [h]-t ejteni. Jele: [˘].

II. Olvasási gyakorlat:

ῥῆρα, Ἀπόλλων, Ἐρμῆς, Ὀμηρος, Ἑλλάς, ὕμνος, Αἴγυπτος, ἐγώ, ἱστορία, ἔπος, εὐρηκα, ἄνθρωπος

Hová kerül a hehezet, (1) ha a szó nagybetűvel, (2) ha kettős magánhangzóval kezdődik?

– A szóhangsúlyt hangsúlyjel jelöli. A hangsúlyjel lehet éles (´), hajtott (˘) vagy tompa (ˊ). A hangsúly a ragozás során változhat. Az azonos alakú, de eltérő hangsúlyozású szavak eltérő jelentésűek.

– Magánhangzók alatt jelenhet meg az ún. aláírt íóta, amit nem ejtünk.

Példák: ᾄδει (énekel), ᾠδή (ének), τραγωδία (tragédia)

| kettős magánhangzók avagy diphthongusok | | | | | | | | |
|---|----|---------|----|----|----|----|----|---|
| Αι | αι | αι (aj) | Αυ | αυ | αυ | Αι | αι | ά |
| Ει | ει | ει (ej) | Ευ | ευ | ευ | Ηι | ηι | έ |
| Οι | οι | οι (oj) | Ου | ου | ύ | Ωι | ωι | ό |

| ὁ ἀλφάβητος | | | |
|-------------|-----|----------|---------|
| A | α | ἄλφα | a, á |
| B | β | βῆτα | b |
| Γ | γ | γάμμα | g |
| Δ | δ | δέλτα | d |
| E | ε | ἔ φιλόν | e |
| Z | ζ | ζῆτα | dz (zd) |
| H | η | ἦτα | é (ē) |
| Θ | θ | θῆτα | th |
| I | ι | ἰῶτα | i, í |
| K | κ | κάππα | k |
| Λ | λ | λάμβδα | l |
| M | μ | μῦ | m |
| N | ν | νῦ | n |
| Ξ | ξ | ξῖ | x |
| O | ο | ὀ μικρόν | o |
| Π | π | πῖ | p |
| P | ρ | ῥῶ | r |
| Σ | σ ς | σίγμα | sz |
| T | τ | ταῦ | t |
| Υ | υ | ῦ φιλόν | ü ű u |
| Φ | φ | φῖ | ph, f |
| X | χ | χῖ | kh |
| Ψ | ψ | ψῖ | psz |
| Ω | ω | ῶ μέγα | ó |

– A vessző és a pont használata a magyarral megegyező, de a pont a felkiáltójel funkcióját is betölti. A görög felpont (felső pont) a magyar kettőspontnak vagy ponttosvesszőnek felel meg. A görög kérdőjel alakja ponttosvessző.

Ὁ δοῦλος, ὃν ἐπώλησάς μοι, ἀπέθανε.
A szolga, akit eladtál nekem, meghalt.

Εὖ λέγεις.
Jól mondasz. [vagy:] Jól mondasz!

Συνίημι· ὁ Γανυμήδης ἔνδον.
Értem: Ganymédész (van) benn.

Τί λέγεις;
Mit mondasz?

– Az aposztróf (hiányjel) a szónévi magánhangzókieését jelöli.

Πέλαδαι: φέρ' = φέρε (*hozz!, hozd!*).

Φέρ' ὕδωρ, φέρ' οἶνον, ὦ παῖ.

Hozz vizet, hozz bort, fiú!

– A görögben nincs külön alanyi és tárgyias igeragozás: φέρω = 'hozok' illetve 'hozom'.

– A megszólításra a névszó előtt álló ὦ jellemző.

Χαῖρε, ὦ πάτερ. Ὑδν, ἀράμ!

– A névelő a névszóval megegyezik nemben, számban és esetben.

III. Tegye ki a névelőt!

... τραγωδίαις, ... φιλοσόφου, ... θεοί,
... Ἀφροδίτην, ... ἱστορίαις, ... φιλοσόφους,
... ψυχῆς, ... ψυχῆν, ... θεούς, ... φιλοσόφω,
... ἱστορίαν, ... Ἀφροδίτη, ... θεόν

IV. Fordítsa magyarrá a minta szerint!

ΟΜΗΡΟΥ ΙΛΙΑΣ : Homéros Íliása

ΗΣΙΟΔΟΥ ΘΕΟΓΟΝΙΑ :

ΑΙΣΧΥΛΟΥ ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ :

ΚΑΛΛΙΜΑΧΟΥ ΥΜΝΟΙ :

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΒΙΟΙ ΠΑΡΑΛΛΗΛΟΙ :

| a, az (<i>névelő</i>) | | |
|-------------------------|----------------|--|
| sg. nom. | ὁ ἡ τό | |
| sg. acc. | τόν τήν τό | |
| sg. gen. | τοῦ τῆς τοῦ | |
| sg. dat. | τῷ τῇ τῷ | |
| pl. nom. | οἱ αἱ τά | |
| pl. acc. | τούς τάς τά | |
| pl. gen. | τῶν τῶν τῶν | |
| pl. dat. | τοῖς ταῖς τοῖς | |

Ὅμηρος ὁ ποιητής
Ἡσίοδος ὁ Ἀσκραῖος
Αἴσωπος ὁ Σάμιος
Σόλων ὁ Ἐξηγεστίδου
Αἰσχύλος ὁ Εὐφορίωνος
Γοργίας ὁ Λεοντίου
Σοφοκλῆς ὁ Κολωνεύς
Εὐριπίδης ὁ Μνησάρχου
Ἡρόδοτος ὁ Ἀλικαρνασσεύς
Θουκυδίδης ὁ Ἀθηναῖος
Ἀριστοφάνης ὁ κωμικός
Ξενοφῶν ὁ Γρύλλου
Πλάτων ἡ Ἀριστοκλῆς
Ἀντιφῶν ὁ Ῥαμνούσιος
Λυσίας ὁ Κεφάλου
Ἰσαῖος ὁ Χαλκιδιεύς
Δημοσθένης ὁ Δημοσθένους
Αἰσχίνης ὁ Ἀτρομήτου
Ἵππευδίδης ὁ Κολλυτεύς
Ἰσοκράτης ὁ Θεοδώρου
Δημάδης ὁ Δημέου
Λυκούργος ὁ Λυκόφρονος
Ἀριστοτέλης ὁ Σταγίρειος
Θεόφραστος ὁ Ἐρέσιος
Πολύβιος ὁ Λυκόρτα
Διόδωρος ὁ Σικελιώτης
Πλούταρχος ὁ Νικάρχου
Παιουσανίας ὁ περιηγητής

| | εἶναι lenni | |
|--------|-------------|-------------|
| | pr. ipf. | praet. ipf. |
| sg. 3. | ἔστί(ν) | ἦν |
| pl. 3. | εἰσί(ν) | ἦσαν |

2 Ἡ ἄμαξα τὸν βουὺν ἔλκει – A nyúl viszi a puskát

A közmondások (παροιμίας) sokat elárulnak egy nép gondolatvilágáról. Az a közmondás például, hogy mindenki négyujjnyira van a haláltól, a tengerjáró görögök mindennapi tapasztalatát fogalmazza meg, hiszen a négyujjnyi falvastagságú hajókon a tengeri kereskedelem életveszélyes foglalkozásnak számított. A szállóigék (γνώμαι) pedig az oktatásban játszottak fontos szerepet: a szónoki képzés alsó fokán egy–egy gnóma köré kellett kerekíteni állandó szerkezetű fogalmazásokat. Ezt a gyakorlatfajtát χρεία-*nak* nevezték, és a szónoki beszédre előkészítő gyakorlatok (προγυμνάσματα) egyik típusa volt.

1. Ἡ φιλοσοφία ἐπιστήμη τῆς ἀληθείας. 2. Ἔως ἡμέρας ἀρχή. Δείλη ἡμέρας τελευτή. 3. Ἀρχὴ φιλίας μὲν ἔπαινος, ἔχθρας δὲ φόγος. 4. Λύπης ἰατρός ἐστὶν ὁ χρηστός φίλος. 5. Λύπης ἰατρός ἐστὶν ἀνθρώποις λόγος. 6. Ἄρ' ἐστὶ θυμοῦ φάρμακον χρηστός λόγος; 7. Καλὸν φέρουσι καρπὸν οἱ κακοὶ φίλοι. 8. Καλὸν φέρουσι καρπὸν οἱ σεμνοὶ τρόποι. 9. Οἱ ὅμοιοι τοῖς ὁμοίοις εὖνοι εἰσιν. 10. Νέος νέω φίλος. 11. Μῶρα μῶρος λέγει. 12. Χαλεπὰ τὰ καλὰ.

ἡ ἀλήθεια, ἀληθείας igazság
 ἡ ἄμαξα, ἀμάξης szekér
 ὁ ἄνθρωπος, ἀνθρώπου ember
 ἄρ' ἐστὶ vajon, ugye
 ἡ ἀρχή, ἀρχῆς kezdet
 ὁ βουός, βοός ökör
 δέ pedig, másrészt
 ἡ δειλη, δειλῆς este
 ἔλκει húz
 ὁ ἔπαινος, ἐπαίνου dicséret
 ἡ ἐπιστήμη, ἐπιστήμης tudás, ismeret
 ἡ ἔχθρα, ἔχθρας gyűlölet
 εὖνοος jóindulatú (aki iránt: dat.)
 ἡ ἔως hajnal
 ἡ ἡμέρα, ἡμέρας nap, nappal
 ὁ θυμός, θυμοῦ lélek; harag, düh
 ὁ ἰατρός, ἰατροῦ orvos
 κακός (κακή, κακόν) rossz
 τὸ καλόν, καλοῦ a szép, a jó
 καλός (καλή, καλόν) szép, derék
 ὁ καρπός, καρποῦ gyümölcs; haszon
 λέγει beszél, mond

ὁ λόγος, λόγου beszéd, szó
 ἡ λύπη, λύπης bánat
 μὲν egyrészt
 μῶρος (μώρα, μῶρον) bárgyú, ostoba
 νέος (νέα, νέον) fiatal; új
 ὅμοιος (ὁμοία, ὁμοιον) hasonló
 (+ dat.)
 σεμνός (σεμνή, σεμνόν) tisztességes,
 „egyenes”
 ἡ τελευτή, τελευτῆς vég, halál
 ὁ τρόπος, τρόπου mód, szokás, jellem(vonás)
 τὸ φάρμακον, φαρμάκου gyógyszer
 φέρει visz, hoz
 ἡ φιλία, φιλίας barátság
 φίλος (φιλη, φίλον) kedves
 ὁ φίλος, φίλου barát, társ
 ἡ φιλοσοφία, φιλοσοφίας filozófia,
 a bölcsesség szeretete
 χαλεπός (χαλεπή, χαλεπόν) nehéz
 χρηστός (χρηστή, χρηστόν) hasznos, jó
 ὁ φόγος, φόγου feddés

– Az ἐστὶ és az εἰσί elmaradhat a mondatból. Τὰ καλὰ χαλεπὰ [ἐστὶ].

– A többes számú semleges alany után az állítmány egyes szám harmadik személyben áll.

– A semleges névszó nominativusa és accusativusa egybeesik.

– A névelő főnevesít: σοφός 3 bölc – ὁ σοφός a bölc; τὰ μῶρα ostoba dolgok/at.

– A mellérendelt tagmondatok harmonikus kapcsolódását biztosító μὲν — δέ kötőszó-párt néha nem fordítjuk; a δέ önállóan is gyakori.

I. Olvasási gyakorlat:

- a. ἔπαινος, ἕως, ἔχθρα, ἔστί, ἔλκει
- b. φί, ψῖ, φίλον, φόγον, ψυχὴν, φιλίαν
- c. νέον, μέν, λέγει, ἡμέρα, δέ, φέρει
- d. ἦτα, φίλην, κακὴν, καλήν, ἀρχήν
- e. λέγει, ἀλήθεια, δεῖλη, φέρει, εἰσίν
- f. καρπὸν, φόγον, φίλον, ἰατρὸν, λόγον
- g. κακοῦ, τρόπου, καλοῦ, λόγου, δούλου

II. Ragozza a névelőt!

(ἡ) ἀμάξαις, (ὁ) θεοῦς, (τὸ) φαρμάκω, (ἡ) δείλης, (ὁ) λόγοι, (ὁ) φίλον, (ἡ) ἐπιστήμη, (ἡ) τελευταίην, (ὁ) ἰατρῶν

III. Ragozza a névszót!

τοὺς (θεός), τὴν (ἄμαξα), οἱ (σοφός), τοῖς (λόγος), τοῦ (τρόπος), τῆς (ἐπιστήμη), τὸν (θυμός), τὴν (ἀρχή),

IV. Egyeztessen!

τοὺς (χρηστός 3) λόγους, τοῖς (κακός 3) φαρμάκοις, τὸν (ὁμοῖος 3) φόγον, τοὺς (σεμνός 3) τρόπους

V. Mondja egyes számban!

ταῖς ἡμέραις, τῶν τρόπων, τοὺς φόγους, αἱ σεμναὶ θεαί, τοῖς ἐπαίνοις, τὰς ἀμάξας, ταῖς λύπαις, οἱ κακοὶ φίλοι

VI. Mondja többes számban!

τῶ θεῶ, ὁ ἔπαινος, τῇ ἀμάξῃ, τὴν ἡμέραν, τοῦ ἰατροῦ, τὸν λόγον, τῶ καρπῶ, τῆς ἀμάξης, ἡ θεά, τοῦ δούλου

VII. λέγει → λέγουσι

πέμπει, βαίνει, χαίρει, τρέχει, φέρει, θύει

VIII. Mondja görögül!

a bölcsnek; a gyógszerek; napok; hasonló dolgok; az emberek; a szekeret; küldenek; parancsolom; futsz; csatáznak; örül; dobni; küldünk; örülnek; húzzátok

IX. Fordítsa görögre!

1. Az orvosok ostobaságokat beszélnek.
2. Mit mondtok?
3. Gyümölcsöt áldoznak az isteneknek.
4. Hasonló a hasonlóknak örül.
5. A szolgák beszélgetnek.
6. Zeus az emberek és istenek atyja.
7. Platón filozófus, Hippokratés pedig orvos.
8. Örülök, (hogy)ha (εί) énekel.
9. Örülnek, (hogy)ha nem (ούκ) énekelek.

| | | |
|-----------------|----------------------|-------------|
| ἡ λύπη bánat | νέος 3 új, fiatal | |
| λύπη | νέος | νέα νέον |
| λύπην | νέον | νέαν νέον |
| λύπησ | νέου | νέας νέου |
| λύπη | νέω | νέα νέω |
| λύπαι | νέοι | νέαι νέα |
| λύπας | νέους | νέας νέα |
| λυπῶν | νέων | νέων νέων |
| λύπαις | νέοις | νέαις νέοις |

| | |
|---------------|-----------|
| akar | ἔθέλει |
| akar | βούλεται |
| jön | ἔρχεται |
| megy | βαίνει |
| vél, gondol | οἶεται |
| vél, tart | νομίζει |
| csatázik | μάχεται |
| háborúzik | πολεμίζει |
| örül, élvez | ἡδεται |
| örül | χαίρει |
| dob | βάλλει |
| csinál | ποιεῖ |
| csinál | πράττει |
| fut | τρέχει |
| hoz | φέρει |
| hoz | κομίζει |
| küld | πέμπει |
| parancsol | κελεύει |
| áldoz | θύει |
| áldoz (italt) | σπένδει |

| | |
|---------------|-------------|
| λέγειν | διαλέγεσθαι |
| mondani | beszélgetni |
| pr. ipf. ind. | |
| λέγω | διαλέγομαι |
| λέγεις | διαλέγῃ |
| λέγει | διαλέγεται |
| λέγομεν | διαλεγόμεθα |
| λέγετε | διαλέγεσθε |
| λέγουσι(ν) | διαλέγονται |

3 Ἐρχῆ ἡμισυ τοῦ παντός – A jó kezdet fél siker!

A szicíliai Gorgias az ékesszólás egyik első mestere volt, hiszen nemcsak mint szónok tűnt ki, hanem tanította is a beszéd művészetét. A peloponnésosi háború alatt szülővárosa, Leontínoi követeként érkezett Athénba, és beszédeivel szinte megbabonázta hallgatóságát. Százkilenc évet élt és sokat írt, de csak két mintabeszéde és töredékei maradtak fenn. Mondatai párhuzamos szerkesztésű, de ellentétes értelmű tagokból, az azonos szótagszámú tagok pedig hasonló hangzású és végződésű, de ellentétes jelentésű szavakból állnak. Metaforái, mint például a γῦρες ἔμφυχοι τάφοι, merészek, beszédkezdetei híresek voltak. Aristotelész szónoklattani kézikönyvében maradt fenn az élisiekre mondott beszéd kezdő mondata: Ἦλις πόλις εὐδαιμων. Jól szemlélteti stílusát egyik mintabeszédének, a *Helené dicséretének* bevezetése:

Κόσμος πόλει μὲν εὐανδρία, σώματι δὲ κάλλος, ψυχῇ δὲ σοφία, πράγματι δὲ ἀρετή, λόγῳ δὲ ἀλήθεια· τὰ δὲ ἐναντία τούτων ἀκοσμία. ἄνδρα δὲ καὶ γυναίκα καὶ λόγον καὶ ἔργον καὶ πόλιν καὶ πρᾶγμα χρῆ τὸ μὲν ἄξιον ἐπαίνου ἐπαίνῳ τιμᾶν, τῷ δὲ ἀναξίῳ μῶμον ἐπιτιθέναι.

κόσμος πόλει (ἔστι) ‘a város díszé’; κόσμος σώματι (ἔστι) ‘a test díszé’; πόλιν acc., πόλει dat.

ἡ ἀκοσμία, ἀκοσμίας rendezetlenség
 ὁ ἀνὴρ, ἀνδρός férfi, férj
 ἀνάξιος (ἀνάξιος, ἀνάξιον) nem méltó,
 méltatlan
 ἄξιος (ἄξια, ἄξιον) méltó (amire: gen.)
 ἡ ἀρετή ἀρετῆς kiválóság, erény
 ἡ γυνή, γυναικός nő, feleség
 ὁ γύψ, γυπός saskeselyű
 ἔμφυχος (ἔμφυχος, ἔμφυχον) lélegző, élő
 ἐναντίος (ἐναντία, ἐναντίον) ellentétes
 (amivel: gen. vagy dat.)
 ἐπιτιθέναι rátenni (amire: dat.)
 τὸ ἔργον, ἔργου munka, tett
 ἡ εὐανδρία, εὐανδρίας a derék férfiak nagy
 száma
 εὐδαιμων (εὐδαιμων, εὐδαιμον) boldog,
 gazdag

τὸ ἡμισυ fele (rész)
 καὶ és
 τὸ κάλλος, κάλλους szépség
 ὁ κόσμος, κόσμου rend; világegyetem; dísz
 ὁ μῶμος, μώμου gúny, szégyen
 μῶμον ἐπιτιθέναι becsmérelni
 οὗτος (αὕτη, τοῦτο) ez; az
 τὸ πᾶν, παντός az egész
 ἡ πόλις, πόλεως város, állam
 τὸ πρᾶγμα, πράγματος tett
 ἡ σοφία, σοφίας bölcsesség
 τὸ σῶμα, σώματος test
 ὁ τάφος, τάφου sír
 τιμᾶν tisztelni
 χρῆ kell
 ἡ ψυχῆ, ψυχῆς lélek

– A fosztóképző praefixum: ἄ-, ἄν-. Példák: ἄ-κοσμία, ἄν-ἄξιος

– Az összetett melléknevek általában kétvégződésűek: ἔμφυχος 2

– Néhány ἐ-vel kezdődő igető az augmentummal εἰ-be vonatik össze: ἔχω – εἶχον, ἔπομαι követ – εἰπόμην.

– A melléknév, ha jelző, a névelő és a névszó közé ékelt vagy (megismételt) névelővel a névszó mögé vetett; ha más szórendi helyzetben áll, akkor nem jelző, hanem állítmánykiegészítő.

– Jelzői szórendben állhat melléknév, határozószó illetve előljárószós főnév.

I. Olvasási gyakorlat

- a. ἡμέραι, ἄξιαι, ἀνάξιοι, ἤμισυ, ὕμνοι
- b. εὖ, εὐανδρία, εὐδαίμων, Ζεὺς, εὐρηκα
- c. γυφί, σοφία, ψυχή, ἔμφυχος, τάφος
- d. κόσμον, ἀκοσίαν, ἄνδρα, εὐανδρίαν
- e. οὔτοι, μῶμοι, τάφοι, λόγοι, οἶνος
- f. Ἀκρόπολις, μητρόπολις, νεκρόπολις
- g. ΚΑΛΛΟΣ, ΧΡΗ, ΓΥΝΗ, ΞΕΡΞΗΣ

| | | |
|------------------------------------|--|--|
| ὁ γύφ keselyű | ἡ ἐλπὶς remény | τὸ σῶμα test |
| γύφ γῦπα γυπός γυπί | ἐλπὶς ἐλπίδα ἐλπίδος ἐλπίδι | σῶμα σῶμα σώματος σώματι |
| γῦπες γῦπας γυπῶν γυφί(ν) | ἐλπίδες ἐλπίδας ἐλπίδων ἐλπίσι(ν) | σώματα σώματα σωμάτων σώμασι(ν) |

II. Ragozza a névelőt!

- (τὸ) πράγμασι, (ἡ) ψυχῆς, (τὸ) ἔργα, (τὸ) πράγματος,
- (ἡ) πόλιν, (τὸ) σώμασιν, (ἡ) ἀρετήν, (ὁ) κόσμου,
- (ἡ) σοφία

III. Ragozza a névszót!

- τὴν (ἡμέρα), ταῖς (ἐλπὶς), τοῦ (ἀνὴρ), τὸ (κάλλος), τοὺς (λόγος), τῶν (πρᾶγμα), τοῖς (ἔργον), τῆ (ἀκοσμία)

IV. Egyeztessen!

- τὴν (χρηστός 3) γυναῖκα, τοὺς (καλός 3) ἄνδρας, τῷ (κακός 3) ἱατρῷ, ταῖς (καλός 3) γυναιξίν, τὰ (χαλεπός 3) ἔργα

V. Mondja az igealakokat többes számban!

- ἀγγέλλεις, ἔχει, λύω, ἐκφέρει, φεύγω, γράφεις, μάχη

VI. Tegye az igealakokat egyes számba!

- μαχόνται, φεύγετε, κρίνετε, ἠδόμεθα, λείπουσιν, γράφομεν

VII. Ragozza az igealakokat jelen időben!

- ἐμάχου, ἔκρινε, ἐξέβαλλες, διέφερε, ἐξέφερον, ἐμάχοντο

VIII. Ragozza az igéket múlt időben!

- λύεις, κρίνομεν, φέρετε, μαχόμεθα, ἐκβάλλω, μένομεν

IX. Tegye a πολειμίζειν igét a μάχεσθαι megfelelő alakjaiba!

- μαχόμεθα, μάχη, ἐμαχόμεν, ἐμάχετο, μάχεται, ἐμάχοντο, ἐμάχου

X. Fordítsa görögre!

- 1. El akarták küldeni az orvost, de az orvos ott (ἐκεῖ) maradt. 2. A férfiaknak tisztelni kell a nőt. 3. A jó különbözik a hasznostól. 4. A keselyű élő sír. 5. Ti (ὕμεις) mentek, én pedig maradok. 6. Mész, vagy (ῆ) maradsz?

| | |
|---------------|----------|
| kidob | ἐκβάλλει |
| kivisz | ἐκφέρει |
| old | λύει |
| jelent | ἀγγέλλει |
| bír, van neki | ἔχει |
| marad, vár | μένει |
| kap, fog | λαμβάνει |
| ítél | κρίνει |
| menekül | φεύγει |
| ír | γράφει |
| elhagy | λείπει |
| különbözik | διαφέρει |
| üt, vág | κόπτει |
| vezet | ἄγει |
| vonul | ἐλαύνει |
| rábeszél | πειθεί |
| árt | βλάπτει |
| vadászik | θηρεύει |
| rejt | λανθάνει |
| fáradozik | κάμνει |

| | |
|------------------|-----------|
| λύειν | μάχεσθαι |
| oldani | harcolni |
| praet. ipf. ind. | |
| ἔλυον | ἐμαχόμεν |
| ἔλυες | ἐμάχου |
| ἔλυε(ν) | ἐμάχετο |
| ἐλύομεν | ἐμαχόμεθα |
| ἐλύετε | ἐμάχεσθε |
| ἔλυον | ἐμάχοντο |

4 Ἀποφθέγματα – Velős mondások

Az ἀπόφθεγμα egy híres ember anekdotába ágyazott mondása. Alaptípusa: X, mikor megkérdezték, hogy ... , azt mondta, hogy Az ἀπόφθεγμα az életrajz építőeleme, de önálló gyűjtemények is vannak, mint például a Plutarchosnak tulajdonított Βασιλέων ἀποφθέγματα καὶ στρατηγῶν (Királyok és hadvezérek bölcs mondásai). Bár az életrajzírók a csattanó kedvéért gyakran lemondtak a történeti hűségéről, a spártai Pausaniasról szóló történet valós eseményekre utal. Mikor a délosiak panaszkodtak Pausaniasnál, hogy az athéniak bitorolják Délost, és törvényekkel megtiltották nekik, hogy halottaikat Déloson temessék el, és asszonyaik gyermekeket szüljenek ott, Pausanias így válaszolt: Hogyan lehetne a hazátok az a hely, ahol közületek senki sem született, s ezután sem fog születni?

1. Ἀγησίλαος διετέλει λέγων τὸν ἄρχοντα προσήκειν οὐ μαλακία καὶ τρυφῇ, καρτερία δὲ καὶ ἀνδρεία τῶν ἰδιωτῶν περιεῖναι. 2. Ἄλλοτε δ' ἐρωτώμενος διὰ τί μάλιστα παρὰ τοὺς ἄλλους εὐδαιμονοῦσιν οἱ Σπαρτιᾶται, 'διότι' εἶπε 'παρὰ τοὺς ἄλλους ἀσχοῦσιν ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι'. 3. Ἐλεγε δὲ τοὺς τὴν Ἄσιαν κατοικοῦντας ἐλευθέρους μὲν κακοὺς, δούλους δ' ἄγαθοὺς εἶναι.

ἀγαθός (ἀγαθή, ἀγαθόν) jó, kiváló
 ἄλλοτε máskor
 ἢ ἀνδρεία, ἀνδρείας bátorság
 ὁ ἄρχων, ἄρχοντος vezér, parancsnok
 ἄρχειν parancsolni
 ἄρχεσθαι engedelmeskedni
 ἀσχεῖ gyakorol, edz
 διὰ τί; miért?
 διατελεῖ folytat, bevégez
 διετέλει λέγων folyton (azt) mondta
 διότι mert
 δούλος (δούλη, δούλον) szolgál(i)
 εἶπε(v) mondta
 ἐλεύθερος (ἐλευθέρα, ἐλεύθερον) szabad
 ἐρωτώμενος „mikor megkérdezték tőle”
 εὐδαιμονεῖ boldog

ὁ ἰδιώτης, ἰδιώτου közember
 ἢ καρτερία, καρτερίας önuralom
 κατοικεῖ lakik
 οἱ τὴν Ἄσιαν κατοικοῦντες
 a (kis)ázsiaiak
 ἢ μαλακία, μαλακίας elpuhultság
 μάλιστα leginkább, különösen
 οὐ nem
 παρὰ τοὺς ἄλλους másoknál / másokhoz
 képest
 περιεῖναι felülmúlni (akit: gen.; amiben:
 dat.)
 προσήκει illik (akihez: dat.)
 οἱ Σπαρτιᾶται a spártaiak
 ἢ τρυφή, τρυφῆς dőzsölés

– Igeközös igéknel az igekötő utolsó magánhangzója kiesik, ha az alapige magánhangzóval kezdődik: κατοικέω (κατα – οἰκέω). Kivétel a περι- és a προ- igekötő.

– A mondást jelentő igék után ὅτι vagy ὡς kötőszóval bevezetett mellékmondat áll, melynek állítmánya általában ugyanolyan módú, actiójú és idejű, mintha egyenes beszédben állna. A mondást jelentő igék után állhat ún. *accusativus cum infinitivo* (acc. c. inf.) is. Ezt magyarra tárgyi mellékmondatként fordítjuk.

Οἱ τὴν Ἄσιαν κατοικοῦντες ἐλεύθεροι κακοὶ εἰσιν.

Ἀγησίλαος ἔλεγε, ὅτι οἱ τὴν Ἄσιαν κατοικοῦντες ἐλεύθεροι κακοὶ εἰσιν.

Ἀγησίλαος ἔλεγε τοὺς τὴν Ἄσιαν κατοικοῦντας ἐλευθέρους κακοὺς εἶναι.

I. Olvasási gyakorlat

- a. ἀγγέλλω, ἄγγελος, εὐαγγέλιον, Σφίγξ
- b. ἀνθρώπου, ἀνδρός, ἀνδρείας, εὐανδρείας
- c. οὐ γράφει, οὐκ ἀσκει, οὐχ ἔλκει, οὐχί
- d. λέγων, ἄρχοντα, φέροντος, γράφοντι
- e. λέγοντες, φέροντες, ποιούντες, ἀσκοῦντες
- f. λέγει, λέγουσι, φέρουσι, ἄρχουσι
- g. γυφί, γυναίξι, λέγουσι, φέρουσι

II. Egyeztessen!

αἱ (μῶρος 3) γυναῖκες, τοῖς (σοφός 3) ἀνδράσιν, τὰς καλὰς (γυνή), οἱ ὅμοιοι (ἀνήρ), τοῖς κακοῖς (πρᾶγμα), τῇ καλῇ (ἐλπὶς)

III. Melyik a kakukktojás, és miért?

οἱ Θεβαῖοι – οἱ Σπαρτιᾶται – οἱ Θρᾶκες – οἱ Κορίνθιοι

IV. Οὐχ ὀρῶ. *Nem látok!* Tagadja az igéket a példák szerint: οὐ βούλεται, οὐκ ἐθέλει, οὐχ ἔλκει.

ἔχω, πάσχεις, ἄρχει, εὐρίσκομεν, τύπτετε, ἤδονται

V. λέγει → λέγων

κωλύει, σπένδει, κάμνει, τύπτει, ἔχει, ἄρχει, τρέπει

VI. λέγει → ἔλεγε

πέμπει, βαίνει, θύει, κόπτει, μένει, πείθει, κωλύει

VII. λέγουσι → ἔλεγον

φέρουσι, πράττουσι, λείπουσι, τάττουσι, κρύπτουσι, θύουσι

VIII. Tegye dativusba! λέγοντες → λέγουσι

ἄγοντες, κελεύοντες, πράττοντες, ἐλπίζοντες, βλάπτοντες

IX. Fordítsa görögre!

1. A spártaiak bátorságban felülmúlják a kisázsiaiakat.
2. A dőzsölés nem illik a korinthosiakhoz.
3. A szolga nem boldog.
4. Leginkább a szabad emberek boldogok.
5. Állandóan azt mondja, hogy a filozófusok ostobák.
6. A spártaiak azt hajtogatják, hogy a thébaiak boldogok.
7. A férfiak gyümölcsöt is (καί) áldoztak az isteneknek.
8. Helené, mint mondják, szép.

| λένθ (είναι pt. ipf.) | | |
|-----------------------|--------|---------|
| ῶν | οὔσα | ὄν |
| ὄντα | οὔσαν | ὄν |
| ὄντος | οὔσης | ὄντος |
| ὄντι | οὔση | ὄντι |
| ὄντες | οὔσαι | ὄντα |
| ὄντας | οὔσας | ὄντα |
| ὄντων | οὔσων | ὄντων |
| οὔσι(ν) | οὔσαις | οὔσι(ν) |

| | |
|---------------|-----------|
| küld | στέλλει |
| rendez | τάττει |
| kezd; első | ἄρχει |
| talál | εὐρίσκει |
| sz szenved | πάσχει |
| hall(gat) | ἀκούει |
| tanácskozik | βουλεύει |
| gyakoroltat | γυμνάζει |
| ítélkezik | δικάζει |
| polgárként él | πολιτεύει |
| akadályoz | κωλύει |
| félrevezet | παράγει |
| fordít | τρέπει |
| örködik | φυλάττει |
| esik, zuhan | πίπτει |
| remél | ἐλπίζει |
| ismer | γιγνώσκει |
| üt | τύπτει |
| titkol, befed | κρύπτει |
| bízik, hisz | πιστεύει |

| | |
|------------------|---------|
| ἄγειν | οἴεσθαι |
| vezetni | vélni |
| praet. ipf. ind. | |
| ἤγον | ῶόμην |
| ἤγεσ | ῶου |
| ἤγε(ν) | ῶετο |
| ἤγομεν | ῶόμεθα |
| ἤγετε | ῶεσθε |
| ἤγον | ῶοντο |

5 Σφήξ και ὄφις – A darázs és a kígyó

Kroisos egyszer elküldte Aisópost Delphoiba, hogy az istennek mutasson be áldozatot, a polgároknak pedig vigyen ajándékot. Ő az áldozatot bemutatta, ám vitája támadt a polgárokkal, ezért a pénzt visszaküldte Kroisosnak. A polgárok erre megvádolták, hogy kirabolta a szentélyt. Aisópos egy mesével védekezett:

Egyszer egy sas üldözött egy nyulat, aki a ganajtúrótól kért segítséget. A ganajtúró szavaival nem törődve a sas felfalta a nyulat. A bogár bosszút esküdött, s valahányszor a sas fészket rakott, kihengergette a fészkekből a tojásokat. Végül a sas Zeus ölébe menekült fészket rakni, de a bogár oda is utánaröpült. Ott az isten ölébe pottyantott egy galacsint, mire az felugrott, a tojások pedig leestek és összetörték. Aisópos így példázta, hogy a kicsi is képes bosszút állni. Aisópost elítélték, és a Parnassos egyik csúcsáról a mélybe taszították. Az istenség, mint mondják, nagyon megharagudott a jogtalanság miatt: szárazsággal és járványokkal sújtotta a várost (Αἰσώπειον αἶμα). Delphoi polgársága ezért követeket küldött szét Hellasba, hogy jelentkezzék valaki az Aisópos halála miatti vérdíjért. Mivel Aisóposnak nem voltak rokonai, egykori tulajdonosának leszármazottja vette föl a pénzt, nemzedékekkel később.

Σφήξ ἐπὶ κεφαλῆν ὄφεως καθίσας καὶ συνεχῶς τῷ κέντρῳ πλήσσων ἐχειμάζει. ὁ δὲ περιώδυνος γενόμενος καὶ τὸν ἐχθρὸν οὐκ ἔχων ἀμύνεσθαι ἐξελθὼν ἐν τῇ ὁδῷ καὶ ἰδὼν ἄμαξαν ἐρχομένην τὴν κεφαλῆν τῷ τροχῷ ὑπέθηκε καὶ οὕτω τῷ σφηκί συναπέθανεν.

ἀμύνεται elhárít; bosszút áll (+ acc.)

γενόμενος 3 válva

ἐν τῇ ὁδῷ az útra

ἐξελθὼν 3 kimenve

ἐπὶ (+ acc.) -ra, -re

ὁ ἐχθρός, ἐχθροῦ ellenség

οὐκ ἔχων 3 nem tudva

ἐρχόμενος (ἐρχομένη, ἐρχόμενον) közeledő

ἰδὼν 3 meglátva

καθίσας leülve

τὸ κέντρον, κέντρου fullánk

ἢ κεφαλῆ, κεφαλῆς fej

ἢ ὁδός, ὁδοῦ út

ὁ ὄφις, ὄφεως kígyó

οὕτω így

περιώδυνος (περιώδυνος, περιώδυνον)

gyöttrődő

πλήσσει megsebez, üt

συναπέθανεν együtt meghalt (+ dat.)

συνεχῶς folyamatosan

ὁ σφήξ, σφηκός darázs

ὁ τροχός, τροχοῦ kerék

ὑπέθηκε alátette

ὑποτιθέναι alátenni (+ dat.)

χειμάζει gyötör

– Melléknévből határozószó képezhető; a képző: –ως. συνεχῆς 2 folyamatos, állandó συνεχῶς folyamatosan, állandóan.

– Igeközös igéknél az igekötő utolsó magánhangzója kiesik, ha az alapige magánhangzóval kezdődik; ha ez az első magánhangzó erős hehezetű, akkor az igekötő mássalhangzójára is kihat: καθίτω (leül(tet)) ← καταίτω.

– Mássalhangzóval kezdődő igekötős igék augmentált alakjainál az igekötő utolsó magánhangzója kiesik: συναπέθανε ← συν + ἄπο + ἔ-θαν-ε, υπέθηκε ← ὑπο + ἔ-θηκ-ε.

– A névelő gyakran birtokos névmással fordítható: τῷ κέντρῳ (a) fullánkjával.

– A közvetlen érzékelést kifejező igék és igenevek mellett acc. c. inf. helyett acc. c. participio áll: ἰδὼν ἄμαξαν ἐρχομένην.

I. Olvasási gyakorlat

1. συνεχῶς, σοφῶς, χαλεπῶς, καλῶς, κακῶς
2. λέγει, λόγος, τρέχει, τροχός
3. οὐκ ἔχει λέγειν, οὐκ ἔχουσι λέγειν
4. ΟΦΙΣ, ΣΥΝΑΠΠΕΘΑΝΕΝ, ΥΠΠΕΘΗΚΕ
5. ἐχθροί, ἄρχεσθαι, χρῆ, μάχεσθαι
6. ἐπιτιθέναι, ὑποτιθέναι, τιθέναι
7. κροκόδ(ε)ιλοι, ἐλέφαντες, δελφῖνες, κάμηλοι

II. λέγοντος → λεγούσης

ἄγοντος, πολεμίζοντος, φέροντος, τρέχοντος, κομίζοντος

III. ἐξέφερε → ἐκφέρει

ἐξέβαινε, ἐξέβαλλε, ἀπῆγε, συνέλεγε, διέβαλλε, ἐξέκοπτε, κατέλειπε, συνεγίγνωσκε, συναπέθνησκε, διέβαινε

IV. ἐξέφερε → ἐκφέρων

ἐξέβαινε, ἐξέβαλλε, ἀπῆγε, συνέλεγε, διέβαλλε, ἐξέκοπτε, κατέλειπε, συνεγίγνωσκε, συναπέθνησκε, διέβαινε

V. Párosítsa a kifejezéseket magyar megfelelőikkel!

- | | |
|----------------------------|------------------------------------|
| (a) hírnököt küld | (1) στόμα λύει |
| (b) felbontja a házasságot | (2) διάγει ἡμέραν |
| (c) szép | (3) κήρυκα πέμπει |
| (d) kinyitja a száját | (4) ἐκλείπει τὴν τυραννίδα |
| (e) eltölti az időt | (5) κάλλος ἔχει |
| (f) ciripelnek a tücskök | (6) οἱ τέττιγες ἄδουσιν |
| (g) lemond a tyrannisról | (7) ἐκβάλλει γυναίκα ἐκ τῆς οἰκίας |

VI. Fordítsa görögre!

1. Az ember a kerék alá tette a darazsat. 2. A hadvezér (στρατηγός) a szolgáljával együtt halt meg. 3. A hadvezér háborút akar viselni. 4. A hadvezér bátor (ἀνδρεῖος 3).
5. Azt mondják, hogy a hadvezérek nem gyávák (δειλός 3).
6. A hadvezérek nem akarnak csatázni. 7. A hadvezérek szolgáljai nem bátrak, hanem gyávák. 8. A hadvezérek beszélgettek. 9. Nem látom a hadvezéreket.

| | | |
|--|---|------------------------------------|
| ὁ σφήξ darázs | ἡ πόλις város | τὸ ἴχνος lábnyom |
| σφήξ σφήκα σφηκός σφηκί | πόλις πόλιν πόλεως πόλει | ἴχνος ἴχνους ἴχνη |
| σφήκες σφήκας σφηκῶν σφηξί(ν) | πόλεις πόλεις πόλεων πόλεσι(ν) | ἴχνη ἴχνη ἴχνων ἴχνησι(ν) |

| | |
|------------------|---------------|
| imádkozik | εὐχεται |
| utazik | ὀχεῖται |
| érzekei | αἰσθάνεται |
| tud(akol) | πυνθάνεται |
| kivág | ἐκκόπτει |
| kidob | ἐκβάλλει |
| átdob, vádol | διαβάλλει |
| beszélget | διαλέγεται |
| haldoklik/ölik | ἀποθνήσκει |
| öl | ἀποκτείνει |
| elvezet | ἀπάγει |
| távol tart | ἀπέχει |
| hátrahagy | καταλείπει |
| (be)vádol | κατηγορεῖ |
| együtt hal | συναποθνήσκει |
| összegyűjt | συλλέγει |
| megbocsát | συγγιγνώσκει |
| (elő)készít | παρασκευάζει |
| nyújt, ad | παρέχει |
| figyel/alattvaló | ὑπακούει |

| | | |
|----------------|------------------|------------------|
| εἶναι lenni | φάναι mondani | εἰδέναι tudni |
| εἶμι εἶ | φημί φῆς | οἶδα οἶσθα |
| ἐστί(ν) | φησί(ν) | οἶδε(ν) |
| ἐσμέν | φαμέν | ἴσμεν |
| ἐστέ | φατέ | ἴστε |
| εἰσί(ν) | φασί(ν) | ἴσασι(ν) |

6 Ἴχνη μόνον ζητῶ – Csak a nyomokat keresem!

Az aisóposi mesék tanító célzatú állatmesék. A mesék bölcsessége Sókratést is megihlette, aki kivégzése előtt a börtönben Aisópos történeteit szedte versebe. Sókratés a halála előtt elbizonytalanodott, hogy vajon élete során valóban eleget tett-e az istenség szavainak, melyek múzsai tevékenységre szólították föl. Lehet, hogy Aisópost kellett volna megverselnie? – Az aisóposi állatmesék rövidek, stílusuk egyszerű, sőt száraz; szereplői pedig nem kizárólag állatok.

Λέοντός τινος ἵχνη ἐζητεῖ κυνηγός· δρυοτόμον δὲ ἐρωτήσας, εἰ εἶδεν ἵχνη λέοντος, καὶ ποῦ κοιτάζει, ἔφη· καὶ αὐτὸν τὸν λέοντα ἤδη σοὶ δείξω. Ὁ δὲ ὠχριάσας ἐκ τοῦ φόβου, καὶ τοὺς ὀδόντας συγκρούων εἶπεν· ἵχνη μόνον ζητῶ, οὐχὶ αὐτὸν τὸν λέοντα.

αὐτός (αὐτή, αὐτό) maga

δείξω megmutatom

ὁ δρυοτόμος, δρυοτόμου favágó

εἰ (fügő kérdésben) vajon, -e

εἶδεν látta

ἐκ τοῦ φόβου a félelemtől

ἐρωτήσας megkérdezvén

ἔφη mondta

ζητεῖ keres

ἤδη már(is), mindjárt

τὸ ἵχνος, ἵχνους lábnyom

καὶ (előrevetve) is

κοιτάζει tanyázik

ὁ κυνηγός, κυνηγοῦ vadász

ὁ λέων, λέοντος oroszlán

μόνος (μόνη, μόνον) egyedül; csak

ὁ ὀδός, ὀδόντος fog

οὐχὶ (nyomatékos οὐ) nem

ποῦ; hol?

σοὶ (sim.) neked

συγκρούει összeüt

συγκρούων τοὺς ὀδόντας fogvacogva

τις (τις, τι) (sim.) egy (valaki, valami)

ὁ φόβος, φόβου félelem

ὠχριάσας elsápadva

– διετέλει (λέγων) ← δια + ἐ-τέλε-ε, ἐζητεῖ ← ἐ-ζήτε-ε.

– A melléknévi igenév (például τρέχων) fordítható melléknévi igenévvél (*futó*), határozói igenévvél (*futva*) vagy mellékmonddal.

– A névelős melléknévi igenevet vonatkozó mellékmonddal fordíthatjuk (*aki fut*); a névelő nélkül pedig időhatározói, okhatározói illetve megengedő mellékmonddal (*amikor fut*; *mivel fut*; *bár fut*).

– A névelő a melléknévi igenevet főnevesíti: οἱ ἀναγιγνώσκοντες az olvasók.

– Az alany nom.-ban álló névszó vagy személyes névmás, de gyakran elmarad. (ὁ δρυοτόμος) ἔφη (a favágó azt) mondta; (ἐγὼ) δείξω (én) megmutatom (tkp. meg fogom mutatni)

– Az αὐτός 3 névmás névelő nélkül nom.-ban ὁ *maga*; függő esetekben (acc., gen., dat) a személyes névmás harmadik személyű alakjaiként használatos: *őt, őket*

– Az αὐτός 3 névmás névelővel (bármilyen esetben): *ugyanő, ugyanaz*.

– A praeteritum imperfectum azt fejezi ki, hogy a cselekvés a múltban megkezdődött; hosszú ideig tartott; többször következett be; vagy megkísérelték, de eredménytelenül. Az aoristos indicativi csak azt fejezi ki, hogy a cselekvés a múltban megtörtént.

I. Olvasási gyakorlat

- a. μόνος, μοναρχία, ἀναρχία, δημοκρατία
- b. λέοντες, χαμαιλέοντες, ὄρνιθες, σκορπίοι
- c. κύων (*kutya*), κύνας ἄγει, κυνηγός, κυνηγεῖ
- d. λέγει, ἔλεγε, διετελεῖ λέγων, εἶπεν, ἔφη
- e. Σφίγξ, συγγράφει, συγκρούει, συγχάριρει
- f. συνέγραφε, συνέκρουε, συνέχαιρε
- g. ὁ, ἡ, οἱ, αἱ, εἰ, εἶ, οὐ, εὖ, ὦ πάτερ

II. πέμπειν → πέμφαι

κελεύειν, θύειν, λύνειν, θηρεύειν, βουλευεῖν, ἀκούειν

III. πέμποντος → πέμφαντος

θύοντος, θυσούσης, κελεύοντος, κελευούσης, βουλευούσης, κωλύοντος, λύνοντος, ἀκουούσης, θηρεύοντος

IV. Fordítsa le a kifejezéseket, majd vesse hátra a jelzőt a példa szerint!

ὁ ἐνθένδε τόπος : az itteni hely

ὁ τόπος ὁ ἐνθένδε

αἱ κοιναὶ ἑορταί : a közös ünnepek

αἱ ἑορταὶ αἱ κοιναὶ

οἱ τῶν Ἀθηναίων νόμοι

ἡ τοῦ Ὀμήρου ΟΔΥΣΣΕΙΑ

οἱ τοῦ Αἰσώπου λόγοι

ὁ τοῦ Ὀμήρου Ὀδυσσεύς

οἱ τοῦ Καλλιμάχου ὕμνοι

V. Fordítsa görögre!

1. A favágó a szekerét kereste. 2. A szolga a félelemtől elsápadva kereste az orvost. 3. Hol vannak az oroszlánok? 4. Megmutatom (majd) az oroszlán fogát. 5. A favágó ökröt akar áldozni. 6. Az orvos szolgálja a gyógyszert kereste. 7. A vadászhoz nem illik a félelem. 8. A hadvezér sátrát (ἡ σκηνή) keresem. (Majd) én megmutatom neked. 9. A hadvezérek a sátorban (ἐν + dat.) énekeltek.

| λύσας 3 aoristos pt. | | |
|----------------------|----------|------------|
| λύσας | λύσσασα | λύσαν |
| λύσαντα | λύσσασαν | λύσαν |
| λύσαντος | λυσάσης | λύσαντος |
| λύσαντι | λυσάση | λύσαντι |
| λύσαντες | λύσσασι | λύσαντα |
| λύσαντας | λυσάσας | λύσαντα |
| λυσάντων | λυσσασῶν | λυσάντων |
| λύσσασι(ν) | λυσάσαις | λύσσασι(ν) |

| | |
|------------------|------------|
| szeret | φιλεῖ |
| lakik | οἰκεῖ |
| elöl megy, vezet | ἡγεῖται |
| kér | αἰτεῖ |
| beteg | νοσεῖ |
| fél | φοβεῖται |
| fáradozik | πονεῖ |
| véghez visz | τελεῖ |
| folytat | διατελεῖ |
| hív | καλεῖ |
| panaszol, vádol | ἐγκαλεῖ |
| kísér, követ | ἀκολουθεῖ |
| buzdít | παραινεῖ |
| vágyakozik | ἐπιθυμεῖ |
| dicsér | ἐπαινεῖ |
| (be)vádol | κατηγορεῖ |
| (meg)érkezik | ἀφικνεῖται |
| egyetért, bevall | ὁμολογεῖ |
| nem tud | ἀγνοεῖ |
| vétkezik, bűnös | ἀδικεῖ |

| λύσαι | παύσασθαι |
|---------------|------------|
| feloldani | abbahagyni |
| aoristos ind. | |
| ἔλυσα | ἐπαύσαμην |
| ἔλυσας | ἐπαύσω |
| ἔλυσε(ν) | ἐπαύσατο |
| ἐλύσαμεν | ἐπαύσαμεθα |
| ἐλύσατε | ἐπαύσασθε |
| ἔλυσαν | ἐπαύσαντο |

7 Κρατεῖ πάντων τῶν θεῶν – Minden istennél hatalmasabb

Phaidros nagyjából ezeket mondja a *Symposion*-ban: Nagy isten Erós, és csodálatos az emberek és az istenek között, mégpedig leginkább a származása miatt. A legősibb istenek közé tartozik, és nincsenek szülei. Hésiodos ugyanis azt mondja, hogy Chaos jött létre először, azután Gaia és Erós; ő pedig a halhatatlanok közt a legszebb, és hatalma van az emberek és az istenek fölött. Hésiodos tehát ezt mondja, és ugyanezt mondja Akusilaos is. Parmenidész szerint pedig az összes isten közül Erós jött létre legelőször. Így tehát sokan értenek egyet abban, hogy Erós a legősibb istenek egyike. S ez a legősibb isten egyben az emberek legnagyobb jótévője is.

Θεός ἐστίν, ὦ παῖδες¹, ὁ Ἔρωσ, νέος καὶ καλὸς καὶ πετόμενος. Διὰ τοῦτο καὶ νεότητι χαίρει καὶ κάλλος διώκει καὶ τὰς ψυχὰς ἀναπτεροῖ. Δύναται δὲ τοσοῦτον ὅσον οὐδὲ ὁ Ζεὺς· κρατεῖ μὲν στοιχείων, κρατεῖ δὲ ἄστρον, κρατεῖ δὲ τῶν ὁμοίων θεῶν. Οὐδὲ ὑμεῖς τοσοῦτον τῶν αἰγῶν καὶ τῶν προβάτων. Τὰ ἄνθη πάντα Ἔρωτος ἔργα, τὰ φυτὰ πάντα τούτου ποιήματα, διὰ τοῦτον καὶ ποταμοὶ ῥέουσι καὶ ἄνεμοι πνέουσιν.

¹(a megszólítottak: egy pásztorfiú és egy pásztorlányka)

ὁ/ἡ αἰξ, αἰγός kecske
 ἀναπτεροῖ felröpít, fölizgat
 ὁ ἄνεμος, ἀνέμου szél
 τὸ ἄνθος, ἄνθους virág
 τὸ ἄστρον, ἄστρου csillag
 διὰ τοῦτο ezért
 διὰ τοῦτον ὁmiatta
 διώκει űz, kerget
 δύναται képes; hatalma van
 ὁ Ἔρωσ, Ἔρωτος Erós
 κρατεῖ uralkodik (akin, amin: gen.)
 ἡ νεότης, νεότητος ifjúság; fiatalok
 ὅσος (ὄση, ὄσον) amennyi/re
 οὐδέ de nem; sem, és nem

ὁ/ἡ παῖς, παιδός gyermek
 πᾶς (πᾶσα, πᾶν) egész; (pl.) az összes
 πετόμενος 3 szárnyas, röpködő
 πνεῖ fúj
 τὸ ποίημα, ποιήματος alkotás, mű
 ὁ ποταμός, ποταμοῦ folyó
 τὸ πρόβατον, προβάτου birka
 ῥεῖ folyik
 τὸ στοιχεῖον, στοιχείου elem, ὄsanyag
 τοσοῦτος (τοσαύτη, τοσοῦτο) akkora,
 annyi/ra
 ὑμεῖς ti
 τὸ φυτόν, φυτοῦ növény

- A tulajdonnevek előtt állhat határozott névelő: ὁ Ἔρωσ Erós.
- A halmozott mondatrészek minden tagjához kapcsolódik egy „és” kötőszó. A magyarban csak az utolsó tag elé teszünk kötőszót: νέος καὶ καλὸς καὶ πετόμενος.
- Az érzelmeket kifejező igék mellett az érzelem okát dat.-ban álló névszó jelölheti: νεότητι χαίρει örömet leli a fiatalságban/a fiatalokban.
- A participium imperfectum azt jelöli, hogy a benne foglalt cselekmény az állítmánnyal egyidejűleg következik (következett) be, participium aoristi pedig általában azt, hogy a cselekmény az állítmányhoz képest előbb történt.

I. Tegye ki a hehezetet!

ο, η, οι, αι, ου, ουδέ, εγώ, υμείς
 ιστορία, έως, ιατρός, εστί, εἶναι
 ει, εισί, εἶ, εὐρηκα, οὗτος, ὁμοιος
 έχει, ασχεῖ, ἔφη, εἶπε(ν), ἀρχει
 ιδών, ἐξελθών, ἐρωτήσας, ἀρξας
 η οδός, ο οδούς, αὐτός, αὐτή, αὐτή
 ακοσμία, ἀνάξιος, ἐκβάλλει, ἐκφέρει

II. Fordítsa le a kifejezéseket, majd ékelje be a jelzót a példa szerint!

ἡ εὐδαιμονία ἡ ὑπάρχουσα α μεγλένó boldogság
 ἡ ὑπάρχουσα εὐδαιμονία

ἡ Μήδεια ἡ Εὐριπίδου
 ὁ βίος ὁ Καίσαρος
 τὰ συμβουλεύματα τὰ τοῦ θεοῦ
 ἡ σκηνή ἡ τοῦ στρατηγοῦ
 τὰ βιβλία τὰ τοῦ πατρός

III. Találja ki az ismeretlen szó jelentését!

| | |
|----------------|------------|
| ὁ θεός | ἡ θεός |
| ὁ ἀνήρ | ἀνδρεῖος 3 |
| γίγνεται | ἡ γένεσις |
| ζητεῖ | ἡ ζήτησις |
| ποιεῖ | ἡ ποίησις |
| κρατεῖ | τὸ κράτος |
| κρατεῖ | ἡ κρατία |
| ἡ κρατία | δημοκρατία |
| ἡ ἀριστοκρατία | ἄριστος 3 |

IV. Fordítsa görögre!

1. A növények hasznosak, a virágok pedig szépek is. 2. A bátor hadvezér a folyóhoz (πρός + acc.) ment. 3. A kecske hasonló a birkához, de nem annyira bárgyú. 4. A vadász üldözi a kecskéket, az oroszlán pedig a vadászt. 5. Minden folyó a tengerbe (θάλαττα) ömlik. 6. Fúj a szél, és esik az eső (ῥεῖ). 7. A hadvezér üldözi az ellenséget (ὁ πολέμιος). 8. A hadvezérek nem találják az ellenség nyomait.

| έρκεζό (ἔρχεσθαι pt. ipf.) | | |
|----------------------------|----------|----------|
| ἔρχόμενος | -ομένη | -όμενον |
| ἔρχόμενον | -ομένην | -όμενον |
| ἔρχομένου | -ομένης | -όμενου |
| ἔρχομένω | -ομένη | -ομένω |
| ἔρχόμενοι | -όμεναι | -όμενα |
| ἔρχομένους | -ομένας | -όμενα |
| ἔρχομένων | -ομένων | -ομένων |
| ἔρχομένοις | -ομέναις | -ομένοις |

| | | |
|---------|----------|--------------|
| λύει | ἔλυσε | feloldotta |
| θύει | ἔθυσε | förláldozta |
| κελεύει | ἐκέλευσε | elrendelte |
| ἀκούει | ἤκουσε | meghallotta |
| καίει | ἔκαυσε | (f)elégette |
| πνεῖ | ἔπνευσε | (ki)fújt |
| πλεῖ | ἔπλευσε | elhajózott |
| ποιεῖ | ἐποίησε | megcsinálta |
| φιλεῖ | ἐφίλησε | megszerette |
| πονεῖ | ἐπόνησε | elfáradt |
| νοσεῖ | ἐνόσησε | beteg lett |
| τελεῖ | ἐτέλεσε | befejezte |
| καλεῖ | ἐκάλεσε | elhívta |
| οἰκεῖ | ᾠκησε | letelepedett |
| αἰτεῖ | ἤτησε | (azt) kérte |
| νομίζει | ἐνόμισε | (ügy) vélte |
| σώζω | ἔσωσε | megmentette |
| δικάζει | ἔδικασε | bíraskodott |
| κομίζει | ἐκόμισε | elvitte |
| φράζει | ἔφρασε | (el)mondta |

| | |
|---------------|-----------|
| γράφαι | δέξασθαι |
| megírni | elfogadni |
| aoristos ind. | |
| ἔγραφα | ἔδεξάμην |
| ἔγραψας | ἔδέξω |
| ἔγραφε(ν) | ἔδέξατο |
| ἔγράφαμεν | ἔδεξάμεθα |
| ἔγράφατε | ἔδέξασθε |
| ἔγραψαν | ἔδέξαντο |

8 Ἄνῆρ μεσαιπόλιος – Az őszülő férfi

Suetonius jegyezte fel Caesar életrajzában, hogy ellenfelei gúnyt úztek a nagy ember kopaszágából. Caesart egyébként is zavarta ez a fogyatékosága, s ezért haját hátulról előre fésülte, és állandóan babérkoszorút viselt. Ami Caesarnak kellemetlenséget jelentett, az másoknak szónoki tudásuk csillogtatására adott lehetőséget: a bemutató beszédből kialakult diatribének válik tárgyává egyéb bizarr témák mellett például a kopaszág dicsérete. A kopaszág azonban komoly veszélyeket is hordoz magában. Egy (kétes hitelű) életrajzi adat szerint a tragédiaköltő Aischylos kopasz fejét egy sas a magasból sziklának nézte, és ráejtett egy teknőcöt. Állítólag ez okozta Aischylos halálát. Veszélyek leselkednek az alábbi történet hőisére is, aki nem ügyel magára, s így két hetéra megkopaszítja.

Ἄνῆρ τις μέσσην ἔχων ἦβην δύο ἔσχεν ἑταίρας, μίαν μὲν γραῦν, τὴν δὲ ἑτέραν νέαν. τούτῳ ἢ μὲν γραῦς τὰς μελαίνας τρίχας ἔτιλλεν, ὡς γέροντα τοῦτον θέλουσα, ἢ δὲ νέα τὰς πολιὰς· ἕως αὐτὸν φαλακρὸν ἐποίησαν καὶ ὄνειδος ἀπάντων. Ὁ λόγος δηλοῖ, ὅτι ἐλεινός ἐστιν, ὃς εἰς γυναίκας ἐμπίπτει.

ἄπας (ἄπασα, ἄπαν) = πᾶς 3
γέρων 2 (gen. γέροντος) öreg
 ἢ **γραῦς**, γραός vénasszony
δηλοῖ világossá teszi, bizonyítja
δύο kettő
εἰς (+ acc.) -ba, -be
εἷς (μία, ἓν) egy (számnév)
ἐλεινός 3 szájalomra méltó
ἐμπίπτει (εἰς + acc.) beleesik, kerül
ἔσχεν (← ἔχω) szert tett
 ἢ **ἑταίρα**, ἑταίρας hetéra
ἕτερος 3 az egyik; a másik
ἕως amíg, mígnem
 ἢ **ἦβη**, ἦβης (ifjú)kor

θέλουσα = ἐθέλουσα
 ἢ **θρίξ**, τριχός hajsza
 ὁ **λόγος**, ou történet, elbeszélés
μέλας (μέλαινα, μέλαν) fekete
μεσαιπόλιος 2 félig ősz
μέσος 3 középső
 τὸ **ὄνειδος**, ὄνειδους gyalázat, szégyen
ὅς (ἦ, ὅ) aki, ami
ὅτι hogy
πολιός 3 ősz, szürke
τίλλει kihúzza (*haját, szőrt*)
φαλακρός 3 kopasz
ὡς minthogy

– A mondatban a gen.-ban álló főnév (vagy névmás) és az azzal egyeztetett melléknévi igenév általában időhatározó vagy okhatározó. Ez az ún. *genitivus absolutus*. Magyarra időhatározói, okhatározói (ritkábban megengedő vagy feltételes) mellékmondatokkal fordíthatjuk.

Καθημένων αὐτῶν ἐν τῷ θαλάμῳ ἡ Ἀφροδίτη μῦν εἰς τὸ μέσον καθῆκεν.
 Amikor bent voltak a hálószobában, Aphrodité egy egeret ejtett közibük.
 Συνήλθομεν ἀλλήλοις ἀμφοτέρους ὀδηγοῦντος τοῦ θεοῦ.
 Összejöttünk egymással, mivel mindkettőnket az isten (ti. Erós) vezetett.
 Αὐτῆς λουομένης αἰετὸς ἦρπασε τὸ ὑπόδημα.
 Amikor fürdött, egy sas elragadta a saruját.

I. Ταῦ vagy θῆτα ?

έ.έλει, έ.είρα, ό.ι, άγα.ός
 άλή.εια, .ρίξ, .ριχός, πο.αμός
 άν.ος, φυ.όν, έξελ.ών, ζη.εῖ
 συναπέ.ανεν, άλλο.ε, ύπέ.ηκε
 άρε.ή, .άφος, άν.ρωπος, έχ.ρός
 έλευ.ερός, κα.ίσας, .ελευ.ή
 έχ.ρα, πε.όμενος, ύπο.ι.έναι

II. φέρε, λέγε, πέμπε ...

dobd, fuss, áldozz, írj, oldj, menekülj, vidd ki, vadássz, maradj, jelents, fogd, fordíts, küldd, remélj, üss, bízz, gyűjtsd össze, tartsd távol, hagyd hátra, bocsáss meg, vágd ki

III. Ragozza a kifejezést!

A hadvezér sátira. (ή του στρατηγοῦ σκηνή)

IV. Melyik a kakukktojás, és miért?

τέττιξι – σοί – τροχῶ – κήρυκι

V. Csoportosítsa az igéket a megadott kategóriák szerint!

έζήτεις, έχεις, έμάχετο, έκοίταζε, έρχεται, έξέβαλλε, έλεγον, ήν, έγράφομεν, διέφερε, έχειμαζες, συνεκρούετε

Pr. ipf.:

Praet. ipf.:

VI. Fordítsa görögre!

1. Az egyik fekete volt, a másik őszülő.
 2. Ott lakik a hetéra. 3. A hadvezérek azt mondják, hogy a hetéra öreg. 4. A spártaiaknak két hadvezérük van. 5. Az egyik hadvezér öreg volt és bátor, a másik fiatal, de gyáva. 6. Az emberek jók. 7. Ti rossz emberek vagytok, mi (ήμεῖς) pedig jók.

| meglátó θεασάμενος 3 pt. ao. | | |
|------------------------------|----------|----------|
| θεασάμενος | -αμένη | -άμενον |
| θεασάμενον | -αμένην | -άμενον |
| θεασαμένου | -αμένης | -αμένου |
| θεασαμένω | -αμένη | -αμένω |
| θεασάμενοι | -άμεναι | -άμενα |
| θεασαμένους | -αμένας | -άμενα |
| θεασαμένων | -αμένων | -αμένων |
| θεασαμένοις | -αμέναις | -αμένοις |

| | | |
|-----------|----------|---------------|
| γράφει | έγραφε | megírta |
| πέμπει | έπεμφε | elküldte |
| τύπτει | έτυφε | megverte |
| κρύπτει | έκρυφε | elrejtette |
| τρέπει | έτρεφε | elfordította |
| βλάπτει | έβλαφε | megsértette |
| στρέφει | έστρεφε | elfordított |
| τρέφει | έθρεφε | fölnevelte |
| ρίπτει | έρριφε | eldobta |
| κόπτει | έκοφε | megütötte |
| θάπτει | έθαφε | eltemette |
| λέγει | έλεξε | megmondta |
| έλέγχει | ήλεγξε | megcáfolta |
| φυλάττει | έφύλαξε | megórizte |
| πράττει | έπραξε | megtette |
| τάττει | έταξε | elrendezte |
| συντάττει | συνέταξε | összerendezte |
| έπιτάττει | έπέταξε | elrendelte |
| πλήττει | έπληξε | megütötte |
| διώκει | έδίωξε | elűzte |

| | |
|-----------|--------------|
| άγγειλαι | άποκρίνασθαι |
| hírt adni | válaszolni |

| aoristos ind. | |
|---------------|--------------|
| ήγγειλα | άπεκρινάμην |
| ήγγειλας | άπεκρίνω |
| ήγγειλε(ν) | άπεκρίνατο |
| ήγγείλαμεν | άπεκρινάμεθα |
| ήγγείλατε | άπεκρίνασθε |
| ήγγειλαν | άπεκρίναντο |

9 Ἡ γαλῆ ἔρασθεισα νεανίσκου – A szerelmes menyét

A *Munkák és napok*ban olvasható Pandóra mythosa. (Köztudott, hogy ez az „eblelkű” nő a férfit sújtó csapások okozója.) Hésiodos művének más helyén arra is kitér, hogy milyen asszonyt kell a házhoz hozni. A jó feleség, mondja, nagy haszon, de ha a „szomszéd öröme” nőülsz, akkor korai aggságra jutsz. E két gondolatot köti össze az iambosköltő Sémónidés, aki aszerint tipizálja a nőket, hogy milyen állati jellemek hordozói, s csak a méhből lett nőt tartja jó asszonymnak. Azokról, akik disznóból, rókából, kutyából, szamárból, menyétből, lóból vagy majomból lettek nővé, nem sok jót tud mondani. Sémónidés nem nőgyűlölő különnc: általános görög vélemény volt, hogy minden rossz oka a nő, s hogy a nők tulajdonságai állati lelkükből következnek.

Γαλῆ ἔρασθεισα νεανίσκου εὐπρεποῦς ἠῦξατο τῇ Ἀφροδίτῃ, ὅπως αὐτὴν μεταμορφώσῃ εἰς γυναῖκα. Καὶ ἡ θεὸς ἐλεήσασα αὐτῆς τὸ πάθος μετετύπωσεν αὐτὴν εἰς κόρην εὐειδῆ. Καὶ οὕτως ὁ νεανίσκος θεασάμενος αὐτὴν καὶ ἔρασθεις οἴκαδε ὡς ἑαυτὸν ἀπήγαγε. Καθημένων δ' αὐτῶν ἐν τῷ θαλάμῳ ἡ Ἀφροδίτῃ γνῶναι βουλομένη, εἰ μεταβαλοῦσα τὸ σῶμα ἡ γαλῆ καὶ τὸν τρόπον ἥλλαξε, μὴν εἰς τὸ μέσον καθῆκεν. Ἡ δὲ ἐπιλαθομένη τῶν παρόντων ἐξαναστᾶσα ἀπὸ τῆς κοίτης τὸν μὴν ἐδίωκε καταφαγεῖν ἐθέλουσα. Καὶ ἡ θεὸς ἀγανακτήσασα κατ' αὐτῆς πάλιν αὐτὴν εἰς τὴν ἀρχαίαν φύσιν ἀποκατέστησεν.

ἀγανακτῆσαι megharagudni
 ἀλλάττει megváltoztat
 ἀπάγει elvezet
 ἀπὸ τῆς κοίτης az ágyról
 ἀποκατέστησε(ν) visszaváltoztatta
 ἀρχαῖος 3 régi
 ἡ γαλῆ, ἡς menyét
 γνῶναι βουλομένη tudni akarva
 εἰς τὸ μέσον közibük
 ἐλεῆσαι megszánni
 ἐν τῷ θαλάμῳ a hálószobában
 ἐξαναστᾶς 3 felállva
 ἐπιλαθόμενος 3 megfeledkezve (amiről:
 gen.)
 ἐρασθεῖς 3 beleszeretve
 εὐειδῆς 2 bájos
 εὐπρεπῆς 2 délceg
 εὔχεται imádkozik (akihez: dat.)
 θεάσασθαι meglátni

ἡ θεός, οὐ istennő
 καθῆκεν leejtett
 καθημένων αὐτῶν amikor (bent) ültek
 καταφαγεῖν felfalni
 ἡ κόρη, ἡς hajadon
 τὸ μέσον, ou vminek a közepe
 μεταβάλλει megváltoztat
 μεταμορφοῖ (εἰς + acc.) átváltoztat vmivé
 μετατυποῖ ≈ μεταμορφοῖ
 ὁ μῦς, μὸς egér
 ὁ νεανίσκος, ou fiatalember, ifjú
 οἴκαδε haza
 ὅπως μεταμορφώσῃ hogy változtassa át
 οὕτως így
 πάλιν ismét
 τὰ παρόντα a körülmények
 τὸ πάθος, ους szenvedés
 ἡ φύσις, εως természet; itt: alak
 ὡς ἑαυτὸν magához

– Az akarást jelentő igék (igenevek) után főnévi igenév áll: γνῶναι βούλεται (tudni akarja), καταφαγεῖν ἐθέλει (fel akarja falni). Ha a főnévi igenévbe foglalt cselekvés cselekvője nem azonos azzal, aki „akar”, akkor az igenév mellett acc.-ban álló névszó jelzi a cselekvőt: βούλομαι ἀκοῦσαι (meg akarom hallgatni); βούλομαι ὑμᾶς ἀκοῦσαι (akarom, hogy ti meghallgassátok).

I. Mondja másképp, és magyarul!

Példa: ἐθέλει (βούλομαι): βούλεται akar
 ἔρχεται (βαίνω), βαίνετε (ἔρχομαι), οἶονται
 (νομίζω), φέρουσι (κομίζω), πολεμίζετε (μά-
 χομαι), χαίρει (ἡδομαι)

II. Alakítsa át a mondatokat a példa szerint!

Τῆς παιδείας ἡ μὲν ρίζα πικρά, ὁ δὲ καρπὸς
 γλυκὺς.

A műveltség gyökere keserű, a gyümölcse
 édes.

1, Ὁ Ἴσοκράτης ἔλεγε, ὅτι τῆς παιδείας ἡ
 μὲν ρίζα πικρά ἐστίν, ὁ δὲ καρπὸς γλυκὺς.

2, Ὁ Ἴσοκράτης ἔλεγε τῆς παιδείας τὴν μὲν
 ρίζαν εἶναι πικράν, τὸν δὲ καρπὸν γλυκύν.

Isokratés (gyakran) mondta, hogy a művelt-
 ség gyökere keserű, a gyümölcse édes.

(ὁ Ἀριστοτέλης)

Ἡ φιλοσοφία ἐπιστήμη τῆς ἀληθείας.

(ὁ Ἴσοκράτης)

Ἀρχὴ φιλίας μὲν ἔπαινος, ἔχθρας δὲ φόγος.

(ὁ Μένανδρος)

Λύπης ἰατρός ἐστίν ὁ χρηστὸς φίλος.

(ὁ Εὐριπίδης) Μῶρα μῶρος λέγει.

(ὁ φιλόσοφος) Νέος νέω φίλος.

III. Fordítsa görögre!

1. Az istennő egérré változtatta az ifjút.

2. Meglátván az oroszlánt, a szolga fogva-
 cogva keresi a vadászt. 3. Zeus a bájos le-
 ányzót délceg ifjúvá változtatta át. 4. A me-
 nyét, megharagudván az egérrre, fel akarja
 falni. 5. Tudni akarván az igazságot, el-
 kezdte keresni az asszonyt. 6. Régi ellensé-
 gével együtt halt meg. 7. Az orvos azt mon-
 dogatta, hogy a szenvedés megváltoztatja az
 embereket. 8. *Mi vagyunk a jó fiúk.* 9. Ott
 nyugszik (= κείται) a hadvezér. 10. Hol mu-
 tatnak be a hadvezérek áldozatot az istenek-
 nek?

| m. f. | n. | apa |
|----------|----------|---------|
| εὐειδής | εὐειδές | πατήρ |
| εὐειδῆ | εὐειδές | πατέρα |
| εὐειδοῦς | εὐειδοῦς | πατρός |
| εὐειδεῖ | εὐειδεῖ | πατρί |
| εὐειδεῖς | εὐειδῆ | πατέρες |
| εὐειδεῖς | εὐειδῆ | πατέρας |
| εὐειδῶν | εὐειδῶν | πατέρων |
| εὐειδέσι | εὐειδέσι | πατράσι |

| | | |
|------------------|-----------------|-----------------------|
| ἀγγέλλει | ἡγγειλε | megvitte a hírt |
| παραγ- γέλλει | παρήγ- γειλε | megüzente |
| ἀπαγ- γέλλει | ἀπήγ- γειλε | megvitte a választ |
| μένει | ἔμεινε | megvárta |
| ἀναμένει | ἀνέμεινε | bevárta |
| στέλλει | ἔστειλε | elküldte |
| ἀποστέλλει | ἀπέστειλε | elküldte |
| σπείρει | ἔσπειρε | vetett |
| κτείνει | ἔκτεινε | megölte |
| ἀποκτείνει | ἀπέκτεινε | megölte |
| κρίνει | ἔκρινε | elítélte |
| κλίνει | ἔκλινε | elhajlított |
| ἀμύνει | ἡμυνε | elhárította |
| ἐγείρει | ἡγειρε | felköltötte |
| ἀποκείρει | ἀπέκειρε | megnyírta |
| κυλίνδει | ἐκύλισε | legördítette |
| πείθει | ἔπεισε | meggyőzte |
| φεύδει | ἔφευσε | rászedte |

| | |
|---------------|-----------|
| λιπεῖν | γενέσθαι |
| elhagyni | válni |
| aoristos ind. | |
| ἔλιπον | ἔγενόμην |
| ἔλιπες | ἔγένου |
| ἔλιπε(ν) | ἔγένετο |
| ἐλίπομεν | ἐγενόμεθα |
| ἐλίπετε | ἐγένεσθε |
| ἔλιπον | ἐγένοντο |

10 Ἐδίδοσαν πρὸς γάμον – Férjhez akarták adni

Habrokomés, egy görög regény szerelmes ifjúja bejárja az egész lakott világot, hogy megkeresse elveszített szerelmesét, Anthiát. Amikor Egyiptomból útra kel, hogy Itáliába hajózzon, a hajót a szélvihar Sziciliába sodorja. Anthia után kutatva a fiatalember felkeresi a sziget városait; végül egy öreg halásznál száll meg. Amikor már hosszabb ideje éldegélnek együtt, az ifjú Habrokomés elbeszéli az öregembernek bolyongásait, s hogy kit keres. Az öreg erre bevezeti egy szobába, ahol egy bebalzsamozott holttest fekszik, a feleségéé. Annaira szerette ugyanis az öreg halász a feleségét, hogy nem temette el, hanem együtt él a halottal. Habrokomésnek pedig elmeséli szerelmüket.

Νέος ὢν ἠράσθη κόρης πολιτίδος Θελεξινόης τοῦνομα¹, ἀντερᾶ δέ μου καὶ ἡ Θελεξινόη. Καὶ τῇ πόλει παννουχίδος ἀγομένης² συνήλθομεν ἀλλήλοις, ἀμφοτέρους ὀδηγοῦντος τοῦ θεοῦ, καὶ ἀπελαύσαμεν ὢν ἕνεκα³ συνήλθομεν. Καὶ χρόνω τινὶ⁴ ἀλλήλοις συνῆμεν λανθάνοντες⁵ καὶ ὠμόσαμεν ἀλλήλοις⁶ πολλάκις στέρξειν⁷ καὶ μέχρι θανάτου· ἐνεμέσθη δέ τις ἄρα θεῶν⁸. Κἀγὼ⁹ μὲν ἔτι ἐν τοῖς ἐφήβοις ἤμην¹⁰, τὴν δὲ Θελεξινόην ἐδίδοσαν πρὸς γάμον οἱ πατέρες ἐπιχωρίω τινὶ νεανίσκῳ Ἀνδροκλεῖ τοῦνομα. Ἦδη δὲ¹¹ αὐτῆς καὶ ἦρα ὁ Ἀνδροκλῆς. Τὰ μὲν οὖν πρῶτα ἡ κόρη πολλὰς προφάσεις¹² ἐποιεῖτο ἀναβαλλομένη¹³ τὸν γάμον· τελευταῖον δὲ δυνηθεῖσα ἐν ταύτῳ μοι γενέσθαι¹⁴ συντίθεται¹⁵ νύκτωρ ἐξελεῖν Λακεδαιμόνος¹⁶ μετ' ἐμοῦ. Καὶ δὴ ἐστείλαμεν ἑαυτοὺς νεανικῶς¹⁷, ἀπέκειρα δὲ καὶ τὴν κόμην τῆς Θελεξινόης. Ἐν αὐτῇ οὖν τῇ τῶν γάμων νυκτὶ ἐξελεθόντες τῆς πόλεως ἤειμεν¹⁸ ἐπ' Ἄργος καὶ Κόρινθον, ἀκείθεν¹⁹ ἀναγόμενοι ἐπλεύσαμεν εἰς Σικελίαν.

¹τὸ ὄνομα neví ²amikor a város éjszakai ünnepet ült ³amiért, ami miatt ⁴rövid ideig ⁵ἀλλήλοις συνῆμεν λανθάνοντες titkos viszonyunk volt ⁶ὠμόσαμεν ἀλλήλοις megesküdtünk egymásnak ⁷στέρξειν hogy szeretni fogjuk egymást ⁸gen. part. ⁹καὶ ἐγώ ¹⁰„katonai szolgálatomat töltöttem”; ἤμην = ἦν voltam ¹¹ἤδη δὲ ráadásul ¹²πολλὰς προφάσεις sok ürügyet ¹³halogatva ¹⁴δυνηθεῖσα ... γενέσθαι mikor alkalma nyílt velem lenni ¹⁵megígéri ¹⁶Spártából ¹⁷ἐστείλαμεν ἑαυτοὺς νεανικῶς fiúruhába öltöztünk át ¹⁸(ἐπι + acc.) útra keltünk (vmi felé) ¹⁹καὶ ἐκεῖθεν

ἀμφοτέρος 3 mindkettő
ἀναγόμενος 3 vízre szállva
ἀντερᾶ μου viszontszeret engem
ἄρα aztán
ἀποκείρει lenyír
ἀπολαύει élvez (amit: gen.)
ὁ γάμος, ου házasság
δὴ valóban
ἐκείθεν onnan
ἐνεμέσθησε megharagudott
ἐπιχώριος 2 helybeli
ἔτι már, még
ὁ ἐφήβος, ου ifjú; ephébos
ἦρα αὐτῆς szerette őt
ἠράσθην beleszerettem
ἡ κόμη, ης haj
μέχρι θανάτου mindhalálig

μετ' ἐμοῦ velem
ἡ νύξ, νυκτός éjszaka
νύκτωρ éjjel
ὀδηγεῖ utat mutat, vezet
τὸ ὄνομα, ατος név
οὖν tehát
ἡ παννουχίς, ἰδος éjszakai szertartás
πλεῖ hajózik
ἡ πολιτίς, ἰδος polgárlány
πολλάκις gyakran
τὰ πρῶτα kezdetben, eleinte
συνήλθομεν ἀλλήλοις összejöttünk
egymással
τελευταῖον végül
ὁ χρόνος, ου idő
ὠμόσαμεν megesküdtünk

I. Κάππα vagy χί ?

ἀ.ρ.αίος, .ρή, τρι.ός, ἔλ.ω, οἴ.αδε, κατοι.οῦντες, .ρατεῖ, δημο.ρατία, ἀρ.ή, φαλα.ρός, .εφαλή, συνε.ῶς, .ρηστός, .ειμάζει, στοι.εῖον, εὔ.εται, μαλα.ία, .αίρει, συγ.ρούει, φάρμα.ον, ἀρ.ων, .αλεπός

II. Párosítsa a szavakat a magyar jelentésükkel!

- (a) bejárat (1) δενδροτόμος
- (b) embergyűlölő (2) καλλιγραφία
- (c) egyeduralkodó (3) εὐτυχής
- (d) gyermektelen (4) λιθοτόμος
- (e) favágó (5) εἰσοδος
- (f) szép (stílusú) írás (6) μόναρχος
- (g) névtelen (7) ἀνώνυμος
- (h) szerencsés (8) μισάνθρωπος
- (i) hadvezér (9) στρατηγός
- (j) kővágó (10) ἄπαις

III. Csoportosítsa a mellékneveket a megadott kategóriák szerint!

- (1) εὐειδής (2) καλός (3) ἀνάξιος (4) χρηστός
- (5) μέλας (6) εὐπρεπής (7) μέσος (8) γέρων
- (9) ἐλεεινός (10) ἀρχαῖος (11) ἐπιχώριος

Κέντρώζουσες:

Ἡρόμωζουσες:

IV. Fordítsa le a kifejezéseket, majd tegye azokat acc.–ba!

- (1) ὁ ἀγαθὸς βίος
- (2) οἱ ἄνθρωποι οἱ τότε
- (3) οἱ τότε
- (4) ὁ ἀνθρώπινος βίος

V. Fordítsa görögre!

1. A bájos leány viszonzszereti a vadász szolgáját. 2. Éjjel elhajózott Athénba. 3. A haja már őszülő, de még nem ősz. 4. A gyáva, kopasz hadvezér száználmas látvány volt. (acc. resp. τὸ ἰδεῖν). 5. A spártaiak bátrak voltak. 6. A hadvezér a katonát (στρατιώτης) keresi. 7. Nem látom a katonákat. 8. Hol vannak a katonák? 9. Az el-lenség üldözte a katonákat. 10. A hadvezér a katonákkal együtt meghalt.

| Ítész | istennő | király |
|--------------|------------|-----------|
| ὁ κριτής | ἡ θεός | βασιλεύς |
| τὸν κριτήν | τὴν θεόν | βασιλέα |
| τοῦ κριτοῦ | τῆς θεοῦ | βασιλέως |
| τῷ κριτῇ | τῇ θεῷ | βασιλεῖ |
| οἱ κριταί | αἱ θεοί | βασιλεῖς |
| τοὺς κριτάς | τὰς θεούς | βασιλέας |
| τῶν κριτῶν | τῶν θεῶν | βασιλέων |
| τοῖς κριταῖς | ταῖς θεοῖς | βασιλεῦσι |

| | | |
|------------|---------|-------------|
| λείπει | ἔλιπε | elhagyta |
| φεύγει | ἔφυγε | elmenekült |
| βάλλει | ἔβαλε | eldobta |
| ἄγει | ἤγαγε | elvezette |
| κάμνει | ἔκαμε | kifáradt |
| λαμβάνει | ἔλαβε | megfogta |
| λανθάνει | ἔλαθε | elrejtette |
| πυνθάνεται | ἐπύθετο | megtudta |
| αἰσθάνεται | ἤσθετο | észrevette |
| ἀποθνήσκει | ἀπέθανε | meghalt |
| εὐρίσκει | ἤρρε | megtalálta |
| πάσχει | ἔπαθε | elszenvedte |
| γίγνεται | ἐγένετο | megtörtént |
| γιγνώσκει | ἔγνω | megtudta |
| πίπτει | ἔπεσε | elesett |
| φέρει | ἤνεγκε | elhozta |
| ἔρχεται | ἦλθε | eljött |
| τρέχει | ἔδραμε | elfutott |
| λέγει | εἶπε | mondta |
| ὁρᾷ | εἶδε | meglátta |

| βῆναι | γνώναι |
|---------------|----------|
| elmenni | megtudni |
| aoristos ind. | |
| ἔβην | ἔγνων |
| ἔβης | ἔγnows |
| ἔβη | ἔγνω |
| ἔβημεν | ἔγνωμεν |
| ἔβητε | ἔγνωτε |
| ἔβησαν | ἔγνωσαν |

11 ῥοδῶπις – Rhodópis, az antik Hamupipőke

Hérodotos történeti művének egyiptomi logosában beszél Mykerinos piramisáról, amelyről néhány görög azt mondja, hogy Rhodópis, a király ágyasa emeltette. Ez azonban Hérodotos szerint nem lehet igaz, hiszen a thrák Rhodópis sokkal később élt, s Aisópos rabszolgatársa volt. Miután Egyiptomba került, egy görög férfi nagy összegért megváltotta őt, hogy a testét árulhassa. Rhodópis tehát hetéra lett, s mivel gyönyörű volt, sok pénzt keresett, de mégsem annyit, mondja Hérodotos, hogy abból piramist építtethessen. Róla szól a következő történet is: a fürdőző Rhodópis saruját egy sas elragadja, s a király ölébe ejti; a király megcsodálja a kecses lábbelit, megkeresteti a hozzá tartozó lábat, s feleségül veszi Rhodóπισt.

ῥοδῶπιν φασιν Αἰγυπτίων λόγοι ἑταίραν γενέσθαι ὠραισιότατην. Καί ποτε αὐτῆς λουομένης καὶ τῶν θεραπαινίδων τὴν ἐσθήτα φυλαττουσῶν ἀετὸς καταπτὰς τὸ ἕτερον τῶν ὑποδημάτων ἀρπάσας ἀπιὼν ᾤχετο· καὶ ἐκόμισεν εἰς Μέμφιν δικάζοντος Ψαμμητίχου καὶ εἰς τὸν κόλπον ἐνέβαλε τὸ ὑπόδημα. Ὁ δὲ Ψαμμητίχος θαυμάσας τοῦ ὑποδήματος τὸν ῥυθμὸν καὶ τῆς ἐργασίας αὐτοῦ τὴν χάριν καὶ τὸ πραχθὲν ὑπὸ τοῦ ὄρνιθος προσέταξεν ἀνὰ πᾶσαν τὴν Αἴγυπτον ἀναζητεῖσθαι τὴν ἀνθρωπον, ἧς τὸ ὑπόδημά ἐστι· καὶ εὐρῶν γαμετὴν ἠγάγετο.

ὁ ἀετὸς, οὐ sas

Αἰγύπτιος 3 egyiptomi

ἀνά (+ acc.) -szerte

ἀναζητεῖ felkutat

προσέταξεν ἀναζητεῖσθαι felkutattatta

ἀπιὼν 3 elmenve

ἀρπάσσει elragadni

γαμετή, ἧς törvényes feleség

γαμετὴν ἠγάγετο feleségül vette

δικάζει ítélkezik

ἐμβάλλει beledob, beleejt

ἡ ἐργασία, ας megmunkálás

ἡ ἐσθής, ἧτος ruha

εὐρῶν 3 megtalálva

θαυμάζει csodál(kozik)

ἡ θεραπαινίς, ἴδος szolgáológány

καταπτὰς 3 leszállva

ὁ κόλπος, ου ὀl

λουέται fürdik

οἴχεται eltávozik

ὁ/ἡ ὄρνις, ιθος madár

ποτέ egyszer

τὸ πραχθὲν ὑπὸ τῆς ὄρνιθος a madár tettét

ὁ ῥυθμός, οὐ ritmus; arány

ὑπό (+ gen.) által

τὸ ὑπόδημα, ατος saru

φυλάττει őriz

ἡ χάρις, ιτος báj

ὠραιότατος 3 gyönyörű

– Az acc. c. inf.-ban a létigéhez hasonló értelemben is használatosak a γίγνομαι főnévi igenevei.

ῥοδῶπις ἑταίρα ὠραισιότατη ἦν.

ῥοδῶπιν λέγουσιν ἑταίραν ὠραισιότατην γενέσθαι.

– A φημί igével többnyire (acc. c.) inf. áll, míg a λέγω, εἶπον igék után gyakorta tárgyí mellékmondat következik.

Az ... οὐ φημι ... + (acc. c.) inf. fordítása: azt mondom, hogy nem ...

I. Tegye ki a hangsúlyjelet!

τρυφη, πολισ, μια, θυμος, άνηρ
 φιλια,πραγμα, οδος, ήμερα
 λογος, κεντρον, έταιρα, φοβος
 άλλοτε, παλιν, ευειδης, ονομα
 ψυχη, χρονος, παθος, υμεις
 ευπρεπης, καλος, καλλος, γερων,
 φυσις, νυκτωρ, παις, έπιστημη

II. Találja ki az ismeretlen szó jelentését!

έπαινος έπαινέω
 κρατέω ή κρατία
 φυλάττω ό φύλαξ
 άξιος 3 άξιόλογος 2
 χαλεπός 3 χαλεπαίνω
 ό πολίτης πολιτεύω
 φίλος 3 φιλέω
 ό φόβος φοβείται

III. Csoportosítsa az igéket a megadott kategóriák szerint!

έφυλάττετε, έκράτησε, λουόμεθα, ήκουε,
 έφυγον, μάχονται, έτιλλε, έζήτησε, έγε-
 νόμην, μένουσι, έδίωξαν, ήγγειλας
 pr. ipf. ind.:
 praet. ipf. ind.:
 ao. ind.:

IV. Fordítsa görögre!

1. Amikor fürdött, belejtette a ruháját a folyóba. 2. A katonák bátran (άνδρείως) harcoltak az ellenséggel. 3. A sas leszállt az isten ölébe. 4. A gyönyörűen megmunkált sarut szolgálk őrzik. 5. A király törvényes felesége megharagudott a szolgálólányra, aki a kecskéket őrizte. 6. A katona nem akart harcolni a spártaiakkal (= ellen: dat.) 7. Görög vagyok, nem pedig barbár (βάρβαρος). 8. A hadvezér azt mondja a katonáknak, hogy az ellenség gyáva.

| névmások | |
|-------------|-----------------|
| vonatkozó | határozatlan |
| ός ή ό | τις τι |
| όν ήν ό | τινά τι |
| ού ής ού | τινός τινός |
| ώ ή ώ | τινί τινί |
| οί αι ά | τινές τινά |
| ούς άς ά | τινάς τινά |
| ών ών ών | τινων τινων |
| οίς αίς οίς | τισί(ν) τισί(ν) |

| | | |
|---------------|------------|--------------|
| έκκόπτει | έξέκοφε | kivágta |
| έκβάλλει | έξέβαλε | kidobta |
| έκφέρει | έξήνεγκε | kivitte |
| διαβάλλει | διέβαλε | megvádolta |
| διαβαίνει | διέβη | átment |
| άποθνήσκει | άπέθανε | meghalt |
| άποκτείνει | άπέκτεινε | megölté |
| άπάγει | άπήγαγε | elvezette |
| άπέρχεται | άπήλθε | elment |
| καταλύει | κατέλυσε | feloldotta |
| καταλείπει | κατέλιπε | háttrahagyta |
| καθορά | κατεϊδε | meglátta |
| συγκάλει | συνεκάλεσε | összehívta |
| συλλέγει | συνέλεξε | összeszedte |
| συγγιγνώσκει | συνέγνω | egyetértett |
| συναποθνήσκει | συναπέθανε | vele halt |
| παραπέμπει | παρέπεμψε | odaküldte |
| παραινεί | παρήνεσε | felbízta |
| ύποτρέχει | ύπέδραμε | aláfutott |
| άφικνεϊται | άφικετο | megérkezett |

| | |
|---------------|----------|
| θείναι | δοῦναι |
| letenni | megadni |
| aoristos ind. | |
| έθηκα | έδωκα |
| έθηκας | έδωκας |
| έθηκε(ν) | έδωκε(ν) |
| έθεμεν | έδομεν |
| έθετε | έδοτε |
| έθεσαν | έδοσαν |

12 Ὁ λύκος ὁ χαλκοῦς – A bronzfarkas

Hellas leghíresebb jósdája Delphoiban volt, ahol Apollón révületbe esett papnője, a Pythia jóslott. A Pythia a belső szentélyben, a háromlábú széken (τρίπους) ülve hallgatta meg a kérdést, amit a jóspap közvetített. A Pythia érthetetlen és összefüggéstelen szavait azután a jóspapok foglalták közismerten homályos tartalmú hexameterekbe a jóslatkérő számára. A jóslatkérők a jóslatokért fogadalmi ajándékokat (ἀναθήματα) ajánlottak fel az istennek, amelyek a delphoi szent körzet kincsesházaiba kerültek. Az alábbi történet Pausaniastól való, aki útikönyvében (Περιήγησις τῆς Ἑλλάδος) régiók szerint ismerteti Hellas városait és képzőművészeti nevezetességeiket, továbbá minden ezekhez kapcsolódó érdekességet is.

Δελφῶν δὲ ἀνάθημά ἐστιν αὐτῶν¹ πλησίον τοῦ βωμοῦ τοῦ μεγάλου λύκος χαλκοῦς. Λέγουσι δὲ τῶν τοῦ θεοῦ χρημάτων συλήσαντα ἄνθρωπον, τὸν μὲν ὁμοῦ τῷ χρυσίῳ κατακρύψαντα ἔχειν αὐτὸν ἔνθα τοῦ Παρνασσοῦ μάλιστα ἦν συνεχῆς ὑπὸ ἀγρίων δένδρων, λύκον δὲ ἐπιθέσθαι οἱ καθεύδοντι, καὶ ἀποθανεῖν τε ὑπὸ τοῦ λύκου τὸν ἄνθρωπον καὶ ὡς² ἐς τὴν πόλιν ὁσημέραι φοιτῶν ὠρύετο ὁ λύκος· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἄνευ θεοῦ παραγίνεσθαι σφισιν ὑπελάμβανον, οὕτως ἐπακολουθοῦσι τῷ θηρίῳ, καὶ ἀνευρίσκουσι τε τὸ ἱερὸν χρυσίον καὶ ἀνέθεσαν λύκον τῷ θεῷ χαλκοῦν.

¹maguknak a delphoibelieknek ²és még (azt) is (mondják), hogy

ἄγριος 3 vad(on növény)
 τὸ ἀνάθημα, ατος áldozati ajándék
 ἀνέθεσαν felállítottak
 ἄνευ (+ gen.) nélkül
 ἀνευρίσκει megtalál
 ἀποθανεῖν meghalni
 ἀπέθανε ὑπὸ τοῦ λύκου megöltte a farkas
 ὁ βωμός, ou oltár
 οἱ Δελφοί, ὦν Delphoi lakosai
 τὸ δένδρον, ou fa
 ἔνθα ahol
 ἔνθα τοῦ Παρνασσοῦ a Parnassos azon
 részén, mely
 ἐπακολουθεῖ kísért, követ
 ἐπεὶ miután
 ἐπιθέσθαι rárontani (akire: dat.)
 ἐς = εἰς
 τὸ θηρίον, ou vadállat
 ἱερός 3 szent, az istennek szentelt
 καθεύδει alszik
 κατακρύπτει elrejt

κατακρύψαντα ἔχειν αὐτὸν elrejtőzni
 ὁ λύκος, ou farkas
 μέγας (μεγάλη, μέγα) nagy
 οἱ (sim.) ≈ αὐτῷ
 ὁμοῦ együtt (amivel: dat.)
 ὁσημέραι naponta
 οὐκ ἄνευ θεοῦ nem az isten akarata ellenére
 παραγί(γ)νεσθαι odajön (akihez: dat.)
 πλησίον (+ gen.) közel
 συλῆσαι elrabolni
 συνεχῆς 2 folyamatos, sűrű(n benőt)
 σφισι(ν) (sim.) ≈ αὐτοῖς
 ὑπολαμβάνει gyanít
 φοιτῶν 3 fel-alá járva; „bejárva”
 χαλκοῦς 3 (ῆ, οῦν) réz, bronz
 τὸ χρῆμα, ατος dolog, tárgy
 τὰ χρήματα vagyon, pénz
 τὸ χρυσίον, ou aranytárgy/-pénn
 ὠρύεται üvölt (állat)
 ὡς hogy

I. Tegye ki a hangsúlyjelet!

ὄρνις, τελευτη, ἄστρον, λεων
 ἄετος, ἐπαινος, προβατον, κομη
 φογος, κολπος, ἀρχη, ἄνθος
 ποταμος, ἄπας, χαρις, ἔργον
 ὄδος, ὄδους, ὄφις, μαλακια
 καλος, κακος, καλλος, χαλεπος
 ὑποδημα, νυξ, δρουστομος, δουλος

II. Tegye a kifejezéseket acc.-ba!

ἡ ἐν Μαραθῶνι μάχη
 ἡ εἰς τὴν ἀρετὴν ὁδός
 ὁ Νεῖλος ποταμός
 Κῦρος ὁ βασιλεύς
 Δῆλος ἡ νῆσος
 οἱ Πέρσαι ὑπὸ Μιλτιάδου νικηθέντες
 ὁ αὐτὸς ἰατρός
 ἡ παρὰ τὸν ποταμὸν ὁδός

III. πέμπων → πέμψας

θύων, βουλευων, λύνοντας, κελεύοντας, κωλύοντας, θύ-
 οντα, λύνοντι, θηρεύοντας, ἀκούοντας, κελεύοντας, βου-
 λεύοντων

IV. A többes szám dat.-ban álló szavakat tegye egyes szám dat.-ba!

φύλαξι, βασιλεῦσιν, αἰξίν, φάλαγξι, νυξίν, γυναιξί,
 Ἄραφι, Αἰθίοφι, οὔσι, ὁδοῖς, ὁδοῦσι, παισίν, πᾶσι,
 πάσαις, πόλεσιν, ῥήτορσι, ἀνδράσι, πατράσιν, γέρουσι,
 πράγμασι, γράμμασι

V. Fordítsa görögre!

1. *Kószálok* (φοιτᾶω) *szerte* (ἀνά + acc.) *a városban*.
 2. *Aludni akarok*. 3. Pénzt akartak adni a katonák-
 nak. 4. A hadvezér a katonákat az ellenséges vidékre
 (ἡ χώρα) küldi. 5. Emberek vagyunk. 6. Egyszer egy
 katona elment a folyóhoz. 7. Mosakodom. 8. A
 hadvezér bízik a katonái bátorságában. 9. Hozd a
 mérget! 10. A menyét különbözik az oroszántól.

| | | | |
|--------|-----|-------|-------|
| ἐν | te | mi | ti |
| ἐγώ | σύ | ἡμεῖς | ὑμεῖς |
| (ἐ)μέ | σέ | ἡμᾶς | ὑμᾶς |
| (ἐ)μοῦ | σοῦ | ἡμῶν | ὑμῶν |
| (ἐ)μοί | σοί | ἡμῖν | ὑμῖν |

| | |
|---------------|---------------|
| φέρε | hozz! |
| χαῖρε | üdv! |
| ἄγε | nosza! |
| ὡς φασίν | mint mondják |
| λέγεται | állítólag |
| ἔφη | (így) szólt |
| ἔστι(ν) | létezik |
| ἔξεστι(ν) | lehet, szabad |
| δεῖ | kell |
| ἀνάγκη (ἔστι) | szükségszerű |
| χρή | kell |
| δοκεῖ | úgy tűnik |
| εἰκός ἐστι | valószínű |
| φαίνεται | úgy látszik |
| ὡς ἔοικε | amint látszik |
| προσῆκει | illik |
| πρέπει | illik |
| συμβαίνει | megtörténik |
| τυγχάνει | előfordul |
| συμφέρι | hasznos |

| | |
|---------------|----------|
| εἶναι | στῆναι |
| elküldeni | megállni |
| aoristos ind. | |
| ἦκα | ἔστην |
| ἦκας | ἔστης |
| ἦκε(ν) | ἔστη |
| εἶμεν | ἔστημεν |
| εἶτε | ἔστητε |
| εἶσαν | ἔστησαν |

13 Σπάρτη ἢ δαμασίμβροτος – A polgárait betörő Spárta

Valaki egyszer megkérdezte Diogenéstől, hogy hol látott Hellasban derék férfiakat. Diogenés azt válaszolta, hogy férfiakat sehol, csak ifjakat – Spártában. Ezzel a válasszal arra célzott, hogy Spártában a nevelés még megfelelő, de a férfiak már nem olyanok, mint régen. A nevelési rendszert (ἀγωγή) és a spártai alkotmány többi elemét a hagyomány Lykurgoshoz köti, akivel kapcsolatban, mint életrajzírója, Plutarchos is kiemeli, semmi sem bizonyos. A spártai nevelés egyik fontos eleme volt a lakónikus beszéd elsajátíttatása. Ez nem pusztán tömörséget jelent, hanem inkább azt, hogy a mondás tükrözi a spártai gondolkodásmódot. Erre az egyik legismertebb példa annak az anyának a mondása, aki a pajzsra mutatva fiát e szavakkal küldte a háborúba: Vagy ezzel, vagy ezen.

Ἄλλ' ἐγὼ ἐννοήσας ποτὲ ὡς ἡ Σπάρτη τῶν ὀλιγανθρωποτάτων πόλεων οὖσα δυνατωτάτη τε καὶ ὀνομαστοτάτη ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐφάνη, ἐθαύμασα ὅτω ποτὲ τρόπῳ τοῦτ' ἐγένετο· ἐπεὶ μέντοι κατενόησα τὰ ἐπιτηδεύματα τῶν Σπαρτιατῶν, οὐκέτι ἐθαύμαζον. Λυκοῦργον μέντοι τὸν θέντα αὐτοῖς τοὺς νόμους, οἷς πειθόμενοι ἠὺδαιμόνησαν, τοῦτον καὶ θαυμάζω καὶ εἰς τὰ ἔσχατα σοφὸν ἠγοῦμαι. (. . .) ὅτι μὲν παλαιότατοι οὗτοι οἱ νόμοι εἰσὶ, σαφές· ὁ γὰρ Λυκοῦργος κατὰ τοὺς Ἡρακλείδας λέγεται γενέσθαι· οὗτω δὲ παλαιοὶ ὄντες ἔτι καὶ νῦν τοῖς ἄλλοις καινότετοί εἰσι· καὶ γὰρ τὸ πάντων θαυμαστότατον¹ ἐπαινοῦσι μὲν πάντες τὰ τοιαῦτα ἐπιτηδεύματα, μιμῆσθαι δὲ αὐτὰ οὐδεμία πόλις ἐθέλει.

¹τὸ πάντων θαυμαστότατον – ami a legcsodálatosabb –

ἀλλά de
 ἄλλ' ἐγὼ bizony én
 ἄλλος 3 más
 οἱ ἄλλοι a többiek (= a többi görög)
 γὰρ ugyanis
 καὶ γὰρ mert hiszen
 δυνατός 3 erős, hatalmas
 τὰ ἐπιτηδεύματα, ὠν szokások
 ἐφάνη (ki)tűnt, mutatkozott
 εἰς τὰ ἔσχατα σοφός igazán bölcs
 θαυμαστός 3 csodálatos
 ὁ θεῖς τοὺς νόμους törvényhozó
 καινός 3 különös, szokatlan, új
 κατὰ τοὺς Ἡρακλείδας a Hérakleidák
 idején
 μέντοι pedig, valóban, mindazonáltal

νῦν most
 ὁ νόμος, ou törvény
 ὀλιγάνθρωπος 2 férfiakban szűkölködő,
 kevés polgárból álló (közösség)
 ὀνομαστός 3 nevezetes
 ὅτω τρόπῳ hogyan, mi módon
 οὐδεῖς, οὐδεμία, οὐδέν egy sem, senki
 οὐκέτι már nem
 παλαιός 3 régi, ősi
 ποτέ (beékelve) vajon, ugyan
 σαφής 2 világos
 σαφές, ὅτι nyilvánvaló, hogy
 τέ (sim.) és, is
 τοιοῦτος 3 ilyen, olyan
 ὁ τρόπος, ou mód

– A melléknevek felsőfokának egyik képzője -τατος 3, mely az omikron tövű melléknevek esetében a tőhöz járul. Ha az alapfok utolsó előtti szótagja rövid, akkor az omikron ómegává nyúlik.

– Passzív alakok mellett a logikai alany ὑπό + gen.-szal (vagy παρά + gen.-szal) fejezhető ki.

I. Jelölje a hangsúlyt!

λεγω, πεμπεις, λαμβανει, εχομεν, βαλλετε, αγουσι
δεχομαι, μαχη, βουλεται, γιγνομεθα, ερχεσθε, οιονται

II. Jelölje a hangsúlyt!

ὁ ἄνθρωπος, τον ἄνθρωπον, του ἀνθρώπου, τω ἄνθρωπῳ
οἱ ἄνθρωποι, τους ἀνθρώπους, των ἀνθρώπων, τοις ἀνθρώποις

III. Ragozza a kifejezést!

Az igazságos bíró (ὁ δίκαιος)

IV. Körutazás. Ἐξ Αἰγύπτου εἰς Αἴγυπτον.

ἢ Συράκουσαι, ἢ Κόρινθος, ἢ Δῆλος, ἢ Κύπρος
Egyiptomból Ciprusra, Ciprusról Korinthosba,
Korinthosból Syrakusaiba, Syrakousaiból Délosra,
Délosról Ciprusra, Ciprusról Egyiptomba.

V. Ποῦ – Hol? ἐν Σπάρτῃ – Spártában

Déloson, Korinthosban, Syrakusaiban, Európában,
Egyiptomban

VI. Hogy hangzik a hiányzó alak?

λύει, ἔλυε, ἔλυσε, λύσας
ἀκούει, ἤκουε, ἤκουσε,
γράφει, , ἔγραψε,
ἄρχουσι, ἤρχον,, ἄρξας
λύεις,,, λύσας
....., ἐγράφετε,,
διώκομεν,,,

VII. Fordítsa görögre!

1. A hadvezérnek sok katonája van. 2. A hadvezér nem daliás, de bátor. 3. A bátor katonát az ellenség hadvezére ölte meg. 4. Nikias, az athéniai hadvezére is elesett. 5. Ezek a hadvezér ajándékai a katonáknak. 6. A hadvezér a katonákat a táborba (τὸ στρατόπεδον) küldi. 7. Én katona vagyok, te pedig hadvezér. 8. Démosthenés szónok volt, Nikias pedig hadvezér. 9. A hadvezér nem mindig bátor. 10. A hadvezért se-regével együtt ölték meg. 11. Ez a katona büntetést (ζημία) érdemel (= –re méltó), nem pedig dicséretet. 12. A sarumat keresem.

| ὄ, maga | | |
|---------|--------|--------|
| αὐτός | αὐτή | αὐτό |
| αὐτόν | αὐτήν | αὐτό |
| αὐτοῦ | αὐτῆς | αὐτοῦ |
| αὐτῶ | αὐτῇ | αὐτῶ |
| αὐτοί | αὐταί | αὐτά |
| αὐτούς | αὐτάς | αὐτά |
| αὐτῶν | αὐτῶν | αὐτῶν |
| αὐτοῖς | αὐταῖς | αὐτοῖς |

| | |
|-------------|------------------|
| ἔχει | van neki |
| ἔχεται | helyt áll |
| γράφει | ír |
| γράφεται | vádat emel |
| φέρει | visz |
| φέρεται | elnyer (díjat) |
| δικάζει | ítélkezik |
| δικάζεται | pereskedik |
| σπένδει | áldoz |
| σπένδεται | szerződést köt |
| λύει | old |
| λύεται | kivált (fogytot) |
| βουλεύει | tanácsol |
| βουλεύεται | tervez(get) |
| πολιτεύει | polgár(ként él) |
| πολιτεύεται | politizál |
| πείθει | rábeszél |
| πείθεται | szót fogad |
| φαίνει | mutat |
| φαίνεται | mutatkozik |

| A. ὄριζ | M. óvakodik P. őriztetik |
|---------------|-----------------------------|
| pr. ipf. ind. | |
| activum | medio-passivum |
| φυλάττω | φυλάττομαι |
| φυλάττεις | φυλάττη |
| φυλάττει | φυλάττεται |
| φυλάττομεν | φυλαττόμεθα |
| φυλάττετε | φυλάττεσθε |
| φυλάττουσι | φυλάττονται |

14 Προβαλέσθαι τὰ ὄπλα – Szuronyt szegezz!

Dareios után fia, Artaxerxés lesz a perzsák királya. Az ifjabb Kyros azonban nem elégszik meg azzal, hogy Kis-Ázsiában satrapa legyen, hanem bátyja trónjára tör. Jó pénzért görögöket fogad zsoldjába, mert abban bízik, hogy a phalanx átütő ereje többet ér a barbár csapatok tömegénél. A görög seregtestnél szolgál a thébai Proxenos, aki levélben értesíti vendégbarátját, az athéni Xenophónt a vállalkozásról. Xenophón kikéri Sókratés tanácsát, aki Delphoiba küldi őt, hogy kérdezze meg az istent. Xenophón azonban nem azt kérdezi meg Apollón-tól, hogy menjen-e Kyros táborába vagy sem, hanem azt, hogy melyik istenhez imádkozzon, hogy a vállalkozás sikeres legyen. Ezután elindul élete nagy kalandjára, amelyről maga számol be az *Anabasis*-ban. A szemelvényben Kyros éppen seregszemlét tart.

Ἐθεώρει οὖν ὁ Κῦρος πρῶτον μὲν τοὺς βαρβάρους· οἱ δὲ παρήλαυνον τεταγμένοι κατὰ ἴλας καὶ κατὰ τάξεις· εἶτα δὲ τοὺς Ἑλληνας, παρελαύνων ἐφ' ἄρματος καὶ ἡ Κίλισσα ἐφ' ἄρμαμάξης. εἶχον δὲ πάντες κράνη χαλκᾶ καὶ χιτῶνας φοινικοῦς καὶ κνημίδας καὶ τὰς ἀσπίδας ἐκκεκαλυμμένας. ἐπειδὴ δὲ πάντας παρήλασε, στήσας¹ τὸ ἄρμα πρὸ τῆς φάλαγγος μέσης, πέμφας Πίγρητα τὸν ἐρμηνέα παρὰ τοὺς στρατηγούς τῶν Ἑλλήνων ἐκέλευσε προβαλέσθαι τὰ ὄπλα καὶ ἐπιχωρῆσαι ὅλην τὴν φάλαγγα. οἱ δὲ ταῦτα προεῖπον τοῖς στρατιώταις· καὶ ἐπεὶ ἐσάλπιγξε, προβαλόμενοι τὰ ὄπλα ἐπῆσαν. ἐκ δὲ τούτου θάττον προϊόντων² σὺν κραυγῇ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου³ δρόμος ἐγένετο τοῖς στρατιώταις ἐπὶ τὰς σκηνάς, τῶν δὲ βαρβάρων φόβος πολὺς, καὶ ἡ τε Κίλισσα ἔφυγεν ἐπὶ τῆς ἄρμαμάξης καὶ οἱ ἐκ τῆς ἀγορᾶς καταλιπόντες τὰ ὄνια ἔφυγον. οἱ δὲ Ἑλληνας σὺν γέλωτι ἐπὶ τὰς σκηνὰς ἤλθον. ἡ δὲ Κίλισσα ἰδοῦσα τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν τάξιν⁴ τοῦ στρατεύματος ἐθαύμασε. Κῦρος δὲ ἦσθη τὸν ἐκ τῶν Ἑλλήνων εἰς τοὺς βαρβάρους φόβον ἰδῶν.

¹ megállítatva ²ti. αὐτῶν ³„külön parancs nélkül” ⁴„fegyelmezettséget”

ἡ ἀγορά, ἄς köztér, piac(tér)
οἱ ἐκ τῆς ἀγορᾶς, piacozók
τὸ ἄρμα, atos (harc) kocsi
ἡ ἀρμάμαξα, ης fedett utazókocsi
ἡ ἀσπίς, ἰδος pajzs
βαρβάρους 2 idegen, barbár
ὁ γέλως, ωτος nevetés
ὁ δρόμος, ου futás
εἶτα azután, később
ἐκ (+ gen.) -ból, ből
ἐκκεκαλυμμένος 3 felfedett, védőburkolat nélküli
ὁ Ἑλληνας, νος görög (férfi)
ἐπειδὴ mivel, miután
ὁ ἐρμηνεύς, ἕως tolmács
ἐπὶ (+ acc.) felé, -hoz; (+ gen.) -on
θάττον (*egyre*) gyorsabban
ἡ ἴλη, ης lovasosztag
κατὰ (+ acc.) szerint
ἡ κνημίς, ἰδος lábvért

τὸ κράνος, ους sisak
ἡ κραυγή, ἦς lárma, (harc) üvöltés
ἡ λαμπρότης, ητος ragyogó látvány
ὄλος 3 (az) egész
τὸ ὄπλον, ου fegyver
παρὰ (+ acc.) -hoz, -hez, -höz
πρὸ (+ gen.) előtt
πρῶτον először
ἡ σκηνή, ἦς sátor, piaci bódé
τὸ στρατεύμα, atos hadsereg
ὁ στρατιώτης, ου katona
ὁ στρατηγός οὐ hadvezér
σύν (+ dat.) -val, -vel
ἡ τάξις, εως (gyalogos) hadrend
τεταγμένος 3 rendezett
ἡ φάλαγξ, γγος phalanx
φοινικοῦς 3 bíbor(vörös)
ὁ χιτῶν, ὦνος chitón
τὰ ὄνια, ὦν piaci áruk

I. Jelölje a hangsúlyt!

ἐνομιζον, ἐπραπτες, ἔφερε, ἐφευγομεν, ἐγραφετε, ἐλειπον
ἐμαχομην, ἐπαου, ὦετο, ἐγιγνομεθα, ἔδεχεσθε, ἐγιγοντο

II. Jelölje a hangsúlyt!

τὸ δῶρον, το δῶρον, του δῶρου, τῶ δῶρῳ
τα δῶρα, τα δῶρα, των δῶρων, τοις δῶροις

III. Jelölje a hangsúlyt!

ἔλυσα, ἐπεμφας, ἐποίησε, ἐπραξαμεν, ἐγραφατε, ἤγγειλαν
ἐπαυσαμην, ἔδεξω, εγενετο, ἐπαυσαμεθα, ἔδεξασθε, ἐγενοντο

IV. Ragozza a kifejezést!

A gonosz apa. (ὁ πονηρὸς πατήρ)

V. Melyik a kakukktojás, és miért?

νύξ – ἄνθος – φύσις – ὁδός

VI. Jelölje a hangsúlyt!

φημι, εἶ, ἦν, ἔσμεν, ἐβητε, ἐγνωσαν

VII. Alakítsa az aktív mondatokat passzívává!

1. Οἱ φύλακες ἐφύλαττον τὴν πόλιν.
2. Τὰ δῶρα ἔπειθε τοὺς στρατιώτας.
3. Οἱ ῥήτορες ἀδικοῦσιν τὸν δῆμον.
4. Οἱ τῶν ῥητόρων λόγοι ἠδίκουν τοὺς Ἀθηναίους.
5. Ὁ βασιλεὺς τὰς τῶν ἰδιωτῶν ἀμαρτίας χαλεπῶς ἔφερε.

VIII. Fordítsa görögre!

1. Minden katona ugyanannak a hadvezérnek engedelmeskedik.
2. Ez a katona beteg (vosséw).
3. Ez a katona állítólag beteg.
4. Azt mondja a többi katona, hogy ez a katona beteg.
5. Ez a katona szimulál.
6. Én magam jelentettem ezt a hadvezérnek.
7. A katonák megbetegedtek.
8. Az apa szerette a lányát.
9. Az apák szeretik a lányaikat.
10. A hadvezér maga adta nekem a katonák zsoldját (ὁ μισθός).

| ez (amit említettem) | | |
|----------------------|---------|---------|
| οὗτος | αὕτη | τοῦτο |
| τοῦτον | ταύτην | τοῦτο |
| τούτου | ταύτης | τούτου |
| τούτῳ | ταύτῃ | τούτῳ |
| οὗτοι | αὗται | ταῦτα |
| τούτους | ταύτας | ταῦτα |
| τούτων | τούτων | τούτων |
| τούτοις | ταύταις | τούτοις |

| | |
|----------------|----------------|
| παύει | abbahagyat |
| παύεται | abbahagy |
| φεύδει | megcsal |
| φεύδεται | csalódik |
| διδάσκει | tanít |
| διδάσκεται | tanítottat |
| γαμεῖ | feleségül vesz |
| γαμεῖται | férjhez megy |
| λαμβάνει | fog, kap |
| λαμβάνεται | megragad |
| παρασκευάζει | készít |
| παρασκευάζεται | felkészül |
| λούει | mos |
| λούεται | mosakszik |
| γυμνάζει | gyakoroltat |
| γυμνάζεται | gyakorol |
| μιμνήσκει | emlékeztet |
| μιμνήσκεται | emlékszik |
| ἀποκρίνω | elválaszt |
| ἀποκρίνομαι | válaszol |

| A. vezet | M. kezd |
|--------------------|----------------|
| P. engedelmeskedik | |
| praet. ipf. ind. | |
| activum | medio-passivum |
| ἦρχον | ἡρχόμεν |
| ἦρχες | ἡρχου |
| ἦρχε(ν) | ἡρχετο |
| ἦρχομεν | ἡρχόμεθα |
| ἦρχετε | ἡρχεσθε |
| ἦρχον | ἡρχοντο |

15 Θάλαττα θάλαττα – Tenger! Tenger!

Egy görög regény szerelmesétől elszakadt hősnőjét sírrelkló kalózsok Milétosban eladják rab-szolgának, de az özvegy gazda beleszeret Kallirhoéba, s elveszi feleségül. Szépségének híre eljut a perzsa udvarba is, és a nagykirály Susába rendeli. Amikor a királyi udvarba vezető úton Kallirhoé az Euphratéshez ér, honvágy mardossa, és sírva gyalázza a Sorsot. Eddig, mondja, elviselhetőek voltak a csapásaid, hiszen nagy vigaszt nyújtott az, hogy a tenger mellett lehettem, de most kivetsz megszokott életteremből, és egy egész világ választ el a hazámtól (τῆς πατρίδος ὄλω διορίζομαι κόσμῳ). A felidézett kép után talán könnyebb megértenünk, hogy mit élhettek át a perzsa birodalmon keresztül visszavonuló görög zsoldosok, amikor megpillantották a tengert, és a seregen végigmorajlott a θάλαττα θάλαττα.

Καὶ ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸ ὄρος τῆ πέμπτη ἡμέρα· ὄνομα δὲ τῷ ὄρει ἦν Θήχης. ἐπεὶ δὲ οἱ πρῶτοι ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ ὄρους καὶ κατείδον τὴν θάλατταν, κραυγὴ πολλὴ ἐγένετο. ἀκούσας δὲ ὁ Ξενοφῶν καὶ οἱ ὀπισθοφύλακες ᾤθησαν ἔμπροσθεν ἄλλους ἐπιτίθεσθαι πολεμίους· εἶποντο γὰρ ὀπισθεν ἐκ τῆς καιομένης χώρας, καὶ αὐτῶν οἱ ὀπισθοφύλακες ἀπέκτεινάν τέ τινας καὶ ἐζώγησαν ἐνέδραν ποιησάμενοι, καὶ γέρρα ἔλαβον δασειῶν βοῶν ὠμοβόεια ἄμφι τὰ εἴκοσιν. ἐπειδὴ δὲ βοὴ πλείων τε ἐγίγνετο καὶ ἐγγύτερον καὶ οἱ αἰεὶ ἐπιόντες ἔθεον δρόμῳ ἐπὶ τοὺς αἰεὶ βοῶντας καὶ πολλῶ μείζων ἐγίγνετο ἢ βοὴ ὅσῳ δὴ πλείους ἐγίγνοντο, ἐδόκει δὴ μείζον τι εἶναι τῷ Ξενοφῶντι, καὶ ἀναβάς ἐφ’ ἵππον καὶ Λύκιον καὶ τοὺς ἵππεάς ἀναλαβὼν παρεβοήθει· καὶ τάχα δὴ ἀκούουσι βοῶντων τῶν στρατιωτῶν Θάλαττα θάλαττα καὶ παρεγγυώντων. ἔνθα δὴ ἔθεον πάντες καὶ οἱ ὀπισθοφύλακες, καὶ τὰ ὑποζύγια ἠλαύνετο καὶ οἱ ἵπποι. ἐπεὶ δὲ ἀφικοντο πάντες ἐπὶ τὸ ἄκρον, ἐνταῦθα δὴ περιέβαλλον ἀλλήλους καὶ στρατηγούς καὶ λοχαγούς δακρύνοντες.

αἰεὶ mindig; (itt beékelve) éppen
 τὸ ἄκρον, ου csúcs
 ἀλλήλους egymást
 ἄμφι (+ acc.) körülbelül
 ἢ βοέη, ἠς ökörbőr
 ἢ βοή, ἠς kiabálás, lárma
 τὸ γέρρον, ου (vessző)pajzs
 δασύς 3 (δασεῖα, δασύ) szőrös
 δὴ ezután, még, már
 ἐγγύτερον közelebb(i)
 εἴκοσι(ν) húsz
 ἔμπροσθεν elöl
 ἢ ἐνέδρα, ας les, csel
 ἔνθα δὴ akkor már
 ἐνταῦθα itt, ott, ekkor, akkor
 ὁ Θήχης (hegycsúcs Pontosban)

ὁ ἵππεύς, έως lovas
 ὁ ἵππος, ου ló
 ὁ λοχαγός, οὐ századparancsnok, tiszt
 οἱ ὀπισθοφύλακες, ων hátnéd, utónéd
 ὀπισθεν hátul
 τὸ ὄρος, ους hegy(ség)
 ὅσῳ amennyivel
 πέμπτος 3 ötödik
 πολέμιος 3 ellenséges
 οἱ πολέμιοι az ellenség
 πολλῶ sokkal
 πρῶτος 3 első
 τάχα (δὴ) rögtön, azonnal
 τὸ ὑποζύγιον, ου teherhordó állat
 ἢ χώρα, ας vidék, terület
 ὠμοβόειος 3 cseretlen ökörbőrből készült

- A melléknevek középfokának képzője -τερος 3 vagy -ίων 2.
- Középfokú melléknév mellett gen. (comp.), vagy ἢ-vel bevezetett mellékmondat jelöli azt, amivel összehasonlítottunk.

I. Vonjon össze! Ügyeljen a hangsúlyra!

φιλέεις, οϊκέει, νοσέετε, φοβέεται, κάλεε, έφίλεες, έτέλεε

II. Jelölje a hangsúlyt!

τò υπόδημα, το ύποδημα, του ύποδηματος, τω ύποδηματι
τα ύποδηματα, τα ύποδηματα, των ύποδηματων, τοις ύποδημασι(ν)

III. Ragozza a kifejezést!

A fehér ruha. (ή λευκή έσθής)

IV. Találja ki az ismeretlen szó jelentését!

| | |
|-------------|-------------|
| βαίνω | έκβαίνω |
| ή θάλαττα | θαλάττιος 2 |
| φεύγω | άποφεύγω |
| δηλώω | δῆλος 3 |
| ò Έλλην | Έλληνικός 3 |
| ò στρατηγός | στρατηγέω |
| ή άλήθεια | άληθής 2 |
| ò άνθρωπος | ή άνθρωπος |
| ò ίππος | ή ίππος |
| ò βοϋς | ή βοϋς |
| ήδομαι | ή ήδονή |
| μάχομαι | ή μάχη |
| ποιέω | ò ποιητής |
| ò στρατηγός | ή στρατιά |

V. Fordítsa görögre!

1. Még maga a hadvezér is bátornak tartotta ezt a katonát. 2. Ugyanazt a követet küldte a hadvezér a királyhoz. 3. A katonák azt hallották, hogy megérkezett a hadvezér. 4. Még maguk a katonák is elmenekültek a táborból. 5. Ugyanaz a katona nem mindig ugyanazt mondja. 6. Έn magam láttam a hadvezért a táborban. 7. Ugyanabban a csatában esett el a hadvezér is. 8. A hadvezér azt mondja, hogy ő nem gyáva. 9. Nem azért jöttünk, hogy a király ellen viseljünk háborút (ώς πολεμήσontες).

| „hogy kérjen” (αϊτήσειν pt.-a) | | |
|--------------------------------|-----------|------------|
| αϊτήσων | -ήσουσα | -ῆσον |
| αϊτήσοντα | -ήσουσαν | -ῆσον |
| αϊτήσοντος | -ησούσης | -ήσοντος |
| αϊτήσοντι | -ησούση | -ήσοντι |
| αϊτήσοντες | -ήσουσαι | -ήσοντα |
| αϊτήσοντας | -ησούσας | -ήσοντα |
| αϊτησόντων | -ησουσών | -ησόντων |
| αϊτήσουσι(ν) | -ησουσαις | -ήσουσι(ν) |

| | | |
|------------|------------|-------------|
| θύει | άldoz | θύσει |
| κελεύει | parancsol | κελεύσει |
| παύει | abbahagyat | παύσει |
| αϊτεϊ | kér | αϊτήσει |
| φιλεϊ | szeret | φιλήσει |
| αϊρει | megfog | αϊρήσει |
| γράφει | ír | γράψει |
| λείπει | hagy | λείψει |
| πέμπει | küld | πέμψει |
| κόπτει | üt, vág | κόψει |
| άγει | vezet | άξει |
| πράττει | tesz | πράξει |
| κατορύττει | ás | κατορύξει |
| τάττει | rendez | τάξει |
| γίγνεται | válik | γενήσεται |
| μάχεται | harcol | μαχεϊται |
| άγγέλλει | jelent | άγγελει |
| βάλλει | dob | βαλει |
| άποκτεϊνει | megöl | άποκτενει |
| άποθνήσκει | meghal | άποθανειται |

| | |
|--------------|---------------|
| αϊτήσειν | φεύξεσθαι |
| kérni fog | menekülni fog |
| fut. ind. | |
| A. | M. |
| αϊτήσω | φεύξομαι |
| αϊτήσεις | φεύξη |
| αϊτήσει | φεύξεται |
| αϊτήσομεν | φευξόμεθα |
| αϊτήσετε | φεύξεσθε |
| αϊτήσουσι(ν) | φεύξονται |

16 ὁ πόλεμος βίαιος διδάσκαλος – A háború kegyetlen tanító

A kunaxai csatában a görög phalanx áttöri ugyan a perzsa arcvonalat, de Kyros – a bekerítéstől való félelmében – vakmerően bátyja, a király életére tör, és elesik. Az ő halálával az egész vállalkozás értelmét veszti. A görögök helyzetét súlyosbítja, hogy a perzsák csapdába csalják és felkoncolják vezéreiket. Ekkor áll a tízezer görög élére Xenophón, hogy hazavezesse a zsoldossereget. Ismeretlen vidéken, szokatlan körülmények között vonul a nélkülöző sereg a birodalom területén át a tenger felé, üldözőivel a sarkában. A rendkívüli körülmények hátrázott cselekvést követelnek az újonnan választott hadvezérektől. A sereg megmenekülése után a katonák kegyetlenkedés miatt vádat emelnek vezéreik ellen, így egyikük például azzal vádolja meg Xenophónt, hogy az megverte őt. Az esetet így idézi fel Xenophón:

Ἄνθρωπος κατελείπετο διὰ τὸ μηκέτι δύνασθαι¹ πορεύεσθαι. καὶ ἐγὼ τὸν μὲν ἄνδρα τοσοῦτον ἐγίγνωσκον ὅτι εἰς ἡμῶν εἶη· ἠνάγκασα δὲ σὲ² τοῦτον ἄγειν, ὡς μὴ ἀπόλοιτο· καὶ γὰρ, ὡς ἐγὼ οἶμαι, πολέμιοι ἡμῖν ἐφείποντο. συνέφη τοῦτο ὁ ἄνθρωπος. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἐπεὶ προὔπεμψά σε, καταλαμβάνω αὐθις σὺν τοῖς ὀπισθοφύλαξι προσιῶν βόθρον ὀρύττοντα ὡς κατορύζοντα τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἐπιστάς ἐπήγουν σε. ἐπεὶ δὲ παρεστηκότων ἡμῶν³ συνέκαμψε τὸ σκέλος ἀνήρ⁴, ἀνέκραγον οἱ παρόντες ὅτι ζῆ ἄνθρωπος, σὺ δ' εἶπας⁵. Ὅπόσα γε βούλεται⁶. ὡς ἔγωγε αὐτὸν οὐκ ἄξιω. ἐνταῦθα ἔπαισά σε· ἀληθῆ λέγεις· ἔδοξας γὰρ μοι⁷ εἰδῶτι εἰσκένοι⁸ ὅτι ἔζη. Τί οὖν;⁹ ἔφη, ἤττον τι ἀπέθανεν, ἐπεὶ ἐγὼ σοὶ ἀπέδειξα αὐτόν; Καὶ γὰρ ἡμεῖς, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, πάντες ἀποθανούμεθα· τούτου οὖν ἕνεκα ζῶντας ἡμᾶς δεῖ κατορυχθῆναι;

¹ mivel már nem tudott ²ti. a vádlót ³amikor körbevettünk ⁴ó ἄνθρωπος ⁵= εἶπες ⁶Felőlem aztán! ⁷úgy tűntél nekem (személyesen szerkesztve) ⁸„mint aki tudatában van” εἰσκένοι + dat. hasonlítani vkihez/vmihez ⁹Na és?!

ἀληθῆς 2 igaz

αὐθις hátra, vissza, ismét

ὁ βόθρος, ou gödör

γε (nyomatékosító szó)

διὰ (+ acc.) miatt

ἔγωγε én bizony

ἕκαστος 3 mindegyik (egyenként)

ἕνεκα (+ gen.) miatt (postpositio)

ἤττον kevésbé

μηκέτι már nem

ὀλίγος 3 kevés

ὀπόσος 3 ahány, amennyi

οὐκοῦν (indulattal) hát nem? nemde?

οἱ παρόντες a jelenlévők

τὸ σκέλος, ους láb(szár), comb

τοσοῦτον annyira, annyit

ὡς μὴ hogy ne; nehogy

ὡς μὴ ἀπόλοιτο hogy el ne pusztuljon

ὡς ahogy

ὡς ἔγωγε mert én biz(ony)

– Az egyenes beszéd kijelentő módú állítmánya helyett a függő beszédben főmondati múlt után optativus is állhat, az indicativusszal megegyező actióban. Az optativusnak ez a használata ún. optativus obliquus.

– A létige egyes szám 3. személyű optativus módú alakja az imperfecta actióban: εἶη.

– A mondatban eszközhatározó lehet pusztá dat.-ban álló névszó, de (különösen ha személyekről van szó) kifejezhető διὰ + gen.-szal is.

I. Vonjon össze! Ügyeljen a hangsúlyra!

ζητέω, ἀδικέομεν, ἐπαινούοισι, ἐνόσειον, ἐπονέομεν, ἐφοβεόμεθα

II. Jelölje a hangsúlyt!

ἡ θάλαττα, την θαλατταν, της θαλαττης, τη θαλαττη
αί θαλατται, τας θαλαττας, των θαλαττων, ταις θαλατταις

III. Ragozza a kifejezést!

Micsoda tett! (τηγλικαυτή πρᾶξις)

IV. Melyik szó illik a mondatba?

1. Στρατοπεδευομένων δ' αὐτῶν γίγνεται (τοῦ – τῆς) νυκτὸς χιῶν (hó) πολλή.

2. Κλέαρχος ἐπολέμει ἐκ Χερρονήσου ὁρμώμενος τοῖς Θραξί (οἱ – αἱ – τοῖς) ὑπὲρ Ἑλλάσποντον οἰκοῦσιν.

3. Ξενοφῶν οὖν τὸ μὲν τοῦ Ἀπόλλωνος ἀνάθημα ποιησάμενος ἀνατίθησιν εἰς (τὸν – τῶν – τοῖς) ἐν Δελφοῖς τῶν Ἀθηναίων θησαυρόν καὶ ἐπέγραψε τό τε (αὐτοῦ – αὐτοῦ) ὄνομα καὶ (τὸ – τοῦ) Προξένου, ὃς σὺν Κλεάρχῳ ἀπέθανεν· ξένος γὰρ ἦν αὐτοῦ.

V. Melyik a kakukktójas, és miért?

καί – ἔτι – ὅτι – οὖν

VI. Fordítsa görögre!

1. Az athéniaiak győztek. 2. Az athéniaiak állítólag győztek. 3. Az athéniaiak azt állítják, hogy győztek. 4. Ἐν magam küldtem ezeket a katonákat a hadvezérhez. 5. A hadvezér a saját lovát adta oda a katonának. 6. Ugyanaz a hadvezér ugyanabban a háborúban háromszor (τρῖς) győzte le ugyanazt az ellenséget. 7. Magát a hadvezért is megölték. 8. A hadvezér maga sem gondolja azt, hogy bölcsen cselekedett. 9. Maga a hadvezér mondta, hogy nem tudjuk a spártaiakat legyőzni. 10. *A tenger rossz tükkör* (τὸ ἔσοπτρον). 11. A hadvezér elküldte a zsoldot a katonáknak.

| tőszámnevek 1-2-3 | | | | | |
|-------------------|------|------|-------|----------|------|
| εἷς | μία | ἓν | δύο | τρῖς | τρία |
| ἓνα | μίαν | ἓν | δύο | τρῖς | τρία |
| ἑνός | μιᾶς | ἑνός | δυοῖν | τριῶν | |
| ἐνί | μιᾶ | ἐνί | δυοῖν | τρισί(ν) | |

| | | |
|------------|-----------|-----------|
| φεύγει | menekül | φεύζεται |
| βαίνει | lép | βήσεται |
| λαμβάνει | fog, kap | λήφεται |
| μανθάνει | tanul | μαθήσεται |
| γινώσκει | tud | γνώσεται |
| διώκει | üldöz | διώξεται |
| ἀρπάζει | elrabol | ἀρπάσεται |
| οἰμώζει | jajgat | οἰμώξεται |
| ἀκούει | hallgat | ἀκούσεται |
| πλεῖ | hajózik | πλεύσεται |
| πάσχει | szenved | πείσεται |
| πίπτει | (el)esik | πεσεῖται |
| τίκτει | szül | τέξεται |
| ἔπεται | követ | ἔψεται |
| παρέχει | ad, nyújt | παρέξει |
| ζῆ | él | βιώσεται |
| ὄρᾶ | lát | ὄψεται |
| φέρει | hoz | οἴσει |
| γίγνεται | válik | γενήσεται |
| πυνθάνεται | tud(akol) | πεύσεται |

| mondanék válnék | |
|-----------------|-----------|
| opt. | |
| A. | M. |
| λέγοιμι | γενοίμην |
| λέγοις | γένοιο |
| λέγοι | γένοιτο |
| λέγοιμεν | γενοίμεθα |
| λέγοιτε | γένοισθε |
| λέγοιεν | γένοιντο |

17 Ὡστε οὐκ εἴσοιτο – Hogy ne tudná

Az idősebb Kyros a központi alakja Xenophón *Kyros nevelkedése* című munkájának. Már az ókorban felismerték, hogy ez nem történeti mű, hiszen Xenophón a jó királyt (εἰκόνα βασιλείως ἀγαθοῦ καὶ εὐδαίμονος) állítja elénk, s nem a perzsa birodalom megalapítóját. Xenophón Kyrosa külső megjelenésében ugyan keleti monarcha, de gondolkodása görög, mintha Spártában és Athénban nevelkedett volna. Ez az írói megoldás nem új, hiszen már Hérodotosnál is perzsa előkelők vitáznak azon a görögöket foglalkoztató kérdésen, hogy milyen előnyei és hátrányai vannak az egyes államformáknak. A beszédek elhangzása után úgy döntenek, hogy a legjobb államforma a királyság. (A döntéssel Xenophón minden bizonnyal egyetértett volna.) A jó király természetesen jó hadvezér is, s mint ilyennek kitűnő az emlékezete.

Ἐκ τούτου δὴ ὄρχοντο ἐπὶ τὰς σκηνὰς καὶ ἅμα ἀπιόντες διελέγοντο πρὸς ἀλλήλους ὡς μνημονικῶς ὁ Κύρος ὁπόσοις συνέταπτε πᾶσιν ὀνομαζῶν ἐνετέλλετο. ὁ δὲ Κύρος ἐπιμελεία τοῦτο ἐποίει· πάνυ γὰρ αὐτῷ ἐδόκει θαυμαστὸν εἶναι εἰ οἱ μὲν βάνουσοι ἴσασι τῆς αὐτοῦ τέχνης ἕκαστος τῶν ἐργαλείων τὰ ὀνόματα, καὶ ὁ ἰατρὸς δὲ οἶδε καὶ τῶν ὀργάνων καὶ τῶν φαρμάκων οἷς χρῆται πάντων τὰ ὀνόματα, ὁ δὲ στρατηγὸς οὕτως ἡλίθιος ἔσοιτο ὥστε οὐκ εἴσοιτο τῶν ὑφ' αὐτῷ ἡγεμόνων τὰ ὀνόματα, οἷς ἀνάγκη ἐστὶν αὐτῷ ὀργάνοις χρῆσθαι καὶ ὅταν καταλαβεῖν τι βούληται καὶ ὅταν φυλάξαι καὶ ὅταν θαρρῦναι καὶ ὅταν φοβῆσαι· καὶ τιμῆσαι δὲ ὁπότε τινὰ βούλοιοτο, πρέπον αὐτῷ ἐδόκει εἶναι ὀνομαστί προσαγορεύειν.

ἅμα miközben (*pt.-mal*); egyszerre
ἀνάγκη ἐστὶ(ν) szükségyszerű
ὁ βάνουσος, ου mesterember
ἐκ τούτου ezután
ἢ ἐπιμελεία, ας gondoskodás
ἐπιμελεία szándékosan
τὸ ἐργαλεῖον, ου szerszám
ὁ ἡγεμών, ὄνος vezető, parancsnok
ἡλίθιος 3 dőre, balga

μνημονικός 3 jó emlékezőképességű
ὀνομαστί név szerint
ὁπότε amikor (csak), valahányszor
τὸ ὄργανον, ου eszköz, (orvosi) műszer
ὅταν (*coni.-szal vagy opt.-szal*) valahányszor
πάνυ nagyon
πρέπον ἐστὶ(ν) illő
ἢ τέχνη, ης mesterség
ὡς hogy mennyire

- A coniunctivusra a megnyúlt kötőhang jellemző: βούληται.
- A gyenge képzésű ao. inf. A., ha lehetséges, másodhajtott, ha nem lehetséges, akkor másodéles. Az erős képzésű ao. inf. A. véghajtott.
- Ha az időhatározó mellékmondat feltételes vagy iteratív mellékértelmű, akkor a jövőre vonatkozólag a főmondati jelen után a mellékmondatban a ὅταν, ὁπότεν, ἐπειδὴν stb. kötőszavak után az állítmány módja coniunctivus.
- Érzelmi állapotot kifejező igék mellett (pl. θαυμάζω) az érzelmet kiváltó okot közlő mellékmondat kötőszava többnyire εἰ, ritkábban ὅτι.

I. Vonjon össze! Ügyeljen a hangsúlyra!

ὀράεις, ἀντεράει, βοάετε, ἐτίμαες, ἦραε, ἐτιμάετε

II. Jelölje a hangsúlyt!

ὁ πολίτης, τον πολιτην, του πολιτου, τω πολιτη
οἱ πολιται, τους πολιτας, των πολιτων, τοις πολιταις

III. Találja ki az ismeretlen szó jelentését!

| | | | |
|-----------|--------------|-----------|-------------|
| ἀσκέω | ἄσκησις | ἀποθνήσκω | ὁ θάνατος |
| ὁ θόρυβος | θορυβέω | ὁ θάνατος | ἀθάνατος 2 |
| ὁ ὀπλίτης | τὸ ὄπλον | τιμάω | ἡ τιμή |
| ὁ/ἡ παίς | ὁ παιδαγωγός | θαυμάζω | θαυμάσιος 2 |

IV. Melyik szó illik a mondatba?

1. Ταῦτα εἰπὼν ὁ Τισσαφέρνης ἔδοξε τῷ Κλεάρχῳ (ἀλήθειαν – ἀληθῆς – ἀληθῆ) λέγειν.
2. Οἱ Μυσοὶ ἐν βασιλέως χώρᾳ πολλὰς τε καὶ (εὐδαιμονίας – εὐδαίμονας) καὶ μεγάλας πόλεις οἰκοῦσιν.
3. Καταλαμβάνουσι (τὰς – τοὺς) φύλακας ἀμφὶ πῦρ (καθημένους – καθημένουσ).
4. Κῦρος δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικούς. Ὁ δὲ λαβὼν τὸ χρυσίον (στρατιώτας – στρατεύμα – μισθοφόρους) συνέλεξεν.
5. (Τὸν – Τὴν) δ' οὖν Εὐφράτην οἶδαμεν (= ἴσμεν), ὅτι ἀδύνατον διαβῆναι κωλύόντων (πολέμων – πολεμίων).

V. Fordítsa görögre!

1. Ez a ló a katonáé, a kanca pedig a hadvezéré.
2. Meghaltok.
3. Ajándékokkal próbálta meggyőzni a katonákat.
4. A hadvezérek többsége igazságos.
5. Az athéniaké lett a győzelem.
6. A katonák kövekkel (ὁ λίθος) dobálták a hadvezért.
7. Mindenki ismeri őt.
8. Amikor a hadvezér elesett, a katonák menekülni kezdtek.
9. Nem egy folyót, hanem magát a tengert látod.
10. Ezek maradnak, azok pedig menekülnek (οἱ μὲν – οἱ δὲ).
11. Szent ez a sziget, mint (ὡσπερ) minden sziget.

| λυθῆναι (ao.) pt.-a | | |
|---------------------|----------|-----------|
| λυθείς | -θείσα | -θέν |
| λυθέντα | -θείσαν | -θέν |
| λυθέντος | -θείσης | -θέντος |
| λυθέντι | -θείση | -θέντι |
| λυθέντες | -θείσαι | -θέντα |
| λυθέντας | -θείσας | -θέντα |
| λυθέντων | -θείσῶν | -θέντων |
| λυθείσι(ν) | -θείσαις | -θείσι(ν) |

ἐτύγχανε παρῶν
épp jelen volt
ἐτύγχανον λέγων
épp beszéltem
ἐλάθε φυγῶν
titkon elmenekült
ἔλαθον ἐσελθόντες
észrevétlenül mentek be
διάγομεν μανθάνοντες
folyton tanulunk
διετέλει λέγων
azt hajtogatta
χαίρω μανθάνων
örömmel tanulok
χαίρει διαλεγόμενος
szívesen beszélget
ἡδομαι ἀκούων σου
élvezettel hallgatlak

| | |
|----------|-----------|
| λυθῆναι | γραφῆναι |
| ao. P. | |
| gyenge | erős |
| oldattam | íratтам |
| ἐλύθην | ἐγράφην |
| ἐλύθης | ἐγράφης |
| ἐλύθη | ἐγράφη |
| ἐλύθημεν | ἐγράφημεν |
| ἐλύθητε | ἐγράφητε |
| ἐλύθησαν | ἐγράφησαν |

18 Ὅλην τὴν νύκτα κωμάζουσιν – Egész éjjel tivornyáznak

Miután elfoglalta Sardeist és fogságba ejtette Kroisos lyd királyt, az idősebb Kyros Babylón ellen indult. Vonulása során meghódította a phrygöket, a kappadókiaiakat és az arabokat. Babylón falai alá érkezve ostromgyűrűbe vonta a várost, de mivel a falak erősek és magasak voltak, az ostrom kilátástalannak tűnt. A babylóniak nem ijedtek meg a perzsák ostromgyűrűjétől, hiszen hús évre elegendő élelmet halmoztak fel. Kyros tehát úgy döntött, hogy csellel veszi be a várost. Árkot ásatott, s egy éjjelen, amikor Babylón ünnepet ült, a várost átszelő folyó vizét az árokba vezette.

Καὶ αἱ μὲν τάφροι ἤδη ὀρωρυγμέναι ἦσαν. ὁ δὲ Κῦρος ἐπειδὴ ἑορτὴν τοιαύτην ἐν τῇ Βαβυλῶνι ἤκουσεν εἶναι, ἐν ἣ πάντες Βαβυλωνῖοι ὄλην τὴν νύκτα πίνουσι καὶ κωμάζουσιν, ἐν ταύτῃ, ἐπειδὴ τάχιστα συνεσκότασε, λαβὼν πολλοὺς ἀνθρώπους ἀνεστόμωσε τὰς τάφρους πρὸς τὸν ποταμὸν. ὡς δὲ τοῦτο ἐγένετο, τὸ ὕδωρ κατὰ τὰς τάφρους ἐχώρει ἐν τῇ νυκτί, ἣ δὲ διὰ τῆς πόλεως τοῦ ποταμοῦ ὁδὸς πορεύσιμος ἀνθρώποις ἐτίγνετο. ὡς δὲ τὸ τοῦ ποταμοῦ¹ οὕτως ἐπορεύετο, παρηγγύησεν ὁ Κῦρος Πέρσαις χιλιάρχοις καὶ πεζῶν καὶ ἰππέων εἰς δύο ἄγοντας τὴν χιλιστὴν παρεῖναι πρὸς αὐτόν, τοὺς δ' ἄλλους συμμαχοὺς κατ' οὐρανὸν τούτων ἔπεσθαι ἥπερ πρόσθεν τεταγμένους. οἱ μὲν δὴ παρήσαν· ὁ δὲ καταβιβάσας εἰς τὸ ξηρὸν τοῦ ποταμοῦ τοὺς ὑπηρέτας καὶ πεζοὺς καὶ ἰππέας, ἐκέλευσε σκέφασθαι εἰ πορεύσιμον εἶη τὸ ἔδαφος τοῦ ποταμοῦ. ἐπεὶ δὲ ἀπήγγειλαν ὅτι πορεύσιμον εἶη, ἐνταῦθα δὴ συγκαλέσας τοὺς ἡγεμόνας τῶν πεζῶν καὶ ἰππέων ἔλεξε τοιαύδε.

¹(ἔδαφος)

ἡ **Βαβυλῶν**, ὠνος Babylón
Βαβυλωνῖος 3 babylóni
 τὸ **ἔδαφος**, ους fenék (*folyóé*)
 ἡ **ἑορτή**, ἡς ünnep
ἐπειδὴ τάχιστα mihelyt
ἥπερ ahol, (a)mint
κατὰ (+ acc.) vmin keresztül, szerte
ξηρός 3 száraz
ὀρωρυγμένος 3 kiásott
 ἡ **οὐρά**, ἄς farkok
κατ' οὐρανὸν τούτων ezek utóvédeként
πεζός 3 gyalogos

πορεύσιμος 2 járható
πρόσθεν elöl
σύμμαχος 2 szövetséges
 ἡ **τάφος**, ου árok, sánc
τάχιστα igen hamar, hirtelen
τοιαύδε ilyesmiket
 τὸ **ὑδωρ**, ὕδατος víz
 ὁ **ὑπηρέτης**, ου evezős, alárendelt
 ὁ **χιλιάρχος**, ου „ezredes”
 ἡ **χιλιοστύς**, ὡς ezer fős sereg
ὡς amint

– Az alárendelt mondatok állítmánya függő beszédben nem változik, ha a főmondat állítmánya jelen idejű. Ha a főmondat állítmánya múlt idejű, akkor az alárendelt mondat állítmánya optativus (obliquus) lehet, rendszerint azonban az eredeti állítmány megmarad. Ha az alárendelt mellékmondat állítmánya kijelentő módban álló múlt idejű igealak, akkor ez megmarad a függő beszédben is.

– A függő kérdésre ugyanazok vonatkoznak, mint a függő beszédre: a mellékmondat állítmánya általában ugyanolyan módban, actióban és időben marad, mint az egyenes kérdésben. Kötőszóként kérdő (vagy határozatlan) névmás, kérdő (vagy határozatlan) határozószó, vagy kérdőszó áll. Az eldöntendő kérdés kérdőszava εἰ (= vajon, -e) is lehet.

I. Vonjon össze! Ügyeljen a hangsúlyra!

ὀράω, βοάομεν, τιμάουσι, ἀντήραον, ἐτιμάομεν, ἐβόαον

II. Jelölje a hangsúlyt!

ἡ φυγή, την φυγην, της φυγης, τη φυγη
αί φυγαι, τας φυγας, των φυγων, ταις φυγαις

III. Párosítsa a kifejezéseket!

- | | |
|------------------------|-----------------------|
| (a) a madár által | (1) μετὰ τῆς θυγατρός |
| (b) naponta | (2) ἐφ' ἡμῖν |
| (c) ezután | (3) σὺν θεοῖς |
| (d) korunkban | (4) ὑπὸ τοῦ ὄρνιθος |
| (e) a lányával | (5) ἐν τούτῳ |
| (f) isteni segítséggel | (6) ἐκ τούτων |
| (g) e(zen)közben | (7) καθ' ἡμέραν |

IV. Melyik szó illik a mondatba?

- Πολὸν γὰρ οἱ ὄνοι τῶν ἵππων ἔτρεχον (ταχέως – θᾶτον – τάχιστα).
- Ἔλεγε (πρῶτος – πρώτη – πρώτης) Τισσαφέρνης δι' ἐρμηνέως τοιάδε.
- Ἐνταῦθα Κύρω βασιλεια ἦν καὶ παράδεισος μέγας ἀγρίων θηρίων πλήρης, (οὖς – ἄς – ἄ) ἐκεῖνος ἐθήρευεν ἀπὸ ἵππου.
- Ἦν δέ τις ἐν τῇ στρατιᾷ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὅς οὔτε στρατηγὸς οὔτε λοχαγὸς οὔτε στρατιώτης (ἦν – ὦν – ὄν) συνηκολούθει.
- Ἦκουσα δέ ποτε αὐτοῦ καὶ περὶ φίλων (διαλεγόμενον – διαλεγόμενου – διαλεγομένων).

V. Fordítsa görögre!

- Akkoriban Dareios uralkodott.
- Miután Dareios meghalt, a fia lett a király.
- Az apja halála után Xerxés lett a perzsák királya.
- Azt mondják, hogy a nymphák is istennők.
- Ezt a katonát a barbárok ölték meg.
- Az egyik cseveg (λαλέω), a másik beszél.
- A szövetségesek többsége elmenekült.
- Nem könnyű a törvényeknek engedelmessé válni.
- A gazembereknek jól megy a soruk (εὖ πράττω).
- Az egyik igazat mond, a másik hazudik.

| | | |
|-----------------------|----------|---------|
| οὐδεὶς 3 | | |
| egy sem, senki, semmi | | |
| οὐδεὶς | οὐδεμία | οὐδέν |
| οὐδένα | οὐδεμίαν | οὐδέν |
| οὐδενός | οὐδεμιᾶς | οὐδενός |
| οὐδενί | οὐδεμιᾶ | οὐδενί |

| | |
|---------|---------------|
| ἀεὶ | mindig |
| αὖ | továbbá, újra |
| αὖθις | ismét |
| αὐτίκα | rögtön |
| εἶτα | aztán |
| ἔπειτα | ezután |
| ἐνθάδε | ide; itt |
| εὖ | jól |
| ἤδη | már(is) |
| μάλα | nagyon |
| πάνυ | nagyon |
| νῦν | most |
| τότε | akkor |
| τήμερον | ma |
| αὔριον | holnap |
| χθές | tegnap |
| πάλιν | ismét |
| σχεδόν | csaknem |
| ἐγγύς | közel |
| λίαν | túlzottan |

| | |
|---------------|---------------|
| λυθήσεσθαι | γραφήσεσθαι |
| fut. P. | |
| gyenge | erős |
| oldatni fogok | írítani fogok |
| λυθήσομαι | γραφήσομαι |
| λυθήση | γραφήση |
| λυθήσεται | γραφήσεται |
| λυθησόμεθα | γραφησόμεθα |
| λυθήσεσθε | γραφήσεσθε |
| λυθήσονται | γραφήσονται |

19 Ὅμοιος ἐνέδρα – Mintha csapda lenne

Σιμωνίδης ὁ ποιητὴς ἀφίκετό ποτε πρὸς Ἱέρωνα τὸν τύραννον. Ezzel a mondattal kezdődik a *Hieron* című Xenophón–dialógus. Hierón Syrakusai tyrannosa volt a görög–perzsa háborúk idején. Udvarában sok költő fordult meg, így például a kardalköltő Pindaros és Bacchylidész, a tragédiaíró Aischylos, valamint Simónidész, aki a Thermopylainál elesett spártaiak sírversét írta. Simónidész és Hierón arról beszélgetnek, hogy ki a boldogabb, a tyrannos vagy a magánember. (Hierón szerint a magánember boldogabb a tyrannosnál.) A dialógussal a hazájából száműzött Xenophón azokra a kérdésekre keresett választ, amelyek a kortárs athéni gondolkodókat foglalkoztatták. Az előbb Skyllosban, utóbb Korinthosban letelepedett Xenophón tehát lélekben sohasem szakadt el Hellas nevelőiskolájától, Athéntól.

Βούλομαι δέ σοι, ἔφη, ὦ Σιμωνίδη, κἀκείνας τὰς εὐφροσύνας δηλῶσαι ὅσαις ἐγὼ χρώμενος ὅτ' ἦν ἰδιώτης, νῦν ἐπειδὴ τύραννος ἐγενόμην, αἰσθάνομαι στερόμενος αὐτῶν. ἐγὼ γὰρ ξυνῆν μὲν ἡλικιωταῖς ἡδόμενος ἡδομένοις ἐμοί, ξυνῆν δὲ ἑμαυτῷ, ὅποτε ἡσυχίας ἐπιθυμήσαιμι, διῆγον δ' ἐν συμποσίοις πολλάκις μὲν μέχρι τοῦ ἐπιλαθέσθαι πάντων εἴ τι χαλεπὸν ἐν ἀνθρωπίνῳ βίῳ ἦν, πολλάκις δὲ μέχρι τοῦ ᾠδαῖς τε καὶ θαλίαις καὶ χοροῖς τὴν ψυχὴν συγκαταμιγνύναι, πολλάκις δὲ μέχρι κοίτης ἐπιθυμίας ἐμῆς τε καὶ τῶν παρόντων. νῦν δὲ ἀπεστέρημαι μὲν τῶν ἡδομένων ἐμοὶ διὰ τὸ δούλους ἀντὶ φίλων ἔχειν τοὺς ἐταίρους, ἀπεστέρημαι δ' αὖ τοῦ ἡδέως ἐκείνοις ὁμιλεῖν διὰ τὸ μηδεμίαν ἐνορᾶν εὐνοίαν ἐμοὶ παρ' αὐτῶν· μέθην δὲ καὶ ὕπνον ὁμοίως ἐνέδρα φυλάττομαι. τὸ δὲ φοβεῖσθαι μὲν ὄχλον, φοβεῖσθαι δ' ἐρημίαν, φοβεῖσθαι δὲ ἀφυλαξίαν, φοβεῖσθαι δὲ καὶ αὐτοὺς τοὺς φυλάττοντας, καὶ μήτ' ἀόπλους ἔχειν ἐθέλειν περὶ αὐτὸν μήτ' ὠπλισμένους ἡδέως θεᾶσθαι, πῶς οὐκ ἀργαλέον ἐστὶ πρᾶγμα; ἔτι δὲ ξένοις μὲν μᾶλλον ἢ πολίταις πιστεῦειν, βαρβάρους δὲ μᾶλλον ἢ Ἑλλησιν, ἐπιθυμεῖν δὲ τοὺς μὲν ἐλευθέρους δούλους ἔχειν, τοὺς δὲ δούλους ἀναγκάζεσθαι ποιεῖν ἐλευθέρους, οὐ πάντα σοι ταῦτα δοκεῖ ψυχῆς ὑπὸ φόβων καταπεπληγμένης τεκμήρια εἶναι; ὃ γέ τοι φόβος οὐ μόνον αὐτὸς ἐνὼν ταῖς ψυχῆς λυπηρὸς ἐστίν, ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν ἡδέων συμπαρakoλουθῶν λυμεῶν γίγνεται.

ἀνθρώπινος 3 emberi
 ἄοπλος 2 fegyvertelen
 ἀπεστέρημαι meg vagyok fosztva
 ἀργαλέος 3 fárasztó, borzasztó
 ἢ ἀφυλαξία, ας az őrizet hiánya
 ὁ βίος, ου élet
 ἐκείνος 3 az, amaz
 ὅποτε ἐπιθυμήσαιμι valahányszor vágytam
 ἢ ἐπιθυμία, ας vágy(akozás)
 ἢ ἐρημία, ας egyedüllet, magány
 ὁ ἐταῖρος, ου társ
 ἢ εὐνοία, ας jóindulat
 ἢ εὐφροσύνη, ης öröm
 ἡδύς 3 (εἶα, ὕ) édes, kellemes
 ὁ ἡλικιώτης, ου kortárs
 ἢ ἡσυχία, ας nyugalom
 ἢ θαλία, ας lakoma

καταπεπληγμένος 3 „megszállott”
 ἢ κοίτη, ης lefekvés, ágy
 ὁ λυμεῶν ὠνος tönkretevő
 λυπηρός 3 fájdalmas
 μᾶλλον inkább
 ἢ μέθη, ης részegség
 μέχρι (+ gen.) -ig, amíg
 ξένος 3 idegen
 ὅτε amikor
 ὁ ὄχλος, ου tömeg
 πῶς hogyan?
 τὸ συμπόσιον, ου symposion, „ivászat”
 τὸ τεκμήριον, ου bizonyíték
 ὁ ὕπνος, ου álom
 ὁ χορός, οὔ kartánc
 ἢ ᾠδή, ἡς ének

I. Vonjon össze! Ügyeljen a hangsúlyra!

δηλώω, ἀναπτερόεις, ἀναστομόει, δηλόομεν, ἀναπτερόετε, δηλόουσι, ἐδήλοον, με-
εμόρφους, ἀνεστόμοε

II. Jelölje a hangsúlyt!

ἡ γλῶττα, την γλωτταν, της γλωττης, τη γλωττη
αί γλωτται, τας γλωττας, των γλωττων, ταις γλωτταις

III. Adja meg a megszólító esetben álló szavakat (kifejezéseket) magyarul!

Példa: ὦγαθέ (ὦ ἀγαθέ) : barátó(cká)m! (vagyn:) te jó ember! (gúnyosan is)

- | | |
|-------------------------|------------------|
| (ὦ) ἄνδρες Ἀθηναῖοι | (ὦ) Σιμωνίδη |
| (ὦ) ἄνδρες στρατιῶται | (ὦ) ἄνθρωπε |
| (ὦ) ἄνδρες δικασταί | (ὦ) Πολύευκτε |
| (ὦ) ἄνδρες σύμμαχοι | (ὦ) Σώκρατες |
| (ὦ) βουλή | (ὦ) Δημόσθενες |
| (ὦ) πολῖται | (ὦ) βασιλεῦ |

IV. Melyik szó illik a mondatba?

1. Δῆλον γάρ, ὅτι (ταῦτά – τοῦτό – αὕτη) ἐστὶν ἡ δικαιοσύνη (ἰσθαγόσση).
2. Ἀλλά, εἰ (βούλει – βούλεται – βούλεσθε), μένε ἐπὶ τῷ στρατεύματι, ἐγὼ δ' ἐθέλω πορεύεσθαι.
3. (Ῥήτωρ – Ῥήτορα – Ῥήτορι) ἄρα χρῆ σε καλεῖν;
4. Οὐκ ἐξ ἴσου, ὦ Ξενοφῶν, ἐσμέν· σὺ μὲν γὰρ ἐφ' ἵππου ὄχῃ, ἐγὼ δὲ χαλεπῶς κάμνω τὴν ἀσπίδα (φέροντα – φέρων – φέρουσαν).

V. Fordítsa görögre!

1. Sókratés nem érdemelt halált.
2. A hadvezér a katonáit az ellenség ellen vezeti.
3. Ez a hadvezér, úgy tűnik, bolondul a nőkért (γυναιμανής 2).
4. Van egy hadvezérük, nagyon gonosz.
5. A katonának rosszul megy a sora.
6. A legtöbb embernek nehéz(séget jelent), hogy igazságos dolgokat tegyen.
7. A jók gazdagság helyett mindig a tisztességre törekszenek.
8. Csodáljuk a spártaiak vitézségét.
9. Az ajándékok meggyőzték a katonákat.
10. Homéros állítólag vak (τυφλός 3) volt.
11. Mi az? Mit akartok mondani?
12. Helené férje Menelaos volt.
13. Na és?!

VI. Párosítsa a megadott szavakat a magyar jelentésükkel!

- | | |
|----------------------------|-------------------|
| (a) lóversenytér | (1) παραθαλάσσιος |
| (b) testőr | (2) λογογράφος |
| (c) beszédíró | (3) ἀναρχία |
| (d) bevezetés | (4) πρόλογος |
| (e) félisten | (5) δώδεκα |
| (f) tengerparti | (6) τρίπους |
| (g) háromláb(ú szék, üst) | (7) ἱππόδρομος |
| (h) tizenkettő | (8) ἡμίθεος |
| (i) vezető nélküli állapot | (9) σωματοφύλαξ |

| ipf. coni. | |
|------------|---------|
| A. | M.-P. |
| λύω | λύωμαι |
| λύης | λύη |
| λύη | λύηται |
| λύωμεν | λυώμεθα |
| λύητε | λύησθε |
| λύωσι(ν) | λύονται |

20 Κριτία τοῦτ' ἔστω τῷ καλῷ – A derék Kritias egészségére!

Athén elvesztette a peloponnésosi háborút. A vereség után megbukott a demokrácia is: spártai segédlettel egy harminc oligarchából álló törvényhozó testület került Athén élére, hogy új alkotmányt dolgozzon ki. Rémtetteik miatt őket nevezték utóbb a „harminc zsarnok”-nak. Egyik vezérük a mérsékelt Théramenés volt, a másik Kritias, aki mivel sokat volt együtt filozófusokkal, ἐκαλεῖτο ἰδιώτης μὲν ἐν φιλοσόφοις, φιλόσοφος δὲ ἐν ἰδιώταις. A harmincuk kezéhez sok vér tapadt, athéni polgárok és metoikosok vére. Amikor Théramenés már nem tudta vállalni rémuralmuk jogtalanságait, szembefordult Kritiasszal. Kritias azonnal elfogatta Théramenést, elítéltette és kivégeztette. A drámai jelenetet Xenophón örökítette meg *Görög történetében, a Hellénikában*.

Εἶπε μὲν ὁ Κριτίας· Παραδίδομεν ὑμῖν, ἔφη, Θηραμένην τουτονὶ κατακεκριμένον κατὰ τὸν νόμον· ὑμεῖς δὲ λαβόντες καὶ ἀπαγαγόντες οὐ δεῖ τὰ ἐκ τούτων πράττετε¹. ὡς δὲ ταῦτα εἶπεν, εἶλκε μὲν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ὁ Σάτυρος, εἶλκον δὲ οἱ ὑπηρέται. ὁ δὲ Θηραμένης ὡσπερ εἰκὸς καὶ θεοὺς ἐπεκαλεῖτο καὶ ἀνθρώπους καθορᾶν τὰ γιγνόμενα. ἡ δὲ βουλή ἡσυχίαν εἶχεν, ὁρῶσα καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις ὁμοίους Σατύρω καὶ τὸ ἔμπροσθεν τοῦ βουλευτηρίου πλήρης τῶν φρουρῶν, καὶ οὐκ ἀγνοοῦντες ὅτι ἐγχειρίδια ἔχοντες παρήσαν. οἱ δ' ἀπήγαγον τὸν ἄνδρα διὰ τῆς ἀγορᾶς μάλα μεγάλη τῇ φωνῇ δηλοῦντα οἷα ἔπασχε. λέγεται δ' ἐν ῥῆμα καὶ τοῦτο αὐτοῦ. ὡς εἶπεν ὁ Σάτυρος ὅτι οἰμῶξιτο, εἰ μὴ σιωπήσειεν², ἐπήρετο· Ἄν δὲ σιωπῶ³, οὐκ ἄρ', ἔφη, οἰμῶξομαι; καὶ ἐπεὶ γε ἀποθνήσκειν ἀναγκαζόμενος τὸ κώνειον ἔπαιε, τὸ λειπόμενον ἔφασαν ἀποκοτταβίσαντα εἰπεῖν αὐτόν· Κριτία τοῦτ' ἔστω τῷ καλῷ.

¹tegyétek meg, amit kell ²ha nem hallgat el ³(*casus eventualis*)

ἂν talán ha, ha
τὸ βουλευτήριον, ou tanácsháza
ἡ βουλή, ἡς (az ötszázak) tanács(a)
ὁ βωμός, ou oltár
ὁ δρυφακτος, ou korlát
τὸ ἐγχειρίδιον, ou tőr
εἰκὸς illő; itt: történni szokott
εἰ μὴ ha nem
τὸ ἔμπροσθεν (+ gen.) előtér; előtti hely
ἔστω legyen
ἡσυχίαν ἔχει csendben marad

κατακεκριμένος 3 elítélt
τὸ κώνειον, ou bürök(lé)
μάλα nagyon
οἶος 3 milyen
πλήρης 2 teli (amivel: gen.)
τὸ ῥῆμα, ατος mondas
οἱ ὑπηρέται, ὦν a (törvény)szolgák
ἡ φρουρά, ἄς őrség
ἡ φωνή, ἡς hang
ὡσπερ miként

– A mutatónévmások erősíthetők az -ι elemmel: τουτονί.

– A tagadósavak: οὐ és összetételei; a tiltósavak μὴ és összetételei. Ha az összetett tagadószó vagy tiltószó megelőzi az egyszerű tagadószót illetve tiltószót, akkor a mondat nem tagadó vagy tiltó, hanem állító illetve parancsoló.

Οὐκ ἀφικνεῖται οὐδεὶς. Nem érkezik meg senki.

Οὐκ ἀφικνεῖται οὐδεὶς οὐδέποτε. Nem érkezik meg soha senki.

Οὐδεὶς οὐκ ἀφικνεῖται. Mindenki megérkezik.

Τοῦτ' οὐκ οἶδεν οὐδεὶς. Ezt nem tudta senki.

– οὐ ἀγνοοῦντες: az ilyen kettős tagadás erős állítás.

I. Vonja szét az alakokat!

ἐνόσει, ἠγείσθε, φοβείται, οἰκείς, διετέλει, διατελείς ἐπιθυμεῖτε

II. Jelölje a hangsúlyt!

ἡ θρίξ, την τριχα, της τριχος, τη τριχι
αἱ τριχες, τας τριχας, των τριχων, ταις θριξι(ν)

III. Párosítsa a kifejezéseket!

- | | |
|-------------------------|--------------------------|
| (a) háromszor egy évben | (1) μακρόν χρόνον |
| (b) napnyugta előtt | (2) πρὸ δύντος ἡλίου |
| (c) nem sokkal később | (3) κατὰ ἔτος |
| (d) hosszú ideig | (4) τρις τοῦ ἐνιαυτοῦ |
| (e) egész nap | (5) τοῦ λοιποῦ |
| (f) évente | (6) ἀνα πᾶσαν τὴν ἡμέραν |
| (g) a jövőben | (7) οὐ πολλῶ ὕστερον |

IV. Melyik szó illik a mondatba?

- Ἐγὼ δέ (σε – σου – σοι), ὦ Σεύθη, δίδωμι (ἐμαυτὸν – σεαυτὸν – ἑαυτὸν) καὶ τοὺς ἐμοὺς τούτους ἐταίρους φίλους εἶναι πιστοὺς.
- Εἶχε δὲ ἡ Κίλισσα φυλακὴν περὶ (αὐτήν – αὐτήν) .
- Κάλλιστόν τε καὶ ἄριστον καὶ ἤδιστον ἀπὸ γεωργίας τὸν βίον (ποιεῖν – ποιεῖσθαι).
- Αὐτὸς δ' οὐκ (ἔφη – ἔφαμεν – ἔφασαν) ἰέναι.
- Ὁ δὲ Ὀρόντας γράφει ἐπιστολὴν παρὰ βασιλέα, ὅτι ἤξοι ἔχων ἰππέας ὡς ἂν δύνηται (πολλοὺς – πλείους – πλείστους).
- Ὁ Κῦρος εἰς φυγὴν ἔτρεψε τοὺς ἑξακισχιλίους, καὶ ἀποκτεῖναι λέγεται αὐτὸς (τῶ – τῆ) ἑαυτοῦ χειρὶ τὸν Ἄρταγέρσην (τὸν – τῶν) ἄρχοντα αὐτῶν.

V. Melyik a kakukktojás, és miért?

ἠλίθιος – καινός – ξηρός – σύμμαχος

VI. Fordítsa görögre!

- Ez a katona bátrabb, mint a többi.
- A katonák nem engedelmessé válnak a gyáva hadvezérnek.
- A hadvezér megparancsolja a katonáknak, hogy keljenek át a folyón.
- A perzsa király katonái nem bátrabbak, mint a görögök.
- A hadvezér gyorsabban menekült el, mint a katonák többsége.
- Ezek a katonák sokkal bátrabbak, mint azok.
- Az athéniak hadvezére a legbölcsebb.
- Az athéniak közül a hadvezér a leggyávább.
- Ez a katona ölte meg a legtöbb ellenséget.
- A szónokok gyakran nem mondanak igazat.

| ao. conī. | |
|-----------|----------|
| A. | M.-P. |
| λύσω | λύσωμαι |
| λύσης | λύση |
| λύση | λύσηται |
| λύσωμεν | λυσώμεθα |
| λύσητε | λύσησθε |
| λύσωσι(ν) | λύσωνται |

21 Ἡ γραφή κατὰ Σωκράτους – A Sókratés elleni vád

Az athéni Sókratés fiatal korában természetbölcsellel foglalkozott; később, ahogy Cicero mondja, a filozófiát az égből az emberek házaiba lehozva azt kutatta, hogy mi az áρετή, tanítható-e, s ha igen, miképp. Soha nem írt semmit, mert mint mondta, ő maga semmit sem tud, csak azt, hogy semmit sem tud. Néhány évvel a peloponnésosi háború után egy bizonyos Melétos azzal vádolta meg a hetvenéves Sókratést, hogy tanításával megrontja az ifjakat, és nem hisz a város isteneiben. Egy ötszázegy tagú esküdtbíróság halálra ítélte Sókratést, aki a börtönből nem szökött meg, noha lett volna rá mód. Baráti körben, a lélek halhatatlanságáról beszélgetve itta ki a méregpoharat. Kivégzése után tanítványai, Platón és Xenophón fiktív védőbeszédekben próbálták igazolni az ellene fölhozott vádak alaptalan voltát.

Πολλάκις ἐθαύμασα τίσι ποτὲ λόγοις Ἀθηναίους ἔπεισαν οἱ γραφόμενοι Σωκράτην ὡς ἄξιος εἶη θανάτου τῇ πόλει. Ἡ μὲν γὰρ γραφή κατ' αὐτοῦ τοιάδε ἦν· ἀδικεῖ Σωκράτης, οὓς μὲν ἡ πόλις νομίζει θεοὺς οὐ νομίζων, ἕτερα δὲ καινὰ δαιμόνια εἰσφέρων· ἀδικεῖ δὲ καὶ τοὺς νέους διαφθείρων. Πρῶτον μὲν οὖν ὡς οὐκ ἐνόμιζεν οὓς ἡ πόλις νομίζει θεοὺς ποίῳ ἐχρήσαντο τεκμηρίῳ· θύων τε γὰρ φανερός ἦν πολλάκις μὲν οἴκοι, πολλάκις δὲ ἐπὶ τῶν κοινῶν τῆς πόλεως βωμῶν, καὶ μαντικὴ χρώμενος οὐκ ἀφανὴς ἦν.

ἀφανής 2 nem látható

Ἀθηναῖος 3 athéni

ἡ γραφή, ἧς (köz)vád

οἱ γραφόμενοι, ὧν a vádlók

τὸ δαιμόνιον, ou istenség, emberfölötti lény

ὁ θάνατος, ou halál

κατά (+ gen.) ellen

κοινός 3 közös, nyilvános

ἡ μαντικὴ, ἧς jóslás

οἴκοι otthon

ποιός 3 milyen, miféle

τοιόσδε, τοιάδε, τοιόνδε ilyenféle

φανερός 3 jól látható, közismert

– A φανερός εἰμι, δηλός εἰμι, φαίνομαι igei kifejezéseket személyesen szerkeszti a görög: akiről/amiről nyilvánvaló valami, az a kifejezés alanya, ami pedig nyilvánvaló róla, azt az alannal egyeztetett participium fejezi ki.

– οὐκ ἀφανὴς ἦν + pt.: (erős) állítás, ugyanúgy szerkeszve, mint az előző pontban.

– A óhajtás módja az optativus (1) εἴθε vagy εἰ γάρ módosítószóval vagy (2) enélkül. Tagadása: μή.

– A parancsot az imperativus fejezi ki.

– A tiltás kifejezése: (1) μή + imperativus ipf.; vagy (2) μή + coni. ao.

– Az első személyű felszólítás módja: coni. (hortativus). Tagadása: μή.

I. Vonja szét az alakokat!

οικοῦσιν, ὠκοῦμεν, ἐνόσουν, ἐφοβούμεθα, φιλῶ, διετελοῦμεν

II. Jelölje a hangsúlyt!

ἡ μήτηρ, την μητέρα, της μητρος, τη μητρι
αἱ μητερες, τας μητερας, των μητερων, ταις μητρασιν

III. Párosítsa a kifejezéseket!

- | | |
|-------------------|---------------------|
| (a) reménytelenül | (1) διὰ ταῦτα |
| (b) emiatt | (2) πρὸς τούτοις |
| (c) az apjáról | (3) χρημάτων ἕνεκα |
| (d) az anyjéért | (4) ἐπὶ Σόλωνος |
| (e) ráadásul | (5) ἄνευ ἐλπίδος |
| (f) pénzért | (6) ὑπὲρ τῆς μητρός |
| (g) Solón korában | (7) περὶ τοῦ πατρός |

IV. Melyik szó illik a mondatba?

- Μεῖζον μὲν φαμεν κακὸν τὸ (ἄδικεῖ – ἀδικεῖν), ἔλαττον δὲ τὸ ἀδικεῖσθαι.
- Οὗτοι (bizony nem) Ἀθηναῖοι δίκην αὐτὴν καλοῦσιν, ἀλλὰ (διαβολὴν – γραφὴν – κατηγορίαν).
- Ξενοφῶν τὸ ἦμισυ (τὸ στρατεύμα – τοῦ στρατεύματος – τῶν στρατιωτῶν) κατέλιπε φυλάττειν τὸ στρατόπεδον.
- Ἀδικεῖτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, (πόλεμον – πολέμου – πολέμιοι) ἄρχοντες καὶ σπονδᾶς (λύοντες – λύοντας).
- Πάντες γὰρ ἄρα (τὰ ἀγαθὰ – τῶν ἀγαθῶν – τοῖς ἀγαθοῖς) ἐπιθυμοῦσιν.

V. Fordítsa görögre!

- A lehető (ὡς) legjobbakká akarunk válni.
- A régi hadvezérek bátrabbak voltak a maiaknál.
- Nem ez történt.*
- A görögök nem gyávábbak a barbároknál.
- A mi hadvezérünk bátrabb, mint a tiétek.
- Ezt könnyebb mondani, mint megtenni.
- Ennek a hadvezérnek több katonája van, mint annak.
- Ma ezt mondod, holnap meg azt.
- Én vagyok a legjobb a hadvezérek között.
- Nem minden katona engedelmeskedik ugyanakkor a hadvezérnek.

| ao. opt. A. és M. | |
|-------------------|-----------|
| λύσαιμι | λυσάιμην |
| λύσαις | λύσαιο |
| λύσαι | λύσαιτο |
| λύσαιμεν | λυσάιμεθα |
| λύσαιτε | λυσαισθε |
| λύσαιεν | λυσαιντο |

22 Eὐ ἐβούλετο – Ha akarta

A vádló szavai után kapott szót Sókratés. A tanítványok védőbeszédeiből következtetve először a róla kialakult előítéletekről beszélt. Ezek, érvelt, két okból erednek. Aristophanés egyik korai komédiájában, a *Felbőkben* úgy léptette föl őt a színpadon, mint aki a gyengébb érvet erősebbé tudja tenni, és erre jó pénzért bárkit hajlandó meg is tanítani – azaz szofistaként. A másik ok: egy barátja Delphoiban azt a kérdést tette fel, van-e bölcsebb ember Sókratésnál. A Pythia azt válaszolta, hogy nincs, ő a legbölcsebb. Sókratés ezután sorra járta azokat, akiket bölcsnek tartottak. Kérdései nyomán azonban kiderült, hogy ezek a bölcsek semmit sem tudnak, tehát ő annnyival bölcsebb náluk, hogy legalább ezt tudja magáról. Az athéniak többsége így valószínűleg kellemetlen kötekedőnek tartotta Sókratést.

Ἄλλ' ἐγώ, ὦ ἄνδρες, τοῦτο μὲν πρῶτον θαυμάζω Μελήτου, ὅτω ποτὲ γνοῦς¹ λέγει ὡς ἐγὼ οὐς ἢ πόλις νομίζει θεοὺς οὐ νομίζω· ἐπεὶ θύοντά γέ με ἐν ταῖς κοιναῖς ἑορταῖς καὶ ἐπὶ τῶν δημοσίων βωμῶν καὶ οἱ ἄλλοι οἱ παρατυγχάνοντες ἐώρων² καὶ αὐτὸς Μέλιτος, εἰ ἐβούλετο. καινὰ γε μὴν δαιμόνια πῶς ἂν ἐγὼ εἰσφέροιμι λέγων ὅτι θεοῦ μοι φωνὴ φαίνεται σημαίνουσα ὅ τι χρῆ ποιεῖν; καὶ γὰρ οἱ φθόγγους οἰωνῶν καὶ οἱ φήμαις ἀνθρώπων χρώμενοι φωναῖς δήπου³ τεκμαίρονται. βροντὰς δὲ ἀμφιλέξει τις ἢ μὴ φωνεῖν ἢ μὴ μέγιστον οἰωνιστήριον εἶναι; ἢ δὲ Πυθοῖ ἐν τῷ τρίποδι ἰέρεια⁴ οὐ καὶ αὐτὴ φωνῆ τὰ παρὰ τοῦ θεοῦ⁵ διαγγέλλει; ἀλλὰ μέντοι καὶ τὸ προειδέναι γε τὸν θεὸν τὸ μέλλον καὶ τὸ προσημαίνειν ᾧ βούλεται, καὶ τοῦτο, ὥσπερ ἐγὼ φημι, οὕτω πάντες καὶ λέγουσι καὶ νομίζουσιν. ἀλλ' οἱ μὲν οἰωνοὺς τε καὶ φήμας καὶ συμβόλους τε καὶ μάντις ὀνομάζουσι τοὺς προσημαίνοντας εἶναι, ἐγὼ δὲ τοῦτο δαιμόνιον καλῶ καὶ οἶμαι οὕτως ὀνομάζων καὶ ἀληθέστερα καὶ ὀσιώτερα λέγειν τῶν τοῖς ὄρσις ἀνατιθέντων τῆν τῶν θεῶν δύναμιν. ὥς γε μὴν οὐ ψεύδομαι κατὰ⁶ τοῦ θεοῦ, καὶ τοῦτ' ἔχω τεκμήριον· καὶ γὰρ τῶν φίλων πολλοῖς δὴ ἐξαγγείλας τὰ τοῦ θεοῦ συμβουλευματα οὐδεπώποτε⁷ ψευδάμενος ἐφάνην. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἀκούοντες οἱ δικασταὶ ἔθορύβουν, οἱ μὲν ἀπιστοῦντες τοῖς λεγομένοις, οἱ δὲ καὶ φθονοῦντες, εἰ καὶ παρὰ θεῶν μειζόνων ἢ αὐτοὶ τυγχάνοι, πάλιν εἰπεῖν τὸν Σωκράτην· Ἄγε⁸ δὴ ἀκούσατε⁹ καὶ ἄλλα, ἴνα¹⁰ ἔτι μᾶλλον οἱ βουλόμενοι ὑμῶν ἀπιστώσι τῷ ἐμῆ τετιμηῆσθαι¹¹ ὑπὸ δαιμόνων. Χαιρεφῶντος γὰρ ποτε ἐπερωτῶντος ἐν Δελφοῖς περὶ ἐμοῦ πολλῶν παρόντων ἀνεῖλεν ὁ Ἀπόλλων μηδένα εἶναι ἀνθρώπων ἐμοῦ μῆτε ἐλευθεριώτερον μῆτε δικαιοτέρον μῆτε σωφρονέστερον¹².

¹vajon honnan tudva ²órát praet. ipf. pl. 3. ³kétségkívül ⁴a Pythóban (= Delphoiban) a tripodon (ülő) papnő ⁵isteni jelek, üzenetek ⁶(+ gen.) illetően ⁷még sohasem ⁸nosza, nohát ⁹hallgassátok meg ¹⁰(+ con.) hogy ¹¹tő emé tetimēthai megbecsülésben van részem ¹²„bölcsebb”

ἀληθέστερος 3 igazabb
 ἢ βροντή, ἤs mennydörgés
 ὁ δαίμων, onos emberfölötti lény
 δημοσίος 3 közös(ségi)
 ὁ δικαστής, οὐ bíró
 δίκαιος 3 igazságos
 ἢ δύναμις, εως erő
 ἐλευθέριος 3 ἐλεύθερος-hoz méltó
 ὁ/ἡ μάντις, εως jós, jósnő
 μέγιστος 3 legnagyobb

τὸ μέλλον, ontos a jövő
 μηδεῖς 3 senki
 τὸ οἰωνιστήριον, ου jósjel (*madártól*)
 ὁ οἰωνός, οὐ (jós)madár
 ὀσιώτερος 3 jámborabb
 ὁ σύμβολος, ου jósjel, előjel
 τὸ συμβούλευμα, atos tanács
 ὁ τρίπους, podos háromlábú szék
 ἢ φήμη, ἤs jóslat
 ὁ φθόγγος, ου hang, csicsérgés

I. Vonja szét az alakokat!

τιμᾶς, ὄρω, ἐβόα, ὄρωμεν, τιμῶσι, ἐβόων, τιμᾶτε

II. Jelölje a hangsúlyt!

βέλτιον, βελτιον, βελτιονος, βελτιονι

βελτιονα (βελτιω), βελτιονα (βελτιω), βελτιονων, βελτιοισι(ν)

III. Melyik szó illik a mondatba?

1. (Ἐγὼ – Σὺ) καὶ πόλεως (μέγιστος – μεγίστου – μεγίστης) εἶ καὶ παρὰ Σεύθη τὸ (σὸν – ἡμέτερον) ὄνομα μέγιστόν ἐστι.

2. Ἄνδρες στρατιῶται, (οὐ – μή) θαυμάζετε, ὅτι χαλεπῶς φέρω τοῖς παροῦσι πράγμασιν.

3. Ἄνδρες σύμμαχοι, ἀνθρώπινον τὸ γεγενημένον· τὸ γὰρ ἄμαρτάνειν ἀνθρώπους ὄντας (μὴ – οὐδὲν – μηδὲν) οἶμαι θαυμαστόν.

4. Οἱ δ' ἡγεμόνες, (ἡμεῖς – οἱ – οὓς) ἔχομεν, (οὐ – μή) φασιν εἶναι ἄλλην ὁδόν.

5. Ἀλλὰ δὴ θεοὺς οὔτε λανθάνειν οὔτε βιάσασθαι (οὐ – () – μή) δυνατόν.

IV. Fordítsa görögrel!

1. Az a katona bátor, emez itt gyáva.
2. A katonának bátornak kell lennie.
3. Illő, hogy a katona bátor legyen.
4. A gyáva katona is azt mondta, hogy ő bátor.
5. Más a bátorság, és más a gyávaság.
6. Ki a bátor, és mi a bátorság?
7. Hogyan lehetünk jó katonák?
8. A hadvezér legyen bátor!
9. Ez a katona bátran harcol, noha (καίπερ + pt.) beteg.
10. A szövetségesek közül sokan elestek.
11. Mint némelyek mondják, voltak költők Homéros előtt is.

| actívum | | | | | | |
|---------|---------|----------|-----------|------------------|----------|-------------|
| | ind. | ind. | coni. | opt. | imper. | inf. és pt. |
| sg. 1. | λύω | ἔλυον | λύω | λύοιμι | | |
| | λύεις | ἔλυες | λύης | λύοις | λύε | λύειν |
| | λύει | ἔλυε(ν) | λύη | λύοι | λύέτω | |
| pl. 1. | λύομεν | ἐλύομεν | λύωμεν | λύοιμεν | | λύων |
| | λύετε | ἐλύετε | λύητε | λύοιτε | λύετε | λύουσα |
| | λύουσι | ἔλυον | λύωσι | λύοιεν | λύόντων | λύον |
| sg. 1. | λύσω | | | λύσοιμι | | |
| | λύσεις | | | λύσοις | | λύσειν |
| | λύσει | | | λύσοι | | |
| pl. 1. | λύσομεν | | | λύσοιμεν | | λύσων |
| | λύσετε | | | λύσοιτε | | λύσουσα |
| | λύσουσι | | | λύσοιεν | | λύσον |
| sg. 1. | | ἔλυσα | λύσω | λύσαιμι | | |
| | | ἔλυσας | λύσης | λύσαις, λύσειας | λύσον | λύσαι |
| | | ἔλυσε(ν) | λύση | λύσαι, λύσειε(ν) | λυσάτω | |
| pl. 1. | | ἐλύσαμεν | λύσωμεν | λύσαιμεν | | λύσας |
| | | ἐλύσατε | λύσητε | λύσαιτε | λύσατε | λύσασα |
| | | ἔλυσαν | λύσωσι(ν) | λύσαιεν, λύσειαν | λυσάντων | λύσαν |

23] Κέρδος ὁ θάνατος – Nyereség a halál

A védőbeszéd meghallgatása után a bírák leadták szavazataikat, hogy bűnös-e a vádlott, vagy ártatlan. A szavazatok összeszámolása után, ha a bírák többsége felmentette a vádlottat, a per véget ért. Ha a szavazatok többsége a vádlottat bűnösnek nyilvánította, a vád és a védelem javaslatot tett a büntetésre. Ezután a bírák ismét szavaztak, hogy a két javasolt büntetés közül melyiket róják a vádlottra. Sókratés perében az első szavazás eredménye: Sókratést 281:220 arányban bűnösnek találták. A vád halálbüntetést kért. Platón védőbeszéde szerint Sókratés először azt akarta kérni, hogy élete végéig ingyen étkezhesen a Prytaneionban, majd ezt barátai unszolására pénzbüntetésre módosította. A második szavazás eredménye: 361 szavazat: halál, 140 szavazat: pénzbüntetés.

Ἐνοήσωμεν δὲ καὶ τῆδε ὡς πολλὴ ἐλπίς ἐστὶν ἀγαθὸν αὐτὸ εἶναι. δυοῖν γὰρ θάτερόν ἐστιν τὸ τεθνάναι· ἢ γὰρ οἶον μὴδὲν εἶναι μὴδὲ αἴσθησιν μηδεμίαν μηδενοῦς ἔχειν τὸν τεθνεῶτα, ἢ κατὰ τὰ λεγόμενα μεταβολὴ τις τυγχάνει οὕσα καὶ μετοίκησις τῆ ψυχῆ τοῦ τόπου τοῦ ἐνθένδε εἰς ἄλλον τόπον. καὶ εἴτε δὴ μηδεμία αἴσθησις ἐστὶν ἀλλ' οἶον ὕπνος ἐπειδὴν τις καθεῦδων μὴδ' ὄναρ μὴδὲν ὄρα, θαυμάσιον κέρδος ἂν εἴη ὁ θάνατος – ἐγὼ γὰρ ἂν οἶμαι, εἴ τινα ἐκλεξάμενον δεοὶ ταύτην τὴν νύκτα ἐν ἧ οὕτω κατέδαρθεν ὥστε μὴδὲ ὄναρ ἰδεῖν, καὶ τὰς ἄλλας νύκτας τε καὶ ἡμέρας τὰς τοῦ βίου τοῦ ἑαυτοῦ ἀντιπαραθέντα ταύτη τῆ νυκτὶ δεοὶ σκεφάμενον εἰπεῖν πόσας ἄμεινον καὶ ἥδιον ἡμέρας καὶ νύκτας ταύτης τῆς νυκτὸς βεβίωκεν ἐν τῷ ἑαυτοῦ βίῳ, οἶμαι ἂν μὴ ὅτι ἰδιώτην τινά, ἀλλὰ τὸν μέγαν βασιλέα εὐαριθμητήτους ἂν εὐρεῖν αὐτὸν ταύτας πρὸς τὰς ἄλλας ἡμέρας καὶ νύκτας – εἰ οὖν τοιοῦτον ὁ θάνατός ἐστιν, κέρδος ἔγωγε λέγω· καὶ γὰρ οὐδὲν πλείων ὁ πᾶς χρόνος φαίνεται οὕτω δὴ εἶναι ἢ μία νύξ. εἰ δ' αὖ οἶον ἀποδημησαί ἐστιν ὁ θάνατος ἐνθένδε εἰς ἄλλον τόπον, καὶ ἀληθῆ ἐστὶν τὰ λεγόμενα, ὡς ἄρα ἐκεῖ εἰσι πάντες οἱ τεθνεῶτες, τί μείζον ἀγαθὸν τούτου εἴη ἂν, ὧ ἄνδρες δικασταί;

ἀγαθός 3 jó
 ἢ αἴσθησις, εως érzékelés
 ἀμείνων 2 jobb (aminél: gen.)
 ἀμεινον jobban
 ἄρα tudniillik, azaz
 αὖ viszont
 ὁ (μέγας) βασιλεύς, éως a (perzsa) király
 δυοῖν θάτερον két dolog közül valamelyik
 εἴτε akár
 ἐκεῖ ott
 ἐπειδὴν miután
 εὐαριθμητος 2 könnyen megszámlálható
 ἢ vagy (választó kötőszó)
 ἥδιον kellemesebben
 θαυμάσιος 3 csodálatos

κατὰ τὰ λεγόμενα mint mondják
 τὸ κέρδος, ουs nyereség
 ἢ μεταβολή, ἧs átváltozás
 ἢ μετοίκησις, εως átköltözés (ahonnan: gen.)
 οἶον olyan mint
 τὸ ὄναρ, ὄνειρατος álom(kép)
 (οὐδὲν) πλείων 2 (semmivel sem) több
 πρὸς (+ acc.) képest
 ὁ τεθνεώς, ὤτος halott
 καὶ τῆδε másfelől is
 ὁ τόπος, ου hely
 ὁ ὕπνος, ου alvás, álom
 ὥστε hogy, úgyhogy

I. Vonja szét az alakokat!

μεταμορφοί, ἀναπτεροῦμεν, ἀναπτέρου, μετεμόρφουν, μεταμορφοῦμεν

II. Jelölje a hangsúlyt!

λειπειν, λειπων, λειπουσα, λειπον, λειπεσθαι

λειπειν, λιπων, λιπουσα, λιπον, λιπεσθαι

III. Párosítsa a kifejezéseket!

- | | |
|----------------------------------|---------------------------------|
| (a) a következő nyáron | (1) στρατηγούντος τοῦ Μιλτιάδου |
| (b) a hadvezérek megölése miatt | (2) τούτων γενομένων |
| (c) a hajó közeledtére | (3) τοῦ ἐπιγενομένου θέρους |
| (d) a hadvezér kérdésére | (4) ἀποθανόντων τῶν στρατηγῶν |
| (e) a többiek megmenekülése után | (5) ἐρομένου τοῦ στρατηγοῦ |
| (f) Miltiadés vezetésével | (6) τῆς νεῶς προσερχομένης |
| (g) ezek után | (7) σωθέντων τῶν ἄλλων |

IV. Fordítsa görögre!

1. Szégyen a futás, de hasznos. 2. A hadvezérnek sok barátja volt. 3. A bátor katona legyőzi a nehézségeket. 4. Sokaknak megárt a győzelem. 5. Hol vannak a hadvezérek? 6. Még a katonáim sem hisznek nekem. 7. A hadvezér tiszteli a bátor katonákat. 8. A katonák nem akarnak engedelmeskedni a hadvezérnek. 9. *Ez a nyelv nekem eléggé* (ἰκανῶς) *ismerős* (γνώριμος 2). *Gyakran hallom és beszélem.* 10. Még akarjuk menteni (σῶζω) a várost.

| medium | | | | | | |
|--------|---------------|-----------|----------|-----------|----------|-------------|
| | ind. | ind. | coni. | opt. | imper. | inf. és pt. |
| sg. | 1. λύομαι | ἐλύομην | λύωμαι | λυοίμην | | λύεσθαι |
| | 2. λύη (-ει) | ἐλύου | λύη | λύοιο | λύου | |
| | 3. λύεται | ἐλύετο | λύηται | λύοιτο | λύέσθω | |
| pl. | 1. λυόμεθα | ἐλυόμεθα | λυώμεθα | λυοίμεθα | | λυόμενος |
| | 2. λύεσθε | ἐλύεσθε | λύησθε | λύοισθε | λύεσθε | λυομένη |
| | 3. λύονται | ἐλύοντο | λύωνται | λύοιντο | λύέσθων | λυόμενον |
| sg. | 1. λύσομαι | | | λυσοίμην | | λύσεσθαι |
| | 2. λύση (-ει) | | | λύσοιο | | |
| | 3. λύσεται | | | λύσοιτο | | |
| pl. | 1. λυσόμεθα | | | λυσοίμεθα | | λυσόμενος |
| | 2. λύσεσθε | | | λύσοισθε | | λυσομένη |
| | 3. λύσονται | | | λύσοιντο | | λυσόμενον |
| sg. | 1. | ἐλυσάμην | λύσωμαι | λυσάιμην | | λύσασθαι |
| | 2. | ἐλύσω | λύση | λύσαιο | λύσαι | |
| | 3. | ἐλύσατο | λύσηται | λύσαιτο | λυσάσθω | |
| pl. | 1. | ἐλυσάμεθα | λυσώμεθα | λυσάιμεθα | | λυσάμενος |
| | 2. | ἐλύσασθε | λύσησθε | λύσαισθε | λύσασθε | λυσαμένη |
| | 3. | ἐλύσαντο | λύσωνται | λυσάιντο | λυσάσθων | λυσάμενον |

24 Ἄδηλον παντὶ πλὴν ἢ τῷ θεῷ – Csak az isten tudja

Az ítélet kihirdetése után Platón védőbeszédében Sókratés még egyszer szól a bírákhoz, és a halálról beszél. A halállal kapcsolatban, mondja, az emberek többsége ugyanazt a hibát követi el, mint az élet egyéb területein: úgy tesznek, mintha tudnának, holott nem tudnak, tudatlanságuk miatt pedig valami rossznak vélik a halált. A halál azonban nem lehet rossz, hanem inkább valami jó, hiszen a benne élő daimonion, aki soha semmit nem parancsol, csak tilt, nem térítette el őt attól, hogy a bíróságra jöjjön, és beszéd közben sem figyelmeztette őt, hogy ne úgy beszéljen, ahogyan beszélt. A halál tehát valami jó dolog kell hogy legyen. Sókratést ezután a börtönöket felügyelő hivatalnokok, a tizenegyek elvezetik, a bírák pedig felveszik a három obolos napidíjat, és hazamennek.

Ἄλλὰ καὶ ὑμᾶς χρή, ὦ ἄνδρες δικασταί, εὐέλπιδας εἶναι πρὸς τὸν θάνατον, καὶ ἔν τι τοῦτο διανοεῖσθαι ἀληθές, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ κακὸν οὐδὲν οὔτε ζῶντι οὔτε τελευτήσαντι, οὐδὲ ἀμελεῖται ὑπὸ θεῶν τὰ τούτου πράγματα· οὐδὲ τὰ ἐμὰ νῦν ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου γέγονεν, ἀλλὰ μοι δῆλόν ἐστι τοῦτο, ὅτι ἤδη τεθνάναι καὶ ἀπηλλάχθαι πραγμάτων βέλτιον ἦν μοι. διὰ τοῦτο καὶ ἐμὲ οὐδαμοῦ ἀπέτρεφεν τὸ σημεῖον, καὶ ἔγωγε τοῖς καταφηφισαμένοις μου καὶ τοῖς κατηγοροῖς οὐ πᾶνυ χαλεπαίνω. καίτοι οὐ ταύτη τῇ διανοίᾳ κατεφηφίζοντό μου καὶ κατηγοροῦν, ἀλλ' οἰόμενοι βλάπτειν· τοῦτο αὐτοῖς ἄξιον μέμψεσθαι. τοσόνδε μέντοι αὐτῶν δέομαι· τοὺς υἱεῖς μου, ἐπειδὴν ἠβήσωσι, τιμωρήσασθε, ὦ ἄνδρες, ταῦτὰ ταῦτα λυποῦντες ἄπερ ἐγὼ ὑμᾶς ἐλύπουν, ἐὰν ὑμῖν δοκῶσιν ἢ χρημάτων ἢ ἄλλου του πρότερον ἐπιμελεῖσθαι ἢ ἀρετῆς, καὶ ἐὰν δοκῶσιν τι εἶναι μηδὲν ὄντες, ὀνειδίζετε αὐτοῖς ὡσπερ ἐγὼ ὑμῖν, ὅτι οὐκ ἐπιμελοῦνται ὧν δεῖ, καὶ οἴονται τι εἶναι ὄντες οὐδενὸς ἄξιοι. καὶ ἐὰν ταῦτα ποιήτε, δίκαια πεπονθῶς ἐγὼ ἔσομαι ὑφ' ὑμῶν αὐτός τε καὶ οἱ υἱεῖς. ἀλλὰ γὰρ ἤδη ὥρα ἀπιέναι, ἐμοὶ μὲν ἀποθανομένῳ, ὑμῖν δὲ βιωσομένοις· ὁπότεροι δὲ ἡμῶν ἔρχονται ἐπὶ ἄμεινον πρῶγμα, ἄδηλον παντὶ πλὴν ἢ τῷ θεῷ.

ἄδηλος 2 nem világos; bizonytalan
 ἄπερ amint, miként
 ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου véletlenül
 βέλτιων 2 jobb
 βέλτιόν ἐστι(ν) előnyösebb
 ἢ διάνοια, az meggondolás
 δῆλόν ἐστιν, ὅτι világos, hogy
 ἐὰν ha
 εὐέλπις 2 (ι) jó reménnyel lévő
 καίτοι ámbár
 ὁ κατήγορος, ou vádló

ὁπότερος 3 melyik (*kettő közül*)
 οὐδαμοῦ sehol; egyáltalán nem
 πλὴν ἢ kivéve
 πρότερον előbb; inkább
 τὸ σημεῖον, ou jel
 ταῦτὰ ταῦτα ugyanúgy
 τοσόσδε, τοσήδε, τοσόνδε annyi
 ὁ υἱός, ou fia
 οἱ υἱεῖς μου a fiaim
 ἢ ὥρα, az időszak, évszak
 ὥρα ἀπιέναι ideje menni

I. Jelölje a hangsúlyt! λυσαι, ἀγγειλαι, γραφαι, πεμφας, πεμφασα, πεμφαν

II. Megválasztani valakit valamivé (*acc. névelő nélkül*)

1. Οἱ στρατιῶται τὸν Δημοσθένην εἵλοντο (hadvezérré).
2. Οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς ἀρίστους εἵλοντο (vezetőkké).
3. Τοιαῦτα δὲ ἀκούσασα ἡ πόλις Ἀγησίλαον εἵλοντο (királlyá).

III. Melyik a kakukktojás, és miért? χῶραι – εὐφροσύναι – ὄραι – ἰέρειαι

IV. Párosítsa a kifejezéseket!

- | | |
|--|-----------------------------------|
| (a) az ő vezetésével | (1) πολλῶν παρόντων |
| (b) miután meghozta törvényeit | (2) ἀπελθόντος ἐμοῦ |
| (c) miután az athéniaiak közelebb jöttek | (3) ἀρχομένου χειμῶνος |
| (d) távollétében | (4) τοῦ στρατηγοῦ πεσόντος |
| (e) a tél elején | (5) ἡγουμένου αὐτοῦ |
| (f) sokak jelenlétében | (6) νομοθετήσαντος αὐτοῦ |
| (g) miközben a bentlénők védekeztek | (7) τῶν Ἀθηναίων ἐγγυὺς γενομένων |
| (h) a hadvezér eleste miatt | (8) ἀμυνομένων τῶν ἔνδον |

V. Képezze az alakokat!

- | | |
|----------------------------|-------------------------|
| βάλλω ao. coni. A. sg. 2.: | ἄγω ao. ind. P. pl. 3.: |
| γράφω ao. ind. P. sg. 3.: | σπείρω inf. ao. A.: |

VI. Fordítsa görögre!

1. Ilyen helyzetben (ἐν τῷ τοιούτῳ) nehéz bátornak lenni.
2. *Ők az én barátaim.*
3. *Háború lesz.*
4. *A sziget gazdag és boldog.*
5. *Itt fürdenek az előkelők* (εὐγενής 2).
6. *A görög ma is rázza a fejét* ((κατα)νεύω), *mikor igent mond* (ἀποδέχομαι: helyesel), *és bólint* (ἀνανεύω), *mikor tagad* (ἀρνέομαι).
7. A hadvezér nem menekült el, hanem a katonákkal maradt.
8. Jobb ma egy veréb, mint holnap egy túzok.
9. Hová futtok, katonák?
10. Itt vagyok, vezérem!
11. Maga a hadvezér is megbetegedett és meghalt.
12. Miért mondd ezt?

| passivum | | | | | | |
|----------|--------------|----------|-----------|---------------------|----------|-------------|
| | fut. ind. | ao. ind. | coni. | opt. | imper. | inf. és pt. |
| sg. 1. | λυθήσομαι | | | λυθησοίμην | | |
| 2. | λυθήσῃ (-ει) | | | λυθήσοιο | | λυθήσεσθαι |
| 3. | λυθήσεται | | | λυθήσοιτο | | |
| pl. 1. | λυθησόμεθα | | | λυθησοίμεθα | | λυθησόμενος |
| 2. | λυθήσεσθε | | | λυθήσοισθε | | λυθησομένη |
| 3. | λυθήσονται | | | λυθήσονται | | λυθησόμενον |
| sg. 1. | | ἐλύθην | λυθῶ | λυθείην | | |
| 2. | | ἐλύθης | λυθῆς | λυθείης | λύθητι | λυθῆναι |
| 3. | | ἐλύθη | λυθῆ | λυθείη | λυθήτω | |
| pl. 1. | | ἐλύθημεν | λυθῶμεν | λυθεῖμεν, λυθείημεν | | λυθείς |
| 2. | | ἐλύθητε | λυθῆτε | λυθείτε, λυθείητε | λύθητε | λυθείσα |
| 3. | | ἐλύθησαν | λυθῶσι(ν) | λυθείεν, λυθείησαν | λυθέντων | λυθέν |

25 Πολέμου ὄντος – Midőn a dórok és az athéniak hadban álltak

Deukaliόν és Pyrrha fia volt Hellén. Hellén és Othréis gyermekei Xuthos, Aiolos, Dóros, Xenopatra. Aiolos és Iphis fia Salmóneus. Salmóneus és Alkidiké gyermeke Tyró. Tyró Poseidóntól Néleus. Néleus és Khlóris fia Periklymenos. Periklymenos és Peisidiké fia Bóros. Bóros és Lysidiké fia Penthilos. Penthilos és Anchirrhoé fia Andropompos. Andropompos és Eniokhé fia Melanthos. Ezé pedig Kodros. — Az ehhez hasonló leszármazási táblák a görög történetírás kezdetei. Az első, aki a genealogia mellett a történetírás másik alapelemét, a földrajzi leírást is művelte, a milétosi Hekataios volt. Mindkét műve elveszett, de a *Földleírás* töredékei mellett megvan a *Geneélogiák* eleje is: τάδε γράφω, ὡς μοι δοκεῖ ἀληθέα εἶναι· οἱ γὰρ Ἑλλήνων λόγοι πολλοὶ τε καὶ γελοῖοι, ὡς ἔμοι φαίνονται, εἰσίν.

Μελάνθου δὲ Κόδρος γενόμενος ἐκδέχεται τὴν βασιλείαν· ὃς καὶ ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀπέθανε τρόπῳ τοιῷδε. πολέμου τοῖς Δωριεῦσιν ὄντος πρὸς Ἀθηναίους, ἔχρησεν ὁ θεὸς τοῖς Δωριεῦσιν αἰρήσειν τὰς Ἀθήνας, εἰ Κόδρον τὸν βασιλέα μὴ φονεύσωσι. γνοὺς δὲ τοῦτο ὁ Κόδρος, στείλας ἑαυτὸν εὐτελεῖ σκευῇ ὡς ξυλιστὴν καὶ δρέπανον λαβῶν ἐπὶ τὸν χάρακα τῶν πολεμίων προΐη. δύο δὲ αὐτῷ ἀπαντησάντων πολεμίων τὸν μὲν ἕνα πατάξας κατέβαλεν, ὑπὸ δὲ τοῦ ἑτέρου ἀγνοηθεὶς ὅστις ἦν πληγεὶς ἀπέθανε, καταλιπὼν τὴν ἀρχὴν Μέδοντι τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν παιδῶν.

αἱ Ἀθηναί, ὦν Athén
ἡ ἀρχή, ἡς uralom; kezdet
ἡ βασιλεία, ας királyság
τὸ δρέπανον, ου görbe kés, sarló
οἱ Δωριεῖς, ἔων dórok
εὐτελής 2 olcsó, ócska
ὁ ξυλιστής, ου tőzseszedő

ὅστις (ἦτις, ὅ τι) hogy ki/mi; aki/ami csak
ἡ πατρίς, ἰδος haza
ὁ πόλεμος, ου háború
πρεσβύτερος 3 idősebb
ἡ σκευή, ἡς ruha, öltözet
ὑπὲρ τῆς πατρίδος a hazá(já)ért
ὁ χάραξ, ακος sánc; tábor

– A δύο számnév gen.-a δυοῖν mellett δύο és δυῶν alakban is előfordul.

– A mutató névmások: οὗτος 3 (ez), ὅδε 3 (ez itt), ἐκεῖνος 3 (az). Ezek a névmások a névelős névszó előtt vagy után állnak. Eredetileg a névelő is mutató névmás volt. Ezt az attikaiban is mutatja néhány megrögzült forma, melyek közül a legfontosabb: ὁ³ μὲν ... ὁ³ δὲ ... A birtokos névmás általában névelővel áll. A 3. személyű birtokos névmás helyett a ἑαυτοῦ ill. az αὐτοῦ használatos. (A visszaható névmás gen.-ai a névelő és a névszó között, a személyes névmások gen.-ai általában a névszó után állnak.)

– Egy cselekvés okát gyakran („kötőszóval” erősített) participium fejezi ki, de az ok kifejezhető mellékmondattal is, melynek kötőszava lehet: ὅτι, διότι, ὡς, ἐπεὶ, ἐπειδὴ. Az okhatározói mellékmondat állítmánya rendszerint kijelentő módban áll. A véleményes okot tartalmazó mellékmondat állítmánya – főmondati múlt idejű állítmány után – optativus (obliquus) is lehet.

I. Fordítsa magyarra!

τὰ τῆς πόλεως :
 ζημίας ἄξιος :
 λέγοι ἄν τις:
 λανθάνω ἀπιών :
 χαίρω μανθάνων :

II. Az eset megtartásával tegye egyes számba e főneveket!

ἄγῶσι, ἔργα, ἰππέας, ἄστεων, βουῆς

III. Xenophon mely műveiből valók az idézetek?

(1) Χαλεπὸν δ' ἐρῶ σοι καὶ ἄλλο πάθημα, ὦ Σιμωνίδη, τῶν τυράννων.

(2) Ὅ μὲντοι Ξενοφῶν ἀναγνοῦς τὴν ἐπιστολὴν ἀνακοινοῦται Σωκράτει τῷ Ἀθηναίῳ περὶ τῆς πορείας.

(3) Ἀλλὰ γὰρ ὅτι μὲν ἐν Σπάρτῃ μάλιστα πείθονται ταῖς ἀρχαῖς τε καὶ τοῖς νόμοις, ἴσμεν ἄπαντες.

(4) Τῷ μὲν οὖν πρώτῳ χρόνῳ ὁ Κριτίας τῷ Θηραμένει ὁμογνώμων τε καὶ φίλος ἦν.

(5) Ὅς δ' αὖ ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ δικασταὶ ἔτι μᾶλλον ἐθορύβουν.

(6) Κατεστρέφατο μὲν Φρύγας τοὺς ἐν τῇ μεγάλῃ Φρυγίᾳ, κατεστρέφατο δὲ Καππαδόκας, ὑποχειρίου δ' ἐποίησατο Ἀραβίους.

IV. Fordítsa görögre!

1. *A sír, melyben nyugszik* (= κεῖται), *egyszerű* (εὐτελής 2). 2. *Az emberek folyton beszélnek*. 3. *Háborúk mindig voltak és lesznek*. 4. Miután a szövetségesek megérkeztek, a katonák bátrabban harcoltak. 5. A katonák közül sokan meghaltak. 6. *Fáradtnak* (κάμνω) *látszik*. 7. Elmenekülni könnyebb, mint harcolni. 8. A bátorság hadvezéri erény. 9. Az oroszlán az állatok királya. 10. A legjobb szónok maga is felszólt. 11. Kyros tolmács segítségével beszélgetett a görög hadvezérekkel.

| | |
|------------|-------------|
| ἡ θύρα | ajtó |
| ἡ χώρα | vidék |
| ἡ ἡμέρα | nap |
| ἡ ἀλήθεια | igazság |
| ἡ πολιτεία | alkotmány |
| ἡ βασιλεια | királynő |
| ἡ βασιλεια | királyság |
| ἡ οἰκία | ház(tartás) |
| ἡ παιδεία | nevelés |
| ἡ σκία | árnyék |
| ἡ στρατεία | hadjárat |
| ἡ στρατιά | hadsereg |
| ἡ γλῶττα | nyelv |
| ἡ θάλαττα | tenger |
| ἡ τόλμα | merészség |
| ἡ ἄμαξα | szekér |
| ἡ δόξα | vélemény |
| ἡ μουσα | múzsza |
| ἡ νίκη | győzelem |
| ἡ φυγή | menekülés |
| ἡ γνώμη | vélemény |
| ἡ ἀρετή | kiválóság |
| ἡ κόρη | lány |
| ἡ μάχη | csata |
| ἡ τέχνη | mesterség |
| ἡ τιμή | tisztelet |
| ἡ γῆ | föld |

| | |
|------------------|------------------|
| ἄμ' ἠλίω | reggel |
| ἄμφι τὸν χειμῶνα | tél közeledtén |
| ἄμφι εἴκοσι | kb. húsz |
| ἄν' Ἑλλάδα | Hellas–szerte |
| ἄνευ ἔμου | tudtom nélkül |
| ἄνευ πόνου | fáradtság nélkül |
| ἄντι τοῦ | mi helyett? |
| ἄντι τούτων | ezek helyett |
| ἄντι τῶν πόνων | fáradtságáért |
| ἄντι φίλων | barátok helyett |
| οἱ ἀπὸ Πλάτωνος | P. tanítványai |
| ἀπὸ τῆς σκηνῆς | a sáttortól |
| ἀπὸ τῆς κοιτης | az ágyról |
| ἀπὸ τοῦ βωμοῦ | az oltártól |

26 Ἱστορία – A történetírás kezdetei

A *historia* szó (ἱστορία) jelentése kutatás, nyomozás, illetőleg a látottak vagy hallottak önálló vizsgálata. Hérodotosnál a *historia* inkább maga a kutatás és a kutatás módszere, mintsem az eredmény, s csak a negyedik századtól jelenti a ἱστορία az ember múltbeli cselekedeteit megörökítő írott beszámolót, a történetírást. Ezt megelőzően még a szellemi érdeklődést általában jelölte a szó, különösen azon tudományágak esetében, amelyeknek tárgya a jelen-ségek világa. A ἱστορία jelentéséből következik, hogy a görög történetírás, amely a görög irodalom egyik autonóm műfaja, többnyire kortörténeti monográfia; a történetíró pedig a bizonyítékokat a szemtanúk beszámolóit és saját tapasztalatait alapján mérlegelve írja le saját korának eseményeit, elsősorban a háborúkat.

Ἐφορος δ' ἐν τῇ α' τῶν Ἱστοριῶν τρόπον τινὰ ἐξηγήσατο, ἐν ᾧ φησὶ περὶ τῶν ἀρχαίων πραγμάτων τοὺς νεωτέρους διεξέρχεσθαι· περὶ μὲν γὰρ τῶν καθ' ἡμᾶς γεγεννημένων φησὶ τοὺς ἀκριβέστατα λέγοντας πιστοτάτους ἡγοῦμεθα, περὶ δὲ τῶν παλαιῶν τοὺς οὕτω δι-
εξιόντας ἀπιθανωτάτους εἶναι νομίζομεν, ὑπολαμβάνοντες οὔτε τὰς πράξεις ἀπάσας οὔτε τῶν λόγων τοὺς πλείστους εἰκὸς εἶναι μνημονεύεσθαι διὰ τοσούτων.

ἀκριβέστατα a legpontosabban
ἀκριβής 2 biztos, pontos
ἀπιθανος 2 nem meggyőző
ἀπιθανώτατος 3 a legkevésbé megbízható
διὰ τοσούτων (χρόνων) ilyen hosszú idő
után
τὰ γεγεννημένα, ων események
εἰκός (ἔστι) illő, valószínű

ἐν τῇ α' (βιβλῳ) az első könyvben
ἐν ᾧ amikor, ahol
καθ' ἡμᾶς a mi időnkben(i)
νεώτερος 3 ifjabb, újabb
πιστός 3 megbízható
πλείστος 3 legtöbb
ἢ πράξεις, εως cselekvés, tett
ὁ τρόπος, ου fordulat, hozzáállás

– A -τέος végű adiectivum verbale szükségességet fejez ki. Fordítása: ... ni kell. Lehet személyes, ekkor az alany van hangsúlyozva; lehet személytelen, ekkor magán a cselekvésen van a hangsúly.

I. Alakítsa át a mondatokat a példa szerint!

Δεῖ ἡμᾶς ποιεῖν ἃ ἂν κελεύῃ ἡ πατρίς.

(A haza minden előtt.)

Ἡμῖν ποιητέον ἃ ἂν κελεύῃ ἡ πατρίς.

Ἄ ἂν κελεύῃ ἡ πατρίς ποιητέα ἡμῖν.

1. δεῖ ἡμᾶς ταῦτα ποιεῖν.
2. δεῖ ὑμᾶς ἰέναι οἴκαδε.
3. δεῖ τοὺς στρατιώτας βοηθεῖν.
4. δεῖ σὲ ποιεῖν τοῦτο.
5. δεῖ ἡμᾶς διαβαίνειν τὸν ποταμόν [ἰτέος, βοηθητέος, διαβατέος]

II. Melyik szó illik a mondatba?

1. Καὶ πρῶτον μὲν πρὸς τοὺς Θρᾶκας (ἐπολέμησα – ἐπολεμήσαμεν) καὶ ὑπὲρ (τοῦ – τῆς) Ἑλλάδος ἐτιμωρούμεν μεθ' ὑμῶν.
2. Πρὸς ταῦτα οἱ βάρβαροι πολὺν χρόνον διαλεχθέντες ἀλλήλοις ἀπήλθον οὐδὲν (ἀποκρίναντες – ἀποκρινάμενοι).
3. Ἐπει δὲ πρὸς ἡμέραν ἦν, ὁ Ξενοφῶν (ἐπεμφας – πέμφας – πεμφάσας) πρὸς τοὺς ἀσθενοῦντας τοὺς νεωτάτους ἀναστήσαντας ἐκέλευεν ἀναγκάζειν προϊέναι.
4. Οἱ δὲ Ἑλληνες, ἐπειδὴ τὰ πλοῖα ἱκανὰ (δοκεῖ – ἐδόκει) παρεῖναι, ἀναβάντες ἔπλεον ἡμέραν καὶ νύκτα πνεύματι καλῶ.
5. Ἐλθὼν δ' ἐκεῖνος [sc. ὁ ἡγεμῶν] λέγει, ὅτι (ἄξων – ἄξει – ἀγάγων) αὐτοὺς πέντε ἡμερῶν εἰς χωρίον, ὅθεν (ὄραν – ὄφονται – εἶδον) θάλατταν.

III. Fordítsa görögre!

1. A katonák éjszaka érkeztek meg a folyóhoz.
2. A spártai hadvezérnek több katonája volt, mint az athéninak.
3. A király lova a leggyorsabb.
4. Tavasszal a spártaiak megtámadták az athéniakat.
5. A leggyávább állat a nyúl (ὁ λαγῶς).
6. A spártaiak sok athénit öltek meg.
7. Ki vádolta be Sókratést? Valami Melétos nevű ifjú.
8. A katonák, mivel nem engedelmesskedtek (πεισθέντες) a hadvezérnek, meghaltak.
9. A katonák a zsoldjukat kérték a hadvezértől.
10. A krokodilnak sok foga van.

| | |
|-------------|------------|
| ὁ νόμος | törvény |
| ὁ δῆμος | nép |
| ὁ κίνδυνος | veszély |
| ὁ ποταμός | folyó |
| ὁ πόλεμος | háború |
| ὁ ἀριθμός | szám |
| ὁ λοιμός | járvány |
| ὁ ὄχλος | tömeg |
| ὁ βίος | élet(rajz) |
| ὁ λίθος | kő |
| ὁ ὕπνος | álm |
| ὁ ζωγράφος | festő |
| ὁ ὀφθαλμός | szem |
| ὁ ὄρκος | eskü |
| ὁ δεσμός | börtön |
| ὁ ὄρος | határ(kő) |
| ὁ πυρός | búza |
| ὁ θεός | isten |
| τὸ θεῖον | istenség |
| τὸ ἱερόν | szentély |
| τὸ δῶρον | ajándék |
| τὸ ἔργον | munka, mű |
| τὸ δεῖπνον | vacsora |
| τὸ θηρίον | vadállat |
| τὸ πρόσωπον | arc |

| | |
|---------------------|---------------------|
| διὰ τί | miért |
| διὰ τοῦτο | ezért |
| δι' ἀσχολίαν | elfoglaltsága miatt |
| διὰ πολλά | sok okból |
| διὰ τὴν νόσον | betegség miatt |
| διὰ παντὸς τοῦ βίου | világéletében |
| δι' ἑρμηνέως | tolmács útján |
| δι' ἀγγέλου | hírνívó útján |
| διὰ τούτων | ezek segítségével |
| διὰ τῆς ἀγορᾶς | az agorán át |
| εἰς τὴν πόλιν | a városba |
| εἰς ἄλλον τόπον | máshová |
| εἰς Μακεδονίαν | Makedóniába |
| εἰς τὸν κόλπον | az ölébe |

27 Ὁ κάκιστος οἰκονόμος – A pénzügyi antitalentum

A negyedik századtól az ékesszólás mind nagyobb jelentőségre tett szert, és minden műfajon, így a történetíráson is rajtahagyta nyomát. A hagyomány szerint Philistos írt először a szónoki szabályoknak megfelelő történeti munkát, de ez elveszett, akárcsak a kortárs történetírók alkotásai. E történetírók legjobbjai az athéni Isokratéstól tanulták az ékesszólás és a próza mesterfogásait. A hagyomány szerint Isokratés tanítványa volt a század két legjelentősebb történetírója, a kyméi Ephoros és a khiosi Theopompos is. Theopompos *Görög történetében* az athéni Thukydidés munkáját folytatta, míg másik művében, az ötvennyolc könyvből álló *Philippikában* II. Philippos makedón király köré csoportosította az eseményeket. Theopompos művei elvesztek, nem utolsósorban éppen nagy terjedelmük miatt.

Φιλίππος ἐπεὶ ἐγκρατῆς πολλῶν ἐγένετο χρημάτων, οὐκ ἀνάλωσεν αὐτὰ ταχέως, ἀλλ' ἐξέβαλε καὶ ἔρριψε, πάντων ἀνθρώπων κάκιστος ὢν οἰκονόμος οὐ μόνον αὐτός, ἀλλὰ καὶ οἱ περὶ αὐτόν· ἀπλῶς γὰρ οὐδεὶς αὐτῶν ἠπίστατο ζῆν ὀρθῶς οὐδὲ σωφρόνως οἰκεῖν οἰκίαν. τοῦ δ' αὐτὸς αἴτιος ἦν ἄπληστος καὶ πολυτελής ὢν, προχείρως ἅπαντα ποιῶν καὶ κτώμενος καὶ διδούς. στρατιώτης γὰρ ὢν λογίζεσθαι τὰ προσιόντα καὶ τἀναλισκόμενα δι' ἀσχολίαν οὐκ ἠδύνατο. ἔπειτα δ' οἱ ἑταῖροι αὐτοῦ ἐκ πολλῶν τόπων ἦσαν συνερρηκότες· οἱ μὲν γὰρ ἐξ αὐτῆς τῆς χώρας, οἱ δὲ ἐκ Θετταλίας, οἱ δὲ ἐκ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, οὐκ ἀριστίνδην ἐξειλεγμένοι, ἀλλ' εἴ τις ἦν ἐν τοῖς Ἑλλησιν ἢ τοῖς βαρβάροις λάσταυρος ἢ βδελυρὸς ἢ θρασὺς τὸν τρόπον, οὗτοι σχεδὸν ἅπαντες εἰς Μακεδονίαν ἀθροισθέντες ἑταῖροι Φιλίππου προσηγορεύοντο.

αἴτιος 3 okozó/ja (aminek: gen.)
 τὰ ἀναλισκόμενα, ων kiadások
ἄπληστος 2 telhetetlen
ἀπλῶς egyszerűen
ἀριστίνδην a kiválóság alapján
 ἢ ἀσχολία, ας elfoglaltság
βδελυρὸς 3 orcátlan
ἐγκρατῆς 2 erős; ura (aminek: gen.)
 εἴ τις ha valaki
ἐξειλεγμένος 3 kiválasztott
θρασὺς 3 (εἷα,ύ) bátor; nagyképű
κάκιστος 3 legrosszabb
λάσταυρος 3 feslett, buja

οἰκίαν οἰκεῖν háztartást vezetni, vagyont kezelni
ὁ οἰκονόμος, ου háztartását vezető
οἱ περὶ αὐτόν kísérei
ὀρθῶς helyesen
οὐ μόνον ... , ἀλλὰ καὶ nemcsak ..., hanem ... is
πολυτελής 2 költekező
προχείρως könnyelműen
 τὰ προσιόντα, ων bevételek
συνερρηκῶς 3 összesereglett
σχεδόν közel; csaknem, majd'
σωφρόνως megfontoltan
ταχέως gyorsan

– A célhatározói mellékmondat kötőszavai: ἵνα és ὅπως (= hogy), valamint ἵνα/ὅπως μή (= hogy ne; nehogy); a mellékmondat állítmányának módja coniunctivus. Múlt idejű főmondati állítmány után a mellékmondat állítmánya optativus módú is lehet.

I. Tegye genitivusba!

ὁ πᾶς χρόνος
 ὁ πάντων ἀναισχυντότατος ἀνθρώπων
 πάντων ἀνθρώπων κάκιστος
 οἱ ἄλλοι ἅπαντες
 ἄλλη ἡμέρα
 ἄλλος τόπος
 ἄλλοι ἄνθρωποι
 ἄλλη νύξ
 ὁ χρόνος ὁ παρῶν
 ἡ πόλις ἡμῶν

II. Előbb párosítsa, majd foglalja mondatba a kifejezéseket!

- (a) délután/este (1) ἡμέρας
 (b) nyáron (2) νυκτός
 (c) tavasszal (3) δείλης
 (d) nappal (4) μεσημβρίας
 (e) délben (5) ἑσπέρας
 (f) este (6) θέρους
 (g) éjjel (7) ἤρος
 (h) télen (8) χειμῶνος

III. Bontsa elemeire a szóösszetételt a minta szerint!

φιλόδημος 2 : φίλος + δῆμος népet szerető
 φιλαθήναιος 2 φιλόκαλος 2
 φιλόανθρωπος 2 φιλόμαχος 2
 φίλιππος 2 φιλόμωμος 2
 φιλόβιβλος 2 φιλοχρήματος 2
 φιλογύνης 2 φιλοτύραννος 2

IV. Fordítsa görögre!

1. A katonák csodálják a hadvezér bátorságát.
2. A hadvezér csodálta a katonát a bátorsága miatt.
3. A király lánya lett a hadvezér felesége.
4. Manapság az emberek ritkán veszik kézbe Homérost.
5. A katonák bátor küzdelemben (= bátran harcolva) haltak meg.
6. A táborban lévő katonák nem akartak harcolni.
7. A kecske haszonállat.
8. A katonának bronz sisakja és pajzsa volt, mégpedig nagy.
9. Ilyen helyzetben nehéz megszólalni.
10. *Megérkeztem a szigetre.*

| | |
|--------------|------------|
| ὁ νεανίας | ifjú |
| ὁ πολίτης | polgár |
| ὁ δεσπότης | gazda, úr |
| ὁ ναύτης | hajós |
| ὁ κυβερνήτης | kormányos |
| ὁ τοξότης | íjász |
| ὁ ὀπλίτης | hoplita |
| ὁ προδότης | áruló |
| ὁ Πέρσης | perzsa |
| ὁ σαλπικκτής | kürtös |
| ὁ ποιητής | költő |
| ὁ δικαστής | bíró |
| ὁ μαθητής | tanítvány |
| ὁ ὑποκριτής | színész |
| ἡ παρθένος | hajadon |
| ἡ Αἴγυπτος | Egyiptom |
| ἡ Δῆλος | Délös |
| ἡ νῆσος | sziget |
| ἡ ἄμπελος | szőlőtő |
| ἡ ὁδός | út |
| ἡ βίβλος | könyv |
| ἡ νόσος | betegség |
| ἡ τάφος | árok |
| ἡ φῆφος | szavazat |
| ἡ διάλεκτος | nyelvjárás |

| | |
|---------------|--------------|
| εἰς αἰεί | mindörökre |
| εἰς καιρόν | jókor |
| εἰς τὸ μέσον | középre |
| ἐκ τῆς οἰκίας | a házból |
| ἐκ τῆς χώρας | a vidékről |
| ἐξ Ἀθηνῶν | Athénból |
| ἐκ τῆς σκηνῆς | a sátorból |
| ἐξ ἀρχῆς | kezdetől |
| ἐξ οὗ | amióta |
| ἐκ τούτου | ezután |
| οἱ ἐξ δεξιᾶς | a jobbszárny |

28 Ἡμῖν δοτέον – Engedtessek meg nekünk

A görög történetírók azt gondolták, hogy az eseményeket (a Sors mellett) a kiemelkedő emberek, a philipposok és alexandrosok alakítják, ezért műveikben a háborúkat vívó hadvezérek és királyok tetteit írták meg. A tettek pedig mindig a jellemből következnek, és abból magyarázhatók. Itt érintkezik a *ιστορία* az *έλετρατζ*zsal (*βίος*), amelynek tárgya egy jellem bemutatása. A jellem gyermekkorban alakul ki, ezért kap hangsúlyt a biosban a neveltetés leírása. A régiek ugyanis úgy vélték, hogy a jellem, miután kifejlődött, már nem változik, az újnak tűnő jellemvonások nem újak, legfeljebb korábban rejtve maradtak. A jellem, mondja Plutarchos, nem csatában és ostrom közben mutatkozik meg leginkább, hanem a bölcs mondásokban és a mindennapi cselekedetekben.

Τὸν Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως βίον καὶ τὸν Καίσαρος, ὅφ' οὗ κατελύθη Πομπήϊος, ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ γράφοντες, διὰ τὸ πλῆθος τῶν ὑποκειμένων πράξεων οὐδὲν ἄλλο προσροῦμεν ἢ παραιτησόμεθα τοὺς ἀναγινώσκοντας, ἐὰν μὴ πάντα μηδὲ καθ' ἕκαστον ἐξειρασμένως τι τῶν περιβοήτων ἀπαγγέλλωμεν, ἀλλ' ἐπιτέμνοντες τὰ πλεῖστα, μὴ συκοφαντεῖν. οὔτε γὰρ ἱστορίας γράφομεν, ἀλλὰ βίους, οὔτε ταῖς ἐπιφανεστάταις πράξεσι πάντως ἔνεστι δῆλωσις ἀρετῆς ἢ κακίας, ἀλλὰ πρᾶγμα βραχὺ πολλὰκις καὶ ῥῆμα καὶ παιδιὰ τις ἔμφασις ἧθους ἐποίησε μᾶλλον ἢ μάχαι μυριόνεκροι καὶ παρατάξεις αἱ μέγιστα καὶ πολιορκίαι πόλεων. ὥσπερ οὖν οἱ ζωγράφοι τὰς ὁμοιότητας ἀπὸ τοῦ προσώπου καὶ τῶν περὶ τὴν ὄψιν εἰδῶν οἷς ἐμφαίνεται τὸ ἦθος ἀναλαμβάνουσιν, ἐλάχιστα τῶν λοιπῶν μερῶν φροντίζοντες, οὕτως ἡμῖν δοτέον εἰς τὰ τῆς ψυχῆς σημεῖα μᾶλλον ἐνδύεσθαι, καὶ διὰ τούτων εἰδοποιεῖν τὸν ἑκάστου βίον, ἐάσαντας ἐτέροις τὰ μεγέθη καὶ τοὺς ἀγῶνας.

ὁ ἀγῶν, ὦνος küzdelem, tusa
οἱ ἀναγι(γ)νώσκοντες az olvasók
τὸ βιβλίον, ou könyv
ὁ βίος, ou élet(mód); életrajz
βραχὺς 3 (εἷα, ὕ) rövid; jelentéktelen
ἢ δῆλωσις, εως megmutatás
ἡμῖν δοτέον + inf. meg kell nekünk adni
τὸ εἶδος, ους külső, alak, forma
ἐλάχιστα a legkevésbé
ἢ ἔμφασις, εως bemutatás; magyarázat
ἐξειρασμένως gondosan
ἐπιφανῆς 2 feltűnő, kitűnő
ὁ ζωγράφος, ου festő
τὸ ἦθος, εος jellem
καθ' ἕκαστον egyenként
ἢ κακία, ας rosszság, becstelenség

λοιπός 3 megmaradt; „többi” (*névelővel*)
ἢ μάχη, ης csata
τὸ μέγεθος, ους nagyság
τὸ μέρος, ους rész(let)
μυριόνεκρος 2 sok ezer áldozatot követelő
ἢ ὁμοιότης, ητος hasonlóság
ἢ ὄψις, εως szem, tekintet
ἢ παιδιὰ, ᾶς játék, tréfa
πάντως feltétlenül, mindenképp
ἢ παράταξις, εως hadrendállítási; csatarend
περιβόητος 2 sokat emlegetett
τὸ πλῆθος, ους sokaság
ἢ πολιορκία, ας ostrom
τὸ πρόσωπον, ου arc, tekintet
ὑποκείμενος 3 rendelkezésre álló; „ismert”

– Mozgást jelentő, vagy előidéző igék (például: küld) után a célt participium fut. fejezi ki (ami előtt gyakran áll ὥς). Tagadása οὐ.

I. Tegye ki a névelőt!

ποιητάς, στρατιαιῖς, ψήφους, τοξότης, νόσοις, δῆμον, μάχης, δῶρα, ποταμῶ, φυγῆς, διάλεκτον, κριτής, πολέμους, γῆς, στρατιώτας, πολίται, ὕπνοις, θηρία, θύρα, νεανίου, ιδιώτας, νῆσοι, βίβλω, ἔργα, νίκας

II. Melyik a kakukktojás, és miért?

εὐτελῶς – σωφρόνως – ὀρθῶς – συνεχῶς

III. Melyik szó illik a mondatba?

1. Ὁ δὲ ἀπεκρίνατο· Ἀπαγγέλλετε τοῖνυν αὐτῶ, ὅτι (μάχη – μάχην – μάχης) δεῖ πρῶτον.
2. Οἱ μὲν δὴ στρατιῶται (Ξενοφῶντα – Ξενοφῶντος – Ξενοφῶντι) ἐνεκάλουν, ὅτι οὐκ εἶχον τὸν μισθόν.
3. Οἱ Κρήτες διετέλουν χρώμενοι τοῖς τῶν πολεμίων [sc. τῶν Περσῶν] (τοξεύματα – τοξευμάτων – τοξεύμασι).
4. Ἐκ τούτου ἠρέθησαν (ἄρχοντες – ἄρχοντας) ἀντι μὲν Κλεάρχου Τιμασίων Δαρδανεύς, ἀντι δὲ Σωκράτους Ξανθικλῆς Ἀχαιός.
5. (Ξενοφῶντα – Ξενοφῶντος – Ξενοφῶντι) δὲ κατηγόρησάν τινες φάσκοντες παῖεσθαι ὑπ' αὐτοῦ.

IV. Fordítsa görögre!

1. Álmában ölték meg (ἀποθνήσκω).
2. A katonák közül nem kevesen átkeltek a folyón.
3. Az athéniak tábora tíz stadion távolságra volt (ἀπέχει + gen.) Korinthostól.
4. Miután meghallotta ezeket, a hadvezér gyorsan a folyóhoz vezette a katonákat.
5. Míg az athéniak a folyóhoz mentek, a spártaiak megtámadták őket.
6. Az athéniak, bár kevesen voltak, megtámadták a spártaiakat.
7. *Mire vártam?* (περιμένω)
8. *Bejött. Leült. Várt. Láttá, mi van előtte. Egy könyv.*
9. A hadvezér énekelni kezdett, a katonák pedig hallgatták az énekét.
10. A katonák tudják, hogy a hadvezér beteg.

| | |
|-------------|------------|
| ὁ κόλαξ | hízelgő |
| ὁ κῆρυξ | hírnök |
| ὁ φύλαξ | őr |
| ὁ χάραξ | sánc |
| ὁ ἰέραξ | sólyom |
| ἡ νύξ | éjszaka |
| ἡ σάλπιγξ | kürt |
| ἡ φάλαγξ | phalanx |
| ὁ ἼΑραφ | arab |
| ὁ κλώψ | tolvaj |
| ὁ γύψ | keselyű |
| ἡ σανίς | korlát |
| ἡ λαμπάς | fáklya |
| ἡ κνημῖς | lábvért |
| ἡ ἔλπῖς | remény |
| ἡ ἄσπίς | pajzs |
| ἡ πατρίς | haza |
| ἡ χάρις | báj |
| ὁ/ἡ ὄρνις | madár |
| ἡ ἐσθής | ruha |
| ἡ ὁμοιότης | hasonlóság |
| ἡ ὠμότης | nyerseség |
| ἡ λαμπρότης | ragyogás |
| ὁ γέλως | nevetés |
| ὁ τεθνεώς | halott |

| | |
|----------------|-----------------|
| ἐν τῇ νήσῳ | a szigeten |
| ἐν Δελφοῖς | Delphoiban |
| ἐν τῇ Ἑλλάδι | Hellasban |
| ἐν τῷ θαλάμῳ | a hálószobában |
| ἐν τῷ τρίποδι | a tripuszon |
| ἐν τοῖς Ἑλλησι | a görögök közt |
| ἐν αὐτοῖς | közöttük, náluk |
| ἐν τῇ ἀγορᾷ | a piacon |
| ἐν τῷ ποταμῶ | a folyóban |
| ἐν τῷ πολέμῳ | háborúban |
| ἐν τῇ νυκτί | éjszaka |
| ἐν δεξιᾷ | jobb oldalon |
| ἐν ἄκρῳ | a végén |

29 Μήτε ἄλλου ἀληθεύοντος ἤκουσεν – Sem igaz tanútól nem hallotta

Nagy Sándor hódításaival új vidékek tárultak a történetírók elé. A király közülük is vitt magával keleti hadjárataira, hogy a győztes csaták emlékét megörökítsék, és az újonnan megismert népek különös szokásait leírják. Az udvari történetírók mellett Alexandros több hadvezére, így például Ptolemaios is leírta a hadjáratokat, s ezek keretében saját tetteit. De a katonák száraz beszámolóinál kelendőbbek voltak a színes népleírások. Messziről jött ember azt mond, amit akar, tartja a szólás, sőt az írók egy része még csak el sem ment meséi színhelyére. A helyszín felkeresése (autopsia) és az oknyomozás helyett a képzeletre bízta magukat, tarka történeteiket mégis sokan olvasták. Lukianos, a csipkelődő satíraíró szerint e nagyotmondó utazók őse Odysseus volt.

Κτησίας ὁ Κτησιόχου ὁ Κνίδιος συνέγραψεν περὶ τῆς Ἰνδῶν χώρας καὶ τῶν παρ' αὐτοῖς ἃ μῆτε αὐτὸς εἶδεν μῆτε ἄλλου ἀληθεύοντος ἤκουσεν. ἔγραψε δὲ καὶ Ἰαμβούλος περὶ τῶν ἐν τῇ μεγάλῃ θαλάττῃ πολλὰ παράδοξα, γινώριμον μὲν ἄπασιν τὸ φεῦδος πλασάμενος, οὐκ ἄτερπῆ δὲ ὅμως συνθεῖς τὴν ὑπόθεσιν. πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι τὰ αὐτὰ τούτοις προελόμενοι συνέγραφαν ὡς δὴ τινὰς ἑαυτῶν πλάνας τε καὶ ἀποδημίας, θηρίων τε μεγέθη ἱστοροῦντες καὶ ἀνθρώπων ὠμότητος καὶ βίων καινότητος· ἀρχηγὸς δὲ αὐτοῖς καὶ διδάσκαλος τῆς τοιαύτης βωμολοχίας ὁ τοῦ Ὀμήρου Ὀδυσσεύς, τοῖς περὶ τὸν Ἀλκίνοον διηγούμενος ἀνέμων τε δουλείαν καὶ μονοφθαλμούς καὶ ὠμοφάγους καὶ ἀγρίους τινὰς ἀνθρώπους, ἔτι δὲ πολυκέφαλα ζῶα καὶ τὰς ὑπὸ φαρμάκων τῶν ἑταίρων μεταβολάς, οἷς πολλὰ ἐκεῖνος πρὸς ἰδιώτας ἀνθρώπους τοὺς Φαίακας ἑτερατεύσατο.

ἢ ἀποδημία, ας külföldön időzés
 ὁ ἀρχηγός, οὔ kezd(eményez)θ
 ἀτερπής 2 kellemetlen
 ἢ βωμολοχία, ας ámtítás
 γινώριμος 2 ismert
 ὁ διδάσκαλος, ου tanító
 ἢ δουλεία, ας szolgaság
 τὸ ζῶον, ου élőlény
 τὸ θηρίον, ου vadállat
 ὁ ἰδιώτης, ου *itt*: tudatlan
 ὁ Ἰνδός, οὔ ind(iai)
 ἢ καινότης, ητος újság, különösség
 Κνίδιος 3 knidosi
 ἢ μεγάλη θάλαττα óceán

μονόφθαλμος 2 egyszemű
 ὅμως mégis
 παράδοξος 2 különös, furcsa
 ἢ πλάνη, ης bolyongás, utazás
 τὰ παρ(ἄ) αὐτοῖς dolgaik, szokásaik
 οἱ περὶ τὸν Ἀλκίνοον Alkinoos udvara
 πολυκέφαλος 2 sokfejű
 ἢ ὑπόθεσις, εως alaptétel; tárgy
 οἱ Φαίακες, ων phaiákok
 τὸ φάρμακον, ου *itt*: varázsital
 τὸ φεῦδος, ους hazugság
 ἢ ὠμότης, ητος nyersség, vadság
 ὠμοφάγος 2 nyers húst evő

– Az omikron tövű melléknevekből a -της, -τητος képzővel nőnemű elvont főnév hozható létre: καινότης, ὠμότης.

– Személyek közelebbi meghatározására szolgál hátravetett birtokos jelzői formában az apa nevének gen.-a névelővel (odaértendő, hogy fia/lánya). Hasonló szerepű lehet a földrajzi névből képzett melléknév.

– τὰ αὐτὰ τούτοις: a ὁ αὐτός *ugyanaz* mellett dativusban áll, amivel vmi azonos.

I. Előbb párosítsa, majd foglalja mondatba a kifejezéseket!

- | | |
|--------------------------|--------------------------|
| (a) egész nap | (1) τῆ ὑστεραίᾳ |
| (b) abban a hónapban | (2) χειμῶνος ἀρχομένου |
| (c) a tél kezdetén | (3) ἄμ' ἔω |
| (d) hajnalban | (4) μετὰ τὰ Τρωϊκά |
| (e) a trójai háború után | (5) ἀνὰ πᾶσαν τὴν ἡμέραν |
| (f) akkoriban | (6) ἐν τῷ τότε |
| (g) másnap | (7) τὸ νῦν |
| (h) most | (8) ἐκείνου τοῦ μηνός |

II. Melyik előjárószo illik a mondatokba?

- (Ἐκ – Μετὰ – Περὶ) τούτου οἱ μὲν (σὺν – ἄμφι – μετὰ) Κλέανδρον ἠρίστων· τὴν δὲ στρατιὰν συνήγαγε Ξενοφῶν καὶ συνεβούλευε πέμψαι ἄνδρας (πρὸς – ἄμφι – εἰς) Κλέανδρον παραιτησομένους (ἄμφι – περὶ – ὑπὸ) τῶν ἀνδρῶν.
- Πορευόμενοι δὲ (ἐν – εἰς – διὰ) ταύτης τῆς χώρας ἀφικνοῦνται (εἰς – ἐπὶ – κατὰ) τὸν Μάσκαν ποταμόν.
- Δοκεῖ δέ μοι ἄνδρας ἐλθόντας (διὰ – πρὸς – μετὰ) Κύρον οἵτινες ἐπιτήδειοι (ἀπὸ – μετὰ – σὺν) Κλεάρχῳ ἐρωτᾶν ἐκείνον τί βούλεται ἡμῖν χρῆσθαι.

III. Fordítsa görögre!

- A katoná látja, hogy a hadvezér haldoklik.
- A körülményeinkre akarlak benneteket emlékeztetni (ἀναμνησαί + gen.).
- Xerxés a perzsák királya (βασιλεύω).
- Xerxés volt a perzsák királya.
- A marathóni csatában az athéniak legyőzték (νικάω) a perzsákat.
- Az athéniak gyakran arattak győzelmet a perzsákon.
- Nem tudják, hol vagytok.
- Ezt meghallván a katonák is el akartak menekülni.
- A katonák mindig bátran harcoltak, és mindig győztek.
- Itt nem csálnak* (ψεύδω).

| | |
|--------------|-------------|
| τὸ ὑπόδημα | saru |
| τὸ ἀνάλωμα | költség |
| τὸ ἰδίωμα | sajátosság |
| τὸ δυστύχημα | kudarcc |
| τὸ στράτευμα | hadsereg |
| τὸ ἐπίθημα | fedél |
| τὸ ἀδίκημα | jogsértés |
| τὸ ἀξίωμα | megbecsülés |
| τὸ οἶκημα | ház |
| τὸ φήφισμα | határozat |
| τὸ ὄνομα | név |
| τὸ σῶμα | test |
| τὸ ρεῦμα | áradás |
| τὸ σῆμα | jel |
| τὸ ῥῆμα | mondás |
| τὸ πρᾶγμα | tett |
| τὸ βῆμα | emelvény |
| τὸ πνεῦμα | lélegzet |
| τὸ τραῦμα | seb |
| τὸ χρῶμα | szín |
| τὸ δρᾶμα | cselekvés |
| τὸ γράμμα | betű |
| τὸ δέσμα | kötés |
| τὸ στόμα | száj |
| τὸ ἄρμα | kocsi |

| | |
|------------------|------------------|
| ἐπὶ πολὺν χρόνον | hosszú ideig |
| ἐπὶ τοὺς Πέρσας | a perzsák ellen |
| ἐπὶ τὸν χάρακα | a sánchoz |
| ἐπὶ Καλλίου | Kallias idejében |
| ἐπ' εἰρήνης | béke idején |
| ἐφ' ἡμῖν ἐστίν | rajtunk áll |
| ἐπὶ κεφαλῆν | a fejére |
| ἐπὶ Κόρινθον | K. felé |
| ἐπὶ τὰς σαηνάς | a sátrak felé |
| ἐφ' ἄρματος | kocsin |
| ἐπὶ τὸ ὄρος | a hegyhez |
| ἐπὶ τοῦ ὄρους | a hegyen |
| ἐπὶ τὸ ἄκρον | a csúcsra |
| ἐπὶ βωμῶν | az oltároknál |
| ἐπὶ τούτων | ebben az időben |

I. Tegye a kifejezéseket genitivusba!

ὁ πατήρ ὁ ἡμέτερος
 ὁ ἡμέτερος μάρτυς
 μεγάλη τιμωρία
 ἐγὼ μόνος
 πολλά χρήματα
 αὕτη ἡ νύξ

II. Találja ki az ismeretlen szó jelentését!

ὁ πόνος πονέω
 ὁ φθόνος φθονέω
 ἡ λύπη λυπέω
 ὁ πόλεμος πολεμέω
 ἡ πίστις ἀπιστέω
 ἡ νίκη νικάω
 ἡ βοά βοάω
 δρᾶω δρᾶμα
 ἄδικος ἀδικέω

III. Vonja össze a mondatokat gen. abs.-t használva!

1. Οἱ στρατιῶται ἀπῆλθον. Ἡμεῖς δὲ πρὸς τὴν πόλιν ἐπορευόμεθα. 2. Ὁ στρατηγός μοι τὸν μισθὸν ἔδωκε. Ἐγὼ δ' ἀπῆλθον. 3. Οἱ ἄλλοι πολεμοῦσιν. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι οὐ πολεμήσουσιν. 4. Τὸ σπράτευμα ὑπ' οὐδενὸς ἄρχεται. Οἱ δὲ στρατιῶται ποιοῦσιν ἃ ἐθέλουσιν. 5. Ὁ μὲν στρατηγὸς ἔλεξε τοιαύδε. Οἱ δὲ στρατιῶται ἤκουσαν τοῦ στρατηγοῦ.

IV. Fordítsa görögre!

1. A bátor hadvezér legyőzi a nehézségeket. 2. Az alvilág bejáratát Kerberos őrizte. 3. A katona nem akar engedelmeskedni a hadvezérnek. 4. Az athéni katonák nem akartak csatázni. 5. A katonák csodálják a hadvezérüket. 6. Ez a katona bátran halt meg. 7. A csatából elmenekülő katona nem bátor. 8. Legyőzték az athéniakat. 9. A spártaiak vereséget szenvedtek (= legyőzettek) az athéniaktól. 10. Kinek hiszel? 11. Mikor érkeztek meg? *(kétféleképpen)*

| | |
|----------|--------------------|
| ὁ λέων | oroszlán |
| ὁ ὄδους | fog |
| ὁ γέρων | az öreg |
| γέρων | öreg |
| ῶν | (pt. ipf. m.) |
| ῶν | (pt. ipf. n.) |
| λείπων | (pt. ipf. m.) |
| λείφων | (pt. fut. m.) |
| λιπών | (pt. ao. m.) |
| λυθείς | (pt. ao. P. m.) |
| λυθέν | (pt. ao. P. n.) |
| πλαγείς | (pt. ao. P. m.) |
| πλαγέν | (pt. ao. P. n.) |
| τιθείς | (pt. ipf. m.) |
| τιθέν | (pt. ipf. n.) |
| διδούς | (pt. ipf. m.) |
| διδόν | (pt. ipf. n.) |
| ὁ ἐλέφας | elefánt |
| ὁ γίγας | óriás |
| λύσας | (pt. ao. m.) |
| λύσαν | (pt. ao. n.) |
| πᾶς | (m.) egész, minden |
| πᾶν | (n.) |
| ἅπας | (m.) egész, minden |
| ἅπαν | (n.) |

| | |
|------------------|----------------------|
| κατὰ τῶν τειχῶν | a falakról |
| κατ' αὐτοῦ | ellene |
| λέγει κατὰ τινος | vki ellen szól |
| κατὰ τὸν νόμον | a törvény szerint |
| κατὰ μῆνα | havonta |
| καθ' ἕκαστον | egyesével |
| κατὰ φυλὰς | phylénként |
| τὰ κατὰ γῆς | a föld alatti dolgok |
| τὸ κατ' ἐμέ | ami engem illet |
| κατὰ Ξενοφῶντα | X. szerint |
| κατὰ κράτος | erővel |
| καθ' ἡμᾶς | a mi időnkben |
| οἱ καθ' ἡμᾶς | kortársaink |
| κατ' ἀλήθειαν | való(já)ban |

31 Ἡ τῆς ἱστορίας χρῆσις – A történetírás haszna

Thukydidesnek egyik alapgondolata, hogy az emberi természet állandó. (A fogalom a kortárs filozófia és orvostudomány terminusa volt.) Az emberi természet háborús körülmények között világosabban mutatkozik meg a maga valóságában, mint akkor, amikor az élet a megszokott mederben folyik. Ha valaki az emberi természet megnyilvánulásait egyedi helyzetekben megfigyeli és pontosan leírja, akkor abból általános tanulságok adódnak. Ebben látja a *ἱστορία* hasznát Polybios is, de ő praktikusabb: munkáját *κείμενον* szánta politikusok számára. Hogy a történetírás hasznos, Thukydides óta közhely; a Polybios-idézet jól példázza a görög történetírás egy további jellegzetességét is: a történetíró előd bírálatát.

Τῆς ἱστορίας ἰδίωμα τοῦτ' ἐστὶ· τὸ πρῶτον μὲν αὐτοὺς τοὺς κατ' ἀλήθειαν εἰρημένους, οἷοί ποτ' ἂν ᾧσι,¹ γινῶναι λόγους, δεύτερον τὴν αἰτίαν πυθάνεσθαι, παρ' ἣν ἡ διέπεσεν ἡ καταρωθῶθη τὸ πραχθὲν ἢ ῥηθὲν· ἐπεὶ φιλῶς λεγόμενον αὐτὸ τὸ γεγονὸς ψυχαγωγεῖ μὲν, ὠφελεῖ δ' οὐδέν· προστεθείσης δὲ τῆς αἰτίας ἔγκαρπος ἢ τῆς ἱστορίας γίνεται χρῆσις. ἔκ γὰρ τῶν ὁμοίων ἐπὶ τοὺς οἰκείους μεταφερομένων καιροὺς ἀφορμαὶ γίνονται καὶ προλήψεις εἰς τὸ προϊδέσθαι τὸ μέλλον, καὶ ποτὲ μὲν εὐλαβηθῆναι, ποτὲ δὲ μιμούμενον τὰ προγεγονότα θαρραλεώτερον ἐγχειρεῖν τοῖς ἐπιφερομένοις· ὁ δὲ καὶ τοὺς ῥηθέντας λόγους καὶ τὴν αἰτίαν παρασιωπῶν, ψευδῆ δ' ἀντὶ τούτων ἐπιχειρήματα καὶ διεξοδικοὺς λέγων λόγους, ἀναιρεῖ τὸ τῆς ἱστορίας ἴδιον· ὃ μάλιστα ποιεῖ Τιμαίος· καὶ διότι τούτου τοῦ γένους² ἐστὶ πλήρη τὰ βιβλία παρ' αὐτῶ³, πάντες γινώσκομεν.

¹οἷοί ποτ' ἂν ᾧσι how manyenek voltak ²effajta, ilyenféle ³nála

ἡ αἰτία, as ok
 ἡ ἀφορμή, ἡς kiinduló pont
 τὸ γεγονός, ótos esemény
 τὸ γένος, ous nem, faj/ta
 δεύτερον másodsor
 διεξοδικός 3 kimerítő, terjengős
 διότι hogy
 ἔγκαρπος 2 gyümölcsöző
 εἰρημένος 3 mondott, elhangzott
 τὸ ἐπιφερόμενον, ou alkalom; feladat
 τὸ ἐπιχειρήμα, atos támadás; érvelés
 θαρραλεώτερον bátrabban
 τὸ ἴδιον, ou sajátosság; „jellegzetesség”
 τὸ ἰδίωμα, atos sajátosság; „kötelesség”

ὁ καιρός, oῦ helyzet, körülmények
 κατ' ἀλήθειαν való(já)ban
 οἰκείος 3 házi; saját
 πλήρης 2 megtelt, teli (amivel: gen.)
 ποτὲ μὲν ... ποτὲ δὲ egyszer ... máskor
 τὸ πραχθὲν, éntos cselekedet
 τὸ προγεγονός, ótos korábbi esemény
 ἡ πρόληψις, ewos elképzelés
 ῥηθείς 3 kimondott, elhangzott
 τὸ ῥηθὲν, éntos szó; beszéd
 ἡ χρῆσις, ewos hasznosság, haszon
 ψευδής 2 hazug, hamis
 φίλος 3 kopár, csupasz, puszta

I. Adja meg a szavak jelentését!

ἡ ὁδός – ἔξοδος, εἴσοδος, κάθοδος, μέθοδος, περιόδος, πρόσοδος, σύνοδος

II. Bontsa elemeire a szóösszetételt, és adja meg a magyar jelentését!

πολυάνθρωπος 2 πολυκέφαλος 2

πολύγλωττος 2 ἡ ὀλιγαρχία

πολύκαρπος 2 ἡ ὀλιγαθρωπία

III. Párosítsa a kifejezéseket!

- | | |
|----------------------|--------------------------------|
| (a) abban az időben | (1) κατ' ἀρχάς |
| (b) (egész) éjjel | (2) πρότερον |
| (c) korábban | (3) μέχρι δείλης |
| (d) napkeltekor | (4) ἐκ παίδων |
| (e) délutánig/estig | (5) διὰ νυκτός |
| (f) gyermekkoruk óta | (6) ἄμ' ἡλίω ἀνίσχοντι |
| (g) kezdetben | (7) κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον |

IV. Fordítsa a kifejezéseket!

τῆ προτέρα ἡμέρα

ταύτης τῆς νυκτός

ἄμ' ἡμέρα

ταύτη τῆ ἡμέρα

ἄμ' ἦρι

χειμῶνος μέσου

ἐν τρισὶν ἡμέραις

ἐν τῷ παρόντι

V. Fordítsa görögre!

1. Ezután a lakedaimóniak hadvezére felszólította az athéniakat, hogy küldjenek követeket Spártába a béke ügyében; ők pedig engedelmessékedtek. 2. Valaki dobál valakit valamivel. 3. Senki nem dobál senkit semmivel. 4. Engedelmeskedni szoktatok az athéniaknak. 5. Az álom hasonló a halálhoz. 6. A görög sereg tíz napig maradt azon a vidéken, és a tengerparton lakó barbároktól szereztek pénzt. 7. Az apa hiába kereste a könyvét, amit a fia eldugott. 8. Hol van a pénz? 9. A száműzött élete nehéz. 10. *Szép szeme van.*

| | |
|-------------|-------------|
| ὁ πατήρ | apa |
| ἡ γαστήρ | gyomor |
| ἡ μήτηρ | anya |
| ἡ θυγάτηρ | lánya |
| ὁ ἀνὴρ | férfi, férj |
| ὁ θήρ | vadállat |
| ἡ χεὶρ | kéz |
| ὁ Μακρόχειρ | Hosszúkéz |
| ὁ μάρτυς | tanú |
| ὁ φῶρ | tolvaj |
| ὁ ῥήτωρ | szónok |
| ὁ Ἕλληρ | görög |
| ὁ βραχίωρ | kar |
| ὁ γείτωρ | szomszéd |
| ὁ ποιμὴν | pásztor |
| ὁ δαίμων | daimón |
| ὁ ἡγεμῶν | vezető |
| ὁ χειμῶν | tél |
| ὁ χιτών | chitón |
| ὁ ἀγών | küzdelem |
| ὁ μῆν | hónap |
| εὐδαίμων | boldog |
| βελτίωρ | jobb |
| κακίωρ | rosszabb |
| πλείωρ | több |
| μείζωρ | nagyobb |

| | |
|-------------------|----------------|
| οἱ μετὰ Κύρου | K. kísérete |
| μετὰ τοῦτον | ezután |
| μετὰ ταῦτα | ezután |
| μετὰ τὸν θάνατον | a halál után |
| μετ' ὀργῆς | haraggal |
| μετὰ τῶν δικαστῶν | a bírakkal |
| μετ' ἐμοῦ | velem |
| παρὰ νόμον | törvénytelenül |
| παρὰ τοὺς ἄλλους | másoknál |
| παρὰ τοὺς Πέρσας | a perzsákhoz |
| παρὰ τοῦ βασιλέως | a királytól |
| παρ' αὐτῶν | tőlük |
| παρὰ τοῦ θεοῦ | az istentől |
| τὰ παρ' αὐτοῖς | szokásaik |

32 °Ο ὄστρακισμός – A cserépszavazás

Az atthidográfusok athéni helytörténeteket, Atthisokat írtak. A lesbosi Hellanikos írta az első Atthist, amit Thukydides is felhasznált, noha magát Hellanikost bírálta. A műfaj a negyedik századtól a harmadik század közepéig, Androtióntól Philochorosig virágzott. A terjedelmes munkák fő témája a város mythosba vesző múltja, a királyok és az előkelő családok genealogiájával; továbbá a kultuszok és a politikai intézmények ismertetése, valamint eredetük magyarázata. Az eseménytörténet, úgy tűnik, évről évre, pontosabban archónok szerint haladt az atthidográfus koráig. Az Atthisok alaphangját természetesen a hazaszeret és a hagyományokhoz való ragaszkodás, a patinás konzervativizmus adta meg. Csak töredékek maradtak ránk, mint például ez a cserépszavazásról szóló:

°Ο δὲ ὄστρακισμὸς τοιοῦτος· προεχειροτόνει μὲν ὁ δῆμος πρὸ τῆς ὀγδόης πρυτανείας, εἰ δοκεῖ τὸ ὄστρακον εἰσφέρειν. ὅτε δ' ἐδόκει¹, ἐφράσαστο σανίσιν ἢ ἀγορά, καὶ κατελείποντο εἴσοδοι δέκα, δι' ὧν εἰσιόντες κατὰ φυλάς ἐτίθεισαν τὰ ὄστρακα, στρέφοντες τὴν ἐπιγραφὴν· ἐπεστάτου δὲ οἷ τε ἐννέα ἄρχοντες καὶ ἡ βουλή. διαριθμηθέντων δὲ ὅτω² πλεῖστα γένοιτο καὶ μὴ ἐλάττω ἐξακισχιλίων, τοῦτον ἔδει τὰ δίκαια δόντα καὶ λαβόντα³ ὑπὲρ τῶν ἰδίων συναλλαγμάτων ἐν δέκα ἡμέραις μεταστῆναι τῆς πόλεως ἔτη δέκα (ὑστερον δὲ ἐγένοντο πέντε), καρπούμενον τὰ ἑαυτοῦ, μὴ ἐπιβαίνοντα ἐντὸς Γεραιστοῦ τοῦ Εὐβοίας ἀκρωτηρίου. Ὑπέρβολος ἐκ τῶν ἀδόξων ἐξωστρακίσθη διὰ μοχθηρίαν τρόπων, οὐ δι' ὑποφίαν τυραννίδος· μετὰ τοῦτον δὲ κατελύθη τὸ ἔθος, ἀρξάμενον νομοθετήσαντος Κλεισθένους, ὅτε τοὺς τυράννους κατέλυσεν, ὅπως συνεχβάλοι καὶ τοὺς φίλους αὐτῶν.

¹ úgy határozta ² < ὅστις ³ (kb.) adósságait rendezve és kintlévőségeit beszedve

ἄδοξος 2 rossz híré
τὸ ἀκρωτήριον, ou fok, kiszögellés
ὁ ἄρχων, ontos archón
δέκα tíz
ὁ δῆμος, ou (köz)nép
τὸ ἔθος, ou szokás
ἡ εἴσοδος, ou bejárat
ἐλάττων 2 kevesebb (aminél: gen.)
ἐννέα kilenc
ἐντὸς (+ gen.) belül
ἐξακισχιλιοῖ 3 (αι, α) hatezer
ἡ ἐπιγραφὴ, ἧς (a bekarcolt) felirat
τὸ ἔτος, ouς év
ἴδιος 3 saját
κατὰ φυλάς phylénként
μετὰ τοῦτον ezután

ἡ μοχθηρία τρόπων jellemhiba
ὀγδοος 3 nyolcadik
ὅτε amikor
ὁ ὄστρακισμός, οὐ cserépszavazás
τὸ ὄστρακον, ou cserépdarab
τὸ ὄστρακον εἰσφέρειν szavazni
πέντε öt
ἡ πρυτανεία, ας prythaneia (a hivatali év
35/36 napos egysége)
ἡ σανίς, ἴδος korlát
τὰ ἑαυτοῦ „a vagyont”
τὸ συνάλλαγμα, ατος ügylet
ὁ τύραννος, ou tyrannos
ἡ ὑποφία, ας gyanú
ὑστερον később
ἡ φυλή, ἧς törzs; (kleisthenési) phylé

– A félést kifejező igék után álló μή jelentése: hogy; a μη οὐκ jelentése: hogy nem. A mellékmondat coniunctivus vagy optativus módú állítmányát jövő idővel fordítjuk.

I. Tegye dativusba!

μικραὶ ἦδοναί
 ὁ ἐν τῇ ἀγορᾷ στρατιώτης
 οἱ πρὸ τῇ θαλάττῃ
 πᾶσα ἡ Ἑλλάς
 πᾶσα ἡ οἰκουμένη
 ὁ δῆμος ἅπας
 πᾶς ἀνὴρ
 πάντες οἱ πολῖται
 ἅπαντες Ἀθηναῖοι
 αἱ πράξεις ἅπασαι
 πάντες οἱ τεθνεῶτες

II. Melyik előljárószó illik a mondatba?

1. Ἄρξομαι δέ σοι (ἀπὸ – σὺν – ἀμφί) τῶν μικροτάτων παραδειγμάτων.
2. Ξέρξης (ἐπὶ – ἐκ – μετὰ) τῆς Ἑλλάδος ἠττηθεὶς τῇ μάχῃ ἀπεχώρει.
3. Κύρος δ' ἐπεὶ εἰσήλασεν εἰς τὴν πόλιν, μετεπέμπετο τὸν Συένεσιν (ἀμφί – πρὸς – ἀνὰ) ἑαυτόν.
4. Οἱ (σὺν – περὶ – εἰς) Λύσανδρον τριάκοντα οἴκαδε ἀπέπλεον.

III. Melyik a kakukktojás, és miért?

μέρους – τάφρους – κράνους – ἦθους

IV. Fordítsa görögre!

1. A katonák tábornok vertek (ποιεῖν).
2. A katonák megmentették a hadvezért.
3. A legbátrabb katonát választották meg hadvezérnek.
4. A hírnök jelenti a hadvezérnek, hogy a katonák meghaltak.
5. A spártaiak, megtámadva az athéniakat, győzelmet arattak felettük.
6. Ezek voltak itt a legboldogabb emberek.
7. A katonák többsége meghalt, és a hadvezér is elesett.
8. A jó hadvezér bátran harcolva esik el.
9. A katonák egész nap harcoltak.
10. Az athéniak télen nem harcoltak.
11. Mikor történt ez?

| | |
|------------|----------------|
| τὸ μέγεθος | nagyság |
| τὸ πλῆθος | tömeg |
| τὸ φεῦδος | hazugság |
| τὸ τεῖχος | fal |
| τὸ σκεῦος | felszerelés |
| τὸ εἶδος | forma |
| τὸ φῦχος | hideg idő |
| τὸ μῖσος | gyűlölet |
| τὸ ἦθος | jellem |
| τὸ ἔθος | szokás |
| τὸ ἔτος | év |
| τὸ σκάφος | hajó |
| τὸ μέρος | rész |
| τὸ γένος | származás, faj |
| τὸ πάθος | szenvedés |
| τὸ ἄνθος | virág |
| τὸ κράνος | sisak |
| τὸ ὄρος | hegy(ség) |
| τὸ σκέλος | láb, comb |
| τὸ κέρδος | nyereség |
| τὸ τέλος | cél |
| τὸ ἴχνος | nyom |
| τὸ κράτος | erő |
| τὸ ξίφος | kard |
| τὸ ἔθνος | nép |

| | |
|---------------------|-------------------|
| μέχρι θανάτου | a halálig |
| μέχρι τοῦδε | eddig |
| ὁμοῦ τῷ χρυσίῳ | az aranypénzzel |
| περὶ Ποτειδαίαν | P. közelében |
| περὶ αὐτόν | maga körül |
| οἱ περὶ αὐτόν | a kísérete |
| λέγει περὶ τινος | beszél vkiről |
| περὶ τῶν πολεμίων | az ellenségtől |
| ἀγῶν περὶ τῆς ψυχῆς | élet-halál harc |
| περὶ τῆς νίκης | a győzelemről |
| περὶ ἐμοῦ | rólam |
| πλησίον τοῦ βωμοῦ | az oltárhoz közel |

33 Μακρότατος τῶν ιστορημένων πολέμων – A leghosszabb háború

Aristotelés tanítványa, a phaléroni Démétrios tíz évig állt Athén élén, bukása után pedig Alexandriába ment, a makedón hadvezérből egyiptomi királlyá lett Ptolemaios udvarába. Itt a király tanácsadójaként bábáskodott a könyvtár megszervezése körül. A könyvtárban működő tudósok régi és új szaktudományok kézikönyveinek sorát állították össze. A történetírás is felhasználta például a kronológiát, hiszen ennek segítségével rendszerezték a korábbi anyagot. Csak ezután írhatta meg Diodóros a maga negyven könyvnyi világkrónikáját, amelynek már a címe is árulkodó: *Történeti könyvtár*. Az eseményeket Diodóros a mitikus időktől Caesarig tárgyalta. Kompilációjának több mint a fele elveszett, a megmaradt rész mégis fontos, mert forrásait legalább tartalmukban megőrizte.

Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησι Πυθοδώρου Ῥωμαῖοι μὲν ὑπάτους κατέστησαν Τίτον Κοϊντίον καὶ Νίττον Μενήμιον, Ἡλεῖοι δ' ἤγαγον ὀλυμπιάδα ἐβδόμην πρὸς ταῖς ὀγδοήκοντα, καθ' ἣν ἐνίκα στάδιον Σώφρων Ἀμπρακιώτης. ἐπὶ δὲ τούτων ἐν τῇ Ῥώμῃ Σπόριος Μαίλιος ἐπιθέμενος τυραννίδι ἀνηρέθη. Ἀθηναῖοι δὲ περὶ Ποτίδαιαν νενικηκότες ἐπιφανεῖ μάχῃ, Καλλίου τοῦ στρατηγοῦ πεσόντος ἐν τῇ παρατάξει, στρατηγὸν ἕτερον ἐξέπεμψαν Φορμίωνα. οὗτος δὲ παραλαβὼν τὸ στρατόπεδον καὶ προσκαθήμενος τῇ πόλει τῶν Ποτιδαιατῶν συνεχεῖς προσβολὰς ἐποιεῖτο· ἀμυνομένων δὲ τῶν ἔνδον εὐρώστως ἐγένετο πολυχρόνιος πολιορκία. Θουκυδίδης δὲ ὁ Ἀθηναῖος τὴν ἱστορίαν ἐντεῦθεν ἀρξάμενος ἔγραφε τὸν γενόμενον πόλεμον Ἀθηναίοις πρὸς Λακεδαιμονίους τὸν ὀνομασθέντα Πελοποννησιακόν. οὗτος μὲν οὖν ὁ πόλεμος διέμεινεν ἐπὶ ἔτη εἴκοσι ἑπτὰ, ὁ δὲ Θουκυδίδης ἔτη δύο πρὸς τοῖς εἴκοσι γέγραφεν ἐν βίβλοις ὀκτώ, ὡς δὲ τινες διαιροῦσιν, ἑνέα.

Ἀθήνησι(ν) Athénban
 Ἀμπρακιώτης, ou ambrakiabeli
 ἢ βίβλος, ou könyv
 δύο πρὸς τοῖς εἴκοσι huszonkettő
 εἴκοσι ἑπτὰ huszonhét
 ἐνδον belül, bent
 ἐντεῦθεν innen; onnan
 ἐπὶ τούτων ezalatt
 εὐρώστος 2 erő
 οἱ Ἡλεῖοι, ων az élisiek
 ιστορημένος 3 megőrkített
 ὁ Καλλίας, ou Kallias
 κατὰ (+ acc.) -on, -en, -ön
 μακρότατος 3 leghosszabb
 νενικηκώς 3 győztes
 ὀκτώ nyolc

ἡ ὀλυμπιάς, ádos olympiai játékok
 ὀνομασθεῖς 3 (el)nevezett
 Πελοποννησιακός 3 peloponnésosi
 πολυχρόνιος 2 tartós, elhúzódo
 ἡ Ποτίδαια, as Pot(e)idaia
 ὁ Ποτιδαιάτης, ou pot(e)idaiai
 ἡ προσβολή, ἡs támadás
 ἡ Ῥώμη, ἡs Róma
 Ῥωμαῖος 3 római
 τὸ στάδιον, ou stadion(futás)
 τὸ στρατόπεδον, ou hadsereg; tábor
 ὡς δὲ τινες ahogy némelyek
 ἡ τυραννίς, ἰδος tyrannis (*törvénytelen uralom*)
 ὁ ὕπατος, ou consul
 ὁ Φορμίων, ωνος Phormión

– A gondoskodást, óvakodást kifejező igék után ὅπως (= hogy) vagy ὅπως μὴ (= hogy ne) kötőszó áll; a mellékmondat állítmánya jövő idejű.

I. Illesszen a mondatba participiumot a minta szerint!

Συμβουλευύ υμίν καίπερ νεώτερος (εἰμί). : ὦν

1. Οἱ στρατιῶται (διώκουσιν) οὐδένα τῶν πολεμίων ἐζώγησαν. 2. Ὁ στρατηγός ταῦτα (εἶπεν) ἀπῆλθεν. 3. Ὁ στρατιώτης (ἀπέρχεται) εἶπεν ταῦτα πρὸς τοὺς ἄλλους. 4. Οἱ στρατιῶται ἐμάχοντο ἅμα (ἐπορεύοντο) 5. Ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἦλθεν ὡς (δουλώσει).

II. Melyik szó illik a mondatba?

1. Ἦν δὲ τοῖς μὲν ὀφθαλμοῖς ἐπικούρημα τῆς χιόνοσ, εἴ τις μέλαν τι (ἔχων – ἔχον – ἐχόντων) πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἐπορεύετο.

2. Ἐμοὶ οὖν δοκεῖ οὐχ ὥρα εἶναι ἡμῖν καθεύδειν οὐδ' ἄμελεῖν ἡμῶν αὐτῶν (οὐδὲ – ἀλλὰ – μηδὲ) βουλευέσθαι, ὅ τι χρῆ ποιεῖν ἐκ τούτων.

3. Οἱ κακοὶ οἰκονόμοι ἀναλίσκουσιν οὐκ εἰς ἃ δεῖ μόνον, (ἀλλ' ὅμως – ἀλλὰ καὶ – μέντοι) εἰς ἃ βλάβη φέρει αὐτῶ καὶ τῶ οἴκῳ.

4. Ἐμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθόντες οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον, (ὅτι – ὅτε – ὅταν) Κῦρος οὔτε ἄλλον πέμπει (σημαίνοντα – σημανοῦντα – σημήναντα), ὅ τι χρῆ ποιεῖν, οὔτε αὐτὸς φαίνοιτο.

5. Ὑμεῖς δὲ μᾶλλον πιστεύετε τοῖς ὑμετέροις αὐτῶν ὀφθαλμοῖς (ἦ – ἦ – ἦ) τοῖς τούτου λόγοις.

III. Fordítsa görögre!

1. *Elfeledtem, hol születtem.* 2. *A háború után férjhez ment (γαμέομαι) a lányom.* 3. Ugyanaz a hadvezér győzte le őket. 4. Maga a hadvezér mondta, hogy ez a katona bátor. 5. Az athéni hadvezér katonái bátrabbak nálunk. 6. Nem te vagy az athéniak hadvezére, hanem ő. 7. A mi katonáink bátrak, a tieitek pedig gyávák. 8. Ez a hadvezér már nem a mi hadvezérünk. 9. Amilyen a hadvezér, olyanok a katonái. 10. *Mindenki tudja, hogy kicsodák.*

| | |
|-----------|--------------------|
| εὐήθης | becsületes, ostoba |
| συνήθης | (meg)szokott |
| δυσώδης | rossz szagú, bűdös |
| πλήρης | teli |
| ἐνδεής | nélkülöző |
| ἐγκρατής | erős |
| ἀφανής | nem látható |
| ἀφυής | alkalmatlan |
| ἀκριβής | pontos |
| ἀτερπής | kellemetlen |
| ἀσφαλής | biztonságos |
| ἀληθής | igaz |
| ἀσθενής | erőtlen |
| εὐπρεπής | szép külsejű |
| εὐειδής | jó alakú |
| εὐγενής | nemes származású |
| εὐτυχής | szerencsés |
| δυστυχής | szerencsétlen |
| ἐπιφανής | feltűnő |
| ἐπεικής | jószívű |
| εὐτελής | egyszerű |
| πολυτελής | fényűző |
| ψευδής | hamis |
| σαφής | világos |
| συνεχής | folymatos |

| | |
|-----------------|-----------------|
| πρὸ θυρῶν | a kapu(k) előtt |
| πρὸ τῶν σκηνῶν | a sátrak előtt |
| πρὸ τοῦ πολεμοῦ | a háború előtt |
| πρὸ τῆς μάχης | csata előtt |
| πρὸ πατρίδος | a hazáért |
| πρὸ τῆς πόλεως | a város előtt |
| πρὸς τὴν νῆσον | a sziget felé |
| πρὸς ἀλλήλους | egymáshoz |
| πρὸς αὐτόν | hozzá |
| πρὸς τῶ ποταμῶ | a folyónál |
| πρὸς ἀλλήλους | egymás ellen |
| πρὸς τούτοις | ezenkívül |

34 Κτῆμα ἐς αἰεὶ ξύγκειται – Örök időkre szóló értéknek írtam

Kétségtelen, hogy az athéni Thukydidés a legnagyobb történetírók egyike. A peloponnésosi háború történetét írta meg, amelyben Athén a Spárta vezette szövetséggel küzdött meg a Hellas fölötti hatalomért, és alulmaradt. A háborúban maga is részt vett, de egy kudarc után száműzték, és így kellő rálátással figyelhette a küzdelmet thrákiai birtokáról. A munkába, mint mondja, a háború kitérésékor kezdett bele, az eseményeket évek szerint adva elő. Mint a kortörténeti monográfiában mindig, művében sok beszéd van. Az egységes stílusú beszédek Thukydidés alkotásai, s többnyire beszédpárokat alkotnak, amelyek az ellentétes véleményeket összegezik egy-egy politikai vitában. Ily módon került el Thukydidés az egy nézőpontú elbeszélés buktatóit: a szofisták tanítványa volt.

Θουκυδίδης ἸΑθηναῖος ξυνέγραφε τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ ἸΑθηναίων, ὡς ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλους, ἀρξάμενος εὐθύς καθισταμένου¹ καὶ ἐλπίσας μέγαν τε ἔσθθαι² καὶ ἀξιολογώτατον τῶν προγεγενημένων, τεκμαιρόμενος ὅτι ἀκμάζοντές τε ἦσαν ἐς αὐτὸν ἀμφοτέροι παρασκευῆ τῇ πάσῃ καὶ τὸ ἄλλο ἸΕλληνικὸν ὄρων ξυριστάμενον πρὸς ἑκάτερος, τὸ μὲν εὐθύς, τὸ δὲ καὶ διανοούμενον. κίνησις γὰρ αὕτη μεγίστη δὴ τοῖς ἸΕλλησιν ἐγένετο καὶ μέρει τινὶ τῶν βαρβάρων, ὡς δὲ εἰπεῖν καὶ³ ἐπὶ πλείστον ἀνθρώπων. τὰ γὰρ πρὸ αὐτῶν καὶ τὰ ἔτι παλαιότερα σαφῶς μὲν εὐρεῖν διὰ χρόνου πλῆθος ἀδύνατα ἦν, ἐκ δὲ τεκμηρίων ὧν ἐπὶ μακρότατον σκοποῦντί μοι πιστεῦσαι ξυμβαίνει οὐ μεγάλα νομίζω γενέσθαι οὔτε κατὰ τοὺς πολέμους οὔτε ἐς τὰ ἄλλα.

¹sc. πολέμου ²a létige fut. infinitivusa ³sőt

ἀδύνατος 2 nem lehetséges
 ἀμφοτέρος 3 mindkettő (*együtt*)
 ἀξιόλογος 2 feljegyzésre méltó
 ἑκάτερος 3 mindkettő (*de külön*)
 πρὸς ἑκάτερος ehhez vagy ahhoz
 τὸ ἸΕλληνικόν, οὐ a götögség
 τὸ ἄλλο ἸΕλληνικόν a többi görög
 ἐπὶ μακρότατον a legmesszebbre (vissza)
 ἐς αὐτόν abba (ti. a háborúba)
 ἐς τὰ ἄλλα a többi dologban
 εὐθύς mindjárt
 κατὰ τοὺς πολέμους a háborúkat illetően

ἡ κίνησις, εως megrendítés; nyugtalanság
 μέρει τινὶ egy részének
 παλαιότερος 3 régebbi
 ἡ παρασκευῆ, ἡς előkészület
 οἱ Πελοποννήσιοι, ωn a peloponnésosiak
 προγεγενημένος 3 előző, korábbi
 πρὸς ἀλλήλους egymás ellen
 σαφῶς világosan
 τὰ ἔτι παλαιότερα a még régebbi dolgok
 τὰ πρὸ αὐτῶν az ezeket megelőző dolgok
 ὡς εἰπεῖν úgyszólván
 ὡς hogyan

– Alárendelt mellékmondatok helyett gyakran állnak melléknévi igenevek különböző „kötőszókkal”. Ezeket az igeneveket mellékmondattal fordítjuk. Participiummokkal álló „kötőszavak”: ὡς (hogy; *célhat.*); ἅτε (= mivel); ὡς (= abban a hiszemben); καίπερ (noha); ὥσπερ (mintha). Allhat participium a feltételes mondat előtagja helyett is.

I. Pótolja a kiesett magánhangzó! ὄτ' = ὅτε
 δ' , τ' , πάντι(...) ἄνδρα , παρ' , γ' ,
 κατ' , ἀλλ' , καθ' , ἴν' , ὑπ' , ἐπ'
 , μήθ' , ἄρ' ... , ὑφ' , ὥστ' , ἀνθ' ,
 μήτ' , μετ'

II. Fordítsa magyarral!

ἦκω ὡς ὑμᾶς :
 ὁ ποταμὸς διὰ μέσης τῆς πόλεως ῥεῖ :
 τί μοι ἀντί τούτων δώσεις ; :
 παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις νόμος ἦν :
 ὁ μῦς μικρὸς ἐστὶ πρὸς τὸν κύνα :
 μετὰ ταῦτα :
 πρὸ τῆς μάχης καὶ μετ' αὐτήν :
 ἀνὰ πᾶσαν τὴν ἡμέραν :
 Δημοσθένους κατὰ Φιλίππου λόγοι :

III. Melyik szó illik a mondatba?

- Ἐπεὶ δὲ φῶς ἐγένετο, (ἄγε – ἦγεν – ἦγαγον)
 ἕκαστος ὁ στρατηγὸς τὸν αὐτοῦ λόχον ἐπὶ κώμην.
- Kyros τὸν παράδεισον (ἐκκόπτει – ἐξέκοπτεν –
 ἐξέκοφεν) καὶ τὰ βασιλεία κατέκαυσε.
- Ὁ δὲ Κλέαρχος καταφεύγει εἰς τὸ ἑαυτοῦ στρα-
 τευμα, καὶ εὐθύς (παραγγέλλει – παρήγγελλε –
 παρήγγειλε) εἰς τὰ ὄπλα.
- Τὸν μὲν ἀμφὶ τὸν χειμῶνα χρόνον ὁ Kyros (διά-
 γει – διῆγεν – διήγαγεν) ἐν Βαβυλῶνι ἑπτὰ μῆνας·
 τὸν δὲ ἀμφὶ τὸ ἔαρ τρεῖς μῆνας ἐν Σούσοις.
- Καὶ ταύτη τῇ ἡμέρᾳ ἀφικνεῖται ὁ στρατηγὸς χρή-
 ματα (διδούς – δώσων – δούς) τῷ στρατεύματι.

IV. Fordítsa görögrel!

- Ki jön itt? 2. Hová (ποι) mégy? 3. Mit kell most
 csinálni? 4. Mit lehet tenni ilyen körülmények kö-
 zött? 5. Miféle küzdelemre készülődnek a szóno-
 kok? 6. Hová megy a hadvezér? 7. Ki mondta ezt?
 8. Miért mondta ezt a hadvezér? 9. Hány katona
 volt jelen (παρεῖναι)? 10. Honnan (πόθεν) jöttél?
 11. Odaadtad a zsoldot a katonáknak?

| | |
|-------------|---------------|
| ἡ οἴκησις | lakás |
| ἡ γένεσις | születés |
| ἡ δύναμις | képesség |
| ἡ πρόδοσις | előleg |
| ἡ ὑπόθεσις | feltevés |
| ἡ πρόληψις | elképzelés |
| ἡ δῆλωσις | megvilágítás |
| ἡ παράταξις | mellérendezés |
| ἡ ἔμφασις | bemutatás |
| ἡ κίνησις | mozdítás |
| ἡ σίτησις | étkezés |
| ἡ αἴσθησις | érzékelés |
| ἡ βούλησις | kívánság |
| ἡ τίμησις | kárpótlás |
| ἡ διόρθωσις | javítás |
| ἡ μάθησις | tanítás |
| ἡ διάβασις | átkelés |
| ἡ πρόκλησις | felszólítás |
| ἡ κτήσις | birtoklás |
| ἡ πράξις | tevés, tett |
| ἡ χρήσις | haszon |
| ἡ τάξις | hadrend |
| ἡ φύσις | természet |
| ἡ ὄψις | látás |
| ἡ πόσις | korty |

| | |
|-----------------|------------------|
| οἱ σὺν αὐτῷ | a vele lévők |
| σὺν πόνῳ | fáradtsággal |
| σὺν γέλῳτι | nevetve |
| ὑπὲρ δύναμιν | erőn felül |
| ὑπὲρ τῶν φίλων | a barátokért |
| ὑπὲρ σου | érted, miattad |
| ὑπὸ τὸ σπήλαιον | a barlangba |
| ὑπὸ φόβων | a félelem által |
| ὑπὸ θεῶν | az istenek által |
| οἱ ὑφ' αὐτῷ | az alárendeltjei |
| ὑφ' ὑμῶν | általatok |
| ὑφ' οὗ | aki által |
| ὡς βασιλέα | a királyhoz |
| ὡς ὑμᾶς | hozzátok |
| ὡς ἑαυτόν | magához |

35 Οὐδείς ὅστις οὐχ ἱστορίαν συγγράφει – Történetírók mindenütt

Jól mondta Hérakleitos, hogy a háború mindenek atyja, hisz a mostani háború óta is lám, hogy elszaporodtak a történetírók: mindenütt Thukydidésekbe, Hérodotosokba és Xenophónokba botlik az ember. Csakhogy ezek a mostaniak nem tudják, *hogyan kell történelmet írni* — állapítja meg Lukianos, és úgy dönt, segít. A jó tanácsnak, mondja, két feladata van: megmondja, mit tegyél, és mit kerülj. Ezután kíméletlenül mutatja be kortársain mindazt, amit kerülni kell. Ezek a rossz történetírók ugyanis, mondja, tehetségtelen utánczó: nem azt utánozzák, amit kell. (Utánczón itt az elődökkel való versengést és a példakép utánczását kell érteni, nem pedig a valóságét.) A csúfólódás után szavához híven tanácsokat is ad, mégpedig olyanokat, amelyeket a példaképek tanulmányozásából szűrt le.

Ἐτερος δὲ Θουκυδίδου ζηλωτῆς ἄκρος, οἷος εὖ μάλα τῷ ἀρχετύπῳ εἰκασμένος, καὶ τὴν ἀρχὴν ὡς ἐκείνος σὺν τῷ ἑαυτοῦ ὀνόματι ἤρξατο, χαριεστάτην ἀρχῶν ἀπασῶν καὶ θύμου τοῦ Ἀττικοῦ ἀποπνεύσαν. ὅρα γάρ· «Κρεπέρης Καλπουρνιανὸς Πομπηϊουπολίτης συνέγραφε τὸν πόλεμον τῶν Παρθυαίων¹ καὶ Ῥωμαίων, ὡς ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλους, ἀρξάμενος εὐθὺς συνισταμένου.» ὥστε μετὰ γε τοιαύτην ἀρχὴν τί ἂν σοι τὰ λοιπὰ² λέγοιμι – ὅποια ἐν Ἀρμενίᾳ ἐδημηγόρησεν τὸν Κερκυραῖον αὐτὸν ῥήτορα παραστησάμενος³, ἢ οἷον Νισιβηνοῖς⁴ λοιμὸν τοῖς μὴ τὰ Ῥωμαίων αἰρουμένοις ἐπήγαγεν παρὰ Θουκυδίδου χρησάμενος ὄλον ἄρδην πλὴν μόνου τοῦ Πελασγικοῦ καὶ τῶν τειχῶν τῶν μακρῶν, ἐν οἷς οἱ τότε λοιμώξαντες ὤκησαν; τὰ δ' ἄλλα καὶ ἀπὸ Αἰθιοπίας ἤρξατο, ὡς τότε, καὶ ἐς Αἴγυπτον κατέβη καὶ ἐς τὴν βασιλείῳ γῆν τὴν πολλήν⁵, καὶ ἐν ἐκείνῃ γε ἔμεινεν εὖ ποιῶν. ἐγὼ γοῦν θάπτοντα ἔτι αὐτὸν καταλιπὼν τοὺς ἀθλοῦς Ἀθηναίους ἐν Νισίβι ἀπῆλθον ἀκριβῶς εἰδῶς καὶ ὅσα ἀπελθόντος⁶ ἔρειν ἔμελλεν.

¹οἱ Παρθυαῖοι pártusok ²a többit ³színre léptetve ⁴Νισιβηνὸς Nisibis lakosa ⁵a perzsa király birodalmának nagy részére ⁶sc. ἐμοῦ

ἄθλιος 3 szerencsétlen
ἀκριβῶς εἰδῶς pontosan tudva
ἄκρος 3 szélsőséges
ἄρδην egészen, teljesen
τὸ ἀρχέτυπον, ου az eredeti
ἢ γῆ, γῆς föld; ország
ἐγὼ γοῦν én bizony
τὸ θύμον, ου kakukkfű(vel és mézzel kevert ital, az attikai szegények csemegéje)
εἰκασμένος 3 hasonló (+ dat.)
εὖ μάλα teljesen
ὁ ζηλωτής, οὔ utánczó
ὁ λοιμός, οὔ járvány
οἷος 3 milyen
ὅποῖος 3 milyen

ὅρα γάρ figyeld csak
παρά (+ gen.) -tól, -től
Πελασγικός 3 pelazg
τὸ Πελασγικόν az Akropolis falai
πλὴν (+ gen.) kivéve
τὰ ἄλλα egyébként
τὰ Ῥωμαίων a rómaiak ügye
τὸ τεῖχος, ους fal
τὰ μακρὰ τεῖχη (*Athént a kikötővel összekötő*)
 hosszú falak
τί ἂν λέγοιμι miért mondanám el
τότε akkor
οἱ τότε az akkori (emberek)
χαριεστάτος 3 legbájosabb
ὥστε „no mármmost”

I. Melyik a kakukktojás, és miért?

λοιπόν – ἀγγεῖλαν – ἐλπίσαν – βαλόν

II. Párosítsa a megadott szavakat a magyar jelentésükkel!

- | | |
|---------------------------|----------------|
| (a) földrajz | (1) μισογύνης |
| (b) dárdavivő | (2) σύνδουλος |
| (c) rabszolgatárs | (3) προδότης |
| (d) gyermekvezető; nevelő | (4) δορυφόρος |
| (e) tengeri csata | (5) αὐτόγραφος |
| (f) nőgyűlölő | (6) παιδαγωγός |
| (g) saját kezűleg írott | (7) νομοθέτης |
| (h) áruló | (8) γεωγραφία |
| (i) törvényhozó | (9) ναυμαχία |

III. Fordítsa le többféleképpen a szerkezeteket!

1. ἀποθανόντος τοῦ βασιλέως
2. ἀποροῦντος τοῦ στρατηγοῦ
3. τούτων ἀγγελθέντων
4. τοῦ στρατεύματος νενικημένου
5. πείθοντος τοῦ Θεμιστοκλέους
6. στρατηγοῦντος τοῦ Κίμωνος
7. τοῦ ἐπιγενομένου χειμῶνος

IV. Fordítsa görögre!

1. Nem tudom, mikor halt meg a hadvezér. 2. Nem tudom, vajon ezek a katonák spártaiak vagy athéniaiak (πότερον – ἤ). 3. Úgy tűnt, egy katona sem tudja, hol a hadvezér. 4. A hadvezér tudja, hogy a katonái bátrak. 5. Elmondta neked, hogy milyen úton jöttek? 6. A katonák megkérdezték, vajon kapnak zsoldot, vagy nem. 7. A hírnök azt mondta, nem tudja, hol van a hadvezér. 8. A követek jelentették a királynak, miért jöttek. 9. Azt mondta, hogy még nem hallotta őt énekelni.

| | |
|--------------|-------------|
| ἡδύς 3 | kellemes |
| θρασύς 3 | vakmerő |
| βαρύς 3 | nehéz |
| γλυκύς 3 | édes |
| δασύς 3 | szőrös |
| βραχύς 3 | rövid |
| ὁ/ἡ σῦς | disznó |
| ὁ ἰχθύς | hal |
| ἡ πίτυς | fenyő |
| ἡ ἰσχύς | erő |
| ἡ ὄφρυς | szemöldök |
| τὸ ἄστυ | város |
| ὁ πῆχυς | könyök |
| ὁ βασιλεύς | király |
| ὁ ἱερεύς | pap |
| ὁ γονεύς | szülő |
| ὁ ἵππεύς | lovas |
| ὁ γραφεύς | írnok |
| ὁ συγγραφεύς | történetíró |
| ὁ γραμματεύς | jegyző |
| ὁ ἑρμηνεύς | tolmács |
| ὁ φαρμακεύς | méregkeverő |
| ὁ φονεύς | gyilkos |
| ὁ νομεύς | pásztor |
| ὁ γναφεύς | ványoló |

ἄμφι ἄγορὰν πλήθουσιν
 ἀνὰ πᾶσαν τὴν ἡμέραν
 ἀνὰ πᾶσαν τὴν Αἰγύπτου
 ὀδόντα ἀντι ὀδόντος
 ἀντι πολέμου εἰρήνη
 ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου
 ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας
 δι' εἰσόδων
 εἰς γυναῖκας ἐμπίπτει
 εἰς τοὺς δισχιλίους
 ἔμπροσθεν τοῦ βουλευτηρίου
 ἐν (ταῖς) σπονδαῖς
 ἐν δέκα ἡμέραις

36 Μετὰ δὲ ταῦτα – Ezt követően

Xenophón Thukydidés utolsó mondatához kapcsolta *Görög történetét*, a *Hellénikát*. Thukydidés műve ugyanis a háború huszadik évében megszakad, noha a műből kiderül, hogy Thukydidés megérte a Spártával kötött megalázó békét, és megértette, hogy a vereség az athéni birodalom végét jelenti. Idővel azonban a korábban lényegesnek tűnő dolgok mellékessé, a mellékeseknek látszók pedig jelentősekké váltak, ezért valószínű, hogy átírta a korábban megírt részeket. Nem Xenophón volt az egyetlen, aki Thukydidés nyomába lépett, hiszen Theopompos *Hellénikája* is az ő művét folytatta, és papíruszon előkerültek egy harmadik folytatató töredékei is. A történetíró előd munkájának folytatása, a folyamatos történetre való törekvés a görög történetírás egyik sajátossága.

Μετὰ δὲ ταῦτα οὐ πολλαῖς ἡμέραις ὕστερον ἦλθεν ἐξ Ἀθηνῶν Θυμοχάρης ἔχων ναῦς ὀλίγας· καὶ εὐθὺς ἐναυμάχησαν αὐτῆς Λακεδαιμόνιοι καὶ Ἀθηναῖοι, ἐνίκησαν δὲ Λακεδαιμόνιοι ἡγουμένου Ἀγησανδρίδου. μετ' ὀλίγον δὲ τούτων Δωριεὺς ὁ Διαγόρου ἐκ Ῥόδου εἰς Ἑλλάσποντον εἰσέπλει ἀρχομένου χειμῶνος τέτταρσι καὶ δέκα ναυσὶν ἅμα ἡμέρα. κατιδὼν δὲ ὁ τῶν Ἀθηναίων ἡμεροσκόπος ἐσήμηνε τοῖς στρατηγοῖς. οἱ δὲ ἀνηγάγοντο ἐπ' αὐτὸν εἴκοσι ναυσίν, ἃς ὁ Δωριεὺς φυγῶν πρὸς τὴν γῆν ἀνεβίβαζε τὰς αὐτοῦ τριήρεις, ὡς ἦνοιγε, περὶ τὸ Ῥοίτειον. ἐγγὺς δὲ γενομένων τῶν Ἀθηναίων ἐμάχοντο ἀπὸ τε τῶν νεῶν καὶ τῆς γῆς μέχρι οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέπλευσαν εἰς Μάδυτον πρὸς τὸ ἄλλο στρατόπεδον οὐδὲν πράξαντες. Μίνδαρος δὲ κατιδὼν τὴν μάχην ἐν Ἰλίῳ θύων τῇ Ἀθηνᾶ, ἐβοήθει ἐπὶ τὴν θάλατταν, καὶ καθελκύσας τὰς ἑαυτοῦ τριήρεις ἀπέπλει, ὅπως ἀναλάβοι τὰς μετὰ Δωριεῶς.

ἅμα ἡμέρα kora reggel
 ἀπὸ τῶν νεῶν a hajókról
 ἀπὸ τῆς γῆς a partról
 αὐθις ismét
 ἐγγὺς közel, közelbe(n)
 εἰς Ἑλλάσποντον a Hellésponos felé
 ἐκ Ῥόδου Rhodosról
 ἐν Ἰλίῳ Ilionban (= *Trójában*)
 ἐπ' αὐτόν ellene
 ἐπὶ τὴν θάλατταν a tenger felé
 ὁ ἡμεροσκόπος, ou nappali őrszem
 μετὰ ταῦτα ezután
 μετ' ὀλίγον τούτων kevéssel ezután

μετὰ Δωριεῶς Dórieusszal
 αἱ μετὰ Δωριεῶς Dórieus triérései
 μέχρι amíg
 ἡ ναῦς, νεώς hajó
 ὀλίγος 3 kevés
 ὅπως hogy
 περὶ (+ acc.) körül, közelében
 πρὸς τὴν γῆν a szárazföld felé
 Ῥοίτειον, ου (*település Trója közelében*)
 τέτταρσι καὶ δέκα ναυσίν 14 hajóval
 ἡ τριήρης, ους triérés (*hadihajó*)
 ὁ χειμῶν, ὦνος viharos idő; tél

– A „katonákat”, „hajókat” és hasonlókat jelentő szavak mellett álló ἄγων, ἔχων, φέρων participiumok fordíthatók így is: -val/-vel (katonákkal, hajókkal stb.).

I. Képezze az igealakokat!

λείπω ao. ind. A. pl. 2. :
 στέλλω ao. coni. M. sg. 2. :
 δίδωμι praet. ipf. ind. A. pl. 3. :
 παιδεύω ao. ind. P. pl. 2. :
 εἰμί (lenni) pr. ipf. pl. 2. :

II. Mondja görögül!

Σόκρατες és a pásztorok ellen :
 a király városairól :
 apám anyjának a lányát :
 Korinthos polgárainak disznai :
 a Μύζσάκ ajándékai :

III. Melyik szó illik a mondatba?

1. Ὁ δ' Ἀγησίλαος (μετὰ – διὰ – ἀντί) τοῦ ἐπὶ Καρίαν ἰέναι εὐθὺς τάναντία ἀποστρέφας ἐπὶ Φρυγίας ἐπορεύετο.
2. Οἱ Ἀθηναῖοι Φοῖνιξι καὶ Κίλιξιν ἐναυμάχησαν καὶ ἐπεζομάχησαν ἄμα, καὶ νικήσαντες ἀμφοτέρα ἀπεχώρησαν (εἰς – ἐπ' – ἐν) οἴκου.
3. Ὅποσοι τῶν (κατὰ – ἀμφὶ – ὑπὲρ) βασιλέα ἀπέθνησκον ἐν τῇ μάχῃ, Κτησίας λέγει· παρ' ἐκείνω γὰρ ἦν.
4. Ἔρχονται παρὰ (βασιλέα – βασιλέως – βασιλεῖ) καὶ Τισσαφέρνους κήρυκες.
5. Ἡμεῖς γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἤλθομεν εἰς τὸν πόλεμον τὸν (ἀντί – εἰς – πρὸς) Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς συμμάχους ἔχοντες τριήρεις τὰς μὲν ἐν θαλάττῃ τὰς δ' ἐν τοῖς νεωρίοις οὐκ (ἐλάττονες – ἐλάττους – ἐλαττόνων) τριακοσίων.

IV. Fordítsa görögre!

1. *Mit tud az öregúr?* (γερόντιον) *Sokat, de nem azt, amit mi.*
2. *Azt mondják, hogy a katonák három nappal később érkeztek meg.*
3. *Ma azt írtam haza, hogy egészséges vagyok* (ὕγιαίνω).
4. *Mi is szerettük és szeretjük a könyveket – mondja –, de figyelmünket most már az élet és a lélek felé fordítjuk* (τὸν νοῦν προσέχω).
5. *Időnk kevés, és ma nem olvashatunk annyit, amennyit óhajtanánk.*
6. *Mit lehet itt tenni?*
7. *Olvasztam őt, és szereti.*
8. *Megérkeztem a zárt* (κατακεκλεισμένος 3) *kapu elé.*
9. *Miért mosolyogsz?* (μειδιάω)
10. *A tanár boldogan* (ἄσμενος 3) *mosolyog.*
11. *Nem tudják, hogy ki vagyok, és milyen nyelvet hallanak.*

| | |
|----------|-----------|
| ἡ κλείς | retesz |
| ἡ γραῦς | szípirtyó |
| ὁ βουῦς | ökör |
| ἡ ναῦς | hajó |
| ἡ χεῖρ | kéz |
| τὸ δόρυ | dárda |
| ἡ θρίξ | hajszál |
| τὸ ὄναρ | álom |
| τὸ γόνυ | térd |
| ἡ γυνή | asszony |
| ὁ Ζεὺς | Zeus |
| ὁ ἡ κύων | kutya |
| τὸ πῦρ | tűz |
| ἡ οἶς | juh |
| ἡ Ἴώ | Ió |

ἀναβὰς ἐφ' ἵππον
 ἐκ πολλῶν τόπων
 ἐπὶ τῶν τριάκοντα
 ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις
 καθ' ἐκάστην ἡμέραν
 κατὰ τοὺς Ἡρακλείδας
 μετὰ κινδύνων
 ἡ αἰτία, παρ' ἦν
 περὶ τῆς εἰρήνης
 πρὸς θάνατον
 πρὸς τοὺς Ἀθηναίους
 ὑπὲρ συναλλαγμάτων
 οἱ ὑπὸ τοῖς Ἀθηναίοις
 ὑπὸ δαιμόνων
 ὑπὸ τοῦ ὄρνιθος

37 Tò διαφηρίζεσθαι – A bírósági szavazás

Aristotelés szellemi műhelyének terméke *Az athéni állam*. Ez az alkotmányleírás aprólékosan ismerteti az athéni bíróságok működését. Ezekből teljességgel hiányoztak a jogászok, így közvédat is csak magánember emelhetett. Az esküdtbíróságokat a per napján sorsolták a héliastések közül, akik a 30 évnél idősebb polgárokból évente kisorsolt bírák voltak. A bírák száma a vád jellegétől függött, s a perben mindkét fél önmagát képviselte. Jogi tanácsot a *logographos* adhatott (ha valaki igényelte és megfizette), de ő elsősorban hivatásos beszédíró volt. A megrendelt pörbeszédet az ügyfél megtanulta, és maga adta elő. Az ügyek jelentős része közvédon alapuló politikai per volt. A siker, sokszor élet vagy halál a meggyőző erő múlt, hisz a szavazókorongokat jogilag képzetlenek tartották kezükben.

Εἰσὶ δὲ ἀμφορεῖς δύο κείμενοι ἐν τῷ δικαστηρίῳ, ὁ μὲν χαλκοῦς, ὁ δὲ ξύλινος, διαιρετοὶ ὅπως μὴ λάθῃ ὑποβάλλων¹ τις ψήφους, εἰς οὓς ψηφίζονται οἱ δικασταί, ὁ μὲν χαλκοῦς κύριος, ὁ δὲ ξύλινος ἄκυρος, ἔχων ὁ χαλκοῦς ἐπίθημα διερρινημένον, ὥστ' αὐτὴν μόνην χωρεῖν τὴν ψῆφον², ἵνα μὴ δύο ὁ αὐτὸς ἐμβάλλῃ. ἐπειδὴν δὲ διαφηρίζεσθαι μέλλωσιν οἱ δικασταί, ὁ κῆρυξ³ ἀγορεύει πρῶτον, ἃν ἐπισκῆπτωνται οἱ ἀντίδικοι ταῖς μαρτυρίαῖς⁴. οὐ γὰρ ἔστιν ἐπισκῆψασθαι, ὅταν ἄρξωνται διαφηρίζεσθαι. ἔπειτα πάλιν ἀνακηρύττει «ἢ τετροπημένῃ τοῦ πρότερον λέγοντος, ἢ δὲ πλήρης τοῦ ὕστερον λέγοντος.» ὁ δὲ δικαστὴς λαβόμενος ἐκ τοῦ λυχνεῖου τὰς ψήφους, πιέζων τὸν αὐλίσκον τῆς ψήφου καὶ οὐ δεικνύων τοῖς ἀγωνιζομένοις οὔτε τὸ τετροπημένον οὔτε τὸ πλήρες, ἐμβάλλει τὴν μὲν κυρίαν εἰς τὸν χαλκοῦν ἀμφορέα, τὴν δὲ ἄκυρον εἰς τὸν ξύλινον.

¹hogy titkon ne dobhasson be ²„így kizárólag egy szavazókorong fér be” ³(bírósági) kikiáltó
⁴vajon kívánnak-e vádat emelni hamis tanúzásért

οἱ ἀγωνιζόμενοι, ων a pereskedők
 ὁ αὐτός ugyanaz a személy
 ἄκυρος 2 érvénytelen
 ὁ ἀμφορεῦς, έως öblös edény, amphora
 ὁ ἀντίδικος, ου peres fél
 ὁ αὐλίσκος, ου „csapocska” (a korong átfúrt vagy tömör tengelye)
 διαιρετός 3 elkülönített
 διερρινημένος 3 átfúrt
 τὸ δικαστήριον, ου bíróság
 ὁ δικαστής, οὐ bíró
 τὸ ἐπίθημα, ατος fedél
 ἵνα μὴ hogy ne; nehogy
 κείμενος 3 elhelyezett, odatett
 ὁ κῆρυξ, υκος kikiáltó; hírnök
 κύριος 3 érvényes

τὸ λυχνεῖον, ου korongtartó
 ἢ μαρτυρία, ας tanúvallomás
 ξύλινος 3 fa-, fából való
 ὁ μὲν .. ὁ δὲ az egyik ... a másik
 ὅπως μὴ hogy ne; nehogy
 ὅταν ha; amikor (csak)
 οὐκ ἔστιν nem lehet
 πλήρης 2 telj; tömör (átfúratlan)
 πρότερον előbb, korábban
 ὁ πρότερον λέγων a vádló
 τετροπημένος 3 átfúrt
 ἢ τετροπημένη az átfúrt ψῆφος
 ὁ ὕστερον λέγων a vádlott
 ἢ ψῆφος, ου szavazókorong
 ὥστε úgyhogy

– A perfectum egy cselekvés következményeként fennálló állapotot fejez ki.

I. Határozza meg a következő alakokat! Példa:

κελεύει : κελεύω = parancsolok pr. ipf. ind. A. sg. 3

μετεπέμφατο :

καταλαβείν :

κεκμηκότες :

κατειλημμένοι :

ηύξηθη :

ἐκβήση :

II. Párosítsa a kifejezéseket!

- | | |
|-----------------------------|-----------------------------|
| (a) törvényhozó | (1) εἰς νόσον ἐμπίπτει |
| (b) az öröksége | (2) ὁ θεὸς τὸν νόμον |
| (c) megtalálni az igazságot | (3) εἰς τὸν Ἀδρίαν πλεῖ |
| (d) a közelben lakók | (4) εὐρεῖν τὴν ἀλήθειαν |
| (f) az Adrián hajózik | (5) ἃ ὁ πατὴρ αὐτῷ κατέλιπε |
| (g) megbetegszik | (6) οἱ ἐγγυὲς οἰκοῦντες |

III. Melyik szó illik a mondatba?

- Τὶ μένομεν; Ἡ οὐκ ἐπιστάμεθα ὅτι βασιλεὺς ἡμᾶς ἀπολέσαι ἂν περὶ παντὸς ποιήσαιτο, (ὥστε – ἵνα – ὅπως μὴ) καὶ τοῖς ἄλλοις Ἑλληνισι φόβος εἶη ἐπὶ βασιλέα μέγαν στρατεύειν.
- Ἦν δὲ, (ὅτι – ὅτε – ἅτε) ἐτελεύτα, ἀμφὶ τὰ πενήκοντα ἔτη.
- Ἔμοι οὖν δοκεῖ οὐχ ὥρα εἶναι ἡμῖν καθεύδειν (μηδ' – καὶ – οὐδ' – ἀλλ') ἀμελεῖν ἡμῶν αὐτῶν.
- Καὶ ὅστις τε ὑμῶν τοὺς οἰκείους ἐπιθυμεῖ ἰδεῖν, μεμνήσθω (ἄνθρωπος ἀγαθός – ἄνδρα ἀγαθὸν – ἄνδρὸς ἀγαθοῦ) εἶναι.
- Οἱ μὲν στρατιῶται προσεδόκων τὸν Χειρίσοφον ἄγοντά τι [sc. μισθὸν] σφίσιν (ἦκοντα – ἦκειν – ἦκει). ὁ δ' ἦγεν οὐδέν.

IV. Fordítsa görögre!

- A görögök sok istent tiszteltek.
- Azt kívánja, hogy beszéljek az édesapámról.
- Az igazságosság a királyok dísze.
- A Nílusban sok krokodil van.
- Haspók. (= A gyomrának szolgál.)
- Az öregeknek kevés foguk van.
- Diogenész, mikor megkérdezték tőle, hogy mit csinál, azt mondta: Embert keresek.
- Csalódottan (σφάλλομαι) halt meg.
- Hol a lovam?
- Mit csinálok, mit csinálok? Fürödni akarok!
- A bölcsek szerint a sok nevetés az ostobaság bizonyítéka.

τεταγμένος 3
 τετρυπημένος 3
 πεπλασμένος 3
 πεπαιδευμένος 3
 ιστορημένος 3
 ἀπολελειμμένος 3
 ἐκκεκαλυμμένος 3
 κατακεκριμένος 3
 προγεγενημένος 3
 διερρινημένος 3
 ἐξειλεγμένος 3
 εἰκασμένος 3
 προσηγγελμένος 3
 ὄρωρυγμένος 3
 συνερρηκώς 3
 τετελευτηκώς 3
 μεμαθηκώς 3
 ἀκηκώς 3
 εἰδώς 3
 ἐγνωκώς 3
 εὐρηκώς 3
 εἰωθώς 3
 τετακώς 3
 ἔστηκώς 3
 ἔωρακώς 3
 πεφηνώς 3
 μεμηνώς 3
 κεκραγώς 3
 τεθνηκώς 3
 τεθνεώς 3

| | |
|-------------|----------|
| λελυκέναι | λελύσθαι |
| λέλυκα | λέλυμαι |
| λέλυκας | λέλυσαι |
| λέλυκε(ν) | λέλυται |
| λελύκαμεν | λελύμεθα |
| λελύκατε | λέλυσθε |
| λελύκασι(ν) | λέλυνται |

38 Eὐθέως παραχρήμα ἀποθνήσκει – A végzetes bájjal

A peloponnésosi háború huszadik évében az oligarchák megdöntötték Athénban a demokráciát. Őket támogatta Antiphón is, sőt az egész ügyet ő készítette elő, s így az oligarchák könnyen jutottak hatalomhoz. Antiphónt ugyanis egyetlen kortársa sem előzte meg kiválóságban: éppoly páratlan képességgel tudott valamit végiggondolni, mint gondolatait kifejtteni. Az oligarchák bukása után Antiphónt bevádolták, elítélték és kivégezték. Védőbeszédét, amely elveszett, az ókorban a legjobb törvényszéki beszédnek tartották. Antiphón mindazonáltal saját elhatározásából sohasem lépett a nép elé, mert a tömeg előítéllettel hallgatta a képzett szónokokat — éppen rétorikai képzettségük miatt. Ezért mintabeszédeket írt, illetve logographosként mások számára készített beszédeket, megrendelésre.

Ἡ δὲ παλλακὴ τοῦ Φιλόνεω τὴν σπονδὴν ἅμα ἐγχεύουσα ἐκείνοις εὐχομένοις ἃ οὐκ ἔμελλε τελεῖσθαι¹, ὧ ἄνδρες, ἐνέχει τὸ φάρμακον. Καὶ ἅμα οἰομένη δεξιὸν ποιεῖν πλεον δίδωσι τῷ Φιλόνεω, ἴσως ὡς, εἰ δοίη² πλεον, μᾶλλον φιλησομένη ὑπὸ τοῦ Φιλόνεω· οὐπω γὰρ ἦδει ὑπὸ τῆς μητριᾶς τῆς ἐμῆς ἐξαπατωμένη, πρὶν ἐν τῷ κακῷ ἦδη ἦν· τῷ δὲ πατρὶ τῷ ἡμετέρῳ ἔλασσον ἐνέχει. Καὶ ἐκεῖνοι ἐπειδὴ ἀπέσπεισαν³, τὸν ἑαυτῶν φονέα μεταχειριζόμενοι ἐκπίνουσιν ὑστάτην πόσιν. Ὁ μὲν οὖν Φιλόνεως εὐθέως παραχρήμα ἀποθνήσκει, ὁ δὲ πατήρ ὁ ἡμέτερος εἰς νόσον ἐπίπτει, ἐξ ἧς καὶ ἀπώλετο εἰκοσταῖος. Ἄνθ' ὧν ἡ μὲν διακονήσασα καὶ χειρουργήσασα ἔχει τὰ ἐπιχειρα ὧν ἀξία ἦν, οὐδὲν αἰτία οὖσα – τῷ γὰρ δημοκοίνῳ τροχισθεῖσα παρεδόθη⁴ –, ἡ δ' αἰτία τε ἦδη καὶ ἐνθυμηθεῖσα ἔξει⁵, ἐὰν ὑμεῖς τε καὶ οἱ θεοὶ θέλωσιν.

¹(olyanokat), amelyek nem teljesedhettek be
⁴átadatott

²ha ad ³miután elvégezték az italáldozatot

⁵(sc. *elnyeri büntetését*)

αἴτιος 3 okozó, bűnös
ἀντί (+ gen.) helyett; -ért; miatt
ἀνθ' ὧν ezekért (= *büntetésül*)
δεξιός 3 jobb oldali; kedvező
ὁ δημόκοινος, ου hóhér
εἰκοσταῖος 3 „a huszadik napon”
ἔλασσον kevesebbet
ἐμός 3 enyémm
τὰ ἐπιχειρα, ων bér, díj; büntetés
εὐθέως azonnal, mindjárt
ἡμέτερος 3 miénk
ἴσως talán, valószínűleg
ἐν τῷ κακῷ szerencsétlenségben
μᾶλλον még inkább

ἡ μητριᾶ, ἄς mostoha(anya)
ἡ νόσος, ου betegség
οὐδὲν semennyire sem
οὐπω egyáltalán nem
ἡ παλλακὴ ἧς ágyas
παραχρήμα abban a pillanatban
ὁ πατήρ, πατρός apa
ἡ πόσις, εως korty
πρὶν mielőtt; míg ... nem
ἡ σπονδὴ, ἧς italáldozat
ὑστάτος 3 legutolsó
τὸ φάρμακον, ου mérreg
ὁ Φιλόνεως, εω Philoneós
ὁ φονεύς, εως gyilkos

– Ha a μέλλω ige ragozott alakjai mellett infinitivus áll, akkor az ige azt fejezi ki, hogy a főnévi igenévbe foglalt cselekvés hamarosan bekövetkezik. Fordítása: azon van, hogy; készül; már-már; a végzet rendelése az, hogy

I. Mennyi? ὀγδοήκοντα : nyolcvan

| | |
|----------------------|--------------|
| δέκα | ὀκτώ |
| εἴκοσι | χιλίοι |
| τέτταρες | δισχίλιοι |
| δύο | μία |
| έννέα | ὀκτωκαίδεκα |
| τέτταρες καὶ δέκα | πεντεκαίδεκα |
| εἶς | ὀγδοήκοντα |
| δύο πρὸς τοῖς εἴκοσι | πεντήκοντα |
| εἴκοσι ἑπτά | τριακοντα |
| ένδεκα | δώδεκα |
| πέντε | ἑξακισχίλιοι |
| έννεακαίδεκα | ἑπτά |

II. Melyik szó illik a mondatba?

- Ἄλλὰ δίδωμί σοι, ἔφη ὁ Χειρίσοφος, (ἐκότερον – ἀμφοότερον – ὀπότερον) βούλει ἐλέσθαι.
- Ὡς δὲ εἶδον οἱ Ἑλληγνες ἐγγύς τε (ὄντες – εἶναι – ὄντας) τοὺς πολεμίους καὶ παρατεταγμένους ἐπῆσαν πολὺ προθυμότερον ἢ πρόσθεν.
- Ἐγὼ μὲν, ὦ ἄνδρες, ἦδη ὑμᾶς ἐπαινῶ· ὅπως δὲ καὶ ὑμεῖς ἐμὲ ἐπαινέσετε (ἐμοὶ – ἐμοῦ – ἐμὲ) μελήσει, ἢ μηκέτι με Κῦρον νομίζετε.
- Ὁ Κῦρος διὰ τὸ φιλομαθῆς (ἐστί – εἶναι – ἦν) πολλὰ μὲν αὐτὸς αἰεὶ τοὺς παρόντας ἀνηρώτα, πῶς ἔχοντα τυγχάνοι, καὶ ὅσα αὐτὸς ὑπ' ἄλλων ἐρωτῶτο.
- Ἐγὼ (σε – σου – σοι) τὰ τε χωρία ἀποδώσω καὶ τᾶλλα ἃ ὑπεσχόμην.

III. Fordítsa görögre!

- A spártaiak hadvezért küldtek Korinthosba, hogy ő vezesse a korinthosiat.
- A hadvezér azért jött, hogy békét kössön (ποιεῖν).
- Gyorsabban jár (προτρέχω+ gen.) a nyelved, mint az eszed.
- A hadvezér elküldött néhány katonát, hogy temessék el a halottakat.
- Azért jöttem, hogy megkérdezzem a hadvezért, hol van a spártaiak tábor.
- Gyereknak lenni jó.
- A hadvezér hátrahagyott néhány katonát a tábor őrizetére.
- Két fia ott esett el, a harctéren.
- Nem nagy (ἀξιόλογος 2) költő, de azért költő.
- Éjszaka ma is veszedelmes (ἐπικινδυνεύομαι) itt járkalni.

| ε | ο | ∅ |
|----------|-----------|----------|
| λειπ- | λε-λοιπ- | λιπ- |
| πειθ- | πε-ποιθ- | πισ-τός |
| εἶδ- | οἶδ- | ἰδ- |
| ἔλευσ- | -ηλ(ο)υθ- | ἐλ(υ)θ- |
| φευγ- | | φυγ- |
| χε(υ)- | χο-ή | χυ- |
| ῥε- | ῥο-ή | ῥυ- |
| στρεφ- | ἐ-στροφ- | στραφ- |
| τρεφ- | τε-τροφ- | τραφ- |
| φθερ- | φθορ-ά | φθαρ- |
| βέλ-ος | βολ-ή | βαλ-βλη- |
| στελ- | στόλ-ος | σταλ- |
| -κτεν- | -ε-κτον- | κταν- |
| πει-σ- | πε-πονθ- | πα-σ- |
| πελ- | πόλ-ος | πλ- |
| -τερ- | -τορ- | -τρ- |
| ἐχ-, ἔξ- | σχ- | ἔξ-οχ-ος |
| πετ- | ποτ-ή | πτ- |
| ἐπ- | | -σπ- |
| τι-θη- | θω-μός | θε- |
| ἰ-στη- | | στα- |
| φη- | φω-νή | φα- |
| δι-δω- | | δο- |
| λη(β)- | | λαβ- |
| θῦ- | | θυ- |
| -νῦ- | | -νυ- |

| pr. pf. A. | M.-P. |
|-------------|--------------|
| κέκοφα | ἦγμαι |
| κέκοφας | ἦξαι |
| κέκοφε(ν) | ἦχται |
| κεκόφασμεν | ἦγμεθα |
| κεκόφατε | ἦχθε |
| κεκόφασι(ν) | ἦγμένοι εἰσί |

39 ῥᾶον τοὺς ὀδόντας ἀριθμῆσαι – Több ujja van, mint foga

Stilizáltan egyszerű attikai nyelven írt a metoikos Lysias, aki fiatalon kiköltözött Thurioiba, s ott állítólag a szicíliai Teisias-tól tanult szónokolni. Amikor Thurioiban az oligarchák kerültek hatalomra, a demokrata Lysias visszatért Athénba, ahol a családnak jól menő fegyverkészítő műhelye volt. A harmincak épp azért akarták megölni őt és fivérét, hogy vagyonukat megszerezzék. Fivérét kivégezték, Lysias Megarába szökött. A zsarnokok megbuktatása után egyiküket bevádolta testvére meggyilkolásáért. Mint metoikos nem vehetett részt a közéletben, ezért logographos lett. Egyszer egy beszédét tanulgató ügyfél reklamált nála, hogy a beszéd ugyan elsőre lenyűgözőnek tűnt, de ahányszor újraolvassa, egyre laposabb; mire Lysias, mosolyogva: Hát nem csak egyszer fogod elmondani a bírák előtt?

Ἄλλὰ γὰρ, ὦ ἄνδρες δικασταί, οὐκ εἰς ἐμὲ μόνον τοιοῦτός ἐστιν, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἅπαντας τοὺς αὐτῶ κεχρημένους. οὐχ οἱ μὲν κάπηλοι οἱ ἐγγὺς οἰκοῦντες, παρ' ὧν προδόσεις λαμβάνων οὐκ ἀποδίδωσι, δικάζονται αὐτῶ συγκλείσαντες τὰ καπηλεία, οἱ δὲ γείτονες οὕτως ὑπ' αὐτοῦ δεινὰ πάσχουσιν ὥστ' ἐκλιπόντες τὰς αὐτῶν οἰκίας ἐτέρας πόρρω μισθοῦνται; ὅσους δ' ἐράνους συνείλεκται, τὰς μὲν ὑπολοίπους φορὰς οὐ κατατίθησιν, ἀλλὰ περὶ τοῦτον τὸν κάπηλον ὡς περὶ στήλην διαφθεῖρονται. τοσοῦτοι δὲ ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἅμα τῇ ἡμέρᾳ ἀπαιτήσοντες τὰ ὀφειλόμενα ἔρχονται ὥστε οἴεσθαι τοὺς παριόντας ἐπ' ἐκφορὰν αὐτοὺς ἤκειν τούτου τεθνεῶτος. οὕτω δ' οἱ ἐν τῷ Πειραιεῖ διάκεινται ὥστε πολὺ ἀσφαλέστερον εἶναι δοκεῖν εἰς τὸν Ἄδριαν πλεῖν ἢ τούτῳ συμβάλλειν. πολὺ γὰρ μᾶλλον ἂν δανείσθαι αὐτοῦ νομίζει εἶναι ἢ ἂν ὁ πατὴρ αὐτῶ κατέλιπεν. ἀλλὰ γὰρ οὐ τὴν οὐσίαν κέκτηται Ἐρμαίου τοῦ μυροπώλου, τὴν γυναῖκα διαφθείρας ἐβδομήκοντα ἔτη γεγонуῖαν; ἥς ἐρᾶν προσποιησάμενος οὕτω διέθηκεν ὥστε τὸν μὲν ἄνδρα αὐτῆς καὶ τοὺς υἱοὺς πτωχοὺς ἐποίησεν, αὐτὸν δὲ ἀντὶ καπήλου μυροπώλην ἀπέδειξεν. οὕτως ἐρωτικῶς τὸ κόριον μετεχειρίζετο τῆς ἡλικίας αὐτῆς ἀπολάων, ἥς ῥᾶον τοὺς ὀδόντας ἀριθμῆσαι ἢ τῆς χειρὸς τοὺς δακτύλους. καὶ μοι ἀνάβητε τούτων μάρτυρες.

ὁ Ἄδριας, ou az Adria
ἅμα τῇ ἡμέρᾳ kora reggel
ἀσφαλῆς 2 biztonságos
ὁ γείτων, onos szomszéd
ὁ δάκτυλος, ou ujj
δεινός 3 szörnyű, félelmes
ἐβδομήκοντα hetven
εἰς ἐμέ ellenem
ἢ ἐκφορὰ, ἄς temetés
ὁ ἐράνος, ou kölcsöntőke
ἐρωτικῶς szerelmesen
ἢ ἡλικία, ἄς életkor
τὸ καπηλεῖον, ou kiskereskedés
ὁ κάπηλος, ou kiskereskedő
τὸ κόριον, ou leányzó
ὁ/ἡ μάρτυς, uros tanú
ὁ μυροπώλης, ou illatszérárus

ἢ οἰκία, ἄς lakás
ἢ οὐσία, ἄς vagyon
τὰ ὀφειλόμενα, ων kölcsön
οἱ ἐν τῷ Πειραιεῖ a kikötő népe
παρ' ὧν akiktől
πολύ sokkal
πόρρω távol
ἢ πρόδοσις, εως előleg
πτωχός 3 koldus
ῥᾶον könnyebb
ἢ στήλη, ἡς oszlop; fordulószlop (*a hippodromban*)
ὑπόλοιπος 2 hátralevő, hátralékos
ἢ φορὰ, ἄς hozzájárulás, befizetés
ἢ χεῖρ, χειρός kéz
ὥστε οἴεσθαι úgyhogy arra gondolhat az ember

I. Párosítsa a kifejezéseket!

- | | |
|-----------------------------|----------------------------|
| (a) tíz év(ig) | (1) κατὰ τὸν νόμον |
| (b) az okokat keresni | (2) πολυκέφαλα ζῶα |
| (c) a kilenc archón | (3) οἱ ἐννέα ἄρχοντες |
| (d) a törvény szerint | (4) ἕτη δέκα |
| (e) semmi haszna | (5) τὰς αἰτίας πυνθάνεσθαι |
| (f) tíz nap alatt | (6) ἐν δέκα ἡμέραις |
| (g) sokfejű lények | (7) ἡ ὑποφία τυραννίδος |
| (h) az önkényuralom gyanúja | (8) οὐδὲν ὠφελεί |

II. Illesszen a mondatba participiumot a minta szerint!

Συμβουλευώ ὑμῖν καίπερ νεώτερος (εἰμί). : ὦν

- Οἱ ἄνθρωποι ἄτε θνητοί (εἰσιν) ἀποθνήσκουσιν.
- Ὁ στρατηγὸς στρατεύμα (συνέλεξε) ἐπὶ τὸν βασιλέα ἦλθεν.
- Οἱ Ἀθηναῖοι οὐδὲν (ἔπραξαν) ἀπέπλευσαν.
- Οἱ στρατιῶται (προσῆλθον) πρὸς τὸν ποταμὸν διέβησαν εὐθύς.
- Ὁ στρατηγὸς οὐκ (ἐθέλει) μισθὸν δοῦναι τοῖς στρατιώταις ἔφευγεν.
- Οἱ στρατιῶται ἔμμενον ἐν τῷ στρατοπέδῳ (δύνανται) ἀπελθεῖν.
- Οἱ στρατιῶται συνελάμβανον τὸν στρατηγὸν (φεύγει) ὡς (ἀποκτενοῦσι).

III. Melyik szó illik a mondatba?

- Κῦρος (τὸν – τὴν – τὸ) πρόφασιν ἐποιεῖτο (ὅτε – ὡς – ἐπεὶ) Πισίδας βουλόμενος ἐκβαλεῖν παντάπασιν ἐκ τῆς χώρας· καὶ ἀθροίζει ὡς ἐπὶ τούτους τό τε βαρβαρικὸν καὶ τὸ Ἑλληνικὸν [sc. στρατεύμα].
- (Οὔτοι – Οὔτοι) μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἄλλος ἄλλα λέγει· σὺ δ' ἡμῖν εἰπέ, (τί – τι) λέγεις;
- Ἐλθὼν δὲ εἰς Δελφοὺς ὁ Ξενοφῶν ἐπήρητο τὸν (Ἀπόλλω – Ἀπόλλωνος – Ἀπόλλωνι), (τινι – τίνι) ἂν θεῶν θύων καὶ εὐχόμενος κάλλιστα καὶ ἄριστα ἔλθοι τὴν ὁδόν, (ὄν – ἦν – ὄ) ἐπινοεῖ.
- Ἀναβαίνει οὖν ὁ Κῦρος λαβὼν Τισσαφέρην ὡς φίλον καὶ τῶν Ἑλλήνων (ἔχων – ἐχόντας – ἐχόντων) ὀπλίτας (τριακοσίας – τριακοσίους).
- Μετὰ ταῦτα ἤδη ἡλίου δύνοντος (συνεκάλεσας – συγκαλέσας) στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς ἔλεξε τοιάδε. Ἐμοί, ὦ ἄνδρες, θυομένῳ ἰέναι (ὡς – ἐπὶ – διὰ) βασιλέα (οὐκ – μὴ) ἐρίγνετο τὰ ἱερά.

IV. Fordítsa görögre!

- Felderítőket küld mindenfelé, hogy tudják meg ((ὡς) πευσόμενος 3), mi történt. 2. A király hadvezére néhány felderítőt küldött, hogy találják ki, hol vertek táborn az athéniak. 3. *Nem tudtam, hol vagyok.* 4. *Most már tudtam, hogy hol vagyok, csak azt nem tudtam, hogy mióta vagyok itt.* 5. Nagy Sándor halála után egyik hadvezére, Ptolemaios lett Egyiptom királya. 6. Győztködték a szónokot, hogy szólaljon föl. 7. Rávettek a szónokot a felszólalásra. 8. A katonák látták, hogy a hadvezér halott. 9. *Nem tudom, kicsoda a halott. Most tudom meg* (πυνθάνομαι), *hogy élt, mikor már nem él.* 10. Most mit nevettek? Mit kell ezen nevetni?

40 Μήτε ἀποκτενεῖν ἄκριτον – Az ártatlanság védelme

A peloponnésosi háborúban Athén megpróbálta leigázni Szicíliát. A flotta kifutása előtt ket-tős szentségtörés bolydította föl Athént: előkelő ifjak gúnyt űztek az eleusisi misztériumokból, és egy éjjel meggyalázták a város Hermáit. (A Hermák kultikus Hermész-fők kőoszlopon, phallosszal és felirattal.) Közülük sokakat elfogtak, így Andokidést is. Az ifjú arisztokrata úgy menekült meg, hogy föladta a bűnösöket; többségüket kivégezték. Utóbb Andokidés száműzetésbe kényszerült, és csak a háború után tért haza. Ezután mondta el védőbeszédét *A misztériumokról*, amikor a régi ügy, a Hermák megcsonkítása és a misztériumok profanizálása miatt bevádolták. Beszéde elérte célját: fölmentették. Később hűtlen követséggel vádolták meg, ekkor végleg elhagyta Athént. Neve alatt maradt fenn az *Alkibiadés elleni beszéd*.

Ἄξιον δὲ μέμψασθαι τὸν θέντα τὸν νόμον, ὃς ἐναντία τῷ ὄρκῳ τοῦ δήμου καὶ τῆς βουλῆς ἐνομοθέτησεν· ἐκεῖ μὲν γὰρ ὄμνυτε μηδὲνα μῆτ' ἐξελαῖν μῆτε δήσειν μῆτε ἀποκτενεῖν ἄκριτον, ἐν δὲ τῷδε τῷ καιρῷ οὕτε κατηγορίας γενομένης οὕτε ἀπολογίας ἀποδοθείσης διαφρητισαμένων κρύβδην τὸν ὀστρακισθέντα τοσοῦτον χρόνον δεῖ στερηθῆναι τῆς πόλεως. Εἶτα ἐν τοῖς τοιοῦτοις οἱ πολλοὺς τοὺς ἐταίρους καὶ συνωμότας κεκτημένοι πλέον φέρονται τῶν ἄλλων¹· οὐ γὰρ ὡσπερ ἐν τοῖς δικαστηρίοις οἱ λαχόντες κρινουσιν, ἀλλὰ τούτου τοῦ πράγματος ἅπανιν Ἀθηναίους μέτεστι. Πρὸς δὲ τούτοις τῷ μὲν ἐλλείπειν τῷ δ' ὑπερβάλλειν ὁ νόμος μοι δοκεῖ· τῶν μὲν γὰρ ἰδίων ἀδικημάτων μεγάλην τιμωρίαν ταύτην νομίζω, τῶν δὲ δημοσίων μικρὰν καὶ οὐδενὸς ἀξίαν ἡγοῦμαι ζημίαν, ἐξὸν κολάζειν χρήμασι καὶ δεσμῶ καὶ θανάτῳ.

¹πλέον φέρονται τῶν ἄλλων előnyben vannak a többiekhez képest

τὸ ἀδίκημα, atos jogsértés
 ἀδίκημα τὸ ἴδιον magánszemély elleni
 jogsértés
 ἀδίκημα τὸ δημοσίον állam elleni
 jogsértés
 ἄκριτος 2 ítélet nélkül(i)
 ἡ ἀπολογία, as védekezés
 ὁ δεσμός, ou börtön
 ἐν τοῖς τοιοῦτοις ilyen időkben
 ἐξόν amikor lehetőség van
 ἡ ζημία, as büntetés
 ὁ θεῖς τὸν νόμον törvényhozó

ὁ καιρός, ou alkalom
 ἡ κατηγορία, as vádemelés
 κρύβδην titokban; titkos-
 οἱ λαχόντες a kisorsoltak (*ti. bírák*)
 ὁ ὄρκος, ou eskü
 ὀστρακισθεῖς 3 „kicserepezett” (*Arany J.*)
 πρὸς τούτοις továbbá, ráadásul
 ὁ συνωμότης, ou összeesküvő
 ἡ τιμωρία, as büntetés
 τοσοῦτον χρόνον oly hosszú ideig
 τῷ μὲν ... τῷ δὲ egyfelől ..., másfelől
 χρήμασι κολάζειν pénzbüntetéssel sújtani

– Az optativus ἄν -nal lehetőséget fejez ki (potentialitas).

– A kijelentő módú, múltidejű ige mellett az ἄν lehetetlenséget fejez ki (irrealitas). Az ἄν + praet. ipf. jelenre vonatkozó irrealitás, az ἄν + ao. pedig múltra vonatkozó irrealitás.

– A coniunctivus ἄν-nal általánosítást illetve a jövőre utalást fejez ki.

I. Állítsa párba a szinonimákat!

οὐ διαφέρει, ἀθυμεῖ, οὐκέτ' ἔστι, πορεύεται, δύναται, προσβάλλει, ἀθύμως ἔχει, οἴός τε ἔστι, ἐπιτίθεται, τέθνηκε, ὁμοίός ἐστι, βαίνει

II. Plessze a megfelelő előjárószókat a mondatokba!

1. Οἱ Ἀθηναῖοι πολιορκούμενοι γῆν καὶ θάλατταν ἠπόρουσαν τί χρῆ ποιεῖν.
2. Ἀποθησκόντων ... τῇ πόλει λιμῶ πολλῶν οἱ Ἀθηναῖοι οὐ διελέγοντο εἰρήνης.
3. Οἱ Ἀθηναῖοι ἔπεμψαν πρέσβεις βασιλέα.
4. Ὁ βασιλεὺς αὐτοῦς Λακεδαιμόνα ἐκέλευεν ἰέναι.
5. Ἐγένετο ψήφισμα μὴ ἐξεῖναι τούτων συμβουλεύειν.
6. ταῦτα ἠρέθη πρεσβευτῆς Λακεδαιμόνα αὐτοκράτωρ δέκατος αὐτός.
7. Ὁ δὲ καὶ οἱ αὐτῶ πρέσβεις ἐπανεφέρουν ταῦτα τὰς Ἀθήνας.

III. Melyik szó illik a mondatba?

1. Ἄλλοι δὲ ἦσαν ἑξακισχίλιοι (ἵππους – ἵππεῖς), ὧν Ἀρταγέρσης ἤρχεν· οὗτοι δ' αὖ (ἄντι – ἐξ – πρὸ) αὐτοῦ βασιλέως τεταγμένοι ἦσαν.
2. Ταῦτα δὲ (λέγων – λέγοντος) θορύβου ἤκουσε διὰ τῶν τάξεων ἰόντος, καὶ ἤρετο, (τίς – τις) ὁ θόρυβος εἴη.
3. Ὁ Κῦρος ὑπολαβὼν (τοὺς – τὰς) φεύγοντας (συλλέγων – συλλέξων – συλλέξας) στρατεύμα ἐπολιόρκει Μίλητον καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν.
4. Καὶ ἐν τούτῳ Κῦρος παρελαύνων αὐτὸς σὺν Πίγηρτι τῶ (ἐρμηνεύω – ἐρμηνεῖ – ἐρμηνεύω) καὶ ἄλλοις τρισὶν ἢ τέτταρσι τῶ Κλεάρχῳ ἐβόα ἄγειν τὸ στρατεύμα κατὰ μέσον (τὸ – τὸν) τῶν πολεμίων, ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς εἴη.
5. Ἐπεὶ μέντοι (θύοντι – θυομένῳ) αὐτῶ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερά, συγκαλέσας (τοὺς στρατηγούς – σὺν τοῖς στρατηγοῖς) εἶπεν.

IV. Melyik a kakukktojás, és miért?

σύν – ἐκ – ἐν – μετά

V. Fordítsa görögre!

1. A hadvezér, akit megválasztottak, gyáva.
2. Hiábavaló volt a keresés.
3. A hadvezér is ezt mondta.
4. A katona is ugyanazt (+ dat.) mondta, mint a hadvezér.
5. Azt mondta, megmondja (ἐρεῖν), hol volt.
6. Egész nap meneteltek (πορεύομαι).
7. Bátran harcolva legyőzték a barbárokat.
8. A katonáknak a megmenekülés (gen. obj.) reménye adott bátorságot.
9. Akik ezt mondták, hazudtak.
10. Akik a táborban voltak, megmenekültek.
11. *Tudják, hogy betegek.*

41 Ὁ ἀκριβέστατος ἔλεγχος – Döntő bizonyíték

Örökösödési ügyekre szakosodott a logographos Isaios, aki Lysiashoz hasonlóan metoikos volt. Isaiostól tizenegy beszédet és egy hosszabb töredéket ismerünk. Stílusát így veti össze az ókori kritikus a Lysiaséval: Hogy a kettejük közti különbség még világosabbá váljék, a festészetből veszek hasonlatot. Az egyszerű színekkel festett régi képek nem tarkállnak az összekevert színektől, hanem határozott ecsetvonásokkal vannak megfestve, és finom báj vonja be őket. Ezeket olyan képek váltották föl, amelyekre kevésbé jellemzőek a határozott kontúrok, ugyanakkor kidolgozottabbak, fény és árnyék finomítja őket, és a színek gazdag keveredése adja szépségüket. A régebbiekre hasonlít Lysias, stílusának bája és egyszerűsége miatt, míg a finomabb és művészebb kidolgozásúakra Isaios.

Ἔμεις μὲν τοίνυν καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ βάσανον ἀκριβέστατον ἔλεγχον νομίζετε· καὶ ὁπότεν δοῦλοι καὶ ἐλεύθεροι παραγέωνται καὶ δέη εὐρεθῆναι τι τῶν ζητουμένων, οὐ χρῆσθε ταῖς τῶν ἐλευθέρων μαρτυρίαῖς, ἀλλὰ τοὺς δούλους βασανίζοντες, οὕτω ζητεῖτε εὐρεῖν τὴν ἀλήθειαν τῶν γεγενημένων. Εἰκότως, ὦ ἄνδρες· σὺνιστε γὰρ ὅτι τῶν μὲν μαρτυρησάντων ἤδη τινὲς ἔδοξαν οὐ τάληθῆ μαρτυρῆσαι, τῶν δὲ βασανισθέντων οὐδένες πώποτε ἐξηλέγχθησαν! ὡς οὐκ ἀληθῆ ἐκ τῶν βασάνων εἰπόντες. Οὗτος δ' ὁ πάντων ἀναισχυντότατος ἀνθρώπων λόγους πεπλασμένους καὶ μάρτυσιν οὐ τάληθῆ μαρτυροῦσιν ἀξιῶσει πιστεῦειν ὑμᾶς, φεύγων οὕτως ἀκριβεῖς ἐλέγχους; Ἄλλ' οὐχ ἡμεῖς, ἀλλὰ πρότερον ὑπὲρ τῶν μαρτυρηθήσεσθαι μελλόντων ἀξιῶσαντες εἰς βασάνους ἐλθεῖν, τούτους δὲ φεύγοντας ἐπιδειξάντες, οὕτως οἰησόμεθα δεῖν ὑμᾶς τοῖς ἡμετέροις μάρτυσι πιστεῦειν. Λαβὲ οὖν αὐτοῖς ταυτασί τὰς μαρτυρίας καὶ ἀνάγνωθι.

¹soha nem cáfolták meg őket

ἀκριβής 2 biztos, hitelt érdemlő
ἀναισχυντότατος 3 leggyalázatosabb
 ἢ **βάσανος**, ou kínvallatás
 εἰς **βασάνους** ἐλθεῖν kínvall.-hoz folyamodni
 ἐκ τῶν **βασάνων** kínvall. hatására
δημοσίᾳ köznád esetén
εἰκότως méltán
 ὁ **ἔλεγχος**, ou bizonyíték, cáfolat
 τὸ **ζητούμενον**, ou vitás pont

ἰδίᾳ magánvád esetén
λαβὲ καὶ ἀνάγνωθι fogd és olvasd fel
 τὰ μαρτυρηθήσεσθαι **μελλόντα** tanúvallo-
 másban elhangzó dolgok
μὲν τοίνυν nos hát
ὁπότεν valahányszor
πεπλασμένος 3 koholt, hamis
πώποτε valaha (*tag.szóval: soha*)
ταυτασί ezeket itt

– A következményes mellékmondat kötőszava ὥστε (= hogy), „állítmánya” pedig infinitivus; tagadása μὴ. Ha a következmény tényleges bekövetkeztén van a hangsúly, akkor az állítmány kijelentő módú ragozott ige; tagadása οὐ. Középfokú melléknév után álló ἢ ὥστε fordítása: annál, (mintsem/semmint) hogy.

I. Oldja fel a krasisokat! Minta: τὰ ἀναλισκόμενα = τὰ ἀναλισκόμενα

καλὸς κάγαθός, τάληθῆ, ταυτά, κάκεινας, ἀνὴρ, τοῦνομα, κάγώ, κάκεινος, αὐτός, ταύτῃ, αὐτοί

II. Illesze a megfelelő előljárószt a megfelelő helyre!

σύν – περί – μετά – εἰς – παρά – μετά – κατά – ἐπί

1. Οἱ Θηβαῖοι εὐθὺς τὴν μάχην ἔπεμψαν Ἀθήνας ἄγγελον ἐστεφανωμένον.
2. Οἱ μέντοι Λακεδαιμόνιοι, ἀκούσαντες αὐτοῦ, πράττειν τῶν σπονδῶν ἐκέλευον.
3. δὲ ταῦτα τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐδόκει βοηθητέον εἶναι τοὺς ὄρκους τοῖς τεθνεῶσί τε τῶν Τεγεατῶν καὶ ἐκπεπτωκόσι· καὶ οὕτω στρατεύουσιν τοὺς Μαντινέας, ὡς τοὺς ὄρκους ὅπλοις ἐληλυθότων αὐτῶν ἐπὶ τοὺς Τεγεάτας.

III. Párosítsa a megadott szavakat a magyar jelentésükkel!

- | | |
|-------------------------------|-------------------|
| (a) elsősülött | (1) ἀποχειροβίτος |
| (b) hamis tanú | (2) θεόπομπος |
| (c) hosszú combú (vagy lábú) | (3) ψευδόμαρτυς |
| (d) gyarmatváros; kivándorlás | (4) ἀποικία |
| (e) istentől küldött | (5) πατροκτόνος |
| (f) fényt hozó | (6) μακροσκελής |
| (g) keze munkájából élő | (7) πρωταγωνιστής |
| (h) főszereplő | (8) πρωτότοκος |
| (i) apagyilkos | (9) φωσφόρος |

IV. **ἑταίρα — ἐτέρα**

1. Ὁ γοῦν πάντων πονηρότατος ἄνθρωπος πλὴν τούτου ἐν (ἑταίρα — ἐτέρα) πόλει ᾧκει.
2. Ἔστιν οὖν (ἑταίρα — ἐτέρα), Ναῖς ὄνομα, ἧς Ἀρχίας κύριός ἐστιν.
3. Οὗτοι μὲν αὐτὸν ἐπεδίωκον, ἐγὼ δὲ (ἑταίραν — ἐτέραν) ἀπελθὼν ὁδὸν ᾧχώμην.
4. Οὗτος γὰρ παῖς μὲν ὢν ἐκώμαζε μεθ' ἡμέραν, ἄνηβος (ἑταίραν — ἐτέραν) ἔχων, μιμούμενος τοὺς ἑαυτοῦ προγόνους.

V. Fordítsa görögre!

1. *Csak róla beszél, aki már meghalt, mint az egyetlen valakiről, aki még igazán él.*
2. A beteget hazaküldték a táborból.
3. A spártaiak elküldték az athéniakat, akik Kimón vezetésével azért jöttek, hogy segítsenek nekik.
4. Amikor ezt meghallották (pt.), Xenophónt választották meg hadvezérnek.
5. Miután ezt meghallotta, elmenekült.
6. Az athéniak gyakran harcoltak velük, és gyakran le is győzték őket.
7. *Nem állítom, hogy ismernek bennünket.*
8. Hadvezéreké a legderekből férfiakat választották.
9. A katonák eltemették a hadvezért.
10. Az elesett katonákat eltemették (pass.).

42 Μὴ θαυμάσης – Ne csodálkozz, Fülöp!

Az athéni Isokratés a khairóneiai csata után halt meg, közel százévesen. A peloponnésosi háború alatt elveszítette vagyonát, majd mint beszédiró és szónoklattanár szerzett másikat. Alapelvét a szofistáktól vette: mivel az igazságot nem ismerhetjük meg, meg kell elégednünk a valószínűvel. Arisztokratákat nevelt szónokká, hogy a szót uralva ők uralkodhassanak a közéletben. Beszédei tanulmányozóját, mondja Dionysios Halikarnasseus, Isokratés kiváló szónokká neveli, és még a jellemét is nemesíti, így azok nemcsak családjuknak válnak hasznára, hanem városuknak is, sőt egész Hellasnak. Évekig csiszolt beszédeiben a görögök összefogását sürgette. Hellas gondjait ugyanis Isokratés szerint csak a görög városok szövetsége és a perzsa király elleni hadjárat oldhatja meg.

Καὶ μὴ θαυμάσης, ἅπερ ἐπέστειλα καὶ πρὸς Διονύσιον τὴν τυραννίδα κτησάμενον, εἰ μήτε στρατηγὸς ὦν μήτε ῥήτωρ μήτ' ἄλλως δυνάστης θρασύτερόν σοι διειλεγμαι τῶν ἄλλων. Ἐγὼ γὰρ πρὸς μὲν τὸ πολιτεύεσθαι πάντων ἀφυέστατος ἐγενόμην τῶν πολιτῶν· οὔτε γὰρ φωνῆν ἔσχον ἱκανὴν οὔτε τόλμαν δυναμένην ὄχλῳ χρῆσθαι καὶ μολύνεσθαι καὶ λοιδορεῖσθαι τοῖς ἐπὶ τοῦ βήματος καλινδουμένοις· τοῦ δὲ φρονεῖν εὖ καὶ πεπαιδεῦσθαι καλῶς, εἰ καὶ τις ἀγροικότερον εἶναι φήσει τὸ ῥηθὲν, ἀμφισβητῶ καὶ θείην ἂν ἑμαυτὸν¹ οὐκ ἐν τοῖς ἀπολελειμμένοις ἀλλ' ἐν τοῖς προέχουσι τῶν ἄλλων. Διόπερ ἐπιχειρῶ συμβουλευεῖν τὸν τρόπον τοῦτον, ὃν ἐγὼ πέφυκα καὶ δύναμαι, καὶ τῇ πόλει καὶ τοῖς Ἑλλησιν καὶ τῶν ἀνδρῶν τοῖς ἐνδοξοτάτοις. (. . .) Διὸ δικαίως ἂν με πάντες ἐπαινοῖεν, ὅτι τῇ δυνάμει ταύτῃ χρώμενος, ἦν ἔχων τυγχάνω, διατετέλεκα πάντα τὸν χρόνον πολεμῶν μὲν τοῖς βαρβάροις, κατηγορῶν δὲ τῶν μὴ τὴν αὐτὴν ἔμοι γνώμην ἐχόντων, προτρέπειν δ' ἐπιχειρῶν οὐς ἂν ἐλπίσω μάλιστα δυνῆσεσθαι τοὺς μὲν Ἑλληνας ἀγαθὸν τι ποιῆσαι, τοὺς δὲ βαρβάρους ἀφελέσθαι τὴν ὑπάρχουσαν εὐδαιμονίαν.

¹ sorolnám magam

ἀγροικότερος 3 vaskosabb, durvább
ἄλλως másképp; egyébként
ἀπολελειμμένος 3 elmaradott
ἀφυής 2 nem rátermett; alkalmatlan
τὸ βῆμα, ατος (*szónoki*) emelvény
οἱ ἐπὶ τοῦ βήματος καλινδούμενοι a βῆμα-π
 forgolódók (*szónokok*)
ἢ γνώμη, ης vélemény
διό(περ) amiért; mivel
ἢ δύναμις, εως képesség, tehetség
ὁ δυνάστης, ου hatalomgyakorló
δυνάστης τῶν ἄλλων hatása van a
 többiekre
εἰ καὶ noha
ἐνδοξος 2 híres, nagyrebecsült

ἢ ὑπάρχουσα εὐδαιμονία a meglévő
 boldogság
θρασύτερον kertelés nélkül
ἱκανός 3 elegendő
ὁ ὄχλος, ου tömeg
ὁ πολίτης, ου polgár
οἱ προέχοντες τῶν ἄλλων a zöm előtt
 járók
πρὸς Διονύσιον Dionysioshoz (*Syrakusai*
tyrannosa)
πρὸς τὸ πολιτεύεσθαι a közéletre
ὁ ῥήτωρ, ορος szónok, politikus
ἢ τόλμα, ης merészség
ὁ τρόπος, ου irány(zat), életmód
τὸ εὖ φρονεῖν helyes gondolkodás
τὸ καλῶς πεπαιδεῦσθαι műveltség

I. Adja meg a szavak jelentését!

ἄδελγος 2, ἀδύνατος 2, ἄκων 3, ἄνομος 2, ἄσαφής 2, ἄτιμος 2, ἄσιτος 2

II. Foglalja mondatba a következő időhatározókat!

πρὸ τῆς μάχης csata előtt

ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ezalatt

τῇ προτερεῖᾳ az előző napon

ἄφ' ἐσπέρας estefelé

ἐν καιρῷ a megfelelő pillanatban

III. Párosítsa a kifejezéseket!

- | | |
|----------------------|---------------------------|
| (a) a hosszú falak | (1) οὐκ ἄγνοοῦντες |
| (b) a 7. olympias | (2) οὐ πολλαῖς ἡμέραις |
| (c) a saját nevével | (3) ὡς ἔπος εἰπεῖν |
| (d) elhúzódo ostrom | (4) ὀλυμπιάς ἐβδόμη |
| (e) úgyszólván | (5) ἔχων ναῦς ὀλίγας |
| (f) (ők) jól tudván | (6) τὰ μακρὰ τείχη |
| (g) néhány nap múlva | (7) σὺν τῷ ἑαυτοῦ ὀνόματι |
| (h) néhány hajóval | (8) πολυχρόνιος πολιορκία |

IV. ἡ βάσανος — ὁ βάνουσος

1. Ἐγὼ τοίνυν εἰς τοῦτο προθυμίας ἀφικόμεν, ἠγούμενος μετ' ἐμοῦ εἶναι καὶ ἐκ (βασάνων — βαναύσων) καὶ ἐκ μαρτύρων καὶ ἐκ τεκμηρίων ὑμᾶς περὶ τοῦ πράγματος τάληθῆι πυθέσθαι.

2. Ἡ βελτίστη πόλις οὐ ποιήσει (βάσανον — βάνουσον) πολίτην.

3. Ταῦτα γὰρ οὔτ' ἔλεγχον οὔτε (βάσανον — βάνουσον) εἶχεν.

V. Illessze a gnómákba az odaillő szavakat!

ιατρός – ἄπειρος – ἡμισυ – ἐγκώμιον – ἡδοναῖς – μέτρον – περιφέρει

Ἡ ἀρχὴ τοῦ παντός.

Ἄσπερος οὐ βλέπει βλέπων.

..... ἐν πᾶσιν ἄριστον.

Ἄσπερος θυμοῦ

Οὐδεὶς ἔπαινον ἐκτίσατο.

Ἄσπερος ἐν αὐτῷ τὴν οὐσίαν.

Ἄσπερος σεαυτοῦ μὴ φράσης

VI. Fordítsa göröggre!

1. Kit küld a hadvezér a folyóhoz? A legbátrabb katonát. 2. A hadvezér nem tudja, hol vannak a katonái. 3. A hadvezér azt mondja, nem tudja, mennyi katonája van. 4. Az athéniak számúzték a hadvezért. 5. Ez nem jó hadvezér, hanem szerencsés. 6. *Amíg ezt mondta, ránéztem* (εἰσοράω). 7. Vannak a katonák között bátrak, és vannak gyávák. 8. Nemcsak a katonák bátrak, hanem a hadvezérük is. 9. A katonák nem tudják, hová ment a hadvezér. 10. A katonák zajongtak, amikor a hadvezér azt mondta, hogy nem tudja, hol van az a katona, aki a folyóhoz ment.

43 Ὅρκος – Az ephébosok esküje

Lykurgos Isokratés tanítványa volt, ám vele ellentétben azt vallotta, hogy Hellasban a vezető szerep Athént illeti. A khairóneiai csata után 12 évig irányította a várost. Működése alatt nőtt Athén katonai ereje; színházat építtetett, és elkészíttette a tragikus triász műveinek hiteles példányait. Az összes törvényszegőt elüldözte, ezért egyes szofisták azt mondták róla, hogy nem tintába, hanem halálba mártotta tollát, mikor törvényeit írta. Az igazság szenvedélyes szeretetét mutatja a *Leókratés elleni vádbeszéde* is. A vádlott a khairóneiai vereség után megszegte ephébosi esküjét, és cserbenhagyta a várost. Lykurgos a beszédben a hazaszerepet dicső példáit sorolva hosszan idéz költőktől, például Tyrtaiostól, ezzel is nagyítva a bűnt. Leókratést egy szavazatkülönbséggel mentették fel.

Ἐγμῖν γὰρ ἔστιν ὄρκος, ὃν ὁμνύουσι πάντες οἱ πολῖται, ἐπειδὴν εἰς τὸ ληξιαρχικὸν γραμματεῖον ἐγγραφῶσιν καὶ ἐφηβοὶ γένωνται, μήτε τὰ ἱερὰ ὄπλα κατασχευεῖν μήτε τὴν τάξιν λείπειν, ἀμυνεῖν δὲ τῇ πατρίδι καὶ ἀμείνω παραδώσειν. ὃν εἰ μὲν ὁμώμοκε Λεωκράτης, φανερώς ἐπιώρκηκεν, καὶ οὐ μόνον ὑμᾶς ἠδίκηκεν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ θεῖον ἠσέβηκεν· εἰ δὲ μὴ ὁμώμοκεν, εὐθύς δηλὸς ἔστι παρασκευασάμενος ὡς οὐδὲν ποιήσων τῶν δεόντων, ἀνθ' ὧν δικαίως ἂν αὐτὸν καὶ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ὑπὲρ τῶν θεῶν τιμωρήσαισθε. βούλομαι δ' ὑμᾶς ἀκοῦσαι τοῦ ὄρκου. λέγε γραμματεῦ.

«Οὐκ αἰσχυρῶ τὰ ἱερὰ ὄπλα οὐδὲ λείψω τὸν παραστάτην ὅπου ἂν στοιχίσω· ἀμυνῶ δὲ καὶ ὑπὲρ ἱερῶν καὶ ὀσίων καὶ οὐκ ἐλάττω παραδώσω τὴν πατρίδα, πλείω δὲ καὶ ἀρείω κατὰ τε ἑμαυτὸν καὶ μετὰ ἀπάντων· καὶ εὐηχοίσω τῶν ἀεὶ κραινόντων ἐμφρόνως καὶ τῶν θεσμῶν τῶν ἰδρυμένων καὶ οὐς ἂν τὸ λοιπὸν ἰδρῦσονται ἐμφρόνως· ἔαν δὲ τις ἀναιρεῖ, οὐκ ἐπιτρέψω κατὰ τε ἑμαυτὸν καὶ μετὰ πάντων, καὶ τιμήσω ἱερὰ τὰ πάτρια. Ἱστορες θεοὶ Ἄγλαυρος, Ἐστία, Ἐνυώ, Ἐνυάλιος Ἄρης καὶ Ἀθηνᾶ Ἀρεία, Ζεὺς, Θαλλώ, Αὐξώ, Ἡγεμόνη, Ἡρακλῆς, ὄροι τῆς πατρίδος, πυροὶ, κριθαί, ἄμπελοι, ἐλάαι, συκαί.» Καλὸς γ' ὦ ἄνδρες καὶ ὄσιος ὁ ὄρκος. παρὰ τοῦτον τοίνυν ἅπαντα πεποίηκε Λεωκράτης.

ἀμείνων 2 jobb, értékesebb
 ἀμείνω (ἀμείνονα) értékesebbként
 ἢ ἄμπελος, ου szőlő
 ἀρείω (ἀρείονα) erősebbként
 ὁ γραμματεὺς, éως jegyző, írnok
 τὰ δεόντα, ων kötelelességek
 δικαίως jogosan
 ἢ ἐλάαι, άας olajfa
 ἐλάττω (ἐλάττονα) kisebbként
 ἐμφρόνως gondosan
 ὁ ἐφηβος, ου ephébos (18-20 éves sorkatoná)
 τὸ θεῖον, ου istenség
 ὁ θεσμός, οὔ isteni törvény
 ὁ/ἡ ἴστωρ, ορος tanú
 κατ' ἑμαυτὸν erőm szerint
 οἱ ἀεὶ κραινοντες a mindenkori felettesek

ἢ κριθή, ἡς άρα
 τὸ ληξιαρχικὸν γραμματεῖον, ου a
 polgárok jegyzéke
 (τὸ) λοιπὸν a jőnőben
 ὅπου ἂν bárhol (is)
 ὁ ὄρος, ου határkő
 ὄσιος 3 kegyes; megszentelt
 ὁ παραστάτης, ου bajtárs
 παρὰ τοῦτον ez ellen; ezzel szemben
 πάτριος 3 atyai; ősi
 τὰ πάτρια, ων ősi szokások
 πλείω (πλείονα) többként
 ὁ πυρός, οὔ búza
 ἡ συκή, ἡς füge(fa)
 φανερώς nyilvánvalóan
 ὑπὲρ ὑμῶν magatokra tekintettel

I. ἑκατόν (100) Adja meg a szavak jelentését!

ὁ ἑκατοντάρχης, ἑκατόγχειρος, ἑκατογκέφαλος, ἑκατόμπος

II. Határozza meg a következő igealakokat!

προσεποιεῖτο, ὤετο, πεπαίδευνται, κρίνειεν, ἀνήλωσαν, πεποιημένος

III. Képezze a megadott alakokat!

megtette, tanulgatott, elhajóztam, engedelmeskedni fogunk, megöltétek

IV. ἔνδοξος 2 — ἄδοξος 2

1. Πρὸς δὲ τούτοις (ἔνδοξοι — ἄδοξοι) ὄντες οἱ εὐνοῦχοι παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις καὶ διὰ τοῦτο δεσπότης ἐπικούρου προσδέονται.

2. Ἐκ τῶν κοινῶν ἐπιμελειῶν ἀπαλλάττου μὴ πλουσιώτερος ἀλλ' (ἔνδοξότερος — ἄδοξότερος)· πολλῶν γὰρ χρημάτων κρείττων ὁ παρὰ τοῦ πλήθους ἔπαινος.

V. Melyik szó illik a mondatba?

1. Κύρος δὲ ἔχων οὐς (λέγε – εἰπών – εἴρηκα) ὤματο ἀπὸ (Σάρδεις – Σάρδεων – Σάρδεσιν).

2. Ἐγὼ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δι' οὐδὲν ἄλλ' ἢ διὰ σοφίαν τινὰ τοῦτο τὸ ὄνομα (ἔχω – ἔσχον – ἔσχηκα).

3. Ἀβροκόμας δὲ οὐ τοῦτ' ἐποίησεν, ἀλλ' ἐπεὶ ἤκουσε Κύρον ἐν Κιλικίᾳ (ὄντα – εἶναι – ἰέναι – ἰόντα), ἀναστρέφας ἐκ Φοινίκης (ἀπὸ – παρὰ – ἀνὰ) βασιλέα ἀπήλαυνεν, ἔχων, ὡς ἐλέγετο, τριάκοντα μυριάδας στρατιᾶς.

4. Ἄνδρες, τά τε ἱερὰ (ἡμῖν – ὑμῖν – αὐτοῖς) καλὰ, οἳ τε οἰωνοὶ αἴσιοι τά τε σφάγια κάλλιστα· ἴωμεν ἐπὶ τοὺς ἄνδρας.

5. Ξενοφῶν δὲ (κελεύσας – ξυγαλέσας – ξυγκελεύσας) τοὺς Ἕλληνας εἶπεν· Ἄνδρες στρατιῶται, (οὐδὲν – μηδὲν) ἀθυμήσητε ἕνεκα τῶν γεγεννημένων.

6. ὦ θαυμασιώτατε ἄνθρωπε, σύγε οὐδὲ ὄρων γινώσκεις οὐδὲ ἀκούων (μέμνημαι – μέμνησαι – μέμνηται).

VI. Fordítsa görögre!

1. Az athéniak nem küldtek katonákat, de küldtek egy hadvezért. 2. A hadvezér azt mondta, hogy a király nem képes legyőzni az athéniakat. 3. Melyik katona fogja megmenteni magát a hadvezért? 4. A hírmondó jelentette a hadvezérnek, hogy nem látta az athéniak táborát. 5. Elismerem, hogy én magam öltem meg a hadvezért. 6. A hadvezér azt remélte, hogy egy katona sem látta meg őt, amikor ezt tette. 7. *Az olvasás is gondolkodás, s az írás is beszéd.* 8. A hadvezér azonnal követeket küldött a királyhoz. 9. Ez az a hadvezér, akivel jöttek. 10. *Hogy okos* (φρόνιμος 3) *volt, az valószínű.* *De hogy bölcs volt, az kétségtelen* (ἀναμφισβήτητος 2). 11. Azt akarom, hogy ezt tudjátok.

44 Ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνιστέον – Rabok legyünk, vagy szabadok

Gyöngye hangja elfúlt beszéd közben, ezért naphosszat gyakorolt, futás közben szavalt; hogy kiejtését javítsa, kavicsokat vett a szájába. Így vált az ókor elismerten legnagyobb szónokává Démosthenész. Isaiosnál tanult, s először gyámjait perelte be. A pereket megnyerte, de az örökség már elúszott, így beszédíró lett, és tanított. Hatvan-egynéhány műve maradt fenn, de többnek a hitelessége vitatott. Élete szorosan összefonódott a közélettel: politikai beszédeiben II. Philippost és athéni kiszolgálóit támadta. A beszédek alapgondolata az, hogy a király, miközben a békéről beszél, kiterjeszti befolyását, ám ebben nem saját tehetsége, hanem az athéniak tehetetlensége segíti. Démosthenész életének csúcspontja a három philippika; a harmadikat állítólag szinte bakkhosi őrjöngésben adta elő.

Ἀλλὰ τί τούτων ὄφελος αὐτοῖς; ἕως ἂν σφάζηται τὸ σκάφος, ἂν τε μεῖζον ἂν τ' ἔλαττον ᾦ, τότε χρὴ καὶ ναύτην καὶ κυβερνήτην καὶ πάντ' ἄνδρ' ἐξῆς προθύμους εἶναι, καὶ ὅπως μὴθ' ἐκῶν μὴτ' ἄκων μηδεὶς ἀνατρέφει, τοῦτο σκοπεῖσθαι· ἐπειδὴν δ' ἡ θάλαττα ὑπέροσχη, μάταιος ἡ σπουδὴ. καὶ ἡμεῖς τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἕως ἐσμέν σῶοι, πόλιν μεγίστην ἔχοντες, ἀφορμὰς πλείστας, ἀξίωμα κάλλιστον, τί ποιῶμεν; πάλαι τις ἡδέως ἂν ἴσως ἐρωτήσας κάθηται. ἐγὼ νῆ Δί' ἐρῶ, καὶ γράψω δέ, ὥστ' ἂν βούλησθε χειροτονήσετε. αὐτοὶ πρῶτον ἀμυνόμενοι καὶ παρασκευαζόμενοι, τριήρεσι καὶ χρήμασι καὶ στρατιώταις λέγω· καὶ γὰρ ἂν ἅπαντες δήπου δουλεύειν συγχωρήσωσιν οἱ ἄλλοι, ἡμῖν γ' ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνιστέον· ταῦτα δὴ πάντ' αὐτοὶ παρεσκευασμένοι καὶ ποιήσαντες φανερὰ τοὺς ἄλλους ἤδη παρακαλῶμεν, καὶ τοὺς ταῦτα διδάξοντας ἐκπέμπωμεν πρέσβεις πανταχοῖ, εἰς Πελοπόννησον, εἰς Ῥόδον, εἰς Χίον, ὡς βασιλέα λέγω (οὐδὲ γὰρ τῶν ἐκείνω συμφερόντων ἀφέστηκε¹ τὸ μὴ τοῦτον ἔασαι πάντα καταστρέφασθαι), ἵν' ἂν μὲν πείσητε, κοινωνοὺς ἔχητε καὶ τῶν κινδύνων καὶ τῶν ἀναλωμάτων, ἂν τι δέη, εἰ δὲ μὴ, χρόνους γ' ἐμποιήτε τοῖς πράγμασιν.

¹hiszen neki is elemi érdeke

ἡμῖν ἀγωνιστέον küzdenünk kell
 ἄκων 3 nem akarva, kényszerből
 τὸ ἀνάλωμα, atos költség, kiadás
 τὸ ἀξίωμα, atos megbecsülés
 ἡ ἀφορμὴ, ἧς anyagi forrás
 δήπου bizonyára
 ἐκῶν 3 (οὔσα, ὄν) önként, akarva
 ἐξῆς sorban; egymás után
 ἕως ἂν amíg, mialatt
 ἵνα ἔάν hogyha
 κάλλιστος 3 legszebb (itt: legnagyobb)
 ὁ κίνδυνος, ou veszély
 κοινωνός 2 szövetséges
 ὁ κυβερνήτης, ou kormányos
 λέγω „úgy értem”; „azaz”

μάταιος 2 hiábavaló
 ὁ ναύτης, ou tengerész, matróz
 νῆ Δία Zeusra! (istenemre!)
 τὸ ὄφελος haszon
 πάλαι régen, hajdan
 πανταχοῖ mindenüvé
 ὁ πρέσβυς, eως követ
 πρόθυμος 2 harcra kész
 τὸ σκάφος, ouς hajó(test)
 ἡ σπουδὴ, ἧς igyekezet
 σῶος 3 ép, sértetlen
 τὰ συμφέροντα, ων érdekek
 τοίνυν ezért, ennélfogva
 ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας a szabadságért
 ὡς βασιλέα a (perzsa) királyhoz

I. Mondja görögül!

1. A katona a sisakját keresi. 2. Apák és fiúk. (*cím*) 3. Zeusra, csak nem Sókratés anyját látom? 4. A tábor őreit elfogták és megölték. 5. Atreidés hadseregének trójai nívását a Költő énekelte meg.

II. Párosítsa a kifejezéseket!

- | | |
|------------------------------|---------------------------|
| (a) szokásunk szerint | (1) ἄ ἐβουλεύοντο |
| (b) távozása után | (2) κινδυνεύει ἀποθανεῖν |
| (c) életveszélyben van | (3) ὡς εἰώθαμεν |
| (d) meghiúsultak a reményeik | (4) ἐφεύσθησαν ὧν ἤλπιζον |
| (e) a terveik | (5) ἐν νῶ εἶχε φυγεῖν |
| (f) egy kortársam sem | (6) ἐπεὶ ἀπῆλθεν |
| (g) a menekülést fontolgatta | (7) οὐδεὶς τῶν ἐπ' ἐμοῦ |

III. Mondja görögül!

a kortársait; a terveink; meghiúsultak a reményeink; életveszélyben vagyunk; távozásom után, a terveimről; a terveid miatt; korábbi terve helyett; terven felül

IV. Fordítsa magyarra!

- | | |
|-------------------------|--------------------------------|
| 1. ὡς ἔμοιγε δοκεῖ | 6. οὐκ ἀφικόμην ὡς πολεμήσων |
| 2. ὡς φαίνεται | 7. ἐξῆλθε ὡς μάθοι τὰ γενόμενα |
| 3. ὡς καλὰ τὰ δῶρα | 8. ὡς πλείστους στρατιώτας |
| 4. λέγει ὡς ... | 9. ἀφίκετο ὡς βασιλέα |
| 5. ὡς ἀφίκετο, εἰσῆλθεν | |

V. πολιῖτις — πολίτης

1. Ἐλθὼν οὖν εἰς τὸν τυρὸν (sajttriac) ταύτη τῇ ἡμέρᾳ ἐπυθανόμην αὐτῶν, εἴ τινα γιγνώσκοιεν Παγκλέωνα (πολίτιδα — πολίτην) σφέτερον.
2. Οὗτοι γὰρ πολλοὺς μὲν τῶν (πολιτίδων — πολιτῶν) εἰς τοὺς πολεμίους ἐξήλασαν, πολλοὺς δ' ἀδίκως ἀποκτείναντες ἀτάφους ἐποίησαν.

VI. Melyik a kakukktojás, és miért?

ἔλκω – ἔπομαι – ἐλπίζω – ἔχω

VII. Fordítsa görögre!

1. Aznap, amikor az ellenség elfoglalta a várost, elesett a hadvezér is. 2. A katonák is megbetegedtek, és a hadvezér is. 3. Ezt a vidéket barbárok lakják. 4. Az alattvalóik a tenger mellett laknak (= azok, akiken uralkodnak). 5. Ezt a gonosz embert nem volt nehéz rávenni az árulásra. 6. *Vártam, míg eljött.* 7. *Szép-e ez vagy csúnya* (αἰσχρὸς 3), *helyes-e, vagy helytelen, nem tudom.* 8. *Visszatérek abba a kis vendéglőbe* (τὸ πανδοχεῖον), *ahonnan idejöttem, s ott följegyzem azt, amit láttam és hallottam, úgy, amint történt.* 9. *Az, akivel éppen szólni akarok, éppen fürdik.* 10. Hadvezér akarok lenni. 11. A jó szónokok meggyőzésre törekcszenek.

45 Οὐ τὸν τρόπον, ἀλλὰ τὸν τόπον – Kutyából nem lesz szalonna

Démostenés politikai ellenfele volt Aischinés, akit mindhárom ránkmaradt beszéde Démosthenéshez köt. Démosthenés a philokratési-béke után Timarchossal bevádoltatta Aischinést azzal, hogy Philippos megvesztegette. Aischinés támadással védekezett: erkölcstelen-sége miatt bíróság elé állította Timarchost, akit el is ítélték. Úgyesen becsmérelte ellenfeleit, mondják ókori kritikusai, és könnyedén rögtönzött. Ezután maga Démosthenés vádolta meg hűtlen követséggel. Mindkettejük beszéde fönmaradt; Aischinést felmentették. Aischinés később is Démosthenést és híveit támadta: Ktésiphónt vádolva Démosthenés működését a nép ellen elkövetett bűnnek állítja be. A pert elvesztette — még a szavazatok ötödét sem kapta meg —, ezért elhagyta Athént, és Rhodoson nyitott iskolát.

Οὗτος τοίνυν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὁ τηλικούτος τὸ μέγεθος κόλαξ, πρῶτος διὰ τῶν κατασκοπῶν τῶν παρὰ Χαριδήμου πυθόμενος τὴν Φιλίππου τελευτήν, τῶν μὲν θεῶν συμπλάσας ἑαυτῷ ἐνύπνιον κατεφεύσσατο ὡς οὐ παρὰ Χαριδήμου τὸ πρᾶγμα πεπυσμένος, ἀλλὰ παρὰ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἀθηνᾶς, οὐς μεθ' ἡμέραν ἐπιτορκῶν νύκτωρ φησὶν ἑαυτῷ διαλέγεσθαι καὶ τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι προλέγειν, ἐβδόμην δ' ἡμέραν τῆς θυγατρὸς αὐτῷ τετελευτηκυίας, πρὶν πενθῆσαι καὶ τὰ νομιζόμενα ποιῆσαι, στεφανωσάμενος καὶ λευκὴν ἐσθῆτα λαβὼν ἐβουθῦται καὶ παρενόμει, τὴν μόνην ὁ δειλῖος καὶ πρώτην αὐτὸν πατέρα προσειποῦσαν ἀπολέσας. Καὶ οὐ τὸ δυστύχημα ὀνειδίζω, ἀλλὰ τὸν τρόπον ἐξετάζω. Ὁ γὰρ μισότεκνος καὶ πατὴρ πονηρὸς οὐκ ἂν ποτε γένοιτο δημαγωγὸς χρηστός, οὐδὲ ὁ τὰ φίλτατα καὶ οἰκειότατα σώματα μὴ στέργων οὐδέποτε ὑμᾶς περὶ πολλοῦ ποιήσεται τοὺς ἄλλοτριους, οὐδέ γε ὁ ἰδίᾳ πονηρὸς οὐκ ἂν γένοιτο δημοσίᾳ χρηστός, οὐδ' ὅστις ἐστὶν οἴκοι φαῦλος, οὐδέποτε ἦν ἐν Μακεδονίᾳ καλὸς κάγαθος· οὐ γὰρ τὸν τρόπον, ἀλλὰ τὸν τόπον μετήλλαξεν.

ἀλλότριος 3 idegen
 δειλῖος 3 nyomorult
 ὁ δημαγωγός, οὐ nérvezér
 δημοσίᾳ „a köznek”
 διὰ τῶν κατασκοπῶν a kémektől
 τὸ δυστύχημα, atos sorscsapás
 ἑβδομος 3 hetedik
 τὸ ἐνύπνιον, ou álom(kép)
 ἡ θυγάτηρ, trós leánya
 ἰδίᾳ „a sajátjának”
 καλὸς κάγαθος derék s kiváló
 ὁ κατάσκοπος, ou kém
 ὁ κόλαξ, akosz hízelgő
 λευκός 3 fehér
 μεθ' ἡμέραν reggel
 τὰ μέλλοντα, ων a jöv(end)ő
 μισότεκνος 2 a gyermekét gyűlölő
 τὰ νομιζόμενα, ων az illendő dolgok

οἰκειότατος 3 legközebbi (*rokon*)
 ὅστις, ἦτις, ὅ τι aki, ami
 οὐδέποτε sohasem
 παρὰ τοῦ Διὸς Zeustól
 οἱ παρὰ Χαριδήμου a Kharidémostól
 (érkezők)
 περὶ πολλοῦ ποιεῖται sokra tart
 πονηρός 3 gonosz
 πρὶν πενθῆσαι mielőtt meggyászolta volna
 πρῶτος 3 első(ként)
 τὸ σῶμα, atos személy
 ἡ τελευτή, ἦς vég (*halál*)
 τετελευτηκώς 3 (uía, ós) halott
 τηλικούτος τὸ μέγεθος akkora
 ὁ τρόπος, ou jellem
 φαῦλος 3 gonosz, galád
 φίλτατος 3 legkedvesebb

I. ὁ πόλεμος — (ὁ) πολέμιος

1. Ταῦτα διανοηθέντες, καί τὰς ἐν τῷ (πολέμῳ — πολεμίῳ) τύχας κοινὰς ἀπάντων ἀνθρώπων νομίζοντες, πολλοὺς μὲν (πολέμους — πολεμίους) κτώμενοι, τὸ δὲ δίκαιον ἔχοντες σύμμαχον ἐνίκων μαχόμενοι.

2. Οὐ γὰρ δὴ οὐδὲ τοῦτο αὐτῷ προσήκει ποιῆσαι, ὅπερ ἐν τῇδε τῇ πόλει εἰθισμένον ἐστί, περὶ δὲ σφῶν αὐτῶν ἕτερα λέγοντες ἐνίοτε ἕξαπατῶσιν, ὑμῖν ἀποδεικνύντες ὡς στρατιῶται ἀγαθοὶ εἰσιν, ἢ ὡς πολλὰς τῶν (πολέμων — πολεμίων) ναῦς ἔλαβον τριηραρχήσαντες, ἢ πόλεις πολεμίας οὖσας φίλας ἐποίησαν· ἐπεὶ κελεύετε αὐτὸν ἀποδείξει ὅπου τοσοῦτους τῶν (πολέμων — πολεμίων) ἀπέκτειναν ὅσους τῶν πολιτῶν.

II. Határozza meg az igealakokat!

ἀκουσάση, λιπόντι, διελαύνοντα, ἐκμάθη, ἐπέλιπε

III. Képezze az alakokat!

megtette, küldeni fog, megmenekültem (biztonságban vagyok), engedelmeskedni fogsz, bíraskodik

IV. Melyik szó illik a mondatba?

1. [sc. οἱ στρατιῶται.] Ἄνεπαύοντο δὲ (ποῦ — ὅπου — που) ἐτύγχανον ἕκαστος, οὐ δυνάμενοι καθεῦδειν ὑπὸ λύπης καὶ πόθου πατριδῶν, γονέων, γυναικῶν, παίδων, οὓς (ὀπότ' — οὐποτ' — μήποτ') ἐνόμιζον ἔτι (ὄραν — ὄφθεσθαι — ἰδεῖν).

2. Ὡς δὲ καὶ ἡ πόλις (νόμον — νόμους) ὑπογράψασα, ἀγαθῶν καὶ παλαιῶν νομοθετῶν εὐρήματα, (παρὰ — κατὰ) τοῦτους ἀναγκάζει καὶ ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι.

3. Ὅμως δὲ καὶ λέξον, ἔφη, ἐκ (τίνος — τινός) (ἔπληξας — ἐπλήγης).

4. Ἐνταῦθα διέσχον (ἀλλήλους — ἀλλήλων — ἀλλήλοις) βασιλεύς τε καὶ οἱ Ἕλληνες (διὰ — σὺν — ὡς) τριάκοντα στάδια.

V. Fordítsa a kifejezéseket!

1. ὄχλου συνδραμόντος

2. ἐμοῦ ἄκοντος

3. ὑμῶν ἐκόντων

4. ἡμῶν οὐχ ἐκόντων

5. οὐδενὸς κωλύοντος

6. σου ἀληθῆ ἐροῦντος

7. ἰόντων εἰς μάχην [sc. στρατιωτῶν]

8. ἄκοντος Διός

9. οὕτως ἐχόντων [sc. πραγμάτων]

10. παίδων ὄντων ἡμῶν

11. τοῦ παιδὸς γελάσαντος

12. τῆς κόρης οὐκ ἀκούσης

VI. Fordítsa görögre!

1. A katonák úgy döntöttek (ἔδοξε+ dat.), hogy nem engedelmeskednek a hadvezérnek.

2. A hadvezér állítólag nem érkezett meg. 3. *Ti eldobtátok a trombitát, de a trombita zeng* (φθέγγομαι) *tovább.* 4. *Elhatározom, hogy lefekszem.* 5. A katonák vártak, amíg a hadvezér megjött. 6. *Mindnyájan ezt cselekedjük.* 7. *Nincs hajó és evező* (ἢ κώπη), *amely elvezetne innen.* 8. Amíg béke volt, a hadvezér nem félt. 9. *Ott essem el én, a harc mezején.* 10. *Minden öreg férfi szeme hasonlít a sas sokat látott szeméhez.*

46 Δημάδης ὁ ᾽Αθηναῖος – Ezer athéni sírja tanúskodik mellettem

Amikor megkérdezték Theophrastostól, milyen szónoknak tartja Démosthenést, így felelt: Méltó Athénhoz. És Démadést? Túlnőtt rajta — válaszolta. Démadés volt a legkönnyebben megvásárolható szónok. Khairóneíanál fogságba esett, és fogolyként ő eszközölte ki Philipposnál az enyhe békét. Ettől fogva a makedónokat szolgálta Athénban. Szeretett jól élni, sőt botrányosan jól. A makedón Antipatros mondta az öreg Démadésről, hogy csak a nyelve maradt meg belőle, meg a zsigerek, mint egy áldozati állatból. A rögtönzéseiről híres szónok Démosthenés ellenfele volt, akit szótagokból és nyelvből álló emberkének tartott. Démadést már Cicero sem olvashatta. Neve alatt maradt ránk a kétes hitelű *Tizenkét év*. Ebben a beszédben a szerző a khairóneiai csatát követő évekről beszélgeti a szónokot.

Χιλίων ᾽Αθηναίων ταφή μαρτυρεῖ μοι κηδευθεῖσα ταῖς τῶν ἐναντίων χερσίν, ἃς ἀντι πολεμίων φιλίας ἐποίησα τοῖς ἀποθανοῦσιν. ἐνταῦθα ἐπιστάς τοῖς πράγμασιν¹ ἔγραφα τὴν εἰρήνην, ὁμολογῶ. ἔγραφα καὶ Φιλίππῳ τιμᾶς, οὐκ ἄρνοῦμαι. δισχίλιους γὰρ αἰχμάλωτους ἄνευ λύτρων καὶ χίλια πολιτῶν σώματα χωρὶς κήρυκος καὶ τὸν ᾽Ωρωπὸν² ἄνευ πρεσβείας λαβῶν ὑμῖν ταῦτ' ἔγραφα. ἐπείληπτο δὲ τῆς γραφούσης χειρὸς³ οὐχ ἡ δωροδοκία τῶν Μακεδόνων, ὡς οὗτοι πλαττόμενοι λέγουσιν, ἀλλ' ὁ καιρὸς καὶ ἡ χρεῖα⁴ καὶ τὸ τῆς πατρίδος συμφέρον⁵ καὶ ἡ τοῦ βασιλέως φιλανθρωπία⁶. (...) ἐνταῦθ' ὁμοίως Δημοσθένης μὲν ἐκύρωσε πόλεμον, καλὴν μὲν τοῖς ὀνόμασιν οὐ σωτήριον δὲ τοῖς ἔργοις⁷ συμβουλίαν εἰσηγησάμενος τοῖς πολίταις· ὡς δὲ πλησίον ἔστη τῆς ᾽Αττικῆς⁸ ὁ πολέμιος, ἡ χώρα δὲ εἰς τὴν πόλιν κατεκλείετο⁹, καὶ τὸ περιμάχητον καὶ θαυμαζόμενον ὑπὸ πάντων ἄστῳ¹⁰ βοῶν καὶ προβάτων ὡσπερ ἔπαυλις¹¹ ἐπληροῦτο, βοήθειας δ' οὐδαμῶθεν¹² ἦν ἐλπὶς, ἔγραφα τὴν εἰρήνην. ὁμολογῶ, καὶ φημί καλῶς καὶ συμφερόντως¹³ πεπραχθαι τοῦτο· κρεῖττον¹⁴ γὰρ ἐπερχόμενον ἐκκλῖναι τὸ νέφος¹⁵ ἢ φερομένῳ συναπενεχθῆναι τῷ ῥεύματι. ἀξιῶ δέ, ὡ ἄνδρες ᾽Αθηναῖοι, τὴν ἐκ τῶν πραγμάτων λύπην ἐμοὶ παρ' ὑμῶν μηδεμίαν ἀπογεννηῆσαι δυσμένειαν. οὐ γὰρ ἐγὼ κρατῶ τῆς τύχης ἀλλ' ἡ τύχη τοῦ βίου, δι' ἣν κινδυνεύει¹⁶. δεῖ δὲ τὸν σύμβουλον, καθάπερ¹⁷ τὸν ἰατρόν, οὐ τῆς νόσου τὴν αἰτίαν ἔχειν, ἀλλὰ τῆς θεραπείας τὴν χάριν ἀπολαμβάνειν. καταχωρίσαντες οὖν τὰ συμβάντα¹⁸ διὰ τὰς ἔξωθεν αἰτίας¹⁹, φιλῶς ἐπὶ τῶν πραγμάτων γυμνήν²⁰ θεωρήσατέ μου τὴν πολιτείαν²¹.

¹ „átvéve az államügyek irányítását” ²Attika és Boiótia határvidéke ³„a fogalmazó kezét ... vezette”
⁴kényszer ⁵a haza üdve ⁶(lat.) humanitás ⁷valójában; ténylegesen ⁸ἡ ᾽Αττικὴ (sc. γῆ) Attika
⁹a vidék beszorult a városba ¹⁰Athén (a vidékkel szemben) ¹¹mint egy juhakol ¹²shonnan
¹³(számunkra) előnyösen ¹⁴jobb ¹⁵ἐπερχόμενον τὸ νέφος a közelgő vihar(felleg) ¹⁶δι' ἣν κινδυνεύει
hiszen az élet a szerencse kockáján forog ¹⁷ugyanúgy, mint ¹⁸a történések ¹⁹a külső tényezők miatt
²⁰„önmagában” ²¹politikai működésemet

οἱ αἰχμάλωτοι, ων hadifoglyok
 ἡ βοήθεια, ας segítség, felmentés
 ἡ δυσμένεια, ας ellenszenv
 ἡ δωροδοκία, ας megvesztegetés
 ἡ εἰρήνη, ης béke
 ὁ ἐναντίος, ου ellenfél
 ἡ θεραπεία, ας ápolás, gondozás
 τὸ λύτρον, ου váltságdíj

ἡ πρεσβεία, ας követség
 τὸ ρεῦμα, ατος áradat
 ἡ συμβουλία, ας tanács
 ὁ σύμβουλος, ου tanácsadó
 οὐ σωτήριος 2 „romlást okozó”
 ἡ τιμή, ἡς elismerés, előjog
 χωρὶς (+ gen.) vmi nélkül

I. τρόπος — τροχός

1. Ἐντὶ δὲ τούτου πολέμιστήρια κατεσκευάσατο ἄρματα (τρόποις — τροχοῖς) τε ἰσχυροῖς, ὡς μὴ ῥαδίως συντρίβηται.
2. Ὡσπερ γὰρ καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι διαφερόντως ἐν ταῖς μεγάλαις πόλεσιν ἐξειργασμένα ἐῖσι, κατὰ τὸν αὐτὸν (τρόπον — τροχόν) καὶ τὰ παρὰ βασιλεῖ σίτα πολὺ διαφερόντως ἐκπεπώνηται.
3. Οἶδε μὲν οὖν ἐκ παντὸς (τρόπου — τροχοῦ) προθυμοῦνται με τῇ δίκῃ ἀλῶναι.

II. Mondja görögül!

1. A potidaiaiak kecskéiről jobb nem beszélni.
2. Jobb királyokat érdemeltek, mint ezek.
3. A városaitokat a perzsák lerombolták.
4. A bíró apját megölték.
5. A király lányával szökött meg.

III. Melyik szó illik a mondatba?

1. Καὶ ταῦτα πάντα (ἐγένοντο – γέγονα – γέγονε) διὰ τὴν ἡμετέραν ἄνοιαν, ἀλλ' οὐ διὰ (τὸν – τοῦ – τὴν) ἐκείνου δύναμιν.
2. Οἱ δὲ φυγάδες ἠδέως ἐπίθοντο· ἐπίστευον γὰρ αὐτῶ· καὶ (λαβόντες – λαμβάνοντες) τὰ ὄπλα παρήσαν (εἰς Σάρδεις – ἐν Σάρδεσι).
3. Περικλῆς (ὁ – τοῦ) Ξανθίππου, ἀνὴρ κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον πρῶτος (ἸΑθηναῖος – ἸΑθηναίων), λέγειν τε καὶ πράσσειν δυνατώτατος, (παραίνει – παρήνει) τοιάδε.
4. (Οὔτοι – Οὔτοι) ἔλεγον, ὅτι Κῦρος μὲν (ἀποθνήσκει – ἀπέθανεν – τέθηκεν), ἸΑρῖος δὲ πεφευγὼς ἐν τῷ σταθμῷ εἶη μετὰ τῶν ἄλλων βαρβάρων.
5. Καὶ Βρασίδης καταστάς ἐπὶ (ὁ – τὸν – τὸ) πλῆθος — ἦν δὲ οὐδὲ ἀδύνατος, ὡς (ἸΑθηναῖος – Λακεδαιμόνιος), εἰπεῖν — ἔλεγε τοιάδε.

IV. Fordítsa a kifejezéseket!

- | | |
|--------------------------|----------------------------------|
| 1. ἀγαθὸν ἐστὶ μάχεσθαι | 7. ὥρα ἐστὶ μάχεσθαι |
| 2. τοῦτό ἐστὶ τὸ ἀδικεῖν | 8. δεῖ ὑμᾶς πολεμεῖν |
| 3. διὰ τὸ πολεμεῖν | 9. χρὴ ἡμᾶς μάχεσθαι |
| 4. βούλομαι μάχεσθαι | 10. ἔξεστί σοι στρατηγεῖν |
| 5. κελεύει με στρατηγεῖν | 11. δοκεῖ ἀγαθὸς στρατηγὸς εἶναι |
| 6. ἐκώλυεν ἡμᾶς μάχεσθαι | 12. φαίνεται ἀγαθὸς εἶναι |

V. Fordítsa görögre!

1. A hadvezér fél, hogy a katonák gyávának tartják.
2. A katonák félnek, hogy a hadvezér meg fog halni.
3. A hadvezér félt, hogy a katonák nem maradnak a táborban.
4. A hadvezérek félnek, hogy a katonák elhagyják a tábor.
5. Olyan jó hadvezér volt, hogy bár kevés katonája volt, legyőzte az athéniakat.
6. A háború befejeződött, így aztán a katonák hazamentek.
7. A vesztes csata után a gyáva katonák a hadvezért szidták (κακῶς λέγειν + acc.).
8. A korinthosziak olyan gyávák voltak, hogy gyakran megfutmodtak a háborúban.
9. A hadvezér bátrabb volt annál, hogy (ἢ ὥστε+ inf.) féljen a haláltól.
10. Harcolni fogok, amennyiben megválasztotok hadvezérnek.
11. A katonák annyira féltek, hogy a hadvezér nem mert támadni.

47 Ἐξαπατῶντες ὑμᾶς – Becsapnak benneteket a politikusok

A korinthosi Deinarchos fiatalon került Athénba, ahol logographos lett. Az ókorban kanonizált tíz attikai szónokból az utolsót Dionysios Halikarnasseus azért dicsérte, mert az belátta, hogy számára már csak az utánzás maradt, lévén hogy Démosthenésszel már tetőpontjára jutott az ékesszólás. Ezért helyes, hogy őt követte, mondja Dionysios, azonban azok, akik nagyra tartják Deinarchost, tévednek, hiszen ő semmi újat nem hozott, és példaképével sem ér föl. Igyekezete mindenestre a „falusi Démosthenés” ragadványnévhez juttatta. A Démosthenés elleni beszéde a leghíresebb — a vádlott személye miatt. Démosthenést azzal vádolták, hogy előbb befogadta, majd szökni hagyta Nagy Sándor Athénba szökött kincstárnokát, Harpalost, aki lefizette őt. Az elítélt Démosthenés megszökött Athénból.

Πῶς οὖν μίαν γνώμην ἔξομεν ὡς Ἀθηναῖοι, πῶς ὁμονήσομεν ἅπαντες ὑπὲρ τῶν κοινῆ συμφερόντων, ὅταν οἱ ἡγεμόνες καὶ οἱ δημαγωγοὶ χρήματα λαμβάνοντες προίωνται τὰ τῆς πατρίδος συμφέροντα, καὶ ὑμεῖς μὲν καὶ ὁ δῆμος ἅπας κινδυνεύη περὶ τοῦ ἐδάφους τοῦ τῆς πόλεως καὶ τῶν ἱερῶν τῶν πατρῶων καὶ παιδῶν καὶ γυναικῶν, οἱ δὲ διηλλαγμένοι πρὸς αὐτοὺς ἐν μὲν ταῖς ἐκκλησίαις λοιδορῶνται καὶ προσκρούουσιν ἀλλήλοις ἐξεπίτηδες, ἰδίᾳ δὲ ταῦτα πράττωσιν ἔξαπατῶντες ὑμᾶς τοὺς ῥᾶστα πειθόμενους τοῖς τούτων λόγοις; τί γάρ ἐστι ῥήτορος δημοτικοῦ καὶ μισοῦντος τοὺς κατὰ τῆς πόλεως λέγοντας καὶ γράφοντας; ἢ τί φασι τοὺς πρὸ ὑμῶν γεγεννημένους ὡς Δημόσθενες καὶ Πολύευκτε διατελεῖν ποιούντας, καὶ ταῦτ' οὐδενὸς δεινοῦ τότε τὴν πόλιν περιεστηκότος; οὐ κρίνειν ἀλλήλους; οὐκ εἰσαγγέλλειν; οὐ γράφεσθαι παρανόμων; ἔστιν οὖν ὃ τι πεποιήκατε τούτων ὑμεῖς οἱ φάσκοντες τοῦ δήμου κήδεσθαι καὶ τὴν σωτηρίαν ὑμῖν ἐν τῇ τούτων εἶναι φήφω; γέγραφαί φηφισμα Δημόσθενες, πολλῶν ὄντων καὶ δεινῶν καὶ παρανόμων ὧν Δημάδης γέγραφε; κεκώλυκάς τινα πράξιν ὧν ἐκεῖνος προελόμενος κατὰ τοῦ δήμου πεπολίτευται; οὐδ' ἦντινοῦν. εἰσηγγελκας τὸν παρὰ τὰ τοῦ δήμου φηφίσματα καὶ τοὺς νόμους πολλὰ διαπεπραγμένον; οὐδεπώποτε, ἀλλὰ περιεῖδες αὐτὸν ἐν τῇ ἀγορᾷ χαλκοῦν σταθέντα καὶ τῆς ἐν πρυτανείῳ σιτήσεως κεκοινωνηκότα τοῖς Ἀρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος ἀπογόνους.

οἱ ἀπόγονοι, ων leszarmazottak
οἱ πρὸ ὑμῶν γεγεννημένοι elődeitek
τὸ δεινόν, οὐ szörnyűség
δημοτικός 3 nép- ; demokratikus
διηλλαγμένοι πρὸς αὐτοὺς összebeszélve
τὸ ἐδάφος τὸ τῆς πόλεως a haza földje
ἢ ἐκκλησία, ας népgyűlés
ἐξεπίτηδες szántszándékkal
τὸ ἱερόν, οὐ szentély
κατὰ τῆς πόλεως a város (érdeke) ellen
κατὰ τοῦ δήμου a nép (érdeke) ellen
κεκοινωνηκώς 3 részes (amiben: gen.)
ὅστισοῦν 3 bármelyik
ὁ ῥᾶστα πειθόμενος hiszékeny
παρὰ (+ acc.) ellen, ellenére

παράνομος 2 törvénysértő
παρανόμων γράφεσθαι alkotmányellenes
javaslattétel vádját emelni
πατρῶος 3 atyai, ősi
περὶ παιδῶν a gyermekekért
πῶς hogyan
ῥᾶστα nagyon könnyen
τὰ κοινῆ συμφέροντα közérdek
ταῦτά (τὰ αὐτά) ugyanazon dolgok/at
ἢ σίτησις, εως étkez(tet)és
ἢ σωτηρία, ας menekvés, oltalom, üdv
αὐτὸν χαλκοῦν σταθέντα „öt bronzba
öntve”
τὸ φήφισμα, atos határozat
ἢ φήφος, ou szavazat; döntés, ítélet

I. Vesse a megfelelő hangsúlyt a megfelelő szótagra!

λιπειν, λιπωνται, ἐλιπομεν, λιπητε, λιπουσης, λιπου, λιποντων, λιπον, λιποιο, ἐλιπου

II. Párosítsa a kifejezéseket!

- | | |
|--------------------------------|------------------------------|
| (a) semmitmondóan / szó nélkül | (1) νόσω ἀπέθανε |
| (b) miért csinálja ezt? | (2) οὐδαμῶς ἐταράχθη |
| (c) betegség vitte el | (3) ἀνὴρ τις ὃς γινώριμος ἦν |
| (d) harcban esett el | (4) ἰδὼν ἐθαύμαζε |
| (f) ámulva látta | (5) οὐδὲν εἰπών |
| (g) megőrizte hidegvérét | (6) μαχόμενος ἀπέθανε |
| (h) egy ismerős | (7) τί βουλόμενος ταῦτα δρᾷ |

III. Mondja görögül!

az ismerőseimmel; ámulva látták; harc közben estek el; egy hölgyismerősét; sohasem veszítették el a fejüket

IV. ὁ σύμβουλος — ὁ σύμβολος — τὸ σύμβολον

- ᾽Ωστε οὐκ ἄξιον τούτοις πολλάκις χρῆσθαι (συμβούλοις — συμβόλοις), οἷς οὐδὲ ἅπαξ ἐλυσιτέλησε πειθόμενοις.
- Δῆμος γὰρ ὁ Πυριλάμπους, τριηραρχῶν εἰς Κύπρον, ἐδεήθη μου προσελθεῖν αὐτῷ, λέγων ὅτι ἔλαβε (σύμβουλον — σύμβολον) παρὰ βασιλέως τοῦ μεγάλου φιάλην χρυσῆν.
- Οἱ μὲν οἰωνοὺς τε καὶ φήμας καὶ (συμβούλους — συμβόλους) τε καὶ μάντις ὀνομάζουσι τοὺς προσημαίνοντας εἶναι, ἐγὼ δὲ τοῦτο δαιμόνιον καλῶ.

V. Fordítsa a következő mondatokat!

- Πάντ' ἔστιν εὐρεῖν, ἂν πόνον μὴ φεύγη τις.
- Δίκαιον εὔ πράττοντα μεμῆσθαι θεοῦ.
- Τό τοι θανεῖν οὐκ αἰσχρόν, ἀλλ' αἰσχροῦς θανεῖν.
- Οὐ συνέγνωσαν αὐτῷ τὸ ἀδίκημα.
- Ὁ οὖν Κῦρος οὐκ ἐφεύσθη ἐλπίζων αὐτοὺς εὐπειθεῖς εὐρήσειν.
- Ψιλὴ ἦν ἅπασα ἡ χώρα.

VI. Fordítsa görögre!

- A hatalom veszélyekkel jár, de némelyek örömeiket lelik a veszélyekben és a hatalomban.
- Ajándékokat kell küldeni.
- Ajándékokat kell küldenünk nektek.
- Nem kell ajándékot küldenetek nekünk.
- Jónak lenni nehéz. Jóna válni nehéz.
- Démostenés, Démostenés apja Theopompos elbeszélése szerint derék ember volt.
- A hadvezér megparancsolja a katonáknak, hogy tegyenek kárt (βλάβτω) a gazdagokban.
- A hadvezér megtiltja a katonáknak, hogy kárt tegyenek a szegényekben.
- A hadvezér azt mondja, hogy álmos (ὕπνωδης 2).
- Az mondták, hogy nem mennek a király ellen.
- Nem törődik (φροντίζω) azzal, hogy mit mondanak.
- Azt mondták, nem törődnek azzal, hogy mit mond.
- Megkérdezte, hol voltak.
- Megkérdeztem, hová megy.
- Elfogadta a tanácsomat. (= Hallgatott rám.)
- Csodálkozásának adott hangot. (= Azt mondta, hogy csodálkozik.)
- Elkezdődött a csata. (= Csatázni kezdtek.)

48 Ὡσπερ ὁ ἥλιος – Athén beragyogja Hellast

Az athéni Hypereidés gazdag logographos és igazi ínyenc volt, a széplányokat is szerette. A politikus Hypereidés Démosthenés fegyvertársa volt — egészen a Harpalos-ügyig. Ekkor szakított a megvesztegetett Démosthenésszel. Hat beszéde maradt ránk töredékesen, papíruszon. Hypereidés *Epitaphios* az egyetlen minden kétséget kizáróan hiteles epitaphios. Az epitaphios a bemutató beszéd egyik fajtája: temetési beszéd. Nagy Sándor halála után az athéniak hadat üzentek a makedónoknak, kezdeti sikereik után pedig több polis csatlakozott az athéniakhoz. Tavasszal, az első háborús év athéni áldozatait búcsúztatva Hypereidés még a sikereket sorolhatta beszédében, de őszre Athén kapitulált. A győztes Antipatros megkínnoztatta és kivégeztette Hypereidést, Démosthenés pedig öngyilkos lett.

Περὶ μὲν οὖν τῆς πόλεως διεξιέναι τὸ καθ' ἕκαστον ὧν πρότερον πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα εὐεργέτηκεν οὔτε ὁ χρόνος ὁ παρῶν ἰκανὸς οὔτε ὁ καιρὸς ἀρμόττων τῷ μακρολογεῖν, οὔτε ῥάδιον ἕνα ὄντα τοσαύτασ καὶ τηλικαύτας πράξεις διεξελεῖν καὶ μνημονεῦσαι. ἐπὶ κεφαλαίου δὲ οὐκ ὀκνήσω εἰπεῖν περὶ αὐτῆς· ὥσπερ γὰρ ὁ ἥλιος πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐπέρχεται, τὰς μὲν ὥρας διακρίνων εἰς τὸ πρέπον καὶ καλῶς πάντα καθιστάς, τοῖς δὲ σώφροσι καὶ ἐπιεικέσι τῶν ἀνθρώπων ἐπιμελούμενος καὶ γενέσεως καὶ τροφῆς καὶ καρπῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων τῶν εἰς τὸν βίον χρησίμων, οὕτως καὶ ἡ πόλις ἡμῶν διατελεῖ τοὺς μὲν κακοὺς κολάζουσα, τοῖς δὲ δικαίοις βοηθοῦσα, τὸ δὲ ἴσον ἀντὶ τῆς ἀδικίας ἀπασι ἀπονέμουσα, τοῖς δὲ ἰδίοις κινδύνοις καὶ δαπάναις κοινὴν ἄδειαν τοῖς Ἑλλησιν παρασκευάζουσα. περὶ μὲν οὖν τῶν κοινῶν ἔργων τῆς πόλεως ὥσπερ προεῖπον φράσαι παραλείψω, περὶ δὲ Λεωσθένους καὶ τῶν ἄλλων τοὺς λόγους ποιήσομαι.

ἡ ἄδεια, ας biztonság
 ἡ ἀδικία, ας igazságtalanság
 ἀντὶ ἀδικίας igazságtalanság helyett
 ἀνυπέρβλητος 2 felülmúlhatatlan
 αὐτόχθων 2 őslakos
 ἡ δαπάνη, ης költség
 αἱ δαπάναι, ων kiadások
 ἡ εὐγένεια, ας előkelő származás; nemesség
 εὐήθης 2 jólelkű; együgyű, ostoba
 εἰς τὸ πρέπον illendően
 εἰς μίαν πόλιν egyetlen városba
 ἐπιεικής 2 okos; jószívű
 ἐπὶ κεφαλαίου röviden; általánosságban
 ὁ ἥλιος ου a Nap
 ἰδίᾳ egyénileg; egyenként
 ἴσος 3 egyenlő
 τὸ ἴσον, ου egyenlőség

κατ' ἄνδρα egyenként, személyenként
 τὸ μακρολογεῖν szószaporítás, terjengős
 beszéd
 νῦν most
 ἡ οἰκουμένη, ης a lakott világ; „a
 földkerekség”
 περίεργος 2 fölösleges
 πρότερος 3 melyik a kettő közül?
 ῥάδιον (ἔστι) könnyű
 τηλικούτος 3 oly nagy
 τὸ καθ' ἕκαστον minden egyes dolgot
 külön–külön
 ἡ τροφή, ης táplálék; ellátás
 χρήσιμος 3 (εἰς + acc.) hasznos (vmire)
 ὁ χρόνος ὁ παρῶν a jelen alkalom
 σώφρων 2 mértékletes; tisztességes

I. Melyik a kakukktojás, és miért?

δέκα – ἑπτακαίδεκα – πέντε – ἑννέα

II. Válaszoljon a kérdésekre, ill. egészítse ki a mondatot!

1. Főmondati múlt idő után a kijelentő tárgyi mellékmondatban általában ... (*mód*) áll.
2. Az okhatározói mellékmondatokban szereplő tagadószó:
3. A célhatározói mellékmondatban általában (*mód*) használatos, de múlt idő után (*mód*) is állhat.
4. A következményes mellékmondatok kötőszava általában :
5. A közvetlen érzékelést kifejező igék után (*mondatrövidítő szerkezet*) állhat (acc. c. inf. helyett).
6. Οὐκ οἶδα, ὅπως εἶπω. Milyen mellékmondat?
7. Milyen mellékmondatot kötnek ezek a kötőszavak: οὖν, τοίνυν, οὐκουν?
8. Ἐπεὶ πάντες συνῆλθον, ἐκαθέζοντο. Milyen mellékmondat?
9. A következményes mellékmondatban, ha a következmény csak lehetséges, szerepel (állítmányként).

III. Olvassa el a történetet, majd válaszoljon a kérdésekre! (I)gaz; (H)amis; (K)i tudja?

Χειλωνὶς Κλεάδα θυγάτηρ, Θεοπόμπου γυνή, μαθοῦσα τὸν ἄνδρα ὑπὸ Ἀρκάδων αἰχμάλωτον φυλάσσεσθαι ἦλθεν ἐς τοὺς πολεμίους ἐκοῦσα. Θαυμάσαντες αὐτῆς τὸ φιλάνδρον Ἀρκάδες ἐπέτρεψαν ἐς τὸ δεσμωτήριον (börtön) αὐτὴν παρελθεῖν. Ἡ δὲ τὴν αὐτῆς ἐσθῆτα τῷ ἀνδρὶ περιθεῖσα, τὴν ἐκείνου δὲ αὐτὴ λαβοῦσα ἔπεισεν αὐτὸν ὑπεξελθεῖν, αὐτὴ δὲ ἀντ' αὐτοῦ παρὰ τοῖς πολεμίοις ἔμεινε. Θεόπομπος τῷ στρατηγῆματι (hadicsel) τῆς γυναικὸς διασωθεὶς καὶ αὐτὸς τὴν ἰέρειαν τῆς Ἀρτέμιδος εἰς Φενεὸν πομπεύουσαν ἤρπασε. Τεγεᾶται ταύτην ἀπολαβεῖν θέλοντες ἀπέδωκαν αὐτῷ τὴν Χειλωνίδα.

1. Kheilónis Kleadas húga. ...
2. Theopompos Árkádiába utazott. ...
3. Kheilónist bebörtönözték. ...
4. Kheilónis lefizette az öröket. ...
5. Kheilónis ruhát cserélt Theopomposszal. ...
6. Theopompost ki akarták végezni. ...
7. Theopompos Artemishez imádkozott. ...
8. Theopompos elrabolta a papnőt. ...
9. A tegeaiak kompromisszumot kötöttek. ...

IV. Fordítsa görögre!

1. Knidosi születésű volt, de Athénban lakott.
2. A katona okosabb volt annál, hogy szidja a hadvezéreket.
3. A hadvezér nem volt képes rávenni a katonákat a harcra.
4. A hadvezér nem akarja elolvasni a katonák levelét (= levelet, amit a k. írtak).
5. A hadvezér azért teszi mindezeket, hogy a katonák bátornak tartsák.
6. Hiábavaló volt a fáradozás, vagy nem?
7. A katona magas (μέγας), úgyhogy mindenki láthatja a sisakját.
8. A katonák követeket küldtek a hadvezérhez, hogy elkérjék a zsoldot.
9. *Akit én szeretek, meg van az szeretve.*
10. *Úgy kell írni, hogy azonnal megértsék (κατανοεῖν), mit akarunk mondani.*

49 Ὡσπερ ἡ μέλιττα – Mint a méh

Basileios (Nagy Szent Vazul) kaisareiai püspök arról beszél unokaöccseinek szóló intelmében, hogy hogyan forgathatjuk haszonnal az irodalmi műveket. A pogány íróknál is vannak olyan gondolatok, amelyek épülésünkre szolgálnak. De csak a hasznosat kell elfogadnunk, azaz válogatnunk kell. Használjuk tehát a könyveket a méhek példája szerint! A méhek sem repülnek oda minden virághoz, és ha egyet kiválasztanak, akkor sem akarják azt mindenesetül magukkal vinni. Csak azt gyűjtik ki belőle, amire szükségük van. Jól akkor használjuk a könyveket, ha méhek módjára csak azt vesszük birtokba belőlük, ami hasznunkra van és rokon az Igazsággal, a többitől azonban óvakodunk. A méh és az olvasó közötti közismert allegóriát Basileios valószínűleg Isokratés egyik követőjének művéből „gyűjtötte”.

Εἰ δὲ δεῖ θνητὸν¹ ὄντα τῆς τῶν θεῶν στοχάσασθαι διανοίας, ἡγοῦμαι κάκεινους ἐπὶ τοῖς οἰκειοτάτοις² μάλιστα δηλῶσαι πῶς ἔχουσι³ πρὸς τοὺς φαύλους καὶ τοὺς σπουδαίους⁴ τῶν ἀνθρώπων. Ζεὺς γὰρ Ἡρακλέα καὶ Τάνταλον γεννήσας, ὡς οἱ μῦθοι λέγουσι καὶ πάντες πιστεύουσι, τὸν μὲν διὰ τὴν ἀρετὴν ἀθάνατον⁵ ἐποίησεν, τὸν δὲ διὰ τὴν κακίαν ταῖς μεγίσταις τιμωρίαις ἐκόλασεν. Οἷς δεῖ παραδείγμασι⁶ χρώμενόν σ' ὀρέγεσθαι τῆς καλοκαγαθίας⁷, καὶ μὴ μόνον τοῖς ὑφ' ἡμῶν εἰρημένοις⁸ ἐμμένειν ἀλλὰ καὶ τῶν ποιητῶν τὰ βέλτιστα⁹ μαθάνειν καὶ τῶν ἄλλων σοφιστῶν εἴ τι χρήσιμον εἰρήκασιν ἀναγιγνώσκειν. Ὡσπερ γὰρ τὴν μέλιτταν ὀρώμεν ἐφ' ἅπαντα μὲν τὰ βλαστήματα¹⁰ καθιζάνουσιν, ἀφ' ἐκάστου δὲ τὰ βέλτιστα¹¹ λαμβάνουσιν, οὕτω δεῖ καὶ τοὺς παιδείας¹² ὀρεγομένους μηδενὸς μὲν ἀπείρους¹³ ἔχειν, πανταχόθεν δὲ τὰ χρήσιμα συλλέγειν.

¹θνητός 3 halandó ²„gyermekeiken” ³hogyan viszonyulnak ⁴σπουδαῖος 3 derék ⁵ἀθάνατος 2 halhatatlan ⁶τὸ παράδειγμα példa ⁷ἡ καλοκαγαθία tökéletesség ⁸a tanácsainkhoz ⁹„aranyigazságait” (βέλτιστος 3 legjobb) ¹⁰τὸ βλάστημα virág ¹¹leghasznosabbakat ¹²ἡ παιδεία műveltség ¹³ἀπείρους ἔχει τιнос járatlan vmiben

A (tag)mondatokat sorrendbe állítva szerkesszen értelmes történetet!

- (a) αὐξηθέντος δὲ αὐτοῦ ἐλάλει πρὸς αὐτὸν ὡς πρὸς ἀκούοντα.
- (b) ἐς μέγιστον δὲ μέγεθος ἐλθὼν ὁ δράκων ὑπὸ τῶν πολιτῶν ἐς ἐρημίαν ἀπηλάθη.
- (c) παῖς παρ' αὐτοῖς δράκοντα μικρὸν ἐπρίατο καὶ ἔτρεφε μετὰ πολλῆς τῆς κομιδῆς.
- (d) ὕστερον δὲ ὁ παῖς νεανίας γενόμενος ἀπὸ τινος θεᾶς ἐπανιών, λησταῖς περιπεσῶν μετὰ τῶν συνηλίκων.
- (e) καὶ ἦθυρε μετ' αὐτοῦ καὶ συνεκάθευδεν αὐτῷ.
- (f) βοῆς γενομένης ἰδοὺ ὁ δράκων· καὶ τοὺς μὲν διεσκόρπισεν, οὓς δὲ ἀπέκτεινεν, αὐτὸν δὲ περιεσώσατο.
- (g) πόλις ἐστὶ τῆς Ἀχαΐας αἱ Πάτραι.

50 °Ο έτερόφθαλμος – A félszemű

Azt mondják, hogy a lokrisiak éltek először írott törvényekkel, törvényhozójuk pedig Zaleukos volt. Zaleukos szigorú büntetéseket állapított meg: a bűnösöket általában megvakították. A lokrisiaknál új törvényt javasolni is veszélyes volt, hiszen mindenki csak hurokkal a nyakában adhatta elő javaslatát, s ha azt nem fogadták el, meghúzták a kötelet. Athénban az alkotmánnyal szemben föllépket ostrakismosszal számúzték, ennek eltörlése után pedig törvénytörő javaslatával vádjával perelték be azt, aki a népgyűlés elé törvénytörő javaslatot nyújtott be. Pervesztés esetén a határozatot eltörlték. Ha a javaslat elfogadásától még nem telt el egy év, a javaslattevőt meg is bírságozták, akár polgárjogát is elveszíthette. A γραφή παρανόμων-nal a bírák így még a népgyűlés szónokait is ellenőrzés alatt tartották.

Βούλομαι δ' ὑμῖν, ὦ ἄνδρες δικασταί, ἐν Λοκροῖς ὡς¹ νομοθετοῦσι διηγήσασθαι· οὐδὲν γὰρ χείρου² ἔσεσθε παράδειγμά τι ἀκηκοότες, ἄλλως τε καὶ³ ὧ πόλις εὐνομούμενη χρῆται. ἐκεῖ γὰρ οὕτως οἴονται δεῖν τοῖς πάλαι κειμένοις⁴ χρῆσθαι νόμοις καὶ τὰ πάτρια περιστέλλειν καὶ μὴ πρὸς τὰς βουλῆσεις⁵ μηδὲ πρὸς τὰς διαδύσεις⁶ τῶν ἀδικημάτων νομοθετεῖσθαι, ὥστ' ἂν τις βούληται νόμον καινὸν τιθέναι, ἐν βρόχῳ⁷ τὸν τράχηλον ἔχων νομοθετεῖ, καὶ ἐὰν μὲν δόξη καλὸς καὶ χρήσιμος εἶναι ὁ νόμος, ζῆ⁸ ὁ τιθεὶς⁹ καὶ ἀπέρχεται, εἰ δὲ μή, τέθνηκεν ἐπισπασθέντος τοῦ βρόχου. καὶ γὰρ τοῖ¹⁰ καινοὺς μὲν οὐ τολμῶσι τίθεσθαι, τοῖς δὲ πάλαι κειμένοις ἀκριβῶς χρῶνται. καὶ ἐν πολλοῖς δὲ πάνυ ἔτεσιν, ὧ ἄνδρες δικασταί, εἰς λέγεται παρ' αὐτοῖς νόμος καινὸς τεθῆναι. ὄντος γὰρ αὐτόθι¹¹ νόμου, ἐὰν τις ὀφθαλμὸν ἐκκόψῃ, ἀντεκκόψαι παρασχεῖν τὸν ἑαυτοῦ, καὶ οὐ χρημάτων τιμῆσεως¹² οὐδεμίας, ἀπειλήσαι τις λέγεται ἐχθρὸς ἐχθρῶ ἔν' ἔχοντι ὀφθαλμὸν ὅτι αὐτοῦ ἐκκόψῃ τοῦτον τὸν ἕνα. γενομένης δὲ ταύτης τῆς ἀπειλῆς¹³ χαλεπῶς ἐνεγκῶν ὁ ἑτερόφθαλμος, καὶ ἠγούμενος ἀβίωτον¹⁴ αὐτῶ τὸν βίον τοῦτο παθόντι, λέγεται τολμῆσαι νόμον εἰσενεγκεῖν, ἐὰν τις ἕνα ἔχοντος ὀφθαλμὸν ἐκκόψῃ, ἄμφω¹⁵ ἀντεκκόψαι παρασχεῖν, ἵνα τῆ ἴση συμφορᾷ¹⁶ ἀμφοτέροι χρῶνται. καὶ τοῦτον μόνον λέγονται Λοκροὶ θέσθαι τὸν νόμον ἐν πλείν ἢ διακοσίοις¹⁷ ἔτεσιν.

¹hogyan ²(χείρονες) hitványabbak ³ἄλλως τε καὶ különösen ⁴a régóta fennálló ⁵ἢ βούλησις κίνανσας ⁶ἢ διάδυσσις mentesítés ⁷ὁ βρόχος hurok ⁸ἔ(etben marad) ⁹a (javaslat)tevő ¹⁰bizony ¹¹ott ¹²ἢ τίμησις κάρπότης ¹³ἢ ἀπειλή fenyegetés ¹⁴ἀβίωτος 2 elviselhetetlen ¹⁵ἄμφω mindkettő(t) ¹⁶ἢ συμφορὰ csapás; eredmény ¹⁷πλείν ἢ διακοσίοι 3 több mint kétszáz

Πάροσίτσα a csattanókat a történetekkel!

1. Ἄριστων πυθθανομένου τινος πόσοι Σπαρτιᾶται τὸ πλῆθος, εἶπε·
2. Διογένης λύχνον μεθ' ἡμέραν ἄψας, φησί·
3. Βίας ὁ Πριηνεὺς συμπλέων ποτὲ ἀσεβέσι, χειμαζομένης τῆς νεῶς κἀκείνων τοὺς θεοὺς ἐπικαλουμένων, ἔφη·
4. Στρατόνικος διδάσκων κιθαριστάς, ἐπειδὴ ἐν τῷ διδασκαλείῳ εἶχεν ἐννέα μὲν εἰκόνας τῶν Μουσῶν, τοῦ δὲ Ἀπόλλωνος μίαν, μαθητὰς δὲ δύο, πυθθανομένου τινὸς πόσους ἔχοι μαθητὰς, ἔφη·
(a) ἄνθρωπον ζητῶ.
(b) σὺν τοῖς θεοῖς δώδεκα.
(c) ὅσοι ἱκανοὶ τοὺς ἐχθροὺς ἀπερύκειν.
(d) σιγᾶτε, μὴ αἰσθῶνται ὑμᾶς ἐνθάδε πλέοντας.

51 Σκεδαννύμενοι διεφθείροντο – Szétszóródva elpusztultak

Az abdérai Prótagoras mondta, hogy az istenekről nem tudhatja sem azt, hogy vannak, sem azt, hogy nincsenek. Ezzel egy másik filozófus szerint azt állította, hogy tudja, hogy nem léteznek. Ez azonban nem igaz; Prótagoras nem tagadta az istenek létezését, csak azt vonta kétségbe, hogy megismerhetők. Ő volt az első, aki magát szofistának nevezte. A szofisták filozófusok és szónokok voltak, akik városról városra járva előadásokat tartottak, és tandíj fejében oktattak. Céljuk politikuskok képzése volt. Azt vetették a szemükre, hogy a vitakozásban való jártasságukkal a gyengébb érvet erősebbé tudják tenni – Prótagoras szerint ugyanis minden dologról két ellentétes állítás lehetséges. A szofisták művei elvesztek; tanaitkat Platón műveiből ismerjük, aki, mint közismert, támadta őket.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνθρωπος θείας¹ μετέσχε μοίρας², πρῶτον μὲν διὰ τὴν τοῦ θεοῦ συγγένειαν³ ζῶων⁴ μόνον θεοὺς ἐνόμισεν, καὶ ἐπεχείρει βωμούς τε ἰδρῦεσθαι καὶ ἀγάλματα⁵ θεῶν· ἔπειτα φωνὴν καὶ ὀνόματα ταχὺ⁶ διηρθρώσατο τῇ τέχνῃ⁷, καὶ οἰκήσεις⁸ καὶ ἐσθῆτας καὶ ὑποδείσεις⁹ καὶ στρωμνὰς¹⁰ καὶ τὰς ἐκ γῆς τροφὰς ἠὔρετο. οὕτω δὲ παρεσκευασμένοι κατ' ἄρχας¹¹ ἄνθρωποι ᾤκουν σποράδην¹², πόλεις δὲ οὐκ ἦσαν· ἀπώλλυντο οὖν ὑπὸ τῶν θηρίων διὰ τὸ πανταχῆ¹³ αὐτῶν ἀσθενέστεροι¹⁴ εἶναι¹⁵, καὶ ἡ δημιουργικὴ τέχνη¹⁶ αὐτοῖς πρὸς μὲν τροφήν¹⁷ ἱκανὴ βοηθὸς¹⁸ ἦν, πρὸς δὲ τὸν τῶν θηρίων πόλεμον ἐνδεής¹⁹ – πολιτικὴν γὰρ τέχνην²⁰ οὐπω εἶχον, ἧς μέρος πολεμικῆ²¹ – ἐζήτουν²² δὲ ἄθροίζεσθαι καὶ σώζεσθαι κτίζοντες πόλεις· ὅτ²³ οὖν ἀθροισθεῖεν, ἠδίκουν ἀλλήλους ἄτε²⁴ οὐκ ἔχοντες τὴν πολιτικὴν τέχνην, ὥστε πάλιν σκεδαννύμενοι διεφθείροντο.

¹θεῖος 3 isteni ²ἡ μοῖρα (osztály)rész ³ἡ συγγένεια rokonság ⁴az élőlények közül ⁵τὸ ἄγαλμα szobor ⁶gyorsan ⁷„mesterségesen” ⁸ἡ οἰκήσις lakhely ⁹ἡ ὑπόδεισις saru ¹⁰ἡ στρωμνὴ (vetett) ágy ¹¹kezdetben ¹²szétszórótan ¹³mindenképpen; minden tekintetben ¹⁴ἀσθενής 2 gyöngé ¹⁵διὰ τὸ ... εἶναι mivel ... voltak ¹⁶κέρμυνησség ¹⁷az életben maradásra ¹⁸βοηθὸς 2 ἦν (+ dat.) segítségükre volt ¹⁹ἐνδεής 2 nem elegendő ²⁰a közösségalkotás képessége ²¹a hadviselés képessége ²²törekedtek ²³valahányszor (opt. iterativus) ²⁴ἄτε (+ pt.) minthogy

Alkosson mondatokat a példa szerint a megadott szavak felhasználásával!

ἡ δύναμις, χράομαι, παρεῖναι, πράττω, πρέπει

Χρῆσθαι τῷ παρόντι ἀεὶ πρέπει καὶ ὅτι ἂν πράττης πράττειν εἰς δύναμιν.

- (1) ἡ ἡμέρα, οἱ Ἕλληνες, πορεύομαι, πολεμέω, ὁ βασιλεύς
- (2) ὁ κῆρυξ, πέμπω, αἰτέω, τὸ ἔτος, ἡ εἰρήνη
- (3) ὁ ποιητής, τὸ βιβλίον, ἔχω, ὁ ἑταῖρος, ἀναγιγνώσκω,
- (4) ὁ χρόνος, ἡ παιδεία, τὸ δένδρον, ἔξεστι, ὁ καρπός
- (5) ὁ πίθηκος, ὁ ἵππος, κελεύω, διὰ τί, ὁ ποταμός

52 Προϊόντος τοῦ χρόνου – Telt-múlt az idő

Egy athéni polgár megölte felesége szeretőjét, mert rajtakapta a házasságtörésen. A megölt férfi rokonai bevádolták gyilkosságért. A vádlott elismeri, hogy ölt, de azzal védekezik, hogy tette jogos volt, hiszen a törvények megengedik, hogy a férj megölje a rajtakapott szeretőt. A rokonok viszont azt állítják, hogy tette nem volt jogos; a vádlott ugyanis haragosa volt az áldozatnak, akit azzal a szándékkal csalt be a házába, hogy ott meggyilkolja. A vádlott először a házasságáról mesél a bíráknak. Gyermeük megszületése után vakon megbízott a feleségében, de az a csábító karmaiba került. Végül az asszonyt már olyan vakmerővé tette a szenvedély, hogy még akkor is engedett vágynak, amikor a birtokról váratlanul hazatért férje az emeleti hálószobában aludt.

Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, ὧ ἄνδρες, ἦκον μὲν ἀπροσδοκῆτως¹ ἐξ ἄγρου, μετὰ δὲ τὸ δεῖπνον² τὸ παιδίον³ ἔβρα καὶ ἐδυσκόλαιεν ὑπὸ τῆς θεραπαίνης⁴ ἐπίτηδες⁵ λυπούμενον, ἵνα ταῦτα ποιῆ· ὁ γὰρ ἄνθρωπος⁶ ἔνδον ἦν· ὕστερον γὰρ ἅπαντα ἐπυθόμην. καὶ ἐγὼ τὴν γυναῖκα ἀπιέναι ἐκέλευον καὶ δοῦναι τῷ παιδίῳ τὸν τιθόν⁷, ἵνα παύσῃται κλαῖον. ἡ δὲ τὸ μὲν πρῶτον οὐκ ἤθελεν, ὡς ἂν ἀσμένη⁸ με ἑωρακυῖα ἦκοντα διὰ χρόνου⁹. ἐπειδὴ δὲ ἐγὼ ὠργιζόμεν καὶ ἐκέλευον αὐτίκα¹⁰ ἀπιέναι, ἵνα σύ γε¹¹ ἔφη πειρᾶς ἐνταῦθα τὴν παιδίσκην¹². καὶ πρότερον δὲ μεθύων εἶλκας αὐτήν. καὶ ἐγὼ μὲν ἐγέλων, ἐκείνη δὲ ἀναστᾶσα καὶ ἀπιούσα προστίθησι τὴν θύραν¹³, προσποιουμένη παιίζειν, καὶ τὴν κλείν¹⁴ ἐφέλκεται. καὶ ἐγὼ τούτων οὐδὲν ἐνθυμούμενος οὐδ' ὑπονοῶν ἐκάθευδον ἄσμενος¹⁵, ἦκων ἐξ ἄγρου. ἐπειδὴ δὲ ἦν πρὸς ἡμέραν¹⁶, ἦκεν ἐκείνη καὶ τὴν θύραν ἀνέωξεν. ἐρομένου δέ μου τί αἱ θύραι νύκτωρ φοφοῖεν, ἔφασκε τὸν λύχνον¹⁷ ἀποσβεσθῆναι τὸν παρὰ τῷ παιδίῳ, εἶτα ἐκ τῶν γειτόνων ἐνάψασθαι. ἐσιώπων ἐγὼ καὶ ταῦτα οὕτως ἔχειν¹⁸ ἠγούμην. ἔδοξε δέ μοι, ὧ ἄνδρες, τὸ πρόσωπον ἐφίμυθιῶσθαι, τοῦ ἀδελφοῦ¹⁹ τεθνεώτος οὕπω τριάκονθ' ἡμέρας²⁰. ὁμῶς δ' οὐδ' οὕτως²¹ οὐδὲν εἰπὼν περὶ τοῦ πράγματος ἐξελθὼν ὠχόμεν ἔξω²² σιωπῆ²³.

¹ váratlanul ² τὸ δεῖπνον étkezés, vacsora ³ τὸ παιδίον gyerek ⁴ ἡ θεραπαίνα szolgáló; „szárazdajka” ⁵ szándékosan ⁶ (ti. a szerető) ⁷ δοῦναι τὸν τιθόν megszoptatni ⁸ ὡς ἂν ἀσμένη „örömtől színelve” ⁹ hosszú idő után ¹⁰ rögtön ¹¹ σύ γε „te meg” ¹² ἡ παιδίσκη kiscseléd ¹³ ἡ θύρα ajtó ¹⁴ ἡ κλείς retesz ¹⁵ „jóízűen”; „kiterülve” ¹⁶ hajnaltájt ¹⁷ ὁ λύχνος mécses ¹⁸ οὕτως ἔχει így van ¹⁹ ὁ ἀδελφός fivér ²⁰ még 30 napja sem ²¹ οὐδ' οὕτως még erre sem ²² ki ²³ csöndben; „szótlan”

Melyik szó illik a mondatba?

- ¹ Ἐπειδὴ δὲ ἔως ἐγένετο, (διαβαῖνον – διαβήσονται – διέβαινον) τὴν γέφυραν ἐξευγμένην πλοίοις τριάκοντα καὶ ἑπτὰ.
- ² Ποταμῷ γὰρ οὐκ (ἔστιν – ἐστίν – ἐστιν) ἐμβῆναι δις τῷ αὐτῷ καθ' Ἡράκλειτον.
- ³ Οὐ πολλῶ δὲ ὕστερον ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου οἱ τ' ἔνδον συναμαβάνοντο καὶ οἱ ἔξω (κατεκόπησαν – κατέκοφαν – κατακόφουσι).
- ⁴ Κύριος δὲ τούτοις ἀπορῶν τε καὶ λυπούμενος μετεπέμπετο τὸν Κλέαρχον· ὁ δὲ ἰέναι (οὐκ – οὐδὲν – μὴ – μηδὲν) ἤθελε.
- ⁵ Ὁ δ' ἄνθρωπος (πολλοῦ – πολλῶ – πολλῶν) μὲν ἄξιός ῥ' ἂν φίλος ἦ, χαλεπώτατος δ' ἐχθρός ῥ' ἂν πολέμιος ἦ.
- ⁶ Ἐπει δὲ ἀφίκοντο εἰς τὸ αὐτό, ἄσμενοί τε εἶδον ἀλλήλους καὶ ἠσπάζοντο (οἶον – ἦ – ὥσπερ) ἀδελφούς.
- ⁷ Οἱ βάρβαροι οὐ κραυγῆ (καὶ – ἀλλὰ) σιγῆ ὡς ἀνυστον καὶ ἡσυχῆ ἐν ἴσῳ καὶ βραδέως προσῆσαν.

53 Ἐπὶ τοὺς βαρβάρους – A perzsák ellen

„... a perzsa király nem szabad akaratukból uralkodik a szárazföld népei felett, hanem mert mindegyiküknél nagyobb fegyveres erőt gyűjtött maga köré; ha mi ennél is nagyobb haderővel kelünk át – amit közös elhatározás esetén könnyen megtehetnénk – háborítatlanul magunknak gyümölcsözteshetjük majd egész Ázsiát. És sokkal szebb is a nagykirállyal hadat viselnünk a [perzsa] királyságért, mint a vezetőszerepért civakodnunk egymás között.

A hadjáratra pedig méltányos a mostani nemzedék idejében sort kerítenünk, hogy a megpróbáltatások részesei a jószerencse áldásait is élvezhessék, s ne teljék el az életük végig balsorsban. Amúgyis elég a múlt – miféle szörnyűség meg nem esett benne? Mert sok rossz eleve megvan ugyan az emberi természetben, de mi a szükségszerűeknél is jóval többet eszeltünk ki ... ” (Isokratés; SZEPESY TIBOR fordítása)

Ἐγὼ διελέχθην μὲν καὶ πρὸς Ἀντίπατρον περὶ τῶν τῆ πόλει καὶ τῶν σοί¹ συμφερόντων, ἐξαρκούντως² ὡς ἑμαυτὸν ἔπειθον³, ἠβουλήθη δὲ καὶ πρὸς σέ γράφαι, περὶ ὧν μοι δοκεῖ πρακτέον εἶναι⁴ μετὰ τὴν εἰρήνην, παραπλήσια⁵ μὲν τοῖς ἐν τῷ λόγῳ γεγραμμένοις, πολὺ δ' ἐκείνων συντομώτερα⁶. Κατ' ἐκείνων μὲν γὰρ τὸν χρόνον⁷ συνεβούλευον ὡς χρῆ διαλλάξαντά σε τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν καὶ τὴν Λακεδαιμονίων καὶ τὴν Θηβαίων καὶ τὴν Ἀργείων⁸ εἰς ὁμόνοιαν⁹ καταστῆσαι τοὺς Ἑλληνας, ἡγούμενος, ἂν τὰς προεστώσας¹⁰ πόλεις πείσης οὕτω φρονεῖν, ταχέως καὶ τὰς ἄλλας ἐπακολουθήσειν. Τότε μὲν οὖν ἄλλος ἦν καιρὸς, νῦν δὲ συμβέβηκεν¹¹ μηκέτι¹² δεῖν πείθειν· διὰ γὰρ τὸν ἀγῶνα τὸν γεγενημένον ἠναγκασμένοι πάντες εἰσὶν εὖ φρονεῖν καὶ τούτων ἐπιθυμεῖν ὧν ὑπονοοῦσιν σε βούλεσθαι πράττειν καὶ λέγειν, ὡς δεῖ παυσαμένους τῆς μανίας¹³ καὶ τῆς πλεονεξίας¹⁴ ἦν ἐποιοῦντο πρὸς ἀλλήλους, εἰς τὴν Ἀσίαν τὸν πόλεμον ἐξενεγκεῖν. Καὶ πολλοὶ πυνθάνονται παρ' ἐμοῦ¹⁵ πότερον ἐγὼ σοὶ παρήνεσα ποιείσθαι τὴν στρατείαν¹⁶ τὴν ἐπὶ τοὺς βαρβάρους ἢ¹⁷ σοῦ διανοηθέντος συνείπον· ἐγὼ δ' οὐκ εἰδέναι μὲν φημι τὸ σαφές¹⁸, οὐ γὰρ συγγεγενῆσθαι σοὶ πρότερον, οὐ μὴν ἀλλ' οἴεσθαι σέ μὲν ἐγνωκέναι περὶ τούτων, ἐμὲ δὲ συνειρηκέναι ταῖς σαῖς¹⁹ ἐπιθυμίαις.

¹ti. Philippos ²eléggé ³ὡς ἑμαυτὸν ἔπειθον „úgy gondolom” ⁴πρακτέον teendő ⁵hasonlóan ⁶σύντομος ² tömör ⁷abban az időben ⁸ἢ Ἀργείων (sc. πόλις) Argos ⁹ἢ ὁμόνοια egyetértés ¹⁰προεστῶσα (pt. pf.) „vezető” ¹¹a dolog úgy áll, hogy ¹²többé már nem ¹³ἢ μανία esztelenség ¹⁴ἢ πλεονεξία kapzsiság; gőg ¹⁵tőlem ¹⁶ἢ στρατεία hadjárat ¹⁷πότερον ... ἢ vajon ... vagy ¹⁸„az igazság/ot” ¹⁹σός 3 a te ...d; tiéd

Tagolja a szöveget, és tegye ki a hangsúlyjeleket!

ολεωνιδηςολακεδαιμονιος
 καιοισυναυτῳτριακοσιοιτον
 μαντευομενοναυτοισθιθανα
 τονειλοντοενπυλαιςκαιυπερτης
 ελλαδοςευκαιικαλωσραγωνισαμεν
 οιτελουςετυχονευκλουςκαιδοξανε
 αυτοισαθανατοναπελιπονκα
 ιφημηναγαθηνδιαιωνος

54 Τίς ἀγορεύειν βούλεται – Ki akar szólni?

Az athéniak szövetségre léptek a thébaiakkal a makedón Philippos ellen. A király athéni támogatói azonban elmérgesítették a két város viszonyát, így Philippos akadálytalanul vonulhatott Athén ellen, és elfoglalta Elateiát. A város elfoglalása riadalmat okozott Athénban; a prytanisok a hír vétele után azonnal intézkedéseket foganatosítottak. – A prytanisok a tanács ügyvivő tagjai voltak. Athénban évente ötszáz tanácstagot sorsoltak a tanácsba, minden phyléből ötvenet. Az évet tíz egységre osztották, és minden időszakban más phylé ötven tanácstagja vitte az ügyeket: ők határozták meg a tanács napirendjét, ők hívták össze a népgyűléseket, és javaslatokat készítettek elő a népgyűlés számára. A prytanisok általában a tanácsházban tartották üléseiket, és naponta együtt étkeztek az agorán, a tholosban.

Ἐσπέρα¹ μὲν γὰρ ἦν, ἥκε δ' ἀγγέλλων τις ὥς² τοὺς πρυτάνεις³ ὥς⁴ Ἐλάτεια κατείληπται. καὶ μετὰ ταῦθ⁵ οἱ μὲν⁶ εὐθὺς ἐξαναστάντες μεταξὺ⁷ δειπνοῦντες⁸ τοὺς τ' ἐκ τῶν σκηνῶν τῶν κατὰ τὴν ἀγορᾶν⁹ ἐξεῖργον καὶ τὰ γέρρα¹⁰ ἐνεπίμπρασαν, οἱ δὲ τοὺς στρατηγούς μετεπέμποντο καὶ τὸν σαλπικτὴν ἐκάλουν· καὶ θορύβου¹¹ πλήρης ἦν ἡ πόλις. τῇ δ' ὕστερα¹², ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, οἱ μὲν πρυτάνεις τὴν βουλὴν ἐκάλουν εἰς τὸ βουλευτήριον, ὑμεῖς δ' εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐπορεύεσθε, καὶ πρὶν¹³ ἐκείνην¹⁴ χρηματίσαι καὶ προβουλεύσαι πᾶς ὁ δῆμος ἄνω¹⁵ καθῆτο. καὶ μετὰ ταῦτα ὥς¹⁶ ἦλθεν ἡ βουλὴ καὶ ἀπήγγειλαν οἱ πρυτάνεις τὰ προσηγγελημέν¹⁷ ἑαυτοῖς καὶ τὸν ἦκοντα παρήγαγον κάκεινος εἶπεν, ἡρώτα μὲν ὁ κῆρυξ¹⁸ «τίς ἀγορεύειν βούλεται;» παρήει δ' οὐδεὶς. πολλάκις δὲ τοῦ κήρυκος ἐρωτῶντος οὐδὲν μᾶλλον¹⁹ ἀνίστατ' οὐδεὶς, ἀπάντων μὲν τῶν στρατηγῶν παρόντων, ἀπάντων δὲ τῶν ῥητόρων, καλούσης δὲ τῆς πατρίδος τὸν ἐροῦνθ' ὑπὲρ²⁰ σωτηρίας· ἦν γὰρ ὁ κῆρυξ κατὰ τοὺς νόμους φωνῆν²¹ ἀφήσει, ταύτην κοινὴν τῆς πατρίδος δίκαιον²² ἡγεῖσθαι.

¹ἡ ἑσπέρα este ²(+ acc.) -hoz ³οἱ πρυτάνεις prytanisok ⁴hogy ⁵μετὰ ταῦτα ezután ⁶οἱ μὲν ... οἱ δὲ egyesek ... mások pedig ⁷közben ⁸étkezés közben ⁹αἱ σκηναὶ αἱ κατὰ τὴν ἀγορᾶν (piaci) bódék ¹⁰τὰ γέρρα (vesszéből font) kerítés (a piacon) ¹¹ὁ θόρυβος lárma; riadalom ¹²másnap ¹³πρὶν (+ Inf.) mielőtt ¹⁴(ti. a tanács) ¹⁵fenn (a Pnyx oldalában, ahol a népgyűlést tartották) ¹⁶mihelyt ¹⁷a nekik jelentetteket; „a híreket” ¹⁸kikiáltó ¹⁹οὐδὲν μᾶλλον mégsem ²⁰(+ gen.) érdekében ²¹ἦν ... φωνῆν amely hangot ²²jogosan, méltán

Tagolja a szöveget, és tegye ki a hangsúlyjeleket!

ΕΥΡΥΔΑΜΑΣΟΚΥΡΗΝΑΙ
 ΟΣΠΥΓΜΗΝΕΝΙΚΗ
 ΣΕΝΕΚΚΡΟΥΣΘΕ
 ΙΣΜΕΝΥΠΙΟΤΟΥΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥ
 ΤΟΥΣΟΔΟΝΤΑΣΚΑΤΑΠΙΩΝΔΕΑΥΤ
 ΟΥΣΙΝΑΜΗΑΙΣΘΗΤΑΙΟΑΝΤΙΠΑΛΟΣ

55 Μόνος βαδίζων – Magamban bandukolva

Gyilkossági kísérletnek minősülő súlyos testi sértésekben az Areiospagos ítélkezett. A tényállást a vádlott általában elismerte, de azt állította, hogy tettét hirtelen felindulásában követte el, vagyis a szándék hiányát emelte ki. Ez akkor válhat meggyőzővé, ha bizonyítani tudja, hogy az erőszakos cselekmény kezdeményezője a sértett volt. A sértett ezért a védőbeszédekben mindig pókhendi és erőszakos, mint az alábbiakban is: A két fél ugyanabba a fiúba szeretett bele, a fiú a vádlott szerelmese lett. A másik férfi ebbe nem tudott belenyugodni, s egy éjjel barátaival rátört vetélytársa házára. Nem találták otthon, így másutt kezdték keresni; amikor rátaláltak, összeverekedtek. A hasonló támadásokat elkerülendő a vádlott a fiúval együtt elhagyta a várost. Ám amint visszatértek, ismét megpróbálták elragadni tőle a fiút.

Μετὰ δὲ ταῦτα τὸ μὲν μειράκιον¹ εἰς γναφεῖον² κατέφυγεν, οὗτοι³ δὲ συνεισπεσόντες ἦγον αὐτὸν βίᾳ⁴, βοῶντα καὶ κεκραγότα⁵ καὶ μαρτυρόμενον. συνδραμόντων δὲ ἀνθρώπων πολλῶν καὶ ἀγανακτούντων τῷ πράγματι καὶ δεινὰ φασκόντων εἶναι τὰ γιγνόμενα⁶, τῶν μὲν λεγομένων οὐδὲν ἐφρόντιζον, Μόλωνα δὲ τὸν γναφέα⁷ καὶ ἄλλους τινὰς ἐπαμύνειν ἐπιχειροῦντας συνέκοψαν. ἤδη δὲ αὐτοῖς οὖσι παρὰ⁸ τὴν Λάμπωνος οἰκίαν ἐγὼ μόνος βαδίζων ἐντυχάνω⁹, δεινὸν δὲ ἠγησάμενος εἶναι καὶ αἰσχροῖον¹⁰ περιδεῖν οὕτως ἀνόμως¹¹ καὶ βιαίως¹² ὑβρισθέντα τὸν νεανίσκον, ἐπιλαμβάνομαι αὐτοῦ. οὗτοι δέ, δι' ὅτι¹³ μὲν τοιαῦτα παρενόμουν εἰς ἐκεῖνον, οὐκ ἠθέλησαν εἰπεῖν ἐρωτηθέντες, ἀφήμενοι δὲ τοῦ νεανίσκου ἔτυπτον ἐμέ. μάχης δὲ γενομένης, ὦ βουλή, καὶ τοῦ μειρακίου βάλλοντος¹⁴ αὐτοὺς κάμου περι τοῦ σώματος ἀμυνομένου καὶ τούτων ἡμᾶς βαλλόντων, ἔτι δὲ τυπτόντων αὐτὸν ὑπὸ τῆς μέθης¹⁵ κάκεινου ἀμυνομένου, καὶ τῶν παραγενομένων ὡς¹⁶ ἀδικουμένοις ἡμῖν ἀπάντων ἐπικουρούντων, ἐν τούτῳ τῷ θορύβῳ¹⁷ συντριβόμεθα τὰς κεφαλὰς ἄπαντες.

¹τὸ μειράκιον ifjú, „fiúka” ²ványolóműhely ³(ti. a vádló és cimborái) ⁴erőszakkal ⁵κεκραγώς ⁶rikoltozó ⁷az eset(et) ⁸ὁ γναφεύς ványoló ⁹nál, -nél ¹⁰αὐτοῖς ... ἐντυχάνω szembetalálkozom velük ¹¹αἰσχροῖος 3 rút ¹²törvénytelenül ¹³erőszakkal ¹⁴δὲ ὅτι miért ¹⁵βάλλει kövekkel dobál ¹⁶ὑπὸ τῆς μέθης részegségükben ¹⁷mint ¹⁸ὁ θόρυβος kavarodás, zúrzavar

Minden mondatban van egy fölösleges szó. Ha a mondatokba nem illő szavakat összeolvassa, egy mondatot kap, melyet Xenophón ad Sókratés szájába.

1. Ὁ πατήρ ὁ ἐπιμελούμενος ὅπως ἀνὴρ ἀγαθὸς γενοίμην ἠνάγκασέ με πάντα τὰ Ὀμήρου ἔπη ἀγαθὴ μαθεῖν· καὶ νῦν δυναίμην ἂν Ἰλιάδα ὅλην καὶ Ὀδύσειαν ἀπὸ στόματος εἰπεῖν.
2. Εἰπέ μοι, ὦ γύναι, ἄρα ἤδη κατενόησας ἐστίν τίνος ποτὲ ἔνεκα ἐγὼ τε σὲ ἔλαβον καὶ οἱ σοὶ γονεῖς ἔδοσαν σε ἐμοί;
3. Αἰνείας δὲ σώσας μὲν τοὺς πατρώους καὶ μητρώους θεούς, σώσας δὲ καὶ αὐτὸν τὸν πατέρα ἡμέρα, δόξαν εὐσεβείας ἐξηνέγκατο, ὥστε καὶ οἱ πολέμιοι μόνῳ ἐκείνῳ ὦν ἐκράτησαν ἐν Τροίᾳ ἔδοσαν μὴ συληθῆναι.
4. Ἐγὼ μὲν τοῦτο ἀεὶ ποτε νομίζω, ὡς ὁποῖοί τινες ἂν οἱ προστάται ὦσι, τοιαύτας καὶ τὰς πολιτείας γίγνεσθαι.
5. Πρὸς ταῦτα εἶπεν ὁ Σιμωνίδης: Ἄλλὰ ταῦτα μὲν πάνυ ἔμοιγε μικρὰ δοκεῖ ἀρετῆς εἶναι ἢ σὺ λέγεις.
6. ὁπότε δὲ φερόντων ἢ ἐπαινούντων τινὰς ἀκούοι, οὐχ ἤττον ᾤετο καταμανθάνειν ἄρχεσθαι τοὺς τῶν λεγόντων τρόπους ἢ περὶ ὧν λέγοιεν.

56 Εἰ ἔγημεν ἀστὴν – Ha polgárnőt vett volna el

Egy athéni régi ellensége asszonyát állította bíróság elé: idegen nő létere egy athénival együtt élve bitorolja a polgárjogot. Bűnét még tetézte azzal, hogy lányát szintén be akarta csempészni a polgárok közé, hozzáadva egy polgárhoz. A vád közvád volt, hisz a polgárjoggal bírók féltékenyen vigyázták kiváltságaikat. A per súlyát jelzi a büntetés nagysága: a vádlottat, ha elítélték, eladták, a férj pedig akár a polgárjogát is elveszíthette. A vádló kíméletlenül tárja föl az idős nő múltját. Állítása szerint az nemcsak hogy nem athéni, de egyenesen rabszolga volt, majd független hetéraként szinte egész Hellasszal kapcsolatba került, míg végül „feleség” lett Athénban. A szónok a hetéra feslettségét a tisztos polgárnő erényével állítja szembe, jól tudva, mit tart az ötszázegy athéni férfi a női nemről.

Τὸ γὰρ συνοικεῖν τοῦτ' ἔστιν, ὃς ἂν¹ παιδοποιῆται καὶ εἰσάγη εἰς τε τοὺς φράτερας² καὶ δημότας³ τοὺς υἱεῖς, καὶ τὰς θυγατέρας ἐκδιδῶ⁴ ὡς αὐτοῦ οὐσας⁵ τοῖς ἀνδράσιν. τὰς μὲν γὰρ ἐταίρας ἡδονῆς⁶ ἔνεκ⁷ ἔχομεν, τὰς δὲ παλλακὰς τῆς καθ' ἡμέραν⁸ θεραπείας τοῦ σώματος, τὰς δὲ γυναικας τοῦ παιδοποιεῖσθαι γνησίως⁹ καὶ τῶν ἔνδον¹⁰ φύλακα¹¹ πιστὴν¹² ἔχειν. ὥστ'¹³ εἰ πρότερον ἔγημεν γυναικὰ ἀστὴν καὶ εἰσὶν οὗτοι οἱ παῖδες ἐξ ἐκείνης καὶ μὴ Νεαίρας, ἐξῆν¹⁴ αὐτῶ ἐκ τῆς ἀκριβεστάτης μαρτυρίας¹⁵ ἐπιδείξει, παραδόντι τὰς θεραπαίνας ταύτας. ὡς δὲ προῦκαλεσάμην, τούτων¹⁶ ὑμῖν τὴν τε μαρτυρίαν καὶ τὴν πρόκλησιν¹⁷ ἀναγνώσεται. λέγε τὴν μαρτυρίαν, ἔπειτα τὴν πρόκλησιν.

¹ὃς ἂν (+ con.) ha valaki ²ὁ φράτηρ a phratra (a phylénél kisebb közig. egység) tagja ³ὁ δημότης a démos (közig. egység) tagja ⁴ἐκδιδῶ kiházasítja ⁵ὡς αὐτοῦ οὐσας (lányait) övéinek elismertként ⁶ἡ ἡδονή gyönyör ⁷ἔνεκα (+ gen.) ⁸καθ' ἡμέραν mindennap(i) ⁹törvényesen ¹⁰τὰ ἔνδον „ház-tartás” ¹¹ὁ (ἡ) φύλαξ ὄρ ¹²πιστός hű, megbízható ¹³következésésképp ¹⁴lehetősége (lett) volna ¹⁵utalás a kínvallatásra ¹⁶„az ezt bizonyító” ¹⁷ἡ πρόκλησις felszólítás

Melyik szó illik a mondatba?

1. Καὶ εἰ μὴ ὑμεῖς ἦλθετε, ἐπορευόμεθα ἂν ἐπὶ (βασιλέα – βασιλέως – βασιλεῖ).
2. Ἡ πηγὴ ὑπὸ (τοῦ – τῆς) πλατάνου ρεῖ μάλα ψυχροῦ ὕδατος.
3. Καὶ στήλη ἔστηκε παρὰ τὸν ναὸν γράμματα ἔχουσα. Ἴερὸς ὁ χῶρος (ὁ – τῆς) Ἄρτεμιδος.
4. Πολλὰ τῶν ὑποζυγίων (ἀπώλετο – ἀπώλοντο) ὑπὸ λιμοῦ.
5. Οἱ δὲ στρατιῶται ἐγαλέπαινον τοῖς στρατηγοῖς, καὶ ἔφασαν αὐτοὺς πάλαι ταῦτ' εἰδότας (κρύπτειν – κρύφειν – κρύφαι), καὶ οὐκ ἔφασαν ἰέναι, ἐὰν μὴ τις αὐτοῖς χρήματα διδῶ.
6. Εἰ δὲ τοῦτο πάντες (ποιοῦμεν – ἐποιοῦμεν), ἅπαντες ἂν ἀπωλόμεθα.
7. Ἔλεγον δέ, ὅτι ἦκοιεν ἡγεμόνας ἔχοντες οἱ αὐτοῦς, ἐὰν σπονδαὶ γένωνται, (ἄγουσιν – ἄξουσιν – ἄξοντες) ἔνθεν ἔξουσι τὰ ἐπιτήδεια.

57 Εἰ νῆσον ὤκουν – Ha szigeten laknának

Miután a perzsák elvonultak Hellasból, a szövetségesek hajóhada Pausanias vezetésével megtámadta Kyprost, és el is foglalta. De Pausanias erőszakos ember volt, ezért a szövetségesek az athéniakat kérték fel a vezetésre. Az athéniak ezt örömmel fogadták, és amikor a spártaiak hazahívták Pausaniast, átvették a vezetést. Meghatározták, hogy a szövetséges városok közül melyeknek kell hajókat, és melyeknek pénzt adni a barbár ellen. Az adót athéni hivatalnokok szedték be, akiket hellénotamiasoknak neveztek. A kincstár Déloson volt, és a gyűléseket is ott tartották. A szövetségesek eleinte önállóak voltak, később azonban az athéniak megerősödtek, és szövetségeseiket leigázva szolgálókká tették őket. Ez volt a feltétele és alapja a demokráciának, amelynek bírálói is akadtak.

Ἐνὸς δὲ ἐνδεεῖς¹ εἰσιν· εἰ γὰρ νῆσον οἰκοῦντες θαλασσοκράτορες² ἦσαν Ἀθηναῖοι, ὑπῆρχεν ἂν αὐτοῖς³ ποιεῖν μὲν κακῶς, εἰ ἐβούλοντο, πάσχειν δὲ μηδέν⁴, ἕως τῆς θαλάττης ἦρχον, μηδὲ τμηθῆναι τὴν ἑαυτῶν γῆν μηδὲ προσδέχεσθαι τοὺς πολεμίους· νῦν δὲ οἱ γεωργοῦντες⁵ καὶ οἱ πλούσιοι Ἀθηναίων ὑπέρχονται τοὺς πολεμίους μᾶλλον, ὁ δὲ δῆμος, ἅτε⁶ εὖ εἰδῶς ὅτι οὐδὲν τῶν σφῶν⁷ ἐμπρήσουσιν οὐδὲ τεμοῦσιν, ἀδεῶς⁸ ζῆ καὶ οὐχ ὑπερχόμενος αὐτούς. πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἐτέρου δέους⁹ ἀπηλλαγμένοι¹⁰ ἂν ἦσαν¹¹, εἰ νῆσον ὤκουν, μηδέποτε προδοθῆναι τὴν πόλιν ὑπ' ὀλίγων μηδὲ πύλας¹² ἀνοιχθῆναι μηδὲ πολεμίους ἐπεισπεσεῖν· πῶς γὰρ νῆσον οἰκούντων ταῦτ' ἂν ἐγίγνετο; μηδ' αὐ¹³ στασιάσαι τῷ δῆμῳ μηδέν¹⁴, εἰ νῆσον ὤκουν· νῦν μὲν γὰρ εἰ στασιάσαιεν, ἐλπίδα ἂν ἔχοντες¹⁵ ἐν τοῖς πολεμίοις στασιάσαιεν, ὡς κατὰ γῆν¹⁶ ἐπαξόμενοι· εἰ δὲ νῆσον ὤκουν, καὶ ταῦτ' ἂν ἀδεῶς εἶχεν¹⁷ αὐτοῖς. ἐπειδὴ οὖν ἐξ ἀρχῆς¹⁸ οὐκ ἔτυχον οἰκήσαντες νῆσον¹⁹, νῦν τὰδε ποιοῦσι· τὴν μὲν οὐσίαν ταῖς νήσοις παρατίθενται, πιστεύοντες τῇ ἀρχῇ τῇ κατὰ θάλατταν²⁰, τὴν δὲ Ἀττικὴν γῆν περιορῶσι τεμνομένην, γινώσκοντες ὅτι εἰ αὐτὴν ἐλεήσουσιν, ἐτέρων ἀγαθῶν μειζόνων στερήσονται.

¹ἐνδεής 2 ἔστι híjával van (+ gen.) ²a tenger urai ³ὑπῆρχεν ἂν αὐτοῖς lehetőségük volna ⁴πάσχειν μηδέν „büntetlenül” ⁵a földművesek ⁶mivel ⁷τὰ σφῶν az ő vagyonuk ⁸félelem nélkül ⁹τὸ δέος félelem ¹⁰ἀπηλλαγμένος 3 megszabadult ¹¹ἂν ἦσαν volnának ¹²αἱ πύλαι városkapu ¹³μηδὲ αὐ̄ és nem ¹⁴μηδέν egy (réteg) sem ¹⁵ἐλπίδα ἔχει ἐν (+ dat.) reménykedik vmiben ¹⁶szárazföldön ¹⁷ταῦτα ἂν ἀδεῶς εἶχε ez sem volna félelmes ¹⁸kezdettől fogva ¹⁹οὐκ ἔτυχον οἰκήσαντες νῆσον történetesen nem szigeten települtek meg ²⁰ἡ ἀρχὴ ἢ κατὰ θάλατταν uralom a tengeren

Tagolja a szöveget, és tegye ki a hangsúlyjeleket!

ΠΥΘΑΓΟΡΑΣΕΛΕΓΕΔΥΟΤΑ
ΥΤΑΕΚΤΩΝΘΕΩΝΤΟ
ΙΣΑΝΘΡΩΠΟΙΣΔΕΔΟΣΘΑ
ΙΚΑΛΛΙΣΤΑΤΟΤΕΑΛΗ
ΘΕΥΕΙΝΚΑΙΤΟ
ΕΥΕΡΓΕΤΕΙΝΚΑΙΠΡΟΣΕΤΙ
ΘΕΙΟΤΙΚΑΙΕΟΙΚΕΤΟΙΣΘΕΩΝ
ΕΡΓΟΙΣΕΚΑΤΕΡΟΝ

58 Ὡσπερ τὰ πρόβατα ἔθνησκον – Hullottak, mint a legyek

A peloponnésosi háború első évei úgy teltek, ahogyan azt Periklész előre látta: a spártaiak Archidamos király vezetésével betörték Attikába, tönkretették a termést, kivágták az olajfákat, majd visszavonultak Lakedaimónba. Az athéniak nem ütköztek meg velük. A falusi lakosság értékeivel együtt a városba menekült, és a falak mögül figyelte a pusztítást, tehetetlenül és egyre dühösebben. Az elkeseredett athéniak visszahívták Periklész a stratégosi hivatalból, mert őt okolták birtokaik pusztulásáért. Periklész úgy gondolta, hogy az athéniak a háborút csak akkor nyerhetik meg, ha készleteikre támaszkodva és a tengert uralva kifárasztják ellenfeleiket, és nem akarnak hódítani. A terv jó volt, de a városba zsúfolódott tömeget járvány támadta meg, aminek Periklész is áldozatául esett.

Ἦρξατο δὲ τὸ μὲν πρῶτον, ὡς λέγεται¹, ἐξ Αἰθιοπίας τῆς ὑπὲρ² Αἰγύπτου, ἔπειτα δὲ καὶ ἐς Αἴγυπτον καὶ Λιβύην κατέβη καὶ ἐς τὴν βασιλέως γῆν τὴν πολλήν³. ἐς δὲ τὴν Ἀθηναίων πόλιν ἐξαπιναιώς⁴ ἐσέπεσε, καὶ τὸ πρῶτον ἐν τῷ Πειραιεῖ⁵ ἤψατο τῶν ἀνθρώπων, ὥστε καὶ⁶ ἐλέχθη ὑπ’ αὐτῶν ὡς⁷ οἱ Πελοποννήσιοι φάρμακα ἐσβεβλήκοιεν ἐς τὰ φρέατα⁸. κρήναι⁹ γὰρ οὕτω ἦσαν αὐτόθι. ὕστερον δὲ καὶ ἐς τὴν ἄνω πόλιν¹⁰ ἀφίκετο, καὶ ἔθνησκον πολλῶν μᾶλλον ἤδη. λεγέτω¹¹ μὲν οὖν περὶ αὐτοῦ ὡς¹² ἕκαστος γινώσκει καὶ ἰατρὸς καὶ ἰδιώτης¹³, ἀφ’ ὅτου¹⁴ εἰκὸς ἦν¹⁵ γενέσθαι αὐτό, καὶ τὰς αἰτίας ἄστινας¹⁶ νομίζει τοσαύτης μεταβολῆς ἰκανὰς εἶναι δύναμιν ἐς τὸ μεταστῆσαι¹⁷ σχεῖν¹⁸. ἐγὼ δὲ οἶόν τε ἐγίγνετο λέξω, καὶ ἀφ’ ὧν¹⁹ ἂν τις σκοπῶν, εἴ ποτε καὶ αὐθις²⁰ ἐπιπέσοι, μάλιστ’ ἂν ἔχοι τι προειδῶς μὴ ἀγνοεῖν, ταῦτα δηλώσω αὐτὸς τε νοσήσας καὶ αὐτὸς ἰδὼν ἄλλους πάσχοντας.

¹mint mondják ²ὑπὲρ (+ gen.) túli ³ἢ βασιλέως γῆ ἢ πολλή a perzsa birodalom jelentős része ⁴váratlanul ⁵ὁ Πειραιεύς (*Athén kikötője*) ⁶ὥστε καὶ hogy azt is ⁷ἐλέχθη ὑπὸ αὐτῶν ὡς vélték azt, hogy ⁸τὸ φρέαρ kút; víztároló ⁹ἢ κρήνη forrás ¹⁰ἢ ἄνω πόλις a felső város = Athén ¹¹λεγέτω mondja el ¹²ahogy ¹³laikus ¹⁴ἀπὸ ὅτου hogy mitől ¹⁵εἰκὸς ἐστὶ valószínű ¹⁶ἄστινας melyeket ¹⁷τὸ μεταστῆσαι a megváltoztatás ¹⁸δύναμιν ... σχεῖν előre tettek szert ¹⁹amiből ²⁰ismét

Poseidón Hermésszel beszélget, de Hermész válaszai összekeveredtek. (Poseidón mondatai helyes sorrendben vannak.) Rekonstruálja a párbeszédet!

ΠΟΣΕΙΔΩΝ

ΕΡΜΗΣ

Ἔστιν, ὦ Ἑρμῆ, νῦν ἐντυχεῖν τῷ Δί;
 Ὅμως προσάγγελον αὐτῷ.
 Μὴν τῆ Ἦρα σῦνεστιν;
 Συνίημι· ὁ Γανυμήδης ἔνδον.
 Πόθεν, ὦ Ἑρμῆ; δεινὸν γὰρ τοῦτο φῆς.
 Ἄλλὰ οὐ χρὴ πρὸς ἐμὲ θεῖόν γε ὄντα.

Οὐδὲ τοῦτο· ἀλλὰ μαλακῶς ἔχει αὐτός.
 Τέτοκεν ἀρτίως, ὦ Πόσειδον.
 Αἰσχύνομαι εἰπεῖν, τοιοῦτόν ἐστιν.
 Οὐδαμῶς, ὦ Πόσειδον.
 Οὐκ, ἀλλ’ ἕτεροῖόν τί ἐστιν.
 Μὴ ἐνόχλει, φημί· ἄκαιρον γὰρ ἐστίν,
 ὥστε οὐκ ἂν ἴδοις αὐτὸν ἐν τῷ παρόντι.

59 Ταῦτα ἄξιον ἀκουῶσαι – Ezt érdemes meghallgatni

Egy politikai per vádlottja védekezése során kitér egyik vádlója, Kallias visszás házasságaira is. A pörös felek előkelő athéniak, sőt házasság révén távoli rokonok is. A perpatvar tulajdonképpen egy gazdag örökös nő keze (és vagyona) miatt tört ki, aki szintén a családhoz tartozott. A vádlott maga akarta feleségül venni a lányt, Kallias pedig a fia számára szemelte ki az örökös nőt és a hozományt. A vádlott úgy igyekszik hatástalanítani a vád érveit, hogy rámutat: a vádló a haragosa. A közvád tehát csak ürügy, Kallias valódi célja az, hogy őt, zavaros üzelmei kerékkötőjét, félretolja az útból. Kallias a Κήρυκες papi nemzetségből származott, azaz pap volt, mégpedig Démétér és leánya, Persephoné papja. A vádlott szavaiból kiderül, hogy Kallias hamisan esküdött a két istennő oltáránál.

Γαμει μὲν Ἰσχομάχου θυγατέρα· ταύτη δὲ συνοικήσας οὐδ' ἐνιαυτὸν¹ τὴν μητέρα αὐτῆς ἔλαβε, καὶ συνῶκει ὁ πάντων σχετλιώτατος² ἀνθρώπων τῇ μητρὶ καὶ τῇ θυγατρὶ, ἱερεὺς³ ὢν τῆς μητρὸς καὶ τῆς θυγατρὸς, καὶ εἶχεν ἐν τῇ οἰκίᾳ ἀμφοτέρας. Καὶ οὗτος μὲν οὐκ ἠσχύνθη οὐδ' ἔδεισε τὸ θεῶν⁴· ἡ δὲ τοῦ Ἰσχομάχου θυγατὴρ τεθνάναι νομίσασα λυσιτελεῖν ἢ ζῆν ὀρώσα τὰ γιγνώμενα⁵, ἀπαγχομένη μεταξὺ⁶ κατεκωλύθη⁷, καὶ ἐπειδὴ ἀνεβίω, ἀποδράσα ἐκ τῆς οἰκίας ὤχετο, καὶ ἐξήλασεν ἢ μήτηρ τὴν θυγατέρα. Ταύτης δ' αὖ⁸ διαπεπλησμένος⁹ ἐξέβαλε καὶ ταύτην. Ἡ δ' ἔφη κτεῖν ἐξ αὐτοῦ· καὶ ἐπειδὴ ἔτεκεν υἷον, ἔξαρκος ἦν¹⁰ μὴ εἶναι ἐξ αὐτοῦ τὸ παιδίον. Λαβόντες δὲ οἱ προσήκοντες¹¹ τῇ γυναικὶ τὸ παιδίον ἦκον ἐπὶ¹² τὸν βωμὸν Ἀπατουρίοις¹³, ἔχοντες ἱερεῖον¹⁴, καὶ ἐκέλευον κατάρξασθαι τὸν Καλλίαν. Ὁ δ' ἠρώτα τίνας εἶη τὸ παιδίον· ἔλεγον Καλλίου τοῦ Ἰππονίκου. Ἐγὼ εἶμι οὗτος. Καὶ ἔστι γε σὸν¹⁵ τὸ παιδίον. Λαβόμενος τοῦ βωμοῦ ὤμοσεν ἢ μὴν μὴ εἶναι οἱ υἷον ἄλλον μηδὲ γενέσθαι πώποτε, εἰ μὴ¹⁶ Ἰππόνικον ἐκ τῆς Γλαύκωνος θυγατρὸς· ἢ ἐξώλη¹⁷ εἶναι¹⁸ καὶ αὐτὸν καὶ τὴν οἰκίαν, ὥσπερ ἔσται¹⁹. Μετὰ ταῦτα τοίνυν, ὧ ἄνδρες, ὑστέρω πάλιν χρόνῳ τῆς γραδὸς τολμηροτάτης²⁰ γυναικὸς ἀνηράσθη, καὶ κομίζεται αὐτὴν εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ τὸν παῖδα ἤδη μέγαν ὄντα εἰσάγει εἰς Κήρυκας, φάσκων εἶναι υἷον αὐτοῦ. Ἀντίειπε μὲν Καλλιᾶδης μὴ εἰσδέξασθαι, ἐψηφίσαντο δὲ οἱ Κήρυκες κατὰ τὸν νόμον ὅς ἐστιν αὐτοῖς, τὸν πατέρα ὁμόσαντα εἰσάγειν ἢ μὴν²¹ υἷον ὄντα ἑαυτοῦ εἰσάγειν. Λαβόμενος τοῦ βωμοῦ ὤμοσεν ἢ μὴν τὸν παῖδα ἑαυτοῦ εἶναι γνήσιον²², ἐκ Χρυσίλλης γεγονότα· ὃν ἀπώμοσε²³. Καὶ μοι τούτων ἀπάντων τοὺς μάρτυρας κάλει. Φέρε δὴ τοίνυν, ὧ ἄνδρες, σκεψώμεθα εἰ πώποτε ἐν τοῖς Ἑλλησι πρᾶγμα τοιοῦτον ἐγένετο, ὅπου γυναικῶς τις γήμας ἐπέγημε τῇ θυγατρὶ τὴν μητέρα καὶ ἐξήλασεν ἢ μήτηρ τὴν θυγατέρα· ταύτη δὲ συνοικῶν βούλεται τὴν Ἐπιλύκου θυγατέρα λαβεῖν, ἵν' ἐξέλαση τὴν τήθη²⁴ ἢ θυγατριδῆ²⁵. Ἀλλὰ γὰρ τῷ παιδί αὐτοῦ τί χρὴ τοῦνομα θέσθαι; οἶμαι γὰρ ἔγωγε οὐδένα οὕτως ἀγαθὸν εἶναι λογίζεσθαι, ὅστις ἐξευρήσει τοῦνομα αὐτοῦ. Τριῶν γὰρ οὐσῶν γυναικῶν αἷς συνωκηκῶς ἔσται ὁ πατήρ αὐτοῦ, τῆς μὲν υἷός ἐστιν, ὡς φησι, τῆς δὲ ἀδελφός, τῆς δὲ θεῖος²⁶. Τίς ἂν εἶη οὗτος; Οἰδίπους, ἢ Αἰγισθος; ἢ τί χρὴ αὐτὸν ὀνομάσαι;

¹ἐνιαυτὸν egy évig ²σχετλιος 3 becstelen ³pap ⁴τὸ θεῶν (dualis) ⁵„helyzetet” ⁶közben ⁷(azaz már a kötélről vágják le) ⁸αὖ ugyancsak ⁹„ráunva” (+ gen.) ¹⁰ἔξαρκος ἔστι μὴ tagadja, hogy ¹¹οἱ προσήκοντες (+ gen. vagy dat.) rokonai vkinek ¹²ἐπὶ -hoz ¹³τὰ Ἀπατουρία Apaturia (az ünnep 3. napján jegyezték be a törvényes újszülötteket a közösség tagjai sorába) ¹⁴τὸ ἱερεῖον áldozati állat ¹⁵ἔστι γε σὸν bizony a tiéd ¹⁶ἢ μὴν μὴ εἶναι οἱ ... εἰ μὴ hogy neki nincs ... csak ¹⁷ἐξώλης 2 tönkretett ¹⁸vagy pusztuljon el ¹⁹„és így is lesz” (a beszélő teszi hozzá Kallias esküjéhez) ²⁰τολμηρός 3 vakmerő ²¹ὁμόσας 3 ἢ μὴν ha/miután megesküdött, hogy ²²γνήσιος 3 törvényes ²³akit (egyszer már) esküvel megtagadott ²⁴ἢ τήθη nagyanyó ²⁵leányunoka ²⁶ὁ θεῖος nagybácsi

60 °Ο ὝΕρωσ – A szerelem

A tragédiaköltő Agathón győzelmet aratott a tragédiaversenyen, és elsőségét megünnepe-
lendő symposionra hívta barátait. Igen díszes kompánia jelent meg az Agathón symposio-
nán; a végét még a másutt már berúgott Alkibiadés is elcsírte. A symposion tulajdonképpen
egy tánccal és zenével, szellemes vagy kevésbé szellemes játékokkal, beszélgetéssel és testi örö-
mökkel elmulatott este, társaságban, bor mellett. Ezt a bizonyos estét Platón írta meg, s
diálógusában az összegyűltek komoly dologról beszélgetnek: Erósról. Több vélemény hang-
zik el a Szezelem mibenlétéről, és a vendégsereget asztal alá ivó Sókratés is elmondja Platón
gondolatait az istenről. Platón *Symposion*ja a műfaj legjobb darabja; a symposionok leírása
ugyanis önálló műfajjá, a diálógus egyik ágává nőtte ki magát.

Οὔτοι δὴ οἱ δαίμονες πολλοὶ καὶ παντοδαποὶ¹ εἰσιν, εἷς δὲ τούτων ἐστὶ καὶ ὁ ὝΕρωσ. Πα-
τρὸς δέ, ἦν δ' ἐγώ², τίνος ἐστὶ καὶ μητρὸς; Μακρότερον³ μὲν, ἔφη, διηγήσασθαι· ὅμως δέ
σοι ἐρῶ. ὅτε γὰρ ἐγένετο ἡ Ἄφροδίτη, ἡσιωῶντο οἱ θεοὶ οἷ τε ἄλλοι καὶ ὁ τῆς Μῆτιδος⁴
ὑὸς Πόρος⁵. ἐπειδὴ δὲ ἐδείπνησαν, προσαιτήσουσα⁶ οἶον⁷ δὴ εὐωχίας⁸ οὔσης ἀφίκετο ἡ
Πενία⁹, καὶ ἦν περὶ τὰς θύρας¹⁰. ὁ οὖν Πόρος μεθυσθεὶς τοῦ νέκταρος – οἶνος¹¹ γὰρ οὐπω
ἦν – εἰς τὸν τοῦ Διὸς κῆπον¹² εἰσελθὼν βεβαρημένος ἤυδεν. ἡ οὖν Πενία ἐπιβουλεύουσα
διὰ τὴν αὐτῆς ἀπορίαν¹³ παιδίον ποιήσασθαι ἐκ τοῦ Πόρου, κατακλίνεται τε παρ' αὐτῷ¹⁴
καὶ ἐκύησε τὸν ὝΕρωτα. διὸ δὴ¹⁵ καὶ τῆς Ἄφροδίτης ἀκόλουθος¹⁶ καὶ θεράπων¹⁷ γέγο-
νεν ὁ ὝΕρωσ, γεννηθεὶς ἐν τοῖς ἐκείνης γενεθλίοις¹⁸, καὶ ἅμα φύσει¹⁹ ἐραστῆς²⁰ ὦν περὶ τὸ
καλὸν καὶ τῆς Ἄφροδίτης καλῆς οὔσης. ἅτε οὖν Πόρου καὶ Πενίας ὑὸς ὦν ὁ ὝΕρωσ ἐν
τοιαύτῃ τύχῃ²¹ καθέστηκεν. πρῶτον μὲν πένης²² ἀεὶ ἐστὶ, καὶ πολλοῦ δεῖ²³ ἀπαλός²⁴ τε
καὶ καλός, οἶον²⁵ οἱ πολλοὶ²⁶ οἶονται, ἀλλὰ σκληρὸς²⁷ καὶ αὐχμηρὸς²⁸ καὶ ἀνυπόδητος²⁹
καὶ ἄοικος³⁰, χαμαιπετῆς³¹ ἀεὶ ὦν καὶ ἄστρωτος³², ἐπὶ θύραις³³ καὶ ἐν ὁδοῖς ὑπαίθριος³⁴
κοιμώμενος, τὴν τῆς μητρὸς φύσιν³⁵ ἔχων, ἀεὶ ἐνδεία³⁶ σύνοικος³⁷. κατὰ δὲ αὐτὸν πατέρα
ἐπιβουλός³⁸ ἐστὶ τοῖς καλοῖς καὶ τοῖς ἀγαθοῖς, ἀνδρείος³⁹ ὦν καὶ ἴτης⁴⁰ καὶ σύντονος⁴¹,
θηρευτῆς⁴² δεινός, ἀεὶ τινὰς πλέκων μηχανάς⁴³, καὶ φρονήσεως⁴⁴ ἐπιθυμητῆς⁴⁵ καὶ πόρι-
μος⁴⁶, φιλοσοφῶν διὰ⁴⁷ παντὸς τοῦ βίου, δεινὸς γόης⁴⁸ καὶ φαρμακεύς⁴⁹ καὶ σοφιστής⁵⁰.
καὶ οὔτε ὡς ἀθάνατος πέφυκεν οὔτε ὡς θνητός, ἀλλὰ τοτὲ⁵¹ μὲν τῆς αὐτῆς ἡμέρας⁵² θάλλει
τε καὶ ζῆ, ὅταν εὐπορήσῃ, τοτὲ δὲ ἀποθνήσκει, πάλιν δὲ ἀναβιώσκειται διὰ τὴν τοῦ πα-
τρὸς φύσιν, τὸ δὲ ποριζόμενον⁵³ ἀεὶ ὑπεκρεῖ, ὥστε⁵⁴ οὔτε ἀπορεῖ ὝΕρωσ ποτὲ οὔτε πλουτεῖ,
σοφίας τε αὐτὸν καὶ ἀμαθίας⁵⁵ ἐν μέσῳ ἐστίν.

¹παντοδαπός 3 sokféle ²ἦν δ' ἐγώ „kérdeztem” ³„hosszas” ⁴ἡ Μῆτις Μῆτις (= Okosság) ⁵Poros (= Fortély) ⁶προσαιτήσουσα hogy kolduljon ⁷minthogy ⁸ἡ εὐωχία vendégség ⁹Penia (= Nyomor) ¹⁰az ajtónál ¹¹bor ¹²ὁ κῆπος kert ¹³ἡ ἀπορία szorultság ¹⁴mellé ¹⁵διὸ δὴ ezért aztán ¹⁶ἀκόλουθος 2 kísérő ¹⁷θεράπων 2 társ ¹⁸τὰ γενέθλια születésnap i ünnep ¹⁹ἅμα φύσει ösztönösen ²⁰ὁ ἐραστῆς περὶ τι szerelmese vminek ²¹ἡ τύχη végzet, sors ²²szegény ²³πολλοῦ δεῖ „korántsem” ²⁴zsenge; gyöngéd ²⁵ahogy ²⁶a tömeg ²⁷kegyetlen ²⁸mosdatlan ²⁹sarutlan ³⁰otthontalan ³¹a földön háló ³²takaró nélkül ³³a kapu(k) előtt ³⁴a szabad ég alatt(i) ³⁵ἡ φύσις természet ³⁶ἡ ἐνδεια ínség ³⁷(+ dat.) együtt élő ³⁸(+ dat.) ármányos (vkivel szemben) ³⁹bátor ⁴⁰elszánt ⁴¹tettrekész ⁴²vadász ⁴³ἡ μηχανή fondorlat ⁴⁴ἡ φρόνησις megfontoltság ⁴⁵ὁ ἐπιθυμητής (+ gen.) vágyakozó ⁴⁶találékony ⁴⁷folyamán ⁴⁸ὁ γόης, ητος szemfényvesztő ⁴⁹méregkeverő ⁵⁰ὁ σοφιστής szócsavaró ⁵¹τοτὲ μὲν ... τοτὲ δὲ egyszer ... máskor ⁵²ugyanaznap ⁵³τὸ ποριζόμενον szerzemény ⁵⁴úgyhogy ⁵⁵ἡ ἀμαθία tudatlanság

61 Πρωτος ἦν τῶν πολιτῶν – Az első polgár

Az athéni Kimón Miltiadés fia volt. Miltiadés a marathóni csata után hajóhadat kért az athéniaktól azt ígérve, hogy a kiadások busásan megtérülnek majd. A hajókkal a parosiak megbüntetésére indult, mert azok segítettek a perzsákat. Mivel Paros városát hosszú ostrommal sem tudta bevenni, az athéniak bíróság elé állították árulásért, és mert becsapta a népet. Ötven talantonra büntették, amit nem tudott kifizetni. Miltiadés, a marathóni győztes az adósok börtönében belehalt Paroson szerzett sebeibe. Kimón az apjától örökölt adósságot csak úgy tudta kifizetni, hogy testvérét, Elpinikét hozomány nélkül elvette a dúsgazdag Kallias. Kimón stratégusként számos hadjáratot vezetett a szigetek és a perzsák ellen, nagy győzelmeket aratott, meggazdagodott, és a város első polgára lett.

Κίμων ὁ Ἀθηναῖος ἐν τοῖς ἀγροῖς¹ καὶ τοῖς κήποις οὐδένα τοῦ καρποῦ καθίστα φύλακα², ὅπως οἱ βουλόμενοι³ τῶν πολιτῶν εἰσιόντες ὀπωρίζωνται καὶ λαμβάνωσιν εἴ τινος δέοντο τῶν⁴ ἐν τοῖς χωρίοις⁵. ἔπειτα τὴν οἰκίαν⁶ παρῆχε κοινὴν ἅπασι· καὶ δεῖπνον αἰεὶ εὐτελές⁷ παρασκευάζεσθαι πολλοῖς ἀνθρώποις, καὶ τοὺς ἀπόρους⁸ τῶν Ἀθηναίων εἰσιόντας δειπνεῖν. ἐθεράπευεν δὲ καὶ τοὺς καθ' ἑκάστην ἡμέραν⁹ αὐτοῦ¹⁰ τι δεομένους, καὶ λέγουσιν ὡς περιήγετο μὲν αἰεὶ νεανίσκους δὴ ἢ τρεῖς¹¹ ἔχοντας κέρματα¹² τούτοις τε διδόναι προσέταττεν, ὅποτε τις¹³ προσέλθοι αὐτοῦ δεόμενος¹⁴. καὶ φασὶ μὲν αὐτὸν καὶ εἰς ταφὴν¹⁵ εἰσφέρειν. ποιεῖν δὲ καὶ τοῦτο πολλάκις, ὅποτε τῶν πολιτῶν τινα ἴδοι κακῶς ἠμφιεσμένον¹⁶, κελεύειν αὐτῷ μεταμφιένυσθαι τῶν νεανίσκων τινα τῶν συνακολουθούντων αὐτῷ¹⁷. ἐκ¹⁸ δὴ τούτων ἀπάντων ἠυδοκίμει καὶ πρωτος ἦν τῶν πολιτῶν.

¹ὁ ἄγρός föld(birtok) ²ὁ φύλαξ ὄρ, „csősz” ³οἱ βουλόμενοι aki csak akar ⁴τὰ ἐν τοῖς χωρίοις termés ⁵τὸ χωρίον birtok ⁶ἡ οἰκία ház(tartás) ⁷εὐτελής 2 olcsó; „szerény” ⁸ἄπορος 2 megszorult ⁹mindennap ¹⁰tőle ¹¹νεανίσκους δύο ἢ τρεῖς két-három ifjút ¹²τὸ κέρμα aprópénz ¹³ὅποτε τις amikor csak valaki ¹⁴αὐτοῦ δεόμενος tőle kérő ¹⁵ἡ ταφή temetés(i költség) ¹⁶κακῶς ἠμφιεσμένος 3 „rongyos” ¹⁷οἱ νεανίσκοι οἱ συνακολουθοῦντες αὐτῷ a kíséretét alkotó ifjak ¹⁸miatt

Illessze az igéket *a megfelelő alakban* a szövegbe!

χράομαι – φημί – ζητέω – δύναιμι – εἰμί – ἀναβαίνω

Περὶ δὲ τῆς ἐμῆς ἵππικῆς, ἧς οὗτος ἐτόλμησε μνησθῆναι πρὸς ὑμᾶς, οὔτε τὴν τύχην δέισας οὔτε ὑμᾶς αἰσχυνθεῖς, οὐ πολὺς ὁ λόγος. εἰκὸς γάρ, ὦ βουλή, πάντας τοὺς ἔχοντάς τι δυστύχημα τοῦτο . . . καὶ τοῦτο φιλοσοφεῖν, ὅπως ὡς ἀλυπτότατα μεταχειριοῦνται τὸ συμβεβηκὸς πάθος. ὦν εἰς ἐγώ, καὶ περιπεπτωκῶς τοιαύτη συμφορᾶ ταύτην ἐμαυτῷ ῥαστώνην ἐξηῦρον εἰς τὰς ὁδοὺς τὰς μακροτέρας τῶν ἀναγκαίων. ὁ δὲ μέγιστος, ὦ βουλή, τεκμηρίον ὅτι διὰ τὴν συμφορὰν ἀλλ' οὐ διὰ τὴν ὕβριν, ὡς οὗτός . . . , ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀναβαίνω. εἰ γὰρ ἐκεκτῆμην οὐσίαν, ἐπ' ἀστράβης ἂν ὠχοῦμην, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τοὺς ἀλλοτρίους ἵππους . . . νυνὶ δ' ἐπειδὴ τοιοῦτον οὐ . . . κτήσασθαι, τοῖς ἀλλοτρίοις ἵπποις ἀναγκάζομαι . . . πολλάκις. καίτοι πῶς οὐκ ἄτοπὸν ἔστιν, ὦ βουλή, τοῦτον ἂν, εἰ μὲν ἐπ' ἀστράβης ὀχοῦμενον ἐώρα με, σιωπᾶν (τί γὰρ ἂν καὶ ἔλεγεν;), ὅτι δ' ἐπὶ τοὺς ἠτημένους ἵππους ἀναβαίνω, πειρᾶσθαι πείθειν ὑμᾶς ὡς δυνατός . . . ; καὶ ὅτι μὲν δυοῖν βακτριαῖν χρῶμαι, τῶν ἄλλων μῖχ χρωμένων, μὴ κατηγορεῖν ὡς καὶ τοῦτο τῶν δυναμένων ἔστιν· ὅτι δ' ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀναβαίνω, τεκμηρίω χρήσθαι πρὸς ὑμᾶς ὡς εἰμι τῶν δυναμένων; οἷς ἐγὼ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἀμφοτέροις χρῶμαι.

62 Τὸ μέτριον ἄριστον – Keresd az egyensúlyt!

Az ember Aristotelés szerint πολιτικὸν ζῶον, közösségalkotó élőlény. Az embernek tehát közösségben lehet és kell élnie, hiszen csak így képes elérni az emberi élet célját, a boldog életet. A közösségnek viszont biztosítania kell azokat a feltételeket, amelyek ahhoz szükségesek, hogy a közösséget alkotók az erény szerint élhessenek, azaz boldogok lehessenek. Az erény pedig mindenben a szélsőségektől való mentesség, a közép; így a bátorság például a vakmerőség és a gyávaság közötti közép. A közösségek életét szabályozó alkotmányok is aszerint ítéltethők meg, hogy mennyire biztosítják polgáraik számára az erényes élet lehetőségét. A legjobb államforma az, amelyben a legtöbb ember boldog, vagyis ahol a legtöbb ember tud az erényt gyakorolva élni.

Ἡ γὰρ πολιτεία¹ βίος² τίς ἐστι πόλεως. ἐν ἀπάσαις δὴ³ ταῖς πόλεσιν ἔστι τρία μέρη⁴ τῆς πόλεως, οἱ μὲν εὐποροὶ⁵ σφόδρα, οἱ δὲ ἄποροι σφόδρα⁶, οἱ δὲ τρίτοι⁷ οἱ μέσοι τούτων. ἐπεὶ τοίνυν ὁμολογεῖται τὸ μέτριον⁸ ἄριστον⁹ καὶ τὸ μέσον¹⁰, φανερόν ὅτι¹¹ καὶ τῶν εὐτυχημάτων¹² ἡ κτῆσις¹³ ἢ μέση βελτίστη πάντων. ῥάστη¹⁴ γὰρ τῷ λόγῳ πειθαρχεῖν, ὑπέρκαλον¹⁵ δὲ ἢ ὑπερίσχυρον¹⁶ ἢ ὑπερευγενῆ¹⁷ ἢ ὑπερπλούσιον¹⁸ ὄντα, ἢ τάναντία τούτοις, ὑπέρπτωχον¹⁹ ἢ ὑπερασθενῆ²⁰ ἢ σφόδρα ἄτιμον²¹, χαλεπὸν τῷ λόγῳ ἀκολουθεῖν· γίγνονται γὰρ οἱ μὲν ὕβρισται²² καὶ μεγαλοπύνηροι²³ μᾶλλον, οἱ δὲ κακοῦργοι²⁴ καὶ μικροπύνηροι²⁵ λίαν²⁶, τῶν δ' ἀδικημάτων τὰ μὲν γίγνεται δι' ὕβριν²⁷ τὰ δὲ διὰ κακουργίαν²⁸. Βούλεται δέ γε ἡ πόλις ἐξ ἴσων εἶναι καὶ ὁμοίων ὅτι μάλιστα²⁹, τοῦτο δ' ὑπάρχει μάλιστα³⁰ τοῖς μέσοις. ὥστ' ἀναγκαῖον³¹ ἄριστα³² πολιτεύεσθαι ταύτην τὴν πόλιν ἢ ἔστιν ἐξ ὧν φαμεν³³ φύσει³⁴ τὴν σύστασιν³⁵ εἶναι τῆς πόλεως. καὶ σώζονται δ' ἐν ταῖς πόλεσιν οὗτοι μάλιστα τῶν πολιτῶν. οὔτε γὰρ αὐτοὶ τῶν ἀλλοτρίων, ὥσπερ οἱ πένητες, ἐπιθυμοῦσιν, οὔτε τῆς τούτων ἕτεροι, καθάπερ τῆς τῶν πλουσίων οἱ πένητες ἐπιθυμοῦσιν· καὶ διὰ τὸ μήτ' ἐπιβουλεύεσθαι μήτ' ἐπιβουλεύειν ἀκινδύνως³⁶ διάγουσιν.

¹ἡ πολιτεία alkotmány ²„életmód” ³nos ⁴τρία μέρη három rész ⁵εὐπορος 2 gazdag ⁶σφόδρα nagyon ⁷τρίτος 3 harmadik ⁸τὸ μέτριον a helyes mérték ⁹ἄριστος 3 legjobb ¹⁰τὸ μέσον a közép ¹¹φανερόν ὅτι nyilvánvaló, hogy ¹²τὰ εὐτυχήματα vagyon ¹³birtoклás ¹⁴ῥάστος 3 legkönynyebb ¹⁵ὑπέρκαλος 2 túl szép ¹⁶ὑπερίσχυρος 2 túl erős ¹⁷ὑπερευγενής 2 túl előkelő ¹⁸ὑπερπλούσιος 2 túl gazdag ¹⁹ὑπέρπτωχος 2 túl szegény ²⁰ὑπερασθενής 2 túl gyöngye ²¹ἄτιμος 2 meg nem becsült, megvetett ²²ὁ ὕβριστής ὀnhitt ²³μεγαλοπύνηρος 2 (kb.) nagystílú gazember ²⁴κακοῦργος 2 ártó ²⁵μικροπύνηρος 2 (kb.) pitiáner bűnöző ²⁶τίλοντὺλ ²⁷ἢ ὕβρις hybris (a mérték áthágása) ²⁸ἡ κακουργία gonoszság ²⁹ὅτι μάλιστα lehetőség szerint ³⁰leginkább ³¹ἀναγκαῖον szükségszerű ³²a legjobban ³³ἐξ ὧν φαμεν azokból, (amikről azt) mondjuk, (hogy) ³⁴a természetéből adódóan ³⁵ἡ σύστασις anyag, összetétel ³⁶veszély nélkül

Ki mondta?

1. Ἦλθον, εἶδον, ἐνίκησα.
2. Εὔρηκα.
3. Πάντων μέτρον ἀνθρωπός ἐστιν.
4. Πόλεμος πάντων μὲν πατήρ ἐστι, πάντων δὲ βασιλεύς.
5. Ἀπόστηθι, ὦ ἄνθρωπε, τοῦ διαγράμματός μου.
6. Ποταμῷ γὰρ οὐκ ἔστιν ἐμβῆναι δις τῷ αὐτῷ.
7. Δός μοι ποῦ στῶ καὶ κινῶ τὴν γῆν.

63 Πολυτελές ἀνάλωμα ὁ χρόνος – Az idő drága kincs!

A peripatétikus Theophrastos a lesbosi Eresosból származott. Eredetileg Tyrtemosnak hívták, majd Aristotelés nevezte el tanítványát Theophrastosnak, mivel az nagyon gondosan választotta meg szavait. Aristotelésnek ugyanis valamennyi tanítványa ékesszóló volt, de mind közül Theophrastos volt a legjobb szónok. Filozófus volt és természettudós, aki egész életét a kutatásnak és a tanításnak szentelte. Ezért nem nősült meg soha, viszont írt egy könyvet a házasságról. Sokáig élt és sokat írt, műveinek többsége azonban elveszett. Aristotelés után Theophrastos lett a Peripatos vezetője. Sok tanítványa közül a leghíresebb a szónok Deinarchos, a komédiaköltő Menandros, valamint a mesteréhez hasonlóan sokoldalú phaléroni Démétrios. Legismertebb műve a *Kharaktéres*, azaz a *Jellemrajzok*.

Ἡ μὲν οὖν ἀκαιρία¹ ἐστὶν ἐπίτευξις χρόνου² λυποῦσα τοὺς ἐντυγχάνοντα³, ὁ δὲ ἀκαιρος⁴ τοιοῦτός τις⁵, οἷος ἀσχολουμένῳ προσελθῶν ἀνακοινοῦσθαι. καὶ πρὸς τὴν αὐτοῦ ἐρωμένην⁶ κωμάζειν πυρέττουσαν. καὶ δίκην ὠφληκότα⁷ ἐγγύης⁸ προσελθῶν κελευσαὶ αὐτὸν ἀναδέξασθαι. καὶ μαρτυρήσων⁹ παρεῖναι τοῦ πράγματος ἤδη κεκριμένου. καὶ κεκλημένος εἰς γάμους τοῦ γυναικείου γένους¹⁰ κατηγορεῖν. καὶ ἐκ μακρᾶς ὁδοῦ ἦγοντα ἄρτι¹¹ παρακαλεῖν εἰς περίπατον¹². δεινὸς δὲ καὶ προσάγειν ὠνητήν¹³ πλείω¹⁴ διδόντα ἤδη πεπρακότι¹⁵. καὶ ἀκηκοότα¹⁶ καὶ μεμαθηκότα¹⁷ ἀνίστασθαι ἐξ ἀρχῆς¹⁸ διδάσκων. καὶ προθύμως¹⁹ δὲ ἐπιμεληθῆναι, ἢ²⁰ μὴ βούλεται τις γενέσθαι, αἰσχύνεται δὲ ἀπειπασθαι. καὶ θύοντας καὶ ἀναλίσκοντας ἦκειν τόκον²¹ ἀπαιτήσων²². καὶ μαστιγομένου οἰκέτου²³ παρεστῶς²⁴ διηγείσθαι, ὅτι καὶ αὐτοῦ ποτε παῖς²⁵ οὕτως πληγὰς²⁶ λαβῶν ἀπήγξατο. καὶ παρῶν διαίτη²⁷ συγκροεῖν, ἀμφοτέρων βουλομένων διαλύεσθαι. καὶ ὀρχησόμενος ἄφασθαι ἐτέρου μηδέπω μεθύοντος.

¹ ἡ ἀκαιρία tapintatlanság ² ἡ ἐπίτευξις χρόνου az időpont eltalálása ³ a jelenlétüket ⁴ tapintatlan ⁵ olyasvalaki ⁶ ἡ αὐτοῦ ἐρωμένη a kedvese ⁷ δίκην ὠφληκῶς 3 pervesztes ⁸ ἡ ἐγγύη kezesség; ὠφληκῶς δίκην ἐγγύης elmarasztalt kezés ⁹ hogy tanúskodjék ¹⁰ τὸ γυναικίον γένος női nem ¹¹ tüstént ¹² ὁ περίπατος sétá ¹³ ὁ ὠνητής venő ¹⁴ (πλείονα) többet ¹⁵ πεπρακῶς 3 aki túladott (a portékáján) ¹⁶ ἀκηκοός 3 tájékozott ¹⁷ μεμαθηκῶς 3 tanult; tudó ¹⁸ ἐλόρῳ ¹⁹ buzgón ²⁰ (azokkal), amiket ²¹ ὁ τόκος kamat ²² hogy behajtsa ²³ ὁ οἰκέτης szolga ²⁴ παρεστῶς 3 ott lévő (aki odaállt) ²⁵ ὁ/ἡ παῖς szolga ²⁶ αἱ πληγαὶ verés ²⁷ ἡ διαίτα döntőbíráskodás, „békéltetés”

Illessze a névszókát *a megfelelő esetben* a megfelelő helyre!

ἥλιος – σῶμα – γῆ – φωνή – ἄνεμος – ὀρθός 3

Ἀντὶ μέντοι τοῦ ὕδατος ἐν ταῖς πύελοις δρόσος θερμῆ ἔστιν. ἐσθῆτι δὲ χρῶνται ἀραχνίους λεπτοῖς, πορφυροῖς. αὐτοὶ δὲ . . . μὲν οὐκ ἔχουσιν, ἀλλ’ ἀναφείς καὶ ἄσαρκοί εἰσιν, μορφὴν δὲ καὶ ἰδέαν μόνην ἐμφαίνουσιν, καὶ ἀσώματοι ὄντες ὅμως συνεστᾶσιν καὶ κινοῦνται καὶ φρονοῦσι καὶ . . . ἀφιᾶσιν, καὶ ὅλως ἔοικε γυμνῆ τις ἡ ψυχὴ αὐτῶν περιπολεῖν τὴν τοῦ σώματος ὁμοιότητα περικειμένη· εἰ γοῦν μὴ ἄφαιτό τις, οὐκ ἂν ἐξελέγξειε μὴ εἶναι σῶμα τὸ ὀρώμενον· εἰσὶ γὰρ ὡσπερ σκιαὶ . . ., οὐ μέλαιναί. γηράσκει δὲ οὐδεὶς, ἀλλ’ ἐφ’ ἧς ἂν ἡλικίας ἔλθῃ παραμένει. οὐ μὴν οὐδὲ νύξ παρ’ αὐτοῖς γίνεταί, οὐδὲ ἡμέρα πάνυ λαμπρά· καθάπερ δὲ τὸ λυκαυγὲς ἤδη πρὸς ἕω, μηδέπω ἀνατείλαντος . . ., τοιοῦτο φῶς ἐπέχει τὴν . . . καὶ μέντοι καὶ ὥραν μίαν ἴσασιν τοῦ ἔτους· αἰεὶ γὰρ παρ’ αὐτοῖς ἕαρ ἐστὶ καὶ εἰς . . . πνεὶ παρ’ αὐτοῖς ὁ ζέφυρος.

64 Ὡσπερ οὐκ ἔχοντες ὁ πράττωμεν – Mintha nem lenne egyéb dolgunk

Polybios katona, politikus és történetíró volt. A pydnai csata után mint az acháj szövetség hadvezére Rómába került túszként. Ott vált történetíróvá. Mint minden nagy történetírónak, neki is megvan a maga témája: hogyan lett és miért lehetett Róma rövid idő alatt az oikumené ura? Története egyetemes, mégis oknyomozó. A *Historiai* alaptónusa a tanító hang, amihez egyszerű stílus illik. A mű gyakorlati politikára oktat, s arra, hogy a Sors csapásait belső tartással kell megélni. A történelmet a Sors határozza meg, a kitágult világban az egyén hatóköre beszűkült. Az ifjabb Scipio barátjaként alkalma nyílt bejárni és megismerni története színpadát, földrajzi kitérőivel pedig visszakanyarodott a történetírás egyik forrásához. A diplomata Polybios Hellas és Róma között közvetített, ha tudott.

Ἐπερ¹ δὲ τῶν ἐξ Ἀχαΐας² φυγάδων³ ἐντευχθεῖς⁴ διὰ Πολύβιον ὑπὸ Σκιπίωνος, ὡς πολὺς ἐν τῇ συγκλήτῳ⁵ λόγος ἐγένετο, τῶν μὲν διδόντων κάθοδον⁶ αὐτοῖς, τῶν δ' ἐνισταμένων, ἀναστὰς ὁ Κάτων «ὡσπερ οὐκ ἔχοντες» εἶπεν «ὁ πράττωμεν, καθήμεθα τὴν ἡμέραν ὅλην περὶ γεροντίων⁷ Γραικῶν⁸ ζητούντες, πότερον ὑπὸ τῶν παρ' ἡμῖν⁹ ἢ¹⁰ τῶν ἐν Ἀχαΐα νεκροφόρων¹¹ ἐκκομισθῶσι.» ψηφισθείσης δὲ τῆς καθόδου τοῖς ἀνδράσιν, ἡμέρας ὀλίγας οἱ περὶ τὸν Πολύβιον¹² διαλιπόντες αὖθις ἐπεχείρουν εἰς τὴν σύγκλητον εἰσελθεῖν, ὅπως ἄς πρότερον εἶχον ἐν Ἀχαΐα τιμὰς¹³ οἱ φυγάδες ἀναλάβοιεν, καὶ τοῦ Κάτωνος ἀπεπειρῶντο τῆς γνώμης. ὁ δὲ μειδιάσας ἔφη τὸν Πολύβιον, ὡσπερ τὸν Ὀδυσσεά, βούλεσθαι πάλιν εἰς τὸ τοῦ Κύκλωπος σπήλαιον¹⁴ εἰσελθεῖν, τὸ πιλίον¹⁵ ἐκεῖ καὶ τὴν ζώνην¹⁶ ἐπιλελησμένον.

¹ügyében ²ἢ Ἀχαΐα Achaia ³ὁ/ἡ φυγάς száműzött ⁴megkeresztetett (ti. Cato) ⁵ἡ σύγκλητος senatus ⁶ἢ κάθοδος visszaterés ⁷τὸ γερόντιον „öregúr”; „bácsi” ⁸ὁ Γραικός görög ⁹οἱ παρ' ἡμῖν νεκροφόροι az itteni halottvívők ¹⁰πότερον ... ἢ vajon ... vagy ¹¹νεκροφόρος 2 hullaszállító ¹²a P-szal kapcsolatban állók ¹³ἡ τιμή megbecsülés; rang, hivatal ¹⁴τὸ σπήλαιον barlang ¹⁵τὸ πιλίον (nemez)kalap ¹⁶ἡ ζώνη öv

Illessze a szövegbe a megadott szavakat!

τρέπονται – διώκειν – πορευομένη – ἔχειν – ἐπορεύοντο – ἔφευγον – νομίζοντες

Ταῦτα παρελάνων ἔλεγε καὶ ἅμα ὑφηγεῖτο ἐπὶ φάλαγγος, καὶ τοὺς πελταστάς ἐκατέρωθεν ποιησάμενοι ... ἐπὶ τοὺς πολεμίους. παρήγγελο δὲ τὰ μὲν δόρατα ἐπὶ τὸν δεξιὸν ὤμον ..., ἕως σημαῖνοι τῇ σάλπιγγι· ἔπειτα δὲ εἰς προσβολὴν καθέντας ἔπεσθαι βάρη καὶ μηδένά δρόμω ... ἐκ τούτου σύνθημα παρήει Ζεὺς σωτήρ, Ἡρακλῆς ἡγεμών. οἱ δὲ πολέμιοι ὑπέμενον, ... καλὸν ἔχειν τὸ χωρίον. ἐπεὶ δ' ἐπλησίαζον, ἀλαλάξαντες οἱ Ἕλληνες πελτασταὶ ἔθειον ἐπὶ τοὺς πολεμίους πρὶν τινα κελεύειν· οἱ δὲ πολέμιοι ἀντίο ὤρμησαν, οἱ θ' ἵππεῖς καὶ τὸ στίφος τῶν Βιθυνῶν· καὶ ... τοὺς πελταστάς. ἀλλ' ἐπεὶ ὑπηγίαζεν ἡ φάλαγξ τῶν ὀπλιτῶν ταχὺ ... καὶ ἅμα ἡ σάλπιγξ ἐφθέγγετο καὶ ἐπαιάνιζον καὶ μετὰ ταῦτα ἠλάλαζον καὶ ἅμα τὰ δόρατα καθίεσαν, ἐνταῦθα οὐκέτι ἐδέξαντο οἱ πολέμιοι, ἀλλὰ

65 Τοῦ πιεῖν ἐπιθυμία – A szomjúság

A samosi Duris volt a tragikus történetírás egyik megalapozója. Szerinte a történetírónak a tetteket úgy kell megjelenítenie, hogy az olvasó szinte maga előtt lássa azokat, mint egy színrevitt tragédiát. A leírásnak érzelmeket kell keltenie, főképp szánalmat és félelmet, hogy az olvasó maga is átélje a történelem drámájában bekövetkező sorsfordulatokat, és a veszedelmek közt hányódó főszereplőkkel azonosulni tudjon. Az ilyen történetírás gyönyörködtet, mert az olvasó maga is az események részesévé válik. Duris művei elvesztek, de egy töredékében megtalálható két kulcsszava: a *mimésis* és a *hédoné*. Később az effajta történetírás legjobb mesterének Thukydidést tartották. Thukydidész valóban drámaian írta meg az athéniak tragikus szicíliai kalandjának utolsó felvonását.

Νικίας δ' ἐπειδὴ ἡμέρα ἐγένετο ἦγε τὴν στρατιάν¹. οἱ δὲ Συρακόσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι προσέκειντο τὸν αὐτὸν τρόπον² πανταχόθεν βάλλοντές τε καὶ κατακοντίζοντες. καὶ οἱ Ἄθηναῖοι ἠπείγοντο πρὸς τὸν Ἀσσίναρον ποταμόν, ἅμα μὲν βιαζόμενοι ὑπὸ τῆς πανταχόθεν προσβολῆς ἰπέων τε πολλῶν καὶ τοῦ ἄλλου ὄχλου³, οἰόμενοι ῥᾶόν τι⁴ σφίσι⁵ ἔσσεσθαι, ἦν⁶ διαβῶσι τὸν ποταμόν, ἅμα δ' ὑπὸ τῆς ταλαιπωρίας⁷ καὶ τοῦ πιεῖν ἐπιθυμία. ὡς δὲ γίνονται ἐπ' αὐτῶ⁸, ἐσπίπτουσιν οὐδενὶ κόσμῳ⁹ ἔτι, ἀλλὰ πᾶς τέ τις¹⁰ διαβῆναι αὐτὸς πρῶτος βουλούμενος καὶ οἱ πολέμιοι ἐπικείμενοι χαλεπὴν ἤδη τὴν διάβασιν¹¹ ἐποιοῦν. ἀθρόοι¹² γὰρ ἀναγκαζόμενοι χωρεῖν ἐπέπιπτόν τε ἀλλήλοις καὶ κατεπάτου, περί¹³ τε τοῖς δορατίοις¹⁴ καὶ σκευέσιν¹⁵ οἱ μὲν εὐθὺς διεφθείροντο, οἱ δὲ ἐμπαλασσόμενοι κατέρρεον. ἐς τὰ ἐπὶ θάτερά¹⁶ τε τοῦ ποταμοῦ παραστάντες οἱ Συρακόσιοι (ἦν δὲ κρημνῶδες¹⁷) ἔβαλλον ἄνωθεν¹⁸ τοὺς Ἀθηναίους, πίνοντάς τε τοὺς πολλοὺς ἀσμένους¹⁹ καὶ ἐν κοίλῳ²⁰ ὄντι τῷ ποταμῷ²¹ ἐν σφίσι αὐτοῖς²² ταρασσομένους. οἷ τε Πελοποννήσιοι ἐπικαταβάντες τοὺς ἐν τῷ ποταμῷ μάλιστα ἔσφαζον. καὶ τὸ ὕδωρ εὐθὺς διέφθαρτο, ἀλλ' οὐδὲν ἦσσαν²³ ἐπίνετό τε ὁμοῦ²⁴ τῷ πηλῶ²⁵ ἡματωμένον²⁶ καὶ περιμάχητον²⁷ ἦν τοῖς πολλοῖς.

¹ ἡ στρατιά hadsereg ² ugyanúgy (ti. mint korábban) ³ ὁ ἄλλος ὄχλος derékhad; a gyalogosok ⁴ ῥᾶόν τι valamivel könnyebb ⁵ nekik ⁶ (ἐάν) (+ coni.) ha ⁷ ἡ ταλαιπωρία szenvedés ⁸ = ἐπὶ ποταμῷ ⁹ οὐδενὶ κόσμῳ rendezetlenül ¹⁰ πᾶς τις mindenki ¹¹ ἡ διάβασις átkelés ¹² ἀθρόος 3 tömeges/en ¹³ (+ dat.) (szűrőfegyver) -tól/től, által ¹⁴ τὸ δοράτιον rövid dárda ¹⁵ τὸ σκεῦος felszerelés ¹⁶ τὰ ἐπὶ τὰ ἔτερα a túlpart ¹⁷ κρημνώδης 2 meredek ¹⁸ felülről ¹⁹ ἄσμενος 3 önfeledt/en ²⁰ κοίλος 3 üreges ²¹ κοίλος ποταμός leapadt folyó ²² ἐν σφίσι αὐτοῖς maguk közt; magukban ²³ kevésbé ²⁴ (+ dat.) együtt ²⁵ ὁ πηλὸς agyag; iszap ²⁶ ἡματωμένος 3 vértől zavaros (víz) ²⁷ περιμάχητος 2 (kb.) „a küzdelem tárgya”

Πάροιστα a csattanókat a történetekkel!

- Ἄριστοτέλης ἐρωτηθεὶς τί δυσκολώτατόν ἐστιν ἐν τῷ βίῳ, εἶπε·
- Διογένης ἐρωτηθεὶς, τί τάχιστα γηράσκει παρ' ἀνθρώποις, εἶπε·
- Ἄριστων, ἐπαινοῦντός τινος τὴν τοῦ Κλεομένουσ χρεῖαν, ὅτι ἐρωτηθεὶς τί δεῖ τὸν ἀγαθὸν βασιλέα ποιεῖν εἶπε τοὺς μὲν φίλους εὐεργετεῖν τοὺς δ' ἐχθροὺς κακῶς ποιεῖν· ἔφη·
- Διογένης πρὸς τοὺς ἐρπύσαντας ἐπὶ τὴν τράπεζαν μῦς, φησί·
 - Χάρις.
 - τὸ σιωπᾶν ἂ μὴ δεῖ λαλεῖν.
 - ἰδοῦ, καὶ Διογένης παρασίτους τρέφει.
 - καὶ πόσω κρεῖσσον ᾧ λῶσσε, τοὺς μὲν φίλους εὐεργετεῖν τοὺς δ' ἐχθροὺς φίλους ποιεῖν;

66 Tò τέλος ιστορίας – A történetírás célja

„Miként egy vonalzót – mondja Timaios –, még ha kissé rövid is vagy keskeny, de magában hordozza a vonalzó lényeges sajátosságát, vonalzóknak kell neveznünk, ha viszont elveszíti egyenességét, vagyis azt a tulajdonságot, hogy egyenes, akkor bárminek hívhatjuk, csak vonalzóknak nem; ugyanígy azt a történeti munkát is, amelyikben hibás ugyan a nyelvezet, a tárgyalásmód vagy valamelyik másik sajátos alkatelem, de ragaszkodik az igazsághoz, megilleti a történetírás elnevezés, ha azonban elszakad ettől, már nem nevezhetjük történetírásnak. Nekem is az a véleményem, hogy ezekben a munkákban az igazságnak kell a főszerepet játszania; magam írtam le munkámban valahol azt a hasonlatot, hogy miként az egész élő test tehetetlenné válik, ha elveszti szeme világát, ugyanúgy a történetírásból is haszontalan mese marad, ha az igazságot eltávolítjuk belőle.” (Polybios; KAPITÁNYFFY ISTVÁN fordítása)

Δεῖ τοιγαροῦν¹ οὐκ ἐπιπλήττειν τὸν συγγραφέα² τερατευόμενον διὰ³ τῆς ιστορίας τοὺς ἐντυγχάνοντα⁴ οὐδὲ τοὺς ἐνδεχομένους λόγους⁵ ζητεῖν καὶ τὰ παρεπόμενα τοῖς ὑποκειμένοις⁶ ἐξαριθμῆσθαι, καθάπερ⁷ οἱ τραγωδιογράφοι⁸, τῶν δὲ πραχθέντων καὶ ῥηθέντων κατ’ ἀλήθειαν αὐτῶν μνημονεύειν πάμπαν⁹, καὶ¹⁰ πάνυ μέτρια¹¹ τυγχάνωσιν ὄντα. τὸ γὰρ τέλος ιστορίας καὶ τραγωδίας οὐ ταυτόν¹², ἀλλὰ τοῦναντίον¹³. ἐκεῖ¹⁴ μὲν γὰρ δεῖ διὰ τῶν πιθανωτάτων¹⁵ λόγων ἐκπληῆξαι καὶ φυχαγωγῆσαι κατὰ τὸ παρὸν¹⁶ τοὺς ἀκούοντα, ἐνθάδε¹⁷ δὲ διὰ τῶν ἀληθινῶν¹⁸ ἔργων καὶ λόγων εἰς τὸν πάντα χρόνον¹⁹ διδάξαι καὶ πείσαι τοὺς φιλομαθοῦντας, ἐπειδὴπερ²⁰ ἐν ἐκείνοις μὲν ἡγείται τὸ πιθανόν²¹, καὶ ἦ²² φεῦδος, διὰ²³ τὴν ἀπάτην²⁴ τῶν θεωμένων, ἐν δὲ τούτοις τάληθές²⁵ διὰ τὴν ὠφέλειαν²⁶ τῶν φιλομαθοῦντων. χωρὶς²⁷ τε τούτων τὰς πλείστας ἡμῖν ἐξηγείται τῶν περιπετειῶν²⁸, οὐχ ὑποτιθεῖς αἰτίαν καὶ τρόπον τοῖς γινομένοις, ὣν χωρὶς οὐτ’ ἐλεεῖν εὐλόγως²⁹ οὐτ’ ὀργίζεσθαι καθηκόντως³⁰ δυνατὸν ἐπ’³¹ οὐδενὶ τῶν συμβαινόντων. ἐπεὶ τίς ἀνθρώπων οὐ δεινὸν ἡγείται τύπτεσθαι τοὺς ἐλευθέρους; ἀλλ’ ὅμως, ἐὰν μὲν ἄρχων³² ἀδικῶν χειρῶν πάθη τις τοῦτο, δικαίως κρίνεται πεπονημέναι· ἐὰν δ’ ἐπὶ διορθώσει³³ καὶ μαθήσει³⁴ ταῦτο τοῦτο³⁵ γίνηται, προσέτι³⁶ καὶ τιμῆς³⁷ καὶ χάριτος οἱ τύπτοντες τοὺς ἐλευθέρους ἀξιοῦνται. καὶ μὴ³⁸ τό γε τοὺς πολίτας ἀποκτείνουσι μέγιστον ἀσέβημα³⁹ τίθεται καὶ μεγίστων ἀξίων προστίμων⁴⁰. καίτοι γε⁴¹ προφανῶς⁴² ὁ μὲν τὸν κλέπτην⁴³ ἢ μοιχόν⁴⁴ ἀποκτείνας ἀθῶός⁴⁵ ἐστίν, ὁ δὲ τὸν προδότην⁴⁶ ἢ τύραννον⁴⁷ τιμῶν καὶ προεδρείας⁴⁸ τυγχάνει παρὰ πᾶσιν. οὐτως ἐν παντὶ τὸ τέλος κεῖται τῆς διαλήψεως⁴⁹ ὑπὲρ τούτων οὐκ ἐν τοῖς τελουμένοις, ἀλλ’ ἐν ταῖς αἰτίαις καὶ προαιρέσεσι⁵⁰ τῶν πραττόντων καὶ ταῖς τούτων διαφοραῖς⁵¹.

¹ezért ²ο συγγραφεύς történetíró ³(+ gen.) -val/vel ⁴„az olvasókat” ⁵„a beilleszthető beszédek” ⁶τὰ ὑποκείμενα a tárgyul szolgáló események ⁷mint ⁸tragédiaköltők ⁹teljesen ¹⁰még ha ... is ¹¹μετρίος 3 átlagos ¹²τὸ αὐτόν ugyanaz ¹³(τὸ ἐναντίον) ¹⁴ott (ti. a tragédiában) ¹⁵πιθανός 3 valószínűnek tűnő ¹⁶κατὰ τὸ παρὸν a pillanatnak megfelelően ¹⁷(em)itt ¹⁸ἀληθινός 3 igazi ¹⁹(ἐς αἰ) minden/örök időre ²⁰mielvhogy ²¹a hihető(ség) ²²(létige coni. sg. 3) ²³végett ²⁴ἢ ἀπάτη család, megtévesztés ²⁵τὸ ἀληθές az igazság ²⁶ἢ ὠφέλεια haszon ²⁷(+ gen.) kívül ²⁸ἢ περιπέτεια fordulat (a drámában) ²⁹„joggal” ³⁰illően ³¹(+ dat.) miatt ³²ha a jogtalan tettek kezdeményezőjeként ³³ἢ διόρθωσις javítás ³⁴ἢ μάθησις okítás ³⁵ugyanaz ³⁶ράadásul ³⁷ἢ τιμῆ τisztelet ³⁸bizony ³⁹τὸ ἀσέβημα istentelenség ⁴⁰τὸ πρόστιμον büntetés ⁴¹καίτοι γε pedig hát ⁴²nyilvánvalóan ⁴³ὁ κλέπτης tolvaj ⁴⁴ὁ μοιχός házasságtörő ⁴⁵ἀθῶος 2 büntetlen ⁴⁶ὁ προδότης áruló ⁴⁷(ti. megölőt) ⁴⁸„kitüntetés” ⁴⁹ἢ διάληψις megkülönböztetés, megítélés ⁵⁰ἢ προαίρεσις szándék ⁵¹ἢ διαφορά különbség

67 Σὺ στρατῆγαι – Te vezess minket hadba!

Nagyon dicsérik Kynaigeirost, aki a csatában is vitézül küzdött, s miután az ellenséget a hajóig üldözte, jobbával visszafogta az egyik hajót. Amikor jobbát levágták, baljával ragadta meg, mikor ezt is levágták, fogaival tartotta vissza. Vitézségét keze elvesztése sem törte meg: mint egy oroszlán, a fogaival harcolt. A teljes történet Iustinus kivonatában olvasható, s egy Hérodotos-mondatból burjánzott föl: Kynaigeiros, Euphorión fia is elesett, kezét levágta egy bárd, amikor egy hajó orrát megragadta. Történeté persze nem a kivonatoló Iustinus csiszolta Kynaigeiros tettét, hanem a szónokiskolákban deklamáló nemzedékek. Mivel a regényírók is ott tanultak, a regényekben is feltűnnek az iskolába bejutott s így közismertté vált történetek Marathónról, Leónidasról s hasonlókról.

Βασιλεὺς¹ δὲ θαυμάσας αὐτοῦ τὸ φρόνημα² συνεχώρησεν ὁπόσον³ βούλεται τῆς στρατιᾶς ἐπιλεκτον⁴ λαβεῖν. ὁ δὲ οὐκ εὐθὺς εἴλετο, ἀλλὰ καταμίξας ἑαυτὸν εἰς τὸ στρατόπεδον καὶ Πολύχαρμον κελεύσας τὸ αὐτό⁵, πρῶτον ἀνηρεύνα εἶ⁶ τινες εἶεν Ἕλληνες ἐν τῷ στρατοπέδῳ. πλείονες μὲν οὖν εὐρέθησαν οἱ μισθοφοροῦντες⁷, ἐξελέξατο δὲ Λακεδαιμονίους καὶ Κορινθίους καὶ τοὺς ἄλλους Πελοποννησίους· εὗρε δὲ καὶ ὡς⁸ εἴκοσι Σικελιώτας⁹. ποιήσας οὖν τριακοσίους¹⁰ τὸν ἀριθμὸν¹¹ ἔλεξεν ὧδε¹². « Ἄνδρες Ἕλληνες, ἔμοι τοῦ βασιλέως ἐξουσίαν¹³ παρασχόντος ἐπιλέξασθαι τῆς στρατιᾶς τοὺς ἀρίστους, εἰλόμην ὑμᾶς· καὶ γὰρ αὐτὸς Ἕλληνη εἰμί, Συρακόσιος¹⁴, γένος¹⁵ Δωριεύς. δεῖ δὲ ἡμᾶς μὴ μόνον εὐγενεῖα¹⁶ τῶν ἄλλων ἀλλὰ καὶ ἀρετῇ διαφέρειν. μηδεὶς¹⁷ οὖν καταπλαγῆ τὴν πρᾶξιν ἐφ' ἣν¹⁸ ὑμᾶς παρακαλῶ, καὶ γὰρ δυνατὴν¹⁹ εὐρήσομεν καὶ ῥαδίαν²⁰, δόξη²¹ μᾶλλον ἢ²² πείρα²³ δύσκολον²⁴. Ἕλληνες ἐν Θερμοπύλαις τοσοῦτοι²⁵ Ξέρωξιν ὑπέστησαν. Τύριοι²⁶ δὲ οὐκ εἰσι πεντακόσιοι μυριάδες²⁷, ἀλλὰ ὀλίγοι καὶ καταφρονήσει²⁸ μετ' ἀλαζονείας²⁹, οὐ φρονήματα μετ' εὐβουλίας³⁰ χρώμενοι. γινώτωσαν³¹ οὖν πόσον Ἕλληνας Φοινίκων³² διαφέρουσιν. ἐγὼ δὲ οὐκ ἐπιθυμῶ στρατηγίας³³, ἀλλ' ἔτοιμος³⁴ ἀκολουθεῖν ὅστις ἂν ὑμῶν³⁵ ἄρχειν θέλη· πειθόμενόν³⁶ με γὰρ εὐρήσει, ἐπεὶ καὶ δόξης³⁷ οὐκ ἐμῆς ἀλλὰ κοινῆς ὀρέγομαι.» Πάντες ἐπεβόησαν («σὺ στρατῆγαι.»)

¹(ti. a perzsa) ²τὸ φρόνημα önbizalom ³amennyit ⁴ἐπιλεκτος 3 válogatott ⁵ugyanazt ⁶vajon ⁷zsoldosok ⁸kb. ⁹ὁ Σικελιώτης szicíliai ¹⁰τριακόσιοι 3 háromszáz ¹¹számra ¹²így ¹³ἢ ἐξουσία lehetőség ¹⁴syrakusai ¹⁵származásra ¹⁶ἢ εὐγένεια előkelő (itt: dór) származás ¹⁷senki ¹⁸ἐπὶ ἦν amire ¹⁹δυνατός 3 megalósítható ²⁰ῥάδιος 3 könnyen megtehető ²¹ἢ δόξα vélekedés ²²μᾶλλον ἢ inkább, mint ²³ἢ πείρα próba ²⁴δύσκολος 2 nehezen megtehető ²⁵ugyanennyi/en ²⁶Tyros lakói ²⁷ἢ μυριάς tízezer; πεντακόσιοι μυριάδες ötmillió ²⁸ἢ καταφρόνησις elbizakodottság ²⁹ἢ ἀλαζονεία hetvenkedés ³⁰ἢ εὐβουλία megfontoltság ³¹tudják meg ³²Φοινίξ főníciai ³³ἢ στρατηγία fővezérség ³⁴ἔτοιμος 3 kész, hajlandó ³⁵ὅστις ἂν ὑμῶν ha bármelyikőtök ³⁶πειθόμενος engedelmes ³⁷hírnévre

Illesse a szövegbe a megadott szavakat!

Εὐριπίδης – θεῶ – κόρης – ἀδελφῆν – χώραν – ὕστερον

Τυθείσης τινὸς . . . καὶ ἀφανισθείσης ἀδῆλως τοῖς θύσασιν, ἰδρυνθείσης δὲ εἰς ἄλλην . . . , ἐν ἣ νόμος ἦν τοὺς ξένους θύειν τῇ . . . , ταύτην ἔσχε τὴν ἱερωσύνην· χρόνῳ δὲ . . . τῷ ἀδελφῷ συνέβη ἔλθειν τῆς ἱερείας, τὸ δὲ ὅτι ἀνεῖλεν ὁ θεὸς ἔλθειν ἐκεῖ καὶ ἐφ' ὃ τι δὲ ἔξω τοῦ μύθου· ἔλθων δὲ καὶ ληφθεὶς θύεσθαι μέλλων ἀνεγνώρισεν, εἶθ' ὡς . . . εἶθ' ὡς Πολύιδος ἐποίησεν, κατὰ τὸ εἰκὸς εἰπὼν ὅτι οὐκ ἄρα μόνον τὴν . . . ἀλλὰ καὶ αὐτὸν ἔδει τυθῆναι, καὶ ἐντεῦθεν ἦ σωτηρία.

68 ° Ο χαμαιλέων – A kaméleon

Alkibiadés kitűnő szónok volt, és tudott bánni a tömeggel, de büszkesége és okossága mellett leginkább fényűző életmódja volt feltűnő, amelyet kéjvágy jellemzett, és részeg kicsapongás. Földet söprő, nőies bíborköntösben mutatkozott az agorán; tékozolta vagyonát. Kifűrészelte triérései fedélzetét, hogy ne a deszkán kelljen feküdni, hanem függőágyban alhasson. Aranyborítású pajzsát a megszokott ábrák helyett a villámokat tartó Erós díszítette. Mindez dühítette és undorral töltötte el az előkelőket, de meg is rémítette őket a magamutogató törvénytíprás, ami a tyrannos ismertetőjegye. Ellenségei tehát a Hermák megcsonkítása miatt hazarendelték Sziciliából a stratégos Alkibiadést, de ő Lakedaimónba szökött, és ott tanácsaival segítette a hazájával hadban álló Spártát.

* Ἦν γὰρ ὡς φασι¹ μία δεινότης² αὕτη τῶν πολλῶν ἐν αὐτῷ καὶ μηχανή³ θήρας⁴ ἀνθρώπων, συνεξομοιοῦσθαι καὶ συνομοπαθεῖν τοῖς ἐπιτηδεύμασι καὶ ταῖς διαίταις⁵, ὀξυτέρας⁶ τρεπομένῳ τροπᾶς⁷ τοῦ χαμαιλέοντος. πλὴν ἐκεῖνος μὲν ὡς λέγεται πρὸς ἐν ἐξαδυνατεῖ χρωῶμα⁸ τὸ λευκὸν ἀφομοιοῦν ἑαυτόν. Ἀλκιβιάδῃ δὲ διὰ χρηστῶν ἰόντι καὶ πονηρῶν ὁμοίως⁹ οὐδὲν ἦν ἀμίμητον¹⁰ οὐδ' ἀνεπιτήδευτον¹¹, ἀλλ' ἐν Σπάρτῃ γυμναστικός¹², εὐτελής¹³, σκυθρωπός¹⁴, ἐν Ἴωνίᾳ χλιδανός¹⁵, ἐπιτερπής¹⁶, ῥάθυμος¹⁷, ἐν Θράκῃ μεθυστικός¹⁸, ἰππαστικός¹⁹, Τισσαφέρνῃ δὲ τῷ σατράπῃ²⁰ συνῶν ὑπερέβαλλεν ὄγκω²¹ καὶ πολυτελείᾳ²² τὴν Περσικὴν μεγαλοπρέπειαν²³, οὐχ αὐτὸν ἐξιστᾶς οὕτω ῥαδίως²⁴ εἰς ἕτερον ἐξ ἑτέρου τρόπον²⁵, οὐδὲ πᾶσαν δεχόμενος τῷ ἦθει²⁶ μεταβολήν²⁷, ἀλλ' ὅτι τῇ φύσει²⁸ χρώμενος ἔμελλε λυπεῖν τοὺς ἐντυγχάνοντας, εἰς πᾶν ἀεὶ τὸ πρόσφορον²⁹ ἐκείνοις σχῆμα³⁰ καὶ πλάσμα³¹ κατεδύετο καὶ κατέφευγεν. ἐν γοῦν³² τῇ Λακεδαιμόνι πρὸς τὰ ἔξωθεν³³ ἦν εἰπεῖν «οὐ παῖς Ἀχιλλέως³⁴, ἀλλ' ἐκεῖνος αὐτὸς εἶ³⁵», οἷον ὁ Λυκούργος ἐπαίδευσε, τοῖς δ' ἀληθινοῖς ἂν τις ἐπεφώνησεν αὐτοῦ πάθει³⁶ καὶ πράγμασιν «ἔστιν³⁷ ἡ πάλαι γυνή³⁸».

¹ὡς φασι mint mondják ²ἡ δεινότης félelmetes képesség ³ἡ μηχανή módszer, fogás ⁴ἡ θήρα vadászat (amire: gen.) ⁵ἡ διαίτα életmód ⁶ὀξύς (εἶα, ὕ) éles ⁷ἡ τροπή fordulat, váltás ⁸τὸ χρωῶμα szín ⁹εγχομοίωσι egyformán ¹⁰ἀμίμητος 2 nem utánzott, utánozhatatlan ¹¹ἀνεπιτήδευτος 2 szokássá nem vált ¹²a testét edző ¹³κενέσσει beérő ¹⁴κομωρ ¹⁵elpuhult ¹⁶ἐλὺμα εὐχρηστικός ¹⁷κόνητος könnyelmű ¹⁸ῥαθυμὸς részeges ¹⁹„lóbólond” ²⁰ὁ σατράπης satrapa (perzsa helytartó) ²¹ὁ ὄγκος döllyf ²²ἡ πολυτέλεια tékozlás ²³ἡ μεγαλοπρέπεια fényűzés ²⁴κόνητος könnyen ²⁵ἡ τροπή életmód ²⁶τὸ ἦθος jellem ²⁷ἡ μεταβολή átalakulás ²⁸τῇ φύσει saját természetünkkel ²⁹πρόσφορος 2 (+ dat.) illő ³⁰τὸ σχῆμα szerep ³¹τὸ πλάσμα alak ³²πρᾶγμα például ³³αὐτὸς külsőre ³⁴ὁ Ἀχιλλεύς, ἕως ³⁵tragikus töredék ³⁶τὸ πάθος érzelem; szenvedély ³⁷„maradt” ³⁸Eurip. Or. 129; utalás Helenére

Illessze a szövegbe a megadott szavakat!

τὸ μνημεῖον – χρήματα – τάφον – νεκρῶν – βασιλεύς – ἀνήρ

Σεμίραμις δὲ ἑαυτῇ κατασκευάσασα ... ἐπέγραψεν «ὅστις ἂν χρημάτων δεθῆ ... διελόντα ... ὅσα βούλεται λαβεῖν.» Δαρεῖος οὖν διελὼν ... μὲν οὐχ εὖρε, γράμμασι δὲ ἑτέροις ἐνέτυχε τάδε φράζουσιν· «εἰ μὴ κακὸς ἦσθα ... καὶ χρημάτων ἄπληστος, οὐκ ἂν ... θήκας ἐκίνεις.»

69 Μηδὲν ἄγαν – Semmit se túlságosan!

Solón idejében viszály tört ki Athénban a nép és az előkelők között, mert a földet az előkelők birtokolták, a nép pedig nekik szolgált. A viszály hosszú ideig tartott; végül a nép és az előkelők Solónt, az ismert költőt archónná és közvetítővé (diallaktés) választották. Solón eltörölte az adósságokat, és törvényeket hozott az athéniaknak, akik ezután nem használták többé a drakóni törvényeket. Később mindkét fél zaklatta, ezért – s hogy ne kényszeríthessék a törvények megváltoztatására – elhagyta a várost. Külföldre távozott, hogy világot lásson, és kereskedett is. Solón ugyanis, bár apja, Exékestidés Kodros királyig vezette vissza származását, nem örökölt nagy vagyont, így kereskedésből élt. Felkereste Egyiptomot, valamint Kroisos király udvarát is, majd hazatért Athénba.

Σόλων ὁ Ἐξηκεστίδου γέρων ἦδη ὦν ὑπώπτευε Πεισίστρατον τυραννίδι ἐπιθήσεσθαι, ἠνίκα¹ παρήλθεν ἐς τὴν ἐκκλησίαν τῶν Ἀθηναίων καὶ ἦτει φρουρὰν² ὁ Πεισίστρατος. ὁρῶν δὲ τοὺς Ἀθηναίους τῶν μὲν αὐτοῦ λόγων ῥαθύμως³ ἀκούοντας, προσέχοντας δὲ τῷ Πεισιστράτῳ, ἔφη ὅτι τῶν μὲν ἐστὶ σοφώτερος, τῶν δὲ ἀνδρειότερος⁴. ὀπόσοι⁵ μὲν μὴ γινώσκουσιν ὅτι φυλακὴν λαβῶν περὶ τὸ σῶμα⁶ τύραννος ἔσται, ἀλλὰ τούτων μὲν ἐστὶ σοφώτερος· ὀπόσοι δὲ γινώσκοντες ὑποσιωπῶσι, τούτων ἀνδρειότερός ἐστιν. ὃ δὲ λαβῶν τὴν δύναμιν⁷ τύραννος ἦν. καθεζόμενος δὲ Σόλων πρὸ τῆς οἰκίας, τὴν ἀσπίδα καὶ τὸ δόρυ⁸ παραθέμενος ἔλεγεν ὅτι ἐξώπλισται καὶ βοηθεὶ τῇ πατρίδι ἢ⁹ δύναται, στρατηγὸς μὲν διὰ τὴν ἡλικίαν οὐκέτι¹⁰ ὦν, εὖνους¹¹ δὲ διὰ τὴν γνώμην¹². ὅμως οὖν¹³ Πεισίστρατος, εἶτε αἰδοῖ¹⁴ τῇ πρὸς¹⁵ τὸν ἄνδρα καὶ τὴν σοφίαν αὐτοῦ, εἶτε¹⁶ καὶ μνήμη¹⁷ τῶν ἐφ' ἡλικίας¹⁸ (λέγεται γὰρ αὐτοῦ παιδικὰ¹⁹ γενέσθαι), οὐδὲν γε ἔδρασε κακὸν²⁰ Σόλωνα.

¹ amikor ² ἡ φρουρά (test)őrség ³ „félvállról véne” ⁴ τῶν μὲν ... τῶν δὲ egyeseknél ... másoknál ⁵ mindazok ⁶ ἡ φυλακή περὶ τὸ σῶμα testőrség ⁷ ἡ δύναμις (had)erő ⁸ τὸ δόρυ dárda ⁹ ἢ ahogy ¹⁰ már nem ¹¹ (εὖνους) jóindulatú ¹² ἡ γνώμη ítélőképesség ¹³ ὅμως οὖν ennek ellenére ¹⁴ ἢ αἰδώς, οὐς tiszteletértés ¹⁵ αἰδοῖ τῇ πρὸς (+ acc.) iránt érzett tiszteletből ¹⁶ εἶτε ... εἶτε akár ... akár ¹⁷ ἡ μνήμη (+ gen.) emlékezés ...ra/re ¹⁸ τὰ ἐπὶ ἡλικίας a fiatalkori ügyek ¹⁹ τὰ παιδικὰ αὐτοῦ az ő (ti. Solón) kedvese ²⁰ κακὸν τι δρᾶν tina vmi rosszat tenni vkivel

Melyik szó illik a mondatba?

1. Μετὰ ταῦτα ἀναστάντες εἰς τὴν αὐλήν (περιῆμεν – περιῆμεν).
2. Ὁ ἡγεμῶν ἦτει δὲ μάλιστα τοὺς (δακτύλους – δακτυλίους) καὶ ἔλαβε πολλοὺς παρὰ τῶν στρατιωτῶν.
3. Ἐν (μεγάλῃ – πολλῇ) δὴ ἀπορία ἦσαν οἱ Ἕλληνες.
4. Οἱ μέντοι πολέμιοι οὐδὲν ἐπαύσαντο δι' ὅλης τῆς νυκτὸς (κυλινδεῖν – κυλινδοῦντες) τοὺς λίθους.
5. Προϊόντες δέ, ἐπεὶ ἐγένοντο οἱ ἡγούμενοι ἐπὶ (νάπη – νάπει) μεγάλῳ καὶ δυσπώρῳ, ἔστησαν ἀγνοοῦντες, εἰ διαβατέον εἶη τὸ νάπος.
6. Οἱ δ' ἔχοντες τὸν ἡγεμόνα κύκλῳ (περίοντες – περιόντες – παρόντες) καταλαμβάνουσι τοὺς φύλακας ἀμφὶ πῦρ καθημένους.
7. Ἐρωτώμενος δὲ ποδαπὸς εἶη Πέρσης μὲν ἔφη εἶναι, πορεύεσθαι δ' ἀπὸ τοῦ Τιριβάζου (στρατοπέδου – στρατεύματος – στρατοῦ), ὅπως ἐπιτήδεια λάβωι.
8. Τί δὴ (ἔστι – ἐστι – ἐστὶ) τοῦτο, περὶ οὗ αὐτός τε ἐπιστήμων (ἔστιν – ἐστιν – ἐστὶν) ὁ σοφιστής καὶ τὸν μαθητὴν ποιεῖ.

70 Πάντων ἀνδρῶν ἐπιμονώτατος – A legállhatatosabb

Athénban még meghalni sem lehet ingyen, mondta Phókión, miután elítélt társai kiürítették a méregpoharakat, és a hóhér nem akart újabb adag mérget sajtolni, míg meg nem kapta a pénzt, amibe a бүrök kerül. Ekkor maga Phókión fizette ki a бүrök árát, majd megitta a mérget. A népgyűlés később bronzszobrot szavazott meg neki, vádlóit pedig kivégezték. A *Párhuzamos életrajzok*ban Phókión párja az ifjabb Cato. Cato a thasosi csata után kilátástalannak ítélte a Caesar elleni harcot, és öngyilkos lett. Barátai társaságában megvacsorázott, majd sétált egyet, és parancsokat adott ki az őrségnek. Lefekvés előtt megcsókolta fiát, majd visszavonult szobájába, és Platónnak a lélekről szóló dialógusát kezdte olvasni. Ekkor vette észre, hogy eltűntették szobájából a kardját.

Τὸ δὲ ξιφίδιον¹ τῆ κλίνη² τὸ σύνθητες³ οὐχ εὐρῶν παρακείμενον ἐξεβόησεν, ὅτι προδιδόιτο ὑπὸ τῶν οἰκειῶν⁴ τοῖς πολεμίοις· τίμη γὰρ ἔφη χρῆσθαι προσιόντων⁵, ἂν νυκτὸς ἐπίωσι; τῶν⁶ δὲ αὐτὸν παρακαλούντων μηδὲν ἐφ' ἑαυτὸν⁷ βουλευεῖν, ἀλλ' ἀναπαύεσθαι χωρὶς⁸ ξιφιδίου, ἀξιοπιστότερον⁹ ἔτι εἶπεν· «οὐ γὰρ ἔστι μοι θέλοντι καὶ δι'¹⁰ ἔσθητος ἑμαυτὸν ἀποπνίξαι καὶ ἐς τὰ τεῖχη¹¹ τὴν κεφαλὴν ἀπαράξαι καὶ ἐς τράχηλον κυβιστῆσαι καὶ τὸ πνεῦμα¹² κατασχόντα ἐκτρίψαι;» πολλά τε ὅμοια εἰπὼν παρήγαγεν αὐτοὺς παραθεῖναι τὸ ξιφίδιον. ὥς¹³ δὲ ἐτέθη, Πλάτωνος αἰτήσας τὴν περὶ φυγῆς συγγραφὴν¹⁴ ἀνεγίνωσκε. Καὶ ἐπεὶ τέλος¹⁵ εἶχε τῷ Πλάτωνι ὁ λόγος, ἀναπαύεσθαι τοὺς περὶ θύρας¹⁶ ὑπολαβῶν ἔτρωσεν αὐτὸν ὑπὸ¹⁷ τὰ στέρνα¹⁸· προπεσόντων δ' αὐτῶ τῶν σπλάγχων¹⁹ καὶ στόνου²⁰ τινὸς ἐξακουσθέντος ἐσέδραμον οἱ περὶ θύρας· καὶ οἱ ἱατροὶ τὰ σπλάγχνα ἔτι²¹ σῶα ὄντα ἐνέθησαν ἔνδον²² καὶ τὰς πληγὰς²³ ἐπιρράφαντες ἐπέδησαν. ὁ δὲ ἀνενεγκῶν²⁴ αὐθις ὑπεκρίνετο καὶ κατεμέμφετο μὲν ἑαυτῷ πληγῆς ἀσθενοῦς²⁵, χάριν²⁶ δ' ὠμολόγει τοῖς περισώσασι²⁷ καὶ καταδαρθεῖν ἔφη δεῖσθαι. οἱ μὲν δὴ τὸ ξίφος²⁸ ἔχοντες ὥχοντο καὶ τὰς θύρας ὥς²⁹ ἠρεμοῦντι ἐπέκλεισαν· ὁ δ' ὕπνου δόξαν αὐτοῖς παρασχῶν³⁰ τὰ δεσμὰ³¹ ταῖς χερσὶ³² μετὰ σιγῆς³³ ἀπερρήγνυ καὶ τὰς ῥαφὰς³⁴ τοῦ τραύματος³⁵ ἀνέπτυσσεν, οἷα³⁶ θηρίον τό τε τραῦμα καὶ τὴν γαστέρα³⁷ εὐρύνων ὄνουξιν³⁸ καὶ δακτύλοις ἐρευνῶν καὶ τὰ σπλάγχνα διαρρίπτων, μέχρι ἐτελεύτησεν.

¹τὸ ξιφίδιον (*rövíd*) kard ²ἡ κλίνη ágy ³συνήθητες 2 szokott ⁴οἱ οἰκειοί (saját) háznépe ⁵ti. τῶν πολεμίων gen. abs. ⁶(οἰκειῶν) ⁷maga ellen ⁸(+ gen.) nélkül ⁹meggyőzőbben ¹⁰διά (+ gen.) segítségével ¹¹τὸ τεῖχος fal ¹²τὸ πνεῦμα lélekzet ¹³mihelyt ¹⁴ἡ συγγραφὴ (prózai) mű; könyv ¹⁵τὸ τέλος cél, vég ¹⁶οἱ περὶ θύρας ajtónállok ¹⁷ὑπὸ τὰ στέρνα a melle alatt ¹⁸τὸ στέρνον mell(kas) ¹⁹τὰ σπλάγχνα belső részek; belek ²⁰ὁ στόνος nyögés ²¹még ²²be(nt) ²³ἡ πληγὴ ütés(nyom), seb ²⁴„felocsúdva” ²⁵ἀσθενής 2 gyenge; „nem halálos” ²⁶ἡ χάρις köszönet ²⁷περισώσας 3 megmentő ²⁸τὸ ξίφος kard ²⁹abban a hiszemben ³⁰ὕπνου δόξαν παρασχῶν alvást színelve ³¹τὰ δεσμὰ kötés ³²ἡ χεῖρ kéz ³³μετὰ σιγῆς csöndben ³⁴ἡ ῥαφή varrat ³⁵τὸ τραῦμα seb ³⁶mint ³⁷ἡ γαστήρ, γαστρὸς has ³⁸ὁ ὄνουξ, uxoris köröm

Ki lehet a beszélő?

Ἔμοι δὲ τοῦτ' ἐστίν ἐκ παιδὸς ἀρξάμενον, φωνή τις γιγνομένη, ἥ, ὅταν γένηται, αἰεὶ ἀποτρέπει με τοῦτο, ὃ ἂν μέλλω, πράττειν, προτρέπει δὲ οὔποτε· τοῦτ' ἐστίν, ὃ μοι ἐναντιοῦται τὰ πολιτικὰ πράττειν.

71 Ἄλλος πρὸς ἄλλο πέφυκε – Mindenki másra született

Hypereidést pentathlosnak nevezték, mert az ékesszólás minden ágában kitűnt. A pentathlos öttusázót jelent. A pentathlon diszkoszvetésből, távolugrásból és gerelyhajításból, továbbá stadionfutásból és birkózásból állt. A testgyakorlás eredetileg az erő és az ügyesség fokozására szolgált, hiszen a polgár első kötelessége a polis védelme volt. Később a gyakorlás életformává, a küzdelem hivatássá vált, drága edzővel, sok lemondással, és a megkoszorúzott számára persze dicsőséggel is. A testgyakorlás a mindennapok része volt, a versenyszellem pedig a gyakorlóterekről az élet más területére is áttért: a zenészek, a szónokok és a költők egymással és elődeikkel is vetélkedtek. A versengés kultusza szükségszerűen a nyelvre, a metaforákra és hasonlatokra is ráütötte bélyegét.

Θέλεις Ὀλύμπια¹ νικῆσαι; κἀγώ, νῆ τοὺς θεοὺς². κομψὸν³ γάρ ἐστιν. ἀλλὰ σκόπει τὰ κατηγούμενα⁴ καὶ τὰ ἀκόλουθα⁵ καὶ οὕτως ἅπτου τοῦ ἔργου. δεῖ σ' εὐτακτεῖν, ἀναγκοτροφεῖν, ἀπέχεσθαι πεμμάτων⁶, γυμνάζεσθαι πρὸς ἀνάγκην⁷, ἐν ὥρᾳ τεταγμένη⁸, ἐν καύματι⁹, ἐν φύχει¹⁰, μὴ ψυχρὸν¹¹ πίνειν, μὴ οἶνον, ὡς ἔτυχεν¹², ἀπλῶς¹³ ὡς ἱατρῶ παραδεδωκέναι σεαυτὸν τῷ ἐπιστάτῃ¹⁴, εἶτα ἐν τῷ ἀγῶνι παρορούσσεσθαι, ἔστι δὲ ὅτε¹⁵ χεῖρα ἐκβαλεῖν, σφυρὸν¹⁶ στρέφαι, πολλὴν ἀφήν¹⁷ καταπιεῖν, ἔσθ' ὅτε μαστιγωθῆναι¹⁸ καὶ μετὰ τούτων πάντων νικηθῆναι. ταῦτα ἐπισεφεόμενος, ἂν ἔτι¹⁹ θέλης, ἔρχου ἐπὶ τὸ ἀθλεῖν²⁰. εἰ δὲ μή, ὡς τὰ παιδία²¹ ἀναστραφήσῃ, ἃ νῦν μὲν παλαιστὰς²² παίζει²³, νῦν δὲ μονομάχους²⁴, νῦν δὲ σαλπίζει, εἶτα τραγωδεῖ. οὕτω καὶ σὺ νῦν μὲν ἀθλητῆς²⁵, νῦν δὲ μονομάχος, εἶτα ῥήτωρ²⁶, εἶτα φιλόσοφος, ὅλη δὲ τῇ ψυχῇ οὐδέν. ἀλλ' ὡς πίθηκος πᾶσαν θέαν²⁷, ἦν ἂν²⁸ ἴδῃς, μιμῆ καὶ ἄλλο ἐξ ἄλλου²⁹ σοὶ ἄρέσκει. οὐ γὰρ μετὰ σκέψεως³⁰ ἦλθες ἐπὶ τι οὐδὲ περιόδεύσας, ἀλλ' εἰκῆ³¹ καὶ κατὰ ψυχρὰν ἐπιθυμίαν. οὕτω θεασάμενοί τινες φιλόσοφον καὶ ἀκούσαντες οὕτω τινὸς λέγοντος, ὡς Εὐφράτης λέγει (καίτοι³² τίς οὕτω δύναται εἰπεῖν, ὡς ἐκεῖνος;), θέλουσι καὶ αὐτοὶ φιλοσοφεῖν. ἄνθρωπε³³, πρῶτον ἐπίσκεψαι, ὁποῖόν ἐστι τὸ πρᾶγμα. εἶτα καὶ τὴν σεαυτοῦ φύσιν κατάμαθε, εἰ δύνασαι βασιτάσαι. πένταθλος εἶναι βούλει ἢ παλαιστής; ἴδε σεαυτοῦ τοὺς βραχιόνους³⁴, τοὺς μηρούς³⁵, τὴν ὀσφύν³⁶ κατάμαθε. ἄλλος γὰρ πρὸς ἄλλο πέφυκε.

¹ az olympiai versenyek/et ² az istenekre! ³ κομψός 3 remek ⁴ „kezdőlépések/et” ⁵ „velejároi/t” ⁶ τὸ πέμμα sütemény ⁷ „előírás szerint” ⁸ τεταγμένος 3 rögzített ⁹ τὸ καῦμα hőség ¹⁰ τὸ φύχος hideg idő, tél ¹¹ ψυχρός 3 hideg ¹² ὡς ἔτυχεν ahogy (már) megesett ¹³ egyszóval ¹⁴ ὁ ἐπιστάτης előljáró, „edző” ¹⁵ ἔστι ὅτε megesik, hogy ¹⁶ τὸ σφυρόν boka ¹⁷ ἡ ἀφή por, homok ¹⁸ (ti. a bíró szabálytalanságért) ¹⁹ ἂν ἔτι ha még ²⁰ τὸ ἀθλεῖν versenysport ²¹ τὰ παιδία, ἃ gyermekök, akik ²² ὁ παλαιστής birkózó ²³ „birkózósdit játszanak” ²⁴ ὁ μονομάχος gladiátor ²⁵ ὁ ἀθλητῆς atléta ²⁶ ὁ ῥήτωρ szónok(lattanár) ²⁷ ἢ θεα látvány(osság) ²⁸ ἦν ἂν (+ conī.) amit csak ²⁹ mindenből más ³⁰ ἢ σκέψις megfontolás ³¹ találomra ³² ámbár ³³ ember! ³⁴ ὁ βραχίων kar ³⁵ ὁ μηρός comb ³⁶ ἢ ὀσφύς csípő

Melyik mű tartalmának tömör összefoglalása ez?

Ἄποδημῶντος τινος ἔτη πολλὰ καὶ παραφυλαττομένου ὑπὸ τοῦ Ποσειδῶνος καὶ μόνου ὄντος, ἔτι δὲ τῶν οἴκοι οὕτως ἐχόντων ὥστε τὰ χρήματα ὑπὸ μνηστήρων ἀναλίσκεσθαι καὶ τὸν υἱὸν ἐπιβουλεύεσθαι, αὐτὸς δὲ ἀφικνεῖται χειμασθείς, καὶ ἀναγνωρίσας τινὰς ἐπιθέμενος αὐτὸς μὲν ἐσώθη τοὺς δ' ἐχθροὺς διεφθιερε.

72 Ὅμοιον εἶναι τῇ ἄκρᾳ – Légy, mint szikla, rendületlen

„A Stoa bölcsei és Epikur iskolája két, egymással ellenkező véleményt állítanak fel: am azok minden polgárnak a közdolgozattal foglalatosságot köteleességévé ténén; ez elvonulást s magányos kénynek életét tanítván. Csak azt csudálom, hogy mind két vélemény ugyanazon szabad társaság körében vett származást. Mert ha a Stoa tudománya szabad polgárokhoz oly igen méltó vala; Epikuré senkihez sem illet volna úgy, mint despotai üldözést megunt emberhez, ki messze rejtekben keres a vaspálca elől menedéket. Ezt fontolóra vénén, által fogod látni, miképpen azon jogokkal, miket sorsodtól nyerél, nemcsak élhetsz szabadon, de élni köteleztetel; és íme, ez a fő szempont, mi után élted tervét, gyenge ifjúságodtól kezdve, intézned szükséges.” (KÖLCSEY FERENC)

Ἐννοεῖν¹ συνεχῶς πόσοι² μὲν ἰατροὶ ἀποτεθνήκασι, πολλάκις τὰς ὀφρῦς³ ὑπὲρ⁴ τῶν ἀρρώστων⁵ συσπάσαντες· πόσοι δὲ μαθηματικοί⁶, ἄλλων θανάτους ὡς τι μέγα⁷ προειπόντες· πόσοι δὲ φιλόσοφοι, περὶ θανάτου ἢ ἀθανασίας⁸ μυρία⁹ διατεινόμενοι· πόσοι δὲ ἀριστεῖς¹⁰, πολλοὺς ἀποκτείναντες· πόσοι δὲ τύραννοι, ἐξουσίᾳ ψυχῶν¹¹ μετὰ δεινοῦ φρυάγματος¹² ὡς ἀθάνατοι κεχρημένοι· πόσοι δὲ πόλεις ὄλαι, ἴν' οὕτως εἶπω¹³, τεθνήκασιν, Ἑλική¹⁴ καὶ Πομπήιοι καὶ Ἑρκλᾶνοι¹⁵ καὶ ἄλλαι ἀναρίθμητοι¹⁶. ἔπιθι δὲ καὶ ὄσους οἶδας, ἄλλον ἐπ' ἄλλω¹⁷. ὁ μὲν τοῦτον κηδεύσας εἶτα ἐξετάθη, ὁ δὲ ἐκείνων, πάντα δὲ ἐν βραχεῖ¹⁸. τὸ γὰρ ὄλον¹⁹, κατιδεῖν αἰεὶ τὰ ἀνθρώπινα²⁰ ὡς ἐφήμερα²¹ καὶ εὐτελῆ²² καὶ ἐχθῆς²³ μὲν μυσάριον²⁴, αὔριον²⁵ δὲ τάριχος²⁶ ἢ τέφρα²⁷. τὸ ἀκαριαῖον²⁸ οὖν τοῦτο τοῦ χρόνου²⁹ κατὰ φύσιν διελεθῆναι καὶ ἴλεων³⁰ καταλῦσαι, ὡς³¹ ἂν εἰ ἐλαία³² πέπειρος³³ γενομένη ἐπιπτεν, εὐφημοῦσα τὴν ἐνεγκοῦσαν καὶ χάριν εἰδυῖα³⁴ τῷ φύσαντι δένδρῳ³⁵.

¹(inf.) „gondolj arra” ²mennyi ³ἡ ὀφρῦς szemöldök ⁴(+ gen.) fölött ⁵ἄρρωστος 2 beteg ⁶ὁ μαθηματικός „asztrológus” ⁷ὡς τι μέγα mint valami nagy dolgot ⁸ἡ ἀθανασία halhatatlanság ⁹sok ezerszer ¹⁰ὁ ἀριστεύς főember; kiválóság ¹¹ἐξουσία ψυχῶν életéről való döntés lehetősége ¹²τὸ φρυάγμα gőg ¹³ἴνα οὕτως εἶπω hogy úgy mondjam ¹⁴Heliké (szökőár elmosta acháj város) ¹⁵Pompeii és Herculaneum (A Vezúv lábája „ölte meg őket” Kr. u. 79-ben.) ¹⁶ἀναρίθμητος 2 számtalan ¹⁷sorban mindenkit ¹⁸ἐν βραχεῖ (χρόνῳ) rövid idő alatt ¹⁹τὸ ὄλον egyáltalá(ba)n ²⁰τὰ ἀνθρώπινα az emberi dolgok ²¹ἐφήμερος 2 egy nap élő; múlékony ²²εὐτελής 2 értéktelen ²³tegnap ²⁴τὸ μυσάριον (mirigy)váladék; (kb.) „embrió” ²⁵holnap ²⁶bebalzsamozott tetem ²⁷hamu ²⁸ἀκαριαῖος 3 nagyon rövid ²⁹ezt a villanásnyi időt ³⁰ἴλεως 2 (ἴλεων) jókedvű ³¹ahogy ³²ἡ ἐλαία olajbogyó ³³πέπειρος 2 (3) érett ³⁴χάριν εἰδέναι (+ dat.) hálát érezni ³⁵τὸ δένδρον fa

Illesse a szövegbe a megadott szavakat!

χαλεπῶς – τάχιστα – ἀπό – Σικυώνιος – ἐπί – μόλις – ἐκ

Σωτηρίδας δὲ ὁ . . . εἶπεν· Οὐκ ἐξ ἴσου, ὦ Ξενοφῶν, ἐσμέν· σὺ μὲν γὰρ . . . ἵππου ὄχῃ, ἐγὼ δὲ . . . κάμνω τὴν ἀσπίδα φέρων. καὶ ὅς ἀκούσας ταῦτα καταπηδήσας . . . τοῦ ἵππου ὠθεῖται αὐτὸν . . . τῆς τάξεως καὶ τὴν ἀσπίδα ἀφελόμενος ὡς ἐδύνατο . . . ἔχων ἐπορευέτο· ἐτύγχανε δὲ καὶ θώρακα ἔχων τὸν ἵππικόν· ὥστ' ἐπέεζετο. καὶ τοῖς μὲν ἔμπροσθεν ὑπάγειν παρεκελεύετο, τοῖς δὲ ὀπισθεν παριέναι . . . ἐπόμενος.

Szemelvények Hérodotosból

Néhány antik testimonium

Bár Cicero Hérodotoszt tartotta a történetírás atyjának, életéről vajmi keveset tudunk. A legfontosabb forrásunk a X. századi Suda lexikon Hérodotosz-cikkje.

Ἡρόδοτος, Λύξου καὶ Δρυοῦς, Ἀλικαρνασεύς, τῶν ἐπιφανῶν, καὶ ἀδελφὸν ἐσχηκῶς Θεόδωρον. μετέστη δ' ἐν Σάμῳ διὰ Λύγδαμιν τὸν ἀπὸ Ἀρτεμισίας τρίτον τύραννον γενόμενον Ἀλικαρνασοῦ. Πισινδήλις γὰρ ἦν υἱὸς Ἀρτεμισίας, τοῦ δὲ Πισινδήλιδος Λύγδαμιν. ἐν οὖν τῇ Σάμῳ καὶ τὴν Ἰάδα ἠσκήθη διάλεκτον καὶ ἔγραφεν ἱστορίαν ἐν βιβλίοις θ, ἀρξάμενος ἀπὸ Κύρου τοῦ Πέρσου καὶ Κανδαύλου τοῦ Λυδῶν βασιλέως. ἔλθων δὲ εἰς Ἀλικαρνασσὸν καὶ τὸν τύραννον ἐξελάσας, ἐπειδὴ ὕστερον εἶδεν ἑαυτὸν φθονούμενον ὑπὸ τῶν πολιτῶν, εἰς τὸ Θούριον ἀποικιζόμενον ὑπὸ Ἀθηναίων ἐθελοντῆς ἦλθε καὶ κεῖ τελευτήσας ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς τέθαιπται. τινὲς δὲ ἐν Πέλλαις αὐτὸν τελευτῆσαι φασιν. ἐπιγράφονται δὲ οἱ λόγοι αὐτοῦ Μοῦσαι.

A halikarnassosi Dionysios történetíró volt, aki Augustus korában Rómában tanította az ékesszólás szabályait. A szónokokról és történetírókról írt elemzéseit az a meggyőződése hatja át, hogy a klasszikus, tehát attikai nyelvi stílust és történetírói hagyományt fölülmúltni már nem, csak utánozni lehet. Célja tehát az, hogy az egyes íróknál követésre érdemes jellegzetességeket számba vegye és segédletként a tanulók elé tárja, vagy saját munkájában hasznosítsa. Hérodotoszról alkotott értékelése egyedülálló, hiszen ellentétben áll szinte az összes antik testimoniummal.

Εἰ δὲ δεῖ καὶ περὶ αὐτῶν εἰπεῖν, περὶ μὲν Ἡροδότου καὶ Θουκυδίδου ταῦτα φρονῶ. πρῶτον τε καὶ σχεδὸν ἀναγκασιότατον ἔργον ἀπάντων ἐστὶ τοῖς γράφουσιν πᾶσιν ἱστορίας ὑπόθεσιν ἐκλέξασθαι καλὴν καὶ κεχαρισμένην τοῖς ἀναγνωσομένοις. τοῦτο Ἡρόδοτος κρείττον μοι δοκεῖ πεποιηκῆναι Θουκυδίδου. ἐκεῖνος μὲν γὰρ κοινὴν Ἑλληνικῶν τε καὶ βαρβαρικῶν πράξεων ἐξενήνοχεν ἱστορίαν, «ὡς μῆτε τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων ἐξίτηλα γένηται, μῆτε ἔργα» . . . καὶ ἅπερ αὐτὸς εἶρηκε. τὸ γὰρ αὐτὸ προοίμιον καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος ἐστὶ τῆς ἱστορίας. ὁ δὲ Θουκυδίδης πόλεμον ἕνα γράφει, καὶ τοῦτον οὔτε καλὸν οὔτε εὐτυχῆ· ὅς μάλιστα μὲν ὤφειλε μὴ γενέσθαι, εἰ δὲ μὴ, σιωπῆ καὶ λήθῃ παραδοθεὶς ὑπὸ τῶν ἐπιγιγνομένων ἠγνοῆσθαι. ὅτι δὲ πονηρὰν εἶληφεν ὑπόθεσιν, καὶ αὐτὸς γε τοῦτο ποιεῖ φανερόν ἐν τῷ προοιμίῳ· πόλεις τε γὰρ δι' αὐτὸν ἐξερημαθῆναι φησι πολλὰς Ἑλληνίδας, τὰς μὲν ὑπὸ βαρβάρων, τὰς δ' ὑπὸ σφῶν αὐτῶν, καὶ φυγαδείας καὶ φθόρους ἀνθρώπων ὄσους οὕτω πρότερον γενέσθαι, σεισμούς τε καὶ αὐχμούς καὶ νόσους καὶ ἄλλας πολλὰς συμφοράς. ὥστε τοὺς ἀναγνόντας τὸ προοίμιον ἠλλοτριῶσθαι πρὸς τὴν ὑπόθεσιν, Ἑλληνικῶν μέλλοντας ἀκοῦειν. ὅσῳ δὲ κρείττων ἢ τὰ θαυμαστά ἔργα δηλοῦσα Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων γραφὴ τῆς τὰ οἰκτρὰ καὶ δεινὰ πάθη τῶν Ἑλλήνων διαγγελλούσης, τοσοῦτω φρονιμώτερος Ἡρόδοτος Θουκυδίδου κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῆς ὑποθέσεως. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τοῦτο ἔνεστιν εἰπεῖν, ὅτι δι' ἀνάγκην ἦλθεν ἐπὶ ταύτην τὴν γραφὴν, ἐπιστάμενος μὲν ὡς ἐκεῖνα καλλίω, βουλόμενος δὲ μὴ ταῦτ' ἑτέροις γράφειν· πᾶν γὰρ τοῦναντίον ἐν τῷ προοιμίῳ διασύρων τὰ παλαιὰ ἔργα κάλλιστα καὶ θαυμασιώτατα τὰ καθ' αὐτὸν ἐπιτελεσθέντα φησὶν εἶναι, καὶ φανερός ἐστι ταῦτα ἐκὼν ἐλόμενος. οὐ μὲν Ἡρόδοτός γε τοῦτο ἐποίησεν,

ἀλλὰ τῶν πρὸ αὐτοῦ συγγραφέων γενομένων Ἑλλανίκου τε καὶ Χάρωνος τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν προεκδεδωκότων οὐκ ἀπετράπετο, ἀλλ' ἐπίστευεν αὐτῷ κρείσσον τι ἐξοίσειν· ὅπερ καὶ πεποίηκεν.

Δεύτερόν ἐστι τῆς ἱστορικῆς πραγματείας ἔργον γινῶναι πόθεν τε ἄρξασθαι καὶ μέχρι τοῦ προελθεῖν δεῖ. φαίνεται δὴ καὶ τούτῳ Θουκυδίδου πολὺ Ἡρόδοτος φρονιμώτερος· ἄρχεται τε ἀφ' ἧς αἰτίας ἤρξαντο πρῶτον κακῶς ποιεῖν τοὺς Ἑλληνας οἱ βάρβαροι, καὶ προελθὼν εἰς τὴν τῶν βαρβάρων κόλασιν καὶ τιμωρίαν λήγει. ὁ δὲ Θουκυδίδης ἀρχὴν μὲν ἐποίησατο ἀφ' ἧς ἤρξατο κακῶς πράττειν τὸ Ἑλληνικόν· ὅπερ Ἑλληνα ὄντα καὶ Ἀθηναῖον οὐκ ἔδει ποιεῖν (καὶ ταῦτα οὐ τῶν ἀπερριμμένων ὄντα, ἀλλ' ὧν ἐν πρώτοις ἦγον Ἀθηναῖοι στρατηγιῶν τε καὶ τῶν ἄλλων τιμῶν ἀξιούντες)· καὶ οὕτω γε φθονερῶς, ὥστε καὶ τῆ πόλει τῆ ἑαυτοῦ τὰς φανεράς αἰτίας τοῦ πολέμου περιάπτειν, ἐτέραις ἔχοντα πολλαῖς ἀφορμαῖς περιάψαι τὰς αἰτίας, καὶ ἄρξασθαι γε τῆς διηγήσεως μὴ ἀπὸ τῶν Κερκυραϊκῶν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν κρατίστων τῆς πατρίδος ἔργων, ἃ μετὰ τὸν Περσικὸν πόλεμον εὐθύς ἔπραξεν (ὧν ὕστερον οὐκ ἐν ἐπιτηδείῳ τόπῳ μνήμην ἐποίησατο φαύλως πως καὶ ἐξ ἐπιδρομῆς), διελθόντα δὲ ταῦτα μετὰ πολλῆς εὐνοίας ὡς ἄνδρα φιλόπολιν ἔπειτ' ἐπενεγκεῖν, ὅτι τούτων φθόνῳ καὶ δέει προελθόντες Λακεδαιμόνιοι προφάσεις ὑποθέντες ἐτεροίας ἤλθον ἐπὶ τὸν πόλεμον, καὶ τότε λέγειν τὰ Κερκυραϊκὰ καὶ τὸ κατὰ Μεγαρέων ψήφισμα καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτο λέγειν ἐβούλετο. τὰ δ' ἐν τέλει πλείονος ἀμαρτίας πλήρη· καίπερ γὰρ λέγων ὅτι παντὶ τῷ πολέμῳ παρεγένετο, καὶ πάντα δηλώσειν ὑποσχόμενος, εἰς τὴν ναυμαχίαν τελευτᾷ τὴν περὶ Κυνὸς σῆμα γεγεννημένην Ἀθηναίων καὶ Πελοποννησίων, ἣ συνέβη κατὰ ἔτος εἰκοστὸν καὶ δεύτερον. κρεῖττον δὲ ἦν διεξεληθόντα πάντα τελευτὴν ποιήσασθαι τῆς ἱστορίας τὴν θαυμασιωτάτην καὶ μάλιστα τοῖς ἀκούουσι κεχαρισμένην, τὴν κάθοδον τῶν φυγάδων τῶν ἀπὸ Φυλῆς ἀφ' ὧν ἡ πόλις ἀρξαμένη τὴν ἐλευθερίαν ἀνεκομίσαστο.

Τρίτον ἐστὶν ἄνδρὸς ἱστορικοῦ σκοπεῖν, τίνα τε δεῖ παραλαβεῖν ἐπὶ τὴν γραφὴν πράγματα καὶ τίνα παραλιπεῖν. δοκεῖ δὴ μοι καὶ τούτῳ λείπεσθαι Θουκυδίδης. συνειδῶς γὰρ Ἡρόδοτος, ὅτι πᾶσα μῆκος ἔχουσα πολὺ διήγησις ἂν μὲν ἀναπαύσει τις λαμβάνη, τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροωμένων ἠδέως διατίθῃσιν, ἐὰν δὲ ἐπὶ τῶν αὐτῶν μὲνη πραγμάτων, καὶ τὰ μάλιστα ἐπιτυγχάνηται, λυπεῖ τὴν ἀκοὴν τῷ κόρῳ, ποικίλῃ ἐβουλήθη ποιῆσαι τὴν γραφὴν Ὀμήρου ζηλωτῆς γενόμενος· καὶ γὰρ τὸ βιβλίον ἦν αὐτοῦ λάβωμεν, μέχρι τῆς ἐσχάτης συλλαβῆς ἀγάμεθα καὶ αἰεὶ τὸ πλέον ἐπιζητούμεν. Θουκυδίδης δὲ πόλεμον ἕνα κατατείνας ἀπνευστὶ διεξέρχεται μάχας ἐπὶ μάχαις καὶ παρασκευὰς ἐπὶ παρασκευαῖς καὶ λόγους ἐπὶ λόγοις συντιθεῖς· ὥστε μοχθεῖν μὲν τὴν διάνοιαν τῶν ἀκροωμένων, «κόρον δ' ἔχει» φησὶν ὁ Πίνδαρος «καὶ μέλι καὶ τὰ τέρπν' ἄνθε' ἀφροδίσια». ἤδη δ' ὁ λέγω κάκεινος ἐνεθυμήθη, ὡς ἤδὴ χρῆμα ἐν ἱστορίας γραφῇ μεταβολὴ καὶ ποικίλον, καὶ τοῦτο ἐν δύο ἢ τρισὶ τόποις ἐποίησεν, ἐπὶ τε τῆς Ὀδρυσῶν ἀρχῆς, δι' ἃς αἰτίας ἐγένετο μεγάλη, καὶ ἐπὶ τῶν ἐν Σικελίᾳ πόλεων.

Μετὰ τοῦτο ἔργον ἐστὶν ἱστορικοῦ διελέσθαι τε καὶ τάξαι τῶν δηλουμένων ἕκαστον ἐν ᾧ δεῖ τόπῳ. πῶς οὖν ἑκάτερος διαιρεῖται καὶ τάττει τὰ λεγόμενα; Θουκυδίδης μὲν τοῖς χρόνοις ἀκολουθῶν, Ἡρόδοτος δὲ ταῖς περιοχαῖς τῶν πραγμάτων. καὶ γίνεται Θουκυδίδης μὲν ἀσαφῆς καὶ δυσπαρακολούθητος· πολλῶν γὰρ κατὰ τὸ αὐτὸ θέρος ἢ τὸν αὐτὸν χειμῶνα γιγνομένων ἐν διαφόροις ὡς εἰκὸς τόποις, ἡμιτελεῖς τὰς πρώτας πράξεις καταλιπὼν ἐτέρων ἄπτεται τῶν κατὰ θέρος ἢ τὸν αὐτὸν χειμῶνα γιγνομένων· πλανώμεθα δὴ καθάπερ εἰκός, καὶ δυσκόλως τοῖς δηλουμένοις παρακολουθοῦμεν ταραττομένης τῆς διανοίας. Ἡρόδοτος δὲ ἀπὸ τῆς Λυδῶν βασιλείας ἀρξάμενος καὶ μέχρι τῆς Κροίσου καταβάς ἐπὶ Κύρον εὐθέως τὸν καταλύσαντα τὴν Κροίσου ἀρχὴν μεταβαίνει, Αἰγυπτίων τε ἄρχεται διηγημάτων καὶ Σκυθικῶν καὶ Λιβυκῶν, τὰ μὲν ὡς ἀκόλουθα δηλῶν, τὰ δὲ ὡς

ἐπιζητούμενα προσαναλαμβάνων, τὰ δ' ὡς χαριεστέραν ποιήσοντα τὴν διήγησιν ἐπεισάγων· διεξελθὼν τε πράξεις Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων ἔτεσιν ὁμοῦ διακοσίους καὶ εἴκοσι γενομένας ἐν ταῖς τρισὶν ἡπείροις καὶ παραγράφας τῆς Ξέρξου φυγῆς τὴν ἱστορίαν οὐ διέσπασε τὴν διήγησιν· ἀλλὰ συμβέβηκε τῷ μὲν μίαν ὑπόθεσιν λαβόντι πολλὰ ποιῆσαι μέρη τὸ ἐν σῶμα, τῷ δὲ τὰς πολλὰς καὶ οὐδὲν ἰοικυίας ὑποθέσεις προελομένῳ σύμφωνον ἐν σῶμα πεποιηθέναι.

Μιᾶς δ' ἰδέας ἐπιμνησθήσομαι πραγματικῆς, ἣν οὐδεμιᾶς τῶν εἰρημένων ἤττων ἐν ἀπάσαις ἱστορίαις ζητοῦμεν, τὴν αὐτοῦ τοῦ συγγραφέως διάθεσιν, ἣ κέχρηται πρὸς τὰ πράγματα περὶ ὧν γράφει· ἡ μὲν Ἡροδότου διάθεσις ἐν ἅπασιν ἐπεικῆς καὶ τοῖς μὲν ἀγαθοῖς συνηδουμένη, τοῖς δὲ κακοῖς συναλγοῦσα· ἡ δὲ Θουκυδίδου διάθεσις αὐθέκαστος τις καὶ πικρὰ καὶ τῇ πατρίδι τῆς φυγῆς μνησικακοῦσα. τὰ μὲν γὰρ ἁμαρτήματα ἐπεξέρχεται καὶ μάλα ἀκριβῶς, τῶν δὲ κατὰ νοῦν κευωρηκότων καθάπαξ οὐ μέμνηται, ἣ ὡς περ ἦναγκασμένος. Καὶ κατὰ μὲν τὸν πραγματικὸν τόπον ἤττων ἐστὶν Ἡροδότου διὰ ταῦτα Θουκυδίδης· κατὰ δὲ τὸν λεκτικὸν τὰ μὲν ἤττων, τὰ δὲ κρείττων, τὰ δ' ἴσος. ἐρῶ δὲ καὶ περὶ τούτων, ὡς ὑπείληφα. Πρώτη τῶν ἀρετῶν γένοιτ' ἄν, ἣς χωρὶς οὐδὲ τῶν ἄλλων τῶν περὶ τοὺς λόγους ὄφελός τι, ἣ καθαρὰ τοῖς ὀνόμασι καὶ τὸν Ἑλληνικὸν χαρακτῆρα σφύζουσα διάλεκτος. ταύτην ἀκριβοῦσιν ἀμφοτέροι· Ἡρόδοτός τε γὰρ τῆς Ἰάδος ἄριστος κανὼν Θουκυδίδης τε τῆς Ἀτθίδος. τρίτην ἔχει χώραν ἡ καλουμένη συντομία· ἐν ταύτῃ δοκεῖ προέχειν Ἡροδότου Θουκυδίδης. καίτοι λέγοι τις ἄν, ὡς μετὰ τοῦ σαφοῦς ἐξεταζόμενον ἡδὺ φαίνεται τὸ βραχύ· εἰ δὲ ἀπολείποιο τούτου, πικρόν· ἀλλὰ μηδὲν ἤττων ἔστω παρὰ τοῦτο. ἐνάργεια μετὰ ταῦτα τέτακται πρώτη μὲν τῶν ἐπιθέτων ἀρετῶν· ἰκανῶς ἐν ταύτῃ κατορθοῦσιν ἀμφοτέροι. μετὰ ταύτην συνίσταται τὴν ἀρετὴν τῶν ἡθῶν τε καὶ παθῶν μίμησις· διήρηνται τὴν ἀρετὴν ταύτην οἱ συγγραφεῖς· Θουκυδίδης μὲν γὰρ τὰ πάθη δηλῶσαι κρείττων, Ἡρόδοτος δὲ τὰ γε ἦθη παραστῆσαι δεινότερος. μετὰ ταῦτα αἱ τὸ μέγα καὶ θαυμαστὸν ἐκφαίνουσαι τῆς κατασκευῆς ἀρεταί· ἴσοι κὰν ταύταις οἱ συγγραφεῖς. ἔπονται ταύταις αἱ τὴν ἰσχὺν καὶ τὸν τόνον καὶ τὰς ὁμοιοτρόπους δυνάμεις τῆς φράσεως ἀρεταὶ περιέχουσαι· κρείττων ἐν ταύταις Ἡροδότου Θουκυδίδης. ἡδονὴν δὲ καὶ πειθῶ καὶ τέρψιν καὶ τὰς ὁμοιογενεῖς ἀρετὰς εἰσφέρειται μακρῶ Θουκυδίδου κρείττονας Ἡρόδοτος. τῆς δὲ φράσεως τῶν ὀνομάτων τὸ μὲν κατὰ φύσιν Ἡρόδοτος ἐζήλωκε, τὸ δὲ δεινὸν Θουκυδίδης. λείπει πασῶν ἐν λόγοις ἀρετῶν ἡ κυριωτάτη τὸ πρέπον· ταύτην ὁ Ἡρόδοτος ἀκριβοῖ μάλλον ἢ Θουκυδίδης· ὁμοειδῆς γὰρ οὗτος ἐν πᾶσι, κὰν ταῖς δημηγορίαις μᾶλλον ἢ ταῖς διηγήσεσιν· ἐμοὶ μέντοι καὶ τῷ φιλότῳ Καικιλίῳ δοκεῖ τὰ ἐνθυμήματα αὐτοῦ μάλιστα μιμήσασθαι τε καὶ ζηλῶσαι Δημοσθένους. Ἴνα δὲ συνελὼν εἴπω, καλαὶ μὲν αἱ ποιήσεις ἀμφοτέραι (οὐ γὰρ ἂν αἰσχυνθεῖν ποιήσεις αὐτὰς λέγων), διαφέρουσι δὲ κατὰ τοῦτο μάλιστα ἀλλήλων, ὅτι τὸ μὲν Ἡροδότου κάλλος ἰλαρόν ἐστι, φοβερόν δὲ τὸ Θουκυδίδου. ἀπόχρη ταῦτα εἰρησθαι περὶ τούτων τῶν συγγραφέων, πολλῶν καὶ ἄλλων ἐνότων λέγεσθαι, περὶ ὧν καὶ ἕτερος ἔσται καιρός.

A tarsosi Hermogenés, aki a Kr.u. II. században írt szónoklattani munkáival az ékesszólás tanításának a bizánci korig meghatározó irányt szabott, Hérodotos íón nyelvjárására a ποικίλη jelzőt használta.

Ἐκαταῖος δὲ ὁ Μιλήσιος, παρ' οὗ δὴ μάλιστα ὠφέληται ὁ Ἡρόδοτος, καθαρὸς μὲν ἐστὶ καὶ σαφής, ἐν δὲ τισὶ καὶ ἡδὺς οὐ μετρίως· τῇ διαλέκτῳ δὲ ἀκράτῳ Ἰάδι καὶ οὐ μεμιγμένῳ χρῆσάμενος οὐδὲ κατὰ τὸν Ἡρόδοτον ποικίλη.

*Az ión nyelvjárás néhány sajátossága
Hérodotosnál az attikai nyelvjáráshoz képest*

1. Néhány szóban a tenuis és az aspirata mássalhangzó felcserélődhet.
2. A praepositíók akár elisióban, akár praeverbiumként nem aspirálódnak aspiráták előtt.
3. π helyett κ áll bizonyos adverbiumokban és pronomen indefinitumokban.
4. Kettős sigma (σ) áll ott, ahol az attikaiban $\tau\tau$.
5. α áll α helyett; ϵ áll ϵ helyett; ϵ áll ϵ helyett; \omicron áll \omicron helyett; ω áll \omicron helyett; ω áll α helyett.
6. A hérodotosi krosis sajátossága, hogy $\acute{\epsilon}\mu\acute{\epsilon}\omicron$ $\alpha\upsilon\tau\omicron\upsilon$ -ból $\acute{\epsilon}\mu\epsilon\omega\upsilon\tau\omicron\upsilon$, $\acute{\sigma}\acute{\epsilon}\omicron$ $\alpha\upsilon\tau\omicron\upsilon$ -ból $\acute{\sigma}\epsilon\omega\upsilon\tau\omicron\upsilon$, $\acute{\omicron}$ $\alpha\upsilon\tau\omicron\varsigma$ -ből $\acute{\omega}\upsilon\tau\omicron\varsigma$, $\tau\acute{\omega}\upsilon\tau\omicron$ stb. lesz.
7. Az ϵ ia és ϵ ios végű főnevekben, illetve melléknevekben nyújtás és diairesis hatására η η, ill. η ιος áll. Ugyanez a jelenség igéknél is előfordul.
8. A pronomen reflexivum összevonása során $\epsilon\alpha\upsilon$ helyett $\epsilon\omega$ áll.
9. Az alpha tövű főnévragozásban a pl. dat. -αις ragja helyett általában -ησι áll, a pl. gen.-ban az összevont ω helyett $\epsilon\omega$ áll.
10. Az alpha purum helyett gyakorta η áll. Ilyen esetben az alpha tövű főnévragozás singularisában mindvégig η áll, az -εια végűeknél csak a sg. gen.-ban és dat.-ban jelenik meg az η .
11. Az omikron tövű névszóragozásban a pl. dat.-ban -οις helyett -οισι áll.
12. Az alpha és omikron tövű névszóragozás attikaiban összevont alakjai összevonás nélkül képeztetnek.
13. A β ασιλεύς, $\nu\alpha\upsilon\varsigma$, illetve a πόλις ragozása metathesis előtti, a dat.-ban összevonás illetve a tövégi ι kiesése előtti állapotot mutat esetleges magánhangzó-rövidüléssel.
14. Az -ες, és -υ tövű fő-és melléknevek összevonás előtti állapotot mutatnak.
15. A -κλής végű tulajdonnevek genitivusa -κλεους helyett -κλεος.
16. Az -ω végű tulajdonnevek acc.-a -ω helyett -ου.
17. A pronomen possessivum sg.1. személye, valamint a pronomen relativum sg. gen.-a összevonást nem mutat.
18. A pronomen personale sg.2. személy dat.-a σοί helyett τοί, a sg. 3. személy acc.-a $\alpha\upsilon\tau\omicron\nu$ helyett μίν, dat.-a $\alpha\upsilon\tau\acute{\omega}$ / $\alpha\upsilon\tau\acute{\eta}$ helyett οί.
19. A pronomen personale pl.1., 2., és az attikaiban jobbra visszaható jelentésű 3. (σφεῖς) személyek acc.-ban és gen.-ban az attikaival szemben összevonást nem mutatnak. A neutrumban $\alpha\upsilon\tau\acute{\alpha}$ helyett σφέα, az $\alpha\upsilon\tau\omicron$ ις, $\alpha\upsilon\tau\omicron$ ις helyett σφί, a reflexív $\acute{\epsilon}\alpha\upsilon\tau\omicron$ ις, $\acute{\epsilon}\alpha\upsilon\tau\omicron$ ις helyett σφίσι áll.
20. A pronomen relativum sg. és pl. nom.-ban csak neutrumban, ugyanakkor mindhárom nem további eseteiben kezdő τ jelenik meg.
21. A határozott névelő néhol őrzi még eredeti mutató névmási jelentését.
22. Az augmentum temporale, valamint a reduplicatio nem jelenik meg az eredetileg F-val illetve *s > h-val kezdődő igéknél, tehát az attikai ϵ i- augmentált / reduplikált alakkal ellentétben az igealak elején nincs változás. Kivétel pl.: εἶχον.
23. Az attikai mássalhangzós tövek passzív pf. pl. 3. alakok körülírt képzésével ellentétben a sonans η α -vá alakul ται és το végződés előtt minden ige passzív pr. és praet. pf. pl. 3. személyeiben (a $\tau\acute{\omicron}$ végén álló hosszú magánhangzó megrövidül, a K- és P-hang

aspirálódik), valamint a μ -végű igék passzív pr. ipf.ű pl. 3. személyében és minden mediális és passiv optativusi alakban.

24. A passivum és a medium sg. 2. személyében az attikaiban összevont kötőhangzó, személyrag (η / ϵ illetve \omicron) összevonatlanul állhat ($\epsilon\alpha$ illetve $\epsilon\omicron$). A med. aor. sg. 2. személy $-\omega$ összevonást nem mutat, így $-\alpha\omicron$.

25. A μ -végű igék, valamint ezek ragozását analogikusan követő igék ao. 2. coni.-ban az összevont $-\tilde{\omega}$ helyett az összevonatlan $-\acute{\epsilon}\omega$ áll.

26. A participiumok és az $-\acute{\epsilon}\omega$ végű valódi magánhangzón végződő tövek az imperfecta actióban szinte kivétel nélkül mellőzik az attikaiban jellemző magánhangzó-összevonásokat. Összevonás az $\acute{\epsilon}\omega$ -végű igéknek csak azokban az alakjaiban figyelhető meg, ahol egy további magánhangzó áll a végződés előtt. Az $\epsilon\omicron$ és $\epsilon\omicron\upsilon$ $\epsilon\upsilon$ -vá vonatik össze $\pi\omicron\iota\epsilon\upsilon\sigma\iota$, $\pi\omicron\iota\epsilon\upsilon\acute{\nu}\tau\epsilon\varsigma$ mintájára.

27. A $\tau\acute{\iota}\theta\eta\mu\iota$, $\acute{\iota}\sigma\tau\eta\mu\iota$, $\delta\acute{\iota}\delta\omega\mu\iota$ valamint – hangsúlyozásbéli sajátosságokkal – a $\acute{\iota}\eta\mu\iota$ ige az $-\acute{\epsilon}\omega$, $-\acute{\alpha}\omega$, $-\acute{\omicron}\omega$ -végű igék képzésének analógiájára a pr. ipf. sg. 2. és pl. 2., 3. személyeket tematikusan képezi.

28. A $\delta\epsilon\acute{\iota}\chi\nu\upsilon\mu\iota$ típusú igék a pl. 3. személyt tematikusan képezik, tehát végződésük $-\omicron\upsilon\sigma\iota$.

A könnyebb hivatkozás végett a Hérodotos-szemelvények közül az első három mondatait – kerek zárójelben – folyamatos sorszámozással láttuk el. Ezen számokra utalnak a jegyzetek.

A jegyzetekben kötőjellel választottuk el a szemelvényekből kiemelt ión alakokat attikai megfelelőiktől. Az i. (ión alak) rövidítéssel jelöltük meg azokat a szavakat, amelyek nem jellemzőek az attikai prózára, illetve költői, vagy sajátos hérodotosi alakok. Ilyen esetekben az értelmileg, alakilag legközelebb álló attikai alakot adtuk meg. Az ión nyelvjárás vonatkozó sajátosságára arab számmal utalunk. Az első három szemelvény esetében igyekeztünk minden ión alakot (a Homéros idézeteket kivéve) átírni.

I. A mű bevezetése

(1) Ἡροδότου Ἀλικαρνασσεὸς ἱστορίας ἀπόδειξις ἦδε, ὡς μήτε τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων τῷ χρόνῳ ἐξίτηλα γένηται, μήτε ἔργα μεγάλα τε καὶ θωμαστά, τὰ μὲν Ἑλληνσι, τὰ δὲ βαρβάροισι ἀποδεχθέντα, ἀκλέα γένηται, τὰ τε ἄλλα καὶ δι' ἣν αἰτίην ἐπολέμησαν ἀλλήλοισι.

(2) Περσέων μὲν νυν οἱ λόγοι Φοίνικας αἰτίους φασὶ γενέσθαι τῆς διαφορῆς· τούτους γάρ, ἀπὸ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης θαλάσσης ἀπικομένους ἐπὶ τήνδε τὴν θάλασσαν καὶ οἰκήσαντας τούτον τὸν χῶρον τὸν καὶ νῦν οἰκέουσι, αὐτίκα ναυτιλίησι μακρῆσι ἐπιθέσθαι, ἀπαγινόντας δὲ φορτία Αἰγυπτία τε καὶ Ἀσσύρια τῇ τε ἄλλῃ χώρῃ ἐσαπικνέεσθαι καὶ δὴ καὶ ἐς Ἄργος· τὸ δὲ Ἄργος τούτον τὸν χρόνον προεῖχε ἅπασι τῶν ἐν τῇ νῦν Ἑλλάδι καλεομένη χώρῃ. (3) Ἀπικομένους δὲ τοὺς Φοίνικας ἐς δὴ τὸ Ἄργος τοῦτο διατίθεσθαι τὸν φόρτον. (4) Πέμπτη δὲ ἡ ἕκτη ἡμέρῃ ἀπ' ἧς ἀπίκοντο, ἐξεμπολημένων σφι σχεδὸν πάντων, ἔλθειν ἐπὶ τὴν θάλασσαν γυναικας ἄλλας τε πολλὰς καὶ δὴ καὶ τοῦ βασιλέως θυγατέρα· τὸ δὲ οἱ οὖνομα εἶναι, κατὰ τῷτὸ τὸ καὶ Ἑλληνες λέγουσι, Ἰοῦν τὴν Ἰνάχου. (5) Ταῦτας στάσας κατὰ πρύμνην τῆς νεὸς ὠνέεσθαι τῶν φορτίων τῶν σφι ἦν θυμὸς μάλιστα, καὶ τοὺς Φοίνικας διακελευσαμένους ὀρμηῆσαι ἐπ' αὐτάς. (6) Τὰς μὲν δὴ πλέονας τῶν γυναικῶν ἀποφυγεῖν, τὴν δὲ Ἰοῦν σὺν ἄλλῃσι ἀρπασθῆναι· ἐσβαλομένους δὲ ἐς τὴν νέα οἴχεσθαι ἀποπλέοντας ἐπ' Αἰγύπτου.

(7) Οὕτω μὲν Ἰοῦν ἐς Αἴγυπτον ἀπικέσθαι λέγουσι Πέρσαι, οὐκ ὡς Ἑλληνες, καὶ τῶν ἀδικημάτων πρῶτον τοῦτο ἄρξαι· μετὰ δὲ ταῦτα Ἑλλήνων τινάς (οὐ γὰρ ἔχουσι τοῦνομα ἀπηγήσασθαι) φασὶ τῆς Φοινίκης ἐς Τύρον προσσχόντας ἀρπάσαι τοῦ βασιλέως τὴν θυγατέρα Εὐρώπην· εἶησαν δ' ἂν οὗτοι Κρηῆτες. (8) Ταῦτα μὲν δὴ ἴσα πρὸς ἴσα σφι γενέσθαι· μετὰ δὲ ταῦτα Ἑλληνες αἰτίους τῆς δευτέρας ἀδικίης γενέσθαι. (9) Καταπλώσαντας γὰρ μακρῇ νηὶ ἐς Αἴαν τε τὴν Κολχίδα καὶ ἐπὶ Φᾶσιν ποταμόν, ἐνθεῦτεν, διαπρηξαμένους καὶ τᾶλλα τῶν εἵνεκεν ἀπίκατο, ἀρπάσαι τοῦ βασιλέως τὴν θυγατέρα Μηδείην. (10) Πέμφαντα δὲ τὸν Κόλχων βασιλέα ἐς τὴν Ἑλλάδα κήρυκα αἰτέειν τε δίκας τῆς ἀρπαγῆς καὶ

1 Ἀλικαρνασσεὸς-Ἀλικαρνασσεὺς 13. | ἱστορίας-ἱστορίας 10. | ἀπόδειξις-ἀπόδειξις 5. | θωμαστά-θαυμαστά 5. | βαρβάροισι-βαρβάρους 11. | ἀποδεχθέντα-ἀποδειχθέντα 5. | αἰτίην-αἰτίαν 10. | ἀλλήλοισι-ἀλλήλοις 11. || 2 Περσέων-Περσῶν 9. | διαφορῆς-διαφορᾶς 10. | Ἐρυθρῆς-Ἐρυθρᾶς 10. | καλεομένης-καλουμένης 26. | θαλάσσης-θαλάττης 4. | ἀπικομένους-ἀφικομένους 2. | θαλάσσαν-θαλάτταν 4. | οἰκέουσι-οἰκοῦσι 26. | ναυτιλίησι μακρῆσι-ναυτιλίαις μακραις 9. | ἀπαγινόντας i.-ἀπάγοντας | χώρῃ-χώρᾳ 10. | ἐσαπικνέεσθαι-εἰσαπικνεῖσθαι 2./5./26. | ἐς-εἰς 5. | καλεομένη-καλουμένη 26. | χώρῃ-χώρᾳ 10. || 3 ἀπικομένους-ἀφικομένους 2. | ἐς-εἰς 5. || 4 ἡμέρῃ-ἡμέρᾳ 10. | ἀπ' ἧς ἀπίκοντο-ἄφ' ἧς ἀφίκοντο 2. | σφι-αὐτοῖς 19. | θαλάσσαν-θαλάτταν 4. | βασιλέως-βασιλέως 13. | οἱ-αὐτῇ 18. | οὖνομα-ὄνομα 5. | τῷτὸ-ταῦτό 8. | Ἰοῦν-Ἰώ 16. || 5 νεός-νέως 13. | ὠνέεσθαι-ὠνεῖσθαι 26. | σφι-αὐτοῖς 19. || 6 πλέονας i.-πλειονας | Ἰοῦν-Ἰώ 16. | ἄλλῃσι-ἄλλαις 9. | ἐσβαλομένους-εἰσβαλομένους 5. | ἐς-εἰς 5. | νέα-ναῦν 13. || 7 Ἰοῦν-Ἰώ 16. | ἐς-εἰς 5. | ἀπικέσθαι-ἀφικέσθαι 2. | ἀπηγήσασθαι-ἀφηγήσασθαι 2. | ἐς-εἰς 5. | βασιλέως-βασιλέως 13. || 8 σφι-αὐτοῖς 19. | δευτέρας ἀδικίης-δευτέρας ἀδικίας 10. || 9 καταπλώσαντας i.-καταπλεύσαντας. | μακρῇ-μακρᾷ 10. | ἐς-εἰς 5. | ἐνθεῦτεν-ἐντεῦθεν 1. | διαπρηξαμένους-διαπραξαμένους 10. | τῶν-ῶν 20. | εἵνεκεν-ἔνεκα 5. | ἀπίκατο-ἀφικέμενοι ἦσαν 2./23. | βασιλέως-βασιλέως 13. | Μηδείην-Μηδείαν 10. || 10 ἐς-εἰς 5. | αἰτέειν-αἰτεῖν 26. |

ἀπαιτέειν τὴν θυγατέρα· τοὺς δὲ ὑποκρίνασθαι ὡς οὐδὲ ἐκείνοι Ἴουσι τῆς Ἀργείης ἔδοσαν σφι δίκας τῆς ἀρπαγῆς· οὐδὲ ὦν αὐτοὶ δώσειν ἐκείνοισι.

(11) Δευτέρῃ δὲ λέγουσι γενεῇ μετὰ ταῦτα Ἀλέξανδρον τὸν Πριάμου ἀκηκοότα ταῦτα ἐθελῆσαι οἱ ἐκ τῆς Ἑλλάδος δι' ἀρπαγῆς γενέσθαι γυναῖκα, ἐπιστάμενον πάντως ὅτι οὐ δώσει δίκας· οὐδὲ γὰρ ἐκείνους διδόναι. (12) Οὕτω δὲ ἀρπάσαντος αὐτοῦ Ἑλένην, τοῖσι Ἑλληνσι δόξαι πρῶτον πέμψαντας ἀγγέλους ἀπαιτέειν τε Ἑλένην καὶ δίκας τῆς ἀρπαγῆς αἰτέειν. (13) Τοὺς δὲ προϊσχομένων ταῦτα προφέρειν σφι Μηδείης τὴν ἀρπαγῆν, ὡς οὐ δόντες αὐτοὶ δίκας οὐδὲ ἐκδόντες ἀπαιτεόντων βουλοίατό σφι παρ' ἄλλων δίκας γίνεσθαι.

(14) Μέχρι μὲν ὦν τούτου ἀρπαγὰς μούνας εἶναι παρ' ἀλλήλων, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου Ἑλληνας δὴ μεγάλως αἰτίους γενέσθαι· προτέρους γὰρ ἄρξαι στρατεύεσθαι ἐς τὴν Ἀσίην ἢ σφέας ἐς τὴν Εὐρώπην. (15) Τὸ μὲν νυν ἀρπάζειν γυναίκας ἀνδρῶν ἀδίκων νομίζειν ἔργον εἶναι, τὸ δὲ ἀρπασθεισέων σπουδῆν ποιήσασθαι τιμωρέειν ἀνοήτων, τὸ δὲ μηδεμίαν ὥρην ἔχειν ἀρπασθεισέων σωφρόνων· δῆλα γὰρ δὴ ὅτι, εἰ μὴ αὐταὶ ἐβούλοντο, οὐκ ἂν ἠρπάζοντο. (16) Σφέας μὲν δὴ τοὺς ἐκ τῆς Ἀσίας λέγουσι Πέρσαι ἀρπαζομένων τῶν γυναικῶν λόγον οὐδένα ποιήσασθαι, Ἑλληνας δὲ Λακεδαιμονίης εἵνεκεν γυναικὸς στόλον μέγαν συναγεῖραι καὶ ἔπειτα ἐλθόντας ἐς τὴν Ἀσίην τὴν Πριάμου δύναμιν κατελεῖν. (17) Ἀπὸ τούτου αἰεὶ ἠγῆσασθαι τὸ Ἑλληνικὸν σφίσι εἶναι πολέμιον. (18) Τὴν γὰρ Ἀσίην καὶ τὰ ἐνοικέοντα ἔθνεα βάρβαρα οἰκιοῦνται οἱ Πέρσαι, τὴν δὲ Εὐρώπην καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἠγέεται κεχωρισθαι.

(19) Οὕτω μὲν Πέρσαι λέγουσι γενέσθαι, καὶ διὰ τὴν Ἰλίου ἄλωσιν εὐρίσκουσι σφίσι ἐοῦσαν τὴν ἀρχὴν τῆς ἔχθρης τῆς ἐς τοὺς Ἑλληνας. (20) Περί δὲ τῆς Ἴουσι οὐκ ὁμολογεῖται Πέρσησι οὕτω Φοίνικες· οὐ γὰρ ἀρπαγῆ σφέας χρησαμένους λέγουσι ἀγαγεῖν αὐτὴν ἐς Αἴγυπτον, ἀλλ' ὡς ἐν τῷ Ἀργεῖ ἐμίσητο τῷ ναυκλήρῳ τῆς νεός· ἐπεὶ δὲ ἔμαθε ἔγκυος ἐοῦσα, αἰδεομένη τοὺς τοκέας, οὕτω δὴ ἐθελοντὴν αὐτὴν τοῖσι Φοίνιξι συνεκπλώσαι, ὡς ἂν μὴ κατάδηλος γένηται. (21) Ταῦτα μὲν νυν Πέρσαι τε καὶ Φοίνικες λέγουσι. (22) Ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτων οὐκ ἔρχομαι ἐρέων ὡς οὕτως ἢ ἄλλως κως ταῦτα ἐγένετο, τὸν δὲ οἶδα αὐτὸς πρῶτον ὑπάρξαντα ἀδίκων ἔργων ἐς τοὺς Ἑλληνας, τοῦτον σημήνας προβήσομαι ἐς τὸ πρόσω τοῦ λόγου, ὁμοίως μικρὰ καὶ μεγάλα ἅστεα ἀνθρώπων ἐπεξιῶν.

ἀπαιτέειν-ἀπαιτεῖν 26. | Ἀργεῖης-Ἀργείας 10. | σφι-αὐτοῖς 19. | ὦν-οὖν 5. | ἐκείνοισι-ἐκείνοισι 11. || 11 δευτέρῃ-δευτέρᾳ 10. | γενεῇ-γενεῶ 10. | οἱ-αὐτῶ 18. || 12 τοῖσι-τοῖς 11. | ἀπαιτέειν-ἀπαιτεῖν 26. | αἰτέειν-αἰτεῖν 26. || 13 σφι-αὐτοῖς 19. | Μηδείης-Μηδείας 10. | ἀπαιτεόντων-ἀπαιτούντων 26. | βουλοίατο-βούλοιντο 23. | σφι-αὐτοῖς 19. | γίνεσθαι i.-γίγνεσθαι. || 14 ὦν-οὖν 5. | μούνας-μόνας 5. | ἐς-εἰς 5. | Ἀσίην-Ἀσίαν 10. | σφέας-σφᾶς 19. || 15 ἀρπασθεισέων-ἀρπασθεισῶν 9. | τιμωρέειν-τιμωρεῖν 26. | ὥρην-ὥραν 10. | ἀρπασθεισέων-ἀρπασθεισῶν 9. | δῆλα γὰρ δὴ i.-δῆλον γὰρ δὴ. || 16 σφέας-σφᾶς 19. | Ἀσίας-Ἀσίας 10. | Λακεδαιμονίης-Λακεδαιμονίας 10. | εἵνεκεν-ἔνεκα 5. | ἐς-εἰς 5. | Ἀσίην-Ἀσίαν 10. | κατελεῖν-καθελεῖν 2. || 17 αἰεὶ-ἀεὶ 5. | σφίσι-ἐαυτοῖς 19. || 18 Ἀσίην-Ἀσίαν 10. | ἐνοικέοντα-ἐνοικούντα 26. | ἔθνεα-ἔθνη 14. | οἰκιοῦνται-οἰκειοῦνται 7./26. | ἠγέεται-ἠγῆμένοι εἰσὶν 23. || 19 σφίσι-ἐαυτοῖς 19. | ἐοῦσαν-οὔσαν 26. | ἔχθρης-ἔχθρας 10. | ἐς-εἰς 5. || 20 ὁμολογεῖται-ὁμολογοῦσι 26. | Πέρσησι-Πέρσαις 9. | σφέας-σφᾶς 19. | ἐς-εἰς 5. | ἐμίσητο i.-ἐμειγνύετο | νεός-νέως 13. | ἐοῦσα-οὔσα 26. | αἰδεομένη-αἰδουμένη 26. | τοῖσι-τοῖς 11. | συνεκπλώσαι i.-συνεκπλεῦσαι. || 22 ἔρχομαι ἐρέων-ἔρχομαι ἐρῶν 26. | κῶς-πῶς 3. | ἐς-εἰς 5. | ἅστεα-ἄσθη 14. ||

(23) Τὰ γὰρ τὸ πάλαι μεγάλα ἦν, τὰ πολλὰ αὐτῶν σμικρὰ γέγονε· τὰ δὲ ἐπ' ἐμέο ἦν μεγάλα, πρότερον ἦν σμικρὰ. (24) Τὴν ἀνθρωπηὴν ὦν ἐπιστάμενος εὐδαιμονίην οὐδαμὰ ἐν τῷ τῶ μένουσαν, ἐπιμνήσσομαι ἀμφοτέρων ὁμοίως.

II. Helené Egyiptomban

(1) Τούτου δὲ ἐκδέξασθαι τὴν βασιλιήην ἔλεγον ἄνδρα Μεμφίτην, τῷ κατὰ τὴν τῶν Ἑλληνῶν γλῶσσαν οὖνομα Πρωτέα εἶναι. (2) Τοῦ νῦν τέμενος ἔστι ἐν Μέμφι κάρτα καλὸν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένον, τοῦ Ἑφαιστείου πρὸς νότον ἄνεμον κείμενον. (3) Περιοικέουσι δὲ τὸ τέμενος τοῦτο Φοίνικες Τύριοι, καλέεται δὲ ὁ χώρος οὗτος ὁ συνάπας Τυρίων Στρατόπεδον. (4) Ἔστι δὲ ἐν τῷ τεμένει τοῦ Πρωτέος ἱρὸν τὸ καλέεται Ξείνης Ἀφροδίτης. (5) Συμβάλλομαι δὲ τοῦτο τὸ ἱρὸν εἶναι Ἑλένης τῆς Τυνδάρεω, καὶ τὸν λόγον ἀκηκῶς ὡς διαιτήθη Ἑλένη παρὰ Πρωτέϊ, καὶ δὴ καὶ ὅτι Ξείνης Ἀφροδίτης ἐπώνυμόν ἐστι· ὅσα γὰρ ἄλλα Ἀφροδίτης ἱρά ἐστι, οὐδαμῶς Ξείνης ἐπικαλέεται.

(6) Ἐλεγον δὲ μοι οἱ ἱρέες ἱστοροῦντι τὰ περὶ Ἑλένην γενέσθαι ὧδε. (7) Ἀλέξανδρον ἀρπάσαντα Ἑλένην ἐκ Σπάρτης ἀποπλέειν ἐς τὴν ἑωυτοῦ· καὶ μιν, ὡς ἐγένετο ἐν τῷ Αἰγαίῳ, ἐξῶσται ἄνεμοι ἐκβάλλουσι ἐς τὸ Αἰγύπτιον πέλαγος, ἐνθεῦτεν δὲ (οὐ γὰρ ἀνίει τὰ πνεύματα) ἀπικνέεται ἐς Αἴγυπτον καὶ Αἰγύπτου ἐς τε τὸ νῦν Κανωβικὸν καλεόμενον στόμα τοῦ Νείλου καὶ ἐς Ταριχηίας. (8) Ἦν δὲ ἐπὶ τῆς ἡιόνος, τὸ καὶ νῦν ἐστι, Ἑρακλέος ἱρὸν, ἐς τὸ ἦν καταφυγῶν οἰκέτης ὅτεο ὦν ἀνθρώπων ἐπιβάλλεται στίγματα ἱρά, ἑωυτὸν διδοῦς τῷ θεῷ, οὐκ ἔξεστι τούτου ἄφασθαι· ὁ νόμος οὗτος διατελεῖ ἐὼν ὁμοιος τὸ μέχρι ἐμέο ἀπ' ἀρχῆς. (9) Τοῦ ὦν δὴ Ἀλεξάνδρου ἀπιστέαται θεράποντες πυθόμενοι τὸν περὶ τὸ ἱρὸν ἔχοντα νόμον, ἰκέται δὲ ἰζόμενοι τοῦ θεοῦ κατηγόρεον τοῦ Ἀλεξάνδρου, βουλόμενοι βλάπτειν αὐτόν, πάντα λόγον ἐξηγεόμενοι ὡς εἶχε περὶ τὴν Ἑλένην τε καὶ τὴν ἐς Μενέλεων ἀδικίην· κατηγόρεον δὲ ταῦτα πρὸς τε τοὺς ἱρέας καὶ τὸν τοῦ στόματος τούτου φύλακον, τῷ οὖνομα ἦν Θῶνις.

(10) Ἀκούσας δὲ τούτων ὁ Θῶνις πέμπει τὴν ταχίστην ἐς Μέμφιν παρὰ Πρωτέα ἀγγελίην λέγουσαν τάδε· Ἦκει ξεῖνος, γένος μὲν Τευκρός, ἔργον δὲ ἀνόσιον ἐν τῇ Ἑλλάδι

23 ἐμέο-ἐμοῦ 17. || 24 ἀνθρωπηὴν-ἀνθρωπείαν 7. | ὦν-οὔν 5. | εὐδαιμονίην-εὐδαιμονίαν 10. | τῷ τῶ-ταῦτῶ 8. || Π. 1 βασιλιήην-βασιλείαν 7./10. | τῷ-ῶ 20. | γλῶσσαν-γλῶτταν 4. | οὖνομα-ὄνομα 5. || 2 τοῦ-τούτου 21. | κάρτα i.-μάλα || 3 περιοικέουσι-περιοικουσι 26. | καλέεται-καλεῖται 26. || 4 Πρωτέος-Πρωτέως 13. | ἱρὸν i.-ιερόν | τό-ὅ 20. | καλέεται-καλεῖται 26. | Ξείνης-Ξείνης 5. || 5 ἱρὸν i.-ιερόν. | Ξείνης-Ξείνης 5. | ἱρά i.-ιερά. | Ξείνης-Ξείνης 5. | ἐπικαλέεται-ἐπικαλεῖται 26. || 6 ἱρέες i.-ιερεῖς 13. | ἱστοροῦντι-ιστοροῦντι 26. || 7 ἀποπλέειν-ἀποπλεῖν 26. | ἐς-εἰς 5. | ἑωυτοῦ-ἑαυτοῦ 8. | μιν-αὐτόν 18. | ἐς-εἰς 5. | ἐνθεῦτεν-ἐντεῦθεν 1. | ἀπικνέεται-ἀφικνεῖται 2./26. | ἐς-εἰς 5. | καλεόμενον-καλούμενον 26. | ἐς-εἰς 5. | Ταριχηίας-Ταριχείας 7. || 8 ἡιόνος i.-ἡιόνος. | τό-τούτο 21. | Ἑρακλέος-Ἑρακλέους 15 | ἱρὸν i.-ιερόν. | ἐς τό-εἰς ὅ 20. | ὅτεο ὦν-ὅτου/οὔτινος οὔν 17. | ἱρά i.-ιερά. | ἑωυτόν-ἑαυτόν 8. | διατελεῖ-διατελεῖ 26. | ἐ-ὦν-ὦν 26. | ἐμέο-ἐμοῦ 17. || 9 ὦν-οὔν 5. | ἀπιστέαται-ἀφίστανται 2./23. | ἱρὸν i.-ιερόν. | κατηγόρεον-κατηγόρουν 26. | ἐξηγεόμενοι-ἐξηγούμενοι 26. | ἐς-εἰς 5. | ἀδικίην-ἀδικίαν 10. | κατηγόρεον-κατηγόρουν 26. | ἱρέας i.-ιερέας. | τῷ-ῶ 20. | οὖνομα-ὄνομα 5. ||

ἐξερρασμένους· ξείνου γὰρ τοῦ ἑωυτοῦ ἐξαπατήσας τὴν γυναῖκα αὐτὴν τε ταύτην ἄγων ἤκει καὶ πολλὰ κάρτα χρήματα, ὑπὸ ἀνέμων ἐς γῆν τὴν σὴν ἀπενειχθεῖς. (11) Κότερα δῆτα τοῦτον ἐῶμεν ἀσινέα ἐκπλέειν ἢ ἀπελωμέθα τὰ ἔχων ἤλθε; (12) Ἀντιπέμπει πρὸς ταῦτα ὁ Πρωτεύς λέγοντα τάδε· Ἄνδρα τοῦτον, ὅστις κοτέ ἐστι, ἀνόσια ἐρρασμένον ξείνον τὸν ἑωυτοῦ συλλαβόντες ἀπάγετε παρ' ἐμέ, ἵνα εἰδέω ὃ τι κοτέ καὶ λέξει.

(13) Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Θῶνις συλλαμβάνει τὸν Ἀλέξανδρον καὶ τὰς νέας αὐτοῦ κατίζει· μετὰ δὲ αὐτὸν τε τοῦτον ἀνήγαγε ἐς Μέμφιν καὶ τὴν Ἑλένην τε καὶ τὰ χρήματα, πρὸς δὲ καὶ τοὺς ἰκέτας. (14) Ἀνακομισθέντων δὲ πάντων, εἰρώτα τὸν Ἀλέξανδρον ὁ Πρωτεύς τίς εἶη καὶ ὁκόθεν πλέοι. (15) Ὁ δὲ οἱ καὶ τὸ γένος κατέλεξε καὶ τῆς πάτρης εἶπε τὸ οὔνομα καὶ δὴ καὶ τὸν πλόον ἀπηγήσατο ὁκόθεν πλέοι. (16) Μετὰ δὲ ὁ Πρωτεύς εἰρώτα αὐτὸν ὁκόθεν τὴν Ἑλένην λάβοι· πλανωμένου δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐν τῷ λόγῳ καὶ οὐ λέγοντος τὴν ἀληθείην, ἤλεγχον οἱ γενόμενοι ἰκέται ἐξηγεόμενοι πάντα λόγον τοῦ ἀδικήματος. (17) Τέλος δὲ δὴ σφι λόγον τόνδε ἐκφαίνει ὁ Πρωτεύς, λέγων ὅτι· Ἐγὼ εἰ μὴ περὶ πολλοῦ ἠγεόμην μηδένα ξείνων κτείνειν, ὅσοι ὑπ' ἀνέμων ἦδη ἀπολαμφθέντες ἤλθον ἐς χώραν τὴν ἐμήν, ἐγὼ ἂν σε ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνος ἐτεισάμην, ὅς, ὦ κάκιστε ἀνδρῶν, ξεινίων τυχῶν ἔργον ἀνοσιώτατον ἐργάσαο. (18) Παρὰ τοῦ σεωυτοῦ ξείνου τὴν γυναῖκα ἤλαθες· καὶ μάλα ταυτά τοι οὐκ ἤρκεσε, ἀλλ' ἀναπτέρωσας αὐτὴν οἴχεαι ἔχων ἐκκλέφας. (19) Καὶ οὐδὲ ταυτά τοι μούνα ἤρκεσε, ἀλλὰ καὶ τὰ οἰκία τοῦ ξείνου κερατῆσας ἤκεις. (20) Νῦν ὦν, ἐπειδὴ περὶ πολλοῦ ἠγῆμαι μὴ ξεινοκτονέειν, γυναῖκα μὲν ταύτην καὶ τὰ χρήματα οὗ τοι προήσω ἀπάγεσθαι, ἀλλ' αὐτὰ ἐγὼ τῷ Ἑλληνι ξεινῷ φυλάξω, ἐς ὃ ἂν αὐτὸς ἐλθὼν ἐκείνος ἀπαγαγέσθαι ἐθέλῃ· αὐτὸν δὲ σε καὶ τοὺς σοὺς συμπλοὺς τριῶν ἡμερέων προαγορεύω ἐκ τῆς ἐμῆς γῆς ἐς ἄλλην τινὰ μετορμίζεσθαι, εἰ δὲ μὴ, ἅτε πολεμίους περιέψεσθαι.

(21) Ἑλένης μὲν ταύτην ἄπιξιν παρὰ Πρωτέα ἔλεγον οἱ ἱεεὺς γενέσθαι. (22) Δοκέει δὲ μοι καὶ Ὀμηρος τὸν λόγον τοῦτον τυθέσθαι· ἀλλ', οὐ γὰρ ὁμοίως ἐς τὴν ἐποποιίην εὐπρεπῆς ἦν τῷ ἐτέρῳ τῷ περ ἐχρήσατο, ἐς ὃ μετῆκε αὐτόν, δηλώσας ὡς καὶ τοῦτον ἐπίστατο τὸν λόγον. (23) Δῆλον δέ, κατὰ περ ἐποίησε ἐν Ἰλιάδι (καὶ οὐδαμῇ ἄλλῃ ἀνεπόδισε

10 ἐς-εἰς 5. | ἀγγελίην-ἀγγελίαν 10. | ξείνος-ξένος 5. | ἐξερρασμένους-ἐξερρασμένους 22. | ξείνου-ξένου 5. | ἑωυτοῦ-ἑαυτοῦ 8. | κάρτα i.-μάλα | ἐς-εἰς 5. || 11 κότερα-πότερα 3. | ἀσινέα-ἀσινῆ 14. | ἐκπλέειν-ἐκπλεῖν 26. | ἀπελωμέθα-ἀφελώμεθα 2. | τά-ἄ 20. || 12 κοτέ-ποτέ 2. | ἐρρασμένον-εἰρρασμένον 22. | ξείνον-ξένον 5. | ἑωυτοῦ-ἑαυτοῦ 8. | εἰδέω-εἰδῶ 25. | κοτέ-ποτέ 2. || 13 νέας-ναῦς 13. | ἐς-εἰς 5. || 14 εἰρώτα-ἐρώτα 5. | ὁκόθεν-ὀπόθεν 3. || 15 οἱ-αὐτῷ 18. | πάτρης-πάτρας 10. | οὔνομα-ὄνομα 5. | πλόον-πλοῦν 12. | ἀπηγήσατο-ἀφηγήσατο 2. | ὁκόθεν-ὀπόθεν 3. || 16 εἰρώτα-ἐρώτα 5. | ὁκόθεν-ὀπόθεν 3. | ἀληθείην-ἀλήθειαν 10. | ἐξηγεόμενοι-ἐξηγούμενοι 26. || 17 σφί-αὐτοῖς 5. | ἠγεόμην-ἠγοοῦμην 26. | ξείνων-ξένων 5. | ἀπολαμφθέντες i.-ἀποληφθέντες | ἐς-εἰς 5. | χώραν-χώραν 10. | ξεινίων-ξενίων 5. | ἐργάσαο-εἰργάσω 22./24. || 18 σεωυτοῦ-σεαυτοῦ 8. | ξείνου-ξένου 5. | τοί-σοί 18. | οἴχεαι-οἴχη 24. || 19 τοί-σοί 18. | μούνα-μόνα 5. | ξείνου-ξένου 5. | κερατῆσας i.-κεῖρας. || 20 ὦν-οὔν 5. | ξεινοκτονέειν-ξεινοκτονεῖν 5./26. | ξεινῷ-ξένῳ 5. | ἐς ὃ i.-ἕως | συμπλοὺς-συμπλοῦς 12. | ἡμερέων-ἡμερῶν 9. | ἐς-εἰς 5. || 21 ἄπιξιν-ἄφιξιν 2. | ἱεεὺς i.-ιερεῖς 13. || 22 δοκέει-δοκεῖ 26. | ἐς-εἰς 5. | ἐποποιίην-ἐποποιίαν 10. | τῷ περ-ᾧπερ 20. | ἐς-εἰς 5. ||

έωυτόν) πλάνην τήν Ἀλεξάνδρου, ὡς ἀπηνείχθη ἄγων Ἐλένην τῇ τε δὴ ἄλλη πλαζόμενος καὶ ὡς ἐς Σιδῶνα τῆς Φοινίκης ἀπίκετο. (24) Ἐπιμέμνηται δὲ αὐτοῦ ἐν Διομήδεος Ἀριστήϊη· λέγει δὲ τὰ ἔπεα ᾧδε·

ἐνθ' ἔσαν οἱ πέπλοι παμποίκιλοι, ἔργα γυναικῶν
Σιδονίων, τὰς αὐτὸς Ἀλέξανδρος θεοειδῆς
ἦγαγε Σιδονίηθεν, ἐπιπλῶς εὐρέα πόντον,
τὴν ὁδὸν ἦν Ἐλένην περ ἀνήγαγεν εὐπατέρειαν.

(25) Ἐπιμέμνηται δὲ καὶ ἐν Ὀδυσσεΐῃ ἐν τοῖσδε τοῖσι ἔπεσι·

τοῖα Διὸς θυγάτηρ ἔχε φάρμακα μητιόεντα,
ἔσθλά, τὰ οἱ Πολύδαμνα πόρην Θῶνος παράκοιτις
Αἰγυπτίῃ, τῇ πλεῖστα φέρει ζεῖδωρος ἄρουρα
φάρμακα, πολλὰ μὲν ἔσθλα μεμιγμένα, πολλὰ δὲ λυγρά.

(26) Καὶ τάδε ἕτερα πρὸς Τηλέμαχον Μενέλεως λέγει·

Αἰγύπτω μ' ἔτι δεῦρο θεοὶ μεμαῶτα νέεσθαι
ἔσχον, ἐπεὶ οὐ σφιν ἔρεξα τελέσσας ἑκατόμβας.

(27) Ἐν τούτοισι τοῖσι ἔπεσι δηλοῖ ὅτι ἠπίστατο τὴν ἐς Αἴγυπτον Ἀλεξάνδρου πλάνην· ὁμοῦρῆι γὰρ ἡ Συρίη Αἰγύπτω, οἱ δὲ Φοῖνικες, τῶν ἐστὶ ἡ Σιδῶν, ἐν τῇ Συρίῃ οἰκέουσι.

(28) Κατὰ ταῦτα δὲ τὰ ἔπεα καὶ τόδε τὸ χωρίον οὐκ ἦκιστα ἀλλὰ μάλιστα δηλοῖ ὅτι οὐκ Ὀμήρου τὰ Κύπρια ἔπεα ἐστὶ ἀλλ' ἄλλου τινός· ἐν μὲν γὰρ τοῖσι Κυπριοῖσι εἴρηται ὡς τριταῖος ἐκ Σπάρτης Ἀλέξανδρος ἀπίκετο ἐς τὸ Ἴλιον ἄγων Ἐλένην, εὐαεὶ τε πνεύματι χρησάμενος καὶ θαλάσση λείη· ἐν δὲ Ἰλιάδι λέγει ὡς ἐπλάζετο ἄγων αὐτήν.

(29) Ὅμηρος μὲν νυν καὶ τὰ Κύπρια ἔπεα χαιρέτω.

(30) Εἰρομένου δὲ μεο τοὺς ἱρέας εἰ μάταιον λόγον λέγουσι οἱ Ἕλληνες τὰ περὶ Ἴλιον γενέσθαι ἢ οὐ, ἔφασαν πρὸς ταῦτα τάδε, ἱστορήσει φάμενοι εἰδέναι παρ' αὐτοῦ Μενέλεω.

(31) Ἐλθεῖν μὲν γὰρ μετὰ τὴν Ἐλένης ἀρπαγὴν ἐς τὴν Τευκρίδα γῆν Ἑλλήνων στρατιὴν πολλὴν βοηθέουσαν Μενέλεω· ἐκβᾶσαν δὲ ἐς γῆν καὶ ἰδρυθεῖσαν τὴν στρατιὴν πέμπειν ἐς τὸ Ἴλιον ἀγγέλους, σὺν δὲ σφί ἰέναι καὶ αὐτὸν Μενέλεω. (32) Τοὺς δ' ἐπέειτε ἐσελθεῖν ἐς τὸ τεῖχος, ἀπαιτέειν Ἐλένην τε καὶ τὰ χρήματα τὰ οἱ οἴχето κλέφας Ἀλέξανδρος, τῶν τε ἀδικημάτων δίκας αἰτέειν. (33) Τοὺς δὲ Τευκροὺς τὸν αὐτὸν λόγον λέγειν τότε καὶ μετέπειτα, καὶ ὁμύντας καὶ ἀνωμοτί, μὴ μὲν ἔχειν Ἐλένην μηδὲ τὰ ἐπικαλούμενα χρήματα, ἀλλ' εἶναι αὐτὰ πάντα ἐν Αἰγύπτω, καὶ οὐκ ἂν δικαίως αὐτοὶ δίκας ὑπέχειν τῶν Πρωτεύς ὁ Αἰγύπτιος βασιλεὺς ἔχει. (34) Οἱ δὲ Ἕλληνες καταγελαῖσθαι δοκέοντες ὑπ' αὐτῶν οὕτω δὴ ἐπολιόρκεον, ἐς ὃ ἐξείλον. (35) Ἐλοῦσι δὲ τὸ τεῖχος ὡς οὐκ ἐφαίνετο ἡ

23 κατὰ περ-καθάπερ 2. | έωυτόν-έαυτόν 8. | ές-εις 5. | άπίκετο-άφίκετο 2. || 24 Διομήδεος-Διομήδους 14. | Ἀριστήϊη-Ἀριστεία 7./10. | έπεα-έπη 14. || 25 Ὀδυσσεΐῃ-Ὀδυσσεΐα 10. | τοῖσι-τοῖς 11. || 27 τούτοισι τοῖσι-τούτοις τοῖς 11. | ές-εις 5. | ὁμοῦρῆι-ὁμοῦρῆι 26. | Συρίη-Συρία 10. | τῶν-ῶν 20. | Συρίη-Συρία 10. | οἰκέουσι-οἰκοῦσι 26. || 28 έπεα-έπη 14. | τοῖσι Κυπριοῖσι-τοῖς Κυπρίοις 11. | άπίκετο-άφίκετο 2. | ές-εις 5. | θαλάσση-θαλάττη 4. | λείη-λεία 10. || 29 έπεα-έπη 14. || 30 εἰρομένου-εἰρομένου 5. | μέο-μοῦ 17. | ἱρέας i.-ιερέας. | ἱστορήσει-ἱστορίαις 9. || 31 ές-εις 5. | στρατιήν-στρατιάν 10. | βοηθέουσαν-βοηθοῦσαν 26. | ές-εις 5. | στρατιήν-στρατιάν 10. | ές-εις 5. | σφί-αὐτοῖς 19. || 32 έπέειτε i.-επειδή. | έσελθεῖν-εἰσελθεῖν 5. | ές-εις 5. | άπαιτέειν-άπαιτεῖν 26. | τά-ἄ 20. | οἱ-αὐτῶ 18. | οἴχето i.-ώχето. | αἰτέειν-αἰτεῖν 26. || 33 ἀνωμοτί i.-ἀνωμότως. | ἐπικαλούμενα-ἐπικαλούμενα 26. | τῶν-τούτων, ἄ/ῶν 20. || 34 δοκέοντες-δοκοῦντες 26. | ἐπολιόρκεον-ἐπολιόρκουν 26. | ές ὃ i.-έως. ||

Ἐλένη, ἀλλὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῷ προτέρῳ ἐπυνθάνοντο, οὕτω δὴ πιστεύσαντες τῷ λόγῳ τῷ πρώτῳ οἱ Ἕλληνας αὐτὸν Μενέλεων ἀποστέλλουσι παρὰ Πρωτέα.

(36) Ἀπικόμενος δὲ ὁ Μενέλεως ἐς τὴν Αἴγυπτον καὶ ἀναπλώσας ἐς τὴν Μέμφιν, εἴπας τὴν ἀληθείην τῶν πρηγμαμάτων, καὶ ξεινίων ἤντησε μεγάλων καὶ Ἐλένην ἀπαθέα κακῶν ἀπέλαβε, πρὸς δὲ καὶ τὰ ἑωυτοῦ χρήματα πάντα. (37) Τυχῶν μέντοι τούτων ἐγένετο Μενέλεως ἀνὴρ ἄδικος ἐς Αἴγυπτίους. (38) Ἀποπλέειν γὰρ ὠρμημένον αὐτὸν ἴσχον ἄπλοιοι. (39) Ἐπειδὴ δὲ τοῦτο ἐπὶ πολλὸν τοιοῦτο ἦν, ἐπιτεχνᾶται πρηγμα οὐκ ὄσιον· λαβῶν γὰρ δύο παιδία ἀνδρῶν ἐπιχωρίων ἔντομά σφεα ἐποίησε. (40) Μετὰ δέ, ὡς ἐπάϊστος ἐγένετο τοῦτο ἐργασμένος, μισθθεὶς τε καὶ διωκόμενος οἴχετο φεύγων τῆσι νηυσὶ ἐπὶ Λιβύης. (41) Τὸ ἐνθεῦτεν δὲ ὄκη ἔτι ἐτράπετο, οὐκ εἶχον εἰπεῖν Αἴγύπτιοι. (42) Τούτων δὲ τὰ μὲν ἱστορίησι ἔφασαν ἐπίστασθαι, τὰ δὲ παρ' ἑωυτοῖσι γενόμενα ἀτρεκέως ἐπιστάμενοι λέγειν.

(43) Ταῦτα μὲν Αἴγυπτίων οἱ ἱρέες ἔλεγον. (44) Ἐγὼ δὲ τῷ λόγῳ τῷ περὶ Ἐλένης λεχθέντι καὶ αὐτὸς προστίθεμαι, τάδε ἐπιλεγόμενος· εἰ ἦν Ἐλένη ἐν Ἰλίῳ, ἀποδοθῆναι ἂν αὐτὴν τοῖσι Ἕλλησι ἦτοι ἐκόντος γε ἢ ἀέκοντος Ἀλεξάνδρου. (45) Οὐ γὰρ δὴ οὕτω γε φρενοβλαβῆς ἦν ὁ Πριάμος οὐδὲ οἱ ἄλλοι προσήκοντες αὐτῷ, ὥστε τοῖσι σφετέροισι σώμασι καὶ τοῖσι τέκνοισι καὶ τῇ πόλι κινδυνεύειν ἐβούλοντο, ὅπως Ἀλέξανδρος Ἐλένη συνοικήη. (46) Εἰ δέ τοι καὶ ἐν τοῖσι πρώτοισι χρόνοις ταῦτα ἐγίνωσκον, ἐπεὶ πολλοὶ μὲν τῶν ἄλλων Τρώων, ὁκότε συμμίσγοιεν τοῖσι Ἕλλησι, ἀπώλλυντο, αὐτοῦ δὲ Πριάμου οὐκ ἔστι ὅτε οὐ δύο ἢ τρεῖς ἢ καὶ ἔτι πλέους τῶν παιδῶν μάχης γινομένης ἀπέθνησκον (εἰ χρή τι τοῖσι ἐποποιοῖσι χρεώμενον λέγειν), τούτων δὲ τοιούτων συμβαινόντων ἐγὼ μὲν ἔλπομαι, εἰ καὶ αὐτὸς Πριάμος συνοίκεε Ἐλένη, ἀποδοῦναι ἂν αὐτὴν τοῖσι Ἀχαιοῖσι, μέλλοντά γε δὴ τῶν παρεόντων κακῶν ἀπαλλαγῆσεσθαι. (47) Οὐ μὲν οὐδὲ ἡ βασιληίη ἐς Ἀλέξανδρον περιήϊε, ὥστε γέροντος Πριάμου ἐόντος ἐπ' ἐκείνῳ τὰ πρηγμάτα εἶναι, ἀλλὰ Ἐκτωρ καὶ πρεσβύτερος καὶ ἀνὴρ ἐκείνου μᾶλλον ἐὼν ἔμελλε αὐτὴν Πριάμου ἀποθανόντος παραλάμφεσθαι, τὸν οὐ προσήκε ἀδικέοντι τῷ ἀδελφεῷ ἐπιτρέπειν, καὶ ταῦτα μεγάλων κακῶν δι' αὐτὸν συμβαινόντων ἰδίη τε αὐτῷ καὶ τοῖσι ἄλλοις πᾶσι Τρωσί. (48) Ἄλλ' οὐ γὰρ εἶχον Ἐλένην ἀποδοῦναι οὐδὲ λέγουσι αὐτοῖσι τὴν ἀληθείην ἐπίστευον οἱ Ἕλληνας, ὡς μὲν

36 ἀπικόμενος-ἀφικόμενος 2. | ἐς-εἰς 5. | ἀναπλώσας i.-ἀναπλεύσας. | ἀληθείην-ἀλήθειαν 10. | πρηγμαμάτων-πραγμαμάτων 10. | ξεινίων-ξενίων 5. | ἀπαθέα-ἀπαθῆ 14. | ἑωυτοῦ-ἑαυτοῦ 8. || 37 ἐς-εἰς 5. || 38 ἀποπλέειν-ἀποπλεῖν 26. || 39 πολλόν i.-πολύ. | πρηγμα-πράγμα 10. | σφέα-αὐτά 19. || 40 ἐπάϊστος i.-ἐκπυστος. | ἐργασμένος-εἰργασμένος 22. | τῆσι-ταῖς 9. | νηυσί-ναυσί 13. || 41 ἐνθεῦτεν-ἐντεῦθεν 1. | ὄκη-ὄπη 3. || 42 ἱστορίησι-ἱστορίαις 9. | ἑωυτοῖσι-ἑαυτοῖς 8./11. | ἀτρεκέως-ἀτρεκῶς 14. || 43 ἱρέες i.-ἱερεῖς 13. || 44 τοῖσι-τοῖς 11. | ἀέκοντος i.-ἄκοντος. || 45 τοῖσι σφετέροισι-τοῖς σφετέροις 11. | τοῖσι τέκνοισι-τοῖς τέκνοις 11. | πόλι-πόλει 13. | ὅπως-ὅπως 3. | συνοικήη-συνοικῆ 26. || 46 τοῖσι πρώτοισι χρόνοις-τοῖς πρώτοις χρόνοις 11. | ἐγίνωσκον i.-ἐγίγνωσκον. | ὁκότε-ὁπότε 3. | συμμίσγοιεν i.-συμμειγνύοιεν. | τοῖσι-τοῖς 11. | πλέους i.-πλείους. | γινομένης i.-γιγνομένης. | τοῖσι ἐποποιοῖσι-τοῖς ἐποποιοῖς 11. | χρεώμενον-χρωμένον 26. | συνοίκεε-συνοίκει 26. | τοῖσι Ἀχαιοῖσι-τοῖς Ἀχαιοῖς 11. | παρεόντων-παρόντων 26. || 47 βασιληίη-βασιλεία 8. | ἐς-εἰς 5. | περιήϊε i.-περιήϊε. | ἐόντος-όντος 26. | πρηγμάτα-πράγματα 10. | ἐὼν-ῶν 26. | παραλάμφεσθαι i.-παραλήψεσθαι. | τόν-αὐτόν 21. | ἀδικέοντι-ἀδικούντι 26. | ἀδελφεῷ i.-ἀδελφῷ. | ἰδίη-ἰδίᾳ 10. | τοῖσι ἄλλοις-τοῖς ἄλλοις 11. ||

ἐγὼ γνώμην ἀποφαίνομαι, τοῦ δαιμονίου παρασκευάζοντος ὅπως πανωλεθρίῃ ἀπολόμενοι καταφανῆς τοῦτο τοῖσι ἀνθρώποισι ποιήσωσι, ὡς τῶν μεγάλων ἀδικημάτων μεγάλαί εἰσι καὶ αἱ τιμωρίαι παρὰ τῶν θεῶν. Καὶ ταῦτα μὲν τῆ ἔμοι δοκεῖ εἶρηται.

III. Szkíta szokások

(1) Τὰ δ' ἐς πόλεμον ἔχοντα ὧδέ σφι διάκειται. (2) Ἐπεὰν τὸν πρῶτον ἄνδρα καταβάλη ἄνῃρ Σκύθης, τοῦ αἵματος ἐμπίνει. (3) Ὅσους δ' ἂν φονεύσῃ ἐν τῇ μάχῃ, τούτων τὰς κεφαλὰς ἀποφέρει τῷ βασιλεῖ: ἀπενείκας μὲν γὰρ κεφαλὴν τῆς λήϊης μεταλαμβάνει τὴν ἂν λάβωσι, μὴ ἐνείκας δὲ οὐ. (4) Ἀποδείρει δὲ αὐτὴν τρόπῳ τοιῶδε: περιταμῶν κύκλῳ περὶ τὰ ὦτα καὶ λαβόμενος τῆς κεφαλῆς ἐκσειεῖ, μετὰ δὲ σαρκίσας βοῆς πλευρῆ δέφει τῆσι χερσί, ὀργάσας δὲ αὐτὸ ἅτε χειρώμακτρον ἔκτεται, ἐκ δὲ τῶν χαλινῶν τοῦ ἵππου τὸν αὐτὸς ἐλαύνει, ἐκ τούτου ἐξάπτει καὶ ἀγάλλεται. (5) Ὅς γὰρ ἂν πλείστα δέρματα χειρώμακτρα ἔχῃ, ἄνῃρ ἄριστος οὗτος κέκριται. (6) Πολλοὶ δὲ αὐτῶν ἐκ τῶν ἀποδερμάτων καὶ χλαίνας ἐπεινύσθαι ποιεῦσι, συρράπτοντες κατὰ περ βαίτας: πολλοὶ δὲ ἀνδρῶν ἐχθρῶν τὰς δεξιὰς χεῖρας νεκρῶν ἐόντων ἀποδείραντες αὐτοῖσι ὄνουσι καλύπτρας τῶν φαρετρέων ποιεῦνται: δέρμα δὲ ἀνθρώπου καὶ παχὺ καὶ λαμπρὸν ἦν ἄρα, σχεδὸν δερμάτων πάντων λαμπρότατον λευκότητι. (7) Πολλοὶ δὲ καὶ ὄλους ἄνδρας ἐκδείραντες καὶ διατείναντες ἐπὶ ξύλων ἐπ' ἵππων περιφέρουσι.

(8) Ταῦτα μὲν δὴ οὕτω σφι νενόμισται. (9) Αὐτὰς δὲ τὰς κεφαλὰς, οὔτι πάντων ἀλλὰ τῶν ἐχθίστων, ποιεῦσι τάδε. (10) Ἀποπρίσας ἕκαστος πᾶν τὸ ἔνερθε τῶν ὀφρῶν ἐκκαθαίρει: καὶ ἦν μὲν ἦ πένης, ὃ δὲ ἔξωθεν ὠμοβοέην μούνην περιτείνας οὕτω χρᾶται, ἦν δὲ ἦ πλούσιος, τὴν μὲν ὠμοβοέην περιτείνει, ἔσωθεν δὲ καταχρυσώσας οὕτω χρᾶται ἅτε ποτηρίῳ. (11) Ποιεῦσι δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τῶν οἰκηίων, ἦν σφι διάφοροι γένωνται καὶ ἦν ἐπικρατήση αὐτοῦ παρὰ τῷ βασιλεῖ: ξείνων δὲ οἱ ἐλθόντων τῶν ἂν λόγον ποιῆται, τὰς κεφαλὰς ταύτας παραφέρει καὶ ἐπιλέγει ὡς οἱ ἐόντες οἰκήιοι πόλεμον προσεθήκαντο καὶ σφῶν αὐτὸς ἐπεκράτησε, ταύτην ἀνδραγαθίην λέγοντες.

(12) Ἀπαξ δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἕκαστου ὁ νομάρχης ἕκαστος ἐν τῷ ἑωυτοῦ νομῷ κινρᾶ κρητῆρα οἴνου, ἀπ' οὗ πίνουσι τῶν Σκυθῶν τοῖσι ἂν ἄνδρες πολέμιοι ἀραιρημένοι ἔωσι: τοῖσι δ' ἂν μὴ κατεργασμένον ἦ τοῦτο, οὐ γεύονται τοῦ οἴνου τούτου, ἀλλ' ἠτιμωμένοι ἀποκατέαται: ὄνειδος δὲ σφί ἐστὶ μέγιστον τοῦτο: ὅσοι δὲ ἂν αὐτῶν καὶ κάρτα πολλοὺς ἄνδρας

48 αὐτοῖσι-αὐτοῖς 11. | ἀληθείην-ἀλήθειαν 10. | ὅπως-ὅπως 3. | πανωλεθρίῃ-πανωλεθρία 10. | τοῖσι ἀνθρώποισι-τοῖς ἀνθρώποις 11. | δοκεῖ-δοκεῖ 26. || III. 1 ἐς-εἰς 5. | σφί-αὐτοῖς 19. || 3 βασιλεῖ-βασιλεῖ 13. | ἀπενείκας i.-ἀπενέγκας. | λήϊης-λείας 7./10. | τήν-ἦν 20. | ἐνείκας i.-ἐνέγκας. || 4 περιταμῶν i.-περιτεμῶν. | πλευρῆ-πλευρᾶ 10. | τῆσι-ταῖς 9. | τόν-ὄν 20. || 6 ποιεῦσι-ποιοῦσι 26. | κατὰ περ-καθάπερ 2. | ἐόντων-όντων 26. | αὐτοῖσι-αὐτοῖς 11. | φαρετρέων-φαρετρῶν 9. | ποιεῦνται-ποιοῦνται 26. || 7 ἐπ' ἵππων-ἐφ' ἵππων 2. || 8 σφι-αὐτοῖς 19. || 9 ποιεῦσι-ποιοῦσι 26. || 10 ὠμοβοέην i.-ὠμοβόειαν δοράν. | μούνην-μόνην 5. | ὠμοβοέην i.-ὠμοβόειαν δοράν. || 11 ποιεῦσι-ποιοῦσι 26. | οἰκηίων-οἰκειῶν 7. | σφί-αὐτοῖς 19. | βασιλεῖ-βασιλεῖ 13. | ξείνων-ξένων 5. | οἱ-αὐτῶ 18. | τῶν-ῶν 20. | ἐόντες-όντες 26. | οἰκήιοι-οἰκειοὶ 7. | προσεθήκαντο i.-προσέθεντο. | σφῶν-σφῶν/αὐτῶν 19. | ἀνδραγαθίην-ἀνδραγαθίαν 10. ||

ἀραιρηκότες ἔωσι, οὗτοι δὲ σύνδυο κύλικας ἔχοντες πίνουνσι ὁμοῦ. (13) Μάντιες δὲ Σκυθῶν εἰσὶ πολλοί, οἳ μαντεύονται ῥάβδοις ἰτείνῃσι πολλῆσι ᾧδε. (14) Ἐπεὰν φακέλους ῥάβδων μεγάλους ἐνεῖκωνται, θέντες χαμαὶ διεξειλίσσουσι αὐτούς, καὶ ἐπὶ μίαν ἐκάστην ῥάβδον τιθέντες θεσπίζουσι, ἅμα τε λέγοντες ταῦτα συνειλέουσι τὰς ῥάβδους ὀπίσω καὶ αὐτίς κατὰ μίαν τιθεῖσι. (15) Αὕτη μὲν σφι ἡ μαντικὴ πατρῴη ἐστί. (16) Οἱ δὲ Ἐνάρες οἱ ἀνδρόγυνοι τὴν Ἀφροδίτην σφίσι λέγουσι μαντικὴν δοῦναι· φιλύρης ὦν φλοιῷ μαντεύονται· ἔπεὰν τὴν φιλύρην τρίχα σχίσῃ, διαπλέκων ἐν τοῖσι δακτύλοις τοῖσι ἑωυτοῦ καὶ διαλύων χρᾶ.

(17) Ἐπεὰν δὲ βασιλεὺς ὁ Σκυθῶν κάμη, μεταπέμπεται τῶν μαντίων ἄνδρας τρεῖς τοὺς εὐδοκιμέοντας μάλιστα, οἳ τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ μαντεύονται· καὶ λέγουσι οὗτοι ὡς τὸ ἐπίπαν μάλιστα τάδε, ὡς τὰς βασιλῆας ἰστίας ἐπιώρκηκε ὃς καὶ ὅς, λέγοντες τῶν ἀστῶν τὸν ἄν δὴ λέγωσι· τὰς δὲ βασιλῆας ἰστίας νόμος Σκύθησι τὰ μάλιστα ἐστὶ ὁμνῦναι τότε ἔπεὰν τὸν μέγιστον ὄρκον ἐθέλωσι ὁμνῦναι. (18) Αὐτίκα δὲ διαλελαμμένος ἄγεται οὗτος τὸν ἄν δὴ φῶσι ἐπιορκῆσαι, ἀπιγμένον δὲ ἐλέγχουσι οἱ μάντιες ὡς ἐπιορκήσας φαίνεται ἐν τῇ μαντικῇ τὰς βασιλῆας ἰστίας καὶ διὰ ταῦτα ἀλγείει ὁ βασιλεὺς. (19) Ὁ δὲ ἀρνέεται, οὐ φάμενος ἐπιορκῆσαι, καὶ δεινολογέεται. (20) Ἄρνεομένου δὲ τούτου ὁ βασιλεὺς μεταπέμπεται ἄλλους διπλησίους μάντις· καὶ ἦν μὲν μιν καὶ οὗτοι ἐσορῶντες ἐς τὴν μαντικὴν καταδήσωσι ἐπιορκῆσαι, τοῦ δὲ ἰθέως τὴν κεφαλὴν ἀποτάμνουσι καὶ τὰ χρήματα αὐτοῦ διαλαγχάνουσι οἱ πρῶτοι τῶν μαντίων· ἦν δὲ οἱ ἐπελθόντες μάντιες ἀπολύσωσι, ἄλλοι πάρεσι μάντιες καὶ μάλα ἄλλοι· ἦν ὦν οἱ πλέονες τὸν ἄνθρωπον ἀπολύσωσι, δέδοκται τοῖσι πρῶτοις τῶν μαντίων αὐτοῖσι ἀπόλλυσθαι.

(21) Ἀπολλύουσι δὴτα αὐτούς τρόπῳ τοιῷδε. (22) Ἐπεὰν ἅμαξαν καμάρης φρυγᾶνων πλῆσωσι καὶ ὑποζεύξωσι βοῦς, ἐμποδίσαντες τοὺς μάντις καὶ χεῖρας ὀπίσω δῆσαντες καὶ στομώσαντες κατεργνύουσι ἐς μέσα τὰ φρύγανα, ὑποπρήσαντες δὲ αὐτὰ ἀπεισι φοβήσαντες τοὺς βοῦς. (23) Πολλοὶ μὲν δὴ συγκατακαίονται τοῖσι μάντισι βόες, πολλοὶ δὲ περικεκαυμένοι ἀποφεύγουσι, ἔπεὰν αὐτῶν ὁ ῥυμὸς κατακαυθῇ. (24) Κατακαίουσι δὲ

12 ἑωυτοῦ-ἑαυτοῦ 8. | κρητῆρα-κρατῆρα 10. | ἀπ' οὐ-ἀφ' οὐ 2. | Σκυθῶν-Σκυθῶν 9. | τοῖσι-οἷς 20./11. | ἀραιρημένοι ἰ.-ἤρημένοι. | ἔωσι-ᾧσι 26. | τοῖσι-οἷς 20./11. | κατεργασμένον-κατεργασμένον 22. | ἀποκατέεται-ἀποκαθημένοι εἰσὶ 2./23. | σφι-αὐτοῖς 19. | κάρτα ἰ.-μάλα | ἀραιρηκότες ἰ.-ἤρηκότες | ἔωσι-ᾧσι 26. || 13 μάντιες-μάντιες 13. | Σκυθῶν-Σκυθῶν 9. | ῥάβδοις-ῥάβδοις 11. | ἰτείνῃσι πολλῆσι-ἰτείναις πολλαῖς 9. || 14 ἐνεῖκωνται ἰ.-ἐνέγκωνται. | διεξειλίσσουσι ἰ.-διεξιλίσσουσι 5. | συνειλέουσι ἰ.-συνειλοῦσι 26. | αὐτίς ἰ.-αὐθίς. | τιθεῖσι-τιθέασι 27. || 15 σφι-αὐτοῖς 19. | πατρῴη ἰ.-πατρώα. || 16 Ἐνάρες-Ἐνάρες 14. | σφίσι-ἑαυτοῖς 19. | φιλύρης-φιλύρας 10. | ὦν-οῦν 5. | φιλύρην-φιλύραν 10. | τοῖσι δακτύλοις τοῖσι-τοῖς δακτύλοις τοῖς 11. | ἑωυτοῦ-ἑαυτοῦ 8. || 17 Σκυθῶν-Σκυθῶν 9. | μαντίων ἰ.-μάντεων 13. | εὐδοκιμέοντας-εὐδοκιμοῦντας 26. | βασιλῆας-βασιλείας 7. | ὃς καὶ ὅς ἰ.-οὗτος καὶ ἐκεῖνος. | τόν-ὄν 20. | βασιλῆας-βασιλείας 7. | Σκύθησι-Σκύθαις 9. || 18 διαλελαμμένος ἰ.-διειλημμένος. | τόν-ὄν 20. | ἀπιγμένον-ἀπιγμένον 2. | μάντιες-μάντιες 13. | βασιλῆας-βασιλείας 7. | ἀλγείει-ἀλγεί 26. || 19 ἀρνέεται-ἀρνείται 26. | δεινολογέεται-δεινολογεῖται 26. || 20 ἀρνεομένου-ἀρνεομένου 26. | μάντις-μάντις 13. | μίν-αὐτόν 18. | ἐσορῶντες ἐς-εἰσορῶντες εἰς 5. | τοῦ-τούτου 21. | ἰθέως ἰ.-εὐθύς. | ἀποτάμνουσι ἰ.-ἀποτέμνουσι. | μαντίων ἰ.-μάντεων 13. | μάντιες-μάντιες 13. | ὦν-οῦν 5. | πλέονες ἰ.-πλείονες. | τοῖσι πρῶτοις-τοῖς πρῶτοις 11. | μαντίων ἰ.-μάντεων 13. | αὐτοῖσι-αὐτοῖς 11. || 21 ἀπολλύουσι-ἀπολλύασι 28. || 22 καμάρης-καμάρας 10. | μάντις-μάντις 13. | κατεργνύουσι ἰ.-κατείργουσι. | ἐς-εἰς 5. | ἀπεισι-ἀφίσι 2./27. || 23 τοῖσι-τοῖς 11. | μάντις ἰ.-μάντις 13. ||

τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ καὶ δι' ἄλλας αἰτίας τοὺς μάντις, ψευδομάντις καλέοντες. (25) Τοὺς δ' ἂν ἀποκτείνῃ βασιλεύς, τούτων οὐδὲ τοὺς παῖδας λείπει, ἀλλὰ πάντα τὰ ἔρσενά κτείνει, τὰ δὲ θήλεα οὐκ ἀδικεῖ.

(26) Ὅρκια δὲ ποιεῦνται Σκύθαι ὧδε πρὸς τοὺς ἂν ποιέωνται. (27) Ἐς κύλικα μεγάλην κεραμίνην οἶνον ἐγγχεάντες αἶμα συμμίσγουσι τῶν τὸ ὄρκιον ταμνομένων, τύφαντες ὑπέατι ἢ ἐπιταμόντες μαχαίρῃ σμικρὸν τοῦ σώματος καὶ ἔπειτα ἀποβάψαντες ἐς τὴν κύλικα ἀκινάκην καὶ οἶστους καὶ σάγαριν καὶ ἀκόντιον· ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, κατεύχονται πολλὰ καὶ ἔπειτα ἀποπίνουσι αὐτοὶ τε οἱ τὸ ὄρκιον ποιούμενοι καὶ τῶν ἐπομένων οἱ πλείστου ἄξιοι.

(28) Ταφαὶ δὲ τῶν βασιλέων ἐν Γέρροισι εἰσι, ἐς δ' ὁ Βορυσθένης ἐστὶ προσπλωτός.

(29) Ἐνθαῦτα, ἐπεὰν σφί ἀποθάνῃ ὁ βασιλεύς, ὄρυγμα γῆς μέγα ὀρύσσουσι τετράγωνον, ἔτοιμον δὲ τοῦτο ποιήσαντες ἀναλαμβάνουσι τὸν νεκρὸν, κατακεκηρωμένον μὲν τὸ σῶμα, τὴν δὲ νηδὺν ἀνασχισθεῖσαν καὶ καθαρθεῖσαν, πλέην κυπέρου κεκομμένου καὶ θυμῆματος καὶ σελίνου σπέρματος καὶ ἀννήσου, συνερραμμένην ὀπίσω, καὶ κομίζουσι ἐν ἀμάξῃ ἐς ἄλλο ἔθνος. (30) Οἱ δὲ ἂν παραδέξωνται κομισθέντα τὸν νεκρὸν, ποιεῦσι τὰ περ οἱ βασιλῆιοι Σκύθαι· τοῦ ὠτὸς ἀποτάμνονται, τρίχας περικείρονται, βραχίονας περιτάμνονται, μέτωπον καὶ ῥίνα καταμύσσονται, διὰ τῆς ἀριστερῆς χειρὸς οἶστους διαβυνέονται.

(31) Ἐνθεῦτεν δὲ κομίζουσι ἐν τῇ ἀμάξῃ τοῦ βασιλέως τὸν νέκυν ἐς ἄλλο ἔθνος τῶν ἄρχουσι· οἱ δὲ σφί ἔπονται ἐς τοὺς πρότερον ἦλθον. (32) Ἐπεὰν δὲ πάντας περιέλθωσι τὸν νέκυν κομίζοντες, ἐν Γέρροισι ἔσχατα κατοικημένοισι εἰσι τῶν ἐθνῶν τῶν ἄρχουσι καὶ ἐν τῇσι ταφῆσι. (33) Καὶ ἔπειτα, ἐπεὰν θέωσι τὸν νέκυν ἐν τῇσι θήκησι ἐπὶ στιβάδος, παραπήξαντες αἰχμὰς ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ νεκροῦ ξύλα ὑπερτείνουσι καὶ ἔπειτα ῥίφι καταστεγάζουσι, ἐν δὲ τῇ λοιπῇ εὐρυχωρίῃ τῆς θήκης τῶν παλλακῶν τε μίαν ἀποπνίξαντες θάπτουσι καὶ τὸν οἰνοχόον καὶ μάγειρον καὶ ἵπποκόμον καὶ διήκονον καὶ ἀγγελιηφόρον καὶ ἵππους καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ἀπαρχὰς καὶ φιάλας χρυσέας· ἀργύρω δὲ οὐδὲν οὐδὲ χαλκῷ χρέωνται· ταῦτα δὲ ποιήσαντες χροῖσι πάντες χῶμα μέγα, ἀμιλλώμενοι καὶ προθυμώμενοι ὡς μέγιστον ποιῆσαι.

24 μάντις, ψευδομάντις-μάντις, ψευδομάντις 13. | καλέοντες-καλοῦντες 26. || 25 τοὺς-οὓς 20. | ἔρσενά i.-ἄρρενά. | ἀδικεῖ-ἀδικεῖ 26. || 26 ποιεῦνται-ποιοῦνται 26. | ποιέωνται-ποιῶνται 26. || 27 ἐς-εἰς 5. | συμμίσγουσι i.-συμμιγνύσασιν. | ταμνομένων i.-τεμνομένων. | ἐπιταμόντες i.-ἐπιτεμόντες. | μαχαίρῃ-μαχαίρᾳ 10. | ἐς-εἰς 5. | ποιούμενοι-ποιούμενοι 26. || 28 Γέρροισι-Γέρροις 11. | ἐς-εἰς 5. || 29 ἐνθαῦτα-ἐνταῦθα 1. | σφί-αὐτοῖς 19. | ὀρύσσουσι-ὀρύττουσι 4. | πλέην-πλέαν 10. | θυμῆματος-θυμιάματος 10. | ἐς-εἰς 5. || 30 ποιεῦσι-ποιοῦσι 26. | τὰ περ-ἄπερ 20. | βασιλῆιοι-βασιλῆιοι 7. | ἀποτάμνονται i.-ἀποτέμνονται. | περιτάμνονται i.-περιτέμνονται. | καταμύσσονται-καταμύττονται 4. | ἀριστερῆς-ἀριστερᾶς 10. | διαβυνέονται-διαβυνούνται 26. || 31 ἐνθεῦτεν-ἐντεῦθεν 1. | βασιλέως-βασιλέως 13. | ἐς-εἰς 5. | τῶν-ᾧν 20. | σφί-αὐτοῖς 19. | ἐς-εἰς 5. | τοὺς-οὓς 20. || 32 Γέρροισι-Γέρροις 11. | κατοικημένοισι-κατοικημένοις 11. | ἐθνῶν-ἐθνῶν 14. | τῶν-ᾧν 20. | τῇσι ταφῆσι-ταῖς ταφῆσιν 9. || 33 θέωσι-θῶσι 26. | τῇσι θήκησι-ταῖς θήκαις 9. | εὐρυχωρίῃ-εὐρυχωρίᾳ 10. | παλλακῶν-παλλακῶν 9. | διήκονον-διάκονον 10. | ἀγγελιηφόρον-ἀγγελιαφόρον 10. | χρυσέας-χρυσᾶς 12. | χρέωνται-χρῶνται 26. | προθυμώμενοι-προθυμούμενοι 26.

IV. Thermopylai

Βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης ἐστρατοπεδεύετο τῆς Μηλίδος ἐν τῇ Τρηχινίῃ, οἱ δὲ δὴ Ἑλλη-
νες ἐν τῇ διόδῳ· καλέεται δὲ ὁ χώρος οὗτος ὑπὸ μὲν τῶν πλεόνων Ἑλλήνων Θερμοπύλαι,
ὑπὸ δὲ τῶν ἐπιχωρίων καὶ περιοίκων Πύλαι. Ἐστρατοπεδεύοντο μὲν νυν ἑκάτεροι ἐν τού-
τοις τοῖσι χωρίοις, ἐπεκράτεε δὲ ὁ μὲν τῶν πρὸς βορέην ἄνεμον ἐχόντων πάντων μέχρι
Τρηχίνος, οἱ δὲ τῶν πρὸς νότον τε καὶ μεσαμβρίην φερόντων τὸ ἐπὶ ταύτης τῆς ἡπείρου.

Ἦσαν δὲ οἶδε Ἑλλήνων οἱ ὑπομένοντες τὸν Πέρσην ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ· Σπαρτιητέων
τε τριηκόσιοι ὀπλίται καὶ Τεγεητέων καὶ Μαντινέων χίλιοι, ἡμίσεες ἑκατέρων, ἐξ Ὀρχο-
μενοῦ τε τῆς Ἀρκαδίας εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ ἐκ τῆς λοιπῆς Ἀρκαδίας χίλιοι· τοσοῦτοι
μὲν Ἀρκαδῶν· ἀπὸ δὲ Κορίνθου τετρακόσιοι καὶ ἀπὸ Φλειοῦντος διηκόσιοι καὶ Μυκη-
ναίων ὀγδῶκοντα· οὗτοι μὲν ἀπὸ Πελοποννήσου παρήσαν. Ἀπὸ δὲ Βοιωτῶν Θεσπιέων
τε ἑπτακόσιοι καὶ Θηβαίων τετρακόσιοι.

Πρὸς τούτοις ἐπικλητοὶ ἐγένοντο Λοκροὶ τε οἱ Ὀπούντιοι πανστρατιῇ καὶ Φωκέων χί-
λιοι. Αὐτοὶ γὰρ σφεας οἱ Ἑλληνες ἐπεκαλέσαντο, λέγοντες δι' ἀγγέλων ὡς αὐτοὶ μὲν
ἦκοιεν πρόδρομοι τῶν ἄλλων, οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμάχων προσδόκιμοι πᾶσαν εἶεν ἡ-
μέρη, ἢ θάλασσά τέ σφι εἶη ἐν φυλακῇ ὑπ' Ἀθηναίων τε φρουρομένη καὶ Αἰγινήτων
καὶ τῶν ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντων, καὶ σφι εἶη δεινὸν οὐδέν· οὐ γὰρ θεὸν εἶναι
τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἀλλ' ἄνθρωπον, εἶναι δὲ θνητὸν οὐδένα οὐδὲ ἔσσεσθαι τῷ κα-
κῶν ἐξ ἀρχῆς γινομένῳ οὐ συνεμίχθη, τοῖσι δὲ μεγίστοις αὐτῶν μέγιστα· ὀφείλειν ὦν καὶ
τὸν ἐπελαύνοντα, ὡς ἔοντα θνητόν, ἀπὸ τῆς δόξης πεσεῖν ἄν. Οἱ δὲ ταῦτα πυθθανόμενοι
ἐβόηθηον ἐς τὴν Τρηχίνα.

Τούτοις ἦσαν μὲν νυν καὶ ἄλλοι στρατηγοὶ κατὰ πόλιν ἑκάστων, ὁ δὲ θωμαζόμενος
μάλιστα καὶ παντὸς τοῦ στρατεύματος ἡγεόμενος Λακεδαιμόνιος ἦν Λεωνίδης ὁ Ἀναξαν-
δρίδew τοῦ Λέοντος τοῦ Εὐρυκρατίδew τοῦ Ἀναξάνδρου τοῦ Εὐρυκράτεος τοῦ Πολυδώρου
τοῦ Ἀλκαμένεος τοῦ Τηλέκλου τοῦ Ἀρχέλεω τοῦ Ἡγησίλεω τοῦ Δορύσσου τοῦ Λεω-
βάτew τοῦ Ἐχεστράτου τοῦ Ἡγίου τοῦ Εὐρυσθένης τοῦ Ἀριστοδήμου τοῦ Ἀριστομάχου
τοῦ Κλεοδαίου τοῦ Ὑλλου τοῦ Ἡρακλέος, κτησάμενος τὴν βασιληίην ἐν Σπάρτῃ ἐξ ἀ-
προσδοκίτου. Διξῶν γὰρ οἱ ἔοντων πρεσβυτέρων ἀδελφῶν, Κλεομένεός τε καὶ Δωριέος,
ἀπελήλατο τῆς φροντίδος περὶ τῆς βασιλείης. Ἀποθανόντος δὲ Κλεομένεος ἄπαιδος ἔρ-
σενος γόνου, Δωριέος τε οὐκέτι ἔοντος ἀλλὰ τελευτήσαντος καὶ τούτου ἐν Σικελίῃ, οὕτω
δὴ ἐς Λεωνίδην ἀνέβαινε ἡ βασιληίη, καὶ διότι πρότερος ἐγεγόνεε Κλεομβρότου (οὗ-
τος γὰρ ἦν νεώτατος Ἀναξανδρίδew παῖς) καὶ δὴ καὶ εἶχε Κλεομένεος θυγατέρα. Ὡς
τότε ἦι ἐς Θερμοπύλας ἐπιλεξάμενος ἄνδρας τε τῶν κατεστεωτῶν Τριηκωσίων καὶ τοῖσι
ἐτύγχανον παῖδες ἔοντες. Παραλαβὼν δὲ ἀπίκετο καὶ Θηβαίων τοὺς ἐς τὸν ἀριθμὸν λο-
γισάμενος εἶπον, τῶν ἐστρατήγεε Λεοντιάδης ὁ Εὐρυμάχου. Τούτῳ δὲ εἵνεκα τούτους
σπουδῆν ἐποίησατο Λεωνίδης μούνοος Ἑλλήνων παραλαβεῖν, ὅτι σφέων μεγάλως κατη-
γόρητο μηδίξειν· παρεκάλεε ὦν ἐς τὸν πόλεμον θέλων εἰδέναι εἴτε συμπέμψουσι εἴτε καὶ
ἀπερέουσι ἐκ τοῦ ἐμφανέος τὴν Ἑλλήνων συμμαχίην. Οἱ δὲ ἄλλα φρονέοντες ἔπεμπον.

Τούτους μὲν τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδην πρώτους ἀπέπεμφαν Σπαρτιῆται, ἵνα τούτους ὀρῶντες
οἱ ἄλλοι σύμμαχοι στρατεύωνται μηδὲ καὶ οὗτοι μηδίσωσι, ἦν αὐτοὺς πυθθάνωνται ὑπερ-
βαλλομένους· μετὰ δὲ, Κάρνεια γὰρ σφι ἦν ἐμποδῶν, ἐμελλον ὀρτάσαντες καὶ φύλακας
λιπόντες ἐν τῇ Σπάρτῃ κατὰ τάχος βοηθῆειν πανδημεί. Ὡς δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν συμμά-
χων ἐνέωντο καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιήσειν· ἦν γὰρ κατὰ τῷ αὐτῷ Ὀλυμπιάς τούτοις
τοῖσι πρήγμασι συμπεσοῦσα· οὐκ ὦν δοκέοντες κατὰ τάχος οὕτω διακριθῆσθαι τὸν ἐν
Θερμοπύλῃσι πόλεμον ἔπεμπον τοὺς προδρόμους. Οὗτοι μὲν δὴ οὕτω διενέωντο ποιήσειν.

Οἱ δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι Ἕλληνες, ἐπειδὴ πέλας ἐγένετο τῆς ἐσβολῆς ὁ Πέρσης, καταρρωδέοντες ἐβουλεύοντο περὶ ἀπαλλαγῆς. Τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι Πελοποννησίοισι ἐδόκεε ἐλθοῦσι ἐς Πελοπόννησον τὸν Ἴσθμὸν ἔχειν ἐν φυλακῇ· Λεωνίδης δέ, Φωκῶν καὶ Λοκρῶν περισπερχθέντων τῇ γνώμῃ ταύτῃ, αὐτοῦ τε μένειν ἐφηφίζετο πέμπειν τε ἀγγέλους ἐς τὰς πόλεις κελεύοντάς σφι ἐπιβοηθέειν, ὡς ἐόντων αὐτῶν ὀλίγων στρατὸν τὸν Μῆδων ἀλέξασθαι.

Ταῦτα βουλευομένων σφέων ἔπεμπε Ξέρξης κατάσκοπον ἰππέα ιδέσθαι ὁκόσοι εἰσι καὶ ὅ τι ποιοῖεν· ἀκηκόεε δὲ ἔτι ἐὼν ἐν Θεσσαλίῃ ὡς ἀλισμένη εἶη ταύτῃ στρατιῇ ὀλίγη, καὶ τοὺς ἡγεμόνας ὡς εἶησαν Λακεδαιμόνιοι τε καὶ Λεωνίδης, ἐὼν γένος Ἡρακλείδης. Ὡς δὲ προσήλασε ὁ ἰππεὺς πρὸς τὸ στρατόπεδον, ἐθηεῖτό τε καὶ κατῶρα πᾶν μὲν οὐ τὸ στρατόπεδον· τοὺς γὰρ ἔσω τεταγμένους τοῦ τείχεος, τὸ ἀνορθώσαντες εἶχον ἐν φυλακῇ, οὐκ οἶά τε ἦν κατιδέσθαι· ὁ δὲ τοὺς ἔξω ἐμάνθανε, τοῖσι πρὸ τοῦ τείχεος τὰ ὄπλα ἔκειτο. Ἔτυχον δὲ τοῦτον τὸν χρόνον Λακεδαιμόνιοι ἔξω τεταγμένοι. Τοὺς μὲν δὴ ὥρα γυμναζομένους τῶν ἀνδρῶν, τοὺς δὲ τὰς κόμας κτενιζομένους· ταῦτα δὴ θεώμενος ἐθώμαζε καὶ τὸ πλῆθος ἐμάνθανε· μαθὼν δὲ πάντα ἀτρεκέως ἀπήλαυε ὀπίσω κατ' ἠσυχίην· οὔτε γὰρ τις ἐδίωκε ἀλογίης τε ἐκύρησε πολλῆς· ἀπελθὼν τε ἔλεγε πρὸς Ξέρξην τά περ ὁπώπεε πάντα.

Ἀκούων δὲ Ξέρξης οὐκ εἶχε συμβαλέσθαι τὸ ἐόν, ὅτι παρεσκευάζοντο ὡς ἀπολεόμενοι τε καὶ ἀπολέοντες κατὰ δύναμιν· ἀλλ' αὐτῷ γελοῖα γὰρ ἐφαίνοντο ποιεῖν, μετεπέμψατο Δημάρτητον τὸν Ἀρίστωνος, ἐόντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ. Ἀπικόμενον δὲ μιν εἰρώτα Ξέρξης ἔκαστα τούτων, ἐθέλων μαθεῖν τὸ ποιούμενον πρὸς τῶν Λακεδαιμονίων. Ὁ δὲ εἶπε· Ἡκουσας μὲν καὶ πρότερόν με, εὔτε ὁρμῶμεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, περὶ τῶν ἀνδρῶν τούτων· ἀκουσας δὲ γέλωτά με ἔθεο λέγοντα τῇ περ ὠρων ἐκβησόμενα τὰ πρήγματα ταῦτα. Ἐμοὶ γὰρ τὴν ἀληθείην ἀσκέειν ἀντία σέο, ὦ βασιλεῦ, ἀγῶν μέγιστός ἐστι· ἄκουσον δὲ καὶ νῦν. Οἱ ἄνδρες οὗτοι ἀπικάται μαχησόμενοι ἡμῖν περὶ τῆς ἐσόδου καὶ ταῦτα παρασκευάζονται. Νόμος γὰρ σφι οὕτω ἔχων ἐστί· ἐπεὰν μέλλωσι κινδυνεύειν τῇ φυγῇ, τότε τὰς κεφαλὰς κοσμεύονται. Ἐπίστασο δέ· εἰ τούτους τε καὶ τὸ ὑπομένον ἐν Σπάρτῃ καταστρέφει, ἔστι οὐδὲν ἄλλο ἔθνος ἀνθρώπων τὸ σέ, βασιλεῦ, ὑπομενέει χεῖρας ἀνταειρόμενον· νῦν γὰρ πρὸς βασιλιγὴν τε καλλίστην τῶν ἐν Ἑλληνισι προσφέρειαι καὶ ἄνδρας ἀρίστους. Κάρτα τε δὴ Ξέρξῃ ἄπιστα ἐφαίνετο τὰ λεγόμενα εἶναι, καὶ δεύτερα ἐπειρώτα ὄντινα τρόπον τοσοῦτοι ἐόντες τῇ ἑωυτοῦ στρατιῇ μαχήσονται. Ὁ δὲ εἶπε· ὦ βασιλεῦ, ἐμοὶ χρᾶσθαι ὡς ἀνδρὶ φεύστη, ἦν μὴ ταυτά τοι ταύτῃ ἐκβῆ τῇ ἐγὼ λέγω.

Ταῦτα λέγων οὐκ ἔπειθε τὸν Ξέρξην. Τέσσερας μὲν δὴ παρήκε ἡμέρας, ἐλπίζων αἰεὶ σφεας ἀποδρῆσεσθαι· πέμπτη δέ, ὡς οὐκ ἀπαλλάσσοντο ἀλλὰ οἱ ἐφαίνοντο ἀναίδειη τε καὶ ἀβουλίῃ διαχρεώμενοι μένειν, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Μῆδους τε καὶ Κισσίους θυμωθεῖς, ἐντειλάμενός σφεας ζωγρήσαντας ἄγειν ἐς ὄψιν τὴν ἑωυτοῦ. Ὡς δ' ἐσέπεσον φερόμενοι ἐς τοὺς Ἕλληνας οἱ Μῆδοι, ἔπιπτον πολλοὶ, ἄλλοι δ' ἐπεσῆσαν, καὶ οὐκ ἀπήλαυον καίπερ μεγάλως προσπταίνοντες. Δῆλον δ' ἐποίεον παντὶ τρω καὶ οὐκ ἥκιστα αὐτῷ βασιλεῖ ὅτι πολλοὶ μὲν ἀνθρωποὶ εἶεν, ὀλίγοι δὲ ἄνδρες. Ἐγίνετο δὲ ἡ συμβολὴ δι' ἡμέρης. Ἐπεῖτε δὲ οἱ Μῆδοι τρηχέως περιεείποντο, ἐνθαῦτα οὗτοι μὲν ὑπεξήσαν, οἱ δὲ Πέρσαι ἐκδεξάμενοι ἐπήσαν, τοὺς Ἀθανάτους ἐκάλεε βασιλεύς, τῶν ἦρχε Ὑδάρνης, ὡς δὴ οὗτοι γε εὐπετέως κατεργασόμενοι. Ὡς δὲ καὶ οὗτοι συνέμισγον τοῖσι Ἕλλησι, οὐδὲν πλέον ἐφέροντο τῆς στρατιῆς τῆς Μηδικῆς ἀλλὰ τὰ αὐτά, ἅτε ἐν στεينوπόρῳ τε χώρῳ μαχόμενοι καὶ δόρασι βραχυτέροισι χρεώμενοι ἢ περ οἱ Ἕλληνες καὶ οὐκ ἔχοντες πλήθει χρήσασθαι. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐμάχοντο ἀξίως λόγου, ἄλλα τε ἀποδεικνύμενοι ἐν οὐκ ἐπισταμένοισι μάχεσθαι ἐξεπιστάμενοι, καὶ ὅκως ἐντρέφειαν τὰ νῶτα, ἀλέες φεύγεσκον δῆθεν, οἱ δὲ βάρβαροι ὀρῶντες φεύγοντας βοῆ τε καὶ πατάγῳ ἐπήσαν, οἱ δ' ἂν καταλαμβανόμενοι

ὑπέστρεφον ἀντίοι εἶναι τοῖσι βαρβάροισι, μεταστρεφόμενοι δὲ κατέβαλλον πλήθει ἀναριθμήτους τῶν Περσέων. Ἐπιπτον δὲ καὶ αὐτῶν τῶν Σπαρτιητέων ἐνθαῦτα ὀλίγοι. Ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἐδυνάετο παραλαβεῖν οἱ Πέρσαι τῆς ἐσόδου πειρώμενοι καὶ κατὰ τέλεα καὶ παντοίως προσβάλλοντες, ἀπήλαυον ὀπίσω. Ἐν ταύτησι τῆσι προσόδοισι τῆς μάχης λέγεται βασιλέα θηεύμενον τρεῖς ἀναδραμεῖν ἐκ τοῦ θρόνου, δείσαντα περὶ τῆ στρατιῆ. Τότε μὲν οὕτω ἠγωνίσαντο. Τῇ δ' ὑστεραίῃ οἱ βάρβαροι οὐδὲν ἄμεινον ἀέθλεον· ἄτε γὰρ ὀλίγων ἐόντων, ἐλπίσαντές σφεας κατατετρωματίσθαι τε καὶ οὐκ οἶους τε ἔσσεσθαι ἔτι χειρας ἀνταίρεσθαι συνέβαλλον. Οἱ δὲ Ἕλληνες κατὰ τάξιν τε καὶ κατὰ ἔθνεα κεκοσμημένοι ἦσαν καὶ ἐν μέρει ἕκαστοι ἐμάχοντο, πλὴν Φωκέων· οὗτοι δὲ ἐς τὸ ὄρος ἐτάχθησαν φυλάξοντες τὴν ἀτραπὸν. Ὡς δὲ οὐδὲν εὕρισκον ἀλλοιότερον οἱ Πέρσαι ἢ τῆ προτεραίῃ ἐνῶρων, ἀπήλαυον.

Ἀπορέοντας δὲ βασιλέος ὃ τι χρήσεται τῷ παρεόντι πρήγματι, Ἐπιάλτης ὁ Εὐρυδῆμου ἀνὴρ Μηλιεύς ἠλθέ οἱ ἐς λόγους ὡς μέγα τι παρὰ βασιλέος δοκέων οἴσεσθαι, ἔφρασε τε τὴν ἀτραπὸν τὴν διὰ τοῦ ὄρους φέρουσαν ἐς Θερμοπύλας, καὶ διέφθειρε τοὺς ταύτη ὑπομεινάντας Ἕλληνας. Ὑστερον δὲ δείσας Λακεδαιμονίους ἔφυγε ἐς Θεσσαλίην, καὶ οἱ φυγόντι ὑπὸ τῶν Πυλαγόρων, τῶν Ἀμφικτυόνων ἐς τὴν Πυλαίην συλληγομένων, ἀργύριον ἐπεκηρύχθη. Χρόνῳ δὲ ὕστερον, κατῆλθε γὰρ ἐς Ἀντικύρην, ἀπέθανε ὑπὸ Ἀθηνάδεω ἀνδρὸς Τρηχινίου· ὁ δὲ Ἀθηνάδης οὗτος ἀπέκτεινε μὲν Ἐπιάλτην δι' ἄλλην αἰτίην, τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὀπισθε λόγοισι σημανέω, ἐτιμήθη μέντοι ὑπὸ Λακεδαιμονίων οὐδὲν ἦσσαν. Ἐπιάλτης μὲν οὕτω ὕστερον τούτων ἀπέθανε.

Ἔστι δὲ ἕτερος λεγόμενος λόγος, ὡς Ὀνήτης τε ὁ Φαναγόρεω ἀνὴρ Καρύστιος καὶ Κορυδαλλὸς Ἀντικυρεὺς εἰσι οἱ εἶπαντες πρὸς βασιλέα τούτους τοὺς λόγους καὶ περιηγησάμενοι τὸ ὄρος τοῖσι Πέρσησι, οὐδαμῶς ἔμοιγε πιστός. Τοῦτο μὲν γὰρ τῷδε χρή σταθμώσασθαι, ὅτι οἱ τῶν Ἑλλήνων Πυλαγόροι ἐπεκήρυξαν οὐκ ἐπὶ Ὀνήτη τε καὶ Κορυδαλλῶ ἀργύριον ἀλλ' ἐπὶ Ἐπιάλτη τῷ Τρηχινίῳ, πάντως κου τὸ ἀτρεκέστατον πυθόμενοι. Τοῦτο δὲ φεύγοντα Ἐπιάλτην ταύτην τὴν αἰτίην οἴδαμεν· εἰδείη μὲν γὰρ ἂν καὶ ἔων μὴ Μηλιεύς ταύτην τὴν ἀτραπὸν Ὀνήτης, εἰ τῇ χώρῃ πολλὰ ὠμιληκῶς εἶη. Ἄλλ' Ἐπιάλτης γὰρ ἐστι ὁ περιηγησάμενος τὸ ὄρος κατὰ τὴν ἀτραπὸν, τοῦτον αἴτιον γράφω. Ξέρξης δέ, ἐπεὶ οἱ ἦρесе τὰ ὑπέσχετο ὁ Ἐπιάλτης κατεργάσεσθαι, αὐτίκα περιχαρῆς γενόμενος ἔπεμπε Ὑδάρνεα καὶ τῶν ἐστρατήγεε Ὑδάρνης· ὀρμέατο δὲ περὶ λύχνων ἀφὰς ἐκ τοῦ στρατοπέδου. Τὴν δὲ ἀτραπὸν ταύτην ἐξεῦρον μὲν οἱ ἐπιχώριοι Μηλιεῖς, ἐξευρόντες δὲ Θεσσαλοῖσι κατηγήσαντο ἐπὶ Φωκέας, τότε ὅτε οἱ Φωκέες φράξαντες τειχεῖ τὴν ἐσβολὴν ἦσαν ἐν σκέπη τοῦ πολέμου· ἐκ τε τοσοῦδε κατεδέδεκτο ἐοῦσα οὐδὲν χρηστὴ Μηλιεῦσι. Ἔχει δὲ ὧδε ἡ ἀτραπὸς αὕτη. Ἀρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ τοῦ διὰ τῆς διασφάγος ῥέοντος, οὐνομα δὲ τῷ ὄρει τούτῳ καὶ τῇ ἀτραπῷ τὴν αὕτην κείται, Ἀνόπαια· τείνει δὲ ἡ Ἀνόπαια αὕτη κατὰ ῥάχιν τοῦ ὄρους, λήγει δὲ κατὰ τὴν Ἀλπηνὸν πόλιν, πρώτην ἐοῦσαν τῶν Λοκρίδων πρὸς τῶν Μηλιέων, καὶ κατὰ Μελαμπύγου τε καλεόμενον λίθον καὶ κατὰ Κερκώπων ἔδρας, τῆ καὶ τὸ στεινότατόν ἐστι.

Κατὰ ταύτην δὴ τὴν ἀτραπὸν καὶ οὕτω ἔχουσαν οἱ Πέρσαι τὸν Ἀσωπὸν διαβάντες ἐπορεύοντο πᾶσαν τὴν νύκτα, ἐν δεξιῇ μὲν ἔχοντες ὄρεα τὰ Οἰταίων, ἐν ἀριστερῇ δὲ τὰ Τρηχινίων. Ἡὼς τε δὴ διέφαινε καὶ οἱ ἐγένοντο ἐπ' ἀκρωτηρίῳ τοῦ ὄρους. Κατὰ δὲ τοῦτο τοῦ ὄρους ἐφύλασσαν, ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται, Φωκέων χίλιοι ὀπλιταί, ῥυόμενοι τε τὴν σφετέρην χώρην καὶ φρουρέοντες τὴν ἀτραπὸν· ἡ μὲν γὰρ κάτω ἐσβολὴ ἐφυλάσσετο ὑπὸ τῶν εἰρηται· τὴν δὲ διὰ τοῦ ὄρους ἀτραπὸν ἐθέλονται Φωκέες ὑποδεξάμενοι Λεωνίδῃ ἐφύλασσαν.

Ἔμαθον δὲ σφεας οἱ Φωκέες ὧδε ἀναβεβηκότας· ἀναβαίνοντες γὰρ ἐλάνθανον οἱ Πέρσαι τὸ ὄρος πᾶν ἐὼν δρυῶν ἐπίπλεον. Ἦν μὲν δὴ νηνεμίη, φόφου δὲ γινομένου πολλοῦ, ὡς οἰκὸς ἦν φύλλων ὑποκεχυμένων ὑπὸ τοῖσι ποσὶ, ἀνά τε ἔδραμον οἱ Φωκέες καὶ ἐνέδυνον τὰ ὄπλα, καὶ αὐτίκα οἱ βάρβαροι παρήσαν. Ὡς δὲ εἶδον ἄνδρας ἐνδουομένους ὄπλα, ἐν θῶματι ἐγένοντο· ἐλπόμενοι γὰρ οὐδὲν σφι φανήσεσθαι ἀντίξοον ἐνεκύρησαν στρατῶ· ἐνθαῦτα Ἰδάρνης, καταρρωδήσας μὴ οἱ Φωκέες ἔωσι Λακεδαιμόνιοι, εἶρετο Ἐπιάλτην ὀκοδαπὸς εἶη ὁ στρατός· πυθόμενος δὲ ἀτρεκέως διέτασσε τοὺς Πέρσας ὡς ἐς μάχην. Οἱ δὲ Φωκέες ὡς ἐβάλλοντο τοῖσι τοξεύμασι πολλοῖσι τε καὶ πυκνοῖσι, οἷχοντο φεύγοντες ἐπὶ τοῦ ὄρους τὸν κόρυμβον, ἐπιστάμενοι ὡς ἐπὶ σφέας ὀρμήθησαν ἀρχήν, καὶ παρεσκευάδατο ὡς ἀπολέομενοι. Οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ἐφρόνεον, οἱ δὲ ἄμφι Ἐπιάλτην καὶ Ἰδάρνεα Πέρσαι Φωκέων μὲν οὐδένα λόγον ἐποιεῦντο, οἱ δὲ κατέβαινον τὸ ὄρος κατὰ τάχος.

Τοῖσι δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι ἐοῦσι Ἑλλήνων πρῶτον μὲν ὁ μάντις Μεγιστίης ἐσιδὼν ἐς τὰ ἱρὰ ἔφρασε τὸν μέλλοντα ἔσεσθαι ἅμα ἡοῖ σφι θάνατον, ἐπὶ δὲ καὶ αὐτόμολοι ἦσαν οἱ ἐξαγγείλαντες τῶν Περσέων τὴν περίοδον· οὗτοι μὲν ἔτι νυκτὸς ἐσήμηναν, τρίτοι δὲ οἱ ἡμεροσκόποι καταδραμόντες ἀπὸ τῶν ἄκρων ἦδη διαφαινούσης ἡμέρης. Ἐνθαῦτα ἐβουλεύοντο οἱ Ἑλληγες, καὶ σφρων ἐσχίζοντο αἱ γνώμαι· οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἔων τὴν τάξιν ἐκλιπεῖν, οἱ δὲ ἀντέτεινον. Μετὰ δὲ τοῦτο διακριθέντες οἱ μὲν ἀπαλλάσσοντο καὶ διασκεδασθέντες κατὰ πόλιν ἕκαστοι ἐτρέποντο, οἱ δὲ αὐτῶν ἅμα Λεωνίδῃ μένειν αὐτοῦ παρεσκευάδατο.

Λέγεται δὲ καὶ ὡς αὐτὸς σφεας ἀπέπεμφε Λεωνίδης, μὴ ἀπόλωνται κηδόμενος· αὐτῶ δὲ καὶ Σπαρτιητέων τοῖσι παρεοῦσι οὐκ ἔχειν εὐπρεπέως ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν ἐς τὴν ἤλθον φυλάξοντες ἀρχήν. Ταύτη καὶ μᾶλλον τὴν γνώμην πλείστος εἰμι· Λεωνίδην, ἐπεῖτε ἦσθετο τοὺς συμμάχους ἐόντας ἀπροθύμους καὶ οὐκ ἐθέλοντας συνδιακινδυνεύειν, κελεῦσαι σφεας ἀπαλλάσσεσθαι, αὐτῶ δὲ ἀπιέναι οὐ καλῶς ἔχειν· μένοντι δὲ αὐτοῦ κλέος μέγα ἐλείπετο, καὶ ἡ Σπάρτης εὐδαιμονίη οὐκ ἐξηλείφετο. Ἐκέχρητο γὰρ ὑπὸ τῆς Πυθίης τοῖσι Σπαρτιητέσι χρεωμένοισι περὶ τοῦ πολέμου τούτου αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐγειρομένου, ἢ Λακεδαιμόνα ἀνάστατον γενέσθαι ὑπὸ τῶν βαρβάρων, ἢ τὸν βασιλέα σφέων ἀπολέσθαι. Ταῦτα δὲ σφι ἐν ἔπεισι ἐξαμέτροισι χρᾶ λέγοντα ὧδε·

Ἵμῖν δ', ὦ Σπάρτης οἰκῆτορες εὐρυχόριοι,
ἢ μέγα ἄστου ἐρικυδὲς ὑπ' ἀνδράσι Περσείδῃσι
πέρθεται, ἢ τὸ μὲν οὐχί, ἀφ' Ἡρακλέους δὲ γενέθλης
πενθήσει βασιλῆ φθίμενον Λακεδαιμόνος οὔρος·
οὐ γὰρ τὸν ταύρων σχήσει μένος οὐδὲ λεόντων
ἀντιβίην· Ζηγὸς γὰρ ἔχει μένος· οὐδὲ ἔφημι
σχήσεσθαι, πρὶν τῶνδ' ἕτερον διὰ πάντα δάσσηται.

Ταῦτά τε δὴ ἐπιλεγόμενον Λεωνίδην καὶ βουλόμενον κλέος καταθέσθαι μούνων Σπαρτιητέων, ἀποπέμψαι τοὺς συμμάχους μᾶλλον ἢ γνώμῃ διενειχθέντας οὕτω ἀκόσμως οἷχεσθαι τοὺς οἰχομένους. Μαρτύριον δὲ μοι καὶ τόδε οὐκ ἐλάχιστον τούτου πέρι γέγονε, ὅτι καὶ τὸν μάντιν ὃς εἶπετο τῇ στρατιῇ ταύτῃ, Μεγιστίην τὸν Ἀκαρνηῆνα, λεγόμενον εἶναι τάνεκαθεν ἀπὸ Μελάμπος, τοῦτον τὸν εἶπαντα ἐκ τῶν ἱρῶν τὰ μέλλοντά σφι ἐκβαίνειν, φανερός ἐστι Λεωνίδης ἀποπέμψων, ἵνα μὴ συναπόληται σφι. Ὁ δὲ ἀποπεμπόμενος αὐτὸς μὲν οὐκ ἀπέλιπε, τὸν δὲ παῖδα συστρατευόμενον, ἐόντα οἱ μουνογενέα, ἀπέπεμφε.

Οἱ μὲν νυν σύμμαχοι οἱ ἀποπεμπόμενοι οἷχοντό τε ἀπιόντες καὶ ἐπέιθοντο Λεωνίδῃ, Θεσπιέες δὲ καὶ Θηβαῖοι κατέμειναν μόνου παρὰ Λακεδαιμονίοισι. Τούτων δὲ Θηβαῖοι μὲν ἀέκοντες ἔμενον καὶ οὐ βουλόμενοι (κατεῖχε γὰρ σφεας Λεωνίδης ἐν ὀμήρων λόγῳ ποιούμενος), Θεσπιέες δὲ ἐκόντες μάλιστα, οἱ οὐκ ἔφασαν ἀπολιπόντες Λεωνίδην καὶ τοὺς μετ'

αὐτοῦ ἀπαλλάξεσθαι, ἀλλὰ καταμείναντες συναπέθανον· ἐστρατήγηε δὲ αὐτῶν Δημόφιλος Διαδρόμεω.

Ξέρξης δὲ ἐπεὶ ἡλίου ἀνατείλαντος σπονδὰς ἐποιήσατο, ἐπισχῶν χρόνον ἐς ἀγορῆς κου μάλιστα πληθῶρην πρόσδοον ἐποιέετο· καὶ γὰρ ἐπέσταλτο ἐξ Ἐπιάλτεω οὕτω· ἀπὸ γὰρ τοῦ ὄρεος ἢ κατὰ βᾶσις συντομωτέρη τέ ἐστι καὶ βραχύτερος ὁ χώρος πολλὸν ἢ περ ἢ περιόδός τε καὶ ἀνάβασις. Οἱ τε δὴ βάρβαροι οἱ ἀμφὶ Ξέρξην προσήισαν καὶ οἱ ἀμφὶ Λεωνίδην Ἕλληνας, ὡς τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἔξοδον ποιούμενοι, ἤδη πολλῶ μᾶλλον ἢ κατ' ἀρχὰς ἐπεξήισαν ἐς τὸ εὐρύτερον τοῦ αὐχένος. Τὸ μὲν γὰρ ἔρυμα τοῦ τείχεος ἐφυλάσσετο, οἱ δὲ ἀνὰ τὰς προτέρας ἡμέρας ὑπεξιόντες ἐς τὰ στεινόπορα ἐμάχοντο· τότε δὲ συμμίσγοντες ἔξω τῶν στεινῶν ἔπιπτον πλήθει πολλοὶ τῶν βαρβάρων· ὅπισθε γὰρ οἱ ἡγεμόνες τῶν τελέων ἔχοντες μάστιγας ἐρράπιζον πάντα ἄνδρα, αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω ἐποτρύνοντες. Πολλοὶ μὲν δὴ ἐσέπιπτον αὐτῶν ἐς τὴν θάλασσαν καὶ διεφθείροντο, πολλῶ δ' ἔτι πλέονες κατεπατέοντο ζωοὶ ὑπ' ἀλλήλων· ἦν δὲ λόγος οὐδεὶς τοῦ ἀπολλυμένου. Ἄτε γὰρ ἐπιστάμενοι τὸν μέλλοντά σφι ἔσεσθαι θάνατον ἐκ τῶν περιόντων τὸ ὄρος, ἀπεδείκνυντο ῥώμης ὅσον εἶχον μέγιστον ἐς τοὺς βαρβάρους, παραχρεώμενοι τε καὶ ἀτέοντες. Δόρατα μὲν νυν τοῖσι πλέοσι αὐτῶν τρηνακῦτα ἤδη ἐτύγχανε κατετηγότα, οἱ δὲ τοῖσι ξίφεσι διεργάζοντο τοὺς Πέρσας. Καὶ Λεωνίδης τε ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ πίπτει ἀνὴρ γενόμενος ἄριστος, καὶ ἕτεροι μετ' αὐτοῦ ὀνομαστοὶ Σπαρτιητέων, τῶν ἐγὼ ὡς ἀνδρῶν ἀξίων γενομένων ἐπυθόμην τὰ οὐνόματα, ἐπυθόμην δὲ καὶ ἀπάντων τῶν τριηκοσίων. Καὶ δὴ καὶ Περσέων πίπτουσι ἐνθαῦτα ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ ὀνομαστοί, ἐν δὲ δὴ καὶ Δαρείου δύο παῖδες, Ἀβροκόμης τε καὶ Ὑπεράνθης, ἐκ τῆς Ἀρτάνεω θυγατρὸς Φραταγούνης γεγονότες Δαρεῖω· ὁ δὲ Ἀρτάνης Δαρείου μὲν τοῦ βασιλέος ἦν ἀδελφεός, Ὑστάσπεος δὲ τοῦ Ἀρσάμεος παῖς· ὃς καὶ ἐκδιδοὺς τὴν θυγατέρα Δαρεῖω τὸν οἶκον πάντα τὸν ἐωυτοῦ ἐπέδωκε, ὡς μούνου οἱ ἐούσης ταύτης τέκνου.

Ξέρξεώ τε δὴ δύο ἀδελφοὶ ἐνθαῦτα πίπτουσι μαχόμενοι, καὶ ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ τοῦ Λεωνίδεω Περσέων τε καὶ Λακεδαιμονίων ὠθισμὸς ἐγίνετο πολλός, ἐς ὃ τοῦτόν τε ἀρετῆ οἱ Ἕλληνας ὑπεξείρυσαν καὶ ἐτρέφαντο τοὺς ἐναντίους τετράκις. Τοῦτο δὲ συνεστήκει μέχρι οὗ οἱ σὺν Ἐπιάλτῃ παρεγέροντο. Ὡς δὲ τούτους ἤκειν ἐπύθοντο οἱ Ἕλληνας, ἐνθεῦτεν ἤδη ἕτεροιοῦτο τὸ νεῖκος· ἐς τε γὰρ τὸ στεινὸν τῆς ὁδοῦ ἀνεχώρειν ὀπίσω καὶ παραμειψάμενοι τὸ τεῖχος ἐλθόντες ἴζοντο ἐπὶ τὸν κολωνὸν πάντες ἀλέες οἱ ἄλλοι πλὴν Θηβαίων· ὁ δὲ κολωνός ἐστι ἐν τῇ ἐσόδῳ, ὅκου νῦν ὁ λίθινος λέων ἔσθηκε ἐπὶ Λεωνίδῃ. Ἐν τούτῳ σφείας τῷ χώρῳ ἀλεξομένους μαχαίρησι, τοῖσι αὐτῶν ἐτύγχανον ἔτι περιεοῦσαι, καὶ χερσὶ καὶ στόμασι κατέχωσαν οἱ βάρβαροι βάλλοντες, οἱ μὲν ἐξ ἐναντίας ἐπισπόμενοι καὶ τὸ ἔρυμα τοῦ τείχεος συγχώσαντες, οἱ δὲ περιελθόντες πάντοθεν περισταδόν. Λακεδαιμονίων δὲ καὶ Θεσπιέων τοιούτων γενομένων ὅμως λέγεται ἀνὴρ ἄριστος γενέσθαι Σπαρτιήτης Διηνέκης τὸν τότε φασὶ εἰπεῖν τὸ ἔπος πρὶν ἢ συμμεῖξαι σφείας τοῖσι Μήδοισι, πυθόμενον πρὸς τεο τῶν Τρηγινίων ὡς ἐπεῖν οἱ βάρβαροι ἀπίωσι τὰ τοξεύματα, τὸν ἥλιον ὑπὸ τοῦ πλήθεος τῶν οἰστῶν ἀποκρύπτουσι· τοσοῦτο τὸ πλήθος αὐτῶν εἶναι· τὸν δὲ οὐκ ἐκπλαγέντα τούτοις εἰπεῖν, ἐν ἀλογίῃ ποιούμενον τὸ τῶν Μήδων πλῆθος, ὡς πάντα σφι ἀγαθὰ ὁ Τρηγίνιος ξεῖνος ἀγγέλλοι, εἰ ἀποκρυπτόντων τῶν Μήδων τὸν ἥλιον ὑπὸ σκιῆ ἔσοιτο πρὸς αὐτοὺς ἢ μάχη καὶ οὐκ ἐν ἡλίῳ. Ταῦτα μὲν καὶ ἄλλα τοιουτότροπα ἔπεα φασὶ Διηνέκα τὸν Λακεδαιμόνιον λιπέσθαι μνημόσυνα.

Μετὰ δὲ τοῦτον ἀριστεῦσαι λέγονται Λακεδαιμόνιοι δύο ἀδελφοί, Ἀλφεός τε καὶ Μάρων Ὀρσιφάντου παῖδες. Θεσπιέων δὲ εὐδοκίμειε

μάλιστα τῷ οὐνομα ἦν Διθύραμβος Ἐρματίδew. Θαφθεῖσι δέ σφι αὐτοῦ ταύτη τῇ περ ἔπεσον καὶ τοῖσι πρότερον τελευτήσασι ἢ τοὺς ὑπὸ Λεωνίδew ἀποπεμφθέντας οἴχεσθαι ἐπιγέγραπται γράμματα λέγοντα τάδε·

Μυριάσιν ποτὲ τᾷδε τριακοσίαις ἐμάχοντο
ἐκ Πελοποννάσου χιλιάδες τέτορες.

Ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι πᾶσι ἐπιγέγραπται, τοῖσι δὲ Σπαρτιήτησι ἰδίῃ·

᾽Ω ξεῖν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις ὅτι τῆδε
κείμεθα, τοῖς κείων ῥήμασι πειθόμενοι.

Λακεδαιμονίοισι μὲν δὴ τοῦτο, τῷ δὲ μάντι τόδε·

Μνήμα τόδε κλεινοῖο Μεγιστία, ὃν ποτε Μῆδοι
Σπερχειὸν ποταμὸν κτεῖναν ἀμειφάμενοι,
μάντιος, ὃς τότε Κῆρας ἐπερχομένας σάφα εἰδὼς
οὐκ ἔτλη Σπάρτης ἡγεμόνα προλιπεῖν.

Ἐπιγράμμασι μὲν νυν καὶ στήλῃσι, ἕξω ἢ τὸ τοῦ μάντιος ἐπίγραμμα, Ἄμφικτύονές εἰσι σφeας οἱ ἐπικοσμήσαντες· τὸ δὲ τοῦ μάντιος Μεγιστίew Σιμωνίδης ὁ Λεωπρέπεός ἐστι κατὰ ξεινίην ὁ ἐπιγράφας.

Δύο δὲ τούτων τῶν τριηκοσίων λέγεται Εὐρυτόν τε καὶ Ἄριστόδημον, παρεὸν αὐτοῖσι ἀμφοτέροισι κοινῶ λόγῳ χρῆσασμένοισι ἢ ἀποσωθῆναι ὁμοῦ ἐς Σπάρτην, ὡς μεμετιμένοι τε ἦσαν ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὑπὸ Λεωνίδew καὶ κατεκέατο ἐν Ἄλπηνοῖσι ὀφθαλμιῶντες ἐς τὸ ἔσχατον, ἢ εἰ γε μὴ ἐβούλοντο νοστήσαι, ἀποθανεῖν ἅμα τοῖσι ἄλλοισι, παρεὸν σφι τούτων τὰ ἔτερα ποιέειν, οὐκ ἐθελῆσαι ὁμοφρονέειν, ἀλλὰ γνώμη διενειχθέντας Εὐρυτόν μὲν πυθόμενον τῶν Περσέων τὴν περίοδον αἰτήσαντά τε τὰ ὄπλα καὶ ἐνδύοντα ἄγειν αὐτὸν κελεῦσαι τὸν εἴλωτα ἐς τοὺς μαχομένους, ὅκως δὲ αὐτὸν ἦγαγε, τὸν μὲν ἀγαγόντα οἴχεσθαι φεύγοντα, τὸν δὲ ἐσπεύοντα ἐς τὸν ὄμιλον διαφραθῆναι, Ἄριστόδημον δὲ λιποφυχέοντα λειφθῆναι. Εἰ μὲν νυν ἦν μούνον Ἄριστόδημον ἀλγήσαντα ἀπονοστήσαι ἐς Σπάρτην ἢ καὶ ὁμοῦ σφeων ἀμφοτέρων τὴν κομιδὴν γενέσθαι, δοκέειν ἐμοὶ οὐκ ἂν σφι Σπαρτιήτας μῆτιν οὐδεμίαν προσθέσθαι· νῦν δέ, τοῦ μὲν αὐτῶν ἀπολομένου, τοῦ δὲ τῆς μὲν αὐτῆς ἐχομένου προφάσις οὐκ ἐθελήσαντος δὲ ἀποθνήσκειν, ἀναγκαίως σφι ἔχειν μνήσαι μεγάλως Ἄριστοδήμῳ. Οἱ μὲν νυν οὕτω σωθῆναι λέγουσι Ἄριστόδημον ἐς Σπάρτην καὶ διὰ πρόφασιν τοιήνδε, οἱ δὲ ἄγγελον πεμφθέντα ἐκ τοῦ στρατοπέδου, ἕξον αὐτῷ καταλαβεῖν τὴν μάχην γινομένην οὐκ ἐθελῆσαι, ἀλλ' ὑπομείναντα ἐν τῇ ὁδῷ περιγενέσθαι, τὸν δὲ συνάγγελον αὐτοῦ ἀπικόμενον ἐς τὴν μάχην ἀποθανεῖν. Ἀπονοστήσας δὲ ἐς Λακεδαίμονα ὁ Ἄριστόδημος ὄνειδος τε εἶχε καὶ ἀτιμίην· πάσων δὲ τοιᾶδε ἡτίμωτο· οὔτε οἱ πῦρ οὔδεις ἔναυε Σπαρτιητέων οὔτε διελέγετο, ὄνειδος τε εἶχε ὁ τρέσας Ἄριστόδημος καλεόμενος. Ἄλλ' ὁ μὲν ἐν τῇ ἐν Πλαταιῆσι μάχῃ ἀνέλαβε πᾶσαν τὴν ἐπενειχθεῖσαν αἰτίην. Λέγεται δὲ καὶ ἄλλον ἀποπεμφθέντα ἄγγελον ἐς Θεσσαλίην τῶν τριηκοσίων τούτων περιγενέσθαι, τῷ οὐνομα εἶναι Παντίτην· νοστήσαντα δὲ τοῦτον ἐς Σπάρτην, ὡς ἡτίμωτο, ἀπάγξασθαι. Οἱ δὲ Θηβαῖοι, τῶν ὁ Λεοντιάδης ἐστρατήγεε, τέως μὲν μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐόντες ἐμάχοντο ὑπ' ἀναγκαίης ἐχόμενοι πρὸς τὴν βασιλέος στρατιήν· ὡς δὲ εἶδον κατυπέρτερα τῶν Περσέων γινόμενα τὰ πρήγματα, οὕτω δὴ, τῶν σὺν Λεωνίδῃ Ἑλλήνων ἐπειγομένων ἐπὶ τὸν κολωνόν, ἀποσχισθέντες τούτων χεῖράς τε προέτεινον καὶ ἦσαν ἄσπον τῶν βαρβάρων, λέγοντες τὸν ἀληθέστατον τῶν λόγων, ὡς καὶ μηδίζουσι καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐν πρώτοιισι ἔδωσαν ἂν βασιλεῖ, ὑπὸ δὲ ἀναγκαίης ἐχόμενοι ἐς Θερμοπύλας ἀπικοῖατο καὶ ἀναίτιοι εἶεν τοῦ τρώματος τοῦ γεγονότος βασιλεῖ· ὥστε ταῦτα λέγοντες περιεγένοντο· εἶχον γὰρ καὶ Θεσσαλοὺς τούτων τῶν λόγων μάρτυρας. Οὐ μέντοι τά γε πάντα εὐτύχησαν· ὡς

γὰρ αὐτοὺς ἔλαβον οἱ βάρβαροι ἐλθόντας, τοὺς μὲν τινὰς καὶ ἀπέκτειναν προσιόντας, τοὺς δὲ πλείονας αὐτῶν κελεύσαντος Ξέρξεω ἔστιξαν στίγματα βασιλῆια, ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ Λεοντιάδεω, τοῦ τὸν παῖδα Εὐρύμαχον χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευσαν Πλαταιέες στρατηγήσαντα ἀνδρῶν Θηβαίων τετρακοσίων καὶ σχόντα τὸ ἄστυ τὸ Πλαταιέων.

Az Íliás első éneke

TANULÓ ISKOLAI GYAKORLATA, amely az Iliás I. énekének tartalmát és az első 21 sor egyes szavainak magyarázatát adja. A homerosi eposzok, amelyek a görög iskolai oktatásnak minden időben tárgyai voltak, már az ókori görögök számára magyarázatra szorultak, nemcsak tárgyi, hanem nyelvi szempontból is. A homerosi költői nyelvet ugyanis sohasem beszéltek, s annak egyes régies dialektikus elemeit a hellénisztikus, római és bizánci kori görög tanulóknak is külön meg kellett tanulniok, ha természetesen mint görög anyanyelvűek nem is küzdöttek olyan nagy nehézségekkel, mint a mai diákok. Ezért maradt ránk a papiruszok közt oly sok, az itt közölthöz hasonló „Homéros-preparáció”.

(papirusz-töredék, Kr. u. III/IV. sz.)

Ἀγαμέμνων αἰχμάλωτον ἔχων παλλακίδα ἱερέως Ἀπόλλωνος Χρύσου θυγατέρα Χρυσή-
ιδα οὐκ ἀπέδωκεν δεομένῳ λυτρώσασθαι τῷ πατρὶ. Διόπερ λοιμὸς κατέσχευε τοὺς Ἕλλη-
νας ἐπ' ἑννέα ἡμέρας μηνίσαντος τοῦ θεοῦ, ἕως Ἀχιλλεὺς ἐπέγνω τὴν αἰτίαν. Κάλχαντος
μαντευσαμένου καὶ Ἀγαμέμνων μὲν πρότερον ἐπὶ τῇ μαντεία λοιδορησάμενος Κάλχαντι
τὴν μὲν Χρυσήιδα ἀπέδωκε τῷ πατρὶ, τὴν δὲ θυσίαν τῷ θεῷ. Τὴν δὲ Ἀχιλλεὺς ἀφεί-
λατο Βρισηίδα. Καὶ Ἀχιλλεὺς μὲν τῆς μητρὸς ἐδεήθη Θέτιδος, ὅπως αὐτῷ βοηθήσει.
Ἡ δὲ παρεκάλεσε τὸν Δία ἐξ Αἰθιοπίας ἤχοντα ἐλαττώσαι τοὺς Ἕλληνας ἐν τῇ μαχῇ.
Ἦρα δὲ ἔπειτ' οὕτω διηνέχθη πρὸς αὐτόν. Καὶ νῦξ ἐγένετο γέλωτα παρὰ τὴν τῶν θεῶν
εὐωχείαν παρασχόντος Ἡφαίστου. Περιέχει δὲ ἡ ῥαφωδία ἡμέρας κα'.

(Az első ének cselekményének 21 napra való beosztása Aristarchosra, a híres Homéros-magyarázóra megy vissza; egy másik magyarázó, Zénodotos 20 napot vett fel.)

| | | | |
|-----------|--------------------------|-----------|-------------------------|
| Μῆνιν | ὄργην | ἠτίμησεν | ἄτιμον ἐποίησε |
| θεά | Μοῦσα | ἄρητῆρα | ιερέα |
| οὐλομένην | ὄλεθρίαν | λυσόμενος | λυτρωσόμενος |
| ἢ μυρὶ' | ἦτις πολλά | ἀπερείσια | ἄπειρα, πολλά |
| ἔθηκεν | ἐποίησεν | ἄποινα | λύτρα |
| ἰφθίμους | ἰσχυροφύχους | στέμματα | τὰ ἰκετήρια |
| αὐτοὺς δέ | τὰ δὲ σώματα αὐτῶν | ἐκηβόλου | μακροβόλου |
| ἐλώρια | ἐλκύσματα, σπαράγματα | σκήπτρω | βασιλικῇ ῥάβδῳ |
| οἰωνοῖσι | τοῖς σαρκωφάγοις ὄρνέοις | ἐλίσσετο | παρεκάλει |
| ἔρισαντε | φιλονικήσαντες | κοσμήτορε | ἡγεμόνες |
| ξυνέηχε | ξυνέβαλε | ἽΟλύμπια | τὸν ἽΟλυμπον κατ- |
| χολωθεῖς | ὄργισθεῖς | δῶματ' | οικοῦντες θεοί· |
| νοῦσον | νόσον | ἔχοντες | ἽΟλυμπος δὲ ἐστὶν θεῶν |
| ὄρσε | ἐφώρμησε | | ἐμ Μακεδονίᾳ οἰκητήριον |
| ὀλέκοντο | ἀπώλλυντο | ἐκπέρσαι | ἐκπορθῆσαι |
| οὔνεκα | διότι | ἀζόμενοι | σεβόμενοι |

(MORAVCSIK GYULA)

PLATÓN *Allam* CÍMŰ MŰVÉBEN a társadalmi igazságosság, az általa elképzelt tökéletes államforma jellegzetességeit elemzi. A dialógus főhőse, Sókratés arra a következtetésre jut, hogy bizonyos költők bizonyos műveit, köztük Homéros néhány botrányosnak ítélt versét nem szabad az ifjak kezébe adni. Homéros nem áttall az istenek erkölcsstelen tetteiről beszámolni. A költők olvasásának veszélye azonban nemcsak ebben rejlik. Platón filozófiai rendszer szerint a költők az utánzás folytán létrejöttek, bennünket körülvevő világot költeményeikben megegyezően lemásolják. Az áttételes mimésis révén teljesen eltávolodunk a valóban létező ideák világától. Az igazságot ábrázoló költészet lehetetlenségét mutatja, hogy a költő hősei szavait is utánozza. Az előadásmód megválasztása során az Allam „őreinek” óvakodni kell a túlzott utánzástól.

[Ἄδειμαντος] Καὶ τοῦτο, ἢ δ' ὅς, ἔτι δέομαι σαφέστερον μαθεῖν. [Σωκράτης] Γελοῖος, ἦν δ' ἐγώ, ἔοικα διδάσκαλος εἶναι καὶ ἀσαφής· ὥσπερ οὖν οἱ ἀδύνατοι λέγουν, οὐ κατὰ ὄλον ἀλλ' ἀπολαβῶν μέρος τι πειράσομαι σοι ἐν τούτῳ δηλῶσαι ὃ βούλομαι. καὶ μοι εἶπέ· ἐπίστασαι τῆς Ἰλιάδος τὰ πρῶτα, ἐν οἷς ὁ ποιητής φησι τὸν μὲν Χρῦσῃν δεῖσθαι τοῦ Ἀγαμέμνονος ἀπολῦσαι τὴν θυγατέρα, τὸν δὲ χαλεπαίνειν, τὸν δέ, ἐπειδὴ οὐκ ἐτύγχανεν, κατεύχεσθαι τῶν Ἀχαιῶν πρὸς τὸν θεόν; [A.] Ἔγωγε. [Σ.] Οἶσθ' οὖν ὅτι μέχρι μὲν τούτων τῶν ἐπῶν «καὶ ἐλίσσετο πάντας Ἀχαιοῦς, Ἀτρεΐδα δὲ μάλιστα δύω, κοσμήτορε λαῶν» λέγει τε αὐτὸς ὁ ποιητής καὶ οὐδὲ ἐπιχειρεῖ ἡμῶν τὴν διάνοιαν ἄλλοσε τρέπειν ὡς ἄλλος τις ὁ λέγων ἢ αὐτός· τὰ δὲ μετὰ ταῦτα ὥσπερ αὐτὸς ὢν ὁ Χρῦσης λέγει καὶ πειρᾶται ἡμᾶς ὅτι μάλιστα ποιῆσαι μὴ Ὅμηρον δοκεῖν εἶναι τὸν λέγοντα ἀλλὰ τὸν ἱερέα, πρεσβύτην ὄντα. καὶ τὴν ἄλλην δὴ πᾶσαν σχεδόν τι οὕτω πεποιήται διήγησιν περὶ τε τῶν ἐν Ἰλίῳ καὶ περὶ τῶν ἐν Ἰθάκῃ καὶ ὅλη Ὀδυσσεΐα παθημάτων. [A.] Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. [Σ.] Οὐκοῦν διήγησις μὲν ἔστιν καὶ ὅταν τὰς ῥήσεις ἐκάστοτε λέγῃ καὶ ὅταν τὰ μεταξὺ τῶν ῥήσεων; [A.] Πῶς γὰρ οὐ; [Σ.] Ἀλλ' ὅταν γέ τινα λέγῃ ῥῆσιν ὡς τις ἄλλος ὢν, ἄρ' οὐ τότε ὁμοιοῦν αὐτὸν φήσομεν ὅτι μάλιστα τὴν αὐτοῦ λέξιν ἐκάστῳ ὃν ἂν προείπῃ ὡς ἐροῦντα; [A.] Φήσομεν· τί γάρ; [Σ.] Οὐκοῦν τό γε ὁμοιοῦν ἑαυτὸν ἄλλῳ ἢ κατὰ φωνὴν ἢ κατὰ σχῆμα μιμῆσθαι ἔστιν ἐκείνον ᾧ ἂν τις ὁμοιοῖ; [A.] Τί μῆν; [Σ.] Ἐν δὴ τῷ τοιούτῳ, ὡς ἔοικεν, οὗτός τε καὶ οἱ ἄλλοι ποιηταὶ διὰ μιμῆσεως τὴν διήγησιν ποιοῦνται. [A.] Πάνυ μὲν οὖν. [Σ.] Εἰ δέ γε μηδ' αὖτε ἑαυτὸν ἀποκρύπτειτο ὁ ποιητής, πᾶσα ἂν αὐτῷ ἄνευ μιμῆσεως ἢ ποίησις τε καὶ διήγησις γενοῖτο εἶη. ἵνα δὲ μὴ εἴπῃς ὅτι οὐκ αὐτὸς μανθάνεις, ὅπως ἂν τοῦτο γένοιτο ἐγὼ φράσω. εἰ γὰρ Ὅμηρος εἰπὼν ὅτι ἦλθεν ὁ Χρῦσης τῆς τε θυγατρὸς λύτρα φέρων καὶ ἰκέτης τῶν Ἀχαιῶν, μάλιστα δὲ τῶν βασιλέων, μετὰ τοῦτο μὴ ὡς Χρῦσης γενόμενος ἔλεγεν ἀλλ' ἔτι ὡς Ὅμηρος, οἶσθ' ὅτι οὐκ ἂν μίμησις ἦν ἀλλὰ ἀπλή διήγησις. εἶχε δ' ἂν ὧδε πως – φράσω δὲ ἄνευ μέτρου· οὐ γάρ εἰμι ποιητικὸς – Ἐλθὼν ὁ ἱερεὺς ἠὔχετο ἐκείνοις μὲν τοὺς θεοὺς δοῦναι ἐλόντας τὴν Τροίαν αὐτοὺς σωθῆναι, τὴν δὲ θυγατέρα οἱ λῦσαι δεξαμένους ἅποινα καὶ τὸν θεὸν αἰδεσθέντας. ταῦτα δὲ εἰπόντος αὐτοῦ οἱ μὲν ἄλλοι ἐσέβοντο καὶ συνήνουν, ὁ δὲ Ἀγαμέμνων ἠγρύαιεν ἐντελλόμενος νῦν τε ἀπιέναι καὶ αὔθις μὴ ἐλθεῖν, μὴ αὐτῷ τό τε σκῆπτρον καὶ τὰ τοῦ θεοῦ στέμματα οὐκ ἐπαρκέσοι· πρὶν δὲ λυθῆναι αὐτοῦ τὴν θυγατέρα, ἐν Ἄργει ἔφη γηράσειν μετὰ οὐ· ἀπιέναι δ' ἐκέλευεν καὶ μὴ ἐρεθίζειν, ἵνα σῶς οἴκαδε ἔλθοι. ὁ δὲ πρεσβύτης ἀκούσας ἔδεισέν τε καὶ ἀπῆει σιγῇ, ἀποχωρήσας δὲ ἐκ τοῦ στρατοπέδου πολλὰ τῷ Ἀπόλλωνι ἠὔχετο, τὰς τε ἐπωνυμίας τοῦ θεοῦ ἀνακαλῶν καὶ ὑπομιμνήσκων καὶ ἀπαιτῶν, εἴ τι πώποτε ἢ ἐν ναῶν οἰκοδομήσεσιν ἢ ἐν ἱερῶν θυσίαις κεχαρισμένον δωρήσαιτο· ὢν δὴ χάριν κατηύχετο τεῖσαι τοὺς Ἀχαιοὺς τὰ ἃ δάκρυα τοῖς ἐκείνου βέλεσιν. οὕτως, ἦν δ' ἐγώ, ὧ ἑταίρε, ἄνευ μιμῆσεως ἀπλή διήγησις γίγνεται. [A.] Μανθάνω, ἔφη.

*Az epikus nyelvhasználat néhány jellegzetes sajátossága
Homérosznál az attikai nyelvjáráshoz képest*

(Az alanti, a feldolgozást segítő megjegyzések nem feltétlenül nyelvtörténeti magyarázatok.)

1. Apokopé, a szó rövid véghangzójának elhagyása mássalhangzóval kezdődő szó előtt. Különösen praepositíók és praeverbiumok esetében.
2. A *krasis* Homérosznál ritka. Előfordul a névelő, vonatkozó névmás, valamint *καί* és az ezt követő magánhangzóval kezdődő szó között.
3. A tövek hangzóinak kiegészítéseképpen elsősorban metrikai okokból a magánhangzók közül hol megelőző, hol követő betoldásként leggyakrabban *ε*, illetve *α*, *ο*, *ι*, *η*, *ω* magánhangzók jelennek meg. Ezek a szétvont alakok. Az *εια* és *ειος* végű főnevekben, illetve melléknevekben az *ε* gyakran *η*-vá nyúlik. Számos *εω*-végű ige imperfecta actiójában az *ε* *ει*-be nyúlik meg.
4. *ο* helyett nyújtott *ου* áll különösen *λ*, *ν*, *ρ*, valamint *σ* előtt.
5. Mellékalakokban előfordul, hogy a kettős mássalhangzó közül az egyik kiesik.
6. A szó belsejében, rövid hangzó után, bizonyos mássalhangzók, főleg a folyékonyak és a *σ*, *π*, *τ* megkettőződnek.
7. Az attikaiban álló kettős *ττ* helyett gyakran áll *σσ*.
8. Az *α* tövű főnévragozásban a pl. dat. -*αις* helyett rendre -*ησι* áll, illetve a pl. gen. -*ων* helyett -*εων* / -*αων*.
9. Az alpha tövű főnévragozásban előfordulnak a vocativusszal alakilag megegyező nominativusok (aiolismus).
10. Az alpha purum helyett gyakorta *η* áll.
11. Az attikaiban néhány névszónak -*ηος*, -*αος* végződéséből metathesis quantitatis útján -*εως* lett (attikai névszóragozás).
12. Az omikron tövű névszóragozásban a pl. dat.-ban -*οις* helyett -*οισι* áll.
13. Az alpha tövű declinációban a sg. gen. végződése az összevonás előtti -*αο*, valamint összevonva *ω*, vagy metathesisszel *εω*. Utóbbinál mindig synizésis lép fel. Az omikron tövűek sg. gen.-a -*οιο* is lehet.
14. Az *α* és *ο* tövű névszóragozás attikaiban összevont alakjai összevonás nélkül képezetnek. Ahol van összevonás, ott az ismert szabályok érvényesülnek, kivéve, hogy *εο*-ból és *εου*-ból általában *ευ* lesz.
15. Az ún. hangvesztő főnevek (*θυγάτηρ*, stb.) *ε*-ja mindenütt meg-, vagy elmaradhat.
16. A *ναῦς*, illetve a *πόλις* ragozása metathesis, illetve a tövégi *i* kiesése előtti állapotot mutat.
17. Az *εω*-végű tövek *ε*-ja helyett metathesis előtti, eredeti *η* áll, a tulajdonneveknél *ε*-os mellékalakok is előfordulnak.
18. Az -*ες*, és -*υ* tövű fő- és melléknevek összevonás előtti állapotot mutatnak.
19. A mássalhangzós főnévragozásban pl. dat.-ban a *σ*i mellett *εσι(ν)* végződés is előfordul.
20. A praepositíók eredeti határozói jelentése abban is jelentkezik, hogy a vonzatukban álló névszóktól és a hozzájuk tartozó igéktől közbetoldott szavak által gyakran el vannak választva. Ez a jelenség a *tmésis*.

21. Az attikaiban határozott névelő (a régi grammatikus hagyomány szerint a szövegben hangsúlyt kaphat) Homérosnál hol mutatónévmási (ideértendő a személyes névmás harmadik személye is), hol vonatkozónévmási jelentésben használatos.
22. A pronomén relativum alakjaiban sg. és pl. nom. kivételével az attikaitól eltérően a függő esetekben kezdő τ jelenhet meg.
23. A coniunctivus sg. 1. személyben a személyrag gyakran -μι, a sg. 2. személyben -σθα, a sg. 3. személyben -σι.
24. A pl. 3. sekunder személyrag -σαν helyett gyakran áll *-nt >-ν megelőző rövid hangzóval, tehát *-ēnt, -ānt >-εν, -αν lehet.
25. A medio-passivum személyragjai a sg. 2. személyben az intervokális s kiesése után a kötőhangzóval gyakran összevonatlanok maradnak.
26. A medio-passivum pl.1. személyragja -μεθα helyett a versmérték miatt -μεσθα is lehet.
27. A perf. pl. 3. passivi alakjai attikai képzésével ellentétben a mássalhangzók közötti sonans η α-vá alakulhat ται és το végződés előtt minden ige passzív pr. és praet. pf. pl. 3. személyeiben. Ugyanez a jelenség figyelhető meg a mediális optativus pl. 3. személyű alakjaiban.
28. A coniunctivus képzése során a kötőhangzó gyakran nem nyúlik meg.
29. Az augmentum temporale és syllabicum különféle okok miatt gyakran elmarad.
30. Az augmentum syllabicum után nemcsak a kezdő ρ, hanem egyéb mássalhangzók is megkettőződnek.
31. Gyakorító értelmet ad az igéknek a -σκ- képző, amely a rendes kötőhangzókkal járul a tőhöz, ebben az esetben az augmentum mindig elmarad.
32. A participiumok és a valódi magánhangzón végződő tövek az imperfecta actióban, valamint a futurumi alakok szinte kivétel nélkül mellőzik az attikaiban egyébként jellemző magánhangzó-összevonásokat. Hasonló jelenséget figyelhetünk meg a létige bizonyos alakjaiban.
33. Az aktív infinitivus képzője -εν, -ναι mellett gyakran -(έ)μεν, -(έ)μεναι.
34. A folyékonyhangú ige-tövek esetében előfordul, hogy a σ képző megjelenik.
35. A gyenge aoristos gyakran az erős aoristos kötőhangjait (ε, ο) kapja (aoristus mixtus).
36. Az aktív, a mediális, valamint a passzív aoristost Homéros gyakran reduplikált tőből képezi, s a reduplikált alak augmentumot is kaphat.
37. Egyes magánhangzós tövekben a σ képző a futurumban elmarad.
38. Az indicativus futuruma, valamint a hozzá jelentésben közel álló coniunctivus gyakran áll ᾗν-nal, χέν-nel, vagy anélkül eventualitást, azaz egyfajta valószínűséget kifejezve.

Jegyzetek

A jegyzet összeállítása során követett szempontok:

1. A kiemelt homérosi alaktól kötőjellel elválasztva, álló betűvel szedtük az olyan alakot, amely a számmal jelölt epikus sajátosság elhagyása után az attikai prózában a megadott formában előfordul. Ha az Ílias szövegéből kiemelt alak nem jellemző az attikai prózára, akkor az ep. (epikus alak) rövidítés előzi meg a kötőjelet. Az epikus nyelvhasználat sajátos, számmal jelölt jellegzetességei alapján néhol ezeket az alakokat is átírtuk, hogy alkalmat teremtsünk a homérosi alaktan további gyakorlására. Előfordul azonban, hogy a fordítás megkönnyítésére ilyen esetekben csupán az értelmileg megfelelő attikai alakot tüntettük fel, vagyis az általunk megadott attikai alak a számmal jelölt epikus sajátosságok alapján nem magyarázható.
2. Ha a kiemelt alak/ok után vesszővel elválasztva csupán egy szám áll, akkor valamely jellegzetes mondattani jelenségre hívjuk fel a figyelmet.
3. Dőlt betűvel, a scholiasta pontos feltüntetése nélkül szerepelnek azok a görög nyelvű magyarázatok, amelyeket a Homéros-scholionokból emeltünk át egyes epikus alakok vagy gondolatok megvilágítására. Az összes epikus alak ilyen jellegű átírására újkori scholion-szerzőkként nem vállalkoztunk, így értelemszerűen csak az ókori hagyományban értelmezett verseket írhattuk körül. A scholionok magyarázataival természetesen nem minden esetben értünk egyet, de megítélésünk szerint a gördülékeny attikai prózában írt értelmezések sok tanulsággal szolgálnak. A dőlt betűvel szedett magyarázatok után szereplő rövidítések antik lexikonokra utalnak: Hes. (Hesychios), S. (Suda).

Minta egy vers jegyzetére:

| | |
|-----------------|--|
| | A verseket elkülönítő kettős függőleges vonal |
| 50 | A magyarázott sorra vonatkozó versszám |
| οὐρῆας | kiemelt homérosi alak |
| ep. | Lásd a fenti 1. pontot |
| οὐρέας | átírt „attikai” alak |
| 17. | az epikus nyelv sajátosságaira (155. o.) utaló szám/ok |
| οὐρῆες λέγονται | vesszővel elkülönítve a scholionok vonatkozó magyarázatai |
| | soron belül az egyes magyarázott alakokat (függőleges vonal) különíti el |
| ... | a scholionok szövegéből történő kihagyást jelzik |

Ἰλιάδος ἄλφα Ὀμήρου ῥαψωδίας·

ἄλφα· λιτάς Χρύσου, λοιμὸν στρατοῦ,

ἔχθος ἀνάκτων

Μῆνιν ἄειδε θεὰ Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος
 οὐλομένην, ἣ μυρὶ Ἀχαιοῖς ἄλγε' ἔθηκε,
 πολλὰς δ' ἰφθίμους ψυχὰς Ἄϊδι προΐαφεν
 ἠρώων, αὐτοὺς δὲ ἑλώρια τεῦχε κύνεσσιν
 5 οἰωνοῖσι τε πᾶσι, Διὸς δ' ἐτελείετο βουλή,
 ἐξ οὗ δὴ τὰ πρῶτα διαστήτην ἐρίσαντε
 Ἀτρεΐδης τε ἀναξ ἄνδρῶν καὶ δῖος Ἀχιλλεύς.

1 **Μῆνιν ἄειδε**, ζητοῦσι, διὰ τί ἀπὸ τῆς μῆνιδος οὕτω δυσφήμου ὀνόματος ἤρξατο ... ἵνα ... προσεκτικωτέρους τοὺς ἀκροατὰς ἐπὶ τοῦ μεγέθους ποιήσῃ καὶ προσθήσῃ φέρειν γενναίως ἡμᾶς τὰ πάθη, μέλλων πολέμους ἀπαγγέλλειν. ... καὶ γὰρ προσεκτικούς ἡμᾶς ἢ τῶν ἀτυχημάτων διήγησις ἐργάζεται, καὶ ὡς ἄριστος ἰατρός πρῶτον ἀναστέλλων τὰ νοσήματα τῆς ψυχῆς ὕστερον τὴν ἴασιν ἐπάγει. Ἑλληνικὸν δὲ τὸ πρὸς τέλει τὰς ἡδονὰς ἐπάγειν ... ζητεῖται, διὰ τί Ἀχιλλέως ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀριστεύοντος οὐκ Ἀχιλλεῖαν ὡς Ὀδύσειαν ἐπέγραφε τὸ σῶματιον. φαμέν δ' ὅτι ἐκεῖ μὲν, ἅτε μόνως ἐφ' ἐνὸς ἥρωος τοῦ λόγου πλακέντος, καλῶς καὶ τοῦνομα τέθειται, ἐνταῦθα δέ, εἰ καὶ μᾶλλον τῶν ἄλλων Ἀχιλλεύς ἠρίστευεν, ἀλλὰ γε καὶ οἱ λοιποὶ ἀριστεύοντες φαίνονται· οὐ γὰρ μόνον τοῦτον οἶος ἦν δηλῶσαι βούλεται, ἀλλὰ σχεδὸν ἅπαντας, ὅπου γε καὶ ἐξίσσῃ τινὰς αὐτῶ. ἔκ τινος οὖν ὀνομάσαι μὴ ἔχων αὐτό, ἀπὸ τῆς πόλεως ὀνομάζει καὶ τὸ αὐτοῦ καλῶς ὑποφαίνει ὄνομα. | **μῆνις**, ὀργή, θυμός, χόλος, κότος ... ὁ ποιητὴς ὡς συνωνύμοις ὀνόμασιν ἐπὶ Ἀχιλλέως χρῆται. | **ἄειδε** ἐρ.-ἔδε 3., ἄδειν ποιεῖ ... ἔθος τοῦτο ποιητικόν, ὃ πάντες μικροῦ δεῖ ἐφυλάξαντο, καλεῖν τὰς Μοῦσας ἦτοι τὸ θεῖον ὡς ἐπικουρήσον αὐτοῖς. καὶ ἐν Ὀδυσσεῖα γὰρ φησιν «ἄνδρα μοι ἔννεπε Μοῦσα». | **Πηληϊάδεω** ἐρ.-Πηλεΐδου 13. | **Ἀχιλῆος**-Ἀχιλλέως 5./17., διὰ τὸ μέτρον ἐν λ γράφει· καὶ γὰρ τὸ Κάμανδρος ἀντὶ τοῦ Σκάμανδρος γράφεσθαι. || 2 **οὐλομένην** ἐρ.-ὀλομένην 4., ὀλέσασαν ἢ τὴν ὀλεθρίαν. | **ἄλγεα**-ἄλγη 18. || 3 **ἰφθίμους ψυχὰς**, κίνησιν οὐ τὴν τυχοῦσαν ἔχει τὸ προσίμιον, εἰ μέλλει διηγεῖσθαι θανάτους πολλῶν ἰφθίμων ἠρώων. Ἀπολλώνιος ὁ Ῥόδιος γράφει «κεφαλᾶς». | **Ἄϊδι** ἐρ.-Ἄϊδη, οὖν ἔβλαψε πρὸ τοῦ ὅρου παραπέμψασα Ἄϊδη, τουτέστι πρὸ τοῦ πρέποντος ἀνθρώποις θανάτου. || 4 **αὐτούς**, ἦτοι περὶ τοῦ σώματος. | **ἑλώρια**, δασύνεται ... παρὰ τὸ ἔλω ἔλωρ ἐγίνετο, ὡς παρὰ τὸ πέλω πέλωρ ... δυσμενεῖς φασι τοὺς ἀκρωμένους ἀπεργάζεται, τοὺς Ἑλλήνας βλασφημεῖσθαι ποιῶν ὅτι τὰ σώματα οὐκ ἐκῆδουσιν ἀνελόμενοι. ἀλλ' οὐδὲ δι' ἀμέλειαν περιεῖδον ἀτάφους, ἀλλὰ καιρὸν τοῦ κηδεῦν οὐκ ἔχοντες. τεκμήριον δέ· ἐν μὲν τῇ πρώτῃ μάχῃ, ἐν ἣ Τρώων ἐκράτουν, θάπτουσι τοὺς πεσόντας, τῇ δὲ μετ' αὐτὴν ἠττώμενοι, διὰ τὴν Διὸς βούλησιν, ἐπαυλιζομένων ταῖς νασί τῶν βαρβάρων, οὐκέτι περὶ τοῦ θάψαι τοὺς τεθνεώτας, ἀλλὰ περὶ τῆς σφῶν αὐτῶν σωτηρίας φροντίζουσι. | **τεῦχε**-ἔτευχε 29. | **κύνεσσιν**-κυσίν 19. || 5 **οἰωνοῖσι**-οἰωνοῖς 12. | **ἐτελείετο**-ετελείτο 3./32. | **Διὸς δ' ἐτελείετο βουλή**, / **ἐξ οὗ δὴ τὰ πρῶτα**, Ἀρίσταρχος συνάπτει, ἵνα μὴ προσοῦσά τις φαίνεται βουλή καθ' Ἑλλήνων, ἀλλ' ἀφ' οὗ χρόνου ἐγένετο ἡ μῆνις, ἵνα μὴ τὰ παρὰ τοῖς νεωτέροις πλάσματα δεξώμεθα. || 6 **διαστήτην**-διεστήτην 29., διέστησαν, ἡ δὲ τῶν δυϊκῶν κατάχρησις Ἀττική. || 7 **δῖος**, ὁ ἔνδοξος ἀπὸ τῆς Διὸς ὑπεροχῆς. ||

Τίς τ' ἄρ σφωε θεῶν ἔριδι ξυνέηκε μάχεσθαι;
 10 Λητοῦς καὶ Διὸς υἱός· ὃ γὰρ βασιλῆϊ χολωθεὶς
 νοῦσον ἀνὰ στρατὸν ὥρσε κακῆν, ὀλέκοντο δὲ λαοί,
 οὔνεκα τὸν Χρῦσῆν ἠτίμασεν ἄρητῆρα
 Ἄτρεΐδης· ὃ γὰρ ἦλθε θοὰς ἐπὶ νῆας Ἀχαιῶν
 λυσόμενός τε θύγατρα φέρων τ' ἄπερείσι' ἄποινα,
 15 στέμματ' ἔχων ἐν χερσὶν ἐκηβόλου Ἀπόλλωνος
 χρυσέω ἀνὰ σκῆπτρῳ, καὶ λίσσετο πάντας Ἀχαιοῦς,
 Ἄτρεΐδα δὲ μάλιστα δῦω, κοσμήτορε λαῶν·
 Ἄτρεΐδαι τε καὶ ἄλλοι εὐκνήμιδες Ἀχαιοί,
 ὑμῖν μὲν θεοὶ δοῖεν Ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες
 ἐκπέσαι Πριάμοιο πόλιν, εὐ δ' οἴκαδ' ἰκέσθαι·
 20 παῖδα δ' ἐμοὶ λύσαιτε φίλην, τὰ δ' ἄποινα δέχεσθαι,
 ἀζόμενοι Διὸς υἱὸν ἐκηβόλον Ἀπόλλωνα.
 Ἔνθ' ἄλλοι μὲν πάντες ἐπευφήμησαν Ἀχαιοὶ
 αἰδεῖσθαι θ' ἱερῆα καὶ ἀγλαὰ δέχθαι ἄποινα·

8 ἄρ-ἄρα 1., ἐπὶ τὸ διηγηματικὸν μετῶν οὐχ ὑποβάλλει τὰς διηγήσεις αὐτομάτους, ἵνα μὴ
 δοκῇ τοῖς ἀκούουσι προσκορῆς εἶναι, ἀλλὰ διὰ πεύσεως καὶ ἀποκρίσεως τὴν πραγματείαν
 πεποιοῦνται, τὸν τῶν ἀκροατῶν νοῦν ἀναρτῶν καὶ ὑψῶν αὐτοὺς πρότερον τῇ πεύσει, εἶτα τὴν
 ἀπόκρισιν ἐπάγων. ἐν δὲ τῇ εἰσβολῇ τὸν λόγον ἀναρτήσας φιλοτέχνως διηγεῖται τὴν μῆνιν.
 τοιοῦτος δὲ ἐστὶ, κεφαλαιώδεις τινὰς ἐκδιδοὺς περιοχὰς καὶ ἐξ ἀναστροφῆς κατὰ μέρος διη-
 γούμενος. | σφῶε ἐρ.-αὐτώ, σημαίνει τὸ αὐτούς. | τὸ δὲ «ἔριδι» ἀντὶ τοῦ μετὰ ἔριδος, ὡς
 μεθ' ὄπλων. | ξυνέηκε-ξυνῆκε 3. || 9 ὄ-οὔτος 21. | βασιλῆϊ-βασιλεῖ 17. || 10
 νοῦσον-νόσον 4. | ὀλέκοντο ἐρ.-ὠλέκοντο 29. | λαοί-λεῶ 11., καίτοι τοῦ λάος περιλημ-
 ματικοῦ ὄντος πρὸς πλείονα ἔμφασιν τῷ πληθυντικῷ ἐχρήσατο. || 11 ἠτίμασεν, κατὰ
 συλλογισμὸν δὲ ἢ διήγησις· εἰ γὰρ θεοφιλεῖ τις ἀνδρὶ προσκορῶν τοιαῦτα πάσχει, πόσω μᾶλ-
 λον εἰ θεῶ; καὶ εἰ βασιλεὺς οὕτω κολάζεται, τί ἄρα πείσεται ἰδιώτης; | ἀρητῆρα, ἱερέα Hes.
 || 12 ὄ-οὔτος 21. | νῆας-ναῦς 16. || 13 θύγατρα-θυγατέρα 15. | ἄπερείσι' ἄποινα,
 ἄπειρα δῶρα. S., ταῦτα καὶ ἐσθῆς καὶ χαλκὸς ἦν, δι' οἰκετῶν προσῆγε. || 14 στέμματ'
 ἔχων, ἵνα, εἰ μὲν θεοσεβῆς, τὰ στέμματα αἰδεσθῆ, εἰ δὲ φιλοχρήματος, τὰ δῶρα δέξῃται. |
 ἐκηβόλου, τοῦ ἔκαθεν ἐπιτυγχάνοντος· πλείστοι ἔκαθεν βάλλουσι, ἀλλ' οὐ τυγχάνουσι τοῦ
 σκοποῦ. || 15 χρυσέω-χρυσῷ 14. | λίσσετο-ἐλίσσετο 29. || 16 λαῶν-λεῶν 11. || 17
 εὐκνήμιδες, ἢ εὐσπλοι ἀπὸ μέρους τῶν ὄπλων ἤγουν τῶν κνημίδων. || 18 θεοὶ δοῖεν, θε-
 ραπευτική ἢ τοιαύτη ἔντευξις, τὸ ὑπερεὔχεσθαι χειρώσασθαι τοὺς ἐχθροὺς καὶ τὸ εὐθεῖαν καὶ
 εὐάγων δοθῆναι ὁδόν. οἰκεία δὲ ἐστὶν ἢ ἰκετεία τῷ ἱερεῖ. ἅπανσαν οὖν αὐτῶν ἐπιθυμίαν πλη-
 ρωθῆναι ἐπεύχεται, τὴν παῖδα πρὸ ὀφθαλμῶν βλέπων αἰχμάλωτον. καλῶς δὲ οὐκ ἀπὸ τῶν
 λύτρων ἤρξατο, ἵνα μὴ μᾶλλον αὐτοὺς ἀπηνεστέροισι ποιήσῃ. ἢ ἀνάγκη δὲ αὐτὸν ποιεῖ καὶ
 τοῖς οἰκείοις ἐπαρᾶσθαι. ἢ εἰκότως τοὺς Τρῶας ἐπαρᾶται, ἐπειδὴ οὗτοι καὶ αὐτῷ καὶ πᾶσι
 τοῖς ἀστυγεῖτοισιν αἰτιοὶ κακῶν γεγονάσιν. ἰστέον δὲ ὡς εἰς Θήβας ἦκουσα ἢ Χρυσῆς πρὸς
 Ἴφινόν τὴν Ἡετίωνος μὲν ἀδελφῆν, Ἄκτορος δὲ θυγατέρα, θύουσαν Ἀρτέμιδι, ἦλω ὑπὸ Ἀ-
 χιλλέως. | Ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες, οὐκ ἐν οὐρανῷ μόνον, καὶ ἐπὶ γῆς τοὺς θεοὺς φησὶν
 οἰκεῖν, ἵνα μὴ καταφρονῶσιν αὐτῶν ὡς μακρὰν ὄντων. || 19 Πριάμοιο-Πριάμου 13. | ἰ-
 κέσθαι, μέσος ἀόριστος δευτέρος. || 20 φίλην, ἐλεεινὴ δὲ ἢ προσθήκη τοῦ «φίλην»· δηλοῖ
 γὰρ τὴν μόνην. || 22 ἐπευφήμησαν Ἀχαιοί, δεισίδαιμον γὰρ τὸ πλῆθος καὶ μισοπόνη-
 ρον. || 23 ἱερῆα-ἱερέα 17. | δέχθαι ἐρ.-δέξασθαι, ὡς τιμῶντες μὲν οὗτοι ἱερέα λέγοντες
 ὡς χρῆ τὸν ἰκέτην μετ' αἰδοῦς δέχεσθαι. ||

25 ἄλλ' οὐκ Ἄτρεϊδῆ Ἀγαμέμνονι ἦνδανε θυμῶ,
 ἀλλὰ κακῶς ἀφίει, κρατερόν δ' ἐπὶ μῦθον ἔτελλεν·
 μή σε γέρον κοίλῃσιν ἐγὼ παρὰ νηυσὶ κιχίῳ
 ἦ νῦν δηθύνοντ' ἦ ὕστερον αὔτις ἰόντα,
 μή νύ τοι οὐ χραΐσμη σκῆπτρον καὶ στέμμα θεοῖο·
 30 τὴν δ' ἐγὼ οὐ λύσω· πρὶν μιν καὶ γῆρας ἔπεισιν
 ἡμετέρῳ ἐνὶ οἴκῳ ἐν Ἄργεϊ τηλόθι πάτρης
 ἴστον ἐποικομένην καὶ ἐμὸν λέχος ἀντιάουσαν·
 ἄλλ' ἴθι μή μ' ἐρέθιζε σαώτερος ὥς κε νέηαι.
 Ὡς ἔφατ', ἔδδεισεν δ' ὁ γέρων καὶ ἐπέιθετο μῦθῳ·
 35 βῆ δ' ἀκέων παρὰ θίνα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης·
 πολλὰ δ' ἔπειτ' ἀπάνευθε κιῶν ἠῤῥάθ' ὁ γεραῖός
 Ἀπόλλωνι ἄνακτι, τὸν ἠύκομος τέκε Λητώ·
 κλυθὶ μευ ἄργυρότοξ', ὃς Χρῦσῃν ἀμφιβέβηκας
 Κίλλάν τε ζαθέην Τενέδοιο τε Ἴφι ἀνάσσεις,
 40 Σμινθεῦ εἴ ποτέ τοι χαρίεντ' ἐπὶ νηὸν ἔρεψα,
 ἦ εἰ δὴ ποτέ τοι κατὰ πῖονα μηρὶ ἔκηα
 ταύρων ἠδ' αἰγῶν, τὸ δέ μοι κρήνηνον ἐέλδωρ·

24 Ἄτρεϊδῆ, Ζηνόδοτος γράφει: «ἄλλ' οὐκ Ἀτρεΐδῆω Ἀγαμέμνονος». ὁ δὲ ποιητὴς δοτικὴν ἀντὶ γενικῆς παραλαμβάνει. || 25 κρατερόν ep.-καρτερόν, ἀντὶ τοῦ ἀπηνῆ. | ἐπὶ ... ἔτελλεν ep.-ἐπέτελλεν 20. || 26 κοίλῃσιν-κοιλίαις 8. | νηυσὶ-ναυσί 16. | κιχίῳ ep.-κίχῳ 3., καταλάβω. S. || 27 αὔτις ep.-αὔθις. || 28 τοί ep.-σοί. | θεοῖο-θεοῦ 13. | μή ... οὐ χραΐσμη, ἀναίρει τὴν ἐλπίδα, καὶ ἔστι· μήποτε καὶ αὐτὸς ὁ θεὸς οὐκ ἀνεξόμενος τῆς σῆς ἀναιδείας περιόφεται σε. || 29 τὴν-τήνδε/αὐτήν 21. | μίν ep.-αὐτήν. | γῆρας ἔπεισιν, οὐ τοῦτο δὲ λέγει, ὅτι γηράσασαν αὐτὴν τότε ἀποδώσει, ἀλλ' ὅτι πρότερον γηράσει ἢ ἐκείνῳ ἀποδοθήσεται. || 30 ἐνὶ ep.-ἐν. | τηλόθι, καὶ τηλόσε· πόρρω, μακρὰν. S. | πάτρης-πάτρας 10. || 31 ἀντιάουσαν-ἀντιώσαν 32. | λέχος, ἐφύβριστος δὲ ἢ παρὰ πολεμίους μίξις. ὅτι δὲ ἐφ' ὕβρι φησὶν αὐτῇ χρῆσθαι, δηλοῖ διὰ τοῦ ἐκφωνῆσαι τὸ «ἴστον ἐποικομένην» καὶ τούτῳ τῷ λόγῳ συμπεριλαβεῖν τὸ λέχος. || 32 σαώτερος-σώτερος 14. | κέ ep.-ἄν 38. | νέηαι-νέη 25., πορευθῆς, ἐπανέλθῃς. S. || 33 ἔφατο, ἔφη. | ἔδδεισεν ep.-ἔδεισεν. | ἐπέιθετο, ἀντὶ τοῦ οὐκ ἀντέπρασε ... διδάσκει δὲ ὁ ποιητὴς εἶκειν ταῖς ὑπερβολαῖς. οἰκειῶς δὲ τὸν ἡτιμασμένον καὶ φοβούμενον γέροντα καλεῖ καὶ οὐχ ἱερέα, πλέον οἰκτιζόμενος. || 34 βῆ-ἔβη 29. | ἀκέων παρὰ θίνα, οὐκ οἰμῶξας διὰ τὸν καιρὸν. | πολυφλοίσβοιο-πολυφλοίσβου 13. | θαλάσσης-θαλάττης 7. || 35 ἀπάνευθεν, μακρόθεν, ἄποθεν, προσωτέρω. S. || 36 τόν-ὄν 21. | τέκε-ἔτεκε 29. || 37 κλυθὶ-ἄκουσον. | μεῦ-ἐμοῦ 14. | ἄργυρότοξε, διὰ τὴν χρεῖαν τῶν βελῶν τοῦτό φησιν, ἔοικε δὲ μηδὲν διαφέρεισθαι περὶ τὸν ἄργυρον καὶ τὸν χρυσόν. | ἀμφιβέβηκας, κατὰ μεταφορὰν ἐκ τῶν τετραπόδων, ὑπερμαχεῖς. || 38 ζαθέην-ζαθέαν 10., ἄγαν θείαν, θαυμαστήν Hes., Κίλλος ἠνίοχος Πέλοπος περὶ Λέσβον ἀποθανών. ἀθυμοῦντι δὲ αὐτῷ παρέστη, κελεύων Κίλλαίῳ Ἀπόλλωνι θύειν διὰ τὸν αἰφνίδιον θάνατον, καὶ νικήσειν ὄθεν καὶ τῆς ὀνομασίας ἔτυχεν ἢ πόλις. | Τενέδοιο -Τενέδου 13. | Ἴφι, ἐσχημάτισται οὕτως ἴς ἰνός ἰνόφι, ὡς χαλκός χαλκοῦ «χαλκόφι», καὶ κατὰ συγχοπὴν τῆς «νο» συλλαβῆς Ἴφι. || 39 Σμινθεῦ, ἐπίθετον Ἀπόλλωνος. | τοί ep.-σοί. | ἐπὶ ... ἔρεψα-ἐπέρεψα 20., ἐστέφετο γὰρ κισσῶ. | νηόν-νεών 11. || 40 τοί ep.-σοί. | κατὰ ... ἔκηα ep.-κατέκαυσα 20. || 41 ταύρων ἠδ' αἰγῶν, θυσίαις ταύρων καὶ αἰγῶν ἤδεται ὁ Ἀπόλλων· ὕλη γὰρ τοῖς τόξοις τὰ κέρατα αὐτῶν. | κρήνηνον ep.-κρήνον 3. | ἐέλδωρ-ἔλδωρ 3. ||

- τίσειαν Δαναοὶ ἐμὰ δάκρυα σοῖσι βέλεσσιν.
 Ὡς ἔφατ' εὐχόμενος, τοῦ δ' ἔκλυε Φοῖβος Ἄπολλων,
 βῆ δὲ κατ' Οὐλύμποιο καρῆνων χωόμενος κῆρ,
 45 τόξ' ὤμοισιν ἔχων ἀμφηρεφέα τε φαρέτρην·
 ἔκλαγξαν δ' ἄρ' οἷστοι ἐπ' ὤμων χωομένοιο,
 αὐτοῦ κινήθεντος· ὃ δ' ἦϊε νυκτι εἰοικώς.
 ἔζετ' ἔπειτ' ἀπάνευθε νεῶν, μετὰ δ' ἰὸν ἔηκε·
 δεινὴ δὲ κλαγγὴ γένετ' ἀργυρέοιο βιοῖο·
 50 οὐρῆας μὲν πρῶτον ἐπῶχετο καὶ κύνας ἀργούς,
 αὐτὰρ ἔπειτ' αὐτοῖσι βέλος ἔχεπευκὲς ἐφιείς
 βάλλε· αἰεὶ δὲ πυραὶ νεκύων καίοντο θαμειαί.
 Ἐννῆμαρ μὲν ἀνὰ στρατὸν ὥχετο κῆλα θεοῖο,
 τῇ δεκάτῃ δ' ἀγορήνδε καλέσσατο λαὸν Ἀχιλλεύς·
 55 τῷ γὰρ ἐπὶ φρεσὶ θῆκε θεὰ λευκώλενος Ἥρη·
 κήδετο γὰρ Δαναῶν, ὅτι ῥα θνήσκοντας ὄρατο.
 οἷ δ' ἐπεὶ οὖν ἤγερθεν ὀμηγερέες τε γέροντο,
 τοῖσι δ' ἀνιστάμενος μετέφη πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεύς·

42 **Δαναοί**, Ἑλληνες οὕτως. Βῆλος ὠνόμασεν. ἱστορεῖ Ἀπολλόδωρος ... πῶς Ἑλληνισιν ἐπαρᾶται τοῖς ἐπευφημήσασιν δοθῆναι αὐτῷ τὴν θυγατέρα καὶ μὴ μᾶλλον Ἀγαμέμνονι. φα-
 μὲν οὖν ὅτι, εἰ ἀπέθανεν Ἀγαμέμνων, ἀνεκζήτητος ἂν ἔμεινεν ἡ αἰτία τοῦ λοιμοῦ. ἡ πλεόντων
 ἐπὶ τὴν πατρίδα τῶν Ἑλλήνων ἀναπόδοτος ἔμεινεν ἡ Χρυσήϊς· ἢ ὅτι αὐτοὶ Θήβας πορθήσαν-
 τες ἐξέδοντο αὐτὴν Ἀγαμέμνονι· καὶ ὅτι συμπεριλαμβάνεται καὶ αὐτὸς τοῖς Δαναοῖς· καὶ ὅτι
 ὡς βάρβαρος ὁ Χρυσῆς πᾶσιν Ἑλληνισιν ἐχθρὸς ἐστίν. | **σοῖσι-σοῖς** 12. | **βέλεσσιν-βέλεσιν**
 19., μικρῶ λόγῳ μεγάλη αἰτεῖ· ἀνταποδοῖεν τοῖς βέλεσί σου ταῦτα τὰ δάκρυα, ὃ ἐστὶ τοξεύων
 εἰσπράξαι αὐτοὺς ἅπερ ἐγὼ ἐξέχεα δάκρυα. || 43 **ἔφατο**, ἔφη. | **τοῦ-αὐτοῦ** 21. || 44
βῆ-ἔβη 29. | **Οὐλύμποιο-Ἰόλυμπο** 4./13. | **καρῆνων**, ὅτι ὄρος ὁ Ὀλυμπος· τὰ γὰρ
 κάρηνα ἐπὶ ὄρους. | **χωόμενος-χώμενος** 32. | **κῆρ**, παρὰ τὴν καῦσιν. τὸ δὲ ἔμφυτον θερμόν
 εἶναι τὴν ψυχὴν. || 45 **ὤμοισιν-ὤμοις** 12. | **ἀμφηρεφέα** ep.-ἀμφηρεφῆ 18., ἀμφοτέρωθεν
 ὠροφωμένην, ἐκ τοῦ ἐρέφω. | **φαρέτρην-φαρέτραν** 10. || 46 **χωομένοιο-χωμένου** 13./32.
 || 47 ὁ-αὐτός 21. | **ἦϊε** ep.-ἦει. | **νυκτι εἰοικώς**, τὰ φοβερὰ νυκτὶ εἰκάζει. || 48 **με-**
τά ... ἔηκεν-μεθῆκεν 3./20. | **ἰόν**, τοὺς δὲ οἷστοὺς διὰ τὸ βλαπτικὸν ἰοὺς ἐκάλεσεν. || 49
γένετο-ἐγένετο 29. | **ἀργυρέοιο βιοῖο** ep.-ἀργυροῦ βιοῦ 13. || 50 **οὐρῆας** ep.-οὔρεας
 17., οὐρῆες λέγονται διὰ τὸ ἄγονον, ὡς οὖρια ὧδ' ἀκαλοῦμεν. εὐπαθῆ δὲ τὰ ζῶα ταῦτα καὶ
 εὐάλωτα ὑπὸ νόσων· σύμμικτος γὰρ οὖσα ἡ φύσις αὐτῶν καὶ ἐκ διαφερόντων τοῖς εἶδεσιν, οὐ
 μεγάλης εἰς τὸ φθειρεσθαι δεῖται ἀνάγκης, οὐδὲ ἀντέχει μέχρι πολλοῦ βλαπτομένη. οἱ δὲ κύ-
 νες καθαροῦ δέονται τοῦ ἀέρος ὀξυτέρῃ τῇ ὀσφρήσει χρώμενοι. | **ἀργούς**, ἀκουστέον τοὺς
 λευκοὺς, ὅτι ἀσθενέστερά ἐσσι ταῦτα τὰ σώματα τῶν ἐναντίας ἐχόντων, ἀραιότερα ὄντα καὶ εὐ-
 παθέστερα. || 51 **αὐτοῖσι-αὐτοῖς** 12., αὐτοῖς τοῖς Ἑλλήσι. | **ἔχεπευκὲς**, ἔχον πικρίαν·
 ἀπὸ τῆς πύκνης ἐστὶ πικρόν. || 52 **βάλλε-ἔβαλλε** 29., ἀντὶ τοῦ ἐφόνευεν. | **αἰεὶ** ep.-αἰεὶ. |
καίοντο-ἐκαίοντο 29. | **θαμειαί**, πυκναιά. || 53 **ἐννῆμαρ**, ἐπὶ ἐννέα ἡμέρας. | **κῆλα**,
 νῦν τὰ βέλη· ὅτε δὲ καὶ σημεῖα. | **θεοῖο-θεοῦ** 13. || 54 **ἀγορήνδε** ep.-ἀγοράνδε 10. | **κα-**
λέσσατο-ἐκαλέσσατο 6./29. | **λαόν-λεών** 11. || 55 **τῷ-τούτῳ** 21. | **ἐπὶ ... θῆκε-ἐπεθῆκε**
 20./29. | **λευκώλενος**, λευκόπηνυς. ἀπὸ μέρους, ὄλη λευκὴ καὶ καλὴ. «ὠλέναι» γὰρ οἱ
 πῆχεις. Hes. | **Ἥρη-Ἥρα** 10. || 56 **κήδετο-ἐκῆδετο** 29. | **ῥά** ep.-ἄρα. | **ὄρατο**
 ep.-ἑώρατο 29., Ζηνόδοτος «ὀρήτο» γράφει. ἀγνοεῖ δὲ ὅτι Δωρικὸν γίνεται. || 57 **οἷ-οὔτοι**
 21. | **ἤγερθεν-ἠγέρθησαν** 24. | **ὀμηγερέες** ep.-ὀμηγερεῖς 18. | **γένοντο-ἐγένοντο** 29. ||
 58 **τοῖσι-αὐτοῖς** 12./21. ||

Ἄτρείδη νῦν ἄμμε παλιμπλαγχθέντας ὄτω
 60 ἄφ ἀπονοστήσειν, εἴ κεν θάνατόν γε φύγοιμεν,
 εἰ δὴ ὁμοῦ πόλεμός τε δαμᾶ καὶ λοιμὸς Ἄχαιούς·
 ἀλλ' ἄγε δὴ τινα μάντιν ἐρείοιμεν ἢ ἱερῆα
 ἢ καὶ ὄνειροπόλον, καὶ γάρ τ' ὄναρ ἐκ Διὸς ἐστίν,
 ὅς κ' εἴποι ὅ τι τόσσον ἐχώσατο Φοῖβος Ἄπόλλων,
 65 εἴ τ' ἄρ' ὅ γ' εὐχωλῆς ἐπιμέμφεται ἠδ' ἑκατόμβης,
 αἶ κέν πως ἀρνῶν κνίσσης αἰγῶν τε τελείων
 βούλεται ἀντιάσας ἡμῖν ἀπὸ λοιγὸν ἀμῦναι.
 Ἦτοι ὅ γ' ὡς εἰπὼν κατ' ἄρ' ἔξετο· τοῖσι δ' ἀνέστη
 Κάλχας Θεστοριδῆς οἰωνοπόλων ὄχ' ἄριστος,
 70 ὃς ἤδη τά τ' ἐόντα τά τ' ἐσσόμενα πρό τ' ἐόντα,
 καὶ νήεσσ' ἠγήσατ' Ἀχαιῶν Ἴλιον εἴσω
 ἦν διὰ μαντοσύνην, τήν οἱ πόρε Φοῖβος Ἄπόλλων·
 ὃ σφιν εὐφρονέων ἀγορήσατο καὶ μετέειπεν·
 ὦ Ἀχιλεῦ κέλεαί με Διὶ φίλε μυθήσασθαι
 75 μῆνιν Ἄπόλλωνος ἑκατηβελέταο ἄνακτος·
 τοὶ γὰρ ἐγῶν ἐρέω· σὺ δὲ σύνθεο καὶ μοι ὄμοσον
 ἢ μὲν μοι πρόφρων ἔπεσιν καὶ χερσὶν ἀρήξιν·
 ἢ γὰρ ὄτομαι ἄνδρα χολωσέμεν, ὃς μέγα πάντων
 Ἀργείων κρατεεὶ καὶ οἱ πείθονται Ἀχαιοί·

59 ἄμμε ep.-ἡμᾶς. | παλιμπλαγχθέντας, ὕφ' ἐν Ἀρίσταρχος τὸ «παλιμπλαγχθέντας», τὸ πάλιν δὲ σημαίνει τὸ εἰς τοῦπίσω, ἦτοι μάντην ἀπράκτους ὑποστρέφοντας, μονονοχη πλάνην, οὐκ εἰσβολὴν ποιησαμένους. || 60 εἴ κεν ... φύγοιμεν ep.-εἰ ... φύγοιμεν. || 61 εἰ δὴ, ἀντὶ τοῦ καὶ γάρ. | δαμᾶ ep.-δαμήσει 37. || 62 ἐρείοιμεν ep.-ἐρώμεν 3./28. | ἱερῆα-ιερέα 17., ὃ δὲ Πορφύριος τρία ἀποδέχεται, μάντιν λέγων τὸν διὰ οἰωνῶν ἢ σημεῖων ἢ τεράτων μαντευόμενον, ἱερέα δὲ τὸν διὰ θυσιῶν, ὄνειροπόλον δὲ τὸν ὄνειροκρίτην. || 64 κ' εἴποι ep.-ἄν εἴποι. || 65 ὅ-αὐτός 21. | εὐχωλῆς, ὡσπερ παρὰ τὸ παύσω παυσωλή καὶ ἔλπω ἐλπωρή, οὕτω παρὰ τὸ εὔχω εὐχωλή. | ἑκατόμβης, ἀπὸ τοῦ ἑκατόν καὶ τοῦ βοῦς. || 66 αἶ κέν ep.-ἑάν. || 67 βούλεται-βούληται 28. | ἀπό ... ἀμῦναι-ἀπαμῦναι 20. || 68 ὅ-οὔτος 21. | κατ' ... ἔξετο-ἐκαθέξετο 20./29. ὅτι Ζηνόδοτος γράφει «ἐκαθέξετο» δὲ ἐλληνίζει τὸν Ὅμηρον. ὡσπερ γὰρ οὐδὲ λέγει ἐκατέβαινε, οὕτως οὐδὲ ἐκαθέξετο. | τοῖσι-αὐτοῖς 12./21. || 69 ὄχα, ἐξὸχος. ἀπὸ τοῦ ἐξέχω, ἐξοχος, τὸ ἐξοχον, τὰ ἐξοχα, ἐπίρρημα ἐξοχα, ἀποβολῆ τῆς ἐξ προθέσεως ὄχα. ἀποβάλλεται γὰρ πολλάκις ἢ πρόθεσις· ὡς ἐπὶ τοῦ καταγίς, αἰγίς. || 70 ἐόντα-ὄντα 32. | ἐσσόμενα-ἐσόμενα 6. || 71 νήεσσι-ναυσί 16./19., ἀντὶ τοῦ νεῶν, ... Κάλχας ἠγήσατο τοῖς Ἑλλῆσι καὶ οὐχὶ Τήλεφος, ὡς τινες νεώτεροι, ... τὸ εἴσω ἀντὶ τοῦ εἶς. || 72 ἦν ... μαντοσύνην ep.-μαντοσύνην αὐτοῦ. | τήν-ἦν 21. | οἶ ep.-αὐτῶ. | πόρε ep.-ἔπορε 29. || 73 ὅ-αὐτός 21. | σφιν ep.-αὐτοῖς. | εὐφρονέων, πρὸς τὴν τοῦ βασιλέως ἀβελτερίαν. | μετέειπεν ep.-μετεῖπεν 3. || 74 Ἀχιλεῦ-Ἀχιλλεῦ 5. | κέλεαί-κέλη 25., καὶ τῶ βασιλεῖ ἀπολογεῖται ὡς ἀναγκαζόμενος ὑπὸ Ἀχιλλέως, καὶ τῶ πλήθει. || 75 ἑκατηβελέταο ep.-ἐκατηβελέτου 13. || 76 τοί ep.-σοί. | ἐρέω-ἐρῶ 32. | σύνθεο-συνθοῦ 25. | ὄμοσον-ὄμοσον 6., οὐκ ἀπιστῶν τῶ Ἀχιλλεῖ προβάλλει τὸν ὄρκον, ἀλλ' ἵνα ἔχη πρόφασιν πρὸς τὸν βασιλέα· ὁ συνεὶς Ἀχιλλεὺς οὐκ ἀγανακτεῖ ἐξαιτούμενος, ἀλλ' ἐτοιμῶς ὁμνυσιν. || 77 ἢ μὲν μοι, ἀντὶ τοῦ ἡμῖν. ἔστι δὲ ἐπίρρημα ὀρκικόν. || 78 χολωσέμεν-χολώσειν 33. || 79 κρατεεὶ-κρατεῖ 32. | οἶ ep.-αὐτῶ. ||

- 80 κρείσσων γὰρ βασιλεὺς ὅτε χῶσεται ἀνδρὶ χέρηϊ·
εἶ περ γὰρ τε χόλον γε καὶ αὐτῆμαρ καταπέφη,
ἀλλά τε καὶ μετόπισθεν ἔχει κότον, ὄφρα τελέσῃ,
ἐν στήθεσιν ἐοῖσι· σὺ δὲ φράσαι εἶ με σώσεις.
Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πόδας ὠκὺς Ἄχιλλεύς·
85 θαρσῆσας μάλα εἰπέ θεοπρόπιον ὃ τι οἶσθα·
οὐ μὰ γὰρ Ἄπόλλωνα Διὶ φίλον, ᾧ τε σὺ Κάλχχαν
εὐχόμενος Δαναοῖσι θεοπροπίας ἀναφαίνεις,
οὗ τις ἐμεῦ ζῶντος καὶ ἐπὶ χθονὶ δερκομένοιο
σοὶ κοίλης παρὰ νηυσὶ βαρείας χεῖρας ἐποίσει
90 συμπάντων Δαναῶν, οὐδ' ἦν Ἀγαμέμνονα εἵπησ,
ὃς νῦν πολλὸν ἄριστος Ἀχαιῶν εὐχεται εἶναι.
Καὶ τότε δὴ θάρσησε καὶ ἠῦδα μάντις ἀμύμων·
οὐτ' ἄρ' ὃ γ' εὐχολῆς ἐπιμέμφεται οὐδ' ἑκατόμβης,
ἀλλ' ἔνεκ' ἀρητῆρος ὃν ἠτίμησ' Ἀγαμέμνων,
95 οὐδ' ἀπέλυσε θυγάτρα καὶ οὐκ ἀπεδέξατ' ἄποινα,
τοῦνεκ' ἄρ' ἄλγε' ἔδωκεν ἐκηβόλος ἠδ' ἔτι δώσει·
οὐδ' ὃ γε πρὶν Δαναοῖσιν ἀεικέα λοιγὸν ἀπώσει
πρὶν γ' ἀπὸ πατρὶ φίλω δόμεναι ἐλικώπιδα κούρην
ἀπριάτην ἀνάποινον, ἄγειν θ' ἱερὴν ἑκατόμβην
100 ἐς Χρῦσην· τότε κέν μιν ἰλασσάμενοι πεπίθοιμεν.
Ἦτοι ὃ γ' ὦς εἰπὼν κατ' ἄρ' ἔζητο· τοῖσι δ' ἀνέστη
ἦρωσ Ἀτρεΐδης εὐρὺ κρείων Ἀγαμέμνων
ἀχνύμενος· μένεος δὲ μέγα φρένες ἀμφιμέλαιναι
πίμπλαντ', ὅσσε δὲ οἱ πυρὶ λαμπετόντι εἶκτην·

80 κρείσσων-κρείττων 7. | χῶσεται-χῶσεται 28. | χέρηϊ, χεῖρονη, ἦττον, ἢ ἦσσαν. Hes. || 82 ὄφρα, ὅπως, ἢ μέχρι, ἢ ἕως, ἢ ἵνα. S. | τελέσῃ-τελέση 6., πιθανῶς τὴν εἰς τὸ μετέπειτα σωτηρίαν αἰτεῖ· εἰκὸς γὰρ ἦν τὸ μὲν παρόν, αἰδεσθέντα τὸ πλήθος, παριδεῖν αὐτόν, εἰς δὲ τὸ μετέπειτα τιμωρήσασθαι. || 83 στήθεσιν ἐοῖσι ep.-στήθεσι αὐτοῦ 12./19. | σώσεις ep.-σώσεις. || 84 τόν-αὐτόν 21. || 85 θαρσῆσας ep.-θαρρήσας. | εἰπέ, τρία εἰσὶ τὰ ἐν τῇ κοινῇ ἔλθῃ, εὐρέ, εἰπέ. Ἀττικοὶ δὲ καὶ ... ὀξύνουσι τὸ ἰδέ καὶ λαβέ. | θεοπρόπιον, τὸ ἐκ θεοῦ μάντευμα, ἢ προφήτευμα. S. || 87 Δαναοῖσι-Δαναοῖς 12. || 88 ἐμεῦ-ἐμοῦ 14. | δερκομένοιο ep.-δερκομένου 13., δέρκειν· βλέπειν. S. || 89 κοίλης-κοίλαις 8. | νηυσὶ-ναυσὶ 16. | βαρείας, τὰς ὄπλων βεβαρωμένας. || 91 πολλόν ep.-πολύ. || 92 θάρσησε ep.-ἐθάρρησε 29. | ἠῦδα-ἠῦδα 32. | ἀμύμων, ἀφογος, ἀμειπτος. S. || 93 ὃ-αὐτός 21. || 95 θυγάτρα-θυγάτερα 15. || 96 τοῦνεκα-τούτου ἔνεκα 21. | ἄλγεα-ἄλγη 18. || 97 ὃ-αὐτός 21. | Δαναοῖσιν-Δαναοῖς 12. | ἀεικέα-ἀεικῆ 18., ὄλεθρον ἀπεικικότα ... τοῦτο δὲ ἐστὶν ἀπεχθῆ. || 98 ἀπὸ ... δόμεναι-ἀποδοῦναι 20./33. | ἐλικώπιδα, τὴν μελανόφθαλμον, ὡς Καλλιμάχος. | κούρην-κώρη 4. || 99 ἀπριάτην, ἄνευ πράσεως Hes. | ἱερὴν-ἱεράν 10. || 100 ἐς ep.-εἰς. | κέν ep.-ἄν. | μὴν ep.-αὐτόν. | ἰλασσάμενοι-ἰλασσάμενοι 6. | πεπίθοιμεν ep.-πέισαιμεν 36., εἰώθε δὲ τοὺς δευτέρους ἀορίστους ἀναδιπλασιάζειν. || 101 ὃ-οὗτος 21. | κατὰ ... ἔζητο-ἐκαθέζετο 20./29. | τοῖσι-αὐτοῖς 12./21. || 103 μένεος-μένους 18. || 104 πίμπλαντο-ἐπίμπλαντο 29., ἢ ἀμφὶ πρὸς τὸ πίμπλαντο, ἀπὸ τῆς τῶν ὑδάτων μεταφορᾶς, ὡς γὰρ ἐκ κεράμου ὑπερεξεχεῖτο ὁ θυμός. | ὅσσε, παρὰ τὸ ὄπτω ὄσσω, ... ἐκ δὲ τοῦ ὄσσω γίνεται ὄνομα ὄσσος, τὸ δυϊκὸν ὄσσω. | οἱ ep.-αὐτῶ. | λαμπετόντι-λαμπετόντι 32. ||

- 105 Κάλχαντα πρώτιστα κάκ' ὀσσόμενος προσέειπεν·
μάντι κακῶν οὐ πώ ποτέ μοι τὸ κρήγυον εἶπας·
αἰεὶ τοι τὰ κάκ' ἐστὶ φίλα φρεσὶ μαντεύεσθαι,
ἔσθλόν δ' οὔτε τί πω εἶπας ἔπος οὔτε τέλεσσας·
καὶ νῦν ἐν Δαναοῖσι θεοπροπέων ἀγορεύεις
110 ὡς δὴ τοῦδ' ἔνεκά σφιν ἐκηβόλος ἄλγεα τεύχει,
οὔνεκ' ἐγὼ κούρης Χρυσήϊδος ἀγλά' ἄποινα
οὐκ ἔθελον δέξασθαι, ἐπεὶ πολὺ βούλομαι αὐτὴν
οἴκοι ἔχειν· καὶ γὰρ ῥά Κλυταιμνήστρης προβέβουλα
κουριδίδης ἀλόχου, ἐπεὶ οὐ ἔθην ἐστι χερσίων,
115 οὐ δέμας οὐδὲ φυήν, οὔτ' ἄρ φρένας οὔτε τι ἔργα.
ἀλλὰ καὶ ὡς ἐθέλω δόμενοι πάλιν εἰ τό γ' ἄμεινον·
βούλομ' ἐγὼ λαὸν σόν ἔμμεναι ἢ ἀπολέσθαι·
αὐτὰρ ἐμοὶ γέρας αὐτίχ' ἐτοιμάσασ' ὄφρα μὴ οἶος
Ἄργείων ἀγέραςτος ἔω, ἐπεὶ οὐδὲ ἔοικε·
120 λεύσσετε γὰρ τό γε πάντες ὃ μοι γέρας ἔρχεται ἄλλη.
Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα ποδάρκης διὸς Ἄχιλλεύς·
Ἄτρεΐδη κύδιστε φιλοκτεανώτατε πάντων,
πῶς γὰρ τοι δώσουσι γέρας μεγάθυμοι Ἀχαιοί;
οὐδὲ τί που ἴδμεν ξυνήϊα κείμενα πολλὰ·

105 κάκ' ὀσσόμενος, παρατηρητέον ὅτι, ὅταν ἐκ τινὸς ἐπάγειν λόγους μέλλη τινὰς ὁ ποιητής, προσημαίνει οἷος ἔσται ὁ λόγος· οἷον εἰπόντος «τὸν δ' ἄρ' ὑπόδρα ἰδὼν προσέφη» (148). | προσέειπεν ἐρ.-προσεειπεν 3. | 106 μάντι κακῶν, εἰ γὰρ καὶ ἀληθεῖς αἱ τῶν φαύλων προγνώσεις, οὐδὲν ἤττον οἱ δυστυχοῦντες τοὺς προειρηκότας μισοῦσιν ὡς αἰτίους. | τό-(τοιούτο), ὃ 21. | κρήγυον, ἀληθές, ἀγαθόν, καλογήρυον. γῆρυς γὰρ ἡ φωνή. S., ἀπαξ εἴρηται τὸ «κρήγυον», καὶ οὐκ ἔστιν ἀληθές, ἀλλ' ἀγαθόν· ἀντιδιαστέλλει γοῦν ἐπὶ τὸ «αἰεὶ τοι τὰ κάκ' ἐστὶ φίλα» (107). | 107 αἰεὶ ἐρ.-αἰεὶ. | τοί ἐρ.-σοί. | τά-ταῦτα ἄ 21. | 108 τέλεσσας-ἐτέλεσας 6./29., καὶ ἔστιν ἐμφοτικὸν τὸ «οὔτε» δις λεγόμενον. ... Κάλχας ὁ μάντις ἐξεφώνησε μὴ δύνασθαι εἰς Ἴλιον ἄλλως ἐκπλεῦσαι αὐτούς, εἰ μὴ Ἀγαμέμνων Ἰφιγένειαν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ σφαγιάσῃ Ἀρτέμιδι, διὰ τὸ φονεῦσαι αὐτὸν τὴν ἱερὰν αἶγα. | 109 Δαναοῖσι-Δαναοῖς 12. | θεοπροπέων ἐρ.-θεοπροπῶν 32. | 110 σφιν ἐρ.-αὐτοῖς. | ἄλγεα-ἄλγη 18. | 111 κούρης-κόρης 4. | 113 ῥά ἐρ.-ἄρα. | Κλυταιμνήστρης-Κλυταιμνήστρας 10., ἐξαίρει τὸν πόθον, ὅπως μεγίστην δοκῆ κατατίθεσθαι τοῖς Ἀχαιοῖς χάριν (δημαγωγικιώτατος γὰρ ἐστίν). ἢ ὅτι περισπούδαστος τοῖς ἐπ' ἀλλοδαπῆς ὁ τῶν γυναικῶν πόθος· ἀπάγων δὲ τοὺς Ἑλλήνας τοῦ τοιοῦτου πόθου ἐπαίνει τὴν αἰχμαλώτον. | 114 κουριδίδης ἐρ.-κουριδίας 10., ἐκ παρθενίας γαμετῆς. Hes. | ἐθέν ἐρ.-αὐτῆς. | χερσίων ἐρ.-χείρων. | 115 ἄρ-ἄρα 1. | οὐ δέμας, δέμας ὁ ποιητής - σῶμα αἰσχύνομαι ... μονοστίχῳ πᾶσαν ἀρετὴν γυναικὸς περιέλαβεν. καὶ ἀλλαγῶ ... | 116 δόμεναι-δοῦναι 33. | τό-τοῦτο 21. | 117 λαόν-λεών 11. | σόν ἐρ.-σῶν. | ἔμμεναι-εἶναι 33., ὁ δὲ λόγος τοιούτος· θέλω, φησὶν, ἐγὼ τὸν ὄχλον μᾶλλον σώζεσθαι καὶ αὐτὸς ἀπολέσθαι. | 118 ὄφρα, ἵνα. | οἶος, μόνος. | 119 ἔω-ῶ 32., ἱκανὸν μὲν ἦν αὐτῶν καὶ τῶν ἀριστέων μόνον εἶπεν. ἀλλὰ διὰ τοῦτο πάντων ἔφη, ἵνα τὴν εἰς αὐτὸν ἀτιμίαν αὐξήσῃ. | 120 τό-τοῦτο 21. | ὄ-ὄτι 21. | ἔρχεται ἄλλη, ἔστιν ἄλλοσε, ὡσπερ τὸ «πάντη» (384). | 121 τόν-αὐτόν 21. | ποδάρκης, ὡπὺς τοῖς ποσίν, ἢ ἀρκεῖν δυνάμενος. Hes. | 122 φιλοκτεανώτατε, οὐ γὰρ γέρωσ Ἀγαμέμνων, κέρδους ἀντιποιεῖται. | 123 τοί ἐρ.-σοί. | 124 ἴδμεν ἐρ.-ἴσμεν. | ξυνήϊα, ξυνὸν δὲ ξυνεῖον ὡς κοινὸν κοινεῖον· καὶ διαιρέσει Ἴωνικῆ ξυνήϊον. |

- 125 ἄλλὰ τὰ μὲν πολίων ἐξεπράθομεν, τὰ δέδασται,
λαοὺς δ' οὐκ ἐπέοικε παλίλλογα ταῦτ' ἐπαγείρειν.
ἄλλὰ σὺ μὲν νῦν τῆνδε θεῶ πρόες· αὐτὰρ Ἄχαιοι
τριπλῆ τετραπλῆ τ' ἀποτείσομεν, αἶ κέ ποθι Ζεὺς
δῶσι πόλιν Τροίην εὐτείχεον ἐξαλαπάξαι.
- 130 Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη κρείων Ἀγαμέμνων·
μὴ δ' οὕτως ἀγαθὸς περ ἔων θεοείκελ' Ἀχιλλεῦ
κλέπτε νόῳ, ἐπεὶ οὐ παρελεύσεαι οὐδέ με πείσεις.
ἣ ἐθέλεις ὄφρ' αὐτὸς ἔχης γέρας, αὐτὰρ ἔμ' αὐτως
ἦσθαι δευόμενον, κέλεαι δέ με τῆνδ' ἀποδοῦναι;
- 135 ἄλλ' εἰ μὲν δώσουσι γέρας μεγάθυμοι Ἄχαιοι
ἄρσαντες κατὰ θυμὸν ὅπως ἀντάξιον ἔσται·
εἰ δέ κε μὴ δώωσιν ἐγὼ δέ κεν αὐτὸς ἔλωμαι
ἣ τεὸν ἢ Αἴαντος ἰὼν γέρας, ἣ Ὀδυσῆος
ἄξω ἑλών· ὃ δέ κεν κεχολώσεται ὄν κεν ἴκωμαι.
- 140 ἄλλ' ἦτοι μὲν ταῦτα μεταφρασόμεσθα καὶ αὐτίς,
νῦν δ' ἄγε νῆα μέλαιναν ἐρύσσομεν εἰς ἄλλα δῖαν,
ἐν δ' ἐρέτας ἐπιτηδὲς ἀγείρομεν, ἐς δ' ἑκατόμβην
θείομεν, ἄν δ' αὐτὴν Χρυσηΐδα καλλιπάρηον
βήσομεν· εἰς δέ τις ἀρχὸς ἀνὴρ βουληφόρος ἔστω,
ἣ Αἴας ἣ Ἴδομενεὺς ἣ δῖος Ὀδυσσεὺς
- 145

125 τὰ-ἄ 21. | πολίων ep.-πόλειων 16. | ἐξεπράθομεν, ἐξεπορθήσαμεν. Hes. | τὰ-ταῦτα 21. | δέδασται, μεμέρισται. S. || 126 λαοὺς-λεώς 11. | παλίλλογα, οὐ δίκαιόν ἐστι εἰς τὸ αὐτὸ συναγαγεῖν τοὺς Ἕλληνας τὰ ἀπαξ φθάσαντα αὐτοῖς διαμερισθῆναι χρήματα. παρὰ τὸ λέγω, ὅθεν καὶ τὸ συλλέγω. || 127 θεῶ πρόες, πρὸς τὸ ἀναγκαῖον τῆς ἀποδόσεως οὐκ πατρὶ πρόες οὐδ' Ἀχαιοῖς, ἀλλὰ τῶ θεῶ. || 128 τριπλῆ, ἀντὶ τοῦ τριπλῶς. | αἶ κέ ποθι, ἐάν ποτε. S. || 129 δῶσι-δῶ 23., Ζωῖλος δὲ ὁ Ἀμφιπολίτης καὶ Χρυσίππος ὁ Σταυρικός σολοικίζειν οἴονται τὸν ποιητὴν, ἀντὶ ἐνικοῦ πληθυντικῶ χρησάμενον ῥήματι· τὸ γὰρ δῶσι φασὶ πληθυντικόν. ἀγνοοῦσι δέ· ἔστι γὰρ τὸ δῶ ἐνικὸν ἐκτεταμένον, ὡς τὸ λέγη λέγησι, φέρη φέρησι. | Τροίην-Τροίαν 10., ἐξαλαπάξαι, ἐκπορθῆσαι. Hes. || 130 τόν-αὐτόν 21. || 131 ἀγαθὸς περ, ἀντειρωνεύεται πρὸς τὸ «κῦδιστε» (122). ὁ δὲ «πέρ» ἐναντιωματικός ἐστιν. | ἔων-ῶν 32. || 132 κλέπτε νόῳ-νῶ 14., παραλογίζομαι. S. | παρελεύσεαι-παρελεύση 25., ἀπὸ τῶν δρομέων. || 133 ὄφρα, ἴνα., ἀθετοῦνται, εὐτελεῖς τῆ συνθέσει καὶ τῆ διανοίᾳ, καὶ μὴ ἀρμόζοντες Ἀγαμέμνονι. || 134 κέλεαι-κέλη 25. || 136 ἄρσαντες, Ἀρίσταρχος δασύνει· ἔνθεν γὰρ φησι γεγονέναι καὶ τὸ ἄρμα. ὁ δὲ Ἡρωδιανὸς φιλοῖ, λέγων ἀπὸ τοῦ ἄρω, οὗ ὁ μέλλων Αἰολικῶς ἄρσω. || 137 εἰ δέ κε ep.-ἐάν δέ. | δώωσι-δῶσι 3. | κέν ... ἔλωμαι 38. || 138 τεόν ep.-σόν. | Ὀδυσῆος-Ὀδυσσεῶς 5./17. || 139 ὄ-αὐτός 21. | κέν κεχολώσεται-χολώσεται 28./36./38., δοκεῖ ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἀπολογεῖσθαι. | κέν ἴκωμαι 38. || 140 μεταφρασόμεσθα-μεταφρασόμεθα 26. | αὐτίς ep.-αὐθις. || 141 νῆα-νέα 16. | ἐρύσσομεν-ἐρύσωμεν 6./28. || 142 ἐν ... ἀγείρομεν-ἐναγείρωμεν 20./28. | ἐς ... θείομεν ep.-εἰσθῶμεν 20./28. || 143 ἄν ... βήσομεν-ἀναβήσωμεν 1./20./28. | καλλιπάρηον ep.-καλλιπάρειον 3., ἡ καλὰς παρειὰς ἔχουσα. S. || 144 ἀρχός, ναύαρχος. | βουληφόρος, ᾧ τὰ κοινὰ τῆς βουλῆς ἐπιαναφέρεται. || 145 παραφυλακτέον δὲ ὅτι, ὅτε μὲν ἀτιμάσαι ἀπειλεῖ, προτίθησι τῶν ἀτιμαζομένων τὸν Ἀχιλλεῖα, «ἣ τεὸν ἢ Αἴαντος» (138), ὅτε δὲ ὑπὲρ Ἑλλήνων θῦσαι ἔδει ἀπελθόντα, τελευταῖον αὐτὸν καταλέγει καὶ μετὰ ὕβρεως. ||

- ἤε σὺ Πηλεΐδη πάντων ἔκπαγλότατ' ἀνδρῶν,
 ὄφρ' ἦμιν ἐκάεργον ἰλάσσαι ἱερά ρέξας.
 Τὸν δ' ἄρ' ὑπόδρα ἰδὼν προσέφη πόδας ὠκύς Ἀχιλλεύς·
 ὦ μοι ἀναιδείην ἐπιειμένε κερδαλέοφρον
 150 πῶς τίς τοι πρόφρων ἔπεσιν πείθηται Ἀχαιῶν
 ἢ ὁδὸν ἐλθέμεναι ἢ ἀνδράσιν ἴφι μάχεσθαι;
 οὐ γὰρ ἐγὼ Τρώων ἔνεκ' ἤλυθον αἰχμητῶν
 δεῦρο μαχεσσόμενος, ἐπεὶ οὐ τί μοι αἵτιοί εἰσιν·
 οὐ γὰρ πῶποτ' ἐμάς βουῖς ἤλασαν οὐδὲ μὲν ἵππους,
 155 οὐδὲ ποτ' ἐν Φθίῃ ἐριβύλακι βωτιανείρῃ
 καρπὸν ἐδηλήσαντ', ἐπεὶ ἢ μάλα πολλὰ μεταξὺ
 οὔρεά τε σκιόεντα θάλασσα τε ἠχῆεσσα·
 ἀλλὰ σοὶ ὦ μέγ' ἀναιδὲς ἄμ' ἐσπόμεθ' ὄφρα σὺ χαίρης,
 τιμὴν ἀρνύμενοι Μενελάω σοὶ τε κυνῶπα
 160 πρὸς Τρώων· τῶν οὐ τι μετατρέπη οὐδ' ἀλεγίξεις·
 καὶ δὴ μοι γέρας αὐτὸς ἀφαιρήσεσθαι ἀπειλεῖς,
 ὦ ἔπι πολλ' ἐμόγησα, δόσαν δέ μοι υἷες Ἀχαιῶν.
 οὐ μὲν σοὶ ποτε ἴσον ἔχω γέρας ὀππότ' Ἀχαιοὶ
 Τρώων ἐκπέρωσ' εὐ ναιόμενον πτολίεθρον·
 165 ἀλλὰ τὸ μὲν πλεῖον πολυαἶκος πολέμοιο
 χεῖρες ἐμαὶ διέπουσ'· ἀτὰρ ἦν ποτε δασμὸς ἴκηται,
 σοὶ τὸ γέρας πολὺ μείζον, ἐγὼ δ' ὀλίγον τε φίλον τε

146 **ἤε** ep.-ἦ 3. | **ἔκπαγλότατε**, ὑβριστικὸν γὰρ τὸ ἔκπαγλον καὶ ἀεικές. || 147 **ὄφρα**, ἴνα. | **ἰλάσσαι**-ἰλάση 6./25./28. || 148 **τόν**-αὐτόν 21. || 149 **ἀναιδείην**-ἀναιδείαν 10. | **ἐπιειμένε**, προφανῆ τὴν ἀναιδείαν ἔχων ἀπὸ μεταφορᾶς τῆς ἕξω καὶ πᾶσιν ὀρωμένης ἐσθῆτος. | **κερδαλέοφρον**, δολιόβουλος, σχολιὰ βουλευόμενος. S. || 150 **τοὶ** ep.-σοί., τοῦτο κατὰ ἀγανάκτησιν, ἦτοι ἐπιτίμησιν. || 151 **ἢ ὁδόν**, φασὶ μὲν τινες περὶ τοῦ πλοῦ λέγειν. ἐγὼ δὲ τὸν λόγον φημί, ἐπεὶ περὶ τὴν ὁδὸν λοχῶσι. | **ἐλθέμεναι**-ἐλθεῖν 33. || 152 **ἤλυθον** ep.-ἦλθον. | **αἰχμητῶν** ep.-αἰχμητῶν 8., ὁ ἔπαινος τῶν πολεμίων καὶ λυπεῖ Ἀγαμέμνονα καὶ Ἀχιλλεῖ δόξαν φέρει, ὡς ἐπὶ γενναίους στρατεύσαντι. || 153 **μαχεσσόμενος** ep.-μαχοῦμενος. | **οὐ τί μοι αἵτιοί εἰσιν**, ἅμα μὲν δηλοῖ ὅτι οὐκ πρόφρασιν τῆς στρατιᾶς ἔχει (ἄλλως γὰρ ἂν προβάσῃς αἰτίας εὐλόγου ἐστράτευσεν, ἢ διὰ βουῖς ἐλαθείσας ἢ διὰ δηουμένην γῆν, οὐχὶ δ' ὡς οἱ Ἀτρεΐδαι διὰ πεπορευκὸς γύναιον), ἅμα δὲ γε παρεμφαίνει ὡς βιασθεῖς πρὸς Ἴλιον ἔπλευσεν. || 155 **Φθίῃ** ep.-Φθίᾳ 10. | **ἐριβύλακι**, ἢ εὐγείος γῆ. S. | **βωτιανείρῃ** ep.-βωτιανείρα 10., ἢ βόσκουσα τοὺς ἀνδρας. S. || 157 **οὔρεα**-ὄρη 4./18. | **θάλασσα**-θάλαττα 7. | **ἠχῆεσσα**, ἠχώδης, εὐηχος, θορυβώδης. Hes. || 158 **ὄφρα**, ἴνα. || 159 **τιμὴν ἀρνύμενοι**, Ζηνόδοτος γράφει «τιμὴν ἀρνύμενος», καὶ τὸν ἐξῆς ἠθέτηκεν. ἠγνόηκε δὲ ὅτι ἡ τιμὴ νῦν ἀντὶ τῆς τιμωρίας κείται· καὶ τὸ ἀρνύμενος οὐκ ἔστι λαμβάνων, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ εἰσπραττόμενος παρὰ Τρώων. | **Μενελάω**-Μενελέω 11. || 160 **τῶν**-ῶν 21. | **τῶν οὐ τι μετατρέπη**, τῶν ἀκολουθησάντων· ἢ τῶν προπεπονημένων· ἢ τῶν Τρώων, ὧν ἀμελήσας περὶ παλλακιδίου διαλέγη. || 162 **ὦ ἔπι** ep.-ἐφ' ὦ. | **δόσαν**-ἔδοσαν 29. | **υἷες** ep.-υἰοί. || 163 **ὀππότε**-ὀπότε 6. || 164 **Τρώων ἐκπέρωσι**, φανερόν ἐκ τούτου, ὡς καὶ ἐν τοῖς ἐπάνω (129), ὅτι περὶ τινος τῶν περιχώρων ἐστὶ πόλεων ὁ λόγος. || 165 **πλεῖον** ep.-πλέον. | **πολυαἶκος**, πολλὰς ὀρμὰς καὶ κινήσεις ἔχοντος τῶν μαχομένων. Hes. | **πολέμοιο**-πολέμου 13. || 167 **ὀλίγον τε φίλον τε**, φίλον διὰ τὸ ἐξ ἰδίων εἶναι κατωρθωμάτων· αὕτη γὰρ ἡ κτῆσις εὐφραίνει, ἢ δὲ ἐναντία ἐλέγχει. ||

- ἔρχομαι ἔχων ἐπὶ νῆας, ἐπεὶ κε κάμω πολεμίζων.
 νῦν δ' εἶμι Φθίηνδ', ἐπεὶ ἤ πολὺ φέρτερόν ἐστιν
 170 οἴκαδ' ἵμεν σὺν νηυσὶ κορωνίσιν, οὐδέ σ' ὅτω
 ἐνθάδ' ἄτιμος ἐὼν ἄφενος καὶ πλοῦτον ἀφύξειν.
 Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα ἄναξ ἀνδρῶν Ἀγαμέμνων·
 φεῦγε μάλ' εἴ τοι θυμὸς ἐπέσσυται, οὐδέ σ' ἔγωγε
 λίσσομαι εἶνεκ' ἐμείο μένειν· πάρ' ἐμοί γε καὶ ἄλλοι
 175 οἳ κέ με τιμήσουσι, μάλιστα δὲ μητίετα Ζεὺς.
 ἔχθιστος δέ μοι ἐσσι διοτρεφῶν βασιλῆων·
 αἰεὶ γάρ τοι ἔρις τε φίλη πόλεμοί τε μάχαι τε·
 εἰ μάλ' αὖ καρτερός ἐσσι, θεὸς που σοὶ τό γ' ἔδωκεν·
 οἴκαδ' ἰὼν σὺν νηυσὶ τε σῆς καὶ σοῖς ἐτάροισι
 180 Μυρμιδόνεσσιν ἄνασσε, σέθεν δ' ἐγὼ οὐκ ἄλεγιζω,
 οὐδ' ὄθομαι κοτέοντος· ἀπειλήσω δέ τοι ὦδε·
 ὡς ἔμ' ἀφαιρείται Χρυσήϊδα Φοῖβος Ἀπόλλων,
 τὴν μὲν ἐγὼ σὺν νηὶ τ' ἐμῇ καὶ ἐμοῖς ἐτάροισι

168 νῆας-ναῦς 16. | ἐπεὶ κε *ep.-ἐπεάν, ἐπὴν κεκάμω, Ἀρίσταρχος γράφει «ἐπεὶ κε κάμω» ἵνα μὴ ἦ διπλασιασμός ἐν τῷ ῥήματι. καὶ οὕτως ἡ συνήθης ἀνάγνωσις. οὕτω δὲ καὶ Ἡρωδιανός, φάσκων ὅτι «τὸ ἐπὴν ἔχει τὸν ἄν, καὶ τίς χρεῖα ἐν δευτέρῳ αὐτὸν κεῖσθαι; οὐκ ἀγνωῶ δὲ ὅτι τινὲς ἐπὴν κε γράφουσι».* || 169 Φθίηνδε *ep.-εἰς Φθίαν 10.* || 170 ἵμεν-ίεμαι 33. | νηυσὶ-ναυσί 16. | κορωνίσιν, *καμπυλόπρυμνος. Hes.* || 171 ἐὼν-ῶν 32. | ἄφενος καὶ πλοῦτον ἀφύξειν, *πικρῶς φησι σκοπὸν συναγωγῆς χρημάτων αὐτῶ τὸν πόλεμον ἐξευρεῖν.* || 172 τόν-αὐτόν 21. || 173 φεῦγε μάλ', *τὴν ὑπαχώρησιν φυγὴν ὀνομάζει κατασιχνύνων αὐτόν.* | τοί *ep.-σοί.* | εἴ τοι θυμὸς ἐπέσσυται, *εἰ λίαν ὄρησαι ... θυμὸς, τοῦτο τὸ ὄνομα παρὰ τῶ ποιητῆ – ἐπίφρονι βουλῇ.* || 174 εἶνεκα-ἐνεκα 3. | ἐμείο *ep.-ἐμοῦ.* | πάρ' ἐμοί-πάρεισιν ἐμοί. || 175 κέ με τιμήσουσιν 38. | μητίετα *ep.-μητιέτης 9., ὡς καὶ τὸ «ἐκ δὲ Διὸς βασιλῆς» (Hesiod. Th. 96), θαρσύνει δὲ τοὺς ἄλλους, παρατιθείς αὐτοῖς τὸν Δία ἀντι Ἀχιλλέως. τῇ δὲ πρὸς τὸν θεὸν κοινωνίᾳ οὐχ ὑπέρτερος αὐτοῦς πεποιήκεν, εἰς δὲ τὴν ἰσότητα εὐεργεσίαν ἐξῆρε τοὺς Ἕλληνας.* || 176 ἐσσί *ep.-εἰ.* | διοτρεφῶν *ep.-διοτρεφῶν 18., ὑπὸ Διὸς τετραμμένος. S.* | βασιλῆων-βασιλέων 17. || 177 αἰεὶ *ep.-ἀεὶ.* | τοί *ep.-σοί.* | ἔρις τε φίλη, *τὰ πλεονεκτήματα ὀνειδῆ μεθίστησιν, ὡς εἴ τις τὸν ἀνδρείον βίαιον καλεῖ καὶ τὸν σιωπηλὸν δόλιον.* || 178 ἐσσί *ep.-εἰ.* | τό-τοῦτο 21. | θεὸς που σοὶ τό γ' ἔδωκεν, *εὐτυχίαν, οὐκ ἀρετὴν ἰδίαν αὐτῶ μαρτυρεῖ. πιθανῶς δὲ ἐπὶ μὲν τοῦ Ἀχιλλέως ἀορίστως ἔφη τὸ θεός, ἐπὶ δὲ αὐτοῦ ὠρισμένως φέρει τὸν Δία (175).* || 179 νηυσὶ-ναυσί 16. | σῆς-σαῖς 8. | ἐτάροισιν *ep.-ἐταίροις 12.* || 180 Μυρμιδόνεσσιν-Μυρμιδόνεσι 19. | ἄνασσε, *φασὶν Αἰγίνης τῆς Ἀσώπου ἐραστῆναι τὸν Δία καὶ τῶ τῶν φίλων παρεικασθῆναι, καὶ εἰς Φλιοῦντα διακομίσει, καὶ εἴθ' οὕτως αὐτῇ μιγῆναι. ἀδημονοῦντος δὲ τοῦ ἐκεῖσε βασιλεύοντος διὰ τὴν τῶν ἑνοικούντων σπάνιν, λέγουσι τὸν Δία τοὺς αὐτόθι μύρμηκας ἀνδρωθῆναι ποιῆσαι, τοῦ βασιλέως Αἰγίνας αἰτήσαμένου καὶ αὐτῆς τὸν Δία παραπεισάσης. ἔνθεν τοὺς Μυρμιδόνας μυθολογοῦσι γενέσθαι.* | σέθεν *ep.-σοῦ.* || 181 ὄθομαι, *οὐ ταράσσομαι, παρὰ τὸν ὄταρον τὸν τάραχον.* | κοτέοντος *ep.-κοτοῦντος 32.* || 182 Φοῖβος, *πιθανῶς οὐχ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων φησὶν ἀφαιρεῖσθαι τὸ γέρας, ἵνα μὴ ὑποπτος γένηται ὡς μισῶν αὐτούς, διότι ἀποδίδωσιν, οὐδὲ ὑπὸ Ἀχιλλέως, ἵνα μὴ οἱ Ἕλληνες Ἀχιλλεῖ χάριν ἔχωσιν· ἀλλ' ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἀφαιρεῖσθαι φησιν, ὡς οὐκ ἀνθρώπων ἦττων, ἀλλὰ θεοῦ γενόμενος. εὐ δὲ καὶ τὸ καθ' ἑαυτὸν ἠῤῥησεν, ὡς τοσοῦτον Ἀχιλλέως προὔχων ὅσον τοῦ θεοῦ ἀπολείπεται.* || 183 τὴν-αὐτὴν 21. | ἐτάροισιν *ep.-ἐταίροις 12.* ||

- πέμφω, ἐγὼ δέ κ' ἄγω Βρισηΐδα καλλιπάρηον
 185 αὐτὸς ἰὼν κλισίηνδε τὸ σὸν γέρας ὄφρ' εὖ εἰδῆς
 ὄσσον φέρτερός εἰμι σέθεν, στυγέη δὲ καὶ ἄλλος
 ἴσον ἐμοὶ φάσθαι καὶ ὁμοιωθήμεναι ἄντην.
 Ὡς φάτο· Πηλεΐωνι δ' ἄχος γένετ', ἐν δέ οἱ ἦτορ
 στήθεσσι λασίοισι διάνδιχα μερμήριξεν,
 190 ἦ ὃ γε φάσγανον ὄξυ ἐρυσσάμενος παρὰ μηροῦ
 τοὺς μὲν ἀναστήσειεν, ὃ δ' Ἄτρεΐδην ἐναρίζοι,
 ἦε χόλον παύσειεν ἐρητύσειέ τε θυμόν.
 ἦρος ὃ ταῦθ' ὥρμαινε κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν,
 ἔλκετο δ' ἐκ κολεοῖο μέγα ξίφος, ἦλθε δ' Ἀθήνη
 195 οὐρανόθεν· πρὸ γὰρ ἦκε θεὰ λευκώλενος Ἥρη
 ἄμφω ὁμῶς θυμῶ φιλέουσά τε κηδομένη τε·
 στή δ' ὄπιθεν, ξανθῆς δὲ κόμης ἔλε Πηλεΐωνα
 οἴω φαινομένη· τῶν δ' ἄλλων οὐ τις ὄρατο·
 θάμβησεν δ' Ἀχιλεὺς, μετὰ δ' ἐτράπετ', αὐτίκα δ' ἔγνω
 200 Παλλάδ' Ἀθηναίην· δεινῶ δέ οἱ ὄσσε φάανθεν·
 καὶ μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·
 τίπτ' αὖτ' αἰγιόχοιο Διὸς τέκος εἰλήλουθας;
 ἦ ἴνα ὕβριν ἴδῃ Ἀγαμέμνονος Ἀτρεΐδαο;
 ἀλλ' ἔκ τοι ἐρέω, τὸ δὲ καὶ τελέεσθαι ὄτω·
 205 ἦς ὑπεροπλήσι τάχ' ἄν ποτε θυμόν ὀλέσση.

184 **καλλιπάρηον** ep.-καλλιπάρειον 3. || 185 **κλισίηνδε** ep.-εις κλισίαν 10. | **ὄφρα**, ἴνα. || 186 **σέθεν** ep.-σοῦ. | **στυγέη**-στυγῆ 32. || 187 **φάσθαι** ep.-φάναι, ἀναίρει τὴν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἰσηγορίαν· διὸ καὶ οἱ Ἀχαιοὶ φεύγουσιν, οὐ δυνάμενοι δικαιολογεῖσθαι αὐτῶ. | **ὁμοιωθήμεναι** ep.-ὁμοιωθῆναι. || 188 **φάτο** ep.-ἔφη. | **γένετο-ἐγένετο** 29. | **οἶ** ep.-αὐτῶ. || 189 **στήθεσσι-στήθεσι** 19. | **λασίοισι-λασίοις** 12., σημαίνει δὲ καὶ τοῖς θερμοῖς· ἡ θερμὴ γὰρ αἰτία τῆς ἐκφύσεως τῶν τριχῶν. | **μερμήριξεν** ep.-ἐμερμήριξεν 29., μερίζω μερμερίζω, καὶ ἐκτάσει μερμηρίζω ὡς δάπτω δαρδάπτω. || 190 ὄ-αὐτός 21. | **ἐρυσσάμενος**-ἐρυσσάμενος 6., σπασάμενος. || 191 ὄ-αὐτός 21. || 192 **ἦε** ep.-ἦ., ἡ γὰρ ὕβρις ἀνεζωπύρει, ἡ δὲ φρόνησις κατέστειλε. τοῦτο δὲ ὑποφαίνει διὰ τοῦ «κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν» (193). | **ἐρητύσειε**, κωλύσειε. ἐπειδὴ τὸ μὲν (sc. χόλος) διαχεόμενόν ἐστιν, ὡς ἐπὶ ὕδατος ῥέοντος εἶπε **παύσειεν**. ὁ δὲ θυμὸς ἐπειδὴ τὸ θυόν ἐστι, τῶ **ἐρητύσειεν** ἐχρήσατο. || 193 **ἦρος**, νῦν ἀντὶ τοῦ τέως. | **ὄ-αὐτός** 21. | **ὥρμαινε**, διανοεῖτο. || 194 **ἔλκετο-εἶλκετο** 29. | **κολεοῖο**-κολέου 13. | **Ἀθήνη**-Ἀθηνᾶ 10. || 195 **πρὸ** ... **ἦκε**-προῆκε 20. | **Ἥρη**-Ἥρα 10. || 196 **φιλέουσα**-φιλοῦσα 32. || 197 **στή**-ἔστη 29. | **ὄπιθεν** ep.-ὀπισθεν. | **ἔλε**-εἶλε 29., **ξανθῆς κόμης**, διὰ τούτου δὲ αἰνιττεται τὸ θερμόν καὶ ὀργίλον τοῦ ἥρωος· οἱ γὰρ ξανθόχολοι τοιοῦτοι. || 198 **οἴω** ep.-μόνω. | **ὄρατο** ep.-ἑωράτο. || 199 **θάμβησεν**-ἐθάμβησεν 29. | **Ἀχιλεὺς**-Ἀχιλλεύς 5. | **μετὰ** ... **ἐτράπετο**-μετετράπετο 20. || 200 **Ἀθηναίην** ep.-Ἀθηναίαν 10. | **οἶ** ep.-αὐτῆ. | **φάανθεν**-ἐφάνθησαν 3./24./29. || 201 **μῖν** ep.-αὐτῆν. | **φωνήσας**, προσκαλεσάμενος, ἢ τὸ ὄνομα αὐτῆς εἰπῶν. | **ἔπεα**-ἔπη 18. || 202 **αἰγιόχοιο** ep.-αἰγιόχου 13., τοῦ ἀπὸ τῆς αἰγὸς ὄχην λαβόντος. | **εἰλήλουθας**-εἰλήλυθας 3. || 203 **Ἀτρεΐδαο**-Ἀτρεΐδου 13. || 204 **ἔκ** ... **ἐρέω**-ἔξερῶ 20./32. | **τοί** ep.-σοί. | **τό**-τοῦτο, ὃ 21. | **τελέεσθαι**-τελεῖσθαι 32. || 205 **ἦς ὑπεροπλήσι** ep.-ὑπεροπλίαις αὐτοῦ 8. | **ἄν** ... **ὀλέσση**-ἄν ... ὀλέση 6./38., ὑπ' ἐμοῦ δὲ φησιν ἀπολείται. ||

- Τὸν δ' αὖτε προσέειπε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη·
 ἦλθον ἐγὼ παύσουςα τὸ σὸν μένος, αἶ κε πίθηαι,
 οὐρανόθεν· πρὸ δέ μ' ἦκε θεὰ λευκώλενος Ἥρη
 ἄμφω ὁμῶς θυμῷ φιλέουσά τε κηδομένη τε·
 210 ἄλλ' ἄγε λῆγ' ἔριδος, μηδὲ ξίφος ἔλκεο χειρί·
 ἄλλ' ἦτοι ἔπεσιν μὲν ὀνειδισον ὡς ἔσεται περ·
 ὦδε γὰρ ἐξερέω, τὸ δὲ καὶ τετελεσμένον ἔσται·
 καὶ ποτέ τοι τρις τόσσα παρέσσεται ἀγλαὰ δῶρα
 ὕβριος εἵνεκα τῆσδε· σὺ δ' ἴσχεο, πείθεο δ' ἡμῖν.
 215 Τὴν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεύς·
 χρὴ μὲν σφωίτερόν γε θεὰ ἔπος εἰρύσσασθαι
 καὶ μάλα περ θυμῷ κεχολωμένον· ὡς γὰρ ἄμεινον·
 ὅς κε θεοῖς ἐπιπέιθηται μάλα τ' ἐκλυον αὐτοῦ.
 Ἦ καὶ ἐπ' ἀργυρῆ κώπη σχέθε χεῖρα βαρεῖαν,
 220 ἄφ δ' ἐς κουλεὸν ὦσε μέγα ξίφος, οὐδ' ἀπίθησε
 μύθῳ Ἀθηναίης· ἧ δ' Οὐλυμπόνδε βεβήκει
 δῶματ' ἐς αἰγιόχοιο Διὸς μετὰ δαίμονας ἄλλους.
 Πηλεΐδης δ' ἐξαὔτις ἀταρτηροῖς ἐπέεσσιν
 Ἀτρεΐδην προσέειπε, καὶ οὐ πῶ λῆγε χόλοιο·

206 τόν-αὐτόν 21. | προσέειπε-προσεῖπε 3. | Ἀθήνη-Ἀθηνᾶ 10. | γλαυκῶπις, φοβε-
 ρὰ ἐν τῷ ὀράσθαι. λαμπρόφθαλμος. Hes. || 207 αἶ κε ep.-ἔάν. | πίθηαι ep.-πέιση 25.
 || 208 πρὸ ... ἦκε-προῆκε 20. | Ἥρη-Ἥρα 10. || 209 φιλέουσα-φιλοῦσα 32., τὸ
 σφριγῶν τοῦ θυμοῦ μαλακοῖς ἰᾶται λόγοις. ὅμως ἐκδειματοῖ, καὶ τὸν ἐχθρὸν θεοφιλῆ εἶναι λέ-
 γουσα. οὐ πᾶς δὲ ὁ φιλῶν κήδεται ὡς λύκος ἄρνα. || 210 λῆγ' ἔριδος, τεχνικῶς λίαν οὐχ
 ἅμα πάσης αὐτὸν ἐκκόπτει τῆς ἐπιθυμίας, ἀλλ' ὡς ἰατρὸς οἶνον ἀπαγορευῶν ὕδωρ δίδωσιν,
 οὕτως διὰ τὸ τοῦ μείζονος ἐκτρέφαι συγχωρεῖ τὸ ὀλίγον. | ἔλκεο-ἔλκου 25. || 211 ἔσεται
 ep.-ἔσται. || 212 ἐξερέω-ἐξερω 32. | τό δέ-τόδε 21. | τετελεσμένον ἔσται, ὁ μὲν ὡς
 ἄνθρωπος «ὄτω» (204), ἧ δὲ ὡς θεὸς διαβεβαιουται. || 213 τοί ep.-σοί. | τόσσα-τόσα 6.
 | παρέσσεται ep.-παρέσαι, πόθεν δέ φασιν ἧ Ἀθηνᾶ οἶδεν, ὅτι ὁ Ἀχιλλεύς λήφεται πολ-
 λαπλάσια δῶρα; οὐδέπω γὰρ τῇ Θέτιδι τὴν Ἀχιλλέως τιμὴν ὑπέσχετο ὁ Ζεὺς. ὅτι οὐ μόνον
 θεός, ἀλλὰ καὶ ὁ τυχῶν ἄνθρωπος γνοίη, ὅτι οἱ τοὺς κρείττους ἀτιμάσαντες, εἰ κινδυνεύσειαν,
 ἐπὶ τοὺς ὕβρισμένους καταφεύγουσιν. || 214 ὕβριος-ὕβρεως 16. | εἵνεκα-ἔνεκα 3. | ἴ-
 σχεο-ἴσχου 25. | πείθεο-πείθου 25. || 215 τήν-αὐτήν 21. || 216 σφωίτερον, πρὸς
 δύο ἀμείβεται· σφωίτερόν ἐστι δυϊκόν. | εἰρύσσασθαι-ἐρύσσασθαι 3./6. || 218 κέ ep.-ἄν. ||
 219 ἦ, δηλοῖ ... τὸ ἔρη· «ἦ καὶ κυανέησιν» (528) ... τοῦτο φιλῶς λεγόμενον καὶ περισπωμέ-
 νως δηλοῖ σύνδεσμον παραπληρωματικὸν τὸν ἦτοι, ἴσον τῷ δή, οἷον «ἐπεὶ ἦ πολὺ φέρτερόν
 ἔστι» (169), καὶ παραλλήλως «ἦ δὴ λοίγια ἔργα» (518); ἀργυρῆ-ἀργυρῆ 14., ἀργυροῦ γλφ.
 κώπη δὲ τὸ κωπίον, ἠγουν ἧ τοῦ ξίφους λαβή. βαρεῖαν δὲ τὴν πρώην ἐπερωμένην τῷ θράσει,
 ἧ τὴν ἐτέρουσ τοῖς σπλοῖς βαρύνουσαν. | σχέθε ep.-ἔσχε. || 220 ἐς ep.-εἰς. | κουλε-
 ὄν, παρὰ τὸ κοῖλον εἶναι. | ὦσε ep.-ἔωσε. | ἀπίθησεν-ἠπίθησεν 29. || 221 Ἀθηναίης
 ep.-Ἀθηναίας 10. | ἧ-αὐτή 21. | Οὐλυμπόνδε-εἰς Ὀλυμπον 4. | βεβήκει-ἔβεβήκει
 29. || 222 ἐς ep.-εἰς. | αἰγιόχοιο ep.-αἰγιόχου 13., μετὰ, ἀντὶ τοῦ ἐπί. || 223 ἐξαὔ-
 τις-ἐξαὔθις. | ἀταρτηροῖς, ἀτηροῖς. | ἐπέεσσιν-ἔπεσιν 3./19. || 224 προσέειπε-προσεῖπε
 3. | λῆγε-ἔληγε 29. | χόλοιο-χόλου 13. ||

- 225 οἰνοβαρές, κυνὸς ὄμματ' ἔχων, κραδίην δ' ἐλάφοιο,
οὔτε ποτ' ἐς πόλεμον ἅμα λαῶ θωρηχθῆναι
οὔτε λόχον δ' ἶέναι σὺν ἀριστήεσσιν Ἀχαιῶν
τέτληκας θυμῶ· τὸ δέ τοι κῆρ εἶδεται εἶναι.
ἧ πολὺ λωῖὸν ἔστι κατὰ στρατὸν εὐρύν Ἀχαιῶν
- 230 δῶρ' ἀποαιρεῖσθαι ὅς τις σέθεν ἀντίον εἶπη·
δημοβόρος βασιλεὺς ἐπεὶ οὔτιδανοῖσιν ἀνάσσεις·
ἧ γὰρ ἂν Ἀτρεΐδῃ νῦν ὕστατα λωβήσαιο.
ἀλλ' ἔκ τοι ἐρέω καὶ ἐπὶ μέγαν ὄρκον ὁμοῦμαι·
ναὶ μὰ τόδε σκῆπτρον, τὸ μὲν οὐ ποτε φύλλα καὶ ὄζους
- 235 φύσει, ἐπεὶ δὴ πρῶτα τομῆν ἐν ὄρεσσι λέλοιπεν,
οὔδ' ἀναθηγήσει· περὶ γὰρ ῥά ἐ χαλκὸς ἔλεφε
φύλλά τε καὶ φλοιόν· νῦν αὐτέ μιν υἴες Ἀχαιῶν
ἐν παλάμῃ φορέουσι δικασπόλοι, οἳ τε θέμιστας
πρὸς Διὸς εἰρύαται· ὃ δέ τοι μέγας ἔσσεται ὄρκος·
- 240 ἧ ποτ' Ἀχιλλῆος ποθῆ ἴξεται υἴας Ἀχαιῶν
σύμπαντας· τότε δ' οὐ τι δυνήσεται ἀχνύμενός περ
χραισμεῖν, εὐτ' ἂν πολλοὶ ὑφ' Ἐκτορος ἀνδροφόνοιο
θνήσκοντες πίπτωσι· σὺ δ' ἔνδοθι θυμὸν ἀμύξεις
χῳόμενος ὃ τ' ἄριστον Ἀχαιῶν οὐδὲν ἔτισας.
- 245 Ὡς φάτο Πηλεΐδης, ποτὶ δὲ σκῆπτρον βάλε γαίη

225 **κραδίην** ep.-καρδίαν 10. | **ἐλάφοιο**-ἐλάφου 13., Ἰσοκράτης (4, 142) Κόνωνι τῶ Ἀθηναίων στρατηγῶ τρία μαρτυρεῖ, ἐπιμέλειαν, πίστιν, ἐμπειρίαν πολέμου. τούτων τὰ ἐναντία κατανοήσας Ἀγαμέμνονα ὀνειδίζει· ἐξ οἰνοποσίας μὲν γὰρ ἀμέλεια, ἀπιστία δὲ ἐξ ἀναιδείας, καὶ πολέμων ἀπειρίαν ἢ δειλία ἐργάζεται . . . λέγεται κραδίαν μὴ ἔχειν τὸ ἐλάφιον. || 226 **ἐς** ep.-εἰς. | **λαῶ**-λεῶ 11. | **θωρηχθῆναι**, καθοπλισθῆναι. Hes. || 227 **ἀριστήεσσιν**-ἀριστεύσι 17./19., ἀνδρείος. Hes. || 228 **τό**-τούτο 21. || 229 **λωῖων**-λωῶν 3. || 230 **ἀποαιρεῖσθαι** ep.-ἀφαιρεῖσθαι 3. | **σέθεν** ep.-σοῦ. | **ἀντίον εἶπη**, ὡς ἀφαιροῦντα τὴν ἰσολογίαν διαβάλλει. || 231 **δημοβόρος**, κινητικὰ ταῦτα τοῦ πλήθους· μεγίστη κατηγορία τὸ σφετερίζεσθαι τὰ κοινά. | **οὔτιδανοῖσιν** ep.-οὔτιδανοῖς 12., οὔτισι. || 233 **ἔκ** . . . **ἐρέω**-ἐξερω 20./32. | **τοί** ep.-σοί. | **ἐπὶ** . . . **ὁμοῦμαι**-ἐπομοῦμαι 20., ἐπόμνησθαι ἔστι τὸ ὑπισχνόμενον ὁμόσαι, ἀπομύναει δὲ τὸ ἀποφάσκειν. μέγαν δὲ ὄρκον ἢ τὸν κοινὸν τῶν ὄρκων ἢ τὸν ὡς ἀληθῶς παρ' αὐτοῦ τελεσθόσμενον. || 234 **τό**-ὃ 21. || 235 **ὄρεσσι**-ὄρεσι 19. || 236 **ῥά** ep.-ἄρα. | **ἔ** ep.-αὐτό. || 237 **μὴν** ep.-αὐτό. | **υἴες** ep.-υἰοί. || 238 **παλάμῃ**-παλάμαις 8. | **φορέουσι**-φοροῦσι 32., **θέμιστας**, νόμους, δίκας. Hes. || 239 **εἰρύαται** ep.-εἰρμμένοι εἰσιν 27., εἰς δικαιοσύνην παρακαλεῖ τοὺς ἄρχοντας, εἶγε τὸ δίκαιον ἐγχειρίζει αὐτοῖς ὁ Ζεὺς, παραφθειρομένου δὲ αὐτοῦ δίκας δώσουσι Διί. ἢ ὅτι οὐπω νομογραφίας οὔσης ὁ λόγος τῶν βασιλέων νόμος ἦν. | **τοί** ep.-σοί. | **ἔσσεται** ep.-ἔσται. || 240 **Ἀχιλλῆος**-Ἀχιλλέως 17. | **ἴξεται** ep.-ἰκνεῖται. | **υἴας** ep.-υἰούς. || 241 **δυνήσεται**-δυνήση 25. | **ἀχνύμενος**, λυπούμενος. Hes. || 242 **εὐτ' ἂν** ep.-ὅταν. | **ἀνδροφόνοιο**-ἀνδροφόνου 13. || 243 **θνήσκοντες πίπτωσι**, ἀναστροφῆ ὁ τρόπος. || 244 **χῳόμενος**-χῳόμενος 32. | **ὃ τ'** ep.-ὅτι || 245 **φάτο** ep.-ἔφη 29. | **ποτὶ**, ep.-πρός. | **βάλε**-ἔβαλε 29. | **γαίη**, γῆ, νῦν μὲν τὸν Ἀχιλλέα, ἐν δὲ τῇ Ὀδυσσεῖα (II. 80-1) τὸν Τηλέμαχον ποιῶν τὸ σκῆπτρον ἀποτιθεμένους, ἐπ' ἐκείνου μὲν καὶ πλήθος ἐξέχεε δακρύων (καὶ γὰρ νεώτερος, καὶ αἱ συμφοραὶ δειναί). ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς οὐ μάλα ὀλοφύρεται· οὔτε γὰρ ὁμοίως νέος, καὶ περὶ γυναικὸς ἢ μάχη . . . ὁ θυμὸς τὰ μετὰ χεῖρας ἐχόμενα ῥίπτει. ||

- χρυσείοις ἤλοισι πεπαρμένον, ἔζετο δ' αὐτός·
 Ἄτρεΐδης δ' ἐτέρωθεν ἐμήνιε· τοῖσι δὲ Νέστωρ
 ἠδυεπῆς ἀνόρουσε λιγυρὸς Πυλίων ἀγορητής,
 250 τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδῆ·
 τῷ δ' ἦδη δύο μὲν γενεαὶ μερόπων ἀνθρώπων
 ἐφθίαθ', οἳ οἱ πρόσθεν ἅμα τράφεν ἠδ' ἐγένοντο
 ἐν Πύλῳ ἠγαθέη, μετὰ δὲ τριτάτοισιν ἄνασσαν·
 ὃ σφιν ἐὺ φρονέων ἀγορήσατο καὶ μετέειπεν·
 ὦ πόποι ἦ μέγα πένθος Ἀχαιΐδα γαῖαν ἰκάνει·
 255 ἦ κεν γηθήσαι Πριάμος Πριάμοιό τε παῖδες
 ἄλλοι τε Τρῶες μέγα κεν κεχαροῖατο θυμῷ
 εἰ σφῶϊν τάδε πάντα πυθοῖατο μαρναμένοιν,
 οἳ περὶ μὲν βουλήν Δαναῶν, περὶ δ' ἐστὲ μάχεσθαι.
 ἀλλὰ πίθεσθ' ἄμφω δὲ νεωτέρω ἐστὸν ἐμείο·
 260 ἦδη γάρ ποτ' ἐγὼ καὶ ἀρείοσιν ἠέ περ ὑμῖν
 ἀνδράσιν ὠμίλησα, καὶ οὐ ποτέ μ' οἳ γ' ἀθέριζον.
 οὐ γάρ πω τοίους ἴδον ἀνέρας οὐδὲ ἴδωμαι,
 οἷον Πειρίθοόν τε Δρύαντά τε ποιμένα λαῶν
 Καινέα τ' Ἐξάδιόν τε καὶ ἀντίθεον Πολύφημον
 265 Θησέα τ' Αἰγεΐδην, ἐπιείκελον ἀθανάτοισιν·

246 χρυσείοις-χρυσοῖς 3./14. | ἤλοισι-ἤλοις 12. || 247 τοῖσι-αὐτοῖς 12./21. || 248 ἀνόρουσε ep.-ἀνώρουσε 29. || 249 τοῦ ep.-οὐ 22. | γλώσσης-γλώττης 7. | ῥέεν-ῥεῖ 29./32., «μέλιτος» διὰ τὸ πείθειν, «ρέεν» δὲ διὰ τὸ ἀνεμπόδιστον. ἔοικε δὲ ἀποτείνεσθαι εἰς ἑαυτὸν ὁ κατὰ συλλογισμὸν ἔπαινος. || 250 τῷ-αὐτῷ 21., γενεαί, ἡ γενεὰ τριάκοντα ἔτη ἔχει· δύο οὖν γενεὰς πληρώσας εἰς τὴν τρίτην κατελέγετο, ὥστε δύο γενεαὶ ἀνθρώπων ἐφθάρησαν. οὐχ ὅτι δὲ ἀνθρώπουσ φησὶν ἀποθανεῖν, ἀλλὰ δύο περιοδικὰς γενεὰς, τουτέστι τὰς καλουμένας δύο γενεὰς ἀνθρωπιείας, ὥσει ἔλεγε δύο τριακονταετίας. οὕτω δὲ ζώντων τινῶν τῶν σὺν αὐτῷ ἀνθρώπων, ὅμως αἱ γενεαὶ ἂν εἶεν ἐφθαρμέναι. αὐτὸς δὲ ναύαρχος ἦν τῶν ἐν τῇ τρίτῃ γενεᾷ γενομένων, οἳ ἦγον τὴν στρατεύσιμον ἡλικίαν. | μερόπων, ἀνθρωποί· διὰ τὸ μεμερισμένην ἔχειν τὴν ὄπα, ἦγουν τὴν φωνήν. ἡ ἀπὸ Μέροπος, τοῦ πατρὸς Φαέθοντος, Κωάφου. λέγονται δὲ καὶ Κῶοι Μέροπες· καὶ ὄρνεά τινα, ὡς Ἀριστοτέλης. || 251 ἐφθίατο ep.-ἐφθιμένοι ἦσαν 27. | οἳ ep.-αὐτῷ. | ἅμα, τὸ «ἅμα» ἐπὶ καιροῦ, τὸ ὁμοῦ ἐπὶ τόπου. | τράφεν-ἐτρέφησαν 29./24. || 252 ἠγαθέη ep.-ἠγαθέα 10. | τριτάτοισιν ep.-τρίτοις 12., τοῖς ἀπὸ τῆς αὐτοῦ γενέσεως τρίτην ἡλικίαν ἀγοῦσιν. | ἄνασσαν-ἦνασσαν 29. || 253 ὃ-οὗτος 21. | σφιν ep.-αὐτοῖς. | ἀγορήσατο-ἠγορήσατο 29. | μετέειπεν-μετέπειν 3. || 254 Ἀχαιΐδα-Ἀχαιΐδα 3. | γαῖαν ep.-γῆν. || 255 κέν ep.-ἄν. | Πριάμοιο-Πριάμου 13. || 256 κέν ep.-ἄν. | κεχαροῖατο ep.-χαρείησαν 36. || 257 σφῶϊν ep.-σφῶν. | πυθοῖατο-πύθοιντο 27. || 259 πίθεσθε ep.-πέισασθε. | ἐμείο ep.-ἐμοῦ. || 260 ἠέ ep.-ἦ. || 261 οἳ-αὐτοὶ 21. | ἀθέριζον ep.-ἠθέριζον 29., ἀποδοκιμάζειν, ἀτιμάζειν. Hes. || 262 ἴδον-εἶδον 29. | ἀνέρας ep.-ἄνδρας, ἀπολογοῦμενος ὑπὲρ ὧν ἠλάττωσεν αὐτούς, οὐδὲ ἐσεσθαι τοιοῦτος λέγει, τοῖς γὰρ ἀποθανοῦσιν οὐδεὶς φθονεῖ, ἐπειδὴ τὸ ἀπὸν ἀνεμπόδιστω εὐνοία τετιμῆται. οὐ παρέθετο δὲ τὰ ἐν Πελοποννήσῳ πεπραγμένα ἑαυτῷ ἐν τῷ πρὸς Ἥλείου πολέμῳ· οὐ γὰρ οὕτω τὸν Ἀγαμέμνονα πείθειν προηρεῖτο ὡς τὸν Ἀχιλλέα, ὃν εἶδε σπώμενον τὸ ξίφος. καλῶς οὖν ἀπὸ Θετταλικῶν παραινεῖ, ἐπεὶ κάκεινοις περὶ γυναικῶν ἦν ἡ στάσις, ἴν' ἐξ ἐτοίμου τῷ μύθῳ τούτῳ πείσῃ αὐτόν. || 263 λαῶν-λεῶν 11. || 265 ἀθανάτοισιν-ἀθανάτοις 12. ||

- κάρτιστοι δὴ κείνοι ἐπιχθονίων τράφεν ἀνδρῶν·
κάρτιστοι μὲν ἔσαν καὶ καρτίστοις ἐμάχοντο
φηρσὶν ὄρεσκάωσι καὶ ἐκπάγλως ἀπόλεσαν.
καὶ μὲν τοῖσιν ἐγὼ μεθομίλεον ἐκ Πύλου ἐλθὼν
270 τηλόθεν ἐξ ἀπίης γαίης· καλέσαντο γὰρ αὐτοί·
καὶ μαχόμεν κατ' ἔμ' αὐτὸν ἐγὼ· κείνοισι δ' ἂν οὐ τις
τῶν οἷ νῦν βροτοὶ εἰσιν ἐπιχθόνιοι μαχέοιτο·
καὶ μὲν μευ βουλέων ξύνιεν πείθοντό τε μύθῳ·
ἀλλὰ πίθεσθε καὶ ὕμμες, ἐπεὶ πείθεσθαι ἄμεινον·
275 μήτε σὺ τόνδ' ἀγαθὸς περ ἑὼν ἀποαίρειο κούρην,
ἀλλ' ἔα ὡς οἱ πρῶτα δόσαν γέρας υἱες Ἀχαιῶν·
μήτε σὺ Πηλείδῃ, θελ' ἐριζέμεναι βασιλῆϊ
ἀντιβίην, ἐπεὶ οὐ ποθ' ὁμοίης ἔμμορε τιμῆς
σκηπτοῦχος βασιλεύς, ᾧ τε Ζεὺς κῦδος ἔδωκεν.
280 εἰ δὲ σὺ καρτερός ἐσσι θεὰ δέ σε γείνατο μήτηρ,
ἀλλ' ὅ γε φέρτερός ἐστιν ἐπεὶ πλεόνεσσιν ἀνάσσει.
Ἄτρεϊδῃ σὺ δὲ παῦε τεὸν μένος· αὐτὰρ ἔγωγε
λίσσομ' Ἀχιλλῆϊ μεθέμεν χόλον, ὃς μέγα πᾶσιν
ἔρκος Ἀχαιοῖσιν πέλεται πολέμοιο κακοῖο.
285 Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη κρείων Ἀγαμέμνων·

266 κάρτιστοι ep.-κράτιστοι. | κείνοι ep.-ἐκείνοι. | τράφεν-ἐτρέφισαν 24./29. || 267 κάρτιστοι ep.-κράτιστοι. | ἔσαν ep.-ἦσαν. | καρτίστοις ep.-κρατίστοις. || 268 ὄρεσκάωσι-ὄρεσκάωσις 12. | ἀπόλεσαν-ἀπώλεσαν 6./29., κάρτιστοι μὲν οὗτοι τῶν ἀνδρῶν· ἐκείνοι δὲ κράτιστοι πρὸς τὰ λοιπὰ συγχρινόμενοι θηρία. ἐκ Στίλβης μὲν οὖν τῆς Πηλειοῦ κόρης καὶ Ἀπόλλωνος γέγονε Λαπίθης, ἀφ' οὗ Λαπίθαι. ἐξήκοντα δὲ τοὺς ἐπισημοτάτους αὐτῶν καταλέγει Πορφύριος. οἱ δὲ Κένταυροι κατὰ μὲν τοὺς ποιητὰς λέγονται Ἴξιονος καὶ Νεφέλης· τινὲς δὲ Δουλίδι Ἴξιονα μιγῆναι, ἅμα δὲ καὶ Πήγασον τὸν πτερωτὸν κατὰ τὴν αὐτὴν νύκτα, ἐξ ὧν γενέσθαι Κένταυρον, ἀφ' οὗ πολὺ πλῆθος γίνεται. ὁ δὲ Χείρων δοκεῖ ἐκ Κρόνου γεννηθῆσαι. ἀσελγείς δὲ λίαν γεγόνασιν. ἐκ Φολόης δὲ αὐτοὺς Ἡρακλῆς ἐδίωξεν· εἶτα ἦγον εἰς τὸ Πήλιον. || 269 τοῖσι ep.-αὐτοῖς 21. | μεθομίλεον ep.-μεθωμίλου 29./32., οὐκ εἶπεν ἐπεκούρουν οὐδὲ συνεμάχουν· οὐ γὰρ ἂν αὐτοῖς συνεμάχει μὴ ὦν καὶ παρόμοιος. || 270 ἀπίης-ἀπίας 10., ἀντὶ ἀπούσης, τῆς πόρρωθεν οὔσης, ἐκ τοῦ ἴημι. | γαίης ep.-γῆς. | καλέσαντο-ἐκαλέσαντο 29., δόξης ἔνεκεν τοῦτο φησιν, ὅτι μετεπέμφαντο καὶ οὕτως ἦκεν. || 271 μαχόμεν-ἐμαχόμεν 29. | ἔμ' αὐτόν ep.-ἐμαυτόν, οὕτως κατὰ παράθεσιν ἐν δύο ἐμὲ αὐτόν· σύνθετος γὰρ ἀντωνυμία παρὰ τῷ ποιητῇ οὐκ ἔστιν. | κείνοισι ep.-ἐκείνοις 12., Κενταύροις. || 272 τῶν-τούτων 21. | μαχέοιτο ep.-μάχοιτο 3. || 273 μεῦ ep.-ἐμοῦ 14. | βουλέων-βουλῶν 8. | ξύνιεν-ξυνίσταν 24. | πείθοντο-ἐπείθοντο 29. || 274 πίθεσθε ep.-πέισασθε. | ὕμμες ep.-ὕμεις. || 275 ἑὼν-ῶν 32. | τόνδ' ... ἀποαίρειο ep.-ἀφαιροῦ, ἀρχαϊκῶς «τόνδε» ἀφαιροῦ, ἀντὶ «τοῦδε». . . προκαταστέλλει δὲ τὸν θυμὸν διὰ τοῦ «ἀγαθός», ὃ ἐστι μὴ θελήσης ἀνάξια σαυτοῦ ποιεῖν. τὸ δὲ «ἀποαίρειο» Ἀττικόν. | κούρην-κώρη 4. || 276 οἱ ep.-αὐτῶ. | δόσαν-ἔδοσαν 29. | υἱες ep.-υἱοί. || 277 ἐριζέμεναι-ἐρίζειν 33. | βασιλῆϊ-βασιλεῖ 17. || 278 ἀντιβίην ep.-ἀντιβίαν 10. | ὁμοίης-ὁμοίαις 10. | ἔμμορε, ἔτυχεν, ἔλαχεν, ἐκλήρωσεν. || 280 ἐσσί ep.-εἶ. | γείνατο ep.-ἐγένετο 29. || 281 ὅ-οὗτος 21. | πλεόνεσσιν ep.-πλειόνεσιν 19. || 282 τεόν ep.-σόν. || 283 Ἀχιλλῆϊ-Ἀχιλλεῖ 5./17. | μεθέμεν-μεθεῖναι 33. || 284 Ἀχαιοῖσιν-Ἀχαιοῖς 12. | πολέμοιο κακοῖο-πολέμου κακοῦ 13., ὑφοῖ δὲ Ἀχιλλεῖα ὡς δίχα αὐτοῦ οὐδὲν ὄντων τῶν ἄλλων Ἀχαιῶν. || 285 τόν-αὐτόν 21. ||

- ναὶ δὴ ταῦτά γε πάντα γέρον κατὰ μοῖραν ἔειπες·
 ἀλλ' ὄδ' ἀνὴρ ἐθέλει περὶ πάντων ἔμμεναι ἄλλων,
 πάντων μὲν κρατέειν ἐθέλει, πάντεσσι δ' ἀνάσσειν,
 πᾶσι δὲ σημαίνειν, ἅ τιν' οὐ πείσεσθαι ὄτω·
 290 εἰ δέ μιν αἰχμητὴν ἔθεσαν θεοὶ αἰὲν ἔόντες
 τοῦνεκά οἱ προθέουσιν ὄνειδεα μυθήσασθαι;
 Τὸν δ' ἄρ' ὑποβλήδην ἡμείβετο δῖος Ἀχιλλεύς·
 ἧ γὰρ κεν δειλὸς τε καὶ οὔτιδανὸς καλοίμην
 εἰ δὴ σοὶ πᾶν ἔργον ὑπέξομαι ὅττι κεν εἴπης·
 295 ἄλλοισιν δὴ ταῦτ' ἐπιτέλλεο, μὴ γὰρ ἔμοιγε
 σήμαιν'· οὐ γὰρ ἔγωγ' ἔτι σοὶ πείσεσθαι ὄτω.
 ἄλλο δέ τοι ἔρέω, σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῆσι·
 χερσὶ μὲν οὐ τοι ἔγωγε μαχήσομαι εἵνεκα κούρης
 οὔτε σοὶ οὔτε τῷ ἄλλῳ, ἐπεὶ μ' ἀφέλεσθέ γε δόντες·
 300 τῶν δ' ἄλλων ἅ μοι ἔστι θοῆ παρὰ νηὶ μελαίνῃ
 τῶν οὐκ ἄν τι φέροις ἀνελῶν ἀέκοντος ἐμεῖο·
 εἰ δ' ἄγε μὴν πείρησαι ἴνα γνῶωσι καὶ οἶδε·
 αἰψά τοι αἶμα κελαινὸν ἐρωήσει περὶ δουρί.
 Ὡς τῷ γ' ἀντιβίοισι μαχεσσαμένῳ ἐπέεσσιν
 305 ἀνστήτην, λῦσαν δ' ἀγορὴν παρὰ νηυσὶν Ἀχαιῶν·
 Πηλεΐδης μὲν ἐπὶ κλισίας καὶ νῆας ἔϊσας
 ἦϊε σὺν τε Μενoitιάδῃ καὶ οἷς ἐτάροισιν·
 Ἀτρεΐδης δ' ἄρα νῆα θοῆν ἄλα δὲ προέρυσσεν,

286 ἔειπες-εἶπες 3. || 287 περὶ ... ἔμμεναι-περιεῖναι 20./33. || 288 κρατέειν-κρατεῖν 32. | πάντεσσι ep.-πᾶσι 19., ἴδιον τῶν θυμουμένων ἐπανακυκλοῦν τὰ αὐτά· οὐδέποτε γὰρ οἶονται ἰκανῶς εἰρηκέναι οἱ θυμούμενοι. καλεῖται δὲ τὸ σχῆμα ἐπιβολή, ἐν μιᾷ περιόδῳ ἀρχὰς πλείους ἐπιφερόμενον ... ἐκτὸς εἰ μὴ τὸ κρατεῖν σημαίνει τὸ νικᾶν, ἄρχειν δὲ τὸ ἀνάσσειν, ἐπιτάσσειν δὲ τὸ σημαίνειν. || 290 μῖν ep.-αὐτόν. | αἰὲν ep.-ἀεί. | ἔόντες-όντες 32. || 291 τοῦνεκα-τούτου ἔνεκα 2./21. | οἱ ep.-αὐτῶ. | προθέουσιν ep.-προτιθέασιν. | ὄνειδεα-ὄνειδη 18., τοῦ δευτέρου στίχου (291.) πειστικῶς ἀναγινωσκομένου γίνεται ὁ λόγος τοιοῦτος· εἰ δὲ πολεμικὸν αὐτὸν ἐποίησαν οἱ θεοί, ἄρα ὀφείλει διὰ τοῦτο ἄλλοις ὄνειδιζειν. || 292 τόν-αὐτόν 21. | ὑποβλήδην, ὑποβάλλων τὸν λόγον πρὶν σιωπῆσαι τὸν λέγοντα, ἄλλοι ὑπολαμβάνων. Hes. || 293 κέν ep.-ἄν. | καλοίμην-καλοίμην 32. || 294 ὅττι-ὅ τι 6. | κέν ep.-ἄν. || 295 ἄλλοισιν-ἄλλοις 12. | ἐπιτέλλεο-ἐπιτέλλου 25. || 297 τοί ep.-σοί. | ἔρέω-ἐρῶ 32. | ἐνὶ ep.-ἐν. | βάλλεο-βάλλου 25. | σῆσι-σαῖς 8. || 298 μαχήσομαι ep.-μαχοίμαι. | εἵνεκα-ἔνεκα 3. | κούρης-κόρης 4. || 299 ἀφέλεσθε-ἀφείλεσθε 29., ἔργῳ δὲ κοινωνεῖ εἰς ἅπαντας, τὴν αἰτίαν τῆς ἀφαιρέσεως ἀγνοῶν. || 301 τῶν-τούτων 21. | ἀέκοντος ep.-ἄκοντος. | ἐμεῖο ep.-ἐμοῦ. || 302 εἰ δ' ἄγε, εἰ δὲ βούλει, ἄγε. | γνῶωσι-γνώσι 3. || 303 τοί ep.-σοί. | δουρί ep.-δόρατι., ἐρωήσει, παρὰ τὴν ἐρωήν, ὀρμήσει. ἐναργῶς δὲ πεφάντασται τὸ περὶ τὸ δόρυ μεθ' ὀρμῆς ἐκχεόμενον αἶμα. καὶ ταῦτας ἐμφύχους ἔλεγεν εἶναι παρ' αὐτῶ τὰς λέξεις Ἀριστοτέλης. || 304 τῷ-αὐτῷ 21. | ἀντιβίοισι ep.-ἀντιβίους, ἐξ ἐναντίας. Hes. | μαχεσσαμένῳ ep.-μαχησαμένῳ 6. | ἐπέεσσιν-ἔπεσιν 3./19. || 305 ἀνστήτην-ἀνεστήτην 29. | λῦσαν-ἔλυσαν 29. | ἀγορὴν-ἀγοράν 10. | νηυσὶν-ναυσίν 16. || 306 νῆας-ναῦς 16. || 307 ἦϊε ep.-ἦει. | ἦϊε σὺν τε Μενoitιάδῃ, εἰκότως τῷ Ἀχιλλεῖ θυμικῶ ὄντι ἦπιος ὢν Πάτροκλος πάρεστι πρὸς τὸ τὸν θυμὸν αὐτοῦ μαλάσσειν. | οἷς ἐτάροισιν ep.-ἐταίροις αὐτοῦ 12. || 308 νῆα-ναῦν 16. | προέρυσσεν-προεῖρυσεν 6./29. ||

- 310 ἔν δ' ἐρέτας ἔκρινεν εἰκόσιν, ἔς δ' ἑκατόμβην
 βῆσε θεῶ, ἀνὰ δὲ Χρυσήϊδα καλλιπάρηον
 εἶσεν ἄγων· ἔν δ' ἀρχὸς ἔβη πολύμητις Ὀδυσσεύς.
 Οἷ μὲν ἔπειτ' ἀναβάντες ἐπέπλεον ὑγρὰ κέλευθα,
 λαοὺς δ' Ἀτρεΐδης ἀπολυμαίνεσθαι ἄνωγεν·
 οἷ δ' ἀπελυμαίνοντο καὶ εἰς ἄλλα λύματα βάλλον,
 315 ἔρδον δ' Ἀπόλλωνι τεληέσσας ἑκατόμβας
 ταύρων ἠδ' αἰγῶν παρὰ θιν' ἄλδος ἀτρυγέτοιο·
 κνίση δ' οὐρανὸν ἴκεν ἑλισσομένη περὶ καπνῶ.
 Ὡς οἷ μὲν τὰ πένοντο κατὰ στρατόν· οὐδ' Ἀγαμέμνων
 λῆγ' ἐρίδος τὴν πρῶτον ἐπηπειλήσ' Ἀχιλῆϊ,
 320 ἀλλ' ὅ γε Ταλθύβιον τε καὶ Εὐρυβάτην προσέειπε,
 τῶ οἷ ἔσαν κήρυκε καὶ ὀτρηνῶ θεράποντε·
 ἔρχεσθον κλισίην Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος·
 χειρὸς ἐλόντ' ἀγέμεν Βρισηΐδα καλλιπάρηον·
 εἰ δέ κε μὴ δώησιν ἐγὼ δέ κεν αὐτὸς ἔλωμαι
 325 ἐλθῶν σὺν πλεόνεσσι· τὸ οἷ καὶ ῥίγιον ἔσται.
 Ὡς εἰπὼν προΐει, κρατερόν δ' ἐπὶ μῦθον ἔτελλε·
 τῶ δ' ἀέκοντε βάτην παρὰ θιν' ἄλδος ἀτρυγέτοιο,
 Μυρμιδόνων δ' ἐπὶ τε κλισίας καὶ νῆας ἰκέσθην,
 τὸν δ' εὖρον παρὰ τε κλισίῃ καὶ νηϊ μελαίνῃ
 330 ἦμενον· οὐδ' ἄρα τῶ γε ἰδὼν γήθησεν Ἀχιλλεύς.

309 ἔν ... ἔκρινεν-ἐνέκρινεν 20. | εἰκόσιν-εἴκοσιν 3. | ἔς ... βῆσε ep.-εἰσέβησε 20./29.
 || 310 καλλιπάρηον ep.-καλλιπάρειον 3. || 311 εἶσεν ep.-ἤκε. | ἔν ... ἔβη-ἐνέβη
 20. || 313 λαοὺς-λεώς 11. | ἄνωγεν-ἦνωγεν 29. || 314 βάλλον-ἐβαλλον 29., ἀ-
 πεκαθαίροντο καὶ εἰς τὴν θάλατταν τὰ περιττώματα καὶ καθάρματα ἐβαλλον ... φύσει γὰρ τὸ
 ὕδωρ τῆς θαλάσσης καθαρτικόν. | λύματα, τὰ ρυπάσματα τοῦ σώματος. τὰ γὰρ τῆς νό-
 σου, τουτέστι τὰ καθάρματα. Hes. || 316 ἀτρυγέτοιο ep.-ἀτρυγέτου 13., ἀκάρπου ἀβύσσου
 καὶ ἀπείρου. Hes. || 317 κνίση ep.-κνῖσα., ἑλισσομένη περὶ καπνῶ, ὑπ' ὄψιν ἦγαγεν
 ἅμα τῶ μέλανι τοῦ καπνοῦ συναναμισγομένην τὴν λευκότητα τῆς πιμελῆς φανταστικῶς. ||
 318 τά-ταῦτα 21. | πένοντο ep.-ἐπένοντο 29. || 319 λῆγε-ἐληγε 29. | τήν-ῆν 21. |
 Ἀχιλῆϊ-Ἀχιλλεῖ 5./17. || 320 ὅ-αὐτός 21. | προσέειπε-προσεῖπε 3. || 321 τῶ-ὦ 21.
 | οἷ ep.-αὐτῶ. | ἔσαν ep.-ἦσαν. || 322 κλισίην-κλισίαν 10. | Πηληϊάδεω-Πηλίδου
 3./13. | Ἀχιλῆος-Ἀχιλλεύς 5./17. || 323 ἀγέμεν-ἄγειν 33., ἀντὶ προστακτικοῦ τοῦ
 ἄγε. | καλλιπάρηον ep.-καλλιπάρειον 3., βασιλικὸν τὸ ἀπόλυτον τῆς φράσεως καὶ τὸ δι'
 ἄλλων πειρᾶσθαι καὶ οὕτως ἐπιχειρεῖν. ὕβριστικὸν δὲ καὶ τοῦτο· οὐ γὰρ ἐντυχεῖν Ἀχιλλεῖ κε-
 λεύει, ἀλλ' ὡς κενῆς οὔσης τῆς νεῶς ἄγειν αὐτήν. || 324 εἰ ... κέ ep.-εἰάν. | δώησιν
 ep.-δῶ 23. | κέν ... ἔλωμαι 38. || 325 πλεόνεσσι ep.-πλειόνεσι 19. | τό-ὅ 21. |
 οἷ ep.-αὐτῶ. || 326 προΐει, ἀντὶ τοῦ συνεχῶς ἐπέτατῆν. | κρατερόν ep.-καρτέρον. | ἐ-
 πί ... ἔτελλε-ἐπέτελλε 20. || 327 τῶ-ὦ 21. | ἀέκοντε-ἄκοντε 3. | βάτην-ἐβάτην
 29., εἰκότως· καὶ τὸν Ἀγαμέμνονα γὰρ δεδοίκασι καὶ πρὸς ὃν ἀποστέλλονται. | ἀτρυγέτοιο
 ep.-ἀτρυγέτου 13. || 328 νῆας-ναῦς 16. || 329 τόν-αὐτόν 21. | κλισίῃ-κλισία 10. |
 νηϊ μελαίνῃ, διὰ τῆς μελαίνης νηὸς τὸ σκυθρωπὸν τῆς ἔδρας δηλοῖ. || 330 τῶ-αὐτῶ 21. |
 γήθησεν-ἐγήθησεν 29., ἐκ τοῦ ἐναντίου τὸ ἐναντίον ἀκουστέον· οὐκ ἐγήθησεν, ἀλλ' ἐλυπήθη
 ... ὁ τρόπος ἀντίφρασις. ||

- τὼ μὲν ταρβήσαντε καὶ αἰδομένω βασιλῆα
 στήτην, οὐδέ τί μιν προσεφώνεον οὐδ' ἐρέοντο·
 αὐτὰρ ὃ ἔγνω ἦσιν ἐνὶ φρεσὶ φώνησέν τε·
 335 χαίρετε κήρυκες Διὸς ἄγγελοι ἦδὲ καὶ ἀνδρῶν,
 ἄσπον ἴτ' οὐ τί μοι ὕμμες ἐπαίτιοι ἀλλ' Ἄγαμέμνων,
 ὃ σφῶϊ προῖει Βρισηΐδος εἵνεκα κούρης.
 ἀλλ' ἄγε διογενὲς Πατρόκλεες ἔξαγε κούρην
 καὶ σφωῖν δὸς ἄγειν· τῷ δ' αὐτῷ μάρτυροι ἔστων
 340 πρὸς τε θεῶν μακάρων πρὸς τε θνητῶν ἀνθρώπων
 καὶ πρὸς τοῦ βασιλῆος ἀπηνέος εἴ ποτε δ' αὐτε
 χρεῖῳ ἐμεῖο γένηται ἀεικέα λοιγὸν ἀμῦναι
 τοῖς ἄλλοις· ἦ γὰρ ὄ γ' ὀλοῖῃσι φρεσὶ θύει,
 οὐδέ τι οἶδε νοῆσαι ἅμα πρόσσω καὶ ὀπίσσω,
 ὅπως οἱ παρὰ νηυσὶ σοὶ μαχέοιντο Ἄχαιοί.
 345 ὦς φάτο, Πάτροκλος δὲ φίλῳ ἐπεπέθειθ' ἑταίρω,
 ἐκ δ' ἄγαγε κλισίης Βρισηΐδα καλλιπάρηον,
 δῶκε δ' ἄγειν· τῷ δ' αὐτίς ἴτην παρὰ νῆας Ἄχαιῶν

331 τῷ-τούτω 21. | **ταρβήσαντε καὶ αἰδομένω**, δύο δὲ ταῦτα συμβαίνειν περὶ τοὺς χρηστοὺς αἰεὶ ὁ ποιητὴς φησιν, αἰδῶ καὶ φόβον. | **βασιλῆα-βασιλέα** 17. || 332 **στήτην-ἐστήτην** 29. | **μῖν** ἐρ.-αὐτόν. | **προσεφώνεον-προσεφώνουν** 32. | **ἐρέοντο-ἐροῦντο** 32., τὸ μὲν γὰρ εἰπεῖν τι παροξυντικόν, τὸ δὲ θωπεῦσαι δουλοπρεπές. πρῶτος δὲ Ὀμηρὸς πρόσωπα κωφὰ παρήγαγεν εἰς τὴν τραγωδίαν. || 333 ὁ-αὐτός 21. | **ἦσιν ... φρεσὶ** ἐρ.-φρεσὶ αὐτοῦ. | **ἐνὶ** ἐρ.-ἐν. | **φώνησεν-ἐφώνησεν** 29. || 334 **Διὸς ἄγγελοι**, ἡ ὅτι τὰς ἑορτάς αὐτοῦ ἀγγέλλουσιν, ἢ ὅτι ἀπὸ Ἑρμοῦ εἰσιν, ὡς ἄγγελος Διὸς. καλῶς δὲ οὐκ Ἄγαμέμνωνος ἔφη, ἀλλ' ἀνδρῶν καὶ Διὸς, οἷς δικαίως ὑπηρετοῦσι· τούτῳ γὰρ ἀδίκως. κοινὸς δὲ νόμος μὴ ἀδικεῖσθαι κήρυκα· ἱεροὶ γὰρ οὗτοι καὶ τὸ πρὸς θυσίαν ἐτοιμάζοντες. || 335 ὕμμες ἐρ.-ὕμεις. | **ἐπαίτιοι**, πεπαιδευμένως· οὐ γὰρ δεῖ τὰς αἰτίας ἐφ' ἐτέρους μετάγειν ὡς κῆνα κατὰ τοῦ βεβλημένου λίθου. || 336 ὁ-ὅς 21. | **σφῶϊ** ἐρ.-σφῶ. | **εἵνεκα-ἐνεκα** 3. | **κούρης-κόρης** 4. || 337 **κούρη-κόρη** 4., **Πατρόκλεες** ἐρ.-Πατρόκλεις, ἔξαιρει πάλιν τὸ πρόσωπον· τοῖς γὰρ τῶν φίλων γνησιωτάτοις εἰώθαμεν πιστεῦειν τὰ γύναια. || 338 **καὶ σφωῖν-καὶ αὐτοῖν** | **τῷ-τούτω** 21. | **μάρτυροι ἔστων**, μαρτύρεται τῷ κήρυκε, ὅπως μὴ δοκῆ προδότης εἶναι ὑπερορῶν τοὺς Ἄχαιούς ἀναιρουμένους. τὰ δὲ ἄλλα οὐχ ἄπτεται Ἄγαμέμνωνος, ὅπως μὴ δοκῆ μικροφυχεῖν ἐπὶ τῇ ἀφαιρέσει. || 340 **βασιλῆος-βασιλέως** 17. | **ἀπηνέος-ἀπηνούς** 18., «ἀναιδέος», εὐεπίφορον γὰρ εἶναι (sc. φησί) τὸν Ἀχιλλέα εἰς τὸ ἀναιδῆ καλεῖν τὸν Ἄγαμέμνονα. || 341 **χρεῖῳ-χρέω** 3. | **ἐμεῖο** ἐρ.-ἐμοῦ. | **ἀεικέα-ἀεικῆ** 18. || 342 ὁ-αὐτός 21. | **ὀλοῖῃσι** ἐρ.-ὀλοιαῖς 8. | **φρεσὶ θύει**, ἐμφαντικῶς τὸ λυσσῶδες αὐτοῦ καὶ ἄλογον παρέστησε. μάρτυρας οὖν ὑμᾶς σχῆσω τῆς παραπληξίας αὐτοῦ, ὅτι οὐκ οἶδε προνοῆσαι στρατιᾶς. || 343 **πρόσω καὶ ὀπίσσω**-πρόσω καὶ ὀπίσω 6., δεῖ γὰρ τὸν ὄλως ἔχοντα γνῶσιν μὴ τὰ παρόντα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ μέλλοντα σκοπεῖν. || 344 **ὅπως-ὅπως** 6. | **νηυσὶ-ναυσὶ** 16. | **σοὶ** ἐρ.-σῶ. | **μαχέοιντο** ἐρ.-μάχοντο 3. || 345 **φάτο** ἐρ.-ἔφη 29. | **Πάτροκλος δὲ φίλῳ ἐπεπέθειθ' ἑταίρω**, τὸ ἦπιον αὐ τοῦ διὰ τῆς σιωπῆς τῆς νῦν τε κἂν ὄλη τῇ στάσει κἂν τῷ μνηθμῶ δείκνυται. καὶ νῦν δὲ οὐ φθέγγεται, ἵνα μὴ ἦ παροξυντικός. || 346 **ἐκ ... ἄγαγε-ἐξήγαγε** 20./29. | **κλισίης-κλισίας** 10. | **καλλιπάρηον** ἐρ.-καλλιπάρειον 3. || 347 **δῶκε-ἔδωκε** 29. | **νηας-ναῦς** 16., **αὐτίς** ἐρ.-αὐθίς. ||

ἦ δ' ἀέκουσ' ἄμα τοῖσι γυνῆ κίεν· αὐτὰρ Ἀχιλλεὺς
 350 δακρύσας ἐτάρων ἄφαρ ἕζετο νόσφι λιασθεῖς,
 θιν' ἔφ' ἄλδος πολιῆς, ὀρόων ἐπ' ἀπείρονα πόντον·
 πολλὰ δὲ μητρὶ φίλῃ ἠρήσατο χεῖρας ὀρεγνύς·
 μήτηρ ἐπεὶ μ' ἔτεκές γε μινυθαδίον περ ἑόντα,
 τιμὴν πέρ μοι ὄφελλεν Ὀλύμπιος ἐγγυαλίξαι
 355 Ζεὺς ὑφιβρεμέτης· νῦν δ' οὐδέ με τυτθὸν ἔτισεν·
 ἦ γὰρ μ' Ἀτρεΐδης εὐρὺ κρείων Ἀγαμέμνων
 ἠτίμησεν· ἑλὼν γὰρ ἔχει γέρας αὐτὸς ἀπούρας.
 Ὡς φάτο δάκρυ χέων, τοῦ δ' ἔκλυε πότνια μήτηρ
 ἠμένῃ ἐν βένθεσιν ἄλδος παρὰ πατρὶ γέροντι·
 καρπαλίμως δ' ἀνέδου πολιῆς ἄλδος ἠὺτ' ὀμίχλῃ,
 360 καὶ ῥα πάροισ' αὐτοῖο καθέζετο δάκρυ χέοντος,
 χειρὶ τέ μιν κατέρεξεν ἔπος τ' ἔφατ' ἔκ τ' ὀνόμαζε·
 τέκνον τί κλαίεις; τί δέ σε φρένας ἵκετο πένθος;
 ἕξαύδα, μὴ κεῦθε νόω, ἵνα εἶδομεν ἄμφω.
 Τὴν δὲ βαρὺ στενάχων προσέφη πόδας ὠκύς Ἀχιλλεὺς·
 365 οἴσθα· τί ἤ τοι ταῦτα ἰδυίη πάντ' ἀγορεύω;

348 ἀέκουσα-ἀκουσα 3., ἔστι γὰρ φιλανδρός, ὡς τὸ πρόσωπον δηλοῖ. | τοῖσι-αὐτοῖς 12./21.
 | κίεν ep.-ἔκιεν 29. || 349 δακρύσας, ἐτοιμον τὸ ἠρωϊκὸν πρὸς δάκρυα . . . καὶ ἡ παροιμία
 «ἀεὶ δ' ἀριδάκρυες ἀνέρες ἐσθλοί». | ἐτάρων ep.-ἐταίρων. | νόσφι, ὅπως μὴ γελῶτο πα-
 ρὰ τῶν ἐταίρων. ἢ τὴν διάλεξιν τῆς μητρὸς. || 350 πολιῆς-πολιᾶς 10. | ὀρόων ep.-ὄρω
 32. || 351 χεῖρας ὀρεγνύς, ὡς περ ἀσπαζόμενος ὀρέγει τῶ χεῖρε τῇ μητρὶ. || 352 μινυ-
 θαδίον, τοῦτο μάλιστα δύναται λυπῆσαι μητέρα ὀλιγοχρόνιος υἱός· ὁ πρῶτον προβάλλεται. |
 ἑόντα-ἄντα 32. || 353 ὄφελλεν ep.-ὄφειλεν 29., ὄφελλεν Αἰολικῶς, ὡς χεῖρες χέρρες. |
 ἐγγυαλίξαι, ἐγχειρίσαι, δοῦναι εἰς χεῖρας· ἐπειδὴ κοῖλα γύαλα λέγεται. ὁ δὲ λαμβάνων
 τὴν κύλικα, τῇ χειρὶ κοίλῃ αὐτὴν λαμβάνει. καλοῦνται δὲ «γυῖα» αἱ χεῖρες. Hes. || 354
 ὑφιβρεμέτης, ὁ ἐν ὕφει βρέμων διὰ τῶν βροντῶν ἢ τῶν ἀνέμων. | οὐδέ με τυτθόν, φι-
 εγκλήμονες κατὰ θεῶν οἱ ἀτυχεῖς. || 357 φάτο ep.-ἔφη 29. | τοῦ-αὐτοῦ 21. || 358
 βένθεσιν-βένθεσι 19. | πατρὶ γέροντι, ἴσως τοὺς ἐν θαλάσῃ τιμωμένους ἄλιους γέρον-
 τὰς φησιν, ὡς Πρωτέα Φόρκυνα Νηρέα. || 359 καρπαλίμως, ἀντὶ τοῦ κραιπνῶς. ταχέια
 δὲ ἡ ἄνοδος ὡς μητρὸς καὶ θεοῦ. φαντασία δὲ περικεῖται τῇ θεῶ διὰ τῆς ὀμίχλης. ἢ ὅτι θα-
 λασσία ἐστὶν ἡ θεός. | πολιῆς-πολιᾶς 10. || 360 ῥά-ἄρα 1. | αὐτοῖο-αὐτοῦ 13. |
 καθέζετο-ἐκαθέζετο 29. || 361 μίν ep.-αὐτόν. | ἐκ . . . ὀνόμαζε-ἐξονόμαζε 20./29. ||
 363 ἕξαύδα, τῇ γὰρ τῶν λόγων <μη> ἀνοχῇ καὶ κουφιεῖται τοῦ βάρους ἢ ψυχῇ. | νόω-νῶ
 14. | εἶδομεν-εἶδωμεν 28. || 364 τὴν-αὐτήν 21. || 365 οἴσθα, ἄκρω ἐνέφηγε τὸ βα-
 ρύθυμον διὰ τοῦ προοιμίου καὶ πρὸς εἰδότας δὲ ἔθος λέγειν ἐπικουφίζοντας τὴν ὁδύνην. | τοί
 ep.-σοί. | ἰδυίη ep.-εἰδυίη. ||

- ὠχόμεθ' ἐς Θήβην ἱερὴν πόλιν Ἡετίωνος,
 τὴν δὲ διεπράθομέν τε καὶ ἤγομεν ἐνθάδε πάντα·
 καὶ τὰ μὲν εὖ δάσσαντο μετὰ σφίσιν υἴες Ἀχαιῶν,
 ἐκ δ' ἔλον Ἀτρεΐδῃ Χρυσήϊδα καλλιπάρηον.
 370 Χρύσης δ' αὖθ' ἱερεὺς ἑκατηβόλου Ἀπόλλωνος
 ἦλθε θεὸς ἐπὶ νῆας Ἀχαιῶν χαλκοχιτώνων
 λυσόμενός τε θύγατρα φέρων τ' ἀπερείσι' ἄποινα,
 στέμματ' ἔχων ἐν χερσὶν ἑκτηβόλου Ἀπόλλωνος
 375 χρυσέω ἀνὰ σκήπτρῳ, καὶ λίσσετο πάντας Ἀχαιοῦς,
 Ἀτρεΐδα δὲ μάλιστα δύω κοσμήτορε λαῶν.
 ἐνθ' ἄλλοι μὲν πάντες ἐπευφήμησαν Ἀχαιοὶ
 αἰδεῖσθαι θ' ἱερῆα καὶ ἀγλαὰ δέχθαι ἄποινα·
 ἀλλ' οὐκ Ἀτρεΐδῃ Ἀγαμέμνονι ἦνδανε θυμῷ,
 ἀλλὰ κακῶς ἀφίει, κρατερόν δ' ἐπὶ μῦθον ἔτελλε·
 380 χωόμενος δ' ὁ γέρων πάλιν ὦχετο· τοιοῦτο δ' Ἀπόλλων
 εὐξαμένου ἤκουσεν, ἐπεὶ μάλα οἱ φίλος ἦεν,
 ἦκε δ' ἐπ' Ἀργείοισι κακὸν βέλος· οἱ δὲ νυ λαοὶ
 θνησκον ἐπασσύτεροι, τὰ δ' ἐπῶχετο κῆλα θεοῖο
 πάντη ἀνὰ στρατὸν εὐρὺν Ἀχαιῶν· ἄμμι δὲ μάντις
 385 εὖ εἰδὼς ἀγόρευε θεοπροπίας ἐκάτοιο.
 αὐτίκ' ἐγὼ πρῶτος κελόμην θεὸν ἰλάσκεσθαι·
 Ἀτρεΐωνα δ' ἔπειτα χόλος λάβεν, αἴψα δ' ἀναστάς
 ἠπείλησεν μῦθον ὃ δὴ τετελεσμένος ἐστί·
 τὴν μὲν γὰρ σὺν νῆϊ θοῆ ἑλίκωπες Ἀχαιοὶ
 390 ἐς Χρύσην πέμπουσιν, ἄγουσι δὲ δῶρα ἄνακτι·

366 ἐς ep.-εις. | ὠχόμεθ' ἐς Θήβην, ὁ τρόπος ἀνακεφαλαίωσις. τέσσαρες δὲ διηγήσεω ἰδέαι· ἡ μὲν ὀμιλητική, ὡς ὅταν παρά τινος ἀκούσας τις αὐτῷ διηγήται ἃ ἤκουσεν, ὡς τὸ «πολλάκι γὰρ σέο πατρός» (396). τὸ δὲ ἀπαγγελτικόν, ὅταν ἂ παρ' ἐτέρου ἤκουσεν ἐτέρω διηγήται, τὸ δὲ ὑποστατικόν, ὅταν τῶν πραγμάτων τινὰ ἀπαγγεῖλαι ὑποθέμενοι διηγώμεθα, τὸ δὲ μικτὸν ἐξ ὀμιλητικοῦ καὶ ὑποστατικοῦ, ὡς τὸ «ἀλλὰ σὺ τόν γ' ἔλθοῦσα, θεά, ὑπελύσασο δεσμῶν» (401), εἰ γὰρ ἦν ὀμιλητικόν, οὕτως ἂν εἶπεν· ἀλλὰ σὲ τῶν δεσμῶν αὐτὸν ἀπολύσαι καλέσασαν τὸν ἐκατόγχειρον. ὁ δὲ ἐφ' ἐτέραν πτῶσιν μετελθὼν ὡς ἴδιον ἦδη λόγον καὶ οὐχ ὡς παρ' ἐκείνης ἀκούσας διέξεισιν. | **Θήβην**, Θήβη χωρίον ἔρημον πλησίον Λέσβου, ἀπὸ Θήβης τῆς Ἀδράμυτος· ἄθλον γὰρ ταύτην ὁ πατὴρ προὔθετο τῷ προὔχοντι γυμνικῷ ἀγῶνι, λαβῶν δὲ αὐτὴν Ἡρακλῆς ἔκτισε τὴν πόλιν, ὀνομάσας ἐκ ταύτης. ὅσοι δὲ ἀθετοῦσι τοὺς στίχους (366–92), οὐκ εἰσὶν ἡμᾶς μαθεῖν, ὅθεν ἤλω Χρυσήϊς. | **ἱερὴν**-ἱεράν 10. || 367 **τὴν**-ταύτην 21. || 368 **δάσσαντο**-ἐδάσαντο 6./29. | **σφίσιν** ep.-ἐαυτοῖς. | **υἴες** ep.-υἰοί. || 369 **ἐκ** ... **ἔλον**-ἐξείλον 20./29. | **καλλιπάρηον** ep.-καλλιπάρειον 3. || 371 **νῆας**-ναῦς 16., **χαλκοχιτώνων**, λαμπρόν ἢ πορφυροῦν ἐχόντων χιτῶνας. || 372 **θύγατρα**-θυγατέρα 15. || 374 **χρυσέω**-χρυσῷ 14. | **λίσσετο**-ἐλίσσετο 29. || 375 **λαῶν**-λεῶν 11. || 377 **ἱερῆα**-ἱερέα 17. | **δέχθαι** ep.-δέξασθαι. || 379 **κρατερόν** ep.-καρτερόν. | **ἐπὶ** ... **ἔτελλε** ep.-ἐπέτελλε 20. || 380 **χωόμενος**-χώμενος 32. | **τοιοῦτοῦ** 13./21. || 381 **οἱ** ep.-αὐτῶ. | **ἦεν** ep.-ἦν. || 382 **Ἀργείοισι**-Ἀργείοις 12. | **λαοὶ**-λαῶ 11. || 383 **θνησκον**-ἔθνησκον 29. | **ἐπασσύτεροι**, παρὰ τὸ ἄσσον ἄσσύτεροι, ὡς παροίτεροι ἢ ἐκάτεροι. | **θεοῖο**-θεοῦ 13. || 384 **ἄμμι** ep.-ἡμῖν. || 385 **ἀγόρευε**-ἠγόρευε 29. | **ἐκάτοιο** ep.-ἐκάτου 13. || 387 **κελόμην** ep.-ἐκελόμην 29. || 388 **λάβεν**-ἔλαβεν 29. | ὁ-ὄς 21. || 390 ἐς ep.-εις. ||

τὴν δὲ νέον κλισίηθεν ἔβαν κήρυκες ἄγοντες
 κούρην Βρισῆος τὴν μοι δόσαν υἴες Ἀχαιῶν.
 ἀλλὰ σὺ εἰ δύνασαι γε περίσχεο παιδὸς ἔηος·
 395 ἔλθοῦσ' Οὐλύμπον δὲ Δία λίσαι, εἴ ποτε δὴ τι
 ἦ ἔπει ὠνήσας κραδίην Διὸς ἦε καὶ ἔργω.
 πολλάκι γάρ σεο πατρός ἐνὶ μεγάροισιν ἄκουσα
 εὐχομένης ὄτ' ἔφησθα κελαινεφέϊ Κρονίωνι
 οἴη ἐν ἀθανάτοισιν ἀεικέα λοιγὸν ἀμῦναι,
 400 ὅπποτε μιν ξυνδῆσαι Ἰολύμπιοι ἦθελον ἄλλοι
 Ἦρη τ' ἠδὲ Ποσειδάων καὶ Παλλὰς Ἀθήνη·
 ἀλλὰ σὺ τὸν γ' ἔλθοῦσα θεὰ ὑπελύσαο δεσμῶν,
 ὦχ' ἑκατόγχειρον καλέσασ' ἐς μακρὸν Ὀλυμπον,
 ὃν Βριάρεων καλέουσι θεοί, ἄνδρες δέ τε πάντες

391 κλισίηθεν ep.-κλισίαθεν 10. | ἔβαν-ἔβησαν 24. || 392 κούρην-κόρην 4. | Βρι-
 σῆος-Βρισέως 17., ὁ δὲ τρόπος ἀντονομασία. | τὴν-ἦν 21. | δόσαν-ἔδοσαν 29. | υἴες
 ep.-υἰοί. || 393 εἰ δύνασαι γε, οὐ διστάζων, ἀλλὰ σχετλιαζὼν εἴ γέ σοι κἄν τοῦτο χαρι-
 εῖται ὁ Ζεὺς, ἅμα δὲ καὶ κολακείων αὐτήν, ὅπως ἐρεθίσῃ πρὸς τὸ αἰτούμενον, καὶ τὴν ἰσχὺν
 ἐνδείξῃται ὡς δῆθεν τοῦ παιδὸς ἀγνοοῦντος. | περίσχεο-περισχοῦ 25. | ἔηος ep.-σοῦ. ||
 394 Οὐλύμπον-Ἰολυμπον 4. || 395 κραδίην ep.-καρδίαν 10. | ἦε ep.-ἦ. || 396
 πολλάκι ep.-πολλάκις. | σέο ep.-σοῦ. | ἐνὶ ep.-ἐν. | μεγάροισιν-μεγάροις 12. | ἄ-
 κουσα-ἤκουσα 29., ὁ νοῦς οὕτως, πολλάκις γάρ σου ἐν τοῖς τοῦ ἔμοῦ πατρός δόμοις ἤκουσα
 εὐχομένης. || 397 κελαινεφέϊ, παρὰ τὸ μελαινόντα τὸν ἀέρα νεύειν αὐτόν. || 398 οἴη
 ep.-μόνη 10. | ἀθανάτοισιν-ἀθανάτοις 12. | ἀεικέα-ἀεικῆ 18. || 399 ὅπποτε-ὁπότε
 6. | μιν-αὐτόν 21. || 400 Ἦρη-Ἦρα 10. | Ποσειδάων ep.-Ποσειδῶν. | Ἀθήνη
 ep.-Ἀθηνᾶ., τί ποτε ἄρα βουλόμενος ταῦτα ἔπλασε, πολὺ ἔχοντα τὸ ἄλογον καὶ ἀνάρμοστον,
 εἴ γε Ἀθηνᾶ καὶ Ἦρα καὶ Ποσειδῶν ἐβούλοντο συνδῆσαι τὸν Δία, ἢ μὲν θυγάτηρ οὖσα, οἱ
 δὲ ἀδελφοί; διὸ καὶ ἀντὶ τῆς Ἀθηνᾶς τινες γράφουσι «καὶ Φοῖβος Ἀπόλλων», ὥσπερ οὐ τοῦ
 αὐτοῦ μένοντος ἀτόπου. καὶ ἄλλοι πάλιν ἐναλλάσσουσι τὰ ἔπη· «οἴη ἐν ἀθανάτοισιν ἀεικέα
 λοιγὸν ἀμῦναι / Ἦρη τ' ἠδὲ Ποσειδάων καὶ Παλλὰς Ἀθήνη, / ὅπποτε μιν ξυνδῆσαι Ἰολύ-
 μπιοι ἦθελον ἄλλοι» (398. 400. 399), ἵνα οὗτοι μὲν οἱ θεοὶ φαίνωνται βοηθήσαντες αὐτῷ μετὰ
 τῆς Θέτιδος, ἄλλοι δὲ τινες οἱ ξυνδῆσαι θέλοντες· καὶ μύθους λέγουσιν ἐπὶ τούτοις πολλοὺς.
 μάχεται δὲ τοῖς ἐναλλάσσουσι τὰ ἔπη τὸ «οἴη ἐν ἀθανάτοισιν» (398)· πῶς γὰρ τοῦ ποιητοῦ λέ-
 γοντος ὅτι μόνη, ἐνδέχεται καὶ ἄλλους ἐπεισάγειν βοηθοὺς; τίνα δὲ καὶ τὸν Βριάρεων χρῆ-
 νοεῖν; καὶ πῶς οὗτος «βίη οὐ πατρός ἀμείνων» (404); – δεῖ τοίνυν φυσικὸν τινα μᾶλλον ἐν τού-
 τοις ὑπονοεῖν λόγον· Δία γάρ φησι τὴν ἄκρατον θερμασίαν, τὴν καὶ τοῦ ζῆν καὶ τοῦ εἶναι ἡμᾶς
 αἰτίαν, Ποσειδῶνα τὸ ὕδωρ, Ἦραν τὸν ἀέρα, Ἀθηνᾶν τὴν γῆν, Βριάρεων τὸν ἥλιον (πάντων
 γὰρ τῶν ἄστρον φωτεινότητός ἐστι), Θέτιν δὲ τὴν θέσιν καὶ φύσιν τοῦ παντός. τοῦ ἡλίου τοί-
 νυν ἀφισταμένου ἐπὶ τὰ μεσημβρινά, φύξεως γινομένης ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς μέρεσι, συμβαίνει
 τὸν ἀέρα, φύσιν ἔχοντα μεταβάλλειν εἰς ὕδωρ, τότε μάλιστα ἐξυγραίνεσθαι πλέον καὶ δυσχεί-
 μερον γίνεσθαι. Ποσειδῶνα οὖν καὶ Ἦραν καὶ Ἀθηνᾶν διὰ τοῦτο βουλομένους συνδῆσαι τὸν
 Δία φησιν, ἐμφανῶν, ὡς ἔφην, τὴν χειμερινὴν κατάστασιν, ἐν ἣ συμβαίνει τὸ ψυχρὸν ἐπικρα-
 τέστερον εἶναι τοῦ θερμοῦ. ἀλλ' ἢ Θέτις ἀνάγουσα τὸν ἥλιον ἐπὶ τὰ βόρεια φαίνεται ὡσπερ
 βοηθοῦσα τῷ Διί. εἰκότως δὲ ἑκατόγχειρον τοῦτόν φησιν, ὅτι πάντα τρέφει καὶ αὔξει καὶ φύει,
 καθάπερ πολλαῖς ὁμοῦ χερσὶν ἐργαζόμενος. «οὐ πατρός» δὲ «ἀμείνων», τοῦ Διὸς· Ἀπόλλωνα
 γὰρ φησι τὸν ἥλιον. || 401 τὸν-αὐτόν 21. | ὑπελύσαο-ὑπελύσω 25. || 402 ὦχ', εὐθέως,
 ταχέως, ὠκέως, ὀξέως. Hes. | ἐς ep.-εἰς. || 403 καλέουσι-καλοῦσι 32. ||

- Αἰγαίων', ὃ γὰρ αὐτε βίην οὐ πατρός ἀμείνων·
 405 ὅς ῥα παρὰ Κρονίωνι καθέζετο κύδει γαίων·
 τὸν καὶ ὑπέδεισαν μάκαρες θεοὶ οὐδ' ἔτ' ἔδησαν.
 τῶν νῦν μιν μνήσασα παρέξεο καὶ λαβὲ γούνων
 αἷ κέν πως ἐθέλῃσιν ἐπὶ Τρώεσσιν ἀρῆξαι,
 410 τοὺς δὲ κατὰ πρύμνας τε καὶ ἀμφ' ἄλλα ἔλσαι ἼΑχαιοὺς
 κτεινομένους, ἵνα πάντες ἐπαύρωνται βασιλῆος,
 γνῶ δὲ καὶ Ἄτρεΐδης εὐρὺ κρείων ἸΑγαμέμνων
 ἦν ἄτην ὃ τ' ἄριστον ἸΑχαιῶν οὐδὲν ἔτισεν.
 Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα Θέτις κατὰ δάκρυ χέουσα·
 ὦ μοι τέκνον ἐμόν, τί νύ σ' ἔτρεφον αἰνὰ τεκοῦσα;
 415 αἰθ' ὄφελες παρὰ νηυσὶν ἀδάκρυτος καὶ ἀπήμων
 ἦσθαι, ἐπεὶ νύ τοι αἴσα μίνυθ' ἀπερ οὐ τι μάλα δῆν·
 νῦν δ' ἄμα τ' ὠκύμορος καὶ οἰζυρὸς περὶ πάντων
 ἔπλεο· τῷ σε κακῆ αἴση τέκον ἐν μεγάροισι.
 τοῦτο δέ τοι ἐρέουσα ἔπος Διὶ τερπικεραύνῳ
 420 εἶμ' αὐτῆ πρὸς Ὀλυμπον ἀγάννιφον αἷ κε πίθηται.
 ἀλλὰ σὺ μὲν νῦν νηυσὶ παρήμενος ὠκυπόροισι
 μῆνι' ἸΑχαιοῖσιν, πολέμου δ' ἀποπαύεο πάμπαν·
 Ζεὺς γὰρ ἐς ἸΑκεανὸν μετ' ἀμύμονας Αἰθιοπῆας

404 **Αἰγαίωνα**, οὐκ ἔστι δὲ τῶν Τιτάνων ὁ Αἰγεύς, ἀλλὰ ἐνάλιος δαίμων· οὕτως γὰρ καὶ ἡ σύγκρισις λαμβανομένη πρὸς τὸν Ποσειδῶνα λόγον ἔξει. | ὃ ἐρ.-οὔτος 21. | **βίην**-βίαν 10. | **οὐ πατρός** ἐρ.-πατρός αὐτοῦ. || 405 **ῥά-ἄρα** 1. | **καθέζετο**-ἐκαθέζετο 29. || 406 **τόν-τούτον** 21. || 407 **τῶν**-τούτων 21. | **μιν** ἐρ.-αὐτόν 21. | **παρέξεο**-παρέξου 25. | **γούνων** ἐρ.-γονάτων 4., κεφαλῆς μὲν λαμβανόμεθα, ἐπεὶ ἡγεμονικόν· δεξιᾶς, ἐπεὶ πρακτικόν· γονάτων (δι' αὐτῶν γὰρ ἐπικλάται τὸ σῶμα) ἐπικλᾶν οἰωνιζόμενοι τὴν ψυχὴν τοῖς λόγοις. || 408 **αἷ κεν** ἐρ.-ἔάν. | **ἐθέλῃσιν**-ἐθέλη 23. | **ἐπί** ... **ἀρῆξαι**-ἐπαρῆξαι 20. | **Τρώεσσιν**-Τρωσίν 19. || 409 **ἔλσαι** ἐρ.-εἶλαι 34. || 410 **ἐπαύρωνται**, κατ' εἰρωνείαν εἴρηται παρ' αὐτοῦ. **βασιλῆος**-βασιλέως 17. || 412 **ἦν ἄτην** ἐρ.-ἄτην αὐτοῦ. | ὃ τ' ἐρ.-ὅτι || 413 **τόν-αὐτόν** 21. | **κατὰ** ... **χέουσα**-καταχέουσα 20. || 414 **ὦ μοι τέκνον**, οὐκ εὐθὺς αὐτῷ τὴν διακονίαν ὑφισπείτα, προσλοφύρεται δὲ εἰδυῖα τὴν αἴτησιν πρόξενον αὐτῷ οὔσαν θανάτου. | **ἔτρεφον**, ἔθρεφα. | **αἰνά**, ἀντί τοῦ αἰνῶς, ἦτοι ματαίως καὶ ἀπράκτως. || 415 **ὄφελες**-ὄφελος 29., μᾶλλον ἂν προεθέμην σε τὸν ἀπρακτὸν βίον ζῆσαι· ἐπὶ λύμῃ γὰρ ἐμῆ τοῦτον εἴλου τὸν βίον. | **νηυσὶν**-ναυσίν 16. || 416 **τοί** ἐρ.-σοί. | **μίνυθα**, ἐπ' ὀλίγον χρόνον, ἢ κατὰ ἀποκοπὴν τοῦ μι νυνθάδιος. || 417 **οἰζυρὸς**, ταλαίπωρος ... εἰ τοιαῦτα περὶ ἸΑχιλλέως ὁ ποιητῆς φησι, τί περὶ τῶν ἄλλων εἴπομεν; || 418 **ἔπλεο** ἐρ.-ἐπέλου 25. | **τῷ** ἐρ.-διὰ τοῦτο. | **τέκον**-ἔτεκον 29. **μεγάροισι**-μεγάροις 12. || 419 **ἐρέουσα**-ἐροῦσα 32. || 420 **ἀγάννιφον**, τὸν λίαν νιφόμενον κατὰ τὰ ὑπὸ τοῖς νέφεσι ὄρη· τὰ γὰρ ἄκρα τοῦ Ὀλύμπου ὡς ὑπερνεφῆ οὔτε νίφεται οὔτε κατομβρεῖται, κατ' αὐτὸν τὸν ποιητὴν... «ἀγάννιφον» οὖν ἢ τὸν πάνυ κατανιφόμενον, ἢ τὸν οὔτε ὄλως. | **αἷ κε** ἐρ.-ἔάν. | **πίθηται** ἐρ.-πέισηται. || 421 **νηυσὶν**-ναυσίν 16. | **ὠκυπόροισι** ἐρ.-ὠκυπόροις 12. || 422 **ἸΑχαιοῖσιν**-ἸΑχαιοῖς 12. | **ἀποπαύεο**-ἀποπαύου 25., τῆς ὀργῆς δὲ αὐτὸν οὐκ ἐπέχει, εἰδυῖα τὸ φιλονεῖκον αὐτοῦ καὶ φιλότιμον. καλῶς δὲ καὶ λόγοις μὲν χαρίζεται αὐτῷ, ἔργοις δὲ ἀναβάλλεται. || 423 **ἐς** ἐρ.-εἰς. | **Αἰθιοπῆας**-Αἰθιοπέας 17., ὁμοίον ἔστι τῷ ἠμιοχῆας. εὐσεβῶς φησι μηδὲ τῶν πόρρωθεν ἀνθρώπων ἀμελεῖν τὸ θεῖον. διττοὶ δὲ εἰσιν οἱ Αἰθίοπες· οἱ μὲν πρὸς ἀνατολήν, οἱ δὲ πρὸς δύσιν, ὀριζόμενοι διχῆ ὑπὸ Νείλου. ||

- 425 χθιζὸς ἔβη κατὰ δαίτα, θεοὶ δ' ἅμα πάντες ἔποντο·
 δωδεκάτῃ δέ τοι αὐτίς ἐλεύσεται Οὐλύμπον δέ,
 καὶ τότε ἔπειτά τοι εἶμι Διὸς ποτὶ χαλκοβατές δῶ,
 καὶ μιν γουνάσομαι καὶ μιν πείσσειν οἴω.
 Ὡς ἄρα φωνήσασ' ἀπεβήσεται, τὸν δὲ λίπε αὐτοῦ
 430 χωόμενον κατὰ θυμὸν ἐϋζώνιοιο γυναικὸς
 τὴν ῥα βίῃ ἀέκοντος ἀπηύρων· αὐτὰρ Ὀδυσσεὺς
 ἐς Χρύσην ἵκανεν ἄγων ἱερὴν ἑκατόμβην.
 οἳ δ' ὅτε δὴ λιμένος πολυβενθέος ἐντὸς ἵκοντο
 ἰστία μὲν στείλαντο, θέσαν δ' ἐν νηϊ μελαίνῃ,
 ἰστοὶν δ' ἰστοδόκῃ πέλασαν προτόνοισιν ὑφέντες
 435 καρπαλίμως, τὴν δ' εἰς ὄρμον προέρεσαν ἑρετμοῖς.
 ἐκ δ' εὐνὰς ἔβαλον, κατὰ δὲ πρυμνήσι' ἔδησαν·
 ἐκ δὲ καὶ αὐτοὶ βαίνον ἐπὶ ῥηγμῖνι θαλάσσης,
 ἐκ δ' ἑκατόμβην βῆσαν ἐκηβόλῳ Ἀπόλλωνι·
 ἐκ δὲ Χρυσῆϊς νηὸς βῆ ποντοπόροιο.
 440 τὴν μὲν ἔπειτ' ἐπὶ βωμὸν ἄγων πολύμητις Ὀδυσσεὺς
 πατρὶ φίλῳ ἐν χερσὶ τίθει καὶ μιν προσέειπεν·

424 ἔποντο-εἶποντο 29., λέξεις Ἀριστάρχου ἐκ τοῦ Α τῆς Ἰλιάδος ὑπομνήματος· «τὸ μὲν μετ' ἀμύμονας» (423) ἐπ' ἀμύμονας, ὃ ἐστὶ πρὸς ἀμώμους, ἀγαθοὺς, τὸ δὲ «κατὰ δαίτα» (424) ἀντὶ τοῦ ἐπὶ δαίτα· οὕτως γὰρ νῦν Ὀμηρος τέθεικεν». || 425 αὐτίς ep.-αὐθις, φασὶν ἐν Διοσπόλει μέγιστον εἶναι Διὸς ἱερόν, ἀφ' οὗ λαμβάνοντας τὸ ξόανον Αἰθιοπίας μετὰ καὶ τῶν ἄλλων ἐγγχωρίων θεῶν κατὰ τινὰ χρόνον περνοστεῖν τὰ μέρη τῆς Λιβύης καὶ πολυτελεῖς ποιεῖν πανηγύρεις ἐπὶ δώδεκα ἡμέρας, ὅτι καὶ τοσοῦτοι οἱ θεοί. | Οὐλύμπον-Ὀλυμπον 4. || 426 ποτὶ ep.-πρὸς. | χαλκοβατέες, στερεὰν ἔχον τὴν βᾶσιν. οὐκ ἄπεισι δὲ εἰς Αἰθιοπίαν ἢ Θέτις, ὅτι ἐκεῖ ἦσαν οἱ Ἀχαιϊκοὶ θεοί, καὶ τῶν υἱῶν καιρὸν μετανόιας διδοῦσα καὶ αὐτοῖς τοῖς Ἑλλησι, καὶ ἵνα Τρῶες αἰσθῶνται τῆς μῆνιδος καὶ τολμῆσῃσι λοιπὸν εἰς τὴν μάχην. | δῶ ep.-δῶμα. || 427 μίν-αὐτόν 21. || 428 ἀπεβήσεται-ἀπεβήσατο 35. | τὸν ep.-αὐτόν 21. | λίπε-ἔλιπε 29. || 429 χωόμενον-χωόμενον 32. | ἐϋζώνιοιο ep.-εὐζώνου 13. || 430 τὴν-ἦν 21. | βίῃ-βία 10. | ἀέκοντος-ἀκοντος 3. | αὐτὰρ Ὀδυσσεὺς, ὅπως μὴ τῇ τῆς Θέτιδος ἀπαλλαγῇ συνάφῃ τὴν ἐπάνοδον, διὰ μέσου βάλλει τὰ κατὰ τὸν Ὀδυσσεῆα, μόνον οὐχὶ λόγῳ καταμετρήσας τὸν ἐπὶ Χρύσην πλοῦν. ἑκατέρωθεν δὲ μετρίως χρωόμενος διαναπαύει τὸν ἀκροατὴν, τῶν μὲν τὸν κόρον περιαιρῶν, τῶν δὲ τὴν ἐπιθυμίαν ἀποπληρῶν. || 431 ἐς ep.-εἰς. | ἱερὴν-ἱεράν 10. || 432 πολυβενθέος ep.-πολυβενθοῦς 18. || 433 στείλαντο-ἔστειλαντο 29. | θέσαν-ἔθεσαν 29. || 434 ἰστοδόκῃ, τὸ κατὰ τὴν πρύμναν ἐξέχον ξύλον, καθ' οὗ κλίνεται ὁ ἰστός. | πέλασαν-ἐπέλασαν 29. | προτόνοισι-προτόνοις 12., «προτόνοισιν ὑφέντες» Ζηνόδοτος μὲν «ὑφέντες» αἱ δὲ ἄλλαι πᾶσαι «ἐφέντες» πρότονοι δὲ τὰ ἀπὸ πρύμνης εἰς πρῶραν διήκοντα σχοινία. || 435 τὴν-αὐτὴν 21. | προέρεσαν ep.-προήρεσαν 29., οὐ γὰρ ἤδσαν τῶν ἀνέμων τὸ παλίμβολον. ἄλλως τε ἐν Ἰλιάδι ταύτην μὴν ἔχων ἔκπλοισιν τρόπον ἐδίδαξε προσορμισμού. || 436 ἐκ ... ἔβαλον-ἐξέβαλον 20. | κατὰ ... ἔδησαν-κατέδησαν 20. || 437 ἐκ ... βαίνον-ἐξέβαινον 20./29. | θαλάσσης-θαλάττης 7. || 438 ἐκ ... βῆσαν-ἐξέβησαν 20./29., ἐκ, πολλὴν ἔχει τὴν ἠδονὴν ἢ τῆς προθέσεως ἐπαγωγῆ. τὸ δὲ σχῆμα ἐπανάληψις. || 439 νηός-νεώς 16. | ἐκ ... βῆ-ἐξέβη 20./29. | ποντοπόροιο ep.-ποντοπόρου 13. || 440 τὴν-ἦν 21. | ἐπὶ βωμὸν ἄγων, προσάγει τὴν κόρην τῶν βωμῶν ὥσπερ ἀποδιδούς ἐπὶ τοῦ θεοῦ μάρτυρος. ἔστι δὲ ἡ ἐπὶ ἀντὶ τῆς παρά. || 441 ἐν ... τίθει-ἐνετίθει 20./29. | μίν ep.-αὐτόν. | προσέειπεν-προσεῖπεν 3. ||

- ὦ Χρῦση, πρό μ' ἔπεμψεν ἄναξ ἀνδρῶν Ἄγαμέμνων
παῖδά τε σοὶ ἀγέμεν, Φοῖβω θ' ἱερὴν ἑκατόμβην
ῥέξαι ὑπὲρ Δαναῶν ὄφρ' ἰλασόμεσθα ἄνακτα,
445 ὃς νῦν Ἀργείοισι πολύστονα κήδε' ἐφῆκεν.
ᾠΩς εἰπὼν ἐν χερσὶ τίθει, ὃ δὲ δέξατο χαίρων
παῖδα φίλην· τοὶ δ' ὄκα θεῶ ἱερὴν ἑκατόμβην
ἔξειης ἔστησαν εὐδμητον περὶ βωμόν,
χερνίφαντο δ' ἔπειτα καὶ οὐλοχύτας ἀνέλονται.
450 τοῖσιν δὲ Χρῦσης μεγάλ' εὐχετο χεῖρας ἀνασχῶν·
κλυθὶ μευ ἀργυρότοξ', ὃς Χρῦσὴν ἀμφιβέβηκας
Κίλλαν τε ζαθέην Τενέδοιο τε ἴφι ἀνάσσεις·
ἧ μὲν δὴ ποτ' ἐμεῦ πάρος ἔκλυες εὐξαμένοιο,
τίμησας μὲν ἐμέ, μέγα δ' ἴφαο λαὸν Ἀχαιῶν·
455 ἦδ' ἔτι καὶ νῦν μοι τόδ' ἐπικρήνηον ἐέλδωρ·
ἦδη νῦν Δαναοῖσιν ἀεικέα λοιγὸν ἄμυνον.
ᾠΩς ἔφατ' εὐχόμενος, τοῦ δ' ἔκλυε Φοῖβος Ἀπόλλων.
αὐτὰρ ἐπεὶ ῥ' εὐξάντο καὶ οὐλοχύτας προβάλλοντο,
αὔευσαν μὲν πρῶτα καὶ ἔσφαξαν καὶ ἔδειραν,
460 μηρούς τ' ἐξέταμον κατὰ τε κνίση ἐκάλυψαν
δίπτυχα ποιήσαντες, ἐπ' αὐτῶν δ' ὠμοθέτησαν·

442 πρό ... ἔπεμψεν-προῦπεμψεν 20. || 443 σοί, ὡς ἀντιδιαστελλόμενον τῷ «Φοῖβω» δεῖ ὀρθοτονεῖν καὶ διὰ τὸν τέ. | ἀγέμεν-ἄγειν 33. | ἱερὴν-ἱεράν 10. || 444 ὄφρα, ἴνα. | ἰλασόμεθα-ἰλασώμεθα 28. || 445 Ἀργείοισι-Ἀργεῖοις 12. | κήδεα-κήδη 18. || 446 ἐν ... τίθει-ἐνετίθει 20./29. | δέξατο-ἐδέξατο 29., περιέτεμε τὸν λόγον τοῦ γέροντος· οὔτε γὰρ ἐπαινεῖν οὔτε φέγειν ἦν τοὺς ἀποδόντας· τὸ μὲν γὰρ δουλοπρεπές, τὸ δὲ παροξυντικόν. ἀλλ' οὐδὲ τσαυτὴν κίνησιν ἔχει τὰ ἡδέα λεγόμενα ὅποσιν τὰ λυπηρά. || 447 τοὶ δέ ep.-οὐ δέ. | ἱερὴν-ἱεράν 10. || 448 ἐξειης ep.-ἐξῆς., οἶμαι τὴν εἰ πεπλευσάμενοι ὡς ἐν τῷ ἀδελφείῳ. | εὐδμητον, δέμου δμῶ δμῆσις δέδμηται, δμητός, εὐδμητος, ὡς «εὐννητος». || 449 χερνίφαντο ep.-ἐχερνίφαντο 29., «χερνιφάμενος» τὰς χεῖρας νιφάμενος. | οὐλοχύτας, κριθὰς δὲ μετὰ ἄλῶν μειμιγμένας ἐπέχεον – αὐτάς φησιν ὁ ποιητής. | ἀνέλονται-ἀνείλοντο 29. || 450 τοῖσιν-αὐτοῖς 12./21. | μεγάλ' εὐχετο χεῖρας ἀνασχῶν, μεγάλως ἀνασχῶν τὰς χεῖρας· ἐπὶ σωτηρίᾳ γὰρ εὐχόμενος παρρησίαν ἄγει. ὅτε δὲ κατηρᾶτο τοὺς Ἕλληνας, ἡσυχῇ ἠύχετο· ἐπ' ὀλέθρῳ γὰρ ἀνθρώπων ἢ αἰτήσις. | εὐχετο-ἠύχετο 29. || 451 κλυθι ep.-ἄκουσον. | μεῦ-μου 14. | πάρος ἔκλυες, ἐλεύθερον ἅμα καὶ προσακτικόν τὸ χάριτας εἰδέναί. φησὶν οὖν, εἰ προήκουσάς μου, καὶ νῦν δίκαιος εἶ ἄκουσαι. || 452 ζαθέην ep.-ζαθέαν. | Τενέδοιο-Τενέδου 13. || 453 ἐμεῦ-ἐμοῦ 14. | εὐξαμένοιο-εὐξαμένου 13. || 454 τίμησας-ἐτίμησας 29. | ἴφαο ep.-ἴφω. | λαόν-λεῶν 11. || 455 ἐπικρήνηον ep.-ἐπικρήνον 3. | ἐέλδωρ-ἔλδωρ 3. || 456 Δαναοῖσιν-Δαναοῖς 12. | ἀεικέα-ἀεικῆ 18. | λοιγὸν ἄμυνον, οὐ πολλῆς ἐδέησεν εὐχῆς αὐτῶ· ἐλεῆμον γάρ ἐστὶ τὸ θεῖον. || 457 τοῦ-αὐτοῦ 21. || 458 ῥά-ἄρα 1. | εὐξάντο-ἠύξαντο 29. | προβάλλοντο-προυβάλλοντο 29., εἰς τὸν βωμόν ... ὁμοιοτέλευτον τὸ σχῆμα.. || 459 αὔευσαν ep.-αὐήρυσαν 29., τὸ αὐ τὸ πάλιν δηλοῖ. || 460 ἐξέταμον ep.-ἐξέτεμον. | κατὰ ... ἐκάλυψαν-κατεκάλυψαν 20. || 461 δίπτυχα, δύο περιβολὰς ἔχοντα, ὥστε τὸ μὲν ὑπεστρωσθαι, τὸ δὲ ἐπιβεβλησθαι. Hes. | ὠμοθέτησαν, ἀπὸ τῶν ὠμῶν ἱερείων ἀπαρξάμενοι ἔκοφαν μικρὸν ἀπὸ παντός μέλους, καὶ ἐπέθηκαν ἐπὶ τὰ μηρία, ὡς δοκεῖν ὄλα τὰ μέλη τοῦ ἱερείου καρποῦσθαι. ||

- καίε δ' ἐπὶ σχίζης ὁ γέρων, ἐπὶ δ' αἴθοπα οἶνον
 λείβε· νέοι δὲ παρ' αὐτὸν ἔχον πεμπώβολα χερσίν.
 αὐτὰρ ἐπεὶ κατὰ μῆρ' ἑκάη καὶ σπλάγχνα πάσαντο,
 465 μίστυλλον τ' ἄρα τᾶλλα καὶ ἄμφ' ὀβελοῖσιν ἔπειραν,
 ὦπτησάν τε περιφραδέως, ἐρύσαντό τε πάντα.
 αὐτὰρ ἐπεὶ παύσαντο πόνου τετύκοντό τε δαίτα
 δαίνυντ', οὐδέ τι θυμὸς ἐδεύετο δαιτὸς εἴσης.
 αὐτὰρ ἐπεὶ πόσιος καὶ ἐδητύος ἐξ ἔρον ἔντο,
 470 κοῦροι μὲν κρητῆρας ἐπεστέφαντο ποτοῖο,
 νώμησαν δ' ἄρα πᾶσιν ἐπαρξάμενοι δεπάεσσιν·
 οἱ δὲ πανημέριοι μολπῇ θεὸν ἰλάσκοντο
 καλὸν ἀείδοντες παιήονα κοῦροι Ἀχαιῶν
 μέλποντες ἑκάεργον· ὁ δὲ φρένα τέρπετ' ἀκούων.
 475 Ἥμος δ' ἠέλιος κατέδου καὶ ἐπὶ κνέφας ἦλθε,
 δῆ τότε κοιμήσαντο παρὰ πρυμνήσια νηός·
 ἦμος δ' ἠριγένεια φάνη ῥοδοδάκτυλος Ἥως,

462 καίε-ἔκαιε 29. | σχίζης-σχίζαις 8. | ἐπὶ ... λείβε-ἐπέλειβε 20./29. || 463 ἔχον-εἶχον 29. || 464 κατὰ ... ἑκάη ep.-κατεκαύθη 20. | μῆρα, ἀπὸ τοῦ μηρία συνεκόπη, καὶ μάλιστα τὰ ἐναγίσματα τῶν θεῶν δηλοῖ. | σπλάγχνα, ἀντὶ τοῦ τῶν σπλάγχνων, ὃ ἐστὶ τῶν ἐντοσθιδίων, ἥπατος νεφρῶν καὶ τῶν ἐξῆς. τούτων δὲ πάντων ἀπεγεύσαντο. | πάσαντο ep.-ἐπάσαντο 29. || 465 μίστυλλον ep.-ἐμίστυλλον 29., παρὰ τὸ μείον, μείως ἐτίλλον, καὶ κατὰ συγκοπήν μίστυλλον. | ὀβελοῖσιν-ὀβελοῖς 12. || 466 ὦπτησαν, ἐμπειρίας γὰρ προσδεῖ τοῖς ὀπτῶσι· καὶ ὀπτᾶν δὲ εἴρηται διὰ τὸ πυκνότερον ἐποπτεῦν τὸν ὀπτῶντα. | περιφραδέως-περιφραδῶς 18. | ἐρύσαντο-εἰρύσαντο 29. || 467 παύσαντο-ἐπαύσαντο 29. | πόνου, ὅτι πόνον τὸ τῆς ἱερουργίας ἔργον. οὐδέποτε δὲ τὴν ἀλγηθόνα πόνον εἶρηκεν. | τετύκοντο ep.-ἐτύκοντο 36., τεύχω ἔτυχον ἐτύχοντο, ποιητικὸς καὶ Ἰωνικὸς διπλασιασμὸς οἰκειὸς τοῖς δευτέροις ἀρίστοις. || 468 δαίνυντο-ἐδαίνυντο 29. | δαιτὸς εἴσης, τῆς ὁμοίως πᾶσιν ἐπιγινομένης διὰ ἔρωτα. ἢ τῆς μεριζομένης, ἐπεὶ κὰν τοῖς εὐτελεσί τὴν ἰσότητά ἐτήρουν. || 469 πόσιος-πόσειος 16. | ἐξ ... ἔντο-ἐξεῖντο 20./29., ἀστικὸν δὲ τὸ μὴ φάναι ὅτι μέχρι κόρου ἦσθιον· τοῦτο γὰρ δουλοπρεπές ... τὸ μὲν ἔρος ἐπὶ πάντων λέγουσι λέγεσθαι, τὸ δὲ ἔρος ἐπὶ μόνων τῶν ἀφροδισίων, ὃ ἐστὶ ἀπίθανον. || 470 κοῦροι-κόροι 4., ἀρχαῖον ἔθος οἰνοχοεῖν τοὺς νέους. | κρητῆρας-κρατῆρας 10. | ἐπεστέφαντο, ὑπὲρ τὸ χεῖλος ἐπλήρωσαν ὡς δοκεῖν ἐστέφθαι τῷ ὑγρῷ. | ποτοῖο-ποτοῦ 13. || 471 νώμησαν ep.-ἐνώμησαν 29. | δεπάεσσιν ep.-δέπασιν 19., ὁ δὲ νοῦς· τῇ οἰνοχόῃ ἐπιχέαντες τοῖς ποτηρίοις διέδωκαν πᾶσιν. ἢ ἀπαρξάμενοι σπονδὴν τοῖς θεοῖς πᾶσιν ἐνώμησαν. νέμω δὲ νωμῶ, ὡς τρέχω τραχῶ. τὸ δὲ δεπάεσσι πλεονασμῷ τοῦ εἰ ὡς πλέοσι πλεόνεσσι. || 472 πανημέριοι, ἀντὶ τοῦ τὸ πᾶν τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας τὴν ᾠδὴν ἀναλίσκοντες· οὐ γὰρ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας. ἢ δὲ «μολπῇ» ποτε καὶ ἐπὶ παιδιᾷς τίθεται. || 473 ἀείδοντες ep.-ᾄδοντες 3. | παιήονα-παιᾶνα 3./10., παιῶν καὶ παιᾶν ὕμνος ἐπὶ καταπαύσει λοιμοῦ ἢ πολέμου ἄδόμενος, πολλάκις καὶ προσδοκωμένου τοῦ δεινοῦ ... ἐντε δὲ αἰ παρὰ τοῖς ἥρωσιν ᾠδαί· σωφρονιστικόν, ὡς τὸ τοῦ αἰοῖδου Κλυταιμνήστρας· ἐγκωμιαστικόν, οἷον Ἀχιλλεὺς εὐρηται ἄδων· παιανικόν, ὡς νῦν θρηνητικόν, ὅπερ ἐπὶ γυναικῶν μᾶλλον τάσσει, καὶ ὑπορχηματικόν. | κοῦροι-κόροι 4. || 474 τέρπετο-ἐτέρπετο 29. || 475 ἠέλιος ep.-ἥλιος 3. | ἐπὶ ... ἦλθε-ἐπῆλθε 20. || 476 κοιμήσαντο-ἐκοιμήσαντο 29. | νηός-νεώς 16., ἵνα, ἐὰν εὐφορος αὔρα γένηται αἰσθῶνται κινηθείσης τῆς νεώς. || 477 φάνη-ἐφάνη 29. | ῥοδοδάκτυλος, πυρώδης γὰρ - ἀκτινῶν σχῆμα. συνεκδοχῇ, ἀπὸ μέρους τὸ ὅλον. ||

- καὶ τότε ἔπειτ' ἀνάγοντο μετὰ στρατὸν εὐρὺν Ἀχαιῶν·
 τοῖσιν δ' ἴκμενον οὖρον ἴει ἐκάεργος Ἀπόλλων·
 480 οἷ δ' ἰστὸν στήσαντ' ἀνά θ' ἰστία λευκὰ πέτασσαν,
 ἐν δ' ἄνεμος πρῆσεν μέσον ἰστίον, ἀμφὶ δὲ κῦμα
 στεῖρη πορφύρεον μεγάλη' ἴαχε νηὸς ἰούσης·
 ἦ δ' ἔθειεν κατὰ κῦμα διαπρήσσουσα κέλευθον.
 αὐτὰρ ἐπεὶ ῥ' ἴκοντο κατὰ στρατὸν εὐρὺν Ἀχαιῶν,
 485 νῆα μὲν οἷ γε μέλαιναν ἐπ' ἠπείροιο ἔρυσσαν
 ὑφού ἐπι φαμάθοις, ὑπὸ δ' ἔρματα μακρὰ τάνυσσαν·
 αὐτοὶ δ' ἐσκίδναντο κατὰ κλισίας τε νέας τε.
 Αὐτὰρ ὁ μήνιε νηυσὶ παρήμενος ὠκυπόροισι
 διογενῆς Πηλῆος υἱὸς πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεύς·
 490 οὔτε ποτ' εἰς ἀγορὴν πωλέσκετο κυδιάνειραν
 οὔτε ποτ' ἐς πόλεμον, ἀλλὰ φθινύθεσκε φίλον κῆρ
 αὐθι μένων, ποθέεσκε δ' αὐτὴν τε πτόλεμόν τε.
 Ἄλλ' ὅτε δὴ ῥ' ἐκ τοῖο δυωδεκάτῃ γένετ' ἡώς,
 καὶ τότε δὴ πρὸς Ὀλυμπον ἴσαν θεοὶ αἰὲν ἐόντες
 495 πάντες ἅμα, Ζεὺς δ' ἤρχε· Θέτις δ' οὐ λήθετ' ἐφετμέων
 παιδὸς ἐοῦ, ἀλλ' ἦ γ' ἀνεδύσετο κῦμα θαλάσσης.
 ἠερίῃ δ' ἀνέβη μέγαν οὐρανὸν Οὐλύμπόν τε.
 εὖρεν δ' εὐρύοπα Κρονίδην ἄτερ ἤμενον ἄλλων
 ἀκροτάτῃ κορυφῇ πολυδειράδος Οὐλύμπιοιο·
 500 καὶ ῥα πάροιθ' αὐτοῖο καθέζετο, καὶ λάβε γούνων
 σκαιῆ, δεξιτερῆ δ' ἄρ' ὑπ' ἀνθερεῶνος ἐλοῦσα

478 ἀνάγοντο-ἀνήγοντο 29. || 479 τοῖσιν-αὐτοῖς 12./21. || 480 στήσαντο-ἐστήσαντο 29. | ἀνά ... πέτασσαν-ἀνεπέτασαν 6./20./29. || 481 ἐν ... πρῆσεν ep.-ἐνέπρησεν 20./29., ἐφύσησεν ... Ἀριστοτέλης φησὶν ὡς κινούμενα ὀνόματα γράφει ὁ ποιητής. || 482 πορφύρεον-πορφύρου 14. | νηός-νεώς 16. || 483 ἔθειεν-ἔθειν 32. | κατὰ κῦμα, ἀντί τοῦ κατὰ κύματος. | διαπρήσσουσα-διαπράττουσα 7./10. || 484 ῥά-ἄρα 1. || 485 νῆα-ναῦν 16. | οἷ-αὐτοὶ 21. | ἠπείροιο-ἠπείρου 13. | ἔρυσσαν-εἴρυσαν 29., διδάσκει πολὺ ἀπὸ θαλάττης νεωλκεῖν ὑφορωμένους τὴν πλήμμυραν. || 486 ὑπό ... τάνυσσαν ep.-ὑπουτάνυσσαν 20./29. || 487 νέας-ναῦς 16. || 488 ὁ ep.-αὐτός 21. | μήνιε-ἐμήνιε 29. | νηυσί-ναυσί 16. | ὠκυπόροισι ep.-ὠκυπόροις 12. || 489 Πηλῆος-Πηλέως 17. || 490 ἀγορὴν-ἀγοράν 10. | πωλέσκετο ep.-ἐπωλεῖτο 31. || 491 ἐς ep.-εἰς. | φθινύθεσκε ep.-ἐφθίνυθε 31. || 492 ποθέεσκε-ἐπόθει 31. | πτόλεμον ep.-πόλεμον. || 493 ῥά ep.-ἄρα. | τοῖο-τούτου 13./21., ἐκ τούτου δὴ τοῦ χρόνου, τοῦ μηνίδος. | γένετο-ἐγένετο 29. || 494 ἴσαν ep.-ἦσαν. | αἰέν ep.-αἰεί. | ἐόντες-όντες 32. || 495 λήθετο-ἐλήθετο 29. | ἐφετμέων-ἐφετμών 8. || 496 ἐοῦ ep.-αὐτῆς. | ἦ-αὐτῆ 21. | ἀνεδύσετο-ἀνεδύσατο 35. | θαλάσσης-θαλάττης 7. || 497 ἠερίῃ ep.-ἠερίᾳ 10., διδάσκει δὲ καὶ τὸν τῶν ἐντεύξεων καιρόν· ἦσυχος γὰρ καὶ νηφάλιος ὁ ἐωθινὸς καιρός. | Οὐλύμπων-Ὀλυμπον 4. || 498 εὐρύοπα, μεγαλόφθαλμον. ἢ μεγαλόφωνον. ἢ τὸν μέγਾਲως ἐφορῶντα. οἱ δὲ τὸν μέγਾਲος ἦχος ἀποτελοῦντα διὰ τῶν βροντῶν. Hes. || 499 Οὐλύμπιοιο-Ὀλύμπου 4./13., παροιμία· «τρὶς τριηκόσαι κορυφαὶ νιφόντος Ὀλύμπου». || 500 ῥά ep.-ἄρα. | αὐτοῖο-αὐτοῦ 13. | καθέζετο-ἐκαθέζετο 29. | λάβε-ἔλαβε 29. | γούνων ep.-γονάτων, εἰκόνα δεομένου ὡς ἐν γραφῇ. || 501 σκαιῆ-σκαίᾳ 10. | δεξιτερῆ-δεξιτερᾷ 10., ὑπολαβοῦσα τὸν ἀνθερεῶνα. ||

- λισσομένη προσέειπε Δία Κρονίωνα ἄνακτα·
 Ζεῦ πάτερ εἴ ποτε δὴ σε μετ' ἀθανάτοισιν ὄνησα
 ἢ ἔπει ἢ ἔργω, τόδε μοι κρήνην ἐέλωρ·
 505 τίμησόν μοι υἷον ὃς ὠκυμωρότατος ἄλλων
 ἔπλετ'· ἀτάρ μιν νῦν γε ἄναξ ἀνδρῶν Ἀγαμέμνων
 ἠτίμησεν· ἐλών γὰρ ἔχει γέρας αὐτὸς ἀπούρας,
 ἀλλὰ σύ πέρ μιν τίσον Ἰόλυμπιε μητίετα Ζεῦ·
 τόφρα δ' ἐπὶ Τρώεσσι τίθει κράτος ὄφρ' ἂν Ἀχαιοὶ
 510 υἷον ἐμόν τίσωσιν ὀφέλλωσιν τέ εἰ τιμῆ.
 Ὡς φάτο· τὴν δ' οὐ τι προσέφη νεφεληγερέτα Ζεὺς,
 ἀλλ' ἀκέων δὴν ἦστο· Θέτις δ' ὡς ἤφατο γούνων
 ὡς ἔχετ' ἐμπεφυῖα, καὶ εἴρετο δεύτερον αὐτίς·
 νημερτές μὲν δὴ μοι ὑπόσχεο καὶ κατάνευσον
 515 ἢ ἀπόειπ', ἐπεὶ οὐ τοι ἔπι δέος, ὄφρ' εὖ εἰδέω
 ὅσσον ἐγὼ μετὰ πᾶσιν ἀτιμοτάτη θεὸς εἰμι.
 Τὴν δὲ μέγ' ὀχθήσας προσέφη νεφεληγερέτα Ζεὺς·
 ἦ δὴ λοίγια ἔργ' ὅτε μ' ἐχθοδοπῆσαι ἐφήσεις
 Ἥρη ὅτ' ἂν μ' ἐρέθησιν ὄνειδειοὶς ἐπέεσσιν·
 520 ἦ δὲ καὶ αὐτῶς μ' αἰεὶ ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσι
 νεικεῖ, καὶ τέ μέ φησι μάχη Τρώεσσι ἀρήγειν.

502 προσέειπε-προσείπε 3. || 503 ἀθανάτοισιν-ἀθανάτοις 12. | ὄνησα-ὠνησα 29. ||
 504 κρήνην ep.-κρήνον 3. | ἐέλωρ-ἐλωρ 3. || 505 τίμησόν μοι υἷον, εὖ τὸ μὴ εἰπεῖν
 «Ἀχιλλέα» ἀγωγὸν γὰρ πειθοῦς μᾶλλον τὸ τῆς φύσεως ὄνομα. καὶ ἐν τοῖς ἐξῆς «υἷον ἐμόν τί-
 σωσιν» (510). || 506 μίν ep.-αὐτόν. || 508 μίν ep.-αὐτόν., ἠθικὸν τὸ σύ· ὃν ἐκεῖνος ὕβρισε,
 σὺ μὴ ἐξουθενήσης. | μητίετα, βουλικώτατε... ἔστι δὲ εἰπεῖν ὅτι ἀπὸ τοῦ μητίετα κατὰ πλεο-
 νασμὸν τοῦ εἰ καὶ συστολῆ τοῦ τ... κλητικῆ γέγονε «μητίετα» καὶ ὁ τόνος ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ τόπου
 ἔμεινε μετὰ τὸν πλεονασμὸν. οὕτως Ἦρος. καὶ Ἀπολλώνιος ἐν τῷ Περί παρωνύμων καὶ ἀπὸ
 τοῦ μητίετα φησι τὸ μητίετα. || 509 ἐπὶ... τίθει-ἐπιτίθει 20. | Τρώεσσι-Τρωσί 19. | ὄ-
 φρ' ἂν ep.-ἔως ἂν. || 510 ὀφέλλωσιν, αὐξῶσιν. ὅθεν καὶ ὄφλημα τὸ χρέος διὰ τὸν τόκον. |
 ἔ ep.-αὐτόν. || 511 φάτο ep.-ἔφη 29. | τὴν-αὐτήν 21. | τὴν δ' οὐ τι προσέφη μετ' ἐπι-
 σκέψεως ποιεῖσθαι τὰς ἀποκρίσεις δεῖ, ὅπου καὶ ὁ Ζεὺς σκέπτεται· ἄμα δὲ καὶ ὅτι περὶ πάσης
 ἐνθυμεῖται τῆς Διακῆς περιπετείας. | νεφεληγερέτα-νεφεληγερέτης 9. || 512 ὡς ἤφατο
 γούνων, ὡς ὥσπερ, ἀναφορικῶς. διδάσκει δὲ ἡμᾶς ὁ ποιητὴς μὴ ἀποκάμνειν ἐν ταῖς ἰκεσί-
 αῖς. | γούνων ep.-γονάτων. || 513 ἔχετο-εἴχετο 29. | ἐμπεφυῖα ep.-ἐμπεφυκυῖα. |
 αὐτίς ep.-αὐθις. || 514 νημερτές, ἀναμαρτές, ἀληθές, σαφές. Hes. | ὑπόσχεο-ὑπόσχο
 25. || 515 τοί ep.-σοί. | ἔπι, ἔπεστι. | ὄφρα ep.-ἴνα. | εἰδέω-εἰδῶ 32. || 516 ὅσ-
 σον-ὅσον 6. | ἀτιμοτάτη θεὸς εἰμι, ἦν ἔδει καὶ λίαν τιμιωτάτην παρὰ σοί. πιθανῶς δὲ
 οὐκ εἶπεν, ὅσον ἀχάριστος παρὰ πάντας εἰ, ἐαυτὴν δὲ ἀτιμοτάτην ἔσεσθαι. || 517 τὴν-αὐτήν
 21. | ὀχθήσας, εἰς ὕψος ἐπάρας τὸν θυμὸν, παρὰ τοὺς ὄχθους ἢ παρὰ τὸ ἄχθος ἀχθήσας,
 ὃ ἔστιν ἀχθεσθεῖς, καὶ ὀχθήσας. | νεφεληγερέτα-νεφεληγερέτης 9. || 518 ἐχθοδοπῆσαι
 ἐφήσεις, ἐντέχνως ἠύξησε τὴν χάριν, διὰ αὐτὴν φάσκων τὴν εἰς τοὺς φιλάτους παραρᾶν τι-
 μὴν. || 519 Ἥρη-Ἥρα 10. | ἐρέθησιν ep.-ἐρέθη 23. | ἐπέεσσιν-ἔπεσιν 3./19. ||
 520 αὐτῶς, μάτην, ψευδῶς, ἐμοῦ μὴ ταῖς ἀληθείαις ἐπικουροῦντος αὐτοῖς. ἄκρω δὲ γυναι-
 κείον ἦθος ἐξέθετο· ὑποπτεύουσι γὰρ ἅπαντα, καὶ τοῖς ἀνδράσι ὄνειδιζοῦσιν ὡς οὐ πράττουσι
 τὰ κεχαρισμένα αὐταῖς. | αἰεὶ ep.-ἀεὶ. | ἀθανάτοισι θεοῖσι-ἀθανάτοις θεοῖς 12. || 521
 Τρώεσσι-Τρωσί 19. ||

- 525 ἄλλα σὺ μὲν νῦν αὖτις ἀπόστιχε μῆ τι νοήσῃ
 Ἦρη· ἐμοὶ δέ κε ταῦτα μελήσεται ὄφρα τελέσω·
 εἰ δ' ἄγε τοι κεφαλῇ κατανεύσομαι ὄφρα πεποιθήσῃ
 τοῦτο γὰρ ἔξ ἐμέθεν γε μετ' ἀθανάτοισι μέγιστον
 τέκμων· οὐ γὰρ ἐμὸν παλινάγρετον οὐδ' ἀπατηλὸν
 οὐδ' ἀτελεύτητον ὃ τί κεν κεφαλῇ κατανεύσω.
 Ἦ καὶ κυανέησιν ἐπ' ὄφρυσι νεῦσε Κρονίων·
 530 ἀμβρόσιαι δ' ἄρα χαῖται ἐπερρώσαντο ἄνακτος
 κρατὸς ἀπ' ἀθανάτοιο· μέγαν δ' ἐλέλιξεν Ὀλύμπου.
 Τῷ γ' ὡς βουλευέσσαντε διέτμαγεν· ἦ μὲν ἔπειτα
 εἰς ἄλα ἄλτο βαθείαν ἀπ' αἰγλήεντος Ὀλύμπου,
 Ζεὺς δὲ ἐὼν πρὸς δῶμα· θεοὶ δ' ἅμα πάντες ἀνέστησαν
 535 ἔξ ἐδέων σφοῦ πατρός ἐναντίον· οὐδέ τις ἔτλη
 μείναι ἐπερχόμενον, ἀλλ' ἀντίοι ἔσταν ἅπαντες.
 ὡς δ' ἔνθα καθέζετ' ἐπὶ θρόνου· οὐδέ μιν Ἦρη
 ἠγνοίησεν ἰδοῦσ' ὅτι οἱ συμφράσσατο βουλάς
 ἀργυρόπεζα Θέτις θυγάτηρ ἄλιιο γέροντος.
 540 αὐτίκα κερτομίοισι Δία Κρονίωνα προσηύδα·
 τίς δ' αὖ τοι δολομήτα θεῶν συμφράσσατο βουλάς;
 αἰεὶ τοι φίλον ἐστὶν ἐμεῦ ἀπὸ νόσφιν ἐόντα

522 αὖτις ep.-αὖτις. || 523 Ἦρη-Ἦρα 10. | **κέ**, περισσὸς ὁ **κέ**. | **ὄφρα** ep.-ὄπως. | **τελέσω**-τελῶ 6., **μελήσει** δέ μοι, πῶς ταῦτα τελέσω. δωρεᾶς δὲ ἐμφήνας τὸ μέγεθος ὅτι τε τῇ γυναικί προσακούσει δούς αὐτήν, ὅμως ἐπὶ τελέσει ἐπινεύει, διδάσκοντος τοῦ ποιητοῦ ὡς μέγιστόν ἐστιν ἀποδιδόναί χάριν ὀφείλοντα. || 524 **τοί** ep.-σοί. | **ὄφρα** ep.-ἴνα. || 525 **ἐμέθεν** ep.-ἐμοῦ. | **ἀθανάτοισι**-ἀθανάτοις 12. || 527 **κέν** ep.-ἄν., περιώριξε τοὺς τρόπους ... διὰ τοῦ «παλινάγρετον» (526) ἐσήμαινε ὅτι βεβαίως ἐστὶν· ὅτι φιλάγαθος διὰ τοῦ «ἀπατηλόν» (526) ὅτι τελεσιουργός διὰ τοῦ «ἀτελεύτητον» (527). || 528 **κυανέησιν** ep.-κυανείας 8. | **ἐπ'** ... **νεῦσε**-ἐπένευσε 20./29., ἐπένευσε ταῖς ὄφρυσιν· μέρος γὰρ αὐταὶ τῆς κεφαλῆς. κυάνεαι δὲ αἱ μέλαιναί ... ἀπὸ τούτων λέγεται τῶν δύο στίχων Φειδῖαν τὸν ἀγαλματοποιὸν ποιῆσαι τὸν ἐν Ἦλιδι χαλκοῦν ἀνδριάντα οὕτως καμπτόμενον καὶ συνωθούμενον. || 530 **ἀθανάτοιο**-ἀθανάτου 13. | **ἐλέλιξεν**, τῷ δὲ τάχει τῶν συλλαβῶν τὸν τρόπον τοῦ ὄρου διαγράφει καὶ τὸ ταχὺ τῆς κινήσεως δηλοῖ ... Εὐφράνωρ δὲ Ἀθήνησι τοὺς δώδεκα θεοὺς γράφων ἐν τῇ στοᾷ, ὡς ἠπόρει ποῖον ἀρχέτυπον περιθεῖη Διί, παριῶν ἐν διδασκάλου τῶν ἐπῶν τούτων ἤκουσε, κεκραγώς τε ὡς ἔχοι τὸ ἀρχέτυπον ἀπιὼν ἔγραψεν. || 531 **τῷ**-τούτῳ 21. | **διέτμαγεν** ep.-διετμάγησαν 24., διεχωρίσθησαν. ἡ μεταφορὰ ἀπὸ τῶν τεμνομένων σωμάτων. || 532 **ἄλτο** ep.-ἤλατο. | **αἰγλήεντος**, λαμπροῦ. Hes. || 533 **ἐὼν** ... **δῶμα** ep.-δῶμα αὐτοῦ. | **ἀνέστησαν**-ἀνέστησαν 24. || 534 **ἐδέων**-ἐδῶν 18. | **σφοῦ πατρός** ep.-πατρός αὐτῶν, συγχοπῆ τοῦ σφετέρου. || 535 **ἔσταν**-ἔστησαν 24., ἀπὸ τούτων τῶν δύο στίχων λέγουσι γέροντας τιμῆσαι τὸν Λυκοῦργον τὸν τῶν Λακεδαιμονίων γράψαντα νόμον ἐπανίστασθαι τοὺς νέους τοῖς πρεσβυτέροις. || 536 **καθέζετο**-ἐκαθέζετο 29. | **μῖν** ep.-αὐτόν. | **Ἦρη**-Ἦρα 10. || 537 **ἠγνοίησεν**-ἠγνόησεν 3. | **οἱ** ep.-αὐτῶ. | **συμφράσσατο** ep.-συνεφράσσατο 6./29. || 538 **ἀργυρόπεζα** ep.-ἀργυροπέζης 9., κόσμον περὶ τὰς ὦας ἔχουσα· ἢ διὰ τοὺς αἰγιαλοὺς. | **ἄλιιο**-ἄλιου 13. || 539 **κερτομίοισι** ep.-κερτομίοις 12., τοῖς τὸ κέαρ βάλλουσι. γυναικεῖα δὲ ἄμφω, τό τε ὑπονοῆσαι καὶ τὸ μὴ ἐπισηεῖν τοῦ λόγου ... τοῖς τὸ κέαρ τέμνουσιν, ὃ ἐστὶ τὴν φυγὴν, καὶ λυποῦσιν, οἰοῖνε κερτομίοις. || 540 **τοί** ep.-σοί. | **συμφράσσατο** ep.-συνεφράσσατο 6./29. || 541 **αἰεὶ** ep.-αἰεὶ. | **τοί** ep.-σοί. | **ἐμεῦ**-ἐμοῦ 14. | **ἐόντα**-όντα 32. ||

κρυπτάδια φρονέοντα δικαζέμεν· οὐδέ τί πώ μοι
 πρόφρων τέτληκας εἰπεῖν ἔπος ὅτι νοήσης.

545 Τὴν δ' ἡμίβητ' ἔπειτα πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε·
 Ἦρη μὴ δὴ πάντας ἐμοὺς ἐπιέλπεο μύθους

εἰδήσειν· χαλεποί τοι ἔσονται ἀλόχῳ περ εὐούσῃ·
 ἀλλ' ὄν μὲν κ' ἐπιεικὲς ἀκουέμεν οὐ τις ἔπειτα
 οὔτε θεῶν πρότερος τὸν εἴσεται οὔτ' ἀνθρώπων·
 ὄν δέ κ' ἐγὼν ἀπάνευθε θεῶν ἐθέλωμι νοῆσαι
 550 μὴ τι σὺ ταῦτα ἕκαστα διείρεο μηδὲ μετάλλα.

Τὸν δ' ἡμίβητ' ἔπειτα βρωῶπις πότνια Ἦρη·
 αἰνότατε Κρονίδη ποῖον τὸν μῦθον ἔειπες;
 καὶ λίην σε πάρος γ' οὔτ' εἶρομαι οὔτε μεταλλῶ,
 ἀλλὰ μάλ' εὐκηλος τὰ φράζειαι ἄσσι ἐθέλησθα.

555 νῦν δ' αἰνῶς δεῖδοικα κατὰ φρένα μὴ σε παρείπη
 ἀργυρόπεζα Θέτις θυγάτηρ ἄλιιοιο γέροντος·
 ἠερίη γὰρ σοί γε παρέζετο καὶ λάβε γούνων·
 τῇ σ' ὄτω κατανεῦσαι ἐτήτυμον ὡς Ἀχιλλῆα
 τιμῆσης, ὀλέσης δὲ πολέας ἐπὶ νηυσὶν Ἀχαιῶν.

560 Τὴν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη νεφεληγερέτα Ζεὺς·
 δαιμονίη αἰεὶ μὲν ὄτεαι οὐδέ σε λήθω·

542 φρονέοντα-φρονούντα 32. | δικαζέμεν-δικάζειν 33., ἀντὶ τοῦ πράττειν. | οὐδέ τί πώ μοι, δυσχεραίνουσιν αἱ γυναῖκες, εἰ μὴ πάντα αὐταῖς ἀνακοινοῖντο οἱ ἄνδρες. || 543 ὅτι-ὅ τι 6. || 544 τὴν-αὐτήν 21. | πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε, διὰ τί τὸν Δία μόνον τῶν θεῶν οὕτω καλεῖ; ὅτι τὸ συναμφότερον ἔχει οὗτος μόνος· θεῶν μὲν ἐστὶ πατὴρ καθ' Ὅμηρον Ἀπόλλωνος, Ἡφαίστου, Ἄρεος, Ἑρμοῦ, Διονύσου, Χαρίτων, Μουσῶν, Ἀφροδίτης, καὶ πολλῶν θνητῶν, Σαρπηδόνοσ, Αἰακοῦ, Ζήθου, Ἀμφίονος, Μίνωσ, Ῥαδαμάνθυος, Ἡρακλέους, Περσέως καὶ ἐτέρων πολλῶν. οἱ δὲ ἄλλοι πολλοὶ καθ' Ὅμηρον πατέρες εἰσὶ μόνως ἢ θνητῶν ἢ ἀθανάτων, οἷον Κρόνος μὲν Διός, Ἦρας, Αἰδοῦ, Ποσειδῶνος, θνητοῦ δὲ οὐδενός· καὶ Ποσειδῶν πάλιν θεοῦ μὲν οὐδενός, θνητοῦ δὲ Κύκλωπος, Ἐφιάλτου, Ὠτοῦ. || 545 Ἦρη-Ἦρα 10. | ἐπιέλπεο-ἐπιέλπου 25. || 546 εἰδήσειν ep.-εἴσεσθαι. | τοί ep.-σοί. | εὐούση-οὔση 32. || 547 κέ ep.-ἄν. | ἐπιεικὲς, πράως διαλεγόμενος ὡς τιμὴν αὐτῇ περιάπτει, ἔστι δὲ καὶ βιωτικὰ μιμήματα, πρῶτων ἠπίως ἀρξάμενον ἐπάγειν τὰς ἀπειλὰς ὕστερον. | ἀκουέμεν-ἀκούειν 33. || 548 τόν-τούτον 21. || 549 κέ ep.-ἄν. | ἐθέλωμι-ἐθέλω 23. || 550 διείρεο-διείρου 25. || 551 τόν-αυτόν 21. | Ἦρη-Ἦρα 10. || 552 τόν-τούτον 21. | ἔειπες-εἶπες 3. || 553 λίην-λίαν 10. | καὶ λίην σε πάρος, ἔθος γυναιξὶν ἀρνεῖσθαι, ὅτι ποτε παρηνώχλησαν τοῖς ἀνδράσιν. || 554 εὐκηλος, ἥσυχος, πρᾶος, σώος. Hes. | τά-ταῦτα 21. | φράζειαι-φράζει 25. | ἄσσα, Ἀρίσταρχός φησι τρία σημαίνειν τὴν λέξιν, τὸ τινά, τὸ ἅτινα, τὸ ὅσα. καὶ αἰεὶ φιλοῦται, πλὴν τοῦ ὅτε δηλοῖ τὸ ἅτινα· τότε γὰρ δασύνεται. καὶ ἔστι κατὰ Ἡρωδιανὸν δύο μέρη λόγου, τὸ ἅ ἄρθρον καὶ τὸ σά Μεγαρικὸν δηλοῦν τὸ τινά. ἐν δὲ τῷ προκειμένῳ στίχῳ φιλοῦται τὸ ἄσσα, καὶ φησιν αὐτὸ δηλοῦν τὸ ὅσα. | ἐθέλησθα-ἐθέλη 23. || 555 δεῖδοικα-δέδοικα 3., ἠθικῶς δεδοικέαι φησί, μὴ πλεονεκτηθῆ ὑπὸ Θετίδος. || 556 ἀργυρόπεζα ep.-ἀργυροπέζης 9. | ἄλιιοιο-ἄλιου 13. || 557 ἠερίη ep.-ἠερία 10. | λάβε-ἔλαβε 29. | γούνων ep.-γονάτων. || 558 τῇ-αὐτῇ 21. | ἐτήτυμον, ἀληθές ἢ ἀληθῶς. Hes. | Ἀχιλλῆα-Ἀχιλλέα 5./17. || 559 πολέας ep.-πολλούς. | νηυσὶν-ναυσὶν 16. || 560 τὴν-αὐτήν 21. | νεφεληγερέτα-νεφεληγερέτης 9. || 561 δαιμονίη-δαιμονία 10., μακαρία, ἐν σαρκασμῶ. | οἶεαι-οἶη 25., ὑπονοεῖς τὰ ἐμὰ βουλευμάτα. ||

- πρῆξαι δ' ἔμπης οὐ τι δυνήσεται, ἀλλ' ἀπὸ θυμοῦ
 μᾶλλον ἔμοι ἔσεται· τὸ δέ τοι καὶ ρίγιον ἔσται.
 εἰ δ' οὕτω τοῦτ' ἐστὶν ἔμοι μέλλει φίλον εἶναι·
 565 ἀλλ' ἀκέουσα κάθησο, ἐμῶ δ' ἐπιπέιθεο μύθῳ,
 μὴ νύ τοι οὐ χραίσμωσιν ὅσοι θεοὶ εἰς ἔν Ὀλύμπῳ
 ἄσπον ἰόνθ', ὅτε κέν τοι ἀάπτους χεῖρας ἐφείω.
 Ὡς ἔφατ' ἔδδειςεν δὲ βοῶπις πότνια Ἥρη,
 καὶ ῥ' ἀκέουσα καθῆστο ἐπιγνάμψασα φίλον κῆρ·
 570 ὄχθησαν δ' ἀνά δῶμα Διὸς θεοὶ Οὐρανίωνες·
 τοῖσιν δ' Ἥφαιστος κλυτοτέχνης ἦρχ' ἀγορεύειν
 μητρὶ φίλῃ ἐπὶ ἦρα φέρων λευκωλένῳ Ἥρη·
 ἧ δὴ λοίγια ἔργα τάδ' ἔσσεται οὐδ' ἔτ' ἀνεκτά,
 εἰ δὴ σφῶ ἔνεκα θνητῶν ἐριδαίνετον ὦδε,
 575 ἐν δὲ θεοῖσι κολῶν ἐλαύνετον· οὐδέ τι δαιτὸς
 ἐσθλῆς ἔσσεται ἦδος, ἐπεὶ τὰ χερεῖονα νικᾷ.
 μητρὶ δ' ἐγὼ παράφημι καὶ αὐτῇ περ νοεούσῃ
 πατρὶ φίλῳ ἐπὶ ἦρα φέρειν Δίι, ὄφρα μὴ αὐτε
 νεικείησι πατήρ, σὺν δ' ἡμῖν δαίτα ταράξῃ.

562 **πρῆξαι**-πρᾶξαι 10. | **ἔμπης** ep.-ἔμπας. | **δυνήσεται**-δυνήση 25. || 563 **ἔσεται**-ἔση 25. | **τό**-τούτο 21. | **τοί** ep.-σοί. | **ρίγιον**, φοβερώτερον. χαλεπώτερον. φοικτόν. Hes. || 564 **εἰ δ' οὕτω τοῦτ' ἐστὶν**, εἰ συνθεμένην δέ, πάντως τοῦτο κατὰ τὸ ἀρέσκον μοι ἐποίησα. ἀρχοντικῶς δὲ οὔτε συντίθεται οὔτε ἀρνείται. || 565 **κάθησο**, ἀποπαύει δὲ διὰ τούτου καὶ τὴν τῶν λοιπῶν πολυπραγμοσύνην. | **ἐπιπέιθεο**-ἐπιπέιθου 25. || 566 **τοί** ep.-σοί. | **οὐ χραίσμωσι**, νῦν μὲν λόγοις αὐτὴν ἀποκρούεται, ἐτέρωθι δὲ καὶ ἔργῳ κολάζει, διδάσκοντος ἴσως τοῦ ποιητοῦ ὅτι ἀφόρητον ἂν εἶη γυνὴ μὴ ἐπηρεαζομένη. || 567 **κέν** ep.-ἄν. | **ἀάπτους**, εἰσὶ δὲ οἱ ἀπροσπελάστους ἀποδιδόασιν, ἀπὸ τοῦ ἄφασθαι, ὧν οὐδεὶς ἂν ἄψαιτο δι' ἰσχύν. ἔμοι δὲ δοκεῖ παρὰ τὸ ἰάπτω γεγενῆσθαι, ὃ σημαίνει τὸ διαφθεῖρω καὶ βλάπτω· ἔνθεν τὸ «πολλὰς δ' ἰφθίμους ψυχὰς Ἄϊδι προΐαφεν» (3). | **ἐφείω** ep.-ἐφῶ 3./38. || 568 **ἔδδειςεν**-ἔδειςεν 6. | **Ἥρη**-Ἥρα 10. || 569 **ῥά** ep.-ἄρα. | **καθῆστο**, τοῦ ἔξω ἐστὶν ἡ κλίσις, ἦσμαι ἦσμην καὶ ἐν συνθέσει «καθῆστο», οἱ δὲ τοιοῦτοι παρακείμενοι καὶ ὑπερσυντέλικοι δι-σύλλαβοι, ἔχοντες δύο σύμφωνα ἐν τῇ συνθέσει, φυλάσσουν τὸν τόνον, εἶργμαι καθεῖργμαι, ἦγμαι κατῆγμαι. οὕτως οὖν καὶ τὸ «καθῆστο». | **ἐπιγνάμψασα**, τὴν ἀκουσίως πεισθεῖσαν δηλοῖ. || 570 **ὄχθησαν** ep.-ὠχθησαν 29. || 571 **τοῖσιν**-αὐτοῖς 12./21. || 572 **ἐπὶ** ... **φέρων**-ἐπιφέρων 20. | **ἦρα**, ἐστὶν ἦρ ἡ ἐπικουρία, καὶ ὀξύνεται ἡ γενική, ἦρός· καὶ ἡ αἰτιατική ἦρα καὶ ἐν συνθέσει «ἐπίηρα». Ἀρίσταρχος δὲ ὑφ' ἐν κατ' ὀρθὴν σημασίαν τὸ ἐπίηρα. καὶ ἐπεκράτησεν ἡ Ἀριστάρχου, καίτοι λόγον οὐκ ἔχουσα. | **Ἥρη**-Ἥρα 10. || 573 **ἔσσεται** ep.-ἔσται. || 574 **σφῶ**, τοῦτο πρὸς ἔμφασιν τῶν προσώπων. τὸ δὲ «ἔνεκα θνητῶν» πρὸς εὐτελισμὸν τῆς αἰτίας. τὸ δὲ «ὦδε» πρὸς τὴν αὔξησιν τῆς ἐριδος. || 575 **θεοῖσι**-θεοῖς 12. || 576 **ἔσσεται** ep.-ἔσται. | **ἦδος**, κατὰ μετασηματισμὸν ἐστὶ τὸ ἦδος τοῦ ἦδονῆ· δασυνόμενον γὰρ μετασηματίζεται εἰς τὸ ἦδος φιλοῦμενον, ὡς τὸ ἡμέρα μετασηματίζεται εἰς τὸ «ἦμαρ». | **χερεῖονα**-χερεῖονα 3. || 577 **παράφημι**, τὸ ἦμι καὶ φημί καὶ εἶμι ἐν τῇ συνθέσει ἀναβιβάζει τὸν τόνον. | **νοεούσῃ**-νοούσῃ 32., οὐ δεομένη παραινέσεώς τινος. ἀνθρωπίνως κοινῇ μὲν ἀμφοτέροις ἐπιπλήττει ἔνεκεν ἀνθρώπων διαφορομένοις, ἰδίᾳ δὲ τῇ Ἥρᾳ εἵκειν τῷ Δίι παραινεῖ. || 578 **ὄφρα** ep.-ἴνα. || 579 **νεικείησι**-νεικῆ 3./23. | **σὺν** ... **ταράξῃ**-συνταράξῃ 20. ||

- 580 εἶ περ γάρ κ' ἐθέλησιν Ὀλύμπιος ἀστεροπητῆς
 ἐξ ἐδέων στυφελίξαι· ὃ γάρ πολὺ φέρτατός ἐστιν.
 ἀλλὰ σὺ τὸν ἐπέεσσι καθάπτεσθαι μαλακοῖσιν·
 αὐτίκ' ἔπειθ' Ἴλαος Ὀλύμπιος ἔσσεται ἡμῖν.
 Ὡς ἄρ' ἔφη καὶ ἀναίξας δέπας ἀμφικύπελλον
 585 μητρὶ φίλῃ ἐν χειρὶ τίθει καὶ μιν προσείπε·
 τέτλαθι μῆτερ ἐμή, καὶ ἀνάσχεο κηδομένη περ,
 μή σε φίλῃν περ ἐοῦσαν ἐν ὀφθαλμοῖσιν ἴδωμαι
 θεινομένην, τότε δ' οὐ τι δυνήσομαι ἀχνύμενός περ
 χραίσμειν· ἀργαλέος γὰρ Ὀλύμπιος ἀντιφέρεσθαι·
 590 ἦδη γάρ με καὶ ἄλλοτ' ἀλεξέμεναι μεμαῶτα
 ῥίφε ποδὸς τετάγων ἀπὸ βηλοῦ θεσπεσίοιο,
 πᾶν δ' ἡμαρ φερόμην, ἅμα δ' ἠελίῳ καταδύντι
 κάππεσον ἐν Λήμνῳ, ὀλίγος δ' ἔτι θυμὸς ἐνῆεν·
 ἔνθά με Σίντιες ἄνδρες ἄφαρ κομίσαντο πεσόντα.
 595 Ὡς φάτο, μείδησεν δὲ θεὰ λευκώλενος Ἥρη,
 μειδήσασα δὲ παιδὸς ἐδέξατο χειρὶ κύπελλον·
 αὐτὰρ ὃ τοῖς ἄλλοισι θεοῖς ἐνδέξια πᾶσιν
 οἰνοχόει γλυκὺ νέκταρ ἀπὸ κρητῆρος ἀφύσσω·
 ἄσβεστος δ' ἄρ' ἐνῶρτο γέλωσ μακάρεσσι θεοῖσιν

580 **ἐθέλησι**-ἐθέλη 23., θωπευτικῶς τὰ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ προβάλλεται, ἅμα δὲ καὶ πρὸς κατάπληξιν τῆς μητρὸς. τὸ δὲ ὄλον· εἰ θέλοι καταβαλεῖν ἡμᾶς ὁ Ζεὺς (δυνήσεται γάρ), σὺ δὲ θωπεύσεις αὐτόν, εὐθέως ἡμερωθήσεται. | **ἀστεροπητῆς**, ἀστραπᾶς ποιῶν. || 581 **ἐδέων**-ἐδῶν 18. | **ὃ**-αὐτός 21. || 582 **τόν**-αὐτόν 21. | **ἐπέεσσι**-ἔπεισι 19. | **μαλακοῖσιν**-μαλακοῖς 12. || 583 **Ἴλαος**-Ἴλεως 11. | **ἔσσεται** ep.-ἔσται. || 584 **ἀναίξας**, γέλωτα κινεῖ τὸ «ἀναίξας» ἐπὶ τοῦ χωλοῦ τιθέμενον· γελοῖος γάρ ἐστι μιμούμενος τοὺς καλίστους οἰνοχόους, Ἥβην καὶ Γανυμήδεα, καὶ μεμνημένος, πῶς ὁ Ζεὺς τοῦ ποδὸς λαβόμενος ἔρριφεν αὐτὸν οὐρανόθεν. || 585 **ἐν** ... **τίθει**-ἐνετίθει 20./29. | **μῖν** ep.-αὐτήν. | **προσείπε**-προσεῖπε 3. || 586 **ἀνάσχεο**-ἀνάσχου 25. | **κηδομένη**, λυπουμένη. || 587 **ἐοῦσαν**-οὔσαν 32. | **ὀφθαλμοῖσιν**-ὀφθαλμοῖς 12. || 588 **οὔτι δυνήσομαι**, κωμικῶς τὴν ἰδίαν πῆρωσιν προτίθησι. || 590 **ἀλεξέμεναι**-ἀλέξειν 33. || 591 **ῥίφε**-ἔρριφε 29., δύο ῥίφεις Ἡφαίστου, προτέρα μὲν ὑπὸ τὴν γένεσιν ὑπὸ τῆς Ἥρας, δευτέρα δὲ ἢ ὑπὸ Διὸς διὰ τοὺς τῆς Ἥρας δεσμούς. | **τετάγων** ep.-λαβῶν 36. | **θεσπεσίοιο** ep.-θεσπεσίου 13., θεῖον. Hes. || 592 **φερόμην**-εφερόμην 29., πῶς Ἡφαιστος δι' ὅλης ἡμέρας φέρεται; φαμέν οὖν ὅτι τὸ πᾶν ἡμαρ οὐ δηλοῖ τὸν ἀπὸ πρωίας ἕως ἐσπέρας καιρόν, ἀλλὰ τὴν πελάζουσαν τῇ νυκτὶ ὥραν, ὡς καὶ ἀλλάχου (472) «οἱ δὲ πανημέριοι μολπῇ θεὸν ἰλάσκοντο» καὶ ἐξῆς (601-2) «πρόπαν ἡμαρ ἐς ἠέλιον καταδύντα / δαίνυντο». | **ἠελίῳ**-ἠλίῳ 3. || 593 **κάππεσον** ep.-κατέπεσον. | **ἐνῆεν** ep.-ἐνήν. || 594 **Σίντιες ἄνδρες**, Φιλόχορος Πελασγούς αὐτοὺς ὄντας οὕτω προσαγορευθήναι, ἐπεὶ πλεύσαντες εἰς Βραυρώνια κληφόρους παρθένους ἤρπασαν· σίνεσθαι δὲ τὸ βλάπτειν λέγουσιν. Ἐρατοσθένης δέ, ἐπεὶ γόνητες ὄντες εὐρον δηλητήρια φάρμακα. ὁ δὲ Πορφύριος, ἐπεὶ πρῶτοι τὰ πολεμιστήρια ἐδημιούργησαν ὄπλα, ἃ πρὸς βλάβην ἀνθρώπων συντελεῖ. ἢ ἐπεὶ πρῶτοι ληστήρια ἐξεύρον. | **κομίσαντο**-ἐκομίσαντο 29. || 595 **φάτο** ep.-ἔφη. | **μείδησεν**-ἐμείδησεν 29. | **Ἥρη**-Ἥρα 10. || 597 **ὃ**-αὐτός 21. | **ἄλλοισι**-ἄλλοις 12. | **ἐνδέξια**, ἐπιδεξίως. || 598 **οἰνοχόει**-ῶνοχόει 29. | **κρητῆρος**-κρατῆρος 10. || 599 **μακάρεσσι**-μακάρεσι 19. | **θεοῖσιν**-θεοῖς 12. ||

- 600 ὥς ἴδον Ἕφαιστον διὰ δῶματα ποιπνύοντα.
 Ὡς τότε μὲν πρόπαν ἥμαρ ἐς ἥλιον καταδύντα
 δαίνυντ', οὐδέ τι θυμὸς ἐδεύετο δαιτὸς εἴσης,
 οὐ μὲν φόρμιγγος περικαλλέος ἦν ἔχ' Ἀπόλλων,
 Μουσάων θ' αἶ ἄειδον ἀμειβόμενοι ὀπί καλῆ.
 605 Αὐτὰρ ἐπεὶ κατέδυσσεν λαμπρὸν φάος ἡλείοιο,
 οἳ μὲν κακκείοντες ἔβαν οἶκον δὲ ἕκαστος,
 ἤχι ἕκαστῳ δῶμα περικλυτὸς ἀμφιγυήεις
 Ἕφαιστος ποίησεν ἰδυίησι πραπίδεσσι·
 Ζεὺς δὲ πρὸς ὃν λέχος ἦι' Ὀλύμπιος ἀστεροπητής,
 610 ἔνθα πάρος κοιμᾶθ' ὅτε μιν γλυκὺς ὕπνος ἰκάνοι·
 ἔνθα καθεῦδ' ἀναβάς, παρὰ δὲ χρυσόθρονος Ἕρη.

600 ἴδον-εἶδον 29. | ποιπνύοντα, «ποιπνύσαντα», ἔστι δὲ παρὰ τὸ πονῶ, πονύω, πνύω, ποπνύω καὶ ποιπνύω. || 601 ἐς ep.-εἰς. | ἡέλιον-ἥλιον 3. || 602 δανίυντο ep.-ἐδαίνυντο. || 603 περικαλλέος-περικαλλοῦς 18. | ἔχε-εἶχε 29. || 604 Μουσάων-Μουσῶν 8. | ἄειδον-ἤδον 3./29., εὐ τὸ μὴ ἀπειροκάλως ἐπιμηκῦναι, τίνα ἤδον αἱ Μοῦσαι, ὡς Ἡσίοδος «ἄειδον δ' οὖς Γαῖα καὶ Οὐρανὸς εὐρὺς ἔτικτεν, / οἳ τ' ἐκ τῶν ἐγένοντο». || 605 φάος ep.-φῶς. | ἡελλίοιο-ἥλιου 3./13. || 606 κακκείοντες ep.-κατακείοντες. | ἔβαν-ἔβησαν 24. || 608 ποίησεν-ἐποίησεν 29. | ἰδυίησι ep.-ειδυίαις 8. | πραπίδεσσι-πραπίσι 19., ἢ φρήν. S. || 609 ὃν λέχος ep.-λέχος αὐτοῦ. | ἦι ep.-ἦει. || 610 κοιμᾶτο-ἐκοιμᾶτο 29. | μιν ep.-αὐτόν. || 611 καθεῦδε-ἐκαθεῦδε 29., ἀνέβη καθευδήσων... διδάσκει δὲ ὁ ποιητὴς μὴ χωρίζεσθαι ἄνδρα γυναικὸς ἐν κοίτῃ, ὡς μὴ τῇ ἀπουσίᾳ λυπήσῃ αὐτόν. | Ἕρη-Ἕρα 10.

Igeszótár

Az igekötőket az igétől és egymástól kötőjellel választjuk el; a szótári alakok általában az alapige alatt találhatóak. (Létezik néhány olyan ige is, melynek simplexe nem használható, például ἄπο-λάύω, ἄν-αλίσκω.)

Ha az ige az augmentumot vagy a reduplikációt az igekötőn veszi föl (vagy azon is), akkor a kötőjelet zárójelbe tesszük.

Nem írjuk ki a „szabályos” igék szótári alakjait, mivel a nyelvtanokban leírtak szerint az alakok kikövetkeztethetők.

Ebbe a körbe tartoznak az -εύω, -άω, -έω, -όω, -άζω, -ίζω, -αίνω, -ύνω, -είρω, a többszótagú tövű -έλλω, ill. a deponens -άομαι, -έομαι, -όομαι végű igék.

| | praes. | fut. | ao. | perf. | pf. M. | ao. P. | adj. verb. |
|------|---------|----------|-----------|------------|-------------|------------|------------|
| [1] | παιδεύω | παιδεύσω | ἐπαίδευσα | πεπαιδευκα | πεπαιδευμαι | ἐπαιδεύθην | παιδευτός |
| [1b] | ἰδρύω | ἰδρύσω | ἰδρύσα | ἰδρῦκα | ἰδρῦμαι | ἰδρῦθην | ἰδρῦτός |
| [2] | τιμάω | τιμήσω | έτιμήσα | τετίμηκα | τετίμημαι | έτιμήθην | τιμητός |
| [2b] | πειράω | πειράσω | ἐπειράσα | πεπειράκα | πεπειράμαι | ἐπειράθην | πειράτός |
| [3] | ἀδικέω | ἀδικήσω | ἠδικήσα | ἠδίκηκα | ἠδίκημαι | ἠδικήθην | ἀδικητός |
| [4] | δηλώω | δηλώσω | ἔδηλώσα | δεδήλωκα | δεδήλωμαι | ἔδηλώθην | δηλωτός |
| [5] | ὀνομάζω | ὀνομάσω | ὠνόμασα | ὠνόμακα | ὠνόμασμαι | ὠνόμασθην | ὀνομαστός |
| [6] | ἐλπίζω | ἐλπῖω | ἤλπισα | ἤλπικα | ἤλπισμαι | ἤλπισθην | ἐλπιστός |
| [7] | ἄγγελλω | ἄγγελῶ | ἤγγειλα | ἤγγελα | ἤγγελμαι | ἤγγέλθην | ἄγγελτός |
| [8] | σημαίνω | σημανῶ | ἔσήμηνα | σεσήμαγα | σεσήμασμαι | ἔσημάνθην | σημαντός |
| [8b] | κραίνω | κρανῶ | ἔκρανα | | κέκρασμαι | ἐκράνθην | κραντός |
| [8c] | αἰσχύνω | αἰσχυνῶ | ἤσχῦνα | ἤσχυγα | (ἤσχυμμαι) | ἤσχύνθην | αἰσχυντός |
| [9] | σπείρω | σπερῶ | ἔσπειρα | ἔσπαρκα | ἔσπαρμαι | ἔσπάρην | σπαρτός |

Az ezekre a típusokra való utalás nem feltétlenül jelenti azt, hogy az itt felsorolt alakok mind elő is fordulnak, de az előfordulók a minta szerint képezhetők.

A deponens igék esetében értelemszerűen medialis illetve passzív alakok képezhetők a szabályos igékből.

A szám mellett egy vagy két s betű a passzív szigma (gyakran ingadozó) betoldására utal, mégpedig egy s azt jelenti, hogy megjelenik az ao. P.-ban és az adiectivum verbalé(k)ban, kettős ss pedig azt, hogy emellett még a pf. M.-P.-ben is.

A személytelen igéket sg. 3. személyben vesszük föl (például δεῖ).

A -σσω / -ττω párok esetében általában az attikaiban szokásosabb -ττω végű változatokat vesszük föl (pl. ἄντι-τάσσω → τάττω).

A tőkezdő ρ- az igekötők végmagánhangzója után megkettőződik (pl. ἄπο-ρρήγνυμι → ῥήγνυμι).

A

ἄγανακτέω [3] méltatlankodik
 ἄγγέλλω [7] híriül ad
 ἄγνοέω [3] nem tud, nem ismer
 ἄγορεύω fut. stb. ld. λέγω beszél
 ἄγχω fut. ἄγξω ao. ἤγξα szorít, fojt
 ἄγω fut. ἄξω ao. ἤγαγον pf. ἤγα pf. M.
 ἤγμαι ao. P. ἤχθην adj. verb. ἀκτός úz, ve-
 zet
 ἄγωνίζομαι [6] küzd
 ἄδω ao. ἄσα énekel
 ἀδικέω [3] jogtatlankodik
 ἀθλέω [3] sportol
 ἀθροίζω, ἀθροίζω [6] összegyűjt
 αἱματώ [4] összevétel, vérrel kever
 αἰνέω fut. αἰνέσω ao. ἤνεσα pf. ἤνεκα pf.
 M. ἤνημαι ao. P. ἤνεθην dicsér
 αἰρέω fut. αἰρήσω ao. εἶλον pf. ἤρηκα pf.
 M. ἤρημαι ao. P. ἤρέθην adj. verb. αἰρετός
 megfog, elér, elfoglal, M. elvesz, megszerez,
 választ
 αἰσθάνομαι fut. αἰσθήσομαι ao. ἤσθόμην
 pf. ἤσθημαι észlel, érzékel
 αἰσχύνω [8c] csúfít, szégyenít
 αἰτέω [3] kér; követel
 ἀκμάζω [5] a csúcson van
 ἀκολουθέω [3] kísér, követ
 ἀκούω fut. ἀκούσομαι ao. ἤκουσα pf. ἀ-
 κήκοα hall
 ἄληθεύω [1] igazat mond
 ἀλλάττω fut. ἀλλάξω ao. ἤλλαξα pf. ἤλ-
 λαχα pf. M. ἤλλαγμαi ao. P. ἤλλάγην vál-
 toztat
 ἄμελέω [3] nem törődik
 ἀμύνω [8c] elhárít, bosszul; segít, véd
 (dat.)
 ἄμφι(-)έννυμι ao. ἤμφιεσα pf. M. ἤμφιε-
 σμαι félöltöztet, M. félölt
 ἄμφι-λέγω vitázik
 ἄμφι(-)σβητέω [3] vitat, vitázik
 ἄνα-βάλλω földob, halaszt
 ἄνα-βαίνω föllép, -száll (acc.)
 ἄνα-βιβάζω fölléptet, -vezet; partra vonat
 (hajót)
 ἄνα-βιώσκομαι ao. ἀνεβίων föléleszt, föl-
 éled

ἄνα-γι(γ)νώσκω fölismer, -olvas, meg-
 győz
 ἄναγκάζω [5] kényszerít
 ἄναγκοτροφέω [3] szigorúan diétázik
 ἄν-άγω fölvezet, kivezet (hajót a nyílt ten-
 gerre); kifut (hajóval)
 ἄνα-δέχομαι fölvállal, jótáll vkiért (acc.)
 ἄνα-ζητέω [3] felkutat
 ἄν-αιρέω fölvesz; jósol; elvesz, elpusztít
 ἄνα-κηρύττω kibírdet
 ἄνα-κοινώω [4] közöl, tanácsot kér
 ἄνα-κράζω fölkiált
 ἄνα-λαμβάνω átvesz, maga mellé vesz,
 visszakup
 ἄν-αλίσκω fut. ἀναλώσω ao. ἀναλώσα,
 ἀνηλώσα pf. ἀνηλώκα pf. M. ἀνήλωμαι
 ao. P. ἀνηλώθην adj. verb. elkölt
 ἄνα-μιμνήσκω emlékeztet
 ἄνα-παύω kipihentet
 ἄνα-πτερώ [4] fölszárnyaz
 ἄνα-πτύσσω föltép
 ἄνα-στομώω [4] fölnyit
 ἄνα-στρέφω fölfordít, M. P. „belekap”
 ἄνα-τίθημι föllállít, fölajánl; tulajdonít
 ἄνα-τρέπω fölfordít, fejre állít, elpusztít
 ἄνα-φέρω fölvisz; jobban van
 ἄν-έραμαι P. újra szeret
 ἄν-ερευνάω [2a] fölkutat, kutat
 ἄν-ευρίσκω megtalál
 ἄν-ίστημι föllállít; fölkel
 ἄν(-)οίγω (praet. ἀνέωγον, ἤνοιγον) fut.
 ἀνοίξω ao. ἀνέωξα, ἤνοιξα pf. ἀνέωχα pf.
 M. ἀνέωγμαi, ἤνοιγμαi ao. P. ἀνεώχθην,
 ἤνοιχθην fölnyit, (teret) föltár, utat csinál
 ἄντι-λέγω ellentmond, tagad
 ἄντι-εκ-κόπτω viszontkiüt
 ἄντι-εράω viszontszeret
 ἄντι-τάσσω szemben föllállít
 ἄντι-παρα-τίθημι mellé állít (összehason-
 lítva)
 ἄξιόω [4] méltányosnak, igaznak tart
 ἄπ-αγγέλλω híriül ad, jelent
 ἄπ-αγορεύω megtilt, visszautasít
 ἄπ-άγχω megfojt, fölakaszt
 ἄπ-άγω elvezet
 ἄπ-αιτέω [3] kikövetel, behajt

ἀπ-αλλάττω *elválaszt, megszabadít vmitől (gen.)*
 ἀπ-αντάω [2] *szembe jön*
 ἀπ-αράσσω *szétver*
 ἀπειλέω [3] *fenyegget*
 ἄπ-ειμι *elmegy*
 ἀπ-έρχομαι *elmegy*
 ἀπ-έχω *távol tart*
 ἀπιστέω [3] *nem bízok, nem hisz, kétségbe von*
 ἀπο-γεννώω [2] *eredményez*
 ἀπο-δείκνυμι *fölmutat, „beállít”, bizonyít*
 ἀπο-δημέω [3] *eltávozik, távol van*
 ἀπο-δίδωμι *megad*
 ἀπο-διδράσκω *elszökik*
 ἀπο-θνήσκω *meghal, megöletik, elesik*
 ἀπο-λαμβάνω *elvesz, részesül vmiben (acc.)*
 ἀπο-καθ-ίστημι *visszahelyez, -változtat*
 ἀπο-κείρω *levág, lenyír*
 ἀπο-κοτταβίζω [6] *kiloccsant*
 ἀπο-κτείνω *megöl*
 ἀπο-κτείνω fut. ἀποκτενῶ ao. ἀπέκτεινα pf. ἀπέκτονα *megöl*
 ἀπο-λαμβάνω *elvesz*
 ἀπο-λαύω [1] *élvez vmit (gen.)*
 ἀπο-λείπω *elhagy, P. lemarad*
 ἀπ-όλλυμι fut. ἀπολῶ ao. ἀπόλεσα, M. ἀπωλόμην pf. ἀπολώλεκα, ἀπόλωλα *elpusztít; elveszt; intr. elvész; M. elpusztul*
 ἀπ-όμνυμι *esküszik; esküvel megtagad*
 ἀπο-νέμω *kioszt*
 ἀπο-πειράομαι *megpróbál, -vizsgál*
 ἀπο-πλέω *elhajózik*
 ἀπο-πνέω *kilehel, kifúj; szaglik vmitől (gen.)*
 ἀπο-πνίγω *megfojt*
 ἀπο-ρρήγνυμι *letép, leszakít*
 ἀπο-σβέννυμι *kiolt, P. kialszik, meghal*
 ἀπο-σπένδω *kiönt (italáldozatot)*
 ἀπο-στέλλω *elküld, levélben megír*
 ἀπο-στερέω [3] *megfoszt*
 ἀπο-τρέπω *eltérít*
 ἀπορέω [3] *tanácstalan; szűkölködik*
 ἄπτω fut. ἄψω ao. ἤψα pf. M. ἤμμαι ao. P. ἤφθην adj. verb. ἄπτως *ráterősít, M. meg-*

fog, érint, megtámad vmit (gen.), belefog
 ἀράσσω fut. ἀράξω ao. ἤραξα ao. P. ἤραχθην *üt*
 ἀρέσχω fut. ἀρέσω ao. ἤρεσα *tetszik*
 ἀριθμέω [3] *(össze)számol*
 ἀρμόττω fut. ἀρμόσω ao. ἤρμοσα pf. ἤρμοκα pf. M. ἤρμοσμαι ao. P. ἤρμόσθην adj. verb. ἀρμοστός *illeszt; intr. illik, alkalmas vmire (dat.)*
 ἀρνέομαι [3] *tagad*
 ἀρπάζω [5] *elragad, rabol*
 ἄρχω fut. ἄρξω ao. ἤρξα pf. ἤρχα pf. M. ἤρχμαι ao. P. ἤρχθην *vezető; elkezd, elindít; M. (bele)kezd, megpróbál; P. alattvaló, engedelmeskedik*
 ἄσεβέω [3] *istentelen(ül viselkedik)*
 ἀσκέω [3] *gyakorol*
 ἀσχολέω [3] *elfoglalt*
 ἀφ-αιρέω *elvesz, eltávolít; M. megfoszt vkit (acc.) vmitől (acc.)*
 ἀφ-ίημι *elküld, M. elenged vmit (gen.)*
 ἀφ-ικνέομαι fut. ἀφίξομαι ao. ἀφικόμην pf. ἀφίγμαι *megérkezik*
 ἀφ-ίστημι *félreállít; intr. eltávolodik vmitől (gen.), különbözik*
 ἀφ-ομοιόω [4] *hasonít*

B

βαδίζω [6] fut. βαδιοῦμαι ao. ἐβάδισα *bandukol*
 βαίνω fut. βήσω ao. ἔβην, ἔβησα pf. βέβηκα adj. verb. βατός *lép(tet)*
 βάλλω fut. βαλῶ ao. ἔβαλον pf. βέβληκα pf. M. βέβλημαι ao. P. ἐβλήθην adj. verb. βλητός *dob*
 βαρέω [3] *elnehezít, elnyom*
 βαστάζω [5] *fölemel, elbír, elvisel*
 βιαζόμαι [5] *kényszerít*
 βιβάζω [5] fut. βιβάσω, βιβῶ *szállít, emel*
 βλάπτω fut. βλάψω ao. ἔβλαφα pf. βέβλαφα pf. M. βέβλαμμαι ao. P. ἐβλάβην, ἐβλάφθην *árt*
 βοάω [2] *kiált*
 βοηθέω [3] *segít*
 βουθυτέω [3] *ökröt áldoz*

βουλευώ [1] *tanácsol, kitalál, megfontol, dönt*

βούλομαι fut. βουλήσομαι ao. ἐβουλήθην, ἤβουλήθην pf. βεβούλημαι *akar*

Γ

γαμέω fut. γαμῶ (-εῖς) ao. ἔγημα pf. γεγάμηκα pf. M. γεγάμημαι *feleségül vesz, M. férjhez megy ukéhez (dat.)*

γελάω fut. γελάσομαι ao. ἐγέλασα pf. γεγέλακα pf. M. γεγέλασμαι ao. P. ἐγέλασθην adj. verb. γελαστός *nevet*

γενεαλογέω [3] *származást megadni, kutatni*

γεννάω [2] *nemz*

γεωργέω [3] *földet művel*

γί(γ)νομαι fut. γενήσομαι ao. ἐγενόμην pf. γέγονα pf. M. γεγένημαι *születik, lesz, válik*

γί(γ)νώσκω fut. γνώσομαι ao. ἔγνων pf. ἔγνωκα pf. M. ἔγνωσμαι ao. P. ἔγνώσθην adj. verb. γνω(σ)τός *(meg)ismer, (meg)tud*

γράφω fut. γράψω ao. ἔγραφα pf. γέγραφα pf. M. γέγραμμαι ao. P. ἐγράφην adj. verb. γραπτός *(meg)ír, beterjeszt*

γυμνάζω [5] *edz*

Δ

δακρύω [1b] *sír, sirat*

δανείζω [5] *kölcsön vesz*

δαρθάνω fut. καθευδήσω ao. ἔδαρθον pf. δεδάρθηκα *alszik*

δεῖ fut. δεήσει ao. ἐδέησε *kell, szüksége van vkinek (dat.) vmire (gen.)*

δεῖδω fut. δέισομαι ao. ἔδεια pf. δέδοικα *fél, tart vkitől (+ acc.)*

δείκνυμι, δεικνύω fut. δείξω ao. ἔδειξα pf. δέδειχα pf. M. δέδειγμαι ao. P. ἐδείχθην adj. verb. δεικτός *(meg)mutat, bizonyít*

δειπνέω [3] *vacsorázik*

δέομαι fut. δεήσομαι pf. δεδέημαι *hiján van vminek, szüksége van vmire (gen.), kér vkitől (gen.)*

δέχομαι fut. δέξομαι ao. ἐδέξαμην pf. δέδεγμαι ao. P. ἐδέχθην adj. verb. δεκτός *elfogad*

δέω fut. δήσω ao. ἔδησα pf. δέδεκα pf. M. δέδεμαι ao. P. ἐδέθην adj. verb. δετός *(meg)köt*

δηλόω [4] *megvilágít, bizonyít*

δημηγορέω [3] *nyilvános beszédet tart*

δια-βαίνω *átkel vmin (acc.)*

δι-αγγέλλω *kihirdet*

δι-άγω *átvezet, odavezet; időt tölt, él*

δι-αιρέω *elkülönyt, feloszt*

διά-κειμαι *valamilyen állapotban van, visszonyul*

διακονέω [3] *szolgál; elvégez*

δια-κρίνω *elválaszt, megkülönböztet, eldönt*

δια-λέγομαι P. *megfontol, (meg)beszél vkivel (dat., προς acc.), megvitát*

δια-λείπω *közte (ki)hagy*

δι-αλλάττω *megváltoztat, kicserél; összebékít, M. P. kibékül, kiegyezik vkivel (dat., προς acc.)*

δια-λύω *felold, megsemmisít; M. P. kibékül*

δια-μένω *marad, tart*

δια-νοέομαι [3] P. *(át)gondol, megfontol*

δια-πίμπλημι *tele tölt vmivel (gen.)*

δια-πίπτω *szétesik, nem sikerül*

δια-πράττομαι M. *véghez visz*

δι-αρθρώω [4] *tagol, M. tagolva létrehoz*

δι-αριθμέω [3] *megszámol*

δια-ρρινάω [2] *átfür*

δια-ρρίπτω *szétdobál*

δια-τίθημι *vmilyen állapotba, helyzetbe hoz*

δια-τείνω *kitár, M. megfeszül, erölködik, minden erejével alkot*

δια-τελέω *bevégez; kitart, folyton tesz vmit (pt.)*

δια-φέρω *különbözik, jobb vminél (gen.)*

δια-φθείρω *elpusztít*

δια-ψηφίζομαι [6] *szavaz*

διδάσκω fut. διδάξω ao. ἐδίδαξα pf. δεδίδαχα pf. M. δεδίδαγμαι ao. P. ἐδιδάχθην adj. verb. διδακτός *tanít vmire (acc.)*

διδράσκω → *τρέχω*

δίδωμι fut. δώσω ao. ἔδωκα, ἔδομεν pf. δέδωκα pf. M. δέδομαι ao. P. ἐδόθην adj.

verb. *δοτός ad*

δι-έξ-ειμι *végig megy, előad*

δι-έξ-έρχομαι *végig megy, előad*

δι-έρχομαι *keresztülmegy, átolvas; életet leél*

δι-ηγέομαι [3] *elmagyaráz, előad, leír*

δικάζω [5] *ítélkezik, M. pereskedik vkivel (dat.)*

δι-ορθώω [4] *helyesbít, javít*

διώκω fut. *διώξω* ao. *ἔδιωξα* *űz, kerget*

δοκέω fut. *δόξω* ao. *ἔδοξα* pf. M. *δέδοκται* *vél; látszik; helyesnek látszik vmi vkinek (dat.)*

δουλεύω [1] *szolgál*

δραμ- → *τρέχω*

δράω [2bs] *cselekszik, tesz vmit vkivel (acc.)*

δύναμαι (praet. *ἤδυναμην*, *é-*) fut. *δυνήσομαι* ao. *ἔδυνήθην*, *ἦ-* pf. *δεδύνημαι* adj. verb. *δυνατός* *képes, hatalma van; ér vmennyit; jelent vmit; hatása van*

δυσσημερέω [3] *rossz napja van, peches*

δυσκολαίνω *elégedetlen*

δύω fut. *δύσω* ao. *ἔδυσα*, *ἔδυν* pf. *δέδυκα* pf. M. *δέδυμαι* ao. P. *ἔδύθην* adj. verb. *δυτός* *merít, M. merül, felölt*

E

ἔάω (praet. *εἶων*) fut. *ἔάσω* ao. *εἶασα* pf. *εἶακα* *hagy, (át)enged*

ἔγ-γράφω *beír*

ἔγκωμιάζω [5] *dicsőít*

ἔγχειρέω [3] *megkísérel*

ἔγ-χέω *beleönt, italáldozatot önt, belekever*

ἔθέλω fut. *ἔθελήσω* ao. *ἠθέλησα* pf. *ἠθέληκα* *akar, kíván, szándékozik*

εἰδοποιέω [3] *alakít, ábrázol*

εἰκάζω [5] *hasonít, hasonlít; vél*

εἰλεγ- → *λέγω*

εἰμί fut. *ἔσομαι* ao. *ἔγενόμην* pf. *γέγονα* *van, lehet*

εἶμι *megy*

εἶργω fut. *εἶρξω* ao. *εἶρξα* pf. M. *εἶργμαι* ao. P. *εἶρχθην* adj. verb. *εἰρκτός* *nyomaszt, bezár*

εἰσ-αγγέλλω *feljelent*

εἰσ-άγω *bevezet*

εἰσ-βάλλω *beledob*

εἰσ-δέχομαι *befogad, fölvesz*

εἶσ-ειμι *bemegy*

εἰσ-έρχομαι *bemegy*

εἰσ-ηγέομαι [3] *beterjeszt, javasol*

εἰσ-πίπτω *beesik, betör, ráveti magát*

εἰσ-πλέω *oda-, elhajózik*

εἰσ-τρέχω *belefut, behatol*

εἰσ-φέρω *behoz, bevisz, beterjeszt; hozzájárul, adakozik*

ἐκ-βάλλω *kidob, -szór, elvállik (asszonytól), kifícamít (izületet)*

ἐκ-βοάω *(ingerülten) kiszól*

ἐκ-δέχομαι *átvesz*

ἐκ-δίδωμι *kiházásít, férjhez ad*

ἐκ-καλύπτω *felded, feltár*

ἐκ-κλίνω *elhajlít; kitér vmi elől (acc.)*

ἐκ-κομίζω *utolsó útjára kísér*

ἐκ-κόπτω *küit*

ἐκ-λέγω *kiválogat*

ἐκ-λείπω *elhagy*

ἐκ-πέμπω *kiküld*

ἐκ-πίνω *kiiszik, fölhajt*

ἐκ-πλήσσω *megijeszt, megdöbbszent*

ἐκ-τείνω *kinyújtóztat (halottat)*

ἐκ-τρίβω *felmorzsol; intr. elemésztí magát*

ἐκ-φέρω *kivisz; áttesz, kiterjeszt*

ἐλαύνω fut. *ἐλάσω*, *ἐλῶ* ao. *ἤλασα* pf.

ἐλήλακα pf. M. *ἐλήλαμαι* ao. P. *ἤλάθην*

adj. verb. *ελατός* *űz, vezet; intr. vonul*

ἐλάω → *ἐλαύνω*

ἐλέγχω fut. *ἐλέγξω* ao. *ἤλεγξα* pf. M. *ἐλήλεγμαι* ao. P. *ἤλέγχθην* adj. verb. *ἐλεγκτός* *(meg)cáfol*

ἐλεέω [3] *(meg)sajnál, megszán*

ἔλκω (praet. *εἶλκον*) fut. *ἔλξω* ao. *εἶλκυσσα* pf. *εἶλκυκα* pf. M. *εἶλκυσμαι* ao. P. *εἶλκύσθην* adj. verb. *ἐλκ(υσ)τέος* *hűz, vonszol, „molesztál”*

ἐλ-λείπω *hátrahagy, intr. hátramarad, hiányos*

ἐλπίζω [6] *remél, sejt, vél, gondol*

ἐμ-βάλλω *beleejt, beledob*

ἐμ-μένω *megmarad, kitart*

- έμ-παλάσσω *belebonyolít, belegabalyít*
 έμ-πίμπρημι *felgyújt, feléget*
 έμ-πίπτω *beleesik*
 έμ-ποιέω [3] *elér, szerez, teremt (időt)*
 έμ-φαίνω *megmutat*
 έν-άπτω *ráérősít, M. meggyújt*
 έν-δέχομαι *befogad, intr. beleillik*
 έν-δύω *felöltöztet, M. felölt vmit, belemereül vmibe*
 έν-ειμι *bent van*
 ένεχ- → φέρω
 έν-θυμέομαι [3] *megfontol*
 έν-ίστημι *beállít, M. szembe helyezkedik*
 έν-νοέω [3] *meggondol*
 έννυμι fut. έσ(σ)ω ao. έσ(σ)α pf. M. ειμαι, έσμαι *öltöztet, M. ölt*
 έν-οράω *észrevesz, ránéz*
 έν-τέλλομαι *parancsol*
 έν-τεύχω *fölkeres*
 έν-τίθημι *betesz, berak*
 έν-τυγχάνω *találkozik vkivel (dat.)*
 έξ-αγγέλλω *kihirdet, kinyilatkoztat*
 έξ-αδυνατέω [3] *nem képes*
 έξ-ακούω *hall, észlel*
 έξ-αν-ίστημι *felállít, intr. feláll*
 έξ-απατάω [2] *becsap*
 έξ-αριθμέω [3] *kiszámol*
 έξ-ειμι *lehetősége van*
 έξ-είργω *kiszorít, kizár, elűz*
 έξ-ελάω *kiűz*
 έξ-ελέγχω *(meg)cáfol*
 έξ-έρχομαι *kimegy, megszökik*
 έξ-ετάζω [5] *megvizsgál*
 έξ-ηγέομαι *vezet, elővezet, említ, megtárgyal*
 έξ-ίστημι *eltért, intr. megváltozik*
 έξ-οπλίζω [6] *fölfegyverez*
 έξ-οστρακίζω [6] *száműz*
 έοικα (pf.) *hasonlít*
 επ-άγω *odavezet, előidéz, M. segítségül hív*
 επ-αινέω *elégedett, dicsér*
 επ-ακολουθέω [3] *kísér, követ*
 επ-αμύνω [8c] *véd, segít*
 επείγω fut. επείξομαι ao. ηπειξα pf. M. ηπειγμαi ao. P. ηπειχθην adj. verb. επεικτέον nyom, szorít, úz; M. nyomul, siet
 επ-ειμι *odamegy, előre indul*
 επ-εις-πίπτω *betör*
 επ-έρομαι *visszakérdez*
 επ-έρχομαι *közeledik*
 επ-ερωτάω (ρά) *kérdez*
 επι-βαίνω *belép*
 επι-βοάω [2] *félkiált, odakiált*
 επι-βουλεύω [1] *cselet sző vki ellen (acc.)*
 επι-δείκνυμι *bebizonyít*
 επι-δέω *beköt(öz)*
 επι-δημέω [3] *külföldön van*
 επι-θυμέω [3] *vágódik, kíván vmit (gen.)*
 επι-καλέω *segítségül hív*
 επι-κατα-βαίνω *levonul*
 επι-κείμαι *rátámad, szorongat*
 επι-κλείω *rázár*
 επι-κουρέω [3] *segít(ségül siet)*
 επι-κρατέω [3] *legyőz*
 επι-λαμβάνω *A. megragad, M. fog, tart, megtámad*
 επι-λανθάνομαι *elfelejt, elhallgat*
 επι-λέγω *kiválogat*
 επι-μελέομαι *P. törődik, foglalkozik vmi-vel (gen.)*
 επι-ορχέω [3] *hamisan esküszik*
 επι-πίπτω *rátör, kitör, rázuhan, ráveti magát*
 επι-πλήττω *megdőbbsent*
 επι-ρράπτω *közeledik*
 επι-σκέπτομαι *megvizsgál*
 επι-σκήπτω *vádol, M. vádat emel*
 επι-σπάω *meghúz*
 επίσταμαι fut. επιστήσομαι ao. ηπιστήθην adj. verb. επιστητός *tud, ismer, képes*
 επι-στατέω [3] *élén áll, vezet, irányít*
 επι-τέμνω *megvág, megrövidít, összevon*
 επι-τίθημι *rátész, M. rátámad, törekszik*
 επι-τρέπω *átenged, megenged, eltúr, rábíz*
 επι-φέρω *odavisz, rávisz*
 επι-φωνέω [3] *rámond*
 επι-χειρέω [3] *megpróbál*
 επι-χωρέω [3] *előrevonul, menetel*
 επομαι (praet. ειπόμην) fut. εφομαι ao. έσπόμην *követ*
 εράω ao. D. ηράσθην *szeret*

ἐρευνάω [2] *feltár, kitúr*

ἐρω- → ἐρωτάω

ἐρχομαι fut. ἐλεύσομαι, εἶμι, ἦξω, ἀφίξομαι ao. ἦλθον pf. ἐλήλυθα (ἦκω) *jön, megy, érkezik*

ἐρωτάω [2] fut. ἐρήσομαι is ao. ἠρόμην is *kérdez*

ἔσ- → εἶσ-

ἐσθίω fut. ἔδομαι ao. ἔφαγον *eszik*

ἐστιάω [2b] (praet. εἰστίων, ἦστίων) *megvendégel*

εὐδαίμονέω [3] *boldog*

εὐδω fut. εὐδήσω ao. εὐδησα, ηῦ- *alszik*

εὐδοκιμέω [3] *jó híre, tekintélye van*

εὐεργετέω [3] *jót tesz*

εὐηχοέω [3] *szívesen engedelmeskedik*

εὐλαβέομαι [3] *óvatos*

εὐνομέομαι [3] *jól kormányoztatik*

εὐπορέω [3] *bővében van*

εὐρίσκω fut. εὐρήσω ao. ηὔρον, εὔρον pf.

εὔρηκα ao. P. εὐρέθην *talál*

εὐρύνω *szélesít*

εὐτακτέω [3] *rendet tart, engedelmes*

εὐφημέω [3] *magasztal*

εὐχομαι fut. εὐξομαι ao. ηὔξαμην, εὐ- pf. M. ηὔγμαι adj. verb. εὐκτός *kér, imádkozik*

ἐφ-έπομαι *követ, sarkában van*

ἐφ-έλκω *ráhúz, rátol*

ἐφ-ίστημι *intr. odaáll, élére áll*

ἔχω (praet. εἶχον) fut. ἔξω, σχήσω ao. ἔσχον (imper. σχές) pf. ἔσχηκα pf. M. ἔσχημαι ao. P. ἐσχέθην *bír, van*

Z

ζάω fut. βιώσομαι ao. ἐβίωον pf. βεβίωκα *él*

ζητέω [3] *keres*

ζωγρέω [3] *élve elfog*

H

ἠβάω [2] *felszerdül*

ἠβουλήθην → βούλομαι

ἠγέομαι [3] *vezet, irányít, vél, gondol*

ἠῖω ao. P. ἠσθην *örvendezett*

ἠκω fut. ἠξω ao. (ἠξα) pf. (ἠκα) *érkezik*

ἠρεμέω [3] *nyugodt, megnyugszik*

Θ

θάλλω ao. ἔθαλον pf. τέθηλα *virágzik, ki- virul*

θάπτω fut. θάψω ao. ἔθαψα pf. τέταφα pf. M. τέθαμμαι ao. P. ἐτάφην adj. verb. θαπτεόν *temet*

θαρρύνω [8c] *bátorít, bátor*

θαυμάζω [5] *csodálkozik, csodál, elámul, meggondol, belegondol*

θεάομαι [2b] *néz, meglát*

θέλω → ἐθέλω

θεραπεύω [1] *gondoz, gondoskodik*

θέω (vö. τρέχω) fut. θεύσομαι *fut*

θεωρέω [3] *tekint*

θνήσκω fut. θανούμαι ao. ἔθανον pf. τέθνηκα (τεθνάναι, τεθνεώς) adj. verb. θνητός *meghal, megöletik, elesik*

θορυβέω [3] *zajong*

θύω fut. θύσω ao. ἔθυσα pf. τέθυκα pf. M. τέθυμαι ao. P. ἐτύθην adj. verb. θυτέος *áldozik*

I

ιδ- → ὀράω

ιζάνω, ιζω fut. (ιζήσω) ao. (ιζησα) *ültet, ül*

ἴημι fut. ἦσω ao. ἦκα, εἶμεν pf. εἶκα pf. M. εἶμαι ao. P. εἶθην adj. verb. ἐτός *küld, dob*

ιδρύω [1b] *létesít*

ἴστημι fut. στήσω ao. ἔστην, ἔστησα pf. ἔστηκα, ἔσταμεν ao. P. ἐστάθην *állít*

ιστορέω [3] *feljegyez*

K

καθ(-)έζομαι (praet. ἐκαθεζόμεν) fut. καθεδούμαι ao. καθεῖσα, ἐκαθεισάμην pf. (κάθημαι) adj. verb. καθεστέος *leültet, M. leül*

καθ-έλκω *lehúz, vízre bocsát*

καθ(-)εὔδω *alszik*

κάθ(-)ημαι *ül, tartózkodik*

καθ-ιερόω [4] *szentel, áldoz*

καθ-ιζάνω *ráül, rátelepszik*

καθ-ιζω *leül, ráül*

καθ-ίημι *leejt, ledob*
καθ-ιστάω vö. καθιστημι *állít*
καθ-ιστημι *beiktat, M. létrejön, kirobban, kitör*
καθ-οράω *néz, tekint, meglát, észlel, kikémlél*
καίω fut. καύσω ao. ἔκαυσα *A. gyújt, P. ég*
καλέω fut. καλέσω, καλῶ ao. ἐκάλεσα
pf. κέκληκα pf. M. κέκλημαι ao. P. ἐκλή-
θην adj. verb. κλητός *hív, szólít, nevez*
καλινδέομαι P. [3] *hentereg; foglalkozik vmivel*
καλύπτω fut. καλύψω ao. ἔκαλυφα pf.
M. ἐκαλυμμαι ao. P. ἐκαλύφθην adj. verb.
καλυπτός *takar, rejt*
κάμπτω fut. κάμφω ao. ἔκαμφα pf. M.
κέκαμμαι ao. P. ἐκάμφθην adj. verb. καμ-
πτός *hajlít, görbit*
καρπύω [4] *M. szüretel*
κατα-βαίνω *lejön, áterjed*
κατα-βάλλω *ledob, megöl*
κατα-βιβάζω *levezet, leereszteni paran-*
csol
κατα-δαρθάνω *alszik, aludni megy*
κατα-δύω *lemerít*
κατ-αισχύνω [8c] *megszégyenít, szégyent*
hoz vmire (acc.)
κατα-κλείω *bezár, beszorít*
κατα-κλίνω *mellé fektet*
κατα-κρίνω *elítél*
κατ-ακοντίζω [6] *ledárdáz*
κατα-κρύπτω *elrejt; intr. elrejtőzik*
κατα-κωλύω [1b] *visszatart, akadályoz*
κατα-λαμβάνω *megfog, elér (célt), elfog-*
lal, ráatalál, megtalál
κατα-λείπω *elhagy*
κατα-λύω [1c] *felold, megdönt, véget vet,*
megszüntet
κατα-μανθάνω *kiismer, megismer*
κατα-μείγνυμι *elkever*
κατα-μέμφομαι *M. gyaláz, hibáztat*
κατα-νοέω [3] *megért, megfigyel, kiismer*
κατα-πατέω [3] *széttapos, lenéz*
κατα-πίνω *iszik, lenyel*
κατα-πλήττω *lesújt, megrémít*
κατα-πέτομαι *le-, rárepül*

κατα-ρρέω *lefelé folyik, lerohan, tódul*
κατ-άρχω *elkezd, megkezd az áldozatot*
κατα-στρέφω *felforgat, M. leigáz*
κατα-τίθημι *lehelyez, megad*
κατα-φεύγω *el-, bemenekül*
κατα-χωρίζω *elkülönyt, „elvonatkoztat”*
κατα-φεύδομαι *M. hazudik, hazugságot*
előad
κατα-φηφίζομαι [6] *ellene szavaz, elítél*
κατ-εσθίω *elfogyaszt*
κατ-έχω *lefog, visszatart*
κατ-ηγορεύω [1] *vádol*
κατ-οικέω [3] *lakik*
κατ-ορθόω [4] *kiegyenesít*
κατ-ορύττω *elás, eltemet*
κειμαι *fekszik, van*
κείρω fut. κερῶ ao. ἔκειρα pf. κέκαρκα pf.
M. κέκαρμαι ao. P. ἐκάρην adj. verb. καρ-
τός *nyír, kopaszt*
κελεύω [1ss] *parancsol*
κηδεύω [1] *gondoz, eltemet, végtisztesség-*
ben részesít
κήδω fut. κηδήσω ao. ἐκήδησα pf.
κέκηδα *sért, bánt, búst; M. törődik vmivel*
(gen.)
κηρύττω fut. κηρύξω ao. ἐκήρυξα pf.
κεκήρυχα pf. M. κεκήρυγμαi ao. P. ἐκηρύ-
χθην adj. verb. κηρυκτός *kihirdet*
κινδυνεύω [1] *kockán forog*
κλάω fut. κλαύσομαι ao. ἔκλαυσα pf.
M. κέκλαυμαι ao. P. ἐκλαύσθην adj. verb.
κλαυ(σ)τός *sír, sírat*
κλείω fut. κλείσω ao. ἔκλεισα pf. κέ-
κλεικα pf. M. κέκλειμαι ao. P. ἐκλείσθην
adj. verb. κλειστός *(be)zár*
κληρονομέω [3] *örököl*
κλίνω fut. κλινῶ ao. ἔκλινα pf. κέκλικα
pf. M. κέκλιμαι ao. P. ἐκλίθην adj. verb.
κλιτέος *hajlít*
κοιμάω [2] *altat*
κοινόω [4] *közösen tesz, közöl*
κοινωνέω [3] *részt kap vmiben (gen.)*
κοιτάζω [5] *megszáll*
κολάζω [5] *büntet, fenyít*
κομίζω [6] *visz, M. vendégül lát, magával*
visz

κόπτω fut. κόψω ao. ἔκοφα pf. κέκοφα
pf. M. κέκομαι ao. P. ἐκόπην adj. verb.
κοπτός *üt, lök*

κραίνω [8b] *uralkodik, parancsol*

κράζω ao. ἔκραγον pf. κέκραγα *kiált*

κρατέω [3] *uralkodik, uralmon van vmi felett (gen.)*

κρίνω fut. κρίνω ao. ἔκρινα pf. κέκρικα pf.
M. κέκριμαι ao. P. ἐκρίθην *ítél*

κρούω [1s] fut. κρούσω ao. ἔκρουσα pf.
κέκρουκα pf. M. κέκρουμαι ao. P. ἐκρου-
σθην adj. verb. κρουστέος *üt, lök*

κρύπτω fut. κρύψω ao. ἔκρυφα pf. κέκρυ-
φα pf. M. κέκρυμαι ao. P. ἐκρύφθην adj.
verb. κρυπτός *rejt, dug, titkol*

κτάομαι ao. ἐκτησάμην pf. κέκτημαι *sze-
rez*

κτιζώ fut. κτίσω ao. ἔκτισα pf. ἔκτικα, κέ-
κτικα pf. M. ἔκτισμαι ao. P. ἐκτίσθην adj.
verb. κτιτός *alapít*

κυβιστάω [2] *fejest ugrik*

κυέω [3] *teherbe esik, állapotos*

κυρώω [4] *érvényesít, jóváhagy, eldönt*

κωλύω [1b] *akadályoz*

κωμάζω [5] *tivornyázik, szerenádot ad*

Λ

λαγχάνω fut. λήξομαι ao. ἔλαχον pf.
εἴληχα pf. M. εἴληγμαι ao. P. ἐλήχθην adj.
verb. ληκτέος *sorsolás útján elnyer, kisorsol*

λαμβάνω fut. λήψω ao. ἔλαβον pf. εἴλη-
φα pf. M. εἴλημαι ao. P. ἐλήφθην *fog, vesz,
(meg)szerez*

λανθάνω fut. λήσω ao. ἔλαθον pf. λέληθα
pf. M. λέλησμαι ao. P. (ἐλάσθην) *rejtve van*

λέγω fut. λέξω, ἐρῶ ao. ἔλεξα, εἶπον,
εἶπα pf. εἶρηκα pf. M. εἶρημαι ao. P. ἐλέ-
χθην, ἐρρήθην *mond, beszél*

λείπω fut. λείψω ao. ἔλιπον pf. λέλοιπα
pf. M. λέλειμμαι ao. P. ἐλείφθην *hagy*

λογίζομαι [6] *számba vesz*

λοιδορέω [3] *gyaláz, szidalmaz*

λοιμώττω fut. λοιμώξω ao. ἐλοιμώξα
pestises

λούω [1] *mos, M. mosakszik*

λυπέω [3] *szomorít, bosszant*

λυσιτελέω [3] *használ, előnyös*

λύω [1] *old*

Μ

μανθάνω fut. μαθήσομαι ao. ἔμαθον pf.
μεμάθηκα *tanul*

μακρολογέω [3] *hosszan beszél, szót sza-
porít*

μαρτυρέω [3] *tanúskodik vki/vmi mellett
(dat.)*

μαρτύρομαι *tanúul hív*

μαστιγώω [4] *korbácsol, fenyít*

μάχομαι fut. μαχοῦμαι ao. ἐμαχεσάμην
pf. μεμάχημαι *harcol vki ellen (dat.)*

μεθ-ίστημι *átfordít, megváltoztat, intr. el-
hagyja a várost, eltávozik*

μεθύω ao. ἐμεθύσθην *részeg*

μειγνυμι fut. μείξω ao. ἔμειξα pf. μέ-
μειχα pf. M. μέμειγμαι ao. P. ἐμείχθην, ἐ-
μίγην adj. verb. μεικτός *kever, egyesít*

μειδιάω [2b] *mosolyog, kacag*

μέλω fut. μελήσω ao. ἐμέλησα pf. με-
μέληκα, μέμηλα pf. M. μεμέλημαι ao. P.
ἐμελήθην adj. verb. μελητέον *gond tárgya,
szíven fekszik; impers. gondoskodik vki
(dat.) vmiről (gen.)*

μέλλω fut. μελλήσω ao. ἐμέλλησα, ἦ- adj.
verb. μελλητέον *készül, szándékozik, azon
van*

μέμφομαι fut. μέμφομαι ao. ἐμεμφάμην
ao. P. (ἐμέμφθην) adj. verb. μεμπτός *szid,
gyaláz, szemére hány*

μένω fut. μενῶ ao. ἔμεινα pf. μεμένηκα
marad, vár

μετα-βάλλω *átváltoztat, intr. átváltozik*

μετα-μορφώω [4] *átváltoztat*

μετ-αμφι-έννυμι *átöltöztet, M. átöltözik,
ruhát cserél vkivel (dat.)*

μετα-φέρω *átvisz, alkalmaz*

μετα-χειρίζω [6] *A. M. kezel, ápol*

μετα-πέμπω *hivat*

μέτ-ειμι *ott van, benne van; vkinek (dat.)
része, beleszólása van vmiben (gen.)*

μετ-έχω *része van, részt szerez vmiben
(gen.)*

μετα-τυπόω [4] *átváltoztat*

μετ-αλλάττω *megváltoztat, fölcserél*
 μιγ- → μειγ-
 μιμέομαι M. [3] *utánoz*
 μιμνήσκω fut. μνήσω ao. ἔμνησα pf. M.
 μέμνημαι ao. P. ἐμνήσθην *emlékeztet; P.*
megemlékezik vmiről (gen.)
 μισθόω [4] *bérbe ad*
 μισθοφορέω [3] *zsoldot kap*
 μισέω [3] *utál*
 μνημονεύω [1] *említ, földéző*
 μολύνω [8c] *beszennyez*

N

ναυμαχέω [3] *tengeri ütközetet vív*
 νεμεσάω [2] *megharagszik, zokon vesz, ha-*
ragos
 νέμω fut. νεμῶ ao. ἔνειμα pf. νενέμηκα
 pf. M. νενέμημαι ao. P. ἐνεμήθην adj. verb.
νεμητέος oszt, birtokol
 νικάω [2] *győz*
 νομιζω [6] *vél, gondol, tart*
 νομοθετέω [3] *törvényt hoz*
 νοσέω [3] *beteg*

Ξ

ξυμ- → συμ-
 ξυν- → συν-

O

όδηγέω [3] *utat mutat*
 οἶγω fut. οἶξω ao. ἔοξα *nyit*
 οἶδα *tud, ismer*
 οἰκέω [3] *lakik*
 οἰμῶζω, οἰμῶττω fut. οἰμῶξω ao.
 ὤμωξα pf. M. ὤμωγμαi ao. P. ὤμώχθην
jájong
 οἶομαι, οἶμαι fut. οἰήσομαι ao. P. ὤήθην
 adj. verb. οἰητέον *vél(ekedik), gondol*
 οἴχομαι fut. οἰχίσομαι pf. ὄχημαι (οἴ-
 χωκα) *eltávozik*
 ὀκνέω [3] *habozik, aggódik*
 ὀμιλέω [3] *együtt van, társalkodik, érint-*
kezik
 ὀμνυμι fut. ὀμοῦμαι ao. ὤμοσα pf. ὀμώ-
 μοχα *esküszik, esküt tesz*
 ὀμνύω [1b] *esküszik*

ὀμοιόω [4] *hasonít*
 ὀμολογέω [3] *egyetért, elismer*
 ὀμονοέω [3] *egyetért*
 ὀνειδίζω [6] *ócsárol, kárhoztat, szemrehá-*
nyást tesz
 ὀνομάζω [5] *nevez*
 ὄντ- → εἰμί
 ὀπλίζω [6] *fölszerel, -fegyverez*
 ὀπωριζω [6] *betakarít*
 ὀράω fut. ὀφομαι ao. εἶδον pf. ἐώρακα, ὀ-
 πωπα pf. M. ἐώραμαι, ὤμμαi ao. P. ὤφθην
 adj. verb. ὀρατός *lát, néz*
 ὀργίζω [6] *dühít*
 ὀρέγω fut. ὀρέξω ao. ὠρεξα pf. M. ὀρώ-
 ρεγμαi ao. P. ὠρέχθην adj. verb. ὀρεκτός
nyújt, M.P. törekszik
 ὀρύττω fut. ὀρύξω ao. ὠρυξα pf. ὀρώρυ-
 χα pf. M. ὀρώρυγμαi ao. P. ὠρύχθην adj.
 verb. ὀρυκτός *ás*
 ὀρχέομαι M. [3] *táncol*
 ὀστρακίζω [6] *cserépszavazással számüze-*
tésbe küld
 οὔσ- → εἰμί
 ὀφλισκάνω fut. ὀφλήσω ao. ὤφλον pf. ὤ-
 φληκα pf. M. ὤφλημαι *elitelt, pervesztes*

Π

παιδεύω [1] *nevel, kiművel*
 παιδοποιέω [3] *A. M. gyermeket nemz*
 παίζω [5] fut. παίσομαι *játssz(ado)zik*
 παίω [1ss] *üt, ütést mér vkire*
 παλάζω, παλάττω, πάλλω ao. ἔπηλα
 pf. πέπηλα ao. P. πέπαλμαι, πεπάλασμαi
lendít, ráz
 παρα-βοηθέω [3] *segítő szándékkal oda-*
vonul
 παρα-γί(γ)νομαι *odajön, ott terem, jelen*
van
 παρ-άγω *rávezet, rávesz*
 παρα-δίδωμι *átad, rábíz*
 παρ-αινέω *tanácsol, buzdít vkit (dat.)*
vmire (inf.)
 παρ-αιτέομαι [3] *M. kér vkit, kér magá-*
nak vkitől (acc.) vmit (acc., inf.)
 παρα-καλέω *felhív, -szólít, buzdít, kér*
vmire (είς, ἐπί, inf.)

παρα-κατα-βάλλω *mellette ledob*
 παρά-κειμαι *mellette van*
 παρα-κελεύομαι *parancsol, tanácsol, buzdít*
 παρα-λαμβάνω *átvesz*
 παρα-λείπω *mellőz*
 παρα-λύω *megszabadít*
 παρα-νομέω [3] *törvénytelenséget követ el, szokást, törvényt tipor, vét vmi ellen (εις)*
 παρα-σιωπάω [2] *elhallgat vmit*
 παρα-σχευάζω [5] *előkészületeket tesz, megteremt, megszerez; nyújt, készít*
 παρα-τίθημι *mellé helyez, M. letesz, biztonsgába helyez*
 παρα-τυγχάνω *éppen jelen van*
 παρ-εγγυάω [2] *parancsot ad; egymásnak tovább ad (jelszót)*
 πάρ-ειμι *jelen van*
 πάρ-ειμι *odamegy, mellette elmegy*
 παρ-ελαύνω *mellette, előtte (acc.) elvonul*
 παρ-έπομαι *mellékesen követ*
 παρ-έρχομαι *bemegy, belép vhová (εις)*
 παρ-έχω *átad, (át)nyújt, mutat*
 παρ-ίστημι *oda állít, M. maga mellé állít, fölléptet*
 παρ-ορύττω *szemben ás (küzdőteret előkészít)*
 πάσχω fut. πείσομαι ao. ἔπαθον pf. πέπονθα *elszenved (bántalmazást, stb.) vkitől (ὑπό gen.)*
 πατάσσω fut. πατάξω ao. ἐπάταξα pf. M. πεπάταγμαi ao. P. ἐπατάχθην *agyonüt*
 παύω [1s] ao. P. ἐπαύ(σ)θην *szüntet, M. szünik, abbahagy, fölhagy vmivel (gen.)*
 πειθαρχέω [3] *engedelmeskedik, hallgat vmire (dat.)*
 πείθω fut. πείσω ao. ἔπεισα pf. πέπεικα, πέποιθα pf. M. πέπεισμαι ao. P. ἐπεισθην *adj. verb. π(ε)ιστ- meggyőz, rábeszél, (erős pf.) bízik, M. enged a rábeszélésnek, engedelmeskedik*
 πειράω [2b] *megkísérel*
 πέμπω fut. πέμφω ao. ἔπεμψα pf. πέπομψα pf. M. πέπεμμαι ao. P. ἐπέμφθην *adj. verb. πεμπτός küld*
 πενθέω [3] *meggyászol*

περι-άγομαι M. *mindenhová magával visz*
 περι-βάλλω *körüldob; megölel*
 περι-ειμι *förlülmül vkit (gen.) vmiben (dat.)*
 περι-ίστημι *körbe állít, M. körbe vesz*
 περι-οδεύω [1] *áttanulmányoz*
 περι-οράω *elnéz, megenged*
 περι-στέλλω *véd, ragaszkodik vmibe (acc.)*
 περι-σώζω *megment (haláltól)*
 πέτομαι fut. π(ε)τήσομαι ao. ἐπτόμην, ἔπττην *repül*
 πιέζω [5] *nyom, szorít*
 πίμπλημι vö. πλήθω fut. πλήσω ao. ἔπλησα pf. πέπληκα pf. M. πέπλησμαι ao. P. ἐπλήσθην *adj. verb. πληστέος tölt*
 πίμπρημι vö. πρήθω fut. πρήσω ao. ἔπρησα pf. πέπρηκα pf. M. πέπρησμαι ao. P. ἐπρήσθην *fúj, lángra lobbant*
 πίνω fut. πίομαι ao. ἔπιον pf. πέπωκα pf. M. πέπομαι ao. P. ἐπόθην *adj. verb. ποτός iszik*
 πιπράσκω pf. πέπρακα pf. M. πέπραμαι ao. P. ἐπράθην *adj. verb. πρατός elad*
 πίπτω fut. πεσοῦμαι ao. ἔπεσον pf. πέπτωκα *lehullik, elesik, elpusztul*
 πιστεύω [1] *megbízik vkiben (dat.); elhisz, elfogad*
 πλάττω fut. πλάσω ao. ἔπλασα pf. πέπλακα pf. M. πέπλασμαι ao. P. ἐπλάσθην *adj. verb. πλαστός kohol*
 πλέκω fut. πλέξω ao. ἔπλεξα pf. πέπλοχα pf. M. πέπλεγμαι ao. P. ἐπλάκην *adj. verb. πλακτός fon, kieszel*
 πλέω fut. πλεύσομαι, πλευσοῦμαι ao. ἔπλευσα pf. πέπλευκα pf. M. πέπλευσμαι ao. P. ἐπλεύσθην *adj. verb. πλευστέος hajózik*
 πληρώω [4] *megtölt, P. megtelik*
 πλήττω fut. πλήξω ao. ἔπληξα pf. πέπληγα pf. M. πέπληγμαi ao. P. ἐπλήγην, -επλάγην, ἐπλήχθην *adj. verb. πληκτός (meg)üt, sebet üt*
 πλουτέω [3] *vagyonos, gazdag*
 πνέω fut. πνεύσομαι ao. ἔπνευσα pf. πέ-

πνευκα pf. M. πέπνυμαι ao. P. ἐπνεύσθην
fűj
 πνίγω fut. πνίξω ao. ἔπνιξα pf. M. πέ-
 πνιγμαι ao. P. ἐπνίγην adj. verb. πνικτός
főjt, fullaszt
 ποιέω [3] tesz, csinál (kettős acc.), készít
 πολεμέω [3] háborút indít, visel vki ellen
 (πρός + acc.)
 πολιτεύομαι [1] államférfiként működik
 πορεύομαι [1] megy, vonul
 πορύνω [8c] elkészít, elrendez
 πορίζω [6] előteremt
 πράττω fut. πράξω ao. ἔπραξα pf. πέ-
 πραχα pf. M. πέπραγμαi ao. P. ἐπράχθην
 (meg)tesz, cselekszik, véghez visz
 προ-αιρέομαι kiválaszt, kitűz magának
 προ-βάλλομαι előrevet, -szegez
 προ-βουλεύω előzetes határozatot hoz,
 törvényjavaslatot készít elő
 προ-γίγνομαι korábban történik
 προ-δίδωμι elárul
 πρό-ειμι előremegy, halad, nyomul
 προ-έχω fölülműl vkit (gen.)
 προ-ίημι előreküld, átenged, M. eltékozol,
 elhanyagol, kiszolgáltat
 προ-ίστημι élére állít
 προ-λέγω megparancsol, korábban említ,
 jövendöl
 πρό-οιδα előre tud
 προ-χειροτονέω [3] előzetesen szavaz
 προ-οράω előre lát
 προ-πίπτω kiesik, kifordul
 προσ-αγγέλλω jelent
 προσ-αγορεύω szól vkihez, (meg)szólít,
 nevez
 προσ-άγω odavezet, odavisz
 προσ-αιτέω [3] ráadásul kér, koldul
 προσ-δέχομαι házába fogad; beenged
 πρόσ-ειμι odamegy, odavonul, bejön, tá-
 mad
 προσ-έρχομαι odajárul, megkeres
 προσ-έχω figyel vkire (dat.), húz vkihez
 προσ-ήκω köze van vkinek (dat.) vmihez
 (gen.); illik; rokoni kapcsolatban áll
 προ-σημαίνω előre jelez
 προσ-κάθ-ημαι ostromzár alatt tart

πρόσ-κειμαι nekifekszik, szorongat
 προσ-κρούω megsért, összekülönbözik
 vkiivel
 προσ-ποιέομαι [3] színlel, tettet
 προσ-τάττω megparancsol
 προσ-τίθημι hozzátesz, kiegészít, becsuk
 προ-καλέομαι felhív, felszólít
 προ-πέμπω előreküld
 προ-τρέπω sarkall, bíztat
 πτύσσω fut. πτύξω ao. ἔπτυσσα pf. M.
 ἔπτυγμαi ao. P. ἐπτύχθην (ἐπτύγην) adj.
 verb. πτυκτός (össze)hajt
 πυνθάνομαι fut. πεύσομαι ao. ἐπυθόμην
 pf. πέπυσμαι tudakol vkitől (gen.) vmit, ér-
 tesül, megtud, tudomást szerez
 πυρέττω fut. πυρέξω ao. ἐπύρεξα pf. πε-
 πύρεχα lázas beteg
 πωλέω [3] elad

P

ῥάπτω fut. ῥάψω ao. ἔρραφα pf. M.
 ἔρραμμαi ao. P. ἔρραφην adj. verb. ῥαπτός
 varr
 ῥέω fut. ῥέυσομαι, ῥυήσομαι pf. ἔρρυηκα
 ao. P. ἔρρυην adj. verb. ῥυτός folyik
 ῥήγνυμι fut. ῥήξω ao. ἔρρηξα pf. ἔρρωγα
 pf. M. ἔρρηγμαi ao. P. ἔρράγην adj. verb.
 ῥηκτός (szét)tör
 ῥηθ- → λέγω
 ῥίπτω fut. ῥίψω ao. ἔρριψα pf. ἔρριφα pf.
 M. ἔρριμμαi ao. P. ἔρριφ(θ)ην adj. verb. ῥι-
 πτός dob, elszór

Σ

σαλπίζω ao. ἐσάλπιγξα trombitál (harci
 jelet ad), (fel)harsan (a kürt)
 σβέννυμι fut. σβέσω ao. ἔσβεσα, ἔσβην pf.
 ἔσβηκα pf. M. (ἔσβεσμαi) ao. P. ἐσβέσθην
 adj. verb. σβεστός (ki)olt, intr. kialszik
 σημαίνω [8] jelez, jelent
 σιωπάω [2] (el)hallgat
 σκεδάννυμι fut. σκεδάσω, σκεδῶ ao. ἐ-
 σκεδάσα pf. M. ἐσκέδασμαi ao. P. ἐσκεδά-
 σθην adj. verb. σκεδαστός szétszór

σκέπτομαι fut. σκέφομαι ao. έσσεφάμην
 pf. M. έσκεμμαι adj. verb. σκεπτέος *tekint, megvizsgál*
 σκήπτω fut. σκήψω ao. έσκηψα pf. έσκη-
 φα pf. M. έσκημμαι ao. P. έσκήφθην adj.
 verb. σκηπτός *támaszt*
 σκοπέω vö. σκέπτομαι *megnéz, -vizsgál, ügyel, tekint*
 σπάω fut. σπάσω ao. έσπασα pf. έσπακα
 pf. M. έσπασμαι ao. P. έσπάσθην adj. verb.
 σπαστός *húz, tép*
 σπένδω fut. σπείσω ao. έσπεισα pf. έ-
 σπεικα pf. M. έσπεισμαι ao. P. έσπείσθην
italt áldoz, szerződést köt
 σπουδάζω [5] *igyekszik*
 στα- → ίστημι
 στασιάζω [5] *fölkel, pártot üt*
 στέλλω [9] *felöltöztet, elküld*
 στέργω fut. στέρξω ao. έστερξα pf. έ-
 στοργα pf. M. έστεργμαι ao. P. έστέρχθην
 adj. verb. στερχτός *szeret*
 στερέω [3] *megfoszt*
 στέρομαι *meg van fosztva*
 στεφανώω [4] *koszorúz*
 στη- → ίστημι
 στοιχέω [3] *hadi sorban áll*
 στοχάζομαι M. [5] *törekszik, eltalál*
 στρατηγέω [3] *hadvezérként vezet*
 στρέφω fut. στρέψω ao. έστρεψα (ki)fordít
 συ-γίγνομαι *találkozik*
 συ-γράφω *megír*
 συ-καλέω *összehív*
 συ-κάμπτω *behajlít, felhúz*
 συ-κατα-μίγνυμι *belevegyít, belemérit*
 συ-κλείω *bezár*
 συ-κόπτω *összever*
 συ-κρούω *összeüt, csikorgat, összeütökö-
 zésbe visz, összezavar*
 συ-χωρέω [3] *enged, beleegyezik*
 συκοφαντέω [3] *rosszindulatúan bírál*
 συλάω [2] *elvesz, -rabol*
 συλ-λέγω *összegyűjt, összeszed*
 συμ-βαίνει *történik*
 συμ-βάλλω *összecsap*
 συμ-βουλεύω *tanácsot ad*
 συμ-παρ-ακολουθέω [3] *kísér*

συμ-πλάττω *összetákol, hamisít*
 συμ-φέρω *hasznos, előnyös*
 σύμ-φημι *helyesel, elismer*
 συν-αγορεύω *egyetért, támogat*
 συν-ακολουθέω [3] (el)kísér, vele megy
 συν-απο-θνήσκω *együtt meghal*
 συν-απο-φέρω *elsodor, elragad, magával
 sodor*
 σύν-ειμι *együtt van, tartózkodik*
 συν-εισ-πίπτω *együtt bezúdul, rátör*
 συν-εκ-βάλλω *együtt kihajt, száműz*
 συν-έρχομαι *összejön, találkozik*
 συν-εξ-ομοιόω *hasonít vmíhez*
 συν-ίστημι *mellé állít, M. fölsorakozik*
 συν-τάττω *parancsot ad*
 συν-τίθημι *összeállít, megír, M. megegye-
 zik*
 συν-τρέχω *összefut*
 συν-ίημι (meg)ért
 συν-οικέω [3] *együtt él, házasságban él*
 συν-ομοπαθέω [3] *együttérez, rokonszen-
 vet érez*
 συν-τριβω *összever, betör*
 συρ-ρέω *összefolyik, összesereglik*
 συ-σκοτάζει [5] *besötétedik*
 συ-σπάω *összehúz, összevon*
 σφάζω fut. σφάξω ao. έσφαξα pf. έσφακα
 pf. M. έσφαγμαι ao. P. έσφάγην adj. verb.
 σφακτός *lemészárol*
 σῶζω fut. σώσω ao. έσωσα pf. σέσωσα pf.
 M. σέσωσα, σέσωσμαι ao. P. έσώθην adj.
 verb. σωστέος *megment*

T

ταράττω fut. ταράξω ao. έτάραξα pf. τε-
 τάραχα pf. M. τετάραγμαι ao. P. έταράχθην
 adj. verb. ταρακτός *összezavar*
 τάττω fut. τάξω ao. έταξα pf. τέταχα pf.
 M. τέταγμαι ao. P. έτάχθην adj. verb. τα-
 κτός *elrendez, hadrendbe állít*
 τείνω fut. τενῶ ao. έτεινα pf. τέτακα pf.
 M. τέταμαι ao. P. έτάθην adj. verb. τατός
feszít, nyújt
 τεκμαίρομαι M. [8] *megítél, következtet*
 τελευτάω [2] *bevégez*

τελέω fut. τελέσω, τελεῶ ao. ἐτέλεσα pf. τετέλεκα pf. M. τετέλεσμαι ao. P. ἐτετέλεσθην adj. verb. τελεστέος *bevégez, véghez visz, M. végbe megy*

τέλλω fut. τελεῶ ao. ἔτειλα pf. τέταλκα pf. M. τέταλμαι ao. P. ἐτάληθην *beteljesít, bevégez*

τέμνω fut. τεμῶ ao. ἔτεμον pf. τέτμηκα pf. M. τέτμημαι ao. P. ἐτμήθην *(ki)vág, elpusztít*

τερατεύομαι [1] *csodás történeteket beszél el*

τεύχω fut. τεύξω ao. ἔτευξα pf. τέτευχα pf. M. τέτυγμαι ao. P. ἐτ(ε)ύχθην adj. verb. τυκτός *készít*

τίθημι fut. θήσω ao. ἔθηκα, ἔθεμεν pf. τέθηκα pf. M. κείμαι ao. P. ἐτέθην adj. verb. θετός *tesz, helyez*

τίκτω fut. τέξομαι ao. ἔτεκον pf. τέτοκα pf. M. (τέτεγμαι) ao. P. (ἐτέχθην) *szül*

τίλλω fut. τιλεῶ ao. ἔτιλα pf. M. τέτιλμαι *tép, húz*

τιμάω [2] *tisztel*

τιμωρέω [3] *A. M. bosszul*

τιτρώσκω fut. τρώσω ao. ἔτρωσα pf. τέτρωκα pf. M. τέτρωμαι ao. P. ἐτρώθην adj. verb. τρωτός *átfür, megsebesít*

τολμάω [2] *merészel*

τραγωδῶ [3] *tragédiatróként ír*

τρέπω fut. τρέψω ao. ἔτρεφα, ἐτρέπομην pf. τέτροφα, τέτραφα pf. M. τέτραμμαι ao. P. ἐτρέπηθην, ἐτρέφθην adj. verb. τρεπτός *fördít*

τρέφω fut. θρέψω ao. ἔθρεφα pf. τέτροφα pf. M. τέθραμμαι ao. P. ἐτρέφηθην adj. verb. θρεπτέος *táplál*

τρέχω fut. δραμοῦμαι ao. ἔδραμον pf. δεδράμηκα *fut, rohan, nyomul*

τρίβω fut. τρίψω ao. ἔτριψα pf. τέτριφα pf. M. τέτριμμαι ao. P. ἐτρίβην adj. verb. τριπτός *dörzsöl*

τροχιζώ [6] *kerékbe tör, kínoz*

τρυπάω [2] *fúr*

τυγχάνω fut. τεύξομαι ao. ἔτυχον pf. τετύχηκα pf. M. (τέτευγμαι) ao. P. (ἐτύχθην) *eltalál vmit (gen.), történetesen van vhog*

(pt.)

τύπτω fut. τυπτήσω ao. ἔτυψα pf. M. τέτυμμαι ao. P. ἐτύπηθην *üt, levág*

Υ

ὕβριζω [6] *erőszakot követ el*

ὕπ-άρχω *megvan, rendelkezésre áll, lehetősége van*

ὕπ-εκ-ρέω *kifolyik*

ὕπερ-βάλλω *fölte átdob, túltesz, túlhalad, felülmúl*

ὕπερ-έχω *föülkerekedik*

ὕπ-έρχομαι *kedvez, meghunyászkodik*

ὕπο-βάλλω *bedob, beejt*

ὕπό-κειμαι *alapul szolgál, tárgya vminek*

ὕπο-κρίνομαι *M. válaszol*

ὕπο-λαμβάνω *gyanít, föltételez*

ὕπο-νοέω [3] *gyanít*

ὕπ-οπτεύω [1] *gyanít*

ὕπο-σιωπάω [2] *gyáván hallgat*

ὕπο-τίθημι *alátesz, megalapoz*

ὕφ-ίστημι *szembeállít, szembeszáll*

Φ

φαγ- → *észth*

φαίνω [8] pf. πέφηνα is *mutat, jelez, intr., P. tűnik*

φάσκω *mondogat*

φέρω fut. οἴσομαι ao. ἤνεγκα pf. ἐνήνοχα pf. M. ἐνήνεγμαι ao. P. ἤνέχθην adj. verb. οἰστός *visz, mozgat, P. zúdul*

φεύγω fut. φεύξομαι ao. ἔφυγον pf. πέφευγα adj. verb. φευκτός *menekül*

φημί vö. λέγω *mond*

φθείρω fut. φθερῶ ao. ἔφθειρα pf. ἔφθαρκα pf. M. ἔφθαρμαι ao. P. ἐφθάρην adj. verb. φθαρτός *elpusztít*

φθονέω [3] *irigyel*

φιλέω [3] *kedvel*

φιλομαθέω [3] *szívesen tanul*

φιλοσοφέω [3] *szívesen bölcselkedik*

φοβέομαι [3] *fél, tart vmitől (acc.)*

φοιτάω [2] *fel-alá jár, bejár*

φονεύω [1] *meggyilkol*

φορέω [3] *hordoz*

φράζω [5] *mond, beszél, közöl*

φράσσω fut. φράξω ao. ἔφραξα pf. M. πέφραγμαi ao. P. ἐφράχθην adj. verb. φρακτός *bekerít*

φρονέω [3] *gondolkodik*

φροντίζω [6] *megfontol, törődik + gen.*

φυλάττω fut. φυλάξω ao. ἐφύλαξα pf. πεφύλαχα pf. M. πεφύλαγμαi ao. P. ἐφυλάχθην adj. verb. φυλακτέος *őríz*

φύω fut. φύσω ao. ἔφουσα, ἔφυν pf. πέφυκα adj. verb. φυτός *növeszt, teremt, intr. válik*

φωνέω [3] *hangot ad*

X

χαίρω fut. χαιρήσω ao. ἐχάρην pf. κεχάρηκα adj. verb. χαρτός *örül, örömet lel, örvend*

χαλεπαίνω [8] *neheztel*

χειμάζω [5] *gyötör*

χειροτονέω [3] *(kézfeltartással) szavaz*

χειρουργέω [3] *kivitelez*

χέω fut. χέω ao. ἔχεα pf. κέχυκα pf. M.

κέχυμαι ao. P. ἐχύθην adj. verb. χυτός *önt*
χράομαι M. [2as] *él vmivel, (fel)használ, kezel*

χράω [2as] *jóslatot ad*

χρή fut. χρῆσται *kell*

χρηματιζέω [6] *tárgyal*

χωρέω [3] *kitér, visszavonul*

Ψ

ψεύδω fut. ψεύσω ao. ἔψευσα pf. M. ἔψευσμαi ao. P. ἐψεύσθην *hazuggá tesz, becsap; M. hazudik*

ψηφίζω [6] *szavaztat, M. szavaz, dönt*

φιμυθιόω [4] *fehérre sminkel*

φοφέω [3] *zajt csinál, csikorog*

ψυχαγωγέω [3] *vonz, szórakoztat*

Ω

ώρύομαι *üvölt*

ώφελέω [3] *segít, használ*

ώχριάω [2b] *sápadt*

Nyelvtani összefoglaló

1.§ Rövidítések: Ebben a nyelvtani összefoglalóban (általában) a Györkösy-Kapitánffy-Tegyey-féle szótárban használt rövidítéseket alkalmazzuk. A leggyakoribbak: sg. = singularis, pl(ur). = pluralis, ipf. = imperfectus/a/um, pf. = perfectus/a/um, pr. = praesens, praet. = praeteritum, fut. = futurus/i/um, A. = activum/i, M. = medium, P. = passivum, nom. = nominativus, acc. = accusativus, gen. = genitivus, dat. = dativus, ind. = indicativus, coni. = coniunctivus, opt. = optativus, imper. = imperativus, ao. = aoristos, pt. = participium, sim. = simuló(szó).

A kötet elején szereplő olvasmányok anyagára Olv. rövidítéssel és lapszámmal hivatkozunk.

1 Írás

2.§ Az ógörög szövegek szedésére használt ábécé alapjául a könyvnyomtatás kezdetekor használatos kódexírás szolgált. A betűnevek többsége sémi eredetű, a maradék bizánci. Kézírásban a nyomtatott betűket szoktuk utánozni (s nem a jelenlegi görög folyóírást); érdemes megfigyelni a középkori írás duktusát (ld. pl. kötetünk borítóján és MORAVCSIK GYULA könyvében: *Bevezetés a bizantinológiába*. Bp. 1966. 74–79. és a táblák).

3.§ A hehezetes mássalhangzók egyetlen hangnak ejtendők és számítanak.

4.§ A kis szigma két változata közül σ használatos szó elején és belsejében, ς pedig szó végén; az összetett szavakban a végsigma nemcsak az utolsó elem végén állhat, például $\pi\rho\sigma\alpha\gamma\gamma\acute{\epsilon}\lambda\lambda\omega$ avagy $\pi\rho\sigma\alpha\gamma\gamma\acute{\epsilon}\lambda\lambda\omega$.

5.§ A veláris nazálist a görögben a gamma jelöli, melyet tehát orrhangnak kell ejteni κ , γ , χ és ξ előtt.

6.§ A klasszikus attikaiban az $\epsilon\iota$ ejtése hosszú zárt $\acute{\epsilon}$ volt (így érthető a pótlónyújtás és az augmentálás), az $\eta\acute{\epsilon}$ pedig hosszú nyílt $\acute{\epsilon}$, mint a magyar ‘bee’ szóban.

7.§ Az α , ι , υ betűk jelölhetnek rövid és hosszú magánhangzót egyaránt; ha hosszú voltukat jelölni akarjuk, a (modern) felső vonás alkalmazható: $\bar{\alpha}$, $\bar{\iota}$, $\bar{\upsilon}$.

8.§ A szóhangsúlyt háromféle hangsúlyjellel jelöljük; nevük éles ($\acute{\ }'$), hajtott ($\tilde{\ }$) ill. tompa ($\grave{\ }$). (Vannak, akik „hangsúlyjel” helyett az „ékezet” elnevezést használják.)

9.§ A hangsúlyjel helye a kisbetűk esetében fölöttük, a nagybetűk esetében előttük van. A közönséges kettős magánhangzóknek a második eleme kapja a hangsúlyt, a hosszúaknak az első ($\acute{\alpha}$).

10.§ A szókezdő magánhangzók hehezet(jel)et kapnak, mely lehet erős (´) vagy gyenge (˘). A kettőshangzók hehezetét ugyanazon szabályok szerint kell elhelyezni, mint a hangsúlyjeleket.

11.§ Ha egy magánhangzó hehezetet és hangsúlyjelet is kap, akkor az éles és a tompa a hehezet után, a hajtott pedig fölötte nyer elhelyezést.

12.§ A szókezdő ρ mindig erős hehezetet kap. Szó belsejében -ρρ- avagy -ρ̂ρ̂- írható.

| A görög ábécé | | | | |
|---------------------------------|-------|----------|----------|---------|
| érték | betű | név | | kiejtés |
| 1 | A α | ἄλφα | alpha | a, á |
| 2 | B β | βῆτα | béta | b |
| 3 | Γ γ | γάμμα | gamma | g |
| 4 | Δ δ | δέλτα | delta | d |
| 5 | E ε | ἒ φῖλόν | epszilon | e |
| 7 | Z ζ | ζῆτα | dzéta | dz (zd) |
| 8 | H η | ἦτα | éta | é (ē) |
| 9 | Θ θ | θῆτα | théta | th |
| 10 | I ι | ἰῶτα | ióta | i, í |
| 20 | K κ | κάππα | kappa | k |
| 30 | Λ λ | λάμβδα | lambda | l |
| 40 | M μ | μῦ | mű | m |
| 50 | N ν | νῦ | nű | n |
| 60 | Ξ ξ | ξῖ | kszi | x |
| 70 | O ο | ὀ μικρόν | omikron | o |
| 80 | Π π | πί | pí | p |
| 100 | P ρ | ῥῶ | ró | r |
| 200 | Σ σ ς | σίγμα | szigma | sz |
| 300 | T τ | ταῦ | tau | t |
| 400 | Υ υ | ῦ φῖλόν | űpszilon | ü ú u |
| 500 | Φ φ | φῖ | phí | ph, f |
| 600 | X χ | χῖ | khí | kh |
| 700 | Ψ ψ | ψῖ | pszí | psz |
| 800 | Ω ω | ὦ μέγα | ómega | ó |
| csak számíráshoz használt betűk | | | | |
| 6 | - ς Ϻ | σῖ | sztí | (szt) |
| 90 | Ϝ ϝ | κόππα | koppa | (k) |
| 900 | Ͱ ͱ | σαμπῖ | szampí | (sz) |
| az attikaiban nem használt betű | | | | |
| (6) | Ͳ | διγάμμα | digamma | v (w) |

| kettős magánhangzók | | |
|-----------------------|----|---------|
| Αι | αι | ai (aj) |
| Ει | ει | ei (ej) |
| Οι | οι | oi (oj) |
| Αυ | αυ | au |
| Ευ | ευ | eu |
| Ου | ου | ú |
| hosszú kettős magánh. | | |
| Αι | ᾶ | á |
| Ηι | ῆ | é |
| Ωι | ῶ | ó |

| példák hangsúlyjelekre | | |
|------------------------|----|-----------|
| hehezetes magánh. | | |
| ᾿Α | ᾶ | a, á |
| ᾘ | ᾷ | ha, há |
| kettős magánh. | | |
| Αἶ | αῖ | ai (aj) |
| Αἷ | αῖ | hai (haj) |
| hosszú kettős magánh. | | |
| Αι | ᾶ | á |
| ᾿Αι | ᾷ | á |
| ᾘ | ᾷ | á |
| mellékjeles magánh. | | |
| ᾿Α | ᾶ | á |
| ᾘ | ᾷ | ā |
| ᾘ | ᾷ | à |
| ᾘ | ᾷ | á |
| ᾘ | ᾷ | ã |
| Αἶ | αῖ | ai (aj) |
| Αἷ | αῖ | hai (haj) |
| Αἶ | αῖ | ai (aj) |

13.§ Csupa nagybetűs írásban nem tesszük ki sem a hangsúlyjeleket, sem a hehezete-
ket.

14.§ Ha két olyan magánhangzó áll egymás mellett, melyek kettőshangzót alkothat-
nak, de külön szótagban ejtendők, akkor a második fölé dupla pont tehető a diairesis
jelölésére, például Ἄτρεϊδης. Az első elemen lévő hangsúlyjel vagy hehezet fölöslegessé
teheti a dupla pontot a második elem fölött.

15.§ A tagmondatok közé a latin kettőspontéhoz vagy a pontosvesszőéhoz hasonló
helyzetben fel(emelt) pontot (·) teszünk, a kérdőjel görög alakja pedig a pontosvessző-
höz hasonló.

2 Hangtan

Időmérték, hangsúly, elválasztás, szótagolás

16.§ A hosszú kettős magánhangzók mindig hosszú magánhangzók, a közönséges ket-
tős magánhangzók viszont csak általában hosszú magánhangzók.

17.§ A szóvégi -αι, -οι a névszói és igei végződésekből az optativus kivételével rövid
magánhangzónak számít. A ritka υι és ηυ diphthongusok hosszú magánhangzók.

18.§ Hangsúly a szavak utolsó három magánhangzója egyikén lehet. Helyét hátulról
számolva a vég-, másod-, harmad- előtaggal jelöljük. A nem véghangsúlyos szavakat
tompahangúaknak is nevezzük. Hajtott hangsúlya csak hosszú magánhangzónak lehet,
éles és tompa bármilyennek.

19.§ Tompa hangsúly önállóan nem létezik, viszont tagmondat belsejében másik szó
előtt a végéles szavak hangsúlya tompára változik. Ez a hangsúly elvesztését vagy leg-
alábbis lényeges csökkenését jelölhette.

20.§ Az ókori hangsúly valószínűleg zenei volt, azaz a szavak hangsúlyos részét maga-
sabbban ejtették. Hosszú magánhangzó esetében a hajtott hangsúlyjel a magánhangzó
első felének hangsúlyosságát, az éles pedig a magánhangzó második felének hangsúlyos-
ságát jelölhette, azaz az utóbbi hangsúly emelkedő, az előbbi pedig eső.

21.§ Harmadéles vagy másodhajtott csak akkor lehet egy szó, ha az utolsó magánhang-
zója rövid. Ha egy szó másodhangsúlyos („másodékes”), utolsó magánhangzója rövid,
az utolsó előtti pedig hosszú, akkor a szó hangsúlya hajtott, például πολίτης – πολίται,
φεύγων – φεύγον.

22.§ A szótagolás során általában egy mássalhangzó kerül a következő szótagba a szó-
határt is figyelmen kívül hagyva. Már Homérosnál előfordul, hogy a *muta cum liquida*
kapcsolat mindkét tagja átkerül a következő szótagba (azaz nem képeznek pozíciót), az
attikai drámában pedig igen gyakori (*correptio Attica*).

23.§ A ξ, φ, ζ betűk két mássalhangzónak számítanak.

24.§ Valamely szótag természeténél fogva hosszú, ha hosszú a magánhangzója; helyze-
ténél fogva, ha mássalhangzóra végződik (azaz zárt). Ha egyik eset sem áll fenn, akkor
rövid.

25.§ A daktylikus végződésű szavak végéles helyett gyakran másodélesek, például γυφί
– πατράσι, στρατηγός – βουκόλος, majd ezek mintájára δημοτόμος.

26.§ Az amphibrachysre (ti-tá-ti) végződő szavak hangsúlya másodhajtott helyett gyak-
ran harmadéles, például ἀρχαίος – τέλειος, ἐγώ + γε > ἔγωγε.

27.§ Az összetett szavakat lehetőleg alkotóelemeik szerint választjuk el, nem pedig a szótagolási szabályok szerint. Írásban minden szókezdő mássalhangzócsoport átvihető az elválasztó kötőjel utánra.

28.§ Nincs saját hangsúlya a következő egyszótagúaknak: \acute{o} , $\acute{\eta}$, $o\acute{i}$, $\alpha\acute{i}$, $\epsilon\acute{i}\varsigma$, $\acute{\epsilon}\varsigma$, $\acute{\epsilon}\nu$, $\acute{\epsilon}\kappa$, $\acute{\epsilon}\xi$, $\acute{\epsilon}\iota$, $\acute{\omega}\varsigma$, $o\acute{u}$, $o\acute{u}\kappa$, $o\acute{u}\chi$; de a tagadószó tagmondat végén éles hangsúlyt kap.

Simulószók

29.§ Néhány egy- és kétszótagú szó a megelőzővel egyetlen hangsúlyozási egységet alkothat; ezt nevezzük simulásnak.

30.§ A simulók közé tartozik a $\tau\iota\varsigma$, $\tau\iota$ határozatlan névmás valamennyi alakja, kivéve $\acute{\alpha}\tau\tau\alpha$ -t; az (egyszótagú) határozatlan névmási határozószók ($\pi\omicron\tau\acute{\epsilon}$ stb.); a személyes névmások egyszótagú alakjai, kivéve $\acute{o}\acute{u}$; az $\epsilon\iota\mu\acute{i}$, $\phi\eta\mu\acute{i}$ igék kétszótagú alakjai praes. ipf. ind.-ben és néhány particula ($\tau\acute{\epsilon}$, $\gamma\acute{\epsilon}$, $\nu\acute{u}\nu$, $\tau\omicron\acute{i}$, $\pi\acute{\epsilon}\rho$, $\pi\acute{\omega}$).

31.§ Véghangsúlyos szó után a simuló elveszti a hangsúlyát, a megelőző szó megtartja (éles nem tompul).

32.§ Másodéles szó után az egyszótagú simuló elveszíti, a kétszótagú megtartja a hangsúlyát.

33.§ Harmadéles és másodhajtott szó után a simuló átadja hangsúlyát a megelőzőnek, amely tehát kéthangsúlyú lesz, ha nem simuló, s hangsúlyos, ha az is simuló; az átadott hangsúly végéles.

34.§ Ha a simulószó nyomatékos, megtarthatja hangsúlyát.

Magánhangzók változásai

35.§ Eredetileg hosszú magánhangzó másik magánhangzó vagy -ντ- előtt megrövidül, például $\gamma\omega + \nu\tau + \omicron\varsigma > \gamma\acute{o}\nu\tau\omicron\varsigma$.

36.§ Zárt szótag végén kieső mássalhangzó helyett a szótag rövid magánhangzója pótlónyújtást kap, melynek során α , ι , υ hosszú lesz, ϵ , o pedig $\epsilon\iota$ -be ill. $o\upsilon$ -ba nyúlik.

37.§ A szó belsejében találkozó magánhangzók gyakran összevonatnak, az alábbiak szerint (az első magánhangzó α , ϵ , o).

| | | | | | | | | | | | | | |
|------------|----------|---------------|-----------------|-----------------|----------|-------------|-----------------|-------------|----------|-------------|--------------------|----------|---------------|
| | α | $\alpha\iota$ | ϵ | $\epsilon\iota$ | η | $\eta\iota$ | ι | o | $o\iota$ | $o\upsilon$ | υ | ω | $\omega\iota$ |
| α | α | $\alpha\iota$ | α | α | α | α | $\alpha\iota$ | ω | ω | ω | $\alpha\upsilon$ | ω | ω |
| ϵ | η | η | $\epsilon\iota$ | $\epsilon\iota$ | η | η | $\epsilon\iota$ | $o\upsilon$ | $o\iota$ | $o\upsilon$ | $\epsilon\upsilon$ | ω | ω |
| o | ω | ω | $o\upsilon$ | $o\iota$ | ω | $o\iota$ | $o\iota$ | $o\upsilon$ | $o\iota$ | $o\upsilon$ | $o\upsilon$ | ω | ω |

38.§ Az összevonás eredményén akkor van hangsúly, ha az egyik alkotóelemen volt, mégpedig ha az elsőn volt, akkor hajtott, ha a másodikon, akkor éles a keletkezett magánhangzó hangsúlyjele.

39.§ Szó(elem)ek határán az első elem rövid végmagánhangzója kieshet; ez az *elisió*, jele különírt szavaknál az apostrophos ('). Elisiót szenvedhetnek például a praepositíók (kivéve $\pi\epsilon\rho\acute{i}$, $\pi\rho\acute{o}$), valamint sok kötőszó és határozószó ($\acute{\alpha}\lambda\lambda\acute{\alpha}$, $\delta\acute{\epsilon}$, $\acute{o}\tau\epsilon$, $\acute{\alpha}\mu\alpha$ stb.) és egyéb (kivéve $\phi\eta\mu\acute{i}$, $\acute{\epsilon}\sigma\tau\acute{i}$, $-\alpha$ végű semleges szavak).

40.§ Az elisió során a végéles szavak hangsúlya megváltozik, mégpedig a praepositíók és kötőszavak elvesztik, az egyéb szavak pedig a megelőző szótagra vonják vissza.

41.§ Egy magánhangzóra végződő és egy magánhangzóval kezdődő szó vagy szóelem

összeolvadását krasisnak (κράσις) nevezzük: κἀκείνας ← και ἐκείνας. A krasis jele a korónis, melynek alakja megegyezik a gyenge hehezetével.

2.1 Magánhangzóváltakozás (ablaut)

42.§ A ragozás és szóképzés során a szóelemek magánhangzója különféle változatokban jelenhet meg; ezt nevezzük (újabb két szóval) hangmássalának vagy apophóniának. Ebben történeti okból az μ , ν mássalhangzók is olykor részt vesznek (τεν- $\tilde{\omega}$: τα-τός).

43.§ Az ablaut alaptípusában (legföljebb) öt szóelemváltozatot figyelhetünk meg; ezeket fokoknak nevezzük, mégpedig a szótag magánhangzója szerint e-foknak (τερ), o-foknak (τορ), null-foknak (τρ), nyújtott e-foknak (τηρ) ill. nyújtott o-foknak (τωρ).

44.§ A görögben gyakran (már) nem látszanak ilyen tisztán a különféle fokok, hanem elmosódtak, s vannak például ún. nehéz tövek, melyeknek már az e-fokában is hosszú magánhangzó áll; ld. a táblázatot az Olv. 87. lapján.

45.§ A következő alakokban általában e-fok áll:

A képző nélküli ipf. tövekben: φέρω, ἔχω, ἔπομαι, εἶμι, az ipf. reduplicatiós tövek praes. ipf. sg.-ában: τίθημι, ἵημι, ἴστημι, δίδωμι, hasonlóképp a - $\nu\tilde{\mu}$ -i igevégződésben a praes. és praet. ipf. ind. sg.-ban, a fut. és a szigmatikus ao. A. és M. alakjaiban: δείξω, πείσομαι, λήψομαι, a semleges szigma-töví főnevekben: εἶδος, κλέος, ῥέος, βέλος, ἔδος, ἔπος, a semleges -μα végű főnevekben: πνεῦμα, ῥεῦμα, χεῦμα, φλέγμα, δέρμα, σπέρμα, λῆμμα.

46.§ A következő alakokban általában o-fok áll:

Igetövekből képzett végéles nőnemű főnevek: βολή, δορά, πομπή, ποτή, ῥοή, σπονδή, τομή, χοή, a praes. perfectum ind. sg.-ában: οἶδα és ennek mintájára a plur.-ban is: λέλοιπα, πέποιθα, kauzatív és iteratív -έω végű igék tövében: φορέω, φοβέω, τροπέω, igitövekből képzett -εύς végű főnevek: φορέυς, γονεύς, ἥνιοχεύς, sok, igitóból képzett utótagú összetett mellék- és főnévben: ἄ-φρον-, τρί-ποδ-, δημο-βόρος, δροο-τόμος, s végül a thematikus igék kötőhangzója - μ -, - ν -, - $\nu\tau$ -, - ι - előtt.

47.§ A következő alakokban általában null-fok áll:

Az erős, kötőhangzós ao.-ban: ἰδεῖν, λιπεῖν, φυγεῖν, βαλεῖν, παθεῖν, az athematikus igék praes. és praet. ipf. ind. plur.-ában: ἴμεν, δείκνυμεν, τίθεμεν, δίδομεν, ἴσταμεν, hasonlóképp a praes. perf. A. plur.-ában az ἴσμεν alakban, az athematikus igék A. coniunctivusában és optativusában, valamint az egész mediumban διδοίην, δείκνυμαι, δίδομαι, főleg az erős ao. P.-ban: δαρῆναι, κλαπῆναι, φθαρῆναι, az adiectivum verbalékban: πιστός, ἰτός, κλυτός, βατός, θετός, στατός, δοτός, a - $\tau\iota\varsigma$ -, - $\sigma\iota\varsigma$ képzős déverbatív nőnemű főnevekben: πίστις, φύσις, χύσις, βásiς, θέσις, στάσις, πρόφασις, az - $\iota\omega$ és a - $\sigma\omega$ képzős imperfectum-tövekben: βαινῶ, πάσχω.

2.2 Mássalhangzók és változásaik

48.§ A szavak végén a mássalhangzók közül csak háromféle állhat: ν , ρ és ς (ξ , ψ), kivétel ἔκ, οὐκ, οὐχ. Az eredeti szónégyi - m helyén - ν áll, a többi mássalhangzó pedig lekopik: χεῖμ- $\tilde{\omega}\nu$ – χιών, σώματος – $\tilde{\sigma}\tilde{\omega}\mu\alpha$, μέλιτος – μέλι, παιδός – ($\tilde{\omega}$) παῖ, παντός – $\tilde{\pi}\tilde{\alpha}\nu$.

49.§ Az εἴκοσι számnév és néhány rag végén ún. mozgó nú (ν ἐφελευστικόν) állhat, melynek kitétele magánhangzó előtt és tagmondat végén kötelező.

50.§ Mozgó nő járulhat a következő ragokhoz: a plur. dat. (πᾶσι, γυναιξί) és locativus (Ἀθήνησι), s a sg. és plur. 3. személy (δίδωσι, φέρουσι, εἰσί) -σι ragja (hasonlóképp ἔστι(ν)); a sg. 3. személyű -ε végződés (ἔφερε, ἐτίμησε, τέθνηκε). (A könyv táblázataiban nem tesszük ki minden egyes alkalommal a mozgó nőt.)

51.§ Az οὐ tagadószó gyenge hehezetű magánhangzó előtt οὐκ, erős hehezetű előtt pedig οὐχ alakot vesz föl; mássalhangzó előtt οὐ, tagmondat végén pedig hangsúlyos οὐ̄.

52.§ A οὐτω adverbium ill. az ἐκ praepositio magánhangzó előtti alakja οὐτως ill. ἐξ.

53.§ Szó(elem)ek határán a zöngétlen zárhangok hehezetessé lesznek erős hehezetű magánhangzó előtt: ἀπό + οὐ̄ → ἄφ' οὐ̄, ἀντί + ὦν → ἀνθ' ὦν, ἐπί + ὁδός → ἔφοδος, οὐ̄(κ) + οὐτος → οὐχ οὐτος.

54.§ Ha szóelemek határán két mássalhangzó találkozik, akkor az első gyakran megváltozik az alábbi szabályok szerint:

| | σ, ς | σθ, θ | τ | δ | μ | π | β | φ | κ | γ | χ | j | ρ | λ |
|----------|-------------|-------|----|----|--------|----|----|----|-----|----|----|--------|-------------|----|
| τ, θ - δ | σ, ς | σθ | στ | | σμ | | | | (κ) | | | ττ - ζ | | |
| π, β, φ | ψ | φθ | πτ | βδ | μμ | | | | | | | πτ | | |
| κ, χ - γ | ξ | χθ | κτ | γδ | γμ | | | | | | | ττ - ζ | | |
| ν | νσ, ν, σ(σ) | νθ | ντ | νδ | σμ, μμ | μπ | μβ | μφ | γκ | γγ | γχ | ιν | νδρ, ρρ, νρ | λλ |

55.§ A foghangú tövek gyenge pf.-ában a foghang nyom nélkül kiesik (πείθω - πέπεικα).

56.§ Nem jelöljük a hasonulást vagy összeolvadást az ἐκ igekötő esetében (ἐκδέρω, ἐκθύω, ἔκστασις).

57.§ Az ν + μ kapcsolat igető és személyrag vagy képző találkozásakor σμ, igekötő és utótag találkozásakor μμ kapcsolatot eredményez: φαίνω - πέφασμαι φάσμα, ἐμμένω.

58.§ A ν az igetők végén a σοι személyrag előtt valamint az ἐν igekötőben σ- előtt megmarad (πέφανσαι, ἐνσειώ), névszótő és pl. dat. rag találkozásakor nyomtalanul kiesik (δαίμοσι). A συν igekötő vége teljesen hasonul a rákövetkező σ, ζ hangokhoz (σύσ-σιτος, συ-σπάω, συ-ζυγία). A gyenge ao.-ban a ν, μ, ρ és λ után a σ pótlónyújtással kiesik.

59.§ Az ν + ρ kapcsolat (ἀνήρ - ἀνδρός), igekötő és utótag találkozásakor ρρ kapcsolatot eredményez (συρρέω), kivéve az ἐν igekötőt (ἐνρίπτω).

60.§ Az ντ, νδ kapcsolat pótlónyújtással esik ki az σ, ς előtt (λέοντ + σι → λέουσι, σπενδ + σω → σπείσω, φερ + οντ + ια → φερ + ονσα → φέρουσα).

61.§ Az ιόν és korai attikai -σσ- kapcsolatnak az újattikai nyelvjárásban -ττ- felel meg (πράσσω - πράττω).

62.§ Ha szomszédos szótagok egyaránt hehezetes hanggal kezdődnének, akkor az egyik (általában az első) elveszítheti a hehezetét: θι + θι → τίθη-μι, χε + χρη → χέχρη-μαι, θυ + θη → ἐ-τύθη-ν, θε + θη → ἐ-τέ-θη-ν, θη + θι → παιδεύ-θητι. A többi olyan esetben, amikor többeli és ragbeli hehezetes mássalhangzó kerül egymás szomszédságába, mindkét hehezet megmarad (γράφθη).

63.§ Ha egy tőnek az elején és a végén is hehezetes hang van, akkor az a látszat, hogy a hehezet a tő végéről az elejére ugrik: θrikh - τριχός - θριξ, thakh - ταχύς - θάττων, thaph - ἐτάφην - θάπτω, threph - τρέφω - θρέφω, hekh - ἔχω - ἔξω. Hehezetet tartalmazó tövekkel összetéve vesztette el eredeti hehezetét az alpha copulativum ('együtt'): ha - ἄ-παξ, ἄ-πλόος - ἀκλόουθος, ἀδελφός, ἄλχορος.

64.§ A szókezdő ρ összetételekben rövid magánhangzó után megkettőződik: *ρίπτω* – *ῥριφα*, *ῥέω* – *καταρρέω*.

65.§ Két magánhangzó között és szó elején magánhangzó előtt a σ hehezetté lesz vagy elvész (*γένος* – *γένει*, *ἴ-στη-μι*, *ἔξω*), azonban a medialis sg. 2.-ben gyakran helyreállítatik (*λέλυσαι*, *δίδοσαι*, *ἔδιδου*).

66.§ A j hang pl. az *-ιω* ipf.-, az *-ια* nőnem-, az *-ιος* melléknév- és az *-ιων* közérpfokeképzőben léphet föl (*φύλακ-ος* – *φυλάττω*, *ἔκραγον* – *κράζω*, *μέλιτ-ος* – *μέλιττα*, *ποδ-ός* – *τράπεζα* *πεζός*, *ἐλάχιστος* – *ἐλάττων*, *μέγας* – *μειζων*). Kissé rendhagyó a *τάττω* ipf. a *ταγ-* töből és az *υν* végű igetövek ipf.-a (*ἄμυν* + *ιω* → *ἄμύνω*).

3 Alaktan

3.1 Névszók

67.§ A görög főnevek három nem egyikébe tartoznak: hímnem, nőnem és semleges; állhatnak egyes (kettős = dualis, ld. 125.§) vagy többes számban, mégpedig alany-, tárgy-, birtokos- vagy részesesetben. (Az utóbbi három esetet összefoglalóan függő eseteknek is nevezik.) A névelő, a melléknév, a számnév és a névmás többnyire egyeztethető nemből, számból és esetben a megfelelő főnével.

68.§ A főnevek szótári alakja a nemet jelölő névelő, s az egyes (vagy ha ez nincs, akkor többes) alany- és birtokoset. A melléknevek, számnevek és névmások szótári alakja az egyes alanyeset a különböző nemekben; az egyszerű típusoknál elegendő a különböző egyes alanyesetű alakok számát megadni. Ha egy névszó hangsúlyáról beszélünk, akkor ezen az első szótári alakét kell érteni, például a *γλυκός* melléknevet véglegesnek mondjuk, noha a nőnemben sg. nom.-a másodhajtott, a pl. gen.-a pedig véghajtott.

69.§ Nemi szabályok: hímneműek az illetén élőlényeken kívül a folyók, szelek és hónapok; nőneműek a megfelelő élőlények, s a fák, országok, szigetek és városok (ld. még lentebb); többnyire semlegesek a kicsinyítő-képzős szavak (például *παιδίον* 'gyermekcse').

70.§ Az egyszámban a főnevek és a melléknevek egy részének külön vocativusi alakja is van, például *ὦ φίλε*. Néhány ilyen szó vocativusában a hangsúly előrevonatik, például *ὦ πάτερ*, *ὦ Σώκρατες*.

71.§ A semleges szavak alany- és tárgyesete (s vocativusa) minden számban egymás között azonos, s többes számban mindig *-α* ragot kap.

72.§ A hangsúly általában az első szótári alakban meglévő helyén igyekszik maradni; a szóvégi *-αι* és *-οι* rövid.

73.§ A hangsúlyos végszótagok alany- és tárgyesetben általában élesek, birtokos- és részesesetben viszont, hacsak lehet, mindig hajtottak. (Kivétel az attikai ragozás!)

3.2 A névelő

74.§ A határozott névelő (324.§) a szótárakban és a nyelvtanokban a főnevek nemének jelölésére is szolgál; határozatlan névelő nincs a görögben.

| | | | |
|----------|-----|-----|-----|
| sg. nom. | ὁ | ἡ | τό |
| sg. acc. | τόν | τήν | τό |
| sg. gen. | τοῦ | τῆς | τοῦ |
| sg. dat. | τῷ | τῇ | τῷ |

| | | | |
|----------|------|------|------|
| pl. nom. | οἱ | αἱ | τά |
| pl. acc. | τούς | τάς | τά |
| pl. gen. | τῶν | τῶν | τῶν |
| pl. dat. | τοῖς | ταῖς | τοῖς |

3.3 Első avagy alpha tövű névszók declinációja

75.§ Az ide tartozó nőnemű névszók szótári alakjai végződése -α, -ας (alpha purum), -α, -ης (alpha impurum) vagy -η, -ης; a csekélyebb számú hímnemű szónál -ας, -ου vagy -ης, -ου.

76.§ Ha az -α végződés előtt ε, ι vagy ρ áll, akkor a szó a tiszta alphás csoportba tartozik. (Emlékeztető: ρεῖ.)

77.§ Az egyes alany- és tárgyesetben az alpha purum többnyire hosszú, az alpha impurum pedig mindig rövid; az egyes birtokos és a többes tárgyesetben az alpha mindig hosszú.

78.§ Rövid az alpha purum például a μοῖρα, ἔνδεια, ὠφέλεια, εὐγένεια szavakban, de hosszú az ἀλαζονεία, πολιτεία szavakban.

79.§ Az alpha tövű névszók többes genitivusa mindig véghajtott, kivéve az -ος, -α/-η, -ον háromvégű melléknevek közül a nem véghangsúlyosakat (például δικαίων), valamint a μεγάλων és τούτων alakokat, melyek a három nemben egyformák.

| tompahangú | | | | | |
|------------|------|-----|-----|-----|-------|
| | f. | f. | f. | m. | m. |
| sg. nom. | -α | -ᾱ | -η | -ας | -ης |
| acc. | -αν | -ᾶν | -ην | -αν | -ην |
| gen. | -ᾱς | -ῆς | -ῆς | -ου | -ου |
| dat. | -ᾶ | -ῆ | -ῆ | -ᾶ | -ῆ |
| pl. nom. | -αι | → | | | |
| acc. | -ᾱς | → | | | |
| gen. | -ῶν | → | | | |
| dat. | -αῖς | → | | | |
| sg. voc. | -α | -ᾱ | -η | -ᾱ | -η -ᾱ |

| véghangsúlyos | | | | |
|---------------|------|-----|-----|-------|
| | f. | f. | m. | m. |
| sg. nom. | -ά | -ή | -άς | -ής |
| acc. | -άν | -ήν | -άν | -ήν |
| gen. | -ᾱς | -ῆς | -οῦ | -οῦ |
| dat. | -ᾶ | -ῆ | -ᾶ | -ῆ |
| pl. nom. | -αί | → | | |
| acc. | -ᾱς | → | | |
| gen. | -ῶν | → | | |
| dat. | -αῖς | → | | |
| sg. voc. | -ά | -ή | -ά | -ή -ά |

80.§ A nőneműek vocativusa az alanyesettel; a hímneműek sg. vocativusa általában úgy kapható, hogy a nom.-ból levágjuk a szigmát (ᾶ Σιμωνίδη), azonban -η helyett rövid alphára végződik például a -της végűek voc.-a: ᾧ πολίτα.

81.§ Némely dór és nem görög -ας végű hímnemű tulajdonnév gen.-a -ᾱ-ra végződik (<-αο): Εὐρώτας – Εὐρώτα, Σύλλας – Σύλλα; ezek mintájára μαρτιχόρας – μαρτιχόρα.

3.4 Második avagy omikron tövű declinatio

82.§ Az ide tartozó hímnemű- és csekélyebb számú nőnemű névszó sg. nom. és gen. végződése -ος, -ου, a semlegeseké -ον, -ου.

| tompahangú | | |
|------------|-------|-----|
| | m. f. | n. |
| sg. nom. | -ος | -ον |
| acc. | -ον | -ον |
| gen. | -ου | → |
| dat. | -ω | → |
| plur. nom. | -οι | -α |
| acc. | -ους | -α |
| gen. | -ων | → |
| dat. | -οις | → |
| sg. voc. | -ε | -ον |

| véghangsúlyos | | |
|---------------|-------|-----|
| | m. f. | n. |
| sg. nom. | -ός | -όν |
| acc. | -όν | -όν |
| gen. | -οῦ | → |
| dat. | -ῶ | → |
| plur. nom. | -οί | -ά |
| acc. | -ούς | -ά |
| gen. | -ῶν | → |
| dat. | -οῖς | → |
| sg. voc. | -έ | -όν |

83.§ Nőnemű például θεός (ha istennő), πλινθος, φάμμος, ἡπειρος 'szárazföld' (vö. ἡπειρώτης), κέλευθος, ἀτραπός, βάσανος, δρόσος 'harmat' (vö. Olv. 65.).

84.§ A sg. voc. hím- és nőnemben -ε-ra végződik: ὦ ἄνθρωπε.

Az első-másodikos (alpha és omikron tövű) melléknevek

85.§ Ezen melléknevek hímneme -ος-ra, semlegese -ον-ra végződik. Lehetnek háromvégűek, ekkor a nőnem vagy -α purumra, vagy pedig -η-ra végződik; s lehetnek kétvégűek, ekkor a nőnem azonos a hímnemmel.

86.§ A háromvégű harmadéles melléknevek többes nőnemű alanyesete a hímnemet követve szintén harmadéles. A nem-véghangsúlyos melléknevek nőnemű többes birtokosete másodéles, mint a hímnemben.

87.§ A mellékneveket követik a -μενος 3 végű participiumok, a sorszámnevek, kétszáz-tól a ragozható tőszámnevek, és a névmások egy része.

Összevontak

88.§ Az -εο-, -οο- tövű szavak némelyikében a magánhangzók összevontak. Eltérés az általános szabályoktól, hogy a többes semlegesben εα > α, οα pedig összevontatlan marad. Nincs összevontás például a véος 3 melléknévben (Olv. 15.).

89.§ Az egyszerű (simplex) szavak hangsúlya mindenütt véghajtott; az összetettek hangsúlya ott marad, ahol az egyes alanyesetben van.

Lásd a νόος > νοῦς, ὀστέον > ὀστούν, εὔνοος > εὔνοους névszók ragozását (223. o.).

Attikai ragozás

90.§ Néhány szóban (a magánhangzó-hosszúság átvétele miatt) az omikron tőhang megnyúlik. A hangsúly rendhagyó módon megmarad olyannak, mint amilyen az első szótári alakban volt. Ld. az ἰλεως 2 melléknév ragozását a 223. o. Rendhagyó ἡ ἔως, ἔω, ἔω, ἔω 'hajnal' acc.-a.

3.5 Harmadik avagy mássalhangzós tövű declinatio

91.§ Ide tartozik az összes többi főnév és az egyéb névszók alakjainak egy része; egyes birtokosetük -ος, -ους vagy -ως végződésű.

92.§ A hímnemű szavak egyes alanyesete vagy -ς raggal, azaz szigmatikusan, vagy az utolsó szótag magánhangzójának megnyújtásával, azaz aszigmatikusan képezte-tik.

93.§ A többes dat. ragjához mozgó nő (-ν) járulhat.

94.§ Azok a főnevek és névmások, melyeknek töve egyszótagú, gen.-ban és dat.-ban véghangsúlyosak, s így többes birtokosban véghajtottak.

95.§ Ha a sg. voc. nem egyezik meg a nominativusszal, akkor a pusztá többől áll, a szokásos mássalhangzó-lekopással, például ὦ γέρον.

96.§ A zárhangú tövek közül a κ, γ, χ tövűeknél a -K-, a π, β, φ tövűeknél a -Π-, a τ, δ, θ tövűeknél pedig a -T- jelölést alkalmazzuk a tőhangzóra. A szigmával kezdődő ragokkal való összeolvadás után rendre ξ, ψ ill. ζ/σ az eredmény (sg. nom., pl. dat.).

97.§ A semleges alakok az egyes alany- és tárgyesetben ragtalanok, s a tővégi mássalhangzó(k) is elmarad(nak), kivéve a -ν, a -ρ és a -ς betűt.

98.§ Az -ις és -υς végű, hímnemű T-tövek egyes tárgyesete α-ra végződik, ha az alanyeset véghangsúlyos, s ν-re, ha nem.

| | mf. | n. | mf. | mf. | m. | n. |
|----------|------|--------|--------|--------|--------|-----|
| tővég | | | -K- | -Π- | -T- | |
| sg. nom. | -ς | ∅ | -ξ | -ψ | -ς | ∅ |
| acc. | -α | ∅ | -Kα | -Πα | -Tα -ν | ∅ |
| gen. | | -ος | -Kος | -Πος | -Tος | |
| dat. | | -ι | -Κι | -Πι | -Τι | |
| pl. nom. | -εις | -α | -Κεις | -Πεις | -Τεις | -Tα |
| acc. | -ας | -α | -Κας | -Πας | -Tας | -Tα |
| gen. | | -ων | -Κων | -Πων | -Tων | |
| dat. | | -σι(ν) | -ξι(ν) | -φι(ν) | -σι(ν) | |

| | mf. | n. | m. | n. | m. | n. | m. | n. |
|----------|------|--------|---------|-------|----------|-------|----------|-------|
| tővég | | | -αντ- | | -οντ- | | -εντ- | |
| sg. nom. | -ς | ∅ | -ας | -αν | -ους -ων | -ον | -εις | -εν |
| acc. | -α | ∅ | -αντα | -αν | -οντα | -ον | -εντα | -εν |
| gen. | | -ος | -αντος | | -οντος | | -εντος | |
| dat. | | -ι | -αντι | | -οντι | | -εντι | |
| pl. nom. | -εις | -α | -αντες | -αντα | -οντες | -οντα | -εντες | -εντα |
| acc. | -ας | -α | -αντας | -αντα | -οντας | αντα | -εντας | -εντα |
| gen. | | -ων | -αντων | | -οντων | | -εντων | |
| dat. | | -σι(ν) | -ασι(ν) | | -ουσι(ν) | | -εισι(ν) | |

99.§ A part. perf. A. τ-tövű, de a hímnemű egyes alanyesete -ώς-ra, a semleges pedig -ός-ra végződik.

100.§ A -ντ-tövű névszók esetében a szigmatikus alanyesetben és a többes dativusban nemcsak a -τ-, hanem a -ν- is kiesik, de (általában) pótlónyújtással; például az ὀδοντ- tő-

ből a sg. nom. ὁδοῦς, a pl. dat. ὁδοῦσι(ν). Aszigmatikus például a λέων alanyesete, de a pl. dat. itt is λέουσι(ν). A -ντ-τönű főnevek mind hímneműek.

101.§ A hímnemben és semlegesben -ντ-τönű melléknevek és participiumok mind háromvégűek, s nőnemük alpha impurumra végződik.

102.§ Az -εις -εσσα -εν háromvégű melléknevek többes dativusa hímnemben és semlegesben -εσι(ν) végű (szemben az -εις végű participiumok szabályos -εισι(ν) alakjával).

103.§ Rendhagyó a ἡ γυνή, γυναικός főnév alanyesete és voc.-a (ᾧ γύναι).

Folyékonyhangú tövek

104.§ A hímn- és nőnemű szavak egyes alanyesete általában aszigmatikus. Kivételek: az egyetlen λ-τő, ὁ ἄλς, ἄλός, ἡ Σαλαμίς, -ίνος.

105.§ A többes részesetet ragja előtt a ν nyom nélkül kiesik.

106.§ N tönűek az -ων -ον (-ονος) kétvégű melléknevek. Ezek hangsúlya mindig a lehető legelőrébb van, még az első szótári alakénál is előbbre mehet: εὐδαίμων – n. εὐδαίμων.

107.§ Az -ιον- képzős közép fokú melléknevek mellékalakjai m.f. sg. acc. és n. pl. nom.-acc.-ονα helyett -ω és m.f. pl. nom.-acc. -ονες ill. -ονας helyett -ους.

108.§ A háromvégű μέλας (μέλανος), μέλαινα (μελαίνης), μέλαν (μέλανος) melléknév hímneme és semlegese is ν-τönű.

109.§ Rendhagyó ὁ πατήρ, ἡ μήτηρ, ἡ θυγάτηρ; ezek hárman egyformán ragoztatnak, kissé eltér tőlük ὁ ἀνὴρ.

Szigma tövek

110.§ Ide tartozik a nagyszámú -ος végű (és a kisszámú -ας végű) semleges főnév. A tőhang csak az egyes nom.-acc.-ban marad meg, különben kiesik; a találkozó magánhangzók összevonatnak.

111.§ A szigma-τönű semleges főnevek hangsúlya elől van.

112.§ A szigma-τönű melléknevek a hímn- és nőnemű alanyesetet tőnyújtással képezik, s kétvégűek: -ης, -ες, genitivusuk mindhárom nemben -ους.

113.§ Hangsúlyuk vagy a tő végén van, s ekkor a magánhangzón kezdődő ragokkal való összevonás után hajtottá lesz, vagy pedig a lehető legelőrébb van, még az összevonást is figyelmen kívül hagyva.

114.§ A hímnemű személynevek ragozása olyan, mint a mellékneveké, azonban az egyes tárgyesetben van -ην végű mellékalakjuk is; külön csoportot alkotnak a -κλῆς < -κλέης végű nevek: Περικλῆς Περικλέᾱ Περικλέους Περικλεῖ.

Az ún. -ι tövek

115.§ Közéjük csak főnevek tartoznak, szótári alakjaik -ις, -εως végűek, s nagyrészt -σις végű nőneműek (φύσις, μετοίκησις, ἔμφασις). Lásd ὄφις ragozását (224.o.).

116.§ Hangsúlyuk elől van, s az egyes és többes genitivusban harmadélesek.

117.§ Rendhagyó a ἡ οἷς 'juh': οἷς οἶν οἰός οἰί οἷες οἷας οἰῶν οἰσί.

Az -υ-τövek

118.§ Az -υ-τönű hímn- és nőnemű főnevek végződése -υς, -υος, lásd μῦς ragozását. Az ide tartozó háromvégű (-υς, -εια, -υ) melléknevek nőneme alpha purum ragozású,

a hímnem és a semleges genitivusa -εος; a hímnemű és a semleges alanyeset általában végéles, a nőnem pedig másodhajtott. Lásd ἡδύς ragozását (224.o.).

119.§ Az -ις, -εως csoport ragozását követi ὁ πῆχυς: πῆχυς, πῆχυν πήχεως πήχει πήχεις πήχεις πήχεων πήχεσι. A csoport egyetlen gyakoribb semleges főneve, ἄστυ, ἄστεως ehhez hasonló, csupán a nom.-acc. tér el (pl. ἄστη).

120.§ Külön alcsoportot alkotnak az -εύς, -έως végű, hímnemű főnevek, lásd ἱππεύς ragozását (224.o.).

121.§ Szintén rendhagyó a ὁ, ἡ βοῦς, βοός főnév (lásd 224), valamint Ζεὺς Δία Διός Δί (voc. Ζεῦ) és ναῦς.

Egyéb rendhagyók

122.§ Ugyan a ὁ ἦρως, ἦρωος szóban a tőnégi υ-nak már semmi nyoma nincsen, ez is – különben szabályosan – a mássalhangzós tövek szerint ragozódik.

123.§ Csak néhány alak mássalhangzós a υῖός 'fia' szóból: sg. gen. υἱέος, dat. υἱεῖ, pl. υἱεῖς υἱεῖς υἱέων υἱεῖσι.

124.§ A szigma tövekéhez hasonló a kevés nőnemű -ώ végű tulajdonnév ragozása: Λητώ Λητώ Λητοῦς Λητοῖ; ettől csak nom.-ban (és az acc. hangsúlyában) tér el ἡ αἰδώς αἰδῶ αἰδοῦς αἰδοῖ.

3.6 A kettős szám

125.§ A kettős szám már a klasszikus attikaiban is ritka. Csak két különböző alakja van, az egyik a nom., az acc. és a vocativus, a másik pedig a gen. és a dat. számára.

126.§ A dualis végződése az α-töveknél -ᾶ, -αιν, az o-töveknél -ω, -οιν, a többi névszónál -ε, -οιν; a névelő és a névmások nőnemben (is) megegyeznek a hímnemmel. Pl. τῶ θεῶ 'két isten(nő)', ἄμφω, ἀμφοῖν, ἐν δυοῖν χώραιν, ἄνδρε, ἀνδροῖν.

3.7 A helyhatározó eset illetve végzések

127.§ Néhány α-tönvű, többesszámú helynévnek még használatos 'hol?' kérdésre felelő önálló helyhatározó esete (azaz locativusa): Πλαταιᾶσι(ν), Ἀθήνησι(ν). Az o-töveknél hasonló jelenség egyszámban fordul elő: οἴκοι 'otthon', Πυθοῖ 'Pythóban', Ἴσθμοῖ.

128.§ 'Hová?' kérdésre felelő helyhatározó kifejezésére a -δε végződéssel találkozhatunk: οἴκαδε 'haza', Ἀθήναζε 'Athénba'. Viselkedhet simulószóként is: Μέγαράδε 'Megarába'.

129.§ 'Honnan?' kérdésre felelő helyhatározó kifejezésére a -θεν végződéssel találkozhatunk: οἴκοθεν 'hazulról', Μεγαρόθεν 'Megarából', Ἀθήνηθεν 'Athénból'.

3.8 A melléknevek áttekintése

Háromvégűek

130.§ A háromvégűek hímneme és semlegese mindig azonos tönvű, a nőnem pedig alpha tönvű.

131.§ A magánhangzós tövek első-másodikosak, végződésük -ος -η -ον vagy -ος -α -ον. (Igen ritkák az attikai ragozásúak.) Az összes felsőfokú melléknév -ος, -η, -ον végű, s a középfokúak jó része -τερος, -α, -ον végű.

132.§ Az összevontak nőneme szintén vagy -η végű (χαλκοῦς χαλκῆ χαλκοῦν), vagy tiszta alpha végű (πορφυροῦς πορφυρᾶ πορφυροῦν). Ezek összevontatlanul is gyakoriak, ekkor a hangsúlyozásuk általában eltérő (πορφύρεος πορφύρεα πορφύρεον).

133.§ Az aktív (és ao. P.) participiumok hímnemű és semleges alakjai -ντ- tövűek; a valódi melléknevek ritkák (πᾶς, χαρίεις).

134.§ Csaknem minden υ tövű melléknév végleges (-ύς, -εῖα, -ύ), tompahangú például ἤμισυς ‘fél’, θῆλυς ‘nő(stény)’.

135.§ Az egyetlen gyakoribb -ν- tövű háromvégű: μέλας, μέλαινα, μέλαν ‘fekete’.

Kétvégűek

136.§ A kétvégűek mindhárom nemben azonos tövűek, a hím- és a nőnem minden alakja azonos.

137.§ Az összetett omikron tövűek általában kétvégűek, s több egyszerű melléknév is csak kétvégű. (Bizonyos esetekben ingadozik némely melléknév a két- és a háromvégűség között, ἀνάξιος, βέβαιος ‘szilárd’, ὠφέλιμος ‘hasznos’).

138.§ Az összevont kétvégűek tompahangúak (εὔνους 2).

139.§ Van néhány attikai ragozású kétvégű is (ἴλεως 2).

140.§ Gyakoriak a -ν- tövű melléknevek (εὐδαίμων 2, σῶφρων 2, ἄρρην 2 ‘hím’), melyekhez járul a „ritkább” képzésű közép fokú melléknevek jelentős csoportja (βελτίων 2 stb.).

141.§ Általában összetettek, s nagyobb részben végélesek, kisebb részben tompahangúak a szigma tövű kétvégűek (εὐειδής 2); egyszerű például a σαφής 2 melléknév (további példák Olv. 77.).

142.§ Ritkák az -ις -ι kétvégű foghangú tövek, például εὐελπις 2, m.f. acc. εὐελπιν, n. acc. εὐελπι, m.f.n. gen. εὐέλπιδος.

Egyvégűek

143.§ Az egyvégű melléknevek ritkák, semlegesben nem nagyon fordulnak elő, sőt némelyek csak hím- vagy csak nőnemben. Példák: πένης ‘szegény’, μάκαρ ‘boldog’.

Szabálytalan melléknevek

144.§ Igen gyakori a háromvégű melléknevek közül e kettő, mely a m.n. sg. nom. és acc. alakjait eltérőleg képezi: μέγας, μεγάλη, μέγα és πολύς, πολλή, πολύ. A hímnemű acc. μέγαν, πολύν, a semleges azonos a nom.-szal, az összes többi alak szabályosan a μεγάλο-, πολλό- tőből képeztetik (μεγάλου, πολλοῦ stb.). Megjegyzendő a μεγάλοι, μεγάλοι, μεγάλα alakok hangsúlya.

3.9 *A melléknevek fokozása*

145.§ A fokozás során a képzők az alapfok hímneme tövéhez járulnak.

146.§ Minden közép- és felsőfokú melléknév hangsúlya a lehető legelőrébb van, még a hímnemű alakénál (βελτίων – βέλτιον vö. 106.§) vagy az alanyeseténél (δικαιοτέρα – δικαιοτέραι) is előbbre mehet.

147.§ A melléknevek számszerű többségénél az ún. szokottabb képző használatos, mely középfokban -τερος, -τέρᾱ, -τερον, főlsőfokban -τατος, -τάτη, -τατον.

| alapfok | tő | alapf. adverbium | középfok | felsőfok |
|-------------------------------------|--|----------------------------------|---|---|
| δικαιος μέλας σαφής βραχύς | δικαιο- μελαν- σαφες- βραχυ- | δικαίως – σαφῶς βραχέως | δικαιότερος μελάντερος σαφέστερος βραχύτερος | δικαιότατος μελάντατος σαφέστατος βραχύτατος |
| νέος σοφός | νεο- σοφο- | – σοφῶς | νεώτερος σοφώτερος | νεώτατος σοφώτατος |
| παλαιός γεραίος φιλός | παλαι(ο)- γεραιο- φιλο- | (παλαιῶς) – φίλως | παλαι(ό)τερος γεραίτερος μᾶλλον φιλός | παλαι(ό)τατος γεραίτατος φίλτατος |
| εὐδαίμων εὐνοῦς ἄπλοῦς | εὐδαιμον-εσ- εὐνοο-εσ- ἄπλοο-εσ- | εὐδαιμόνως εὐνώς ἄπλῶς | εὐδαιμονέστερος εὐνούστερος ἄπλούστερος | εὐδαιμονέστατος εὐνούστατος ἄπλούστατος |
| σοφός | | | μᾶλλον σοφός | μάλιστα σοφός |

148.§ Az omikron tövűek omikronja, ha a megelőző szótag rövid, ómegává nyúlik.

149.§ Néhány omikron tövű melléknév esetében az omikron elmarad(hat) a közép- és a felsőfokban.

150.§ A melléknévek két csoportja -εσ- bővítmenyt kap a tő és a (közép- és felső-)fok jele között. Az egyik csoport az -ων 2 kétvégűeké, a másik pedig az összevont omikron tövűek.

151.§ A körülírt fokozásban μᾶλλον áll a középfokban, μάλιστα pedig a felsőfokban. A tulajdonság csökkenő fokait ἤττον ill. ἤμιστα fejezi ki.

152.§ A melléknévek számszerint kisebb, de igen gyakran előforduló csoportja az ún. ritkább képzőkkel fokoztatik, mely középfokban -ίων, -ιον (gen. -ιονος), felsőfokban pedig -ιστος 3. (Önálló főnévként ismert a régies ὁ βραχίων '(fel)kar' középfok.) A középfok képzőjének iótája j-vel váltakozva összeolvadhat a tővégi mássalhangzóval (vö. a 66. o.-t.).

| alapfok | adv. | középfok | felsőfok |
|----------|--------------------|---------------------|-----------------------|
| ἡδύς | ἡδέως | ἡδίων (ἡδύτερος) | ἡδιστος (ἡδύτατος) |
| ταχύς | ταχέως, ταχύ, τάχα | θάττων (ταχίων) | τάχιστος |
| αἰσχροός | αἰσχροῶς | αἰσχίων | αἰσχιστος |
| ἐχθρός | ἐχθροῶς | ἐχθίων (ἐχθρότερος) | ἐχθιστος (ἐχθρότατος) |
| καλός | καλῶς | καλλίων | κάλλιστος |

153.§ A főnti melléknévekből előfordulhatnak „szabályosan” képzett alakok, s ritkán egyéb melléknévekből is előfordulnak ritkább képzős alakok, pl. μακρός – μάσων – μήμιστος.

154.§ Még több a rendhagyóság néhány igen gyakori melléknévnél; a jó–derék–erős, rossz–silány–gyenge, kicsi–csekély–kevés jelentéssel több tő is keveredik (suppletiva).

| alapfok | adv. | középfok | felsőfok |
|---------|-----------------------|----------------------------|-------------------------|
| ἀγαθός | εὖ (ἀγαθῶς) | ἀμείνων, βελτίων | ἄριστος, βέλτιστος |
| ἀγαθός | | κρείττων | κράτιστος |
| κακός | κακῶς | κακίων, χείρων | κάκιστος, χείριστος |
| κακός | | ἥττων | (ἥκιστος) ἥκιστα adv. |
| μέγας | μεγάλως, μέγα, μεγάλα | μείζων | μέγιστος |
| μικρός | μικρῶς, μικρόν | μικρότερος | μικρότατος |
| ὀλίγος | (ὀλίγως) | (ὀλίζων) μείων, ἐλάττων | ὀλίγιστος, ἐλάχιστος |
| πολύς | πολύ, πολλά | πλείων πλέον | πλείστος |
| ῥᾶδιος | ῥᾶδιως | ῥᾶων | ῥᾶστος |

155. § A tulajdonság lehető legnagyobb mértékét a felsőfok elé tett ὡς vagy ὅτι fejezi ki: ὡς πλεῖσται νῆες 'a lehető legtöbb hajó'.

156. § (Nemcsak körülírtan) fokozott alakok participiumokból és adiectivum verba-
lékből is előfordulnak.

3.10 Az adverbiumok

Alapfok

157. § A szokásos végződés -ως; hangsúlya megegyezik a pl. gen. m.-ével, úgyhogy a gyakorlatban ezen alak utolsó betűjének -ς-ra cserélésével nyerhető. Például συνεχής – συνεχῶς.

158. § Ilyen -ως végű adv. névmásokból és participiumokból is képezhető: ἄλλως, οὐ-
τως (rendhagyóan ἔνω stb. mintájára οὐτω).

159. § Nem ritkán a semleges acc. is betölthet adverbialis szerepet, például πολύ 'na-
gyon', ταχύ 'gyorsan'.

160. § Az εὖ alak használatos ἀγαθός adverbiumaként.

Közép- és felsőfok

161. § A középfokban általában a semleges sg. acc. szolgál adverbiumként.

162. § A középfokban ritka az -ως végű adverbium, pl. μειζόνως, μειόνως, καλλιόνως.

163. § A felsőfokban a semleges plur. acc. szolgál adverbiumként.

164. § A felsőfokban ritka és késői az -ως végű adverbium.

3.11 Névmások

165. § A ragozható névmások közül a háromvégűek hímnemben és semlegesben o-
tönűek, nőnemben α-τönűek. Kétvégű csupán a τίς, τί, mely ν-τönű. Egyvégűek és
rendhagyók a személyes névmások.

166. § Néhány háromvégű, főnévileg is használható névmás semlegesének sg. nom.-
acc. végződése („névmási”) -ο, mint a névelőnek (τό, αὐτό, ἄλλο, τοῦτο, ἐκεῖνο, ὃ és
összetételeik). Ingadozó a τοιοῦτο(ν), α τοσοῦτο(ν) és a τηλικοῦτο(ν) összetételek vég-
ződése, a többi háromvégű pedig teljesen az -ος, -α/η, -ον végű melléknevek szerint

ragozódik.

A személyes névmások és αὐτός

| | έν | te | ὄ | mi | ti | ὄk |
|------|-----------|----------|---|-------|-------|----------|
| nom. | ἐγώ | σύ | | ἡμεῖς | ὕμεῖς | σφεῖς |
| acc. | ἐμέ, μέ | σέ (ἔ) | | ἡμᾶς | ὕμᾶς | σφᾶς |
| gen. | ἐμοῦ, μου | σοῦ (οῦ) | | ἡμῶν | ὕμῶν | σφῶν |
| dat. | ἐμοί, μοί | σοί οἱ | | ἡμῖν | ὕμῖν | σφίσι(ν) |

167.§ A μέ, μου, μοί, σέ, σοῦ, σοί, οἱ simulók használatosak, ha a névmáson nincsen nyomaték.

168.§ A táblázatbeli harmadik személyű névmások mellékmondatban, a főmondat alanyára visszahatólag fordulnak elő.

169.§ A harmadik személyre vonatkoztatva bármely esetben használható az ἐκεῖνος 3 és a οὗτος 3 mutatónévmás; alanyesetben kapcsolatosan még ὁ δέ 'ὄ pedig' és αὐτός δέ 'ὄ (maga) pedig' is használható.

170.§ A harmadik személyben, függő esetekben, rendszeren az αὐτός 3 névmás használatos.

171.§ Az αὐτός 3 névmás jelentése nom.-ban, acc.-ban és dat.-ban, állítmányi szórendben (328.§) 'ὄ maga, ὄk maguk', pl. αὐτὸν τὸν λέοντα 'magát az oroszlánt'.

172.§ Az αὐτός 3 névmás jelentése jelzői szórendben (326.§) 'ugyanaz'.

Az összetett visszaható névmások

173.§ Az alanti visszaható névmások a személyes névmások és αὐτός részben összeolvasztott összetételei. A különböző nemű alakok eltérnek, kivéve a plur. gen.-t.

| | έν magam | | te magad | | (ὄ) maga | | |
|----------|-------------|------|-------------|------|-----------------|------|------|
| | m. | f. | m. | f. | m. | f. | n. |
| sg. acc. | ἐμαυτόν | -ήν | σ(ε)αυτόν | -ήν | ἐαυτόν, αὐτόν | -ήν | -ό |
| gen. | ἐμαυτοῦ | -ῆς | σ(ε)αυτοῦ | -ῆς | ἐαυτοῦ, αὐτοῦ | -ῆς | -οῦ |
| dat. | ἐμαυτῶ | -ῆ | σ(ε)αυτῶ | -ῆ | ἐαυτῶ, αὐτῶ | -ῆ | -ῶ |
| pl. acc. | ἡμᾶς αὐτούς | -άς | ὕμᾶς αὐτούς | -άς | σφᾶς αὐτούς, | -άς | -ά |
| gen. | ἡμῶν αὐτῶν | | ὕμῶν αὐτῶν | | ἐαυτούς, αὐτούς | -άς | -ά |
| dat. | ἡμῖν αὐτοῖς | -αῖς | ὕμῖν αὐτοῖς | -αῖς | σφίσι(ν) αὐτοῖς | -αῖς | -οῖς |
| | | | | | ἐαυτοῖς, αὐτοῖς | -αῖς | -οῖς |

174.§ A második személyben σεαυτόν vagy σαυτόν egyaránt lehetséges; a többi változatot kiírtuk.

A kőlcsőnőś nēvmás

175.§ Az ἄλλος ‘mās(ik)’ nēvmásnak őnmagával való ősszetételéből származik ἄλλήλους 3 ‘egymást’, melynek nincsen sg.-a és nom.-a, különben szabályos a ragozása.

A birtokos nēvmások

176.§ Ha a birtokos az első vagy a második nyelvtani személy, akkor a birtokviszony nemcsak a személyes vagy a visszaható nēvmások gen.-ával fejezhető ki, hanem melléknévi jelzőként viselkedő birtokos nēvmásokkal is, melyek nembn, számbn és esetben egyeznek a birtokkal, pl. τοὺς ὑμετέρους ὀφθαλμοὺς ‘a ti szemeiteket’.

177.§ A birtokos nēvmások: ἐμός 3 ‘az (én) ... -om/-em, enyém’, σός 3 ‘a (te) -od/-ed, tiéd’, ἡμέτερος 3 ‘a (mi) ... -unk/-ünk’, ὑμέτερος 3 ‘a (ti) ... -tok/-tek’.

178.§ Harmadik személyben, visszaható értelemben s többnyire többes számú birtokos esetén használható a σφέτερος 3 ‘a saját ... -uk/-ük; a saját ... -a/-e’ nēvmás.

A mutató nēvmások

179.§ Közélre mutat ὅδε, ἦδε, τόδε és οὗτος, αὕτη, τοῦτο, távolra pedig ἐκεῖνος 3. A ὅδε nēvmás ὁ ἢ τό ősszetétele és eszerint is ragozódik; a οὗτος látszólag hangzóilleszkedést mutat; az ἐκεῖνος szabályos (166.§).

| | | | |
|----------|--------|--------|--------|
| sg. nom. | ὅςτος | αὕτη | τοῦτο |
| sg. acc. | τοῦτον | ταύτην | τοῦτο |
| sg. gen. | τούτου | ταύτης | τούτου |
| sg. dat. | τούτῳ | ταύτῃ | τούτῳ |

| | | | |
|----------|---------|---------|---------|
| pl. nom. | οὗτοι | αὗται | ταῦτα |
| pl. acc. | τούτους | ταύτας | ταῦτα |
| pl. gen. | ← | τούτων | → |
| pl. dat. | τούτοις | ταύταις | τούτοις |

180.§ A mutatónēvmások állítmányi szórendben (328.§) állnak.

181.§ A mutatónēvmásokhoz nyomatékosítóul -ί járulhat: Θηραμένην τουτονί ‘ezt a Théramenést itt’. Ezen ún. *iota demonstrativum* előtt a rövid magánhangzó kiesik (39.§).

Vonatkozó, kérdő és határozatlan nēvmások

182.§ A ὅς, ἦ, ὅ ‘aki, ami, amely’ vonatkozó nēvmás semlegese „nēvmási” (166.§); a többi vonatkozó nēvmás ragozása szabályos, a melléknevek szerint.

183.§ A főnévi kérdő és határozatlan nēvmások ragozása igen hasonló; a semleges sg. nom. „nēvmási” jellegű.

| | ki? mi? | | valaki, valami | | hogy ki/mi? aki/mi csak | | | | |
|----------|----------|-------|----------------|------|-------------------------|------|-----------|-----------|-----------|
| | m. | f. | n. | m.f. | n. | m. | f. | n. | |
| sg. nom. | τίς; | τί; | τις | τι | τις | τι | ὅστις | ἥτις | ὅ τι |
| acc. | τίνα; | τί; | τινὰ | τι | τινὰ | τι | ὄντινα | ἦντινα | ὅ τι |
| gen. | τίνος; | | τινός | | τινός | | οὗτινος | ἥστινος | οὗτινος |
| | τοῦ; | | τοῦ | | τοῦ | | οὔτου | ἥτου | οὔτου |
| dat. | τίνι; | | τίνι | | τίνι | | ὧτῖνι | ἥτῖνι | ὧτῖνι |
| | τῷ; | | τῷ | | τῷ | | ὅτῳ | ἥτῳ | ὅτῳ |
| pl. nom. | τίνες; | τίνα; | τινές | τινὰ | τινές | τινὰ | οἵτινες | αἵτινες | ἅτινα |
| | | | | ἅττα | | | | | ἅττα |
| acc. | τίνας; | τίνα; | τινάς | τινὰ | τινάς | τινὰ | οὓστινας | ἄστινας | ἅτινα |
| | | | | ἅττα | | | | | ἅττα |
| gen. | τίνων; | | τινῶν | | τινῶν | | ῶντινων | | |
| dat. | τίσι(ν); | | τίσι(ν) | | τίσι(ν) | | οἴσισι(ν) | αἴσισι(ν) | οἴσισι(ν) |

184.§ A határozatlan névmásnak ἅττα kivételével minden alakja simuló.

185.§ Egyéb fontos kérdő- és határozatlan névmások a 294. o.-on lévő táblázatban található.

3.12 Számnevek

186.§ A tőszámnevek közül az első négy ragozása:

| | egy | | | kettő | három | négy |
|------|------|------|------|----------------|------------|------------------|
| | m. | f. | n. | m.=f.=n. | m. f. n. | m. f. n. |
| nom. | εἷς | μία | ἓν | δύο | τρεις τρία | τέτταρες τέτταρα |
| acc. | ἓνα | μίαν | ἓν | δύο | τρεις τρία | τέτταρας τέτταρα |
| gen. | ἑνός | μιᾶς | ἑνός | δυοῖν, δυῶν | τριῶν | τεττάρων |
| dat. | ἐνί | μιᾶ | ἐνί | δυοῖν, δυσί(ν) | τρισί(ν) | τέτταρσι(ν) |

Az οὐδεῖς összetétel ragozását ld. Olv. 47.

187.§ A négynél nagyobb tőszámnevek közül csak a kétszáznál nem kisebb százzal oszthatók ragozhatók, mégpedig az -α/o-tönű háromvégű melléknevek mintájára.

188.§ Az összes sorszámnév az -α/o-tönű háromvégű melléknevek mintájára ragozható.

3.13 Összefoglaló táblázatok

Alpha és omikron tövűek

| | ἦ | ἦ | ό | (ό) | ό |
|------------|---------|--------|--------|--------|--------|
| sg. nom. | δείλη | ἀρχή | λόγος | μῶρος | θυμός |
| acc. | δείλην | ἀρχήν | λόγον | μῶρον | θυμόν |
| gen. | δείλης | ἀρχῆς | λόγου | μῶρου | θυμοῦ |
| dat. | δείλη | ἀρχῆ | λόγῳ | μῶρῳ | θυμῳ |
| plur. nom. | δείλαι | ἀρχαί | λόγοι | μῶροι | θυμοί |
| acc. | δείλας | ἀρχάς | λόγους | μῶρους | θυμούς |
| gen. | δειλῶν | ἀρχῶν | λόγων | μῶρων | θυμῶν |
| dat. | δείλαις | ἀρχαῖς | λόγοις | μῶροις | θυμοῖς |
| sg. voc. | δείλη | ἀρχή | λόγε | μῶρε | θυμέ |

Összevont és attikai omikron tövűek

| | ό | τὸ | (ό ἦ) | (τὸ) | (ό ἦ) | (τὸ) |
|------------|------|--------|--------|--------|-------|-------|
| sg. nom. | νοῦς | ὄστοῦν | εὔνους | εὔνουν | ἴλεως | ἴλεων |
| acc. | νοῦν | ὄστοῦν | εὔνουν | εὔνουν | ἴλεων | ἴλεων |
| gen. | νοῦ | ὄστοῦ | εὔνου | εὔνου | ἴλεω | ἴλεω |
| dat. | νῶ | ὄστῳ | εὔνῳ | εὔνῳ | ἴλεῳ | ἴλεῳ |
| plur. nom. | νοῖ | ὄστᾶ | εὔνοι | εὔνοα | ἴλεω | ἴλεα |
| acc. | νοῦς | ὄστᾶ | εὔνους | εὔνοα | ἴλεως | ἴλεα |
| gen. | νῶν | ὄστῶν | εὔνων | εὔνων | ἴλεων | ἴλεων |
| dat. | νοῖν | ὄστοῖς | εὔνοις | εὔνοις | ἴλεως | ἴλεως |
| sg. voc. | νοῦ | ὄστοῦν | | εὔνουν | ἴλεως | ἴλεων |

Zárhangú tövűek

| | ό | ό | ό | τὸ | ό |
|------------|---------|--------|-------|---------|---------|
| sg. nom. | κήρυξ | σφήξ | γύψ | σῶμα | λέων |
| acc. | κήρυκα | σφήκα | γύπα | σῶμα | λέοντα |
| gen. | κήρυκος | σφηκός | γυπός | σώματος | λέοντος |
| dat. | κήρυκι | σφηκί | γυπί | σώματι | λέοντι |
| plur. nom. | κήρυκες | σφήκες | γύπες | σώματα | λέοντες |
| acc. | κήρυκας | σφήκας | γύπας | σώματα | λέοντας |
| gen. | κηρύκων | σφηκῶν | γυπῶν | σώματων | λεόντων |
| dat. | κήρυξι | σφηξί | γυψί | σώμασι | λέουσι |
| sg. voc. | κήρυξ | σφήξ | γύψ | σῶμα | λέον |

Szigma tövűek

| | τὸ | (ὁ ἦ) | (τὸ) | ὁ | ὁ | τὸ |
|------------|-----------|----------|----------|------------|------------|-----------|
| sg. nom. | ἴχνος | εὐειδής | εὐειδές | Σωκράτης | Περικλῆς | γέρας |
| acc. | ἴχνος | εὐειδῆ | εὐειδές | Σωκράτη(ν) | Περικλέα | γέρας |
| gen. | ἴχνους | εὐειδοῦς | εὐειδοῦς | Σωκράτους | Περικλέους | γέρωσ |
| dat. | ἴχνει | εὐειδεῖ | εὐειδεῖ | Σωκράτει | Περικλεῖ | γέρα |
| plur. nom. | ἴχνη | εὐειδεῖς | εὐειδῆ | | | γέρα |
| acc. | ἴχνη | εὐειδεῖς | εὐειδῆ | | | γέρα |
| gen. | ἴχνων | εὐειδῶν | εὐειδῶν | | | γερωῶν |
| dat. | ἴχνεσι(ν) | εὐειδέσι | εὐειδέσι | | | γέρασι(ν) |
| sg. voc. | ἴχνος | εὐειδές | εὐειδές | Σώκρατες | Περικλείς | γέρας |

Folyékony hangú tövűek

| | ὁ | ὁ | ὁ | ὁ | ὁ |
|------------|----------|----------|---------|---------|---------|
| sg. nom. | δαίμων | Ἕλληγν | ῥήτωρ | πατήρ | ἄνῆρ |
| acc. | δαίμονα | Ἕλληγνα | ῥήτορα | πατέρα | ἄνδρα |
| gen. | δαίμονος | Ἕλληγνος | ῥήτορος | πατρός | ἄνδρός |
| dat. | δαίμονι | Ἕλληγνι | ῥήτορι | πατρί | ἄνδρί |
| plur. nom. | δαίμονες | Ἕλληγνες | ῥήτορες | πατέρες | ἄνδρες |
| acc. | δαίμονας | Ἕλληγνας | ῥήτορας | πατέρας | ἄνδρας |
| gen. | δαίμόνων | Ἕλληγνων | ῥητόρων | πατέρων | ἄνδρων |
| dat. | δαίμοσι | Ἕλληγσι | ῥήτορσι | πατράσι | ἄνδράσι |
| sg. voc. | δαίμον | Ἕλληγν | ῥῆτορ | πάτερ | ἄνερ |

Félhangzó tövűek

| | ὁ | ὁ | ὁ ἦ | ἦ | (ὁ) | (τὸ) | ὁ |
|------------|--------|------|-------|-------|-------|-------|---------|
| sg. nom. | ὄφις | μῦς | βοῦς | ναῦς | ἦδύς | ἦδύ | ἰππεύς |
| acc. | ὄφιν | μῦν | βοῦν | ναῦν | ἦδύν | ἦδύ | ἰππέα |
| gen. | ὄφεως | μυός | βοός | νεώς | ἦδέος | ἦδέος | ἰππέως |
| dat. | ὄφει | μυί | βοί | νηί | ἦδεῖ | ἦδεῖ | ἰππεῖ |
| plur. nom. | ὄφεις | μύες | βόες | νηές | ἦδεῖς | ἦδέα | ἰππεῖς |
| acc. | ὄφεις | μῦς | βοῦς | ναῦς | ἦδεῖς | ἦδέα | ἰππεῖς |
| gen. | ὄφεων | μυῶν | βοῶν | νεῶν | ἦδέων | ἦδέων | ἰππέων |
| dat. | ὄφεισι | μυσί | βοῦσι | ναυσί | ἦδέσι | ἦδέσι | ἰππεῦσι |
| sg. voc. | ὄφι | μῦ | βοῦ | ναῦ | ἦδύ | ἦδύ | ἰππεῦ |

3.14 Az igeragozásról általában

189.§ Akárcsak a névszónak, az igének is háromféle száma lehet: egyes, kettős és többes (de a kettős szám itt is ritka, és alakjai nem mindig különülnek el). A görög is megkülönbözteti a három személyt (de a kettős szám alakjai nem mindig különülnek el). A három igenem az activum (cselekvő), a medium és a passivum (szenvedő).

190.§ A cselekvő igenem használata olyan, mint a magyarban. A medium általánosságban azt hangsúlyozza, hogy az alany érintett a tényállásban, vagy hogy tárgy nem érintett benne (408.§). A szenvedő alakok használata a görögben kiterjedtebb mint a magyarban (416.§).

191.§ A többi igei kategória nem csoportosítható homogén dimenziókba, azonban ha az egy-egy igenembe tartozó alakokat a síkon kétdimenziós táblázatba szeretnénk rendezni, ez a következőképp tehető meg:

| | praesens | praeteritum | coniunctivus | optativus | imperativus | infinitivus | participium |
|-------------|----------|-------------|--------------|-----------|-------------|-------------|-------------|
| imperfectum | + | + | + | + | + | + | + |
| futurum | + | – | – | + | – | + | + |
| aoristos | – | + | + | + | + | + | + |
| perfectum | + | + | + | + | + | + | + |

192.§ A táblázatban „+” jelöli, ha az illető két kategória kombinálható, „–” pedig, ha nem. A kombinálhatóság mindhárom igenemben azonos, kivéve, hogy a perfectumnak activumban nincsen imperativusa.

193.§ A latinhoz képest újdonság az ao. és az opt., s föltűnő, hogy a futurum nem ugyanabba a dimenzióba tartozik, mint a praesens és a praeteritum. A tempusok, modusok és „actiók” viszonya más mint a latinban, vagyis a latinból vett terminusok jelentése is más a görög igére alkalmazva.

194.§ A vízszintesen felsorolt kategóriák közül az első kettőt az indicativus tempusainak nevezik, s így négy módról beszélnek: indicativus, coniunctivus, optativus és imperativus. Tág értelemben modusnak vagy tempus-modusnak nevezhetjük a megfelelő igei dimenziót, akár még az igeneveket is beleértve.

195.§ A függőlegesen felsorolt kategóriákkal kapcsolatban az actio és az aspectus terminust, vagy ezek valamely változatát használják. Az aspectus (a tényállásnak a kontextustól függő szemlélete) szempontjából az egyik csoportot egyedül az ao. alkotja, mely az eseményt teljességében (kezdet–vég) ragadja meg, vagyis befejezettnek vagy perfektiivnek is nevezhető. Mint folyót ábrázolja a tényállást az imperfectum, mely tehát folyamatosnak vagy imperfektiivnek is nevezhető. Aspectus szempontjából imperfektiiv a perfectum is, mely a görögben a cselekvés következtében beállt állapotot jelöl (hasonlóan a latin pf. logicumhoz). A szűkebb értelemben vett imperfectumtól az különbözteti meg, hogy jelöli a tényállásnak azt az objektív jellemzőjét is, hogy az állapot valamilyen eseménynek a következménye. Végül, a futurum a jövőbeli tényállást jelöli; aspectus szempontjából eredetileg szintén imperfektiiv volt, de a görögben e szempontból már semleges (vagyis jelöletlen). Mindezen kategóriák dimenzióját általánosságban az actio névvel illetjük, anélkül hogy e terminusnak egyéb értelmet tulajdonítanánk, hiszen inhomogén kategóriákat fog össze.

196.§ Az imperfecta és a perfecta actiónak egyaránt van praesense és praeterituma; a futurumot és az aoristost néha egy instans actióba foglalják össze, azonban ez a szóhasználat az előbbieket szerint inkább megtévesztő.

197.§ A főnévi és a melléknévi igenéven kívül a görög igének kétféle adiectivum verba-léja is lehet, mely az ige tövéből képzett, egyik igei dimenzióhoz sem kötődő melléknév.

198.§ A medium és a passivum csak a futurumban és az aoristosban különbözik, másutt medio-passivumként is említjük. A futurum passivi mediális, az aoristos passivi pedig aktív végződéseket kap.

199.§ Az álszenvedő igéket attól függően, hogy aoristosuk milyen, a deponentia medialia vagy a deponentia passiva csoportba soroljuk; a futurumuk általában mediális.

200.§ Az imperativusnak nincsenek első személyei; alkalmasint használható a coniunctivus hortativus (441.§).

201.§ Indicativusban a két praeteritum és az aoristos ún. augmentumot kap, mely az ige elő elé kerül.

202.§ Sok ige esetében a különféle alakokat lényegesen különböző tövekből kell képezni, ezért a görög igének hat, egyes szám első személyű szótári alakja lehet: a praesens imperfectum activi, a futurum activi, az aoristos activi, a praesens perfectum activi, a praesens perfectum medio-passivi és az aoristos passivi; hetedikként említhető a -τός végű (vagy ha ilyen nincs, akkor a -τέος végű) adiectivum verbale.

203.§ Az igék többségének első szótári alakja -ω-ra vagy -ομαι-ra végződik, ezek ragozása az imperfecta actioban kötőhangzós avagy thematikus; a többiek -μι-re (vagy ha álszenvedő, akkor például -αμαι-ra) végződnek, s ipf. actiójuk kötőhangzó nélküli avagy athematikus.

204.§ Tágabb értelemben -ω-végűeknek mondjuk az -ω-ra vagy -ομαι-ra végződő igéket, sőt ide tartozik néhány sing. 3.-ban személytelenül használt ige, mint δεῖ, ἔει; az athematikus imperfectumú igéket pedig -μι-végűeknek mondjuk.

205.§ Az aoristos A. és M., a perfectum A. és az ao. és futurum P. képzése több típusba sorolható, melyeket a gyenge ill. erős jelzővel illetünk. A gyenge alakokra jellemző egy olyan képzőelem (-σ-, -κ- ill. -θ-), mely nincs meg az erős alakokban.

206.§ A coniunctivust általában hosszú kötőhangzó jellemzi mind a thematikus, mind az athematikus ragozásban.

207.§ Az optativus módjele -ι-, -ιη- vagy megrövidülve -ιε-.

Személyragok

208.§ A praesensek és a futurum ragjait priméreknek is, a praeteritumokéit és az aoristoséit pedig szekundéreknek is nevezzük. A coniunctivus primér, az optativus pedig szekundér személyragokat kap.

209.§ Az alanti táblázat összefoglalja a ragsorokat, figyelmen kívül hagyva néhány különöséget.

| | Activum | | | Medium | | |
|--------|-----------------|-----------|--------------|--------|-----------|-----------|
| | primér | szekundér | imperat. | primér | szekundér | imperat. |
| sg. 1. | -ω -μι -α | -ν -α | – | -μαι | -μην | – |
| 2. | -ις -σ(ι) | -ς | -θι -ς -ϕ | -(σ)αι | (σ)ο | (σ)ο |
| 3. | -ι -τι -σι -(ν) | -ϕ -(ν) | -τω | -ται | -το | -σθω |
| pl. 1. | -μεν | -μεν | – | -μεθα | -μεθα | – |
| 2. | -τε | -τε | -τε | -σθε | -σθε | -σθε |
| 3. | -ντι -(ν)σι(ν) | -ν -σαν | -ντων -τωσαν | -νται | -ντο | -σθω(σα)ν |

210.§ Az -ω végű igék egyszámú primér végződéseiben nem különíthetők tisztán el a kötőhangzók, s a többes harmadik személyben a -σι előtti ν pótlónyújtással ki szokott esni. Az optativus néhány sg.1. alakja -μι ragot kap.

211.§ Az aktív praes. perfectum és gyöngé aoristos végződései egyszámban -α -ας -ε(ν). Ugyanezen végződések kapja három rendhagyó ige ao.-a, úgymint ἔδωκα, ἔθηκα és ἤκα. Ezen alakokat alpha-thematikusoknak is nevezik, de megjegyzendő, hogy a 3. személyben nincs alpha.

212.§ A plur.-ban az alpha-thematikus szekundér végződések -αμεν, -ατε, -αν (gyöngé ao.), a primér végződések -αμεν, -ατε, -ασι(ν) (praes. pf.). A három rendhagyó ige athematikusan képezi az ao. többesét.

213.§ Néhány sg. 2. ragja -(σ)θα: οἶσθα, ἦσθα, ἔφησθα.

214.§ Az sg. 2. imperativus végződése a gyenge aoristosban aktív -σον és mediális -σαι.

215.§ Az aktív infinitivusok végződése -εν, -ναι, a gyenge aoristosban -σαι; a medio-passzívaké -σθαι.

216.§ A participiumok mind háromvégűek, aktívumban hímnemben és semlegesben -ντ- tövűek, kivéve a perfectumot, ahol -οτ- a tő; a nőnem -σα végű és az alpha impurum csoport szerint ragozódik, kivéve a pf.-ot, ahol -νῆα végű és így tiszta alphás. Medio-passívumban minden participium végződése -μενος, -μένη, -μενον.

217.§ Az igeragozásban a hangsúly többnyire a lehető legelőrébb van; a szónévi -αι, -οι csak az optativusban számít hosszúnak. Nem mehet azonban előbbre, mint a prefixum utolsó szótagja (beleértve az augmentum temporale-t és a perfecta reduplicatio „temporalis”-t is): ἀπόδος, περίθες, κατέσχε, ἀπῆγον, ἀνήγαμι.

218.§ A „lehető legelőrébb” szabály alól további kivételek a μι-végű igék között is vannak.

219.§ A kötőhangzót hangsúlyozza a (kötőhangzós) erős aoristos néhány alakja, ld. 293.

220.§ A -ναι, -σαι végű infinitivusok másodékesek.

221.§ A participiumok hangsúlya – miként a mellékneveké – lehetőleg a hímnemű egyes alanyesetet követi; itt a part. perf. activi végéles, a part. perf. medii pedig másodékes.

222.§ Az adiectiva verbalia hangsúlya -τός, -τέος.

Ragozási típusok

223.§ A föntiek szerint tehát háromféle ragozási típus létezik: athematikus, thematikus (ε/o kötőhangzóval) és alpha-thematikus.

224.§ Az athematikus típus szerint ragoztatik:

- a) a -μι végű igék imperfectuma (bizonyos kivételekkel)
- b) néhány ige kötőhangzó nélküli erős ao.-a (ἔστην, ἔβην stb.)
- c) a perf. A. infinitivusa és participiuma
- d) néhány rendhagyó perf. A. (ἔσταμεν, τέθναμεν, οἶδα) szinte összes alakja, köztük kivételesen létező imperativusa (vö. § 306)
- e) a perf. M–P. összes alakja
- f) az ao. P. összes alakja.

225.§ A thematikus típus szerint ragoztatik:

- a) az -ω végű igék imperfecta actiója
- b) a thematikus erős ao. minden alakja
- c) minden coniunctivusi alak
- d) a futurum minden alakja
- e) a -νυμι végű igék és εἶμι ipf.-ának optativusa
- f) a szintetikus pf. A. opt.-a (πεπαιδεύοιμι)
- g) az ὦν és az ἰὼν participiumok (de a hangsúlyuk az athematikusok szerint; ide tartozik az elérvult ἐκῶν is).

226.§ Az alpha-thematikus típus szerint ragoztatik:

- a) a szigmatikus avagy gyenge ao., kivéve a coni.-t és az imperat. A. S. 2.-t
- b) a ritka aszigmatikus alpha-thematikus ao. (εἶπα, ἦνεργα, ἔχεα)
- c) az említett (§211) három ige ao. indicat. A. sg.-a
- d) a pr. perf. A. (amely tulajdonképpen a praet. pf. A.-nek is alapja volt).

227.§ Az athematikus ragozású alakoknak van néhány közös vonása, melyekben eltérnek a thematikus ragozás szabályaitól:

228.§ Az aktív part. m. sg. nom.-a szigmatikus és végéles. Ragozása során általában a -ντ- előtti magánhangzó-rövidülés, s a prótónyújtás szabályai érvényesülnek (διδούς, γνούς, στάς, λυθείς). A part. perf. A. sima -τ- tövű, de a m. sg. N. még nyújtást is kap (λελυκώς).

229.§ Az -ω végű igék ragozásától eltérő aktív személyragok a praesensben sg.1. -μι, 2. -ς, 3. -σι(ν), pl. 3. -ᾶσι(ν), a praet.-ban pl. 3. többnyire -σαν.

230.§ Az aktív inf. képzője másodhangsúlyos -ναι.

231.§ Az athematikus képzésű optativusban a hangsúly a módjelen van (διδοῖεν, λυθεῖεν, viszont thematikus δεικνύοιεν). Hasonló ezek összevont coniunctivusa (διδῶσι, λυθῶσι, viszont összevonatlan δεικνύωσι).

232.§ Az előző szabály alól medium beli kivételek a „kisebb” -ημι, -αμαι végű igék (vagyis ἴστημι kivételével az összes: δύνωμαι, δύναιτο, ὀνίναίτο, πίμπλαιτο, κρέμαιτο), valamint a „kisebb” mediális ao.-ok (πρίαιτο, ὄναιτο).

233.§ Az igekötős igék hangsúlya általában olyan, mint az alapigéké (coni.-ban és opt.-ban már az előző pont szerint is, az igeneveknél pl. ἀποδόσθαι, καθ(-)ῆσθαι, κατακεῖσθαι, παρ-ών, ἀπ-ιών, ἀπο-βάς, μετα-στῆναι), csak az indicativusban és az imperativusban vonható előre (ἀρραιμι, ἀπόφημι, ὑπόκειμαι, κάθημαι, πάρισθι, ἄπιθι, κάθησο, ἀπόδος, μετά-στηθι).

Az augmentum

234.§ A múlt idők (praeteritum imperfectum, aoristos, praeteritum perfectum) személyragos, kijelentő módú alakjai az igető elején (az esetleges igekötő és az esetleges

reduplicatio között) augmentumot kapnak.

235.§ Mássalhangzóval kezdődő tövek szótagos augmentumot (augmentum syllabicum) kapnak, azaz egy *ε*- praefixumot. A szókezdő *ρ*-t az augmentum után meg kell kettőzni.

236.§ A magánhangzóval kezdődő igék időbeli *augmentum temporalet* kapnak, azaz általában megnyúlik a kezdőmagánhangzó.

| | | | | | | | | | | | | | | | | |
|-------------|---|---|---|---|---|---|---|----|---|----|----|----|----|----|----|----|
| tőkezdet | α | ε | η | ο | ω | ι | υ | αι | α | αυ | οι | ου | ει | ευ | | |
| augmentálva | η | η | η | ω | ω | ι | υ | η | η | ηυ | ω | ου | ει | η | ηυ | ευ |

237.§ A két utolsó esetben ingadozik az augmentálás. Az augmentálás során a hehezeség jellege nem változik.

238.§ A főnti szabályokról többféle eltérés is előfordul. Négy ige *η*-val is augmentálható: *θέλω*, *βούλωμαι*, *δύναμαι*, *μέλλω*.

239.§ Néhány ige az *ε*-t nem *η*-ba, hanem *ει*-be augmentálja. (Nem ebbe a csoportba tartozik az *είπον* ao., melynek inf.-a *ειπεῖν*.)

240.§ További rendhagyóságot mutat *ὀράω* és *ἀνοίγω*. Az utóbbi ige egyike azoknak, melyek az igekötőn (is) kaphatnak augmentumot (ekkor a főnti *Igeszótárban* a kötőjelet zárójelbe tesszük).

| pr. ipf. | praet. ipf. | ao. ind. | ao. inf. | ao. P. | ao. P. inf. |
|----------------|-----------------------|------------------|------------|----------------------|---------------|
| ἔάω → εῶ | εἶων | εἶασα | ἔᾶσαι | εἰάθην | ἔαθῆναι |
| ἔλκω | εἶλκον | εἶλκυσα | ἔλκυσαι | εἰλκύσθην | ἔλκυσθῆναι |
| ἔπομαι | εἰπόμην | ἔσπόμην | (ἐ)σπέσθαι | | |
| ἔστιάω → ἐστιῶ | εἰστίων | εἰστίασα | ἔστιᾶσαι | εἰστιάθην | ἔστιαθῆναι |
| ἔχω (αἰρέω) | εἶχον | ἔσχον | σχεῖν | ἔσχεθην | (σχεθῆναι) |
| ὀράω → ὀρῶ | ἑώρων | εἶδον | ἰδεῖν | | |
| ἀν(-)οίγω | ἀνέωγον ῆνοιγον | ἀνέωξα ῆνοιξα | ἀνοιξαι | ἀνέωχθην ῆνοιχθην | ἀνοιχθῆναι |
| ἀμφιέννυμι | | ἡμφιεσα | ἀμφιέσαι | ἡμφιέσθην | (ἀμφιεσθῆναι) |
| καθέζομαι | ἐκαθεζόμην | καθεῖσα | | | |
| καθεύδω | ἐκάθευδον καθηῦδον | | | | |
| ἴημι, ἀφίημι | ἴειν | ῆκα, εἶμεν | εἶναι | εἶθην | ἔθῆναι |

241.§ Az akciórendszerbe illeszkedő igelalakok tehát a következő elemeket tartalmazhatják, éspedig a következő sorrendben: igekötő(k)–augmentum–reduplicatio–gyök (benne esetleg infixum)–akcióhoz kötődő tőképző–kötőhangzó–módjel–személyrag (vagy az utóbbi kettő helyett igenévképző).

Az igekötők és a tő

242.§ Az igekötők és a tő találkozásakor az igekötő vége módosulhat az általános hangtani szabályok szerint, azaz elveszitheti végmagánhangzóját (*περι-*, *προ-* és ritkán *ἀμφι-* kivételével) vagy hasonulhat végmássalhangzója.

243.§ Ez az augmentált (vagy reduplikált) tőre is érvényes, így az első szótári alakhoz képest megváltozhat az igekötő alakja. Például:

| | | | |
|-----------|----------|---------|----------|
| ps. ipf. | ἐκστρα- | ἐμβρα- | ἐγγρα- |
| praet. i. | ἐξεστρα- | ἐνεβρα- | ἐνεγγρα- |

244.§ Az egyes igék a különféle actiókban más-más módon képezhetik a tövüket. A helyzet tehát némiképp hasonló a latinhoz, ahol az imperfecta actio alapján négy coniugatiót különítenek el, de ezektől a perfectum-tő képzése általában független: azonos coniugatiohoz tartozó igék is képezhetik egymástól eltérően a perfectum-tövüket (laudavi, dedi, domui), s különböző coniugatiohoz tartozók is képezhetik hasonlóan (domui, habui, gemui).

245.§ Szintén eltérő lehet a M-P. perf. és az ao. P. képzése. Az igék a tő vége szerint több csoportba oszthatók, melyeknek közös vonásaik vannak. Néhány példa:

| | | | | | |
|-------------|--------------|------------|------------|---------|-----------|
| ps. ipf. | παιδεύ-ω | τιμά-ω | λείπ-ω | δίδωμι | δείκνυμι |
| futurum | παιδεύ-σ-ω | τιμή-σ-ω | λείψ-ω | δώσω | δείξω |
| aoristos A. | ἐπαίδευ-σ-α | ἐτίμη-σ-α | ἔλιπ-ον | ἔδωκα | ἔδειξα |
| perf. A. | πεπαίδευ-κ-α | τετίμη-κ-α | λέλοιπ-α | δέδωκα | δέδειχα |
| perf. M-P. | πεπαίδευ-μαι | τετίμη-μαι | λέλειμ-μαι | δέδομαι | δέδειγμαί |
| aor. P. | ἐπαιδεύ-θη-ν | ἐτιμή-θη-ν | ἐλείφ-θη-ν | ἔδοθην | ἔδειχθην |
| puszta tő | παιδευ- | τιμη- | λειπ- | δω- | δεικ- |

246.§ A különféle actió-tövek alapjául egy azokból több-kevesebb sikerrel elvonható ún. puszta igető szolgált, mely ritkán azonos az ipf. tővel, mint például a παιδεύω esetében. A bonyolult képzési folyamatok helyett (az -ω végű futurumok és a -σμαι végű perf. M-P. kivételével) elégséges a szótári alakok ismerete; ezeknek pontosan ez a szerepük.

247.§ Mindazonáltal a szótári alakok megértéséhez és megjegyzéséhez segítségül lehet a puszta igető és főleg véghangzójának ismerete. E szempontból megkülönböztetünk magánhangzós (ideértve az -u-diphthongusokat is, [1]–[4] csoportok az *Igeszótárban*, verba vocalia) és mássalhangzós töveket.

| magánhangzós tövek | | | | | | | |
|--------------------|---------|----------|-----------|------------|-------------|-----------|------------|
| tő | praes. | fut. | ao. | perf. | pf. M. | ao. P. | adj. verb. |
| ευ | παιδεύω | παιδεύσω | ἐπαίδευσα | πεπαίδευσα | πεπαίδευσαι | ἐπαιδεύθη | παιδευτός |
| υ | ἰδρύω | ἰδρύσω | ἰδρῦσα | ἰδρῦκα | ἰδρῦμαι | ἰδρῦθη | ἰδρυτός |
| η | τιμάω | τιμήσω | ἐτίμησα | τετίμηκα | τετίμημαι | ἐτιμήθη | τιμητός |
| ᾱ | πειράω | πειράσω | ἐπειράσα | πεπειράκα | πεπειράμαι | ἐπειράθη | πειρατός |
| η | ἄδικέω | ἄδικήσω | ἡδίκησα | ἡδίκηκα | ἡδίκημαι | ἡδικήθη | ἀδικητός |
| ω | δηλόω | δηλώσω | ἐδήλωσα | δεδήλωκα | δεδήλωμαι | ἐδηλώθη | δηλωτός |

248.§ A mássalhangzós tövek egyik csoportja zárhangra vagy némahangra, a másik folyékonyhangra (λ μ ν ρ) végződik.

249.§ A zárhangokon belül a képzés helye szerint megkülönböztetünk ajak- vagy P- (π β φ), fog- vagy T- (τ δ θ) és torok- vagy K-hangokat (κ γ χ).

| foghangú avagy T-tövek | | | | | | | |
|------------------------|---------|---------|---------|---------|-----------|-----------|--------------------|
| tő | praes. | fut. | ao. | perf. | pf. M. | ao. P. | adj. verb. |
| τ | πλάττω | πλάσω | ἔπλασα | πέπλακα | πέπλασμαι | ἐπλάσθην | πλαστός |
| δ | ὀνομάζω | ὀνομάσω | ὠνόμασα | ὠνόμακα | ὠνόμασμαι | ὠνομάσθην | ὀνομαστός |
| δ | ἐλπίζω | ἐπιῶ | ἤλπισα | ἤλπικα | ἤλπισμαι | ἤλπισθην | ἐλπιστός |
| θ | πείθω | πείσω | ἔπεισα | πέπεικα | πέπεισμαι | ἐπείσθην | πειστέον πιστός |

| ajakhangú avagy P-tövek | | | | | | | |
|-------------------------|--------|-------|--------|---------|-----------|----------|------------|
| tő | praes. | fut. | ao. | perf. | pf. M. | ao. P. | adj. verb. |
| π | λείπω | λείψω | ἔλιπον | λέλοιπα | λέλειμμαι | ἐλείφθην | |
| β | τρίβω | τρίψω | ἔτριφα | τέτριφα | τέτριμμαι | ἐτρίβην | τριπτός |
| φ | γράφω | γράψω | ἔγραφα | γέγραφα | γέγραμμαι | ἐγράφην | γραπτός |

| torokhangú avagy K-tövek | | | | | | | |
|--------------------------|----------|----------|--------|----------|-------------|-----------|------------|
| tő | praes. | fut. | ao. | perf. | pf. M. | ao. P. | adj. verb. |
| κ | δείκνυμι | δείξω | ἔδειξα | δέδειχα | δέδειγμαι | ἐδείχθην | δεικτός |
| γ | πράττω | πράξω | ἔπραξα | πέπραχα | πέπραγμαι | ἐπράχθην | πρακτός |
| γ | ζεύγνυμι | ζεύξω | ἔζευξα | | ἔζευγμαι | ἐζύγην | |
| χ | τυγχάνω | τεύξομαι | ἔτυχον | τετύχηκα | (τέτευγμαι) | (ἐτύχθην) | |

250.§ Csökevényes a -σ-tönű igék csoportja; ragozásuk a perf. M–P.-ben a többi foghangú tőével azonos.

| -σ-tövek | | | | | | | |
|----------|---------------|-------|---------|----------|------------|-----------|------------|
| tő | praes. | fut. | ao. | perf. | pf. M. | ao. P. | adj. verb. |
| σ | τελέω | τελώ | ἔτελεσα | τετέλεκα | τετέλεσμαι | ἔτελέσθην | τελεστέος |
| σ | ἄμφι(-)έννυμι | ἄμφιῶ | ἤμφισα | | ἤμφισμαι | | |

251.§ A folyékonyhangra végződő tövek közül a λ- és a ρ-tövek esetében a tövég nem szenved módosulást; a ν-tövekre ld. §54 skk.; μ-tövek esetében nem fordul elő mássalhangzók találkozása.

| folyékonyhangú tövek | | | | | | | |
|----------------------|---------|---------|---------|-----------|------------|-----------|------------|
| tő | praes. | fut. | ao. | perf. | pf. M. | ao. P. | adj. verb. |
| λ | ἀγγέλλω | ἀγγελῶ | ἤγγειλα | ἤγγελκα | ἤγγελμαι | ἤγγέλθην | ἀγγελτός |
| ρ | σπείρω | σπερῶ | ἔσπειρα | ἔσπαρκα | ἔσπαρμαι | ἔσπάρην | σπαρτός |
| ν | σημαίνω | σημανῶ | ἔσήμηνα | σεσήμαγκα | σεσήμασμαι | ἔσημάνθην | σημαντός |
| ν | κραίνω | κρανῶ | ἔκρανα | | κέκρασμαι | ἔκρανθην | κραντός |
| ν | αἰσχύνω | αἰσχυνῶ | ἤσχυνα | ἤσχυγκα | | ἤσχύνθην | αἰσχυντός |
| μ | νέμω | νεμῶ | ἔνειμα | νενέμηκα | νενέμημαι | ἐνεμήθην | νεμητέος |
| μ | τέμνω | τεμῶ | ἔτεμον | τέτμηκα | τέτμημαι | ἐτμήθην | τμητός |

3.15 Az imperfecta actio

252.§ Mint láttuk, itt az igék két csoportra avagy coniugatióra oszlanak, a thematikus és az athematikus igékére.

Az -ω, -ομαι végű igék ragozása

253.§ Az első szótári alak -ω vagy -ομαι végződésének levágása után az imperfectum tövet kapjuk. Ebből az ipf. tőből képeztetnek az ipf. actio alakjai, azaz a praesens, a praeteritum, a coniunctivus, az optativus, az imperativus és az igenevek.

254.§ A tő és a személyragok ill. igenévképzők közötti kötőhangzó μ, ν és az opt. ι-ja előtt ο, α τ és a magánhangzók között gyakran kieső σ ill. ζ előtt pedig ε.

255.§ Az inf. activi képzője a kötőhangzóval -ειν-be vonatik össze. Űgyszintén szabályos a mediális egyes 2. személyekben az összevonás a σ kiesése után.

256.§ A part. activi hímnemben és semlegesben a -ντ- tövek szerint ragozódik; semlegese a hímnemet követve másodékes.

257.§ A mediális sg. 2. thematikus primér végződése ind.-ban főleg bizonyos igéknél -η mellett -ει is lehet: βούλει, οἶει, hasonlóképp fut. ὄφει.

| actívum | | | | | | | |
|---------|-----------|---------|--------|---------|---------|-------|-----------|
| | praes. | praet. | coni. | opt. | imper. | inf. | pt. |
| sg. 1. | λύω | ἔλυον | λύω | λύοιμι | | | λύων |
| 2. | λύεις | ἔλυες | λύης | λύοις | λύε | | (λύοντος) |
| 3. | λύει | ἔλυε(ν) | λύη | λύοι | λύέτω | λύειν | λύουσα |
| pl. 1. | λύομεν | ἔλυομεν | λύωμεν | λύοιμεν | | | (λυούσης) |
| 2. | λύετε | ἔλύετε | λύητε | λύοιτε | λύετε | | λύον |
| 3. | λύουσι(ν) | ἔλυον | λύωσι | λύοιεν | λύόντων | | (λύοντος) |

258.§ A táblázatokban kerek zárójelben az opcionális mozgó nú, valamint a participiumok genitivusa áll.

| medio-passivum | | | | | | | |
|----------------|--------------|----------|---------|----------|---------|---------|------------|
| | praes. | praet. | coni. | opt. | imper. | inf. | pt. |
| sg. | 1. λύομαι | ἔλυόμην | λύομαι | λυοίμην | | | λυόμενος |
| | 2. λύη (-ει) | ἔλυου | λύη | λύοιο | λύου | | (λυομένου) |
| | 3. λύεται | ἔλύετο | λύηται | λύοιτο | λύέσθω | λύεσθαι | λυομένη |
| pl. | 1. λυόμεθα | ἔλυόμεθα | λυόμεθα | λυοίμεθα | | | (λυομένης) |
| | 2. λύεσθε | ἔλύεσθε | λύησθε | λύοισθε | λύεσθε | | λυόμενον |
| | 3. λύονται | ἔλύοντο | λύωνται | λύοιντο | λύέσθων | | (λυομένου) |

verba contracta

259.§ A szótárban -άω, -έω, -όω ill. -άομαι, -έομαι, -όομαι végű igék a találkozó magánhangzókat az általános szabályok (ld. §37 sk.) szerint összevonják. Ezen igéket a főnti *Igeszótárban* a [2], [3] és [4] csoportba soroljuk.

260.§ Külön megjegyzendő az aktív infinitivus, mely az -άω, -όω végűeknél nem tartalmaz ι-t, azaz -ᾶν, -οῦν végződésű.

261.§ Sajátos az aktív opt. egyesszáma, mely a hosszabb -ιη- jelet tartalmazza, s a sg. 1. a szabályos -ν személyragot kapja (ún. attikai képzés).

| activum | | | | | | | |
|---------|--------------|----------|---------|---------|----------|-------|------------|
| | praes. | praet. | coni. | opt. | imper. | inf. | pt. |
| sg. | 1. τιμῶ | ἐτίμων | τιμῶ | τιμῶην | | | τιμῶν |
| | 2. τιμᾶς | ἐτίμας | τιμᾶς | τιμῶης | τίμα | | (τιμῶντος) |
| | 3. τιμᾶ | ἐτίμα | τιμᾶ | τιμῶη | τιμᾶτω | τιμᾶν | τιμῶσα |
| pl. | 1. τιμῶμεν | ἐτιμῶμεν | τιμῶμεν | τιμῶμεν | | | (τιμῶσης) |
| | 2. τιμᾶτε | ἐτιμᾶτε | τιμᾶτε | τιμῶτε | τιμᾶτε | | τιμῶν |
| | 3. τιμῶσι(ν) | ἐτίμων | τιμῶσι | τιμῶεν | τιμώντων | | (τιμῶντος) |

| medio-passivum | | | | | | | |
|----------------|-------------|-----------|----------|----------|----------|-------|-----------|
| | praes. | praet. | coni. | opt. | imper. | inf. | pt. |
| sg. | 1. τιμῶμαι | ἐτιμῶμην | τιμῶμαι | τιμῶμην | | | τιμῶμενος |
| | 2. τιμᾶ | ἐτιμῶ | τιμᾶ | τιμῶο | τιμῶ | | (-ωμένου) |
| | 3. τιμᾶται | ἐτιμᾶτο | τιμᾶται | τιμῶτο | τιμᾶσθω | τιμᾶ- | τιμωμένη |
| pl. | 1. τιμῶμεθα | ἐτιμῶμεθα | τιμῶμεθα | τιμῶμεθα | | σθαι | (-ωμένης) |
| | 2. τιμᾶσθε | ἐτιμᾶσθε | τιμᾶσθε | τιμῶσθε | τιμᾶσθε | | τιμῶμενον |
| | 3. τιμῶνται | ἐτιμῶντο | τιμῶνται | τιμῶντο | τιμᾶσθων | | (-ωμένου) |

262.§ Néhány α-tönű ige, pl. ζάω és χράομαι α helyett η-ba von össze. Így ζῆς ζῆ ζῆτε ἕξις ζῆν, ill. χρῆ χρῆται ἔχρητο.

| activum | | | | | | | |
|---------|---------------|-----------|-----------|----------|-----------|------|-----------|
| | praes. | praet. | coni. | opt. | imper. | inf. | pt. |
| sg. | 1. ζητῶ | ἔζητούν | ζητῶ | ζητοίην | | | ζητῶν |
| | 2. ζητεῖς | ἔζητεῖς | ζητῆς | ζητοίης | ζήτει | | (-οῦντος) |
| | 3. ζητεῖ | ἔζήτει | ζητῆ | ζητοίη | ζητείτω | ζη- | ζητούσα |
| pl. | 1. ζητούμεν | ἔζητούμεν | ζητῶμεν | ζητοίμεν | | τεῖν | (-ούσης) |
| | 2. ζητεῖτε | ἔζητεῖτε | ζητῆτε | ζητοῖτε | ζητεῖτε | | ζητῶν |
| | 3. ζητούσι(ν) | ἔζήτουν | ζητῶσι(ν) | ζητοῖεν | ζητούντων | | (-οῦντος) |

| medio-passivum | | | | | | | |
|----------------|---------------|------------|----------|-----------|-----------|------|------------|
| | praes. | praet. | coni. | opt. | imper. | inf. | pt. |
| sg. | 1. ζητοῦμαι | ἔζητούμην | ζητῶμαι | ζητοίμην | | | ζητούμενος |
| | 2. ζητῆ (-εῖ) | ἔζητοῦ | ζητῆ | ζητοῖο | ζητοῦ | ζη- | (-ουμένου) |
| | 3. ζητεῖται | ἔζητεῖτο | ζητῆται | ζητοῖτο | ζητείσθω | τεῖ- | ζητουμένη |
| pl. | 1. ζητούμεθα | ἔζητούμεθα | ζητῶμεθα | ζητοίμεθα | | σθαι | (-ουμένης) |
| | 2. ζητεῖσθε | ἔζητεῖσθε | ζητῆσθε | ζητοῖσθε | ζητεῖσθε | | ζητούμενον |
| | 3. ζητῶνται | ἔζητῶντο | ζητῶνται | ζητοῖντο | ζητείσθων | | (-ουμένου) |

263.§ Az egyszerűtagú -ε- tövek csak az ει-be való összevonást tűrik. Tehát πλέω πλείς πλεῖ, de πλέομεν ἔπλεον.

| activum | | | | | | | |
|---------|---------------|-----------|-----------|----------|-----------|------|-----------|
| | praes. | praet. | coni. | opt. | imper. | inf. | pt. |
| sg. | 1. δηλῶ | ἔδηλουν | δηλῶ | δηλοίην | | | δηλῶν |
| | 2. δηλοῖς | ἔδηλους | δηλοῖς | δηλοίης | δήλου | | (-οῦντος) |
| | 3. δηλοῖ | ἔδηλου | δηλοῖ | δηλοίη | δηλούτω | δη- | δηλοῦσα |
| pl. | 1. δηλοῦμεν | ἔδηλοῦμεν | δηλῶμεν | δηλοίμεν | | λοῦν | (-ούσης) |
| | 2. δηλοῦτε | ἔδηλοῦτε | δηλῶτε | δηλοῖτε | δηλοῦτε | | δηλοῦν |
| | 3. δηλοῦσι(ν) | ἔδηλουν | δηλῶσι(ν) | δηλοῖεν | δηλούντων | | (-οῦντος) |

| medio-passivum | | | | | | | |
|----------------|--------------|------------|----------|-----------|-----------|------|------------|
| | praes. | praet. | coni. | opt. | imper. | inf. | pt. |
| sg. | 1. δηλοῦμαι | ἔδηλούμην | δηλῶμαι | δηλοίμην | | | δηλούμενος |
| | 2. δηλοῖ | ἔδηλοῦ | δηλοῖ | δηλοῖο | δηλοῦ | δη- | (-ουμένου) |
| | 3. δηλοῦται | ἔδηλοῦτο | δηλῶται | δηλοῖτο | δηλούσθω | λοῦ- | δηλουμένη |
| pl. | 1. δηλούμεθα | ἔδηλούμεθα | δηλῶμεθα | δηλοίμεθα | | σθαι | (-ουμένης) |
| | 2. δηλοῦσθε | ἔδηλοῦσθε | δηλῶσθε | δηλοῖσθε | δηλοῦσθε | | δηλούμενον |
| | 3. δηλοῦνται | ἔδηλοῦντο | δηλῶνται | δηλοῖντο | δηλούσθων | | (-ουμένου) |

A -μι végű igék ragozása

264.§ Az athematikus igék végződése M–P-ban -αμαι, -εμαι vagy -νυμαι. Egyedülálló a δίδομαι, κάθημαι és κείμαι alakok végződése.

265.§ Az athematikus igék imperf.-tövének véghangzója csak a praes. és praet. indicat. A. sg.-ában valamint az imperat. S. 2. A.-ben hosszú; bizonyos alakokban a hosszú magánhangzó helyett diphthongus áll.

266.§ A többi alakban az ipf. fő véghangzója rövid, kivéve az említett κάθημαι és κείμαι igéket.

267.§ A part. imperf. A. ragozása során a pótlónyújtás szabályai érvényesülnek, s a m. sg. nom. szigmatikus és végéles.

268.§ Az -ω végű igék ragozásától eltérő aktív személyragok a praesensben sg.1. -μι, 2. -ς, 3. -σι(ν), pl. 3. -ᾶσι(ν), a praet.-ban pl. 3. -σαν.

269.§ Az aktív inf. képzője másodhangsúlyos -ναι.

270.§ A hangsúlyozási főszabályoktól (217.§) való eltérések a személyragos igealakokban:

a) Az athematikus képzésű optativusban a hangsúly a módjelen van (διδόειν, λυθείεν, viszont thematikus δεικνύοιεν). Hasonló ezek összevont coniunctivusa (διδῶσι, λυθῶσι, viszont összevonatlan δεικνύωσι);

b) az igekötős igék hangsúlya általában olyan, mint az alapigéké (καθ(-)ῆσθαι, κατακείσθαι, παρ-ών, ἄπ-ών), csak az indicativusban és az imperativusban vonható előre (πάρειμι, ἀπόφημι, ὑπόκειμαι, κάθημαι, πάρισθι, ἄπιθι, κάθησο).

271.§ Igen hasonló négy gyakori imperfecta-reduplicatiós ige (az ún. nagy igék) ragozása:

| activum | | | | | | | |
|---------|------------|----------|-----------|----------|----------|---------|------------|
| | praes. | praet. | coni. | opt. | imper. | inf. | pt. |
| sg. 1. | δίδωμι | ἔδιδουν | διδῶ | διδοίην | | | διδούς |
| 2. | δίδως | ἔδιδους | διδῶς | διδοίης | δίδου | | (διδόντος) |
| 3. | δίδωσι(ν) | ἔδιδου | διδῶ | διδοίη | διδότω | διδόναι | διδούσα |
| pl. 1. | δίδομεν | ἔδιδομεν | διδῶμεν | διδοίμεν | | | (διδούσης) |
| 2. | δίδοτε | ἔδίδοτε | διδῶτε | διδοίτε | δίδοτε | | διδόν |
| 3. | διδόασι(ν) | ἔδιδοσαν | διδῶσι(ν) | διδοίεν | διδόντων | | (διδόντος) |

| medio-passivum | | | | | | | |
|----------------|----------|-----------|----------|-----------|------------|-------|-------------|
| | praes. | praet. | coni. | opt. | imper. | inf. | pt. |
| sg. 1. | δίδομαι | ἔδιδόμην | διδῶμαι | διδοίμην | | | διδόμενος |
| 2. | δίδοσαι | ἔδιδοσο | διδῶ | διδοίῃο | δίδοσο | | (διδομένου) |
| 3. | δίδοται | ἔδιδοτο | διδῶται | διδοίτο | διδόσθω | δίδο- | διδομένη |
| pl. 1. | διδόμεθα | ἔδιδόμεθα | διδώμεθα | διδοίμεθα | | σθαι | (διδομένης) |
| 2. | δίδοσθε | ἔδίδοσθε | διδῶσθε | διδοίσθε | δίδοσθε | | διδόμενον |
| 3. | δίδονται | ἔδιδοντο | διδῶνται | διδοίντο | διδόσθωσαν | | (διδομένου) |

| activum | | | | | | | |
|---------|------------|----------|-----------|----------|----------|---------|------------|
| | praes. | praet. | coni. | opt. | imper. | inf. | pt. |
| sg. 1. | τίθημι | ἔτιθην | τιθῶ | τιθείην | | | τιθείς |
| 2. | τίθης | ἔτιθεις | τιθῆς | τιθείης | τίθει | | (τιθέντος) |
| 3. | τίθησι(ν) | ἔτιθει | τιθῆ | τιθείη | τιθέτω | τιθέναι | τιθείσα |
| pl. 1. | τίθεμεν | ἔτιθεμεν | τιθῶμεν | τιθείμεν | | | (τιθείσης) |
| 2. | τίθετε | ἔτιθετε | τιθῆτε | τιθείτε | τίθετε | | τιθέν |
| 3. | τιθέασι(ν) | ἔτιθεσαν | τιθῶσι(ν) | τιθείεν | τιθέντων | | (τιθέντος) |

| medio-passivum | | | | | | | |
|----------------|----------|-----------|----------|-----------|----------|----------|-------------|
| | praes. | praet. | coni. | opt. | imper. | inf. | pt. |
| sg. 1. | τίθεμαι | ἔτιθέμην | τιθῶμαι | τιθείμην | | | τιθέμενος |
| 2. | τίθεσαι | ἔτιθεσο | τιθῆ | τιθείο | τίθεσο | | (τιθεμένου) |
| 3. | τίθεται | ἔτιθετο | τιθῆται | τιθείτο | τιθέσθω | τίθεσθαι | τιθεμένη |
| pl. 1. | τιθέμεθα | ἔτιθέμεθα | τιθώμεθα | τιθείμεθα | | | (τιθεμένης) |
| 2. | τίθεσθε | ἔτιθεσθε | τιθῆσθε | τιθείσθε | τίθεσθε | | τιθέμενον |
| 3. | τίθενται | ἔτιθεντο | τιθῶνται | τιθείντο | τιθέσθων | | (τιθεμένου) |

| activum | | | | | | | |
|---------|---------|--------|-------|--------|--------|-------|----------|
| | praes. | praet. | coni. | opt. | imper. | inf. | pt. |
| sg. 1. | ἴημι | ἴειν | ἰῶ | ἰείην | | | ἰεῖς |
| 2. | ἴης | ἴεις | ἰῆς | ἰείης | ἴει | | (ἰέντος) |
| 3. | ἴησι(ν) | ἴει | ἰῆ | ἰείη | ἰέτω | ἰέναι | ἰεῖσα |
| pl. 1. | ἴεμεν | ἴεμεν | ἰῶμεν | ἰεῖμεν | | | (ἰείσης) |
| 2. | ἴετε | ἴετε | ἰῆτε | ἰεῖτε | ἴετε | | ἰέν |
| 3. | ἰᾶσι(ν) | ἴεσαν | ἰῶσι | ἰεῖεν | ἰέντων | | (ἰέντος) |

| medio-passivum | | | | | | | |
|----------------|--------|--------|--------|---------|--------|--------|-----------|
| | praes. | praet. | coni. | opt. | imper. | inf. | pt. |
| sg. 1. | ἴεμαι | ἰέμην | ἰῶμαι | ἰεῖμην | | | ἰέμενος |
| 2. | ἴεσαι | ἴεσο | ἰῆ | ἰεῖο | ἴεσο | | (ἰεμένου) |
| 3. | ἴεται | ἴετο | ἰῆται | ἰεῖτο | ἰέσθω | ἴεσθαι | ἰεμένη |
| pl. 1. | ἰέμεθα | ἰέμεθα | ἰώμεθα | ἰεῖμεθα | | | (ἰεμένης) |
| 2. | ἴεσθε | ἴεσθε | ἰῆσθε | ἰεῖσθε | ἴεσθε | | ἰέμενον |
| 3. | ἴενται | ἴεντο | ἰῶνται | ἰεῖντο | ἰέσθων | | (ἰεμένου) |

| activum | | | | | | | |
|---------|--------------|---------|---------|----------|---------|---------|------------|
| | praes. | praet. | coni. | opt. | imper. | inf. | pt. |
| sg. | 1. ἴστημι | ἴστην | ἰστῶ | ἰσταίην | | | ἰστάς |
| | 2. ἴστης | ἴστης | ἰστῆς | ἰσταίης | ἴστη | | (ἰστάντος) |
| | 3. ἴστησι(ν) | ἴστη | ἰστῆ | ἰσταίῃ | ἰστάτω | ἰσταναι | ἰστᾶσα |
| pl. | 1. ἴσταμεν | ἴσταμεν | ἰστῶμεν | ἰσταῖμεν | | | (ἰστάσης) |
| | 2. ἴστατε | ἴστατε | ἰστῆτε | ἰσταῖτε | ἴστατε | | ἰσάν |
| | 3. ἰστᾶσι(ν) | ἴστασαν | ἰστῶσι | ἰσταῖεν | ἰσάντων | | (ἰστάντος) |

| medio-passivum | | | | | | | |
|----------------|-------------|----------|----------|-----------|----------|-------|-------------|
| | praes. | praet. | coni. | opt. | imper. | inf. | pt. |
| sg. | 1. ἴσταμαι | ἰστάμην | ἰστῶμαι | ἰσταίμην | | | ἰστάμενος |
| | 2. ἴστασαι | ἴστασο | ἰστῆ | ἰσταίο | ἴστασο | | (ἰσταμένου) |
| | 3. ἴσταται | ἴστατο | ἰστῆται | ἰσταίτο | ἰστάσθω | ἴστα- | ἰσταμένη |
| pl. | 1. ἰστάμεθα | ἰστάμεθα | ἰστώμεθα | ἰσταίμεθα | | σθαι | (ἰσταμένης) |
| | 2. ἴστασθε | ἴστασθε | ἰστῆσθε | ἰσταῖσθε | ἴστασθε | | ἰστάμενον |
| | 3. ἴστανται | ἴσαντο | ἰστῶνται | ἰσταίντο | ἰστάσθων | | (ἰσταμένου) |

272.§ Hasonló a ragozása három másik, fontos igének, melyeknek csak A.-uk van:

| ‘mond’ activum | | | | | | | |
|----------------|------------|--------|-------|--------|--------|-------|----------|
| | praes. | praet. | coni. | opt. | imper. | inf. | pt. |
| sg. | 1. φημί | ἔφην | φῶ | φαίην | | | φάς |
| | 2. φής | ἔφησθα | φῆς | φαίης | φάθι | | (φάντος) |
| | 3. φησί(ν) | ἔφη | φῆ | φαίῃ | φάτω | φάναι | φᾶσα |
| pl. | 1. φαμέν | ἔφαμεν | φῶμεν | φαῖμεν | | | (-) |
| | 2. φατέ | ἔφατε | φῆτε | φαῖτε | φάτε | | φάν |
| | 3. φᾶσί(ν) | ἔφασαν | φῶσι | φαῖεν | φάντων | | (φάντος) |

| ‘van’ activum | | | | | | | |
|---------------|------------|--------|-------|-------|--------|-------|---------|
| | praes. | praet. | coni. | opt. | imper. | inf. | pt. |
| sg. | 1. εἰμί | ἦν | ῶ | εἶην | | | ῶν |
| | 2. εἶ | ἦσθα | ῆς | εἶης | ἴσθι | | (ὄντος) |
| | 3. ἐστί(ν) | ἦν | ῆ | εἶῃ | ἔστω | εἶναι | οὔσα |
| pl. | 1. ἐσμέν | ἦμεν | ῶμεν | εἶμεν | | | (οὔσης) |
| | 2. ἐστέ | ἦ(σ)τε | ῆτε | εἶητε | ἔστε | | ὄν |
| | 3. εἰσί(ν) | ἦσαν | ῶσι | εἶεν | ἔστων | | (ὄντος) |

| ‘(majd) megy’ activum | | | | | | | |
|-----------------------|---------|--------|-------|--------|--------|-------|----------|
| | praes. | praet. | coni. | opt. | imper. | inf. | pt. |
| sg. 1. | εἶμι | ἦα | ἴω | ἴοιμι | | | ἴών |
| 2. | εἶ | ἦεις | ἴης | ἴοις | ἴθι | | (ἰόντος) |
| 3. | εἶσι(ν) | ἦει | ἴη | ἴοι | ἴτω | ἰέναι | ἰοῦσα |
| pl. 1. | ἴμεν | ἦμεν | ἴωμεν | ἴοιμεν | | | (ἰούσης) |
| 2. | ἴτε | ἦτε | ἴητε | ἴοιτε | ἴτε | | ἰόν |
| 3. | ἴασι(ν) | ἦσαν | ἴωσι | ἴοιεν | ἰόντων | | (ἰόντος) |

273.§ Két állapotot jelölő igének deponens (M–P.) a ragozása, és nagyon ritka a coni.-a és az opt.-a:

| deponens | | | | | |
|----------|----------|-----------------|----------|-----------|-------------|
| | praes. | praet. | imper. | inf. | pt. |
| sg. 1. | κάθημαι | ἐκάθημην | | | καθήμενος |
| 2. | κάθησαι | ἐκάθησο | κάθησο | | (καθημένου) |
| 3. | κάθηται | ἐκάθητο καθῆστο | καθήσθω | καθηῆσθαι | καθημένη |
| pl. 1. | καθήμεθα | ἐκαθήμεθα | | | (καθημένης) |
| 2. | κάθησθε | ἐκάθησθε | κάθησθε | | καθήμενον |
| 3. | κάθηνται | ἐκάθηντο | καθήσθων | | (καθημένου) |

| deponens | | | | | |
|----------|---------|----------|-----------|-----------|------------|
| | praes. | praet. | imper. | inf. | pt. |
| sg. 1. | κείμαι | ἐκείμην | | | κείμενος |
| 2. | κείσαι | ἔκεισο | κείσο | | (κειμένου) |
| 3. | κείται | ἔκειτο | κείσθω | καθηῆσθαι | κειμένη |
| pl. 1. | κείμεθα | ἐκείμεθα | | | (κειμένης) |
| 2. | κείσθε | ἔκεισθε | κείσθε | | κείμενον |
| 3. | κείνται | ἔκειντο | κείσθωσαν | | (κειμένου) |

274.§ A -νυμι végű igék (és ἀπ-όλλυμι) coni.-a és opt.-a mindig, egyéb alakjai a klasszikus kor után növekvő gyakorisággal tematikusan képeztetnek, azaz mintha -νύω végűek lennének.

| activum | | | | | | | |
|---------|--------------|------------|------------|-------------|------------|----------------|-----------|
| | praes. | praet. | coni. | opt. | imper. | inf. | pt. |
| sg. 1. | δεικνῦμι | ἔδεικνυν | δεικνύω | δεικνύοιμι | | | δεικνύς |
| 2. | δεικνῦς | ἔδεικνυς | δεικνύης | δεικνύοις | δείκνυ | | (-νύντος) |
| 3. | δεικνῦσι(ν) | ἔδεικνυ | δεικνύη | δεικνύοι | δεικνύτω | δεικ- νύναι | δεικνύσα |
| pl. 1. | δεικνυμεν | ἔδεικνυμεν | δεικνύωμεν | δεικνύοιμεν | | | (-νύσης) |
| 2. | δεικνυτε | ἔδεικνυτε | δεικνύητε | δεικνύοιτε | δείκνυτε | | δεικνύν |
| 3. | δεικνύασι(ν) | ἔδεικνυσαν | δεικνύωσι | δεικνύοιεν | δεικνύντων | | (-νύντος) |

(A táblázatokban néhol vonás jelöli a hangsúlytalan δεικ gyököt.)

| medio-passivum | | | | | | | |
|----------------|------------|-------------|----------|-----------|--------------|-------|------------|
| | praes. | praet. | coni. | opt. | imper. | inf. | pt. |
| sg. 1. | δείκνυμαι | ἔδεικνύμην | -νύωμαι | -νυοίμην | | | -νύμενος |
| 2. | δείκνυσαι | ἔδεικνυσσο | -νύη | -νύοιο | δείκνυσσο | δείκ- | (-νυμένου) |
| 3. | δείκνυται | ἔδεικνυτο | -νύηται | -νύοιτο | δείκνύσθω | νυ- | -νυμένη |
| pl. 1. | δείκνύμεθα | ἔδεικνύμεθα | -νύώμεθα | -νυοίμεθα | | σθαι | (-νυμένης) |
| 2. | δείκνυσθε | ἔδεικνυσθε | -νύησθε | -νύοισθε | δείκνυσθε | | -νύμενον |
| 3. | δείκνυνται | ἔδεικνυντο | -νύωνται | -νύοιντο | δείκνύσθωσαν | | (-νυμένου) |

275.§ Csupán néhány összeolvaszt alakja van a χρήση (ἔστι) kapcsoltnak, sg. 3. praet. ἐχρήην vagy χρήην, coni. χρήῃ, opt. χρείη, inf. χρήῃναι.

3.16 A futurum A. és M.

276.§ A futurum tövét a második szótári alakból kapjuk, levágva az általában -ω vagy -ομαι végződést, mely előtt -σ-, -ξ- vagy -ψ- áll.

277.§ A puszta igetövből tehát a futurum-tövet általában egy -σ-val kapjuk.

278.§ A futurumnak nincsen praeterituma, coniunctivusa és imperativusa.

279.§ A verba vocalia (contracta) esetében általában -ᾶσ- ([2b] csoport), -ησ-, -ωσ- a futurum-tő végződése, pl. πειράσω, τιμήσω, δηλώσω.

| futurum | | | | | | | | | |
|---------|------------|----------|------|-------|----------|------------|-----------|------|-------|
| | | activum | | | | medium | | | |
| | | indicat. | opt. | inf. | pt. | indicat. | opt. | inf. | pt. |
| sg. 1. | λύσω | λύσοιμι | | | λύσων | λύσομαι | λυσοίμην | | λυσό- |
| 2. | λύσεις | λύσοις | | | | λύση (-ει) | λύσοιο | λύ- | μενος |
| 3. | λύσει | λύσοι | λύ- | λύ- | | λύσεται | λύσοιτο | σε- | λυσο- |
| pl. 1. | λύσομεν | λύσοιμεν | σειν | σουσα | λυσόμεθα | λυσοίμεθα | λυσοίμεθα | σθαι | μένη |
| 2. | λύσετε | λύσοιτε | | λῦσον | | λύσεσθε | λύσοισθε | | λυσό- |
| 3. | λύσουσι(ν) | λύσοιεν | | | | λύσονται | λύσοιντο | | μενον |

Futurum contractum

280.§ A folyékony hangra végződő tövek és néhány más ige futuruma hajtott (fut. Atticum vagy contractum), -ῶ ill. M. -οῦμαι végződésű. Nagy többségük -έω ill. -έομαι összevonásaként keletkezett (s így ragozásuk azonos a ζητέω ipf.-ával).

| -ῶ < -έω futurum | | | | |
|------------------|----------------|-----------|---------|--------------|
| activum | | | | |
| | indicat. | opt. | inf. | pt. |
| sg. | 1. στελῶ | στελοίην | στελεῖν | στελῶν |
| | 2. στελείς | στελοίης | | (στελοῦντος) |
| | 3. στελεῖ | στελοίη | | στελοῦσα |
| pl. | 1. στελοῦμεν | στελοῖμεν | | (στελούσης) |
| | 2. στελείτε | στελοῖτε | | στελοῦν |
| | 3. στελοῦσι(ν) | στελοῖεν | | (στελοῦντος) |

| -ῶ < -έω futurum | | | | |
|------------------|-----------------|------------|------------|-------------|
| medium | | | | |
| | indicat. | opt. | inf. | pt. |
| sg. | 1. στελοῦμαι | στελοίμην | στελεῖσθαι | στελούμενος |
| | 2. στελεῖ (-εῖ) | στελοῖο | | στελουμένη |
| | 3. στελεῖται | στελοῖτο | | στελούμενη |
| pl. | 1. στελούμεθα | στελοίμεθα | | στελούμενον |
| | 2. στελεῖσθε | στελοῖσθε | | |
| | 3. στελοῦνται | στελοῖντο | | |

281.§ Egy kisebb csoport -άω összevonásaként keletkezett (s így ragozása azonos a τιμάω ipf.-áéval); ezeket külön meg kell jegyezni. A jelenség oly ritka, hogy teljes paradigmát nem is lehet összeállítani. Néhány példa: βιβάζω – fut. βιβῶ, βιβᾶς, βιβᾶ, κεράννυμι – κερῶ, κερᾶς inf. κερᾶν, κρεμάννυμι – κρεμῶμεν, σκεδάννυμι – σκεδῶ, σκεδᾶ.

Más futurumok

282.§ Eredetileg is aszigmatikus az ἔδομαι (ἔσθλω-hoz) és πίομαι (πίνω-hoz) futurum.

283.§ Szintén jövő időt fejez ki az εἶμι praes. ipf.-a. Jövőre és jelenre egyaránt vonatkozhatnak opt.-a és igenevei.

284.§ Sok cselekvő igének mediálisan deponens a futuruma, pl. ἀπαντάω – ἀπαντήσομαι, σιωπάω – σιωπήσομαι.

3.17 Az aoristos A. és M.

A gyenge, alpha-thematikus aoristos

285.§ A pusztá igetöből a gyenge aor. tövét általában egy -σ-vel kapjuk, melyet többnyire egy α is követ.

286.§ A ragozási tövet a harmadik szótári alakból az -α (ill. mediális alak esetében az -άμη) végződés levágásával kapjuk.

287.§ Az aoristosnak van coniunctivusa, de abban nincs α, hanem ugyanazokat a végzódéseket kapja, mint az ipf. coni.

288.§ A mediális egyes 2. személyben -σασο > -σω.

289.§ Sajátos az aktív és mediális imperat. sg. 2. ragja, s az aktív inf.

290.§ A három -σαι (ao.) és a két -σον végű (ao. és fut.) alak gyakran megkülönböztethető a hangsúly alapján (ld. 244.o.).

Erős, kötőhangzós aoristos

291.§ Az erős, kötőhangzós ao. ragozási tövét a harmadik szótári alakból az -ov (ill. mediális alak esetében az -όμην) végződés levágásával kapjuk.

292.§ Az erős, kötőhangzós aoristosok ragozása általában megegyezik a thematikus igék ipf.-ának ragozásával.

293.§ A hangsúlyozási főszabálytól (217.§) eltérően a kötőhangzó hangsúlyos néhány alakban: imperat. M. sg. 2. (λιπού), inf. A. (λιπεῖν) és M. (λιπέσθαι), pt. A. (λιπών) és néhány aktív imperativus sg. 2. (pl. εἰπέ, ἰδέ, λαβέ; σχέξ[!]).

Erős, kötőhangzó nélküli aoristos

294.§ Az erős, kötőhangzó nélküli ao. ragozási tövét a harmadik szótári alakból az -v (ill. mediális alak esetében a -μην) végződés levágásával kapjuk.

295.§ Ez a töv az aktív alakok esetében mindig hosszú magánhangzóra végződik, mely magánhangzók (coni. és opt.) és -vτ- előtt rövidre változik; a coni. mindig összevont.

296.§ Az erős, kötőhangzó nélküli aoristosok aktívumban úgy ragoztatnak, mint az erős ao. P. (néhány gyakori alakot l. az Olv. 31. és 35. lapján). A rövid magánhangzós gyökváltozat α-ra végződik ἴστημι – ἔστην, βαίνω – ἔβην és φθάνω – ἔφθην esetében, ezért az opt. végződése -αίην stb., az imperat. pl. 3.-é -άντων, a pt.-é pedig -άς (-άντος), -ᾶσα, -άν. A γιγνώσκω – ἔγνων és a hasonlók esetében e végzések rendre -οίην, -όντων, -ούς (-όντος), -οῦσα, -όν, a coni.-ban pedig végig ω/ω az összevonás eredménye. Az ū tönűeknek nincsen coni.-a és opt.-a.

297.§ A δίδωμι, ἴημι és τίθημι további eltérést mutat: a rövid magánhangzós gyökváltozat (δο, ἔ, θε) található az ind. kappátlan alakjaiban és az imperat.-ban is, és rendhagyók az imperat. sg. 2. (δός, ἔς, θές) és az inf. (δοῦναι, εἶναι, θεῖναι), ld. Olv. 33., 35. és 239.§ is.

298.§ Az attikai nyelvben az athematikus ao. M. alakjai csak öt igéből fordulnak elő: ἐδόμην, εἶμην, ἐθέμην, ἐπριάμην és (ὀνίνημι-ből) ὠνάμην. A gyök rövid magánhangzós, azaz nullfokú. Az első három ige ragozása olyan, mint az ipf.-ban, de eltér az ind. sg. 2. (ἔδου, εἶσο, ἔθου), az imperat. sg. 2. (δοῦ, οὔ, θοῦ), és ἔ végig εἰ-be augmentál.

Kappás aoristos

299.§ A δίδωμι, τίθημι, ἴημι igék ao. ind. A.-je sg.-ban kappával képezi alakjait (Olv. 33. és 35. l.). Ritkábban az ind. A. pl.-ban is előfordulnak kappás alakok (-καμεν, -κατε, -καν, pl. ἀφήκαν).

3.18 A perfectum activi

300.§ Tövét a negyedik szótári alak -α-ja levágásával kapjuk.

A perfecta reduplicatio

301.§ A perfecta actio minden alakja reduplicatiót kap az igető elején.

302.§ Ha a töv egy mássalhangzóval kezdődik (mely nem ρ), vagy pedig kettővel, me-

lyek közül az első zárhang, a második pedig folyékony (*muta cum liquida*), akkor a reduplicatio szótagos, azaz a tőkezdő mássalhangzóból és egy ε-ból álló szótag kerül a tő elé; ha ez a mássalhangzó hehezetes, akkor elveszíti hehezetét.

303.§ Minden más esetben a reduplicatio megegyezik az augmentummal. (Két mássalhangzónak számít a ζ, ξ, ψ is.) Az ilyen szavak esetében a praeteritum perfectumban már nincs tőváltozás a praesens perfectumhoz képest.

Például:

| | | | | | | | | | | |
|-------|-------|-------|-------|-------|--------|--------|--------|-------|--------|----------|
| τό | πα- | χο- | φυ- | θη- | κλε- | δρα- | ρι- | ζη- | στη- | σιγη- |
| perf. | πεπα- | κεχο- | πεφυ- | τεθη- | κεκλε- | δεδρα- | ε̄ρρι- | ε̄ζη- | ε̄στη- | σεισιγη- |

304.§ Rendhagyó pl. az εἴληφα, εἴρηκα alakok reduplicatiója. Ezek praeteritum pf.-a nem kap látható augmentumot.

305.§ A pusztá igetóból a gyenge pf. tövét általában egy -x-val kapjuk, melyet praesensben többnyire egy α is követ. Az erős (vagy 2.) pf. nem tartalmazza a κ bővítményt; a labiális vagy veláris zárhangra végződő gyökökből csak ilyen erős pf. képezhető (vö. Olv. 85. és 87.).

306.§ A perfectumnak nincsen aktív imperativusa.

307.§ A coni. és az opt. mind szintetikusán (egy szóval), mind pedig összetetten (körülrítan) képezhető.

308.§ Gyakori rendhagyó, erős képzésű és athematikus alakok τεθνάναι τεθνεώς (τεθνε-ῶτος).

309.§ Az egyetlen reduplicatio nélküli perfectum: οἶδα, οἶσθα, οἶδε(ν), ἴσμεν, ἴστε, ἴσασι(ν), praet. ἤδειν, coni. εἰδῶ, opt. εἰδείη, inf. εἰδέναι, pt. εἰδώς, fut. εἴσομαι, fut. opt. sg. 3. εἴσοιτο.

310.§ A praeteritum pf. és a futurum perfectum (pl. τεθνήξω) meglehetősen ritka.

3.19 Perfectum medio-passivi

311.§ Tövét az ötödik szótári alak -μαι-ja levágásával kapjuk.

312.§ A pusztá igetóból a pf. MP. tövét általában változtatás nélkül kapjuk.

313.§ Ha az igető mássalhangzóra végződik, akkor az 54.§ beli szabályokat kell alkalmazni.

314.§ A coni. és az opt. csak összetetten (körülrítan) képezhető.

315.§ A mássalhangzós tövű igék esetében az ind. pl. 3. személyű alakjai is csak körülírta képezhetők (pt. pf. MP. + εἰσί(ν) / ἦσαν).

316.§ A praeteritum pf. MP. is meglehetősen ritka.

317.§ Az inf. és a part. másodhangsúlyos.

3.20 Aoristos passivi

318.§ Az ao. P. tövét a hatodik szótári alak -ν ragját levágva kapjuk.

319.§ A pusztá igetóból a gyenge ao. P. tövét -θη- képzővel kapjuk, az erős (vagy 2.) ao. P. esetében csak -η- a képző; ragozásuk különben majdnem azonos.

320.§ Az erős ao. P. imperat. S. 2. személyragja -θι.

321.§ Az erős P. aor. jelentése nagyon gyakran tárgyatlan (intr.); eredetileg valamilyen állapotba kerülést jelentett, pl. πηγνυμι 'megerősít' – ἐπάγη 'megszilárdult', χάρω – ἐχάρην 'megörült' (utóbb erős athematikus ao.-nak értelmeztetett, melytől alakilag nem különböztethető meg).

3.21 Futurum passivi

322.§ Tőképzése megegyezik az ao. P.-vel, ezért általában nem szerepel mint külön szótári alak; tövét az aor. P. -ν ragját levágva kapjuk.

323.§ A fut. P. mediális ragokat kap.

3.22 Az igeragozás összefoglaló táblázatai

| Activum | | | | | | |
|-------------|-----------|-------------|-----------|------------------|----------|-------------|
| | praes. | praet. | coni. | opt. | imper. | inf. és pt. |
| imperfectum | | | | | | |
| sg. 1. | λύω | ἔλυον | λύω | λύοιμι | | |
| 2. | λύεις | ἔλυες | λύης | λύοις | λύε | λύειν |
| 3. | λύει | ἔλυε(ν) | λύη | λύοι | λύέτω | |
| pl. 1. | λύομεν | ἐλύομεν | λύωμεν | λύοιμεν | | λύων |
| 2. | λύετε | ἐλύετε | λύητε | λύοιτε | λύετε | λύουσα |
| 3. | λύουσι | ἔλυον | λύωσι | λύοιεν | λυόντων | λύον |
| futurum | | | | | | |
| sg. 1. | λύσω | | | λύσοιμι | | |
| 2. | λύσεις | | | λύσοις | | λύσειν |
| 3. | λύσει | | | λύσοι | | |
| pl. 1. | λύσομεν | | | λύσοιμεν | | λύσων |
| 2. | λύσετε | | | λύσοιτε | | λύσουσα |
| 3. | λύσουσι | | | λύσοιεν | | λύσον |
| aoristos | | | | | | |
| sg. 1. | | ἔλυσα | λύσω | λύσαιμι | | |
| 2. | | ἔλυσας | λύσης | λύσαις, λύσειας | λύσον | λύσαι |
| 3. | | ἔλυσε(ν) | λύση | λύσαι, λύσειε | λυσάτω | |
| pl. 1. | | ἐλύσαμεν | λύσωμεν | λύσαιμεν | | λύσας |
| 2. | | ἐλύσατε | λύσητε | λύσαιτε | λύσατε | λύσασα |
| 3. | | ἔλυσαν | λύσωσι(ν) | λύσαιεν, λύσειαν | λυσάντων | λύσαν |
| perfectum | | | | | | |
| sg. 1. | λέλυκα | ἐλέλυκιν | λελύκω | λελύκοιμι | | |
| 2. | λέλυκας | ἐλέλυκεις | λελύκης | λελύκοις | | λελυκέναι |
| 3. | λέλυκε | ἐλέλυκει | λελύκη | λελύκοι | | |
| pl. 1. | λελύκαμεν | ἐλελύκειμεν | λελύκωμεν | λελύκοιμεν | | λελυκώς |
| 2. | λελύκατε | ἐλελύκειτε | λελύκητε | λελύκοιτε | | λελυκυῖα |
| 3. | λελύκασι | ἐλελύκεσαν | λελύκωσι | λελύκοιεν | | λελυκός |

| | ao. opt. A. sg. 3. | ao. inf. A. | ao. imperat. M. sg. 2. | ao. imperat. A. sg. 2. | pt. fut. A. n. |
|----------|-----------------------|-------------|---------------------------|---------------------------|----------------|
| παιδεύω | παιδεύσαι | παιδεῦσαι | παιδευσαι | παιδευσον | παιδεῦσον |
| ἀπολύω | ἀπολύσαι | ἀπολύσαι | ἀπόλυσαι | ἀπόλυσον | ἀπολύσον |
| λύω | λύσαι | λύσαι | | λύσον | |
| συγγράφω | συγγράφαι | | σύγγραφαί | σύγγραψον | συγγράψον |
| γράφω | γράψαι | | | γράψον | |

| | pr. ind. | praet. | coni. | opt. | imper. | inf. és pt. |
|-----------------------------|------------|-----------|----------------|-----------------|----------|-------------|
| imperfectum Medii & Passivi | | | | | | |
| sg. 1. | λύομαι | ἔλυόμην | λύομαι | λυοίμην | | |
| 2. | λύῃ (-ει) | ἔλύου | λύῃ | λύοιο | λύου | λύεσθαι |
| 3. | λύεται | ἔλύετο | λύηται | λύοιτο | λύεσθω | |
| pl. 1. | λύόμεθα | ἔλυόμεθα | λυώμεθα | λυοίμεθα | | λυόμενος |
| 2. | λύεσθε | ἔλύεσθε | λύησθε | λύοισθε | λύεσθε | λυομένη |
| 3. | λύονται | ἔλύοντο | λύωνται | λύοιντο | λύεσθων | λυόμενον |
| futurum Medii | | | | | | |
| sg. 1. | λύσομαι | | | λυσοίμην | | |
| 2. | λύσῃ (-ει) | | | λύσοιο | | λύσεσθαι |
| 3. | λύσεται | | | λύσοιτο | | |
| pl. 1. | λυσόμεθα | | | λυσοίμεθα | | λυσόμενος |
| 2. | λύσεσθε | | | λύσοισθε | | λυσομένη |
| 3. | λύσονται | | | λύσοιντο | | λυσόμενον |
| aoristos Medii | | | | | | |
| sg. 1. | | ἔλυσάμην | λύσωμαι | λυσαίμην | | |
| 2. | | ἔλύσω | λύσῃ | λύσαιο | λύσαι | λύσασθαι |
| 3. | | ἔλύσατο | λύσηται | λύσαιτο | λύσάσθω | |
| pl. 1. | | ἔλυσάμεθα | λυσώμεθα | λυσαίμεθα | | λυσάμενος |
| 2. | | ἔλύσασθε | λύσησθε | λύσαισθε | λύσασθε | λυσαμένη |
| 3. | | ἔλύσαντο | λύσωνται | λύσαιντο | λύσάσθων | λυσάμενον |
| perfectum Medii & Passivi | | | | | | |
| sg. 1. | λέλυμαι | ἔλελύμην | λελυμένος ᾧ | λελυμένος εἶην | | |
| 2. | λέλυσαι | ἔλέλυσο | λελυμένος ἧς | λελυμένος εἶης | λέλυσο | λελύσθαι |
| 3. | λέλυται | ἔλέλυτο | λελυμένος ἧ | λελυμένος εἶη | λέλύσθω | |
| pl. 1. | λελύμεθα | ἔλελύμεθα | λελυμένοι ᾧμεν | λελυμένοι εἶμεν | | λελυμένος |
| 2. | λέλυσθε | ἔλέλυσθε | λελυμένοι ἧτε | λελυμένοι εἶητε | λέλυσθε | λελυμένη |
| 3. | λέλυνται | ἔλέλυντο | λελυμένοι ᾧσι | λελυμένοι εἶεν | λέλύσθων | λελυμένον |

| | fut. ind. | ao. ind. | coni. | opt. | imper. | inf. és pt. |
|------------------|--------------|----------|---------|---------------------|----------|-------------|
| futurum Passivi | | | | | | |
| sg. 1. | λυθήσομαι | | | λυθησοίμην | | |
| 2. | λυθήσῃ (-ει) | | | λυθήσοιο | | λυθήσεσθαι |
| 3. | λυθήσεται | | | λυθήσοιτο | | |
| pl. 1. | λυθησόμεθα | | | λυθησοίμεθα | | λυθησόμενος |
| 2. | λυθήσεσθε | | | λυθήσοισθε | | λυθησομένη |
| 3. | λυθήσονται | | | λυθήσοιντο | | λυθησόμενον |
| aoristos Passivi | | | | | | |
| sg. 1. | | ἐλύθην | λυθῶ | λυθείην | | |
| 2. | | ἐλύθης | λυθῆς | λυθείης | λύθητι | λυθῆναι |
| 3. | | ἐλύθη | λυθῆ | λυθείη | λυθήτω | |
| pl. 1. | | ἐλύθημεν | λυθῶμεν | λυθεῖμεν, λυθείημεν | | λυθεῖς |
| 2. | | ἐλύθητε | λυθητε | λυθεῖτε, λυθείητε | λύθητε | λυθεῖσα |
| 3. | | ἐλύθησαν | λυθῶσι | λυθεῖεν, λυθείησαν | λυθέντων | λυθέν |

4 Mondattan

Az alábbiakban a magyar és más nyelvek nyelvtanából többé-kevésbé ismert hagyományos fogalmakat további magyarázat nélkül alkalmazzuk. Ezek mindenekelőtt a következők: mondat, szintaktikai (mondattani) viszony és szerkezet (alárendelő, mellérendelő és predikatív szerkezet), szófaj, mondatrész (alany, állítmány, tárgy, jelző, határozó és számos fajtája), mondatfajták modalitás szerint (kijelentő, kérdő, felszólító, óhajtó, felkiáltó).*

A rendszerezés alapja gyakran nem tartalmi, hanem formai; ez különösen szembeötlő az esetben tárgyalásában, ahol az eset, és az alárendelt mellékmondatok tárgyalásában, ahol a kötőszó és a mellékmondati módhasználat a csoportosítás alapja.

4.1 A névelő, a jelző és az állapothatározó

324.§ A névelővel az azt követő (melléknévi, igenévi, határozói) kifejezés főnevesíthető, s a hímnemű névelő embereket, a semleges pedig dolgokat jelöl: τὸ ἀληθές ‘az igazság’, τὰ συμφέροντα ‘a hasznos dolgok’.

| | |
|--------------------------------------|------------------------------------|
| φοβεῖται καὶ αὐτοὺς τοὺς φυλάττοντας | fél maguktól a testőröktől is |
| τὸ ἐμὲ τετιμῆσθαι | az, hogy megbecsülésben van részem |
| τὸ ἔμπροσθεν τοῦ βουλευτηρίου | a tanácsháza előtti terület |

325.§ A névelő a ὁ μὲν... ὁ δὲ ‘az egyik... a másik’, ὁ δὲ ‘ő pedig’ stb. kapcsolatokban megőrzi eredeti mutató névmási jelentését.

A jelzői szórend

326.§ A jelző szokásos helyzete névelős főnév mellett vagy a névelő és a főnév között, vagy pedig a főnév és a megismételt névelő után van. Az utóbbi egyúttal az értelmezőre is érvényes.

327.§ Jelzői helyzetben határozói kifejezések is jelzői funkciót töltenek be.

| | |
|--|--|
| ἡ διὰ τῆς πόλεως ὁδός | a városon keresztüli (át vezető) út |
| μετοίκησις τῆ ψυχῆ τοῦ τόπου τοῦ ἐνθένδε εἰς ἄλλον τόπον | a lélek átköltözése az itteni helyről egy másik helyre |

* Bizonyos fogalmak és terminusok használatában Töttössy Csaba felfogását igyekeztünk követni.

Az állítmányi szórend

328.§ Ha egy melléknév vagy melléknévi igenév az állítmányhoz tartozik, azaz határozói funkciót tölt be, akkor vagy a főnév névelője előtt áll, vagy pedig – szintén névelő nélkül – a főnév után. A hagyományos magyar nyelvtanban az állítmányhoz tartozó névszót állítmánykiegészítőnek, az állítmány névszói részének, vagy – ha az állítmány a hangsúlytalan (azaz nem létezését jelentő) és elhagyható létige – névszói állítmánynak nevezik. A hagyományos latin terminus *attributum praedicativum*. Mi mindkét esetben inkább állapotthatározóról beszélünk.

| | |
|-----------------|------------------------|
| Χαλεπὰ τὰ καλά. | A szép dolgok nehezek. |
|-----------------|------------------------|

| | |
|-------------------------------------|---|
| Οἱ ὅμοιοι τοῖς ὁμοίοις εὖνοι εἰσιν. | A hasonlók a hasonlók iránt jóindulatúak. |
|-------------------------------------|---|

329.§ Állapothatározó főnév is lehet. A hagyományos latin terminus *appositio praedicativa*.

| | |
|--|----------------------------------|
| Ἡ φιλοσοφία ἐπιστήμη τῆς ἀληθείας ἐστίν. | A filozófia az igazság ismerete. |
|--|----------------------------------|

330.§ Noha nem az állítmányhoz tartozik, „állítmányi” a szórendje a genitivus partitivusnak (364.§), a személyes névmások genitivusának, és néhány szónak, melyeknek jelentése a szórendtől is függ (ld. alant és a szótárban s. v. πᾶς, ἄπαξ, σύμπαξ, ὅλος, αὐτός).

Fordított jelzős szerkezet

331.§ Az „állítmányi szórendben” álló és főleg bizonyos jelentéstani csoportokhoz tartozó melléknév bizonyos esetekben se jelzői, se állapotthatározói szerepet nem tölt be.

| | |
|------------------------|------------------------|
| πρὸ τῆς φάλαγγος μέσης | a phalanx közepe előtt |
|------------------------|------------------------|

Az ilyen szerkezetet fordított jelzős szerkezetnek nevezzük. A fordított jelzős szerkezet magyarra birtokos jelzős szerkezettel fordítható, melyben a görög jelzőnek megfelelő magyar főnév a birtok, a görög főnév magyar megfelelője pedig a birtokos jelző.

332.§ Fordított jelzős szerkezetben gyakran szerepel az ἄκρος, μέσος, ἔσχατος melléknév.

333.§ Némileg hasonló μόνος használata, melynek jelentése jelzői szórendben ‘egyetlen, egyedüli’, állítmányiban ‘egyedül, csak’.

| | |
|----------------|-------------------------|
| ἴχνη μόνᾳ ζητῶ | csak a nyomokat keresem |
|----------------|-------------------------|

4.2 Egyeztetés

- 334.§ Az igei állítmány az alannal számban és személyben egyezik.
 335.§ A létige jelen idejű harmadik személyű alakja gyakran elmarad.
 336.§ A többesszámú semleges alany mellett az állítmány egyes számban áll.
 337.§ A jelző, az értelmező és az állapotathározó („jelzőfélék”) lehetőleg nemben, számban és esetben egyezik azzal a szóval, melyre vonatkozik.
 338.§ Mellérendelt egyszámú alanyok mellett az ige többesszámban is állhat.
 339.§ Mellérendelt főnevek közös jelzőféléje többesszámban áll, éspedig az „erősebb” főnév nemében. A nemek csökkenő erősrendje hímnem, nőnem, semleges.
 340.§ Élettelen dolgokat jelölő szavak közös jelzőféléje semlegesben is állhat.
 341.§ Kettősszámban csak összetartozó, párt alkotó dolgok állhatnak, pl. páros testrészek, testvérek, anya és leánya (Démétér és Persephoné).
 342.§ A nyelvtani szabályoktól eltérően a jelzőféle és az állítmány hímnemben ill. többesszámban is állhat gyűjtőfogalmak, személyt jelölő többes semleges szavak valamint egyszámú, de általánosító értelmű névmások mellett. A latin szakkifejezés *constructio ad sensum* vagy *ad intellectum*.

| | |
|--|---|
| Ἰθηναίων τὸ πλῆθος οἴονται Ἱππάρχον τύραννον ὄντα ἀποθανεῖν. | Az athéniak többsége úgy gondolja, hogy Hipparchos tyrannosként halt meg. |
|--|---|

4.3 Esettan

- 343.§ A névszók körében a legtöbb nehézséget a puszta (előljáró nélküli) függő esetben álló kifejezések helyes értelmezése okozhatja. Az előljárós kifejezések értelméről a szótárak alapján (az előljárók ill. az előljárós kifejezéssel álló igék címszávaiban) jól lehet tájékozódni. (Ld. az Olvasókönyv 59–81. páratlan oldalán alul lévő táblázatokat is.)

A nominativus

- 344.§ Nominativusban nemcsak az alanyra vonatkozó jelző és állapotathározó, hanem az eredményhatározó is állhat, különösen a valaminek nevezést, tartást, valamivé tevést, választást jelentő igék (λέγω, καλέω, ὀνομάζω, νομίζω, κρίνω, αἰρέομαι stb.) szenvedő alakja mellett. Ilyenkor kettős nominativusról beszélünk.

| | |
|--|---|
| ἡ Σπάρτη δυνατωτάτη τε καὶ ὀνομαστοτάτη ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐφάνη | Spárta a leghatalmasabbnak és a legnevezetesebbnek bizonyult (egész) Hellásban. |
|--|---|

| | |
|-----------------------------|---|
| αὐτοὶ νομοθεταὶ κληθήσονται | Ők maguk törvényhozóknak fognak neveztetni. |
|-----------------------------|---|

- 345.§ Szintén kettős nom. áll a vmilyené válást, vminek levést stb. jelentő aktív és mediális igék (εἰμί, πέφυκα, ἀκούω ‘mondatik, hírében áll’, δοκέω ‘tűnik’, εἶκα, ‘tűnik, olyan mint’) mellett.

| | |
|-------------------|-------------------------|
| τύραννος ἐγενόμην | (έν) tyrannosszá lettem |
|-------------------|-------------------------|

346.§ Az olyan előrevetett értelmezőt, amely egy vagy több tagmondatra vonatkozik, vonatkozó mellékmondatlal fordíthatjuk magyarra.

| | |
|-------------------------|---|
| τὸ πάντων θαυμαστότατον | – (ami) mindenek közül a legcsodálatosabb (dolog) – |
|-------------------------|---|

Az *accusativus*

347.§ Különbén tárgyatlan (intranszív) igék is vehetnek magukhoz olyan ún. belső tárgyat, mely az igével azonos tőből van képezve (vö. ‘életet él’). Ezen szerkezet latin neve *figura etymologica*: μάχην μάχομαι ‘csatát vív’. Kissé tágabb értelemben az igével rokon jelentésű tőből képzett tárgyat is ide érthetjük.

348.§ A belső tárgynak általában jelzője van (éppen ez ad jelentésbeli többletet az igéhez képest), s a jelzett szó el is maradhat. Ekkor a jelző semlegesben áll: ἤδῦ γελάω ‘édesen nevet’ (vö. latin *dulce ridens*), Ὀλύμπια νικάω ‘olympiai győzelmet arat’.

349.§ Accusativusban nemcsak valamely igealak tárgya (és annak jelzője) állhat, hanem az arra vonatkozó állapothatározó és eredményhatározó is, különösen a valaminek nevezést, tartást, valamivé tevést, választást jelentő igék (λέγω, καλέω, ὀνομάζω, νομίζω, κρίνω, αἰρέομαι) mellett (vö. 344.§). Ilyenkor kettős accusativusról beszélünk.

| | |
|-------------------------|-----------------|
| αὐτὸν φαλακρὸν ἐποίησαν | megkopasztották |
|-------------------------|-----------------|

350.§ Tágabb értelemben kettős acc.-nak nevezzük azon igék vonzatát is, melyek mellett külső tárgyként ált. személy, tágabb értelmű belső tárgyként dolog áll. Passzív szerkesztés esetén a két tárgy közül a belső acc.-ban marad, ami mutatja, hogy a tárgy esetben álló dolog a mondatban határozó.

351.§ A külső és belső tárggyal álló igék magyarra fordításánál gyakran kétféle szerkezet áll rendelkezésünkre: διδάσκω ‘tanít vkit vmire, vkinek vmit’, αἰτέω ‘kér vkit vmire, vkitől vmit’, πράττω ‘behajt vkitől vmit’, κρύπτω ‘eltitkol vki elől vmit’, ἐνδύω ‘beöltöztet vkit vmibe’, ἀφαιρέω A.M. ἀποστερέω ‘megfoszt vkit vmitől, elvesz vkitől vmit’.

352.§ A külső tárgya mellett szűkebb értelemben vett (347.§) belső tárgya tárgyas igéknek is lehet (τύπτω ‘sújt vkit ütéssel’, γράφομαι ‘vádol vkit vmivel’, ἀναγκάζω ‘kényszerít vkit vmire’, ἀδικέω ‘károsít vkit vmivel’ stb.). Passzív szerkesztés esetén a két tárgy közül a belső itt is acc.-ban marad.

| | |
|--------------------------------------|--|
| Τοῦτον ἀνέκραγον ὡς ὀλίγας παῖσειεν· | Azt kezdték el kiabálni, hogy kevés ütést mért rá. |
|--------------------------------------|--|

| | |
|---------------------------|----------------------------|
| Τύπτομαι πληγὴν βαρυτάτην | Nagyon súlyos ütést kapok. |
|---------------------------|----------------------------|

353.§ A magyartól eltérően tárgyesettel álló igék pl.: ὀνίνημι ὠφελέω ‘használ vkinek’, βλάπτω ‘árt vkinek’, κακῶς λέγω ‘szid’, κακῶς ποιέω ‘rosszat tesz vkivel’, φοβέομαι δέδοικα ‘fél vkitől’, φεύγω menekül vki elől, αἰσχύνομαι ‘szégyelli magát vki előtt’, λανθάνω ‘rejtve marad vki előtt’, ἔχω ‘van neki’, θαυμάζω ‘csodálkozik valamin’, νομίζω ‘hisz vmiben/vkiben’, τιμωρέομαι ‘bosszút áll vkin’.

| | |
|-------------------------------|--------------------------------------|
| μέθην δὲ καὶ ὕπνον φυλάττομαι | óvakodom a bódulattól és az alvástól |
|-------------------------------|--------------------------------------|

354.§ Puszta tárgyesetben áll a ‘mennyire?’ kérdésre felelő mértékhatározó (*accusativus spatii*): τριάκοντα στάδια ‘harminc stadionnyira’.

355.§ Puszta tárgyesetben áll a ‘meddig?’ kérdésre felelő időhatározó (*accusativus temporis*): ὅλην τὴν νύκτα ‘egész éjjel’. Megjegyzendő: ἐβδομήκοντα ἔτη γεγονυῖα ‘hetvenéves (nő)’.

356.§ Igen gyakori és jellegzetes a tekintet- avagy korlátozóhatározói *accusativus respectivus* avagy egyszerűen *accusativus Graecus* avagy *acc. limitationis*.

| | |
|-------------------------|-----------------------------------|
| κόρη Θελεξινόη τὸ ὄνομα | nevére nézve Th. / Th. nevű leány |
|-------------------------|-----------------------------------|

| | |
|--------------------------|---|
| συνέκαμψε τὸ σκέλος ἀνὴρ | lábszárát illetően összerándult a férfi (megrángott a lába) |
|--------------------------|---|

357.§ Néhány semleges szó esetében (dat. helyett: 402.§) acc. (mensurae) használatos fokhatározóként: πολὺ ‘sokkal’, ὀλίγον ‘kevéssel’, τί ‘mennyivel?’, τί ‘valamennyivel’, οὐδὲν μηδέν ‘semennyivel’.

| | |
|--------------------|------------------------------------|
| ἦττόν τι ἀπέθανεν; | valamennyivel is kevésbé halt meg? |
|--------------------|------------------------------------|

358.§ Sok intranszitiv jelentésű egyszerű ige tranzitívva lesz, ha igekötőt kap, pl.: διαβαίνω ‘átkel vmin’, περί-ειμι ‘körbe-, végigjár vmit’.

| | |
|-----------------|--------------------------|
| πάντας παρήλασε | az összes előtt elvonult |
|-----------------|--------------------------|

359.§ A melléknevek közép- és felsőfokában rendszeresen, alapfokában nem ritkán az egyes vagy többes semleges acc. adverbialis értelemben szerepel; hasonló acc.-ok főnevekből is vannak: τὰ πρῶτα ‘eleinte’, τέλος τελευταῖον ‘végül’, τὸ νῦν ‘most’.

360.§ Az ún. *accusativus absolutus*-t a participiumoknál tárgyaljuk (563.§).

A genitivus

361.§ Mint mondják, a genitivus a főnévi jelző esete, használata azonban ennél kiterjedtebb: egyaránt függhet főnévtől, melléknévtől, igétől, határozószótól, és persze elöljárószótól.

362.§ Főnév mellett jelölheti a gen. az illető dolog anyagát (*genitivus materiae*): τεῖχος λίθου 'kőfal', γέγρα δασειῶν βοῶν 'szőrös ökörbőrből készült pajzsok'.

363.§ Cselekvést jelentő főnév mellett a gen.-ban álló szó egyaránt lehet a cselekvés alanya vagy (tág értelemben vett) tárgya. Az előbbi eset a *gen. subiectivus*, az utóbbi a *gen. obiectivus*. A ὁ τῶν βαρβάρων φόβος kifejezés jelentése tehát vagy 'a barbárokban lévő félelem' (gen. subi.), vagy 'a barbároktól való félelem' (gen. obi.).

364.§ Valamely nagyobb egység vagy mennyiség gen.-ban (és állítmányi szórendben) áll az annak egy részét jelölő szó mellett (*gen. partitivus*): τις θεῶν 'valamelyik az istenek közül', τὸ ἕτερον τῶν ὑποδημάτων 'az egyik saru', εἰς ἡμῶν 'egy közülünk', μηδένα ἀνθρώπων 'egyetlen embert sem', δυοῖν γὰρ θάτερον 'két dolog közül az egyik', ποῦ γῆς; 'a föld mely részén?', ἔνθα τοῦ Παρνασσοῦ 'a Parnassosnak azon a részén, ahol'.

365.§ Genitivusban áll az az időtartam, melynek során a cselekvés történik: θέρους 'nyáron, a nyár folyamán', νυκτὸς καὶ ἡμέρας 'éjjel-nappal'.

366.§ Genitivus áll a közép fokú melléknevek és azon kifejezések mellett, melyek jelentése összehasonlítást implikál (*gen. comparationis*): ἐμοῦ δικαιότερος 'nálam igazságosabb', τῶν ἰδιωτῶν περιεῖναι 'fölülmúlni a közembereket'.

367.§ Hasonlóképp genitivus áll a vmi/vki fölött uralkodást jelentő kifejezések mellett (κρατέω, βασιλεύω, ἄρχω stb.).

368.§ Genitivusban áll a vádolást, rajtakapást, elítélést és fölmentést jelentő igék és melléknevek mellett a vád tárgya (*gen. criminis*): ἀπέφυγε κακῆγορίας 'fölmentették a rágalmazás vádjától', κατεψηφίζοντό μου καὶ κατηγοροῦν 'elítéltek és vádoltak engem'.

369.§ Genitivusban áll az emlékezés és feledés tárgya (*gen. memoriae*): ἐπιλαθομένη τῶν παρόντων 'elfeledkezőn a körülményekről'.

370.§ Genitivusban áll az érzékelést, értesülést jelentő igék mellett a személy, akitől megtudunk vmit.

371.§ Genitivusban áll a vásárlást, eladást, értékelést jelentő kifejezések mellett az ár vagy érték (*gen. pretii*): ἄξιος ἐπαίνου 'dicséretre méltó'.

372.§ Genitivus áll az érintést, megfogást, elérést, eltalálást, vmi után törekvést, vágyakozást, szeretést, törődést, rászorulást jelentő igék mellett.

373.§ 'Honnan?, mitől?' kérdésre felelő genitivus áll az elválasztást, eltávolítást, megfosztást jelentő kifejezések mellett (*gen. separationis*): ἐξελεθῆναι Λακεδαιμόνος 'eltávozni Spártából', ἀπηλλάχθαι παραγμάτων 'megszabadulni az (ügyes-bajos) dolgoktól'.

374.§ Genitivus áll a vmiben bővelkedést (*gen. copiae*) és hiányt szenvedést (*gen. inopiae*) jelentő igék és melléknevek mellett.

375.§ 'Kitől?' kérdésre felelő genitivus áll a születést, származást, létezést jelentő igék mellett (*gen. originis*).

376.§ Méret, mennyiség megadására használatos az ún. *gen. qualitatis*: πένθ' ἡμερῶν σιτία 'öt napra való élelem'.

377.§ A családi és tulajdoni kapcsolatok kifejezésére kihagyásosnak (is) értelmezhető (ellipticus) szerkezet állhat: Διὸς Ἄρτεμις, ἐν Ἄιδου 'Hádésében / az alvilágban', εἰς διδασκάλου 'a tanáréba / az iskolába'.

378.§ Az ún. *gen. explicativus*-ban álló szó közelebbről meghatároz, értelmez egy főnevet: Τροίας πολίεθρον 'Trója városa'.

379.§ Településnév mellett a vidék, melyen fekszik, ún. *gen. chorographicus*-ban áll: Πλαταιαὶ τῆς Βοιωτίας 'a boiótiai Plataiai'.

380.§ Az érzelmi- vagy kedélyállapotot kifejező igék (*verba affectuum*) mellett – egyik

lehetőségként – ún. *gen. causae*-ban állhat az előidéző ok (és *acc.*-ban a személy): πολλάκις σε ηὐδαιμόνισα τοῦ τρόπου ‘sokszor boldognak tartottalak a jellemed miatt’.

381.§ A *verba affectuum* mellett ritkábban a személy, akinek vmely tulajdonsága kiváltja az érzelmet, szintén *gen.*-ban áll: Θαυμάζω δὲ μάλιστα τούτου τῆς διανοίας. ‘Ezen az emberen leginkább a lelkülete miatt csodálkozom / Ebben az emberben leginkább a lelkületét csodálom’. Ha a tulajdonság mellékmondatl van kifejezve, a rámutató névmás *acc.*-ban áll: τοῦτο πρῶτον θαυμάζω Μελέτου ‘ezt csodálom először is Melétosban’.

382.§ A létigéhez tartozó ún. *gen. proprietatis* kifejezi vkinek a sajátosságát vagy kötelességét.

| | |
|--|--|
| οὐ γὰρ τοῦ αὐτοῦ ἐστὶν ἐρᾶν τε καὶ συκοφαντεῖν, ἀλλὰ τὸ μὲν τῶν εὐηθεστέρων, τὸ δὲ τῶν πανουρογοτάτων. | Ugyanis nem ugyanannak az embernek a sajátja a szeretet és a feljelentgetés, hanem az egyik a jólelkűbbeké, a másik pedig a legalávalóbbaké. |
|--|--|

383.§ Genitivust vonz sok, az ἀπό, ἐκ, πρό, κατά, ὑπέρ igekötőkkel összetett ige.

384.§ Genitivus áll néhány egyéb melléknévvel, pl. ἱερός ‘vkinek szentelt’, ἔμπειρος ‘jártas vmiben’, ἀντίος ἐναντίος ‘szemközti, ellentétes, ellenséges’.

385.§ Az ún. *genitivus absolutus*-t a participiumoknál tárgyaljuk (555.§).

4.4 A dativus

386.§ A magyarban részesesettel álló (ad, tetszik, segít stb.) megfelelőkkel rendelkező igéken kívül dativusszal állnak a találkozást, közeledést, illést, jóindulatot, egyetértést, haragvást, szemrehányást, bizalmat, biztatást, imádkozást stb. jelentő igék (pl. εὐχομαι ‘imádkozik vkihez’, προσήκει ‘illik, tartozik vkihez’, ὀνειδίζω ‘szid’).

| | |
|------------------------------|---|
| τοῦτο αὐτοῖς ἄξιον μέμψεσθαι | jogos ezt nekik fölhánytorgatni / ezért szemrehányást tenni nekik |
|------------------------------|---|

387.§ Az εἰμί és a γίγνομαι igék mellett ún. *dativus possessivus*-ban állhat az alany tulajdonosa: πολλοὶ μοι φίλοι εἰσὶν ‘sok barátom van’, ὄνομα τῷ ὄρει ἦν Θήκης ‘a hegy neve Th. volt’.

388.§ Főleg személyes névmások dativusa kifejezheti az illető személyes érdekeltségét (*dat. ethicus*): μὴ μοι θορυβήσητε ‘nekem ne zajongjatok’.

389.§ Szenvedő (jellegű) igealak mellett a végrehajthatározó (*dat. auctoris*) dativusban is állhat. Ez a szokásos a -τέος végű adi. verbale mellett, és nem ritka a perf. P. mellett: ἐμοὶ πολεμητέον ἐστὶν ‘harcolnom kell’, καὶ τοῖς παλαιοῖς ποιηταῖς δεδῆλωται ‘a régi költők által is világgossá van téve’.

390.§ A -τός végű adi. verbaléhoz hasonló jelentésű (-ható) -σιμος végű melléknevek mellett is dat. állhat: ἡ ὁδὸς πορεύσιμος ἀνθρώποις ἐρίγνετο ‘az út emberek számára/által járhatóvá vált’.

391.§ Főleg a közlekedést és a véleményalkotást jelentő igék participiumának dativusa jelölheti azt a személyt, akinek a szempontjából érvényes egy kijelentés (*dat. iudicandi*): ἐν δεξιᾷ ἐσπλέοντι ἐς τὸν Ἴόνιον κόλπον 'jobbra annak, aki behajózik az ión öbölbe'.

392.§ A (baráti vagy ellenséges) közösködés, összekeverés, összehasonlítás stb. kifejezései mellett, valamint főleg katonai csapatokat jelölő kifejezések esetében használatos a társhatározói *dat. societatis*: τὰ ἔργα οὐ σωφρονεῖ τοῖς λόγοις 'a tettek nem csengenek össze a szavakkal', οἱ Λοκροὶ τῷ πεζῷ ἀπεχώρησαν 'a lokrisiak a gyalogsággal visszavonultak', ὁ αὐτός τινι 'ugyanaz, mint', ἐν ταύτῳ μοι 'ugyanott mint/ahol én', σύν: τῷ σφηκί συναπέθανεν 'együtt halt meg a darázssal', ἡμῖν ἐφείποντο 'üldöztek, nyomunkban voltak'.

393.§ A pusztá dativus kifejezheti az eszközhatározót (*dat. instrumenti*). τῷ κέντρῳ πλήσσει 'fullánkjával bántja'.

Dativus instrumentalis áll a megtöltést, mérést, büntetést, megítélést, használat (él vmivel) jelentő igék mellett: γινώσκω, τεκμαίρομαι, ὅτῳ ποτὲ γνοῦς 'vajon honnan tudva', φωναῖς τεκμαίρονται 'hangokból következtetnek'.

394.§ Dat. áll a χρᾶσμαι 'használ' ige és igekötős összetételei mellett. Például: εὐφροσύναις χρώμενος 'élvezve az örömöket'.

395.§ A pusztá dativus kifejezheti az okhatározót (*dat. causae*), különösen gyakran a *verba affectuum* mellett.

396.§ A felülmúl, kárt szenved, csalódik jelentésű igék mellett, majd egyre tágabb körben fejezhet ki 'mely téren?' kérdésre válaszoló korlátozó határozót a pusztá *dat. limitationis* az acc. helyébe lépve (vö. 356.§), pl.:

ἀνδρεία περιεῖναι 'bátorságban fölülmúlni',
ἀρετῇ διαφέρει 'érenyben kitűnik',
μήκει σύμμετροι 'hosszukra nézve összemérhető'.

| | |
|---|---|
| ἐγὼ δ', ἔφη, οὔτε ποσὶν εἰμι ταχὺς οὔτε χερσὶν ἰσχυρός | én sem gyorslábu nem vagyok, sem erős kezű |
|---|---|

397.§ Módszertározóként csak névszók egy meghatározott körénél állhat a pusztá dativus (*dat. modi*): οὐδενὶ τρόπῳ 'semmiképpen', σιωπῇ 'csöndben', βία 'erőszakkal', λόγῳ 'szóval, színleg', ἔργῳ 'tettel, valójában', δημοσίᾳ 'államilag', πεζῇ 'gyalog', δρόμῳ 'futva', ταύτῃ 'így'.

| | |
|-----------------------------------|-----------------------------|
| ὁ δὲ Κύρος ἐπιμελεῖα τοῦτο ἐποίει | Kyros szándékosan tette ezt |
|-----------------------------------|-----------------------------|

398.§ Ritka, és szintén inkább csak szavak bizonyos körére korlátozódik a helyhatározói 'hol?' kérdésre felelő pusztá dativus (*dat. loci*): Μαραθῶνι 'Marathónban', κύκλῳ 'körben' (vö. 127.§ is).

399.§ Helyhatározóként pusztá dat. jelölheti a mozgás végpontját is (pl. πίπτω πῆδῳ 'földre esik'), különösen igekötős igék mellett: εἰσέρχεται αὐτῷ δέος 'félelem érkezik belé / elfogja a félelem'.

| | |
|------------------------------|----------------------------------|
| τὴν κεφαλὴν τῷ τροχῷ ὑπέθηκε | elhelyezte a fejét a kerék alatt |
|------------------------------|----------------------------------|

400.§ Igekötős igék mellet a dat. jelölheti a nyugalmi helyzetet is: ἐνὼν ταῖς ψυχαῖς ‘(mint) amely benne van a lelkekben’.

401.§ Az időhatározói, ‘mikor?’ kérdésre felelő puszta dativus (*dat. temporis*) többnyire jelzős: τῇ ὑστεραίᾳ (ἡμέρᾳ) ‘másnap’, τρίτῳ μηνί ‘a harmadik hónapban / két hónap múlva’, Παναθηναίοις ‘a Panathénaia ünnepe’.

402.§ Összehasonlítás kifejezései mellett ‘mennyivel?’ kérdésre válaszol a mértékhatározó (*dativus mensurae*, vö. 357.§):

| | |
|---|--|
| πολλῷ μείζων ἐγίγνετο ἢ βοῆ ὄσω δὴ πλείους ἐγίγνοντο | egyre nagyobb lett a lárma, ahogy egyre többen lettek |
|---|--|

4.5 Az igenemek

Az activum

403.§ Jónéhány igének mind tárgyas, mind pedig tárgyatlan jelentése lehet: ἔχω ‘fog, birtokol – vhogyan van’, πράττω ‘tesz, cselekszik – vmilyen sorsa van’, ἄγω ‘vezet – vonul’ stb.

404.§ Egyes igéknek kétféle aktív aoristosa vagy perfectuma van; ilyenkor általában a gyenge képzésű alak tárgyas, az erős képzésű pedig tárgyatlan (intranszitiv vagy „mediális”) jelentésű (pl. πέπεικα ‘meggyőzte’ – πέποιθα ‘bízik’).

405.§ Az activum lehet műveltető értelmű: Ἐξέρξης τὸν Ἑλλησποντον ἔζευξε ‘X. hidat veretett a Hellésponton’.

406.§ A tárgyas, aktív igék esetében a visszaható jelentést általában a tárgyesetű visszaható névmással fejezik ki, pl.: ἐπαίνῳ ἑμαυτὸν ‘dicsekszik’, ἐστειλάμεν ἑαυτοὺς ‘beöltözünk’.

407.§ Néhány cselekvő ige betöltheti valamely másik ige passivumának szerepét, és még végrehajthatározót is vehet maga mellé: ἀποθνήσκω ‘megöletik’, φεύγω ‘vádoltatik’.

A medium

408.§ Általánosságban a medium az alanynak az igei tartalomban való valamiféle belső, személyes részesedését fejezi ki (vö. 190.§).

409.§ Visszaható értelemben (*medium directum*: a cselekvés tárgya „közvetlenül” az alany) kevés igéből használatos: λούομαι ‘mosakodik’, ἀμφιέννυμαι ‘öltözködik’, γυμνάζομαι ‘gyakorlatozik’, ὀπλίζομαι ‘fegyverkezik’, φαίνομαι ‘mutatkozik’, φυλάττομαι ‘ónakodik’, ἀπέχομαι ‘tartózkodik’.

410.§ A medium jelölheti az alany érdekében, az alany részére kifejtett cselekvést (*medium indirectum*): αἰρέομαι ‘választ magának’, μεταπέμπομαι ‘magához hívat’, αἰτέομαι ‘kér magának’, εὐρίσκομαι ‘kiderít magának’, pl.: ἄγομαι γυναῖκα ‘feleséget vesz magának’, νόμους τίθεμαι ‘(a nép) törvényt hoz magának’ de: νόμους τίθημι ‘(a törvényhozó) törvényt alkot másnak’, ἀμύνομαι κίνδυνον ‘elhárítja magától a veszélyt’.

411.§ Ritka a medium kölcsönös (*reciprocum*) értelme; ilyenkor maga az igei jelentés kölcsönösséget hordoz, és főleg a többesszám használható: διαλέγομαι ‘beszélget’, ὁμολογέομαι ‘megegyezik’, μάχομαι ‘küzd’, διανεμόμεθα ‘osztzkodunk egymás között’.

412.§ Dinamikusnak nevezzük a mediumot (*dynamicum* avagy *subiectivum*), ha az alany a maga erejéből, a maga eszközeivel végzi a cselekvést: πόλεμον ποιέομαι ‘háborúzik’ (de: πόλεμον ποιέω ‘háborút okoz’), παρέχομαι ‘a magából ad’, ἐνέδραν ποιησάμενοι ‘csapdát állítva’.

413.§ A mediumnak is lehet műveltető (*causativum*) értelme; ekkor az alany a maga érdekében tétet valamit: διδάσκομαι τὸν υἱόν ‘taníttatja a fiát’, ποιέομαι ὄπλα ‘fegyvert készített magának’.

414.§ Bizonyos esetekben az aktív és a mediális alakok között semmiféle jelentéskülönbség nem állapítható meg, pl. εἰμί – ἔσομαι, σπέρχω – σπέρχομαι ‘siet’.

415.§ Mediális futurumnak lehet passzív a jelentése, pl. τρέφω ‘táplál’ – θρέφομαι ‘tápláltatni fog’.

A *passivum*

| | |
|--|---|
| οὐδὲ ἀμελεῖται ὑπὸ θεῶν τὰ τούτου πράγματα | s az ilyen ember dolgai nem hanyagoltatnak el az istenek által / s az ilyen ember sorsával nagyonis törődnek az istenek |
|--|---|

416.§ A szenvedő szerkezetben az ún. logikai alany, azaz a cselekvés végrehajtója vagy ágense (végrehajtó határozó) ὑπό + gen.-szal fejezhető ki.

417.§ A végrehajtó határozó az ἐξ, πρὸς, παρὰ, ἀπό (+gen.) igekötőkkel is állhat, s kifejezheti a *dat. auctoris* (389.§).

418.§ A végrehajtó határozó nélküli passivum az általános alany kifejezésének gyakori módja: λέγεται δ' ἐν ῥήματι καὶ τοῦτο αὐτοῦ ‘emlegettetik ez az egy mondása is / emlegetik ezt a mondását’.

Καὶ αἱ μὲν τάφροι ἤδη ὀρωρυγμένοι ἦσαν. ‘És az árkok már ki voltak ásva.’

419.§ A végrehajtó határozó szenvedő igenevek mellett is állhat: τὸ πραχθὲν ὑπὸ τοῦ ὄρνιθος ‘a madár által csinált dolog / a madár tette’.

420.§ Különböző határozók kifejezésére szenvedő igealak mellett is állhat puszta tárgyesetben álló névszó (vö. 350.§):

| | |
|--------------------------------|-----------------------------|
| ὁ παῖς διδάσκεται τὴν μουσικὴν | a gyermek zenére taníttatik |
|--------------------------------|-----------------------------|

421.§ Személyes passivuma olyan igéknek is lehet, melyek cselekvő alakja genitivust vagy dativust vonz: ἄρχω + gen. ‘uralkodik vkin’ – ἄρχομαι ‘alá van vetve’, ἐπιβουλεύω + dat. ‘ármánykodik vki ellen’ – ἐπιβουλεύομαι ‘ármánykodnak ellene’.

422.§ Passzív képzésű ao.-nak lehet „mediális” a jelentése: αἰσχύνομαι ‘szégyenít’ – ἡσχύονθην ‘szégyenkezik’, κινέω ‘mozdít’ – ἐκινήθη ‘mozdul’.

423.§ Néhány igének nemcsak a passzív képzésű ao.-a, hanem a passzív fut.-a is mediális jelentésű: σήπω ‘rothaszt’ – σαπήσομαι ‘rothad’.

Hiányzó aktívum

424.§ Bizonyos igéknek nincsenek aktív képzésű alakjaik, jelentésükben pedig nem mindig érzékeljük (már) a medialisitást. Ezeket „csak mediális” (*media tantum*), vagy a

latin nyelvtanból átvett felfogás szerint álszenvedő (*deponens* = D.) igéknek nevezik. Van köztük olyan, amelyiknek minden alakja mediális (pl. ἔπομαι DM.), s olyan is, melynek aoristosa passzív (δύναμαι DP.), magyarul viszont mindegyiket álszenvedőnek mondjuk.

425.§ A ἠδoμαι 'örvendezik' és a ἠττάομαι 'veszít, legyőzetik' igének mind fut.-a, mind ao.-a passzív.

426.§ Vannak olyan igék is, melyek csak fut.-ban deponensek, azaz aktív ipf.-ukhoz társul mediális, cselekvő értelmű futurum (pl. τικτω).

4.6 Az ún. akciók, az idők és a módok főmondatban

Az indicativus

427.§ A praesens imperfectum jelöli a jelenben folyamatos vagy bármikor ismétlődő (*pr. iterativum*) cselekvést.

428.§ A pr. ipf. használható élénkebb előadásban múlt idejű események „megjelenítésére” (*pr. historicum*), főleg az aoristos helyett.

429.§ A praeteritum imperfectum jelöli a múltban folyamatos vagy ismétlődő cselekvést.

430.§ Az imperfectummal (főleg a praet. ipf.-mal) kifejezett cselekvés befejezetlensége lehet oly mértékű, hogy a fordításban jelezhető, hogy csupán a megkísérléséről van szó (*ipf. de conatu*).

πρῶτος δὲ Κλέαρχος τοὺς αὐτοῦ στρατιώτας ἐβιάζετο ἰέναι· οἱ δ' αὐτὸν τε ἔβαλλον καὶ τὰ ὑποζύγια τὰ ἐκείνου

Klearchos először megpróbálta kényszeríteni a katonáit, hogy továbbmenjenek; ők azonban őt is meg az ígásállatait is (kövekkel) dobálták meg.

431.§ A futurum imperfectív és perfectív értelemben egyaránt használható (195.§), s jelentheti azt ami meg fog történni, ami várhatóan megtörténik, s lehet fölszólító érteleme is.

432.§ Az ao. általában a múltra vonatkozik, s használata meglehetősen széles körű. Ha nincs különös hangsúly perfectív voltán, ábrázolhatja a múltbéli történéseket egyszerűen mint megtörténteket.

433.§ Az ao. hangsúlyozhatja az esemény perfectív voltát; ez a fordításban a befejezettséget kifejező igekötős igével érzékeltethető, pl. ἔβαλον ἄνδρα 'megdobta / eltalálta a férfit'.

434.§ Az ao. jelölheti az állapot változását s így valamely más állapot kezdetét (*ingresszív* ao.): ἐβασίλευσα 'királlyá lett', ἐνόσησα 'megbetegedett'.

435.§ Az ao. időtől független, általános érvényű gnómákban (szólások, közmondások) is használatos (*ao. gnomicus*).

436.§ A pr. perfectum valamely a jelenben fennálló állapotot jelöl, mégpedig akár az alanyét (πέθνηκα 'halott vagyok'), akár a tárgyét (κατέκτονα 'megöltem / az illető halott').

437.§ A praet. pf. valamely (már) a múltban fennálló állapotot jelöl.

438.§ Az ἔν partikulával a praeteritum ipf. a jelenre vonatkozó lehetetlen feltételeltséget fejezi ki, az ao. pedig a múltra vonatkozót.

A coniunctivus

439.§ A coni.-ban az akciókhoz nem társul valamely meghatározott idő; többnyire mindhárom akció a jelenre vonatkozik.

440.§ A coniunctivus μή-vel tagadható.

441.§ Csak az első személyben használható buzdítás, ösztönzés kifejezésére a *coni. hortativus*: ἴωμεν 'menjünk!', Ἐννοήσωμεν 'vegyük észbe!', Τὴν ἀρετὴν μὴ μόνον λόγους ἐπιτηδεύωμεν, ἀλλὰ καὶ ἔργοις ἐπιδεικνυώμεθα. 'Az erényt ne csak szavakban gyakoroljuk, hanem tettekkel is bizonyítsuk!', Μήποτε ἀποβάλλωμεν τὴν δόξαν, ἣν οἱ πρόγονοι μετὰ πολλῶν καὶ μεγάλων κινδύνων ἡμῖν ἐκτῆσαντο. 'Soha ne vessük el azt a dicsőséget, melyet őseink sok és nagy veszély árán szereztek nekünk'.

442.§ Csak az ao. második és harmadik személyében használható tiltás kifejezésére a *coni. prohibitivus*: μὴ ποιήσης 'ne tedd!'.

443.§ Felszólítást váró jelen idejű kérdést fejez ki a *coni. dubitativus*: τί ποιῶ; 'mit tegyek?'.

Az optativus

444.§ Az opt. fut. csak mellékmondatokban fordul elő, különben az opt.-ban az akciókhoz nem társul valamely meghatározott idő; többnyire a jelenre (vagy jövőre) vonatkozik.

445.§ Az opt. használatos a jelenre vonatkozó lehetséges óhaj kifejezésére, gyakran az εἴθε vagy εἰ γάρ partikulákkal bevezetve, pl.: ὦ παῖ, μήποτε τὸν πλοῦτον περὶ πλείονος ποιοῖο τῆς ἀρετῆς. 'Gyermekem, bárcsak sosem becsülnéd többre a vagyont az erénynél!'

446.§ Az ἄν partikulával (mely nem lehet a mondat első szava) az opt. a jelenre vonatkozó lehetséges (feltételes) közlésekben és kérdésekben használható (*potentialis*): τοῦτο γένοιτο ἄν 'ez esetleg megtörténhet', τίς ἄν νομίζει; 'ki hinné esetleg el?'.

447.§ Az opt. potentialis οὐ-vel tagadható, pl.: Τίς οὐκ ἄν ἐπαινέσειε τοὺς εἰς τὴν κοινὴν τῆς πόλεως σωτηρίαν τὰς ψυχὰς ἀναλώσαντας; 'Ugyan ki ne dicsérné azokat, akik a város közös üdvéért életüket áldozták?'

448.§ Az opt. potentialis kifejezhet szerény állítást (*opt. urbanitatis*): Ἀρετὴ μὲν ἄρα, ὡς ἔοικεν, ὑγίειά τις ἄν εἶη ψυχῆς 'nemde úgy tűnik, hogy az erény a lélek valamilyen egészséges állapota lenne'.

Az imperativus

449.§ Az imperat. ipf. hosszabb érvényű utasítást vagy általános érvényű törvényt fejez ki.

450.§ Az imperat. ao. azonnal végrehajtandó parancsban használható, pl.: ἀκούσατε 'hallgassátok meg'.

451.§ Az imperat. ao. második személyben nem tagadható (helyette coni. ao. állhat).

Az igenevek

452.§ Az inf. actiója általában az aspektust fejezi ki, de a verba dicendi mellett kifejezheti az előidejűséget.

453.§ A participium actiója általában időviszonyt fejez ki, mégpedig a pt. ao. előidejűséget, a pt. ipf. egyidejűséget, a pt. fut. pedig utóidejűséget.

4.7 Az alárendelt mellékmondati módhasználat

454.§ Az alárendelt mellékmondatok szerkesztése szempontjából a főmondatban használt igeidők és módok két csoportba sorolhatók, melyek hagyományos elnevezése főidők illetve mellékidők.

455.§ Főidőnek számít a pr. ipf., a pr. pf., a fut. ind., az ao. gnosticus, az opt. potentialis, az imperat., valamint az olyan coni.-ok és igenevek, melyek maguk is valamely főidejű igtől függenek.

456.§ Mellékidőnek számít a praet. ipf., az ao. ind., a praet. pf., a praes. historicum, valamint az olyan coni.-ok, opt.-ok és igenevek, melyek maguk is valamely mellékidejű igtől függenek.

Optativus obliquus

457.§ A mellékmondatok bizonyos típusaiban főmondati mellékidő után – a főidő után szokásos pusztá coni., coni.+ŷn vagy pusztá ind. helyett is – pusztá opt., ún. *opt. obliquus* állhat.

458.§ Az opt. obliquusnak háromféle értelme lehet, óhajtó, potenciális és szubjektív, melyek nem mindig különíthetők el tisztán.

459.§ Ritkán főmondati főidő után is áll pusztá opt., ekkor csak óhajtó vagy potenciális értelmű lehet.

460.§ Az opt. obliquus – elnevezéséhez híuen – kifejezheti a beszélő óhaját (ez a használat *cupitivus*nak is nevezhető).

οἴομαι γὰρ ἂν ἡμᾶς τοιαῦτα παθεῖν
οἷα τοὺς ἐχθροὺς οἱ θεοὶ ποιήσειαν.

Úgy gondolom ugyanis, hogy olyanokat kellene (tőlük) elszenvednünk, amilyeneket az istenek (kívánom) az ellenségeinkkel tegyenek!

461.§ Az opt. obliquus kifejezhet potentialitást; ebben az értelemben az ŷn particulás opt. is szerepelhet.

462.§ Harmadszor, az opt. obliquus kifejezheti azt a szubjektív színezetet, mellyel a beszélő vagy a főmondat alánya viszonylik a mellékmondat tartalmához; ezt a fő- és a mellékmondat közti belső függésnek is nevezik.

Προκλῆς καὶ Γλοῦς ἔλεγον ὅτι Κυ-
ρος μὲν τέθνηκεν, Ἀριαῖος δὲ πε-
φευγῶς ἐν τῷ σταθμῷ εἶη μετὰ τῶν
ἄλλων βαρβάρων ὅθεν τῇ προτεραίᾳ
ὠρμῶντο.

Proklés és Glus jelentették, hogy Kyros halott, Ariaaios pedig megmenekülve (állítólag) ugyanazon a szálláshelyen van a többi barbárral, ahonnan előző nap elindultak.

463.§ További példák: Οἱ πρέσβεις ἔλεγον, ὅτι ὁ βασιλεὺς ἐν βραχεῖ ἤξει / ἤξει. ‘A követek azt mondták, hogy a király rövid időn belül megjön.’, Ὁ τύραννος τοὺς πρέσβεις ἀνηρώτα, τί βούλονται / βούλονται. ‘A tyrannos megkérdezte a követeket, hogy mit akarnak’.

464.§ Ritkán a mellékmondat állítmánya a főnti szabályoktól függetlenül átveheti a főmondat állítmányának módját. Ezt a jelenséget *attractio modi*-nak hívják.

4.8 Prolepsis

465.§ A prolepsis a következő szerkezeti átalakítással értelmezhető:

Ἴσμεν τὴν γῆν, ὅτι σφαιρική ἐστίν = Ἴσμεν, ὅτι ἡ γῆ σφαιρική ἐστίν

Tudjuk a földről, hogy gömb alakú = Tudjuk, hogy a föld gömb alakú.

Οἴσθα δὴπου τὴν τοῦ νεῖν ἐπιστήμην, ὅτι τοὺς ἀνθρώπους ἐκ θανάτου σώζει, ὅταν εἰς τοιαῦτα ἐμπέσωσιν, ὅπου ταύτης τῆς ἐπιστήμης δεῖ.

Nyilván tudod, hogy az úszás tudománya az embert megmenti a haláltól, amennyiben olyan helyzetbe kerül, ahol szükség van erre a tudományra.

466.§ További példák: Τοὺς τυράννους ῥαδίως ἂν τις μάθοι, ὡς ὑποπτοὶ εἰσι, λογιζόμενος, ὅτι κελεύουσι τοὺς διακόνους πρῶτους γεύσασθαι τῶν σιτίων καὶ ποτῶν, ἵνα μὴ ἐν αὐτοῖς κακόν τι φάγωσιν ἢ πίωσιν.

Könnnyen beláthatja az ember, hogy a tyrannusok gyanakvóak, számbavéve, hogy szolgálóiknak megparancsolják, hogy elsőként kóstolják meg az ételleket és italokat, nehogy bennük valami rosszat megegyenek vagy megigyanak.

Τοὺς θεοὺς οὐκ ἂν ἔλεγομεν, ὅτι μοναρχία χρῶνται, εἰ μὴ ἐνομιζομεν ταύτην τῶν ἄλλων πολὺ διαφέρειν.

Nem állítanék (irrealis), hogy az istenek monarchiában élnek, ha nem tartanánk ezt a többi (államformánál) sokkal jobbnak.

Ἐπὶ τῆς πρώτης ὑπώπτευε τὸν μάγον, ὃς τελευταίαντος Καμβύσου ἐβασίλευσεν, ὡς οὐκ εἶη Σμέρδης ὁ Κύρου.

Otanés elsőként gyanította, hogy a mágus, aki Kambysés halála után uralkodott, nem Smerdis, Kyros fia.

4.9 Alanyi és tárgyi kijelentő mellékmondatok

467.§ Az alanyi és tárgyi kijelentő mellékmondatok kötőszava ὅτι vagy ὡς, tagadásuk οὐ. Főmondati főidő után indicativusban van a mellékmondat állítmánya, mellékidő után pedig vagy indicativusban, vagy opt. obliquusban.

468.§ Az alanyi kijelentő mellékmondat személytelen kifejezéstől (δηλόν ἐστι, σαφές) és szenvedő igelaktól függhet.

σαφές, ὅτι παλαιότατοι οὗτοι οἱ νόμοι εἰσὶ

nyilvánvaló, hogy ezek a törvények szerfözlött régiek

469.§ A tárgyi kijelentő mellékmondat a mondást (*verba dicendi*), közlést, tudást, érzékelést (*verba sentiendi*), érzelmi állapotot (*verba affectuum*) jelentő igeiktől függhet (pl. δηλώω, λέγω, ἀγγέλλω, ἀγνοέω, διανοέομαι).

4.10 Fügő kérdések

470.§ A fügő kérdések vagy kötőszó nélkül, közvetlenül a kérdő névmásokkal, vagy pedig kérdőszókkal kapcsolatosnak a főmondatához.

471.§ Fügő kérdés állhat pl. a mondat, tudást, kérdezést, bizonytalanságot, tanácskozást, nemtudást jelentő kifejezések után (ἔρωτάω, βουλεύομαι, οὐ δῆλον, φροντίζω).

472.§ A fügő kérdések módhasználata ugyanolyan, mint a kérdő mondatoké, de főmondati mellékidő után gyakori az opt. obliquus.

473.§ Fügő kérdésben mind az egyszerű kérdő névmások (τίς, ποῖος, ποῦ, πῶς stb.), mind pedig a ὁ- előtaggal összetettek (ὅστις, ὁποῖος, ὅπου, ὅπως stb.) használhatók.

| | |
|---|--|
| ἄλλους δ' ἐκέλευε λέγειν διὰ τί ἕκαστος ἐπλήγη. | a többiekkel pedig elmondatta, hogy ki-ki miért kapott ütést |
|---|--|

474.§ A fügő kérdések kérdőszói: εἰ 'vajon', πότερον... ἤ, εἰ... ἤ, εἴτε... εἴτε 'vajon... vagy'.

| | |
|---|---|
| ὁ δὲ ἐκέλευσε σκέψασθαι εἰ πορεύσιμον εἶη τὸ ἕδαφος τοῦ ποταμοῦ | megvizsgáltatta, hogy járható-e a folyómeder? |
|---|---|

4.11 Okhatározói mellékmondatok

475.§ Az érzelmi állapotot kifejező igék (*verba affectuum*) után ὅτι mellett εἰ is lehet a kötőszó, különösen, ha az érzelem oka csak feltételezett.

| | |
|---|---|
| πάνυ γὰρ αὐτῶ ἐδόκει θαυμαστὸν εἶναι εἰ οἱ μὲν βάνανσοι ἴσασι τῆς αὐτοῦ τέχνης ἕκαστος τῶν ἐργαλείων τὰ ὀνόματα | szanfölyött furcsának gondolta, hogy a mesteremberek közül mindegyik ismeri a saját mester-sége szerszámainak a nevét |
|---|---|

4.12 Célhatározói mellékmondatok

476.§ A célhatározói mellékmondatok kötőszói: ἵνα, ὥς, ὅπως, tagadásnál ugyanezek + μή, ritkán pusztá μή.

477.§ A mellékmondatban főidő után coni., mellékidő után opt. obliquus vagy coni. áll.

| | |
|---|---|
| ἠνάγκασα δὲ σὲ τοῦτον ἄγειν, ὥς μὴ ἀπόλοιτο | rákényszerítettem, hogy támogasd, nehogy elpusztuljon |
|---|---|

| | |
|--|---|
| ἠῦξάτο τῇ Ἀφροδίτῃ, ὅπως αὐτὴν μεταμορφώσῃ εἰς γυναικίαν | könyörgött Aphroditéhoz, hogy változtassa asszonnyá |
|--|---|

4.13 Célzatos mellékmondatok

478.§ A célzatos mellékmondatok a főmondat alanyának szándékát, óhaját és hasonlót fejeznek ki. Abból a szempontból, hogy milyen mondatrészt fejez ki, vegyes csoport, többnyire tárgyi vagy véghatározói. Szerkesztésük a főmondat igéjétől függ, mely vagy törekvést, vagy félést jelenthet.

479.§ A törekvést, törődést, gondoskodást (*verba studii / curandi*), óvakodást jelentő igék után a kötőszó ὅπως, ὡς (tagadva μή-vel), a mellékmondat állítmánya pedig többnyire fut. ind.-ban áll.

| | |
|--|--|
| χρὴ ναύτην σκοπεῖσθαι, ὅπως μηδεὶς ἀνατρέψει τὸ σκάφος | kell, hogy a hajós ügyeljen, hogy senki se borítsa föl a hajót |
|--|--|

480.§ A félelem és aggodás kifejezéseitől (*verba timendi*, pl. δειδω, φοβέομαι, φόβος ἐστὶ) függő mellékmondatok kötőszava μή 'hogy', tagadása οὐ-val történik a mellékmondat valamely helyén.

481.§ A mellékmondatban főidő után coni., mellékidő után opt. obliquus vagy coni. áll.

| | |
|--|---|
| Ἄθηναῖοι φοβοῦνται, μὴ Βοιωτοὶ δηώσωσι τὴν Ἀττικὴν | Az athéniak félnek, hogy a boiótok földülják Attikát. |
|--|---|

4.14 Következményes mellékmondatok és szerkezetek

482.§ A következményes mellékértelmű mellékmondatok és inf.-os szerkezetek a főmondat tartalmának következményét fejtik ki. Mondatrész szempontjából többfélék, kötőszavuk ὥστε vagy ritkábban ὡς. A főmondatban gyakori valamilyen mutatónév-más.

483.§ Ha a következmény valóságos és a tényleges bekövetkeztén van a hangsúly, akkor a mellékmondat állítmánya indicativusban áll, tagadása οὐ.

| | |
|---|---|
| οἱ γείτονες οὕτως ὑπ' αὐτοῦ δεινὰ πάσχουσιν, ὥστ' ἐκλιπόντες τὰς αὐτῶν οἰκίας ἐτέρας πόρρω μισθοῦνται | A szomszédjaival oly rosszul bánik, hogy azok elhagyván saját házukat távol bérelnek másikat. |
|---|---|

484.§ Ritkán ind. irrealis + ἄν vagy opt. potentialis vagy opt. obliquus is állhat a következményes mellékmondatban.

| | |
|--|---|
| αὐτῷ ἐδόκει θαυμαστὸν εἶναι, εἰ ὁ στρατηγὸς οὕτως ἡλίθιος ἔσοιτο, ὥστε οὐκ εἴσοιτο τῶν ἡγεμόνων τὰ ὀνόματα | Meglepőnek találta (volna), ha a hadvezér annyira együgyű lenne, hogy ne tudná a tisztek nevét. |
|--|---|

485.§ Ha a következmény nem valóságos vagy nincsen hangsúly a tényleges bekövetkeztnél, akkor rendszerint infinitivuszos szerkezet használatos.

| | |
|--------------------------------------|--|
| οὕτω κατέδραθεν ὥστε μηδὲ ὄναρ ἰδεῖν | úgy aludt, hogy még álmodni sem látott |
|--------------------------------------|--|

486.§ Középfokú melléknév után álló ἢ ὥστε fordítása ‘annál, (mintsem/semmint) hogy’.

| | |
|---|---|
| σωφρονέστερον παιδεύομεθα, ἢ ὥστε τῶν νόμων ἀνηκουστεῖν | Józanabban neveltettünk, mintsem hogy ne engedelmessé váljunk a törvényeknek. |
|---|---|

487.§ A következményt kifejező tagmondat önállóvá is válhat, ekkor a ὥστε fordítása ‘úgyhogy, így tehát’.

| | |
|--|--|
| ἡδίκουν ἀλλήλους, ὥστε σκεδαννύμενοι διεφθίροντο | Jogtalanságokat követtek el egymás ellen, úgyhogy szétszóródva elpusztultak. |
|--|--|

4.15 Feltételes mondatok

488.§ A feltételes mondatoknak többnyire a mellékmondata áll elől, ezért ennek neve előtag (πρότασις), a főmondatnak pedig utótag (ἀπόδοσις).

489.§ A feltételes mellékmondatok kötőszava εἰ (az ἔν partikulával összeolvadva ἐάν, ἔν, ἦν) vagy εἴπερ, tagadásuk μή.

490.§ A fő- ill. a mellékmondatokban elkülöníthető szerkesztési módokat eseteknek (latinul *casus*) nevezzük, melyek általában kapcsolatot mutatnak az eseményeknek a valósághoz illetve a beszélőhöz való viszonyával.

491.§ A *casus realis* esetében a beszélő tárgyszerűen, „hidegen” tekinti az eseményeket, a *casus potentialis* esetében személy szerint lehetségesnek tartja, a *casus irrealis* esetében pedig lehetetlennek állítja be bekövetkeztüket.

492.§ A feltételes főmondatban a realitást (ind.), potentialitást (lehetséges feltétel, 446.§) ill. irrealitást (lehetetlen feltétel, 438.§) a főmondatokban szokásos módon fejezik ki.

493.§ A feltételes mellékmondatokban a realitást ind. (vagy imperativus) fejezi ki.

| | |
|--|--|
| εἰ τοιοῦτον ὁ θάνατός ἐστιν, κέρδος ἔγωγε λέγω | Ha ilyen a halál, én bizony hasznosnak mondom. |
|--|--|

494.§ A feltételes mellékmondatokban a potentialitást *puszta* optativus fejezi ki.

495.§ A mellékmondatokban az irrealitást *puszta* praet. vagy ao. indicativus fejezi ki. Az ao. többnyire a múltra vonatkozik, ritkábban a jelenre, a praet. pedig többnyire, de nem mindig a jelenre: a választást az aspektus befolyásolja.

496.§ További lehetőség az ún. *casus eventualis*: a feltétel nem bizonyos ugyan, de várható, s – bármikori vagy jövőbeli – teljesültével a következmény bizonyos. A mellékmondatban *coni.* +*ǻν*, a főmondatban *praesens ind.* illetőleg *fut. ind.* vagy *imperat.* áll.

| | |
|--------------------------|-----------------------------------|
| ἂν σιωπῶ, οὐκ οἰμώξομαι; | Ha hallgatok, nem lesz nekem jaj? |
|--------------------------|-----------------------------------|

497.§ A mellékmondatban ritkán (és inkább más nyelvjárásokban) pusztá *coni.* is állhat.

498.§ A *casus eventualis* múlt idejű változatának is lehet tekinteni azt, amikor a mellékmondatban pusztá *opt.* (ún. *opt. iterativus*), a főmondatban pedig többnyire *praet.* áll. Annak kifejezésére, hogy mind a feltétel, mind a következmény ismétlődött a múltban, a kötőszó fordítása ‘valahányszor’ is lehet.

| | casus realis | | casus potentialis | |
|-------|------------------|---------------------------|--------------------------|---------------------------|
| | πρότασις | ἀπόδοσις | πρότασις | ἀπόδοσις |
| jelen | ind. | ind., imper. | opt. | opt.+ <i>ǻν</i> |
| múlt | praet., ao. ind. | ind. | – | (praet., ao.+ <i>ǻν</i>) |
| | casus irrealis | | casus eventualis | |
| jelen | praet. ipf. ind. | praet.ipf.ind.+ <i>ǻν</i> | <i>ǻν</i> + <i>coni.</i> | ind. |
| múlt | ao. ind. | ao.ind.+ <i>ǻν</i> | ipf./ao. opt. | praet./ao.(+ <i>ǻν</i>) |

499.§ Gyakori, hogy a fő- és a mellékmondat a feltételesség más-más árnyalatát hangsúlyozza, ezért a két tagmondat szerkesztése különböző; ezen eseteket a *casus mixtus* elnevezéssel illetik.

| | |
|---|--|
| Θηραμένης, εἰ μὴ σιωπήσειεν, οἰμώξεται. | Théramenésnak jaj lesz, ha nem hallgat el. |
|---|--|

Az előtag potentialis, az utótag reális.

| | |
|---|--|
| εἰ οἷον ἀποδημησαὶ ἔστιν ὁ θάνατος, τί μείζον ἀγαθὸν τούτου εἶη <i>ǻν</i> ; | Ha a halál olyan, mint (valami) elköltözés, ugyan mi lehetne nagyobb jó annál? |
|---|--|

Az előtag reális, az utótag potenciális.

500.§ Az érzelmi állapotot kifejező igék (*verba affectuum*) utáni *εἰ*-es mellékmondatokat az okhatározóiaknál tárgyaltuk (475.§).

501.§ A megengedő mellékmondatok kötőszava *εἰ καὶ* ‘noha, ámbár’, *καὶ εἰ* ‘még ha... is’, avagy ezek összeolvadása az *ǻν*-nal, szerkesztése pedig a feltételesekével azonos.

| | |
|---|---|
| τοῦ φρονεῖν εἶ, εἰ καὶ τις ἀγροικότερον εἶναι φήσει τὸ ῥηθὲν, ἀμφισβητῶ | a helyes gondolkozást, még ha valaki bárdolatlanak is mondja e kijelentésemet, a magaménak tulajdonítom |
|---|---|

4.16 Időhatározói mellékmondatok

502.§ Az időhatározói mellékmondatok kötőszavai:

ἐπει, ἐπειδὴ 'miután',
ὡς, ὅτε, ὁπότε, ἤνίκα 'midőn, amikor',
ἐπει/ἐπειδὴ/ὡς τάχιστα, ἐπειδὴ πρῶτον 'mihelyt',
ἐξ/ἄφ' οὗ 'mióta',
ἐν ᾧ 'mialatt',
ἕως, ἕστε, μέχρι οὗ 'ameddig, amíg',
πρὶν 'mielőtt', οὐ πρότερον/πρόσθεν πρὶν 'nem előbb, mint'.

503.§ Ha az időhatározói mellékmondatban az hangsúlyos, hogy (múlt vagy jelen) tényről, megtörtént eseményről szól, állítmánya indicativusban van, s tagadása οὐ.

504.§ Az előidejű időhatározói mellékmondatokban gyakran ao. áll, például

| | |
|--------------------------|---------------------------|
| ἐπειδὴ τύραννος ἐγενόμην | miután tyrannosszá lettem |
|--------------------------|---------------------------|

505.§ További példa:

Κύρος, ἐπειδὴ τάχιστα συνεσχότασε, ἀνεστόμωσε τὰς τάφρους 'Kyros, mihelyt besötétedett, megnyitatta az árkokat'.

506.§ Ha a mellékmondat eventuais vagy iteratív mellékértelmű, akkor főmondati jelen után coniunctivus + ἄν ('eventualis'), főmondati múlt után pedig pusztá optativus ('opt. iterativus') használható:

| | |
|--|--|
| ξυνην ἐμαυτῶ, ὁπότε ἡσυχίας ἐπιθυμήσαιμι | magamban voltam, amikorcsak magányra vágytam |
|--|--|

507.§ A πρὶν-nel bevezetett indicativuszos mellékmondat csak tagadó főmondat után használatos, állító főmondat után helyette πρὶν + (acc. c.) inf. áll.

| | |
|--|--|
| οὐπω ἦδει ὑπὸ τῆς μητριᾶς τῆς ἐμῆς ἐξαπατωμένη, πρὶν ἐν τῷ κακῷ ἦδη ἦν | egyáltalán nem tudta, hogy a mostohám becsapja, amíg már bajban nem volt |
|--|--|

4.17 Helyhatározói mellékmondatok

508.§ A helyhatározói mellékmondatok kötőszavai: ὅθεν, ἐνθεν 'ahonnan', οὐ, ἦ, ὅπη, ἐνθα, ἴνα (költ.), ὅπου(περ) 'ahol', οἶ, ὅποι, ἦ, ὅπη 'ahová'.

509.§ A módhasználat olyan, mint az időhatározói és a feltételes mellékmondatok esetében, azaz tény esetében indicat., általános, potenciális vagy iteratív mellékértelmem esetén főidő után coni. eventualis, mellékidő után opt. obl. vagy iterativus.

| | |
|-------------------------------|---|
| Ὅπου ἂν ᾧμεν, ὑμῶν μεμνήμεθα. | Bárhon is vagyunk, emlékezetünkben őrünk titeket. |
|-------------------------------|---|

4.18 Hasonlító mellékmondatok

510.§ A hasonlító mellékmondatok kötőszavai: ὡς, ὡσπερ, ὅπως; állítmányukra ugyanaz érvényes, mint az időhatározóiakra.

| | |
|--------------|-------------|
| ὡς ἐγὼ οἶμαι | amint vélem |
|--------------|-------------|

4.19 Vonatkozó mellékmondatok

511.§ Általánosságban vonatkozó mellékmondatok azok, amelyeket vonatkozó névmás (kül. ὅς, ὅστις, οἷος, ὅποιος, ὅσος, ὅπόσος) vezet be.

512.§ A vonatkozó névmás nemben és számban megegyezik azzal a szóval, amelyre vonatkozik, esete és esetleges előjárója pedig a mellékmondat állítmányától függ.

513.§ Ha a névmás a főmondatnak genitivusban vagy dativusban álló szavára vonatkozik, akkor a vonatkozó névmás átveheti annak esetét is; ez az ún. *attractio*.

| | |
|-----------------------------------|--|
| Μέμνησθε τοῦ ὄρκου, οὗ ὁμωμόκατε. | Emlékezzetek az esküre, melyet esküdtetek. |
|-----------------------------------|--|

514.§ Ha a főmondatbeli szó, melyre a vonatkozó névmás vonatkozik, mutató névmás, akkor ez *attractio* esetén elmarad.

| | |
|-------------------------------|--|
| Πολλοὶ ἴσασι οὐδὲν ὧν λέγουσι | Sokan semmit sem tudnak abból, amit/amiről beszélnek |
|-------------------------------|--|

515.§ A vonatkozó mellékmondatok általában a főmondati mód- és időhasználatot követik.

| | |
|---|---|
| Κῦρος ἤρχε πολλῶν ἔθνων, ὧν οὐδ' ἂν τὰ ὀνόματα ἔχοι τις εἰπεῖν. | Kyros sok népnek parancsolt, melyeknek még a nevét sem tudná az ember felsorolni. |
|---|---|

516.§ Az okhatározói vagy következményes mellékértelmű mellékmondatok állítmánya indicativusban van, tagadásuk οὐ.

| | |
|--|---|
| Θαυμαστὸν ποιεῖς, ὃς τῆς σοφίας καταφρονεῖς. | Csodás dolgot művelsz, aki/mivel lebecsülöd a bölcsességet. |
|--|---|

| | |
|---|--|
| Τίς οὕτω μαινεται, ὅστις οὐ βούλεται φίλος σοι εἶναι; | Ugyan ki annyira őrült, hogy nem akar veled jó viszonyban lenni? |
|---|--|

517.§ A következményes mellékértelmű mellékmondatokban a fut. ind. várható következményt fejez ki.

| | |
|--|---|
| Παῖδές μοι οὐκ εἰσίν, οἳ με θεραπεύουσιν. | Nincsenek gyermekeim, akik majd gondoskodhatnak rólam. |
|--|---|

518.§ A célhatározói mellékértelmű mellékmondatok állítmánya fut. ind.-ban áll, tagadásuk μή.

| | |
|--|--|
| Δώσω ὑμῖν ἡγεμόνα, ὃς ὑμᾶς διὰ τῶν ὄρων ἄξει. | Majd adok nektek vezetőt, hogy átvezessen titeket a hegyeken. |
|--|--|

519.§ A feltételes mellékértelmű mm.-ok a feltételes mm.-ok mintájára szerkesztettek, tagadásuk is μή. Állhat tehát bennük ind., opt. potentialis, coni. eventualis vagy opt. iterativus.

4.20 A participium

520.§ A görög melléknévi igenévre igei jellegéből fakadóan vonatkoznak az igenem (diathesis) és az akció kategóriái. Így egy igének e két dimenzió szerint (legfőljebb) tíz különféle participiuma lehet:

| | Activum | Medium | Passivum |
|-------------|----------|-------------|--------------|
| imperfectum | γράφων | γραφόμενος | |
| futurum | γράψων | γραφόμενος | γραφησόμενος |
| aoristos | γράψας | γραφάμενος | γραφείς |
| perfectum | γεγραφώς | γεγραμμένος | |

521.§ A part. ao. kifejezhet előidejűséget, a part. futuri pedig szándékot.

522.§ Igei jellegéből fakadóan a melléknévi igenév olyan vonzatokat vehet maga mellé, mint maga az ige, azaz tárgyát és határozót.

523.§ Feltételes, megengedő, okadatoló mellékértelem kifejezésére partikula (ἄν, καίπερ, ἄτε stb.) járulhat a participiumhoz.

524.§ Névszói, melléknévi jellege folytán a participiumok melléknévként ragozhatók. Minden participium háromvégű, s nőnemben α-tövű. A névelővel a participium is főnevesíthető.

525.§ A participium tagadása οὐ-val történhet. Ritkábban, pl. feltételes mellékértelem esetén μή-vel tagadható.

4.21 A participium jelzői és főnévi használata

526.§ A jelző szokásos helyén participium is állhat jelzőként.

| | |
|---|--|
| εἶποντο γὰρ ὀπισθεν ἐκ τῆς καιο- μένης χώρας | kövezték ugyanis hátulról az égő föld felől |
|---|--|

| | |
|---|--|
| Νόμους γεγραμμένους Λυκούργος οὐκ ἔθηκεν. | Leírt (tehát írva lévő) törvényeket nem alkotott Lykurgos. |
|---|--|

527.§ Főnévként használt participium bármely nemben és számban előfordulhat, pl. οἱ παρόντες 'a jelenlévők', τὰ λεγόμενα 'a mondottak'.

528.§ A főnévként használt participium nemcsak meghatározott személyekre vagy dolgokra vonatkozhat, hanem meghatározatlan, általános értelme is lehet; ilyenkor μή a tagadása.

| | |
|---|--|
| Κίμων ἐν τοῖς ἀγροῖς οὐδένα τοῦ καρποῦ καθίστα φύλακα, ὅπως οἱ βουλούμενοι τῶν πολιτῶν ὀπωρίζωνται. | Kimón vidéki birtokain senkivel sem őriztette a termést, hogy a polgárok közül aki csak akar, szedjen. |
|---|--|

4.22 A participium használata határozóként

529.§ A főnévvel egyeztetett, arra vonatkozó participium általában nem valamely, (legalábbis a mondatban) állandó tulajdonságot fejez ki, hanem a főnévvel jelölt személy vagy dolog adott állapotát. Ilyenkor a participium valamely igéhez tartozik, annak többnyire állapothatározója, s a *participium coniunctum* terminussal illetjük.

| | |
|-------------------|-------------------------------------|
| Ταῦτ' εἶπε γελῶν. | Ezeket nevetve (nevetőként) mondta. |
|-------------------|-------------------------------------|

530.§ A határozóként használt participium időviszonyt, okot és célt is kifejezhet, ezért magyarra alárendelt idő-, ok- vagy célhatározói mellékmondatokkal is fordítható:

| | |
|-------------------|-----------------------------------|
| Ταῦτ' εἶπε γελῶν. | Ezeket mondta, miközben nevetett. |
|-------------------|-----------------------------------|

531.§ A participium ao. előidejűséget fejez ki, a pt. ipf. és pf. egyidejűséget, a pt. fut. szándékot vagy célt.

| | |
|------------------------------------|---|
| τινὰς ἐξώγησαν ἐνέδραν ποιησάμενοι | néhányat élve elfogtak, miután csapdát állítottak |
|------------------------------------|---|

| | |
|-----------------------------|---|
| ἀναβὰς ἐφ' ἵππον παρεβόηθει | miután lóra szállt, segíteni igyekezett |
|-----------------------------|---|

| | |
|--|---|
| ᾧρα (ἔστί) ἀπιέναι, ἐμοὶ μὲν ἀποθανουμένῳ, ὑμῖν δὲ βιωσομένοις | itt az idő a távozásra/ideje menni, nekem, hogy meghaljak, nektek, hogy éljetek |
|--|---|

532.§ A participium coniunctum feltétel- és megengedőhatározói szerepet is betölthet.

| | |
|---------------------------------------|---------------------------------------|
| οὐκ ἂν δύναιο μὴ καμῶν εὐδαιμονεῖν | nem élhatsz boldogul, ha nem fáradtál |
|---------------------------------------|---------------------------------------|

| | |
|--|---|
| τινὲς τὰ κακὰ γινώσκοντες, ὅτι κα- κά ἐστίν, ὅμως ἐπιθυμοῦσιν αὐτῶν | sokan, noha fölismerik a rosszról, hogy rossz, mégis vágnak rá |
|--|---|

533.§ A participium által betöltött szerepet világosabbá teheti egy eléített particula. Az időbeli jelleget határozza meg ἄμα, εὐθύς és μεταξύ.

| | |
|--|--|
| ἄμα ἀπιόντες διελέγοντο πρὸς ἀλλήλους | miközben elmentek, beszélgettek egymással |
|--|--|

| | |
|---|--|
| οἱ μὲν εὐθύς ἐξαναστάντες μεταξύ δειπνοῦντες τὰ γέρρ' ἐνεπίμπρασαν | egyesek, mihelyt fölugrottak ét- kezés közben, meggyújtották a kerítéseket |
|---|--|

534.§ A participium megengedő értelmét emeli ki a καί, καίπερ vagy καὶ ταῦτα kifejezés.

| | |
|-----------------------------------|--|
| συμβουλευῶ σοι καίπερ νεώτερος ὢν | tanácsot adok neked, noha fiatalabb vagyok |
|-----------------------------------|--|

535.§ A ἄτε (δὴ) particula(k) a tényleges, objektív okot fejezik ki, a ὡς vagy ὡσπερ pedig a vélt vagy egyenesen valótlan okot.

| | |
|--|--|
| ἡδίκουν ἀλλήλους ἄτε οὐκ ἔχοντες τὴν πολιτικὴν τέχνην | jogtalanságokat követtek el egymás ellen, minthogy nem volt meg ben- nük a közösségalkotó képesség |
|--|--|

| | |
|--|---|
| οἱ παραγενόμενοι ὡς ἀδικουμένοις ἡμῖν ἀπάντες ἐπεκούρου | a jelenlévők mindnyájan segítettek nekünk, minthogy (véleményük szerint) mi voltunk a sértettek |
|--|---|

| | |
|--------------------------------|-----------------------------------|
| ὡσπερ οὐκ ἔχοντες, ὃ πράττωμεν | mintha nem lenne, amit csináljunk |
|--------------------------------|-----------------------------------|

536.§ A melléknévi igenév gyakran alkot szerkezetet igék jól körülhatárolható csoportjainak tagjaival, s találó fordításuk eltérhet a fönti sémától.

537.§ Határozóval is fordítható a participium a következő igék (vagy predikatív szerkezetek) mellett: τυγχάνω 'történetesen/éppen van', διαγίγνομαι διατελέω διάγω διαμένω, λαμβάνω+acc., φαίνομαι 'bizonyul' (inf.-szal 'tűnik'), φανερός είμι, δῆλός είμι, οἴχομαι, φθάνω 'megelőz', ὑπάρχω.

| | |
|--|---|
| οὐκ ἔτυχον οἰκήσαντες νῆσον | nem voltak éppen szigeten lakókként |
| οὐκ ἔτυχον οἰκήσαντες νῆσον | történetesen nem szigeten települtek meg |
| τὸ τεθνάναι μεταβολή τις τυγχάνει οὕσα | a halál éppenséggel valamiféle átváltozás |
| θύων τε γὰρ φανερός ἦν | látható volt ugyanis áldozóként is |
| θύων τε γὰρ φανερός ἦν | látható volt ugyanis, hogy áldozik is |
| θύων τε γὰρ φανερός ἦν | nyilvánvalóan áldozatot is szokott bemutatni |
| οὐδεπώποτε ψευδάμενος ἐφάνην | még sohasem bizonyultam hazugnak |
| μαντική χρώμενος οὐκ ἀφανῆς ἦν. | nagyonis közismert volt róla, hogy szokott jóslattal élni |

538.§ Az εἰοικα (pf.) ige mind pt.-mal, mind inf.-szal szerkeszthető azonos értelemmel.

| | |
|----------------|----------------------------|
| εἰδότη εἰοικας | tudónak tűnsz |
| εἰδότη εἰοικας | olyan vagy, mint aki tudja |

539.§ Szintén participiummal áll: ἀνέχομαι καρτερέω ὑπομένω 'kitartó, türelmes', κάμνω ἀπαγορεύω 'kifárad, nem győzi', παύομαι λήγω 'abbahagy'.

| | |
|-----------------|---------------------|
| ἐπαύσατο κλαῖον | abbahagyta a sírást |
|-----------------|---------------------|

| | |
|--------------------------------|---|
| μη κάμης φίλον ἄνδρα εὐεργετῶν | ne fáradj el barátoddal jót téve |
| μη κάμης φίλον ἄνδρα εὐεργετῶν | ne fáradj bele, hogy jót teszel a barátoddal |
| μη κάμης φίλον ἄνδρα εὐεργετῶν | ne sajnáld a fáradságot attól, hogy jót tegyél a barátoddal |

| | |
|-----------------|----------------------|
| καρτερω̄ ἀκούων | türelmesen hallgatok |
|-----------------|----------------------|

540.§ Szintén participiummal áll: εὖ/καλῶς ποιέω 'jól teszi, helyesen cselekszik, szerencsére', ἀδικεῖω 'vétkezik', ἄμαρτάνω 'bűnt követ el'.

| | |
|----------------------------------|--|
| ἀδικεῖ Σωκράτης θεοὺς οὐ νομίζων | Vétkezik Sókratész, amikor/mivel nem hisz istenekben |
|----------------------------------|--|

541.§ Szintén participiummal áll: νικάω κρατέω περιγίγνομαι 'felülmúl', ἡττάομαι λείπομαι 'alulmarad'.

| | |
|---|---|
| περιγίγνεται σου καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ εὖ ποιῶν | felülmúl téged mind szóban, mind tettben jótévéként |
|---|---|

542.§ Az érzelmi- vagy kedélyállapotot kifejező igék (verba affectuum) mellett – egyik lehetőségként (vö. 380.§) – szintén participium állhat. Ilyenek: χαίρω ἠδομαι 'örül', ἀγαπάω 'elégedett', ἀγανακτέω ἄχθομαι χαλεπῶς φέρω 'méltatlankodik, bosszankodik, elégedetlenkedik, nehezen tűr', ὀργίζομαι 'dühös', λυπέομαι ἀλγέω 'bánkódik', μεταμελέομαι 'megbán', αἰσχύνομαι 'szégyenkezik' stb.

| | |
|---|--|
| Ἄλλὰ διὰ τί δὴ ποτε μετ' ἐμοῦ χαίρουσί τινες πολὺν χρόνον διατρίβοντες; | Dehát miért örülnek egyesek, ha sok időt tölthetnek velem? |
|---|--|

Participium függő esetben álló főnév mellett

543.§ A pt. nemcsak az alanyra vonatkozhat, hanem bármely más függő esetben álló főnévre (vagy azt helyettesítő szóra) is.

544.§ Különösen gyakran fordul elő egyzetetett főnév és pt. az érzékelést jelentő igék (verba sentiendi) mellett. Ezt a szerkezetet *accusativus cum participio*-nak is nevezik.

545.§ Az érzékelést vagy megismerést jelentő igék (verba sentiendi) mellett általában acc.c.pt. áll: ὁράω 'lát', ἀκούω 'hall', πυνθάνομαι 'értesül, megtud', αἰσθάνομαι 'észlel, fölfog', μανθάνω 'megtud', εὕρισκω καταλαμβάνω φωρῶω 'talál, rajtakap, leleplez', γιγνώσκω 'megismer', οἶδα ἐπίσταμαι 'tud', ἄγνοέω 'nem tud'.

| | |
|--------------------------------------|--------------------------------|
| καταλαμβάνω (σε) βόθρον ὀρύττοντα | rajtakaplak, amint gödröt ásol |
|--------------------------------------|--------------------------------|

546.§ A participium futuri szándékot, célt fejez ki.

| | |
|--|--|
| καταλαμβάνω ὡς κατορύζοντα τὸν ἄνθρωπον | Rajtakaplak, amint el akarsz te- metni az illetőt |
|--|--|

547.§ Az ἀκούω, αἰσθάνομαι és πυνθάνομαι igék mellett többféle szerkezet is állhat. Közvetlen érzékelés ill. ismeretszerzés esetén a főnév és a vele egyező pt. gen.-ban áll, mivel e jelentésben ez az igék szokásos vonzata (vö.§370.). A szerkezetet *genitivus cum participio*-nak nevezzük.

| | |
|--|---|
| ἀκούουσι βοώντων τῶν στρατιωτῶν Θάλαττα θάλαττα | hallják, hogy a katonák azt kiáltoz- zák: „tenger, tenger” |
|--|---|

548.§ Ha az ismeretszerzés közvetett, de biztos értesülésen alapszik, akkor az ἀκούω, αἰσθάνομαι és πυνθάνομαι igék mellett is acc.c.pt. használatos.

549.§ Accusativus cum participio áll az (ἀπο)δείκνυμι (ἀπο)φαίνω δηλώω ‘kimutat, bizonyít’, ἐλέγχω ‘rábizonyít’ és ritkábban az ἀγγέλλω ‘jelent’ ige mellett.

| | |
|--|--|
| ἐπιδείξω τοῦτον παραβάντα τοὺς νόμους | Be fogom bizonyítani, hogy ez az ember áthágta a törvényeket. |
|--|--|

550.§ A pt. függő esetben nemcsak a felsorolt igecsoportok tagja mellett, hanem szinte bármely „közönséges” ige mellett is állhat.

| | |
|---|--|
| οὐκ ἔστιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ κακὸν οὐδὲν οὔτε ζῶντι οὔτε τελευτήσαντι | az igaz embert nem érheti semmi baj, sem ha él, sem ha meghalt / sem élteben, sem holta után |
|---|--|

Személyes szerkesztés

551.§ Abban az esetben, amikor a vezérigé alánya azonos azzal a grammatikai személyvel, melyre a pt. vonatkozik, a pt.-ot az alannyal kell egyeztetni. Ezt személyes szerkesztésnek is nevezzük.

| | |
|----------------|-----------------------------|
| οἶδα θνητὸς ὢν | Tudom, hogy halandó vagyok. |
|----------------|-----------------------------|

| | |
|--------------------------------|--------------------------------------|
| οἱ ἄνθρωποι ἴσασι θνητοὶ ὄντες | Az emberek tudják, hogy halandók. |
|--------------------------------|--------------------------------------|

| | |
|---|---|
| αἰσθάνομαι στερόμενος αὐτῶν | Érzékelem, hogy meg vagyok tőlük fosztva. |
| οἱ Θηβαῖοι ἔδειξαν ἑτοιμοὶ ὄντες ἀμύνεσθαι. | A thébaiak nyilvánvalóvá tették, hogy készek (egy támadás ellen) védekezni. |

552.§ Figyeljük meg, hogy formailag ez a személyes szerkezet azonos a 537.§-ban felsorolt igék melletti szerkezettel!

553.§ A participium nominativusban szenvedő vezérigé mellett is állhat.

| | |
|----------------------------------|------------------------------------|
| ὁ βασιλεὺς ἡγγέλθη τετελευτηκῶς. | A király halottként jelentetett. |
| ὁ βασιλεὺς ἡγγέλθη τετελευτηκῶς. | Jelentették, hogy a király halott. |

Feltételes értelmű particula participium mellett

554.§ Az ἄν partikulával a participium (lehetséges vagy lehetetlen) feltételes mellékértelmet nyerhet.

| | |
|---|--|
| εὕρισκω ταύτην ἄν μόνην γενομένην τῶν μελλόντων κινδύνων ἀποτρόπη | Úgy találom, hogy egyedül ezzel lehetne esetleg elhárítani a tornyosuló veszélyeket. |
| Κυῖρος εἰ μὴ ἀπέθανεν, ἄριστος ἄν ἄρχων γενόμενος φανερός ἦν. | Kyrosból, ha nem halt volna meg, nyilvánvalóan a legjobb vezető vált volna. |

Participium független fordított jelzős szerkezetben

| | |
|-----------------------------------|--------------------------------------|
| πολλῶν παρόντων ἀνεῖλεν ὁ Ἄπόλλων | sokak jelenlétében válaszolt Apollón |
|-----------------------------------|--------------------------------------|

555.§ A fönti példamondatban a παρόντων alakilag jelzője a πολλῶν főnévként használt szónak, azonban utóbbi semmilyen módon nem tekinthető valamely mondatrész vonzatának (ellentétben a 547.§-beli gen.c.participiival). Ezért ezt a szerkezetet függetlennek, latinul *participium absolutum*nak, vagy ha az esetét is meghatározzuk, *genitivus absolutus*nak (gen. abs.) nevezzük.

556.§ A genitivus absolutus a mondatban határozói szerepet tölt be, mégpedig leggyakrabban idő-, ok-, mód- vagy megengedőhatározó.

557.§ A genitivus absolutus kétféleképp fordítható: vagy jelzős szerkezettel, vagy alárendelt mellékmondattal.

558.§ A genitivus absolutust jelzős szerkezettel úgy fordíthatjuk, hogy a participiumból cselekvést kifejező főnevet alkotunk, a genitivusban álló főnévből pedig ennek birtokos jelzője lesz. A magyar főnevet olyan raggal, névutóval vagy hasonlóval kell ellátni, ami kifejezi azt a határozót, amit a gen. abs. képvisel a görög mondatban.

559.§ A genitivus absolutus mellékmondatral való fordításakor a görög főnévből lesz a mellékmondat alanya, a participiumból pedig az állítmánya. A participium fordításakor ügyeljünk az igenem megtartására! Minthogy ezen a ponton még nem tudjuk, miféle határozó is a gen.abs., először időhatározói mellékmondatral fordítjuk. Ha a szerkezetben pt. ipf. szerepel, akkor az 'amikor, miközben' kötőszók egyikét használjuk, ha pedig pt. ao., akkor a 'miután' kötőszót. Ha a magyar főmondat jelen idejű és a pt. egyidejűséget fejez ki (azaz ipf.), akkor a mellékmondat állítmánya is jelen idejű legyen, ha pedig a főmondat múlt idejű vagy jelen, de a pt. előidejűséget fejez ki (azaz ao.), akkor a mellékmondat állítmánya múlt idejű legyen.

| | |
|-----------------------------------|--|
| πολλῶν παρόντων ἀνεῖλεν ὁ Ἄπολλων | válaszolt Apollón, miközben sokan voltak jelen |
|-----------------------------------|--|

560.§ A nyersfordítás segítségével állapítsuk meg, hogy milyen határozó a gen.abs. a görög mondatban, s eszerint finomítsuk fordításunkat.

561.§ A pt. pf. szintén egyidejűséget fejez ki, de ügyelni kell a fennálló következmény találó fordítására.

| | |
|--|--|
| παρεστηκότων ἡμῶν συνέκαμψε τὸ σκέλος ἀνήρ | miközben ott álltunk körben, az illető lába megrángott |
|--|--|

562.§ A pt. mellől hiányozhat a gen.-ban álló főnév (vagy azt helyettesítő szó), amennyiben az könnyen odaérthető, főlöszlegesen avagy mellékmondatral van kifejtve. E csonka szerkezetet *genitivus absolutus sine genitivo*-nak is lehet nevezni.

| | |
|--|---|
| ἀκριβῶς οἶδα καὶ ὅσα ἀπελθόντος (τι. ἐμοῦ) ἐρεῖν ἔμελλεν | Pontosan tudom azt is, hogy mit akart mondani eltávozásom után. |
|--|---|

| | |
|---|---|
| ἤδη δὲ ἐν ὄρμῃ ὄντων (τι. αὐτῶν) ἦλθε Προκλῆς | Megérkezett Proklés, amikor már indulóban voltak. |
|---|---|

| | |
|--|---|
| Σημανθέντων δὲ τῷ Ἀστυάγει ὅτι πολέμοι εἰσιν ἐν τῇ χώρᾳ, ἐξεβόηθει καὶ αὐτὸς | Miután jelentetett Astyagésnak, hogy ellenség van a vidéken, maga is kivonult segíteni. |
|--|---|

Accusativus absolutus

563.§ A genitivus absolutushoz különben mindenben hasonló szerkezet ritkán semleges accusativusban is előfordul.

| | |
|---|---|
| δόξαντα δὲ ταῦτα καὶ περανθέντα, τὰ στρατεύματα ἀπῆλθε | miután ezek a dolgok elhatároz- tattak és bevégeztettek, a seregek elvonultak |
|---|---|

564.§ Bizonyos személytelen vagy szenvedő kifejezésekből gyakoribb az acc. abs. csonka változata, amikor hiányzik a főnévi accusativus. A főnevet helyettesítheti mellékmondat, infinitivus vagy infinitivusos szerkezet.

| | |
|--|---|
| οὐδεὶς ἐξὸν εἰρήνην ἄγειν πόλεμον αἰρήσεται | ha lehetséges békében élni, senki sem fogja a háborút választani |
|--|---|

565.§ A teljes acc. absolutus mindhárom nemben előfordul a ὡς vagy ὥσπερ partikulával.

| | |
|---|---|
| Σωκράτης ἤρχετο πρὸς τοὺς θεοὺς ἀπλῶς τὰγαθὰ διδόναι, ὡς τοὺς θε- οὺς κάλλιστα εἰδότας ὅποια ἀγαθὰ ἔστι. | Sókratész pusztán azért imádkozott az istenekhez, hogy jót adjanak neki, minthogy szerinte az istenek tudják a legjobban, hogy mi is a jó. |
|---|---|

4.23 Az infinitivus

566.§ A görög főnévi igenévre igei jellegéből fakadóan vonatkoznak az igenem (diathesis) és az akció kategóriái. Így egy igenek e két dimenzió szerint (legfőljebb) tíz különféle infinitivusa lehet:

| | Activum | Medium | Passivum |
|-------------|------------|-----------|-------------|
| imperfectum | γράφειν | γράφεσθαι | |
| futurum | γράψειν | γράψεσθαι | γραφήσεσθαι |
| aoristos | γράψαι | γράψασθαι | γραφήναι |
| perfectum | γεγραμέναι | γεγράφθαι | |

567.§ Az inf. ao. időviszony szempontjából lehet semleges, vagy kifejezhet előidejűséget.

568.§ Igei jellegéből fakadóan a főnévi igenév olyan vonzatokat vehet maga mellé, mint maga az ige, azaz tárgyat és határozót.

569.§ Feltételes mellékértelem kifejezésére ἕν partikula járulhat az infinitivushoz.

570.§ A τό névelővel az infinitivus is főnevesíthető, s mint ilyen, ragozható.

571.§ Az infinitivus tagadása általában μή-vel történhet. Ritkábban, mondást és vélelét jelentő igeik mellett οὐ-val tagadható.

572.§ A főnévi igenév valamilyen igealaktól vagy igei szerkezettől függ, melyet vezérigének nevezünk.

573.§ Az infinitivusszal kifejezett cselekvés végrehajtója (ágense) és az ezen ágenssel egyeztetendő szavak (jelző, értelmező, állapothatározó stb.) tárgyesetbe kerülnek,

amennyiben az inf. ágense nem fordul elő a fölérendelt szerkezetben. Ezt a szerkezetet *accusativus cum infinitivo*-nak nevezzük.

574.§ Mínthogy az inf.-tól függhet tárgy, akkor, ha valamely tárgyesetben álló névszó az inf.-hoz képest alanyszerű (azaz az inf. cselekvésének a végrehajtója), megkülönböztetésül *accusativus subiectivus*ról beszélünk.

575.§ Ha az inf. ágense (explicité vagy implicité) előfordul a fölérendelt szerkezetben, akkor nem kell külön kitenni; a vele egyeztetendő szavak abba az esetben kerülnek, amiben a fölérendelt szerkezetben van az inf. ágense.

Főnévi igenév névelővel

576.§ A főnévként használt infinitivus bármely esetben előfordulhat.

| | |
|-----------------------------------|----------------------------|
| μέχρι τοῦ ἐπιλαθῆσθαι | a feledésig |
| διὰ τὸ μηκέτι δύνασθαι πορεύεσθαι | mivel már nem tudott menni |

577.§ Az általános szabály szerint a főnevesített inf. ágense is *accusativus*ban áll.

Főnévi igenév névelő nélkül

578.§ Az inf. tárgyként vagy határozóként igéknek és kifejezéseknek több jelentéstanai csoportja mellett használatos.

579.§ Inf. áll a δύναμαι οἶός τέ ειμι 'képes', πέφυκα 'természettől alkalmas', ἐπίσταμαι οἶδα 'ért vmihez', εἴωθα φιλέω 'szokott', πειράω 'megpróbál', φοβέομαι 'fél, vonakodik' és más, hasonló jelentésű kifejezések mellett.

| | |
|--|--|
| ὁ ἀνὴρ μηκέτι ἠδύνατο πορεύεσθαι | Az illető már nem tudott járni. |
| ἔχω ἀμύνεσθαι | távol tudom tartani |
| οἱ πολέμοιοι οὐχ ἱκανοὶ ἦσαν ἡμᾶς ἐξελαύνειν | Az ellenség nem volt rá képes, hogy elűzzön bennünket. |

580.§ Szenvedő inf.-szal álló δύναται magyarrá '-ható' képzős melléknévvel is fordítható.

| | |
|----------------------|------------------------|
| οὐ δύναμαι πεισθῆναι | nem vagyok meggyőzhető |
|----------------------|------------------------|

581.§ *Accusativus subiectivus*t is vehetnek maguk mellé a következő igék melletti infinitivusok: κελεύω 'utasít', παραινέω προτρέπω πείθω 'rábeszél' (a parancsolást jelentő igéket *verba iubendi*-nek nevezzük), συγχωρέω ἐπιτρέπω ἔαω 'hagy, enged', κωλύω εἴργω 'akadályoz', ἀναγκάζω 'kényszerít', βούλομαι ἐθέλω 'akar' (*verba voluntatis* ezen igék másik neve), ἐπιθυμέω 'vágylík', σπεύδω προθυμέομαι 'törekszik, igyekszik'.

| | |
|---|--|
| ἐκέλευσε προβαλέσθαι τὰ ὄπλα ὅλην τὴν φάλαγγα | Megparancsolta, hogy az egész phalanx szegezze előre a fegyvereit. |
|---|--|

A fenti mondatban tehát a φάλαγγα *acc. subiectivus*, a τὰ ὄπλα pedig az inf. tárgy, mondhatjuk, hogy *acc. obiectivus*.

| | |
|---|--|
| Βούλομαι δέ σοι κάκεινας τὰς εὐφορούνας δηλῶσαι | meg kívánom neked azokat az örömköket is mutatni |
|---|--|

582.§ Az ἐπιτρέπω mellett accusativus helyett – az ige saját vonzatának megfelelően – többnyire dativusban áll az inf.-hoz képest alanszerű névszó (az inf. ágense). Az ilyen szerkezetet *dativus cum infinitivo*-nak is lehet nevezni.

| | |
|----------------------------|---|
| οὐδενὶ ἐπιτρέπω κακῶ εἶναι | Senkinek sem engedem meg, hogy gonosz(ként) legyen. |
|----------------------------|---|

583.§ A *verba iubendi* és társaik mellett inf. ipf. vagy ao. állhat; ez a kétactió (acc.) cum inf. Logikailag mindkettő egy- vagy utóidejűségre használatos, hiszen amire parancsot adunk vagy amit megengedünk, nem lehet előidejű. Az inf. ipf. hosszadalmas vagy ismétlődő cselekvést fejez ki, az inf. ao. pedig mozzanatosat.

| | |
|--|--|
| ἐπιθυμῶ τοὺς μὲν ἐλευθέρους δούλους ἔχειν, τοὺς δὲ δούλους ἀναγκάζομαι ποιεῖν ἐλευθέρους | Arra vágyom, hogy a szabadok a szolgálaim legyenek, a szolgálimat meg kénytelen vagyok szabadokká tenni. |
|--|--|

584.§ Általában inf. futuri áll a μέλλω ‘szándékozik’ mellett.

| | |
|----------------------------|--|
| οἶδα καὶ ὅσα ἐρεῖν ἔμελλεν | Azt is tudtam, hogy mit szándékozik mondani. |
|----------------------------|--|

585.§ A mondást (*verba dicendi*), közlést és vélelést jelentő igék mellett szintén acc.c.inf. állhat. Ilyenek: λέγω, νομίζω, ἠγγέομαι.

| | |
|--|--|
| ὁ Ξενοφῶν καὶ οἱ ὀπισθοφύλακες ᾠθήθησαν ἔμπροσθεν ἄλλους ἐπιτίθεσθαι πολεμίους | X. és az utónéd tagjai úgy gondolták, hogy az ellenség másik része előlről támad |
|--|--|

586.§ A *verba dicendi* mellett az inf. bármely actióban előfordulhat, s ilyenkor négyactió (acc. cum) inf.-ről beszélünk. Az inf. fut. utóidejűséget fejez ki.

| | |
|---|---|
| τινὲς δεινὸν τι ᾤοντο πείσεσθαι εἰ ἀποθανοῦνται | egyesek azt gondolták, hogy valami szörnyűséget fognak elszenvedni, ha meg fognak halni |
|---|---|

587.§ Acc.c.inf. áll az értesülést jelentő igék (548.§) mellett, amennyiben az alany nem biztos hírt kap.

| | |
|---|---|
| Κῦρος ἑορτὴν ἐν τῇ Βαβυλῶνι ἤκουσεν εἶναι | Kyros úgy hallotta, hogy van B.-ban egy ünnep |
|---|---|

588.§ Számos ige egyaránt kifejezhet közlést és utasítást, s mellette az inf. egyaránt kifejezheti a közlés (valós vagy vélt) tartalmát és az utasításét. Így tehát ugyanaz a görög ige tartozhat egyik jelentésében a *verba dicendi*, másik jelentésében a *verba iubendi* csoportjába. Ezek a terminusok tehát tulajdonképpen szerkesztésmódokat, nem pedig pontosan körülhatárolt szócsoportokat jelölnek.

589.§ Alanyként inf. vagy acc.c. inf. állhat sok személytelen ige és kifejezés mellett: ἔξῃστι 'lehetséges', πρέπει προσήκει 'illik', χρή δεῖ 'kell', συμβαίνει 'megtörténik', δοκεῖ 'helyesnek tűnik, elhatároztatik', δίκαιόν ἐστι 'jogos', δυνατόν ἐστι 'lehetséges', ἀνάγκη ἐστὶ 'szükséges', ὥρα ἐστὶ 'ideje van', εἰκός ἐστι 'elvárható, valószínű'.

| | |
|--------------------|------------------------------------|
| ὥρα (ἐστὶ) ἀπιέναι | itt az idő a távozásra/ideje menni |
|--------------------|------------------------------------|

590.§ Mint láttuk, ha az inf. ágense (explicite vagy implicite) előfordul a főlerendelt szerkezetben, akkor nem kell külön kitenni:

| | |
|--------------------|------------------------------------|
| νομίζω νενικηκέναι | Úgy gondolom, hogy győztes vagyok. |
|--------------------|------------------------------------|

| | |
|-------------------------------------|-----------------------------------|
| ὕπεςχετο παρέσεσθαι εἰς τὴν ἐσπέραν | Azt ígérte, hogy estére itt lesz. |
|-------------------------------------|-----------------------------------|

| | |
|----------------------------------|--|
| ἔδοξας γὰρ μοι εἰδοῦτι εἰοικέναι | úgy tűntél nekem, hogy tudóhoz hasonlítasz / úgy tűnt nekem, hogy olyan vagy mint, aki tudja |
|----------------------------------|--|

591.§ Ha az inf. ágense a vezérigének az alanyával azonos, akkor az inf. ágensének jelzője és állapothatározója is alanyesetbe kerül. Ezt személyes szerkezetnek vagy (tágabb értelemben vett) *nominativus cum infinitivo*-nak nevezzük.

592.§ A nom. c. inf. használatos szenvedő igealakok mellett, a latinhoz hasonlóan: νομίζομαι, κελεύομαι, κωλύομαι, λέγομαι, φαίνομαι 'mutatkozik, tűnik'.

| | |
|---|---|
| οἱ Φοίνικες νομίζονται εὐρεῖν τὰ γράμματα | Általános vélemény, hogy a föníciaiak találták föl a betűket. |
|---|---|

| | |
|--|---|
| Περικλῆς, ὅτε δημηγοροῖτο, ἐλέγετο βροντᾶν καὶ ἀστράπτειν. | Azt mondják, hogy Periklész, miközben szónokolt, dörgött és villámokat szórt. |
|--|---|

593.§ A főnti szenvedő igékkel azonos δοκέω és ἔοικα 'tűnik, látszik' szerkesztése:

| | |
|--|---|
| ἔδοκει δὴ μείζον τι εἶναι τῷ Ξενοφῶντι | Xenophón úgy látta, hogy valami komolyabb dologról van szó. |
|--|---|

594.§ A görögben (a latintól eltérően) cselekvő vezérigé mellett is használatos a személyes szerkesztés, ha az inf. ágense azonos a vezérigé alanyával.

| | |
|--------------------------------------|--|
| ὁ Ἀλέξανδρος ἔφασκεν εἶναι Διὸς υἱός | Nagy Sándor azt mondogatta, hogy Zeus fia. |
|--------------------------------------|--|

| | |
|-------------------------------------|--|
| ἔλπιδε τιμῶν τὸν θεὸν πράξειν καλῶς | Biztos lehetsz, ha féled az istent, jól fog menni a sorod. |
|-------------------------------------|--|

| | |
|----------------------------|--|
| δίκαιος εἶ ἄγειν ἀνθρώπους | jogosult vagy embereket vezetni / jogos, hogy embereket vezess |
|----------------------------|--|

Infinitivusok mellékmondati kötőszóval

595.§ Bizonyos esetekben névelő nélküli (acc.c.) inf. használatos két mellékmondati kötőszóval, ti. ὥστε (vagy ὡς, ἐφ' ᾧ, ἐφ' ᾧτε) után, ha nincs hangsúly a következmény ténylegesen bekövetkező voltán, és πρὶν után, ha a fölérendelt mondat állító.

4.24 Az adiectiva verbalia

596.§ A -τός végű adi. verbale szenvedő értelmű; jelölhet befejezettséget vagy lehetőséget: λυτός 'oldott, oldható', ὄρατός 'látható'.

597.§ A -τέος végű adi. verbale szenvedő értelmű és szükségességet fejez ki: λυτέος 'oldandó', ποιητέον ἔστι 'tenni kell'. Mellette a végrehajthatározó dativusban áll (389.§).

598.§ A tranzitív igékből képzett -τέος végű adi. verbale személyesen és személytelenül is, az intranszitiv igékből képzett csak személytelenül szerkeszthető.

599.§ Személytelen szerkesztés esetén az adi. verbale egyesszám semlegesben áll, s az acc.c.inf. mintájára a végrehajthatározó acc.-ban is állhat.

4.25 Függő beszéd

600.§ Az idézésnek azt a módját, amikor az író valakinek a mondatait szó szerint idézi, egyenes beszédnek (*oratio recta*) nevezzük, azt pedig, amikor valamilyen mondást vagy hasonlót jelentő igétől van az idézet függővé téve, függő beszédnek (*oratio obliqua*) mondjuk.

601.§ A függő beszédben (többnyire) érvényesül a módok és a személyek „eltolódása”, valamint meghatározott esetekben az inf.-os szerkezetté alakulás.

602.§ A függő beszéddé alakítás során kijelentő főmondatból vagy ὅτι, ὡς kötőszavas kijelentő mellékmondat (467.§), vagy infinitívusos szerkezet (585.§) lesz; a parancsot vagy kívánságot tartalmazó főmondat mindig infinitívusos szerkezetté (581.§) lesz; kérdő főmondatok a függő kérdés (470.§) alakját veszik föl.

603.§ Főmondati mellékidő után érvényesülhet a módok „eltolódása”, azaz praesens ind. és coni. helyett többnyire (puszta) opt. obliquus áll.

604.§ A személyek „eltolódása” értelemszerűen, a magyar használathoz hasonlóan érvényesül(het).

Az alábbi részletben a triérarchos számol be Kallippos és a kormányos vitájáról:

λέγω τῷ κυβερνήτῃ ἀποπλεῖν εἰς τὴν Θάσον. ἀντιλέγοντος δὲ τοῦ Καλλιπίπου καὶ κελεύοντος πλεῖν εἰς τὴν Μακεδονίαν, οἱ προσέταξεν ὁ στρατηγός, ἀποκρίνεται αὐτῷ Ποσειδίππος ὁ κυβερνήτης ὅτι τριήραρχός τε ἐγὼ τῆς νεῶς εἶην καὶ ὑπεύθυνος, καὶ τὸν μισθὸν παρ' ἐμοῦ λαμβάνοι· πλεύσοιτο οὖν οἱ ἐγὼ κελεύω, εἰς Θάσον ὡς τὸν στρατηγόν.

Utasítom a kormányost, hogy induljon el Thasos felé. Midőn pedig Kallippos ellentmondott és arra utasította, hogy Makedonia felé hajózzék, amerre a stratégos rendelte, Poseidippos kormányos azt válaszolta, hogy én vagyok a hajó triérarchosa és én felelek érte, s a bért tőlem kapja; arra fog tehát hajózni, amerre én mondom, Thasosra, a stratégoshoz.

605.§ A vezérigétől való függés fokozatai keveredhetnek, sőt az is előfordul, hogy az egyáltalán nem érvényesül, vagyis az idézetet bevezető kötőszó csupán idézőjel szerepét tölti be; ez az ún. ὅτι *recitativum*.

Igealak-meghatározó analitikus gyakorlat

Az igék és igenevek elemzésekor, a szótári alak megállapítása során a görög igéknek három, egymást bizonyos mértékben átfedő felosztását kell együttesen figyelembe venni. A három hagyományos csoportosítási szempont a következő:

I. Az imperfecta actio képzése szerint:

1. Thematikus (kötőhangzós) ω -végű. Az ω -végű igék további csoportosítása megfelel az alábbi, II. és III. felosztás szempontjainak.
2. Általában athematikus (kötőhangzó nélküli) μ -végű igék csoportjai:
 - a, $-(\nu)\nu$ suffixummal képzett imperfecta tő, pl.: $\delta\epsilon\acute{\iota}\chi\nu\mu\iota$.
 - b, Pusztá imperfecta reduplicatióval képzett imperfecta tő, pl.: $\tau\acute{\iota}\theta\eta\mu\iota$.
 - c, Az ige tő azonos az imperfectum tővel, pl.: $\epsilon\acute{\iota}\mu\iota$.

II. A tő- ill. gyökvégi hangzó milyensége szerint:

1. Magánhangzós tövek – verba pura
 - a, Félhangzós tövek (ι , υ) – $\pi\alpha\acute{\iota}\delta\epsilon\acute{\upsilon}\omega$, $\lambda\acute{\upsilon}\omega$.
 - b, Valódi magánhangzós tövek (α , ϵ , o) – verba pura contracta: $\tau\iota\mu\bar{\omega}$ (\leftarrow $\tau\iota\mu\acute{\alpha}\omega$), $\pi\omega\iota\bar{\omega}$ (\leftarrow $\pi\omega\iota\acute{\epsilon}\omega$), $\delta\omega\upsilon\lambda\bar{\omega}$ (\leftarrow $\delta\omega\upsilon\lambda\acute{o}\omega$).
2. Mássalhangzós tövek
 - a, Néma mássalhangzós tövek – verba muta
 - α , T-hangú tövek, pl.: $\pi\epsilon\acute{\iota}\theta\omega$.
 - β , K- és P-hangú tövek, pl.: $\pi\rho\acute{\alpha}\tau\tau\omega$, $\kappa\rho\acute{\upsilon}\pi\tau\omega$.
 - b, Folyékony mássalhangzós tövek – verba liquida: $\beta\acute{\alpha}\lambda\lambda\omega$
 - c, szigma (és egyéb) tövek, pl.: $\sigma\kappa\epsilon\delta\acute{\alpha}\nu\mu\iota$, $\pi\lambda\acute{\epsilon}\omega$.

III. Az ige tő (gyök) és az imperfectum tő viszonya szerint hat osztályt különböztetnek meg.

1. Első vagy jeltelen: imperfectum tő = ige tő, pl.: $\pi\alpha\acute{\iota}\delta\epsilon\acute{\upsilon}\omega$.
2. Második vagy i (j) képzős: imperfectum tő = ige tő + i (j), pl.: $\phi\upsilon\lambda\alpha\kappa-$ + (j) = $\phi\upsilon\lambda\acute{\alpha}\tau\tau\omega$.
3. Harmadik vagy orrhangú: az imperfectum tő = ige tő + n (önmagában vagy magánhangzóval), pl.: $\tau\acute{\iota}-\nu\omega$, $\alpha\acute{\upsilon}\xi-\acute{\alpha}\nu-\omega$.
4. Negyedik vagy kezdő igék: imperfectum tő = ige tő + $\sigma\kappa$ (közvetlenül vagy ι -val), pl.: $\gamma\eta\rho\acute{\alpha}-\sigma\kappa-\omega$, $\epsilon\acute{\upsilon}\rho-\acute{\iota}-\sigma\kappa-\omega$.
5. Ötödik vagy E : az imperfectum tő és az ige tő közötti különbözet az E hang (ϵ , η), amely vagy az imperfectum tőhöz, vagy az ige tőhöz járul, miközben a másiktól hiányzik, pl.: $\gamma\alpha\mu-\acute{\epsilon}-\omega$ (tő: $\gamma\alpha\mu$) ill. $\mu\acute{\epsilon}\lambda\lambda\omega$ (tő: $\mu\epsilon\lambda\lambda-\eta$), fut. $\mu\epsilon\lambda\lambda\acute{\eta}\sigma\omega$.
6. Hatodik vagy vegyestövű igék – verba suppletiva.

A töveket (ipf.-tő, illetve ige tő) érintő vizsgálatot meg kell előznie a következők felismerésének: a kitett vagy elmaradó esetragok, személyragok, igenévképzők, módjelek, kötőhangzók, képzők, illetve reduplikációk, augmentumok, igekötők. A hangmáslások sikeres feloldása mellett az ige szótári alakjának meghatározása feltételezi a harmadik felosztás 2–6. osztályaihoz tartozó igék alapelakjainak, az úgynevezett ‘averbók’ (*a verbo*) ismeretét.

Elemesse az alábbi igéket a táblázatban látható példák alapján (lehetőség szerint tün-tesse fel a hangmásulás előtti állapotot is)!

| augm. igekötő | redupl. (ipf., pf., att.) τό (gyök, ipf., perf.) | képző (fut., ao., perf.) | kötő- hangzó | módjel, igenév- képző | rag (személy, eset) | ποῦ κείται; | |
|------------------|---|-----------------------------------|-----------------|-----------------------------|---------------------------|---|---------------|
| ∅ | πε- παίδευ | -κ | -ο | -ι | -μι | παιδεύω: pr. pf. opt. A. sg. 1. | πεπαιδευκοίμι |
| ∅ | (πειθ) πεισ | (-θη) -θε | ∅ | -ιη | -μεν | πειθώ: ao. opt. P. pl. 1. | πεισθείημεν |
| ∅ | ποιη | -σ | -α | -ντ | -ες | ποιέω: ao. pt. A. m. pl. nom. | ποιήσαντες |
| κατ(α)- ε- | γνω | ∅ | ∅ | ∅ | -ν | κατα- γιγνώσκω ao. ind. A. sg. 1. | κατέγνων |
| ∅ | πε- (πραγ) πραχ | ∅ | ∅ | οτ | α | πράττω pf. pt. m. sg. acc. | πεπραχότα |

Az igealakok meghatározására szolgáló latin nyelvű műszavak javasolt sorrendje:

1. ragozott ige – verbum finitum
(tempus,) actio, modus, genus, numerus, persona,
pl.: praesens perfectum optativi Activi singularis prima
2. igenév – verbum infinitum
 - a) actio, „modus”, genus
pl.: aoristi infinitivus Activi
 - b) actio, „modus”, genus verbi, genus nominis, numerus, casus
pl.: aoristi participium Activi, masculini pluralis nominativus

Az itt felsorolt ezerhatszáz igealakot és igenevet eredeti szövegek átalakításával MAYWALD JÓZSEF adaptálta olvasókönyvébe, hogy a görög igeragozás minden jelenségére fölhívja a figyelmet. Az egyes alakok gyakorisága a ránkmaradt attikai prózában változó, néha elenyésző. Az elemző gyakorlatozásra azonban a legritkább alakok is jó alkalmat teremtenek.

1. συμβουλευόντος 2. ἀκούειν 3. παρακελευοίμην 4. δουλεύωμεν 5. λέγοιμι 6. οἶοιτο
7. τυραννεύοιτο 8. δουλευέτω 9. βασιλευέτω 10. πιστεύειν 11. ἀλήθευε 12. ἔλεγες
13. ἐφέυδου 14. πιστεύοιεν 15. παύοιο 16. κωλύουσι 17. πείθεσθε 18. πυνθανομένου
19. νομίζοι 20. πράττοι 21. ἐπιτηδεύοιεν 22. βουλώμεθα 23. φέρη 24. βλέπωσιν
25. νικῶντος 26. ἐχθαίρων 27. γίγνησθε 28. ζώητε 29. νικᾶ 30. τελευτᾶ 31. ἐσιώπα
32. ἐρωτώμενος 33. σιωπῶεν 34. ἐρωτῶντος 35. ζῶμεν 36. ἐπιτιμῶμεν 37. δρῶμεν
38. χρῶτο 39. ἔχοι 40. ἀγορεύοντα 41. σιγῶν 42. κτῶ 43 ἀγάπα 44. ἐξαπάτα 45. ἐκτῶ
46. ἐχρήτο 47. ἦσθι 48. ζῆν 49. ἐσθίοιεν 50. ζῶη 51. λοιδοροῦντες 52. ποιούσιν
53. πειρῶμαι 54. ποιεῖν 55. κατηγοροῦσιν 56. φοβεῖ 57. φοβοῖτο 58. ἐπαινοῦντος
59. ἠγοίμην 60. ἐπιστρατεύσαντος 61. ἀπειλοῦντος 62. ἀπειλῶν 63. φοβώμεθα
64. ἀδικεῖ 65. ποιῶμεν 66. ἀπειλεῖ 67. συνέπλει 68. χεμμαζομένης 69. ἐπικαλουμένων
70. σιγᾶτε 71. πλέοντα 72. ὀρῶσα 73. χρώμενον 74. δυστυχεῖ 75. εὐτυχῆ 76. φρόνει
77. μιμοῦ 78. ἀδικῶν 79. δεῖται 80. ἠβούλετο 81. βεβαιουῖσθαι 82. ἀδικῶσιν
83. ζημιούσθωσαν 84. μαστιγούντων 85. ἐμαστίγουν 86. ἠναντιοῦντο 87. μαστιγούμενοι
88. ἐκαρτέρουν 89. ὀρῶντες 90. καρτεροῦντα 91. ζηλοῦσιν 92. ἀξιοῦσιν 93. ἐκαρποῦτο
94. ἐμείου 95. ἐχειροῦντο 96. ἠλευθέρουν 97. μισθοῦν 98. πολεμείν 99. κατεδουλοῦτο
100. ἐδήλου 101. βεβαιοίη 102. ζήλου 103. δουλοῦται 104. στρατεύσων 105. ἐποίησατο
106. παρόντων 107. συνέλεξα 108. βουλευσαίμεθα 109. ἐνίκησαν 110. ἐδούλωσαν
111. ἐφρόντιζον 112. λείφομαι 113. προσκτήσομαι 114. γεφυρώσας 115. στρατεύσειν
116. τιμωρησόμενος 117. ἐποίησαν 118. δουλώσωμεν 119. κτησόμεθα 120. φθονήσαιεν
121. δηλώσατε 122. ἀκούσαντες 123. ἐτόλμησεν 124. ἀποφαίνεσθαι 125. σιωπώντων
126. ἠχροασάμεθα 127. ἐβουλεύσω 128. ποιήσειν 129. παρεκελεύσω 130. δηλώσαι
131. χρήσομαι 132. δηλώσω 133. ἄκουσον 134. λέγοντι 135. στρατεύσοιτο
136. συνεβούλευσα 137. στρατεύσασθαι 138. καταδουλώσεσθαι 139. στρατεύσάμενος
140. προσέπταισεν 141. συμβουλευσάμι 142. ἐνόησον 143. χρησάμενοι 144. ἐνίκησαν
145. κατανόησαι 146. κινδυνεύσης 147. πείθου 148. συμβουλεύσονται 149. διάλυσον
150. βούλευσαι 151. προτιμήσαι 152. ποιήσαιτο 153. συμβουλεύσαντι 154. ἐστρατεύσατο
155. ἠττώμενος 156. κατενόησεν 157. ἠλήθευσεν 158. κτήση 159. ἐλέησον
160. δυστυχοῦντα 161. εὐτυχῶν 162. τυραννευθείσης 163. ἐπολιτευθήσαν
164. φυγαδευθείς 165. ἐτυράννευσεν 166. πολιτευθῆναι 167. φοβούμενος
168. φονευθείη 169. βεβαιωθήσεται 170. ἐκόσμησεν 171. καταφυτευθῆναι
172. ἐκέλευσεν 173. ἐπεμελήθη 174. θεραπευθήσονται 175. τελευτήσαντος
176. ἠδίκησεν 177. ἀδικηθείσης 178. ἠδικήτης 179. πειράθητι 180. τιμωρήσασθαι
181. βοηθήσω 182. ἐλευθερωθῆ 183. τιμηθήσασθαι 184. ζημιωθήτω 185. ὠμολόγησεν
186. ἐφόνευσαν 187. ἐφονεύθησαν 188. φυγαδευθῆναι 189. θανατωθῆναι 190. ἐμαίνετο
191. ἐστέρησαν 192. ἐλευθερωθῆναι 193. ὑμνήθησαν 194. ἰδρῦθησαν 195. παιδευθεῖσι
196. βουλευθέντων 197. ἐπιμελοῦνται 198. ἔσονται 199. πεποιήται 200. κεκοσμημένοι
201. ἐνεφάνιζον 202. πιστεύσαι 203. ἠδίκηκέναι 204. πεποικηκέναι 205. πεφύκασιν
206. πεποιήσθαι 207. ἀγαπᾶσθαι 208. ἐπιθυμεῖς 209. τιμᾶσθαι 210. βουλεύου
211. βεβουλευμένα 212. βεβουλεύσθαι 213. πεπιστευκόςι 214. πεφυκῶς 215. ἐβασίλευε
216. ἐνδεδουκία 217. φέρουσα 218. κεκλημένων 219. ἐκλήθη 220. παρήνεσεν
221. ὠνεῖσθαι 222. ἐθέλοντος 223. ὠνήσασθαι 224. ἀπέσπασε 225. ἐφλέγετο
226. τυθῆναι 227. κατέκαυσε 228. ἐπῶλει 229. γελασθεῖσα 230. αἰτεῖ 231. ἦτει
232. ἐγέλασεν 233. αἰδεσθεῖς 234. προσεκαλέσατο 235. ἠρώτησεν 236. ἐκέλευσαν
237. ἀποτελέσαι 238. περιόντας 239. ὠνεῖσθαι 240. κεκελευσμένα 241. ἐτέλεσεν
242. ἐνεκλείσθησαν 243. ἐκελεύσθησαν 244. κατελύθη 245. διασεισθείσης

246. χρησθέντα 247. ἐτρέποντο 248. ἐρευνῶντες 249. ἀρκέσειαν 250. λύσειαν
 251. ἐπλευσεν 252. κομίζοι 253. ἀποπλεύσεισθαι 254. ἐπνευσε 255. φοβούμενοι
 256. καταδυθείη 257. ὤκησαν 258. ἔτρεσεν 259. κελύσας 260. ἐλκυσθήναι
 261. ἀνασπασθήναι 262. ἀνεβόησεν 263. πλεῖ 264. πείσει 265. συμφέροντα
 266. φηφίσασθαι 267. ἤθροισεν 268. ἤθροισμένοι 269. ἐδημηγόρει 270. προσεῖχον
 271. πεπλασμένω 272. ὠργίσθη 273. ἤτησεν 274. φράσαι 275. προτρεπόντων
 276. ἔφρασε 277. ἐκομίσθησαν 278. ἐρωτησάσης 279. πετομένη 280. βαδιοῦμαι
 281. διανεύσομαι 282. φράσας 283. ἐσιώπησεν 284. θαυμασάντων 285. ὠργίσθαι
 286. λογισάμενοι 287. σωθήσεται 288. μεθήρμοσεν 289. ἤρισε 290. ηὔξησεν
 291. ἐμήνισαν 292. συνοργισθεῖς 293. κατέκλυσε 294. ἐπεμφεν 295. ἐπιέσθησαν
 296. ἐχρήσθη 297. παύσεται 298. σωθεῖεν 299. προβάλληται 300. ἀναγκασθεῖς
 301. πεπιεσμένων 302. προσέδησε 303. ἐκομίσθη 304. θεασάμενος 305. δεδεμένην
 306. ἀγωνιείσθαι 307. πέπεισμαι 308. φονεύσειν 309. σώσειν 310. σωθείσαν
 311. συνοικιεῖν 312. ὁμολογήσαντος 313. ἠγωνίσαστο 314. ἐφεύσθη 315. ἐφόνευσε
 316. σεωσμένη 317. συνωκίσθη 318. γυμνάσεις 319. φράσης 320. πείση 321. φιλήσαι
 322. δικάσης 323. ἀκούσης 324. ἀπαλλάξεσθαι 325. ποιῆσαι 326. μετεπέμψατο
 327. παρήσαν 328. καλυφθήσομαι 329. καταλείφω 330. συνήκται 331. κέκρυπται
 332. ἔκρυφα 333. κλέφειν 334. κεκρυμμένα 335. ἐξορύξητε 336. ὑπάρξει 337. πράξετε
 338. ἔξετε 339. ταραχθείητε 340. βλάψαι 341. μακαριοῦσι 342. εὔξονται 343. χρῆσθαι
 344. παρέξει 345. ἐτελεύτησεν 346. ἀπέπλευσαν 347. ἔθαψαν 348. πραχθέντων
 349. ἤρξατο 350. ἀπήλλακται 351. τέθαπται 352. καταλείλειπται 353. κατασκάφωμεν
 354. κλέψη 355. ἔπραξαν 356. ἔπραξας 357. κατέσκαψαν 358. ἐφαίνετο
 359. λυπούμενοι 360. βεβλάμμεθα 361. φυλαχθέντα 362. ἐξορύξας 363. ἔκλεψεν
 364. νομίσαντες 365. κεκλέφθαι 366. ἐφεύσθησαν 367. ἐργασθείσα 368. ἔβλεψαν
 369. κατελείφθη 370. κατασκάφαντες 371. ἐκτήσαντο 372. καταπράξαντος
 373. ἔχαιρεν 374. συντρεφομένης 375. ἀπολείπει 376. διαπέπρακται 377. πράξω
 378. ἄλλαξον 379. ἐδάκρυσε 380. ἐνίκησε 381. πέπρακται 382. ἐρίφθω
 383. γεγραμμένους 384. ἐνσείσαντα 385. φύλαξαι 386. πλήξας 387. πονήσης
 388. πεπραγμένου 389. κατελίπετο 390. δηλοῖ 391. πεποιθέναι 392. ἀποφυγεῖν
 393. ἐκράτησεν 394. ἐτράπετο 395. ἐτρέφατο 396. ἐβλάβη 397. κατεκόπησαν
 398. κατελελοίπει 399. δεδεμένους 400. ἀπήγαγεν 401. σκαφήναι 402. στρατεύσαιτο
 403. ἀπέβαινεν 404. ἐπεπράχει 405. ἐκπλαγείς 406. ἀκούσαι 407. ἤγαγον
 408. τέτροφε 409. ἀνῆχεν 410. ἐκφύγης 411. τραποῦ 412. ἀπόρριφον 413. βλαβεῖη
 414. ἐπεφυλάχει 415. κλαπείη 416. ἀπορρίψαι 417. πληροῖ 418. ἀναγαγεῖν
 419. ῥίψας 420. ἐπανέρχεται 421. βεβλαφώς 422. διηλλαχώς 423. τραφέντα
 424. ἐγράφη 425. δεξάμενος 426. κατεπλάγη 427. ἐνοῶν 428. μεταλλαγῆναι
 429. πεπεισμένος 430. ἀνατραπήσεται 431. διέλυσε 432. κατετρίβη 433. ἐστερήθη
 434. ἔφυγε 435. ἐτελεύτησαν 436. ἐμαντεύσαστο 437. κεκλοφότης 438. ἐκεκλόφει
 439. ἐμαστίγουν 440. κεκλοφέναι 441. πεφωρᾶσθαι 442. θεώμενον 443. πληγέντος
 444. ἐκεκλόφειν 445. ἀνέκραγε 446. πεπληγμένου 447. κεκράγασιν 448. φέγειν
 449. ἀνακληθεῖς 450. κελευσθεῖς 451. ἐπήνεσεν 452. ἔφεξεν 453. ἀπάγαγε
 454. ἐπνίγη 455. ἐποιήσαστο 456. ἄφασθαι 457. τεκοῦσαν 458. νομίσασα 459. τέξεται
 460. πεποίηκεν 461. ἔτεκεν 462. ἐπιθυμοῦντες 463. διεφθαρτο 464. ἐκρίθη 465. ἐσήμηνε
 466. τελευτήσῃ 467. βληθεῖς 468. ἐξεγέρθη 469. ταραχθεῖς 470. ἐλογίσαστο 471. ἀμυνεῖ
 472. λογισάμενος 473. ἔκρινεν 474. ἀποστείλαι 475. ἀφικνεῖται 476. μεμιασμένον
 477. ἐδεῖτο 478. καθαρθήναι 479. καθήρας 480. ἠρώτησεν 481. ἤχοι 482. ἀπεκρίνατο

483. κέκλημαι 484. ἀποκτείνασαν 485. πέφευγε 486. ἐκβεβλημένον 487. ἐστερημένος
 488. ἀπορήσεις 489. κερδανείς 490. ἔμεινεν 491. διέφθειρεν 492. ἀγρεύειν
 493. ἀπέστειλαν 494. ἐστάλμεθα 495. αἰτήσοντες 496. διαφθείρει 497. συναπόστειλον
 498. ἀποκτείνωμεν 499. μνημονεύων 500. ἀποστελῶ 501. ἐντελοῦμαι 502. ἀμῦναι
 503. ἀποστείλαιμι 504. ἐβάρυνθη 505. ἤθελε 506. ἀποφῆναι 507. ἀποφηνάμενος
 508. συναποστελῶ 509. διεφθαρμένον 510. προσημῆναι 511. βληθήσεσθαι 512. βληθῶ
 513. ἀπεφῆνατο 514. ἔπεισε 515. συναπέστειλε 516. ἐντείλατο 517. ἐπαγγειλάμενος
 518. ποιήσεσθαι 519. περανεῖ 520. ἐντεταλμένα 521. ὠρμήθη 522. ἤκοντες 523. ἐζήτουν
 524. ἰχνεύσαντες 525. ἐκυκλοῦντο 526. ἀνατεταμένοι 527. εἰσηκόντιζον 528. καθαρθεῖς
 529. ἀπέστειλαν 530. ἀγγελοῦντα 531. συντεταραγμένος 532. ὠδύρατο 533. ἀπέκτεινεν
 534. ἐκάθηρεν 535. ἀράμενοι 536. ἐπιτρέφων 537. προτείνας 538. ἐπισφαγῆναι
 539. τετελευτηκότι 540. ὤκτιρε 541. ἐπέρανας 542. προεσήμηγε 543. ἔσεσθαι
 544. ἐπέσφαξε 545. κατακλιθεῖς 546. βεβαιῶσαι 547. ἀρπασθεῖη 548. ἐγκεκρίσθαι
 549. ἐγκριθεῖς 550. προκέκρινται 551. χαλεπήνας 552. ἀγωνίασθαι 553. ἔκρινεν
 554. νενικηκέναι 555. ἐξέδειρε 556. ἤσχυεν 557. μανείς 558. ἀπεκτονῶς 559. διέβαλεν
 560. ἐπιβουλεύοι 561. πιστεύσας 562. διαβαλοῦση 563. διαφθαρείη 564. ἐκβαλεῖν
 565. ἐβούλετο 566. φανήσεται 567. ἐκβαλῶν 568. ἐμηχανᾶτο 569. ἀπαλλαγείη
 570. γράφας 571. ἐγχειρίσας 572. ἀπεστάλη 573. ἐπεχείρησε 574. ἐγγράπτο
 575. ἀποκτεῖναι 576. τολμήσας 577. πρᾶξαι 578. ἐπέταξεν 579. κατακανεῖν
 580. διαφθάρησεσθαι 581. διεφθάρησαν 582. ἔπνει 583. ἐφάνη 584. διέφθειρε
 585. διαφθάρησεται 586. ἐσφάλη 587. ἀναβιβάσας 588. ἀρθεῖς 589. κατέκανε
 590. σφαλεῖς 591. συμβαλέσθαι 592. συμβαλόμενος 593. ἐνέβαλεν 594. ἐκπλαγέντας
 595. διασπαρῆναι 596. περιβάλοι 597. ἀγωνίασθαι 598. συλλέξας 599. θαυμάσας
 600. ἔφηνε 601. μένειν 602. ἠξίωσε 603. ἠγάγετο 604. τελευτήσαντος 605. ἤρξεν
 606. ἐρωτηθεῖς 607. φθονοῦντας 608. τιμωρησαίμην 609. φανῆς 610. μεμνηνός
 611. κόφας 612. κατέβαλε 613. ἐπεκαλεῖτο 614. φανέντος 615. παρακαλεῖται 616. ἄρης
 617. μεταβαλεῖν 618. φθάρησεται 619. δαρεῖς 620. κτίσαντος 621. μεμνησθαι 622. ἐώκει
 623. ἐκέκτητο 624. εἰώθει 625. κατεστρέφατο 626. ἀκηκόαμεν 627. μεμνήμεθα
 628. καλουμένων 629. ἐβασίλευσεν 630. ἠνείχοντο 631. ἐπιστρατευόμενοι 632. εἶων
 633. ἠναντιοῦτο 634. συνειλοχῶς 635. ἀπεωθέιτο 636. κεκτημένος 637. ἀπειργάσατο
 638. εὐδοκιμησάντων 639. ἐφείλκετο 640. εἶποντο 641. εἶχεν 642. ὄρωρυγμένους
 643. εἰργασμένους 644. κατεσκευάσατο 645. ἀνήπτετο 646. ἐώρων 647. ἀνεώχθησαν
 648. συνειλεγμένοι 649. παρείχε 650. ἰδρύθη 651. κεκοσμημένην 652. εἶλκον
 653. εἶπετο 654. ἐφυλάχθη 655. ἀπειργάσθη 656. ἐτάφη 657. εἰώθασι 658. ἤσκουν
 659. ἐωνημένοι 660. ἔκτισαν 661. συνεισιῶντο 662. ἠκηκοί 663. κατεσκαμμένοι
 664. προσέταξεν 665. παρεσκευασμένου 666. προσβοῆσαι 667. μέμνησο 668. ἔγραψε
 669. εἶθισαι 670. εἰθίσμεθα 671. κρατῆσαι 672. εἰωθός 673. ἐξεγερθεῖς
 674. ἐκάθευδον 675. ἐγρηγόρει 676. ἐλιχθέντος 677. εἰοκέναι 678. ἔοικεν
 679. περιελίχθη 680. ἐμαστίγου 681. κλέφαι 682. δαρῆναι 683. θεασάμενος
 684. ἐκαθέζετο 685. πληγῶ 686. πεπλευκῶς 687. ἐώρακεν 688. ἐγκαλύπτει
 689. εἰργασμένα 690. εἰοκότες 691. ἐπιδεικνύντες 692. ἀγείροντες 693. διεσκεδασμένα
 694. πηγνύασι 695. ἀποδεικνύναι 696. ἀπαντήσας 697. διέτεινε 698. δείκνυ
 699. ἐδείκνυν 700. δεῖξω 701. ἔρωτο 702. ἐπεπήγει 703. ἀπέσβη 704. ἐνεδείκνυτο
 705. συνέμιξαν 706. διαρρήξαντες 707. διασκεδάσαντες 708. καταστορέσας
 709. ἀπώλετο 710. πεπταμένοις 711. συνεκεράσατο 712. ἀνεπέτασεν 713. ἀπολεί
 714. ἐπιρρώσει 715. ἐθέλης 716. πορευθήτι 717. ἔρωσο 718. ἀναζεύξειν

719. επιδειχθείς 720. μείναι 721. συνέμιξαν 722. ανέζευξεν 723. ανεδείκνυ
 724. ἐρίγνυτο 725. ποιοίτο 726. ὤμοσε 727. σβέσειν 728. ἀποδεδειγμένον 729. ἀπολείν
 730. κατεστρώθησαν 731. ἀπώλοντο 732. ἐκάλεσε 733. ἀπώλεσε 734. ὁμωμοκῶς
 735. βλάφειν 736. ἀπωλώλεσαν 737. ἀπολώλεκεν 738. ἀπόλοιτο 739. συνεκάλεσε
 740. κελεύσαντος 741. ἀπεδείχθησαν 742. ἡγείσθαι 743. ἐκελεύσθη 744. μεμιγμένη
 745. ἀναπεπταμένης 746. πήξαντες 747. ἐξεύγνυσαν 748. ἀποπεπηγότες 749. ἀπολέσθαι
 750. ἐπικρεμασθέντα 751. ἀποφυγόντες 752. διεσώθησαν 753. ἐπιδέδειχεν 754. ἐκτήσατο
 755. ἀπέσβηκεν 756. ἀπολείται 757. ἐπιρρωνύναι 758. καταγύναι 759. μετεπέμφατο
 760. μετείχε 761. ἠναγκάσθη 762. ἐμάχετο 763. ἐπεμίγνυτο 764. κατᾶξαι
 765. ἐπεχειρήσας 766. ἀποπέμφαι 767. ἐτίμησαν 768. ἐμβληθέντα 769. ὑπεδέξαντο
 770. ἐδωρήσαντο 771. διετέλει 772. κατοικήσαι 773. συγκραθῆναι 774. ἀποσβέσειαν
 775. στρατευσομένους 776. ἐνδειξάμενος 777. ἀπώλετο 778. ἡγγέλθη 779. ἡμφισμένος
 780. ἐστεμμένος 781. ἀπολωλέναι 782. ἀπεστεφανώσατο 783. ἐστεφανώσατο
 784. συνέγραψε 785. κεκραμένη 786. ἐκαλείτο 787. ὀμνύης 788. ὄλοιτο 789. ἡσθένει
 790. ὑπώπτει 791. ἐνίστασθαι 792. διαδιδοίη 793. διατιθείη 794. κατεστάθη
 795. ἤκουσε 796. συνέθετο 797. ἐτίθετο 798. ἔσπευδε 799. διατιθέναι 800. ἀπόντος
 801. ἀναστάντες 802. διασταίεν 803. διαστῶσιν 804. διέθηκε 805. προσκαλεσάμενος
 806. διέδωκεν 807. κατέστησε 808. ὑπέστησεν 809. διαθείς 810. κατέστη 811. ἐφιείτο
 812. ἐνδίδωσι 813. ἐντίθησι 814. συνεικῶς 815. διδῶ 816. ἐφίλει 817. συνεῖσα
 818. ἔτεο 819. παραστᾶσα 820. μεθῆναι 821. μεθήσειν 822. μεθειμένος 823. ἐπιθείη
 824. μετέθετο 825. ἀφέμενος 826. μεθήκε 827. κατέστησεν 828. κινδυνεύσας
 829. διατεθείς 830. καθίστατο 831. καταστάς 832. ἀφείθη 833. ἐποίει 834. ἀφικνεῖτο
 835. διατιθείς 836. ἀφίει 837. συνίστατο 838. ἐπιθείτο 839. ἐποιεῖτο 840. ἐφεστηκόσι
 841. ἐδίδου 842. δεδομένα 843. ἀφειστήκεσαν 844. ἐκώλυσεν 845. ἀποστήναι
 846. προσθέσθαι 847. συνῆκεν 848. ἀποστήσεσθαι 849. παραδώσειν 850. ἐξανεστηκότες
 851. συστησάμενος 852. ἐπειρᾶτο 853. κατάγειν 854. ἐπέθετο 855. συνιστάναι
 856. ἐνδιδοίη 857. ἤξιου 858. δοθῆναι 859. παρεστηκέναι 860. ὑποστάς
 861. ἀπεδεδώκει 862. ἐξηπάτησε 863. πολεμοῦντα 864. δαπανᾶν 865. ἤχθητο
 866. πολεμοῦντων 867. συνέστη 868. ἀνέπεισε 869. δοῦναι 870. ἐπιθή 871. διατιθέασι
 872. ἐξέπλευσεν 873. μεθεστηκότες 874. ἀποστάντα 875. ἀνθίσταται 876. ἐθανατώθη
 877. ἀπειθῶν 878. παρίσταται 879. μεταστήναι 880. ἀφίησι 881. δίδωσι
 882. ὑποθέμενος 883. συνίστη 884. ἐπιθή 885. ἀφίεσαν 886. παράδος 887. ἀπόσθητι
 888. ποιήσον 889. συνέλεξε 890. ἐπιθέμενος 891. διετεθήκεσαν 892. ὠφέλησεν
 893. ἐδίδουσαν 894. τρεφόμενον 895. δράσειν 896. δίωκε 897. δοῦσα 898. τεθέν
 899. προδῶς 900. διδόντος 901. μοχθήσασι 902. ἔθηκαν 903. ἐδόκει 904. ἡδύνατο
 905. ἤθροιζε 906. βούλεσθαι 907. ἐνέπρησαν 908. ἐνέπλησαν 909. δύνωνται
 910. προειστήκει 911. ἄγοντα 912. δύναιτο 913. ἐμπλήσας 914. ὄναιτο 915. ὀνήσειν
 916. δυνηθείη 917. διαπρᾶξαι 918. παύσεσθαι 919. καταγάγοι 920. ὀνήσεσθαι
 921. ἐπίθοντο 922. ἡγάσθησαν 923. δυνάμενον 924. ἀποπλήσασι 925. ἠπίστατο
 926. ἐμπιμπλάναι 927. παρήσαν 928. κατανοήσαντι 929. ἐνεπλήσθη 930. ἠπιστήθητε
 931. ἡγησαμένω 932. ἐδύνατο 933. ἐπικρέμασθαι 934. ἀντιπαρεσκευάζετο 935. ὠρμάτο
 936. ἡδυνήθησαν 937. ἐξευγμένη 938. οἰκουμένην 939. ἤκε 940. πεπλησμένους
 941. ἐθήρευεν 942. γυμνάσαι 943. βούλοιτο 944. ὀνίνησιν 945. ὤνητο 946. ἐκδαρῆναι
 947. ἐπιστάμενος 948. ἤθελεν 949. φάναι 950. ἠττημένον 951. διαθήσει 952. ὁμολογεῖς
 953. σρέφας 954. ἡγωνίζετο 955. ἐπίστασαι 956. αὐλεῖν 957. ἐφησθα 958. δυνήσεσθαι
 959. ἡδύνω 960. ἐπίστω 961. δῶσεις 962. ἐξέδειρε 963. ἐκρέμασεν 964. κρεμαμένου

965. καλείται 966. πρόσεισιν 967. ιέναι 968. χρῆναι 969. διάκειται 970. διακέοιτο
 971. ἰοῦσα 972. ἀγγελοῦσαν 973. διακείσθαι 974. ἐσόμεθα 975. ἔσει 976. παρόντι
 977. ἐπιόντι 978. διακείσεται 979. ἔδωκεν 980. ἐσομένης 981. ἦσθη 982. ἀποδοῦναι
 983. ἀπέδωκεν 984. εἶψαν 985. προῖοῦσι 986. συνείπετο 987. καθημένη 988. καθῆσθαι
 989. ἐνέκειτο 990. ἐπιδείξει 991. συνῆσαν 992. ταχθῆναι 993. στήναι 994. ἐθεώρει
 995. παριών 996. ἐκκεκαλυμμένας 997. παρήει 998. στήσας 999. ἴθι 1000. λέξον
 1001. ὀρώην 1002. προβάλοιντο 1003. ἐπίοι 1004. παρήγγειλαν 1005. ἐσάλπιγξε
 1006. προβαλόμενοι 1007. ἐπῆσαν 1008. προϊόντων 1009. ὀρώντες 1010. καταλιπόντες
 1011. ἐφοβήθησαν 1012. οἰόμενοι 1013. ἦσαν 1014. προΐασιν 1015. ἐπέτρεφε
 1016. διαρπάσαι 1017. οὔσαν 1018. χρεῖη 1019. ἀπιέναι 1020. θάρρει 1021. κτήση
 1022. ἦσθα 1023. παρούσης 1024. νουθετεῖν 1025. ἔφασαν 1026. ἴσμεν 1027. ἔσται
 1028. ἔφυ 1029. δεδιώς 1030. καταλίποιεν 1031. ἐβιάζετο 1032. ἤρξατο 1033. ὤτετο
 1034. ἐνδύντας 1035. ἔπεσθαι 1036. ἐνέδυσαν 1037. ἔβαλλον 1038. ἐξέφυγε
 1039. καταπετρωθῆναι 1040. ἦδει 1041. ἔσβη 1042. δυνήσεται 1043. βιάσασθαι
 1044. συνήγαγεν 1045. ἀμφέστασαν 1046. ἐστώς 1047. παρεστῶσι 1048. θαυμάζοι
 1049. ἴστω 1050. ὤνησε 1051. φεύγοντα 1052. ἐπριάμην 1053. ἔδαπάνων 1054. οἶδεν
 1055. ἐποίουν 1056. συνειδόντων 1057. ἐβίωσαν 1058. ἐδέδισαν 1059. ἐσώσαμεν
 1060. ἦδειτε 1061. ἦστε 1062. πεφυκέναι 1063. εἰδέναι 1064. πεφυκώς 1065. πρίαιτο
 1066. φανῆναι 1067. πρίασθαι 1068. ἐπρίω 1069. εἴσονται 1070. ἀπεσβηκέναι
 1071. δοκεῖ 1072. παρεστῶτα 1073. συμπορεύεσθαι 1074. προδοῦναι 1075. φῦναι
 1076. ποιήσω 1077. βιῶναι 1078. ὑποδῦναι 1079. εἰδῆτε 1080. ὄντα 1081. ἀκούσαντες
 1082. φαίη 1083. ἀπέστησαν 1084. ἀπορῶν 1085. δεδοικώς 1086. ἀφεστῶσιν
 1087. οἶσθα 1088. πεφυκότα 1089. ὑποδύσομαι 1090. πείσαι 1091. πρόοιδα
 1092. μενοῦσιν 1093. συναγαγῶν 1094. ἀφεστῶτας 1095. ἐσμέν 1096. συνεπόμεθα
 1097. ἀδικεῖσθαι 1098. μεταπεμπομένου 1099. ἐπιθῆ 1100. ἐνεστώς 1101. εἰδείη
 1102. δεδιέναι 1103. βλάβη 1104. παρεστάναι 1105. ἴσασιν 1106. ἐστᾶσιν
 1107. λεγέτω 1108. εἰδῆ 1109. ἐπαύσατο 1110. ἀνίσταντο 1111. προσποιούμενοι
 1112. ἐξελάσας 1113. ἀφίκετο 1114. λάβοιεν 1115. ἦσθετο 1116. κεκμηῆκασιν
 1117. ἔμαθεν 1118. ἀφιγμέναι 1119. ἔφθασαν 1120. ἀφικόμεναι 1121. παρήσαν
 1122. ἐπολιόρκει 1123. τίσασθαι 1124. ἔτυχε 1125. παρῶν 1126. συνέβη
 1127. ἀποστάντας 1128. προσβῆναι 1129. ἀπήχθετο 1130. προῦβησαν 1131. ῥεῖ
 1132. παρελάσαι 1133. ἐξιχνύμενα 1134. διαβαίη 1135. ἔλαθε 1136. ὑποτμηθεῖη
 1137. ὑπολαβῶν 1138. φυλάξειν 1139. ἐφεύσθη 1140. ἐνέτυχεν 1141. κατέλαβεν
 1142. μαθῶν 1143. ἀφίκοιτο 1144. ἔφθη 1145. ἀπέβη 1146. ἀφικόμενος
 1147. κεκμηκότες 1148. ἐλογίζοντο 1149. ἀποβαίειν 1150. κατέδαρθον 1151. ἐμβάντες
 1152. ἐνθέμενοι 1153. ἔλαθον 1154. ἀποπλεύσαντες 1155. συμβεβηκότα
 1156. ἐπύθοντο 1157. ὑπέλαβον 1158. διώξει 1159. καταλήφεται 1160. ἐδόκουν
 1161. ἡμαρτηκέναι 1162. εὔχοντο 1163. ληφθῆναι 1164. ὥκτιρον 1165. κατειλημμένοι
 1166. ὠφληκότες 1167. ζημιωθεῖεν 1168. αἰσθόμενος 1169. ἀποβεβηκότας 1170. ἐδήχθη
 1171. συγκαλέσας 1172. ἀπεληγάκασιν 1173. λήσειν 1174. λέλθη 1175. τισαίμην
 1176. καταλαβεῖν 1177. ἀποτετμημένοι 1178. ἀποτίσειαν 1179. διώξω 1180. συλλαβῶν
 1181. καταμεμάθηκα 1182. τεύξομαι 1183. παρέβησαν 1184. ἐπελάθοντο 1185. ἔτυχον
 1186. ἐπιλέλησμαι 1187. ἔκαμον 1188. ἀποτίνων 1189. καμοῦμαι 1190. ἰόντων
 1191. τίσουσι 1192. δῆξεται 1193. αἰσθωνται 1194. ἡμαρτόντες 1195. ἔλαχε
 1196. ηὔξήθη 1197. εἰλήχασιν 1198. συλλαβεῖν 1199. ἀδικεῖν 1200. ἀπεχθῆσεσθαι
 1201. ἐξελαύνων 1202. ἄρχοντος 1203. φύουσιν 1204. ἐξέτεμε 1205. κατέκαυσεν

1206. προβάς 1207. ώκειτο 1208. αναβήσοιτο 1209. συναναβήναι 1210. ποιήσαντες
 1211. άπηγγελλον 1212. προαισθόμενοι 1213. λάβωσιν 1214. έλαθεν 1215. καμούνται
 1216. πυθόμενος 1217. ύποτεμείν 1218. ηξήσαν 1219. καταληφθείσης 1220. λήφοιτο
 1221. καταστήση 1222. μαθόντες 1223. αυξήσεσθαι 1224. συναναβήσεσθαι
 1225. όμιλών 1226. εκβήση 1227. δύναιο 1228. έξαμαρτείν 1229. άμαρτών
 1230. βούλου 1231. λήψη 1232. δούς 1233. έπιλαθοϋ 1234. έπιρορκών 1235. δράσας
 1236. τεύξη 1237. έξήλανον 1238. άνένμησεν 1239. εύρον 1240. εύρέθη 1241. εύρειν
 1242. ζοντο 1243. άλωναι 1244. έδίδαξεν 1245. άπέδρασαν 1246. άπεργνωκές
 1247. διέστησαν 1248. έθήρων 1249. διαδεχόμενοι 1250. έάλωσαν 1251. άλόντων
 1252. έάλω 1253. έτρώθη 1254. άνήλωσαν 1255. έτρεχε 1256. αίρουσα 1257. χρωμένη
 1258. ήρσεν 1259. πορευόμενοι 1260. έγνωσθη 1261. καθέζεσθαι 1262. έπισιτισάμενοι
 1263. άπέθανεν 1264. ένοικούντες 1265. έπώλουν 1266. έξων 1267. έπέλιπε
 1268. πρίασθαι 1269. έπράθη 1270. άπέδοντο 1271. αναλώσαι 1272. έσθίοντες
 1273. διεγίγνοντο 1274. προσεποιείτο 1275. άποθάνοιεν 1276. γνώναι 1277. εύροι
 1278. λαβόντας 1279. ήβήσαντας 1280. άπήρσε 1281. διδάξειν 1282. συνεπισπεύσαι
 1283. έγνω 1284. ρίφαντες 1285. ήμφιεσμένοι 1286. άμελούντες 1287. είσεπήδησαν
 1288. έξεκόμισαν 1289. έφεύσθη 1290. εύρήσειν 1291. μνησθώμεν 1292. κελεύση
 1293. τραθησομένους 1294. άποθανουμένους 1295. δεδιδαγμένοι 1296. ήβήσαντες
 1297. γηράσαντες 1298. εύρεθειεν 1299. ήγόραζον 1300. διαβαίνοντες 1301. έπίμπλασαν
 1302. συνήγον 1303. συνέσπων 1304. άπτεσθαι 1305. έπράθησαν 1306. ένοικούντων
 1307. πεποιημένος 1308. άμφιλεξάντων 1309. προσήει 1310. γνωσόμενος
 1311. έγνωκέναι 1312. έαλωκός 1313. κατέγνω 1314. έδιδάχθησαν 1315. έγνωσαν
 1316. άπήρσεν 1317. ώργίζοντο 1318. μεταγνώσεται 1319. έξιλιάσεται
 1320. άδικηθέντα 1321. έξιλιάσατο 1322. μεταγνώναι 1323. συνέγνω 1324. μεμνήσονται
 1325. διήλασε 1326. διελαύνοντα 1327. μεμνημένος 1328. άλούς 1329. ίησι
 1330. ήμαρτε 1331. έτρωσεν 1332. μεθυσθέντες 1333. γνούς 1334. άποδράναι
 1335. τραθήναι 1336. άποθανείν 1337. άπέδρα 1338. ζών 1339. γνώθι
 1340. εκμάθη 1341. μεμνήσθαι 1342. ήμέλησεν 1343. γερονός 1344. έγήματο
 1345. έδέησε 1346. έπιμεληθήναι 1347. έγένετο 1348. έπεμνήσθη 1349. συνθέμενος
 1350. έμαχέσατο 1351. περιεγένετο 1352. παύσασθαι 1353. αίσθόμενος 1354. έρρύη
 1355. έδεήθη 1356. όμώσας 1357. βουλήσεσθαι 1358. μαχείσθαι 1359. έχάρη
 1360. ώήθη 1361. μεταμελήσαι 1362. ήβουλήθη 1363. ποιήσασθαι 1364. έλαβε
 1365. έμμείναι 1366. έξερρύησαν 1367. ήχθέσθη 1368. άπολιπών 1369. άπέστη
 1370. διακειμένους 1371. μαχούμενος 1372. παροξυνθέντες 1373. ήμέλλησαν
 1374. συνερρύηκεσαν 1375. έπιπτώμενοι 1376. ήδύναντο 1377. προσέπτετο
 1378. έξέωσεν 1379. άπωσθέντων 1380. έπιμελησόμενος 1381. κατέφυγε
 1382. πέμφας 1383. γεγονέναι 1384. ώφελον 1385. μετεμελήθη 1386. άδικήσας
 1387. ώφείληκα 1388. προγεγενημένων 1389. οίθηθής 1390. έξερρυηκέναι
 1391. δέδοκται 1392. γενήσεσθαι 1393. διαπτήσεται 1394. χαιρήσει 1395. όφειλήσει
 1396. άπεώσατο 1397. έφαινετο 1398. έπήλανεν 1399. έμέλησεν 1400. δεήσεται
 1401. γεγενημένα 1402. προκατακαίοντες 1403. ήχθέσθη 1404. άπέπτοντο
 1405. άχθεσθέντα 1406. έπιμελήσομαι 1407. δυνήσονται 1408. προκατακαϋσαι
 1409. έπιγενησόμενον 1410. διαγγείλαι 1411. έρομένου 1412. μέλλοι 1413. έθελήσαι
 1414. ένεδρεύσας 1415. ζώντας 1416. κεχαρηκώς 1417. οίθηθείς 1418. δεθηήναι
 1419. έπενενέμητο 1420. όφειλήσας 1421. ήβουλήθη 1422. διεγίγνετο 1423. έπισκοπών
 1424. γενήσεται 1425. ήξι 1426. δύνηται 1427. διαπεφύλαχεν 1428. έπιμεμέληται

1429. δίδωσιν 1430. αναγνούς 1431. ἠχθέσθημεν 1432. διαγένηται 1433. μελλήσας
 1434. συγκαλειῖ 1435. γένοιτο 1436. ἀγαγόντες 1437. προτιμηθῆναι 1438. ἦρχε
 1439. ἠβουλήθη 1440. παραγενέσθαι 1441. πράξω 1442. ἐγκαλέσας 1443. ἔρεσθαι
 1444. ἀδικηθεῖς 1445. γέγονας 1446. ἀποκριναμένου 1447. ἦρετο 1448. γεγενῆσθαι
 1449. ἐρήσομαι 1450. γένοιο 1451. γενοίμην 1452. δόξαμι 1453. προελθών
 1454. εἰσέπεσεν 1455. ἔσπετο 1456. ἐπέσχε 1457. προεῖπε 1458. συνελθεῖν
 1459. ὠφθησαν 1460. διῆλθεν 1461. ἀπόσχοι 1462. ἐπιούση 1463. ἐπιπέσοι
 1464. συνεληλύθησαν 1465. προερρήθη 1466. διελών 1467. εἶλετο 1468. σπέσθαι
 1469. διέχοντας 1470. προσέδραμον 1471. ἀνθέξειν 1472. συνοίσειν 1473. ἔλονται
 1474. προσενεχθῆναι 1475. προδεδραμηκότες 1476. ὑπέσχοντο 1477. συνέφεςθαι
 1478. ἐρεῖν 1479. εἶδον 1480. παθεῖν 1481. προσηγήθη 1482. ἐωράκασιν
 1483. τεταγμένη 1484. ἤρημένοι 1485. ταχθήσονται 1486. ἐπιπεσοῦνται
 1487. εἰπεῖν 1488. προσπεσοῦσης 1489. συνεκάλεσε 1490. σπέσθαι 1491. μετασχεῖν
 1492. εἰσήλθε 1493. συγκρούοι 1494. προήρημαι 1495. πέποιθα 1496. διάγοντας
 1497. διενεγκεῖν 1498. ἐώρακα 1499. παρέξετε 1500. κέκτησθε 1501. ἐλοίμην
 1502. εἰδῆτε 1503. εἰδώς 1504. προεροῦντα 1505. ὄφεςθε 1506. ἐπιφερομένους
 1507. ἴδωσιν 1508. ἀνασχομένους 1509. προσενεχθησομένους 1510. ἀνθέξουσιν
 1511. ἀντισχῆσουσιν 1512. ἀποδραμοῦνται 1513. πάθωσιν 1514. ἀναιρήσεσθε
 1515. πείσεσθε 1516. παράσχητε 1517. ἀνέλησθε 1518. ὑπέσχημαι 1519. ὑπισχνούμαι
 1520. ἐπανελθεῖν 1521. ἀφήσειν 1522. οἴσονται 1523. ἔσονται 1524. δεήσει
 1525. πίνονται 1526. ἔδονται 1527. αἰρήσονται 1528. ῥηθέντα 1529. εἴρηται
 1530. οἴσεσθαι 1531. περιπεπτώκαμεν 1532. προσελθόντα 1533. συνοίσειν 1534. οἶει
 1535. γένηται 1536. μεμνήσεσθαι 1537. μεμνήο 1538. βούλοιο 1539. δύνασθαι
 1540. ἀποδοῦναι 1541. ὑπέσχου 1542. παρεληλυθότι 1543. ἠνέγκαμεν 1544. ἐπάθομεν
 1545. περιεπέσομεν 1546. φαγεῖν 1547. πειεῖν 1548. ἔσχομεν 1549. ὀφόμεθα
 1550. εἰπέ 1551. παράσχες 1552. ἐνηνόχατε 1553. πεπόνθατε 1554. κατεδηδόκατε
 1555. καταβεβρώκατε 1556. ἐπιμελήσομαι 1557. ἔξετε 1558. δυνήσομαι 1559. ἐρῶ
 1560. δύνανται 1561. ἀνελώμεθα 1562. προσπέση 1563. παρέξω 1564. αἰρήσομαι
 1565. μετεσχηκότες 1566. μετάσχητε 1567. οἴσεται 1568. ὑποσχόμενος 1569. ἐνέπλησεν
 1570. παρεκλεύοντο 1571. τάττεσθαι 1572. ἐπιδεῖν 1573. εἰσήλθε 1574. ἐνεχθεῖς
 1575. περιπέσοι 1576. πάθοι 1577. ἀφαιρεθεῖεν 1578. ἀνθέξειν 1579. περιόφεται
 1580. ἀφελόμενος 1581. καθέξεις 1582. ἀμνημονεῖ 1583. πάθοις 1584. ζῶντα
 1585. πείσομαι 1586. παραδράμης 1587. ἰδών 1588. ἐνεγκε 1589. δίδου 1590. ἀπόσχοι
 1591. ὑπερβῆς 1592. δείξων 1593. ὀφόμενος 1594. πιών 1595. φαγών 1596. εἰπών
 1597. κείται 1598. καταπηδήσας 1599. ἀπέγνω 1600. διαρρήξοντα.

Mondattani gyakorlatok

1 Kijelentő alanyi és tárgyi mellékmondatok

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre Euandros bűnlajstromát, amit Lysias olvastat a fejére, hogy megakadályozza archónná választását!

Ἐγὼ δὲ περὶ τούτου τρία ἔξω εἰπεῖν τηλικαῦτα τὸ μέγεθος, ὥστ' ἄξιον εἶναι ἕκαστον ἔργον θανάτου· πρῶτον μὲν ὅτι τὴν ἐν Βοιωτοῖς πολιτείαν χρήματα λαβῶν μετέστησε καὶ τῆς συμμαχίας ἡμᾶς ταύτης ἀπεστέρησεν, ἔπειτα ὅτι τὰς ναῦς προὔδωκε καὶ τὴν πόλιν περὶ σωτηρίας βουλευέσθαι πεποίηκεν, ἔπειτα ὅτι παρὰ τῶν αἰχμαλώτων, οὓς αὐτὸς ἀπώλεσε, τριάκοντα μνᾶς ἐσυκοφάντησεν, οὐ φάσκων αὐτοὺς λύσεσθαι, εἰ μὴ τοῦτο αὐτῷ παρὰ σφῶν αὐτῶν παράσχοιεν. συνειδότες οὖν ἡμῶν ἑκατέρῳ τὸν βίον, πρὸς ταῦτα βουλευέσθε ὁποτέρῳ χρῆ πιστεῦειν περὶ τῆς Εὐάνδρου δοκιμασίας, καὶ οὕτως οὐκ ἐξαμαρτήσεσθε.

A kijelentő alanyi és tárgyi mellékmondatok ὅτι vagy ὡς 'hogy' kötőszó vezet be. Tagadása οὐ-val történik. E mellékmondat állhat: 1. személytelen kifejezések után, pl.: ἔστι, δεῖ, χρή, συμφέρεῖ; δυνατὸν / καλόν / ἀναγκαῖον / δίκαιον / αἰσχρόν (ἔστιν); νόμος / ὥρα (ἔστιν) stb. 2. mondást jelentő igék (verba dicendi) után, pl.: λέγω, φθέγγομαι, φράζω, ἀγγέλλω stb. 3. észlelést, észrevést jelentő igék illetve ezek műveltető alakjai után, pl.: ὀράω, ἀκούω, οἶδα, γιγνώσκω, δηλώω, ἀποφαίνομαι, σημαίνω stb. 4. olykor érzelmet, illetve érzelmkifejezést jelentő igék után, pl.: θαυμάζω, ἀχθάνομαι stb. (cf.: okhatározói mellékmondatok).

Főmondati praesens követően a mellékmondatban a kijelentő főmondatok módjai állnak. Főmondati praeteritumot követően a mellékmondatban megmaradhatnak a kijelentő főmondatok módjai; de az indicativus helyett gyakran optativus obliquus áll.

| | |
|--|---|
| Δῆλον ὅτι οὕτως ἔχει. | Világos, hogy így van. |
| Τῇ δ' ὑστεραία ἦκεν ἄγγελος λέγων ὅτι λελοιπῶς εἶη Συέννησις τὰ ἄκρα. | A következő napon megjött a hírnök, aki jelentette, hogy Syennesis elhagyta a magaslatokat. |
| Ἄνδρες στρατιῶται, μὴ θαυμάζετε ὅτι χαλεπῶς φέρω τοῖς παροῦσι πράγμασιν. | Katonák, ne csodáljátok, hogy nehezen viselem a mostani helyzetet. |

A gondolkodás, vélekedés igéi után, pl.: δοκέω, δοξάζω, νομίζω, ἡγέομαι, stb. gyakran ὡς kötőszó vagy infinitivus áll:

| | |
|---|--|
| Ἰκανὰ νομίζω τὰ εἰρημένα. | Elegendőnek tartom az elmondottakat. |
| Ἡγοῦμαι δέ, ὦ ἄνδρες, τοῦτό με δεῖν ἐπιδείξαι, ὡς ἐμοίχευεν Ἐρατοσθένης τὴν γυναῖκα τὴν ἐμήν. | Úgy gondolom, férfiak, ezt kell nekem bebizonyítanom, hogy tudniillik Eratosthenés elcsábította a feleségemet. |

A φημί ige alakjai után mindig infinitivus áll:

| | |
|---------------------------------|--|
| Τὰ ὀνόματα οὐκ ἔφη αὐτῶν ἐρεῖν. | Azt mondta, hogy a nevüket nem mondja meg. |
|---------------------------------|--|

A mellékmondatot kiváltó, rövidítő szerkezetként, de különösen a mondst jelentő igék után gyakran áll accusativus vagy nominativus cum infinitivo, az észrevevést, érzékelést jelentő igék után pedig accusativus cum participio.

Megjegyzendő, hogy a felszólító tárgyi mellékmondatokat a görög mindig infinitivus szerkezettel fejezi ki.

| | |
|---|---|
| Ἐπέσχετο ταῦτα ποιήσειν. | Megígérte, hogy meg fogja ezt tenni. |
| Λέγεται τοὺς κακῶς πεπονθότας μνησθαι μᾶλλον ἢ τοὺς εὖ. | Azt mondják, hogy akiket baj ért, jobban emlékeznek, mint akiket szerencse ért. |
| Ἐλέγετο ἐν Φλειοῦντι σίτος εἶναι. | Úgy hírllett, hogy Phliusban van élelem. |
| Ὡς ἦσθετο Κύρον πεπτωκότα, ἔφυγεν. | Amint rájött, hogy Kyros elesett, elmenekült. |
| Ποιεῖν ἐκέλευεν ὃ τι βούλομαι. | Fölszólított, hogy tegyek, amit akarok. |

A kijelentő alanyi- és tárgyi mellékmondatokhoz szorosan kapcsolódnak az értelmezői mellékmondatok. Kötőszó- és módhasználatuk egyezik:

| | |
|---|--|
| Περὶ μὲν οὖν τοῦ ζεύγους τῶν ἵππων, ὡς οὐκ ἀφελόμενος ὁ πατήρ Τεισίαν εἶχεν, ἀλλὰ πριάμενος παρὰ τῆς πόλεως τῶν Ἀργείων, ἀκηκόατε τῶν μαρτυρούντων. | A versenyfogattal kapcsolatban tehát, hogy (tudniillik) apám nem Teisiástól lopta és bitorolta, hanem az argosiai városától vette, hallotátok a tanúkat. |
|---|--|

II. Fordítsa az alábbi mondatokat görögre!

A görögre fordítandó magyar mondatok szövegében kerek zárójelek közé tettük azokat a szavakat ill. betűket, amelyeket nem kell görögre fordítani. Hegyes zárójelben szerepelnek a görög mondatban álló, tükörfordításban megadott szavak.

1. Gyanú(s) volt, hogy a nagykirály ellen vezet, mégis úgy gondoltuk, hogy követjük.
 2. Megmondtam, hogy ez az, aki bejár(atos) a feleségemhez. 3. Elterjedt a hír, hogy Kynos hadihajókkal üldöz(tet)i őket. 4. Azt azonban jól véssék a fejükbe <tudják>, hogy nem nyertek egérutat <elszöktek, biztonságban vannak>. 5. Soha nem szűnt meg ismételtetni, hogy véleménye szerint az istenek ugyanúgy <nemkevésbé> örülnek a jámbor tetteknek, mint a szent áldozatoknak. 6. Azt (szokta) mondani, hogy az athéniak nyelvében a lakomázást hívják evésnek. 7. Én pedig azt mondtam, hogy nem én foglak téged megölni, hanem a város törvénye. 8. Azt mondta, hogy útjuk a nagykirály ellen, Babylónba fog vezetni, és megparancsolja, hogy mondják meg ezt a katonáknak, és győzzék meg őket, hogy kövessék (öt). 9. Elmondtam, hogy mindenről tudok, (ami) a házamban folyik. 10. Közli (velem), hogy bent van. 11. Tudtam, hogy nem ismer se istent, se embert. 12. Gondoljuk meg <meg kell fontolni>, senki sincs az emberek között, aki természettől fogva oligarchikus vagy demokrata (beállítotttságú). 13. Azt mondta, hogy nem kell nekik ezt tenni. 14. Eratosthenésnek szabad lett volna azt mondania, hogy nem találkozott (vele), vagy teszem azt <azután>, hogy nem látta. 15. Tudom, hogy úgy gondolja, hogy sérelmet szenvedett tőlünk. 16. Azt mondta, nincs. 17. Talán azt mondhatná, hogy félt, és ez néhányotoknak elég lesz. 18. Nem szabad elfelejteni <emlékezni kell>, hogy nem azért vagytok itt, hogy törvényeket hozzatok róluk, hanem hogy a hatályos törvények alapján szavazzatok. 19. Szerintem tudjátok, hogy hadvezér volt. 20. Azt mondta, hogy valamelyiknek a kettő közül (be) kell (következnie), vagy ők nem laknak Olynthosban, vagy ő nem (lakik) Makedoniában. 21. A vezetés (kérdéséről) tehát, hogy (tudniillik) városunkat (illetné) jog szerint, az elmondottak alapján könnyű meggyőződni. 22. Világos, hogy ez igaz.

III. Egészítse ki az alábbi mondatokat a megadott igék megfelelő alakjaival!

1. Ἐκεῖνος γὰρ ὅτ' ἦλθεν αὐτῷ ἐπιστολὴ παρὰ βασιλέως, ἣν ὁ μετὰ Καλλία τοῦ Λακεδαιμονίου Πέρσης ἦνεγκε, περὶ ξενίας τε καὶ φιλίας, ταύτην μὲν οὐκ ἐδέξατο, τῷ δὲ φέροντι εἶπεν (ἀπαγγέλλω) ... βασιλεῖ ὡς ἰδίᾳ μὲν πρὸς αὐτὸν οὐδὲν (δεῖ) ... ἐπιστολὰς πέμπειν, ἣν δὲ φίλος τῇ Λακεδαιμονίᾳ καὶ τῇ Ἑλλάδι εὖνους ὦν φαίνεται, ὅτι καὶ αὐτὸς φίλος ἀνὰ κράτος αὐτῷ (εἰμί) ... ἦν μέντοι, ἔφη, ἐπιβουλεύων ἀλίσκεται, μηδ' ἂν πάνυ πολλὰς ἐπιστολὰς δέχωμαι, φίλον ἔξειν με οἰέσθω.

2. Ἐδόκει μοι ταύτῃ (πειράομαι) ... σωθῆναι, ἐνθυμουμένω ὅτι, ἐὰν μὲν λάθω, (σώζω P) ... , ἐὰν δὲ ληφθῶ, ἡγούμην μὲν, εἰ Θεόγνης εἶη πεπεισμένος ὑπὸ τοῦ Δαμνίππου χρήματα λαβεῖν, οὐδὲν ἦττον (ἀφίημι P) ... , εἰ δὲ μή, ὁμοίως (ἀποθνήσκω P) ...

3. Καὶ μὲν δὴ, ὧ ἄνδρες δικασταί, πᾶσιν ἡγοῦμαι φανερόν (εἰμί) ... ὅτι οἱ περὶ τῶν τοιοῦτων ἀγῶνες κοινότατοι (τυγχάνω) ... ὄντες τοῖς ἐν τῇ πόλει, ὥστε πεύσονται ἦντινα γυῶμην περὶ αὐτῶν ἔχετε.

4. Καὶ οὐ τοῦτο λέξω ἐρχομαι, ὡς πολὺ μὲν ἐλάττους πολὺ δὲ χείρονας ἔχων ὅμως (συμβάλλω sg. 3.) . . . εἰ γὰρ ταῦτα λέγοιμι, Ἄγησίλαόν τ' ἂν μοι δοκῶ ἄφρονα (ἀποφαίνω) . . . καὶ ἑμαυτὸν μωρόν, εἰ ἐπαινοίην τὸν περὶ τῶν μεγίστων εἰκῆ κινδυνεύοντα· ἀλλὰ μᾶλλον τάδ' αὐτοῦ ἄγαμαι, ὅτι πληθὸς τε οὐδὲν μείον ἢ τὸ τῶν πολεμίων (παρασκευάζομαι) . . . , (ὀπλίζω) . . . τε οὕτως ὡς ἅπαντα μὲν χαλκόν, ἅπαντα δὲ φοινικᾶ φαίνεσθαι· ἐπεμελήθη δ' ὅπως οἱ στρατιῶται τοὺς πόνους δυνήσονται ὑποφέρειν· ἐνέπλησε δὲ καὶ φρονήματος τὰς ψυχὰς αὐτῶν, ὡς ἱκανοὶ εἶεν πρὸς οὕστινας δέοι μάχεσθαι· ἔτι δὲ φιλονικίαν ἐνέβαλε πρὸς ἀλλήλους τοῖς μετ' αὐτοῦ ὅπως ἕκαστοι αὐτῶν ἄριστοι φαίνονται. ἐλπίδων γε μὴν πάντας ἐνέπλησεν ὡς πᾶσι πολλὰ κάγαθα ἔσοιτο, εἰ ἄνδρες ἀγαθοὶ γίγνοιτο, νομίζων ἐκ τῶν τοιούτων ἀνθρώπους προθυμότατα τοῖς πολεμίοις (μάχομαι) . . . καὶ μέντοι οὐκ ἐφεύσθη.

5. Ὅτι μὲν οὖν, ὦ βουλή, οὐδενὸς αἰτιὸς εἰμι τῶν γεγενημένων, ἱκανῶς (ἀποδείκνυμι pf.,P) . . . νομίζω.

6. Πρότερον μὲν, ὦ βουλή, ἐνόμιζον (ἔξεστι) . . . τῷ βουλομένῳ, ἡσυχίαν ἄγοντι, μήτε δίχας ἔχειν μήτε πράγματα.

2 Fügő kérdések

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre a jámbor Xenophón istenfélelemre intő szavait, majd Sókratés gondolatait az önismeret fontosságáról!

Πρῶτον μὲν γὰρ καὶ μέγιστον οἱ θεῶν ἡμᾶς ὄρκοι κωλύουσι πολεμίους εἶναι ἀλλήλοις· ὅστις δὲ τούτων σύνοιδεν αὐτῶ παραμεληκῶς, τοῦτον ἐγὼ οὔποτ' ἂν εὐδαιμονίσαιμι. τὸν γὰρ θεῶν πόλεμον οὐκ οἶδα οὔτ' ἀπὸ ποίου ἂν τάχους οὔτε ὅποι ἂν τις φεύγων ἀποφύγοι οὔτ' εἰς ποῖον ἂν σκότος ἀποδραίη οὔθ' ὅπως ἂν εἰς ἐχρὸν χωρίον ἀποσταίη. πάντη γὰρ πάντα τοῖς θεοῖς ὑποχα καὶ πάντων ἴσον οἱ θεοὶ κρατοῦσι. . . .

Πότερα δέ σοι δοκεῖ γιγνώσκειν ἑαυτόν, ὅστις τοῦνομα τὸ ἑαυτοῦ μόνον οἶδεν, ἢ ὅστις, ὡσπερ οἱ τοὺς ἵππους ὠνούμενοι οὐ πρότερον οἶνται γιγνώσκειν ὄν ἂν βούλωνται γνῶναι, πρὶν ἂν ἐπισκέψωνται πότερον εὐπειθής ἐστὶν ἢ δυσπειθής, καὶ πότερον ἰσχυρὸς ἢ ἀσθενής, καὶ πότερον ταχὺς ἢ βραδύς, καὶ τᾶλλα τὰ πρὸς τὴν τοῦ ἵππου χρεῖαν ἐπιτήδειά τε καὶ ἀνεπιτήδεια ὅπως ἔχει, οὕτως ἑαυτόν ἐπισκεψάμενος, ὁποῖός ἐστι πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην χρεῖαν, ἔγνωκε τὴν αὐτοῦ δύναμιν· Οὕτως ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη, ὁ μὴ εἰδὼς τὴν αὐτοῦ δύναμιν ἀγνοεῖν ἑαυτόν.

A kérdő alanyi és tárgyi mellékmondatok kötőszó nélkül, közvetlenül kapcsolódnak a főmondatához.

Kiegészítendő (vagy egytagú) kérdés bevezetésére egyenes vagy fügő (ő- előtagú) kérdő névmások, illetve kérdő határozószók szolgálnak:

| Egyenes | Fügő | |
|---------|----------|--------------------------------|
| τίς | ὅστις | ki / mi – hogy ki / mi |
| πότερος | ὁπότερος | melyik – hogy melyik |
| ποῖος | ὁποῖος | milyen – hogy milyen |
| πόσος | ὁπόσος | mekkora – hogy mekkora |
| πηλίκος | ὁπηλίκος | milyen korú – hogy milyen korú |
| ποῦ | ὅπου | hol – hogy hol |
| πόθεν | ὁπόθεν | honnan – hogy honnan |
| ποῖ | ὅποι | hová – hogy hová |
| πότε | ὁπότε | mikor – hogy mikor |
| πηνίκα | ὁπηνίκα | (hogy) milyen időszakban |
| πῶς | ὅπως | hogyan – hogy hogyan |
| πῆ | ὅπη | merre – hogy merre |

Eldöntendő (vagy többtagú, választó) kérdés bevezetésére:

| | |
|------------------------------|--------------------------------------|
| εἰ | (vajon) ... -e, (vajon) nem ... -e |
| μή | (hogy) nem ... -e |
| πότερον - ἤ | vajon ... vagy |
| πότερα - ἤ | vajon ... vagy |
| εἰ - ἤ | vajon ... vagy |
| εἰ - εἶτε | (vajon) ... -e ... vagy pedig ... -e |
| εἶτε - εἶτε | (vajon) ... -e ... vagy pedig ... -e |
| εἰ / πότερον ... ἢ οὐ / ἢ μή | (vajon) ... -e ... vagy nem / sem |

A mellékmondat állítmánya megmaradhat a függő kérdésnek megfelelő egyenes kérdés módjában, tehát feltétlen kérdés esetében indicativusban, feltételes kérdés esetében coniunctivus dubitativusban (ritkábban optativus potentialisban). Gyakran azonban a főmondat múlt idejű állítmányához igazodva a mellékmondat állítmánya optativus obliquus-ba kerül. A két lehetőség közötti választás a szövegkörnyezettől, végső soron az író stílusától függ.

| | |
|--|---|
| Κῦρος ἤρετο τίς ὁ θόρυβος εἶη. | Kyros megkérdezte, (hogy) mi ez a lárma. |
| Ἦρετο πότερος ἔσται ὁ τὸ στρατευμα ἄγων, ὁ παῖς ἢ αὐτός. | Megkérdezte, hogy melyikük vezet majd a sereget, a fia, vagy ő. |
| Κῦρος ἐρωτᾷ πότερον βούλεται εἰρήνην ἢ πόλεμον ἔχειν. | Kyros azt kérdezi, vajon békét akar, vagy háborút. |

II. Fordítsa görögre az alábbi mondatokat!

1. Seuthés megkérdezte Xenophónról, hogy miféle ember. 2. Bajban ismerszik meg a barát <hogyan>. 3. Egyébként, bíraskodó férfiak, méltányos (lenne) azt megmondani, hogy közületek hányan is tartották Kleophónt rossz polgárnak. 4. Megkérdezte, hogy mi a jelszó. 5. Sókratés megkérdezte az athéniakat, milyen ló vagy milyen fogat olyan hasznos, mint a jó barát, másfelől milyen rabszolga olyan jószándékú és állhatatos, vagy milyen más szerzemény alkalmas ennyire mindenre. 6. Nem tudom megmondani, hogy mikor halt meg. 7. Először is azt kell megvizsgáljunk, hogy ki ura a hasának, az italozásnak, a bujaságnak, az alvásnak és a lustaságnak. 8. Megkérdezték, hogy kinek adják át városukat. 9. (Abban az esetben,) ha megkérdeznél, hol vagyok, mondd az igazat, hogy a határon. Ha pedig megkérdeznél, hogy jövök-e magam is, ez esetben is az igazat mondd, hogy nem tudod. Ha pedig arról érdeklődnél, hogy hányan vagyunk, tanácsold azt, hogy küldjön el valakit veled, és tudja meg. 10. Megkérdeztem, hogy hol harcolnak.

11. Mondd meg nekem, mennyire széles a folyó! 12. Sokat bolyong a nyúl, (mert / ha) nem tudja eldönteni, hogy hol feküdjön le. 13. Azt is vizsgáljuk meg, vajon a vezetők vagy az alattvalók élnek-e boldogabban. 14. Megpróbáltuk kifürkészni <megtalálni>, hogy hol táborozott le az ellenség. 15. Mondja meg, (hogy) mi lesz a katonákkal. 16. Vizsgáljuk meg (tüzetesen) mindkettejük tetteit, hogy megtudjuk, vajon ugyanazok-e, vagy némileg különböznek. 17. Mindenki mást mond, mondd meg hát nekünk, (hogy) mit mondasz te. 18. Valaki azt kérdezgette, vajon Themistoklés valamelyik bölcs tanítása <együttléte> révén vagy természetéből (fakadóan) különbözött ennyire polgártársaitól. 19. Nem tudom, hogy hová fussak. 20. Nem tudom biztosan, vajon a sereg elindult vagy a táborban maradt. 21. Megtutuk, hogy hogyan nevelik a spártaiak gyermekeit. 22. Nem tudtuk, vajon ezek barátok vagy ellenségek. 23. Mondd meg nekem, mit válaszoljak. 24. Megkérdeztem, hány íjsza van. 25. Próbáljuk kitalálni, vajon nincs-e itt valamilyen folyó! 26. Kérdezik, (ugyan) hová mennénk. 27. Mondd meg nekem, hogyan tudtad meg ezeket! 28. Kérdezem őt, hogy hová hajózik, és kihez. 29. Megtutuk, hogy miért voltak olyan erősek a spártaiak. 30. (Miután) ezt elmondta, megkérdezte Médosadést, igaz-e ez. 31. Először megkérdezte, vajon menni vagy maradni jobb-e neki. 32. Agésilaos gyakran homályba burkolódzott <nem volt világos>, hogy hol is van, hogy hová is megy, hogy mit is csinál.

III. Fordítsa szabatos magyar nyelvre az alábbi mondatokat!

1. Κατέμαθες οὖν πρὸς τῷ ναῶ που γεγραμμένον τὸ Γνωθὶ σαυτὸν· Ἔγωγε. Πότερον οὖν οὐδέν σοι τοῦ γράμματος ἐμέλησεν ἢ προσέσχες τε καὶ ἐπεχείρησας σαυτὸν ἐπισκοπεῖν ὅστις εἴης.

2. Ἄν τὰ ὅμοια ποιῶσιν ὃ τε ἰδιώτης καὶ ὁ τύραννος, ἐννοεῖ πότερος μείζω ἀπὸ τῶν ἴσων κτᾶται χάριν.

3. Ἐπεὶ δὲ θορύβου τε ἦσθετο καὶ σημαινόντων ἀλλήλοις τῶν περὶ Σεύθην, κατέμαθεν ὅτι τούτου ἕνεκα τὰ πυρὰ κεκαυμένα εἶη τῷ Σεύθῃ πρὸ τῶν νυκτοφυλάκων, ὅπως οἱ μὲν φύλακες μὴ ὀρῶντο ἐν τῷ σκότει ὄντες μήτε ὀπόσοι μήτε ὄπου εἶεν, οἱ δὲ προσιόντες μὴ λανθάνοιεν, ἀλλὰ διὰ τὸ φῶς καταφανεῖς εἶεν.

4. Ἀλλὰ γάρ, ἔφην ἐγὼ, τούτων οὐ σὺ αἰτία, ἀλλ' ἐγὼ οὐ τάξας σοι παρέδωκα ὄπου χρῆ ἕκαστα κείσθαι, ὅπως εἰδῆς ὄπου τε δεῖ τιθέναι καὶ ὀπόθεν λαμβάνειν. ἔστι δ' οὐδὲν οὕτως, ὧ γύναι, οὔτ' εὐχρηστον οὔτε καλὸν ἀνθρώποις ὡς τάξεις.

5. Τὸν δὲ τοῦ κυβερνήτου διάκονον, ὃς πρωρεὺς τῆς νεῶς καλεῖται, οὕτως ἡῦρον ἐπιστάμενον ἐκάστων τὴν χώραν ὡς καὶ ἀπὼν ἂν εἴποι ὄπου ἕκαστα κείται καὶ ὀπόσα ἐστὶν οὐδὲν ἤττον ἢ ὁ γράμματα ἐπιστάμενος εἴποι ἂν Σωκράτους καὶ ὀπόσα γράμματα καὶ ὄπου ἕκαστον τέτακται.

6. Δεῖ δὲ καὶ εἶ τινα χαλεπότητα ἔχει ὁ ἵππος καταμανθάνειν, εἴτε πρὸς ἵππους εἴτε πρὸς ἀνθρώπους, καὶ εἰ δυσγάργαλὶς γε εἴη· πάντα γὰρ ταῦτα χαλεπὰ τοῖς κεκτημένοις γίγνεται.

7. Θαυμάσας δέ, ἔφη, τὴν ἐπίσκεψιν αὐτοῦ ἠρόμην τί πράττει. ὁ δ' εἶπεν· Ἐπισκοπῶ, ἔφη, ὧ ξένε, εἴ τι συμβαίνοι γίγνεσθαι, πῶς κείται, ἔφη, τὰ ἐν τῇ νηί, ἢ εἴ τι ἀποστατεῖ ἢ εἴ δυστραπέλωσ τι σύγκειται. οὐ γάρ, ἔφη, ἐγγωρεῖ, ὅταν χειμάζῃ ὁ θεὸς ἐν τῇ θαλάττῃ, οὔτε μαστεύειν ὅτου ἂν δέῃ οὔτε δυστραπέλωσ ἔχον διδόναι. ἀπειλεῖ γὰρ ὁ θεὸς καὶ κολάζει τοὺς βλᾶκας.

8. Καὶ νῦν ἐθυόμην περὶ αὐτοῦ τούτου, εἰ ἄμεινον εἶη ἄρχεσθαι λέγειν εἰς ὑμᾶς καὶ πράττειν περὶ τούτων ἢ παντάπασι μηδὲ ἄπτεσθαι τοῦ πράγματος.

9. Ἐπεὶ ἤχθησαν παρὰ Ξενοφῶντα, ἐρωτᾷ αὐτοὺς εἴ που ἦσθηνται ἄλλου στρατεύματος ὄντος Ἑλληνικοῦ.

10. Τὰ δὲ μέγιστα τῶν ἐν τούτοις ἔφη τοὺς θεοὺς ἑαυτοῖς καταλείπεσθαι, ὧν οὐδὲν δῆλον εἶναι τοῖς ἀνθρώποις. οὔτε γὰρ τῶ καλῶς ἀγρὸν φυτευσασμένῳ δῆλον ὅστις καρπώσεται, οὔτε τῶ καλῶς οἰκίαν οἰκοδομησασμένῳ δῆλον ὅστις ἐνοικήσει, οὔτε τῶ στρατηγικῶ δῆλον εἰ συμφέρει στρατηγεῖν, οὔτε τῶ πολιτικῶ δῆλον εἰ συμφέρει τῆς πόλεως προστατεῖν, οὔτε τῶ καλὴν γῆμαντι, ἴν' εὐφραίνηται, δῆλον εἰ διὰ ταύτην ἀνιάσεται, οὔτε τῶ δυνατοῦς ἐν τῇ πόλει κηδεστὰς λαβόντι δῆλον εἰ διὰ τούτους στερήσεται τῆς πόλεως. τοὺς δὲ μηδὲν τῶν τοιούτων οἰομένους εἶναι δαιμόνιον, ἀλλὰ πάντα τῆς ἀνθρωπίνης γνώμης, δαιμονῶν ἔφη.

3 Időhatározói mellékmondatok I.

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre Xenophón emlékeit, amelyekben Sókratés törvénytisztelő magatartását idézi fel!

Ἄλλὰ μὴν καὶ περὶ τοῦ δικαίου γε οὐκ ἀπεκρούπτετο ἦν εἶχε γνώμην, ἀλλὰ καὶ ἔργῳ ἀπεδείκνυτο, . . . καὶ ὅτε ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐπιστάτης γενόμενος οὐκ ἐπέτρεψε τῷ δήμῳ παρὰ τοὺς νόμους ψηφισασθαι, ἀλλὰ σὺν τοῖς νόμοις ἠναντιώθη τοιαύτη ὁρμῇ τοῦ δήμου ἦν οὐκ ἂν οἶμαι ἄλλον οὐδένα ἄνθρωπον ὑπομεῖναι· καὶ ὅτε οἱ τριάκοντα προσέταττον αὐτῷ παρὰ τοὺς νόμους τι, οὐκ ἐπέιθετο· τοῖς τε γὰρ νέοις ἀπαγορευόντων αὐτῶν μὴ διαλέγεσθαι καὶ προσταξάντων ἐκείνῳ τε καὶ ἄλλοις τισὶ τῶν πολιτῶν ἀγαγεῖν τινα ἐπὶ θανάτῳ, μόνος οὐκ ἐπέισθη, διὰ τὸ παρὰ τοὺς νόμους αὐτῷ προστάττεσθαι· καὶ ὅτε τὴν ὑπὸ Μελήτρου γραφὴν ἔφευγε, τῶν ἄλλων εἰωθότων ἐν τοῖς δικαστηρίοις πρὸς χάριν τε τοῖς δικασταῖς διαλέγεσθαι καὶ κολακεύειν καὶ δεῖσθαι παρὰ τοὺς νόμους, καὶ διὰ τὰ τοιαῦτα πολλῶν πολλὰκις ὑπὸ τῶν δικαστῶν ἀφιεμένων, ἐκείνος οὐδὲν ἠθέλησε τῶν εἰωθότων ἐν τῷ δικαστηρίῳ παρὰ τοὺς νόμους ποιῆσαι, ἀλλὰ ῥαδίως ἂν ἀφεθείς ὑπὸ τῶν δικαστῶν, εἰ καὶ μετρίως τι τούτων ἐποίησε, προεῖλετο μᾶλλον τοῖς νόμοις ἐμμένων ἀποθανεῖν ἢ παρανομῶν ζῆν.

Ha tényről, valóban bekövetkező, megtörtént eseményről van szó, az állítmány indicativusban áll.

Kötőszók:

ἐπεὶ, ἐπειδὴ ‘miután; azt követően, hogy’

Az események egymásutániségát hangsúlyozzák, egyben okhatározói mellékértelemmel is rendelkeznek. Ha hangsúlyozott az előidejűség, akkor ἐπειδὴ szerepel.

| | |
|--|--|
| Φίλιππος ἐπεὶ ἐγκρατῆς πολλῶν ἐγένετο χρημάτων, ἐξέβαλε καὶ ἔριψε. | Fülöp azt követően, hogy sok pénzt szerzett, elszórta, kidobta az ablakon. |
| Ἐπεὶ ἐπύθετο, προσῆλθε τῇ πόλει. | Miután (mivel) megtudta, odavonult a városhoz. |
| Ἐπειδὴ ἐγένοντο ἐπὶ τῇ διάβασει . . . | Miután (azt követően, hogy) elértek az átkelőt... |

ὅτε, ὁπότε, ἠνίκα ‘amikor, midőn’

ὡς ‘(abban a pillanatban,) amikor’

Az események egyidejűségét hangsúlyozzák.

| | |
|---|--|
| Ξέρξης, ὅτε ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἤττηθεις τῇ μάχῃ ἀπεχώρει, ὠκοδόμησε βασιλεία. | Xerxés, miközben háborús veresége után Hellásból visszavonulóban volt, palotát építtetett. |
| Ὅτε δὲ ἐγγύτερον ἐγίγνοντο, αἱ τάξεις καταφανεῖς ἐγίγνοντο. | Ahogy egyre közeledtek, a csatások fokozatosan láthatóvá váltak. |

ἐπει τάχιστα, ἐπειδὴ τάχιστα, ὡς τάχιστα, ἐπειδὴ πρῶτον
‘mihelyt; amint; legott; nyomban; alighogy ... máris’

A hangsúly az események közvetlen egymásutániságán van. Ha múltbéli események leírásáról van szó, aoristos indicativusa vagy perfectum áll.

| | |
|--|--|
| Ἐπειδὴ τάχιστα ἀπέσπεισαν, ἐκπί- νουσι ὑστάτην πόσιν. | Nyomban azután, hogy áldoztak, kiússzák utolsó poharukat. |
| Ἐπεὶ δ' ἦλθε τάχιστα, τοὺς ἔχθρους ἀπέκτεινεν. | Amint eljött, az ellenségeit nyom- ban megölte. |

ἐξ οὗ, ἄφ' οὗ ‘míóta; amióta; attól fogva, hogy’ (cf.: vonatkozó mellékmondatok).
Ebben az értelemben: ὡς.

| | |
|---|---|
| Ἐξ οὗ τὰ ξενικὰ στρατεύεται, τοὺς φίλους νικᾷ. | Míóta zsoldosokat vezet hadba, le- győzi barátait. |
| Ἡμέρα τρίτη ὡς οἴκοθεν ὤρμησαν. | A harmadik napon, hogy otthon- ról eljöttek. |

ἕως ‘míg; amíg ... (nem)’

ἕστε ‘(egészen addig,) míg ... (nem)’

μέχρι (οὗ) ‘ameddig ... (nem)’

Az időtartam hangsúlyozására szerepelhet még: ὅσον χρόνον ‘(mindazon ideig,)
amíg.’

| | |
|---|--|
| Ὁ δὲ Κλέαρχος ἰσχυρῶς κατέτεινεν, ἕστε διεπράξατο πέντε μὲν στρατη- γοὺς ἰέναι, εἴκοσι δὲ λοχαγούς. | Klearchos szívésen kitarzott, (egé- szen addig) míg el (nem) érte, hogy öt vezér és húsz alvezér menjen vele. |
| Ἀλκιβιάδης δὲ ἐδίωκεν ἔχων τοὺς τε ἰππέας καὶ τῶν ὀπλιτῶν εἴκοσι καὶ ἑκατόν, μέχρι σκοτός ἀφείλετο. | Alkibiadés a lovasokkal és százhusz nehézfegyverzetű gyalogossal addig üldözte őt, amíg el nem nyelte a söté- tétség. |
| Ὅσονπερ χρόνον ἐβοήθει, τσοῦτον καὶ τὸ κέρασ ἐφθέγγετο αὐτῶ. | (Azalatt az idő alatt) míg segítsé- gükre volt, mindvégig a kürtöt is fújták. |

ἐν ᾧ, ἐν ὅσῳ ‘mialatt; miközben’

| | |
|-------------|----------------|
| ἐν ᾧ ἄπεστι | amíg nincs itt |
|-------------|----------------|

Az időhatározói mellékmondatokat gyakran participiális szerkezetek rövidítik, ame-
lyekhez időhatározói particulák járulhatnak:

| | |
|--|--|
| Σχολῆς δὲ γενομένης ἀμφοῖν εἶπεν ὁ Σιμωνίδης· Ἄρ' ἂν μοι ἐθελήσῃς, ᾧ Ἰέρων, διηγήσασθαι ἃ εἰκὸς εἶδέναι σε βέλτιον ἐμοῦ; | Mivel pedig (miután ráérő idejük támadt) mindketten ráérték, azt mondta Simónidész: Nem lenne kedved, Hierón, elmondani nekem azt, amit te minden bizonnyal jobban tudsz, mint én? |
| Τέως μὲν ἐμάχοντο ἅμα πορευόμενοι οἱ Ἑλληγες. | Ezidáig a hellének menet közben harcoltak. |

II. Fordítsa az alábbi mondatokat görögre!

1. Várj, míg felkel a nap. 2. Miután Dareios meghalt, Artaxerxés lett a király. 3. Amikor Perzsiában voltam, sok különös dolgot ismertem meg. 4. Amikor alkonyodott, láthatóvá vált egy porfelhő, (amely olyan volt,) mint egy fehér felhő. 5. Miután (minthogy) úgy tűnt, hogy itt a megfelelő alkalom, elindította <kezdte> a támadást. 6. Nem mertek addig háborút indítani ellenünk, míg el (nem) fogták a vezéreinket. 7. Mi történt, miután a városokat felprédálták? 8. Barátunknak hívták <neveztetett>, míg be (nem) vette Olynthost. 9. Addig küzdöttek a hajókról és a szárazföldről, míg az athéniak el (nem) hajóztak. 10. Ezt csinálták, míg sötét (nem) lett. 11. Még beszélt, amikor megérkeztek a követek. 12. Amikor meghalt, körülbelül 30 éves volt. 13. Míhelyt ezt elrendezték, elmentek. 14. Amint az ellenség Attika közelébe került <állt>, békét javasoltam. 15. Athéni férfiak, amíg épségben vagyunk és hatalmas a városunk, mit tegyünk!? 16. Miután összegyűlt a sereg, elhajózott. 17. Azt követően, hogy lerombolták a hosszú falakat és a peiraieusi (védműveket), rögtön megválasztották a Harmincakat. 18. Attól fogva ugyanis, hogy Sínis, Skeirón és Prokrystés is meghalt, senki sem bántja már az idegeneket. 19. Mialatt ezek történtek, Epameinondas kivonult az összes boióttal. 20. Miután pedig úgy gondolták, hogy távozásuk nem lesz feltűnő, akkor mentek el vacsorázni.

III. Egészítse ki a mondatokat a zárójelben megadott igék megfelelő alakjaival!

1. Ὅτε ὁ δῆμος τοὺς τυράννους (καταλύω) ... , Κλεισθένης ἐνομοθέτησε.
2. Ἀπὸ τούτου δὴ ἔφερε καὶ ἦγε τούτους καὶ πολεμῶν διεγένετο μέχρι Κῦρος (δέομαι) ... τοῦ στρατεύματος.
3. Ἐπεὶ δ' ἐγγὺς (γίγνομαι) ... τοῦ χωρίου, ἐκδραμόντες τρέπονται αὐτούς, καὶ ἀπέκτειναν συχνούς τῶν βαρβάρων καὶ τῶν ξυναναβάντων Ἑλλήνων τινάς, καὶ ἐδίωκον μέχρι οὗ (ὁράω) ... τοὺς Ἑλληνας βοηθοῦντας.
4. Ἄλλ' οὐ πολλὰ ἡμέραι ἀφ' οὗ ἀντιταξάμενοι τούτοις τοῖς ἐκείνων ἐκγόνοις πολλαπλασίους ὑμῶν αὐτῶν (νικάω pl. 2.) ... σὺν τοῖς θεοῖς.
5. Λακεδαιμόνιοι, καίπερ εὐνοϊκῶς ἔχοντες τοῖς φυγάσι, ὅσον χρόνον (ἔχω) ... αὐτῶν τὴν πόλιν, οὐδ' ἐμνήσθησαν παντάπασι περὶ καθόδου φυγάδων, ἀλλ' ἐπεὶ ἀναθαρρῆσαι (δοκέω) ... ἡ πόλις, (ἐξέρχομαι) ... καὶ τὴν πόλιν καὶ τοὺς νόμους παραδόντες οἴανπερ καὶ παρέλαβον.
6. Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ θύραις ταῖς Τισσαφέρους, οἱ μὲν στρατηγοὶ (παρακαλέω) ... εἶσω, Πρόξενος Βοιωτίας, Μένων Θετταλός, Ἁγίας Ἀρκάς, Κλέαρχος Λάκων, Σωκράτης Ἀχαιοῦ· οἱ δὲ λοχαγοὶ ἐπὶ ταῖς θύραις (μένω) ...
7. Οἱ δ' ἄλλοι στρατιῶται παίουσι καὶ βάλλουσι καὶ λοιδοροῦσι τὸν Σωτηρίδαν, ἔστε (ἀναγκάζω) ... λαβόντα τὴν ἀσπίδα πορεύεσθαι. ὁ δὲ ἀναβάς, ἕως μὲν βάσιμα ἦν, ἐπὶ τοῦ ἵππου ἦγεν, ἐπεὶ δὲ ἄβατα ἦν, καταλιπὼν τὸν ἵππον ἔσπευδε πεζῇ.
8. Ἦν δὲ ὅτε (τελευτάω) ... ἀμφὶ τὰ πεντήκοντα ἔτη.
9. Ὁ δὲ Κῦρος ἐπειδὴ ἑορτὴν τοιαύτην ἐν τῇ Βαβυλωνί (ἀκούω) ... εἶναι, ἐν ἧ πάντες Βαβυλωνιοὶ ὄλην τὴν νύκτα πίνουσι καὶ κωμάζουσιν, ἐπειδὴ τάχιστα (συνσκοτάζω) ... , λαβῶν πολλοὺς ἀνθρώπους ἀνεστόμωσε τὰς τάφρους πρὸς τὸν ποταμόν.
10. Ἐπεὶ δὲ τάχιστα (διαβαίνω) ... τὰ ὄρια, ἐκεῖ αὖ καὶ Γῆν ἰλάσκετο χοαῖς καὶ θεοὺς θυσίαις καὶ ἤρωας Ἀσσυρίας οἰκήτορας ἠὺμενίζετο.
11. Ἴππεῖς βοηθήσαντες τῶν μὲν πολεμίων οὐδένα ἔτι εἶδον, προσμείναντες δὲ ἕως τοὺς νεκροὺς (ἀναίρέω) ... οἱ προσήκοντες (ἀναχωρέω) ... εἰς ἄστν.
12. Νῦν δ' ὁπότε περὶ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ὁ ἀγὼν (εἰμί) ... , πολὺ δήπου ὑμᾶς προσήκει καὶ ἀμείνονας καὶ προθυμότερους εἶναι.

IV. Egészítse ki a mondatokat a megfelelő időhatározói kötőszóval!

1. ... δ' ἦν ἀμφὶ τὴν τελευταίαν φυλακὴν καὶ ἐλείπετο τῆς νυκτὸς ὅσον σκοταίους διελθεῖν τὸ πεδῖον, τηνικαῦτα ἀναστάντες ἀπὸ παραγγέλλσεως πορευόμενοι ἀφικνοῦνται ἅμα τῇ ἡμέρᾳ πρὸς τὸ ὄρος.

2. Οἱ δ' ἐν τῇ Χίῳ μετὰ τοῦ Ἑτεονίκου στρατιῶται ὄντες, ... μὲν θέρος ἦν, ἀπὸ τε τῆς ὥρας ἐτρέφοντο καὶ ἐργαζόμενοι μισθοῦ κατὰ τὴν χώραν· ... δὲ χειμῶν ἐγένετο καὶ τροφήν οὐκ εἶχον γυμνοὶ τε ἦσαν καὶ ἀνυπόδητοι, συνίσταντο ἀλλήλοις καὶ συνετίθεντο ὡς τῇ Χίῳ ἐπιθησόμενοι.

3. Ἡ δὲ Αἰολίς αὕτη ἦν μὲν Φαρναβάζου, ἑσατράπευε δ' αὐτῷ ταύτης τῆς χώρας, ... μὲν ἔζη, Ζῆνις Δαρδανεύς· ... δὲ ἐκεῖνος νόσω ἀπέθανε, παρεσκευάζετο Φαρναβάζης ἄλλω δοῦναι τὴν σατραπείαν.

4. Οἱ δὲ πολῖται, ... μὲν νύξ ἦν, ἀπιστοῦντες ἡσυχίαν εἶχον· ... δ' ἡμέρα τ' ἦν καὶ φανερόν ἦν τὸ γεγενημένον, ταχὺ δὴ καὶ οἱ ὀπλίται καὶ οἱ ἵππεις σὺν τοῖς ὅπλοις ἐξεβοήθουν.

5. Διὸς δ' ἐτελείετο βουλή,

... δὴ τὰ πρῶτα διαστήτην ἐρίσαντε

Ἄτρεΐδης τε ἄναξ ἀνδρῶν καὶ Διὸς Ἄχιλλεύς.

6. ... γάρ τοι ἔφυσέ σε δεκάτῳ μηνὶ ἐγένου.

7. Ἄξιον λογίσασθαι τὰ πράγματα· ... καθέστηκε νυνὶ τὰ Φιλίππου.

4 Időhatározói mellékmondatok II.

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre az alábbi görög szöveget! Sókratés bebizonyítja Aristodémosnak, hogy istentagadó álláspontja tarthatatlan. Az ember mindkét nagy adományból, a gondolkodás képességéből és a testi ügyességéből is részesült.

Σὺ δ' ἀμφοτέρων τῶν πλείστου ἀξίων τετυχηκῶς οὐκ οἶε σοῦ θεοῦς ἐπιμελεῖσθαι· ἀλλ' ὅταν τί ποιήσωσι, νομιεῖς αὐτοὺς σοῦ φροντίζειν· ὅταν πέμπωσιν, ὥσπερ σὺ φῆς πέμπειν αὐτούς, συμβούλους ὅ τι χρῆ ποιεῖν καὶ μὴ ποιεῖν. Ὅταν δὲ Ἀθηναῖοις, ἔφη, πυνθανομένοις τι διὰ μαντικῆς φράζωσιν, οὐ καὶ σοὶ δοκεῖς φράζειν αὐτούς, οὐδ' ὅταν τοῖς Ἑλλησι τέρατα πέμποντες προσημαίνωσιν, οὐδ' ὅταν πᾶσιν ἀνθρώποις, ἀλλὰ μόνον σὲ ἐξαιροῦντες ἐν ἀμελείᾳ κατατίθενται· οἶε δ' ἂν τοὺς θεοὺς τοῖς ἀνθρώποις δόξαν ἐμφῦσαι ὡς ἱκανοὶ εἶσιν εὖ καὶ κακῶς ποιεῖν, εἰ μὴ δυνατοὶ ἦσαν, καὶ ἀνθρώπους ἐξαπατωμένους τὸν πάντα χρόνον οὐδέποτε ἂν αἰσθῆσθαι· οὐχ ὁρᾶς ὅτι τὰ πολυχρονιατάτα καὶ σοφώτατα τῶν ἀνθρωπίνων, πόλεις καὶ ἔθνη, θεοσεβέστατά ἐστι, καὶ αἱ φρονιμώταται ἡλικίαι θεῶν ἐπιμελέσταται;

Ha a mellékmondat általánosságban vagy feltételes mellékértelemmel jelöl időt, érvényesül(het) a consecutio modorum.

1. Főmondati praesens után, ha az időhatározói mellékmondat ismétlődő, a jövőben várhatóan (de nem bizonyosan) bekövetkező cselekvést fejez ki, az állítmány ἂν + coniunctivusban áll. Az ἂν particula gyakorta összeolvad a kötőszóval. A tagadás μή-vel történik.

ὅταν, ὁπότεν 'amikor (majd, esetleg); hogyha (majd, esetleg); valahányszor; mindannyiszor (ahányszor)'

ἐπειδὴν, ἐπὴν, ἐπὶ ἂν 'valahányszor; mindannyiszor (azt követően, hogy)'

ἐπειδὴν τάχιστα 'nyomban azután, hogy (mindannyiszor); mihelyt azután, hogy (majd, esetleg)'

ἕως ἂν, μέχρι ἂν, ἔστε ἂν 'amíg (majd, esetleg)'

| | |
|---|---|
| Ὅπότεν δοῦλοι παραγένωνται τοὺς δούλους βασανίζοντες ζητεῖτε εὐρεῖν τὴν ἀλήθειαν. | Valahányszor rendelkezésre állnak szolgák, úgy igyekeztek kideríteni az igazságot, hogy a szolgákat kínozzátok meg. |
| Ὅταν ἀποθάνης, τάφος σε δέξεται. | Hogyha (majd) meghalsz, a sír befogad. |
| Μένε ἕως ἂν μάθης. | Várj, míg (majd, esetleg) megtudod. |

A II/1.-ban tárgyalt időhatározói mellékmondatok feltételes jelentésárnyalatát a görög a feltételes mondatok évenüális, gyakorító értelmű alesetével (cf.: casus eventualis és casus iterativus) is ki tudja fejezni. Utóbbi csak az időhatározói kötőszó hiányában különbözik az időhatározói mellékmondattól.

| | |
|--|--|
| <p>Ὅταν ὑμεῖς πλήρη ἔχητε τὰ ἐπιτήδεια, τότε καὶ ἐμὲ ὄψεσθε ἀφθονώτερον διαιτώμενον· ἂν δὲ ἀνεχόμενον με ὀρᾶτε καὶ φύγη καὶ θάλπη καὶ ἀγρυπνίαν, οἴεσθε καὶ ὑμεῖς ταῦτα πάντα καρτερεῖν.</p> | <p>Amikor (majd / mindannyiszor) bőven van elemőzsiátok, akkor látok majd engem is bőségesen táplálkozni; ha pedig azt látjátok, hogy én tűröm a hideget, a meleget és az álmatlanságot, tekintsétek úgy, hogy nektek is mindezt el kell viselnetek.</p> |
|--|--|

2. Főmondati praeteritum után, ha az időhatározói mellékmondat ismétlődő, a (múlt részét képező) jövőben várható (de nem bizonyosan) bekövetkező cselekvést fejez ki, az állítmány puszta optativus (iterativus)-ban áll. A tagadás *μη* - vel történik. ὁπότε, ὅτε amikor (csak); hogya; valahányszor; mindannyiszor (ahányszor) ἕως, μέχρι, ἔστε amíg (majd, esetleg); míg (nem / majd, estleg); hogy (majd)

| | |
|---|--|
| <p>Ἀγησίλαος, ὁπότε εὐτυχοίη, θεοῖς χάριν ἤδει.</p> | <p>Agésilaos, ahányszor csak szerencsével járt, hálát adott az isteneknek.</p> |
|---|--|

A főmondati praeteritum után a 'míg' jelentésű kötőszavak esetében az optativus helyett gyakrabban fordul elő, hogy ἂν + coniunctivus áll.

| | |
|--|---|
| <p>Ἡσύχαζον ἕως οἱ πολέμοι ἐπίοιεν.</p> | <p>Nyugton maradtak, míg az ellenség támad. (=Azt várták, hogy majd támadni fog, de nem biztos, hogy támadott.)</p> |
| <p>᾿Ωιοντο γὰρ ἀνδραποδισθήσεσθαι, καὶ ἕως ἂν πέμπωσιν ἐτέρους πρέσβεις, πολλοὺς τῷ λιμῷ ἀπολεῖσθαι.</p> | <p>Azt gondolták ugyanis, hogy el fogják adni őket rabszolgának, és míg (majd) más követeket küldenek, sokan éhen fognak halni.</p> |

A II/2.-ban tárgyalt időhatározói mellékmondatok feltételes jelentésárnyalatát a görög a feltételes mondatok gyakorító, potenciális mellékértelmű alesetével (cf.: casus potentialis és casus iterativus) is ki tudja fejezni. Utóbbiban az időhatározó kötőszó helyett *εἰ* feltételes particula áll a feltételes mellékmondat előtagjában.

| | |
|---|--|
| <p>... χῶπότ' εὖ πράσσοι πόλις, ἔχαιρε, λυπρῶς δ' ἔφερεν, εἴ τι δυστυχοῖ.</p> | <p>... és valahányszor a város virágzott, örült; azt viszont nehezen viselte, ha a várost valami balszerencse érte</p> |
|---|--|

II. Fordítsa az alábbi mondatokat görögre!

1. Míg élek, remélek. 2. Az istenek, amikor csak akarják, képesek a nagyokat kicsiké tenni, a kicsiket pedig nagyokká. 3. Amikor havon vonulnak, a lovak és az igásállatok patáit zsákokkal kell bebugyolálni. 4. Amikor majd nyugodt (lesz) a tenger, behajózik. 5. Azt mondják, amikor az északi szél fúj, kedvező a hajózás Hellás felé.

6. Valahányszor vihar van és föltornyosulva zúdul ránk a tenger, a kormányos méltatlankodik. 7. Mindazok, akik tudatában vannak, hogy a halál minden ember számára egyformán és szükségszerűen bekövetkezik <közös és szükségszerű>, ameddig élnek, boldogabban töltik idejüket. 8. A törvény előírja: jogfosztott legyen, míg (esetleg, majd) ki-(nem) fizeti a pénzt. 9. Valahányszor egy hídon, vagy valamilyen más átkelőn kellett átmenni, mindenki sietett, mert meg akarta előzni (a többit). 10. Bizony, ha addig várunk, míg (esetleg, majd) el (nem) ismeri, hogy hadban áll velünk, mindenki közül mi vagyunk a legostobábbak. 11. Amikor nyilaztak, (úgy) ajzották fel íjjaikat, hogy bal lábukkal ráléptek az íj alsó részére. 12. A kikötőt is (mindannyiszor) megtámadta, amikor (csak) a vihar nem akadályozta meg (ebben). 13. Kritón, amikor gabonát, olajat, bort, gyapjút, vagy valami más mezőgazdasági <a földön keletkező> terményt hozott magával, (amely) a megélhetéshez szükséges <hasznos>, elvett és adott belőle, sőt, valahányszor áldozott, meghívott, és minden ilyesmire gondja volt. 14. A színészek nem sértődnek meg <nehezen viselik>, amikor a tragédiákban a legdurvább (dolgozat) mondják egymásnak. 15. Amikor valakinek barátja akarsz lenni, mondd meg neki, hogy csodálad, és szeretnél a barátja lenni. 16. Világos, hogy amikor majd öregebb leszel, szükséged lesz pénzforrásra. 17. Amikor egy pásztornak jó kuttyója van, a többi pástor is a közelében akarja terelgetni <megállítani> a nyáját. 18. Amikor a zsarnok egyeseket meggyanúsít és kivégeztet, tudja, hogy a város egészét nem gyarapítani fogja, érti, hogy kevesebbek felett fog uralkodni. 19. Ahogy az atlétákat nem teszi boldoggá az, amikor amatőröket <magánzók> győznek le <válnak erősebbekké>, az viszont, amikor ellenfeleik kerekednek föléjük, bosszantja őket, így a zsarnok sem akkor vígad, (ha) a magánembereknél egyértelműen nagyobb a vagyona <többet bírva látszik>, azon viszont szomorkodik, ha más zsarnokoknál kevesebbje van. 20. Amikor egy ló haragszik egy lóra, vagy lovassági gyakorlat közben makrancoskodik, jobban kitágítja az orrlyukait.

III. Egészítse ki a mondatokat a zárójelben megadott igék megfelelő alakjaival!

1. Ἔως ἄν (σώζομαι) ... τὸ σκάφος, ἄν τε μείζον ἄν τ' ἔλαττον ἦ, τότε χρῆ καὶ ναύτην καὶ κυβερνήτην καὶ πάντ' ἄνδρ' ἐξῆς προθύμους εἶναι.

2. Οἱ φάσκοντες κάλλιστα τοὺς υἱεῖς παιδεύειν, ἐπειδὴν τάχιστα αὐτοῖς οἱ παῖδες τὰ λεγόμενα (ξυνήμι) ... , εὐθὺς μὲν ἐπ' αὐτοῖς παιδαγωγοὺς θεράποντας (ἐφσίτημι) ... , εὐθὺς δὲ πέμπουσιν εἰς διδασκάλων μαθησομένους καὶ γράμματα καὶ μουσικὴν καὶ τὰ ἐν παλαιστρᾷ.

3. Νῦν μὲν οὖν στρατοπεδευσώμεθα προελθόντες ὅσον ἄν (δόκει) ... καιρὸς εἶναι εἰς τὸ δειπνοποιεῖσθαι· ἕως δ' ἄν (πορευόμεθα) ... , Τιμασίων ἔχων τοὺς ἰππέας (προελάυνω) ... ἐφορῶν ἡμᾶς καὶ σκοπεῖτω τὰ ἔμπροσθεν, ὡς μηδὲν ἡμᾶς λάθῃ.

4. Πῶς οὖν μίαν γνώμην (ἔχω) ... ὧ Ἀθηναῖοι, πῶς (ὀμονοέω) ... ἅπαντες ὑπὲρ τῶν κοινῆ συμφερόντων, ὅταν οἱ ἡγεμόνες καὶ οἱ δημαγωγοὶ χρήματα λαμβάνοντες (προίεμαι) ... τὰ τῆς πατρίδος συμφέροντα, καὶ ὑμεῖς μὲν καὶ ὁ δῆμος ἅπας (κινδυνεύω) ... περὶ τοῦ ἐδάφους τοῦ τῆς πόλεως καὶ τῶν ἱερῶν τῶν πατρῶων καὶ παιδῶν καὶ γυναικῶν, οἱ δὲ διηλλαγμένοι πρὸς αὐτοὺς ἐν μὲν ταῖς ἐκκλησίαις (λοιδοροῦμαι) καὶ (προσक्रούω) ... ἀλλήλοισ ἐξεπίτηδες.

5. Ὁ δ' ὑπέσχετο ἄνδρι ἐκάστῳ δώσειν πέντε ἀργυρίου μνᾶς, ἐπὰν εἰς Βαβυλῶνα (ῆκω) ... , καὶ τὸν μισθὸν ἐντελῆ μέχρι ἄν (καθίστημι) ... τοὺς Ἑλληνας εἰς Ἴωνίαν πάλιν.

6. Παρήγγειλεν ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἐκατέρωθεν τοὺς ὀπλίτας ἀναπτύσσοντας τὴν φάλαγγα

ἀπιέναι παρὰ τὸ ἐστηκὸς τοῦ στρατεύματος, ἕως (γίγνομαι) ... ἐκατέρωθεν τὸ ἄκρον κατ' αὐτὸν καὶ κατὰ τὸ μέσον.

7. Ἐπειδὴν δ' ἡ θάλαττα (ὑπερέχω) ... , μάταιος ἡ σπουδή.

8. Καὶ γὰρ ὁπότε (ἐλαύνω) ... τὰ θηρία τοῖς ἵππευσιν εἰς τὰ πεδία, φέρεσθαι σίτον εἰς θήραν τούτοις ἐπέτρεπε, τῶν δὲ ἐλευθέρων οὐδενί· καὶ ὁπότε πορεία (εἰμί) ... , (ἄγω) ... αὐτοὺς πρὸς τὰ ὕδατα ὡσπερ τὰ ὑποζύγια. καὶ ὁπότε δὲ ὦρα (εἰμί) ... ἀρίστου, (ἀναμένω) ... αὐτοὺς ἔστ' (ἐνεσθίω) ... τι.

9. Καὶ ὁπότε δὲ τις (ἀσθενέω) ... τῶν θεραπεύεσθαι ἐπικαιρίων, ἐπεσκόπει καὶ παρεῖχε πάντα ὅτου ἔδει. καὶ τοῖς ἰατροῖς δὲ χάριν ἤδει, ὁπότε τις (ιάομαι) ... τινὰ τῶν παρ' ἐκείνου λαμβάνων.

10. Οὐκοῦν, ἔφη, καὶ τὸ ὑγιαίνειν καὶ τὸ νοσεῖν, ὅταν μὲν ἀγαθοῦ τινος αἷτια (γίγνομαι) ... , ἀγαθὰ ἂν εἶη, ὅταν δὲ κακοῦ, κακά. Πότε δ' ἂν, ἔφη, τὸ μὲν ὑγιαίνειν κακοῦ αἷτιον γένοιτο, τὸ δὲ νοσεῖν ἀγαθοῦ· Ὅταν νῆ Δί', ἔφη, στρατείας τε αἰσχροῦς καὶ ναυτιλίας βλαβεροῦς καὶ ἄλλων πολλῶν τοιούτων οἱ μὲν διὰ ῥώμην μετασχόντες (ἀπόλλυμαι) ... , οἱ δὲ δι' ἀσθένειαν ἀπολειφθέντες (σώζω P.)

IV. Egészítse ki a mondatokat a megfelelő kötőszavakkal!

1. ... μὲν ἂν ἐγὼ ζῶ, ἐμὴ γίγνεται ἡ ἐν Πέρσαις βασιλεία· ... δ' ἐγὼ τελευτήσω, δῆλον ὅτι Κύρου, ἐὰν ζῆ. καὶ ... μὲν οὗτος ἀφίκεται εἰς Πέρσας, ὁσίως ἂν ὑμῖν ἔχοι τοῦτον θύειν τὰ ἱερὰ ὑπὲρ ὑμῶν ἄπερ νῦν ἐγὼ θύω· ... δ' οὗτος ἔκδημος ἦ, καλῶς ἂν οἶμαι ὑμῖν ἔχειν εἰ ἐκ τοῦ γένους ὅς ἂν δοκῆ ὑμῖν ἄριστος εἶναι, οὗτος τὰ τῶν θεῶν ἀποτελοῖη.

2. Κἀγὼ μὲν ἤξιον αὐτοὺς μαστιγοῦν τὸν ἐκδοθέντα καὶ στρεβλοῦν ... τάληθῆ δόξειεν αὐτοῖς λέγειν.

3. Καὶ γὰρ ἐπὶ θήραν τοὺς μὲν ἄλλους ἐξῆγεν, ... μὴ μένειν ἀνάγκη τις εἶη· αὐτὸς δὲ καὶ ... ἀνάγκη εἶη, οἴκοι ἐθήρα τὰ ἐν τοῖς παραδείσοις θηρία τρεφόμενα· καὶ οὐτ' αὐτός ποτε πρὶν ἰδρῶσαι δεῖπνον ἤρειτο οὔτε ἵπποις ἀγυμνάστοις σίτον ἐνέβαλλε.

4. ... ἡσυχίας ἐπιθυμήσαιμι, διῆγον δ' ἐν συμποσίοις πολλάκις μὲν ... ἐπιλαθέσθαι πάντων εἰ τι χαλεπὸν ἐν ἀνθρωπίνῳ βίῳ ἦν, πολλάκις δὲ ... ὦδαίς τε καὶ θαλίαις καὶ χοροῖς τὴν ψυχὴν συγκαταμιγνύναι, πολλάκις δὲ ... κοίτης ἐπιθυμίας ἐμῆς τε καὶ τῶν παρόντων.

5 Időhatározói mellékmondatok III.

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre Isokratés elismerő szavait Euagorasról, a kyprosi királyról! A szigetállam uralkodója korának mindkét nagyhatalmát, a perzsákat és a spártaiakat is féken tudta tartani.

Τελευτῶν δ' οὕτως ἐνέπλησεν αὐτοὺς τοῦ πολεμῆν ὥστ', εἰθισμένων τὸν ἄλλον χρόνον τῶν βασιλέων μὴ διαλλάττεσθαι τοῖς ἀποστᾶσιν πρὶν κύριοι γένοιτο τῶν σωμάτων, ἄσμενοι τὴν εἰρήνην ἐποιήσαντο, λύσαντες μὲν τὸν νόμον τοῦτον, οὐδὲν δὲ κινήσαντες τῆς Εὐαγόρου τυραννίδος. Καὶ Λακεδαιμονίων μὲν τῶν καὶ δόξαν καὶ δύναμιν μεγίστην ἔχόντων κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον ἐντὸς τριῶν ἐτῶν ἀφείλετο (ὁ Πέρσης) τὴν ἀρχήν, Εὐαγόρα δὲ πολεμήσας ἕτη δέκα τῶν αὐτῶν κύριον αὐτὸν κατέλιπεν ὧνπερ ἦν καὶ πρὶν εἰς τὸν πόλεμον εἰσελθεῖν. Ὁ δὲ πάντων δεινότατον τὴν γὰρ πόλιν, ἣν Εὐαγόρας ἐτέρου τυραννοῦντος μετὰ πεντήκοντ' ἀνδρῶν εἴλεν, ταύτην βασιλεὺς ὁ μέγας τοσαύτην δύναμιν ἔχων οὐχ οἷός τ' ἐγένετο χειρώσασθαι.

πρὶν 'mielőtt; míg ... nem'

πρὶν ἢ 'mielőtt még ...'

A kötőszók után álló kijelentő értelmű mellékmondatok szerkesztése

1. Állító mondatokban szinte kivétel nélkül acc. cum inf. szerkezet követi a πρὶν kötőszót.

| | |
|---|--|
| Διέβησαν πρὶν τοὺς ἄλλους ἀποκρίνασθαι. | Átkeltek, mielőtt a többiek válaszoltak (volna). |
|---|--|

Ha a főmondat alanya azonos a mellékmondat alanyával, az infinitívusos szerkezetek mintájára a mellékmondat alanya nominatívusban áll.

| | |
|---|---|
| Πρὶν δὲ τόξευμα ἐξικνεῖσθαι ἐκκλίνουσιν οἱ βάρβαροι καὶ φεύγουσι. | Mielőtt lőtávolba érnek, a barbárok kitérnek és elmenekülnek. |
|---|---|

Ezzel a szerkesztéssel találkozunk jellegzetesen a φθάνω participiuma és verbum finitum után.

| | |
|---|--|
| Βρασίδης Θεσσαλίαν φθάσας διέδραμε πρὶν τινα κωλύειν παρασκευάσασθαι, καὶ ἀφίκετο ὡς Περδικκᾶν καὶ ἐς τὴν Χαλκιδικῆν. | Brasidas gyorsan átrohant Thessalián, mielőtt valaki megakadályozta (volna) előkészületeiben és megérkezett Perdikkashoz a Chalkidikére. |
|---|--|

2. Tagadó értelmű főmondat után:

a, Ha a főmondathoz viszonyítva a hangsúly a mellékmondat feltételes/általános mellékértelmű utóidejűségén van, akkor főmondati praesens után, akárcsak a ἔως, μέχρι esetében, (ἄν) + coniunctivus, főmondati praeteritum után optativus (is) áll:

| | |
|--|--|
| Οὐ χρὴ με ἐνθένδε ἀπελθεῖν πρὶν ἂν δῶ δίκην. | Ne menjek el innen, míg (mielőtt) meg-(nem) bűnhődöm. |
| Ἔμεις δὲ κακοί, πρὶν ἐν τῷ παθεῖν ὤμεν, προφυλάξασθαί. | Mi képtelenek vagyunk vigyázni, míg benne (nem) vagyunk a pácban. |
| Ἄπηγόρευε μηδένα βάλλεις, πρὶν Κύρος ἐμπλησθεῖη θηρῶν. | Megtiltotta, hogy bárki lőjön, mielőtt Kyros be (nem) telik a vadászattal. |

b, Ha azonban mind a főmondat, mind a mellékmondat cselekménye által meghatározott idő az elbeszélte múltéhoz tartozik, mintegy két tény pusztá összekapcsolásáról, szinte mellérendeléséről van szó, – amelyek közül az egyik történetesen halasztást szenvedett, míg a másik bekövetkezett –, pusztá indicativus használatos.

| | |
|---|--|
| Οὐ πρότερον ἐνέδοσαν πρὶν ἢ ἵππος αὐτοῦς ἔτρεψαν. | Nem hátráltak meg addig, amíg (mielőtt) a lovasság meg nem futamította őket. |
|---|--|

II. Fordítsa görögre az alábbi mondatokat!

1. Mielőtt válaszolsz, gondolkozz! 2. Azt kéri tőle, míg (nem) tanácskozott vele, ne béküljön ki a párttűtőkkel. 3. Az ellenség nem üzent előbb ellenünk hadat, míg úgy (nem) gondolták, hogy jól előkészültek. 4. Megpróbálták azelőtt odaérni, hogy az ellenség elfoglalja a magaslatokat. 5. Ne hívasd az orvost, amíg meg nem betegedsz. 6. Nem mertek előbb ellenünk háborút indítani, amíg el nem fogták vezéreinket. 7. A vadászkutyák remegnek, amikor látják a nyulat, de nem támadnak, amíg mozdulni nem látják. 8. Meggyózták őket, hogy ne bocsátkozzanak ütközetbe, mielőtt (majd) ott (nem) lesznek a thébainiak. 9. Megparancsolta, hogy vonuljanak vissza, mielőtt a nehézfegyverzetű gyalogosok összegyülekeznek. 10. Csaknem megöltem őt, míg meg (nem) láttam, hogy kicsoda. 11. Le akarták gázolni a lovassággal a helléneket, mielőtt még nehéz terepre (nem) érnek. 12. Nem szabad elítélnetek ezeket, amíg (nem) hallottátok, mi mondanivalójuk van. 13. Alkibiadés, mielőtt húsz éves (nem) lett, engedelmessé vált gyámjának, Periklésnek. 14. Nem megyek el (addig), míg végképp be (nem) zár a piac. 15. Közelharcba keveredtek, mielőtt készen álltak (volna). 16. Fölkerekedtek, mielőtt reggeliztek (volna). 17. Előbb ölték meg őket, mint a többiek segítségükre siettek (volna). 18. Azt mondom tehát, hogy (addig) nem szabad vádolni senkit, míg úrrá (nem) lesztek a helyzeten. 19. Az eseményeket megelőzően semmit nem láttok előre, míg (az) nem jut tudomásotokra, hogy megtörtént, vagy hogy éppen történik valami. 20. Nem lehet (addig) a város külső ellenségei fölé kerekedni, míg magában a városban lévő ellenséget meg nem zabolázzátok.

III. Egészítse ki a mondatokat a zárójelben megadott szavak megfelelő alakjaival, illetve a megfelelő particulákkal!

1. Ἀπολέξας τριακοσίους τοῦ στρατοῦ, πρὶν (ἔκπυστος, γίγνομαι) ... , προσῆλθε τῆ τῶν Μεγαρέων πόλει λαθῶν τοὺς Ἀθηναίους ὄντας περὶ τὴν θάλασσαν.
2. Ἐγὼ δὲ αὐτῶ οὐκ ἀποκρῖνοῦμαι πρότερον εἴτε καλὸν εἴτε αἰσχρὸν ἡγοῦμαι εἶναι τὴν ῥητορικὴν πρὶν (πρῶτον, ἀποκρῖνομαι sg. 1.) ... ὅτι ἐστίν.
3. Τῆ δ' ὕστεραία ἐδόκει πορευτέον εἶναι ὅπη δύναιντο τάχιστα πρὶν (συλλέγω) ... τὸ στράτευμα πάλιν καὶ (κατελαμβάνω) ... τὰ στενά.
4. Ὁ δ' οὔτε πρότερον οὐδενὶ πω κρείττονι ἑαυτοῦ εἰς χεῖρας ἐλθεῖν ἔφη οὔτε τότε Κύρω εἶναι ἤθελε, πρὶν (ἡ γυνή) ... αὐτὸν (πεῖθω) ... καὶ πίστεις (λαμβάνω) ...
5. Ἐκέλευον δ' οἱ Λακεδαιμόνιοι, πρὶν (τέλος τι) ... αὐτῶν (ἔχω) ... , ἦκειν ἐς τὰ Ὑακίνθια τοὺς ὄρκους ποιησομένους.
6. Φημὶ δὴ δεῖν εἰσφέρειν χρήματα, αὐτοὺς ἐξίεναι προθύμως, μηδέν' αἰτιᾶσθαι πρὶν (τῶν πραγμάτων κρατέω pl. 2.) ... , τηνικαῦτα δ' ἀπ' αὐτῶν τῶν ἔργων κρίναντας τοὺς μὲν ἀξίους ἐπαίνου τιμᾶν.
7. Ἐπὶ μὲν τὸ ἄκρον ἀναβαίνει Χειρίσοφος πρὶν (τίς, αἰσθάνομαι) ... τῶν πολεμίων ἔπειτα δ' ὕφηγεῖτο.
8. Αἱ κύνες μαλκίουςαι τὰς ῥίνας οὐ δύνανται αἰσθάνεσθαι ὅταν ἦ τοιαῦτα, πρὶν (ὁ ἥλιος, διαλύω) ... αὐτὰ ἢ (ἡ ἡμέρα προϊοῦσα) ...
9. Ἄνδρες, ἐμοὶ μὲν ἐνθάδε καλὸν ἀποθανεῖν· ὑμεῖς δὲ πρὶν (συμμείγνυμι)... τοῖς πολεμίοις σπεύδετε εἰς τὴν σωτηρίαν.

IV. Egészítse ki az alábbi történetet a hiányzó kötőszavakkal, illetve a zárójelben megadott szavak megfelelő alakjaival!

„A kergemarhakór hiteles eredete”

Οὐ πολλῶ δὲ ὕστερον, ... ὁ Ἡρακλῆς σχεδὸν ἀφικόμενος πρὸς τὰς Μυκήνας παρὰ τὴν ἀκτὴν (πορεύομαι) ... , Ἦρα μέγαν τινὰ κώνωπα ἔπεμψεν ὅς περὶ τὰ κτήνη πετόμενος ἔδακνεν ... ἄλλα ἄλλοσε (ἀποτρέχω) ... πολλῶν δὲ εἰς τὴν θάλασσαν εἰσαλομένων ὁ Ἡρακλῆς καὶ αὐτὸς εἰσαλόμενος πάντα ὅσα λαβεῖν δύναίτο ἀπήγαγε, τὰ μὲν ἐπισπῶν τοῖς κέρασι τὰ δὲ πρὸ ἑαυτοῦ ἐλαύνων· τὰ δὲ πολλὰ εἰς τὸν πόντον ἐκνεύσαντα ἀπώλετο πρὶν (ἐκείνος, δύναμαι, αὐτό, καταλαμβάνω) ... ἔπειτα (πειράομαι) ... ἀγείρειν, πάνθ' ὅσα καταλάβοι πρὸς τὰς Μυκήνας ἀγαγὼν τῆ Ἦρα ἔθυσεν.

6 Feltételes mellékmondatok I.

A feltételes összetett mondat (periódus) két tagból (tagmondatból) áll: a. előtag (pro-tasis), amely a feltételt tartalmazza, b. utótag (apodosis), amely az előtagból származó következményt adja meg. A feltételes körmondatnak mind elő-, mind utótagjára sajátos igemódhasználat jellemző, amelynek szabályait az egyes alesetek (casus) jellegzetességei határozzák meg.

Az előtag kötőszavai:

εἰ, ἐάν, (ἤν) 'ha'

εἰ μή, ἐὰν μή 'ha nem'

εἴπερ 'ha ugyan; ha valóban'

εἰ μὴ ἄρα 'hacsak nem'

Az utótagban ἄν feltételes particula szerepelhet.

Tagadás az előtagban μή-vel, az utótagban οὐ-val történik.

A feltételes periódusnak, a casus mixtus-t leszámítva öt alesetét különböztetik meg:

1. casus realis, 2. casus eventualis, 3. casus potentialis, 4. casus irrealis, 5. casus iterativus. A feltételes előtagot participiális-, illetve infinitivusos szerkezetekkel lehet rövidíteni.

Casus realis – valós (tényleges) feltétel

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre az alábbi beszédrészletet, amelyben Lysias a fokozás eszközével megsemmisítő csapást mér az ifjabb Alkibiadésra!

Καὶ τὸ τελευταῖον, ὦ ἄνδρες δικασταί, ὑπερβολὴν ποιησάμενος τῆς προτέρας πονηρίας ἐτόλμησε τὰς ναῦς Λυσάνδρῳ μετὰ Ἄδειμάντου προδοῦναι. ὥστε εἴ τις ὑμῶν ἢ τοὺς θεοῦ ἐν τῇ ναυμαχίᾳ ἐλεεῖ, ἢ ὑπὲρ τῶν δουλευσάντων τοῖς πολεμίοις αἰσχύνεται, ἢ τῶν τειχῶν καθηρημένων ἀγανακτεῖ, ἢ Λακεδαιμονίους μισεῖ, ἢ τοῖς τριάκοντα ὀργίζεται, τούτων ἀπάντων χρὴ τὸν τούτου πατέρα αἴτιον ἡγεῖσθαι, καὶ ἐνθυμηθῆναι ὅτι Ἄλκιβιάδην μὲν τὸν πρόπαππον αὐτοῦ καὶ τὸν πρὸς μητρὸς πάππον Μεγακλέα οἱ ὑμέτεροι πρόγονοι δις ἀμφοτέρους ἐξωστράκισαν, τοῦ δὲ πατρὸς αὐτοῦ οἱ πρεσβύτεροι ὑμῶν θάνατον κατέγνωσαν· ὥστε νῦν χρὴ ἡγησαμένους πατρικὸν ἐχθρὸν τοῦτον εἶναι τῇ πόλει καταψηφίσασθαι, καὶ μήτε ἔλεον μήτε συγγνώμην μήτε χάριν μηδεμίαν περὶ πλείονος ποιήσασθαι τῶν νόμων τῶν κειμένων καὶ τῶν ὄρκων οὓς ὠμόσατε.

Az elő- és utótag állítmánya indicativusban áll.

Az előtag kötőszava: εἰ.

| | |
|--|--|
| Εἰ τοῦτο λέγεις, ἁμαρτάνεις. | Ha ezt mondd, tévedsz. |
| Ἄλλους στρατηγὸς χρὴ ἐλέσθαι, εἰ μὴ βούλεται Κλέαρχος ἀπάγειν. | Más hadvezéréket kell választani, ha Klearchos nem akar elvezetni. |

II. Fordítsa az alábbi mondatokat görögre!

1. Ha megparancsoljátok, hogy én legyek a hadvezér, nem (fogom) kifogásként említeni életkoromat. 2. Ha nem tetszettek neked a törvények, megvolt a lehetőség, hogy elmenj a városból. 3. Ha szükségszerűen harcolnunk kell, erre kell fölkészülni. 4. Ha minden ember halandó, (akkor) ti is meg fogtok halni. 5. Nincs hadtáp a seregnek, ha nem foglaljuk el a területet. 6. Ha nem fékezed meg a nyelvedet, pórul fogsz járni. 7. Ha nem akadályoz meg semmi <valami>, meg akarom beszélni velük. 8. Ha nincs semmi a rovásodon <nem tettél semmi rosszat>, mitől féltél? 9. A hóvakság ellenszere <a szemek számára a hó elleni védelem> az volt, ha az ember (úgy) ment, (hogy) valami feketét tartott a szemei előtt. 10. Ha ezt mondod, ostoba vagy. 11. Ha pedig valaki közületek (amiatt) csügged, mert nekünk nincsenek lovasaink, az ellenségnek viszont sok van, fontoljátok meg, hogy a rengeteg lovas semmi más, mint rengeteg ember. 12. Ha akarod, maradj a seregnél, én szívesen megyek, ha viszont azt kívánod, menj a hegyhez, én pedig majd itt maradok. 13. Ha most Fülöp kezén van Thermopylai, képes bevonulni Attikába (úgy, hogy) senki nem akadályozza meg. 14. Egyetérték veled, ha akarod. 15. Nem az államforma, hanem a testi épségetek lesz a (kérdés), ha nem fogjátok azt tenni, amit Thérámenés parancsol. 16. Ha valaki úgy gondolja, hogy a büntetés nagy és a törvény túl szigorú, emlékezzetek <emlékezni kell> arra, hogy nem azért vagytok itt, hogy a bűnösöket megszánjátok. 17. Ha valaki akar, tegyen tanúvallomást az én beszédidőm terhére <beszédemben>! 18. Ha egyesek ellenségesen viselkedtek <váltak> a ti hatalmatokkal szemben, vagy hátrányos <nem megfelelő> javaslatot mondtak, nem a távollevők felelősök ezért, hiszen ti a jelenlévőket is felmentettétek. 19. Ha valaki az itt jelenlévők közül nem a legjobbat javasolja (és) meggyőz benneteket, nem ti vagytok a felelősök, hanem az, aki félrevezet benneteket. 20. Ha nincs bűnük, nem szabad (megengedni), hogy bírósági eljárás nélkül elpusztuljanak.

III. Fordítsa az alábbi mondatokat szabatos magyar nyelvre!

1. Τίνα γὰρ αὐτῶν ἐγὼ κωλύω ἢ λέγειν εἴ τις τι ἀγαθὸν δύναται ἐν ὑμῖν, ἢ μάχεσθαι εἴ τις ἐθέλει ὑπὲρ ὑμῶν τε καὶ ἑαυτοῦ, ἢ ἐγρηγορέναι περὶ τῆς ὑμετέρας ἀσφαλείας ἐπιμελούμενον.

2. Εἰ δὲ καὶ σὺ πολεμικῶν ἔμπειρος εἶ, ὦ Σιμωνίδη, καὶ ἤδη ποτὲ πολεμικὰ φάλαγγι πλησίον ἀντετάξω, ἀναμνήσθητι ποῖον μὲν τίνα σίτον ἤρου ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ, ποῖον δὲ τίνα ὕπνον ἐκοιμῶ. οἶα μέντοι σοὶ τότ' ἦν τὰ λυπηρά, τοιαῦτά ἐστι τὰ τῶν τυράννων καὶ ἔτι δεινότερα.

3. Καὶ πῶς, ἔφη, ὦ Ἰέρων, εἰ οὕτως πονηρόν ἐστι τὸ τυρανεῖν καὶ τοῦτο σὺ ἔγνωκας, οὐκ ἀπαλλάττη οὕτω μεγάλου κακοῦ, ἀλλ' οὔτε σὺ οὔτε ἄλλος μὲν δὴ οὐδεὶς πώποτε ἐκῶν εἶναι τυραννίδος ἀφείτο.

4. Εἰ δ' ἐγὼ ταῦτα φεύδομαι ἀντία τῆς Ἑλλάδος ἐπισταμένης ἐκεῖνον μὲν οὐδὲν ἐπαινώ, ἑμαυτὸν δὲ φέγω.

5. Ἐνθυμείσθαι δὲ χρὴ ὅτι ἀδύνατον ὑμῖν ἐστὶν ἀποφθίσισθαι. εἰ γὰρ ἀπογνώσθε ὁμολογούντων αὐτῶν ἐπὶ τοὺς ἐμπόρους συνίστασθαι, δόξεθ' ὑμεῖς ἐπιβουλεύειν τοῖς εἰσπλέουσιν.

7 Feltételes mellékmondatok II.

Casus eventualis – valószínű, várhatóan bekövetkező feltétel

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre az athéni nép rendelkezéseit, amelyekkel a szónokokat és a politikusokat igyekezett kordában tartani!

Τῶν ῥητόρων ἔάν τις λέγῃ ἐν τῇ βουλῇ ἢ ἐν τῷ δήμῳ μὴ περὶ τοῦ εἰσφερομένου, ἢ μὴ χωρὶς περὶ ἐκάστου, ἢ δις περὶ τοῦ αὐτοῦ ὁ αὐτὸς τῆς αὐτῆς, ἢ λοιδορῆται, ἢ κακῶς ἀγορεύῃ τινά, ἢ ὑποκρούῃ, ἢ χρηματιζόντων μεταξὺ ἀνεστηκῶς λέγῃ περὶ τοῦ μὴ ἐπὶ τοῦ βήματος, ἢ παρακελεύεται, ἢ ἔλκη τὸν ἐπιστάτην, ἀφειμένης τῆς ἐκκλησίας ἢ τῆς βουλῆς κυριευέτωσαν οἱ πρόεδροι μέχρι πενήκοντα δραχμῶν εἰς ἕκαστον ἀδίκημα ἐγγράφειν τοῖς πράκτορσιν. Ἐὰν δὲ πλέονος ἄξιος ἢ ζημίας, ἐπιβαλόντες μέχρι πενήκοντα δραχμῶν εἰσφερέτωσαν εἰς τὴν βουλὴν ἢ εἰς τὴν πρώτην ἐκκλησίαν. Ὅταν δ' ἐξιῶσιν αἱ κλήσεις, κρινάτωσαν· καὶ ἔαν καταγνωσθῇ αὐτοῦ κρύβδην ψηφίζομένων, ἐγγραφάτωσαν οἱ πρόεδροι τοῖς πράκτορσιν.

Ha az előtag feltétele teljesül, akkor az utótag cselekménye bizonyosan bekövetkezik. Az előtagban ἔαν (εἰ ἄν = ἦν, ἄν) kötőszó után coniunctivus áll. Az utótagban futurum, imperativus vagy általános kijelentést kifejező praesens indicativus áll. Az előtagban az aoristos coniunctivusa általában a cselekvés befejezettségét, lezártságát fejezi ki, míg a coniunctivus imperfectus a befejezetlenséget, egyidejűséget jelzi. Az utótag futurumát a magyarban jelen idővel fordít(hat)juk.

Ἐὰν τοῦτο εἴπηρς, ἀμαρτήση.

Ha (esetleg) ezt mondd, (egész biztosan) tévedsz.

II. Fordítsa az alábbi mondatokat görögre!

1. Ha még egy ütközetben legyőznek bennünket, (biztos, hogy) teljesen elveszünk.
 2. Férfiak, ha hallgattok rám, Kyros szemében <Kyros által> sokkal nagyobb becsben fogtok állni, mint a többi katona. 3. Ha igazat mondasz, tíz talentum üti a markodat <fogok adni>. 4. Ha mindent hallottatok, döntsetek. 5. Minden beszéd hiábavaló, ha a tettek elmaradnak. 6. Én már (biztosan) nem leszek öregebb, ha ma átadom magam az ellenségnek. 7. A spártaiak számára törvény<es>, (hogy) ha lopás közben rajtakapják, megkorbácsolják őket. 8. Szépszőrűek a vadászkutyák, ha a szőrük finom, sűrű és puha. 9. Ha tétlenkedtek és mindent megengedtek, végül majd ő jön el ellenetek.

10. Ha hagyjuk, meglesz. 11. Ha valaki rámbizonyítja, hogy hazudok, tegyetek velem, amit akartok. 12. Ha nem jössz rögtön, nem várlak meg. 13. Ha most engem megöltök, senki sem marad már nemzetségünkéből, bizony írmagja sem marad. 14. Ha nem jönnek el, legyen a miénk az ajándékuk. 15. Ha írok neked, nyomban indulj el. 16. Jól tudom, ha meglátsz valahol egy (jó) ácsot, azt megpróbálsz megszerezni. 17. Megszavazták és megesküdték, ha valaki zsarnokuralomra tör, vagy elárulja a várost, vagy megdönti a nép (uralmát), az (aki) észleli ezt és megöli (őt), büntelen. 18. Ha ezt megvizsgáljátok, athéni férfiak, úgy fogjátok találni, hogy a lehető legjobb. 19. Ha a lovasok közül mindegyik havonta harminc drachmát kap, (minthogy) kétszázan vannak, (az összesen) tizenkét talentum. 20. Ha az utak mentén álló műhelyek egyikébe orvos költözik be, rendelőnek hívják, ha pedig ez kiköltözik, és ugyanebbe a műhelybe egy kovács költözik be, kovácsműhelynek (szokás) elnevezni, ha viszont kallós, kallós-műhelynek, ha ács, ácsműhelynek, ha pedig egy bordélytulajdonos és kéjnök, (akkor) erről a tevékenységről rögtön bordélynak (szokás) titulálni <elnevezni>.

III. Tegye a zárójelben megadott igéket a megfelelő coniunctivusi alakba!

1. Εὐφυχοὶ μὲν οὖν ἔσονται (αἱ κυνές), ἐὰν μὴ (λείπω pl. 3.) ... τὰ κυνηγέσια ὅταν (εἰμί) ... πνίγη· εὐρινες δέ, ἐὰν τοῦ λαγῶ (ἄσφραϊνομαι) ... ἐν τόποις φιλοῖς, ξηροῖς, προσηλίους τοῦ ἄστρου ἐπιόντος· εὐποδες δέ, ἐὰν τῇ αὐτῇ ὥρᾳ μὴ (καταρρήγνυμαι) ... αὐτῶν οἱ πόδες τὰ ὄρη θεουσῶν· εὐτριχες δέ, ἐὰν (ἔχω) ... λεπτήν καὶ πυκνὴν καὶ μαλακὴν τὴν τρίχα.

2. Τὸν κυνηγέτην ἐξιέναι χρὴ ἐὰν μὲν (εἰμί) ... χειμῶν, ἅμ' ἠλίω ἀνίσχοντι, ἐὰν δὲ θέρος, πρὸ ἡμέρας, τὰς δὲ ἄλλας ὥρας μεταξύ τούτου.

3. Διὰ χρόνου δὲ δικάσαι δεῖ στρατιᾶς καὶ ἐάν τι ἄλλο ἐξαπιναιῖον ἀδίκημα (γίγνομαι) ... , ἐάν τε (ὑβρίζω) ... τινες ἄηθες ὑβρισμα ἐάν τε (ἄσεβέω)...

4. Ἐὰν οὖν (κελεύω) ... , ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, γράψω, καθάπερ αἱ συνθῆκαι κελεύουσι, πολεμεῖν τοῖς παραβεβηκόσιν.

5. Ἀκούεις, Αἰσχίνη, τοῦ νόμου λέγοντος σαφῶς, «πλὴν ἐάν τις ὁ δῆμος ἢ ἡ βουλή (ψηφίζομαι) ... τούτους δ' ἀναγορευέτω.» τί οὖν, ὧ ταλαίπωρε, συκοφαντεῖς· τί λόγους πλάττεις.

6. Ὁ Φιλοκράτης ἐγγράφει τοῦτ' εἰς τὸ φήφισμα, «ἐὰν δὲ μὴ (ποιέω) ... Φωκεῖς ἂ δεῖ καὶ (παραδίδωμι) ... τοῖς Ἀμφικτύοσιν τὸ ἱερόν, ὅτι βοθηθήσει ὁ δῆμος ὁ Ἀθηναίων ἐπὶ τοὺς διακωλύοντας ταῦτα γίνεσθαι.»

7. Δέομαι δ' ὑμῶν ὧ Ἀθηναῖοι, ἀκοῦσαί μου τῆς κατηγορίας διὰ τέλους, καὶ μὴ ἄχθεσθαι, ἐὰν (ἄρχομαι) ... ἀπὸ τῶν τῇ πόλει τότε συμβάντων.

8. Ἐὰν μὲν οὖν αὐτὸν (ἀποκτείνω) ... , δόξετε πᾶσιν τοῖς Ἑλλησι καὶ ὑμεῖς τὰ τοιαῦτα τῶν ἔργων μισεῖν· εἰ δὲ μὴ, καὶ τοὺς προγόνους τῆς παλαιᾶς δόξης ἀποστερήσετε, καὶ τοὺς ἄλλους πολίτας μεγάλην βλάβετε.

9. Ἐὰν μὲν Λεωκράτην (ἀπολύω) ... , προδιδόναι τὴν πόλιν καὶ τὰ ἱερὰ καὶ τὰς ναῦς φηφείσθε· ἐὰν δὲ τοῦτον (ἀποκτείνω) ... , διαφυλάττειν καὶ σῶζειν τὴν πατρίδα καὶ τὰς προσόδους καὶ τὴν εὐδαιμονίαν παρακελεύεσθε.

10. Καίτοι σε ἔχρη, ἐπεὶ περ προήρησαι πολιτεύεσθαι, καὶ νῆ Δία καὶ δύνασαι, μὴ τοὺς ἰδιώτας κρίνειν μηδ' εἰς τούτους νεανιεύεσθαι, ἀλλὰ τῶν ῥητόρων ἐάν τις (ἀδίκει) ... , τοῦτον κρίνειν, στρατηγὸς ἐάν τις μὴ τὰ δίκαια (πράττω) ... , τοῦτον εἰσαγγέλλειν.

11. Ἐάν τις κακῶς (λέγω) ... τινὰ τῶν κατοικομένων, κἂν ὑπὸ τῶν ἐκείνου παίδων (ἀκούω)... κακῶς, πεντακοσίας καταδικασθεὶς ὧφλε τῶ δημοσίῳ.

12. Ἀλκιβιάδην δὲ τὸν στρατηγὸν ἀποδείξω ὑμῖν τὰ μυστήρια ποιοῦντα ἐν οἰκίᾳ μεθ' ἐτέρων, καὶ ἐὰν (ψηφίζομαι) ... ἄδειαν ᾧ ἐγὼ κελεύω, θεράπων ὑμῖν ἐνὸς τῶν ἐνθάδε ἀνδρῶν ἀμύητος ὧν ἐρεῖ τὰ μυστήρια· εἰ δὲ μή, χρῆσθέ μοι ὅ τι ἂν ὑμῖν δοκῆ, ἐὰν μὴ τᾶληθῆ (λέγω) ...

13. Ἐὰν γὰρ μὴ (μεταλαμβάνω) ... τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων καὶ (ἀτιμόω pass.) ... ὁ ἐνδείξας ἐμὲ Κηφίσιος οὕτοσί, οὐκ ἔξεστιν αὐτῷ εἰς τὸ ἱερὸν τοῖν θεοῖν εἰσιέναι, ἢ ἀποθανεῖται.

14. Ἡ δὲ στήλη παρ' ἧ ἔστηκας χιλίας δραχμὰς κελεύει ὀφείλειν, ἐάν τις ἰκετηρίαν (τίθημι) ... ἐν τῷ Ἐλευσινίῳ.

15. Οἶδε γὰρ ἀκριβῶς ὅτι δουλεύειν μὲν ὑμεῖς οὐτ' ἐθελήσετε, οὐτ', ἐὰν (ἐθέλω) ... , ἐπιστήσεσθε – ἄρχειν γὰρ εἰώθατε –, πράγματα δὲ παρασχεῖν αὐτῷ, ἂν καιρὸν (λαμβάνω) ... , πλείω τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἀπάντων δυνήσεσθε. διὰ ταῦθ' ὑμῶν οὐχὶ φείσεται, εἴπερ ἐγκρατὴς γενήσεται.

8 Feltételes mellékmondatok III.

Casus potentialis - a feltétel lehetséges, elképzelhető

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre Simonidés és a tyrannos Hierón beszélgetésének alábbi részletét! Ha megfontolnád tanácsaim, Hierón, ...

Ἄλλ' ἐγὼ σοί φημι, ὦ Ἱέρων, πρὸς ἄλλους προστάτας πόλεων τὸν ἀγῶνα εἶναι, ὧν ἐὰν σὺ εὐδαιμονεστάτην τὴν πόλιν ἦς προστατεύεις παρέχης, κηρυχθήσῃ νικῶν τῷ καλλίστῳ καὶ μεγαλοπρεπεστάτῳ ἐν ἀνθρώποις ἀγωνίσματι. καὶ πρῶτον μὲν εὐθύς κατειργασμένος ἂν εἴης τὸ φιλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀρχομένων, οὗ δὴ σὺ ἐπιθυμῶν τυγχάνεις· ἔπειτα δὲ τὴν σὴν νίκην οὐκ ἂν εἴς εἴη ὁ ἀνακηρύττων, ἀλλὰ πάντες ἄνθρωποι ὑμνοῖεν ἂν τὴν σὴν ἀρετὴν. περίβλεπτος δὲ ὧν οὐχ ὑπὸ ἰδιωτῶν μόνον ἀλλὰ καὶ ὑπὸ πολλῶν πόλεων ἀγαπῶν ἂν, καὶ θαυμαστός οὐκ ἰδίᾳ μόνον ἀλλὰ καὶ δημοσίᾳ παρὰ πᾶσιν ἂν εἴης, καὶ ἐξείη μὲν ἂν σοι ἔνεκεν ἀσφαλείας, εἴ ποι βούλοιο, θεωρήσοντι πορεύεσθαι, ἐξείη δ' ἂν αὐτοῦ μένοντι τοῦτο πράττειν. αἰεὶ γὰρ ἂν παρὰ σοὶ πανήγυρις εἴη τῶν βουλομένων ἐπιδεικνύουσαι εἴ τις τι σοφὸν ἢ καλὸν ἢ ἀγαθὸν ἔχοι, τῶν δὲ καὶ ἐπιθυμούντων ὑπηρετεῖν. πᾶς δὲ ὁ μὲν παρῶν σύμμαχος ἂν εἴη σοι, ὁ δὲ ἀπῶν ἐπιθυμοίη ἂν ἰδεῖν σε. ὥστε οὐ μόνον φιλοῖο ἂν, ἀλλὰ καὶ ἐρῶο ὑπ' ἀνθρώπων, καὶ τοὺς καλοὺς οὐ πειρᾶν, ἀλλὰ πειρώμενον ὑπ' αὐτῶν ἀνέχεσθαι ἂν σε δεοί, φόβον δ' οὐκ ἂν ἔχοις ἀλλ' ἄλλοις παρέχοις μὴ τι πάθης, ἐκόντας δὲ τοὺς πειθομένους ἔχοις ἂν καὶ ἐθελουσίως σου προνοοῦντας θεῶο ἂν, εἰ δέ τις κίνδυνος εἴη, οὐ συμμάχους μόνον ἀλλὰ καὶ προμάχους καὶ προθύμους ὀρώης ἂν, πολλῶν μὲν δωρεῶν ἀξιούμενος, οὐκ ἀπορῶν δὲ ὅτῳ τούτων εὐμενεῖ μεταδώσεις, πάντας μὲν συγχαιρόντας ἔχων ἐπὶ τοῖς σοῖς ἀγαθοῖς, πάντας δὲ πρὸ τῶν σῶν ὥσπερ τῶν ἰδίων μαχομένους. θησαυρούς γε μὴν ἔχοις ἂν πάντας τοὺς παρὰ τοῖς φίλοις πλούτους.

A feltétel és a következmény a beszélő véleménye szerint lehetséges. Előtagban: εἰ feltételes particula után az állítmány optativusban áll. Utótagban: ἂν feltételes particula után az állítmány optativusban áll.

| | |
|---------------------------------|----------------------------|
| Eἰ τοῦτο λέγοις, ἄμαρτάνοις ἂν. | Ha ezt mondanád, tévednél. |
|---------------------------------|----------------------------|

II. Fordítsa görögre az alábbi mondatokat!

1. Mert ha bizonyosodnék <tűnnék>, hogy ez is lehetséges, ezekből is sok bevétel származna. 2. Ha valami rosszat terveznél ellenem, úgy tűnik nekem <tűnsz nekem>, hogy magadnak is rosszakarója lennél. 3. Ha úgy gondolnám, hogy az istenek fíkcarnyit is gondolkodnak az emberek felől, nem hanyagolnám el őket. 4. Ha szükségünk lenne egy jó barátira, hogyan próbálnánk keresni? 5. Ha te beszélnél, hallgatnálak. 6. Úgy gondolom, athéni férfiak, sokért nem adnátok <sok pénz helyett választanátok>, ha ismertté válna a jövődő.

7. Ha megtudná, hol rejtőzik a pénz, ellopná. 8. Igen igazságtalan lennél, ha szemrehányást tennél nekem. 9. Ha választásom lenne <valaki adna>, a mi városunk szerencsésjét választanám. 10. Ha nagyon szeretne <igyekezne> (vele) enni, azt mondanám, hogy a nőknél van. 11. Én a helyedben <ha én volnék te>, mondta Kyros, a lehető leggyorsabban fegyvereket gyártatnék minden perzsának. 12. Hát nem legeltetnétek biztonságban, ha a magaslatok a ti kezetekben <szövetségesek> lennének? 13. Örömezt elfogadnám, ha adna. 14. Ha most elvonulnátok, egy istenség akarátának tekinteném <mondanám>. 15. Ha veszve látnám ezeket, úgy gondolnám, megszabadultam a szolgaságtól. 16. Sok mindent tudnék mondani ennek a szavaira, ha lehetőségem volna. 17. Ha ez megtörténne, gondolod, hogy belepusztulna? 18. Ha uralkodni akarnék, mindenki nekem engedelmessé válna és a leghatalmasabb lennék az emberek (között). 19. Ha ezt mondanám, azt hiszem Agésilaost is esztelennek, és magamat is bolondnak nyilvánítanám. 20. Ha részletesen kellene beszélnem, nem lenne elég a rendelkezésre álló idő.

III. Egészítse ki a zárójelben megadott igék megfelelő optativusi alakjaival, majd fordítsa szabatos magyar nyelvre az alábbi mondatokat!

1. Ἄλλὰ μὴν ἔν γε τοῖς πέριξ οἰκοῦσι σὺ εἰ μὲν (βούλομαι) ... φίλος ὡς μέγιστος ἂν (εἰμί) ... , εἰ δὲ τίς σε (λυπέω) ... , ὡς δεσπότης ἂν (ἀναστρέφομαι) ... ἔχων ἡμᾶς ὑπηρετάς, οἳ σοι οὐκ ἂν μισθοῦ ἕνεκα (ὑπηρετέω) ... ἀλλὰ καὶ τῆς χάριτος ἦν σωθέντες ὑπὸ σοῦ σοὶ ἂν (ἔχω) ... δικαίως.

2. Ἐὰν δὲ ἐπ' ὀλίγων τεταγμένοι ὦμεν, οὐδὲν ἂν (εἰμί) ... θαυμαστὸν εἰ (διακόπτω P.) ... ἡμῶν ἢ φάλαγξ ὑπὸ ἀθρόων καὶ βελῶν καὶ ἀνθρώπων πολλῶν ἐμπεσόντων· εἰ δὲ πῆ τοῦτο ἔσται, τῇ ὅλῃ φάλαγγι κακὸν ἔσται.

3. Ἄνευ ὁμονοίας οὐτ' ἂν πόλις εὖ (πολιτεύω P.) ... οὐτ' οἶκος καλῶς (οἰκέω P.)

...

4. Ὡςπερ γε καὶ ἵππος εἰ ἀγαθὸς μὲν (εἰμί) ... , φοβερὸς δὲ μὴ ἀνήκεστόν τι ποιήσῃ, χαλεπῶς μὲν ἂν τις αὐτὸν ἀποκτείνει διὰ τὴν ἀρετὴν, χαλεπῶς δὲ ζῶντι (χράομαι)

...

5. Ἄνδρες φίλοι, ἔστι μὲν τὰ ὄρη ταῦτα ἃ ὀρώμεν Χαλδαίων· εἰ δὲ ταῦτα (καταλαμβάνω) ... καὶ ἐπ' ἄκρου (γίγνομαι) ... ἡμέτερον φρούριον, σωφρονεῖν ἀνάγκη ἂν (εἰμί) ... πρὸς ἡμᾶς ἀμφοτέροις, τοῖς τε Ἀρμενίοις καὶ τοῖς Χαλδαίοις.

6. Οὐκοῦν, ἔφη, εἰ μὲν ἀργύριον (δεῖ) ... ἀρπάζειν, τοὺς φιλαργυρωτάτους πρώτους καθιστάντες ὀρθῶς ἂν (τάττω pl. 1.) ...

7. Δοκεῖ γοῦν, ἔφη ὁ Κριτόβουλος, οἰκονόμου ἀγαθοῦ εἶναι εὖ οἰκεῖν τὸν ἑαυτοῦ οἶκον. Ἡ καὶ τὸν ἄλλου δὲ οἶκον, ἔφη ὁ Σωκράτης, εἰ (ἐπιτρέπω) ... τις αὐτῷ, οὐκ ἂν (δύναμαι) ... , εἰ (βούλομαι) ... , εὖ οἰκεῖν, ὥσπερ καὶ τὸν ἑαυτοῦ;

8. Ὡς δὲ τῆς Ἑλλάδος ἐδόκουν ἐγγὺς γίγνεσθαι, ἤδη μᾶλλον ἢ πρόσθεν εἰσῆει αὐτοὺς ὅπως ἂν καὶ ἔχοντές τι οἴκαδε ἀφίκωνται. ἠγήσαντο οὖν, εἰ ἓνα (αἰρέω Μ.) . . . ἄρχοντα, μᾶλλον ἂν ἢ πολυαρχίας οὕσης δύνασθαι τὸν ἓνα χρῆσθαι τῷ στρατεύματι καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας, καὶ εἴ τι (δεῖ) . . . λανθάνειν, μᾶλλον ἂν κρύπτεσθαι, καὶ εἴ τι αὖ δέοι φθάνειν, ἤττον ἂν ὑστερίζειν· οὐ γὰρ ἂν λόγων δεῖν πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ τὸ δόξαν τῷ ἐνὶ περαίνεσθαι ἄν· τὸν δ' ἔμπροσθεν χρόνον ἐκ τῆς νικώσης ἔπραττον πάντα οἱ στρατηγοί. ὡς δὲ ταῦτα διανοοῦντο, ἐτράποντο ἐπὶ τὸν Ξενοφῶντα.

9. Περὶ ὧν εἰ δεήσειε καθ' ἕκαστον διελθεῖν, οὐκ ἂν πάνυ μικρὸν ἔργον (γίγνομαι) . . . Ἐὰν μὲν οὖν ὑμεῖς κελεύητε, περὶ ἐνίων μνησθείην ἂν αὐτῶν· εἰ δέ τισιν ὑμῶν ἀηδὲς ἀκούειν ἐστίν, ὥσπερ ἐμοὶ λέγειν τι περὶ τούτων, αὐτὰς τὰς μαρτυρίας ὑμῖν παρέξομαι τὰς μαρτυρηθείσας ἐν τῇ προτέρᾳ δίκῃ, ὧν οὐδεμιᾶ ἐπισκήψασθαι ἤξιωσαν οὗτοι.

9 Feltételes mellékmondatok IV.

Casus irrealis – a feltétel lehetetlen

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre Démosthenés megsemmisítő véleményét Philipposról!

Καὶ μὴν κάκεινό γ' ἴστε, ὅτι ὅσα μὲν ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἢ ὑφ' ἡμῶν ἐπασχον οἱ Ἕλληνες, ἀλλ' οὖν ὑπὸ γνησίων γ' ὄντων τῆς Ἑλλάδος ἠδικοῦντο, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον ἄν τις ὑπέλαβεν τοῦτο, ὥσπερ ἂν εἰ υἱὸς ἐν οὐσίᾳ πολλῇ γεγονῶς γνήσιος διώκει τι μὴ καλῶς μηδ' ὀρθῶς, κατ' αὐτὸ μὲν τοῦτ' ἄξιον μέμφεως εἶναι καὶ κατηγορίας, ὡς δ' οὐ προσήκων ἢ ὡς οὐ κληρονόμος τούτων ὦν ταῦτ' ἐποίει, οὐκ ἐνεῖναι λέγειν. εἰ δέ γε δοῦλος ἢ ὑποβολιμαῖος τὰ μὴ προσήκοντ' ἀπώλλυε καὶ ἐλυμαίνετο, Ἡράκλεις ὅσω μᾶλλον δεινὸν καὶ ὀργῆς ἄξιον πάντες ἂν ἔφησαν εἶναι. ἀλλ' οὐχ ὑπὲρ Φιλίππου καὶ ὦν ἐκεῖνος πράττει νῦν, οὐχ οὕτως ἔχουσιν, οὐ μόνον οὐχ Ἕλληνας ὄντος οὐδὲ προσήκοντος οὐδὲν τοῖς Ἕλλησιν, ἀλλ' οὐδὲ βαρβάρου ἐντεῦθεν ὅθεν καλὸν εἰπεῖν, ἀλλ' ὀλέθρου Μακεδόνοσ, ὅθεν οὐδ' ἀνδράποδον σπουδαῖον οὐδὲν ἦν πρότερον πρίασθαι.

A feltétel biztosan nem igaz, tehát a következmény sem. Az előtagban εἰ és praeteritum indicativusa (praet. ipf., ao.), az utótagban ἄν és praeteritum indicativusa áll. Általában a praeteritum imperfectum jelen idejű, az aoristos múlt idejű irrealitást fejez ki.

| | |
|--------------------------------|---------------------------------------|
| Εἰ τοῦτο ἔλεγες, ἡμάρτανες ἄν. | Ha ezt mondanád, tévednél. |
| Εἰ τοῦτο εἶπες, ἡμαρτες ἄν. | Ha ezt mondtad volna, tévedtél volna. |

II. Fordítsa görögre az alábbi mondatokat!

1. Ha nem volnánk emberek, nem lenne a lelkünk halhatatlan. 2. Mindenesetre ha vártatok volna egy kis ideig, magától megtörtént volna ez <nektek>. 3. Az ellenség elmenekült volna, ha a szövetségeseink időben megjöttek volna. 4. Ha nem érkezett volna meg a hadvezér, elesett volna a város. 5. Ha képes volna a sokaság a legnagyobb jótéteményeket véghezvinni, (bizony) rendjén is volna. 6. Nem mondta volna előre, ha nem bízott volna abban, hogy igaza lesz. (ipf.!) 7. Ha valami hitványságot tenne, méltán tűnne gazembernek. 8. Ha személyesen ott lett volna, ez nem történt volna meg. 9. Nem volna rendjén, ha az istenek jobban örülnének a nagy áldozatoknak, mint a kicsiknek. 10. Ha így viselkedtek <tettek> volna, most nem volnának biztonságban. 11. Ha te jelen lettél volna, senki nem mert volna szólni. 12. Ha nem Brasidas lett volna Thrákiában, az athéniaiak győztek volna. 13. Ha Démosthenés beszélne, hallanám. 14. Ha megérkeztek volna a hírnökök, minden rendben volna.

15. Hihetetlen dolgokat mondasz, mondta Simonidés, mert ha ez így volna, miért <hogyan> vágyakoznának sokan a zsarnokuralomra! 16. Ha ármánykodtál volna a város ellen, áruló volnál. 17. Ha hallgattál volna, bölcs maradtál volna. 18. Ha látták volna előre, nem vesztek volna (oda). 19. Ha tudnám, elmondanám nektek. 20. Ha ez a per a város színe előtt folyna, bizony én benneteket szólítottalak volna föl, hogy legyetek tanúim, (hiszen) ti tudjátok a legjobban, hogy igazat beszélek. 21. Ha nem kerestem volna, soha nem találtam volna rá. 22. Sokért nem adnám <sok miatt szeretném>, ha életben volna az az Anagyrasios! 23. Ha futva nagynehezen el nem menekültünk volna Delphoiba, az életünket kockáztattuk volna <az a veszély fenyegetett volna bennünket, hogy odaveszünk>.

III. Egészítse ki az alábbi mondatokat a megadott igék megfelelő alakjaival!

1. Εἰ μὲν ὑπὲρ ἰδίου τινὸς ἦν ὁ ἀγών, (δέομαι sg. 1.) ... ἂν ὑμῶν μετ' εὐνοίας ἀκούσαι μου.

2. Ὅσμων γε μὴν, εἰ μὴ ῥίνες (προστίθημι P.) ... , τί ἂν ἡμῖν ὄφελος ἦν· τίς δ' ἂν αἰσθησις ἦν γλυκέων καὶ δριμέων καὶ πάντων τῶν διὰ στόματος ἡδέων, εἰ μὴ γλῶττα τούτων γνώμων (ἐνεργάζομαι) ... ;

3. Ἡ τε γὰρ ἀγορὰ μεστὴ ἦν παντοδαπῶν καὶ ὄπλων καὶ ἵππων ὠνίων, οἳ τε χαλκοτύποι καὶ οἱ τέκτονες καὶ οἱ σιδηρεῖς καὶ σκυτεῖς καὶ γραφεῖς πάντες πολεμικὰ ὄπλα κατεσκευάζον· ὥστε τὴν πόλιν ὄντως ἂν (ἡγέομαι sg.2.) ... πολέμου ἐργαστήριον εἶναι. (ἐπιρρώνυμι P.) ... δ' ἂν τις κάκεινο ἰδῶν, Ἀγησίλαον μὲν πρῶτον, ἔπειτα δὲ καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας ἐστεφανωμένους.

4. Ἐν τοῖς μεγίστοις δὲ ὠφελήμασι τῆς πατρίδος καὶ τότε ἐγὼ τίθημι αὐτοῦ, ὅτι δυνατώτατος ὢν ἐν τῇ πόλει φανερός ἦν μάλιστα τοῖς νόμοις λατρεύων. τίς γὰρ ἂν (ἐθέλω) ... ἀπειθεῖν ὁρῶν τὸν βασιλέα πειθόμενον· τίς δ' ἂν ἡγούμενος μειονεκτεῖν νεώτερόν τι (ἐπιχειρέω) ... ποιεῖν εἰδῶς τὸν βασιλέα νομίμως καὶ τὸ κρατεῖσθαι φέροντα;

5. Εἰ μὲν τοίνυν, ὦ Ἀθηναῖοι, Τίμαρχος οὕτοσί (διαμένω) ... παρὰ τῷ Μισγόλῳ καὶ μηκέτι ὡς ἄλλον ἦκε, μετριώτερόν ἂν (διαπράττω pf. P.) ... , εἰ δὴ τι τῶν τοιούτων ἐστὶ μέτριον, καὶ ἔγωγε οὐκ ἂν (ὀκνέω) ... αὐτὸν οὐδὲν αἰτιᾶσθαι ἢ ὅπερ ὁ νομοθέτης παρρησιάζεται, ἡταιρηκέναι μόνον.

6. Πῶς ἂν τὸ πρᾶγμα (σιγάω P.) ... · εἰ δ' ἄρα ἐγὼ (τολμάω) ... τοῦτο ποιεῖν, (ἐπιτρέπω) ... ἂν, ὦ Δημόσθενες, καὶ οὐκ (ἐμπίμπλημι) ... βοῆς καὶ κραυγῆς τὴν ἀγοράν, ὁρῶν με, ὡς ἔφησθ' ἀρτίως, ὠθοῦντα ἀπὸ τῶν ἱερῶν τὸν πρεσβευτήν;

7. Ὑμῖν γὰρ (ἐκγίγνομαι) ... ἂν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν προτέραν ἐκείνην εἰρήνην ποιήσασθαι μετὰ κοινού συνεδρίου τῶν Ἑλλήνων εἴ τινες ὑμᾶς (ἐάω)... περιμῆναι τὰς πρεσβείας ἅς ἦτε ἐκπεπομφότες κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

8. Ὡς ἄνδρες Ἕλληνες, εἰ (σωφρονέω pl.2.) ... , οὐδ' ἂν (ὀνομάζω P.) ... τοῦνομα τοῦ δήμου τοῦ Ἀθηναίων ἐν ταῖσδε ταῖς ἡμέραις, ἀλλ' ὡς ἐναγεῖς (ἐξείργω pl.2.) ... ἂν ἐκ τοῦ ἱεροῦ.

9. Οὐδ' ἂν ὑμεῖς (ἐθέλω) ... δήπου σώζειν αὐτούς, εἰ τοῦτο προὔλεγον ὑμῖν, ὅτι σωθέντες, ἐὰν μὴ ποιεῖν ὅ τι βούλονται πάλιν αὐτούς ἕατε καὶ ἀδικεῖν, οὐδεμίαν ὑμῖν χάριν ἕξουσι τῆς σωτηρίας.

IV. Fordítsa szabatos magyar nyelvre az alábbi részletet Aischinésnek a feslett erkölcsű Timarkhos ellen elmondott beszédéből!

Φέρε δὴ πρὸς τοῦ Διός, εἰ, ὥσπερ περὶ τοῦ γένους, οὕτω καὶ περὶ τοῦ ἐπιτηδεύματος τούτου ἐδέησε δοῦναι φῆφον, εἴτ' ἔνοχός ἐστιν εἴτε μὴ, ἐκρίνετο δὲ τὸ πρᾶγμα ἐν τῷ δικαστηρίῳ, εἰσήγετο δ' εἰς ὑμᾶς ὥσπερ νυνί, μὴ ἐξῆν δ' ἐκ του νόμου ἢ ψηφίσματος μῆτε ἐμοὶ κατηγορεῖν μῆτε τούτῳ ἀπολογεῖσθαι, ὃ δὲ κῆρυξ οὕτοσι ὃ νυνὶ παρεστηκῶς ἐμοὶ ἐπρωτά ὑμᾶς τὸ ἐκ τοῦ νόμου κήρυγμα· «τῶν ψήφων ἢ τετροπημένη, ὅτῳ δοκεῖ πεπορνεῦσθαι Τιμαρχος, ἢ δὲ πλήρης, ὅτῳ μὴ,» τί ἂν ἐψηφίσασθε· ἀκριβῶς οἶδ' ὅτι κατέγνωτ' ἂν αὐτοῦ. Εἰ δὴ τίς με ἔροιτο ὑμῶν· «σὺ δὲ τί οἶσθα εἰ ἡμεῖς ἂν τούτου κατεψηφισάμεθα;» εἴπομι' ἂν· «διότι πεπαρρησίασθέ μοι καὶ διείλεχθε.»

10 Feltételes mellékmondatok V.

Casus iterativus – ismétlődő feltétel

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre Xenophón dicsérő szavait Agésilaosról, aki, szokásához híven, minden alkalommal kiváló vezetőnek bizonyult!

Ὅς καὶ πρὸς τοὺς διαφόρους ἐν τῇ πόλει ὡσπερ πατὴρ πρὸς παῖδας προσεφέρετο. ἐλοιδορεῖτο μὲν γὰρ ἐπὶ τοῖς ἁμαρτήμασιν, ἐτίμα δ' εἴ τι καλὸν πράττειεν, παρίστατο δ' εἴ τις συμφορὰ συμβαίνοι, ἐχθρὸν μὲν οὐδένα ἠγούμενος πολίτην, ἐπαινεῖν δὲ πάντας ἐθέλων, σῶζεσθαι δὲ πάντας κέρδος νομίζων, ζημίαν δὲ τιθεὶς εἰ καὶ ὁ μικροῦ ἄξιος ἀπόλοιτο· εἰ δ' ἐν τοῖς νόμοις ἡρεμοῦντες διαμένοιεν, δηλὸς ἦν εὐδαιμόνα μὲν αἰεὶ ἔσεσθαι τὴν πατρίδα λογιζόμενος, ἰσχυρὰν δὲ τότε ὅταν οἱ Ἕλληνας σωφρονῶσιν. εἴ γε μὴν αὖ καλὸν Ἕλληνα ὄντα φιλέλληνα εἶναι, τίνα τις οἶδεν ἄλλον στρατηγὸν ἢ πόλιν οὐκ ἐθέλοντα αἰρεῖν, ὅταν οἴηται πορθήσειν, ἢ συμφορὰν νομίζοντα τὸ νικᾶν ἐν τῷ πρὸς Ἕλληνας πολέμῳ.

1. Utótagban praesens, előtagban ἔάν / ἄν és coniunctivus. (Cf.: a casus eventualis 'általános' értelmű praesens használata.)

2. Utótagban praeteritum (ipf.), előtagban εἰ és optativus. Az ao. + ἄν particula az utótagban a múltban lezajlott, meghatározatlan ismétlődést jelöli. A görögörről magyarra történő fordítás során elsősorban e múltbéli iterativitás okozhat nehézséget, amely formailag megfelel a gyakorlatban nem létező múltra vonatkozó potentialitásnak („ha úgy hozta a sors . . .”).

Az előtagokban az imperfecta actio általában a cselekvés egyidejűségét, az aoristos az előidejűségét jelöli.

| | |
|--------------------------------|--|
| Ἐάν τοῦτο λέγῃς, ἁμαρτάνεις. | Valahányszor ezt mondd, tévedsz. |
| Εἰ τοῦτο λέγοις, ἡμάρτανες. | Valányszor ezt mondtad, tévedtél. |
| Εἰ τοῦτο λέγοις, ἡμαρτες (ἄν). | Valányszor ezt mondtad, (előfordult, hogy) tévedtél. |

Cf.: az időhatározói mellékmondatok gyakorító értelmű alfaját, ahol az ἄν összeolvad az időhatározói kötőszóval (jelenre, illetve a jövőre vonatkozó iteratív értelem), vagy az időhatározói kötőszó mellett pusztán optativus iterativus áll (múltra vonatkozó iteratív értelem). A múlt idejű iterativitás kifejezésében láthatóan igen közel áll egymáshoz a sokkal gyakoribb ὅποτε időhatározói kötőszó és a feltételes szerkesztés jellegzetes bevezető particulái: εἰ δὲ ποτε:

| | |
|---|--|
| Μαινόμεθα πάντες, ἐάν ὀργιζώμεθα. | Μαινόμεθα πάντες, ὅποτε ὀργιζώμεθα. |
| Ἄγησίλαος, εἰ εὐτυχοίη, θεοῖς χάριν ἦδει. | Ἄγησίλαος, ὅποτε εὐτυχοίη, θεοῖς χάριν ἦδει. |

II. Fordítsa görögre az alábbi mondatokat!

1. Kyros gyakran, amikor tábornok bontott és észrevette, hogy kicsiny gyermekeket hagytak hátra, róluk is gondoskodott. 2. Agésilaos nem röstellt hadvezér helyett követként szolgálni <kivonulni>, amikor (csak) hazájának lehetett hasznára <hazáját készült szolgálni>. 3. Kyros amikor vonult, és egyértelmű volt, hogy sokan fogják látni, magához hívta a barátait, és komolyan elbeszélgetett velük, hogy kinyilvánítsa, kiket tisztel. 4. A tanárok megdicsérik tanítványaikat, amikor csak látják, hogy szorgalmasan tanulnak. 5. A sereg, amikor csak olyasmire bukkant, amit megkíméltek, mindent felperzselt, amiről látta, hogy éghető. 6. Agésilaos amikor csak látta, hogy az ifjak szorgalmasan gyakorlatoznak, (előfordult, hogy) megdicsérte őket. 7. Amikor csak elolvasom leveledet, szemeim könnybe borulnak <megtelnek könnyekkel>. 8. A lábakon az segített <a lábak segítsége> (az volt), ha az ember mozgatta őket, soha nem maradt nyugton, és éjszakára lehúzta lábbelijét. 9. Csakugyan, valahányszor előfordult, hogy a sereg gyötrődött, Agésilaos önként küszködött a többiek mellett, mert úgy tartotta, hogy minden ilyen (tett) bátorításként hat <van> a katonákra. 10. Agésilaos valahányszor látta, hogy katonái vitézül harcolnak, alkalmasint megdicsérte vitézségüket, ha viszont jogtalanságot követtek el, megfedtte őket. 11. Kyrosnak volt ott egy palotája és egy nagy vadsparkja teli vadakkal, amikre lóhátról <ő> szokott vadászni, amikor (csak) magát és a lovait edzeni akarta. 12. Ha valaki, (bár) semmi értelmes mondandója nem volt, ellentmondott neki valamivel kapcsolatban, jobbára visszavezette az egész beszélgetést az alaptémára. 13. A vacsorákra is, ahová csak ment, és ahol ivott, magával vitte őt, (tivornyázni) is vele tivornyázott mindig (Neaira), és amikor csak megkívánta, együtt is hált <volt> vele mindenütt, mindenki szeme láttára. 14. Ha valaki csak ellentmondott, rögtön halál fia volt egy alkalmas pillanatban <módon>. 15. Rajta állt, hogy jó anyagi helyzetét kihasználva <meggazdagodva>, amikor csak akarja, megadja nekünk a pénzt. 16. Valahányszor valami rossz fát tett a tűzre, <tett> lakolt (érte), és megbűnhődött. 17. Amikor valakinek elkönfiskálták a vagyont, odajárulhatott <szabad volt annak> (az), aki azt állította, hogy hitelezője ennek az embernek. 18. Valahányszor akart valamit, az összes hellént és barbárt rávette, (hogy) bátran kössenek vele megállapodást.

III. Egészítse ki a mondatokat a megadott igék megfelelő alakjával!

1. Καὶ ἐνταῦθα ἦν Κλέαρχον καταμαθεῖν ὡς ἐπεστάται, ἐν μὲν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ τὸ δόρυ ἔχων, ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ βακτηρίαν· καὶ εἴ τις αὐτῷ (δοκέω)... τῶν πρὸς τοῦτο τεταγμένων βλακεύειν, ἐκλεγόμενος τὸν ἐπιτήδειον (παίω) ... ἄν.

2. Ἐθαύμαζε δ' εἴ τις ἀρετὴν ἐπαγγελλόμενος ἀργύριον (πράττομαι) ... καὶ μὴ (νομίζω) ... τὸ μέγιστον κέρδος ἔξειν φίλον ἀγαθὸν κτησάμενος, ἀλλὰ (φοβέομαι) ... μὴ ὁ γενόμενος καλὸς κἀγαθὸς τῷ τὰ μέγιστα εὐεργετήσαντι μὴ τὴν μεγίστην χάριν ἔξει.

3. Ἀπατεῶνα δ' ἐκάλει οὐ μικρὸν μὲν οὐδ' εἴ τις ἀργύριον ἢ σκεῦος παρὰ τοῦ πειθοῖ λαβῶν (ἀποστερέω) ... , πολὺ δὲ μέγιστον ὅστις μηδενὸς ἄξιος ὢν (ἐξαπατάω pf.) ... πείθων ὡς ἱκανὸς εἶη τῆς πόλεως ἡγεῖσθαι.

4. Οὐδὲ τῆς ἐπιμελείας ἔφησθα ὄφελος οὐδὲν γίγνεσθαι, εἰ μὴ τις (ἐπίσταμαι) ... ἃ δεῖ καὶ ὡς δεῖ ποιεῖν.

5. Πότερα δέ, ὦ Ἰσχόμαχε, ὁπόσους ἐξειργάσατο χώρους ὁ πατήρ πάντας ἐκέκτητο ἢ καὶ (ἀποδίδομαι) ... , εἰ πολὺ ἀργύριον (εὐρίσκω) ... Καὶ ἀπεδίδοτο νῆ Δί', ἔφη ὁ

Ἰσχύμαχος· ἀλλὰ ἄλλον τοι εὐθύς ἀντεωνεῖτο, ἄργον δέ, διὰ τὴν φιλεργίαν.

6. Ἄλλὰ μὴν εἴ τις γέ τι αὐτῷ προστάξαντι καλῶς (ὑπηρετέω) ... , οὐδενὶ πώποτε ἀχάριστον (ἐάω) ... τὴν προθυμίαν. τοιγαροῦν δὴ κράτιστοι ὑπηρεταὶ παντὸς ἔργου Κύρω ἐλέχθησαν γενέσθαι. εἰ δέ τινα (ὀράω) ... δεινὸν ὄντα οἰκονόμον ἐκ τοῦ δικαίου καὶ κατασκευάζοντά τε ἧς ἄρχοι χώρας καὶ προσόδους ποιοῦντα, οὐδένα ἂν πώποτε (ἀφαιρέω) ... , ἀλλ' ἄει πλείω (προσδίδωμι)...

7. Ὅποτε μὲν (καταμένω) ... τὸ στρατεύμα ἀναπαυόμενον, ἐξῆν ἐπὶ λείαν ἰέναι, καὶ ἐλάμβανον οἱ ἐξιόντες· ὅποτε δὲ ἐξιοὶ πᾶν τὸ στρατεύμα, εἴ τις χωρὶς ἀπελθὼν (λαμβάνω) ... τι, δημόσιον ἔδοξεν εἶναι.

8. Ἀντασπαζόμενος δὲ ὁ πάππος αὐτὸν καὶ στολὴν καλὴν ἐνέδυσσε καὶ στρεπτοῖς καὶ φελίοις ἐτίμα καὶ ἐκόσμη, καὶ εἴ ποι (ἐξελαύνω) ... , ἐφ' ἵππου χρυσοχαλίνου (περιάγω) ... , ὥσπερ καὶ αὐτὸς εἰώθει πορεύεσθαι.

9. Εἰ δέ ποτε θυσίαν (ποιέομαι) ... καὶ ἑορτὴν (ἄγω) ... , καὶ ἐν ταύτῃ ὅσα πολέμου ἕνεκα μελετῶσιν ἄνθρωποι πάντων τούτων ἀγῶνας (ποιέω) ... καὶ ἄθλα τοῖς νικῶσι μεγαλοπρεπῶς (δίδωμι) ... , καὶ (εἰμί) ... πολλὴ εὐθυμία ἐν τῷ στρατεύματι.

10. Εἰ δέ ποτε κληθεὶς (ἐθέλω) ... ἐπὶ δεῖπνον ἐλθεῖν, ὁ τοῖς πλείστοις ἐργωδέστατόν ἐστιν, ὥστε φυλάξασθαι τὸ ὑπὲρ τὸν κόρον ἐμπίμπλασθαι, τοῦτο ῥαδίως πάνυ (φυλάττωμαι) ...

11 Megengedő mellékmondatok

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre Xenophón emlékezéseinek alábbi részletét! Sókratés egyik fiatal barátját ugratja, aki egy szofistától kitanulta a hadvezetés tudományát.

Ἐπεὶ δὲ μεμαθηκῶς ἦκε, προσέπειζεν αὐτῷ λέγων· Οὐ δοκεῖ ὑμῖν, ὦ ἄνδρες, ὥσπερ Ὀμηρος τὸν Ἀγαμέμνονα γεραρὸν ἔφη εἶναι, οὕτω καὶ ὄδε στρατηγεῖν μαθὼν γεραρώτερος φαίνεσθαι· καὶ γὰρ, ὥσπερ ὁ κιθαρίζειν μαθὼν, καὶ ἐὰν μὴ κιθαρίζη, κιθαριστὴς ἐστὶ, καὶ ὁ μαθὼν ἰᾶσθαι, κἂν μὴ ἰατρεύῃ, ὅμως ἰατρός ἐστιν, οὕτω καὶ ὄδε ἀπὸ τοῦδε τοῦ χρόνου διατελεῖ στρατηγὸς ὢν, κἂν μηδεὶς αὐτὸν ἔλθῃ. ὁ δὲ μὴ ἐπιστάμενος οὔτε στρατηγὸς οὔτε ἰατρός ἐστίν, οὐδ' ἐὰν ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων αἰρεθῇ. ἀτάρ, ἔφη, ἵνα καί, ἐὰν ἡμῶν τις ἢ ταξιαρχῆ ἢ λοχαγῆ σοι, ἐπιστημονέστεροι τῶν πολεμικῶν ὦμεν, λέξον ἡμῖν πόθεν ἤρξατό σε διδάσκειν τὴν στρατηγίαν. καὶ ὅς, Ἐκ τοῦ αὐτοῦ, ἔφη, εἰς ὅπερ καὶ ἐτελευτα· τὰ γὰρ τακτικὰ ἐμέ γε καὶ ἄλλ' οὐδὲν ἐδίδαξεν.

A megengedő mellékmondat főmondatával egy feltételes periódust alkot. Az ilyen összetett mondat azt fejezi ki, hogy ha az előtag (megengedő mellékmondat) feltétele meg is valósul, a főmondat cselekménye – éppen ellenkezőleg – nem következik be.

Kötőszók: εἰ καί, ἐὰν καί ‘ámbar; noha; habár; ha ... is; jóllehet’; καὶ εἰ (καί), καὶ ἐ-άν (κἂν) ‘még ha ... is; akkor is, ha;’ εἰ καὶ μή, ἐὰν καὶ μή ‘(még) ha nem ... is’; οὐδ' εἰ ‘akkor sem, ha’.

A megengedő mellékmondatok idő és mód tekintetében követik a feltételes mellékmondatok egyes casusait.

| | |
|--|--|
| Εἰ καὶ τῷ σώματι βούλει δυνατὸς εἶναι, τῇ γνώμῃ ὑπηρετεῖν ἐθιστέον τὸ σῶμα. | Jóllehet a testeddel akarsz hatalmas lenni, a testet hozzá kell szoktatni, hogy engedelmessé tegyél az értelemnek. |
| Οὕτως ἤδη τότε πόρρω τῆς ἡλικίας ἦν, ὥστ', εἰ καὶ μὴ τότε, οὐκ ἂν πολλῶ ὕστερον τελευτῆσαι τὸν βίον. | Akkor már olyan hajlott korban volt, hogy ha akkor nem is, nem sokkal később meghalt volna. |
| Ἔνιοι λέγουσι οὐδ' εἰ μεμνηθὸς τε καὶ βούλοιο δύνασθαι ἂν ἀποδοῦναι ὅσα ὑπισχνῆ. | Néhányan azt mondják, még ha emlékeznél és akarnád is, akkor sem tudnád megadni mindazt, amit ígérsz. |

A megengedő értelem gyakori kifejezési módja a καί illetve καίπερ partikulákkal nyomatékositott participiális szerkezet.

| | |
|--|--|
| Ὁ δὲ καίπερ πολλὰ τραύματα ἔχων ἐκέλευσε προπέμψαι τοὺς ἄμφ' αὐτὸν ἵππεις. | Ő pedig, bár sok sebből vérzett, megparancsolta, hogy küldjék előre a mellette lévő lovasokat. |
| Ἀπέπλει οἴκαδε καίπερ μέσου χειμῶνος ὄντος. | Bár a tél közepén jártunk, hazahajózt. |

II. Fordítsa görögre az alábbi mondatokat!

1. Először is tehát, tűnjék bár nagyon rossznak <akkor sem, ha>, nem (szabad) csüggedni a jelenlegi helyzet miatt. 2. Jól tudom, hogy most is, (bár) hallgatok, gyorsabban rávehetném itt ezt a fiúcskát és e lánykát, hogy megcsókoljon, mint te, Sókratés, még ha rengeteg bölcs dolgot mondanál is. 3. Az apák fiaikat, még ha (azok) megfontoltak is, távol tartják <elzárják> a hitvány emberektől. 4. Akik törbe esnek, megriadnak, még (akkor) is, ha sokkal többen vannak. 5. A hellének, ha volt is (olyan), aki kevésbé lelkesedett a fölvonulásért, értesülve Kyros kiválóságáról nagyobb örömmel és elszántabban vonultak vele. 6. Még ha el is jönnének, hogyan tudnának maradni, ha nincs élelmük? 7. Bár azt gondolod, hogy valami van a rovásomon <jogtalanságot követek el>, én nem ütöttem meg senkit és nem is lőttem. 8. Sőt, még ha esdekelve könyörögnek is hozzátok, (akkor) sem lenne jogos megszánnotok őket. 9. Azt azonban jól véd az eszedbe, mondta Kyros, hogy ha az összes perzsa eljönne, akkor sem lennének túlerőben <tennének túl számban az ellenségén>. 10. Nos hát, mi (lenne), még ha történetesen a testvérei, vagy a fiai is volnátok? Fölmenthetnétek? 11. Még ha meg is történt, nem tudok róla. 12. Akkora tömeg embert tud (ellenetek) vezetni, amekkorát akkor sem tudátok megölni, ha erre lehőségetek lenne. 13. Jóllehet nincs erre félelmetes (képességem), (rávisz) a kényszer, hogy apámon és magamon úgy segítsek, ahogyan csak tőlem telik. 14. Ha más nem is volna a rovásán, csupán ezek miatt jogos lenne az elutasítása. 15. Mások, még ha valakit törvény szerint el is ítélnék, (soha) nem végzik ki ünnep alatt. 16. Ha a csataló minden más tekintetben kiváló is lenne, de a lába gyenge lenne, vajmi keveset érne <semmi haszna nem lenne>. 17. Akkor sem tekintenél <tűnnék neked> már barátodnak, Kyros, ha azzá lennék. 18. Ha nagyon kiválóak lennétek, az éhséggel akkor sem tudátok megküzdeni. 19. Ha az ökörnek emberi értelme lenne, akkor sem tudná megtenni, amit akar. 20. Még ha valaki szükségét is szenved, a törvény elég hozományt biztosít.

III. Egészítse ki a zárójelben megadott igék mondatba illő alakjaival az alábbi mondatokat!

1. Ἄλλ' εἰ καὶ ἐρμηνεύειν τοιαῦτα (μελετάω sg. 2.) ... , τοῦτό μοι, ἔφην ἐγώ, ἔτι, ὦ Ἰσχύμαχε, δῆλωσον.

2. Ἄλλ' εἰ καὶ μηδὲν αὐτὸς πονηρὸν ποιῶν ἐκείνους φαῦλα πράττοντας ὀρῶν (ἐπαινέω) ... , δικαίως ἂν ἐπιτιμῶτο.

3. Καὶ ἐξὸν αὐτῶ τὴν οὐσίαν ἀφανῆ καταστήσαντι μηδὲν ὑμᾶς ὠφελεῖν, εἴλετο μᾶλλον συνειδέναι ὑμᾶς, ἴν', εἰ καὶ (βούλομαι) ... κακὸς εἶναι, μὴ ἐξείη αὐτῶ, ἀλλ' εἰσφέρει τε τὰς εἰσφορὰς καὶ λητουργοίη.

4. Ἦγούντο, οὐδ' εἰ δεκάκις Φίλιππος αὐτοὺς (ἐξαπατάω) ... , οὐδέποτ' ἂν τοὺς γ' Ἀθηναίων πρέσβεις Ἀθηναίους ἐξαπατᾶν τολμῆσαι, ἀλλ' εἶναι ταῦτ' ἀληθῆ ἃ οὗτος ἀπήγγελλε πρὸς ὑμᾶς.

5. ΟΡΚΟΣ ΗΛΙΑΣΤΩΝ. Ψηφιοῦμαι κατὰ τοὺς νόμους καὶ τὰ ψηφίσματα τοῦ δήμου τοῦ Ἀθηναίων καὶ τῆς βουλῆς τῶν πεντακασίων. καὶ τύραννον οὐ ψηφιοῦμαι εἶναι οὐδ' ὀλιγαρχίαν· οὐδ' ἂν τις (καταλύω) ... τὸν δῆμον τὸν Ἀθηναίων ἢ (λέγω) ... ἢ (ἐπιψηφίζω) ... παρὰ ταῦτα, οὐ πείσομαι.

6. Ὅρᾳς γὰρ ὅτι καὶ τῶν βρωμάτων τὰ ἥδιστα, ἂν μὲν τις προσφέρῃ πρὶν ἐπιθυμεῖν, ἀηδῆ φαίνεται, κεκοροσμένοις δὲ καὶ βδελυγμίαν παρέχει, ἂν δὲ τις προσφέρῃ λιμὸν

ἐμποιήσας, κἄν φαυλότερα (εἰμί) . . . , πάνυ ἡδέα φαίνεται.

7. Ἐννόει δ' ὅτι καὶ αἱ σύες ἐπειδὴν ὀφθῶσι, φεύγουσι, κἄν πολλαὶ (εἰμί) . . . , σὺν τοῖς τέκνοις· ἐπειδὴν δέ τις αὐτῶν θηρᾷ τι τῶν τέκνων, οὐκέτι φεύγει οὐδ' ἦν μία τύχη οὔσα, ἀλλ' ἴεται ἐπὶ τὸν λαμβάνειν πειρώμενον.

8. Σῶφρον δὲ καὶ τὸ ἐκεῖσε ὀρμᾶν ὅπου ἂν ἀσθενῇ τὰ τῶν πολεμίων ἤ, κἄν πρόσω ὄντα (τυγχάνω) . . . τὸ γὰρ σφόδρα πονῆσαι ἀκινδυνότερον ἢ πρὸς τοὺς κρείττους ἀγωνίζεσθαι. ἦν δὲ πη εἰς μέσον φιλίων τειχέων εἰσίσωσιν οἱ πολέμιοι, κἄν πολὺ κρείττους ὄντες, καλὸν μὲν ἐντεῦθεν ἐπιχειρεῖν ὀποτέρωθι ἂν λελήθης παρών, καλὸν δὲ καὶ ἅμα ἀμφοτέρωθεν.

9. Τοὺς μὲν σφίσι αὐτοῖς ἐπιτηδεῖους καὶ συμφόρους φιλοῦσι, κἄν πονηροὶ (εἰμί) . . . , τοὺς δὲ χρηστοὺς μισοῦσι μᾶλλον· οὐ γὰρ νομίζουσι τὴν ἀρετὴν αὐτοῖς πρὸς τῷ σφετέρῳ ἀγαθῷ πεφυκέναι, ἀλλ' ἐπὶ τῷ κακῷ.

10. Ἄλλ', ὦ Κλεώνυμε, ἴσθι μὲν ὅτι ἐγὼ τῷ ἐμῷ πατρὶ οὐδ' ἀντιβλέπειν δύναμαι, ἀλλὰ κἄν τι (βούλομαι sg.1.) . . . διαπράξασθαι ἐν τῇ πόλει, πάντων μᾶλλον ἢ τοῦ πατρὸς δέομαι· ὅμως δ', ἐπεὶ σὺ κελεύεις, νόμιζε πᾶσάν με προθυμίαν ἕξειν ταῦτά σοι πραχθῆναι.

12 Hasonlító mellékmondatok

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre az alábbi szöveget! Góbyras, asszír főember Kyros pártjára áll, mert, ahogy panaszozja, az ifjú asszír uralkodó megölte egyetlen fiát:

Ὅτι πρὸς σὲ καὶ ἰκέτης προσπίπτω καὶ δίδωμί σοι ἑμαυτὸν δούλον καὶ σύμμαχον, σὲ δὲ τιμωρὸν αἰτοῦμαι ἑμοὶ γενέσθαι· καὶ παῖδα οὕτως ὡς δυνατὸν σε ποιῶμαι· ἅπαις δ' εἰμι ἄρρένων παίδων. ὅς γὰρ ἦν μοι μόνος καὶ καλὸς ἀγαθός, ὃ δέσποτα, καὶ ἐμὲ φιλῶν καὶ τιμῶν ὥσπερ ἂν εὐδαίμονα πατέρα παῖς τιμῶν τιθείη, τοῦτον ὁ νῦν βασιλεὺς [ἀπέκτεινε] οὗτος καλέσαντος τοῦ τότε βασιλέως, πατρός δὲ τοῦ νῦν, ὡς δώσοντος τὴν θυγατέρα τῷ ἐμῷ παιδί, ἐγὼ μὲν ἀπεπεμφάμην μέγα φρονῶν ὅτι δῆθεν τῆς βασιλέως θυγατρὸς ὀφείμην τὸν ἐμὸν υἱὸν γαμέτην· ὁ δὲ νῦν βασιλεὺς εἰς θήραν αὐτὸν παρακαλέσας καὶ ἀνείς αὐτῷ θηρᾶν ἀνὰ κράτος, ὡς πολὺ κρείττων αὐτοῦ ἵππεὺς ἡγούμενος εἶναι, ὁ μὲν ὡς φίλῳ συνεθήρα, φανείσης δ' ἄρκτου διώκοντες ἀμφοτέροι, ὁ μὲν νῦν ἄρχων οὗτος ἀκοντίσας ἤμαρτεν, ὡς μήποτε ὤφελεν, ὁ δ' ἐμὸς παῖς βαλῶν, οὐδὲν δέον, καταβάλλει τὴν ἄρκτον. . . .

ἐν τούτῳ δὲ οὐκέτι κατίσχει ὁ ἀνόσιος τὸν φθόνον, ἀλλ' αἰχμὴν παρὰ τινος τῶν ἐπομένων ἀρπάσας, παίσας εἰς τὰ στέρνα τὸν μόνον μοι καὶ φίλον παῖδα ἀφείλετο τὴν ψυχὴν. κατὰ μὲν ὁ τάλας νεκρὸν ἀντὶ νυμφίου ἔκομισάμην καὶ ἔθαφα.

A hasonlító mellékmondat a főmondat valamelyik mondatrészt (gyakran a módhatározót, hasonlító határozót, minőségjelzőt) a könnyebb megértés elősegítésére hasonlat formájában fejti ki.

A főmondatban kitett, vagy odaérthető névmási határozószók οὕτω(ς), ὡς, ὥδε 'úgy, oly módon, (a)mint' után kötőszóként állnak:

1. ὡς, ὥσπερ, ὅπως '(a)hogyan; (a)mint; mintha; miként', amelyek után az ige módja vagy indicativus (reális kijelentés) vagy ἂν particulával bevezetett optativus potentialis, vagy általános értelmű éventuális feltételes előtag gyanánt ἂν és coniunctivus. Ide tartozik az a különösen gyakori szerkesztés, amelyben a ὡς particula mellett felsőfokú melléknév vagy határozószó áll.

2. ὥσπερ ἂν εἰ (← ὥσπερ ἂν πράττει τις, εἴ τις) – mintha; mintha csak – feltételes értelmű kötőszó-particula együttes, amely egy elliptikusan szerkesztett feltételes periódust vezet be, vagy optativusszal (potentialitás), vagy indicativusszal (ipf.– jelen idejű, ao.– múlt idejű irrealitás) áll.

A hasonlító mellékmondatok körébe tartoznak a οὕτως – ὡς típusú τοιοῦτος – οἷος (mint amilyen) és τοσοῦτος – ὅσος (mint ahány) és egymásra vonatkozó névmások függő esetei által 'keretezett' összetett mondatok is.

| | |
|---|--|
| Οὕτως ἐπισταμενῶς εἶπε ὡς οὐδεὶς ἂν ἄλλος δύναιτο. | Olyan frappánsan megmondta, ahogy senki más nem tudná. |
| Ἄγησίλαος ἦγε τὸ στρατεύμα ἡσυχῶς ὥσπερ ἂν παρθένος ἢ σωφρονεστάτη προβαίνοι. | Agésilaos óvatosan vezette seregét, mintha csak egy igen szemérmes szűzlány haladna előre. |
| Ὅποτε γε μὴν οἱ ἵπποι εἰσὶν οἴους δεῖ ὡς ἂν αὐτοὶ οἱ ἵππεῖς ἄριστοι γίγνοιτο, τοῦτο διηγῆσομαι. | Azt fogom elmondani, hogy amikor a lovak csakugyan olyanok, amilyenek lenniük kell, hogyan válhatnak a lovasok maguk is a legjobbakká. |
| Φέρε δὴ καὶ περὶ Θηραμένους ὡς ἂν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων διδάξω. | Nosza, amennyire tőlem telik, igen röviden Théramenés felől is fölvilágosítalak benneteket. |
| Ὅμοιον γὰρ ὥσπερ ἂν εἰ φαίη εἰδέναι, καὶ μὴ παραγενόμενος, ὅσα ὑμεῖς πάντες πράττετε. | Hiszen hasonló ez ahhoz, mintha azt mondaná, hogy tudja, mi mindent csináltok ti mindannyian, jóllehet ő nincs jelen. |

II. Fordítsa görögre az alábbi mondatokat!

1. Ha az ezüsbányákról csakugyan (úgy) gondoskodnának, ahogy kell, úgy gondolom, a többi bevétel nélkül is bőséges jövedelem <pénz> származna belőlük. 2. Hasonlóan tesznek, mintha valaki Pheidiaszt, Athéna szobrának készítőjét terakotta-készítőnek merné nevezni. 3. Az ilyenekkel majdnem ugyanaz történik, mint azzal, aki hitvány lovas <lovagolni tudó> létre paripára tenne szert. 4. Jobb, ha abban <úgy> a csatarendben vonulnak, mint (amiben) a legjobban harcolnának, ha szükség lenne rá. 5. Hasonlóan tesznek, mintha valaki Zeuxisról és Parrhasiosról azt mondaná, hogy művészetük egyenlő a piktorokéval <táblafestők>. 6. A jelenlévő chaldeusok, amikor közeledtek az örmények, ahogy szokták, csatakiáltásban (törtek ki), és rájuk rohantak. Az örmények viszont szokásukhoz híven <ahogy szokták> nem várták be őket. 7. Szinte ugyanúgy tesznek, mintha valaki a legerősebb atlétának kiáltaná ki magát <tet-tetné> ott lépve küzdőterre, ahol senki más nem méltatná (válaszra). 8. Hogy lehetne tehát vétkes a vádban(?), aki ahelyett, hogy tagadta (volna) az isteneket, ahogy (tudniillik) a vádiratban szerepelt, nyilvánvalóan a többi embernél sokkal jobban tisztelte az isteneket. 9. Mindenesetre úgy élsz, ahogy egy szolga sem bírná, (aki) urának van alávetve. 10. Amennyire tőlem telik mégis megpróbálom tömören elmagyarázni <nektek> (a történetet).

11. Leókratés hosszú éveken át bitorolta <bírta és örökölte> Archiadés vagyonát örökség (gyanánt), mintha adoptált fia (lenne). 12. Bármi tűnjék <ami csak> föl váratlanul, a csökönnyös lovat, ahogy az embert, a váratlan látnivalók, zajok, események megzavarják. 13. Védőbeszédemet, amennyire tőlem telik, a legrövidebben fogom megtartani. 14. Ahogy az illő volt, gyászruhát <fekete> öltve érkezett a férje miatt, akit ilyen csapás sújtott. 15. (Olyan) jóindulattal vagyok irántatok, amilyennel, azt kívánám, ti legyetek irántam <jóindulat tekintetében úgy ..., mint>. 16. Szinte ugyanazt teszik, mintha valakiről kiderülne <mutatkoznék>, hogy az ő kezében vannak az istenek (kincsei), (bár éppen) mást vádol templomrablással. 17. Ugyanazt teszik, mintha a spártaiak nekilátának megbüntetni a hivatásos hadfiakat <a hadi dolgokat gyakorlókat>. 18. Majdnem ugyanazt teszik, mintha a thessálok elhatároznák, hogy felelősségre vonják a „huszárokat” <a lovaglást gyakorlókat>. 19. Hasonlóan tesznek, mintha Phrynóndas valakinek a szemére vetné a gonoszságát. 20. Hasonlóan tesznek, mintha Philourgos, aki ellopta a Gorgóneiont, azt mondaná, hogy a többiek a templomrablók.

III. Fordítsa szabatos magyar nyelvre az alábbi mondatokat!

1. Μειδίας, θυγατρός ἀνὴρ αὐτῆς ὢν, ἀναπτρωθεὶς ὑπὸ τινῶν ὡς αἰσχροῦν εἶη γυναῖκα μὲν ἄρχειν, αὐτὸν δ' ἰδιώτην εἶναι, τοὺς μὲν ἄλλους μάλα φυλαττομένης αὐτῆς, ὡσπερ ἐν τυραννίδι προσῆκεν, ἐκεῖνῳ δὲ πιστευούσης καὶ ἀσπαζομένης ὡσπερ ἂν γυνὴ γαμβρὸν ἀσπάζοιτο, εἰσελθὼν ἀποπνίξει αὐτὴν λέγεται.

2. Δοκεῖς μοι, ἔφη ὁ Σωκράτης, τὸ εὐρυθμον οὐ καθ' ἑαυτὸ λέγειν, ἀλλὰ πρὸς τὸν χρώμενον, ὡσπερ ἂν εἰ φαίης ἀσπίδα, ᾧ ἂν ἀρμόττη, τούτῳ εὐρυθμον εἶναι, καὶ χλαμύδα, καὶ τᾶλλα ὡσαύτως ἔοικεν ἔχειν τῷ σῶ λόγῳ.

3. Nūn ἡμῖν λέγεις περὶ τῶν παρεληλυθότων· ὡσπερ ἂν εἴ τις ἰατρὸς ἀσθενοῦσι μὲν τοῖς κάμνουσιν εἰσιῶν μὴ λέγοι μηδὲ δεικνύοι δι' ὧν ἀποφεύξονται τὴν νόσον, ἐπειδὴ δὲ τελευτήσει τις αὐτῶν καὶ τὰ νομιζόμεν' αὐτῷ φέροιτο, ἀκολουθῶν ἐπὶ τὸ μνήμα διεξίει «εἰ τὸ καὶ τὸ ἐποίησεν ἄνθρωπος οὕτοσί, οὐκ ἂν ἀπέθανεν.»

4. Ἡμῖν δοκεῖ, εἰ μὲν τις ἐᾷ ἡμᾶς ἀπιέναι οἴκαδε, διαπορεύεσθαι τὴν χώραν ὡς ἂν δυνώμεθα ἀσινέστατα· ἦν δὲ τις ἡμᾶς τῆς ὁδοῦ ἀποκωλύη, διαπολεμῆιν τούτῳ ὡς ἂν δυνώμεθα κράτιστα.

5. Ὡς δὲ ἀφίκετο τάχιστα καὶ ἔγνω ὁ Κῦρος τὸν Ἀστυάγην τῆς μητρὸς πατέρα ὄντα, εὐθύς οἶα δὴ παῖς φύσει φιλόστοργος ὦν ἠσπάζετό τε αὐτὸν ὡσπερ ἂν εἴ τις πάλαι συνθεθραμμένος καὶ πάλαι φιλῶν ἀσπάζοιτο.

6. Ὁ δὲ Λυκούργος, κατασκευάσαι βουλόμενος ὡς ἂν μηδὲν βλάπτοντες ἀπολαύοιεν τι οἱ πολῖται ἀλλήλων ἀγαθόν, ἐποίησε παίδων ἕκαστον ὁμοίως τῶν ἑαυτοῦ καὶ τῶν ἀλλοτρίων ἄρχειν. ὅταν δὲ τις εἰδῆ ὅτι οὗτοι πατέρες εἰσι τῶν παίδων, ὧν αὐτὸς ἄρχει ἀνάγκη οὕτως ἄρχειν ὡσπερ ἂν καὶ τῶν ἑαυτοῦ ἄρχεσθαι βούλοιοτο. ἦν δὲ τις παῖς ποτε πληγᾶς λαβὼν ὑπ' ἄλλου κατείπη πρὸς τὸν πατέρα, αἰσχρὸν ἐστὶ μὴ οὐκ ἄλλας πληγᾶς ἐμβάλλειν τῷ υἱεῖ. οὕτω πιστεύουσιν ἀλλήλοισι μηδὲν αἰσχρὸν προστάττειν τοῖς παισίν.

7. Εἰς φωρῶν δὲ λιμένα ὁρμίζονται, ὅς ἐστιν ἕξω τῶν σημείων τοῦ ὑμετέρου ἐμπορίου, καὶ ἔστιν ὅμοιον εἰς φωρῶν λιμένα ὁρμίσασθαι, ὥσπερ ἂν εἴ τις εἰς Αἴγιναν ἢ εἰς Μέγαρα ὁρμίσαιτο.

8. Νῦν δ' εἰς μὲν οὐδεις ὄλον τὸ πρᾶγμ' ἀνεδέξατο, οὐδὲ μεμαρτύρηκεν ἀπλῶς, ὡς ἂν τις τᾶλθῆ μαρτυρήσειεν, μέρος δ' ἕκαστος, ὡς δὴ σοφὸς καὶ διὰ τοῦτ' οὐ δώσων δίκην, ὁ μὲν γραμματεῖον ἔχειν ἐφ' ᾧ γεγράφθαι «διαθήκη Πασίωνος», ὁ δὲ . . .

9. Ὡσπερ ἂν εἴ τις ναύκληρον πάντ' ἐπὶ σωτηρίᾳ πράξαντα καὶ κατασκευάσαντα τὸ πλοῖον ἀφ' ὧν ὑπελάμβανε σωθήσεσθαι, εἶτα χειμῶνι χρησάμενον καὶ πονησάντων αὐτῶ τῶν σκευῶν ἢ καὶ συντριβέντων ὄλως, τῆς ναυαγίας αἰτιῶτο.

10. Ἐγὼ μὲν οὖν τοιαῦτα ἐπαινῶ Ἀγησίλαον. ταῦτα γὰρ οὐχ ὥσπερ εἰ θησαυρῶ τις ἐντύχοι, πλουσιώτερος μὲν ἂν εἴη, οἰκονομικώτερος δὲ οὐδὲν ἂν, καὶ εἰ νόσου δὲ πολεμίοις ἐμπεσοῦσης κρατήσειεν, εὐτυχέστερος μὲν ἂν εἴη, στρατηγικώτερος δὲ οὐδὲν ἂν· ὁ δὲ καρτερίᾳ μὲν πρωτεύων ἔνθα πονεῖν καιρός, ἀλκῆ δὲ ὅπου ἀνδρείας ἀγῶν, γνώμη δὲ ὅπου βουλής ἔργον, οὗτος ἔμοιγε δοκεῖ δικαίως ἀνὴρ ἀγαθὸς παντελῶς ἂν νομίζεσθαι.

13 Okhatározói mellékmondatok

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre Xenophón lovaglásról szóló írásának bevezető sorait!

Ἐπειδὴ διὰ τὸ συμβῆναι ἡμῖν πολὺν χρόνον ἰππεύειν οἰόμεθα ἔμπειροι ἰππικῆς γεγενῆσθαι, βουλόμεθα καὶ τοῖς νεωτέροις τῶν φίλων δηλῶσαι ἢ ἂν νομίζομεν αὐτοὺς ὀρθότατα ἵπποις προσφέρεσθαι. συνέγραφε μὲν οὖν καὶ Σίμων περὶ ἰππικῆς, ὃς καὶ τὸν κατὰ τὸ Ἑλευσίνιον Ἄθηναιον ἵππον χαλκοῦν ἀνέθηκε καὶ ἐν τῷ βάρθρῳ τὰ ἑαυτοῦ ἔργα ἐξετύπωσεν· ἡμεῖς γε μέντοι ὅσοις συνετύχομεν ταῦτά γινόντες ἐκείνῳ, οὐκ ἐξαλείφομεν ἐκ τῶν ἡμετέρων, ἀλλὰ πολὺ ἥδιον παραδώσομεν αὐτὰ τοῖς φίλοις, νομίζοντες ἀξιοπιστότερα εἶναι ὅτι κάκεινος κατὰ ταῦτά ἡμῖν ἔγνω ἰππικὸς ὢν· καὶ ὅσα δὴ παρέλιπεν ἡμεῖς πειρασόμεθα δηλῶσαι.

Az alárendelt mellékmondaton kívül az ok kifejezésének egyéb, gyakori módjai:

a, genitivus absolutusszal, participium coniunctummal, a szerkezetek particulákkal bővíülhetnek. A ἄτε (οἶον, οἷα δὴ) particula általában az ok valós, tényleges voltát emeli ki, míg a ὡς, ὥσπερ ürügyként használt képzelt okot jelölnek:

| | |
|---|---|
| Προσδεόμενοι οἱ Ἀθηναῖοι χρημάτων ἕς τὴν πολιορκίαν ἐξέπεμψαν ἐπὶ τοὺς ξυμμαχούς ἀργυρολόγους ναῦς δώδεκα καὶ Λυσικλέα πέμπτον αὐτὸν στρατηγόν. | Mínt hogy az athéniaknak szükségük volt még pénzre az ostromhoz, kiküldtek tizenkét pénzbajtó hajót a szövetségesekhez, hadvezérként pedig Lysiklést ötödmagával. |
| Ὁ δὲ Κύρος ἄτε παῖς ὢν ἦδετο τῇ στολῇ. | Kyros pedig, mínt hogy gyerek volt, örült a ruhának. |

b, praepositiókkal: κατὰ, διὰ (+ acc.), ἕνεκα (+ gen.), ἐπὶ (+ dat.)

| | |
|---|---|
| Οἱ ξύμμαχοι κατὰ τὴν παλαιὰν ξυμμαχίαν πείθουσι τοὺς Ἀθηναίους πέμψαι σφίσι ναῦς. | A szövetségesek ősi szövetségük okán meggyőzik az athéniakat, hogy küldjenek nekik hajókat. |
|---|---|

gyakorta főnevesült acc.cum inf. szerkezettel:

| | |
|--|--|
| Πολλὰ ὑπισχνῆ νῦν διὰ τὸ ἐν τοιοῦτῳ εἶναι. | Sokat ígérsz most, mert ilyen helyzetben vagy. |
|--|--|

Az okhatározói mellékmondatok idő és mód tekintetében úgy tekintendők, mint független kijelentő főmondatok, tehát indicativus áll a mellékmondatban. Abban az esetben, ha az író azt sugallja, hogy az ok mások értelmezése szerint ok, akkor ez szinte már függő beszédnek értelmezhető, és főmondati praeteritum után optativus obliquus állhat.

Ennek megfelelően Thukydidés alábbi állítása elsősorban az athéniak véleményét tolmácsolja:

| | |
|---|--|
| (Οἱ Ἀθηναῖοι) τὸν Περικλέα ἐν ὀργῇ εἶχον, καὶ ἐκάκιζον ὅτι στρατηγὸς ὢν οὐκ ἐπεξάγοι. | Az athéniak haragudtak Periklésre és szüntelen gyalázták, mert hadvezér léte nem vezette őket hadba az ellenség ellen. |
|---|--|

Még hangsúlyosabban állhatna még - akárcsak a függő beszédben – praesens ind.: (Οἱ Ἀθηναῖοι) τὸν Περικλέα . . . ἐκάκιζον ὅτι . . . οὐκ ἐπεξάγει. Ha ezzel Thukydidés egyetértett volna, talán így fogalmazott volna: (Οἱ Ἀθηναῖοι) τὸν Περικλέα . . . ἐκάκιζον ὅτι . . . οὐκ ἐπεξῆγε.

Kötőszavak: 1. ἐπεὶ, ἐπειδὴ, ὡς, ritkábban ὅτε, ὁπότε, amelyek időhatározói kötőszavak is egyben, ennek megfelelően a hangsúly a főmondatban álló tényen van:

| | |
|---|---|
| Ἀγχιλαος, ἐπεὶ ὥρα ἦν, ἐστρατοπεδεύσατο. | Agésilaos, minthogy elérkezett az ideje, letáborozott. |
| Ἐπειδὴ ἀπορία ἦν, συνήγαγον τὸ στρατεύμα οἱ ἄρχοντες. | (Minekutána) mivel nem tudták, mit tegyenek, a vezérek összehívták a sereget. |

2. ὅτι, διότι ha a hangsúly az okon, magyarázaton van (legtöbbször a főmondat után következik):

| | |
|---|---|
| Οἱ δὲ Μιλήσιοι ὅτι οὐκ ἤθελε τοὺς φεύγοντας προέσθαι ἐφοβοῦντο Κῦρον. | A milétosziak tartottak Kyróstól, mert nem akarta elárulni a száműzötteket. |
|---|---|

3. Érzelmet jelentő igék és kifejezések után, így pl.: θαυμάζω, ἄχθομαι, αἰσχύνομαι, ἀγαπάω, ἀγανακτέω; δεινὸν /αἰσχρὸν /ἀγαπητὸν ἐστίν, stb. előfordul, hogy ὅτι helyett εἰ áll, amely esetben a körülményt, aminek alapján az adott érzelm létrejön (létrejöhet), feltételezett (reális), elképzelt okként fogjuk fel:

| | |
|---|---|
| Μὴ θαυμάσης, εἰ πολλὰ τῶν λεγόμενων ἐστὶν ἃ καὶ σὺ γινώσκεις. | Ne csodálkozz, ha (mert) mondanómban sok minden van, amit te is ismersz. |
| Πάντες δ' ἠγανάκτουν, εἰ δειλὸν εἶναι τινα δοκεῖ αὐτῶ. | Mindenki méltatlankodott, hogy (mert / ha) úgy gondolja, hogy valamelyikük gyáva. |

II. Fordítsa az alábbi mondatokat görögre!

1. Mivel pedig Lysandros nem szállt vele szembe mert sokkal kevesebb hajója volt, elhajózott Samos felé. 2. Kleónt neveztek ki hadvezérnek, mivel a korábban kinevezettek nem voltak képesek elfoglalni a szigetet. 3. Mivel már dél felé járt az idő, kihajóztak a kikötőből. 4. Megvádolták Miltiadést, mert (ahogy állították) megvesztegették. 5. A

szövetségesek fellázdak <elszakadtak>, mert nem akarták fizetni az adót. 6. Életem, pénzem és minden más vagyonom kockán forog, mert követtem <engedelmeskedtem> városunk törvényeit. 7. Elhajították a fegyvereket, mert már nem tudtak ellenállni az ellenségnek. 8. Mivel – mondta –, Sókratés, tudatlan vagy, a következő könnyebben megtanulható dolgot parancsoljuk meg neked: egyáltalán ne beszéljess a fiatalokkal. 9. Ti is a cinkosai vagytok <jogtalanságot követtek el>, mert a ti polgárotok. 10. A hellének, mivel úgy tűnt, hogy elegendő hajó áll (rendelkezésükre), behajóztak, (majd) kedvező széllel egy nap és egy éjszaka hajóztak. 11. Ami engem illet, meggyőződésem, hogy (azért) haragudott meg, mert nem választják meg hadvezérnek. 12. Megharagudtak Themistoklésra, mert rávette őket, hogy hagyják el a várost. 13. Quae cum ita sint <minthogy így áll a dolog>... 14. A szigetet leigázták, mert elszakadt az athéniaktól. 15. Hibáztatták a hadvezért, mert nem parancsolta meg, hogy büntessék meg a fellázadt törzseket. 16. Kisztilú az, aki méltatlankodik <méltatlankodó>, mert <ha> másoknak jobban megy, mint neki. 17. A milétosiak fellázdak, mert elnyomták őket a perzsák. 18. A milétosiak (azzal az ürüggyel) lázdak föl, hogy elnyomják őket a perzsák. 19. Sok egyéb mellett (különösen azért) jogos <sok más miatt is, és ...>, hogy leszavazzátok őt, mert hőstetteitekkel példálózik saját hitványságával kapcsolatban <vitézsegeiteket használja példaként>. 20. Kinevezték hadvezérnek, mert a megelőző háborúban megmentette a sereget. 21. A milétosiak kivándoroltak, mert tudták, hogy a médek nem fogják kímélni őket. 22. Dögvész támadt a hellének seregében, mert az istenek haragudtak rájuk. 23. Mivel régóta nem válaszoltak, kivártam. 24. Homéros dicsőítette Agamemnónt, mert jó király.

III. Fordítsa az alábbi mondatokat szabatos magyar nyelvre!

1. Λοκροὶ μὲν Συρακοσίων ἦσαν, Ῥηγῖνοι δὲ κατὰ τὸ ξυγγενὲς Λεοντίνων. ἐς οὖν τὰς Ἀθήνας πέμφαντες οἱ τῶν Λεοντίνων ξύμμαχοι κατὰ τε παλαιὰν ξυμμαχίαν καὶ ὅτι Ἵωνες ἦσαν πείθουσι τοὺς Ἀθηναίους πέμφαι σφίσι ναῦς.

2. Νῆ Δία καλῶς γε, ὡς ἔγωγέ φημι. Διὰ τί· ὅτι εἶ τις, οὐς ἐξ Ἰσοῦ δεῖ τιμᾶν τοῖς θεοῖς, εἰς τούτους ἐστὶ φαῦλος, τί ποτε, φησὶν, ὕπ' αὐτοῦ πείσονται οἱ ἀλλότριοι καὶ ἡ πόλις.

3. Ἄχθομαι δὲ καὶ νυκτὶ καὶ ὕπνω ὅτι ἐκείνον οὐχ ὀρῶ, ἡμέρα δὲ καὶ ἡλίω τὴν μεγίστην χάριν οἶδα ὅτι μοι Κλεινίαν ἀναφαίνουσιν.

4. Οἱ δὲ Ἀσσύριοι, ἅτε καὶ τεθνηκός τοῦ ἄρχοντος καὶ σχεδὸν σὺν αὐτῷ τῶν βελτίστων, ἠθύμουν μὲν πάντες, πολλοὶ δὲ καὶ ἀπεδίδρασκον αὐτῶν τῆς νυκτὸς ἐκ τοῦ στρατοπέδου.

5. Οὐ γὰρ ἂν καλῶς ἔχοι εἰ ὅτι τελέως ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐγένετο, διὰ τοῦτο οὐδὲ μειόνων ἂν τυγχάνοι ἐπαίνων.

6. Ἀγησίλαος δὲ μάλα φαιδρῷ τῷ προσώπῳ ἀπαγγεῖλαι τῷ Τισσαφέρνει τοὺς πρέσβεις ἐκέλευσεν ὡς πολλὴν χάριν αὐτῷ ἔχοι ὅτι ἐπιορκήσας αὐτὸς μὲν πολεμίους τοὺς θεοὺς ἐκτῆσατο, τοῖς δ' Ἑλλησι συμμάχους ἐποίησεν.

7. Καὶ μὴ θαυμάσης, ἅπερ ἐπέστειλα καὶ πρὸς Διούσιον τὴν τυραννίδα κτησάμενον, εἰ μῆτε στρατηγὸς ὢν μῆτε βῆτωρ μῆτ' ἄλλως δυνάστης θρασύτερόν σοι διείλεγμα τῶν ἄλλων.

8. Τὰ δὲ γένη τῶν κυνῶν διττά, αἱ μὲν καστόρια, αἱ δὲ ἄλωπεκίδες. ἔχουσι δ' αἱ μὲν καστόρια τὴν ἐπωνυμίαν ταύτην ὅτι Κάστωρ ἦσθεις τῷ ἔργῳ μάλιστα αὐτὰς διεφύ-

λαξεν· αἱ δ' ἄλωπεκίδες διότι ἐκ κυνῶν τε καὶ ἄλωπέκων ἐγένοντο· ἐν πολλῷ δὲ χρόνῳ συγκέκραται αὐτῶν ἡ φύσις.

9. Διὰ τοῦτ' οὖν ἰσηγορίαν καὶ τοῖς δούλοις πρὸς τοὺς ἐλευθέρους ἐποιήσαμεν – καὶ τοῖς μετοίκους πρὸς τοὺς ἀστούς, διότι δεῖται ἡ πόλις μετοίκων διὰ τε τὸ πλῆθος τῶν τεχνῶν καὶ διὰ τὸ ναυτικόν· διὰ τοῦτο οὖν καὶ τοῖς μετοίκους εἰκότως τὴν ἰσηγορίαν ἐποιήσαμεν.

10. Ἐγὼ δ' ἠγοῦμαι διὰ τοῦθ' ὑμᾶς δικαίως ἂν αὐτῶ ὀργίζεσθαι, ὅτι τοῦ νόμου κελεύοντος, ἐάν τις ἀδοκίμαστος ἱππεύῃ, ἄτιμον εἶναι, ἐτόλμησεν ἀδοκίμαστος ἱππεύειν.

11. Καὶ πολλάκις ἤδη παρ' ἐκείνων πολιτῶν ὄντων δίκην τὴν μεγίστην ἐλάβετε, ὅτι οὐχ οἳοί τ' ἦσαν τῆς τούτων πονηρίας ἐπικρατῆσαι.

12. Ἀλλὰ μὴν τὰ περὶ Θηβαίους οὐδὲ σὲ λέληθεν. Καλλίστην γὰρ μάχην νικήσαντες καὶ δόξαν ἐξ αὐτῆς μεγίστην λαβόντες, διὰ τὸ μὴ καλῶς χρῆσθαι ταῖς εὐτυχίαις οὐδὲν βέλτιον πράττουσιν τῶν ἠττηθέντων καὶ δυστυχησάντων.

14 Célhatározói mellékmondatok

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre Lysiasnak a házasságtörő Eratosthenés meggyilkolása ügyében írt védőbeszédéből azt a részletet, amelyben a megcsalt férj felesége csalfaságát ecseteli!

Καὶ οὕτως ἤδη συνειθισμένον ἦν, ὥστε πολλάκις ἡ γυνὴ ἀπῆει κάτω καθευδήσουσα ὡς τὸ παιδίον, ἵνα τὸν τιτθὸν αὐτῶ διδῶ καὶ μὴ βοᾷ. καὶ ταῦτα πολὺν χρόνον οὕτως ἐγίγνετο, καὶ ἐγὼ οὐδέποτε ὑπώπτευσα, ἀλλ' οὕτως ἠλιθίως διεκείμην, ὥστε ῥόμην τὴν ἐμαυτοῦ γυναῖκα πασῶν σωφρονεστάτην εἶναι τῶν ἐν τῇ πόλει. Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, ὧ ἄνδρες, ἦκον μὲν ἀπροσδοκῆτως ἐξ ἀγροῦ, μετὰ δὲ τὸ δεῖπνον τὸ παιδίον ἐβόα καὶ ἐδυσκόλαινεν ὑπὸ τῆς θεραπαίνης ἐπίτηδες λυπούμενον, ἵνα ταῦτα ποιῇ· ὁ γὰρ ἄνθρωπος ἔνδον ἦν· ὕστερον γὰρ ἄπαντα ἐπυθόμην. καὶ ἐγὼ τὴν γυναῖκα ἀπιέναι ἐκέλευον καὶ δοῦναι τῶ παιδίῳ τὸν τιτθόν, ἵνα παύσῃται κλάον. ἡ δὲ τὸ μὲν πρῶτον οὐκ ἤθελεν, ὡς ἂν ἀσμένῃ με ἐωρακυῖα ἦκοντα διὰ χρόνου· ἐπειδὴ δὲ ἐγὼ ὠργιζόμενη καὶ ἐκέλευον αὐτίκα ἀπιέναι, «ἵνα σύ γε» ἔφη «πειρᾶς ἐνταῦθα τὴν παιδίσκην· καὶ πρότερον δὲ μεθῶν εἴλκεις αὐτήν».

A cél kifejezésének egyéb gyakori módjai: a, a futurum participiumával, ὡς particula a participium mellett a cél esetlegességét, feltételességét hangsúlyozza.

| | |
|---------------------------------|---|
| * Ἡλθον λυσόμενος τοὺς πολίτας. | (Azzal a szándékkal) jöttem, hogy megszabadítom a polgárokat. |
| Παρεσκευάζοντο ὡς πολεμήσοντες. | Készülődtek, (hogy) mint akik harcolni akarnak. |

b, ὅστις vonatkozó névmás és futurum indicativusszal, még abban az esetben is, ha praeteritum áll a főmondatban (cf.: vonatkozó mellékmondatok).

| | |
|--|--|
| Πρέσβεις ἔπεμψαν οἵτινες ταῦτα ἀπαγγελοῦσι τῶ βασιλεῖ. | Követeket küldtek, hogy jelentsék ezeket a királynak (akik majd jelenteni fogják). |
|--|--|

c, főnevesült infinitivusos szerkezet (acc. cum inf.) genitivusban:

| | |
|---|---|
| Ὁ νόμος ὕστερον οὐκ ἔῃ γίγνεσθαι Ἀθηναίων ἐξεῖναι, ὅς ἂν μὴ νῦν γένηται, τοῦ μὴ πολλοὺς κατασκευάζειν αὐτοῖς πολιτεῖαν. | Ha valaki most nem lesz athéni, annak nem engedi meg a törvény, hogy a későbbiekben azzá váljék, nehogy sokan kaparintsák meg maguknak a polgárjogot. |
|---|---|

A célhatározói alárendelt mellékmondat kötőszavai: ἵνα, ὡς, ὅπως, amelyek esetében főmondati praesens után a mellékmondatban coniunctivus áll. Főmondati praeteritum után a mellékmondatban többnyire optativus, ritkábban coniunctivus áll. Tagadószó: μή. A coniunctivusszal használt ὡς, ὅπως kötőszavak után álló ἄν particula a cél esetlegességét, a körülményektől való függését jelöli.

| | |
|--|---------------------------------------|
| Μάχονται ὅπως τὴν πόλιν λάβωσιν. | Küzdének, hogy bevegyék a várost. |
| Ἄπεφευγον ἵνα μὴ ληφθεῖεν, (ληφθῶσιν). | Elmenekültek, hogy el ne fogják őket. |

II. Fordítsa görögre az alábbi mondatokat!

1. Lapítottam <nyugalomban voltam>, nehogy lebukjak. 2. Minden eszközzel élni kell, hogy megtéveszd Brasidast. 3. Könörgött és esedezett, hogy ne ölje meg <haljon meg>. 4. Hívd meg a tanácsba Brasidast, hogy tanácskozzunk vele! 5. Remélem, Démosthenés itt lesz, hogy beszéljen az érdekekben. 6. Siettem, hogy jelen legyek. 7. A győztesek visszatértek, hogy emlékoszlopot állítsanak. 8. Megvádoltuk, hogy ne <lehesse neki> hagyassa el a várost. 9. Háromszázat hagytak hátra, hogy eltemessék a halottakat. 10. Azt kérem hát tőletek, férfiak, figyeljetek a tanúvallomásra, nehogy megtévesszenek benneteket. 11. Bevezette őt, hogy részese legyen a társaságnak. 12. Csatába vezette a katonáit, (azzal a szándékkal) hogy megütközzön. 13. Azért mondom ezt, hogy megismerjétek őt, hogy kicsoda (valójában). 14. Küldj szolgákat, hogy jelentsék neki ezeket! 15. Hívták az orvost, hogy lássa el őt <aki majd el fogja látni>. 16. Themistoklés követeket küldött, hogy azok megtévesszék a spártaiakat <akik majd meg fogják téveszteni>. 17. Elfogatja Kyrost, (azzal a szándékkal) hogy megölse. 18. Felderítőket küldünk mindenhová, hogy megtudják, mi történik. 19. Magához szólítva a barátait komolyan elbeszélgetett velük, hogy megmutassa, kiket tisztel. 20. A hajókat elégették, nehogy Kyros átkeljen a folyón. 21. Küldj egy spártait, hogy ő vezesse a sereget <aki majd vezetni fogja>! 22. A vezér hírnököket küldött, hogy találják meg, hol ütött táborot az ellenség. 23. Gyorsan előre kell nyomulnunk, nehogy valaki meglásson benneteket. 24. Béketeremtő szándékkal vagyunk itt. 25. Neki fogunk indulni hajóinkkal, hogy új földeket találjunk. 26. Hogy ne sértsék meg a megállapodást, a hellének egész nap a táborban maradtak. 27. Ezeket nem azzal a szándékkal mondták, hogy bennünket becsapjanak, hanem hogy meggyőzzék a vezetőket. 28. A vezér elküldött néhány katonát, hogy temessék el a halottakat és állítsanak győzelmi oszlopot. 29. Hamis váddal illettek bennünket, hogy a javainkat megszerezzék. 30. A spártaiak lerombolták Athén falait, hogy az athéniak soha többé ne legyenek hatalmasak. 31. Ezek a hajók azért érkeznek, hogy bort és gabonát hozzanak Athénbe. 32. Sokan mentek Delphoiba, hogy megkérdezzék az istent. 33. A satrapa magához hívatta Alkibiadést, hogy megtudja, mi történik Athénban. 34. Árkot (ástak) és falat emeltek, hogy megvédjék a várost. 35. Elküldtünk az orvosért, nehogy úgy tűnjék, hogy mi öltük meg. 36. Elrejtettük az ezüstöt, hogy becsapjuk a bírót.

III. Egészítse ki az alábbi mondatokat a megadott igék megfelelő alakjaival!

1. Πότερον συνηγόρευες τοῖς κελεύουσιν ἀποκτεῖναι ἢ ἀντέλεγες. Ἄντέλεγον. Ἴνα (ἀποθνήσκω pl.1.) ... ἢ μὴ (ἀποθνήσκω pl.1.) ... Ἴνα μὴ (ἀποθνήσκω pl.2.) ... Ἡγούμενος ἡμᾶς ἄδικα πάσχειν ἢ δίκαια. Ἄδικα. Εἶτ' ὦ σχετλιώτατε πάντων, ἀντέλεγες μὲν ἵνα (σώζω sg.2.) ... , συνελάμβανες δὲ ἵνα (ἀποκτείνω sg.2.) ...

2. Ἄπαιδα δὲ τὸν τελευτήσαντα καὶ ἀνώνυμον βούλεται καταστήσαι, ἵνα μήτε τὰ ἱερὰ τὰ πατρῶα ὑπὲρ ἐκείνου μηδεὶς (τιμᾶ) ... μήτ' (ἐναγίζω) ... αὐτῷ καθ' ἕκαστον ἐνιαυτόν, ἀλλὰ (ἀφαιρέομαι) ... τὰς τιμὰς τὰς ἐκείνου· ἃ προνοηθεὶς ὁ Μενεκλῆς, κύριος ὢν τῶν ἑαυτοῦ, ἐποίησατο ὕδν ἑαυτῷ, ἵνα τούτων ἀπάντων (τυγχάνω) ...

3. Οὕτω τοίνυν περιφανῶς παράνομα γεγραφώς, παραταχθεὶς μετὰ Δημοσθένους ἐποίσει τέχνας τοῖς νόμοις· ἃς ἐγὼ δηλώσω καὶ προερῶ ὑμῖν, ἵνα μὴ (λανθάνω)... ἐξαπατηθέντες.

4. Ἐγραψας τοὺς δούλους ἐλευθέρους εἶναι· ἔγραψα, ἵνα μὴ οἱ ἐλεύθεροι (δουλεύω) ...

5. Ἐβούλοντο οὖν ἄκοντα δοκεῖν αὐτὸν καὶ μὴ ἐκόντα μηνύειν, ὅπως πιστοτέρα ἢ μήνυσις (φαίνομαι) ...

6. Εἰπέ σὺ ἐμοί, μέτοικος εἶ· Ναί. Μετοικεῖς δὲ πότερον ὡς (πείθομαι part.) ... τοῖς νόμοις τοῖς τῆς πόλεως, ἢ ὡς (ποιέω part.) ... ὃ τι ἂν βούλη· Ὡς (πείθομαι part.) ...

7. Ἐκέλευσεν ἄνδρας λαβόντας ἐλθεῖν ὅτι πλείστους, ὡς (πολεμέω part.) ... Τισσαφέρνει.

IV. Néhány jellegzetes szónoki fordulat a terjengősség, bőbeszédű részletezés mentegetésére, amely gyakran a παρασιώπησις alakzatot vezeti be:

| | |
|---|--|
| Amphipolisról én is tudtam (volna) beszélni / Amphipolisszal kapcsolatban nekem is lett volna mondanivalóm, de hogy Démosthenésnek alkalma legyen beszélni róla, (ezért) mellőztem. | Περὶ δ' Ἀμφιπόλεως εἶχον μὲν καὶ γὰρ λέγειν· ἵνα δ' ἐγγένηται Δημοσθένει περὶ αὐτῆς εἰπεῖν, παρέλιπον. |
| De, hogy el ne kalandozzam, fogd a rendeleteket ... | Ἄλλ' ἵνα μὴ πόρρω τοῦ παρόντος γένωμαι, λαβὲ τὰ φηρίσματα |
| ... hogy mást ne mondjak ... | ἵνα μηδὲν ἄλλ' εἶπω |
| De, hogy szavaimat egymásba ne öltsem és el ne térjek a tárgytól, ezeket mellőzni fogom ... | Ἄλλ' ἵνα μὴ λόγον ἐκ λόγου λέγων τοῦ παρόντος ἑμαυτὸν ἐκκρούσω, παραλείψω ταῦτα. |
| nehogy elveszem a részletekben ... | ἵνα μὴ καθ' ἕκαστα λέγων διατρίβω |
| Hogy ne nyújtsam hosszúra ... | Ἴνα δὲ μὴ μακρολογῶ |
| De, hogy a végére járjak és több időt már ne vesztegessenek, tekintsétek azt ... | Ἴνα δὲ παύσωμαι λέγων καὶ μηκέτι πλείω χρόνον διατρίβω, σκέψασθε |
| De, hogy benneteket a tárgytól el ne térítselek ... | Ἴνα δὲ μὴ ἀποπλανῶ ὑμᾶς ἀπὸ τῆς ὑποθέσεως |
| De, hogy a tárgynál maradjak, fogd (olvasd) a rendeletet ... | Ἴνα δ' ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως μείνω, λαβέ μοι τὸ φήρισμα |
| Nehogy azonban, athéni férfiak, túl hosszú beszédemmel untassalak benneteket, miután összefoglaltam javaslataim lényegét, le fogok lépni (a szónoki emelvényről). | Ἴνα δ', ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ μακρὰ λίαν λέγων ἐνοχλῶ, τὰ κεφάλαι' ὧν συμβουλεύω φράσας ἄπειμι. |

15 A törekvés, gondoskodás, előkészítés (verba studii et curandi) igéi után álló mellékmondatok

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre Sókratés vitaindító kérdéseit a jó hadvezér mi-benlétéről!

Ἐντυχὼν δὲ ποτε στρατηγεῖν ἡρημένῳ τῷ, τοῦ ἕνεκεν, ἔφη, Ὅμηρον οἶει τὸν Ἀγαμέμνονα προσαγορεῦσαι ποιμένα λαῶν· ἄρα γε οἷτι, ὡς περ τὸν ποιμένα δεῖ ἐπιμελεῖσθαι, ὅπως σῶαί τε ἔσονται αἱ οἶες καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἔξουσι καί, οὗ ἕνεκα τρέφονται, τοῦτο ἔσται, οὕτω καὶ τὸν στρατηγὸν ἐπιμελεῖσθαι δεῖ, ὅπως σῶοί τε οἱ στρατιῶται ἔσονται καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἔξουσι καί, οὗ ἕνεκα στρατεύονται, τοῦτο ἔσται· στρατεύονται δέ, ἵνα κρατοῦντες τῶν πολεμίων εὐδαιμονέστεροι ᾦσιν . . . καὶ γὰρ οὔτε κάλλιον τούτου ἄλλο ῥάδιον εὐρεῖν οὔτε αἰσχρον τοῦ ἐναντίου. καὶ οὕτως (Ὅμηρος) ἐπισκοπῶν τίς εἶη ἀγαθοῦ ἡγεμόνος ἀρετὴ τὰ μὲν ἄλλα περιήρει, κατέλιπε δὲ τὸ εὐδαιμόνας ποιεῖν ὧν ἂν ἡγήται.

φροντίζειν, ἐπιμελεῖσθαι, μέλει μοι 'gondolkodik; töri a fejét; törődik; gondja van'
 σπουδάζειν, προθυμεῖσθαι 'igyekszik; törekszik; lelkesedik; óhajt'
 βουλεύομαι 'tervez; latolgat; kieszel; fondorkodik'
 παρασκευάζεσθαι, μηχανᾶσθαι, πράττειν 'előkészít; ügyeskedik; kieszközöl'
 σκοπεῖν, σκοπεῖσθαι, σκεπτέον ἐστί 'tekint; szemügyre vesz; megvizsgál; meggondol;
 meg kell gondolni'

A törekvést, gondoskodást, előkészítést jelentő igék és kifejezések után a célhatározói mellékmondat ismert módjai állhatnak, de legtöbbször futurum ind. áll, ὅπως kötőszó után. Az állító mellékmondat jelentése közel áll a (függő) kérdő értelemhez. Tagadás: μή-vel.

A fentiekhez jelentésében közel álló φυλάττεσθαι, εὐλαβεῖσθαι 'óvakodik, tartózkodik, őrizkedik, elkerül, óvatosan jár el, lelkében megőriz, ügyel, aggályosan jár el' igék és kifejezések után gyakrabban áll a (ὅπως) μή és coniunctivus, illetve (μή és) pusztá infinitivus, mint a ὅπως μή utáni futurum indicativus. A kötőszó fordítása: 'hogy, hogy ne'.

| | |
|--|--|
| Πάντα ποιούσιν ὅπως ὑμεῖς τοῖς εὐπεποιηκόσιν ὀργισθήσεσθε. | Mindent elkövetnek, hogy megragudjatok jótevőitekre. |
|--|--|

Ha a főmondat állítmánya imperativus második személye és a mellékmondat állítmánya is második személyben van, a főmondat elmaradhat:

| | |
|--|---|
| Ὅπως οὖν ἔσεσθε ἄνδρες ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας. | Legyetek hát méltók a szabadságra! |
| Φυλάττου ὅπως μὴ καὶ σὺ ἐλάττους τὰς βούς ποιήσης. | Őrizkedj attól, hogy te is csökkentsd a tehenek (számát)! |

II. Fordítsa görögre az alábbi mondatokat!

1. Arra kell törekedni, hogy a barátság a lehető leghosszabb ideig megmaradjon. 2. Törekedj arra, hogy ne légy kontár <magánzó> ebben a dologban. 3. Nem akarnak gondoskodni (arról), hogy meglegyen nekik, amit akarnak. 4. Feltett szándékom,

hogy a jövőben őrizkedem és óvakodom attól, hogy ilyen (emberekkel) érintkezzem. 5. Mi azon fondorkodunk, hogy inkább megcsókoljunk valakit, mint hogy harcoljunk. 6. Arra kell törekedni, hogy megszabaduljunk (a köztünk) lévő gyűlölködéstől. 7. El kell kerülni, hogy a királynak ürügyet szolgáltatassunk. 8. Azt tervez(get)i, hogy testvérenek soha többé ne legyen már kiszolgáltatva, sőt, ha lehetséges, uralkodjék helyette. 9. A hősök inkább a dicsőségre törekszenek, mint arra, hogy éljenek <életre>, és mindent elkövetnek, hogy emlékeztük halhatatlan legyen <hátrahagyják>. 10. A lovas parancsnoknak nem szabad arra törekednie, hogy egyedül ő legyen nyalka <ragyogó>, arra azonban sokkal inkább, hogy az egész osztag <a követő> lássék megtekintésre méltónak. 11. Óvakodjatok attól, hogy miközben a háborútól igyekeztek megszabadulni, egy zsarnokot szereztek. 12. Senki nem készül arra és nem is foglalkozik azzal, hogy megvédjük (magunkat). 13. Gondom lesz rá, hogy ti is dicsérjétek engem, vagy ne legyen többé Kyros a nevem <tartsatok>! 14. Mindent meg kell tenni, hogy ne legyünk neki kiszolgáltatva. 15. Akkor ez vakmerő (dolognak) tűnt, óvakodtak is megtenni. 16. Gondoskodni kell arról, hogy a páncélzat <védőfegyver> a ló pofája körül puha legyen. 17. Ideje tanácskozni, hogy a lehető legjobban harcoljunk. 18. Ha elkerülhetetlenül <kényszer> harcolni kell, azt kell előkészíteni, hogy a lehető legeredményesebben <erősen> harcoljunk. 19. Vigyázni kell, hogy váratlanul rajtunk ne üssön az ellenség. 20. Figyelni kell, hogy veletek semmi ilyesmi ne történjék meg, és az se derüljön ki <mutatkozzatok>, hogy magatok estek azokba (a hibákba), amiket esetleg a többiek szemére vettek. 21. Vigyáznunk kell, hogy a szónok ne vádoljon bennünket. 22. Gondjuk volt rá, hogy senki ne csapja be őket. 23. Vigyázni kell arra, hogy semmi ilyesmit ne kövessetek el magatokkal szemben. 24. Ne szidalmazd a tanárokat!

III. Egészítse ki az alábbi mondatokat a megadott igék egy-egy lehetséges alakjával!

1. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐκκλησία Μουνηχίασιν ἐν τῷ θεάτρῳ ἐγίγνετο, οὕτω σφόδρα τινὲς ἐπεμελοῦντο ὅπως καὶ ἐν τῷ δήμῳ περὶ τῶν στρατηγῶν καὶ τῶν ταξιάρχων μήνυσις (γίγνομαι) ... – περὶ δὲ τῶν ἄλλων ἀπέχρη ἐν τῇ βουλῇ μόνῃ γεγενημένη –, ὥστε καὶ ἐκεῖ παράγουσιν αὐτὸν εἰς τὸν δῆμον.

2. Ἐνθυμεῖσθε δ', ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅπως μὴ πάντων ἔργον σχετλιώτατον (ἐργάζομαι) ...

3. Εἰκὸς γάρ, ὧ βουλῇ, πάντας τοὺς ἔχοντάς τι δυστύχημα τοῦτο ζητεῖν καὶ τοῦτο φιλοσοφεῖν, ὅπως ὡς ἀλυπότατα (μεταχειρίζομαι) ... τὸ συμβεβηκὸς πάθος.

4. Τῆς ἑορτῆς ἐπιμελήσεται μυστηρίοις, ὅπως ἂν μηδεὶς (ἀδικέω) ... μηδὲ (ἀσεβέω) ... περὶ τὰ ἱερά.

5. Οὕτως οὐχ ὑπὸ τῶν πολεμίων μόνον ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τούτων πολιτῶν ὄντων ἐπεβουλεύεσθε ὅπως μήτ' ἀγαθὸν μηδὲν (ψηφίζομαι pl.2.) ... πολλῶν τε ἐνδεεῖς (εἰμί pl.2.)

...

6. Καίτοι σφόδρ' ἂν αὐτὸν οἶμαι μετὰ Θεμιστοκλέους πολιτευόμενον προσποιεῖσθαι πράττειν ὅπως (οἰκοδομέω pass.) ... τὰ τείχη, ὅποτε καὶ μετὰ Θηραμένους ὅπως (καθαιρέω pass.) ...

7. Οὗτος τοίνυν οὐχ ὅπως (ὠφελέω) ... τὴν πόλιν ἐν τοιούτῳ καιρῷ καὶ τοιαύτη καταστάσει διενόηθη, ἀλλ' ὅπως τι (κερδαίνω) ... ἀπὸ τῶν ὑμετέρων συμφορῶν παρεσκευάσατο.

8. Τούτων τῶν ἀρχόντων ἐπιμελεῖσθε οὐχ ὅπως νομίμως (ἄρχω) ... , ἀλλ' ὅπως (δύναμαι) ... βία κατέχειν τὰς πόλεις. ὥστ' εἰκόκατε τυραννίσι μᾶλλον ἢ πολιτείας ἡδόμενοι.

9. Οὐκοῦν, ἔφη, σὺ τὴν μητέρα, εὖνουν τέ σοι οὔσαν καὶ ἐπιμελομένην ὡς μάλιστα δύναται κάμνοντος ὅπως (ὕγιαίνω) ... τε καὶ ὅπως τῶν ἐπιτηδείων μηδενὸς ἐνδεῆς (εἰμί) ... , καὶ πρὸς τούτοις πολλὰ τοῖς θεοῖς εὐχομένην ἀγαθὰ ὑπὲρ σοῦ καὶ εὐχὰς ἀποδιδούσαν, χαλεπήν εἶναι φῆς;

10. Οὐκοῦν δεῖ παντὶ τρόπῳ διατειναμένους φεύγειν ὅπως μὴ ἀνδράποδα (εἰμί pl.1.)

...

11. Ἄλλὰ σωφρόνων τοῖ ἐστί καὶ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς οὕτω ποιεῖν, ὅπως τά τε ὄντα ὡς βέλτιστα (ἔχω) ... καὶ ἄλλα ὅτι πλείστα ἐκ τοῦ καλοῦ τε καὶ δικαίου (προσγίγνομαι)

...

12. Ἔως γε μένομεν αὐτοῦ σκεπτέον μοι δοκεῖ εἶναι ὅπως ἀσφαλέστατα (μένω) ... , εἴ τε ἤδη δοκεῖ ἀπιέναι, ὅπως ἀσφαλέστατα (ἄπειμι) ... , καὶ ὅπως τὰ ἐπιτήδεια (ἔχω) ... ἄνευ γὰρ τούτων οὔτε στρατηγοῦ οὔτε ιδιώτου ὄφελος οὐδέν.

13. Ἐπεμελήθη δὲ τίς ἄλλος πώποτε πλὴν Ἀγησίλαος ἢ ὅπως φῦλόν τι (ἀφίσταμαι) ... τοῦ Πέρσου ἢ ὅπως τὸ ἀποστὰν μὴ (ἀπόλλυμαι) ... ἢ τὸ παράπαν ὡς καὶ βασιλεὺς κακὰ ἔχων μὴ (δύναμαι) ... τοῖς Ἑλλησι πράγματα παρέχειν ὅς καὶ πολέμουσιν τῆς πατρίδος πρὸς Ἑλληνας ὁμῶς τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ τῆ Ἑλλάδι οὐκ ἡμέλησεν, ἀλλ' ἐξέπλευσεν ὅ τι δύναίτο κακὸν ποιήσων τὸν βάρβαρον.

14. Τῶν δέ γε μὴν αὐτῶ ἤδη μέλειν δεῖ τῷ ἱππάρχῳ· πρῶτον μὲν ὅπως (καλλιερέω) ... τοῖς θεοῖς ὑπὲρ τοῦ ἱππικοῦ, ἔπειτα ὅπως τὰς πομπὰς ἐν ταῖς ἑορταῖς ἀξιοθεάτους (ποιέω) ... , ἔτι δὲ καὶ ἄλλα ὅσα ἐπιδεικνύναι δεῖ τῇ πόλει ὅπως ἢ δυνατὸν κάλλιστα (ἐπιδείκνυμι) ... , τά τε ἐν Ἀκαδημείᾳ καὶ τὰ ἐν Λυκείῳ καὶ τὰ Φαληροῖ καὶ τὰ ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ. καὶ ταῦτα μὲν ἄλλα ὑπομνήματα· ὡς δὲ τούτων ἕκαστα κάλλιστ' ἂν πράττοιτο, νῦν αὐτὰ ταῦτα λέξω.

15. Ἔτι τοίνυν ὑμᾶς κάκειν' εὐλαβεῖσθαι δεῖ, ὅπως μηδὲν ὦν ἰδίᾳ φυλάξαισθ' ἂν, τοῦτο δημοσίᾳ ποιοῦντες (φαίνομαι) ...

16. Πολλῶν δὲ πραγμάτων ἡμῖν καὶ δεινῶν ἐφεστώτων ἃ δεῖ διαφυγεῖν, ἐκείνο μάλιστα φυλακτέον, ὅπως μηδὲν ἀνάνδρως (φαίνομαι) ... διαπραττόμενοι μηδὲ συγχωροῦντες τοῖς πολεμίοις παρὰ τὸ δίκαιον.

16 A félelem és aggodás igéi (verba timendi) után álló mellékmondatok

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre Hierón tyrannos panaszát: a zsarnoknak félnie kell a derék emberektől!

Χαλεπὸν δ' ἐρῶ σοι καὶ ἄλλο πάθημα, ὧ Σιμωνίδῃ, τῶν τυράννων. γιγνώσκουσι μὲν γὰρ οὐδὲν ἥττον τῶν ἰδιωτῶν τοὺς ἀλκίμους τε καὶ σοφοὺς καὶ δικαίους. τούτους δ' ἀντὶ τοῦ ἄγασθαι φοβοῦνται, τοὺς μὲν ἀνδρείους, μὴ τι τολμήσωσι τῆς ἐλευθερίας ἔνεκεν, τοὺς δὲ σοφοὺς, μὴ τι μηχανήσωνται, τοὺς δὲ δικαίους, μὴ ἐπιθυμήσῃ τὸ πλῆθος ὑπ' αὐτῶν προστατεῖσθαι. ὅταν δὲ τοὺς τοιούτους διὰ τὸν φόβον ὑπεξαιρῶνται, τίνες ἄλλοι αὐτοῖς καταλείπονται χρῆσθαι ἀλλ' ἢ οἱ ἄδικοί τε καὶ ἀκρατεῖς καὶ ἀνδραποδώδεις· οἱ μὲν ἄδικοι πιστευόμενοι, διότι φοβοῦνται ὡσπερ οἱ τύραννοι τὰς πόλεις μῆποτε ἐλεύθεραι γενόμεναι ἐγκρατεῖς αὐτῶν γένωνται, οἱ δ' ἀκρατεῖς τῆς εἰς τὸ παρὸν ἐξουσίας ἔνεκα, οἱ δ' ἀνδραποδώδεις, διότι οὐδ' αὐτοὶ ἀξιούσιν ἐλεύθεροι εἶναι. χαλεπὸν οὖν καὶ τοῦτο τὸ πάθημα ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι, τὸ ἄλλους μὲν ἡγεῖσθαι ἀγαθοὺς ἀνδρας, ἄλλοις δὲ χρῆσθαι ἀναγκάζεσθαι.

A félelmet jelentő igék és kifejezések, így φοβεῖσθαι, δεδιέναι, ὀκνεῖν, φόβος ἐστί, κίνδυνός ἐστι stb. után rendszerint érvényesül a consecutio modorum. A főmondati praesens után coniunctivus, főmondati praeteritum után optativus áll(hat). Kötőszavak: μὴ – hogy, μὴ οὐ – hogy nem. A mellékmondatban ritkán ind. is állhat, mely azt az éppen folyamatában megvalósuló vagy már megvalósult cselekvést jelzi, amittől a beszélő tart.

| | |
|--|---|
| Δεῖδω μὴ ἀποθάνῃ. | Félek, hogy meghal. |
| Δεῖδω μὴ δὴ μοι τελέσῃ ἔπος ὄβριμος Ἐκτωρ. | Félek, hogy végül beteljesíti szavát a hatalmas Hektór. |
| Ἐφοβοῦντο μὴ ἐπιθοῖντο αὐτοῖς διαβαίνουσιν οἱ πολέμοι. | Féltek, hogy átkelés közben rajtuk üt az ellenség. |

Ahol a magyar a 'félni' (szégyenkezem, restellem, ódzkodom) ige után főnévi igenevet használ, ott a görög is:

| | |
|-----------------------------------|--|
| Πολλὰ εἶπε, ἃ γράφειν αἰσχύνομαι. | Sok mindent mondott, amit szégyellek leírni. |
|-----------------------------------|--|

II. Fordítsa görögre az alábbi mondatokat!

1. Nem attól félek, hogy nem tudok (majd) mit adni minden egyes barátomnak, ha sikerül (a vállalkozásom), hanem hogy nem lesznek elegenden, akiknek adjak. 2. A barbárok hatvan stadionnyira táboroztak le a hellén seregtől, (mert) féltek, hogy az éjszaka a hellének rajtuk ütnek. 3. Félttem, hogy a bírák (majd) elítélik őt. 4. Félek, hogy senki sem siet segítségünkre. 5. Megrettentek, hogy mint a kutyákban, valamilyen veszettség támadt bennünk. 6. Engedelmeskedtek neki, mert féltek, hogy megbűnhődnek. 7. Félek, hogy az ellenség rendezi sorait, összegyülekezik valahol, és valami bajt okoz. 8. Félek, hogy éppen az ellenkezőjét teszem annak, amit akarok. 9. Leírtam, mert félttem, hogy nem (fogok) emlékezni. 10. Mivel félttem, hogy valaki megtudja, az volt a szándékom <vágyakoztam>, hogy megölöm őt. 11. Ódzkodtam elkérni tőle a pénzt. 12. Félttem, hogy ismét ugyanaz történik velünk. 13. Félek, hogy egyesek a szemünkre hányják ... 14. Félek, hogy nem tudunk (majd) hazatérni. 15. Félek, hogy a költői fecsegés rabjává válva hosszan beszélek. 16. Féltünk éjszaka utazni. 17. Félnék, hogy a vezér halott. (Tény!) 18. Hiszen mi van annál fájdalmasabb dolog, mint örökös félelemben élni, hogy valaki a környezetünkől meggyilkol, ráadásul <és> ugyanúgy <nemkevésbé> félni az öröktől, mint a cselszövők-től? 19. Féltünk, hogy bántani akarnak minket. 20. Jogos a félelem, hogy most is ilyen meggondolatlanság áldozataivá <rabjaivá> válunk. 21. Félek, hogy nagyon messzire kalandozom a tárgytól. 22. Félték, hogy egyszer maga a király indít hadjáratot, és hatalmába keríti a területet. 23. Tartok tőle, hogy az ilyen beszéd falra hányt borsó <Félek, hogy az ilyesfélét hiába mondjunk>. 24. Nagyon tartok tőle, hogy ez igaz. (Tény!)

III. Egészítse ki az alábbi mondatokat a megadott igék megfelelő alakjaival!

1. Ὁ δὲ Σιλανὸς δεδιὼς μὴ (γίγνομαι) ... ταῦτα καὶ (καταμείνω) ... που ἢ στρατιά, ἐκφέρει εἰς τὸ στρατεύμα λόγον ὅτι Ξενοφῶν βούλεται καταμείναι τὴν στρατιάν καὶ πόλιν οἰκίσαι καὶ ἑαυτῷ ὄνομα καὶ δύναμιν περιποιήσασθαι.

2. Ἐγὼ δ' αὐτὸ τοῦτο φοβοῦμαι, μὴ διὰ τὴν ἀπειρίαν οὐ (δύναμαι) ... δηλῶσαι περὶ τῶν πραγμάτων ὑμῖν.

3. Φοβοῦμαι μὴ τῇ προθυμίᾳ τούναντίον οὐ δεῖ (ποιέω sg.1.) ...

4. Ἀλλὰ μὴν, εἰ τοῦτο γενήσεται, δέδοικ', ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ τὸν αὐτὸν τρόπον ὥσπερ οἱ δανειζόμενοι ῥαδίως ἐπὶ τοῖς μεγάλοις τόκοις μικρὸν εὐπορήσαντες χρόνον ὕστερον καὶ τῶν ἀρχαίων ἀπέστησαν, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐπὶ πολλῷ (φαίνω) ... ἐρραθυμηκότες, καὶ ἅπαντα πρὸς ἡδονὴν ζητοῦντες πολλὰ καὶ χαλεπὰ ὦν οὐκ ἐβουλόμεθ' ὕστερον εἰς ἀνάγκην (ἔρχομαι) ... ποιεῖν, καὶ (κινδυνεύω) ... περὶ τῶν ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ.

5. Ἐκπεπληγμένους καὶ περιπαθῶν ἦν, μὴ τις ὑποψία προδοσίας ἐπ' αὐτὸν (ἔρχομαι) ... τοσούτων ἅμα καὶ τοιούτων πολιτῶν ἀπολομένων.

6. Ἐφοβήθη μὲν γάρ, καὶ ἔτι καὶ νῦν τεθορύβημαι μή τινες ὑμῶν (ἀγνοέω) ... με φυχαγωγηθέντες τοῖς ἐπιβεβουλευμένοις καὶ κακοήθεσι τούτοις ἀντιθέτοις.

7. Ταῦτα μὲν οὖν μοι δοκῶ καὶ ἄλλα τὰ τούτοις ὅμοια ὑπερβήσασθαι, οὐ προδιδοὺς ὑμᾶς οὐδὲ τὸν ἀγῶνα καταχαριζόμενος, ἀλλ' ἐκείνο φοβούμενος μή μοι παρ' ὑμῶν (ἀπαντάω) ... τὸ δοκεῖν μὲν ἀληθῆ λέγειν, ἀρχαῖα δὲ καὶ λίαν ὁμολογούμενα.

8. Ταῦτα δὲ ποιεῖν ἐτόλμων οὐχ οὕτω τῶν πολεμίων καταφρονοῦντες ὡς πρὸς ἀλλήλους ἀγωνιῶντες, Λακεδαιμόνιοι μὲν ζηλοῦντες τὴν πόλιν τῆς Μαραθῶνι μάχης καὶ ζητοῦντες αὐτοὺς ἐξισῶσαι καὶ δεδιότες μή δις ἐφεξῆς ἡ πόλις ἡμῶν αἰτία (γίγνομαι) ... τοῖς Ἑλλησιν τῆς σωτηρίας.

9. Οὐ δέδοικα μή (φαίνω sg.1.) ... μείζω λέγων τῶν ἐκείνω προσόντων, ἀλλὰ μὴ πολὺ λίαν (ἀπολείπω P.sg.1.) ... τῶν πεπραγμένων αὐτῶ.

10. Δέδοικα μὴ τάναντία πράττοντες (φαίνω pl.1.) ...

11. Μᾶλλον δὲ καὶ περὶ τούτων βούλομαι μικρὰ προειπεῖν· δέδοικα γὰρ μὴ διὰ τὸ πολλοῖς ἐπιτιμᾶν (δοκέω sg.1.) ... τισὶν προηρῆσθαι τῆς πόλεως κατηγορεῖν.

12. Ἔχει δ' ἂν τις πλείω περὶ τούτων εἰπεῖν· ἀλλὰ γὰρ ἦν πολλὰ λίαν λέγω περὶ τῶν παρὰ τοῖς πλείστοις ὁμολογούμενων, δέδοικα μὴ περὶ τῶν ἀμφισβητουμένων ἀπορεῖν (δοκέω) ...

17 Következményes mellékmondatok

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre Lysiasnak egy gátlástalan alakról adott jellemzését!

Οἱ δὲ γείτονες οὕτως ὑπ' αὐτοῦ δεινὰ πάσχουσιν ὥστ' ἐκλιπόντες τὰς αὐτῶν οἰκίας ἐτέρας πόρρω μισθοῦνται. ὅσους δ' ἐράνους συνείλεκται, τὰς μὲν ὑπολοίπους φορὰς οὐ κατατίθησιν, ἀλλὰ περὶ τοῦτον τὸν κάπηλον ὡς περὶ στήλην διαφθείρονται. τοσοῦτοι δὲ ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἅμα τῇ ἡμέρᾳ ἀπαιτήσοντες τὰ ὀφειλόμενα ἔρχονται ὥστε οἶεσθαι τοὺς παριόντας ἐπ' ἐκφορὰν αὐτοὺς ἦκειν τούτου τεθνεῶτος. οὕτω δ' οἱ ἐν τῷ Πειραιεῖ διάκεινται ὥστε πολὺ ἀσφαλέστερον εἶναι δοκεῖν εἰς τὸν Ἀδρίαν πλεῖν ἢ τούτῳ συμβάλλειν. πολὺ γὰρ μᾶλλον ἢ ἂν δανείσηται αὐτοῦ νομίζει εἶναι ἢ ἢ ὁ πατήρ αὐτῷ κατέλιπεν. ἀλλὰ γὰρ οὐ τὴν οὐσίαν κέκτηται Ἑρμαίου τοῦ μυροπώλου, τὴν γυναῖκα διαφθείρας ἐβδομήκοντα ἔτη γεγυυῖαν; ἥς ἐρᾶν προσποιησάμενος οὕτω διέθηκεν ὥστε τὸν μὲν ἄνδρα αὐτῆς καὶ τοὺς υἱοὺς πτωχοὺς ἐποίησεν, αὐτὸν δὲ ἀντὶ καπήλου μυροπώλην ἀπέδειξεν· οὕτως ἐρωτικῶς τὸ κόριον μετεχειρίζετο τῆς ἡλικίας αὐτῆς ἀπολαύων, ἥς ῥᾶον τοὺς ὀδόντας ἀριθμῆσαι ἢ τῆς χειρὸς τοὺς δακτύλους. καὶ μοι ἀνάβητε τούτων μάρτυρες.

A következményes mellékmondatokban általában ὥστε, (ὡς) kötőszóval infinitivust (acc. cum inf.) használnak, a tagadás μή-vel történik, de ha a következményképpen bekövetkező esemény különösen hangsúlyos, akkor indicativus áll, a tagadás pedig οὐ-vel történik. Tagadott οὕτω után a mellékmondatban mindig infinitivus áll.

| | |
|--|---|
| Οὐχ οὕτω μῶρος ἦν ὥστε ἐκείνῳ πείθεσθαι. | Nem voltam olyan bolond, hogy engedelmeskedjem neki. |
| Οὕτω ταχέως ἔδραμον ὥστε μηδένα αὐτοὺς λαβεῖν. | Olyan gyorsan futottak, hogy senki nem fogta el őket. |
| Οὐχ ἦλθεν· ὥστε πάντες ἐθαύμαζον. | Nem jött el, így mindenki csodálkozott. |

A ὥστε kötőszó minden esetben indicativusszal áll a toszούτου δέω, εἰς τοσοῦτον ... (gen.) ἔλθειν kifejezések után:

| | |
|--|---|
| Τοσοῦτου δέω ὑμᾶς ἐπαινεῖν, ὥστε πάνυ μέφομαι. | Oly távol áll tőlem, hogy dicsérjelek titeket, hogy bizony kárhoztalak benneteket. |
| Εἰς τοσοῦτον ὕβρεως ἦλθον ὥστ' ἔπεισαν ὑμᾶς καὶ τιμᾶν αὐτόν. | A góg olyan fokára jutottak, hogy meggyőztek benneteket arról, hogy tiszteljétek is őt. |

A ὥστε helyett áll ἐφ' ᾧ, ἐφ' ᾧτε 'azzal a feltétellel' jelentésben vagy infinitivusszal (acc.c.inf.), vagy a futurum indicativusával, tagadása mindig μή-vel.

| | |
|--|---|
| Συνέβησαν ἐφ' ᾧτε ἐξίεναι (ἐξίασιν) ἐκ Πελοποννήσου. | Meggyőztek azzal a feltétellel, hogy elhagyják a Peloponnésost. |
|--|---|

Megjegyzendő, hogy az ἢ ὥστε által kifejezett összehasonlítás '(nagyobb / kisebb) ... mintsem, hogy ...'; 'semmint, hogy ...' mindig infinitivusszal áll.

| | |
|--|--|
| Μεῖζόν ἐστι τὸ κακὸν ἢ ὥστε φέρειν δύνασθαι. | A baj nagyobb, mintsem el lehetne viselni. |
|--|--|

II. Fordítsa az alábbi mondatokat görögrel!

1. A tanárok olyan szegények voltak, hogy mindig pénzt akartak kapni. 2. Közelebb vagyunk az ellenséghez, mintsem hogy itt letáborozzunk. 3. Bárki érkezett hozzá a nagykirálytól, mindenkivel úgy bánt, hogy amikor visszaküldte <olyan állapotba hozva küldte vissza> őket, inkább voltak az ő, mint a nagykirály barátai. 4. Azzal a feltétellel fogom ezt megtenni, hogy nem mondd el senkinek. 5. Nagy fahasábokat dobáltak felülről, így maradni is és elmenni is nehéz volt. 6. Józanabb volt annál, (mintsem) hogy gyalázza a bírót. 7. Amiképpen a nemzetségük hazájukban a legelőkelőbb, úgy városuk is a legfényesebb Hellásban, így hát nem a másodrendűek <másodikok> között elsők, hanem a vezetőket vezetik. 8. Kimenekültek a házból, (így) nem égtek meg. 9. Sokan, akik a szabadságra vágyakoztak, át is álltak hozzá, így Agésilaos már nemcsak a helléneknek, hanem sok barbárnak is vezére volt. 10. Soha senkit nem hallottam és nem is láttam, aki olyan gőgös lett <gőg olyan fokán állt> (volna), hogy ilyesmit tegyen. 11. Vitézebbek voltak, mintsem hogy féljék a halált. 12. Olyan kapzsi volt, hogy még a tanárokat is megfosztotta bérüktől. 13. Azzal a feltétellel fogom megengedni, hogy használd ezeket a könyveket, (ha) hamarosan visszaadod őket nekem. 14. Olyan szívós volt, hogy képes volt elviselni az összes megpróbáltatást. 15. Árulónak bizonyult, így a hadvezér megparancsolta, hogy öljék meg. 16. Néhányan oly bátrak, hogy nem félnek a farkastól. 17. Annyira rettegett a sereg, hogy a vezér nem mert támadni. 18. Előfordult olykor az is, hogy a barbárok éppen azoknak okoztak nagy nehézségeket (amikor) ismét leereszkedtek, akik (korábban) fölkapaszkodtak, ugyanis fürgék voltak, így ha közelről futottak meg, akkor is elmenekültek. 19. A spártaiak észrevették, hogy kisebb az ereje, (mintsem) hogy segítse barátait. 20. Démosthenés olyan jól beszélt, hogy gyakran meggyőzte az athéniakat, akaratuk ellenére. 21. A flotta gyengébb volt, mintsem hogy kihajóz(hat)ott (volna) a kikötőből. 22. Abban az esetben, ha visszaadod nekem a pénzt, nem foglak vádolni. 23. Sokkal fiatalabb vagyok, (mintsem) hogy megfelelő módon elégtételt tudnék szerezni magamnak. 24. Olyan komoly volt a veszély, hogy a thébaiak haza akartak menni. 25. Remélem, úgy fogsz beszélni, hogy meggyőződ őket. 26. Annyi hadtápot szállítottak a városba, hogy három évig kitartottak. 27. Fülöp olyan kitartóan tartotta ostromzár alatt Olynthost, hogy a polgárok nem tudtak már hadtápot szerezni. 28. Az athéniak annyi pénzt elköltöttek Démosthenés idejében, hogy nem volt zsoldjuk a katonák számára. 29. Olyannyira letörték az athéniak, hogy hazahívták Alkibiádést.

III. Fordítsa szabatos magyar nyelvre az alábbi mondatokat!

1. Οὗτος Κύρω εἶπεν, εἰ αὐτῷ δοίη ἰππέας χιλίους, ὅτι τοὺς προκατακαίοντας ἰππέας ἢ κατακαίνοι ἂν ἐνεδρεύσας ἢ ζῶντας πολλοὺς αὐτῶν ἂν ἔλοι καὶ κωλύσειε τοῦ καίειν ἐπιόντας, καὶ ποιήσειεν ὥστε μήποτε δύνασθαι αὐτοὺς ἰδόντας τὸ Κύρου στρατεύμα βασιλεῖ διαγείλαι.

2. Ἐγὼ αὐτὸν προσπολεμῶν ἐποίησα ὥστε δόξαι τούτῳ τοῦ πρὸς ἐμὲ πολέμου παύσασθαι, καὶ δεξιὰν ἔλαβον καὶ ἔδωκα.

3. Ἄλλ' ἢ μὲν ἡμῶν μοῖρ' ὅποιπερ εἰς ἴτω·

παιδῶν δὲ τῶν μὲν ἄρσένων μή μοι, Κρέων,
προσθῆ μέρμιναν· ἄνδρες εἰσίν, ὥστε μὴ
σπάνιν ποτὲ σχεῖν, ἔνθ' ἂν ὦσι, τοῦ βίου.

4. Ἐὰν δὲ βούλῃ εἰς Θετταλίαν ἰέναι, εἰσίν ἐμοὶ ἐκεῖ ξένοι οἳ σε περὶ πολλοῦ ποιήσου-
ται καὶ ἀσφάλειάν σοι παρέξονται, ὥστε σε μηδένα λυπεῖν τῶν κατὰ Θετταλίαν.

5. Κραυγὴν πολλὴν ἐποίουν καλοῦντες ἀλλήλους, ὥστε καὶ τοὺς πολεμίους ἀκούειν·
ὥστε οἱ μὲν ἐγγύτατα τῶν πολεμίων καὶ ἔφυγον ἐκ τῶν σκηνωμάτων. δῆλον δὲ τοῦτο τῆ
ὑστεραία ἐγένετο.

6. Κατατίθησιν αὐτῆς τὰς εἴκοσι μνᾶς τῷ Εὐκράτει καὶ τῷ Τιμανορίδῃ ἐπ' ἐλευθερίᾳ
καὶ ἐφ' ᾧ ἐν Κορίνθῳ μὴ ἐργάζεσθαι.

7. Πολλῶν δὲ καὶ δεινῶν ὑπαρχόντων τοὺς μὲν παιδας αὐτῶν ζηλῶ, ὅτι νεώτεροί
εἰσιν ἢ ὥστε εἰδέναι οἶων πατέρων ἐστέρηνται, ἐξ ὧν δ' οὗτοι γεγόνασιν, οἰκτίρω, ὅτι
πρεσβύτεροι ἢ ὥστε ἐπιλαθέσθαι τῆς δυστυχίας τῆς ἑαυτῶν.

8. Φησὶ μὲν γὰρ οὐ πολεμεῖν, ἐγὼ δὲ τοσοῦτου δέω ταῦτα ποιοῦντ' ἐκείνον ἄγειν ὁ-
μολογεῖν τὴν πρὸς ὑμᾶς εἰρήνην, ὥστε καὶ Μεγάρων ἀπτόμενον καὶ Εὐβοία τυραννίδα
κατασκευάζοντα καὶ νῦν ἐπὶ Θράκην παριόντα καὶ τὰν Πελοποννήσῳ σκευωρούμενον καὶ
πάνθ' ὅσα πράττει μετὰ τῆς δυνάμεως ποιοῦντα, λύειν φημί τὴν εἰρήνην καὶ πολεμεῖν ὑμῖν,
εἰ μὴ καὶ τοὺς τὰ μηχανήματ' ἐφιστάντας εἰρήνην ἄγειν φήσετε, ἕως ἂν αὐτὰ τοῖς τείχε-
σιν ἤδη προσαγάγωσιν. ἀλλ' οὐ φήσετε· ὁ γὰρ οἷς ἂν ἐγὼ ληφθείην, ταῦτα πράττων καὶ
κατασκευαζόμενος, οὗτος ἐμοὶ πολεμεῖ, καὶ μήπω βάλλῃ μηδὲ τοξεύῃ.

9. Démosthenés feddi / dicséri az athéniakat: a ... olyan fokán (álltok), hogy ... /
annyira ... , hogy (ebből következően) ...

ὁμοῖς μὲν τοίνυν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πάντες

εἰς τοσοῦτον ἀφίχθε, προῆχθε

φιλανθρωπίας καὶ εὐσεβείας

εὐηθείας καὶ ῥαθυμίας

ἀναισθησίας

ὥστε

καὶ τῶν πρότερον γεγενημένων ἀδικημάτων

τὸ λαμβάνειν δίκην ἐπέσχετε ταύτας τὰς ἡμέρας.

18 Vonatkozó mellékmondatok I.

Kijelentő, felszólító és kívánó értelmű mellékmondatok, az attractio

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre Sókratésnek Glaukónhoz intézett tanácsait a valódi tudás fontosságáról!

Φυλάττου, ἔφη, ὦ Γλαύκων, ὅπως μὴ τοῦ εὐδοξεῖν ἐπιθυμῶν εἰς τοῦναντίον ἔλθῃς. ἢ οὐχ ὀρθῶς ὡς σφαλερόν ἐστι τό, ἃ μὴ οἶδέ τις, ταῦτα ἢ λέγειν ἢ πράττειν· ἐνθυμοῦ δὲ τῶν ἄλλων, ὅσους οἴσθα τοιούτους, οἳ οἱ φαίνονται καὶ λέγοντες ἃ μὴ ἴσασι καὶ πράττοντες, πότερά σοι δοκοῦσιν ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ἐπαίνου μᾶλλον ἢ φόγου τυγχάνειν καὶ πότερον θαυμάζεσθαι μᾶλλον ἢ καταφρονεῖσθαι· ἐνθυμοῦ δὲ καὶ τῶν εἰδότεων ὅ τι τε λέγουσι καὶ ὅ τι ποιοῦσι· καί, ὡς ἐγὼ νομίζω, εὐρήσεις ἐν πᾶσιν ἔργοις τοὺς μὲν εὐδοκιμοῦντάς τε καὶ θαυμαζομένους ἐκ τῶν μάλιστα ἐπισταμένων ὄντας, τοὺς δὲ κακοδοξοῦντάς τε καὶ καταφρονουμένους ἐκ τῶν ἀμαθεστάτων. εἰ οὖν ἐπιθυμεῖς εὐδοκιμεῖν τε καὶ θαυμάζεσθαι ἐν τῇ πόλει, πειρῶ κατεργάσασθαι ὡς μάλιστα τὸ εἰδέναι ἃ βούλει πράττειν· ἐὰν γὰρ τούτω διενέγκας τῶν ἄλλων ἐπιχειρῆς τὰ τῆς πόλεως πράττειν, οὐκ ἂν θαυμάσαιμι εἰ πάνυ ῥαδίως τύχοις ὧν ἐπιθυμεῖς.

A vonatkozó mellékmondatok vonatkozó névmásokkal vagy névmási határozószókkal kapcsolódnak a főmondatához.

A kijelentő, felszólító és kívánó értelmű mellékmondatok önálló főmondatokként viselkednek, ennek megfelelő a módhasználatuk. Az attractio jelensége az, amikor a vonatkozó névmás felveszi a főmondatban álló vonatkozószó esetét is annak neme és száma mellett. Ha mutatónévmás a vonatkozószó, akkor az attractio jelensége során eltűnhet, hangsúlyos esetben megmarad. Az attractio során leggyakrabban a vonatkozószó genitivusa kerül át a vonatkozó névmás accusativusára.

| | |
|---|---|
| Καὶ ὁ Κῦρος ἀπέπεμπε τοὺς γιγνομένους δασμοὺς βασιλεὶ ἐκ τῶν πόλεων ὧν Τισσαφέρνους ἐτύγχανεν ἔχων. ἐκ τῶν πόλεων ἃς . . . ἔχων | Kyros is megküldte a nagykirálynak az adókat, amelyek azokból a városokból folytak be, amelyek történetesen Tissaphernésé voltak. |
| Οὔτε ἃ δεῖ πράττειν οὔτε ὧν δεῖ ἀπέχεσθαι δύνανται. οὔτε ταῦτα ἃ δεῖ . . . οὔτε τουτῶν ὧν | Sem arra nem képesek, hogy azt tegyék, amit kell, sem arra, hogy távol tartsák magukat attól, amitől kell. |

Ha a vonatkozószó főnév, akkor az attractio során gyakran elveszíti névelőjét, és a mellékmondat végére kerül:

| | |
|--|---|
| Οὓς ἑώρα ὁ Κῦρος ἐθέλοντας κινδυνεύειν, τούτους καὶ ἄρχοντας ἐποίει ἥς κατεστρέφετο χώρας. | Kyros akikről látta, hogy önként vállalják a veszélyt, azokat annak a területnek, amit meghódított, akár a parancsnokaivá is kinevezte. |
|--|---|

II. Fordítsa görögre az alábbi mondatokat!

1. Amint észrevette, hogy Kyros elesett, elmenekült a teljes sereggel együtt, amelynek a parancsnoka volt <vezetett>. 2. Hiszen jól tudjátok, hogy a szabadságot választanám cserébe mindazért, amim van, sőt még sokkal többért is. 3. A hadtápot jobb volt arról a piacról beszerezni <venni>, amit a helybeliek tartottak. 4. Minthogy csaknem egész Hellás összesereglett és felsorakozva állt (a csatatéren), kivétel nélkül mindenki azt gondolta <senki nem volt, aki nem>, ha ütközet lesz, a győztesek uralkodni fognak, a vesztesek pedig alávétettek lesznek. 5. Volt ott még más hatezer lovas, akiket Artagersés irányított. 6. A falu fölött volt egy domb, amire a király kísérete visszavonult. 7. Tissaphernés amire megesküdünt, rögtön meghazudtolta. 8. Ezekről a bajjoktól kivétel nélkül mindenki <senki, aki nem> mentes lesz, (ha) megszívleli (azt), amit én tanácsolok. 9. Én legalábbis (abból), amit hallok úgy ítélem meg, hogy senki (mást) nem vett körül több (ember) szeretete. 10. Kyros azt ígéri, hogy annak, amit korábban kaptak, a másfélszeresét fogja mindekinek adni, közkatonának havonta egy dareikos helyett három féldareikost. 11. (Mivel) ilyen helyzetben vagyunk, tanácsot kérünk tőled, hogy mit kell tenni azokkal kapcsolatban, amikről beszélsz. 12. Legyetek hát méltók a szabadságra, ami a tiétek, és amiért én boldognak tartalak benneteket. 13. Kyrosnak volt ott egy palotája és egy nagy vadasparkja teli vadakkal, amikre lóhátról <ő> szokott vadászni, amikor (csak) magát és a lovait edzeni akarta. 14. De hiszen az, amit te mondasz, véleményem szerint igazán csekély(ség). 15. Az istenekre, adj nekünk tanácsot, ami (csak) szerinted a legjobb és leghelyesebb! 16. Tudom az (utat), amerre mennek. 17. Tissaphernés nagy sereget kért <küldetett érte> a nagykirálytól annak kiegészítésére <ahhoz>, ami korábban volt neki. 18. Azoknak a városoknak, amelyekbe be kellett vonulnia, megüzente, hogy biztosítsanak piacot. 19. Miután átkelt a Hellésponton, ugyanazonkon a népeken át vezetett az útja, amelyeken a perzsa is (vonult) mérhetetlen seregével. 20. Az utat, amit a barbár egy év alatt tett meg, Agésilaos kevesebb, mint egy hónap alatt leküzdötte.

III. Fordítsa szabatos magyar nyelvre az alábbi hely- és időhatározói mellékmondatokat, amelyek általánosságban a vonatkozó mellékmondatok közé is sorolhatók!

1. Ταρσοί, τῆς Κιλικίας πόλις μεγάλη και εὐδαίμων, οὗ ἦν τὰ Σουενέσιος βασιλεια τοῦ Κιλικῶν βασιλέως.

2. Ἐὰν δὲ μὴ τὸ πλῆθος, ἀλλ', ὥσπερ ὅπου ὀλιγαρχία ἐστίν, ὀλίγοι συνελθόντες γράψωσιν ὃ τι χρῆ ποιεῖν, ταῦτα τί ἐστί;

3. Καὶ ἐπεὶ ἐγένοντο ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ μαστοῦ ἀφ' οὗ Ξενοφῶν κατέβαινε, ἐκυλίνδου πέτρους.

4. Ἐνθα δὲ τὸ πῦρ ἐκαίετο, διατηχομένης τῆς χιόνος βόθροι ἐγένοντο μεγάλοι ἔστε ἐπὶ τὸ δάπεδον· οὗ δὴ παρῆν μετρεῖν τὸ βάθος τῆς χιόνος.

5. Ἐδίδαξεν αὐτοὺς ἡ ἀνάγκη κατασκηνηῆσαι οὐ πρῶτον εἶδον κώμην καὶ μὴ πορεύεσθαι ἔτι μαχομένους.

6. Ἄλλ' οὐ πολλαὶ ἡμέραι ἀφ' οὗ ἀντιταξάμενοι τούτοις τοῖς ἐκείνων ἐκγόνοις πολλαπλασίους ὑμῶν αὐτῶν ἐνικᾶτε σὺν τοῖς θεοῖς.

IV. Oldja föl az attractiót, majd fordítsa szabatos magyar nyelvre az alábbi mondatokat!

1. Πέπεισμαι γὰρ ἐξ ὧν παρῶν καὶ ἀκούων σύνοιδα, τὰ πλείω τῶν πραγμάτων ἡμᾶς ἐκπεφευγέναι τῶ μὴ βούλεσθαι τὰ δέοντα ποιεῖν ἢ τῶ μὴ συνιέναι.

2. Δέδοικ', ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ ἅπαντα πρὸς ἡδονὴν ζητοῦντες πολλὰ καὶ χαλεπὰ ὧν οὐκ ἐβουλόμεθ' ὕστερον εἰς ἀνάγκην ἔλθωμεν ποιεῖν.

3. Ἐπειδὴ δὲ Κύρος ἐκάλει, λαβῶν ὑμᾶς ἐπορευόμην, ἴνα εἴ τι δέοιτο ὠφελοῖην αὐτὸν ἀνθ' ὧν εὖ ἔπαθον ὑπ' ἐκείνου.

4. Οὐ μὴν οὐδ' ἐκείνῳ γ' ὑμᾶς ἀγνοεῖν δεῖ, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι φήμισμ' οὐδενὸς ἄξιόν ἐστιν, ἂν μὴ προσγένηται τὸ ποιεῖν ἐθέλῃν τά γε δόξαντα προθύμως. εἰ γὰρ αὐτάρκη τὰ φηφίσματ' ἦν ἢ ὑμᾶς ἀναγκάζειν ἃ προσήκει πράττειν ἢ περὶ ὧν γραφεῖη διαπράξασθαι, οὐτ' ἂν ὑμεῖς πολλὰ φηφιζόμενοι μικρά, μᾶλλον δ' οὐδὲν ἐπράττετε τούτων, οὔτε Φίλιππος τοσοῦτον ὑβρίζει χρόνον· πάλαι γὰρ ἂν εἴνεκά γε φηφισμάτων ἐδεδώκει δίκην.

5. Πόθ' ἃ δεῖ πράξετ', εἰ μὴ νῦν;

19 Vonatkozó mellékmondatok II.

Okhatározó, célhatározó, következményes és feltételes értelmű mellékmondatok

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre Xenophón Kyros neveltetése című művének alábbi részletét! Kyros a hú Pantheiát igyekszik megvigasztalni, aki a csatában elesett Abradatas holtteste mellett térdel.

Ἔπειτα δ', ἔφη, ἴσθι ὅτι οὐδὲ τὰ ἄλλα ἄτιμος ἔσται, ἀλλὰ καὶ τὸ μνημα πολλοὶ χώσουσιν ἀξίως ἡμῶν καὶ ἐπισαγήσεται αὐτῷ ὅσα εἰκὸς ἀνδρὶ ἀγαθῷ. καὶ σὺ δ', ἔφη, οὐκ ἔρημος ἔση, ἀλλ' ἐγὼ σε καὶ σωφροσύνης ἕνεκα καὶ πάσης ἀρετῆς καὶ τᾶλλα τιμήσω καὶ συστήσω ὅστις ἀποκομιεῖ σε ὅποι ἂν αὐτῇ ἐθέλης· μόνον, ἔφη, δῆλωσον πρὸς ἐμὲ πρὸς ὄντινα χρήξεις κοιμισθῆναι. καὶ ἡ Πάνθεια εἶπεν· Ἀλλὰ θάρρει, ἔφη, ὦ Κύρε, οὐ μὴ σε κρύψω πρὸς ὄντινα βούλομαι ἀφικέσθαι. ὁ μὲν δὴ ταῦτ' εἰπὼν ἀπῆει, κατοικτίρων τὴν τε γυναῖκα οἴου ἀνδρὸς στέροίτο καὶ τὸν ἀνδρα οἷαν γυναῖκα καταλιπὼν οὐκέτ' ὄφιοιτο. ἡ δὲ γυνὴ . . . σφάττει ἑαυτὴν καὶ ἐπιθεῖσα ἐπὶ τὰ στέρνα τοῦ ἀνδρὸς τὴν ἑαυτῆς κεφαλὴν ἀπέθνησκεν.

Azok a vonatkozó mellékmondatok, amelyek okhatározó, illetve következményes értelemmel rendelkeznek, semmiben sem különböznek a kijelentő értelmű vonatkozó mellékmondatoktól. Tagadásuk is οὐ - val történik. Felismerésük a szöveggörnyezet, az írói szándék pontos megértésétől függ.

| | |
|---|---|
| Ἵμοιον, ἔφη, ὦ Ἰέρων, μέγα τι εἶναι ἢ τιμῆ, ἧς ὀρεγόμενοι οἱ ἄνθρωποι πάντα μὲν πόνον ὑποδύονται, πάντα δὲ κίνδυνον ὑπομένουσι. | Alighanem, Hierón, mondta, a hatalom valami nagy dolog, mert az emberek, ha erre törekednek, minden megpróbáltatást vállalnak, és minden veszéllyel szembenéznek. |
|---|---|

A célhatározó értelmű vonatkozó mellékmondatokban is indicativus áll, de jobbra futurumban (cf.: célhatározói mellékmondatok). Tagadása μή -vel történik.

| | |
|---|--|
| Συμβουλεύω ἡγεμόνα αἰτεῖν Κύρον ὅστις διὰ τῆς χώρας ἀπάξει. | Azt javaslom, kérjünk vezetőt Kyrostól, hogy átvezessen a területen. |
|---|--|

A feltételes értelmű vonatkozó mellékmondatokban a feltételes periódus különböző casusai vannak jelen. Leggyakrabban casus iterativusszal találkozunk, mind az általános érvényű jelen, mind pedig a múlt idő tekintetében. A casusok felismerése a ὅς, ὅστις = εἴ τις megfeleltetésén múlik. Tagadása μή -vel történik.

| | |
|---|--|
| Οὐδενὶ φασι πολέμιοι ἦκειν, ὅστις μὴ πολέμου ἐρᾷ. | Azt mondják, ha valaki nem szereti a háborút, arra nem jön ellenség. |
| Ἐμὶν ἔξεστιν πορεύεσθαι ὅπη ἂν ἔλθῃτε καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. | Lehetőségetek van oda menni, ahová éppen kívántok, szárazföldön is és tengeren is. |

II. Fordítsa az alábbi mondatokat görögre!

1. Ezek mind törvények, (mert) ezeket a nép összegyülekezve megvitatta <kivizsgálva> és írásba foglalta, meghatározva azt, amit szabad tenni és azt, amit nem. 2. Agésilaos, ha valahol <ahol csak> úgy gondolta, hogy hazájának fog valamilyen szolgálatot tenni, nem adta fel a küszködést, nem hátrált meg a veszélyek elől, nem kímélte a pénzt, nem hivatkozott sem a test(i fáradtság)ra, sem az öregségre. 3. Benneteket foglak tehát választani, és veletek szenvedem el, amit csak el kell (szerven)ni. 4. Véleményem szerint minden ember úgy tartja, hogy akitől az ember ajándékot kap, iránta jószándékkal kell lenni(e). 5. Szemei tágra nyíltak <voltak>, ruhája pedig (olyan volt), amiből leginkább villanhat ki <átsejlik> érett szépsége. 6. Ha valaki történetesen nem tudott úszni, megfulladt. 7. Ha az ember valamit nem tud, hogyan lehetne abban bölcs? 8. Bármerre járunk, elfoglaljuk a vidéket. 9. Azt mondogatta, hogy a daimonion előre jelzi neki azt is, amit kell, és azt is, amit nem kell tenni. 10. Kényszeríteni fog, hogy azt tegyünk, ami csak tetszik neki. 11. Bármit tegyél is, azzal a lehető legnagyobb igyekezettel kell törődni. 12. Közületek is mondja meg mindenki, ha van valami hasznos (tanácsa). 13. Bármilyenek is a zablák, legyenek hajlékonyak. A ló ugyanis a merevet, ahogyan éppen megragadja, teljes egészében a pofájához szorítja <bírja>, ahogy a bot (esetében) is, bárhonnán ragadja meg az ember, az egészet emeli fel. 14. Ha tanácsot adnál nekem, hogy milyen tevékenységgel gyarapíthatnám a házamat, nem hiszem, hogy ezek, akiket te úrnőknek nevezel, megakadályoznának ebben. Rajta hát, bátran adj tanácsot, ha van valami jó (javaslatod). 15. Ha valakiről látta, hogy igazságos úton-módon ügyes gazda, megszervezi a területet, amit irányít, és jövedelmet termel, általában senkitől nem vont (ezt) meg, sőt örökösen gyarapította (birtokait). 16. Kyros sokat ér, ha valakinek a barátja, de a legsúlyosabb ellenség, ha valakivel szemben áll, (olyan) gyalogsága, lovasága és haditengerészete van, amit mindannyian egyformán látunk és ismerünk. 17. Kyros tartományában <megvalósult az>, ha nem követett el jogsértést, félelem nélkül utazhatott hellén és barbár egyaránt (oda), ahová csak akart, magával víve azt, ami éppen kedvére való volt. 18. Hát nem tartanál el akár egy embert is, ha ez a valaki akarná is és képes is lenne arra, hogy távol tartsa tőled azokat, akik megpróbálnak igazságtalanságot elkövetni ellened? 19. Ha valaki tehát közületek szakértő gazda, vagy beleváló népvészér, vagy hozzáértő hadúr akar lenni, vagy hasonló akar lenni Akhilleushoz, vagy Aiashoz, vagy Nestorhoz, vagy Odysseushoz, az az én kedvem keresse. Mert én mindent tudom. 20. Azokat a bölcselőket, akik ugyanígy pénzért árulják a bölcsességet az erre igényt tartóknak, éppen úgy hímrinyóknak hívják, az azonban, aki fölismeri valakiről, hogy tehetséges, és megtanítva arra, ami jó csak van benne <bír> a barátjává teszi, erről úgy tartjuk, hogy azt teszi, ami egy derék polgárhoz illik.

III. Egészítse ki az alábbi mondatokat a megfelelő vonatkozó névmásokkal és névmási határozószókkal!

1. Ἐγὼ σὺν ὑμῖν ἔφομαι καὶ ... ἂν δέη πείσομαι. νομίζω γὰρ ὑμᾶς ἐμοὶ εἶναι καὶ πατρίδα καὶ φίλους καὶ συμμάχους, καὶ σὺν ὑμῖν μὲν ἂν οἶμαι εἶναι τίμιος ... ἂν ὦ, ὑμῶν δὲ ἔρημος ὢν οὐκ ἂν ἰκανὸς οἶμαι εἶναι οὔτ' ἂν φίλον ὠφελῆσαι οὔτ' ἂν ἐχθρὸν ἀλέξασθαι. ὡς ἐμοῦ οὖν ἰόντος ... ἂν καὶ ὑμεῖς οὕτω τὴν γνῶμην ἔχετε.

2. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἄνευ ἡγεμόνος ἐπορεύοντο· μαχόμενοι δ' οἱ πολέμιοι καὶ ... εἶη σπενὸν χωρίον προκαταλαμβάνοντες ἐκώλυον τὰς παρόδους.

3. Τὸ δὲ ... ἂν ἐρᾷ τις τοῦτω ἡδεσθαι ἀνιωμένῳ καὶ φιλοῦντα μισεῖσθαι καὶ ἄπτε-

σθαι ἀχθομένοι, πῶς οὐχὶ τοῦτο ἤδη δυσχερὲς τὸ πάθημα καὶ οἰκτρὸν;

4. Μέμνημαι γάρ, ἔφη, ἀκούσας ποτέ σου ὅτι εἰκότως ἂν καὶ παρὰ θεῶν πρακτικώτερος εἴη ὥσπερ καὶ παρ' ἀνθρώπων ... μὴ ὁπότε ἐν ἀπόροις εἴη, τότε κολακεύοι, ἀλλ' ὅτε τὰ ἄριστα πράττοι, τότε μάλιστα τῶν θεῶν μεμνήτο.

5. Ὡς δὲ συνελόντι εἰπεῖν, ... εὖπους μὲν εἴη, πρῶτος δέ, ἀρκούντως δὲ ποδώκης, ἐθέλοι δὲ καὶ δύναιτο πόνους ὑποφέρειν, πείθοιτο δὲ μάλιστα, οὗτος ἂν εἰκότως ἀλυπότατος τ' εἴη καὶ σωτηριώτατος τῷ ἀναβάτῃ ἐν τοῖς πολεμικοῖς.

6. Πλοῖα δ' ὑμῖν πάρεστιν, ὥστε ... ἂν βούλησθε ἐξαίφνης ἂν ἐπιπέσοιτε.

7. Εἰπέ μοι, πότερά σοι δοκοῦσιν οἱ σοφοί, ... ἐπίστανται, ταῦτα σοφοὶ εἶναι, ἢ εἰσὶ τινες ... μὴ ἐπίστανται σοφοί;

8. ... μὲν γὰρ ὁ ἵππος ἀναγκαζόμενος ποιεῖ, ὥσπερ καὶ Σίμων λέγει, οὐτ' ἐπίσταται οὔτε καλὰ ἐστὶν οὐδὲν μᾶλλον ἢ εἴ τις ὀρχηστὴν μαστιγῶν καὶ κεντριζῶν ρυθμίζει.

9. Πάντα ... ἂν τὸ κρατοῦν τῆς πόλεως βουλευσάμενον, ... χρῆ ποιεῖν, γράφη, νόμος καλεῖται. Κἂν τύραννος οὖν κρατῶν τῆς πόλεως γράφη τοῖς πολίταις ... χρῆ ποιεῖν, καὶ ταῦτα νόμος ἐστί· Καὶ ... τύραννος ἄρχων, γράφει, καὶ ταῦτα νόμος καλεῖται.

10. Καὶ γὰρ δὴ οἱ μὲν ἄλλοι τεχνῖται ἀποκρύπτονται πως τὰ ἐπικαιριώτατα ... ἔκαστος ἔχει τέχνης, τῶν δὲ γεωργῶν ὁ κάλλιστα μὲν φυτεύων μάλιστ' ἂν ἤδοιτο, εἴ τις αὐτὸν θεῶτο, ὁ κάλλιστα δὲ σπεύρων ὡσαύτως ... δὲ ἔροιο τῶν καλῶς πεποιημένων, οὐδὲν ... ἂν σε ἀποκρύψαιτο ὅπως ἐποίησεν. οὕτω καὶ τὰ ἦθη, ὧ Σώκρατες, ἔφη, γενναιοτάτους τοὺς αὐτῇ συνόντας ἢ γεωργία ἔοικε παρέχεσθαι.

20 Fügő beszéd (oratio obliqua)

Egyenes beszéd fügő helyzetbe kerülése után a főmondatok sajátosságuknak megfelelően a kijelentő, fölszólító, illetve kérdő alanyi és tárgyi mellékmondatok igemódjait vagy szerkezetét mutatják (cf.: kijelentő és kérdő alanyi és tárgyi mellékmondatok). Megjegyzendő, hogy a fölszólítást, parancsot, vagy óhajt tartalmazó kívánó mondatok állítmánya mindig infinitivusba kerül. Egyenes beszéd fügő helyzetbe kerülése után a mellékmondatok megtarthatják igemódjukat, de a fügő beszédet ‘keretező’ mondat praeterituma után e mellékmondatok indicativusai és a coniunctivusai az ἄν elhagyásával optativus obliquusba is kerülhetnek (kivéve a praeteritumi alakok, így az irreális alakok is). Az egyenes beszéd személy, idő- és helyviszonyai a megváltozott szövegkörnyezethez igazodnak.

| | |
|--|--|
| <p>Amikor pedig stratégos volt Anytos azt mondta, hogy nem kell, hogy ezt tegyék azzal érvelt, hogy még nincsenek abban a helyzetben, hogy bosszút álljanak egyes ellenségeiken, hanem most nyugton kell maradniuk, ha pedig egyszer hazatérnek, akkor majd bosszút fognak állni a törvénytiprókon.</p> | <p>Στρατηγῶν δὲ ἄνυτος οὐκ ἔφη χρῆναι ποιεῖν αὐτοὺς ταῦτα, λέγων ὅτι οὐπω οὕτω διακείντο, ὥστε τιμωρεῖσθαι τινὰς τῶν ἐχθρῶν, ἀλλὰ νῦν μὲν δεῖν αὐτοὺς ἡσυχίαν ἔχειν· εἰ δὲ ποτε οἴκαδε κατέλθοιεν, τότε καὶ τιμωρήσιντο τοὺς ἀδικοῦντας.</p> |
|--|--|

I. Tegye az alábbi idézeteket fügő beszédbe!

1. Θηραμένης εἶπεν·

οὐδέν μοι μέλει τοῦ ὑμετέρου θορύβου, ἐπειδὴ πολλοὺς μὲν Ἀθηναίων οἶδα τοὺς τὰ ὅμοια πράττοντας ἐμοί, δοκοῦντα δὲ Λυσάνδρῳ καὶ Λακεδαιμονίοις λέγω.

μετ' ἐκεῖνον δὲ Λύσανδρος ἀναστὰς ἄλλα τε πολλὰ εἶπε καί·

παρασπόνδους ὑμᾶς ἔχω,

(εἶπε) καί·

οὐ περὶ πολιτείας ὑμῖν ἔσται ἀλλὰ περὶ σωτηρίας, εἰ μὴ ποιήσῃ ἃ Θηραμένης κελεύει.

2. Κίμωνος εἰπόντος·

φοβοῦμαι μὴ δικαιολογούμενος περιγένηται ἡμῶν ὁ Φίλιππος,

Δημοσθένης ἐπηγγέλλετο·

πηγάς δὴ λόγων ἔχω ἀφθόνους,

καὶ ἔφη·

περὶ τῶν δικαίων τῶν ὑπὲρ Ἀμφιπόλεως καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ πολέμου τοιαῦτα ἐρῶ ὥστε ἀπορράψω τὸ Φιλίππου στόμα ὀλοσχοίνῳ ἀβρόχῳ, καὶ πείσω Ἀθηναίους μὲν καταδέξασθαι Λεωσθένην, Φίλιππον δ' Ἀθηναίοις Ἀμφίπολιν ἀποδοῦναι.

3. Ἐν δὲ ταύτῃ τῇ ἐκκλησίᾳ Κριτόβουλος ὁ Λαμφακηνὸς εἶπε παρελθὼν· ἔπεμψε μὲν ἐμὲ Κερσοβλέπτης, ἀξιοὶ δὲ ἀποδοῦναι τοὺς ὄρκους τοῖς Φιλίππου πρέσβεσι, καὶ συναναγραφῆναι Κερσοβλέπτην ἐν τοῖς ὑμετέροις συμμαχοῖς. ἀναστάς ἐκ τῶν προέδρων Δημοσθένης ἔφη· τὸ φήμισμα οὐκ ἐπιψηφιῶ, οὐδὲ λύσω τὴν πρὸς Φίλιππον εἰρήνην, οὐδὲ γιγνώσκω τῶν συμμαχῶν τοὺς ὥσπερ συνεφαπτομένους τοῖς σπένδουσι τῶν ἱερῶν· ἀπεδόθη γὰρ περὶ τούτων ἑτέραν ἐκκλησίαν.

4. Ἀνίσταται τελευταῖος Δημοσθένης, καὶ τερατευσάμενος, ὥσπερ εἴθε, τῷ σχήματι καὶ τρίφας τὴν κεφαλὴν, ὄρων ἐπισημαινόμενον τὸν δῆμον καὶ δεδεγμένον τοὺς παρ' ἐμοῦ (Αἰσχίνης) λόγους, ἔφη· ἀμφοτέρων θαυμάζω, καὶ τῶν ἀκουόντων καὶ τῶν πρεσβευσάντων, ὅταν παρέντες τὸν χρόνον, οἱ μὲν τὸν τοῦ βουλευσασθαι, οἱ δὲ τὸν τοῦ συμβουλευεῖν, ἀποδιατριβῶσι τὴν ὑπερόριον λαλιὰν ἀγαπῶντες ἐν τοῖς οἰκειοῖς πράγμασιν· οὐδὲν γὰρ ἐστὶ βῆρον ἢ πρεσβείαν ἀπαγγεῖλαι.

5. Ἐτόλμησε δὲ Δημοσθένης εἰπεῖν·

σὺ (Αἰσχίνης) τοῖς σεαυτοῦ λόγοις περιπίπτεις.

Φησὶ γάρ·

αὐτὸς εἶπες ὦ Αἰσχίνη, ὅτ' ἔκρινες Τίμαρχον·

πάντες κατ' αὐτοῦ (Τίμαρχος) τὴν τῆς πορνείας φήμην παρελήφασαι, ὁδ' Ἡσίοδος ποιητῆς ἀγαθὸς ὧν λέγει·

φήμη δ' οὔτις πάμπαν ἀπόλλυται, ἦντινα λαοὶ

πολλοὶ φημίξωσι· θεὸς νυ τίς ἐστι καὶ αὐτή,

ἢ δ' αὐτὴ ταύτῃ ἦκει νῦν θεὸς σοῦ κατηγοροῦσα· πάντες γὰρ λέγουσι·

χρήματα ἔχει Αἰσχίνης παρὰ Φιλίππου.

II. Tegye az áruló Orontas és Kyros Xenophón által leírt beszélgetését egyenes beszédbel! A szereplők természetesen tegeződnek. A gondolatjelek között olvasható beszűrés a szövegösszefüggés megértését segíti, az átalakítás során eltűnik.

Ὁ Κῦρος ἠρώτα Ὀρόντα, εἰ εἴη ὃ τι ἐκείνον ἠδίκησε. ἀπεκρίνατο ὅτι οὐ. πάλιν δὲ ὁ Κῦρος ἠρώτα, οὐκοῦν ὕστερον, ὡς αὐτὸς ἐκείνος ὁμολογεῖ, οὐδὲν ὑπ' αὐτοῦ ἀδικούμενος ἀποστάς εἰς Μυσοὺς κακῶς ἐποίει τὴν χώραν αὐτοῦ ὃ τι ἐδύνατο. ἔφη Ὀρόντας. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Κῦρος, ὁπότε αὐτὸς ἔγνω τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, ἐλθὼν ἐπὶ τὸν τῆς Ἀρτέμιδος βωμὸν μεταμέλειν τε αὐτῷ ἔφη καὶ πείσας αὐτὸν πιστὰ πάλιν ἔδωκε αὐτῷ καὶ ἔλαβε παρ' αὐτοῦ. καὶ ταῦθ' ὠμολόγει Ὀρόντας. Τί οὖν, ἔφη ὁ Κῦρος, ἀδικηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ τότε τὸ τρίτον ἐπιβουλεύων αὐτῷ φανερὸς γέγονε. εἰπόντος δὲ τοῦ Ὀρόντα ὅτι οὐδὲν ἀδικηθεὶς, ἠρώτησεν ὁ Κῦρος αὐτόν εἰ οὖν ὁμολογοῖ περὶ αὐτὸν ἄδικος γεγενῆσθαι. Ἡ γὰρ ἀνάγκη εἶναι ἔφη Ὀρόντας. ἐκ τούτου πάλιν ἠρώτησεν ὁ Κῦρος, ἔτι οὖν ἂν γένοιτο τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ πολέμιος, αὐτῷ δὲ φίλος καὶ πιστός. ὁ δὲ ἀπεκρίνατο ὅτι οὐδ' εἰ γενοίτο αὐτῷ γ' ἂν ποτε ἔτι δόξαι. πρὸς ταῦτα Κῦρος εἶπε τοῖς παροῦσιν, ὅτι ὁ μὲν ἀνὴρ τοιαῦτα μὲν πεποίηκε, τοιαῦτα δὲ λέγει· αὐτῶν δὲ πρῶτον – ἐκέλευε – Κλέαρχον ἀποφῆνασθαι γνῶμην ὃ τι ἐκείνῳ δοκεῖ.

III. A makedón Alexandros, Amyntas fia, a nagykirály fővezérének, Mardoniosnak követeként érkezett Athénba. Feladata az lett volna, hogy rávegye az athéniakat, kössenek szövetséget a perzsákkal. Hérodotos ión nyelvjárásban írt beszámolója a következő egymásba fonódó egyenes beszédek, idézetek tartalmazza:

1. Alexandros beszél az athéniakhoz
2. Mardonios beszél Alexandroshoz
3. Xerxés (levele) beszél Mardonioshoz
4. Mardonios beszél Alexandroshoz
5. Mardonios (Alexandros közvetítését kikapcsolva) beszél az athéniakhoz
6. Alexandros beszél az athéniakhoz
- 6a. Hérodotos közbeékkelt megjegyzése
6. Alexandros beszél az athéniakhoz.

Tegye az ión szöveg vonatkozó részeit attikai függő beszédbe az összes lehetséges változat megjelölésével! Gondolatjelek között vannak a szövegösszefüggés könnyebb megértése végett az eredeti szövegbe szúrt kiegészítések.

1. Ὡς δὲ ἀπῆκετο Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθεὶς ὑπὸ Μαρδονίου, ἔλεγε τάδε·

Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Μαρδόνιος τάδε λέγει·

2. Ἐμοὶ ἀγγελίη ἦκει παρὰ βασιλέος λέγουσα ὧδε·

3. Ἀθηναίοισι τὰς ἀμαρτάδας τὰς ἐς ἐμὲ ἐξ ἐκείνων γενομένης πάσας μετήμι. Νῦν τε ὧδε, Μαρδόνιε, – προλέγω –, ποίει· τοῦτο μὲν τὴν γῆν σφι ἀπόδος, τοῦτο δὲ ἄλλην πρὸς ταύτη ἐλέσθων αὐτοὶ, ἦντινα ἂν ἐθέλωσι, ἐόντες αὐτόνομοι· ἰρά τε πάντα σφι, ἦν δὴ βούλωνται γε ἐμοὶ ὁμολογέειν, ἀνόρθωσον, ὅσα ἐγὼ ἐνέπρησα.

4. – Τούτοισι δὲ πρὸς ἔπεισι προσέθηκε Μαρδόνιος· – Τούτων δὲ ἀπιγμένων ἀναγκαίως ἔχει μοι ποιεῖν ταῦτα,

5. ἦν μὴ τὸ ὑμέτερον ἀντίον γένηται. Λέγω δὲ ὑμῖν τάδε. Νῦν τί μαίνεσθε πόλεμον βασιλεῖ ἀειρόμενοι· Οὔτε γὰρ ἂν ὑπερβάλοισθε οὔτε οἰοί τέ εἰστε ἀντέχειν τὸν πάντα χρόνον. Εἶδετε μὲν γὰρ τῆς Ξέρξεω στρατηλασίης τὸ πλῆθος καὶ τὰ ἔργα, πυνθάνεσθε δὲ καὶ τὴν νῦν παρ' ἐμοὶ εὐῶσαν δύναμιν, ὥστε καὶ ἦν ἡμέας ὑπερβάλησθε καὶ νικήσητε, τοῦ περ ὑμῖν οὐδεμία ἐλπίς εἶ περ εὖ φρονέετε, ἄλλη παρέσται πολλαπλησίη. Μὴ ὦν βούλεσθε παρισσόμενοι βασιλεῖ στέρεσθαι μὲν τῆς χώρας, θέειν δὲ αἰεὶ περὶ ὑμέων αὐτῶν, ἀλλὰ καταλύσασθε· παρέχει δὲ ὑμῖν κάλλιστα καταλύσασθαι, βασιλέος ταύτη ὀρμημένου.

– καὶ ἐκέλευε –

Ἔστε ἐλεύθεροι, ἡμῖν ὁμαιχμίην συνθέμενοι ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης.

6. – μετὰ δὲ ταῦτα Ἀλέξανδρος προσέθηκε –

Μαρδόνιος μὲν ταῦτα, ὧ Ἀθηναῖοι, ἐνετείλατό μοι εἰπεῖν πρὸς ὑμέας. Ἐγὼ δὲ περὶ μὲν εὐνοίης τῆς πρὸς ὑμέας ἐξ ἐμέο ἐούσης οὐδὲν λέξω οὐ γὰρ ἂν νῦν πρῶτον ἐκμάθοιτε, προσχρηρίζω δὲ ὑμέων πείθεσθαι Μαρδονίῳ. Ἐνορέω γὰρ ὑμῖν οὐκ οἴοισί τε ἐσομένοισι τὸν πάντα χρόνον πολεμέειν Ξέρξη εἰ γὰρ ἐνῶρων τοῦτο ἐν ὑμῖν, οὐκ ἂν κοτε ἐς ὑμέας ἦλθον ἔχων λόγους τούσδε· καὶ γὰρ δύναμις ὑπὲρ ἄνθρωπον ἢ βασιλέος ἐστὶ καὶ χεὶρ ὑπερμήκης. Ἦν ὦν μὴ αὐτίκα ὁμολογήσητε,

6α. μεγάλα προτεινόντων ἐπ' οἷσι ὁμολογέειν ἐθέλουσι,

6. δειμαίνω ὑπὲρ ὑμέων ἐν τρίβῳ τε μάλιστα οἰκημένων τῶν συμμάχων πάντων αἰεὶ τε φθειρομένων μούνων, ἐξαιρετόν τι μεταίχμιον τὴν γῆν ἐκτημένων.

– καὶ ἐκέλευε – Ἀλλὰ πείθεσθε· πολλοῦ γὰρ ὑμῖν ἄξια ταῦτα, εἰ βασιλεύς γε ὁ μέγας μούνοισι ὑμῖν Ἑλλήνων τὰς ἀμαρτάδας ἀπιεὶς ἐθέλει φίλος γενέσθαι.

Ἀλέξανδρος μὲν ταῦτα ἔλεξε.

Kiegészítendő mondatok

1. Οἱ μὲν σοφοὶ εὖ πράττουσι, ... κακοὶ οὐ.
A : οἱ B : οἷ C : οἱ δὲ D : οἷ γὰρ
2. Ἡ πενία ... τέχνας ἐγείρει.
A : ἡ B : τῆς C : τὰς D : ἄς
3. Ῥώμη ... γνώμης νίκην οὐ φέρει.
A : μετὰ B : ἄνευ C : σὺν D : ἵνα
4. Οἱ ἐνθάδε οὐ πείθονται ...
A : ἐμέ B : σοῦ C : ὑμεῖς D : ἡμῖν
5. Νεκρὸς ... δάκνει.
A : μὴ B : οὐ C : νεκρὸν D : πολλακίς
6. Οἱ Μιλήσιοι διαφέρουσι ...
A : οἱ σοφοὶ B : πῶς C : τὴν σοφίαν D : φιλοσοφῶ
7. ... ἔχομεν οὔτε ὄπλα οὔτε ἵππους.
A : Οὐ γὰρ B : Οὐκ C : Μὴ D : Μήτε
8. Τὰς Μοίρας οὐκ ... ἐκφεύγειν.
A : ἔστιν B : ἐστίν C : εἰσὶν D : εἴσιν
9. Οἱ ὑπὲρ τῆς πατρίδος τεθνηκότες ἄξιοί εἰσι ...
A : τῆς τιμῆς B : τῇ πόλει C : φιλόπολις D : φιλοπολίτας
10. Ὁ στρατηγός, ... πειθόμεθα, τολμηρὸς ἐστίν.
A : ὁ B : ὑμεῖς C : τῷ D : ᾧ
11. ... παῖδες οἱ γέροντες.
A : Ἄπαξ B : Τρίτοι C : Δίς D : Ἐξ
12. Πλούσιοι ἐγένοντο ... φεύδουσαι.
A : τὸ B : οὐ C : τῷ D : οἱ
13. Τὰς μελίττας ... τὴν φιλεργίαν θαυμάζομεν.
A : ἐπὶ B : ἕνεκα C : διὰ D : χάριν
14. ... βέλη ἐβλήθη ὑπὸ τῶν βαρβάρων.
A : Πολλὰ B : Πόλεις C : Μεγάλη D : Ἡ δὲ
15. Τοῦτον τὸν πολίτην ... ἤρουντο.
A : στρατηγῷ B : στρατηγὸν C : ἄρχοντι D : ταχέως
16. Τοῖς παισὶ σωφροσύνη ...
A : προσήκειν B : πρέπει C : προσήκατε D : πρέπομεν
17. Οἱ Ἀθηναῖοι ... ἠδίκησαν.
A : ὑμῖν B : τὸν Σωκράτην C : πολλῶν D : σε
18. Δῶρα θεοῦς ...
A : πείθει B : πείθουσιν C : ἐπείθοντο D : πείθεσθε
19. ... πιστεύετε τῇ τύχῃ.
A : Μηδεὶς B : Μὴ C : Οὐδένα D : Οὐδενὸς
20. ... οἷα ὠφελήσιν τοὺς δικαίους ἐν τῷ πολέμῳ;
A : Οἱ θεοὶ B : Τοὺς θεοὺς C : Τῶν θεῶν D : Τοῖς θεοῖς

21. Αἰ ἡδοναὶ πολλάκις ... πηγαὶ λυπῶν.
A : εἰσὶ B : εἴσι C : ἦσαν D : ἐστὶ
22. Τοῦτον τὸν κήρυκα νίκην ... ἐλπίζομεν.
A : ἀγγέλλει B : ἀγγέλλειν C : ἀγγελεῖν D : ἀγγέλλουσαν
23. ... ὑγείας ἄβιος βίος.
A : Μέχρι B : Χωρὶς C : Ἐξω D : Μεταξὺ
24. Εἰκότως τὴν εἰρήνην ... προκρίνομεν.
A : τὰς μάχας B : ταῖς μάχαις C : τοῦ πολέμου D : τῷ πολέμῳ
25. Ἀπέθανον ἐν τῇ μάχῃ ὀγδοήκοντα ...
A : ἰππέα B : στρατιώτης C : ὀπλίται D : πολέμια
26. Τὸ ... λέγειν χαλεπὸν ἐστίν.
A : καλὸς B : εὖ C : κάλλος D : καλεῖν
27. Τὴν φιλίαν μὴ λυε, ... φύλαττε.
A : καίπερ B : ὅτε C : ἀλλὰ D : ὅπλα
28. ... πειρατῆς ἀπάγει τὸν ἵππον.
A : Ἡ B : Τῆς C : Ὁ D : Τίς
29. Ταῦτα ... ἔφυγον.
A : ἄκων B : ἀκούοντος C : ὁρώσης D : ἀκούσαντες
30. Τὰ δῶρά ... ἐν τῇ οἰκίᾳ.
A : ἔστι B : ἐστίν C : ἔστιν D : εἴσιν
31. Ἡ μὲν δειλία ... φέρει, ἡ δὲ ἀνδρεία νίκην.
A : ἤρχθην B : ἤττον C : ἤτταν D : ἦσαν
32. Οἱ ... ἐπιθέμενοι ἐάλωσαν.
A : ἡμᾶς B : σοῦ C : ὑμῖν D : ἑαυτὸν
33. Τὰ ἀνδράποδα οὐκ ἀναμένει ... τῇ ἀγορᾷ.
A : ἀπὸ B : ἐν C : ἀνὰ D : διὰ
34. Οἱ πελτασταὶ ἀπέθανον ...
A : τοῖς βέλεσιν B : βαλῶν C : βελτίων D : τοῦ βέλους
35. Μετὰ δὲ τοῦτο φίλος ἦν ...
A : αὐτῇ B : αὐτῷ C : τοῦτον D : ἐκεῖνο
36. Τῶν ... Ἀρτεμισία γνώμη καὶ σοφία διαφέρει.
A : βασιλέων B : βασιλειῶν C : βασιλεία D : βασιλίσα
37. Χεὶρ ... νίπτει, δάκτυλοι δὲ δακτύλους.
A : χρεῖα B : χερσὶν C : χεῖρα D : χεῖρες
38. Ἐλέφαντα ... μυίας ποιεῖς.
A : ἐκ B : πλήν C : ἔξ D : τὰς
39. Ὁ λύκος ταῖς ... ἐπιβουλεύει.
A : αἰγίς B : αἰγί C : ἀξίαις D : αἰξίν
40. ... ἄδικοι ἐγένοντο, ὥστε πολίτας ἀπέκτειναν ἀκρίτους.
A : Ὅπως B : Οὕτως C : Οἱ δὲ D : Ὡσπερ

41. Ἐλληνες ... παῖδες, γέρων δὲ Ἕλληρ οὐκ ἔστιν.
 A : οὐποτε B : εἶθε C : ἀεὶ D : οὐτοι
42. Ἐν πολέμῳ ... ἔνεστι δις ἁμαρτεῖν.
 A : οὐκ B : οὐχ C : οὐδὲν D : οὐδενὶ
43. Οἱ οἴκοι μείναντες ... τοὺς μισθοφόρους τοὺς ἀπὸ τῶν νήσων ἀφικομένους.
 A : ἴησι B : ἴσασι C : οἶδεν D : εἶδον
44. ... χελιδῶν ἕαρ οὐ ποιεῖ.
 A : Εἷς B : Μία C : Εἷς D : Τῶν
45. Τοῦ μὲν διδασκάλου ἐστὶ διδάσκειν, τῶν δὲ παίδων ...
 A : φοιτᾶν B : μαντεύεσθαι C : παιδεύειν D : μανθάνειν
46. ... οἱ ὀπλίται ἀφίκοντο, ἔμενον ἐν τῷ στρατοπέδῳ.
 A : Ποῖ B : Ἐπεὶ C : Ὅπως D : Ἐάν
47. ... ἀνθρώπων οὐκ ἀποθνήσκει.
 A : Μηδεὶς B : Τῶν C : Ἀπάντων D : Οὐδεὶς
48. Ἡ μὲν πόλις ... , οἱ δὲ πολῖται ἔφευγον.
 A : διέφθειρεν B : διέφθειραν C : διεφθείρετο D : διέφθορα
49. ... συχναὶ γλαυῦκες ἦσαν.
 A : Ἀθήναζε B : Εἰς Ἀθήνας C : Ἐν Ἀθήναις D : Ἀθήνηθεν
50. Οἱ Μῆδοι ἐπέθεντο ἡμῖν ...
 A : πορεύειν B : πορεύεσασιν C : πορευομένοις D : πορεύεσθαι
51. Ὁ Νικίας ... ἐδίωκεν αὐτοὺς.
 A : αὔριον B : ἐχθὲς C : ἀργύριον D : πότε
52. Ἐξ ὀνύχων ... λέοντα ἔνεστι μαθεῖν.
 A : τὰ B : τὸν C : τῶν D : ἔν
53. Ἄλλοι ... τρόπους ἐπαινοῦσιν.
 A : οὓς B : πούς C : ἄλλους D : οὓς
54. Μὴ τρέφε ... ἐλπίδα.
 A : ἐκείνον B : κενὴν C : ἐκεῖ D : ὦ
55. Οἱ σύμμαχοι οὐ ... τῷ στρατηγῷ ἀπέθανον.
 A : πεισθησόμενοι B : πέπεικεν C : πέποιθα D : πεισθέντες
56. Οὔτε συμπόσιον χωρὶς ὀμιλίας ... πλοῦτος χωρὶς ἀρετῆς ἠδονὴν ἔχει.
 A : οὐδὲ B : οὐτοι C : οὔτε D : οὐχὶ
57. Ἐν τῷ ἐν ... ἱερῷ καλὰ ἀναθήματα ἦν.
 A : Δελφίς B : Δελφοῖς C : Πυθοῖ D : Πυθωνόθεν
58. Οὐδὲν ἐφίλει μᾶλλον ... κλέος.
 A : τοῦ B : ἧ C : ἧ τὸ D : —
59. Φυλάττεσθε ... κόλακας.
 A : ὑμᾶς B : τῆς C : τοὺς D : τὰς
60. ... ὀπλίται ἐκ Πλαταιῶν ἀφορμηθέντες ἐπορεύθησαν ἐπὶ τοὺς Πέρσας.
 A : Ἀπαξ B : Τέτταρα C : Διακόσιαι D : Χίλιοι

61. Παῖς μὲν ... ἠδέως συνδιατρίβει, νεανίας δὲ νεανία.
A : παῖ B : παισὶ C : πᾶσι D : παιδι
62. Περὶ τοῦ ... ἔλεγεν.
A : νυκτὸς B : παιδεύειν C : πόλεως D : νεῶς
63. Τούτων οὕτως ... ἐσπείσαντο.
A : ἔχων B : ἔχοντες C : ἐχόντων D : ἐν ταῖς σπονδαῖς
64. Τὸν ποιητὴν ... εἰκάζομεν.
A : Ὅμηρον B : τῇ μελίττῃ C : τῶν τεττίγων D : ἀηδῶν
65. Τῇ δωδεκάτῃ ἡμέρᾳ τὸ στράτευμα ... τῇ πόλει ἐστρατοπεδεύσατο.
A : πρὸς B : ἀμφὶ C : πρὸ D : ἀντι
66. Πολλὰ ἔχει ... καλά.
A : κώνειον B : λοιμὸς C : σιωπὴ D : ταραχὴ
67. Τὴν σοφίαν ... προκρίνω.
A : δόξαν B : τὴν δόξαν C : τῆς δόξης D : δόξη
68. Δοκεῖς, ἔφη, ... Νικία, εὖ λέγειν.
A : ᾧ B : ᾧ C : ὁ D : ὁ
69. Τοῦ ταξιάρχου φυγόντος οἱ ὀπλίται ἑαυτοὺς ... παρέδωσαν.
A : βασιλέας B : τοῦ βασιλέως C : τῷ βασιλεῖ D : βασιλεῖς
70. Ὁ ὕπνος ... ὁμοίος ἐστίν.
A : καὶ ὁ θάνατος B : θάνατον C : τοῦ θανάτου D : τῷ θανάτῳ
71. Ὁ στρατὸς νυκτὸς ἀφορμηθεὶς πρὸς τὴν πόλιν ἀφίκετο πρὸ τῆς ...
A : ἕως B : ἕω C : ἕω D : ἐῶ
72. ... δὲ Μούσας εἶναι νομίζουσιν.
A : Τρία B : Ἐνέα C : Ἐνεὰς D : Τρεῖς
73. Ἡ μάχη ἐπαύθη ...
A : θέρος B : χειμῶνι C : πρὸς τὸ ἔαρ D : εὐδία
74. Μίαν οὖν ἡμέραν οἱ Θηβαῖοι ... ἐστρατοπέδωσαν.
A : αὐτὸς B : αὐτὸν C : αὐτοῦ D : αὐτῷ
75. Οἱ ... τὸν βασιλέα ἀπέθανον ὑπὸ τῶν συνωμοτῶν.
A : ἀνὰ B : διὰ C : μετὰ D : ἀμφὶ
76. Καὶ τοῦτο δῆλόν ἐστιν, ... οὐδὲν με ὠφελήσει ὅδε ὁ βωμὸς.
A : ὁ B : τοῦτο C : ὅτι D : ὥστε
77. Τῇ ὀγδόῃ καὶ δεκάτῃ ἡμέρᾳ ... τὰς Σάρδεις ἀφίκοντο.
A : πρὸς B : διὰ C : ὡς D : πρὸ
78. Ὁ νόμος ... λέγεται.
A : τύραννος B : τύραννον C : τυράννου D : τυράννω
79. Οἱ Μιλήσιοι ὑπὸ τῶν Περσῶν ... ἀπέθανον.
A : ἐλόντες B : ἀλόντες C : ἀλωσόμενοι D : αἰρήσοντες
80. ... τὸν ποιητὴν ἐπαινῶ, ὑμεῖς δὲ τὸν ῥήτορα.
A : Ἐγὼ B : Σὺ C : Οὗτος μὲν D : Ἐκεῖνη μὲν

81. Ἐννέα ἔτη οἱ Ἀχαιοὶ ... τῆς Τροίας ἐστρατοπέδευον.
A : ἐν B : πρὸ C : ἀνὰ D : μετὰ
82. Τὴν ἀλήθειαν ... τῶν ἀρετῶν εἶναι λέγουσιν.
A : πηγῇ B : κρήνῃ C : ῥίζαν D : μάρτυς
83. Ἡ βασιλεια ἄρξασα τετταράκοντα ... ἀπέθανεν.
A : ἔτι B : ἔτη C : ἦθη D : ἔθων
84. Πλοῦς ... οὐκ ἔστιν ὅμοιος.
A : πλῶ B : ναυσίν C : πλοίω D : ὀλκάσι
85. Ἐπήνεσεν τοὺς ... φυγόντας ἐν τῇ μάχῃ.
A : — B : οὐ C : μὴ D : αὐτοὺς
86. Τὸ κελεύειν ... ἐστι ῥᾶον τοῦ πείθεσθαι.
A : πολὺς B : πολλῶν C : πολλῶ D : πολλοῦ
87. Νοῦς ... καὶ νοῦς ἀκούει.
A : ὀρᾶ B : ὄρα C : ὀρᾶν D : ὀρῶν
88. Ὁ νεανίας φίλιός τε καὶ χαρίεις ἦν, ὥσθ' ὑπὸ πάντων
A : φιλεῖν B : φιλεῖσθαι C : φιλοῦσιν D : φιλοῦ
89. ... ὁ πρεσβευτῆς ἀφίκετο, ἀπέθανε.
A : Ὅπόταν B : Ἐπει C : Πρὶν ἂν D : Ὅταν
90. ... , γυναιξὶ κόσμον ἢ σιγῇ φέρει.
A : Γυναῖκα B : Γύναι C : Γυναίκας D : Γυναικί
91. Ὁ στρατὸς ... ὑπὸ τοῦ Δημοσθένους.
A : σέσωκεν B : σώσοντος C : ἐσώθη D : σωθήση
92. Ὁ Πεισίστρατος τύραννον τῶν Ἀθηναίων τρεῖς ... κατέστησε.
A : — B : τυραννίδα C : ἑαυτὸν D : ἡ ἐνάκις
93. Οἱ πολῖται ... ἔβαλλον τὸν ῥήτορα.
A : μῆλα B : καρπῶν C : λίθοις D : δόρατι
94. Οὐκ ἤλθομεν ὡς τῶ βασιλεῖ ...
A : θαψοῦσαι B : καταλιπεῖν C : πολεμήσοντες D : ἀγγελλέντι
95. Οὐ ... , ἀλλ' ἐμὲ διώκει.
A : σύ B : σά C : σέ D : σή
96. Αἱ νῆες ἔπλευσαν ... ἐπὶ τοῦ Ἑλλησπόντου.
A : Ἀθήνηθεν B : Ἀθήνας C : Ἀθήναζε D : Ἀθήνας
97. Ὁ τοξότης ... μάχεται.
A : δόρατι B : τῶ τόξω C : τῶ δορὶ D : χειρὶ
98. Οὔτε παρὰ νεκροῦ ὀμιλίαν, ... παρὰ φιλαργύρου χάριν δεῖ ζητεῖν.
A : αὐτε B : ἀλλὰ C : οὔτε D : εἶτε
99. Οἱ ἄγγελοι οἱ ἐκ τῶν Ἀθηναίων ἐλθόντες ... ταῦτα τοῖς Λακεδαιμονίοις.
A : ἠγγειλαν B : καὶ λέγοντες C : γεγραμμένα D : ἐρεῖν
100. Ὁ λύκος τὴν ... , οὐ τὴν γνώμην ἀλλάττει.
A : θριξίν B : τρίχα C : τριχί D : τριχός

101. Ούτε ξένοις νόμιμόν ἐστιν ἐν τῇ Σπαρτῇ ... οὔτε τοῖς Σπαρτιάταις ἐν τῇ ξένη.
A : ἰέναι B : διατρίβειν C : ἔξεστιν D : μάχεσθαι
102. ... δύναται ὁ βασιλεύς· ὥστε ζητεῖτε πείσαι αὐτόν ὑμᾶς ὠφελείν.
A : Μέγα B : Πολλὰς C : Δύναμιν D : Τοσοῦτος
103. Στράτευμα ἐπέμφθη ἀπὸ Πλαταιῶν ... τοὺς Ἀθηναίους Μαραθῶνι ὄντας.
A : πρὸς B : ἐπὶ C : ἀνὰ D : διὰ
104. ... ἐστιν ἡ ἐν Θερμοπύλαις μάχη.
A : Δόξα B : Ἐνδοξός C : Εὐδοκία D : Λαμπροτάτη
105. ... λέοντες, ἐν μάχῃ δ' ἄλωπεκες.
A : Οἴκοι B : Οἴκους C : Οἴκων D : Οἴκοι
106. Ἡμεῖς ... δύναμιν εἶχομεν τῶν Λακεδαιμονίων.
A : κρείττον B : πολλήν C : μείζω D : κράτιστον
107. Οἱ μὲν ἄνθρωποι θνητοὶ εἰσιν, ... θεοὶ ἀθάνατοι.
A : ἀλλὰ οἱ B : καὶ οἱ C : οἱ δὲ D : εἰσιν
108. Ἄφρων ἐστὶν οὗτος, ὃς ἑαυτῷ δοκεῖ πάντα ...
A : δύνασθαι B : δύνασαι C : δεδύνηται D : δυνάμεων
109. Τὰ χρήματα ... ἐπέμφθη ἀπὸ τῶν νήσων.
A : Ὀλυμπίασιν B : Θήβηθεν C : Ἀθήναζε D : Μεγαροῖ
110. Τοῦ ... ἐστὶ μαθηάνειν.
A : μαθητῆς B : νεανίου C : γυναικὸς D : παρθένου
111. Νυκτὸς καθεύδοντες ...
A : ἐπλευσαν B : ἐμάχοντο C : ἔφυγον D : ἀπέθανον
112. Καὶ ἐν τῇ θαλάττῃ παντοῖα ζῶα ...
A : ζῶσιν B : βίοι C : ἐστὶν D : βιοῦσιν
113. Τὰ χρήματα ἀνθρώποις εὕρισκει ...
A : κέρδους B : πάθους C : φίλους D : μίσους
114. Οὐ ... εἶμι ἀνόητος οὐδὲ ἐθέλω τὸν πόλεμον ἀντὶ τῆς εἰρήνης.
A : μὲν B : οὖν C : γάρ D : μόνον
115. Οἱ νησιῶται ... χρήματα ἢ ναῦς ἔπεμφαν.
A : πλείω B : πολλή C : πλείους D : πλήρη
116. Ὁ Λυσίας τὸν δοῦλον ἐκέλευσε ... τὴν θύραν.
A : κρούσαι B : φαγεῖν C : ἀγγεῖλαι D : πέπραξαι
117. Πολλὰ δῶρα ... ναυσὶ παρὰ τῶν ἐν ταῖς νήσοις.
A : ἔρχονται B : διαφέρει C : ἐφέρετο D : ἐκφέροντο
118. Ὁ ἀνεξέταστος βίος οὐ βιωτὸς ...
A : ἄνθρωπος B : ἄνθρωπον C : ἀνθρώπου D : ἀνθρώπῳ
119. Πείθεσθε, ὦ ... , τῷ νόμῳ.
A : παῖ B : γύναι C : πολῖται D : βασιλεῦ
120. Οἱ ἄφρονες τὰ παρόντα ... τὰ ἀπόντα διώκουσιν.
A : ἀφέντες B : φαιδρότητα C : εἶς D : λαμβάνουσι, ὅπως

121. Πρέσβεις ... ὑπὸ τῶν Θηβαίων ὡς τὸν βασιλέα.
 A : πέπεμπται B : πεμφόμενος C : πεμφαμένους D : ἐπέμφθησαν
122. Τὸν χειμῶνα ἢ ναῦς ἔμενε ἐν τῷ λιμένι, καὶ ... ἐξέπλευσεν.
 A : μηδεὶς B : οὐδ' C : ἅμ' ἤρι D : ἐπὶ τὴν ἔω
123. ... τῆς νίκης τὸ ἐγκώμιον ἄδεις.
 A : Ἐπὶ B : Πρὸ C : Πρὸς D : Κατὰ
124. Οὐδείς τῶν ἀνθρώπων ... πρὸ τοῦ θανάτου.
 A : ὄλβος B : ὄλβιος C : μακαρίζει D : μάκαρος
125. Τὰ δένδρα ... τοῖς φύλλοις καὶ τοῖς καρποῖς.
 A : συμφέρουσι B : διαφέρουσι C : διαφέρει D : συμφορὰ
126. Ἐκατὸν στάδια ... πᾶσαν τὴν νύκτα πρὸς τῷ ποταμῷ ἔμενον.
 A : πορεύομαι B : πορευθέντες C : ἐπόρευσαν D : πορευσομένην
127. Δεῖ γαμεῖν ἐκ ... ὁμοίων.
 A : τοὺς B : τῶν C : τὰς D : ταῖς
128. ... σωφροσύνη πρέπει.
 A : Τὸν νέον B : Τοῦ νεανίσκου C : Τῷ νεανίᾳ D : Ὡ παῖ
129. Φαῦλος ... καλοῦ πράγματος ὄχλος.
 A : κριτῆς B : δικαστὴν C : κριτοῦ D : δικαίῳ
130. Καὶ ὁ ληστής ὧ γύναι' ... ὄνομά σοι τί ἐστίν;'
 A : φασὶ B : ἔφη C : φάτω D : φαίεν
131. Τοῖς μὲν οὖν τῶν Αἰγυπτίων ἱεροὶ εἰσὶν οἱ κροκόδιλοι, ... δ' οὐ.
 A : τοῖς B : οἷς C : οἱ D : καίτοι
132. Οἱ φύλακες τοὺς ... ἐφύλαξαν.
 A : ὁδοὺς B : ἵππεῖς C : Πέρσας D : ποὺς
133. Οὐ μετανοεῖν, ... προνοεῖν χρὴ τὸν σοφόν.
 A : καὶ B : ἀλλὰ C : οὐδὲ D : ἢ
134. Ἀπέχει ... ἢ Ἡλῖς πολλοὺς σταδίους.
 A : τὰς Ἀθήνας B : τοῦ Ἄργους C : Πυθοῖ D : Θήβας
135. ... ναύτης τῇ θαλάττῃ χαίρει.
 A : Τῇ B : Τῆς C : Ὁ D : Ὡ
136. Τῇ δὲ ὑστεραία ὁ στρατηγὸς ἐκκλησίαν ...
 A : ἔδρασαν B : πράξοντος C : ἐποίησε D : δρᾶν
137. Ὁ μὲν στρατηγὸς ἦν ἐν τῇ σκηνῇ· ὁ δὲ στρατιώτης ... ἔφερεν.
 A : νοῦς B : ὄρος C : οἶνον D : χερσίν
138. Ἐπεμφαν ἵππεάς ... τὴν ἤτταν.
 A : ἀγγέλλειν B : ἀγγελούσας C : ἀγγελοῦντας D : ἀγγελομένης
139. Χαίρετε, ὦ στρατιῶται· ... ἱερὰ καλά ἐστίν.
 A : ἢ δὲ B : τὰ γὰρ C : καίτοι D : τά τε
140. Αἱ Μοῦσαι τοῖς ποιηταῖς ... εἰσιν.
 A : εὔνοι B : εὔνοιαί C : νενόημαί D : εὔνοί

141. Δεινὴ ἦν τοῖς βαρβάροις ... φάλαγγος προσβολή.
A : τοῖς B : τὰ τοῦ C : ἡ τῆς D : ἣ τῆς
142. Οὕτως ἄφρονές ἐστε, ... ἐλπίζετε τὸν Φίλιππον φίλιον γενήσεσθαι.
A : ὡσπερ B : οὕτω C : ὥστε D : οἶος
143. Ὁ βασιλεὺς ἐβούλετο καταδουλοῦν τοὺς Ἑλληνας τοὺς τοῖς Μήδοις ...
A : μάχεσθαι B : μαχεσάμενους C : μαχεσόμενος D : ἐμάχοντο
144. Τὸν μὲν ἀδελφόν μου ἐπήνεσας, ...
A : καὶ μὴ με B : οὔτε μοί C : ἐμὲ δ' οὐ D : ὦ διδάσκαλοι
145. Ὁ διδάσκαλος ... ἐδίδασκεν.
A : με B : ἡμᾶς C : ἡμῖν D : ὑμῶν
146. Νικίας ἔφη τὴν θυγατέρα χιτῶνα ...
A : χρήζει B : κτήσεσθαι C : χρῆσθαι D : πριαμένη
147. Οἱ τῶν Ἑλλήνων ὑποκριταὶ κοθόρνους ... ἐβάδιζον.
A : ὑποδήματα B : ὑποδήσοντες C : ὑποδησάμενοι D : ὑποδεδεμένοις
148. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐθαύμαζον Δημοσθένη ... τὴν τῶν λόγων δεινότητα.
A : ἐπὶ B : διὰ C : ἔνεκα D : —
149. Ποῦ ἐστιν ... λιμῆν;
A : ὁ B : ἡ C : τὸ D : τὴν
150. Τοὺς νοσοῦντας δεῖ ταῖς τῶν ἰατρῶν συμβουλίαις πείθεσθαι, ἵνα ... ἀπαλλαγῶσιν.
A : τὰς νήσους B : τῶν νόσων C : τῶ ἰατρῶ D : μὴ τὸν βίον
151. Λέγει ... μῶρός εἰμι.
A : ἐμὲ B : μοι, ὁ C : ὡς D : τις, ὅτι μὴ
152. Οἱ Θραῦκες τὸν ... ἐκ κερῶν ἔπινον.
A : ὕδωρ B : γάλα C : οἶνον D : γλεῦκος
153. Ὑπέσχοντο τοὺς δούλους ...
A : ἐλευθερώσειν B : ἐλευθέριοι εἶναι C : ἐλευθερίαν D : ἐλευθεροῦν
154. Πείθεσθαί σε χρὴ ... δοῦλον ὄντα.
A : ὅτι B : ὅτε C : ἅτε D : ὥστε
155. Οἱ σοφοὶ νομίζουσι τὴν φυγὴν ... εἶναι.
A : ἀθάνατον B : βροτὸν C : θνητὴν D : θάνατον
156. Χειμῶνος ὄντος αἱ μὲν ἡμέραι βραχεῖαι, αἱ δὲ ... μακραὶ εἰσιν.
A : σκιαὶ B : σεληνιαὶ C : νύκτες D : ὥραι
157. Ἡ φύσις τὰ δάκρυα ἡμῖν ἔδωκε ... ἐν ταῖς ἀτυχίαις.
A : παραμυθίαν B : τοῖς C : καὶ δώσεται D : κεκλαυμένοις
158. Τὰ τῶν ἀγρίων ὄνων κρέα ... ἐστὶ τοῖς τῶν ἐλάφων κρέασιν.
A : ὁμοίως B : ὁμοιά C : ὁμόνοιά D : ὁμοίον
159. Οὐκ ἤθελον αὐτῷ δοῦναι ... ξίφος.
A : τὸ ἐμὸν B : ὁ σὸς C : οὐδένα D : ὄξυς
160. Οἱ Πέρσαι προσεκύνουν τὸν Δαρεῖον ... βασιλέα.
A : τὰ B : οὕτω C : ὡς D : καίπερ

161. ... ὄντες μὴ ἐπιλανθάνεσθε τῶν ἀτυχῶν.
 A : Εὐτυχεῖς B : Εὐτυχοῦς C : Δυστυχεῖς D : Δυστυχοῦντες
162. Οἱ Πέρσαι ἐλόντες τὰς Ἀθήνας ἐνόμιζον ... πάντα τὸν πόλεμον.
 A : τελευτῆσαι B : τέλος C : τελευτῆν D : τελευτῶν
163. Φίλιππος Ἑλληνίδας πόλεις τὰς μὲν ... ἐποίησε, τὰς δὲ κατέσκαψεν.
 A : ἐμφοῦρους B : εὐδαίμονες C : μέγας D : θρασεῖς
164. ... Ἀρκαδίας ὄρη ὑψηλά ἐστιν.
 A : Ἡ B : Τὰ τῆς C : Τὰς D : Ἡ τὰς
165. Φίλιππος ἔφη βασιλεὺς ...
 A : εἶναι B : ἦ C : σεαυτὸν ἔσεσθαι D : εἶμι
166. Αἱ Θερμοπύλαι ... ὑπ' Ἐφιάλτου πολλοῖς χρήμασι πεισθέντος.
 A : προδότου B : προδιῶται C : προυδόθησαν D : προδόμεναι
167. ... Σωκράτει συνδιατρίβοντες ἐγχερατεῖς καὶ σώφρονες ἐγίγνοντο.
 A : Οἱ γὰρ B : Οἱ οὖν C : Οἱ D : Οἶ
168. Τέλος δὲ ἦσθοντο ... ἀληθῆ ὄντα.
 A : τὸ κλέος B : τὰ ἀγγελθέντα C : ὅτι ὁ κῆρυξ D : πρεσβευτῆ
169. Ὁ στρατηγὸς ... τὴν βασιλίσσαν καλὴν εἶναι.
 A : ὀνόμαζε B : ἐνόμιζε C : ἠγγήσαντο D : διαλέξει
170. Ἀρχύτας Πυθαγόρειος ὦν ... ἀπείχετο.
 A : κύαμος B : κύαμον C : κυάμου D : κύαμω
171. ... μισθὸν ὑπέσχου αὐτοῖς;
 A : Ποιοῦν B : Ποῖον C : Ποιῶν D : Ποίαν
172. Ὄταν ὁ δάκτυλος ... , πᾶν τὸ σῶμα αἰσθάνεται καὶ συναλγεῖ.
 A : πληγαί B : πληγῆ C : πλήττει D : ἐπληξε
173. Ἀπέκτειναν τοὺς πολίτας ... γυναιξίν.
 A : μετὰ B : καὶ C : τε καὶ D : αὐταῖς ταῖς
174. Ἄμα τῷ ἔαρι τὰ δένδρα φύλλα ...
 A : φέρουσι B : φύει C : ἐστίν D : αὐξάνουσι
175. Ὁ στρατηγὸς αὐτὸς τῷ αὐτῷ ξίφει αὐτοὺς ...
 A : ἐσφάγη B : ἐσφάχθη C : ἐσφαξεν D : ἔφαγεν
176. Ἀπεκρίναντο, ὅτι στρατὸν ...
 A : πεμφούση B : μὴ πεμπούσαις C : οὐ πέμφουσιν D : πέμφασιν
177. Οἱ σοφοὶ ἀνδράσι συνδιατρίβοντες ... μαθάνουσι.
 A : σοφία B : σοφὰ C : μηδὲν D : τοῖς
178. Ἐάν τις φανερὸς ... κλέπτων, τούτοις θάνατός ἐστιν ἢ ζημία.
 A : γέγονε B : γένηται C : γεγένηται D : ἐγένετο
179. Ὁ ἰχθύς μάλα ἐλαφρὸς ἐστίν· χαλεπὸν ... ἐστὶν ἰχθὺν θηρεύειν.
 A : γάρ B : οὖν C : δ' οὐκ D : ὅμως
180. Ἀναξαγόραν τὸν Κλαζομένιον φασιν ... γελῶντα ὀφθῆναι οὐδὲ μειδιῶντα.
 A : μὴ B : πολὺν C : οὔποτε D : τὸν

181. Νομίζω τούτους τούς ... άξιους τῆς αὐτῆς ζημίας.
A : προδοῦς B : προδιδοῦς C : προδοτάς D : προδοσίας
182. Χαλεπὸν τὸ ποιεῖν, ... κελεῦσαι ῥάδιον.
A : ἀλλὰ B : τὸ δὲ C : τοῦ D : καί
183. Εἶπον, ... Νικίας φεύγει.
A : ὅπως B : ὁ C : ὅτι D : ἵνα
184. Μὴ ... τῇ γαστρί.
A : δοῦλε B : δούλευε C : δουλεύσει D : δουλοῦμεν
185. Οὔτε πλούτου οὔτε κάλλους ὄφελος, ὅταν τις μὴ φρένας ...
A : ἔχει B : σχήσει C : ἔχη D : σχήσοι
186. Ἔλεγον, ὅτι ὁ βασιλεὺς ταῦτα οὐ ...
A : ποίει B : ποιῆ C : ποιήσει D : ποιήσασι
187. Οἱ Ἀθηναῖοι ... ἐνίκησαν ἐν τῷ αὐτῷ πολέμῳ.
A : μήποτε B : ποτε C : τρίς D : πῶς
188. Ἐκ ... ἐσορᾶν γίγνεται ἀνθρώποις ἐρᾶν.
A : — B : τὸ C : τὴν D : τοῦ
189. Οἱ μὲν ἐν τῇ πόλει ἔμενον, ... ἐξῆσαν ἐπὶ τοὺς πολεμίους.
A : ὅπως B : καί C : ὥστε D : οἱ δὲ
190. Κύρος, ὁ Περσῶν βασιλεὺς, ... ταῖς ἀρεταῖς ἐθαυμάζετο.
A : εἰ B : ἐπὶ C : διὰ D : ἕνεκα
191. Ἡ τῶν ἐναντίων δειλία τὴν νίκην ἄπονον ... παρέσχετο.
A : ὑμῶν B : ἡμῖν C : ἑαυτῷ D : σφᾶς
192. Νικίας τοὺς ἀγγέλους, τί βούλονται· οἱ δ' ἔλεγον, ὅτι περὶ σπονδῶν ἤκοιεν.
A : ἀνηρώτησε B : ἐρωτᾶ C : ἀπεκρίνατο D : πεύσεται
193. Ἄκουε, ὦ ... , τῶν εὐχομένων.
A : Δία B : Διός C : Δί D : Ζεῦ
194. ... διαβαίνοντες εὐρὺν ποταμόν.
A : Ἐλήφεν B : Ἐλήφθησαν C : Ἐλήφθη D : Ἀπολώλεκεν
195. Ὅμηρος Ἀγαμέμνονα ποιμένα ... προσαγορεύει.
A : Ἕλληνα B : λαῶν C : κακὸν D : προβάτων
196. Οἱ κατάσκοποι ἀγγέλλουσιν, ὅτι οἱ πολέμοι ὑπερβαίνουν ...
A : τείχους B : τοῖς κινδύνοις C : τὰ ὄρη D : τῶν ὄρκων
197. Ἀπαγγέλλετε τῷ βασιλεῖ, ὅτι πρῶτον ... δεῖ.
A : πόλεμος B : ὕδατι C : μάχης D : μισθὸν
198. Ὡς ἡδὺ ἐστι τὸ ἔαρ ... χειμῶνα.
A : καί B : ἄνευ C : μετὰ τὸν D : πλὴν
199. Οἱ Πέρσαι ἐκ τῶν Σάρδεων ... ἐπέθεντο τῇ Ἑλλάδι μεγάλῳ στρατῷ.
A : ἔλοντες B : ἄλοντες C : ἄραντες D : πορεύοντες
200. Ὑπὸ τῶν Μήδων ... ἔμενον ἐν Σάρδεσι εἴκοσιν ἔτη.
A : ἐάλων B : ἦλων C : ἀλοῦς D : ἀλῶν

201. Θαλῆν οἱ τότε ἐθαύμασαν ... τῷ ἡλίου ἔκλειψιν προειπεῖν.
A : διὰ B : ἀμφί C : ἐπεὶ D : ἐπὶ
202. Θάνατον εἰσορῶ, ὃς ᾿Αλκῆστιν εἰς ᾿Αιδου δόμον μέλλει ...
A : κατάγει B : κατάξει C : καταγαγών D : κατήχε
203. Ὁ στρατηγὸς ὑπέσχετο χρήματα πρὸς τὰς ᾿Αθήνας ...
A : συνενήνοχα B : εἰσφέροιεν C : προσοίσειν D : ἐξενεργεῖν
204. ᾿Ωδινεν ὄρος, εἶτα ... ἔτεκεν.
A : νῦν B : μῦν C : σῦν D : μὴν
205. ᾿Ωσπερ τὸ χρῶμα τὸν ὀφθαλμόν, ... ἡ φωνὴ τὸ οὖς εὐφραίνει.
A : ὥστε B : οὕτως C : ὅτε D : ἕως
206. Ἐν ἐκάστῳ ... τρεῖς ἦσαν ἄνδρες.
A : σκάφει B : ξίφει C : ὀλκάδι D : νηὶ
207. Οἱ κατάσκοποι ἀπήγγειλαν τοὺς πολεμίους ...
A : πεφευγέναι B : φεύγοντες C : φυγόντας D : φεύξινοτο
208. ... ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνιστέον.
A : Ἡμεῖς B : Ἡμᾶς C : Ἡμῶν D : Ἡμῖν
209. Οἱ Σκύθαι οὐ λούονται ...
A : χεῖρας B : πύς C : ὕδατι D : ὁδοῦς
210. Οἱ ναῦται τῆς νεῶς ἐν κινδύνοις ... τοῖς Διοσκούροις εὐχονται.
A : ὄντας B : εἶεν C : οὕσης D : ὦσιν
211. Ἀγγέλλεται ... οἱ πολέμιοι πεφεύγασιν.
A : τῷ βασιλεῖ B : ὑπὸ κήρυκος C : ὅτι D : ταχέως
212. Τοὺς Σῆρας ἱστοροῦσιν ... τὰ τριακόσια ἔτη ζῆν.
A : εἰς B : ὅτι C : μέχρι D : ἐγγύς
213. Εἶδομεν τοὺς ἐναντίους εὐθὺς ... ἐπιθησομένους.
A : τὰ ὄρη B : τοὺς ὄρους C : ὑμῶν D : ἡμῖν
214. ... Λεωνίδα, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ μετ' αὐτοῦ ἐν Θερμοπύλαις ἀπέθανον.
A : Ὁ B : Ὁ αὐτὸς C : Οὐ μόνον D : Καὶ ὁ
215. Αἱ ... τοῖς κέρασι παίουσιν.
A : κύνες B : λέοντες C : γαλαὶ D : αἶγες
216. Μὴ ἄκων, ἀλλ' ... τὰ δίκαια πρᾶττε.
A : ἔχων B : οὐποτε C : ἐκὼν D : παρόντα
217. ... τῶν βουλευτῶν ἔδοξε τοὺς τῶν πρέσβειων λόγους μὴ δέξασθαι.
A : Τί B : Τοῖς πλείοσι C : ᾿Ενιοι D : Τινές
218. ... ἔχεις καλὸν σῶμα καὶ φυγὴν κακὴν, καλὴν ἔχεις ναῦν καὶ κυβερνήτην κακόν.
A : Ὅποταν B : Ἐὰν C : Κἂν D : Εἰ
219. ... θεοὶ φιλοῦσιν, ἀποθνήσκει νέος.
A : Οἱ μὲν B : Οὐκ οἱ C : Ὄν οἱ D : Ἦν οὖν οἱ
220. Ὁ κύων τοὺς λύκους ... ἀπερύκει.
A : τῇ οἴῳ B : τὰς οἴς C : τῶν οἴων D : οἰσίν

221. Εἰπέ μοι, ... οἱ ἐναντίοι ἐπιθήσονται ἡμῖν ἢ οὐ.
A : πόσοι B : ποῖοι C : πότερον D : πόθεν
222. Τῶν τριήρων ... κατέδυσαν αὐτοῖς ἀνδράσιν.
A : ἓνα B : μίαν C : τρία D : οἱ Φοῖνικες
223. Οἱ πολέμοι τὴν ἄμπελον ... περὶ τὸ ἱερὸν ἔκοφαν.
A : ἡ B : τὸν C : τὴν D : τὰ
224. ... ὄντος πᾶσι τοῖς ἐν ἡλικίᾳ οὖσι πρέπει στρατεύεσθαι.
A : Μάχης B : Ἐν τῷ πολέμῳ C : Λοιμοῦ D : Πολέμου
225. Οἱ αἰχμᾶλωτοι ἀπετμήθησαν ...
A : τὰς κεφαλὰς B : ποσίν C : οὖς D : τῇ χειρὶ
226. Οἴκτιρε, ὦ Ζεῦ, τοὺς ἐν δεινοῖς ...
A : ἑαυτοῖς B : ἡμᾶς C : ὄντας D : εὐχόμεθα
227. Ὁ Πέρσης ... μένειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἐπιθυμεῖ.
A : τῷ B : τε C : — D : πολλῷ
228. Ὁ στρατηγὸς ἤγαγεν στρατὸν ἀπὸ τῶν πόλεων, ... ἔπεισεν.
A : οἷς B : ὧν C : ταύτην D : ὃ
229. Κροῖσος, ὁ τῶν Λυδῶν βασιλεὺς, ... δυνατὸς ἦν καὶ πλούσιος.
A : μάλα B : μέγαν C : ὃς D : ὁ
230. Ποῖ ἦει ἐκεῖνος, ... διελέγου;
A : πρὸς οὐ B : σὺν οἷς C : ᾧ D : μεθ' ἧς
231. Ὁ ἀγαθὸς πολίτης ... προθύμως πείθεται.
A : ὑμῶν B : τοῖς νόμοις C : τοῦ βασιλέως D : ἐμὲ
232. Οὐκ ἀπεκρύπτετο, ... εἶχε γνώμην.
A : τί B : ἡ C : ἦν D : ὁπότε
233. Οὐ γίγνεται ἄνευ πολλοῦ πόνου ἔργον ...
A : μέγα B : μέγαν C : πολὺν D : μέλαν
234. Χαλεπὸν ἦν εὐρεῖν, ... εἶεν οἱ Μῆδοι.
A : πότε B : ὃ τι C : πόσοι D : ποῖ
235. Πρεσβευτῆς ἦλθε δέκατος ...
A : αὐτός B : αὐτός C : αὐτοί D : αὐτοί
236. Δεινὸν οἱ πολλοί, ὅταν κακούργους ... προστάτας.
A : ἔχοι B : ἔχουσιν C : ἔχωσι D : ἔσχον
237. Ἔρα οἶσθα, ... τοῦτο εἶπεν;
A : τις B : ὅστις C : ἐὰν D : αἶ
238. Οἱ ὄνυχες ἐν τοῖς ... ἄκροις εἰσίν.
A : δακτυλίοις B : χερσίν C : ποσίν D : δακτύλοις
239. Ἐδίδασκον ... τὴν τῶν Ἑλλήνων γλῶτταν.
A : παιδί B : τοὺς παῖδας C : τῶν παιδῶν D : παισίν
240. Κῦρος Ἄστυάγην, τὸν τῶν Μήδων ... ἔπαυσε τῆς ἀρχῆς.
A : βασιλέων B : βασιλέα C : βασιλεὺς D : βασιλεῖ

241. Οἱ πολέμοι τοὺς πρέσβεις συλληφθέντας ...
 Α : ἀποθνήσκουσιν Β : τεθνεώς Γ : ἀπέκτειναν Δ : ἀπέθανον
242. Βεβαίαν τὴν πίστιν ἔχω ἐκ τοῦ πολέμου τὴν εἰρήνην καλὴν καὶ μενετὴν ...
 Α : ἔσται Β : εἶναι Γ : ἔσεσθαι Δ : ἔστω
243. Ταῦτα ... ὁ βασιλεὺς ἤγαγε ταχέως τὸν στρατὸν ἐπὶ τῶν Θηβῶν.
 Α : ἤκουσας Β : ἄκων Γ : ἀκούσας Δ : ἀκούοντα
244. Οἱ ἀδολέσχοι ... συνεχῶς λαλεῖν τὸ ἡδὺ τῆς ὁμιλίας ἀποβάλλουσιν.
 Α : τὸ Β : τοῦ Γ : τῷ Δ : —
245. Ἐὰν τοὺς κύνας φυλάττεσθαι ... , ἄρτον αὐτοῖς δίδου.
 Α : βουλὴν Β : βούλη Γ : βουλῆ Δ : βούλει
246. Ὁ ναύαρχος ἀπέπεσεν ... τὴν θάλατταν καὶ ἀπέθανεν.
 Α : εἰς Β : κατὰ Γ : ἀπὸ Δ : ἀνὰ
247. ... ἀποθανόντος τοῦ στρατηγοῦ οἱ στρατιῶται ἔφευγον.
 Α : Τοῦ Β : Οἱ δὲ Γ : Καίπερ Δ : —
248. Δυνάμενος ... ὁ κατάκριτος ἐν τῇ πόλει ἔμενον.
 Α : φεύγειν Β : ἀποφυγεῖν Γ : καὶ ἐκόντος Δ : μάλα
249. Τῶν ἱππέων ἐς φυγὴν ... τὸ στράτευμα ἀνεχώρησε.
 Α : ἔτρεφε αὐτὰς καὶ Β : τραπομένων Γ : τρέπων Δ : ἐτραπόμεθα καὶ
250. Οἱ θεοὶ μόνοι ... προορῶσιν.
 Α : τὸ μέλον Β : τὰ ἐπιόντα Γ : ἡμᾶς Δ : τοῦ μέλλοντος
251. Ὁ γέρων ... γνώμη διαφέρει.
 Α : νεανίαν Β : τοῦ νέου Γ : νεανίας Δ : τοῖς νεανίαις
252. Ὁ δὲ Κῦρος ... αὐτοῖς τὸν αὐτὸν μισθόν.
 Α : ἐδίδουν Β : ἔδοσαν Γ : ἔδωκε Δ : ἐδόθη
253. Οἱ ποιηταὶ περὶ τῶν ἐν ... πολλὰ παράδοξα γεγράφασιν.
 Α : Ἐιδης Β : Ἐιδην Γ : Ἐιδου Δ : Ἐιδη
254. Τοῖς ... ὁμόνοια πρέπει.
 Α : γείτοσιν Β : πρόδοσιν Γ : μάθησιν Δ : ὑπόθεσιν
255. Μὴ συμβούλευε τῷ δήμῳ, ... βλαβερὰ ἐστὶ τῇ πατρίδι.
 Α : τὰ Β : ἡ Γ : ἡ γὰρ Δ : ἅ
256. Οὐδεὶς ἐδόκει εἰδέναι, ... εἶμεν.
 Α : οὐδὲ Β : τίς Γ : ὅτε Δ : ὅπου
257. Περὶ ... ποιοῦ δόξαν καλὴν ἢ πλοῦτον μέγαν τοῖς παισὶ καταλιπεῖν.
 Α : πολλοῦ Β : πλείονος Γ : πλείστου Δ : οὐδενὸς
258. Οὐ ῥάδιόν ἐστιν εἰδέναι, ... ἄμεινόν ἐστι μάχεσθαι ἢ ἀποφεύγειν.
 Α : πότερος Β : πότερον Γ : ὀπότερος Δ : πρότερον
259. Ῥαδίως συγγιγνώσκωμεν τοῖς ... ἁμαρτάνουσιν.
 Α : εἰ μὴ Β : ἄκουσιν Γ : ἀκούουσιν Δ : ἐκοῦσι
260. ... οὖν, ὥσπερ ἄξιος ἦν, κακὸς κακῶς ἀπέθανεν.
 Α : Οὕτως Β : Καί Γ : Αὕτη Δ : Οὔτοι

261. Θαυμάζω τί οὐκέτι εὐνοί εἰσιν ...
A : ἡμᾶς B : αὐτῶν C : αἷς D : ἡμῖν
262. Ὑποπετεύω τὸν στρατηγὸν τέτταρα ἀσπίδια ἔχθες ...
A : κέκτησαι B : κτήσεσθαι C : κτήσασθαι D : κτηθῆναι
263. Οὐ φησι τὸν ... εὐθὺς ἀφίξεσθαι.
A : στρατεύμα B : στρατιάν C : στρατὸν D : στρατόπεδον
264. Πῶς ᾄδει ἡμᾶς μενουῦντας ... εἶμεν;
A : που B : ποῖ C : πόθεν D : ὅπου
265. Ὁ τοὺς θεοὺς ἐπιορκήσας ... οὐ λήσει.
A : πολίταις B : τοῦ πολίτου C : τοὺς θεοὺς D : τῇ θεῷ
266. Οὕτως ἐκεῖνοι λέγουσιν, ... τῆς ἀρετῆς οὐ μέλει.
A : αἷς B : ὄς C : οἷς D : ὄ
267. Μᾶλλον ἡμῖν ... πιστεύωμεν ἢ τοῖς συμμάχοις.
A : ταύταις B : αὐτοὺς C : αὐτοῖς D : τίσιν
268. Τί ἂν εἴη ἀφρονέστερον ... τὰ φανερὰ διώκειν τὰ φανῆ;
A : τοῦ B : ἢ ἀφέντα C : ὥσπερ καὶ D : ἢ ἀφιέναι
269. Ἐνόμιζον μὲν αὐτὸν ἀποθνήσκειν ... δὲ ἀνέστη.
A : ἐξαίφνης B : νυν C : τεθνεῶς D : ἡγοῦμαι
270. Οὕτω τὰ τῶν Ἀθηναίων πράγματα ...
A : διέφθειρον B : ἐφάνθην C : ἐπύθετο D : ἐφθάρη
271. Τούτους δὲ ὁ στρατηγὸς ἰδὼν ἤρετο, τίνες πότ' εἰσι καὶ ... πορεύονται.
A : ὅποι B : ποτε C : οὐδαμοῦ D : πανταχοῦ
272. Τῶν κρειττόνων ἐστὶ καὶ τὰ ἑαυτῶν σῶζειν καὶ τὰ τῶν ... λαμβάνειν.
A : ἡσσων B : ἡττόνων C : νικησάντων D : παλαιτέρων
273. Ἦρετο, ... ἀπεδεξάμεθα τὰ χρήματα, ἃ ἔπεμψε.
A : ἡμεῖς δ' B : εἰ C : τί D : ἐάν
274. Μὴ ... ἀλλήλοισι, ἀλλὰ ὁμόνους ὑμᾶς αὐτοὺς παρέχετε.
A : μάχεσθαι B : διελέγεσθε C : ἐρίζετε D : ὁμιλεῖτε
275. Οὐδεμία ὄρνις ᾄδει, ὅταν ... ἢ ῥιγῶ.
A : πενήθη B : πεινῆ C : κραυγῆ D : ἐπόθη
276. Φεῖδεσθε τῶν παίδων καὶ τῶν γυναικῶν· οὗτοι γὰρ ... εἰσι τοῦ πολέμου.
A : ἀναίτιοι B : μέτοχοι C : αἷτιοι D : αἰχμάλωτοι
277. Ὁ δὲ ἀφωρμήθη οὐκ εἰδὼς, ... πορεύεται.
A : πόσοι B : ὅποι C : ἄλλοτε D : πάντοσε
278. Ἡ νῆσος κατεστράφη, ... ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων ἀπέστη.
A : ὅτι B : εἰ C : ὁπότεν D : ὅπως
279. Οἱ μῶροι μάλιστα ... αὐτοὺς στέργουσιν.
A : αὐτοὺς B : ἄλλους C : σφᾶς D : ἑαυτοῦ
280. Μὴ ... μένωμεν, ἀλλ' εὐθὺς ἀπίωμεν.
A : αὐτόθεν B : νυν C : οἷκαδε D : αὐτοῦ

281. Φανερόν ἐστίν, ὅτι ὁ πειρατῆς ἐξέβη ἐκ τῆς ... καὶ οὐκ εἰσέβη πάλιν.
 A : ὀλκᾶς B : τόλμης C : σκάφους D : νεῶς
282. Δημοσθένης ἐπωνυμίαν ... Μαργίτην ἐτίθετο.
 A : Αἰσχίνην B : αὐτῆς C : Ἀλεξάνδρῳ D : ὄνομα
283. Οἱ Ἀθηναῖοι πολλάκις ἀπέδειξαν στρατηγούς τοὺς ... ἀπείρους ὄντας.
 A : πολέμους B : στρατεύμα C : τῶν πολεμικῶν D : ταῖς ναυσίν
284. ... μέν σε χρὴ ὀρέγεσθαι, ἐκείνων δ' ἀπέχεσθαι.
 A : Ἐκεῖνα B : Τοῦτο C : Ἄς D : Τούτων
285. Ὀλίγοι μὲν ἀπὸ πολλῶν ... , οἱ δὲ πλείστοι ἀπέθανον.
 A : πέφευγεν B : ἐσώθησαν C : φυγοῦσαν D : ἐσφάγην
286. Ἀγαθὸν τοῦτο ἐστίν, ... τοῖς θεοῖς ἀρέσκει.
 A : ὦ ἄνδρες, B : ὁ δὲ C : ταῖς τε γυναιξὶ καὶ D : ὁ
287. Αἰσχύλος ἔγραφεν ... τὰ ἐβδομήκοντα δράματα.
 A : ἀμφὶ B : θᾶττον C : καὶ καταλιπεῖν D : κρύφα
288. ... τὰς ὑμετέρας οἰκίας ἤλθον.
 A : Εἰς B : Ἐξ C : Εἰς D : Ἐξ
289. Οὐκ ἤδη, ... εἶη ὁ κίνδυνος.
 A : ὀπόσος B : εἶθε C : τι D : ἔτι
290. Ἦλθον ... βασιλέως πρέσβεις πολλὰ καὶ λαμπρὰ δῶρα φέροντες.
 A : ὡς B : σὺν C : παρὰ D : οἱ ἀμφὶ
291. Οἱ κριταὶ κατέγνωσαν ... θάνατον.
 A : συκοφάντας B : τῶν προδοτῶν C : ναυάρχους D : τὸν κλέπτην
292. ... οὐκ ἀγαθῶν φεῖδεται, ἀλλὰ κακῶν.
 A : Πόλεμον B : Διὸς C : Ἄρης D : Ἐριδος
293. Τὸ πῦρ ... ἐπελάβετο, ἐπεὶ ὁ ἄνεμος ἔπνει μέγας.
 A : οἰκίας B : τὴν χώραν C : πάσας τὰς πόλεις D : ὅλης τῆς πόλεως
294. Οἱ Σπαρτιᾶται ... τοὺς παῖδας ψευδομένους.
 A : κολάσειεν B : ἐκόλαζον C : ἐκολάσθησαν D : κολάσασαν
295. Ὁ σοφὸς οὐδὲν ... ποιεῖ.
 A : ἀκούων B : ἄκων C : ἔχον D : ἐκὼν
296. Κρεῖττον ἓνα φίλον ἔχειν πολλοῦ ἄξιον ὄντα ἢ πολλοὺς ... ἀξίους.
 A : πλείονος B : πλείστου C : οὐδενὸς D : πολλοῦ
297. Ἐπειτα οἱ πρέσβεις ἠγγειλαν τῷ βασιλεῖ, ... ἤκουσιν.
 A : ἐπεὶ B : διὰ τί C : ταῦτα D : ποτε
298. Οἱ δὲ ἀπεκρίναντο πρὸς τὴν Κολχίδα ... ζητοῦντες τὸν χρύσειον πόκον.
 A : ἰέναι B : ἦσαν C : ἱεμεν D : ἰέναι
299. Ὁ ... πατήρ, Ἡρόδοτον λέγω, Ἀλικαρνασσεὺς γένος ἦν.
 A : τῆς συγγραφῆς B : τῷ ἱστορεῖν C : τὰς ἱστορίας D : συγγραφέας
300. Καλὸν τὸ ἀποθνήσκειν, ... ὕβριν τὸ ζῆν φέρει.
 A : οἶ B : οἱ δὲ C : οἷς D : ποῖ

301. Ἐμοῦ μὲν ... παῖδες γίνονται, σοῦ δὲ δύο.
A : πολλοὶ B : ἄριστοι C : οὐδένα D : τέτταρα
302. Χρήματα ἔλαβον παρὰ τῶν πλουσιωτάτων, ... Ἀσίαν οἰκούντων λέγω.
A : τοὺς B : τῶν C : οἱ τὴν D : ἔγωγε τούτους τὴν
303. Τὰ ἔργα, οἷς ἂν ἄκοντες ἐπιχειρήσωμεν, ... καλῶς προχωρεῖν φιλεῖ.
A : μήποτε B : οὐ C : οὔτοι D : μηδὲν
304. Χειμῶνος δὲ μεγάλου ἐπιγενομένου οὐκ ἐδύναντο ὄρα, ... ἴσιεν.
A : τοὺς πολεμίους B : ὅποι C : οἱ δὲ D : βοηθήσαντες
305. Ὄνομα ... ἦν Νικίας.
A : ταῦτά B : ταύτη C : αὐτῶ D : ἐκείνον
306. Ὄρα ... ἐν τῷ κατόπτρῳ.
A : σαυτὸν B : ἑαυτὴν C : σεαυτῆς D : σέ
307. Ἐρώτησον αὐτὸν, πότερον ἐλπίζει τὸν μισθὸν ... ἢ οὐ.
A : ἐνεργεῖν B : πείσειν C : λήψεσθαι D : βῆναι
308. Τῇ δὲ ὑστεραία οἱ ... ἐξέπλευσαν.
A : ἥρωες B : πλοῖα C : νῆες D : παρθένου
309. Παραιτοῦμαι ὑμᾶς μὴ ... κατακρίνειν.
A : τέκνα B : τοῖς κριταῖς C : τῶν ἀναιτίων D : ἐμέ
310. Τῆς τῶν ναυτῶν σωτηρίας τοῖς Διοσκούροις ...
A : μέλει B : μέλλει C : δεῖ D : προσήκειν
311. Ἐάν τις τὸ θεῖον ὑγίειαν μόνον καὶ πλοῦτον ... , θνητὰ ἀγαθὰ αἰτεῖ.
A : αἰτία B : αἰτήσει C : αἰτήση D : αἰτεῖ
312. Διογένης ἐρωτηθεὶς ποῖον οἶνον ἠδέως πίνει, ἔφη τὸν ...
A : γλυκύ B : ἀλλότριον C : πυρός D : ἠδύ
313. Ἐπειρώμεθα πείθειν ... ἐν τέλει φείδεσθαι τῶν αἰχμαλώτων.
A : — B : τῷ C : τῇ D : τοὺς
314. Τήμερόν ... χρὴ ἀποθνήσκειν.
A : ἡμᾶς B : ὑμῖν, ὦ ἄνδρες C : ἐμοὶ D : σε
315. Τῇ δὲ ὑστεραία οἱ ὀπλίται ὁδὸν ἐνενήκοντα ... ἐπορεύθησαν.
A : σταδίων B : στάδια C : σταδίους D : στάδιον
316. ... παντὶ λίθῳ σκόρπιος καθεύδει.
A : Ἄνα B : Ἐν C : Ὑπὸ D : Πρὸ
317. Ὁ ... ἄρχων ἀληθῶς βασιλικὸς ἀνὴρ ἐστίν.
A : ἡμετέρων B : ὑμᾶς C : αὐτοῦ D : ἑαυτῶν
318. Ἄρ' ἐχρήσω τοῖς χρήμασι, ... ἐδέξω;
A : τὰ B : ἄς C : οὖς D : οἷς
319. Ἀποδότω τὸ ἀργύριον, ... ἔκλεψε.
A : ὁ B : τὸ C : τὰ D : ὁ
320. Ἡ Τροία ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν ...
A : διέφθαρκεν B : ἐπορθήθη C : διαφθείρατο D : πορθοῦση

321. Ἄρ' οὐκ ἀκηκόατε, διὰ τί οἱ δίκασται ... κατέγνωσαν;
 A : οἱ κακοὶ B : τοὺς προδότας C : ὧ βουλή, D : αὐτῶν
322. Ὁ σοφὸς ἐν ... περιφέρει τὴν οὐσίαν.
 A : ἑαυτοῦ B : σφίσις αὐτοῖς C : σαυτῶ D : αὐτῶ
323. Οἱ πρέσβεις παρηγοῦντο τοὺς Ἀθηναίους ... χώρας αὐτῶν φείδεσθαι.
 A : τῶν B : τοὺς C : τῆς D : τὰς
324. Οἱ Μῆδοι τὴν πρὸς ... ὄρος φέρουσαν ὁδὸν ἤεσαν.
 A : τὸ B : ὃ C : τὰ τοῦ D : τὴν τοῦ
325. Οὐδέν με ... ἀφείναι αὐτὴν.
 A : πεύσεται B : πείσει C : πείσεται D : πεσειται
326. Γλυκὺς ... πόλεμος.
 A : ἀπίρφ B : μάχη καὶ C : ἐστι D : πικρῶς ὁ
327. Μὴ ἀπόλειπέ με, ὦ βέλτιστε, ἀλλὰ ... παρ' ἐμοί.
 A : μένε B : μενεῖ C : μένει D : μείναι
328. ... εἶπέ τις κακὸν εἶναι τὸ ζῆν, ὁ Διογένης, οὐ τὸ ζῆν, ἔφη, ἀλλὰ τὸ κακῶς ζῆν.
 A : Τινὶ B : Ὅταν C : Ὁ αὐτὸς D : Ὅτε
329. Οἰκτίρετε ... , ὦ θεοί.
 A : με B : ἡμᾶς C : αὐτῶν D : ταύτη
330. Εἴθε μὴ γενοίμεθά ποτε ... τῶν πάλοι.
 A : χείρους B : κακοὶ C : ἄριστοι D : χεῖρες
331. Οἱ ἄνθρωποι ἐν τῇ νεότητι καὶ ἐν τῷ γήρα οὐχ ... εἰσιν.
 A : ὅμοιον B : οἱ ἄνδρες C : αὐτοὶ D : ὁμοιοῦσι
332. Αἱ τρίχες ἔρρεον, ἄς ... ἔφυσε τὸ φάρμακον.
 A : ἐὰν B : πότε C : πρὶν D : ἐπειδὴν
333. Ἡ τυραννὶς ... μήτηρ ἔφυ.
 A : φιλίας B : τιμῆς C : ἀδικίας D : συνουσίας
334. Πρῶτον μὲν ... φρόντιζε, ἔπειτα δὲ τῶν ἄλλων.
 A : σαυτὸν B : σεαυτοῦ C : ἑαυτῶν D : αὐτῶ
335. Ἄει εὖ ... οἱ Διὸς κύβοι.
 A : βάλλεται B : βαλεῖν C : πίπτουσιν D : ἔπεσεν
336. Τίς κίνδυνος τοῖς ἀνθρώποις μείζων ἢ χειμῶνος ὥρα ... τὴν θάλατταν.
 A : πλὴν B : πλεῖν C : πλέον D : πλεύσεσθαι
337. Οὐκ ... σε τούτοις τοῖς χρήμασι χρῆσθαι.
 A : ἔω B : ἐῷ C : ἄξω D : ἔξω
338. Τῆς μητρὸς με ἄει ... εἶναι πρέπει.
 A : μνήμονα B : ἐπιλησόμενος C : ἐπιλαθομένης D : ἀμελῆ
339. Φωκίων ὁ Ἀθηναῖος ... οὔτε γελῶν οὔτε δακρῶν ἐώραται.
 A : μήποτε B : οὐδενὶ C : μηδένα D : οὐδένα
340. Ὡκτιρέ ... τῆς μωρίας.
 A : σε B : μοι C : μου D : πως

341. Νικίας έώρα τούς Θηβαίους μέλλειν προσβαλείν ναυσί τε άμα και ...
A : τριήρους B : ίππέας C : πεζῶ D : τῶν ίππων
342. ... κακῶς λέγε τούς άρχοντας.
A : Εϋ και B : Οϋποτε C : Μη D : Ξερωγε
343. Ξεριφός τις έπι στέγης έστηκώς ... έλοιδορήσατο.
A : τόν λύκον B : λύκου C : λύκω παριόντι D : λύκους άπόντας
344. ΞΑρ' οϋχ ήμᾶς αίτιάσσονται ...
A : προδοσίας ένεκεν B : τής μωρίας C : άδικείσθαι D : τή κλοπή
345. Ξελεύθερος οϋτις έστι πλην ...
A : Ζεϋ B : Δία C : Διός D : Δί
346. Τίς Σωκράτη ... έγράφατο;
A : άνδρες δικασταί, B : άπιστον C : άσεβείας D : άσεβής
347. Ξπέσχετο μη άφεισθαι ...
A : αύτήν B : τῷ λόγῳ C : τοϋ άργυρίου D : χρήμασιν
348. Δήλον, ότι πορεύεσθαι ήμᾶς δεί, ... έξομεν τὰ έπιτήδεια.
A : όπου B : ίνα C : όπως μη D : ποι
349. Ξηδετο τοίς δώροις, ... αύτῶ έδωκα.
A : οίς B : ταϋτα C : ο D : τὰ
350. Πᾶσι τοίς ανθρώποις προσήκει ... βοηθείν.
A : τοίς δυστυχέσι B : τούς εύτυχείς C : εύτυχοϋντες D : άτυχῶν
351. Οϋ δεί σε ειπειν, ... πόνους έξχεις.
A : τούς B : εκεί C : επει D : πόσους
352. Τούς μεν φίλους ήθελον εϋ ποιειν, ... έπειρώντο κακά δραν.
A : έχθρῶ δ' B : τούς δ' έχθρούς C : τοίς οϋν έχθροίς D : έχθρῶν
353. Ξαπελλής μεν δεινός ήν τήν ζωγραφίαν, Πραξιτέλης δε ...
A : τὸ άγαλμα B : τήν άνδριαντοποιίαν C : τῷ λέγειν D : λογογράφον
354. ... ρᾶόν έστι πάντων τῶν άλλων ζῶων άρχειν ή ανθρώπων.
A : Ξανθρώπων B : Ξανθρώπῳ C : Παισιν D : Ξανθρώπου
355. Είπέ μοι, όπόσοι ... έπονται.
A : πόλεμοι B : ύμᾶς C : ήμιν D : έμοϋ άπόντος
356. Πέπεισθε τής αύτής ζημίας άξιους είναι τούς συγκρύφοντας ...
A : ή κλεπτῶν B : πλην κλοπής C : τοίς κλέφασιν D : οί κλώπες
357. Χάριν έχω σοι ...
A : βοηθῶν B : τής βοηθείας C : βοηθέντι D : βεβοηθηκότα
358. Ξγεωργία τής έμπορίας πολλῶ μειον ... φέρει.
A : κέρδος B : κέρδους C : έμπόριον D : χρήματα
359. ΞΟμηρος τόν τῶν ανθρώπων βίον τοίς τῶν δένδρων φύλλοις ...
A : όμοιοι B : όμοίων C : όμοιοϋν D : όμοιοί
360. Ταχϋ μεν ό άνεμος, ... δε ό κεραυνός, τάχιστον δε ό νοϋς.
A : τάττων B : θᾶττον C : τάττον D : ταχέως

361. ... τὰ πάντα κρίνεται.
A : Ὁ χρόνος B : Ὁ καιρὸς C : Κρόνος D : Χρόνω
362. Μὴ ποίει, ἄ ... , ἐὰν ποιήσωσιν, ἐπιτιμῶς ἄν.
A : ἄλλοι B : ἄλλας C : ἄλλων D : ἄλλοις
363. Συμφέρει ... πείθεσθαι τῷ ρήτορι.
A : ἡμῖν B : οὐδὲν C : τὰ D : ὑμῶν
364. Σιγᾶτε, ἵνα μὴ ... ὑμῶν ἐνθάδε πλεόντων.
A : αἰσθάνει B : αἰσθάνωνται C : αἰσθάνοιθε D : ἦσθανόμεθα
365. Ἐκρυψαν ... τὸν χρυσόν.
A : αὐτῆ B : αὐτοῦς C : σφίσιν D : ἐμοί
366. Ὡς ἡδὺ τὴν θάλατταν ἀπὸ τῆς ... ὄραν.
A : ἄστεως B : κρήνης C : γῆς D : ναῦς
367. Οἱ πολλοὶ φθονεῖν εἰώθασι τοῖς ... ἢ ἄλλω τινὶ διαφέρουσιν.
A : συνέσει B : σοφοὺς C : γνώμην D : ποδὸς
368. Οὐκ ἔστι ... κτῆμα τιμιώτερον.
A : τιμῆ B : σοφίας C : πολλῶ D : ὑγεία καὶ
369. Οἱ Ἕλληνες τέτταρας ναῦς ἔλαβον ... ἀνδράσιν.
A : αὐτοῖς B : ἔτι δὲ καὶ C : σὺν D : ἔχοντας
370. Κλέπτης κἄν εἰδῆ, ὅτι τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἀπαχθήσεται, ... κλέπτει.
A : καὶ δὴ καὶ B : ὅπως C : ὅμως D : ἕως
371. Ποῖ ... , ποῖ καταφύγω;
A : θρέφω B : τράφω C : τρέπω D : τράπωμαι
372. Ὁ δὲ δι' ἀπορρήτων φιλίαν συνέθετο βασιλεῖ, ... τοὺς Ἕλληνας προδοίη.
A : καὶ B : ὥστε C : πρὶν D : ἵνα
373. Οἱ κύνες ἄπαξ δὴ καυθέντες λέγονται φοβεῖσθαι ...
A : λύκον B : τὴν λέαιναν C : τοὺς κλέπτας D : τὸ πῦρ
374. Μὴ ἔχε σιγὴν, ... τι ἔχεις λέγειν.
A : εἶ B : εἶθε C : εἰ D : ἐὰν
375. ... ἐν ἱμάτιον θέρους τε καὶ χειμῶνος ἐξήρκει.
A : Ὁ Διογένης B : Διογένη C : Τοῦ Διογένους D : Διογένη
376. Οὔτω ῥάθυμος ἦν ὁ στρατηγός, ... πολλάκις καιρὸν παριέναι.
A : ὥσπερ B : δυνάμενος C : ὥστε D : ἵνα μὴ
377. Ὁ ἄνθρωπος μόνος πάντων τῶν ζώων λόγου ... ἐστιν.
A : ὁμοίος B : μέτοχος C : ἄπειρός D : εὐλαβής
378. ... ἀεὶ τὰ αἰσχροῦ φεύγοις.
A : Ἐὰν B : Εἰ C : Οὐκουν D : Εἶθε
379. Τοῖς σοφοῖς ὁμιλῶν καὶ αὐτὸς ... σοφός.
A : ἀποβήσῃ B : ἔστων C : γενέσθαι D : οὔσῃ
380. Φυλάττου, ... τοὺς δικαστὰς κακὰ ἐρεῖς.
A : ἵνα B : ὅπως μὴ C : μὴ οὐ D : ὁπότε

381. Οὐδείς ἔτι ... μάχεται.
A : τοὺς πολεμίους B : ἡμᾶς C : ὑμῖν D : χρῆ
382. Ἐνταῦθα μενοῦμεν ... ἡμέρας.
A : μία B : ἀμφί C : εἰς τέτταρα D : τρεῖς
383. Πότερόν σοι ἀρέσκει τοῦτο ἢ ...
A : οὐδέ; B : ἄλλον; C : ἐκεῖνο; D : μήπως;
384. ... δέχοιτο τὰ δῶρα, ἀπῆλθεν οἴκοθεν.
A : Ὅτε B : Ὅπως μὴ C : Ὡστε D : Ἔστε
385. Ἐγγυτέρω ἐσμέν τῶν ἐναντίων ... ἐνθάδε αὐλίζεσθαι.
A : ἢ ὥστε B : ἢ C : ὥστε D : τοῦ
386. Αἰσχύνου τοὺς γονέας, ... κακῶς, ἀλλὰ καλῶς πράττης.
A : ὅπως B : ὥστε C : ὅτι οὐ D : ἵνα μὴ
387. Δέδοικα μὴ οὐδείς ... βοηθήσῃ.
A : σοι B : μήποτε C : ἡμῖν D : μηδενί
388. ... οὐδὲ οἱ θεοὶ μάχονται.
A : Σὺν τύχῃ B : Ἀνάγκῃ C : Σὺν ἀνάγκῃ D : Μοῖρα
389. Οἱ μὲν τῶν τῆς πόλεως ἀγαθῶν ἀπειροὶ εἰσιν, οἱ δὲ ... ἐν ἀγροῖς βίου.
A : τοῖς B : τὸν C : τῶν τοῖς D : τῶν τοῦ
390. Βραδέως μὲν βουλευόμεθα, ταχέως δὲ ...
A : πράττωμεν B : δρώντων C : ποιούμεν D : ποιούμεν
391. Πολλοὶ πρὸς Δελφοὺς ἦσαν ... τῷ θεῷ.
A : διαλέγεσθαι B : χρῆ C : χρησόμενοι D : μαντευσάμενοι
392. Ἐλπίζω σε οὕτω λέξειν ... πείσαι αὐτούς.
A : ἵνα B : ὅτι C : ὥστε D : εἴθε
393. Ὁ δύο λαγῶς διώκων ... καταλαμβάνει.
A : μηδὲν B : οὐδέτερον C : πότερον D : τίς
394. Διὰ τάχους ἄπιθι ... μηδεὶς σε ὄρᾳ.
A : ἐπειδὴ B : ὅτι C : πρὶν D : ἵνα
395. Τέτταρας δακτύλους θανάτου οἱ ... ἀπέχουσιν.
A : πλέοντες B : πλείονες C : πλεύσονται D : πόλεις
396. Ἄρά σοι δῆλόν ἐστιν, ... οὐκ ἔστιν ἀγαθόν, ὅ τι οὐ θεὸς παρέχει;
A : ὅτι B : οὐδὲν C : καὶ D : ὅπως
397. Θεμιστοκλῆς ἐν νυκτὶ ἐπιστολὴν ... οἰκέτου Ξέρξη ἔπεμψεν.
A : δι' B : μετ' C : σὺν D : ὑπ'
398. Ἐὰν ἐτοιμὸς ..., ἄμ' ἔω ἐνταῦθα πορευσόμεθα.
A : ἦς B : ἐσμέν C : ἔστε D : ἦσθα
399. Οἱ Ἀθηναῖοι ... ἀμαθίαν ὠνειδιζον.
A : μωρίας B : τοῖς Βοιωτοῖς C : τῶν ἰδιωτῶν D : αὐτὰς
400. Ὁ βασιλεύς, ... τὸν χρυσὸν ἔχων πάντα, ἐπικούρους ἐμισθώσατο.
A : ὅτι B : ἐπεὶ C : ἄτε D : ὅτε

401. Ἄγνοια μόνον ... τις ἐπιθυμοίη ἄν.
 Α : πολέμιων Β : πόλεμον C : μάχαις D : πολέμου
402. Ἐάν τις ... θάπτειν τὸν Πολυνεΐκη, ἀποθανεῖται.
 Α : τολμήση Β : τόλμα C : τολμᾶ D : τόλμη
403. Κλέαρχος ἐπολέμει τοῖς Θραξί, ... Κύρος τῆς στρατιᾶς αὐτοῦ ἐδεῖτο.
 Α : μέχρι οὗ Β : μεταξὺ C : νῦν δὲ D : ὀπόταν
404. Ἐὰν οἱ γέροντες λέγωσιν, οἱ νέοι ...
 Α : σιγῶντων Β : σιωπῶν C : οὐ λέγουσιν D : μὴ σιωπᾶτε
405. ... ἐφύλαττον τὰς πύλας, ἢ πόλις ἂν ἤρέθη.
 Α : Οὕτως Β : Οἱ μὲν C : Εἰ μὴ D : Μάτην
406. Οἱ ... ταῖς μὲν εὐπραγίαις τῶν ἄλλων ἄχθονται, ταῖς δὲ δυστυχίαις χαίρουσιν.
 Α : φρόνιμοι Β : φθονεροὶ C : ἔμφρονες D : ἀτυχοῦντες
407. Ὅποταν οἱ Λακεδαιμόνιοι ... , προηγοῦνται αὐληταὶ ἐμβατήρια αὐλοῦντες.
 Α : ἐκστρατεύονται Β : ἐπολέμου C : στρατηγοῦνται D : ἐστράτευσαν
408. Ταῦτα φέρειν ἀνάγκη ... ὄντα δύσφορα.
 Α : τε καὶ Β : καὶ δὴ καὶ C : καίπερ D : πρὶν ἂν
409. Εἰ ... , ἔλεγον ἂν ὑμῖν.
 Α : ἤδη Β : ἤδη C : ἴσμεν D : γνοῦσαν
410. ... τοὺς θεοὺς ἐξαπατᾶν· μάτην γὰρ ἂν πειρῶ.
 Α : Πειρῶ Β : Μὴ πειρῶ C : Πείρα D : Πείρας
411. Ὅ στρατηγὸς τοὺς Πέρσας εἶρξεν ... κατασκόπους ὄντας.
 Α : ὅτι Β : ὡς C : ἐπειδὴ D : ὥστε
412. Εἰ μὴ Ἀλέξανδρος ... , Διογένης ἂν εἶναι ἠβουλόμην.
 Α : ἔγωγε Β : εἶμι C : ἦν D : φαίην
413. Λέγε μοι, ὅ τι βούλει· ἔπειτα περὶ τούτων ...
 Α : βουλευόμεν Β : βουλευσόμεθα C : βουλώμεθα D : βούλοιτο
414. Δόξω γυναῖκα καίπερ οὐκ ἔχων ...
 Α : παλλακὴν Β : ἐταίρας C : ἄγεται D : ἔχειν
415. Πολέμου ὄντος οἱ παλαιοὶ ἐκ τῆς ... τὰς γυναῖκας αἰχμαλώτους ἀπῆγον.
 Α : νόσου Β : νίκας C : πολεμίας D : ἄστεως
416. Ἀπολύσομέν σε, ἐὰν τοὺς σοὺς ἐταίρους ...
 Α : αἰτίας Β : αἰτιάση C : ἀτιμίας D : αἰτιῶ
417. Ὅ ἀνδρεῖος ἀνὴρ ὀδύναις οὐ κλᾶται, οὐδ' ἄθυμει ...
 Α : ἀπειλῶν Β : ἀμφὶ ἀπειλαῖς C : ἀπειλαῖς D : πρὸς ἀπειλῆς
418. Ἐκὼν γε ... ἂν ἐξαπατῶν.
 Α : οὐδένα Β : σε μήποτε C : πολλῶν D : πᾶσιν
419. Οὐχ ... ἔχοντες πλανῶνται ἀνὰ τὰ ὄρη.
 Α : ἐρμηνεῖς Β : κρέασιν C : ἠγεμόνας D : ξίφους
420. Νυκτὸς ἐξελθοῦσα ... τὸν νεκρόν.
 Α : ἔσπετο Β : θρέφεται C : ἠγάσθη D : ἔθαφε

421. Φίλους μὴ πολλοὺς ... , ἀλλ' ἀγαθοὺς.
A : κέκτησο B : ἀπέκτεινεν C : βούλομαι D : χαίρει
422. Εἰ θεοὶ ... , ἐστὶ καὶ ἔργα θεῶν.
A : εἰσὶν B : εἴσιν C : οὐκ ἔστιν D : ἦσαν
423. ... μὴ γαμῶν οὐκ ἔχει κακὰ.
A : Ἐὰν B : Ἡ C : Ὁ D : Ὀς
424. Ἡ τῶν Μήδων ἀρχὴ ... τῶν Περσῶν κατελύθη.
A : τῶν Λυδῶν καὶ B : ὑπὸ C : ὡς D : πάλαι
425. Ὁ δὲ ... ὑπέσχετο τῷ Διὶ θύσειν.
A : πρεσβῦτις B : κλωπὸς C : ποιμὴν D : ἄρματος
426. Ὅταν ἄφεςθαι ἔργου τινὸς ... , λογίζεσθε, ὁποῖόν ἐστιν τὸ ἔργον.
A : ἔδοξε B : μέλλητε C : ἄρχεσθε D : παύοιτο
427. Λίαν φίλῶν ... οὐχ ἔξεις φίλον.
A : αὐτῶν B : ἑαυτοῦς C : σεαυτὸν D : ἄς
428. Πάντες οἱ ποταμοὶ ... γίνονται προϊόντι πρὸς τὰς πηγὰς.
A : ἐκβῆναι B : εὐπορον C : διαβατοὶ D : πλατεῖς
429. Ἄνευ ὁμονοίας πόλις ... ἂν εὖ πολιτευθεῖη.
A : οὐκ B : μὴδὲν C : ἡμετέρα D : πως
430. Σωκράτης τιμῆς ἄξιος εἶναι τῇ πόλει μᾶλλον ἢ ... ἐδόκει;
A : ὑμῖν, ὦ δικασταί, B : καταγνῶναι C : ἀσεβῆ D : θανάτου
431. Ἀνέβη ἐπὶ τὰ ὄρη τῶν πολεμίων οὐ ...
A : κολάζων B : εἰδῶς C : κωλύοντων D : τρώσων
432. Ἄξω ὑμᾶς ἐπὶ τοὺς πολεμίους, ... ἀνδρεῖοι ὄντες ῥαδίως τρέφεσθε.
A : οἱ δὲ B : οἷ C : οὖς D : οἷς
433. Βελτίων ἐστίν, ... κακὰ δρᾶν τινα.
A : ὥσπερ B : καθάπερ C : ἢ ὥστε D : καίπερ
434. Ταύτην τὴν χώραν ἐπέτρεφε ... τοῖς στρατιώταις ὡς πολεμίαν οὔσαν.
A : ἰέναι σὺν B : κίνδυνον γενέσθαι C : διαρπάσαι D : ἔφεςθαι
435. Μὴ γνοίης ποτέ, ... ταῦτά μοι ἔλεξεν.
A : τις B : ἢ C : ὅστις D : ἦ
436. Ἐαυτὸν οὐ τρέφων κύνας ...
A : τρέπει B : τρέφει C : θρέφεις D : τραποῦ
437. Καταφύγωμεν πρὸς τὰ ὄρη, ... ἡμᾶς λάβωσιν οἱ πολέμοιοι.
A : ὅπως B : ἵνα μὴ C : ὅτι οὐχ D : ὥστε
438. ... ἐστὶν ὀλίγοις καλῶς χρῆσθαι ἢ πολλοῖς κακῶς.
A : Βελτίων B : Κακὸν C : Ἀγαθὸν D : Κρεῖττόν
439. Ἐν κακοῖς ὦν εὐχου θεῶ ... σε ἀπαλλάξαι.
A : τῶν φίλων B : πολεμίων C : τῶν κακῶν D : δυστυχήματος
440. Λεαίνης ... οὐ δεῖ ἔγνη ζητεῖν.
A : ἀπόντος B : παρουσίας C : ὁρῶντα D : καὶ ἀλώπηξ

441. Οὐδείς ... καλὰ ᾄδει.
 A : ἀνθρώπου B : χελιδῶν C : πεινῶν D : μελωδία
442. Εἶ ... , εἶδον ἄν αὐτούς.
 A : ἐλθόν B : ἔρχεται C : ἦλθεν D : δραμούμεθα
443. Χαλεπὸν ἐστὶ πρὸς γαστέρα λέγειν ὦτα οὐκ ...
 A : ἔχοντα B : ἔχουσαν C : σχήσων D : ἔξοντα
444. Ἐν Τήνῳ τῇ νήσῳ κρήνη ἦν, ἣς τὸ ὕδωρ ... οὐκ ἐμίγνυτο.
 A : μέλι B : πυρὸς C : οἶνω D : γάλα
445. Εὖ βεβουλευμένος ... πρὸς τὸ ἔργον.
 A : τραποῦ B : παύεσθε C : ἀρχώμεθα D : πορεύομεν
446. Ὁ δηγηθεὶς ὑπὸ ὄφεως καὶ σχοινίον ...
 A : φοβεῖ B : ἔφυγον C : φυλάττει D : φοβεῖται
447. Ὁ δὲ κυνηγὸς ἐξῆει εἰς τὴν ὕλην τὸν λέοντα ...
 A : ἐγερεῖν B : κυνηγετῶν C : ζητήσων D : ἐφόμενος
448. Ἀνδρείως μάχεσθε, ... οἱ πολέμοι νικηθῶσιν.
 A : ὅπως μὴ B : ἵνα C : ἐὰν D : ἐπεὶ τάχιστα
449. Εἶ μὴ τὸ στράτευμα ... , ἡ πόλις ἄν ἐάλω.
 A : ἔρχονται B : βοηθήσων C : ἀφίκετο D : πορθοῦ
450. Οἱ Ὀλύμπιοι ... Φιλίππου κατεστράφησαν.
 A : μετὰ B : καὶ οἱ περὶ C : ὑπὸ D : πρὸ
451. Ἄγροικός εἰμι τὴν σκάφην ... λέγων.
 A : σκάφην B : τὴν σκάφην C : τῆς σκάφης D : σκάφη
452. Σὺν θεῷ ἄφαι ... , καὶ ὁ ἄν βούλη πεπρᾶχθαι, ταχέως πεπράζεται.
 A : ἄρνα B : κυσίν C : τοῦ ἔργου D : τῆ οἴ
453. Ἡδεῖας ἡμέρας ἐωράκαμεν ... συγνάς.
 A : πλείονας τῆς B : ὑμεῖς, ἐγὼ δὲ C : πλείους ἢ D : Ζεῦ πάτερ,
454. Ἐφοβούμην, ... ἔρχοντο ἡμῖν ἐπιθησόμενοι.
 A : ὅτι B : ἵνα C : μὴ D : ὡς
455. Καπνὸν ... εἰς τὸ πῦρ ἐνέπεσε.
 A : φυγόντες B : φεύγομεν ὅπως C : μὲν ἐγώ, σὺ δὲ D : φεύγων
456. ... μάλλον θεῷ ἢ ἀνθρώποις.
 A : Πείθωμεν B : Πεύσομαι C : Πεσοῦμεθα D : Πείσομαι
457. Τὸν ἰατρὸν μετεπέμφαντο, ... αὐτὸν θεραπεύσει.
 A : μὴ B : ὅστις C : ὥστε D : ὅτι
458. Ὅσῳ μείζω ἀγαθὰ τις ἔπαθε, ... ἀδικιώτερος ἄν εἴη χάριν μὴ ἀποδοῦς.
 A : τοῦτο B : τοσοῦτω C : ᾧ D : ὅταν
459. Ἄτε πυκνοῦ ὄντος τοῦ ἄλσους οὐκ εἶδον οἱ ἐντὸς ... ἐκτός.
 A : οὐδὲ τοῦ B : οἱ δὲ C : τοὺς D : οἷς
460. Ψευδῶς με ἠτιάσαντο, ... τὰ ἐμὰ χρήματα κτήσαιντο.
 A : ἠνίκα B : ἔνεκα C : ἵνα D : μὴ

461. Οὐδεὶς τῶν ἀνθρώπων ... πονηρός ἐστιν.
A : μὴ B : φύσει C : φαίη D : ὁ
462. Τοῦτο μάλιστα τὴν πόλιν ὠφέλησα, ὅτι τοὺς Θηβαίους ... διήλλαχα.
A : αὐτάς B : ἀντὶ ἡμῶν C : ὑμῖν D : καὶ ὑμεῖς
463. Τοῖς μὲν χαίρουσι σύγχαيره, τοῖς δὲ κλάουσι ...
A : ἐπιμελής ἴσθι B : ἀμέλει C : σύγκλαε D : φρόντιζε
464. Κλοπή ἐστίν, ... πάνυ μικρόν τι ἐκλάπη.
A : εἰ καὶ B : πρὶν ἂν C : ἄν D : ἐὰν
465. Κάλεσον τὸν στρατηγὸν εἰς τὴν βουλὴν, ... αὐτῷ συμβουλευέμεθα.
A : ὅτι B : ὅστις C : ἵνα D : ὥστε
466. Ταῦτα ... Νικίου στρατηγούντος.
A : ἐγένοντο B : γενέσθαι C : πράξαντος D : ἐπράχθη
467. ... πέπραχας, ἐπαινοῦ ἄξιός ἐστιν.
A : Ἦ B : Ἐπειδὴ C : Κἂν D : Ἄ
468. ... ἐκόντες βλάφωμεν.
A : Μηδεμία B : Μηδεῖα C : Μηδένα D : Μη δ' ἕα μ'
469. Πάντα ταῦτα πράττει, ... φαίνεται σοφὸς ὢν.
A : ὅπως μὴ B : μὴ C : ὅτι D : ἵνα
470. Ὡς ἤδῃ λούσειν τὸ φῶς τοῖς τε ... πράττουσι καὶ τοῖς δυστυχοῦσιν.
A : κακῶς B : καλῶς C : ὅμως D : χαλεπώτατα
471. Τῶν Λακεδαιμονίων τὴν Ἀττικὴν δηρούντων ὁ δῆμος ἐχάλειπαινε ...
A : Περικλέα B : Περικλέους C : Περικλεῖ D : Περικλεῖς
472. Ἡ οἰκία ἐπτὰ ... ἐστίν.
A : ὀβολός B : δραχμὴν C : μνῶν D : ταλάντω
473. Διακόσιοι κατελείφθησαν, οἵτινες τοὺς θανόντας ...
A : στησόμενοι B : θάψουσι C : κομίσαι D : κλαυσάμενοι
474. Πάντα τὰ ἡμέτερα εἰς ... κεκομίκαμεν.
A : τὸν πλοῦν B : ναυσὶν C : τὰς ναῦς D : τὸ σκάφιον
475. Ἐρμῆς, ... καὶ Μαίας, ἔτι ἐν σπαργάνοις ὢν τὰς Ἀπόλλωνος βοῦς ἔκλεφεν.
A : Ἄρει B : Ἀπόλλω C : ὁ Διὸς D : τῆς Λητοῦς
476. ... χαίρω τὴν νόσον ἐκπεφευγώς.
A : Ὅτι B : Ὡς C : Ὅπως D : Ἴνα
477. Ἀποπλεῖ ... καίπερ μέσου χειμῶνος ὄντος.
A : οἴκαδε B : διὰ χιόνος C : κατὰ θέρους ἀκμὴν D : ἐφ' ἄρματος
478. Μὴ μέτρει ... μήτε τῇ πλοῦτου ἀφθονίᾳ μήτε τῇ τιμῆς λαμπρότητι.
A : τὴν εὐδαιμονίαν B : εὐδαιμόνων C : τοῦ ὄλβου D : εὐδαίμοσιν
479. Σπαρτιάτην τινὰ πέμφον, ... τοῦ στρατοῦ στρατηγῆσει.
A : ὅστις B : τίς C : διότι D : ὅτι
480. Κατασχόπους πανταχόσε πέμπωμεν ὡς ... , ὅ τι ἐγένετο.
A : πυνθανόμενοι B : πεισομένους C : πεισομένους D : πεσοῦμενοι

481. Ὁρέστης ἐμίανε τὰς χεῖρας τῶ ... αἵματι.
A : τοῦ πατρὸς B : τοῦ πάππου C : τῆς μητρὸς D : τῆς ἀδελφῆς
482. Ὄταν τὰ ἄλλων ἀνθρώπων κακὰ γνῶς, τὰ σαυτοῦ ἦττον ...
A : δυσφορεῖ B : δυσφορήσεις C : ἐδυσφόρεις D : δυσφορεῖτε
483. Ἦγγέλθη, ὅτι ὁ βασιλεὺς ἐπίοι ἡμῖν ... δισχιλίους ἰππέας ἔχων.
A : εἰς B : ἀνά C : μετὰ D : σὺν
484. Οὐκ αἰσχύνῃ εἰς τοιαῦτα ... τοὺς λόγους;
A : ἄγων B : λέγειν C : ἔνεκα D : ὁφομένων
485. Οἱ Ἀργεῖοι ἐφοβοῦντο, μὴ οἱ Λακεδαιμόνιοι αὐτοῖς ...
A : ἐνέπεσον B : ἐπιθείντο C : ἐπιβαλοῦσιν D : ὀρμῶσιν
486. Ἀπέθανε ... ἐπιβουλεύσας τοῖς ἄρχουσιν.
A : εἰ B : ὡς C : ὅτε D : ἐπεὶ
487. Ἀπέφυγε, ... οἱ Πέρσαι μὴ ἔλοιεν αὐτόν.
A : ἵνα μὴ B : ὅτι C : ὅμως D : ὅπως
488. Φίλον, ὅπερ μέγιστον ἀγαθὸν ἐστίν, οἱ πολλοὶ, ὅπως ... , οὐ φροντίζουσιν.
A : χρῆσονται B : κτήσονται C : κέκτησθαι D : χρήσασθαι
489. Οὐ καταισχνῶ ... , οὐδ' ἐγκαταλείψω τὸν παραστάτην.
A : τὰ ὅπλα B : κατὰ πολεμίων C : τῶν ἱερέων D : τοῖς ἱεροῖς
490. Ἀποφεύγωμεν, ἵνα οἱ βάρβαροι μὴ ... ἡμᾶς.
A : ἔλωσιν B : τεύξονται C : ἐλάβοντο D : ἐπιθῶνται
491. Ὡδινεν ὄρος, Ζεὺς δ' ἐφοβεῖτο, ... ἔτεκε μῦν.
A : καὶ B : τὸ δ' C : μὴ D : μὴ οὐ
492. Ἐχαίρομεν πάντες ... ὑμᾶς ἀσφαλῶς ἀφικομένους.
A : ὅτι B : ὡς C : ἐπεὶ D : ἀκούσαντες
493. Διὰ τί διατελεῖς ταῦτα ἡμᾶς ...
A : λέγειν B : εἰπεῖν C : ἐρωτῶν D : πυθομένους
494. Φυλάττου, ... βουλόμενος σαυτὸν εὐτυχῇ τιθέναι ἄλλους ἀτυχεῖς τιθῆς.
A : ὡς B : ὅπως C : μὴ D : ὅτι
495. Εἰς τὰ ὄρη ἀφίκοντο τοὺς Πέρσας ... καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο ἐν χωρίῳ ἰσχυρῶ.
A : διατελοῦντας B : λανθάνοντας C : τυγχάνοντες D : φθάσαντες
496. Μὴ φθόνει τοῖς πλέον ... κεκτημένοις.
A : χρήματα B : σαυτοῦ C : ἑαυτῶ D : αὐτοῖς
497. Ἀρίων τῶν ναυτῶν ἐπιβουλευόντων ... εἰς τὴν θάλατταν ἤλατο.
A : αὐτὸς B : αὐτὸν C : αὐτοῦ D : αὐτῶ
498. Κριτίας ἐπιθυμήσας τῆς σωφροσύνης, ἣν Σωκράτης εἶχεν, ὠρέξατο ... αὐτοῦ.
A : διαλέγεσθαι B : τὸν θάνατον C : τῆς ὀμιλίας D : ἐσπέσθαι
499. ... ἐσθίουσι καὶ πίνουσιν, ἐὰν καὶ μὴ πεινώσι καὶ διψῶσιν.
A : Ἐγκρατεῖς B : Ἀκρατεῖς C : Ἐπιθυμεῖς D : Ἀγνοεῖς
500. Ἐπαύσαντο πολεμοῦντες ... ἀμφοτέρων τῶν στρατηγῶν ἀποθανόντων.
A : ὅταν B : ὅποτε C : ἅτε D : ἐπειδὴ

501. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ ... ὁ πόλεμος ἐτελεύτησεν.
A : ἔπει B : ἔτει C : ἔθει D : ἐπει
502. Ἐπέπεσε χιῶν ἄπλετος, ... ἀπέκρυψε καὶ τὰ ὄπλα καὶ τοὺς ἀνθρώπους.
A : ἀλλὰ B : ὥστε C : εἶθε D : ὁ δὲ
503. Ἔφθασαν τὸν χειμῶνα ἀνασπᾶσαντες τὰς ...
A : ἀμάξας B : ὀλκάς C : ναῦς D : ἡγεμόνας
504. Φοβοῦμαι, ... ὁ ξένος μοι ὀργισθῆ.
A : ὅτι B : ὡς C : ἵνα D : μὴ
505. Ἐὰν μὴ φυλάξης τὰ μικρά, ... τὰ μείζονα.
A : ἀποβάλλεις B : ἀποβαλεις C : ἀποβάλληται D : ἀποβάλοιτο
506. Ἐπίσπου τῆ βασιλέως βουλῆ καὶ συνθοῦ αὐτῶ· εἰ δὲ μὴ ... , ἐπιθησόμεθά σοι.
A : συντίθης B : συντιθῆς C : συντιθείης D : συνθήσῃ
507. Εἶπον χάριν ἔχειν ἡμῖν, ... ἐποιήσαμεν.
A : ὅσων B : ταῦτα C : ἡμεῖς D : τοῦτο
508. Ἴερων ἵππους ἔχων εἰς Ὀλυμπίαν ἦλθεν ὡς ... τῶν ἀγώνων.
A : μεταλαβεῖν B : μεταλαβῶν C : μεταλαβοῦσαι D : μεταληφόμενος
509. Ὁ μέλλεις ..., μὴ πρόλεγε· ἀτυχήσας γὰρ καταγελασθήσει.
A : δρᾶν B : ποιεῖν C : πράξειν D : ποιῆσθαι
5010. Ὅταν τις ... , ζημιοῦνται.
A : κλέπτῃς B : κλώφ C : κλέπτῃ D : κλέπτου
511. Οἱ μὴδὲν ἀδικοῦντες οὐδενὸς ... νόμου.
A : χρῆ B : δεῖ C : χρῆται D : δέονται
512. Τὸν τριῆραρχον ἐν αἰτία εἶχον ὡς ... σώσαντα τοὺς ναύτας.
A : τὰ B : οὐ C : τοὺς D : —
513. Ὁ πλοῦτος αὐτὸς ... ἂν εὐδαίμονα ποιήσῃ.
A : οὐδένα B : μὴδένα C : οὐδενὶ D : μὴδενὶ
514. ... ἦδη λέγων, μὴ μείζων ὁ λόγος ἐκταθῆ.
A : Ἄρχομαι B : Παύου C : Διατέλει D : Παύετε
515. ... μὲν κατεγέλασε, σὲ δὲ ἐπήνεσεν.
A : Ἐμὲ B : Ἐμοῦ C : Ἐμοὶ D : Μοί
516. Ὁρέστης ἀπολυθεὶς ἐν τῷ Ἀρείῳ πάγῳ ἐκαθάρθη ... ἐν Δελφοῖς.
A : φονέως B : φονέα C : τοῦ φόνου D : τῷ φόνῳ
517. Ἔθνον πρότερον οἱ Πελασγοὶ τοῖς θεοῖς, ὄνομα δὲ ἐποιοῦντο ... αὐτῶν.
A : οὐδεμία B : μὴδένα C : οὐδενὸς D : οὐδενὶ
518. Ἀφορμητέον ἦν εὐθύς, ὥστε εἰς καιρὸν ...
A : ἀφικέσθαι B : ἐλθόν C : ἐρχόμενοι D : ἦκωμεν
519. Ὁ βασιλεὺς ἐθήρευεν ἀπὸ ἵππου, ... γυμνάσαι βούλοιτο ἑαυτὸν καὶ τοὺς ἵππους.
A : ἐπεὶ B : ἕως C : ὅποτε D : πρὶν
520. ... ὑμεῖς ἐμὲ ἐπαινέσεσθε, ἐμοὶ μέλει.
A : Ἴνα μὴ B : Μὴ C : Πῶς D : Ὅπως

521. ... τὰ πάθη κουφίζεται.
 A : Θρήνος B : Γέλως C : Τοῖς δακρῦοις D : Δάκρυα
522. Νομίζω τοῦτο ἄδικον μὲν οὐκ εἶναι, λέγω δὲ ὅτι οὐ συμφέρει ...
 A : αὐτός B : ὑμᾶς C : σοῦ D : ἡμῖν
523. Δεῖ εἰσέρχεσθαι εἰς τὴν πόλιν, ... κλεισθῆναι τὰς πύλας.
 A : ἐπεὶ B : ὅταν C : πρὶν D : ὀπότε
524. Παύου κλάουσα, ὦ μήτηρ, ἐὰν γὰρ μὴ παύῃ, καὶ ἐγὼ ...
 A : κλείω B : κλαύσομαι C : κλαῦσαι D : ἐκλαύσω
525. Εἷς τοσοῦτον ... ἤλθον, ὥστε ἔπεισεν ὑμᾶς ἐλαύνειν αὐτόν.
 A : τόλμας B : ἀναιδὲς C : πρᾶγμα D : ὕβρεως
526. Οἱ ἀνόητοι ... δεδίασιν οἰόμενοι αὐτόν τῶν μεγίστων κακῶν εἶναι.
 A : τὸν θάνατον B : τοῦ θανάτου C : ἀπὸ θανάτου D : ἐκ θανάτου
527. Τὸ ἐμὸν σῶμα, ἐὰν τελευτήσω, μὴ ... μήτε ἐν χρυσοῦ μήτε ἐν ἀργύρῳ.
 A : τιθέντες B : ἔθετε C : θεῖτε D : θῆτε
528. Καὶ ταῦτα διαδίδου, ... σὺ βούλει, καὶ τῶν ἄλλων, ὅποσα ἐθέλεις.
 A : ὅτω B : ὅσῳ C : οἱ δὲ D : οὓς
529. Αἱ νῆες ἔλαθον τοὺς ἐναντίους ἐκ τοῦ ... ἐξελθοῦσαι.
 A : πόλευς B : λιμένος C : νήσου D : ἠπείρου
530. Ἐὰν περὶ τὴν νῆσον ... , λιμένα εὐρήσετε.
 A : πλεύσεσθε B : ἔπλεῖτε C : πλεύσητε D : ἐπλεύσατε
531. Μακάριός ἐστιν ... οὐσίαν καὶ νοῦν ἔχει.
 A : καὶ B : ὅστις C : ᾧτινι D : ὅτω
532. Οἱ περὶ Λεωνίδαν πάντες ἀπέθανον ... παρὸν ἐκφεύγειν.
 A : ἅτε B : ὡς C : οὐ μόνον D : καίπερ
533. Ἀγρησίλαος, εἴ ... συνθεῖτο, αἰεὶ ἐνέμενε τῇ ὁμολογίᾳ.
 A : οἱ B : σὺν αὐτῇ C : τίνων D : τινι
534. Τοξότης ἀγαθὸς εἶς ... ῥαδίως ἀμαρτάνοι τοῦ σκοποῦ.
 A : μηδὲν ἂν B : οὐχ C : οὐκ ἂν D : ἂν
535. Ἄρ' οὐ μεταμέλει ὑμῖν, ... πεποίηκατε;
 A : οἷς B : ὧν C : ὁ D : ἧ
536. Οἱ Μεσσήνιοι ἐκ παλαιοῦ ... τοῖς Λακεδαιμονίοις ἦσαν.
 A : ὑπὸ B : σὺν C : χρόνου D : καιροῦ
537. Ὁ μῶρος γελᾷ, καὶ ὅταν τι μὴ γέλοιον ...
 A : ἧ B : ἦ C : ἐγένετο D : γενέσθαι
538. Ὡς κακῶς ἔχει ἅπας ... , ἐὰν κακῶς μηδεὶς ἔχη.
 A : ἰατρός B : ἀδόλεσχος C : ἐπὶ τῇ νόσῳ D : νόσος
539. Ὑπέσχοντο μισθὸν ... τὸν σίτον σφίσι πορίσαντι.
 A : διδόναι B : δόσθαι C : δώσειν D : δόντες
540. Ὁ βασιλεὺς ἐφοβεῖτο, ... ὁ στρατηγὸς ἑαυτῷ ἐπιβουλεύοι.
 A : ὅτι B : μὴ οὐ C : μὴ οὐχ D : μὴ

541. Εἰ παρὰ τὸν νόμον ἔπραξαν, δίκην ἂν ...
A : ἔδωκεν B : δίδονται C : δοῦσαν D : ἔδοσαν
542. Πίθηκος ὁ πίθηκος, κἄν χρυσᾶ ... σάνδαλα.
A : ἔχη B : ἔχον C : ἔσχον D : σχήσεται
543. Συνεφείπετο τοῖς πελτασταῖς καὶ τὸ Ἄρκαδικὸν ὀπλιτικόν, ... ἦρχε Κλεάνωρ.
A : ὦν B : οὖς C : τοῦ D : ὦν
544. Ἐὰν περὶ πολλοῦ ποιῆσθε τὴν ἐλευθερίαν οὐδέποτε ἐπὶ τυράννω ...
A : ἐστέ B : ἔστε C : ἔσεσθε D : γένησθε
545. Εἰπέ μοι, τίς σοι ἔδωκεν, ὃ δῶρον περὶ πλείστου ...
A : ποιεῖς B : ποιεῖ C : ποιῆς D : ποιεῖται
546. Ἐὰν τῶν δούλων τις νοσήσῃ σοι, ἱατρὸν ἐπικαλῆ, ἵνα μὴ ...
A : ἀποθάνῃ B : τελευτῇ C : τελεύτα D : ἀποθανεῖ
547. Ὁ Διογένης ἰδὼν ... ἄφυῆ παρὰ τὸν σκόπον ἐκάθισεν εἰπὼν, ἵνα μὴ πληγῶ.
A : δορυφόρον B : σφενδονήτης C : τοξότην D : πελταστήν
548. Ὁ ἀρπαγῆς ἦ ... δίκην ὀφλῶν θανάτω ζημιούσθω.
A : κλωπὸς B : κλέπτῃς C : κλοπῆς D : κλέπτου
549. Ὁ δὲ ἀνὴρ, ὃν συνέλαβον, ... ποδαπὸς εἶη, Πέρσης ἔφη εἶναι.
A : ἐρωτώμενος B : ἐρωτηθέντος C : ἐρωτηθεῖσιν D : ἐρωτήσας
550. Ὅστις τοὺς θεοὺς τιμᾶν βούλεται, ... τοὺς πέλας εὖ ποιεῖν δεῖ.
A : τοῦτον B : σεαυτὸν C : οἷς D : ἀλλήλους
551. Μῶρος ἂν ... , εἰ τὰ εὐρημένα ἐζήτεις εὐρεῖν.
A : εἶ B : ἦσθα C : ἦς D : εἰ
552. ... ἄλλο ἀρέσκει.
A : ἄλλος B : ἄλλην C : ἄλλου D : ἄλλω
553. Ὁ ... ἐρῶν καὶ τῶν παρόντων ἀποστερεῖται.
A : πλείων B : πλεόνων C : πλοῖον D : πλέως
554. ... λέγεις φίλου παρόντος, οὕτω καὶ ἀπόντος αὐτοῦ φρόνει.
A : Ὡστε B : Σὺ μὲν C : Ὡσπερ D : Σὺ οὖν
555. Ὁ Νεῖλος ἑπτὰ ... εἰς τὴν θάλατταν ἐξίησιν.
A : στόμασιν B : ἐκβολῶν C : εἰσβολὰς D : ποταμῶ
556. Οὐκ ἀεικὲς ... πάσχειν ὑπὸ ἐχθρῶν.
A : εὖ B : κακῶς C : γλυκέα D : κακοῖς
557. ... θάνατος κατεγνώσθη, ὅτι τὴν πατρίδα προδοὺς ἐφαίνετο.
A : Ὁ ναύαρχος B : Τὸν Νικίαν C : Παυσανίου D : Ἐφιάλτη
558. ... ὥφελεν τὸ θυγάτριον τῇ μητρὶ ὅμοιον εἶναι.
A : Εἰ B : Εἶθε C : Εἶτε D : Εἶτα
559. Οἱ φιλάργυροι οὐ χρῶνται τοῖς χρήμασιν, ... κέκτηνται.
A : ὃν B : ἄς C : ὦν D : οἷς
560. Εἰς τοσοῦτο τῆς αἰσχύνῃς ἢ τοῦ Περικλέους πόλις ...
A : πεπτῶς B : πέπωκεν C : πέπομφε D : πέπτωκεν

561. Κλέανδρος ἐτυράννευσε ... ἐπτὰ ἔτη.
 Α : Γέλας Β : Ἀθήνας C : Θήβαις D : Μέγαρα
562. ... τοῦτο πράξης, ἁμαρτήσεις.
 Α : Εἶ Β : Ἦν C : Ἐάν D : Διότι
563. Ἀποκτενοῦμεν τοὺς πειράτας, ... ἂν αὐτοὺς λάβωμεν.
 Α : εἶ Β : ἡμεῖς C : ὅπου D : πρὶν
564. Μειζόν ἐστι τὸ κακὸν ... φέρειν.
 Α : τὸ Β : ἡμῖν C : χαλεπῶς D : ἢ ὥστε
565. Καὶ τὸ πάλαι νόμος ἦν ἴσων φήφων κειμένων τὸν ... ἀεὶ ἀποφεύγειν.
 Α : φεύγοντα Β : ἀποφυρόντα C : διώκοντα D : ἄκριτον
566. Ὁ θεὸς πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις πόνους ἐπέταξεν ἄλλοις ...
 Α : ἀλλὰ Β : ἄλλα C : ἄλλων D : ἄλλους
567. Ὁ τύραννος ἐτελεύτησεν ὑπὸ τῶν ... οἰκειοτάτων.
 Α : αὐτὸν Β : σεαυτοῦ C : ἑαυτοῦ D : σαυτῶ
568. Φυλάττου, μὴ ἀτιμίᾳ ...
 Α : ἀποφύγῃς Β : πείσῃ C : περιπέσῃς D : πεύσῃ
569. Ὁ χρυσὸς κρείττων μυρίων λόγων ...
 Α : θνητὸς Β : ἀθανάτους C : ἀνθρώπων D : βροτοῖς
570. Τὸν οἶνον ... κεράννου.
 Α : ὕδωρ Β : σὺν μέλιτι C : οἴνου D : ὕδατι
571. Ὅσον οὐκ ἀπέκτεινε αὐτόν, πρὶν ἰδεῖν, ... εἶη.
 Α : τις Β : πηλίκον C : ὅστις D : ὅπόσον
572. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἦλθον Κίμωνος ... πλήθει οὐκ ὀλίγῳ.
 Α : ὁ Μιλτιάδου Β : σὺν τῷ C : ὁ Ἀθηναῖος D : στρατηγούontos
573. Ἐμὲ κακῶς ἀκούσαντα ... μεγάλη ἔδακε λύπη.
 Α : ὑπὸ σοῦ Β : ἡ C : ταῦτα D : πάντα
574. Λαβῶν ἀπόδος καὶ ... πάλιν.
 Α : λείψει Β : λήξει C : λήψει D : λήσει
575. Πολλάκις χαλεπὸν ἐστι ... φίλον καὶ κόλακα.
 Α : διακρινῶν Β : διακρίναι C : διακρίναι D : διάκριναι
576. Μόνοι οἱ θεοὶ ἴσασιν, ... τελευτήσομεν.
 Α : ὅτε Β : πότε C : μήποτε D : ὁπότεν
577. Τὸ φιλοπόλεις εἶναι ἔσωσε τοὺς Ἕλληνας ... ὑπὸ τῶν Περσῶν ἠττάσθαι.
 Α : οἱ Β : τοὺς C : τοῦ D : τὸ
578. Δύο ὄτα ἔχομεν, στόμα δὲ ἓν, ... πλείω μὲν ἀκούωμεν, ἦττω δὲ λέγωμεν.
 Α : ὥστε Β : ἵνα C : ὥσπερ D : ὅτι
579. Μὴ δῆτα πείθεστε ... Αἰσχίνην λέγουσιν, ὅτι Φίλιππος φίλος ἐστίν.
 Α : τὴν Β : τὸν C : τὰ οἱ περὶ D : τοῖς ἀμφ'
580. Καὶ ποτε ... πάγου δεινοτάτου Σωκράτης ἐξῆλθεν ἱμάτιον ἔχων.
 Α : μετὰ Β : ὄντως C : ἀντὶ D : ὄντος

581. Διατελοῦμεν ... , ἕως ἂν τὴν πόλιν λάβωμεν.
A : ναυμαχεῖν B : μαχόμενοι C : πεζομαχεῖν D : πολεμήσονται
582. ... ἀποκρίνεσθαι, φρόντιζε.
A : Πρὶν B : Ὅποτε C : Ὅταν D : Πρὶν ἂν
583. Μετέδωκά σοι πάντων, ... εἶχον.
A : ἐὰν B : ὁπότε C : ἐγὼ D : ὦν
584. Ἐν Δελφοῖς ἦν γεγραμμένον πρὸς τῷ ἱερῷ ... Ἐνῶπι σαυτόν'.
A : τὸ B : σύμβολος C : μαντεία D : χρησμός
585. ... τις ἔμαξε μᾶζαν, ταύτην καὶ ἐσθιέτω.
A : Ὅν B : Ὅν C : Ἐὰν D : Ὅν
586. Οὐδὲν, ... ἠλπίζομεν, ἀποβέβηκεν.
A : ὦν B : ὄν C : τὰ D : ταῦτα
587. Οἱ δὲ μέντοι τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ... τινι καταληφθέντες διεφθάρησαν.
A : ἔδρα B : ἐνέδρα C : συνεδρεία D : καθέδρα
588. Μηδεὶς ἀρχέτω, πρὶν ἂν ... ἄρχεσθαι.
A : ἔμαθε B : μάθη C : μαθεῖν D : μεμάθηκε
589. Ἄει ... πέρυσι βελτίω.
A : οἱ B : τὸ C : τὰ D : τῷ
590. Μέμνησθε τοῦ ὄρκου, ... ὁμωμόκατε.
A : ὁ B : οὗ C : ᾧ D : ἅπτα
591. Ξένος ... ἀκολουθεῖ τοῖς ἐπιχωρίοις νόμοις.
A : τις B : ὦν C : ὄντος D : ὄς
592. Μεταδίδου τοῖς ἄλλοις, ... ἔχεις.
A : εἶτα B : ὦν C : οἷς D : ἔπειτα
593. Εἴθ' ὄφελεν ὁ Μιλτιάδης τῆδε τῇ ἡμέρᾳ ... στρατηγός.
A : ἡμέτερος B : ἡμῖν C : ὦν D : παρῆναι
594. Ὅρα σύνοισθα ... οὐδένα ἀδικήσαντι;
A : ὅτι B : περὶ τοῦ C : σεαυτῷ D : αὐτῶν
595. Ἐμμένομεν, ... ὠμολογήσαμεν.
A : ὦν B : τούτοις C : οἷς D : περὶ τῶν
596. Τὸ χρυσόμαλλον ... ἐκρέματο ἐκ δρυὸς ἐν τῷ Ἄρεως ἄλσει.
A : Πυθοῖδε B : Ἀθήνηθεν C : ἐν Κόλχοις D : Θήβαζε
597. Οὐδὲν ἔτι ἐμποδῶν ἦν, ... πᾶσαν τὴν στρατίαν ἀπολέσθαι.
A : ὅτι B : ὡς C : μὴ οὐ D : ἵνα
598. Ὅδη ἰσχυρότερον ἦν τὸ τείχισμα, ... ῥαδίως ἀλῶναι.
A : πρὶν B : ἢ C : ἢ ὥστε D : τοῦ μὴ
599. Φαγέτω με λέων καὶ ... ἀλώπηξ.
A : οὐ B : μὴ C : σε D : οὐκ
600. Διονυσίου ... ὑπὲρ τῆς Δαμοκλέους κεφαλῆς ξίφος ἐκ τριχῶς ἐκρεμάσθη.
A : στρατηγούντος B : τυραννοῦντος C : κελεύσαντος D : τυράννου

601. Οὐδεις οὐκέτι οἶός ... ἦν κωλύσαι αὐτοὺς καταστρέφεσθαι τὴν πόλιν.
A: γε B: τε C: που D: πως
602. Μιλτιάδης ... πάντων τὴν στρατηγίαν ἐπετρέπη.
A: μετὰ B: ὑπὸ C: κατὰ D: ὑπὲρ
603. Ὡς τάχιστα ἐπορεύοντο, ὥστε οὐδεις ... ὑπὸ τῶν Θρακῶν.
A: κατέκεινα B: ἀπέθανον C: ἐλήφθη D: ὤφθη
604. Ὁ φιλάργυρος οὐκ ἀπολαύει τῶν ἀγαθῶν, ... ἔχει.
A: ὦν B: ἄς C: οὐς D: ὀ
605. ... νόμοι πλείστοι εἰσιν, ἐνταῦθα καὶ ἀδικίαι πλείσται εἶναι φιλοῦσιν.
A: Εἰ καὶ B: Ὅπου C: Οὐκοῦν D: Καὶ ἐὰν
606. ... φύχη ἢ γῆ ἔρρωγε καὶ οἱ ποταμοὶ πεπήγασιν.
A: Ἡ B: Οὔσα C: Διὰ τὰ D: Τὰ
607. Πεζῆ βαδίζων μὴ φοβοῦ ...
A: κλύδων B: τὰ κύματα C: τῆς ναυαγίας D: θαλάττη
608. Πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων ἀπεκαίοντο ρίνας τε καὶ ...
A: γόνασιν B: ὄτα C: ποδός D: δακτύλων
609. Ἀπεκρίνατο πεισθῆναι ἂν τῷ βασιλεῖ, εἰ ... ὑπήκοοι αὐτοῦ.
A: γενήσονται B: ἦσαν C: ὦσιν D: γένοιτο
610. Οἱ ... παρὰ φύσιν ἐπιθυμοῦντες καὶ ἃ ἔχουσι δυστυχοῦσι.
A: ἃ B: τὰ C: τὴν D: τῶν
611. Εἰ τότε ἐπόνεις, ὅτε με ὠνειδίξεις, οὐκ ἂν νῦν τροφῆς ...
A: ἐπιθυμῆς B: μελήσοις σοι C: ἐπεδέου D: τεύξει
612. ... ἐδείπνουν, ὁ σὸς φίλος ἀφίκετο.
A: Ὅποτε B: Ἐχθές C: Ἐν ᾧ D: Τήμερον
613. Οὐ δεῖ φλυάρων ἀνδρῶν ... ἀκούειν.
A: διαλεγόντων B: μηδένα C: κατηγορίας D: γνῶμη
614. Νεανίσκος τις ἀκούσας ... ἄδόντων ἦσθη ἐπὶ τῇ εὐφωνίᾳ.
A: χελιδῶν B: τεττίγων C: παρθένων D: ἀηδῶν
615. ... προφυλάττομι ὑμᾶς, οὐδ' ἂν νέμεσθαι δύναισθε φοβούμενοι μὴ ἀπόλησθε.
A: Ἐὰν B: Ὅποτε C: Ὅπως D: Εἰ μὴ
616. Τότε μάλιστα τοὺς πρώτους δεσπότας ποθοῦσιν οἱ οἰκέται, ὅταν ἐτέρων πείραν ...
A: ἔλαβον B: λάβωσι C: λάβοιεν D: λαμβάνοιτο
617. Λάκαινά τις πρὸς τὸν υἱὸν λέγοντα μικρὸν ἔχειν τὸ ξίφος εἶπε, καὶ βῆμα ...
A: πρόσθεν B: ἐχθές C: πρόσθες D: προσήκει
618. Οἱ παλαιοὶ τοῖς ἀποθανοῦσιν ... εἰς τὸ στόμα κατετίθεσαν.
A: τάλαντον B: μνῶν C: δραχμῆ D: ὀβολὸν
619. Εὐ ἴστε, ὅτι οὐκ ἂν ἐτόλμησα εἰπεῖν, εἰ μὴ ἔγνων τοὺς ἐμοὺς λόγους ... τῷ κοινῷ.
A: συνοίσειν B: προβαίνειν C: χρήσεται D: δυσπαθεῖν
620. Παῦσά με δάκνων ἢ καταφιλῶν, ... πότερον ἔχθρὸς ἢ φίλος μου καθέστηκας.
A: ἵνα γνῶ B: ἵνα βῶ C: ἵνα ἴω D: ἵνα ἴστω

621. Ἄλλ' οὐτε ὅτε ἤλθες, ἔγνω, οὐτε ἐὰν ἀπέλθης, ...
A : γνώσομαι B : ἔγνω C : γνῶ D : γνοίην
622. Δραχμῆς μὲν ἠϋλει, ... δὲ παύεται.
A : μίαν B : δις C : τεττάρων D : τρισί
623. Ὑμῖν ῥῶον πιστεύσουσιν ἐκεῖνοι ἢ ...
A : ἡμεῖς B : ἡμᾶς C : ἐμαυτῶ D : σφῶν
624. ... τοῖς θεοῖς καὶ μὴ θρήνει.
A : εὐχῇ B : εὐχου C : εὐξεται D : ηὔξατο
625. Ἄνδρες στρατιῶται, μηδὲν ἀθυμήσητε ... τῶν γεγεννημένων.
A : ἤνεγκεν B : ἠνίκα C : ἔνεκα D : ἤνεγκα
626. Ἄνδρες, ἀναμιμνήσκεσθε, ὅσας δὴ μάχας ... ὁμόσε ἰόντες νενικήκατε.
A : σὺν τοῖς θεοῖς B : τοῖς θεοῖς C : τοὺς πολεμίους D : τὸν πόλεμον
627. ... ὁ Δαρεῖος ἐτελεύτησε, ἐβασίλευσεν ὁ Ξέρξης.
A : Ὄταν B : Πρὶν ἂν C : Ἐπεὶ D : Ἐπειδὴν
628. Εἰ μὲν φίλος ... , τί δάκνεις; Εἰ δὲ ἐχθρὸς, τί σαίνεις οὐράν;
A : εἰ B : ἂν ἦς C : ἦσθα D : οὐκ ἂν ἦς
629. Εἰ δὲ τοῦτο πάντες ἐποιοῦμεν, ἅπαντες ... ἀπωλόμεθα.
A : — B : οὐκ C : ἂν D : μὴ
630. Ἴσθι ὡς ὄπουπερ ἂν ... φυλάξομαί σε.
A : ἦς B : ἦς C : ἴθι D : ἦς
631. Ἐβοηθήσαμεν ἂν ὑμῖν, εἰ μὴ ... , τίνες ἐστέ καὶ τίσι πολεμεῖτε.
A : οἶσθα B : ἦδειμεν C : εἰδείη D : εἰδέναι
632. Ὁ πόλεμος ... ἡμᾶς ἀπεστέρηκεν.
A : πάντα B : πάντας C : ἀπάντων D : ἅπασιν
633. Τίνος χιτῶν ... ἐκλάπη;
A : αὐτὸς B : ἐκεῖνος C : ὑπὸ σοῦ D : σὸν
634. Κάλλιστόν τε καὶ ... καὶ ἥδιστον ἀπὸ γεωργίας τὸν βίον ποιῆσθαι.
A : χεῖριστον B : ἐλάχιστον C : ἄριστον D : πικρότατον
635. Μαινόμεθα πάντες, ... ὀργιζώμεθα.
A : πρὶν B : ὡς C : ὀπότεν D : ἐπεὶ
636. Ξενοφῶντος δὲ κατηγορήσαν τινες ... παῖσθαι ὑπ' αὐτοῦ.
A : φάσκοντες B : λέγοιεν, ὅτι C : τῷ D : ἴνα
637. Ἔργων ... χεῖρα ἐλευθέραν ἔχε.
A : κακὸς B : κακὰ C : ἀγαθῶν D : πονηρῶν
638. Ὁ βασιλεὺς ἤλθεν εἰς Περσέπολιν, ... ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐτέθαπτο.
A : πρόσθεν B : ἔνθα C : μὴ D : ἕως ἂν
639. Ἀποροῦμεν ... φύγωμεν.
A : καὶ B : ἢ C : πῶς D : ἐὰν
640. Ἐὰν δύνῃ ... , μὴ πλεύσης.
A : ὀδεῦσαι B : πλεῖν C : πλεῦσαι D : βαδίζων

641. Αὐλείτωσαν Θηβαίων παῖδες, οὐ γὰρ ... διαλέγεσθαι.
 Α : ἴσασι Β : ἴασι C : δύναται D : δυνηθῆναι
642. ... δύναται τὸ μέλλον ἐκφυγεῖν.
 Α : Οὐδείς Β : Μηδεὶς C : Πᾶς ἄνθρωπος D : Ὅς
643. Ὁ γὰρ πρεσβευτὴς τέτταρσιν ἡμέραις πρότερον ... ἀφίκετο.
 Α : καὶ ὕστερον Β : τοῦ στρατοῦ C : ὡς βασιλεὺς D : ἐσφάγη καὶ
644. Αὔριον τὸ ἀργύριόν σοι ...
 Α : δίδου Β : ἐδίδομεν C : δώσω D : ἔδωκε
645. Δικτύῳ τί ποιήσεις, ... κυνηγῆς;
 Α : ἐπεὶ Β : ἐπειδὴ C : ὅταν D : εἴ τις
646. Πάντες ἄνθρωποι ... εἰδέναι ὀρέγονται φύσει.
 Α : ὅτῳ Β : τι C : τοῦ D : τῷ
647. ... τῶν πονηρῶν φίλον ποιοῦ.
 Α : Μηδὲν Β : Οὐδὲν C : Μηδένα D : Οὐδένα
648. Τότε μάλιστα καὶ οἴκοι καὶ πόλεις ἐρημοῦνται, ... οἱ προσεστῶτες χαλεπαίνωσι.
 Α : εἰ Β : ἐπεὶ C : ὅταν D : ὥστε
649. Ἄρχοντός ἐστι τῶν ἀρχομένων ἐπιμελεῖσθαι, ὅπως ὡς βέλτιστοι ...
 Α : ἦσαν Β : ἦσαν C : εἶεν D : ἔσσονται
650. Ὑδωρ πίνων ... ἂν τέκοις σοφόν.
 Α : οὐδὲν Β : οὐδεμίαν C : μηδένα D : μήποτε
651. ... τοιαύτας πόλεις κτίξης, οὐ πολλοὺς τοὺς ἐνοικοῦντας εὐρήσεις.
 Α : Ὅτι Β : Ὅς C : Ἐὰν D : Ἐπειδὴ
652. Τῷ δήμῳ τῷ Ἀθηναίων ... καὶ ἀμυνῶ, ἐὰν τις ἀδικῆ τὸν δῆμον τὸν Ἀθηναίων.
 Α : βοηθῆω Β : βοηθῶ C : βοηθήσω D : βοηθησοίμην
653. Μήποτε τὸν πλοῦτον περὶ πλείονος ... τῆς ἀρετῆς.
 Α : ποιεῖ Β : ποίει C : ποιοῖο D : ποιοῖτο ἂν
654. Πηλίκος ἂν ἦν ὑμῖν θόρυβος, εἰ ἐγὼ τοῦτο ... ;
 Α : ποιῶ Β : ἐποίουν C : ποιοίην D : ποιῶμαι
655. Λύκος ἀκολουθῶν ... προβάτων οὐδὲν ἤδικει.
 Α : — Β : αὐτὸν τῶν C : ποιμένος D : ποιμνῆ
656. Ἐν κοίλῃ ὄρυι ... κατειργάζοντο μέλιτται.
 Α : μέλι Β : μέλιτος C : μέλιτι D : κηροῦ
657. ... μὴ οἱ πολέμιοι ἐπιθεῖντο.
 Α : Φόβος οὖν ἐστὶ Β : Φοβούμεθα C : Ἐφοβοῦντο D : Δέδοικα
658. Φαίνει λύχνη καὶ ...
 Α : σιγῆς Β : σιγᾶ C : σίγα D : σιγῆ
659. Οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς συμμάχους ἐδεδίασαν, ... ἀποσταίεν.
 Α : ὅτι Β : ἵνα C : μὴ D : ὡς
660. Ἀλλὰ ... ἐμὲ λάθητε ἐπιπορκοῦντες, θεοὺς μέντοι οὐ λήσετε.
 Α : εἰ Β : κἄν C : ἄτε D : ἤνικα

661. Οὐχ ὡς ἤτησας, ... γενήσεται σοι.
A : ὡς B : ὅτι C : οὕτως D : οὐ μὴ
662. Τίνας δικαιότερον βλάψω ... ἀδικήσαντας;
A : ἡ B : τῶν ἡμᾶς C : τῆς D : ἡ τοὺς ἐμὲ
663. Κέλευσον καὶ ... ἂν βούλη, εὐθὺς πεπράξεται.
A : ταῦτα B : ὧν C : ὅτου D : ἄττα
664. Ὅποιοις μὲν λόγοις Κλέαρχος Κῦρον ἔπεισεν, ... γέγραπται.
A : ἤδη B : ἄλλη C : χθές D : ταχέως
665. Ἐν ταῖς εὐχαῖς οὐ δεῖ ... τῶν ἐχθρῶν τι ἐξαιτεῖσθαι κακόν.
A : πρὸς B : ἐπὶ C : κατὰ D : ὑπὸ
666. Πόρρω ... ὁ θεὸς ἐγγύθεν βλέπει.
A : ἐστῶς B : ἦσθα C : ἦ D : ἐστῶτος
667. Ἐμοί, ὦ ἄνδρες, θυομένω ἰέναι ἐπὶ βασιλέα οὐκ ... τὰ ἱερά.
A : εἰσὶ καλὰ B : ἐγίγνετο C : εὐτυχῶς D : καλῶς
668. Οὐκ ἂν ἐβασίλευον, εἰ μὴ βελτίων ὑμῶν ...
A : ἦν B : ὦ C : εἶην D : ἔσομαι
669. ... σώζεται τὸ σκάφος, χρῆ καὶ ναύτην καὶ κυβερνήτην προθύμους εἶναι.
A : ἕως ἂν B : Μέχρι C : ἕως D : ἕνίκα
670. Μετὰ ταῦτα ... εἰς τὴν αὐλήν περιῆμεν.
A : ἀνέστημεν B : ἐστήσαμεν C : ἀναστάντες D : ἐστῶς
671. ... εἶχες βελτίους φρένας.
A : Ἐὰν B : Εἶτε C : Εἶθε D : Ἐάντε
672. Ὁ στρατηγὸς ἐδεδίει, ... οἱ ἱππεῖς τοὺς πολεμίους οὐχ ὑπομείνωσιν.
A : ὡς B : ὅτι C : ἵνα D : μὴ
673. Οἱ πολέμιοι τὸ φρούριον παρέδωσαν, ... τὰ σιτία ἐπελελοίπει.
A : ἐπειδὴν B : ὅτι C : ὅταν D : εἰ
674. Διανοεῖται τὴν γέφυραν λῦσαι ... διαβῆτε.
A : ὁμῶς B : ὥστε C : ὡς μὴ D : ὅ τι
675. Λέων εἶ ... τρίχα, ὄνος δὲ τὸν βίον.
A : τὸ B : τὰ C : τὸν D : τὴν
676. Ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ εὐδαίμων ἐστίν, ἐάντε πλούσιος, ἐάντε πένης ...
A : ἐστίν B : ἦν C : ἦ D : ἔση
677. Εἶθε ... τότε συνεγενόμην.
A : μετ' αὐτήν B : μετ' αὐτῆς C : σοι D : σου
678. Τοσοῦτου δέω ὑμᾶς ἐπαινεῖν, ... πάνυ μέφομαι.
A : ὥστε B : ὑμᾶς δὲ C : οὕτως D : ὅπως μὴ
679. Οἱ Ἀθηναῖοι πράττουσιν, ὅπως μὴ ὁ Φίλιππος ... κρατήσει.
A : τὴν πόλιν B : λιμὴν C : τῶν ἄκρων D : τῷ λιμένι
680. Δεινὸν ἐστὶν ἐλεύθερον ὄντα ... ἄρχεσθαι.
A : δοῦλον B : δούλους C : ὑπὸ δούλου D : ἀντὶ δούλων

681. Εἰ τάληθῆ ἔλεγεν, ἐπιστεύομεν ...
A : αὐτῆς B : αὐτῶ C : ἄν D : αὐτίκα
682. Μὴ ἀπέλθετε πρὶν ... μου ἀκούσῃτε.
A : — B : ἄν C : ἦν D : ἔαν
683. Ἐπειδήπερ Ἀλέξανδρος βούλεται θεὸς εἶναι, ... θεός.
A : ἴσθι B : ἴθι C : ἔστω D : ἔσθω
684. Διὰ τί ὅμοιοι ὄντες ἡμῖν ἐν πᾶσιν οὐχ ὁμοφρονεῖτε ... ἀδελφοί;
A : ὧ B : ἡμᾶς C : ὡς D : ἡμῖν ὡς
685. Ἐὰν ταῦτα ... , χαλεπῶς οἴσετε.
A : ὧσιν B : εἶεν C : γένηται D : γίγνοιτο
686. Ταῦτα ἐποιοῦν, ... σκότος ἐγένετο.
A : ἕως ἄν B : πρὶν ἄν C : μέχρι D : ἐν ἧ
687. Πόλεμον οἱ λύκοι ... συνῆψαν.
A : ἄρνα B : καὶ ἰχθὺν C : τῶν συῶν D : τοῖς προβάτοις
688. Γραμματικῶς θυγάτηρ ἔτεκεν φιλότῃ μιγεῖσα παιδίον ἀρσενικόν, θηλυκόν, ...
A : πότερον B : ἔτερον C : ὀπότερον D : οὐδέτερον
689. Εὖ ἴσθι, ὅτι καὶ γὰρ ἄν σε ἐφοβήθην, εἰ μὴ ... ὄνον ὄντα σε.
A : ἴσμεν B : ἦδη C : ἦδειν D : εἰδείη
690. Τὸν δὲ χρόνον ὃν ἐτριράρχουν, ἡ ναῦς ἄριστά μοι ... παντὸς τοῦ στρατοπέδου.
A : πλεῖ B : ἔπλει C : πλεύσεται D : ἔπλευσε
691. Ἦν δὲ, ὅτε ἐτελεύτα, ἀμφὶ τὰ ... ἔτη.
A : πεντεκαίδεκακίς B : πεντήκοντα C : τέτταρες D : ἀνὰ δέκα
692. Τὰ Ἀναξαγόρου βιβλία ... τούτων τῶν λόγων.
A : γέμει B : πλέως C : ὅμοια D : πλήθουσι
693. Ἄρα μὴ κακόν τι λέγων ... λέληθα.
A : σὺ B : ἑμαυτὸν C : σαυτοῦ D : ἑαυτῇ
694. Οἱ αἰχμάλωτοι ἐδέθησαν ... μὴ φεύγειν ἕνεκα.
A : ὑπὸ τοῖς Πέρσαις B : διὰ τὸ C : τοῦ D : ὅπως
695. Ἐπελθὼν καὶ ὁ στρατιώτης ἐκάθισεν πλησίον ...
A : τὸν στρατηγόν B : βραδέως C : τοῦ πανδοχέως D : κακίων
696. Ἀλλά, ... βούλει, μένε ἐπὶ τῶ στρατεύματι, ἐγὼ δ' ἐθέλω πορεύεσθαι.
A : ἔαν B : σὺ μὲν C : εἰ D : ὀπότε
697. Ὁ κάστωρ ζῶν ἐστι ... ἐν λίμναις τὰ πολλὰ διαιτώμενον.
A : ἄπους B : δίπουν C : τρίπους D : τετράπουν
698. Ποταμῶ γὰρ οὐκ ἔστιν ἐμβῆναι ... τῶ αὐτῶ καθ' Ἡράκλειτον.
A : ἄπαξ B : δις C : ἐν D : διπλοῦς
699. Ἀγαθὸν ἰατρὸν νομίζω οὐκ ἄν ἔασαι τὸν νοσοῦντα ἐμπίπλασθαι, ... ἐπιθυμεῖ.
A : ὀπότε B : οὐδ' ἔαν C : ὢν D : εἰ καὶ τούτοις
700. Οὐκ ἔστιν οὐδεις τῶν θνητῶν, ὅστις οἶδεν, εἰ τὴν αὔριον ἡμέραν ἔτι ...
A : βίοι B : βιοῖ C : βιώσεται D : ζῆ

701. Σόλων τοῖς αἰσχροῦς ... ἀπέιπε μὴ δημηγορεῖν.
A: ἀνδράσιν B: βιοῦσιν C: ῥήτορσιν D: ταφείσιν
702. Ὁ ξένος ταῦτ' εἰπὼν ...
A: ἀνεστήσατο B: ἀνέστησε C: ἀνέστη D: ἀναστήσει
703. Εἰ ἀληθὲς τοῦτ' ἔστιν, οὐδὲν δεῖ ... μαρτύρων
A: λόγον B: σοῦ C: σοι D: τὸν λόγον τῶν
704. Δύνασαί μοι λέγειν ... διδασκτὸν ἢ ἀρετὴ ἢ οὐ;
A: διότι B: ὡγαθέ C: εἰ D: ἐστί
705. Οἱ στρατιῶται αἰτιῶνται αὐτὸν ...
A: ἐγκρατείας B: δειλίας C: προδότης D: κλοπῆ
706. Μὴ ἀπέλθητε ... ἀκούσητε.
A: ὡς B: ἕως C: πρὶν ἄν D: ὅ τι
707. Εἰ ἀνάγκη μάχεσθαι, τοῦτο δεῖ παρασκευάσασθαι, ... κράτιστα μαχοῦμεθα.
A: ἵνα μὴ B: μὴ C: ὅπως ὡς D: ὅτι
708. Οἱ ὀπλῖται ... ἐδέησαν φυγεῖν.
A: ἀνδρείως B: πολὺ C: ταχέως D: ὀλίγου
709. Ταῦτα μάλιστα τοῖς ... ἐναντιοῦται, ἃ τοῖς χρηστοῖς ἔστιν εὐεργετήματα.
A: ἀγαθοῖς B: πονηροῖς C: ἀρίστοις D: βελτίστοις
710. Νόμος τῶν Ἀθηναίων ἦν τὸν τοὺς γονέας τύφαντα ἢ μὴ τρέφοντα ... εἶναι.
A: ἄκριτον B: ἄτιμον C: ἐπειικῆ D: ὄσιον
711. ... δὲ ἐκεῖ ἡμέρας τινὰς ὁ κλέπτης προσδοκῶν κλέψαι τι.
A: Πίνει B: Διέμενεν C: Κατέλυσε D: Γεγήρακε
712. Ἡ ἀρετὴ αὐτῷ σοι πρῶτον ἐργαστέα ἔστιν, εἰ ἄλλω τινὶ ... αὐτῆς μέλλεις.
A: μετέχειν B: μεταδώσειν C: λάβεισθαι D: συνθήσασθαι
713. Ἐγὼ δὲ ὑμῶν δέομαι ... καταγνῶναι δωροδοκίαν ἐμοῦ.
A: ὥστε B: μὴ C: ὅτι D: ἵνα
714. Ἴωμεν ἀπολουσόμενοι ... ἀπὸ τῆς μάχης ἰδρωῖτα.
A: ἡ B: τὴν C: τὸν D: τὰ
715. Ὁ μέντοι Ξενοφῶν ἀναγνοὺς τὴν ἐπιστολὴν ἀνακοινοῦται ... περὶ τῆς πορείας.
A: Σωκράτη B: Σωκράτους C: Σωκράτει D: Σώκρατες
716. Ἄκουσον, ὡς ἄν μάθης, ὅτι οὐκ ἄν δικαίως ... ἀπιστοίης.
A: ἐμοὶ B: αὐτοῦ C: αὐτῆς D: ἡμᾶς
717. Τί γὰρ ἀλιεύειν μὴ μαθῶν ... ἐπεχείρουν;
A: ταύτη B: τούτω C: τούτου D: ταύτης
718. Ἐὰν τὸν βασιλέα ἔλῃς, ... ἀντ' ἐκείνου.
A: ἄρχεις B: ἄρχεσθαι C: ἄρξεις D: ἀρχόμεθα
719. Οἴδατε, ... χάριν βραδύνω;
A: ὅτι B: πότε C: τίνοσ D: πόθεν
720. Ἀλλὰ πέρυσι ... μου ἐλοιδόρησας.
A: — B: ἀδελφοῦ C: τὸν πατέρα D: τῆ μητρὶ

721. ... φευδῆ λέγε.
 A : Οὔποτε B : Οὐδενί C : Μηδενός D : Μῆ
722. Ἐπὶ τούτῳ ὁ πρεσβευτῆς ἀνέστη καὶ ... ᾧδε.
 A : εἶπα B : ἔλεξεν C : ἐρρήθην D : φασίν
723. Σωκράτης τοιοῦτος ἦν, οἶος ... ἄλλω πείθεσθαι ἢ λόγῳ.
 A : τε B : οὐκ C : τῷ D : μηδενί
724. Λέοντα ... ταῦρος εἰσῆλθεν εἰς σπήλαιον.
 A : πέφευγα B : φεύγων C : φεύγοντα D : φυγόντος
725. Ἄλλ' εἰ θέρους ἠῦλεις, χειμῶνος ...
 A : ὄρχου B : ὄρχήσει C : ὄρκου D : ὄρχήσει
726. Εἰκότως ταῦτα ἡγεῖ σὰ εἶναι, ... ἂν ἄρξης καὶ ἐξῆ σοι αὐτοῖς χρῆσθαι, ὅ τι ἂν βούλη.
 A : πρὶν B : ἕως C : οὐκ D : ὦν
727. Ἄλλ' ἔγωγε ... , εἰ μὴ ἐάρων πολλῶν εἰσιόντων ἔχνη, ἐξιόντος δὲ οὐδενός.
 A : εἰσῆλθον B : εἰσῆλθον ἂν C : εἰσέλθοιεν D : εἰσέλθωσι
728. Μελήσει ἡμῖν, ὅπως ... σοι.
 A : ἐπιλησόμεθα B : μὴ ἀδικῶμεν C : ὀργίζωμεν D : ἀρέσομεν
729. Πρέπει αἰεὶ ποιεῖν, ... ἂν παραινέσωσιν οἱ σοφοί.
 A : τοῦτο B : ταῦτα C : ὅ τι D : ὡς
730. Λέγεται Ἀλκιβιάδης, ... εἴκοσιν ἐτῶν εἶναι, Περικλεῖ διαλεχθῆναι περὶ νόμων.
 A : πρὶν B : πρὶν ἂν C : ἕως ἂν D : ὅτε
731. Κύρος δὲ ... εἰσῆλασεν εἰς τὴν πόλιν, μετεπέμπετο τὸν Συένεσιν πρὸς ἑαυτόν.
 A : πότε B : ἐπεὶ C : ὅταν D : ὥστε
732. Οὐδὲν ... διαλλάττομεν, πλὴν τῆ γνώμη.
 A : αὐτοῖς B : ὑμᾶς C : ὑμῶν D : ἀλλήλοις
733. Ἐὰν ἔλθῃ ὁ λύκος δεῦρο, ... αὐτόν.
 A : φονεῖ B : φονεύεις C : φονῆ D : φονεύσομεν
734. ... ἔλθοι, τοῦτο ἡρώτα.
 A : Ὅστις B : Ὅτι μὴ C : Ὅτε μὴ D : Ὅτε
735. Οἱ στρατιῶται οὐκ ἔφασαν ... πορεύσεσθαι.
 A : — B : ὅτι C : ἑαυτοὺς D : ἰέναι
736. ὦ φίλε, ποῖ δὴ καὶ ...
 A : ποῦ B : τίς C : πόθεν D : ὅστις
737. Ἐπειθον αὐτοὺς ... ποιεῖσθαι μάχην πρὶν οἱ σύμμαχοι παραγένοντο.
 A : ὡς B : μὴ C : τί D : τὸ
738. Εἴθε εὐρομέν σε, ᾧ φίλε, ... λυπούμενον.
 A : τὸν B : ὄν C : σὸν D : μὴ
739. Ἐμοὶ μὲν ἀπόδος τὴν ἀσπίδα, ... δὲ πρῶω καπηλεῖον, ἐν ᾧ καταζήσεις.
 A : σὺ B : ἔγωγε C : σαυτῷ D : τὸ
740. Ἐγὼ μὲν πρὸς ὀλίγον χρόνον ζῶ καὶ κἂν ... κόφῃ με, τήκομαι· σὺ δὲ ἀνθεὶς αἰεὶ.
 A : τίς B : μηδεὶς C : σὺ D : οὐ

741. Ὁμολογοῦμεν ... ἄδικοι περὶ ὑμᾶς γεγενῆσθαι.
A: ὅτι αὐτὸς B: ὁπότε C: ὁπότεν D: —
742. Χαλεπὸν καὶ δύσκολον ἐπιτάττεις ... πρᾶγμα.
A: τὸ B: τὰ C: ἐμοὶ D: ταῦτα
743. Ἐρασθέντα φασι νεανίαν παρθένου διαλεχθῆναι ... τῆς κόρης ὑπὲρ τοῦ γάμου.
A: βούλεται B: — C: βουλόμενον D: τῷ πατρὶ
744. Οὐ ... παύσονται, πρὶν ἂν τὴν πόλιν ἔλωσιν.
A: ὕστερον B: πέρυσι C: πρότερον D: μὴ
745. Ἔδοξεν αὐτοῖς προιέναι ... τῷ βασιλεῖ συμμείξειαν.
A: καὶ B: ἕως C: παρὰ D: σὺν
746. Τίς ... , ὧ βέλτιστε, διαιρεῖν οὕτως ἐδίδαξεν;
A: ἀνθρώπων B: τε καὶ πότε C: σε D: καὶ πόσου
747. Μὰ Δία, οὐκ εἶδον ... ἀμείνω ῥαφιδόν.
A: ποτε B: καὶ C: αὐτῷ D: ἐμαυτοῦ
748. Τίνι ἂν μᾶλλον μέλοι ἢ τοῖς γονεῦσιν, ὅπως οἱ παῖδες εὖ ...
A: ποῖοι B: ποιοῖ C: ἔχουσιν D: πράξουσιν
749. Τί ... μάτην αἰτιᾶ;
A: ἡμῖν B: ὑμῶν C: με D: σε
750. Ὁ βασιλεὺς ἦν ... κάλλιστος, ψυχὴν δὲ φιλανθρωπότατος.
A: ἀνδρὸς B: ὡς C: εἶδος μὲν D: μάλιστα
751. Οὐχ οὕτως εὐήθης πέφυκα, ... σοὶ πιστεύειν.
A: ὥστε B: ὅπως C: πότερον D: εἰ
752. Ἐκλαιεν οὖν ἑαυτὸν καὶ ... κατεμέμεφετο.
A: λέοντα B: τὸν λύκον C: τῆς δειλίας D: προβατίοις
753. Κύρος δίδωσιν αὐτῷ μυρία ...
A: δραχμάς B: μνᾶς C: τάλαντα D: δαρεικούς
754. ... ὁ πατήρ ἐστιν, τοιοῦτος καὶ ὁ υἱός.
A: Οὗτος B: Ποῖος C: Οἶος D: Τοῖος
755. Ὁ δῆμος τριάκοντα ἄνδρας εἴλετο, οἳ τοὺς πατέρας νόμους ...
A: συγγράφουσιν B: συγγράφουσιν C: θείην D: τιθέντες
756. Ὁρᾶς ὅσον ἰσχύος ὁ κώνωψ ἔχει, ... καὶ ἐλέφαντα φοβεῖν.
A: ὡς B: ὅτι C: ὅπως D: πρὶν
757. ... αἱ τῶν πονηρῶν τέχναι οὐ λανθάνουσι.
A: Σώφρων B: Τοὺς φρονίμους C: Ἐμφρόνων D: Σώφρονες
758. Εἰ ... ὁ λοχαγὸς, μάχεσθαι ἡμῖν ἂν παρεκελεύετο.
A: αὐτὸς ἐστιν B: παρεῖναι C: παραινεῖ D: παρῆν
759. Ἐπεμέλετο, ὅπως μήτε ἄσιτοι μήτε ἄποτοί ποτε ...
A: ἴοι B: εἶην C: ἔσονται D: ἐσόμενοι
760. Χειμῶνος ἐπιγεγονότος οἱ μύρμηκες, ... ἐπόνουν, ἐτρέφοντο.
A: ὅτε B: οἵτινες C: οἷς D: πρὶν

761. Οἱ περὶ Λύσανδρον τριάκοντα ... ἀπέπλεον.
 Α : τὴν οἰκίαν Β : τὸν οἶκον C : οἴκαδε D : οἴκοι
762. Τί ... σπαράττεις μηδὲν ἡδικοκῶτα;
 Α : μηδένα Β : ἡμᾶς C : με D : αὐτὴν
763. Ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀνέβη Νικίας πρὶν ... αἰσθῆσθαι τῶν πολεμίων.
 Α : τις Β : ἄν C : τὸ D : τινα
764. Εἰ μὴ ἤρρεσκόν σοι οἱ νόμοι, ... σοι ἀπιέναι ἐκ τῆς πόλεως.
 Α : ἔδεον Β : πρέπειν C : ἐξῆν D : ὑπάρχειν
765. ... παρὰ Σπαρτιάτῃ εὐρεθῆ χρυσὸς ἢ ἄργυρος, θανάτῳ ζημιούται.
 Α : Ὅτε Β : Ἐὰν C : Πρὶν D : Πρὶν ἂν
766. Γυμνοὶ ἤλθομεν οἱ πάντες, γυμνοὶ ... ἀπελευσόμεθα.
 Α : γὰρ Β : τε C : οὖν D : δὲ
767. Οἱ γαστριμαργοὶ τὰ τυχόντα ἐσθίουσι καὶ πίνουσι, ... ὑπερπλησθῶσιν.
 Α : ἐὰν Β : ἐπειδὴ C : ἕως ἂν D : ὅπως μὴ
768. Ἀνηλθέ τις εἰς ... τοξικῆς ἔμπειρος κυνηγῆσαι.
 Α : κυνηγὸς Β : τοξότης C : ὄρος D : κυνηγέτης
769. Μηδεὶς μηδένα ὄλβιον κρινέτω, πρὶν ἂν αὐτὸν εὖ τελευτήσαντα ...
 Α : ἴδῃ Β : ὁρᾶν C : ᾗδῃ D : εἰδέναι
770. Ἄ δρᾷ τις καὶ ...
 Α : πείθειν Β : πείσει C : πείσεται D : πάθειν
771. Ὅς ἄγριος ... παρά τι δένδρον τοὺς ὀδόντας ἠκόνα.
 Α : ἔστω Β : ἔστων C : ἔστῶς D : ἔστη
772. Οἱ Θηβαῖοι φίλον, εὐεργέτην, σωτήρα ... βασιλέα ἠγοῦντο.
 Α : καὶ Β : σύμμαχον C : τὸν D : τε καὶ
773. Ἄρξομαι δέ ... ἀπὸ τῶν μικροτάτων παραδειγμάτων.
 Α : λέγειν Β : ἔγωγε C : σοι D : λέγων
774. Φαίδων παρεγένετο ... ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ἣ τὸ φάρμακον ἔπιεν.
 Α : Σωκράτῃ Β : Σωκράτους C : Σωκράτει D : Σώκρατες
775. Φαλακρὸς τις ... τρίχας τῇ ἑαυτοῦ περιθεὶς κεφαλῇ ἵππευεν.
 Α : ξένας Β : ἑαυτοῦ C : ἀλλοτρίου D : τὰς ἑαυτοῦ
776. ... ἔλαβε, πᾶσι μετέδωκε.
 Α : Ὡς Β : Ὡν C : Ὅστις D : Ταῦτα
777. Τί ἂν ἐποίησας, εἰ τὴν γλῶτταν ... , ὅπου τμηθείσης τοσαῦτα λαλεῖς;
 Α : λήσεις Β : εὐρίσκοις C : εἶχες D : ἔχης
778. ... ἂν οἱ νόμοι μὴ ἰσχύωσιν, ἐνταῦθα πάντα λέλυται καὶ συγκέχυται.
 Α : Ὅτε Β : Ὅπου C : Ἐπεὶ D : Ἐκεῖ
779. Ἐὰν αὐτὸν ἀτιμάσης, ὦ γύναι, οὐ προσελεύσεται ...
 Α : σά Β : σε C : σου D : σοι
780. Ἄξιόι ἐστε τῆς ἐλευθερίας, ... κέκτησθε.
 Α : ὃ Β : τὴν C : ἣς D : ὑμεῖς

781. Ἐξεστι ... ἀγαθοῖς γενέσθαι.
A : πρὶν B : ἐξ αὐτῶν C : ὑμῖν D : οἷς
782. Ὁ ἡγεμῶν ἦται δὲ μάλιστα τοὺς ... καὶ ἔλαβε πολλοὺς παρὰ τῶν στρατιωτῶν.
A : ὁδοῦς B : μέρους C : δακτυλίους D : ναῦς
783. Ἐχομεν τοσούτους στρατιώτας, ... οἱ πολέμιοι.
A : πόσους B : ὅσους C : ἦ D : ὥσπερ
784. Ὁ δὲ θεασάμενος ἐπυνθάνετο ... , τίς ἐστι καὶ πόθεν ἦλθεν.
A : μου B : αὐτοῦ C : σου D : αὐτὸν
785. Νέω δὲ σιγᾶν μᾶλλον ἢ ... πρέπει.
A : τρέχειν B : νοσεῖν C : λαλεῖν D : πονεῖν
786. Ὁ δεσπότης με ... ἐπρίατο.
A : νέα B : αὐριον C : νεωστὶ D : μήποτε
787. Τοῖς θεοῖς δίκης ...
A : μέλει B : φέρει C : πρέπει D : μένει
788. Καταλαμβάνουσι τοὺς φύλακας ... πῦρ καθημένους.
A : ἀνὰ B : ὑπὸ C : διὰ D : ἀμφί
789. Χαλεπὸν δ' ἐρῶ σοι καὶ ... πάθημα, ὃ Σιμωνίδῃ, τῶν τυράννων.
A : ἄλλὰ B : ἄλλον C : ἄλλο D : ἄλλα
790. Εἰ μὴ κακὸς ἦσθα ἀνὴρ, οὐκ ἂν νεκρῶν θήκας ...
A : ἐκβάλλης B : ἐκβαλεῖς C : ἐκλίποις D : ἐκίνεις
791. ... μοι γένοιτο, ἃ βούλομαι, ἀλλὰ ἃ συμφέροι.
A : Οὐ B : Οὐποτε C : Μή D : Μηδὲν
792. Ἐγὼ σοι τὰ τε χωρία ἀποδώσω καὶ τᾶλλα ... ὑπεσχόμην.
A : αἷς B : ἄλλω C : ἃ D : ταῦτα
793. Ὁ μῦθος δηλοῖ, ὅτι ἃ μέλλει συμβῆναί τι, ... γενναίως ἐγκαρτερεῖται.
A : τούτοις B : τούτων C : οἷς D : ὧν
794. Οἷος ὁ ... , τοιοῦτος ὁ λόγος.
A : τροχός B : τόπος C : τρόπος D : τόκος
795. Παῖς τις θηρεύων ἀκρίδας περιέτυχε ...
A : σαῦρον B : κροκοδίλου C : σκορπίω D : χρυσόν
796. Τοῦτο κερδαίνουσι οἱ ψευδόμενοι, τὸ μὴδὲ ὅταν ἀληθεύωσι ...
A : πιστεῦσθαι B : πιστεύονται C : πιστεύοιντο D : πιστεύωνται
797. Καὶ ἐπειδὴ ἔδοξεν αὐτοῖς, ἤμελλον ἀπτεσθαι ...
A : τοῦτο B : ἐκεῖνο C : τοῦ ἔργου D : τῷ ἔργῳ
798. Ἀλλὰ δίδωμί σοι, ἔφη ὁ Χειρίσοφος, ὀπότερον ... ἐλέσθαι
A : βουλῇ B : βούλεσθαι C : βούλει D : βουλῆς
799. Νικίας ... ἔστιν, ὡς ἔπος εἰπεῖν.
A : μήποτε B : οὐποτε C : οὐκέτι D : μηκέτι
800. Ποιμὴν ἐλάσας τὰ πρόβατα εἷς τινα δρυμῶνα ἐθεάσατο δρῶν παμμεγέθη μεστήν ...
A : μήλων B : βαλάνων C : φοίνικων D : ἀηδῶν

801. Ἄπορῶ δ' ὀπόθεν χρῆ πρῶτον ... διὰ τὴν ἀνωμαλίαν τῆς κατηγορίας.
A : ἄρχειν B : ἀρχθήσομαι C : ἄρξασθαι D : ἀρχθῆναι
802. Τοῦτ' αὐτὸ νῦν διδάσχ', ὅπως ἂν ἐμάθω.
δίδασχ' = A : διδάσκω B : ἐδίδασκε C : διδάξειν D : δίδασκε
803. Ἔδοξέ μοι γῆμαι καὶ γυναῖκα ... εἰς τὴν οἰκίαν.
A : ἡγαγόμεν B : ἡγαγον C : ἦχα D : ἦγε
804. Προσέρχεταιί μοί τις πρεσβύτες ἄνθρωπος ὑπὸ γυναικὸς ... ἣν ἐκεῖνος ἐμοίχευεν.
A : ὑποπεμφθεῖσα B : ὑποπεμφθείς C : ὑποπεμφθέντος D : ὑποπεμφθείση
805. ... μὲν οὐκ ἀπορίαν μοι ἔσεσθαι δοκῶ.
A : μάρτυρες B : μάρτυρας C : μαρτύρων D : μάρτυσι
806. ... ἔστι μοι διπλοῦν.
A : οἶκος B : οἰκία C : οἶκον D : οἰκίδιον
807. Ἴστοροῦσι δ' αὐτὸν καὶ γυναικῶν ... μετὰ τοῦ στρατοπέδου περιάγεσθαι.
A : πόλεων B : πλῆθος C : πλείων D : πολλῶν
808. Ἐὰν οὖν λάβῃς αὐτὸν καὶ βασανίσης, ἅπαντα ...
A : λέγει B : πέπυσαι C : πυθανόμεθα D : πεύση
809. Οἶεται γὰρ ὑμᾶς εἰς τοσοῦτον εὐηθείας ἤδη προβεβηκέναι, ὥστε καὶ ταῦτα ...
A : ἀναπεισθήσεσθαι B : ἀναπέιθη C : ἀναπέεισιν D : ἀνεπίθοντο
810. Ὡμολόγει ... ταῦτα ποιήσειν.
A : ἑαυτόν B : σεαυτόν C : σαυτόν D : —
811. Ἴσοκράτης ὁ ῥήτωρ ... ἄρχοντα ἔλεγεν εἶναι τὸν ἄρχειν ἑαυτοῦ μὴ δυνάμενον.
A : κράτιστον B : βέλτιστος C : κάκιστον D : μέγιστος
812. Ἐγὼ ... εἰς δουλείαν ὑπὸ Νικίου Πιττάλακον ἀφειλόμην εἰς ἐλευθερίαν.
A : ἄγων B : ἀγόμενον C : ἡγμαι D : ἡγαγον
813. Βούλομαι δ' ὑμᾶς καὶ ... ὑπομῆσαι, ἐν οἷς ἐβουλεύεσθε.
A : περὶ τοῦ καιροῦ B : ὑπὸ τῶν καιρῶν C : ἐν τοῖς καιροῖς D : τοὺς καιροῦς
814. Μετὰ ταῦτα, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἦκον οἱ Φιλίππου ...
A : ἀγγέλλοι B : πρεσβύτεδες C : κηρύττεις D : πρέσβεις
815. Ὅτι δ' ἀληθῆ λέγω, ἐξ αὐτοῦ τοῦ δόγματος ἀκούσαντες ...
A : μαθόντες B : μαθήσεσθε C : μάνθανε D : μανθανέτω
816. Καὶ κυβερνήτης ἀγαθὸς ... ναυαγεῖ καὶ ἀνὴρ σπουδαῖος ἀτυχεῖ.
A : ἀεὶ B : ὀπότερον C : ἐνίστε D : ὀπότεν
817. Ἄνθ' ὧν ὁ τύραννος ... σίτου καὶ ἄλλα πολλὰ δῶρα ἔπεμψεν ἐκ Σικελίας.
A : πολλοῦ B : πλοῦν C : πλείων D : πλοῖον
818. Δημοσθένης ἦν ... ἐπιτήδειος καὶ φίλος.
A : μοι B : μου C : ἐμέ D : ἐμοῦ
819. Περὶ τούτων δὲ λέγων πόθεν ἄρξωμαι; Τί δὲ πρῶτον ... ;
A : εἶπω B : εἰπών C : εἶπον D : εἶποιμι
820. Οὐδὲν ... ἔστι χρησιμώτερον.
A : σιωπᾶς B : σιγῆ C : σιωπῆ D : σιωπῆς

821. Χαλεπὸν ἄρχεσθαι ... χείρονος
A : ὄντος B : ὑπὸ C : ἔστι D : μηδεῖς
822. Ζάλευκος ὁ τῶν Λοκρῶν νομοθέτης τοὺς νόμους ἔφησε . . . ὁμοίους εἶναι.
A : λέοντας B : τοῖς ἀραχνίοις C : νομοθετῶν D : τοὺς πολίτας
823. ... , ὦ φίλε Ζεῦ, κατὰ τῆς ἀρούρας τῆς Ἀθηναίων καὶ τῶν πεδίων.
A : υἱέ, υἱέ B : ὕει, ὕει C : ὕσον, ὕσον D : ὕες, ὕες
824. Περὶ δὲ τῆς ... καὶ τῆς τιμῆς ὁ κίνδυνός ἐστι.
A : ἀτιμᾶς B : ἀτιμίας C : ἀτιμοτέρας D : ἀτίμητος
825. Κρατεῖτε γὰρ καὶ τούτων, ὧν οὐδὲν ἐγὼ τυγχάνω ...
A : κρατῶν B : κράτος C : κράτους D : κρατῶ
826. Μετὰ τοῦτον κατελύθη τὸ ἔθος ... νομοθετήσαντος Κλεισθένους.
A : ἄρξαι B : ἤρχον C : ἀρξάμενον D : ἄρχων
827. ... οὐ δεῖ εὐχεσθαι ἢ οὕτως ἀπλῶς καὶ ἐλευθέρως.
A : ἦ B : ἦτοι C : ἦδε D : ἦδη
828. Ὅτι δ' ὁ κατήγορος κατηγορεῖ ..., σαφῶς οἶδα.
A : ἐμέ B : σε C : μου D : σοι
829. Πάντες γὰρ ἄρα ... ἐπιθυμοῦσιν.
A : τῶν ἀγαθῶν B : τοῖς ἀγαθοῖς C : ἀγαθόν D : ὠγαθέ
830. Ὅμως δὲ καὶ ... , ἔφη, ἐκ τίνος ἐπλήγης.
A : λέξον B : λέγετε C : φάτε D : ἐρεῖ
831. Σύνοιδα γὰρ ... σαφῶς οὐδὲν τοιοῦτον πεποικῶς.
A : ἐγὼ B : ἐμαυτῶ C : τούτου D : σφᾶς
832. Ἄδικεῖτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πολέμου ἄρχοντες καὶ ... λύοντες.
A : σπονδῆν B : σπονδᾶς C : σπονδῆς D : σπονδαῖς
833. ... τις ὡς χρήμασι τὴν πίστιν ἐποιούμεθα.
A : φήσει B : ἔστι C : φύσει D : λέγεται
834. Οὗτοι Ἀθηναῖοι δίκην ... καλοῦσιν, ἀλλὰ γραφῆν.
A : οὗτοι B : ἦν C : αὐτὴν D : ἦν
835. Ἐνταῦθα ... ἀλλήλων βασιλεύς τε καὶ οἱ Ἕλληνες ὡς τριάκοντα στάδια.
A : διέχων B : ἀπέχεται C : διέσχον D : ἀπεχόντων
836. Ἐπὶ τοῦτον δὲ τὸν λόγον εἶμι πρῶτον, ὡς ἀδύνατός ... τοῦτο πράττειν.
A : εἶμι B : εἶμι C : εἶ D : ἔστι
837. Ἄπαντα γὰρ πλήρη ...
A : φύλακα B : φυλακή C : φυλακῶν D : φυλάκτης
838. Ὁ δὲ στρατηγὸς τὸ ἦμισυ τοῦ στρατεύματος κατέλιπε ... τὸ στρατόπεδον.
A : φυλάττειν B : φυλάξαντος C : φύλακα D : πεφύλαχα
839. Ἐν ὅπλοις πάντες πάντα ὀρῶσι καὶ πάντες ὑπὸ ... ὀρῶνται.
A : πᾶσιν B : παισὶν C : πάντων D : πασῶν

840. Συνήλθομεν, εἶπομεν, ἠκούσαμεν, χρήματα ... αὐτῶν ἔλαβον, ἔλαθον λαβῶν, ἔκρυφα.
A: σὺν B: ἀνὰ C: παρὰ D: ἐν
841. Ἐὰν ἀδίκως ... με, πολλοῖς γενήσεται φανερόν.
A: ἀποκτείνετέ B: ἀποκτείνητέ C: ἀποκτενεῖτέ D: ἀποκτείνοιτέ
842. Οὐκ ἀπατήσαντά με δεῖ διαφυγεῖν ...
A: διὰ τὴν αἰτίαν B: τὴν αἰτίαν C: ἐκ τῆς αἰτίας D: περὶ τῆς αἰτίας
843. Εἴρηται τὰ παρ' ... καὶ παύσομαι.
A: ἐμὲ B: ὑμῖν C: ἐμοῦ D: ἑαυτοῦ
844. Τίς γὰρ ἂν ... δουλείαν ἀντι βασιλείας;
A: ἔλοιτο B: αἰρήσει C: ἦρε D: ἠρέθη
845. Ἐνεπαύοντο δὲ οἱ στρατιῶται ὅπου ἐτύγχανον ἕκαστος, ... δυνάμενοι καθεύδειν ὑπὸ λύπης.
A: μὴ B: οὐ C: μὴ οὐ D: οὐ μὴ
846. Τί οὖν ... τὰ γράμματα;
A: ἀναγιγνώσκονται B: φασὶ C: λέγει D: ἀναλέγουσι
847. Εἴποι τις ἂν, ὅτι ... ἐρασθεὶς ἐπεχείρησα τούτοις.
A: χρήματι B: χρήματα C: χρημάτων D: χρήμασιν
848. Ὁ δ' Ἄριθμος ... διακονῶν χρυσίον ἤγαγεν εἰς Πελοπόννησον.
A: τῷ δεσπότη B: τοῦ βασιλέως C: ἑαυτοῦ D: τὴν πόλιν
849. Οὐκοῦν ἐνόμιζον ἐκείνοι τῆς πάντων τῶν Ἑλλήνων σωτηρίας ... ἐπιμελητέον εἶναι.
A: αὐτοῖς B: οἷ C: σφῶν D: σαυτοῦ
850. Χρήματα μὲν μέτρια κέκτημαι, ... δὲ οὐδὲν δέομαι.
A: πολλὰ B: πολλῶν C: πλοῦτον D: πλούτοις
851. Τί τούτων μέλει ... ;
A: ἡ πόλις B: τὴν πόλιν C: τῆς πόλεως D: τῆ πόλει
852. Προδότῃ ... ἀνδρὶ πῶς ἂν γένοιτο τιμῆ;
A: τὸ ἑλληνικὸν B: τὴν πατρίδα C: τῆς Ἑλλάδος D: τῆ πόλει
853. Καὶ τοῦτ' ἐκ ... λόγου ῥάδιον δεῖξαι.
A: βραχίονος B: βραχέος C: βράχεος D: βραχέως
854. Ἐν δὴ ταῖς ἄλλαις Καλλιρρόῃ ὄνομα παρθένος μεγάλη ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἦκε ...
A: λυεῖν B: λούων C: λουσομένη D: ἔλουσα
855. Τοῦτον λυεῖν φημί τὴν εἰρήνην καὶ πολεμεῖν ...
A: ἡμᾶς B: σφῶν C: ὑμῖν D: πρὸς ἐμοῦ
856. Πῶς ... ἂν ἀβίωτος ἦν ὁ βίος μοι πράξαντι ταῦτα;
A: οὐ B: οὐκ C: μὴ D: μηδαμῆ
857. Ὁ δὲ στέφει ... δόναξιν.
A: ἑαυτὸ B: ἑαυτὸν C: ἑαυτοῦ D: ἑαυτῶ

858. Ὡς δὲ ... λέγω, μάρτυρα πιστὸν παρέξομαι τὸν παροιχόμενον βίον.
A: ἀλητεία B: ἀληθῆ C: τὸ ἀληθές D: ἀλήθεια
859. Δόξη πιστεύσας τολμᾶς ἄνδρα περὶ ... διώκειν.
A: φόνου B: σφαγῆς C: θανάτου D: τελευτῆς
860. Οὐ μὴν ἔδρασεν ... τῶν ἐν τοῖς Ἑλλησιν αἰσχύνην φερόντων.
A: μηδὲν B: αὐτὸς C: — D: οὐδὲν
861. Οἱ μὲν γὰρ τοὺς φίλους παρόντας μόνον τιμῶσιν, οἱ δὲ καὶ ... ἀπόντας ἀγαπῶσι.
A: μακρῶ B: μακρὰν C: μακρὰς D: μακροὺς
862. Ἀπέσταλκά ... τόνδε τὸν λόγον δῶρον.
A: μου B: μοι C: σου D: σοι
863. Τίς δ' ἂν ἀπείχετό ... τῶν κακῶς πεπονθότων;
A: σε B: μου C: ὑμῶν D: ἡμῖν
864. Τοῦτο δ' ἐστὶν οὐχ ... οὕτωςί τις ἂν φήσειεν ἀτιμίαν.
A: ἦν B: ἦν C: ἄττα D: ἄ
865. Τέτταρσιν ὕστερον ἡμέραις πομπὴ μὲν ἦν ... , ἐπόμευον δὲ αἰ νεωστὶ γεγαμημένοι.
A: Δία B: Ἄρει C: Ἀφροδίτης D: Ἥρα
866. Περιελόμενος τὸν δακτύλιον ἔρριψεν ἀδήλως παρὰ ... πόδας.
A: τῆς B: τοὺς C: τὰς D: —
867. Πάντα οὖν ... ἠβουλήθη κατεπράξατο.
A: ὑπ' αὐτοῦ B: ὃ C: ἦτις D: ὅσα
868. Γράφει δὲ ὑμῖν ... χρῆ τὸν τρόπον πολιτεύεσθαι.
A: ὃ B: ὃν C: τὸν D: τὸ
869. Δεινὸν ἐστὶν ὅταν τις ἐκ τῶν ἰδίων ...
A: κινδυνεύει B: κινδυνεύσει C: κινδυνεύσῃ D: κινδυνεύσοι
870. Ἔστι δὲ ... ἱερὸς ὁ ἀετός.
A: Ζεῦ B: τῇ Ἥρᾳ C: Ἀπόλλω D: τοῦ Διὸς
871. Τί ποτέ ... ἠδίκησα;
A: ὑμῖν B: σε C: σφί D: ὑπ' ἐμοῦ
872. Ἔχει δὲ καὶ τὴν προμαντείαν ...
A: τὸν θεὸν B: τοῦ θεοῦ C: τῶ θεῶ D: τοῖς θεοῖς
873. Ὁ λυπηθεὶς ἐκ τινος τύχης καὶ ... φεύγειν θέλει ἔνθα ἡ λύπη συνέβη.
A: ἐκ τοῦ τόπου B: ἀπὸ τοῦ τόπου C: τὸν τόπον D: εἰς τὸν τόπον
874. Σὺ μὲν γὰρ ... ἐπιθυμεῖς, ἐγὼ δὲ παιδεύειν ἄλλους ἐπιχειρῶ.
A: παιδεῖαν B: τὴν παιδεῖαν C: παιδείας D: τὰς παιδεῖας
875. Κολοῖος τοῦτο θεασάμενος διὰ ζῆλον ... μιμήσασθαι ἤθελε.
A: τοῦτον B: τούτου C: τούτῳ D: —
876. Πρέπει ... ὥσπερ τῆς οὐσίας οὕτω καὶ τῆς φιλίας τῆς πατρικῆς κληρονομεῖν.
A: οἱ παῖδες B: τοὺς παῖδας C: τῶν παίδων D: τοῖς παισίν
877. Ἔλεγε δὲ ταῦτα περὶ ζῶντων ... ἐρμηνέως.
A: ὡς B: σὺν C: διὰ D: ἐκ

878. Ὀρᾶς τὸν Σκάμανδρον ... τὴν παρθενίαν ἔδωκα;
A: ᾧ B: οἷ C: τούτῳ D: ἐκείνῳ
879. Καὶ ... ὅσα πράττει μετὰ τῆς δυνάμεως ποιεῖ.
A: πᾶσα B: παντί C: πάντα D: πᾶσιν
880. Εὐρεν ἐκεῖ ἀγρίας αἰγας καὶ τράγους πλείονας ... εἶχεν αὐτὸς καὶ μείζους.
A: ἄς B: οὖς C: ὦν D: οἷς
881. Φράσον τούτοις τὸν τρόπον, τὸν τόπον, τὸν χρόνον, πότε, ... , πῶς εἶδες.
A: οὖ B: που C: ποῦ D: ὅπου
882. Βίος δὲ οὐ βιωτὸς ... ἔστερημένῳ.
A: βασιλεῖ B: βραδέως C: πίστεως D: γέροντι
883. ... δὲ Πυλῶν (= Θερμοπυλῶν) καὶ τῶν ἐπὶ τοὺς Ἑλληνας παρόδων ἐστίν.
A: ἔχει B: Διασκοπεῖ C: Μάχεται D: Κύριος
884. Τὰ κακὰ συνεχῆ ... ὡς πλησίον ὄντα ἐπέρχεται.
A: ἀνθρώπους B: ἀνθρώπων C: τοῖς ἀνθρώποις D: ἐν τοῖς ἀνθρώποις
885. Καὶ δὴ κατηγορεῖ ... ὡς ὀχληρὸς εἶη τοῖς πολίταις.
A: αὐτὸν B: αὐτοῦ C: αὐτῷ D: αὐτῆς
886. Ἐὰν τι ... , ἀνάγκαι μὲν μοι καὶ πάντα σοι παρέξω.
A: χρήσεις B: χρήσεις C: χρήσης D: χρήσῃς
887. Οὐδαμῶς ἡμᾶς πρέπει ἀμελεῖν ...
A: οἰκείους B: ὑπὸ τῶν οἰκείων C: τῶν οἰκείων D: οἰκείους
888. Εἰ μὲν οὖν εἰμι σοφός, ... ἤμαρτον· εἰ δ' ἤμαρτον, ... σοφός εἰμι.
A: οὐχ οὐ B: μὴ μὴ C: οὐδὲ οὔτε D: μηδὲ μήτε
889. Ἀγαθὰ πάντα ... τῶν κακῶν ἐδιώχθη ὡς ἀσθενῆ ὄντα.
A: περὶ B: ἀντί C: ὑπὸ D: ἐπὶ
890. Οὗτος ἐμοὶ πολεμεῖ, κἂν μήπω ... μηδὲ τοξεύῃ.
A: βάλοις B: ἔβαλες C: βάλῃ D: βαλοῦ
891. Ἐπυνθάνετο αὐτῶν ... ἔχοντες· αἱ δὲ ὑποτυχοῦσαι καλῶς ἔφασαν.
A: ποῦ B: πόθεν C: πῶς D: τίνες
892. Οἱ φρόνιμοι, ὅταν τῆς ἐνίων μοχθηρίας ... , οὐκέτι αὐτῶν ταῖς ὑποκρίσεσιν ἐξαπατῶνται.
A: πειρῶν B: πειραθῶσιν C: πειρώσεως D: πειρώντων
893. Ὑμεῖς δὲ ... πιστεύετε τοῖς ὑμετέροις αὐτῶν ὀφθαλμοῖς ἢ τοῖς τούτου λόγοις.
A: μάλα B: μᾶλλον C: μᾶλλον ἢ οὐ D: μάλιστα
894. Οἱ ... οἰκονόμοι ἀναλίσκουσιν οὐκ εἰς ἃ δεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς ἃ βλάβην φέρει αὐτῷ καὶ τῷ οἴκῳ.
A: βέλτιστοι B: ἀγαθοὶ C: κακοὶ D: μέγιστοι
895. Ἀλεκτρούνες συμπεσόντες ... ἐμάχοντο.
A: ἄλληλα B: ἀλλήλοισι C: ἀλλήλους D: ἀλλήλαις
896. Οἱ πονηροὶ ... οὐ λανθάνουσιν, κἂν τὰ μάλιστα χρηστότητα ὑποκρίνωνται.
A: πᾶσιν B: τοὺς φρονίμους C: τῶν φρονίμων D: οὐδένι
897. Ὁ δὲ στρατηγὸς τὸν ἱατρὸν καλέσας ... βοηθεῖν.

A : αἰτήσων B : αἰτηθήσει C : αἴτησαι D : ἤτει

898. Ἐὰν σὺ ... , ἐγὼ οὐκ ἀποθνήσκω.

A : παρέλθης B : ἤξεις C : παρείης D : ἀπίη

899. ... χαλεπὰ τῶν πραγμάτων ὁ χρόνος διαλύει.

A : Τῶν B : Ἡ C : Τὰ D : Τίνα

900. Ἐκ πολλῆς ... ἀνάγκη καὶ χειμῶνα γενέσθαι.

A : εὐλογίας B : εὐωδίας C : εὐδίας D : εὐδοξίας

901. Ἡ δὲ φθονήσασα ... διὰ τὸ περισσὸν τῆς τροφῆς ἔλεγεν, ὡς ἄπειρα κολάζη.

A : αὐτῷ B : ἐπ' αὐτῷ C : ἐπ' αὐτὸν D : αὐτὸν

902. Ἄλλ' ἔγωγε ηὐχαρίστησα ἄν σοι, εἰ τοῖς λόγοις ὅμοια τὰ ἔργα ...

A : εἶχε B : εἶχες C : ἔχεις D : σχήση

903. Ὅστις καθ' ἑτέρου δόλια μηχανᾶται, ἑαυτοῦ γίγνεται ... ἀρχηγός.

A : κακὸς B : τῷ κακῷ C : τῶν κακῶν D : ὁ κακὸς

904. Πολλάκις ἂ μὴ τέχνη παρέσχε, ... τύχη ἐδωρήσατο.

A : ταῦτα B : τοῦτο C : τοῦτον D : αὕτη

905. Ἄλλ' ἔγωγε εὐθηθέστατος ἄν εἶην, εἰ τὸ παρὸν κέρδος ἀφείς ἄδηλον ἐλπίδα ...

A : διώκω B : ἐδίωκον C : διώκοιμι D : διώκων

906. Μανία γάρ ἐστιν ἐπιχειρεῖν ...

A : ἔργοις ἀδυνάτοις B : ἐπ' ἀδυνάτοις C : ἀδύνατα D : ἄν' ἀδύνατα

907. Πότερον τοὺς σοφοὺς ἄνδρας νομίζεις ἀνοήτους ... φρονίμους;

A : καὶ B : ἀλλὰ C : ἢ D : τε καὶ

908. Ἐν τινι οἰκίᾳ πολλοὶ μῦες ...

A : ἴασι B : ἦσαν C : ἦσαν D : ἴασαι

909. Τὸ μὲν σῶμα ... ἐγύμναζεν, τῇ δὲ φυγῇ τοὺς κινδύνους ὑπέμενεν.

A : πόνων B : μετὰ πόνων C : σὺν τοῖς πόνοις D : τοῖς πόνοις

910. Ὁ δ' ἤττηθεις εἰς τόπον κατάσκιον ἀπιῶν ...

A : κέρυφα B : ἐκρύφθην C : ἐκρύβη D : κρυφθήση

911. Ὁ δὲ νικηθεὶς ... ὑποδὺς ἀπεκρύπτετο.

A : εἰς κλίνην B : ἐκ κλίνης C : κλίνη D : ὑπὲρ κλίνης

912. Καὶ παρευθὺς ἀετὸς καταπτὰς ἤρπασεν ...

A : αὐτῶν B : αὐτόν C : αὐτῆς D : αὐτῷ

913. Τῶν δὲ περὶ τὸν τόπον οἰκούντων τις ἐθεάσατο αὐτὸν τοῦτο ...

A : πέπραξαι B : ποιῶντα C : πράξεσθαι D : ποιήσων

914. Ἐὰν μὴ οὕτως ὁ ποταμὸς ταράσσηται, ἐμὲ ... λιμώττοντα ἀποθανεῖν.

A : χρῆ B : δεῖ C : δεήσει D : χρήσεται

915. Ἀντικατηγορησαὶ δέ σου πολλὰ καὶ μεγάλα πράττοντος ... οὐ βούλομαι.

A : δυνάμενος B : δυναμένου C : οἱ δυνατοὶ D : δύναμαι

916. Περὶ ὑμῶν πρὸς ὑμᾶς ἐστὶ μοι λόγος, ὃν εἰπὼν παύσομαι ...

A : ἀπολογίαν B : τῆς ἀπολογίας C : ἀπολογούμενον D : ἀπολογούμενα

917. Ὁ γε προδότης τὸ μὲν πλῆθος διαφθείρει, τὸ δὲ ... ἀτιμάζει.
 A : θεὸν B : θεοῦς C : θεῖον D : θεῶν
918. Ποτὲ ἀλώπεκες ἐπὶ τὸν Μαίανδρον ποταμὸν ... πιεῖν ἐξ αὐτοῦ θέλουσαι.
 A : συνηθροίσθησαν B : ἐπερχόμεναι C : παρήλθεν D : ἀπήεσαν
919. Ὁ δὲ ἠβουλήθη ... περιγενέσθαι καὶ οὐκ ἠδύνατο.
 A : σαυτοῦ B : ἑαυτῆς C : αὐτῶν D : σφῶν αὐτῶν
920. Στρατοπεδευομένων δ' αὐτῶν γίγνεται τῆς νυκτὸς χιῶν ...
 A : μέγας B : πολλή C : βαθύ D : μέγα
921. Ἡδέως μὲν ἔχε πρὸς ἅπαντας, χρῶ δὲ ...
 A : μικροτάτους B : μέγιστων C : τῶν ἀγαθῶν D : τοῖς βελτίστοις
922. Οὐκ ... γὰρ ἄνευ πολλῆς δυσχερείας ἰδεῖν ἐξ ὧν συνέστηκε τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος.
 A : ἐστι B : ἐστίν C : ἔστι D : εἶη
923. Ζῶων καὶ φυτῶν αἰτία φύσις, καὶ ... φύσιν γίγνεται πάντα τὰ τοιαῦτα.
 A : παρὰ B : κατὰ C : εἰς D : ἐπὶ
924. Δῆλον ὅτι καὶ ἐσμὲν ἔνεκα ... φρονῆσαι τι καὶ μαθεῖν.
 A : — B : τὸ C : τοῦ D : τῷ
925. Τοὺς νοῦν ἔχοντας καὶ δυναμένους ὄραν πλέον τι ... περὶ πολλοῦ ποιοῦ.
 A : — B : ἄλλο C : τᾶλλα D : τῶν ἄλλων
926. Οὐδὲν ἢ φύσις ποιεῖ ...
 A : κατὰ φύσιν B : περίεργον C : οὔποτε D : οὔπως
927. Οὐδὲν γάρ, ... φαμέν, μάτην ἢ φύσις ποιεῖ.
 A : ὅτι B : ὅτε C : ὡς D : ὁπότε
928. Τῶν ζῴων τὰ μὲν ἔχει πόδας, τὰ δὲ ...
 A : δίποδα B : ἄποδα C : ἀποδία D : ἄπους
929. Οἶμαι δὴ πάντας εἰδέναι, ὅτι μάλιστα συκοφαντεῖν ἐπιχειροῦσιν οἱ ... μὲν δεινοί, ἔχοντες δὲ μηδὲν.
 A : λόγοι B : λέγουσι C : λέγειν D : εὐλόγως
930. Βέλτιον δ' ἔμφυχον τοῦ ἀφύχου διὰ τὴν φυγὴν, καὶ τὸ εἶναι τοῦ ... εἶναι.
 A : οὐ B : μὴ C : οὔποτε D : οὐκέτι
931. Ἐν δ' Ἀραβίᾳ σαῦραι ... πηχυαίων γίγνονται.
 A : μείζους B : μεγάλοι C : μέγιστοι D : μείζω
932. Περὶ τὴν γένεσιν τὴν τῶν μελιττῶν οὐ ... τρόπον πάντες ὑπολαμβάνουσιν.
 A : τὸν αὐτὸν B : αὐτὸν τὸν C : ταῦτό D : τὸν τοῦτον
933. Τίτκει δ' ὁ δελφίς ἐν τῷ θέρει ἐν ... δ' ὄρα οὐδεμιᾶ.
 A : ἀλλοδαπῇ B : ἄλλῃ C : ἀλλαχῇ D : ἀλλοτρίᾳ
934. Καὶ ἔστιν ὁ δελφίς φιλότεκνος καὶ ζῆ ... πολλά.
 A : ἐνιαυτῶν B : ἡθῆ C : ἔτη D : χρόνον
935. Διηγῆσομαι ... ὡς ἂν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων.
 A : ὑμᾶς B : ὡς ὑμᾶς C : ὑμῶν D : ὑμῖν
936. Λόγον δὲ μόνον ἀνθρωπος ἔχει ...

A : τῶν ὀρνίθων B : τῶν ἀμφιβίων C : τῶν ζῴων D : τῶν φυτῶν

937. Εἷς τοῦτ' αὐτῶν τὰ πράγματα προήγαγεν, ... πολὺν χρόνον δεσπότηται τῶν Ἑλλήνων κατέστησαν.

A : ἐπειδὴν B : ὥστε C : ἵνα D : ὅπως μὴ

938. Ὁ δὲ χαμαιλέων στρέφει τὸν ὀφθαλμὸν κύκλῳ καὶ ... ἐπὶ πάντας τοὺς τόπους μεταβάλλει.

A : τὴν ὄφιν B : τῷ ὄρᾶν C : τῶν ὀφθαλμῶν D : τοῖς ὄμμασι

939. Περικλῆς δὲ ... ἐγένετο μαθητῆς, Ἀναξαγόρου τε τοῦ Κλαζομενίου καὶ Δάμωνος.

A : δυοῖν B : τριῶν C : τρισὶν D : ἄμφω

940. Οὐχ αἱ δυνάμεις αἱ τῶν λόγων ... τοὺς ἀνθρώπους ποιοῦσιν.

A : κακῶν B : κακοπράγμων C : κακοπράγμονας D : κακοποιῶν

941. Ὁ δὲ συνεβούλευσε ... ἡμῶν ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν.

A : τῶν πατέρων B : σὺν τοῖς πατράσι C : τοῖς πρόγονοις D : μεθ'

942. ... ὁ Ζεὺς οὐχ ὅπως τὸν σῖτον αὐξήσῃ, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης.

A : Ὕσθη B : Ὕει C : Ὕοντος D : Ὕσον

943. Ἀναξαγόρας οὖν φησὶ διὰ ... ἔχειν φρονιμώτατον εἶναι τῶν ζῴων ἄνθρωπον.

A : ἡ χεῖρ B : χεῖρα C : τὸ χεῖρας D : χερσίν

944. Θεμιστοκλέα τῶν μεγίστων ... ἠξίωσαν.

A : δῶρα B : δωρεὰν C : δώρημασι D : δωρεῶν

945. Ἀλλὰ τὸ ὕδωρ ψυχρόν, ἔφη, ἐστὶν ... λούσασθαι.

A : μὴ B : πρὶν C : ὥστε D : ἄρα

946. Καὶ τὸ ... ἐτελεύτα.

A : ἔαρος B : θέρος C : χειμῶν D : ἐνιαυτὸν

947. Ἐπὶ τὸ γῶναι τε καὶ θεωρῆσαι πᾶς ἄνθρωπος ... τοῦ θεοῦ συνέστηκεν.

A : περὶ B : ὑπὲρ C : ὑπὸ D : μετὰ

948. Καὶ αὐτοῖς τῇ ὑστεραίᾳ ἦλθε κῆρυξ ἀναίρεσιν ... τῶν νεκρῶν.

A : αἰτῶν B : αἰτήσων C : ποιῶν D : ἀναιρησόντων

949. Τοὺς δὲ ... ἐπιθυμοῦντας οὐκ ἐπράττετο χρήματα.

A : χρήματα B : ἑαυτοῦ C : ὑμῖν D : ἐπὶ τιμῆς

950. Τέλος γὰρ γενέσεως καὶ κινήσεως ... τοῦτ' ἐστίν.

A : πᾶν B : παντὸς C : πάσης D : πάντα

951. Ἐκ δὲ Θεσσαλίας Ὀρέστης ὁ Ἐχεκρατίδου φεύγων ... Ἀθηναίους ἑαυτὸν κατάγειν.

A : πρὸς B : ἔπεισεν C : ἐπείσεισιν D : ἔπεισεν

952. Τὰ τε ἱερὰ ἐν οἷς ἐσκήνηντο νεκρῶν πλέα ἦν ... ἐναποθησκόντων.

A : αὐτῇ B : αὐτὰ C : αὐτοῦ D : αὐτῶν

953. Νόμοι τε πάντες συνεταράχθησαν ... ἐχρῶντο πρότερον περὶ τὰς ταφάς.

A : οἷ B : οἷς C : ἄς D : αἷς

954. Καὶ διὰ τοῦτο τῶν ἐλάφων οἱ μὲν ἄρρενες ἔχουσι ... , αἱ δὲ θήλειαι οὐκ ἔχουσιν.

A : κρέα B : κέρατα C : οὖς D : ὠτα

955. Οἱ δ' ἐν τῇ κεφαλῇ λέγοντες τὴν ἀρχὴν τῶν φλεβῶν οὐκ ὀρθῶς ...

A : εἰπόν B : λέγοντες C : ὑπέλαβον D : εἶρηται

956. Τῆ δ' ὕστεραία οἱ Συρακόσιοι δύο ... ἔστησαν.
A : τρόπους B : τροπαία C : τροφεία D : τροφέων
957. Ἀπέθανον οὐκ ὀλίγοι αὐτῶν, ὄπλα μέντοι ἔτι ... ἦ κατὰ τοὺς νεκροὺς ἐλήφθη.
A : πλείω B : πολλὰ C : πλείους D : πολλοὶ
958. Ἐπιμελής τε τῶν φίλων εἶ καὶ οὐδενὶ οὕτω ... ὡς φίλοις ἀγαθοῖς.
A : χαίρει B : χαίροντι C : χαρήσεται D : χαίρεις
959. Ὁ δὲ κόκκυξ τίκει μὲν, ἀλλ' οὐ ποιησάμενος ...
A : νεοττιάν B : νεοττούς C : νεόττια D : φά
960. Μετὰ δὲ ταῦτα οὐ πολλῶ ὕστερον ... Ἀθηναίων ἐπὶ τὰς ναῦς ἐπιβάντες παρέπλευσαν ἐς Σικυῶνα.
A : τῶν B : τις τῶν C : ἀγγέλλοι D : χίλιοι
961. Νεοττούς δὲ κόκκυγος λέγουσιν ... οὐδεὶς ἐώρακεν.
A : ὡς B : ὅπως C : ἵνα D : ἐπεὶ
962. Ὁ δὲ κόκκυξ, ... εἴρηται ἐν ἐτέροις, οὐ ποιεῖ νεοττιάν, ἀλλ' ἐν ἀλλοτρίαις τίκει νεοττιαῖς.
A : βιβλίους B : λόγους C : ὡσπερ D : πῶς
963. Ἀπλῶς τὴν ἑαυτοῦ γνώμην ἀπεφαίνετο Σωκράτης πρὸς τοὺς ὀμιλοῦντας ...
A : ταύτην B : ἑαυτήν C : αὐτοῦ D : αὐτῶ
964. Καὶ ταύτην τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ... νύκτα ἐν φυλακῇ εἶχον αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι.
A : ἐπιόντα B : ἐπείην C : ἐπειδὴν D : ἐπιούσαν
965. Ἄ ποιεῖν αἰσχρόν, ταῦτα νόμιζε ... λέγειν εἶναι καλόν.
A : οὔτε B : μηδὲ C : μάλιστα D : οὐδενὶ
966. Οὐ ... τὰς χεῖράς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος φρονημώτατος.
A : διὰ B : μετὰ C : παρὰ D : πρὸς
967. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι κήρυκα ... τοὺς νεκροὺς διεκομίσαντο.
A : πέμφοντες B : πέμφαντες C : πέμφαντα D : πέμφοντα
968. Βουλευτικὸν δὲ μόνον ἄνθρωπός ἐστι τῶν ...
A : ζωνῶν B : ζῶν C : ζῶν D : ζητῶν
969. Μίαν μὲν ναῦν λαμβάνουσιν αὐτοῖς ... , τὰς δ' ἄλλας οὐκ ἐδυνήθησαν.
A : σὺν ἐρέταις B : σὺν ἀνδράσιν C : μετ' ἀνδρῶν D : ἀνδράσιν
970. Καὶ ἐνταῦθα ἤδη ἐν ... ταραχῇ καὶ ἀπορίᾳ ἐγίγοντο οἱ Ἀθηναῖοι.
A : πολλῇ B : μεγάλῃ C : μακρᾷ D : κακῇ
971. Οἵτινες τὰ μὲν χρηστὰ σαφῶς ἐπαγγέλλονται, ἔργα δὲ φαῦλα ...
A : ποιῶσιν B : δρῶσιν C : πράττωσι D : πλάττωνται
972. Ὑπὸ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον Λακεδαιμόνιοι Ἡράκλειαν τὴν ἐν Τραχινίᾳ ... καθίσταντο.
A : πόλιν B : οἰκίαν C : ἀποικίαν D : ἀκρόπολιν
973. Ὑπὸ δὲ τῶν Θηβαίων καὶ αὐτοὶ ...
A : διαφθεύρωσιν B : φθαρήσοιτο C : διεφθάρκασιν D : ἐφθείροντο
974. Οὗτοι ἔλεγον, ὅτι Κύρος μὲν τέθνηκεν, Ἀριαῖος δὲ πεφευγὼς ἐν τῷ σταθμῶ ... μετὰ τῶν ἄλλων βαρβάρων.
A : φαίεν B : ἴη C : εἶη D : εἶσι

975. Καταστάντες δὲ ἐτείχισαν τὴν πόλιν, ἣ νῦν Ἡράκλεια καλεῖται ... Θερμοπυλῶν σταδίους τεσσαράκοντα.
A : ἐπέχοντα B : ἀπέχουσα C : ἐνέχων D : περισχῆσων
976. Τῶν φευδολόγων ἀνθρώπων ... ἐστι τὰ πράγματα.
A : ἔλεγος B : ἔλεγχός C : ἐλάττων D : ἔλαφος
977. ... τῶν ἀμφὶ βασιλεία ἀπέθνησκον ἐν τῇ μάχῃ, Κτησίας λέγει· παρ' ἐκείνῳ γὰρ ἦν.
A : Ὅποῦ B : Πότε C : Ὅποσοι D : Πῶς
978. Καταλαμβάνουσι τοὺς φύλακας ... πῦρ καθημένους.
A : ὑπὸ B : μετὰ C : ἀμφὶ D : ἐπὶ
979. Καὶ τὰ φοβερὰ τῶν πραγμάτων ἢ συνήθεια ...
A : καταπραΰνει B : χρήσεται C : ἐπυθέτο D : χαίρει
980. Καὶ ταῦτα πάντα γέγονε διὰ τὴν ἡμετέραν ἄνοιαν, ἀλλ' οὐ διὰ τὴν ... δύναμιν.
A : ἐκείνου B : μέγαν C : ἑαυτὴν D : ἡμῶν αὐτῶν
981. Καὶ πόσον ἐγὼ σου καλλίων ὑπάρχω, ἦτις οὐ ... , τὴν δὲ φυχὴν πεποίκιλμαι.
A : τὸ σῶμα B : τὰ σώματα C : τοῦ σώματος D : τῷ σώματι
982. Πρῶτον μὲν οὖν ... Δελφοῖς τὸν θεὸν ἐπήροντο.
A : τοῖς B : ταῖς C : ἐν D : ἐν τὸν
983. Οἱ δ' οὐ μόνον αὐτοὶ εὐεξίας ἀμελοῦσιν, ἀλλὰ καὶ ... καταγελωῶσι.
A : ἀμελούντων B : εὐεξίαν C : τῶν ἐπιμελομένων D : ἑαυτοὺς
984. Ὅμολογῶ μέντοι κἀγὼ ... ταῦτα.
A : ὑμῖν B : σοι C : μεθ' ἡμῶν D : σὺν σοι
985. Οἱ δὲ καὶ ἀγάλλονται ἐπὶ τῷ καταφρονεῖν ...
A : τῶν ἀρχόντων B : κατὰ τῶν ἀρχόντων C : ἄρχουσιν D : ἐπὶ τοῖς ἄρχουσιν
986. Οἱ δ' ἐξέπεμφαν τοὺς οἰκήτορας αὐτῶν τε καὶ τῶν περιόικων καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ... ἐκέλευον ἔπεσθαι.
A : τὸν βουλόμενον B : οἱ βουλόμενοι C : — D : τῶν βουλομένων
987. Τοῦ σωματικῆς ... ἀμείνων ἐστὶν ὁ τῆς διανοίας κόσμος.
A : κάλλου B : καλοῦ C : κάλλος D : κάλλους
988. Οἱ φευδολόγοι τότε μάλιστα καταλαζονεύονται, ὅταν τοὺς ἐλέγχοντας ...
A : οὐκ ἔχουσι B : οὐχ ἔξοιεν C : μὴ ἔχουσι D : ἐχέσθων
989. Ὡ φίλε, δεῦρο συνδείπνησόν ...
A : ἡμῖν B : μοι C : σὺν μοι D : ἐμοῦ
990. Οἱ δὲ φυγάδες ἡδέως ἐπέιθοντο· ... γὰρ αὐτῶ· καὶ λαβόντες τὰ ὄπλα παρῆσαν εἰς Σάρδεις.
A : ἔπειθον B : ἐπίστευον C : πέποιθεν D : πέπυσαι
991. Εὐκαίρως ἐφεύσω· οὐδεὶς γὰρ τῶν ἐνταῦθα ... ἀπελέγξαι σε δύναται.
A : ταφεῖς B : θαφόντων C : νεκρὸς D : ταφέντων
992. Ὁ δὲ θεασάμενος αὐτὴν ... , εἰ καλὸν εἶη τὸ ὕδωρ.
A : λέγει B : εἰπέ C : ἐπυθάνετο D : ἐπερώτα
993. Τὸν δ' οὖν Εὐφράτην οἶδαμεν, ὅτι ἀδύνατον ... κωλύοντων πολεμίων.
A : διέβην B : διαβῆναι C : διαβαίην D : διαβεβηκῶς

994. Σὺ καὶ ... μεγίστης εἶ καὶ παρὰ τῷ βασιλεῖ τὸ σὸν ὄνομα μέγιστόν ἐστι.
A : πόλεως B : ἄστεως C : πολίτης D : πολιτεῖαν
995. Πολλάκις ἐκ τῶν μικρῶν ... γνωρίζεται.
A : μικρὸς B : μέγαν C : τὰ μεγάλα D : ἄνθρωποι
996. Ἄνῆρ πένης νοσῶν ἠῤῥατο τοῖς θεοῖς ἐκατόμβην τελέσαι, εἰ ... αὐτόν.
A : σφῆζι B : περισώση C : περισώσειαν D : περισφῆζουσαν
997. Ταῦτα ... ὁ Τισσαφέρνης ἔδοξε τῷ Κλεάρχῳ ἀληθῆ λέγειν.
A : μὲν ἔλεγε B : δ' εἶπεν C : λέγοντι D : εἰπῶν
998. Εἰ μὴ ... τοῦτο συνέφερον, οὐκ ἂν ἡμῖν αὐτὸ συνεβούλευσας.
A : σφῶν B : σοι C : ὑμῖν αὐτοῖς D : ἑαυτοῦ
999. Ἄλλὰ δὴ ... οὔτε λανθάνειν οὔτε βιάσασθαι δυνατόν.
A : τοῦ θεοῦ B : θεοῖς C : θεοὺς D : τοῖς θεοῖς
1000. ... τις ἀποκτεῖνας ὑπὸ τῶν αὐτοῦ συγγενῶν ἐδιώκετο.
A : Ἄνθρωπος B : Ἄνθρωπός C : Ἄνθρωπόν D : Ἄνθρώπους
1001. Ἄνῆρ πένης νοσῶν τοῖς θεοῖς ἠῤῥατο ἐκατόμβην ποιῆσαι, ἐὰν ...
A : σφῆζης B : ἐξαναστῆ C : ἀνέστη D : περισφῆζοντο
1002. Κῦρος δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικούς. Ὁ δὲ λαβὼν τὸ χρυσίον στράτευμα ...
A : εἶπεν τοιαῦτα B : ἔλεξεν ᾧδε C : συνέλεξεν D : τοιαῦτα λέγων διετέλει
1003. Ἐξ ὀργῆς πολλάκις τυγχάνει βλάβην γίνεσθαι ... τοῖς δυσοργήτοις.
A : μέγα B : μεγάλην C : μέγαν D : μεγάλης
1004. Ἐπιτήδειος μὲν ... τυγχάνεις ὦν, ἦκω δ' εἰς τὴν οἰκίαν.
A : οἱ B : μοι C : σου D : ἡμῶν
1005. Ὁ δὲ προσελθὼν παρεκάλει αὐτόν, ὅπως σύνοικος αὐτῷ ...
A : ἐγένετο B : γένηται C : γεγένηται D : γίγνοιτο
1006. Πρᾶον εἶναι χρὴ καὶ ... ἀμέτρως θυμοῦσθαι.
A : οὐδένοσ B : οὐκ C : μὴ D : μὴ οὐκ
1007. Ἄνδρες στρατιῶται, μὴ θαυμάζετε, ... χαλεπῶς φέρω τοῖς παροῦσι πράγμασιν.
A : ἵνα B : ὅτι C : ἦτις D : ὅπως
1008. Ἄνθρωπός τις ἠτοίμαζε δεῖπνον ... τῶν φίλων αὐτῷ καὶ οἰκείων.
A : ἐστιασόμενα B : ἐστιάσων C : εἰστίων D : ἐστίας
1009. Ἄδικῶν ... , χρημάτων δ' ἔνεκα ἀπόλλυμαι.
A : μηδένα B : οὐδενί C : οὐδέν D : μηδενός
1010. Τοιαῦτα ὁ Περικλῆς λέγων ἐπειρᾶτο τοὺς Ἀθηναίους τῆς ἐς αὐτόν ὀργῆς ...
A : παραλύειν B : περιλούει C : λούεσθαι D : κατέλυεν
1011. Ὁ δ' ὑπέσχετο ταῦτα ...
A : πράττωσιν B : πράξαντα C : ποιήσιν D : ποιείσθαι
1012. Εἰπάτω οὖν τίς ὑμῶν ὑπ' ἐμοῦ κακῶς ... ἢ πέπονθεν.
A : ἔσπετο B : ἀπήγαγεν C : ἀκήκοεν D : ἀντέσχηται
1013. Τίς ἐμοῦ δεηθείς οὐκ ἔτυχεν ... ἐγὼ τε δυνατὸς ἦν κάκεινος ἐπήγγειλε.
A : τούτων B : ὦν C : ὦν D : ὦς

1014. Ἐκ τῆς πολλῆς πόσεως μεθυσθεὶς ὑπὲρ κόρον, οὐδὲ τὴν ὁδὸν αὐτὴν, ... ἐξῆλθον, οἶδα.
A : τίνες B : ὅτε C : ὅθεν D : οἷ
1015. Τοιαῦτα δὲ ἀκούσασα ἡ πόλις ἀμφοτέρων Ἀγησίλαον ... βασιλέα.
A : εἶλεν B : αἰρήσων C : εἶλοντο D : ἤρέθη
1016. Ὁ τοῖς ἴσοις δικαίως χρώμενος οὐκ ἀπορήσει ...
A : τοὺς φίλους B : τὰ χρήματα C : τῆς νίκης D : τοῖς θεοῖς
1017. Οἱ δ' ἠγεμόνες, οὓς ἔχομεν, οὓ φασιν εἶναι ... ὁδόν.
A : ἄλλον B : ἄλλην C : ἄλλο D : ἄλλως
1018. Τί οὖν; Ποίῳ τρόπῳ ... ; Ἐπὶ ποίαν ἔλθω μηχανήν;
A : χρῶμεν B : χρήσομεν C : χρήσωμαι D : χρησάσθω
1019. Ὁ δὲ στρατηγὸς ἐπηρώτα τί τοῦτο ...
A : ἦσαν B : εἶη C : εἶεν D : ἦει
1020. Κίμωνος ἀποθανόντος καὶ ... γενομένου ἀπεχώρησαν ἀπὸ Κιτίου.
A : λιμοῦ B : λίνου C : λιμένος D : λειμῶνος
1021. Καὶ δὴ φύχους γενομένου ὁ στρατιώτης τὰς χεῖρας ... ἐπέπνει.
A : ἐπὶ γλῶτταν B : τῷ σώματι C : τῷ στόματι D : ἀπὸ γλώσσης
1022. Οὐκ οἶδα ... γένωμαι ἐν τοῖς παροῦσιν.
A : ὅτι B : ὅτε C : ἵνα D : τίς
1023. Ἀστρολόγος ἐξῆλθὼν ἐκάστοτε ἐσπέρας ἔθος ... τοὺς ἀστέρας ἐπισκοπῆσαι.
A : ἔστω B : ἦει C : εἶχε D : ὄντας
1024. Ἐμὲ γὰρ εἰ κατάσχεις, οὐδὲν ἐξ ἐμοῦ τὸ παράπαν ...
A : κέρδος B : κερδαίνεις C : κερδίον D : κερδανεῖς
1025. Καὶ ὁ στρατηγὸς νυκτὸς ἀναλαβὼν ... ἐπήει πρὸς τὸ τεῖχος.
A : τὴν στρατιὰν B : στρατεύματος C : στρατηγίας D : τῷ στρατῷ
1026. ... τὰ τῶν πολέμων, καὶ ἐξ ὀλίγου τὰ πολλὰ καὶ δι' ὀργῆς αἱ ἐπιχειρήσεις γίνονται.
A : Δηλονότι B : Δηλὸν ἐστὶ C : Ἐδηλα γὰρ D : Ἐδηλον οὖν εἰ
1027. Ἐκκαλέσας με ... , ἐπειδὴ τάχιστα ἐξῆλθον, εὐθύς με τύπτειν ἐπεχείρησεν.
A : ἔνθα καὶ ἔνθα B : εἶσω C : ἔνδοθεν D : ἔξωθεν
1028. Καὶ ἐμοῦ μὲν ἀμαρτάνει, Νικίου δὲ ... λίθῳ συντρίβει τὸ μέτωπον.
A : βάλλοντος B : βελῶν C : βαλῶν D : βαλόντι
1029. Τὰς ἡμετέρας παρασκευὰς ... ὁ πόλεμος.
A : ἀνήλωσας B : ἀνάλωσεν C : ἀναλωθήσῃ D : ἀνάλωται
1030. Δίκαια λέγετε, ὦ ἄνδρες Πλαταιῆς, ἣν ποιῆτε ὁμοῖα ...
A : λέγοντα B : τὰ λεγόμενα C : τῶν λόγων D : τοῖς λόγοις
1031. Καὶ τάδε ... ἀρκέσει.
A : πρὸς ὑμῶν B : με C : ἡμῖν D : σοῦ
1032. Ὑμεῖς δὲ πόλιν καὶ οἰκίας ἡμῖν ... τοῖς Ἀθηναίοις.
A : ἐκδιδοῖεν B : δόσθων C : παράδοτε D : ἀποδῶμεν
1033. Περὶ μὲν οὖν τούτων οὐκ οἶδ' ὅ τι δεῖ ... λέγειν.
A : πολλῶν B : πλευσάτω C : πλέως D : πλείω

1034. ... οὕτως ἐν αἰτίᾳ ἔχοντες τὸν Νικίαν ἀνεχώρουν.
 Α : Αἱ στρατεῖαι Β : Τοῦ στρατεύματος C : Αἱ στρατιαὶ D : Τὸ στρατόπεδον
1035. Τὴν ἐλπίδα τῶν ... συνέτριψεν ἢ συμφορὰ τῶν ἀποθανόντων.
 Α : ζῶων Β : ζῶν C : ζώντων D : ζήσων
1036. Ἦξει Δωριακὸς πόλεμος καὶ λοιμὸς ... αὐτῶ.
 Α : μετ' Β : ἄν' C : ἄμ' D : δι'
1037. Ταῦτα δὲ πράξας καὶ οἴκοι ἀντίγραφα καταλιπὼν ὄχρετο ... μετὰ Νικίου.
 Α : στρατευόμενος Β : στρατεύσοντας C : στρατευσόμενος D : στρατεύοντες
1038. Καὶ ἐκεῖνοί τε ἄξιοι ... καὶ ἔτι μᾶλλον οἱ πατέρες ἡμῶν.
 Α : τιμήμασι Β : τιμὴν C : ἐπαίνου D : δειλοὶ
1039. Πῶς οὖν οὐχ ... προσήκει ὑμῖν τούτου καταφθίζεσθαι.
 Α : ἄπασι Β : μηδὲνα C : παντὸς D : οὗτος
1040. Μηδὲνα φίλον ποιῶν πρὶν ἂν ἐξετάσης, πῶς κέχρηται τοῖς ... φίλοις.
 Α : ὕστερον Β : πρότερον C : ὑστέροις D : ἔπειτα
1041. Λέξει δὲ καὶ ... ὑμᾶς πειράσεται, ὡς Νικίαν ἀπέκτεινε.
 Α : ἠπάτων Β : ἐξαπατηῆσαι C : ἐξαπατηθήσεσθε D : ἀπάτην
1042. Ἐγὼ σοὶ ἐξ ἀρχῆς ... πειράσομαι διηγήσασθαι.
 Α : παντὸς Β : πάντα C : ἀπάσας D : ἀπάσης
1043. Μηδενὶ συμφορὰν ὀνειδίσης· κοινὴ γὰρ ἡ τύχη καὶ ... ἀόρατον.
 Α : τὸν ἐσόμενον Β : τὰ ὕστερα C : ἐπιόντα D : τὸ μέλλον
1044. Περὶ δὲ ... εἰρημένων καὶ μάρτυρας ὑμῖν παρέξομαι.
 Α : τὰς Β : τοὺς C : τῶν D : τοῖς
1045. Σὺ δὲ, ὦ Νικόμαχε, ... τᾶναντία πεποίηκας.
 Α : ἐμῆ Β : τούτων C : τὰ D : τὸ
1046. Ἀποθανόντος δὲ ἐκείνου Νικίας ... ἔκρυπτε τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρός.
 Α : τὴν θυγατέρα Β : γυναιξίν C : μητρὸς D : τῆ γυναικί
1047. Πρῶτον μὲν οὖν σκεπτέον, ... τῶν βασιλευόντων ἔργον ἐστίν.
 Α : τὸ Β : τις C : τί D : αὐτῶν
1048. Νόμιζε ... εἶναι τῶν ἀνθρωπίνων βέβαιον.
 Α : οὐκ Β : οὐδεμίαν C : μηδὲν D : μήποτε
1049. Ὁ δὲ στρατηγὸς οὔτε φίλος ὢν, οὔτε συγγενής, οὔτε φυλέτης ἔπλει ἐπὶ ... νεώς.
 Α : τοῦ σοῦ Β : τοὺς ἐμοὺς C : τῆς ἐμῆς D : τῆς ἐμοῦ
1050. Τὸ γὰρ ὁμοῖον ... φύσει συγγενές ἐστίν.
 Α : τῆ ὁμοίᾳ Β : τῷ ὁμοίῳ C : ὁμοίῳ D : ὅμοια
1051. Ἐμοῦ ... γενομένης σὺ ... ἂν ἦσθα.
 Α : — μὴ Β : οὐ — C : μὴ οὐκ D : οὐ μὴ
1052. Πυνθάνομαι δὲ αὐτὸν λέγειν ὡς ἀσεβῶ ... τὰς θυσίας.
 Α : καταλυούσας Β : καταλύων C : καταλύσω D : καταλυσαμένας
1053. Καὶ οὐ νῦν πρῶτον ὤφθησαν ἀδικοῦντες, ἀλλὰ καὶ πρότερον ἤδη ... ἐκρίθησαν.
 Α : ἐκ δώρου Β : χρήμασι C : δώρων D : περὶ χρήματι

1054. Nūn μέντοι, ὡσπερ ὠρμήσαμεν, ἴωμεν καὶ ... τοῦ ἀνδρός.
A : ἀκούομεν B : ἀκούοντες C : ἀκούσωμεν D : ἀκούσοιμεν
1055. Δέομαι οὖν ... παραμεῖναι ἡμῖν.
A : σὺ B : σε C : σου D : σοι
1056. Πᾶς ἄνθρωπος φιλόζωος ἐν τῷ βίῳ κἄν ...
A : εὐτυχῆς B : τύχη C : δυστυχῆ D : εὐτύχηται
1057. Τὰ μὲν ποίει, τὰ δὲ ... ποίει.
A : οὐ B : μὴ C : οὐχί D : μηδεῖς
1058. Πῶς δ' ἂν τις εὐσεβέστερος γένοιτο ...
A : ἡ μοι B : ἡ ἐμοῦ C : ἐμοῦ D : ἐμοί
1059. Ὅθεν δὲ ἀπελίπομεν ἐπανέλθωμεν, ... σοι ἡδομένῳ ἐστίν.
A : εἰ B : εἶ C : εἴ D : ἐάν
1060. ... δὲ φῶς ἐγένετο, ἦγεν ἕκαστος ὁ στρατηγὸς τὸν αὐτοῦ λόχον ἐπὶ κώμην.
A : Ἐπεὶ B : Ἐάν C : Ὅπως μὴ D : Ὡστε
1061. Ἐπὶ δὲ Εὐκλείδου ... κωμῳδοῖς χορηγῶν Κηφισοδώρῳ ἐνίκων.
A : ἄρχοντος B : ἀρχομένου C : ἀρχουσι D : ἀρχομένοις
1062. Ἦν δέ ... ἐν τῇ στρατιᾷ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὅς οὔτε στρατηγὸς οὔτε λοχαγὸς οὔτε στρατιώτης ὧν συνηκολούθει.
A : τίς B : ὅστις C : τις D : ὅς
1063. Ταῦτα ἤρесе ... , καὶ πάντες ἐπήνεσαν.
A : ἡμῶν B : τοῖς παροῦσι C : πάντων D : μοι
1064. Τῷ γὰρ πλήθει τῶν Πλαταιῶν οὐ βουλομένῳ ἦν ... ἀφίστασθαι.
A : Ἀθήναζε B : τῶν Ἀθηναίων C : ἀπ' Αθηνῶν D : τοὺς Ἀθηναίους
1065. Ὁ δὲ ἐξελθὼν εἶπεν ἡμῖν μὴ πρότερον παριέναι ... ἂν αὐτὸς κελεύσῃ.
A : ἐν ᾧ B : ἡνίκα C : ἕως D : ἐπὶ
1066. Τεκμήριον δὲ ... ὑμῖν μέγιστον ἐρῶ.
A : αὐτοῖς B : τούτου C : ἀλλήλοις D : ἑαυτοῦ
1067. Ἐάν μὴ πρόχειρος ... ἡ πείρα, πᾶς λόγος ἀργὸς ὑπάρχει.
A : ἡ B : ἥ C : ἧ D : ἦ
1068. Πολλάκις τὸ πείθειν ... βιάζεσθαι ἀνυστικώτερον ἐστίν.
A : — B : τὸ C : τοῦ D : τῷ
1069. Ἔλεγε πρῶτος Τισσαφέρνης δι' ... τοιάδε.
A : φονέας B : ἐρμηνέως C : φονέα D : ἐρμηνευτῆ

1070. Ἄλλ' ἵνα μὴ ἀδόξως ἀποθάνω, αὖλησον, ὅπως ...
A: ὀρχέομαι B: ὀρχήσομαι C: ὀρχήσωμαι D: ὀρχησαίμην
1071. Οὐ ... δ' οὖν χρόνον ἐπισχῶν ἦκεν καὶ ἐκέλευεν ἡμᾶς εἰσιέναι.
A: πολὺν B: πλεόν C: πολὺ D: πλείον
1072. Θεμιστοκλῆς ἦκω παρὰ σέ, ὃς κακὰ πλείστα ... εἶργασμαι τὸν ὑμέτερον οἶκον.
A: ὡς Ἑλλήνων ὦν B: Ἑλλήνων C: ὡσπερ Ἑλληνίδος D: Ἑλληνας
1073. Ὁ οὖν Κέβητος ὑπολαβὼν· Νῆ τὸν Δία, ἔφη, ὦ Σώκρατες, εὖ γ' ἐποίησας ... με.
A: ἀναμνήσεων B: ἀνέμνησας C: ἀναμνησάσας D: ἀναμνήσας
1074. Οὐ γινώσκει, ... βούλονται.
A: ὅστις B: ὅτι C: ὡς D: τι
1075. Τοὺς ἀγαθόν ... πεπονθότας ἀντευεργετεῖν χρή.
A: τοὺς B: τὰς C: τι D: τινα
1076. Καὶ ἦκομεν καὶ ἡμῖν ἐξεληθὼν ὁ θυρωρὸς ... εἰώθει ὑπακούειν εἶπεν ἐπιμένειν.
A: ὃ B: ὄν C: ὅσπερ D: —
1077. Καὶ οὐχ οἶον τε εἰπεῖν ὡς οὐχ ἱκανὰ ἦν ἃ προσῆλθε ...
A: τὴν πόλιν B: πρὸς πόλει C: τῇ πόλει D: πρὸς πόλει
1078. Οὐδεὶς ... ἐπιλανθάνεται, ἐφ' ὅσον βλέπει μνημόσυνον, δι' οὗ ἐλυπήθη.
A: ἐχθροὺς B: μίσους C: περὶ τοὺς ἐχθροὺς D: κέρδος
1079. Δίκαια πάσχω ... οἰκτείρας.
A: τὸν πονηρὸν B: τοῦ πονηροῦ C: πονηρῶ D: πονηρῶν
1080. Τῶν ἀπόντων φίλων μέμνησο πρὸς τοὺς παρόντας, ἵνα ... μηδὲ τούτων ἀπόντων ὀλιγωρεῖν.
A: δόξης B: δοκῆς C: δόξη D: δόξει
1081. Διέφθειραν δὲ Πλαταιῶν μὲν αὐτῶν οὐκ ... διακοσίων, Ἀθηναίων δὲ πέντε καὶ εἴκοσιν.
A: ἐλάσσους B: πολλοὶ C: ὀλίγους D: πλείονες
1082. Τῇ γὰρ προτεραίᾳ ἡμέρᾳ ἐπυθόμεθα, ὅτι τὸ πλοῖον ἐκ Δήλου ...
A: ἀφίξεται B: ἀφιγμένον εἶη C: ἀφίκη D: ἀφίγη
1083. Νῦν δ' οὕτως ἡ πόλις διάκειται, ... οὐκέτι ὦν οὔτοι κλέπτουσιν ὀργίζεσθε, ἀλλ' ὦν αὐτοὶ λαμβάνετε χάριν ἴστε.
A: ὅτι B: ἵνα C: ὥστε D: ὅπως
1084. Πολὺ γὰρ οἱ ὄνοι ... ἔτρεχον θᾶττον.
A: μᾶλλον B: ἄγριοι C: τῶν ἵππων D: ὡς τάχιστα
1085. Καὶ θεασάμενος Διὸς ἄγαλμα ἐπύθετο ...
A: ποῖος ἦν B: πόσου ἐστίν C: πόση εἶη D: πῶς ἔχοιεν
1086. Καὶ ἅμα ταῦτ' εἰπὼν ... ὡς ἀπιών.
A: ἀνίστην B: ἀνιστάμην C: ἀνίστησιν D: ἀνισταίην

1087. Μετὰ δὲ ταῦτα ἔπλευσεν ὡς τὸν Κιτιῶν βασιλέα καὶ ... ληφθεὶς ὑπ' αὐτοῦ ἐδέθη.
A : προδιδούς B : προδιδόν C : προδότου D : προδός
1088. Προσέβαλόν τε εὐθύς καὶ εἰς χεῖρας ἦσαν ...
A : ταχοῦς B : κατὰ τάχος C : κατὰ ταχέως D : τεῖχος
1089. Οὐκ ... ἡμῖν πίστις ἢ φιλία, ἕως ἂν ἐγὼ τὴν πέτραν ὀρώ, σὺ δὲ τὸν τύμβον τοῦ τέκνου.
A : ἔση B : ἦει C : ἔσται D : ἔστω
1090. Καὶ ταύτη τῇ ἡμέρᾳ ἀφικνεῖται Βίων καὶ Νικίας ... δῶσοντες τῷ στρατεύματι.
A : μισθῶν B : χρήματα C : κέρμασι D : κέρδους
1091. Ἄπεχει δ' ἡ Πλάταια ... σταδίους ἑβδομήκοντα.
A : Λακεδαιμονίων B : τῶν Θηβῶν C : τοῖς Θηβαίοις D : Ἀθήνησι
1092. Εἰσιόντες καταλαμβάνομεν τὸν μὲν Σωκράτη ἄρτι λελυμένον, τὴν δὲ Ξανθίππην ... τὸ παιδίον αὐτοῦ.
A : φέροντα B : ἔχουσαν C : ἐτεκόμην D : ἐτέχθην
1093. Ἐὰν δ' ἐμὲ πένητα ποιήσητε, καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς ...
A : ἡδικεῖτε B : ἀδικησοίμην C : ἡδικήσατε D : ἀδικήσητε
1094. Πολλάκις ἐθαύμασα ... τῶν λεγόντων ὑπὲρ αὐτοῦ.
A : ὡς B : εἰ C : τῆς τολμῆς D : ὅτι
1095. Καλόν ἐστι μὴ συγκοινωνεῖν ἀνδράσι κακοῖς, μὴ πως ... σὺν αὐτοῖς ἐμπέσης.
A : κινδύνευμα B : κινδύνους C : διὰ κινδύνους D : κινδυνεύοντες
1096. Δεινότερόν ἐστι λύπη, ὅταν τις ὑπὸ τῶν συγγενῶν ... , ἢ παρὰ τῶν ἀλλοτρίων.
A : πάσχη B : πείση C : πέπονθε D : πέση
1097. Καὶ ἐκείνην ἀπήγόν τινες τῶν τοῦ Κρίτωνος βοῶσαν τε καὶ ...
A : ἔκοφαν B : κόφουσαν C : κοπτομένην D : κόφασαν
1098. Ἐλαφος ... φεύγουσα ὑπ' ἀμπέλῳ ἐκρύβη.
A : κύων B : κυνηγούς C : κυσίν D : παρὰ κυνηγοῦ
1099. . Οἱ ἀδικοῦντες ... ὑπὸ θεοῦ κολάζονται.
A : εὐεργέταις B : τῶν εὐεργετῶν C : τοὺς εὐεργέτας D : εὐεργέτου
1100. Καὶ ἐξ ὧν μὲν ἡ πόλις εὐδαίμων ἔσται, οὐ συμβάλλονται, πάντα δὲ ποιούσιν, ... ὑμεῖς τοῖς εὐ πεπονηκόσιν ὀργισθήσεσθε.
A : ἵνα B : ὅτι C : ὅπως D : ἐπὰν
1101. Τὸν δὲ Νικίαν ὑστερον οἱ Ἀθηναῖοι ἀποστέλλουσι ... εἰς Ἔφεσον καὶ πρέσβεις ἅμα.
A : νεῶν B : τοῦ πλοίου C : τριήρει D : ναῦς
1102. Ὡς Σώκρατες, ὕστατον δὴ σε προσεροῦσι νῦν οἱ ἐπιτήδευοι καὶ σὺ ...
A : τούτους B : τούτοις C : ὑμᾶς αὐτοὺς D : οὓς
1103. Οὐκ ἀφήσομέν σε, ὦ Σώκρατες· ἐὰν γὰρ σὺ ἐξέλθῃς, οὐκ ὁμοίως ἡμῖν ... οἱ διάλογοι.
A : εἶσιν B : εἰσιν C : ἔσονται D : ὦσιν

1104. Ὁ δὲ στρατηγὸς καταφεύγει εἰς τὸ ἑαυτοῦ στρατεύμα, καὶ ... παραγγέλλει εἰς τὰ ὄπλα.
A: εὖτε B: εὖγε C: εὐθὺς D: εἶθε
1105. Ἐλθὼν δ' ἐκεῖνος λέγει, ὅτι ἄξει αὐτοὺς πέντε ἡμερῶν εἰς χωρίον, ... ὄφονται θάλατταν.
A: ἵνα B: ὁποῖον C: ὅθεν D: τότε
1106. Καὶ ὕστερον κατέστην ... παιδικῶ χορῶ καὶ ἀνήλωσα πλέον ἢ πεντεκαίδεκα μναῖς.
A: χορηγίαν B: χορηγὸς C: χορηγίον D: χοροὺς
1107. Βάτραχοι λυπούμενοι ἐπὶ τῇ ἑαυτῶν ἀναρχίᾳ πρέσβεις ἔπεμψαν ἱκετεύοντες τὸν Δία, ὅπως αὐτοῖς βασιλέα ...
A: διδοίην B: αἰρήσῃ C: παράσχη D: πέμφειν
1108. Καὶ γιγνομένων λόγων Εὐφραμίδης ὁ Κορίνθιος οὐκ ἔφη τοὺς λόγους ... ὁμολογεῖν.
A: ἔργου B: ἔργῳ C: τῶν ἔργων D: τοῖς ἔργοις
1109. Καὶ ὁ πατὴρ πέλεκυν λαβὼν ἔμελλε τὸν ὄφιν ...
A: φωνῆσαι B: διαφθεῖρει C: φονεύσειν D: ἀποτεθνηκότα
1110. ... τις αὐτὴν οἶκαδε.
A: Ἀγαπάτω B: Εἰσαγαγοῦ C: Ἀγάγοιεν D: Ἀπαγέτω
1111. Ἦκουσα δέ ... αὐτοῦ καὶ περὶ φίλων διαλεγομένου.
A: πόθεν B: πότε C: ὁπόθεν D: ποτε
1112. Ὑπὲρ ... μοι προσήκει λέγειν, ὡς ἂν οἶόν τε διὰ βραχυτάτων ἐρῶ.
A: δ' αὐτῶν B: οὖν τούτων C: ὢν D: γὰρ ἑμαυτοῦ
1113. Γεωργὸς τις σκάπτων ... περιέτυχε.
A: χρυσίῳ B: χρήματα C: ἀργύριον D: κερματίων
1114. Καὶ ὑμεῖς ἔαν ὁμοφρονῆτε, ἀχείρωτοι τοῖς ἐχθροῖς ...
A: ἦτε B: ἔσεσθαι C: ἔσεσθε D: ἔστε
1115. Τότε γὰρ αὐτὴ καθ' αὐτὴν ἢ ψυχὴ ἔσται ... τοῦ σώματος, πρότερον δ' οὐ.
A: χάριν B: ἐντὸς C: χωρὶς D: χώρας
1116. Γυνὴ πρεσβυτίς ... νοσοῦσα ἰατρὸν ἐπὶ μισθῶ παρεκάλεσεν.
A: μετ' ὀφθαλμοὺς B: τοὺς ὀφθαλμοὺς C: μετ' ὄψεως D: σὺν ὄμματι
1117. Πρὸς ταῦτα οἱ βάρβαροι ... χρόνον διαλεχθέντες ἀλλήλοις ἀπῆλθον οὐδὲν ἀποκρινάμενοι.
A: πολλῶ B: πολὺν C: ὕστερον D: τὸ μείον
1118. Νενίκηκα δὲ ... ἀμιλλώμενος ἐπὶ Σουνίῳ.
A: τριήρει B: τριήρους C: τριηραρχίαν D: τριήρων
1119. Ἐγὼ μὲν ἤδη τοῦ βίου ὑπέξειμι, ὑμεῖς δ' ἄπερ ἐν τῇ ἀμπέλῳ ... κέκρυπται, ζητήσαντες εὐρήσετε πάντα.
A: ἐγὼ B: ἐμὲ C: μου D: μοι
1120. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ... τὰ πλοῖα ἱκανὰ ἐδόκει παρεῖναι, ἀναβάντες ἔπλεον ἡμέραν καὶ νύκτα πνεύματι καλῶ.
A: ποῖ B: ἐπειδὴ C: οἷς D: εἰ
1121. Βάτραχοι λυπούμενοι ἐπὶ τῇ ἑαυτῶν ἀναρχίᾳ πρέσβεις ἔπεμψαν ἐπὶ τὸν Δία δεόμενοι βασιλέα αὐτοῖς ...
A: παρασχεῖν B: αἰρήσεται C: δοῦσαι D: πέμφοι

1122. Τί τοῦτον ἀπολλύμενον ἔσωζον, ὄν ... καί ἐρωμένον ἀναιρεῖν;
 Α : ἤδη Β : ἔδει C : δεήσει D : δέομαι
1123. Καί πρῶτον μὲν ... τοὺς Θρακᾶς ἐπολέμησα καί ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἐτιμωρούμην ... ὑμῶν.
 Α : πρὸς μεθ' Β : ἐπὶ σὺν C : ὑπὲρ περὶ D : πρὸ παρὰ
1124. Οὐ γὰρ ἂν ἔχοιμι ὅ τι ... μείζον αὐτοῖς εὐξαίμην κακόν.
 Α : μᾶλλον Β : μέλλον C : τούτου D : τούτοις
1125. Οἱ δὲ πρέσβεις πυθόμενοι αὐτόθι βασιλέα Ἄρταξέρξην τὸν Ξέρξου νεωσι ... ἐπ' οἴκου ἀνεχώρησαν.
 Α : ἀποθνήσκειν Β : τεθνηκότα C : καταλύειν τὸν βίον D : τελευτήσοντα
1126. Κύρος τὸν παράδεισον ἐξέκοφεν καί ... κατέκαυσεν.
 Α : τὰ βασιλεία Β : βασιλίσσα C : βασιλείαν D : τῶν βασιλέων
1127. Καί ἡμᾶς δεῖ ... τῶν πονηρῶν συνουσίας φεύγειν.
 Α : τὸ Β : τῆς C : τὰς D : τοῦ
1128. Ἀρχίδαμος ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων, ὅσπερ ἠγείτο τῆς ... ταύτης, συνεκάλεσε τοὺς στρατηγούς.
 Α : ἄνοδος Β : ἄφοδος C : εἰσφορᾶς D : ἐξόδου
1129. Ταῦτα δὲ ἔχων ἔφη πρὸς τοῖς ἐν Πύλῳ στρατιώταις ἐντὸς ἡμερῶν εἴκοσιν ἢ ... Λακεδαιμονίους ζῶντας ἢ αὐτοῦ ἀποκτενεῖν.
 Α : ἄγειν Β : ἄξειν C : ἀγάγω D : ἄξει
1130. Ὑμεῖς ... αἵτιοι τῆς τοιαύτης ἑαυταῖς καθεστήκατε συμφορᾶς.
 Α : αὐτοὶ Β : αὐταὶ C : αὐτῆς D : αὐτὰς
1131. Μετὰ δὲ τοῦτο Ἀλκιβιάδης Τισσαφέρην παρεσκεύαζε καὶ ἀνέπειθεν, ... φίλος ἔσται τοῖς Ἀθηναίοις.
 Α : ὅτι Β : ὅπως C : ἵνα D : ὥστε
1132. ... δὲ τούτου ἐν Κορίνθῳ Νικίας μετ' ἐμοῦ συνέπλει.
 Α : Θάφοντος Β : Ἀποθανόντος C : Ἀποκτείνας D : Τεθνηκῶς
1133. Νόμος ἐστὶν ἐπιχώριος Πέρσαις τὸν ἐς ὀφθαλμοὺς ἐλθόντα βασιλέως μὴ πρότερον λόγου μεταλαγχάνειν ... προσκυνῆσαι αὐτὸν.
 Α : ὁπότεν Β : ὕστερον C : πρὶν ἢ D : μήτε
1134. Ἔγωγε μάλα φοβοῦμαι αἰεὶ, ... μείζον ἢ ὥστε φέρειν δύνασθαι κακὸν τῇ πόλει συμβῆῃ.
 Α : μὴ οὐ Β : μὴ C : μὴ τι D : μὴ τὸν
1135. Περιεμένομεν οὖν ἐκάστοτε, ... ἀνοιχθεῖν τὸ δεσμωτήριον, διατρίβοντες μετ' ἀλλήλων.
 Α : ἦνικα Β : ἵνα C : ἕως D : πρὶν
1136. Περὶ τούτων τοσαῦτά ... εἰρήσθω.
 Α : ἐγὼ Β : ἔγωγε C : ἐμοῦ D : μοι

Megoldások

Az alábbi mondatok, igealakok és kötőszók a feladatoknak csupán egy lehetséges megoldását jelentik. Olykor tüntettünk csak fel [] zárójelben egy-egy további jó megoldási lehetőséget.

1 Kijelentő alanyi és tárgy mellékmondatok

II. 1. Ὑποψία ἦν ὅτι ἄγει πρὸς βασιλέα, ὅμως δὲ ἐδόκει ἔπεσθαι. 2. Εἶπον ὅτι οὗτος ὁ φοιτῶν εἶη πρὸς τὴν γυναικί. 3. Διήλθε λόγος ὅτι διώκει αὐτοὺς Κύρος τριήρεσι. 4. Ἄλλ' εὖ γε μέντοι ἐπιστάσθων ὅτι οὐ ἀποδεδράκασιν. 5. Ἐκείνος ὑμῶν οὐποτ' ἔληγεν ὡς τοὺς θεοὺς οἶοιτο οὐδὲν ἦττον ὁσίοις ἔργοις ἢ ἀγνοῖς ἱεροῖς ἤδεσθαι. 6. Ἔλεγε ὡς τὸ εὐχαρισθῆναι ἐν τῇ Ἀθηναίων γλώττῃ ἐσθλὴν καλοῖτο. 7. Ἐγὼ δ' εἶπον ὅτι οὐκ ἐγὼ σε ἀποκτενῶ, ἀλλ' ὁ τῆς πόλεως νόμος. 8. Ἔλεγεν ὅτι ἡ ὁδὸς ἔσοιτο πρὸς βασιλέα μέγαν εἰς Βαβυλῶνα· καὶ κελεύει αὐτοὺς λέγειν ταῦτα τοῖς στρατιώταις καὶ ἀναπέθειν ἔπεσθαι. 9. Ἔλεγον ὅτι ἐγὼ πάντα εἶην πεπυσμένος τὰ γιγνόμενα ἐν τῇ οἰκίᾳ. 10. Φράζει ὅτι ἔνδον ἐστί. 11. Ἐπιστάμην ὅτι οὔτε θεοὺς οὔτ' ἀνθρώπους νομίζει. 12. Ἐνθυμηθῆναι χρῆ ὅτι οὐδεὶς ἐστὶν ἀνθρώπων φύσει οὔτε ὀλιγαρχικὸς οὔτε δημοκρατικὸς. 13. Οὐκ ἔφη χρῆναι ποιεῖν αὐτοὺς ταῦτα. 14. Τῶ Ἐρατοσθένη ἐξῆν εἰπεῖν ὅτι οὐκ ἀπήντησεν, ἔπειτα ὅτι οὐκ εἶδεν. 15. Ὅτι ἀδικεῖσθαι νομίζει ὑφ' ἡμῶν οἶδα. 16. Οὐκ ἔφη εἶναι. 17. Ἰσως ἂν ἔχοι εἰπεῖν ὅτι ἐδεδοίκει, καὶ ὑμῶν τοῦτο ἐνίοις ἰκανὸν ἔσται. 18. Μεινῆσθαι χρῆ ὅτι οὐ νομοθετήσοντες περὶ αὐτῶν ἤκατε, ἀλλὰ κατὰ τοὺς κειμένους νόμους φηριούμενοι. 19. Ὑμᾶς οἶμαι εἰδέναι ὅτι στρατηγὸς ἦν. 20. Εἶπεν ὅτι δεῖ δυοῖν θάτερον, ἢ ἐκείνους ἐν Ὀλύθῳ μὴ οἰκεῖν ἢ αὐτὸν ἐν Μακεδονίᾳ. 21. Περὶ οὖν τῆς ἡγεμονίας, ὡς δικαίως ἂν εἶη τῆς πόλεως, ῥᾶδιον ἐκ τῶν εἰρημένων καταμαθεῖν. 22. Δῆλον ὅτι ταῦτ' ἐστὶν ἀληθῆ. III. 1. ἀπαγγεῖλαι, δέοι, ἔσοιτο. 2. πειρᾶσθαι, σωθήσομαι, ἀφεθήσεσθαι, ἀποθανεῖσθαι. 3. εἶναι, τυγχάνουσιν. 4. συνέβαλεν, ἀποφαίνειν, παρεσκευάσατο, ὥπλισέν, μάχεσθαι. 5. ἀποδεδειχθαι. 6. ἐξείναι.

2 Κεῖνὸς alanyi és tárgy mellékmondatok, függὸ κῆρῆεσ

II. 1. Σεύθης ἠρώτησε περὶ Ξενοφῶντος τίς ἀνὴρ εἶη. 2. Ἐν κινδύνῳ γινώσκεται ὁ ποῖός ἐστιν ὁ φίλος. 3. Εἰκὸς τοίνυν, ὧ ἀνδρες δικασταί, ἐνθυμεῖσθαι καὶ ὁπόσοι ὑμῶν ἐνόμιζον Κλεοφῶντα κακὸν πολίτην εἶναι. 4. Ἦρετο ὅ τι εἶη τὸ σύνθημα. 5. Σωκράτης ἠρώτησε τοὺς Ἀθηναίους ποῖος ἵππος ἢ ποῖον ζεῦγος οὕτω χρήσιμον ὥσπερ ὁ χρηστὸς φίλος, ποῖον δὲ ἀνδράποδον οὕτως εὖνουν καὶ παραμόνιμον, ἢ ποῖον ἄλλο κτῆμα οὕτω πάγχρηστον. 6. Οὐ δύναμαι λέγειν πότε [ὅποτε] ἀπέθανεν. 7. Πρῶτον μὲν ζητητέον, ὅστις ἄρχει γαστρός τε καὶ φιλοποσίας καὶ λαγνείας καὶ ὕπνου καὶ ἀργίας. 8. Ἦροντο τίνοι παραδῶσι [παραδοῖεν] τὴν πόλιν. 9. Ἦν δ' ἐρωτᾶ ὅπου εἰμί, λέγε τάληθῆ ὅτι ἐπὶ τοῖς ὀρίοις. ἦν δ' ἐρωτᾶ εἰ καὶ αὐτὸς ἔρχομαι, λέγε κἀνανταῦθα τάληθῆ ὅτι οὐκ οἶσθα. ἐ- ἂν δ' ὁπόσοι ἐσμέν πυνθάνηται, συμπέμπειν τινὰ κέλευε καὶ μαθεῖν. 10. Ἦρώτησα ὅπου μάχοντο [μάχονται]. 11. Εἰπέ μοι ὡς εὐρύς ἐστιν ὁ ποταμός. 12. Πολλὰ πλανᾶται ὁ λαγῶς ἀπορούμενος ὅπου κατακλινῆ. 13. Καὶ τοῦτο σκεψόμεθα, πότερον ἦδιον ζῶσιν οἱ ἄρχοντες ἢ οἱ ἀρχόμενοι. 14. Ἐπειρώμεθα εὐρεῖν ὅπου οἱ πολέμιοι ἐστρατοπε-

δεύσαντο. 15. Λεγέτω τί ἔσται τοῖς στρατιώταις. 16. Ἐξετάσωμεν τὰ ἔργα ἑκατέρου αὐτῶν, ἵνα εἰδῶμεν πότερον τὰ αὐτά ἐστιν ἢ διαφέρει τι. 17. Ἄλλος ἄλλα λέγει· σὺ δ' ἡμῖν εἰπέ τί λέγεις. 18. Ἐπυνθάνετό τις πότερον Θεμιστοκλῆς διὰ συνουσίαν τινὸς τῶν σοφῶν ἢ φύσει τοσοῦτον διήνεγκε τῶν πολιτῶν. 19. Οὐκ οἶδα ποῖ φύφω. 20. Οὐ σαφῶς οἶδα πότερον τὸ στράτευμα ἀφωρμήθη ἢ ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἔμεινε. 21. Ἐμάθομεν ὅπως οἱ Λακεδαιμονίων παῖδες παιδεύονται. 22. Οὐκ ἤσμεν πότερον οὗτοι φίλοι εἶεν ἢ ἐχθροί. 23. Εἰπέ μοι τί ἀποκρινώμαι. 24. Ἡρόμην ὁπόσους ἔχει [ἔχει] τοξότας. 25. Πειρώμεθα εὐρεῖν εἰ μὴ ποταμός τις ἐστὶν ἐνθάδε. 26. Ἐρωτῶσιν ὅποι βαδίζομεν. 27. Εἰπέ μοι ὅπως [πῶς] ταῦτα ἔμαθες. 28. Ἐρωτῶ αὐτὸν ὅποι τε τὸν πλοῦν ποιεῖται καὶ ἐπὶ τίνα. 29. Ἐμάθομεν διὰ τί οἱ Λακεδαιμόνιοι οὕτως ἰσχυροὶ ἦσαν. 30. Ταῦτα εἰπὼν ἐπήρετο τὸν Μηδοσάδην εἰ ἀληθῆ ταῦτα εἶη. 31. Πρῶτον ἠρώτα πότερον λῶν εἶη αὐτῷ πορεύεσθαι ἢ μένειν. 32. Ἀγησίλαος πολλάκις ἀδηλος ἐγίγνετο ὅπου τε εἶη καὶ ὅποι ἴοι καὶ ὅ τι ποιήσοι.

3 Időhatározói mellékmondatok I.

II. 1. Μείνον ἕως ὁ ἥλιος ἀνατέλλει. 2. Ἐπειδὴ ὁ Δαρείος ἀπέθανεν, Ἄρταξέρξης βασιλεὺς κατέστη. 3. Ὅτε ἐν τῇ Περσικῇ διῆγον, πολλὰ καὶ δεινὰ ἔμαθον. 4. Ἡνίκα δὲ δειλὴ ἐγίγνετο, ἐφάνη κονιορτὸς ὡσπερ νεφέλη λευκή. 5. Ἐπειδὴ ἔδοξε καιρὸς εἶναι, ἤρξε τῆς ἐφόδου. 6. Οὐκ ἐτόλμησαν πόλεμον ἡμῖν ἐπιφέρειν ἕως τοὺς στρατηγούς ἡμῶν συνειλήφεσαν. 7. Ἐπεὶ αἱ πόλεις καθηρέθησαν, τί ἐγένετο; 8. Φίλος ἡμῶν ἐκλήθη ἕως Ὀλυμπον εἶλεν. 9. Ἐμάχοντο ἀπὸ τε τῶν νεῶν καὶ τῆς γῆς μέχρι οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέπλευσαν. 10. Τοῦτο ἐπράττον ἕως σκότος ἐγένετο. 11. Ἔως ἔτι ἔλεγεν οἱ ἄγγελοι ἀφίκοντο. 12. Ὅτε δε ἀπέθνησκεν ἦν ἐτῶν ὡς τριάκοντα. 13. Ἐπεὶ τάχιστα ταῦτα διέθεντο ἀπῆλθον. 14. Ὡς δὲ πλησίον ἔστη τῆς Ἀττικῆς ὁ πολέμιος, ἔγραφα τὴν εἰρήνην. 15. Ὡς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἕως ἐσμὲν σῶοι, πόλιν μεγίστην ἔχοντες, τί ποιῶμεν; 16. Ἐπεὶ συνελέγη τὸ στράτευμα, ὦχeto πλεύσας. 17. Οἱ τριάκοντα ἠρέθησαν ἐπεὶ τάχιστα τὰ μακρὰ τείχη καὶ τὰ περὶ τὸν Πειραιᾶ καθηρέθη. 18. Τοὺς γὰρ ξένους, ἐξ οὗ ὅ τε Σίνις καὶ ὁ Σκείρων καὶ ὁ Προκρούστης ἀπέθανον, οὐδεὶς ἔτι ἀδικεῖ. 19. Ἐν ὅσῳ δὲ ταῦτ' ἐπράττετο, Ἐπαμεινώνδας ἐξῆει, Βοιωτοὺς ἔχων πάντας. 20. Ἐπεὶ δὲ ὦνοντο ἀφανεῖς εἶναι ἀπιόντες, τότε ἀπῆλθον ἐπὶ τὸ δεῖπνον.

III. 1. κατέλυσε. 2. ἐδεήθη. 3. ἐγένοντο, εἶδον. 4. ἐνικᾶτε. 5. εἶχον, ἐδόκει, ἐξῆλθον. 6. παρεκλήθησαν, ἔμεινον. 7. ἠνάγκασαν. 8. ἐτελεύτα. 9. ἤκουσεν, συνεσκότασε. 10. διέβη. 11. ἀνείλοντο, ἀνεχώρησαν. 12. ἐστι.

IV. 1. Ἡνίκα. 2. ἕως, ἐπεὶ. 3. ἕως, ἐπειδὴ. 4. ἕως, ἐπεὶ. 5. ἐξ οὗ. 6. ἀφ' οὗ. 7. ἐν ᾧ.

4 Időhatározói mellékmondatok II.

II. 1. Ἔως ἂν ζῶ, ἐλπίζω. 2. Οἱ θεοὶ ὅταν βούλωνται ἱκανοὶ εἶσι καὶ τοὺς μεγάλους μικροὺς ποιεῖν καὶ τοὺς μικροὺς μεγάλους. 3. Περὶ τοὺς πόδας τῶν ἵππων καὶ τῶν ὑποζυγίων σακκία περιειλεῖν χρή, ὅταν διὰ τῆς χιόνος ἀγωσιν. 4. Ὅποταν γαλήνη ἦ

ἐμβιβῶ. 5. Λέγεται ὅτι, ὅταν βορρᾶς πνέη, καλοὶ πλοῖ εἰσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα. 6. Ὄταν χειμῶν ἢ καὶ θάλαττα μεγάλη ἐπιφέρηται, χαλεπαίνει ὁ κυβερνήτης. 7. Ὅπόσοι τὸν μὲν θάνατον ἐγνώκασιν πᾶσι κοινὸν εἶναι καὶ ἀναγκαῖον ἀνθρώποις, ἕως ἂν ζῶσιν εὐδαιμονέστερον διάγονται. 8. Ὁ νόμος κελεύει ἄτιμος ἔστω, μέχρι ἂν ἐκτείση τὸ ἀργύριον. 9. Ὅποτε δέοι γέφυραν διαβαίνειν ἢ ἄλλην τινὰ διάβασιν, ἔσπευδεν ἕκαστος βουλόμενος φθάσαι. 10. Καὶ μὴν εἰ μέχρι τούτου περιμενοῦμεν, ἕως ἂν ἡμῖν ὁμολογήσῃ πολεμεῖν, πάντων ἐσμέν εὐθέςτατοι. 11. Εἶλκον τὰς νευρὰς ὅποτε τοξεύοιεν πρὸς τὸ κάτω τοῦ τόξου τῶ ἀριστερῶ ποδὶ προσβαίνοντες. 12. Καὶ ἐπὶ τῶ λιμένι, ὅποτε μὴ χειμῶν κωλύοι, ἐφώρμει. 13. Ὁ Κρίτων, ὅποτε συγκομιζοὶ ἢ σίτον ἢ ἔλαιον ἢ οἶνον ἢ ἔριον ἢ τι ἄλλο τῶν ἐν ἀγρῶ γιγνομένων χρησίμων πρὸς τὸν βίον, ἀφελὼν ἔδωκε· καὶ ὅποτε θύοι, ἐκάλει, καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα ἐπεμελεῖτο. 14. Οἱ ὑποκριταὶ οὐ χαλεπῶς φέρουσι ὅταν ἐν ταῖς τραγωδίαις ἀλλήλους τὰ ἔσχατα λέγωσιν. 15. Ὄταν φίλος τινὶ βούλῃ γενέσθαι, εἰπὲ πρὸς αὐτὸν ὅτι ἄγασαι αὐτοῦ καὶ ἐπιθυμεῖς φίλος αὐτοῦ εἶναι. 16. Ὄταν πρεσβύτερος γένη, δῆλον ὅτι δαπάνης μὲν δεήσει. 17. Ὄταν νομεῦς ἀγαθὸν κῦνα ἔχῃ καὶ οἱ ἄλλοι νομεῖς βούλονται πλησίον αὐτοῦ τὰς ἀγέλας ἰσθάναι. 18. Ὁ τύραννος ὅταν ὑποπτεύσῃ καὶ τινὰς ἀποκτείνῃ, οἶδεν ὅτι οὐκ αὔξει ὅλην τὴν πόλιν, ἐπίσταται τε ὅτι μειόνων ἄρξει. 19. Ὡσπερ οἱ ἀθληταὶ οὐχ ὅταν ἰδιωτῶν γένωνται κρείττονες, τοῦτ' αὐτοὺς εὐφραίνει, ἀλλ' ὅταν τῶν ἀνταγωνιστῶν ἦττους, τοῦτ' αὐτοὺς ἀνιᾶ, οὕτω καὶ ὁ τύραννος οὐχ ὅταν τῶν ἰδιωτῶν πλείω φαίνεται ἔχων, τότ' εὐφραίνεται, ἀλλ' ὅταν ἐτέρων τυράννων ἐλάττω ἔχῃ, τούτω λυπεῖται. 20. Ὄταν ὀργίζεται ἵππος ἵππῳ ἢ ἐν ἵππασίᾳ θυμῶται, εὐρύνει μᾶλλον τοὺς μυκτῆρας.

III. 1. σφύζεται, 2. ξυνιῶσιν, ἐφιστᾶσιν. 3. δοκῆ, πορευώμεθα, προελαυνέτω. 4. ἔξομεν, ὁμονοήσομεν, προϊώνται, κινδυνεύη, λοιδορῶνται, προσσφρούωσιν. 5. ἤκωσι, καταστήσῃ. 6. γένοιτο. 7. ὑπέρσχη. 8. ἐλαύνοιεν, εἴη, ἦγεν, εἴη, ἀνέμενεν, ἐμφάγοιεν. 9. ἀσθενήσῃε, ἰάσαιτό. 10. γίγνηται, ἀπόλωνται, σωθῶσιν.

IV. 1. ἕως, ὅταν, ὅταν, ὅταν. 2. ἕως. 3. ὅποτε, ὅποτε. 4. ὅποτε, μέχρι τοῦ, μέχρι τοῦ, μέχρι.

5 Időhatározói mellékmondatok III.

II. 1. Πρὶν ἀποκρίνεσθαι φρόντιζε. 2. Δεῖται αὐτοῦ μὴ καταλύσαι πρὸς τοὺς ἀντιστασιώτας πρὶν ἂν αὐτῶ συμβουλευσῆται. 3. Οἱ πολέμοι οὐ πρότερον πρὸς ἡμᾶς τὸν πόλεμον ἐξέφηναν πρὶν ἐνόμισαν καλῶς τὰ ἑαυτῶν παρασκευάσασθαι. 4. Ἐπειρῶντο φθάσαι πρὶν τοὺς πολεμίους καταλαβεῖν τὰ ἄκρα. 5. Μὴ μεταπέμψῃ τὸν ἱατρὸν πρὶν ἂν νοσήσῃ. 6. Οὐ πρόσθεν ἐξενεγκεῖν ἐτόλμησαν πρὸς ἡμᾶς πόλεμον πρὶν τοὺς στρατηγούς ἡμῶν συνέλαβον. 7. Αἱ κύνες ὀρώμεναι τὸν λαγῶ τρέμουσι καὶ οὐκ ἐπέρχονται πρὶν ἂν ἴδωσιν ὑποκινουόντα. 8. Ἐπειθον αὐτοὺς μὴ ποιεῖσθαι μάχην, πρὶν οἱ Θηβαῖοι παραγένοντο. 9. Ἀναχωρεῖν αὐτοὺς ἐκέλευε, πρὶν τοὺς ὀπλίτας ὁμοῦ γίγνεσθαι. 10. Ὅσον οὐκ ἀπέκτεινα αὐτὸν πρὶν ἰδεῖν ὅστις εἴη. 11. Ἐβούλοντο καταπατήσῃ τῇ ἵππῳ τοὺς Ἕλληνας, πρὶν εἰς τὰ δύσιππα ἀφικέσθαι. 12. Οὐ δεῖ ὑμᾶς τούτων καταγνῶναι πρὶν ἂν ἀκούσητε ὅτι ἔχουσι λέγειν. 13. Ἀλκιβιάδης, πρὶν εἴκοσιν ἐτῶν εἶναι, Περικλεῖ ἐπιτρόπῳ ἐπέθετο. 14. Οὐκ ἀπέρχομαι πρὶν (ἂν) παντάπασιν ἢ ἀγορὰ λυθῇ. 15. Εἰς χεῖρας ἦλθον πρὶν ἐτοιμοὶ εἶναι. 16. Ἦραν πρὶν ἀριστοποιήσασθαι. 17. Φθάνουσιν ἀπολέσαντες αὐτοὺς πρὶν τοὺς ἄλλους προσβοηθῆσαι. 18. Φημί δὴ δεῖν μηδὲν αἰτιᾶσθαι πρὶν

ἂν τῶν πραγμάτων κρατήσητε. 19. Πρὸ τῶν πραγμάτων προορᾷτ' οὐδέν, πρὶν ἂν ἡ γεννημένον ἢ γιγνόμενόν τι πύθησθε. 20. Οὐκ ἔστι τῶν ἔξω τῆς πόλεως ἐχθρῶν κρατήσαι, πρὶν ἂν τοὺς ἐν αὐτῇ τῇ πόλει κολάσητ' ἐχθρούς.

III. 1. ἔκπυστος, γενέσθαι. 2. ἂν πρῶτον, ἀποκρίνωμαι. 3. συλλεγῆναι, καταλαβεῖν. 4. ἡ γυνή, ἔπεισε, ἔλαβε. 5. τέλος τι, ἔχειν. 6. ἂν τῶν πραγμάτων κρατήσητε. 7. τινὰς αἰσθέσθαι. 8. ἂν ὁ ἥλιος διαλύση, προῖοῦσα ἡ ἡμέρα. 9. συμμείξαι.

IV. ἐπεὶ, ἐπορεύετο, ἕως, ἀπέτρεχε, ἐκείνον δύνασθαι αὐτὰ καταλαβεῖν, ἐπειράτο.

6 Feltételes mellékmondatok I.

II. 1. Εἰ δ' ὑμεῖς τάττετ' ἐμὲ ἡγεῖσθαι, οὐδέν προφασίζομαι τὴν ἡλικίαν. 2. Εἰ μὴ ἤρσκόνη σοι οἱ νόμοι, ἐξῆν σοι ἀπιέναι ἐκ τῆς πόλεως. 3. Εἰ μὲν ἀνάγκη ἐστὶ μάχεσθαι, τοῦτο δεῖ παρασκευάσασθαι. 4. Εἰ πάντες ἄνθρωποι θνητοὶ εἰσι, καὶ ὑμεῖς ἀποθανεῖσθε. 5. Τῇ στρατιᾷ οὐκ ἔστι τὰ ἐπιτήδεια, εἰ μὴ ληφόμεθα τὸ χωρίον. 6. Εἰ μὴ καθέξεις γλῶτταν, ἔσται σοι κακά. 7. Εἰ μὴ τι κωλύει, ἐθέλω αὐτοῖς διαλεχθῆναι. 8. Εἰ μὴδὲν κακὸν ἐπεποιήσεις, τί ἐφοβοῦ; 9. Ἦν δὲ τοῖς μὲν ὀφθαλμοῖς ἐπικουρήματα τῆς χιόνης εἴ τις μέλαν τι ἔχων πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἐπορεύετο. 10. Εἰ τοῦτο λέγεις ἀγνοεῖς. 11. Εἰ δὲ τις ὑμῶν ἀθυμεῖ ὅτι ἡμῖν μὲν οὐκ εἰσὶν ἵππεῖς, τοῖς δὲ πολεμίοις πολλοὶ πάρειςιν, ἐνθυμήθητε ὅτι οἱ μύριοι ἵππεῖς οὐδὲν ἄλλο ἢ μύριοι εἰσὶν ἄνθρωποι. 12. Ἀλλά, εἰ βούλει, μένε ἐπὶ τῶν στρατεύματι, ἐγὼ δ' ἐθέλω πορεύεσθαι· εἰ δὲ χρήσεις, πορεύου ἐπὶ τὸ ὄρος, ἐγὼ δὲ μενῶ αὐτοῦ. 13. Εἰ Φίλιππος νῦν κρατεῖ τῶν Θερμοπυλῶν οἶός τε ἐστὶν εἰς τὴν Ἀττικὴν πορεύεσθαι οὐδένοσ κωλύοντος. 14. Ὁμολογῶ σοι, εἰ βούλει. 15. Οὐ περὶ πολιτείας ὑμῖν ἔσται ἀλλὰ περὶ σωτηρίας, εἰ μὴ ποιήσεθ' ἅθηραμένης κελεύει. 16. Εἰ τῶν δοκεῖ μεγάλη ἢ ζημία εἶναι καὶ λίαν ἰσχυρὸς ὁ νόμος, μεμνησθαι χρὴ ὅτι οὐ ἤκατε τοὺς ἀδικούντας ἐλεήσοντες. 17. Εἰ τις βούλεται, ἐν τῶ λόγῳ τῶ ἐμῶ μαρτυρησάτω. 18. Εἰ δὲ τινες κακόνι ἐγένοντο εἰς τὰ ὑμέτερα πράγματα ἢ γνώμην μὴ ἐπιτηδείαν εἶπον, οὐχ οἱ ἀπόντες τούτων αἰτιοὶ εἰσιν, ἐπεὶ καὶ τοὺς παρόντας ὑμεῖς ἀπελύσατε. 19. Εἰ τις τῶν ἐνθάδε μὴ τὰ ἄριστα λέγων πείθει ὑμᾶς, οὐχ ὑμεῖς ἐστε αἰτιοὶ, ἀλλ' ὁ ἑξαπατῶν ὑμᾶς. 20. Εἰ δὲ μὴδὲν ἀδικοῦσιν, οὐ δεῖ αὐτοὺς ἀκρίτους ἀπολωλέναι.

7 Feltételes mellékmondatok II.

II. 1. Ἐὰν ἔτι μίαν μάχην νικηθῶμεν, παντελῶς ἀπολούμεθα. 2. Ἄνδρες, ἐὰν μοι πεισθῆτε, τῶν ἄλλων πλέον προτιμήσεσθε στρατιωτῶν ὑπὸ Κύρου. 3. Ἐὰν δ' ἀληθεύσης, δώσω σοι δέκα τάλαντα. 4. Ἐὰν πάντα ἀκούσητε, κρίνατε. 5. Ἄπας λόγος μάταιός ἐστι, ἐὰν ἀπῆ τὰ πράγματα. 6. Οὐ ἔγωγ' ἔτι πρεσβύτερος ἔσομαι, ἐὰν τήμερον προδῶ ἐμαυτὸν τοῖς πολεμίοις. 7. Νόμιμον Λακεδαιμονίος ἐστίν, ἐὰν ληφθῶσι κλέπτοντες, μαστιγοῦσθαι. 8. Εὐτριχες αἱ κυνές, ἐὰν ἔχωσι λεπτήν καὶ πυκνήν καὶ μαλακὴν τὴν τρίχα. 9. Ἐὰν ἄγρηθ' ἠσυχίαν καὶ ἄπαντα προήσθε, ἐπ' ὑμᾶς τελευτῶν ἐκείνος ἤξει. 10. Ἐὰν ἐῶμεν, ἔσται. 11. Καὶ ἐὰν τις ἐλέγξῃ με ὅτι φεύδομαι, χρήσασθέ μοι ὅτι βούλεσθε. 12. Ἐὰν μὴ σὺ εὐθὺς ἔλθῃς, οὐ καταμενῶ. 13. Ἐὰν με νυκτὶ διαφθεῖρητε, οὐκ ἔστιν ὑμῖν ἔτι λοιπὸς τοῦ γένους τοῦ ἡμετέρου οὐδεὶς, ἀλλ' οἴχεται πᾶν πρόρριζον. 14. Ἐὰν μὴ ἐλθῶ-

σιν, ἔχωμεν αὐτοὶ τὰ δῶρα. 15. Ἐάν σοι γράψω, ἀφορμήθητι εὐθύς. 16. Εὖ οἶδ' ὅτι ἄν που ἴδης τεκτονικόν, τοῦτον πειρᾶ κτᾶσθαι. 17. Ἐφηφίσαντο καὶ ὤμοσαν, ἔάν τις τυραννίδι ἐπιτιθῆται ἢ τὴν πόλιν προδιδῶ ἢ τὸν δῆμον καταλύῃ, τὸν αἰσθανόμενον καθαρὸν εἶναι ἀποκτείναντα. 18. Τοῦτο ἔάν σκοπῆτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εὐρήσετε ὅτι πάντων ἄριστα ἔχει. 19. Τῶν ἰπέτων διακοσίων ὄντων, ἔάν τριάκοντα δραχμάς ἕκαστος λαμβάνῃ τοῦ μηνός, δῶδεκα τάλαντα. 20. Ἐάν δ' εἰς ἓν δῆπου τούτων τῶν ἐπὶ ταῖς ὁδοῖς ἐργαστηρίων ἱατρὸς εἰσοικίσηται, ἱατρεῖον καλεῖται· ἔάν δ' ὁ μὲν ἐξοικίσηται, εἰς δὲ τὸ αὐτὸ τοῦτο ἐργαστήριον χαλκεὺς εἰσοικίσηται, χαλκεῖον ἐκλήθη, ἔάν δὲ κναφεύς, κναφεῖον, ἔάν δὲ τέκτων, τεκτονεῖον· ἔάν δὲ πορνοβοσκὸς καὶ πόρνοι, ἀπὸ τῆς ἐργασίας εὐθύς ἐκλήθη πορνεῖον.

III.1. λείπωσι, ἦ, ὀσφραίνωνται, καταρρηγνύωνται, ἔχωσι. 2. ἦ. 3. γίγνηται, ὑβρίζωσι, ἀσεβήσωσι. 4. κελεύετε, 5. φηφίσηται. 6. ποιῶσι, παραδιδῶσι. 7. ἄρξωμαι. 8. ἀποκτείνητε. 9. ἀπολύσητε, ἀποκτείνητε. 10. ἀδικῆ, πράττη. 11. εἶπη, ἀκούση. 12. φηφίσθηθε, λέγω. 13. μεταλάβη, ἀτιμωθῆ. 14. θῆ. 15. ἐθέλητε, λάβητε.

8 Feltételes mellékmondatok III.

II. 1. Εἰ γὰρ καὶ τοῦτο οἶόν τε ὄν φανείη, πολλὴ ἂν καὶ ἀπὸ τούτων πρόσσοδος γίγνοιτο. 2. Εἴ τι ἐμοὶ κακὸν βουλευοῖς, ἅμα ἂν μοι δοκοῖς καὶ σαυτῷ κακόνους εἶναι. 3. Εἰ νομίζοιμι θεοὺς ἀνθρώπων τι φροντίζειν, οὐκ ἂν ἀμελοῖην αὐτῶν. 4. Εἰ δεοίμεθα φίλου ἀγαθοῦ, πῶς ἂν ἐπιχειροῖμεν σκοπεῖν; 5. Εἴ συ λέγοις, ἀκούοιμι ἄν. 6. Ἄντι πολλῶν ἄν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, χρημάτων ὑμᾶς ἐλέσθαι νομίζω, εἰ φανερόν γένοιτο τὸ μέλλον. 7. Εἰ μάθοι ὅπου τὸ ἀργύριον κρύπτεται, κλέφειεν ἂν αὐτό. 8. Ἄδικώτατος ἂν εἴης εἴ μοι μέφοιο. 9. Εἴ τις αἶρεσίν μοι δοίη, τὴν τῆς ἡμετέρας πόλεως τύχην ἂν ἐλοίμην. 10. Εἰ δὲ πάνυ σπουδάζοι φαγεῖν, εἴποιμ' ἂν ὅτι παρὰ ταῖς γυναιξίν ἐστιν. 11. Ἐγὼ μὲν ἄν, ἔφη ὁ Κύρος, εἰ σὺ εἶην, ὡς τάχιστα ὄπλα ποιοίμην πᾶσι Πέρσαις. 12. Οὐκοῦν ἀσφαλῶς ἂν νέμοιτε, εἰ τὰ ἄκρα ἔχοιτε σύμμαχα; 13. Ἡδέως ἂν λάβοιμι, εἰ διδοίη. 14. Εἰ νῦν ἀπέλθοιτε, δαίμονος ἂν φαίην τὴν ἐπιβουλήν εἶναι. 15. Εἰ δ' ἴδοιμ' ὀλωλότας τούτους, δοκοῖμ' ἂν τὴν δουλοσύνην πεφευγένοι. 16. Πόλλ' ἂν λέγειν ἔχοιμι πρὸς τὰ τοῦδ' ἔπη, εἴ μοι παρείκοι. 17. Εἰ τοῦτο γένοιτο, νομίζεις ἂν διαφθαρήναι αὐτόν; 18. Εἰ θέλοιμι ἄρχειν, πάντες ἂν ἐμοὶ πείθοντο καὶ μέγιστος ἂν εἶην ἀνθρώπων. 19. Εἰ ταῦτα λέγοιμι, Ἀγησίλαόν τ' ἂν μοι δοκῶ ἄφρονα ἀποφαίνειν καὶ ἑμαυτὸν μωρόν. 20. Καθ' ἕκαστον εἰ δεήσειε λέγειν, οὐκ ἂν ἐξαρκέσειεν ὁ παρῶν χρόνος.

III. 1. βούλοιο, εἴης, λυποίη, ἀναστρέφοιο, ὑπηρετοῖμεν, ἔχοιμεν. 2. εἴη, διασκοπεῖη. 3. πολιτευθεῖη, οἰκηθεῖη. 4. εἴη, χρῶτο. 5. καταλάβοιμεν, γένοιτο, εἴη. 6. δέοι, τάττοιμεν. 7. ἐπιτρέποι, δύναιτο, βούλοιο. 8. ἔλοιντο, δέοι. 9. γένοιτο.

9 Feltételes mellékmondatok IV.

II. 1. Εἰ μὴ ἦμεν ἄνθρωποι, οὐκ ἂν εἶχομεν τὴν φυγὴν ἀθάνατον. 2. Εἰ γοῦν περιεμείνατε ὀλίγον χρόνον, ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου ἂν ὑμῖν τοῦτο ἐγένετο. 3. Οἱ πολέμοιο ἐφυγον ἄν, εἰ οἱ σύμμαχοι ἐν καιρῷ ἦλλον. 4. Εἰ μὴ ὁ στρατηγὸς ἀφίκετο ἢ πόλις ἂν ἐάλω.

5. Εἰ οἱ πολλοὶ οἰοί τ' ἦσαν ἀγαθὰ τὰ μέγιστα ἐργάζεσθαι, καὶ καλῶς ἂν εἶχεν. 6. Οὐκ ἂν προέλεγεν, εἰ μὴ ἐπίστευεν ἀληθεύσειν. 7. Εἰ ἐποίει τι φαῦλον, εἰκότως ἂν ἐδόκει πονηρὸς εἶναι. 8. Εἰ αὐτὸς παρῆν ταῦτα οὐκ ἂν ἐγένετο. 9. Οὐκ ἂν καλῶς εἶχεν, εἰ οἱ θεοὶ ταῖς μεγάλας θυσίαις μᾶλλον ἢ ταῖς μικραῖς ἔχαιρον. 10. Εἰ οὕτως ἔπραξαν νῦν οὐκ ἂν ἦσαν ἀσφαλεῖς. 11. Εἰ σὺ παρῆσθα, οὐδεὶς ἂν ἐτόλμησε λέγειν. 12. Εἰ μὴ Βρασίδης ἐν Θράκῃ παρῆν ἐνίκησαν ἂν οἱ Ἀθηναῖοι. 13. Εἰ Δημοσθένης ἔλεγεν ἤκουον ἂν. 14. Εἰ οἱ ἄγγελοι ἀφίκοντο πάντα εὖ ἂν εἶχεν. 15. Ἄπιστα λέγεις, ἔφη ὁ Σιμωνίδης. εἰ γὰρ οὕτως ταῦτ' εἶχε, πῶς ἂν πολλοὶ ἐπεθύμουν τυραννεῖν. 16. Εἰ τῇ πόλει ἐπεβούλευσας προδοτὴς ἂν ἦσθα. 17. Εἰ ἐσίγησας, σοφὸς ἂν ἔμεινας. 18. Εἰ προείδοντο, οὐκ ἂν ἀπώλοντο. 19. Εἰ ἤδη, ἔλεγον ἂν ὅμιν. 20. Εἰ μὲν τοίνυν ἦν ὁ ἀγὼν οὕτωσ' ἐν πόλει ἐκκλητῶ, ὑμᾶς ἂν ἔγωγε ἤξιωσα μάρτυράς μοι γενέσθαι, τοὺς ἄριστα εἰδότας ὅτι ἀληθῆ λέγω. 21. Εἰ μὴ ἐζήτησα οὐκ ἂν εὗρον ποτε αὐτό. 22. Εἰ ἐκεῖνος ὁ Ἀναγυράσιον ἐζῆ, ἐβουλόμην ἂν πολλῶν ἔνεκα. 23. Εἰ μὴ δρόμῳ μόλις ἐξεφύγομεν εἰς Δελφούς, ἐκινδυνεύσαμεν ἂν ἀπολέσθαι.

III. 1. ἐδεόμην. 2. προσετέθησαν, ἐνειργάσθη. 3. ἠγήσω, ἐπερρώσθη. 4. ἠθέλησεν, ἐπεχείρησε. 5. διέμεινε, διεπέπρακτο, ὠκνησα. 6. ἐσιγήθη, ἐτόλμων, ἐπέτρεψας, ἐνέπλησας. 7. ἐξεγένετο, εἶασαν. 8. ἐσωφρονεῖτε, ὠνομάζετο, ἐξείργετε. 9. ἠθελήσατε.

10 Feltételes mellékmondatok V.

II. 1. Κύρος πολλάκις ὁπότε μεταστρατοπεδεύοιτο, εἰ αἰσθοῖτο καταλελειμμένα παιδάρια μικρὰ ἐπεμέλετο καὶ τούτων. 2. Ἀγησίλαος οὐκ ἠσχύνετο, εἰ μέλλοι τὴν πόλιν ὠφελῆσειν, πρεσβευτὴς ἐκπορευόμενος ἀντὶ στρατηγοῦ. 3. Εἰ δὲ δὴ ποτε Κύρος πορευοῖτο καὶ πλείστοι μέλλοιεν ὄψεσθαι, προσκαλῶν τοὺς φίλους ἐσπουδαιολογεῖτο, ὡς δηλοῖ τὸς τιμᾶ. 4. Οἱ διδάσκαλοι ἐὰν τοὺς μαθητὰς σπουδαίως μανθάνοντας ὀρῶσιν, ἐπαινοῦσιν. 5. Ἡ στρατιὰ εἴ τι παραλειπομένῳ ἐντυγχάνοι, ἔκαιε πάντα ὅσα καύσιμα ἐώρα. 6. Ἀγησίλαος εἰ τοὺς νέους σπουδαίως γυμναζομένους ἴδοι, ἐπήνεσεν ἂν. 7. Ἦν [ἐὰν] τὴν ἐπιστολὴν σου ἀναγιγνώσκω, οἱ ὀφθαλμοὶ μου δακρῶν πίμπλονται. 8. Ἐπικούρημα τῶν ποδῶν ἦν, εἴ τις κινεῖτο καὶ μηδέποτε ἠσυχίαν ἔχοι καὶ εἰς τὴν νύκτα ὑπολύοιτο. 9. Καὶ μὴν εἴ ποτε μοχθῆσαι στρατιᾶ συμβαίῃ, Ἀγησίλαος ἐκὼν ἐπόνει παρὰ τοὺς ἄλλους, νομίζων πάντα τὰ τοιαῦτα παραμυθίαν εἶναι τοῖς στρατιώταις. 10. Ἀγησίλαος εἰ μὲν τοὺς στρατιώτας ἀνδρείως μαχομένους ἴδοι, ἐπήνεσεν ἂν τὴν ἀνδρείαν αὐτῶν, εἰ δ' ἀδικήσειάν τι, ἐμέμφετο αὐτούς. 11. Ἐνταῦθα Κύρῳ βασιλεία ἦν καὶ παράδεισος μέγας ἀγρίων θηρίων πλήρης, ἃ ἐκεῖνος ἐθήρευεν ἀπὸ ἵππου, ὁπότε γυμνάσαι βούλοιο ἐαυτὸν τε καὶ τοὺς ἵππους. 12. Εἰ δὲ τις αὐτῷ περὶ τοῦ ἀντιλέγοι μηδὲν ἔχων σαφὲς λέγειν, ἐπὶ τὴν ὑπόθεσιν ἐπανῆγεν ἂν πάντα τὸν λόγον. 13. Καὶ ἐπὶ τὰ δεῖπνα ἔχων αὐτὴν πανταχοῖ ἐπορεύετο ὅπου πίνοι, ἐκώμαζέ τ' αἰεὶ μετ' αὐτοῦ, συνῆν τ' ἐμφανῶς ὁπότε βουληθεῖη πανταχοῦ. 14. Εἰ δὲ τις καὶ ἀντίποι, εὐθὺς ἐκ τρόπου τινὸς ἐπιτηδεῖο ἐτεθνήκει. 15. Ἐπὶ τούτῳ ἐρίγνετο, ὁπότε βούλοιο εὐπορήσας ἡμῖν ἀποδοῦναι. 16. Δίκας ἐλάμβανε καὶ ἐδίδου, ὁπότε κακὸν τι ἐργάσαιτο. 17. Ὅποτε δημευθεῖη τινὸς ἡ οὐσία, ἐξῆν προσελθεῖν τῷ φάσκοντι δανειστῇ γεγονέναι τούτου τοῦ ἀνδρός. 18. Πάντας ἐποίησε καὶ Ἑλληνας καὶ βαρβάρους θαρροῦντας συντίθεσθαι ἑαυτῷ, εἴ τι βούλοιο.

III. 1. δοκοῖη, ἔπαισεν. 2. πράττειτο, νομίζοι, φοβοῖτο. 3. ἀποστεροῖη, ἐξηπατήκοι. 4. ἐπίσταιτο. 5. ἀπεδίδοτο, εὕρισκοι. 6. ὑπηρετήσειεν, εἶασε, ὀρώη, ἀφείλετο, προσεδί-

δου. 7. καταμένοι, λάβοι. 8. ἐξελαύνοι, περιῆγεν. 9. ποιοῖτο, ἄγοι, ἐποίει, ἐδίδου, ἦν. 10. ἐθελήσειεν, ἐφυλάττετο.

11 Megengedő mellékmondatok

II. 1. Πρῶτον μὲν οὖν οὐκ ἄθυμητέον τοῖς παροῦσι πράγμασιν, οὐδ' εἰ πάνυ φαύλως ἔχῃν δοκεῖ. 2. Εὐ οἶδ' ὅτι καὶ νυνὶ θάττον ἂν ἐγὼ καὶ σιωπῶν πείσαιμι τὸν παῖδα τόνδε καὶ τὴν παῖδα φιλήσαι με ἢ σύ, ὦ Σώκρατες, εἰ καὶ πάνυ πολλὰ καὶ σοφὰ λέγοις. 3. Τοὺς υἱεῖς οἱ πατέρες, κἂν ὥσι σώφρονες, ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων εἴργουσιν. 4. Οἱ ἐνέδραις ἐμπίπτοντες ἐκπλήττονται, καὶ ἂν πολὺ πλείους ὦσι. 5. Οἱ δὲ Ἕλληνες, εἴ τις καὶ ἄθυμότερος ἦν πρὸς τὴν ἀνάβασιν, ἀκούοντες τὴν Κύρου ἀρετὴν ἦδιον καὶ προθυμότερον συνεπορεύοντο. 6. Εἰ καὶ ἔλθοιεν, πῶς ἂν δύναιτο μένειν μὴ ἔχοντες τὰ ἐπιτήδεια; 7. Ἐγὼ, εἰ καὶ οἶε με ἀδικούντά τι, οὔτε ἔπαιον οὐδένα οὔτε ἔβαλλον. 8. Καὶ μὲν δὴ οὐδ' ἂν ἀντιβολῶσιν ὑμᾶς καὶ ἰκετεύωσι, δικαίως ἂν αὐτοὺς ἐλεήσαιτε. 9. Ἄλλὰ τοῦτο μὲν, ἔφη ὁ Κύρος, εὖ ἴσθι ὅτι, οὐδ' εἰ πάντες ἔλθοιεν Πέρσαι, πλήθει γε οὐχ ὑπερβαλοῖμεθ' ἂν τοὺς πολεμίους. 10. Φέρε δὴ, τί ἂν εἰ καὶ ἀδελφοὶ ὄντες ἐτύχετε αὐτοῦ ἢ καὶ υἱεῖς ἀποφηφίσαισθε; 11. Οὐδ' εἰ καὶ γέγονεν οἶδα. 12. Τοσοῦτον πλήθος ἀνθρώπων ἐφ' ὑμᾶς δύναιται ἀγαγεῖν, ὅσον οὐδ' εἰ παρέχοι ὑμῖν δύναισθε ἂν ἀποκτεῖναι. 13. Ἀνάγκη οὖν, εἰ καὶ μὴ δεινὸς πρὸς ταῦτα πέφυκα, βοηθεῖν τῷ πατρὶ καὶ ἐμαυτῷ οὕτως ὅπως ἂν δύνωμαι. 14. Εἰ καὶ μηδὲν αὐτῷ ἄλλο ἡμάρτητο, διὰ μόνα ταῦτα δίκαιον εἶη ἀποδοκιμασθῆναι. 15. Ἄλλοι, κἂν νόμῳ τις καταγνωσθῆ, οὐκ ἀποκτινύουσιν ἐν ἑορτῇ. 16. Ἴππου πολεμιστηρίου οὐδὲν ἂν ὄφελος εἶη, οὐδ' εἰ τᾶλλα πάντα ἀγαθὰ ἔχοι, κακόπους δ' εἶη. 17. Οὐδ' εἰ γενοίμην φίλος, ὦ Κύρε, σοὶ γ' ἂν ποτε ἔτι δόξαιμι. 18. Λιμῶ ὑμεῖς οὐδ' εἰ πάνυ ἀγαθοὶ εἶητε μάχεσθαι ἂν δύναισθε. 19. Εἰ καὶ ὁ βοῦς ἀνθρώπου γνώμην εἶχε, οὐκ ἐδύνατ' ἂν πράττειν ἅ βούλεται. 20. Κἂν ἀπορηθῆ τις, ἰκανὴν προῖκα ὁ νόμος συμβάλλεται.

III. 1. μελετᾶς. 2. ἐπήνει. 3. βούλοιτο. 4. ἐξηπάτα. 5. καταλύη, λέγη, ἐπιψηφίζη. 6. ἦ. 7. ὦσι. 8. τυγχάνη. 9. ὦσι. 10. βούλωμαι.

12 Hasonlító mellékmondatok

II. 1. Τά γε μὴν ἀργύρεα εἰ κατασκευασθεῖη ὡς δεῖ, πάμπολλα ἂν νομίζω χρήματα ἐξ αὐτῶν καὶ ἄνευ τῶν ἄλλων προσόδων προσιέναι. 2. Παραπλήσιον ποιοῦσιν ὥσπερ ἂν εἴ τις Φειδίαν τὸν τὸ τῆς Ἀθηνᾶς ἔδος ἐργασάμενον τολμῶη καλεῖν κοροπλάθον. 3. Παραπλήσιον οἱ τοιοῦτοι πάσχουσιν, ὥσπερ ἂν εἴ τις Ἴππον κτήσαιτο καλὸν κακῶς ἰππεύειν ἐπιστάμενος. 4. Βέλτιον ἐστὶ τεταγμένους πορεύεσθαι οὕτως ὡς ἂν ἄριστα μάχοιντο, εἰ δέοι. 5. Παραπλήσιον ποιοῦσιν ὥσπερ ἂν εἴ τις Ζεῦξιν καὶ Παρράσιον τὴν αὐτὴν ἔχειν φαίη τέχνην τοῖς τὰ πινάκια γράφουσιν. 6. Τῶν δὲ Χαλδαιῶν οἱ παρόντες, ὡς ἐπλησίαζον οἱ Ἀρμένιοι, ἀλαλάξαντες ἔθειον, ὥσπερ εἰώθεσαν, εἰς αὐτούς· οἱ δὲ Ἀρμένιοι, ὥσπερ εἰώθεσαν, οὐκ ἐδέχοντο. 7. Παραπλήσιον ποιοῦσιν ὥσπερ ἂν εἴ τις προσποιοῖτο κράτιστος εἶναι τῶν ἀθλητῶν ἐναυθῶν καταβαίνων οὐ μηδεὶς ἂν ἄλλος ἀξιώσειεν. 8. Πῶς οὖν ἂν ἔνοχος εἶη τῇ γραφῇ· ὅς ἀντὶ μὲν τοῦ μὴ νομίζειν θεοῦς, ὡς ἐν τῇ γραφῇ ἐγγέγραπτο,

φανερὸς ἦν θεραπεύων τοὺς θεοὺς μάλιστα τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. 9. Ζῆς γοῦν οὕτως ὡς οὐδ' ἂν εἷς δοῦλος ὑπὸ δεσπότη διαιτώμενος μείνειε. 10. Ὅμως πειράσομαι ὑμᾶς ἐξ ἀρχῆς ὡς ἂν δύνωμαι δι' ἐλαχίστων διδάξαι. 11. Ὁ Λεωκράτης εἶχεν τὴν τοῦ Ἀρχιάδου οὐσίαν καὶ ἐκληρονόμει πολλὰ ἔτη ὡς ἂν ἐκείνου υἱὸς ποιητός. 12. Ὅ τι δ' ἂν ἐξαίφνης σημήνη, θυμοειδῆ ἵππον ὥσπερ ἄνθρωπον ταράττει τὰ ἐξαπίναια καὶ ὀράματα καὶ ἀκούσματα καὶ παθήματα. 13. Ποιήσομαι τὴν ἀπολογίαν ὡς ἂν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων. 14. Ἀφίκετο μέλαν ἱμάτιον ἠμφιεσμένη, ὡς εἰκὸς ἦν ἐπὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς τοιαύτη συμφορᾷ κεχρημένω. 15. Τῇ εὐνοίᾳ οὕτως ἔχω πρὸς ὑμᾶς ὡς ὑμᾶς ἂν εὐξαίμην πρὸς ἐμέ. 16. Παραπλήσιον ποιοῦσιν ὥσπερ ἂν εἴ τις ἱεροσυλίας ἕτερον διώκων αὐτὸς τὰ τῶν θεῶν ἐν τοῖν χερσὶν ἔχων φανείη. 17. Παραπλήσιον ποιοῦσιν ὥσπερ ἂν εἰ Λακεδαιμόνιοι τοὺς τὰ περὶ τὸν πόλεμον ἀσκοῦντας ζημιοῦν ἐπιχειροῖεν. 18. Παραπλήσιον ποιοῦσιν ὥσπερ ἂν εἰ Θεταλοὶ παρὰ τῶν ἱππεύειν μελετώντων δίκην λαμβάνειν ἀξιοῖεν. 19. Παραπλήσιον ποιοῦσιν ὥσπερ ἂν εἴ τῷ Φρυνώνδᾳ πανουργίαν ὄνειδίσειεν. 20. Παραπλήσιον ποιοῦσιν ὥσπερ ἂν εἰ Φιλουργὸς ὁ τὸ Γοργόνειον ὑφελόμενος τοὺς ἄλλους ἱεροσύλους ἔφασκεν εἶναι.

13 Okhatározói mellékmondatok

II. Ἐπειδὴ δὲ Λύσανδρος οὐκ ἀντανήγαγε διὰ τὸ πολλαῖς ναυσὶν ἐλαττοῦσθαι, ἀπέπλευσεν εἰς Σάμον. 2. Κατέστησαν τὸν Κλέωνα στρατηγὸν ὅτι οἱ πρὶν καταστάντες οὐκ ἐδύναντο τὴν νῆσον ἐλεῖν. 3. Ἐπειδὴ ἤδη μέσον ἡμέρας ἦν ἐξέπλευσαν ἔξω τοῦ λιμένος. 4. Ἠτιάσαντο τὸν Μιλτιάδην ὅτι δῶρα λάβει [ἔλαβεν]. 5. Οἱ σύμμαχοι ἀπέστησαν διότι οὐκ ἤθελον φέρειν τὸν φόρον. 6. Καὶ περὶ τοῦ σώματος καὶ περὶ τῶν χρημάτων καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων κινδυνεύω, ὅτι τοῖς τῆς πόλεως νόμοις ἐπειθόμην. 7. Τὰ ὄπλα ἔρριψαν ὅτι οὐκέτι ἐδύναντο τοῖς πολεμίοις ἀνθίστασθαι. 8. Ἐπειδὴ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἀγνοεῖς, τάδε σοι εὐμαθέστερα ὄντα προαγορεύομεν, τοῖς νέοις ὄλως μὴ διαλέγεσθαι. 9. Καὶ ὑμεῖς ἀδικεῖτε, ὅτι ὑμῶν ἐστὶ πολίτης. 10. Οἱ Ἕλληνες, ἐπειδὴ πλοῖα ἰκανὰ ἐδόκει παρεῖναι, ἀναβάντες ἔπλεον ἡμέραν καὶ νύκτα πνεύματι καλῶ. 11. Τὸ ἐπὶ ἐμὲ πιστεύω αὐτὸν ὀργισθῆναι ὅτι οὐ στρατηγὸς καθίσταται. 12. Ὀργίσθησαν τῷ Θεμιστοκλεῖ ὅτι αὐτοὺς πείσειε τὴν πόλιν ἀπολιπεῖν. 13. Ἐπειδὴ οὖν ταῦτα οὕτως ἔχει ... 14. Ἡ νῆσος κατεστράφη ὅτι ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων ἀπέστη. 15. Ἠτιῶντο τὸν στρατηγὸν ὅτι οὐ κελεύει τιμωρεῖσθαι τὰ φύλα τὰ ἀποστάντα. 16. Μικρολόγος ἐστὶν ὁ ἀχθόμενος, εἰ ἄλλοι μᾶλλον εὐτυχοῦσιν ἢ αὐτός. 17. Οἱ Μιλήσιοι ἀπέστησαν ὅτι ὑπὸ τῶν Περσῶν ἐπιέζοντο. 18. Οἱ Μιλήσιοι ἀπέστησαν ὅτι ὑπὸ τῶν Περσῶν πιέζοντο [πιέζονται]. 19. Ἄλλων τε πολλῶν ἕνεκα ἀξιὸν αὐτοῦ καταφηφίσασθαι, καὶ ὅτι ταῖς ὑμετέραις ἀρεταῖς χρῆται παραδείγμασι περὶ τῆς ἑαυτοῦ πονηρίας. 20. Στρατηγὸς κατέστη ὅτι ἐν τῷ πρὶν πολέμῳ ἔσωσε τὸ στράτευμα. 21. Οἱ Μιλήσιοι ἀνέστησαν διότι ἤιδεσαν τοὺς Μήδους οὐχ αὐτῶν φεισομένους. 22. Λοιμὸς τις ἐγένετο ἐν τῷ τῶν Ἑλλήνων στρατῷ διότι οἱ θεοὶ διὰ ὀργῆς εἶχον αὐτούς. 23. Ἐπεὶ πολὺν χρόνον οὐκ ἀπεκρίνοντο, ἐπέιχον. 24. Ὁ Ὀμηρος ἐπήνεσεν Ἀγαμέμνονα ὅτι ἀγαθὸς εἶη βασιλεὺς.

14 Célhatározói mellékmondatok

II. 1. Ὡς ἵνα μὴ περιβόητος εἶην, ἡσυχίαν ἤγρον. 2. Δεῖ πάντι τρόπῳ χρῆσθαι ἵνα Βρασίδαν ἐξαπατήσης. 3. Ὡς ἵνα μὴ ἀποθάνῃ ἡντεβόλει καὶ ἰκέτευεν. 4. Κάλεσον Βρασίδαν εἰς τὴν βουλὴν ἵνα αὐτῷ συμβουλευώμεθα! 5. Ἐλπίζω τὸν Δημοσθένη παρέσεσθαι ἵνα ὑπὲρ ἐμοῦ λέγῃ. 6. Ἔσπευσα ἵνα παρείην. 7. Οἱ νικήσαντες ἐπανήλθον ὡς τρόπαιον στησόμενοι. 8. Ἡττιασάμεθα αὐτὸν ἵνα μὴ αὐτῷ ἐξείῃ ἐκ τῆς πόλεως ἀπιέναι. 9. Τριακόσιοι κατελείφθησαν οἵτινες τοὺς θανόντας θάψουσι. 10. Δέομαι οὖν ὑμῶν, ὦ ἄνδρες, ἵνα μὴ ἐξαπατηθῆτε, τῇ μαρτυρίᾳ τὸν νοῦν προσέχειν. 11. Ἐκείνους εἰσήγαγεν ἵνα μετέχοι τῆς κοινωνίας. 12. Ἐξήγαγε τοὺς στρατιώτας, ὡς μαχοῦμενος. 13. Ταῦτι δὲ λέγω ἵνα γνωρίσητε αὐτὸν ὅστις ἐστίν. 14. Πέμφον δούλους ὡς ταῦτα αὐτῷ ἀγγελοῦντας. 15. Τὸν ἰατρὸν μετεπέμφαντο ὅστις αὐτὸν θεραπεύσει. 16. Θεμιστοκλῆς πρέσβεις ἔπεμφεν οἵτινες τοὺς Λακεδαιμονίους ἐξαπατήσουσι. 17. Συλλαμβάνει Κύρον ὡς ἀποκτενῶν. 18. Κατασκόπους πανταχόσε πέμπομεν ὡς πευσσομένους ὅτι γίγνεται. 19. Προσκαλῶν τοὺς φίλους ἐσπουδαιολογεῖτο, ὡς δηλοῖται οὖς τιμᾶ. 20. Τὰς ναῦς κατέκαυσαν ἵνα μὴ ὁ Κύρος τὸν ποταμὸν διαβαίῃ. 21. Σπαρτιάτην τινὰ πέμφον ὅστις τοῦ στρατοῦ στρατηγῆσει. 22. Ὁ στρατηγὸς ἀγγέλους ἐξέπεμφεν εὐρήσοντας ὅπου οἱ πολέμιοι ἐστρατοπεδεύσαντο. 23. Δεῖ ἡμᾶς ταχέως προχωρεῖν ἵνα μηδεὶς ἡμᾶς ἴδῃ. 24. Ἦκομεν εἰρήνην ποιησόμενοι. 25. Ἀφορμησόμεθα ταῖς ναυσὶν ὅπως νέας χώρας εὕρωμεν. 26. Ὡς ἵνα μὴ λύοιεν τὰς σπονδὰς οἱ Ἕλληνες πᾶσαν τὴν ἡμέραν ἔμενον ἐν τῷ στρατοπέδῳ. 27. Ταῦτα εἶπον οὐχ ἡμᾶς ἐξαπατήσοντες ἀλλὰ πείσοντες τοὺς ἐν τέλει. 28. Στρατιῶται τινες ἐπέμφθησαν ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ τοὺς τε νεκροὺς θάφοντες καὶ τρόπαιον στησόμενοι. 29. Ψευδῶς ἡμᾶς ἠτιάσαντο ἵνα τὰ ἡμέτερα χρήματα κτήσαιντο. 30. Οἱ Λακεδαιμόνιοι καθεῖλον τὰ τῶν Ἀθηναίων τείχη ἵνα οἱ Ἀθηναῖοι μηδέποτε δυνατοὶ εἶεν τοῦ λοιποῦ. 31. Αὐταὶ αἱ νῆες ἤκουσιν οἶνόν τε καὶ σίτον Ἀθήναζε κομοῦσαι. 32. Πολλοὶ πρὸς Δελφοὺς ἦσαν χρησόμενοι τῷ θεῷ. 33. Ὁ σατράπης προσεκάλεσε τὸν Ἀλκιβιάδην ὡς μαθησόμενος ὅτι Ἀθήνησι γίγνεται. 34. Τάφρον τε καὶ τείχος ἐποίησαν ὡς φυλάξοντες τὴν πόλιν. 35. Μετεπεμφάμεθα τὸν ἰατρὸν ἵνα μὴ αὐτοὶ δοκοῖμεν αὐτὸν ἀπεκτονέαι. 36. Ἐκρύψαμεν τὸ ἀργύριον ὡς ἐξαπατήσοντες τὸν κριτὴν.

III. 1. ἀποθάνωμεν, ἀποθάνωμεν, ἀποθάνητε, σώσειας, ἀποκτείνης. 2. τιμᾶ, ἐναγίζῃ, ἀφαιρῆται, τυγχάνῃ. 3. λάθητε. 4. δουλεύωσιν. 5. φαίνοιτο. 6. πεισόμενος, ποιήσω, πεισόμενος. 7. πολεμήσω.

15 A gondoskodás, törekvés, aggódás, előkészítés (verba studii et curandi) igéi után álló mellékmondatok

II. 1. Χρῆ τοῦτο σκοπεῖν, ὅπως ἡ φιλία ὅτι πλείστον χρόνον συμμενεῖ. 2. Σκόπει ὅπως μὴ ἰδιώτης ἔσει τούτου τοῦ ἔργου. 3. Οὐκ ἐθέλουσιν ἐπιμελεῖσθαι ὅπως αὐτοῖς ἔσται ἃ βούλονται εἶναι. 4. Ἔγνωκα τὸ λοιπὸν εὐλαβεῖσθαι καὶ φυλάττεσθαι μὴ πλησιάζειν τοῖς τοιούτοις. 5. Ἡμεῖς βουλευόμεθα ὅπως φιλήσομέν τινα μᾶλλον ἢ μαχοῦμεθα. 6. Δεῖ σκοπεῖν, ὅπως ἀπαλλαγθόμεθα τῆς παρουσίας ἔχθρας. 7. Φυλάττεσθαι δεῖν μὴ πρόφασιν δῶμεν βασιλεῖ. 8. Βουλευέται ὅπως μήποτε ἔτι ἔσται ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ, ἀλλά, ἦν

δύνηται, βασιλεύσει ἀντ' ἐκείνου. 9. Οἱ ἥρωες μᾶλλον περὶ τῆς δόξης ἢ τοῦ βίου σπουδάζουσι, καὶ πάντα ποιοῦσι ὅπως ἀθάνατον τὴν περὶ αὐτῶν μνήμην καταλείψουσιν. 10. Οὐ δεῖ τὸν ἵππαρχον τοῦτο σπουδάζειν, ὅπως αὐτὸς μόνος λαμπρὸς ἔσται, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ὅπως ὄλον τὸ ἐπόμενον ἀξιοθέατον φανεῖται. 11. Φυλάττεσθε ὅπως μὴ πολέμου ζητοῦντες ἀπαλλαγῆναι δεσπότην εὔρητε. 12. Ὅπως ἀμνυόμεθα οὐδεὶς παρασκευάζεται οὐδὲ ἐπιμελεῖται. 13. Ὅπως καὶ ὑμεῖς ἐμὲ ἐπαινέσετε ἐμοὶ μελήσει, ἢ μηκέτι με Κύρον νομίζετε. 14. Ὅπως μὴ ἐπ' ἐκείνῳ γενησόμεθα πάντα ποιητέον. 15. Τότε τοῦτο θρασύ τι ἐδόκει εἶναι καὶ εὐλαβοῦντο αὐτὸ πράττειν. 16. Τὰ ὄπλα περὶ τὸ στόμα τοῦ ἵππου ὅπως μαλακὰ ἔσται ἐπιμελεῖσθαι δεῖ. 17. Ὅρα βουλεύεσθαι ὅπως ὡς κάλλιστα ἀγωνιούμεθα. 18. Εἰ ἀνάγκη ἐστὶ μάχεσθαι, τοῦτο δεῖ παρασκευάσασθαι, ὅπως ὡς κράτιστα μαχοῦμεθα. 19. Δεῖ φυλάττεσθαι ὅπως μὴ ἀπροσδοκῆτως οἱ πολέμιοι ἡμῖν ἐπιθήσονται. 20. Φυλακτέον ἐστίν, ὅπως μηδὲν ὑμῖν συμβήσεται τοιοῦτον, μηδ' ἄ τοῖς ἄλλοις ἂν ἐπιτιμήσετε, τούτοις αὐτοὶ φανήσεσθε περιπίπτοντες. 21. Δεῖ ἡμᾶς φυλάττεσθαι ὅπως μὴ ὁ ῥήτωρ ἡμᾶς αἰτιάσεται. 22. Ἐπεμελοῦντο ὅπως μηδεὶς αὐτοὺς ἐξαπατήσει. 23. Φυλακτέον ἐστίν ὅπως μηδὲν τοιοῦτον ἐξαμαρτήσεσθε περὶ ὑμᾶς αὐτούς. 24. Ὅπως μὴ τοὺς διδασκάλους κακὰ ἐρεῖς.

III 1. γένοιτο. 2. ἐργάσηθε. 3. μεταχειριῶνται. 4. ἀδικῆ, ἀσεβῆ. 5. φηφιεῖσθε, ἔσεσθε. 6. οἰκοδομηθήσεται, καθαιρεθήσεται. 7. ὠφελήσει, κερδανεῖ. 8. ἄρχωσιν, δύνωνται. 9. ὑγιάνης, ἔσει. 10. ὦμεν. 11. ἔξει, προσγενήσεται. 12. μενούμεν, ἄπιμεν, ἔξομεν. 13. ἀποστήσεται, ἀπόληται, δυνήσεται. 14. καλλιερῆσει, ποιήσει, ἐπιδείξει. 15. φανήσεσθε. 16. φανησόμεθα.

16 A félelem és aggódás igéi (verba timendi) után álló mellékmondatok

II. 1. Οὐ τοῦτο δέδοικα, μὴ οὐκ ἔχω ὃ τι δῶ ἐκάστω τῶν φίλων, ἂν εὖ γένηται, ἀλλὰ μὴ οὐκ ἔχω ἱκανοὺς οἷς δῶ. 2. Ἀπεστρατοπεδεύοντο οἱ βάρβαροι τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐξήκοντα σταδίων, φοβούμενοι μὴ τῆς νυκτὸς οἱ Ἕλληνες ἐπιθῶνται αὐτοῖς. 3. Ἐφοβούμεν μὴ οἱ κριταὶ αὐτοῦ κατακρίνωσι [κατακρίνοιν]. 4. Δέδοικα μὴ οὐδεὶς ἡμῖν βοηθήσει. 5. Ἐδεισαν μὴ λύττα τις ὡσπερ κυσὶν ἡμῖν ἐμπεπτῶκοι. 6. Ἐπείθοντο αὐτῶ φοβούμενοι μὴ δίκας διδοῖεν [διδῶσι]. 7. Δέδοικα μὴ συστάντες ἄθροοι που κακόν τι ἐργάσωνται οἱ πολέμιοι. 8. Δέδοικα μὴ τοῦναντίον οὐ βούλομαι ποιῶ. 9. Συνέγραφα φοβούμενος μὴ οὐ μεμνημένος ᾧ. 10. Ὁ ἐγὼ δεδιῶς μὴ τις πύθηται ἐπεθύμουν αὐτὸν ἀπολέσαι. 11. Ἐδεδοίκεν αὐτὸν αἰτεῖν τὸ ἀργύριον. 12. Ἐφοβούμεν μὴ ταῦτὰ πάλιν πάσχομεν. 13. Φοβοῦμαι μὴ τινες ἐπιτιμήσωσιν ἡμῖν ... 14. Φοβοῦμαι μὴ οὐ δυνάμεθα οἴκαδε κατιέναι. 15. Δέδοικα, μὴ ποιητικῆς λαβόμενος φλυαρίας μακρογῶ. 16. Ἐφοβούμεθα νυκτὸς πορεύεσθαι. 17. Φοβοῦνται μὴ ὁ στρατηγὸς τέθηγε. 18. Τί γάρ ἐστιν ἄλγιον ἢ ζῆν ἂεὶ δεδιότα μὴ τις τῶν παρεστώτων ἀποκτείνῃ, καὶ μηδὲν ἦττον φοβούμενον τοὺς φυλάττοντας ἢ τοὺς ἐπιβουλεύοντας; 19. Ἐφοβούμεθα μὴ βούλωνται ἡμᾶς βλάπτειν. 20. Ἄξιόν ἐστιν δεδιέναι, μὴ καὶ νῦν ἡμεῖς ἔνοχοι γενώμεθα ταῦταις ταῖς ἀνοίαις. 21. Δέδοικα μὴ πόρρω λίαν τῆς ὑποθέσεως ἀποπλανηθῶ. 22. Ἐφοβοῦντο μὴ ποτε βασιλεὺς αὐτὸς ποιησάμενος στρατείαν κρατήσειεν τῆς χώρας. 23. Δέδοικα μὴ μάτην τὰ τοιαῦτα λέγωμεν. 24. Σφόδρα φοβοῦμαι μὴ τοῦτο ἀληθές ἐστι.

III. 1. γένηται, καταμείνη. 2. δυνηθῶ. 3. ποιήσω. 4. φανῶμεν, ἔλθωμεν, κινδυνεύσωμεν. 5. ἔλθῃ. 6. ἀγνοήσωσί. 7. ἀπαντήσῃ. 8. γένηται. 9. φανῶ, ἀπολειφθῶ. 10. φανῶμεν. 11. δόξω. 12. δόξω.

17 Következő nyelvi feladatok

II. 1. Οἱ διδάσκαλοι οὕτω πένητες ἦσαν ὥστε ἀεὶ ἐθέλουν χρήματα δέχεσθαι. 2. Ἐγρυτέρω ἐσμέν τῶν πολεμίων ἢ ὥστε ἐνθάδε ἀυλιζεσθαι. 3. Ὅστις ἀφικνεῖτο τῶν παρὰ βασιλέως πρὸς αὐτὸν πάντας οὕτω διατιθεὶς ἀπεπέμπετο ὥστε αὐτῷ μᾶλλον φίλους εἶναι ἢ βασιλεῖ. 4. Τοῦτο ποιήσω ἐφ' ᾧτέ σε μηδὲν λέγειν. 5. Κεῖν μεγάλη ἀπερρίπτουν ἄνωθεν, ὥστε χαλεπὸν ἦν καὶ μένειν καὶ ἀπιέναι. 6. Φρονιμώτερος ἦν ἢ ὥστε κακὰ λέγειν τὸν κριτὴν. 7. Ὡσπερ τὸ γένος αὐτῶν τῆς πατρίδος ἐντιμότερον, οὕτω καὶ ἡ πόλις ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐνδοξοτάτη ὥστε οὐ δευτέρων πρωτεύουσιν, ἀλλ' ἡγεμόνων ἡγεμονεύουσιν. 8. Ἐξέφυγον ἐκ τῆς οἰκίας ὥστε μὴ καίεσθαι. 9. Πολλοὶ καὶ ἀφίσταντο πρὸς αὐτόν, ὀρεγόμενοι τῆς ἐλευθερίας, ὥστε οὐκέτι Ἑλλήνων μόνον ἀλλὰ καὶ βαρβάρων πολλῶν ἡγεμῶν ἦν ὁ Ἀγησίλαος. 10. Οὐδένα πάμπαν οὐτ' ἀκήκοα οὐθ' ἑώρακα ὅστις εἰς τοσοῦτον ἐλήλυθεν ὑβρεως ὥστε τοιοῦτόν τι ποιεῖν. 11. Ἀνδριότεροι ἦσαν ἢ ὥστε φοβεῖσθαι τὸν θάνατον. 12. Εἰς τοσοῦτον αἰσχροκερδίας ἦλθεν, ὥστε καὶ τοὺς διδασκάλους τοὺς μισθοὺς ἀπεστέρηκεν. 13. Ἐάσω σε χρῆσθαι ταύταις ταῖς βίβλοις ἐφ' ᾧτε αὐτὰς ταχέως μοι ἀποδοῦναι. 14. Οὕτως ἰσχυρὸς ἦν ὥστε δύνασθαι φέρειν πάντας τοὺς πόνους. 15. Ἐφαίνετο προδοτὴς ὢν, ὥστε ὁ στρατηγὸς ἐκέλευσε ἀποκτείνειν αὐτόν. 16. Ὀλίγοι οὕτω τολμηροὶ εἰσιν ὥστε μὴ φοβεῖσθαι τὸν λύκον. 17. Τοσοῦτον ἐφοβεῖτο ὁ στρατὸς ὥστε ὁ στρατηγὸς οὐκ ἐτόλμησε προσβάλλειν. 18. Ἦν δὲ καὶ ὁπότε αὐτοῖς τοῖς ἀναβάσι πολλὰ πράγματα παρεῖχον οἱ βάρβαροι πάλιν καταβαίνουσιν· ἑλαφροὶ γὰρ ἦσαν ὥστε καὶ ἐγγύθεν φεύγοντες ἀποφεύγειν. 19. Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἦσθοντο αὐτὸν ἐλάττω ἔχοντα δύναμιν ἢ ὥστε τοὺς φίλους ὠφελεῖν. 20. Οὕτως εὖ ἔλεγε ὁ Δημοσθένης ὥστε πολλάκις τοὺς Ἀθηναίους ἄκοντας ἐπειθεν. 21. Τὸ ναυτικὸν ἀσθενέστερον ἦν ἢ ὥστε ἐκπλεῖν ἐκ τοῦ λιμένος. 22. Ἐφ' ᾧ σε ἀποδιδόναι μοι τὰ χρήματα, οὐ σε αἰτιάσομαι. 23. Νεώτερος ἐγὼ πολλῶν εἰμι ἢ ὥστε δύνασθαι ἐμαυτῷ τιμωρεῖν ἱκανῶς. 24. Οὕτω δεινὸς ἦν ὁ κίνδυνος ὥστε τοὺς Θηβαίους βούλεσθαι οἴκαδε ἀπελθεῖν. 25. Ἐλπίζω σε οὕτω λέξειν ὥστε πείσαι αὐτούς. 26. Τοσαῦτα τὰ ἐπιτήδεια εἰσεκομίσαντο εἰς τὴν πόλιν ὥστε τρία ἔτη ἀντέχειν. 27. Φίλιππος οὕτω συνεχῶς ἐπολιόρκει τὴν Ὀλυθον ὥστε τοὺς πολίτας μηκέτι δύνασθαι λαβεῖν τὰ ἐπιτήδεια. 28. Οἱ Ἀθηναῖοι τοσαῦτα ἀνήλισκον ἐπὶ τοῦ Δημοσθένους ὥστε μηδὲν μισθὸν ἔχειν τοῖς στρατιώταις. 29. Τοσοῦτον ἠθύμησαν οἱ Ἀθηναῖοι ὥστε οἴκαδε κατήγαγον τὸν Ἀλκιβιάδην.

18 Vonatközó nyelvi feladatok I.

II. 1. Ὡς δ' ἦσθετο Κῦρον πεπτωκότα, ἔφυγεν ἔχων καὶ τὸ στράτευμα πᾶν οὐ ἡγήετο. 2. Εὖ γὰρ ἴστε ὅτι τὴν ἐλευθερίαν ἐλοίμην ἂν ἀντὶ ὧν ἔχω πάντων καὶ ἄλλων πολλαπλασιῶν. 3. Τὰ ἐπιτήδεια ὠνεῖσθαι κρεῖττον ἦν ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἢς οἱ ἐγχώριοι παρεῖχον. 4. Συνεληλυθίας σχεδὸν ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀντιτεταγμένων, οὐδεὶς ἦν ὅστις οὐκ

ῥετο, εἰ μάχη ἔσοιτο, τοὺς μὲν κρατήσαντας ἄρξειν, τοὺς δὲ κρατηθέντας ὑπηκόους ἔσεσθαι. 5. Ἄλλοι δὲ ἦσαν ἐξακισχίλιοι ἰππεῖς, ὧν Ἄρταγέρσης ἦρχεν. 6. Ὑπὲρ τῆς κώμης γήλοφος ἦν, ἐφ' οὗ ἀνεστράφησαν οἱ ἀμφὶ βασιλέα. 7. Ὁ Τισσαφέρνης ἃ ὤμοσεν εὐθὺς ἐφέυσάτο. 8. Τούτων τῶν κακῶν οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἀφέξεται ἐρασθεὶς ὧν ἐγὼ παραινῶ. 9. Ἐγὼ μὲν γε, ἐξ ὧν ἀκούω, οὐδένα κρίνω ὑπὸ πλειόνων πεφιλησθαι. 10. Ὁ Κῦρος ὑπισχνεῖται ἡμιόλιον πᾶσι δώσειν οὐ πρότερον ἔφερον, ἀντὶ δαριεκοῦ τρία ἡμιδαριεκά τοῦ μηνὸς τῷ στρατιώτῃ. 11. Ἐν τοιούτοις ὄντες πράγμασι συμβουλευόμεθά σοι τί χρῆ ποιεῖν περὶ ὧν λέγεις. 12. Ὅπως οὖν ἔσεσθε ἄνδρες ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας ἧς κέκτησθε καὶ ἧς ὑμᾶς ἐγὼ εὐδαιμονίζω. 13. Ἐνταῦθα Κύρῳ βασιλεία ἦν καὶ παράδεισος μέγας ἀγρίων θηρίων πλήρης, ἃ ἐκεῖνος ἐθήρευεν ἀπὸ ἵππου, ὁπότε γυμνάσαι βούλοιο ἑαυτὸν τε καὶ τοὺς ἵππους. 14. Ἀλλὰ ταῦτα πάνυ ἔμοιγε μικρὰ δοκεῖ εἶναι ἃ σὺ λέγεις. 15. Πρὸς θεῶν συμβούλευσον ἡμῖν ὅ τι σοι δοκεῖ κάλλιστον καὶ ἄριστον εἶναι. 16. Οἶδα ὅπῃ οἴχονται. 17. Τισσαφέρνης στρατεύμα πολὺ παρὰ βασιλέως πρὸς ᾧ πρόσθεν εἶχε μετεπέμπετο. 18. Ταῖς πόλεσιν εἰς ἃς ἀνάγκη ἦν ἀφικνεῖσθαι προεῖπεν ἀγορὰν παρασκευάζειν. 19. Διαβὰς τὸν Ἑλλήσποντον ἐπορεύετο διὰ τῶν αὐτῶν ἐθνῶν ὧν περὶ ὁ Πέρσης τῷ παμπληθεὶ στόλῳ. 20. Ἦν ἐνιαυσίαν ὁδὸν ὁ βάρβαρος ἐποίησατο, ταύτην μείον ἢ ἐν μηνὶ κατήνυσεν ὁ Ἀγησίλαος.

19 Vonatkozó mellékmondatok II.

II. 1. Πάντες οὗτοι νόμοι εἰσίν, ὅς τὸ πλῆθος συνελθὼν καὶ δοκιμάσαν ἔγραψε, φράζον ἃ τε δεῖ ποιεῖν καὶ ἃ μὴ. 2. Ἀγησίλαος, ὅπου ῥετο τὴν πατρίδα τι ὠφελήσειν, οὐ πόνων ὑφίετο, οὐ κινδύνων ἀφίστατο, οὐ χρημάτων ἐφείδετο, οὐ σῶμα, οὐ γῆρας προὔφασιζετο. 3. Αἰρήσομαι δ' οὖν ὑμᾶς καὶ σὺν ὑμῖν ὅ τι ἂν δέη πείσομαι. 4. Οἶμαι πάντας ἀνθρώπους νομίζειν εὐνοίαν δεῖν ἀποδείκνυσθαι τούτῳ παρ' οὗ ἂν δῶρά τις λαμβάνῃ. 5. Τὰ ὄμματα ἀναπεπταμένα εἶχε, ἐσθῆτα δὲ ἐξ ἧς ἂν μάλιστα ὥρα διαλάμποι. 6. Ἐπνίγετο ὅστις νεῖν μὴ ἐτύγγανεν ἐπιστάμενος. 7. Πῶς ἂν τις, ἃ γε μὴ ἐπίστατο, ταῦτα σοφὸς εἶη; 8. Ὅπῃ ἂν πορευώμεθα, κρατούμεν τῆς χώρας. 9. Ἐφασκε τὸ δαιμόνιον ἑαυτῷ προσημαίνειν ἃ τε δέοι καὶ ἃ μὴ δέοι ποιεῖν. 10. Ἀναγκάσει ποιεῖν ὅ τι ἂν αὐτῷ δοκῆ. 11. Ὅ τι δ' ἂν πράττης, τούτου ὡς προθυμότερα ἐπιμελεῖσθαι χρῆ. 12. Καὶ ὑμῶν ἕκαστος εἴπη ὅ τι ὠφέλιμον ἔχει. 13. Ὅποιοι δ' ἂν ὦσι χαλινοί, πάντες ὑγροὶ ἔστωσαν. τὸν μὲν γὰρ σκληρόν, ὅπῃ ἂν ὁ ἵππος λάβῃ, ὄλον ἔχει πρὸς ταῖς γνάθοις, ὥσπερ καὶ ὀβελίσκον, ὁπόθεν ἂν τις λάβῃ, ὄλον αἶρει. 14. Εἰ μοι συμβουλευοῖς ὅ τι ἂν ποιῶν αὐξοίμι τὸν οἶκον, οὐκ ἂν μοι δοκῶ ὑπὸ γε τούτων ὧν σὺ δεσποινῶν καλεῖς κωλύεσθαι· ἀλλὰ θαρρῶν συμβούλευε ὅ τι ἔχεις ἀγαθόν. 15. Εἰ δέ τινα ὀρωή δεινὸν ὄντα οἰκονόμον ἐκ τοῦ δικαίου καὶ κατασκευάζοντά τε ἧς ἄρχοι χώρας καὶ προσόδους ποιοῦντα, οὐδένα ἂν πώποτε ἀφείλετο, ἀλλ' αἰεὶ πλείω προσεδίδου. 16. Ὁ Κῦρος πολλοῦ μὲν ἄξιος ᾧ ἂν φίλος ἦ, χαλεπώτατος δ' ἐχθρὸς ᾧ ἂν πολέμιος ἦ, ἔχει δὲ δύναμιν καὶ πεζὴν καὶ ἱππικὴν καὶ ναυτικὴν ἣν πάντες ὁμοίως ὀρωμέν τε καὶ ἐπιστάμεθα. 17. Ἐν τῇ Κύρου ἀρχῇ ἐγένετο καὶ Ἑλληνι καὶ βαρβάρῳ μηδὲν ἀδικοῦντι ἀδεῶς πορεύεσθαι ὅπῃ τις ἤθελεν, ἔχοντι ὅ τι προχωροῖ. 18. Οὐκ ἂν οὖν θρέψαις καὶ ἄνδρα, ὅστις ἐθέλοι τε καὶ δύναιτο σοῦ ἀπερύκειν τοὺς ἐπιχειροῦντας ἀδικεῖν σε; 19. Ὅστις ἂν οὖν ὑμῶν βούληται ἢ οἰκονομικὸς ἢ δημηγορικὸς ἢ στρατηγικὸς γενέσθαι ἢ ὁμοῖος Ἀχιλλεῖ ἢ Αἴαντι ἢ Νέστορι ἢ Ὀδυσσεῖ, ἐμὲ θεραπευέτω. ἐγὼ γὰρ ταῦτα πάντα ἐπίσταμαι. 20. Τὴν σοφίαν ὡσαύτως τοὺς μὲν ἀργυ-

ρίου τῶ βουλομένῳ πωλοῦντας σοφιστὰς ὥσπερ πόρνους ἀποκαλοῦσιν, ὅστις δὲ ὄν ἂν γνῶ εὐφυᾶ ὄντα διδάσκων ὅ τι ἂν ἔχη ἀγαθὸν φίλον ποιεῖται, τοῦτον νομίζομεν, ἃ τῶ καλῶ κάγαθῶ πολίτη προσήκει, ταῦτα ποιεῖν.

III. 1. ὅ τι, ὅπου, ὅπη. 2. ὅπη. 3. οὐ. 4. ὅστις. 5. ὅστις. 6. ὅπη. 7. ἃ, ἃ. 8. ἂ. 9. ὅσα, ἃ, ἃ, ὅσα. 10. ἦς, ὅ τι, ὅ τι.

20 Fügő beszéd (oratio obliqua)

Az alábbiakban egy-egy lehetséges megoldástadtunk meg.

I. 1. Θηραμένης εἶπεν ὅτι οὐδὲν αὐτῶ μέλει / μέλοι τοῦ θορύβου αὐτῶν, ἐπειδὴ πολλοὺς μὲν Ἀθηναίων οἶδε / εἶδείη τοὺς τὰ ὅμοια πράττοντας αὐτῶ, δοκοῦντα δὲ Λυσάνδρῳ καὶ Λακεδαιμονίοις λέγει / λέγοι. μετ' ἐκείνῳ δὲ Λύσανδρος ἀναστὰς ἄλλα τε πολλὰ εἶπε καὶ ὅτι παρασπόνδους αὐτοὺς ἔχει / ἔχοι, καὶ ὅτι οὐ περὶ πολιτείας αὐτοῖς ἔσται / ἔσοιτο ἀλλὰ περὶ σωτηρίας, εἰ μὴ ποιήσουσι / ποιήσοιεν ἃ Θηραμένης κελεύει / κελεύει.

2. Κίμωνος εἰπόντος ὅτι φοβεῖται / φοβοῖτο μὴ δικαιολογούμενος περιγένηται / περιγένοιτο αὐτῶν ὁ Φίλιππος, Δημοσθένης ἐπηγγέλλετο πηγὰς δὴ λόγων ἔχειν ἀφθόνους, καὶ ἔφη περὶ τῶν δικαίων τῶν ὑπὲρ Ἀμφιπόλεως καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ πολέμου τοιαῦτα ἐρεῖν ὥστε ἀπορράφειν τὸ Φιλίππου στόμα ὀλοσχοίνῳ ἀβρόχῳ, καὶ πείσειν Ἀθηναίους μὲν καταδέξασθαι Λεωσθένην, Φίλιππον δ' Ἀθηναίους Ἀμφίπολιν ἀποδοῦναι.

3. Ἐν δὲ ταύτῃ τῇ ἐκκλησίᾳ Κριτόβουλος ὁ Λαμφακηνὸς εἶπε παρελθὼν ὅτι ἔπεμψε / πέμψει μὲν αὐτὸν Κερσοβλέπτης, ἀξιῶ / ἀξιοῖ δὲ ἀποδοῦναι τοὺς ὄρκους τοῖς Φιλίππου πρέσβεσι, καὶ συναναγραφῆναι Κερσοβλέπτην ἐν τοῖς συμμάχοις αὐτῶν. ἀναστὰς ἐκ τῶν προέδρων Δημοσθένης, οὐκ ἔφη τὸ φήμισμα ἐπιφησιεῖν, οὐδὲ λύσειν τὴν πρὸς Φίλιππον εἰρήνην, οὐδὲ γινώσκειν τῶν συμμάχων τοὺς ὥσπερ συνεφαπτομένους τοῖς σπένδουσι τῶν ἱερῶν· ἀπεδόθη γὰρ περὶ τούτων ἐτέραν ἐκκλησίαν.

4. Ἀνίσταται τελευταῖος Δημοσθένης, καὶ τερατευσάμενος, ὥσπερ εἶωθε, τῶ σχήματι καὶ τρίφας τὴν κεφαλὴν, ὄρων ἐπισημαινόμενον τὸν δῆμον καὶ δεδεγμένον τοὺς παρ' Αἰσχίνου λόγους, ἔφη ἀμφοτέρων θαυμάζειν, καὶ τῶν ἀκουόντων καὶ τῶν πρεσβευσάντων, ὅταν / ὅτε παρέντες τὸν χρόνον, οἱ μὲν τὸν τοῦ βουλευσασθαι, οἱ δὲ τὸν τοῦ συμβουλεύειν, ἀποδιατρίβωσι / ἀποδιατρίβοιεν τὴν ὑπερόριον λαλιὰν ἀγαπῶντες ἐν τοῖς οἰκείοις πράγμασιν· οὐδὲν γὰρ εἶναι ῥᾶον ἢ πρεσβείαν ἀπαγγεῖλαι.

5. Ἐτόλμησε δὲ Δημοσθένης εἰπεῖν ὡς αὐτὸς τοῖς ἑαυτοῦ λόγοις περιπίπτει / περιπίπτει. Φησὶ γὰρ αὐτὸν εἰπεῖν, ὅτ' ἔκρινε Τίμαρχον, ὅτι πάντες κατ' αὐτοῦ (Τίμαρχου) τὴν τῆς πορνείας φήμην παρειλήφασιν / παρειλήφοιεν, ὃδ' Ἡσίοδος ποιητῆς ἀγαθοῦ ὧν λέγει / λέγοι·

φήμη δ' οὐτις πάμπαν ἀπόλλυται, ἦντινα λαοὶ

πολλοὶ φημίξωσι· θεὸς νυ τίς ἐστι καὶ αὐτή,

τὴν δὲ αὐτὴν ταύτην ἦκειν τότε θεὸν αὐτοῦ κατηγοροῦσαν· πάντες γὰρ λέγειν ὡς χρήματα ἔχει / ἔχοι Αἰσχίνης παρὰ Φιλίππου.

Az eredetiben olvasható, de a megoldás során elhagyható kötőszók ()-ben vannak.

II. Ὁ Κύρος ἠρώτα Ὀρόντα· ἔστιν ὃ τι σε ἠδίκησα· ἀπεκρίνατο (ὄτι) οὐ· πάλιν δὲ ὁ Κύρος ἠρώτα· Οὐκοῦν ὕστερον, ὡς αὐτὸς σὺ ὁμολογεῖς, οὐδὲν ὑπ' ἐμοῦ ἀδικούμενος ἀποστάς εἰς Μυσοὺς κακῶς ἐποίεις τὴν ἐμὴν χώραν ὃ τι ἐδύνα· ἔφη Ὀρόντας· Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Κύρος, ὅπότε· αὐτὸς ἔγνωσ τὴν σαυτοῦ δύναμιν, ἐλθὼν ἐπὶ τὸν τῆς Ἀρτέμιδος βωμὸν μεταμέλειν τέ σοι ἔφησθα καὶ πείσας ἐμὲ πιστὰ πάλιν ἔδωκάς μοι καὶ ἔλαβες παρ' ἐμοῦ· καὶ ταῦθ' ὡμολόγει Ὀρόντας· Τί οὖν, ἔφη ὁ Κύρος, ἀδικηθεὶς ὑπ' ἐμοῦ νῦν τὸ τρίτον ἐπιβουλεύων μοι φανερὸς γέγονας· εἰπόντος δὲ τοῦ Ὀρόντα· (ὄτι) οὐδὲν ἀδικηθεὶς, ἠρώτησεν ὁ Κύρος αὐτόν· Ὀμολογεῖς οὖν περὶ ἐμὲ ἀδικος γεγενῆσθαι· Ἡ γὰρ ἀνάγκη ἦν, ἔφη Ὀρόντας· ἐκ τούτου πάλιν ἠρώτησεν ὁ Κύρος· Ἔτι οὖν ἂν γένοιτο τῷ ἐμῷ ἀδελφῷ πολέμιος, ἐμοὶ δὲ φίλος καὶ πιστός· ὁ δὲ ἀπεκρίνατο ὅτι οὐδ' εἰ γενοίμην, ὦ Κύρε, σοὶ γ' ἂν ποτε ἔτι δόξαιμι· πρὸς ταῦτα Κύρος εἶπε τοῖς παροῦσιν· Ὁ μὲν ἀνὴρ τοιαῦτα μὲν πεποίηκε, τοιαῦτα δὲ λέγει· ὑμῶν δὲ σὺ πρῶτος, ὦ Κλέαρχε, ἀπόφηναι γνώμην ὃ τι σοι δοκεῖ.

III. A kérdéses szövegrészeket szempontjából a megoldásban szögletes, kirekesztő zárójelbe [] kerültek azok a szavak, amelyek az eredeti, egyenes beszédből kihagyandók. Beékelő zárójelben < >, illetve aláhúzva szerepelnek az eredetiből megtartandó, ill. beszűrt, lehetséges, de egymással fel nem cserélhető megoldások.

1. Ὡς δὲ ἀπῆκετο Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω ἕς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθεὶς ὑπὸ Μαρδόνιου, ἔλεγε <ὄτι> [τάδε·] [Ἄνδρες Ἀθηναῖοι,] <Μαρδόνιος> Μαρδόνιον [τάδε] <λέγει / λέγει> λέγειν

2. <ὄτι> [Ἐμοὶ] <ἑαυτῷ> <ἀγγελίη> ἀγγελίην <ἦκει / ἦκοι> ἦκειν παρὰ βασιλέος <λέγουσα> λέγουσαν [ᾧδε·]

3. <ὄτι> Ἀθηναίοισι τὰς ἀμαρτάδας τὰς ἕς [ἐμὲ] <ἑαυτὸν> ἐξ ἐκείνων γενομένας πάσας [μετήμι] <μεθίσι / μεθίει> μεθίειναι· <ἑαυτῷ δὲ προειποῦσα>, προειποῦσαν [Νῦν τε ᾧδε, – Μαρδόνιε, – ποίει·] <ποιεῖν> τοῦτο μὲν τὴν γῆν [σφι] <αὐτοῖς> [ἀπόδος] <ἀποδοῦναι>, τοῦτο δὲ ἄλλην πρὸς ταύτη [ἐλέσθων] <ἐλέσθαι> [αὐτοὶ] <αὐτοὺς / ἐκείνους>, ἦντινα <ἂν ἐθέλωσι / [ἂν] ἐθέλοιεν>, [έόντες] <όντας> [αὐτόνομοι] <αὐτονόμους>· ἰρά τε πάντα [σφι] <αὐτοῖς>, [ἦν] <ἔαν / εἰ> δὴ <βούλωνται / βούλοιντο> γε [ἐμοὶ] <αὐτῷ / Ξέρξη> ὁμολογέειν, [ἀνόρθωσον] <ἀνορθῶσαι>, ὅσα [ἐγῶ] <αὐτός> [ἐνέπρησα] <ἐνέπρησε>.

4. – Τούτοισι δὲ πρὸς ἔπεισι προσέθηκε Μαρδόνιος – <ὄτι> Τούτων δὲ ἀπιγμένων ἀναγκαίως <ἔχει / ἔχει>, ἔχειν [μοι] <ἑαυτῷ> ποιέειν ταῦτα,

5. [ἦν] <ἔαν / εἰ> μὴ τὸ [ὑμέτερον] <αὐτῶν / ἐκείνων> ἀντίον <γένηται / γένοιτο>· [Λέγω] <λέγει / λέγει> λέγειν δὲ [ὑμῖν] <αὐτοῖς / ἐκείνοις> [τάδε·] [Νῦν] τί [μαίνεσθε] <μαίνονται / μαίνονται> πόλεμον βασιλεῖ ἀειρόμενοι· Οὔτε γὰρ ἂν [ὑπερβάλοισθε] <ὑπερβάλοιντο> οὔτε <οἰοί τέ> [ἔστε] <εἰσι / εἶεν> οἰοῦς τε εἶναι ἀντέχειν τὸν πάντα χρόνον· [Εἶδετε] <ἴσασι / εἰδείσαν> εἰδέναι μὲν γὰρ τῆς Ξέρξεω στρατηλασίης τὸ πλῆθος καὶ τὰ ἔργα, [πυνθάνεσθε] <πυνθάνονται / πυνθάνονται> πυνθάνεσθαι δὲ καὶ τὴν [νῦν] <τότε> παρ' [ἐμοὶ] <ἑαυτῷ> εἰσαν δύναμιν, ὥστε καὶ [ἦν] <ἔαν / εἰ> [ἡμέας] <αὐτοὺς / τοὺς Μαρδόνιου> [ὑπερβάλησθε] <ὑπερβάλωνται / ὑπερβάλοιντο> καὶ [νικήσητε] <νικήσωσι / νικήσαιεν>, τοῦ περ [ὑμῖν] <αὐτοῖς / ἐκείνοις> οὐδεμία ἐλπίς εἶ περ εὔ [φρονέετε] <φρονοῦσι / φρονοῖεν>, <ἄλλη παρέσται / παρέσοιτο> πολλαπλη-

σίη> ἄλλην παρέσεσθαι πολλαπλασίην. Μὴ ὦν [βούλεσθε] <βούλεσθαι> [παρισούμενοι] <παρισουμένους> βασιλεῖ στέρεσθαι μὲν τῆς χώρας, θεῖν δὲ αἰεὶ περὶ [ὑμέων] <ἑαυτῶν>, ἀλλὰ [καταλύσασθε] <καταλύσασθαι>· <παρέχει / παρέχοι> παρεῖναι δὲ [ὑμῖν] <αὐτοῖς / ἐκείνοις> κάλλιστα καταλύσασθαι, βασιλέος ταύτη ὀρημένου. – και ἐκέλευε – [Ἔστε] <γενέσθαι> [ἐλεύθεροι] <ἐλευθέρους>, [ἡμῖν] <ἑαυτοῖς / Πέρσαις> ὀμαιχμίην [συνθέμενοι] <συνθεμένους> ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης.

6. – μετὰ δὲ ταῦτα Ἄλέξανδρος προσέθηκε – <ὅτι> <Μαρδόνιος> Μαρδόνιον μὲν ταῦτα, [ὦ Ἀθηναῖοι,] <ἐνετείλατό> [μοι] <αὐτῶ> ἐντείλασθαι εἰπεῖν πρὸς [ὑμέας] <αὐτοὺς / ἐκείνους>. [Ἐγὼ] <αὐτὸς> δὲ περὶ μὲν εὐνοίης τῆς πρὸς [ὑμέας] <αὐτοὺς / ἐκείνους> ἐξ [ἐμέο] <ἑαυτοῦ> εὐούσης οὐδὲν [λέξω] <λέξει / λέξει> ἔρειν (οὐ γὰρ ἂν νῦν πρῶτον [ἐκμάθοιτε] <ἐκμάθοντο>), [προσχηρίζω] <προσχηρίζει / προσχηρίζοι> προσχηρίζειν δὲ [ὑμέων] <αὐτῶν / ἐκείνων> πείθεσθαι Μαρδονίῳ. [Ἐνορέω] <ἐνορᾶ / ἐνορώη> ἐνορᾶν γὰρ [ὑμῖν] <αὐτοῖς / ἐκείνοις> οὐκ οἴοισί τε ἐσομένοισι τὸν πάντα χρόνον πολεμέειν Ξέρξη (εἰ γὰρ [ἐνώρων] <ἐνώρα> τοῦτο ἐν [ὑμῖν] <αὐτοῖς / ἐκείνοις> οὐκ ἂν κοτε ἐς [ὑμέας] <αὐτοὺς / ἐκείνους> [ἦλθον] <ἦλθε> ἔχων λόγους τούσδε)· καὶ γὰρ <δύναμις> δύναμιν ὑπὲρ ἄνθρωπον <ἦ> τὴν βασιλέος <ἐστὶ / εἶη> εἶναι καὶ <χεῖρ ὑπερμήκης> χεῖρα ὑπερμήκη. [Ἦν] <ἐὰν / εἰ> ὦν μὴ αὐτίκα [ὁμολογήσητε] <ὁμολογήσωσι / ὁμολογήσαιεν>,

6α. μεγάλα προτεινόντων ἐπ' οἷσι ὁμολογέειν ἐθέλουσι,

6. [δειμαίνω] <δειμαίνει / δειμαῖνοι> δειμαίνειν ὑπὲρ [ὑμέων] <αὐτῶν / ἐκείνων> ἐν τρίβῳ τε μάλιστα οἰκημένων τῶν συμμάχων πάντων, αἰεὶ τε φθειρομένων μούνων, ἐξαιρετόν τι μεταίχιμιον τὴν γῆν ἐκτημένων.

– και ἐκέλευε – [Ἄλλα πείθεσθε] <πείθεσθαι>· πολλοῦ γὰρ [ὑμῖν] <αὐτοῖς / ἐκείνοις> ἄξια ταῦτα, εἰ βασιλεύς γε ὁ μέγας μούνοισι [ὑμῖν] <αὐτοῖς / ἐκείνοις> Ἐλλήνων τὰς ἀμαρτάδας ἀπιεῖς <ἐθέλει / ἐθέλοι> φίλος γενέσθαι.

Ἄλέξανδρος μὲν ταῦτα ἔλεξε.

| | | | | | |
|-------|-------|--------|--------|--------|--------|
| 1: C | 47: D | 93: C | 139: B | 185: C | 231: B |
| 2: C | 48: C | 94: C | 140: D | 186: C | 232: C |
| 3: B | 49: C | 95: C | 141: C | 187: C | 233: A |
| 4: D | 50: C | 96: A | 142: C | 188: D | 234: C |
| 5: B | 51: B | 97: B | 143: B | 189: D | 235: A |
| 6: C | 52: B | 98: C | 144: C | 190: B | 236: C |
| 7: B | 53: C | 99: A | 145: B | 191: B | 237: B |
| 8: A | 54: B | 100: B | 146: B | 192: A | 238: D |
| 9: A | 55: D | 101: B | 147: C | 193: D | 239: B |
| 10: D | 56: C | 102: A | 148: B | 194: B | 240: B |
| 11: C | 57: B | 103: A | 149: A | 195: B | 241: C |
| 12: C | 58: C | 104: B | 150: B | 196: C | 242: C |
| 13: C | 59: C | 105: A | 151: C | 197: C | 243: C |
| 14: A | 60: D | 106: C | 152: C | 198: C | 244: C |
| 15: B | 61: D | 107: C | 153: A | 199: C | 245: B |
| 16: B | 62: B | 108: A | 154: C | 200: C | 246: A |
| 17: B | 63: C | 109: C | 155: A | 201: D | 247: D |
| 18: A | 64: B | 110: B | 156: C | 202: B | 248: B |
| 19: B | 65: A | 111: D | 157: A | 203: C | 249: B |
| 20: B | 66: C | 112: C | 158: B | 204: B | 250: B |
| 21: A | 67: C | 113: C | 159: A | 205: B | 251: B |
| 22: C | 68: B | 114: C | 160: C | 206: A | 252: C |
| 23: B | 69: C | 115: A | 161: A | 207: A | 253: C |
| 24: C | 70: D | 116: A | 162: A | 208: D | 254: A |
| 25: C | 71: B | 117: C | 163: A | 209: C | 255: D |
| 26: B | 72: B | 118: D | 164: B | 210: C | 256: D |
| 27: C | 73: B | 119: C | 165: A | 211: C | 257: B |
| 28: C | 74: C | 120: A | 166: C | 212: A | 258: B |
| 29: D | 75: D | 121: D | 167: C | 213: D | 259: B |
| 30: B | 76: C | 122: C | 168: B | 214: C | 260: A |
| 31: C | 77: A | 123: B | 169: B | 215: D | 261: D |
| 32: C | 78: A | 124: B | 170: C | 216: C | 262: C |
| 33: B | 79: B | 125: C | 171: B | 217: B | 263: C |
| 34: A | 80: A | 126: B | 172: B | 218: D | 264: D |
| 35: B | 81: B | 127: B | 173: D | 219: C | 265: C |
| 36: B | 82: C | 128: C | 174: B | 220: C | 266: C |
| 37: C | 83: B | 129: A | 175: C | 221: C | 267: C |
| 38: A | 84: A | 130: B | 176: C | 222: B | 268: B |
| 39: D | 85: B | 131: A | 177: B | 223: C | 269: A |
| 40: B | 86: C | 132: C | 178: B | 224: D | 270: D |
| 41: C | 87: A | 133: B | 179: B | 225: A | 271: A |
| 42: A | 88: B | 134: B | 180: C | 226: C | 272: B |
| 43: D | 89: B | 135: C | 181: C | 227: C | 273: B |
| 44: B | 90: B | 136: C | 182: B | 228: B | 274: C |
| 45: D | 91: C | 137: C | 183: C | 229: A | 275: B |
| 46: B | 92: C | 138: C | 184: B | 230: C | 276: A |

| | | | | | |
|--------|--------|--------|--------|--------|--------|
| 277: B | 325: B | 373: D | 421: A | 469: D | 517: D |
| 278: A | 326: A | 374: A | 422: A | 470: B | 518: A |
| 279: C | 327: A | 375: D | 423: C | 471: C | 519: C |
| 280: D | 328: D | 376: C | 424: B | 472: C | 520: D |
| 281: D | 329: B | 377: B | 425: C | 473: B | 521: C |
| 282: C | 330: A | 378: D | 426: B | 474: C | 522: D |
| 283: C | 331: C | 379: A | 427: C | 475: C | 523: C |
| 284: D | 332: C | 380: B | 428: C | 476: B | 524: B |
| 285: B | 333: C | 381: C | 429: A | 477: A | 525: D |
| 286: D | 334: B | 382: D | 430: D | 478: A | 526: A |
| 287: A | 335: C | 383: C | 431: C | 479: A | 527: D |
| 288: A | 336: B | 384: B | 432: C | 480: B | 528: A |
| 289: A | 337: B | 385: A | 433: C | 481: C | 529: B |
| 290: C | 338: A | 386: D | 434: C | 482: B | 530: C |
| 291: B | 339: B | 387: C | 435: C | 483: A | 531: B |
| 292: C | 340: A | 388: B | 436: B | 484: A | 532: D |
| 293: D | 341: C | 389: D | 437: B | 485: B | 533: D |
| 294: B | 342: C | 390: A | 438: D | 486: B | 534: C |
| 295: B | 343: C | 391: C | 439: C | 487: D | 535: B |
| 296: C | 344: B | 392: C | 440: B | 488: B | 536: A |
| 297: B | 345: C | 393: B | 441: C | 489: A | 537: B |
| 298: D | 346: C | 394: D | 442: C | 490: A | 538: A |
| 299: A | 347: C | 395: A | 443: B | 491: B | 539: C |
| 300: C | 348: A | 396: A | 444: C | 492: D | 540: D |
| 301: A | 349: A | 397: A | 445: A | 493: C | 541: D |
| 302: B | 350: A | 398: A | 446: D | 494: C | 542: A |
| 303: B | 351: D | 399: B | 447: C | 495: D | 543: D |
| 304: B | 352: B | 400: C | 448: B | 496: B | 544: C |
| 305: C | 353: B | 401: D | 449: C | 497: D | 545: B |
| 306: A | 354: B | 402: A | 450: C | 498: C | 546: A |
| 307: C | 355: C | 403: A | 451: A | 499: B | 547: C |
| 308: A | 356: C | 404: A | 452: C | 500: C | 548: C |
| 309: C | 357: B | 405: C | 453: C | 501: B | 549: A |
| 310: A | 358: A | 406: B | 454: C | 502: B | 550: A |
| 311: C | 359: D | 407: A | 455: D | 503: C | 551: B |
| 312: B | 360: B | 408: C | 456: D | 504: D | 552: D |
| 313: D | 361: D | 409: B | 457: B | 505: B | 553: B |
| 314: D | 362: D | 410: B | 458: B | 506: D | 554: C |
| 315: A | 363: A | 411: B | 459: C | 507: A | 555: A |
| 316: C | 364: B | 412: C | 460: C | 508: D | 556: B |
| 317: C | 365: B | 413: B | 461: B | 509: C | 557: C |
| 318: D | 366: C | 414: D | 462: C | 510: C | 558: B |
| 319: D | 367: A | 415: C | 463: C | 511: D | 559: D |
| 320: B | 368: B | 416: B | 464: A | 512: B | 560: D |
| 321: D | 369: A | 417: C | 465: C | 513: A | 561: A |
| 322: D | 370: C | 418: A | 466: D | 514: B | 562: C |
| 323: C | 371: D | 419: C | 467: D | 515: B | 563: C |
| 324: A | 372: D | 420: D | 468: C | 516: C | 564: D |

| | | | | | |
|--------|--------|--------|--------|--------|--------|
| 565: A | 613: C | 661: C | 709: B | 757: B | 805: C |
| 566: D | 614: B | 662: D | 710: B | 758: D | 806: D |
| 567: C | 615: D | 663: D | 711: B | 759: C | 807: B |
| 568: C | 616: B | 664: B | 712: B | 760: C | 808: D |
| 569: D | 617: C | 665: C | 713: B | 761: C | 809: A |
| 570: D | 618: D | 666: A | 714: C | 762: C | 810: D |
| 571: C | 619: A | 667: B | 715: C | 763: D | 811: C |
| 572: D | 620: A | 668: A | 716: A | 764: C | 812: B |
| 573: A | 621: A | 669: A | 717: B | 765: B | 813: D |
| 574: C | 622: C | 670: C | 718: C | 766: C | 814: D |
| 575: B | 623: A | 671: C | 719: C | 767: C | 815: B |
| 576: B | 624: B | 672: D | 720: C | 768: C | 816: C |
| 577: C | 625: C | 673: B | 721: D | 769: A | 817: D |
| 578: B | 626: A | 674: C | 722: B | 770: C | 818: A |
| 579: D | 627: C | 675: D | 723: D | 771: C | 819: A |
| 580: D | 628: A | 676: C | 724: B | 772: C | 820: D |
| 581: B | 629: C | 677: C | 725: A | 773: C | 821: B |
| 582: A | 630: B | 678: A | 726: D | 774: C | 822: B |
| 583: D | 631: B | 679: C | 727: B | 775: A | 823: C |
| 584: A | 632: C | 680: C | 728: D | 776: B | 824: B |
| 585: A | 633: C | 681: C | 729: C | 777: C | 825: A |
| 586: A | 634: C | 682: B | 730: A | 778: B | 826: C |
| 587: B | 635: C | 683: C | 731: B | 779: D | 827: B |
| 588: B | 636: A | 684: D | 732: C | 780: C | 828: C |
| 589: C | 637: D | 685: C | 733: D | 781: C | 829: A |
| 590: B | 638: B | 686: C | 734: A | 782: C | 830: A |
| 591: B | 639: C | 687: D | 735: A | 783: B | 831: B |
| 592: B | 640: A | 688: D | 736: C | 784: B | 832: B |
| 593: D | 641: A | 689: C | 737: B | 785: C | 833: A |
| 594: C | 642: A | 690: B | 738: D | 786: C | 834: C |
| 595: C | 643: B | 691: B | 739: C | 787: A | 835: C |
| 596: C | 644: C | 692: A | 740: B | 788: D | 836: A |
| 597: C | 645: C | 693: B | 741: D | 789: C | 837: C |
| 598: C | 646: C | 694: C | 742: C | 790: D | 838: A |
| 599: B | 647: C | 695: C | 743: D | 791: C | 839: C |
| 600: C | 648: C | 696: C | 744: C | 792: C | 840: C |
| 601: B | 649: D | 697: D | 745: B | 793: A | 841: B |
| 602: B | 650: A | 698: B | 746: C | 794: C | 842: B |
| 603: C | 651: C | 699: C | 747: D | 795: C | 843: C |
| 604: A | 652: C | 700: C | 748: D | 796: A | 844: A |
| 605: B | 653: C | 701: B | 749: C | 797: C | 845: B |
| 606: C | 654: B | 702: C | 750: C | 798: C | 846: C |
| 607: B | 655: D | 703: C | 751: A | 799: C | 847: C |
| 608: B | 656: A | 704: C | 752: C | 800: B | 848: A |
| 609: B | 657: C | 705: B | 753: D | 801: C | 849: A |
| 610: D | 658: C | 706: C | 754: C | 802: D | 850: B |
| 611: C | 659: C | 707: C | 755: B | 803: A | 851: D |
| 612: C | 660: B | 708: D | 756: A | 804: A | 852: C |

| | | | | | |
|--------|--------|--------|---------|---------|---------|
| 853: B | 901: A | 949: B | 997: D | 1045: B | 1093: D |
| 854: C | 902: B | 950: C | 998: B | 1046: A | 1094: C |
| 855: C | 903: C | 951: B | 999: C | 1047: C | 1095: B |
| 856: B | 904: A | 952: C | 1000: C | 1048: C | 1096: A |
| 857: B | 905: C | 953: B | 1001: B | 1049: C | 1097: C |
| 858: B | 906: A | 954: B | 1002: C | 1050: B | 1098: B |
| 859: C | 907: C | 955: C | 1003: B | 1051: C | 1099: C |
| 860: D | 908: B | 956: B | 1004: B | 1052: B | 1100: C |
| 861: B | 909: D | 957: A | 1005: B | 1053: C | 1101: C |
| 862: D | 910: C | 958: D | 1006: C | 1054: C | 1102: A |
| 863: B | 911: C | 959: A | 1007: B | 1055: C | 1103: C |
| 864: B | 912: B | 960: D | 1008: B | 1056: C | 1104: C |
| 865: C | 913: B | 961: A | 1009: C | 1057: B | 1105: C |
| 866: B | 914: C | 962: C | 1010: A | 1058: C | 1106: B |
| 867: D | 915: A | 963: D | 1011: C | 1059: C | 1107: C |
| 868: B | 916: B | 964: D | 1012: C | 1060: A | 1108: D |
| 869: C | 917: C | 965: B | 1013: C | 1061: A | 1109: C |
| 870: D | 918: A | 966: A | 1014: C | 1062: C | 1110: D |
| 871: B | 919: C | 967: B | 1015: C | 1063: B | 1111: D |
| 872: B | 920: B | 968: B | 1016: C | 1064: B | 1112: C |
| 873: C | 921: D | 969: D | 1017: B | 1065: C | 1113: A |
| 874: C | 922: C | 970: A | 1018: C | 1066: B | 1114: C |
| 875: A | 923: B | 971: B | 1019: B | 1067: C | 1115: C |
| 876: B | 924: C | 972: C | 1020: A | 1068: C | 1116: B |
| 877: C | 925: D | 973: D | 1021: C | 1069: B | 1117: B |
| 878: A | 926: B | 974: C | 1022: D | 1070: C | 1118: A |
| 879: C | 927: C | 975: B | 1023: C | 1071: A | 1119: D |
| 880: C | 928: B | 976: B | 1024: D | 1072: B | 1120: B |
| 881: C | 929: C | 977: C | 1025: A | 1073: D | 1121: A |
| 882: C | 930: B | 978: C | 1026: C | 1074: B | 1122: B |
| 883: D | 931: A | 979: A | 1027: C | 1075: C | 1123: A |
| 884: C | 932: A | 980: A | 1028: C | 1076: C | 1124: C |
| 885: B | 933: B | 981: A | 1029: B | 1077: C | 1125: B |
| 886: C | 934: C | 982: C | 1030: D | 1078: B | 1126: A |
| 887: C | 935: D | 983: C | 1031: C | 1079: A | 1127: C |
| 888: A | 936: C | 984: B | 1032: C | 1080: B | 1128: D |
| 889: C | 937: B | 985: A | 1033: D | 1081: A | 1129: B |
| 890: C | 938: A | 986: A | 1034: D | 1082: B | 1130: B |
| 891: C | 939: A | 987: D | 1035: C | 1083: C | 1131: B |
| 892: B | 940: C | 988: C | 1036: C | 1084: C | 1132: B |
| 893: B | 941: C | 989: B | 1037: C | 1085: B | 1133: C |
| 894: C | 942: B | 990: B | 1038: C | 1086: B | 1134: C |
| 895: B | 943: C | 991: D | 1039: A | 1087: A | 1135: C |
| 896: B | 944: D | 992: C | 1040: B | 1088: B | 1136: D |
| 897: D | 945: C | 993: B | 1041: B | 1089: C | |
| 898: A | 946: B | 994: A | 1042: B | 1090: B | |
| 899: C | 947: C | 995: C | 1043: D | 1091: B | |
| 900: C | 948: B | 996: C | 1044: C | 1092: B | |

Tartalomjegyzék

| | |
|--|-----------|
| Előszó | 8 |
| <i>Olvasmányok</i> | <i>11</i> |
| 1. Γράμματα γινώσκει – Ismeri a betűket! | 12 |
| 2. Ἡ ἄμαξα τὸν βοῦν ἔλκει – A nyúl viszi a puskát | 14 |
| 3. Ἀρχὴ ἤμισυ τοῦ παντός – A jó kezdet fél siker! | 16 |
| 4. Ἀποφθέγματα – Velős mondások | 18 |
| 5. Σφήξ καὶ ὄφις – A darázs és a kígyó | 20 |
| 6. Ἴχνη μόνα ζητῶ – Csak a nyomokat keresem! | 22 |
| 7. Κρατεῖ πάντων τῶν θεῶν – Minden istennél hatalmasabb | 24 |
| 8. Ἀνὴρ μεσαιπόλιος – Az őszülő férfi | 26 |
| 9. Ἡ γαλῆ ἐρασθεῖσα νεανίσκου – A szerelmes menyét | 28 |
| 10. Ἐδίδοσαν πρὸς γάμον – Féjhez akarták adni | 30 |
| 11. Ῥοδῶπις – Rhodópis, az antik Hamupipőke | 32 |
| 12. Ὁ λύκος ὁ χαλκοῦς – A bronzfarkas | 34 |
| 13. Σπάρτη ἢ δαμασίμβροτος – A polgárait betörő Spárta | 36 |
| 14. Προβαλέσθαι τὰ ὄπλα – Szuronyt szegezz! | 38 |
| 15. Θάλαττα θάλαττα – Tenger! Tenger! | 40 |
| 16. Ὁ πόλεμος βίαιος διδάσκαλος – A háború kegyetlen tanító | 42 |
| 17. Ὡστε οὐκ εἴσοιτο – Hogy ne tudná | 44 |
| 18. Ὡλὴν τὴν νύκτα κωμάζουσιν – Egész éjjel tivornyáznak | 46 |
| 19. Ὁμοίως ἐνέδρα – Mintha csapda lenne | 48 |
| 20. Κριτὶα τοῦτ' ἔστω τῶ καλῶ – A derék Kritias egészségére! | 50 |
| 21. Ἡ γραφὴ κατὰ Σωκράτους – A Sókratés elleni vád | 52 |
| 22. Εἰ ἐβούλετο – Ha akarta | 54 |
| 23. Κέρδος ὁ θάνατος – Nyereség a halál | 56 |
| 24. Ἄδηλον παντὶ πλὴν ἢ τῶ θεῶ – Csak az isten tudja | 58 |
| 25. Πολέμου ὄντος – Midőn a dórok és az athéniak hadban álltak | 60 |
| 26. Ἱστορία – A történetírás kezdetei | 62 |
| 27. Ὁ κάκιστος οἰκονόμος – A pénzügyi antitalentum | 64 |
| 28. Ἡμῖν δοτέον – Engedtessek meg nekünk | 66 |
| 29. Μῆτε ἄλλου ἀληθεύοντος ἤκουσεν – Sem igaz tanútól nem hallotta | 68 |
| 30. Ὁ μαρτιχόρας – Az emberevő bengáli tigris | 70 |
| 31. Ἡ τῆς ἱστορίας χρῆσις – A történetírás haszna | 72 |
| 32. Ὁ ὀστρακισμός – A cserépszavazás | 74 |
| 33. Μακρότατος τῶν ἱστορημένων πολέμων – A leghosszabb háború | 76 |
| 34. Κτῆμα ἐς αἰεὶ ξύγκειται – Örök időkre szóló értéknek írtam | 78 |
| 35. Οὐδεὶς ὅστις οὐχ ἱστορίαν συγγράφει – Történetírók mindenütt | 80 |
| 36. Μετὰ δὲ ταῦτα – Ezt követően | 82 |
| 37. Τὸ διαφηφίξεσθαι – A bírósági szavazás | 84 |
| 38. Εὐθέως παραχρῆμα ἀποθνήσκει – A végzetes bájital | 86 |
| 39. Ῥᾶον τοὺς ὀδόντας ἀριθμῆσαι – Több ujja van, mint foga | 88 |
| 40. Μῆτε ἀποκτενεῖν ἄκριτον – Az ártatlanság védelme | 90 |

| | | |
|--|--|------------|
| 41. | Ἐοκριβέστατος ἔλεγχος – Döntő bizonyíték | 92 |
| 42. | Μὴ θαυμάσης – Ne csodálkozz, Fülöp! | 94 |
| 43. | Ὑρκος – Az ephébosok esküje | 96 |
| 44. | Ἐπερ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνιστέον – Rabok legyünk, vagy szabadok | 98 |
| 45. | Οὐ τὸν τρόπον, ἀλλὰ τὸν τόπον – Kutyából nem lesz szalonna | 100 |
| 46. | Δημάδης ὁ Ἀθηναῖος – Ezer athéni sírja tanúskodik mellettem | 102 |
| 47. | Ἐξαπατῶντες ὑμᾶς – Becsapnak benneteket a politikusok | 104 |
| 48. | Ὡσπερ ὁ ἥλιος – Athén beragyogja Hellast | 106 |
| 49. | Ὡσπερ ἡ μέλιττα – Mint a méh | 108 |
| 50. | Ἐτερόφθαλμος – A félszemű | 109 |
| 51. | Σκεδαννύμενοι διεφθείροντο – Szétszóródva elpusztultak | 110 |
| 52. | Προϊόντος τοῦ χρόνου – Telt-múlt az idő | 111 |
| 53. | Ἐπὶ τοὺς βαρβάρους – A perzsák ellen | 112 |
| 54. | Τίς ἀγορεύειν βούλεται – Ki akar szólani? | 113 |
| 55. | Μόνος βαδιζων – Magamban bandukolva | 114 |
| 56. | Εἰ ἐγήμεν ἀστήν – Ha polgárnót vett volna el | 115 |
| 57. | Εἰ νῆσον ὄκουν – Ha szigeten lagnának | 116 |
| 58. | Ὡσπερ τὰ πρόβατα ἔθνησκον – Hullottak, mint a legyek | 117 |
| 59. | Ταῦτα ἄξιον ἀκοῦσαι – Ezt érdemes meghallgatni | 118 |
| 60. | Ἐρωσ – A szerelem | 119 |
| 61. | Πρῶτος ἦν τῶν πολιτῶν – Az első polgár | 120 |
| 62. | Τὸ μέτριον ἄριστον – Keresd az egyensúlyt! | 121 |
| 63. | Πολυτελὲς ἀνάλωμα ὁ χρόνος – Az idő drága kincs! | 122 |
| 64. | Ὡσπερ οὐκ ἔχοντες ὁ πράττωμεν – Mintha nem lenne egyéb dolgunk | 123 |
| 65. | Τοῦ πειν ἐπιθυμία – A szomjúság | 124 |
| 66. | Τὸ τέλος ἱστορίας – A történetírás célja | 125 |
| 67. | Σὺ στρατῆγαι – Te vezess minket hadba! | 126 |
| 68. | Ἐο χαμαιλέων – A kaméleon | 127 |
| 69. | Μηδὲν ἄγαν – Semmit se túlságosan! | 128 |
| 70. | Πάντων ἀνδρῶν ἐπιμονώτατος – A legállhatatosabb | 129 |
| 71. | Ἄλλος πρὸς ἄλλο πέφυκε – Mindenki másra született | 130 |
| 72. | Ὡμοιον εἶναι τῇ ἄκρα – Légy, mint szikla, rendületlen | 131 |
| <i>Σzemelvények Hérodotosból</i> | | <i>132</i> |
| <i>Az Ílias első éneke</i> | | <i>153</i> |
| <i>Igeszótár</i> | | <i>190</i> |
| <i>Nyelvtani összefoglaló</i> | | <i>205</i> |
| 1. | Írás | 205 |
| 2. | Hangtan | 207 |
| | Időmérték, hangsúly, elválasztás, szótagolás | 207 |
| | Simulósók | 208 |
| | Magánhangzók változásai | 208 |
| 2.1. | Magánhangzováltkozás (ablaut) | 209 |

| | | |
|-------|---|-----|
| 2.2. | Mássalhangzók és változásaik | 209 |
| 3. | Alaktan | 211 |
| 3.1. | Névszók | 211 |
| 3.2. | A névelő | 211 |
| 3.3. | Első avagy alpha tövű névszók declinatioja | 212 |
| 3.4. | Második avagy omikron tövű declinatio | 212 |
| | Az első-másodikos (alpha és omikron tövű) melléknevek . . . | 213 |
| | Összevontak | 213 |
| | Attikai ragozás | 213 |
| 3.5. | Harmadik avagy mássalhangzós tövű declinatio | 213 |
| | Folyékonyhangú tövek | 215 |
| | Szigma tövek | 215 |
| | Az ún. -t tövek | 215 |
| | Az -v-tövek | 215 |
| | Egyéb rendhagyók | 216 |
| 3.6. | A kettős szám | 216 |
| 3.7. | A helyhatározó eset illetve végződés | 216 |
| 3.8. | A melléknevek áttekintése | 216 |
| | Háromvégűek | 216 |
| | Kétvégűek | 217 |
| | Egyvégűek | 217 |
| | Szabálytalan melléknevek | 217 |
| 3.9. | A melléknevek fokozása | 217 |
| 3.10. | Az adverbiumok | 219 |
| | Alapfok | 219 |
| | Közép- és felsőfok | 219 |
| 3.11. | Névmások | 219 |
| | A személyes névmások és αὐτός | 220 |
| | Az összetett visszaható névmások | 220 |
| | A kölcsönös névmás | 221 |
| | A birtokos névmások | 221 |
| | A mutató névmások | 221 |
| | Vonatkozó, kérdő és határozatlan névmások | 221 |
| 3.12. | Számnevek | 222 |
| 3.13. | Összefoglaló táblázatok | 223 |
| | Alpha és omikron tövűek | 223 |
| | Összevont és attikai omikron tövűek | 223 |
| | Zárhangú tövűek | 223 |
| | Szigma tövűek | 224 |
| | Folyékony hangú tövűek | 224 |
| | Félhangzó tövűek | 224 |
| 3.14. | Az igeragozásról általában | 225 |
| | Személyragok | 226 |
| | Ragozási típusok | 227 |
| | Az augmentum | 228 |
| | Az igekötők és a tő | 229 |

| | | |
|-------|--|-----|
| 3.15. | Az imperfecta actio | 232 |
| | Az -ω, -ουαι végű igék ragozása | 232 |
| | verba contracta | 233 |
| | A -μι végű igék ragozása | 234 |
| 3.16. | A futurum A. és M. | 239 |
| | Futurum contractum | 239 |
| | Más futurumok | 240 |
| 3.17. | Az aoristos A. és M. | 240 |
| | A gyenge, alpha-thematikus aoristos | 240 |
| | Erős, kötőhangzós aoristos | 241 |
| | Erős, kötőhangzó nélküli aoristos | 241 |
| | Kappás aoristos | 241 |
| 3.18. | A perfectum activi | 241 |
| | A perfecta reduplicatio | 241 |
| 3.19. | Perfectum medio-passivi | 242 |
| 3.20. | Aoristos passivi | 242 |
| 3.21. | Futurum passivi | 243 |
| 3.22. | Az igeragozás összefoglaló táblázatai | 244 |
| 4. | Mondattan | 246 |
| 4.1. | A névelő, a jelző és az állapothatározó | 246 |
| | A jelzői szórend | 246 |
| | Az állítmányi szórend | 247 |
| | Fordított jelzős szerkezet | 247 |
| 4.2. | Egyeztetés | 248 |
| 4.3. | Esettan | 248 |
| | A nominativus | 248 |
| | Az accusativus | 249 |
| | A genitivus | 250 |
| 4.4. | A dativus | 252 |
| 4.5. | Az igenemek | 254 |
| | Az activum | 254 |
| | A medium | 254 |
| | A passivum | 255 |
| | Hiányzó aktívum | 255 |
| 4.6. | Az ún. akciók, az időik és a módok főmondatban | 256 |
| | Az indicativus | 256 |
| | A coniunctivus | 257 |
| | Az optativus | 257 |
| | Az imperativus | 257 |
| | Az igenevek | 257 |
| 4.7. | Az alárendelt mellékmondati módhasználat | 258 |
| | Optativus obliquus | 258 |
| 4.8. | Prolepsis | 259 |
| 4.9. | Alanyi és tárgyi kijelentő mellékmondatok | 259 |
| 4.10. | Függő kérdések | 260 |
| 4.11. | Okhatározói mellékmondatok | 260 |

| | | |
|-------|--|------------|
| 4.12. | Célhatározói mellékmondatok | 260 |
| 4.13. | Célzatos mellékmondatok | 261 |
| 4.14. | Következményes mellékmondatok és szerkezetek | 261 |
| 4.15. | Feltételes mondatok | 262 |
| 4.16. | Időhatározói mellékmondatok | 264 |
| 4.17. | Helyhatározói mellékmondatok | 264 |
| 4.18. | Hasonlító mellékmondatok | 265 |
| 4.19. | Vonatkozó mellékmondatok | 265 |
| 4.20. | A participium | 266 |
| 4.21. | A participium jelzői és főnévi használata | 266 |
| 4.22. | A participium használata határozóként | 267 |
| | Participium függő esetben álló főnév mellett | 270 |
| | Személyes szerkesztés | 271 |
| | Feltételes értelmű particula participium mellett | 272 |
| | Participium független fordított jelzős szerkezetben | 272 |
| | Accusativus absolutus | 273 |
| 4.23. | Az infinitivus | 274 |
| | Főnévi igenév névelővel | 275 |
| | Főnévi igenév névelő nélkül | 275 |
| | Infinitivusok mellékmondati kötőszóval | 278 |
| 4.24. | Az adiectiva verbalia | 278 |
| 4.25. | Függő beszéd | 279 |
| | <i>Igealak-meghatározó analitikus gyakorlat</i> | <i>280</i> |
| | <i>Mondattani gyakorlatok</i> | <i>289</i> |
| 1. | Kijelentő alanyi és tárgyi mellékmondatok | 290 |
| 2. | Függő kérdések | 294 |
| 3. | Időhatározói mellékmondatok I. | 298 |
| 4. | Időhatározói mellékmondatok II. | 303 |
| 5. | Időhatározói mellékmondatok III. | 307 |
| 6. | Feltételes mellékmondatok I. | 310 |
| 7. | Feltételes mellékmondatok II. | 312 |
| 8. | Feltételes mellékmondatok III. | 315 |
| 9. | Feltételes mellékmondatok IV. | 318 |
| 10. | Feltételes mellékmondatok V. | 321 |
| 11. | Megengedő mellékmondatok | 324 |
| 12. | Hasonlító mellékmondatok | 327 |
| 13. | Okhatározói mellékmondatok | 331 |
| 14. | Célhatározói mellékmondatok | 335 |
| 15. | A törekvés, gondoskodás, előkészítés (verba studii et curandi) igéi után álló mellékmondatok | 339 |
| 16. | A félelem és aggodás igéi (verba timendi) után álló mellékmondatok | 342 |
| 17. | Következményes mellékmondatok | 345 |
| 18. | Vonatkozó mellékmondatok I. | 348 |
| 19. | Vonatkozó mellékmondatok II. | 351 |

| | |
|--|-----|
| 20. Függő beszéd (oratio obliqua) | 354 |
| <i>Kiegészítendő mondatok</i> | 358 |
| <i>Megoldások</i> | 417 |
| 1. Kijelentő alanyi és tárgyi mellékmondatok | 418 |
| 2. Kérdő alanyi és tárgyi mellékmondatok, függő kérdések | 418 |
| 3. Időhatározói mellékmondatok I. | 419 |
| 4. Időhatározói mellékmondatok II. | 419 |
| 5. Időhatározói mellékmondatok III. | 420 |
| 6. Feltételes mellékmondatok I. | 421 |
| 7. Feltételes mellékmondatok II. | 421 |
| 8. Feltételes mellékmondatok III. | 422 |
| 9. Feltételes mellékmondatok IV. | 422 |
| 10. Feltételes mellékmondatok V. | 423 |
| 11. Megengedő mellékmondatok | 424 |
| 12. Hasonlító mellékmondatok | 424 |
| 13. Okhatározói mellékmondatok | 425 |
| 14. Célhatározói mellékmondatok | 426 |
| 15. A gondoskodás, törekvés, aggodás, előkészítés (verba studii et curandi) igéi után álló mellékmondatok | 426 |
| 16. A félelem és aggodás igéi (verba timendi) után álló mellékmondatok | 427 |
| 17. Következményes mellékmondatok | 428 |
| 18. Vonatkozó mellékmondatok I. | 428 |
| 19. Vonatkozó mellékmondatok II. | 429 |
| 20. Függő beszéd (oratio obliqua) | 430 |
| 21. Kulcs a kiegészítendő mondatokhoz | 433 |

